ACTA HISTORICA HUNGARICA TURICIENSIA

XLI. évfolyam 1. szám

Pannon Kultúraközösség Kutató és Képzőközpont Folyóirata
2026/A

A ZÜRICHI MAGYAR TÖRTÉNELMI EGYESÜLET 136. SZ. KIADVÁNYA

ISSN 2297-7538

Zürich, Budapest, Adelaide, Athén, Bangkok, Beijing, Beregszász, Boulogne
Sur Mer, Brno, Carrigmore, Csikszereda, Felsőőr, Heidelberg, Helsingborg
Honolulu, Koppenhága, Lendva, London, Pozsony, Szabadka, Vancouver

Szerkeszti
a ZMTE Tudományos Tanácsa

BEKE Zoltán magánkutató, a ZMTE elnöke beke@pobox.sk

BÉRCZI Szaniszló C. Sc. fizikus csillagász, ny. egyetemi docens, Eötvös Loránd Tudományegyetem, bercziszani@caesar.elte.hu

CSÁMPAI Ottó C. Sc. etnoszociológus, ny. habilitált egyetemi docens, Nagyszombati Egyetem, csottoster@gmail.com

DARAI Lajos C. Sc. filozófus, professzor emeritus, Kodolányi János Egyetem, darailajos@gmail.com (főszerkesztő)

GÁSPÁR Róbert mérnök, történész gasrob75@gmail.com

GEDAI István C. Sc. történész, numizmata, ny. főigazgató, Magyar Nemzeti Múzeum

HARAI Dénes C. Sc. katonapedagógus, ny. ezredes, egyetemi tanár, Nemzeti Közszolgálati Egyetem, harai.denes@uni-nke.hu

HARASZTI Zsuzsanna magánkutató haraszti.zs.karolina@gmail.com

JÁVOR Miklós Ph. D. történész, író, javormiklos1@gmail.com

J. ÚJVÁRY Zsuzsanna Ph. D. történész, egyetemi docens, Pázmány Péter Katolikus Egyetem, zsujvary@gmail.com

KÖLTŐ László dr. univ. régész, mérnök, ny. múzeumigazgató Somogy Megyei Múzeumok Igazgatósága, koltolaszlo48@gmail.com

NYÁRI Gábor Ph. D. történész, főigazgató, Rendszerváltás Történetét Kutató Intézet és Archívum, nyari.gabor1986@gmail.com

PANDULA Attila D. Sc. történettudomány, habilitált egyetemi docens, Eötvös Loránd Tudományegyetem, attila.pandula@gmail.com

SZEDERKÉNYI Tibor D. Sc. földtudomány, ny. egyetemi tanár, Szegedi Egyetem, Pécsi Egyetem, szedertib@gmail.com

SZEKERES István írástörténet kutató, szekeresistvan1917@gmail.com

RIHMER Aurél történész, granasztoi@yahoo.com

VIZI László Tamás Ph. D. történész, mb. rektor, Kodolányi János Egyetem, lvizi@kodolanyi.hu

ZÁHONYI András mérnök, íráskutató, azahonyi4@gmail.com

Kapcsolat kizárólag elektronikus levelezéssel. A szerkesztőség levélcíme:
zmtehu@gmail.com
Kézirat alakja: Word, 16-os lapszélesség, 12-es betű, szimpla sorköz.

TARTALOM

Gondolati egyetemesség és ősnyelvi, ősképi egység 5

Török Tamás (Budapest):

A magyar nyelv helye a Földön 6

Darai Lajos (Kápolnásnyék):

Az ősnyelvi egység és egyetemesség hordozója, a gondolati azonosság, a képi és a beszélt nyelvben 46

Írástörténet 95

Berényi László Géza (Budapest):

Korong vagy tábla, mind EGY! Tatárlaka üzenete 96

Bognár Zoltán (Budapest):

A hun/magyar rovásírás jeleinek kialakulása 114

Bognár Zoltán (Budapest):

Rovásfeliratok (jelek) megfejtései Tatárlakától Nagyszentmiklósig 127

Az ókori töredékek összessége 141

Isaac Preston Cory (1802–1842):

Bevezető értekezés az ókor írásbeli töredékeihez 142

Darai Lajos (Kápolnásnyék):

Szkitizmus mint tudásvallás? 165

Középkori időrend 187

Gyimóthy Gábor (Zollikerberg):

XIII. Gergely pápa naptármódosítása, „Kitalált középkor”, avarok s Árpád származása. 188

Bognár Zoltán (Budapest):

Bíborbanszületett Konstantin műve néhány fejezetrészének új értelmezése 195

Bognár Zoltán (Budapest):

A Képes Krónika évszámai, avagy a Képes Krónika néhány időbeli adatának értelmezése és magyarázata 215

Magyar életbölcselet 249

Darai Lajos (Kápolnásnyék):

Élet és nemzet. Vörösmarty filozófiája 250

Magyar észjárás **309**

Darai Lajos (Kápolnásnyék):

Karácsony Sándor korszakalkotó felismerései 310

Magyar nyelvművelés **319**

Gyimóthy Gábor (Zollikerberg):

Nyelvleckéztetés. A 2000 utáni negyedik, ötödik és hatodik száz gúnyvers 320

Gyimóthy Gábor (Zollikerberg):

Szólista (a nem énekelő!) A nyelvleckéztető gúnyversek számozásával 375

Országok, tájak, emberek **393**

Darai Hajnalka (1987–2019):

Az ókori kultúra és a brit gyarmatosítás hatásai a mai Indiában 394

Jelenünk, jövőnk **436**

Szekeres István (Budakalász):

Emléktábla avató beszéd 2016. október 21-én a békéscsabai, Petőfi Sándor utcai Általános Iskolában. *Függelék: '56-os jegyzőkönyvek* *440*

Irodalom **605**

Csámpai Ottó (Nyitracsehi):

Cey-Bert Róbert Gyula irodalmi munkásságáról 606

Darai Lajos (Kápolnásnyék):

Isten és természet 630

Gyimóthy Gábor (Zollikerberg):

Eretnek versek 696

Gyimóthy Gábor (Zollikerberg):

Öt értekezés-féle:

Így is történhetett volna

A bölcs Konfúzius megállapításai és megjegyzései (nem tévesztendő össze Konfuciusz-szal!)

A bölcs Konfúzius tanácsai (aki nem tévesztendő össze Konfuciusz-szal)

Mennyire magyar még a „magyar"?

Az újra feltett kérdés 878

E számunk szerzői **902**

Függelék. A Zürichi Magyar Történelmi Egyesület kiadványai **903**

GONDOLATI EGYETEMESSÉG ÉS ŐSNYELVI, ŐSKÉPI EGYSÉG

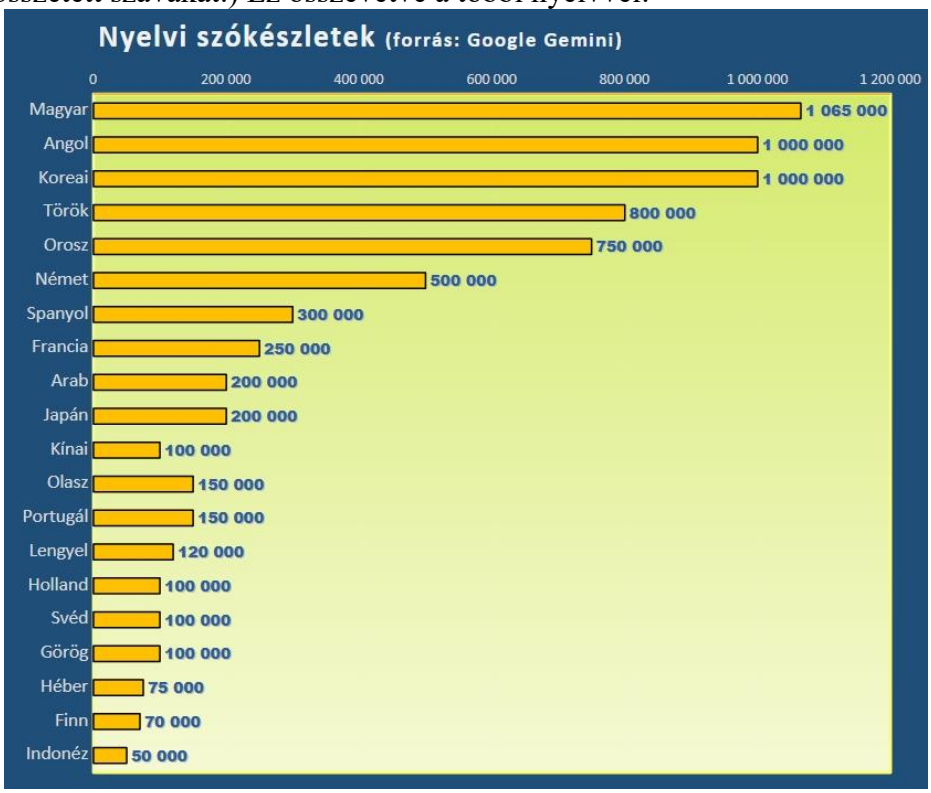
Török Tamás (Budapest):

A magyar nyelv helye a Földön

A. Bevezetés: Magyar nyelvünk páratlan a világon

A magyar nyelv lényeges tulajdonságait tekintve eltér a világ legtöbb nyelvétől[1]
Kiss Dénes

A Föld bolygón jelenleg nagyjából *7100-7200* számon tartott *élő nyelv van*.[2] (Ha a holt nyelveket is beleszámoljuk, ez a szám körülbelül 8500-9000.[3]) Ennek kb. 30-35%-a, tehát úgy *2100–2500 élő nyelv* tekinthető *ragozó (agglutináló) nyelvnek*, mint amilyen a magyar is. Szinte minden ragozó nyelv rendelkezik szótövekkel és ahhoz kapcsolódó toldalékokkal, de kevés használ olyan *szerves gyökrendszert + toldalékrendszert*, mint a magyar. Az ilyen „ősi mag alapú" építkezés, ahol a gyök hangzása és jelentése szervesen összefügg, rendkívül ritka. Bár a török nyelv és egyes kaukázusi nyelvek mutatnak hasonlóságot, a magyarhoz mérhető mértékben kidolgozott, a szókincs szinte egészét lefedő gyökrendszert csak maroknyi nyelvnél figyeltek meg. A magyar nyelv szókincsét és összetettségét tekintve a világ élvonalában van. A szóképzési képesség, a toldalékolási sűrűség és a gyökrendszer mélysége tekintetében a magyar a világ nyelveinek *legfelső 1%-ába* tartozik. ***A teljes magyar szókészlet több mint 1 millió szó!*** (Beleértve a tájnyelvi, régies, toldalékolt, összetett szavakat.) Ez összevetve a többi nyelvvel:

[1] Kiss Dénes: A „titokzatos" magyar nyelv törvényei és játékai. https://youtu.be/ImXbKASDqg0.
[2] Ethnologue: Languages of the World. A világ legismertebb és legátfogóbb adatbázisa.
[3] Glottolog: a világ nyelveinek, nyelvjárásainak és nyelvcsaládjainak átfogó, tudományos igényű adatbázisa.

Az élő (és holt) nyelvek közül mennyinek van (volt) írása, írásbelisége?

Ez azért lényeges, mert az írásbeliség nemcsak a tudás megőrzésének eszköze, hanem a nemzeti öntudat és a nyelvi logika legmagasabb szintű kifejeződése is. Az adatok itt még jelentősebb előnyt mutatnak a magyar nyelv javára. Bár több mint 7000 élő nyelvet tartunk számon, az írásbeliség meglepően ritka kiváltság (és sokszor igen késői fejlemény):

- *Élő nyelvek:* A 7100 élő nyelvnek csupán a *kb. 55-60%-a (kb. 4000 nyelv)* rendelkezik valamilyen rögzített írásrendszerrel.
- *Gyakorlati használat:* Ebből a 4000-ből is rengeteg nyelv csak az utóbbi évtizedekben kapott (többnyire latin betűs) ábécét hittérítők vagy nyelvészek segítségével. Valódi, mély *történelmi gyökerű* írásbelisége alig *pár száz* nyelvnek van.
- *Holt nyelvek:* Ha a történelmet nézzük, több ezer nyelv tűnt el úgy, hogy egyetlen betűt sem hagytak hátra. Az emberiség történetében összesen kb. *100-150 jelentős, önálló írásrendszer*t tartunk számon.

Hogy ebből mennyinek van saját egyedi szellemi termék írása, mint a magyarnak a rovásírás, még nagyobb ritkaságot mutat javunkra. Itt válik el az ocsú a búzától! A legtöbb nyelv ugyanis nem „alkotta", hanem „kölcsönözte" az írását (pl. a legtöbb európai nép a latin, a szlávok a cirill, a közel-keletiek az arab ábécét használják).

A "Saját Írás" elitklubja: Saját, egyedi, mással nem összetéveszthető, a nyelv belső logikájára szabott írásrendszert létrehozó nyelv rendkívül kevés. Ha a nagy íráscsaládokat – a Latin, Cirill, Arab, Kínai írásjegyek, Brahmí eredetű indiai írások – kivesszük, alig marad:

Típus	**Példák (a magyaron kívül)**	**Miért egyedi?**
Sajátos nemzeti írás	**Örmény** (Mesrop Mastoc), **Grúz**	Saját ábécé, amit kifejezetten a nyelv hangkészletére terveztek.
Logikai tervezés	**Koreai** (Hangul)	Szedzsong király alkotta meg; a világ egyik leglogikusabb írása.
Archaikus egyediség	**Etióp** (Ge'ez)	Sajátos szótagírás, amely évezredek óta fennmaradt.
Saját szerves fejlődés	**Magyar Rovás**	A magyar nyelv hangzóit (pl. ö, ő, ü, ű, ty, gy, ny) tökéletesen leképező, a fára/kőre róhatóság logikáját követő, ősi rendszer.

Rovásírásunk különlegessége a világ írásai közt:

A magyar rovásírás (székely-magyar rovás) nem csupán egy ábécé, hanem a magyar lélek és nyelv tükre. Összehasonlítva a világ 7000+ nyelvével, illetve írásával:

1. *Hangzóit tekintve* (fonetikusság): Míg a latin ábécé „szűk" a magyar nyelvhez (kettős és ékezetes betűk (magyar hangok): cs, gy, ly, ny, sz, ty, zs, á, é, í, ó, ő, ú, ű), addig *a rovásban minden magyar hangnak saját, külön jele van*.[4]

[4] A középkori szerzők, írástudók kínszenvedést éltek meg, amikor magyar szövegeket kellett a jóval szegényesebb betűkészletű latinra lefordítani. Így lett például a 'gyümölcs' szavunkból felismerhetetlen 'gimilc'.

2. *Tömörítés (ligatúrák):* A rovásírás képes az összevonásokra, ami tökéletesen rímel a magyar nyelv *tömör természetére* (adatsűrítés egy szóban).
3. *Ritkaság:* Azon népek száma, akik az ó- és középkorból ilyen magas szintű, elvont és logikus írásműveltséget hoztak magukkal, *kevesebb, mint 10-15.*

Összegezve:

A magyar nyelvhez hasonlóan összetett – agglutináló + gazdag gyökrendszerű + óriási szókincsű – nyelvből összesen talán *kevesebb, mint 10-20* létezik a Földön. *A magyar szókincs több mint 1 millió szó.* A magyar egyedisége abban rejlik, hogy míg a legtöbb nyelv vagy csak ragozó (mint a török), vagy csak hajlító (mint a latin), a magyar a gyökrendszerével egyfajta *belső képi logikát* hordoz, ami egyedülállóan hatékony adattömörítést tesz lehetővé. Nyelvünk gazdaságos, mivel néhány ezer szógyökből hatalmas szóbokorhálózatot képez. Átlátható, mivel a toldalékok, jelek, ragok, képzők szerepe tiszta és következetes, mert a ragok magából az élő nyelv szavaiból jöttek létre.[5] A Föld összes nyelvének (élő és holt) *kevesebb, mint 0,5%-a* mondhatja el magáról azt, amit a magyar, hogy rendkívül összetett, ragozó (agglutináló) nyelv, amelyhez saját, minden más rendszertől független, szerves és logikus írásrendszer (a rovás) tartozik. Ez a hármas egység (*Gyökrendszer + Ragozás + Rovásírás*) teszi a magyar nyelvet *a világon egyik legkülönlegesebb kulturális „szigetté”*.

Ám a magyar nyelv egységes szóbokor- és gyökrendszere nem úgy alakult, ahogy a „magyar nyelvtudomány” feltételezi nyelvünk létrejöttét, hogy keveredésekből, átvételekből származik. A magyar *gyökrendszer szilárd, maradéktalan belső logikai összefüggése* van, és a hozzá kapcsolódó *szóbokrok hálózata szerves, logikus, teljeskörű és egységes*,[6] míg más nyelvekben hasonló egyáltalán nem, vagy csak *széttöredezve*, csak nyomokban található meg (ahol a szavak összefüggéstelen szótári címkék). Ha volt az emberiségnek *ősnyelve*, az a legtisztábban a magyar nyelvben őrződött meg, ami csak hosszútávon letelepedett, nyugodt környezetben valósulhat meg, nem egy feltételezett finnugorból kiszakadt, vándorló, üldözött (nomád) nép esetében. A magyar nyelv ősiségét az *írásrendszer képi logikája* is alátámasztja, mely a *székely-magyar rovásírásban* érintetlenül megőrződött, és amely alapot adott a többi vonalas írásnak.[7]

A fenti adatok és a könyveimben bemutatott eredmények alapján bátran kijelenthetem, hogy a mai magyar nyelv őrizte meg egyedülállóan ezen a Földön azt az ősi gyökeret, hordozza szerkezetében mindazt a tudást, tapasztalatot, amit az emberiség a hosszú úton megszerzett, magáévá tett. Emiatt beszélhetünk arról, hogy ***a magyar nyelv ősnyelv és páratlan a Földön***.

---

[5] A magyar nyelvben a ragok nem valami véletlenszerűen kialakult szótoldalékok, hanem értelmes szavak szótöredékei, lényegi magjai, amelyekkel azonnal érti a magyar nyelvű az adott ragozás értelmét és jelentését. A rag benne van a hozzátartozó kérdésben és az arra adott válaszban is. Például -nak, -nek: ki***nek***/mi***nek***? an**nak/** en***nek***, ***nek***em; -tól, -től: ki***től***/mi***től***? et***től***/at***tól***, ***től***em; -val, -vel: kivel/mi***vel***? ev***vel***/av***val***, ***vel***em; -ban, -ben: ki***ben***/mi***ben***? eb***ben***,/ab***ban***, ***ben***nem, stb.

[6] Lásd a könyveimben, illetve elsődleges forrásként a Czuczor–Fogarasi szótárban (hivatalos címe: *A magyar nyelv szótára*), mely a 19. századi magyar nyelvészet hatalmas alkotása, s amelyet a Magyar Tudományos Akadémia (MTA) megbízásából Czuczor Gergely bencés szerzetes és Fogarasi János jogtudós készített. A világhálón elérhető: http://osnyelv.hu/czuczor/.

[7] Lásd például Dr. Révész Péter kutatásait, aki az 5000 évvel ezelőtti krétai írásban a Kárpát-medencéből érkezett magyar nyelvet fedezte fel, és bemutatta a lineáris A írás megfejtését magyar nyelv alapú olvasattal. ***A Kárpát-medencei Nyelvi Központ*** c. könyvemben a *„Az írásbeli koherencia – a rovás ősisége és képi logikája”* című fejezetben részletesebben foglalkozom ezzel. Megrendelési lehetőségét lásd itteni tanulmányom végén!

B. A magyar nyelv különleges képességei, sajátosságai

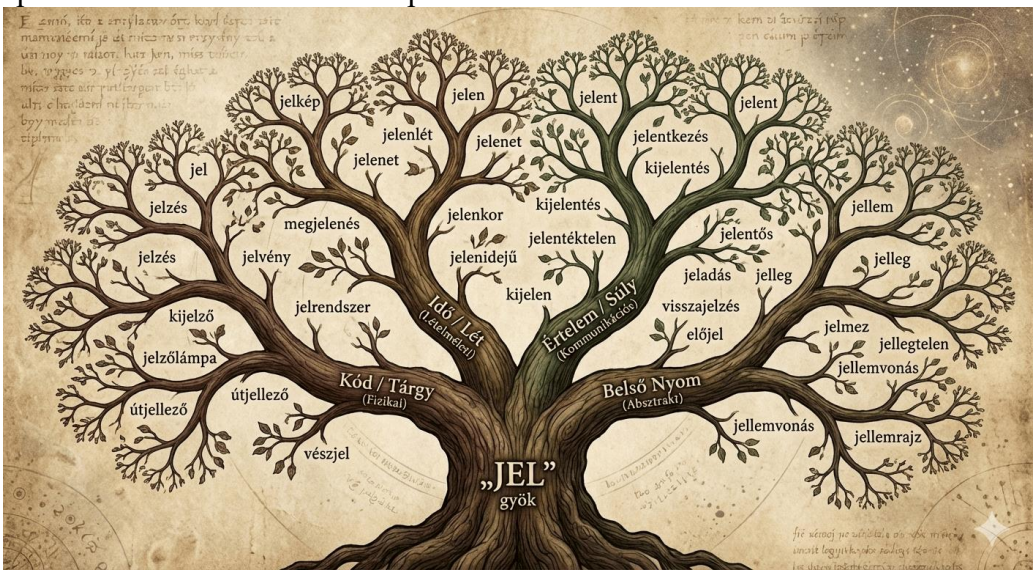
A magyar nyelv igazi előnye a többivel szemben éppen hihetetlenül eleven belső összefüggésrendszere (lenne). Hogy a hangalakilag összefüggő szavak tartalmilag is összefüggnek egymással. Ez sem a germán, sem a szláv, sem a latin nyelvben nincs, és sem az óhéber, sem a szanszkrit ily kiforrt változatban nem tartalmazza. Ezért a szanszkritban milliós nagyságrendben kell szavakat előállítani, mert minden új jelenségre új szót kell alkalmazni. Nekünk nem."[8]

Pap Gábor

A magyar nyelv páratlan a világon. Különleges tulajdonságai, mint például ***a gazdag szókincse, a képleíró/kifejező képessége, a belső logikája, faszerkezetű gyök- és szóbokor rendszere,*** a rugalmasan és szervesen alakítható nyelvtani ***ragozó–toldalékoló*** („rak-os-gat-hat-ó") ***rendszere***, a nyilvánvaló ***ősisége, tömörsége*** stb révén méltán kiérdemli az egyedülálló címet. Ezek az adottságok, összefüggések tulajdonképpen ott vannak a „szemünk előtt", csupán arra várnak, hogy felfedezzük. Nézzünk néhány alapvetést a magyar nyelvvel kapcsolatban, melyet nem hangsúlyoznak eléggé a nyelvtanórákon!

I. A magyar nyelv egyedi gyökrendszere, szóbokor-rendszere

„A magyar nyelv ragozó (agglutinating, agglutinative) nyelv. Ragozó azt jelenti, hogy a gyökhöz, a szótőhöz illesztjük, ragasztjuk a ragot. Úgy is mondhatnánk, hogy a magyar nyelv igyekszik összerakni, egyesíteni azt, ami értelmileg és rendeltetése folytán szervesen együvé tartozik. E különbséget sokan ismerik. Amit viszont hivatalos nyelvészeink elhallgatnak, az a magyar nyelv egyedi gyökrendszere. Minden szavunk gyök, gyökelem, gyökszármazék vagyis gyökfűzér... Gyökeink a tiszta magyar nyelv ősi, ma is élő, működő szervezetét képezik. Valamikor az emberiség ősnyelve vagy ősnyelvei valószínűleg mind gyökrendszeren nyugvó, ragozó nyelvek voltak, de a legtöbb nyelvben e rendszer már alig felismerhető foszlányokra bomlott. Viszont a magyarban a mai napig is megmaradt a gyökrendszer szerves egészének javarésze, bár a mindennapi használatban csak tudatunk peremén."[9]

[8] Pap Gábor: Üdvtörténet magyarul (Két Hollós, 2015.) 12. oldal.

[9] Molnos Angéla: A magyar nyelv elhallgatott gyökrendszere.

Míg az angol nyelv inkább fűszerkezetű, vagyis összefüggéstelen szavak, szótári formák állnak egymás mellett, mint réten a fűszálak, ezzel szemben a magyar nyelv fa-szerkezetű (vagy bokor-rendszerű), ami azt jelenti, hogy egy gyökérzetből (szógyökből) több ágú fa sarjad, melynek akár több tucat (vagy több száz) ágacskája, gallya nő. Az egész „fa" hangalakjában és jelentésében egy egységes összefüggő jelrendszer, ami **holisztikus, integrált gondolkodásra készteti a magyar nyelvhasználót**.

A magyar nyelv szókincse rugalmas és szinte végtelen, mivel a gyökök és a toldalékok párosításából folyamatosan képezhetünk új szavakat, mindig megőrizve a gyök alapvető jelentését, alapfogalmát. A K–R gyökből képezhető szavak száma legalább 700, és mind a kör alapfogalmára épül!

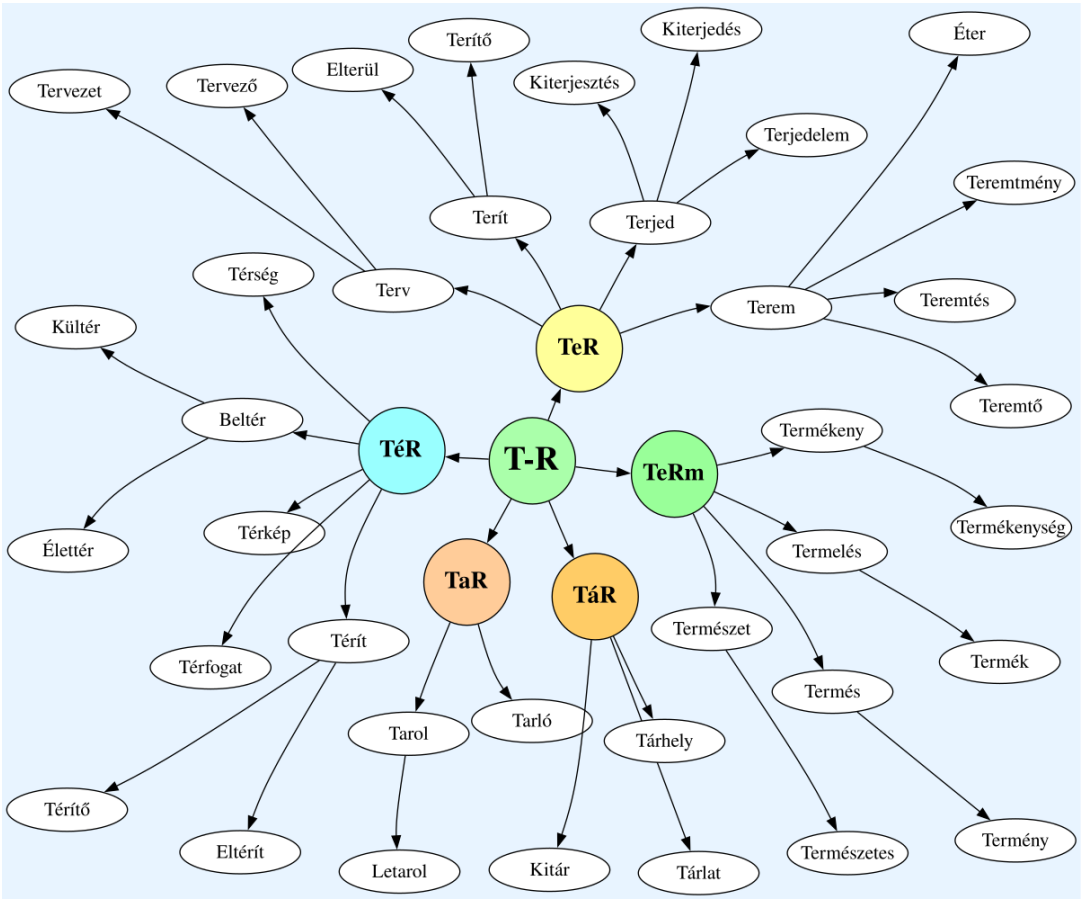
Nézzük meg két példa segítségével, miért egyedülálló a magyar gyökrendszer!

1. Teremtő ősgyök: T-R

Alapérteménye: a ***tér,*** a *kiterjedés* **alapfogalma**, ami a térben helyet foglal. a T-R a legalsó gyökér, ami önmagában még nem értelmezhető képlet, azonban minden ebből kinövő szógyök ezt az alapfogalmat viszi tovább, ahol a két mássalhangzó közé beiktatott magánhangzó adja (árnyalja) a jelentést.

1.1. Fiagyök: TeR/TéR

Ez már egy **fiagyök**, vagyis értelmezhető, **önmagában jelentéssel bíró szótő** a magyarban, a T-R ősgyök egyik legvastagabb ága. Ebből a fiagyökből nőtt (és nő) ki az összes idetartozó szóalak.

1.1.1. Ágak-gallyak (lombozat, vagy szóbokor) a TéR gyökből:

- **Teremtő** – aki a **ter**et megalkotta; **ter**emtés, **ter**emtmény, é**ter**
- **Terjed** – **ter**jedés, **ter**jedelem, ki**ter**jedés (dimenzió), ki**ter**jesztés
- **Természet** – **ter**em, **ter**més, **ter**mény, **ter**mékeny, **ter**mékenység, **ter**mő, **ter**meszt
- **Termelés** – **ter**mék, ki**ter**melés, be**ter**melés, **ter**melékenység
- **Terület** – **ter**em (pl. torna**ter**em), **ter**em (ragozott, *az én **tér**em/**ter**em, **ter**ületem*)
- **Terít** – **ter**ítő, **ter**íték, el**ter**ül, szét**ter**ül
- **Terv** – **ter**vező (aki a **ter**eket meg**terv**ezi), **ter**vezet, vázlat**terv**, kiviteli **terv**
- **Tér** – köz**tér,** köz**ter**ület (pl. Kossuth-tér), játszó**tér**, **tér**köz, **tér**burkolat
- **Tér** – helyiség: bel**tér**, kül**tér**, élet**tér**, **tér**ség
- **Tér** – ige: be**tér**, ki**tér**, el**tér**, el**tér**ő, **tér**ül-fordul, ténfereg
- **Térfogat –** a **tér**ben elfoglalt (befogott) **ter**ület, **tér**fogatnövelő
- **Tér**elem, **Tér**erő
- **Térkép**
- **Térít** – **ter**el (ige), **ter**elő (fn.), el**tér**ít, **tér**ítő (pl. Rák**tér**ítő, hit**tér**ítő), el**ter**elés, ki**tér**ő

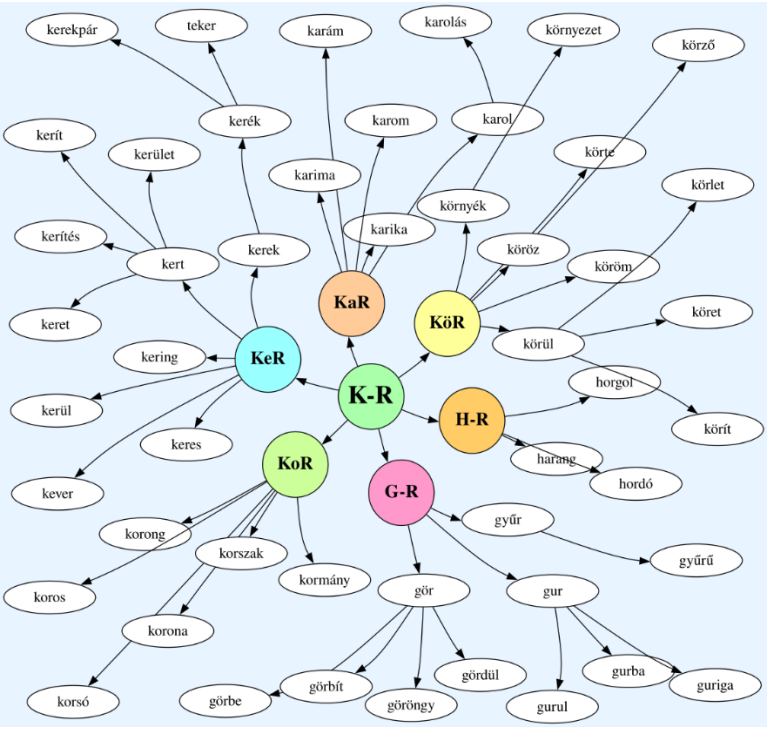
A T-R gyökből termett szóbokorhálózat egy olyan ívet ír le **a létezés fizikai geometriájától a szakrális fogalmakig**, amely csak a **magyar nyelvben** áll össze ez egyetlen, összefüggő filozófiai rendszerré, s amelyben a világ egy folytonosan **„terjedő" és „termő" rendszer** képét mutatja.

1.1.2. Fiagyök: TaR/TáR

Az *e/é* magánhangzók mellett az *a/á* magánhangzók használatával is még mindig a *tér fogalma* körül képződnek a szavaink, valahol már negatív értelemben, ahol már nincs semmi (pl. *tarló, kitúr*):

- **Tar – tar**ol, le**tar**ol, **tar**ló (**ter**ménymentes **tér**), **tar**kó, **tar**kopasz
- **Tár – tár**lat, ki**tár**, ki**tár**ulkozás, **tár**hely

2. Teremtő gyök: K-R

Ez csak két példa volt a **teremtő gyök → fiagyökök → szóbokrok, lombozat** hálózatára. A magyar nyelvben nagyjából **20-40 közé tehető a teremtő gyökök száma**. Ezek köré gyűlik a kb. **2400 gyök vagy *fiagyök*** (3). És azok köré bokrosodnak a magyar nyelv szóbokrai többszázezres nagyságrendben. A T-R és K-R teremtő gyökök mellett például a K-P, P-R, NY-L, SZ-R képletekben szintén ez a gyökérzet hordozza az alapfogalmat, és a magánhangzó a jelentést, az árnyalást. Ezekből az ősgyökökből fejlődtek ki a ma is önálló értelemmel bíró, és rengeteg szó alapját képező gyökök, mint például *kap, kép, kop, pír (piros, pirkad, pirul), nyal, nyíl, nyúl, nyelv, szár, szer, szór* stb.

Nézzünk még néhány további példát a gyökrendszer szépségére és teljes belső logikai hálózatára:

KÉP gyök

Logikai Kategória	Magyar Szó Példák	A Fogalom (a gyök funkciója)
1. Vizuális Kép/Látszat	Kép, képernyő, fénykép, képmás, képlet, jelkép, jóképű	Az érzékszervek által felfogott forma.
2. Mentális Kép/Elképzelés	Képzelet, képzet, elképzel, képtelenség, képzelőerő	Az elmében lévő forma, belső látás, az alkotás forrásvidéke.
3. Képesség/ Lehetőség	Képesség, képes, elképesztő, képtelen, képvisel	A vizualizált kép megvalósításának lehetősége/képessége.
4. Formálás/ Alkotás	Képez (nyelvtani képző), képlet, képlékeny, képmás (kópia)	A forma aktív létrehozása, szabályszerű formázás.

A KÉP- gyök (kép, képesség, képzelet, képző) a magyar nyelv egyik logikai csúcsa, hiszen egyetlen gyökkel fonja össze a világ érzékelésének, megértésének és megvalósításának egész folyamatát. Ez a logikai koherencia és komplexitás egyedülálló. A kép szó a hivatalos etimológiai (eredetismertető) szótár (TESZ) szerint török jövevényszó. Valóban? És ez a temérdek összefüggés is megvan a török nyelvben?

FoG gyök

Logikai Kategória	Magyar Szó Példák	A Keresett Fogalom (a gyök funkciója)
1. Fizikai Megragadás/Rész	Fog (testrész), megfog, elfog, fogság, fogó	Megragadás, tartás, elfogás, a fizikai fogás eszköze (fog/szerszám).
2. Mentális Megragadás	Fogalom, fölfog	Mentális megragadás, fogalom, megértés.
3. Ígéret/Elfogadás	Fogadalom, megfogadom, elfogad	Fogadalom, ígéret, elfogadás (megragadás /elköteleződés).
4. Részvétel/ Foglalkoztatás	Foglalkozás, foglalatoskodik	Eltérő jelentés (foglal - helyet, időt, valaminek a birtokbavétele).

A FOG- gyök a magyar nyelv fizikai valóságra épülő absztrakciós képességének egyik legszemléletesebb példája. A gyök és a belőle képzett komplex szóbokor logikai rendszere máshol nem található meg, alátámasztva a magyar gyökrendszer egyediségét és központiszerepét.

Több száz szavunk alapgyöke, jelentésében mindegyik összefügg a *fogással*, mint ahogy a kéz *meg-fog* valamit, úgy a *fogsor* is ugyanezt a mozdulatot teszi, mint ahogy a *fog-oly* is a *fog-dában* be van *fog-va*. Nézzünk néhány példát:

- Régóta fenem rá a *fog-amat*,
- Bárcsak *meg-fog-hatnám*, de ő most is meg *fog* szökni!
- *Fog-lalkozását* tekintve *fog-ász* volt, nem lehetett találni *fog-ást* rajta, de hibázott, most *fog-oly*.
- *Fog-dája* ugyan kalitka, de *fog-sora* még mindig *ki-fog-ástalan*, sok mindennel *fog-lalatoskodik.*
- *Fog-alamam* sincs, hogy csinálja. Lehet rá *fog-adni*, de én nem *fog-adom* el a végeredményt!
- *Fog-énypony* vagyok a *fog-krémjére*! *Fogához* veri a garast = nem ereszti, *fogja*.

A magyar nyelv az egyetlen, amelyben az FOG-gyök az összes komplex logikai kategóriát lefedi (fizikai, mentális, ígéret, részvétel), és a legszemléletesebben köti össze a fizikai cselekvést(a fogtestrész) az absztrakt fogalommal(fogalom, fogadalom).

NY-L gyök

Az NY-L gyök a magyar nyelvben a valamilyen irányban történő nyúlás alapfogalma. Összefüggő szógyökök: nyal, nyál, nyel, nyelv, nyél, nyíl (nyílik), nyől (régies nő), nyúl (állat), nyúl (ige, odanyúl, nyúlik). A nyúl szó három jelentése elképesztő belső logikát mutat. A nyíl

szintén egy erős gyökér, minden belőle kinövő szó a nyílással kapcsolatos, még az is, hogy valaki "nyitott". Nyílik, nyilall (nyílt seb, nyíllal lőtt seb!), nyílás, nyílatkozik, stb.. A szavak mindegyike szinte teljesen azonos képet közvetít: valamilyen irányban történő növekvő hosszúságú elmozdulást, hosszabbodást, vagy megnyúlva vékonyodást, amiket alig lehet a nyúl vagy a nyíl gyökszavak használata nélkül szóban leírni.

A NY-L gyök logikai koherenciája:

- **A mozgás gyöke: hosszanti kiterjedés (nyúl)**
- **NYúL (ige):** Az alapvető cselekvés: egy testrész (kéz, ujj) kinyújtása, **hosszanti kiterjedése** egy cél felé. (Pl. *odanyúl, nyúlik, kinyújtózik*).
- **NYúL (állat):** Az állat a mozgása/futása közben meg**nyúlik** és a **hosszanti kiterjedésre** emlékeztet. A név a mozgásformából ered (hosszú, kinyúló mozgás).
- **NYúL-ás (főnév):** valamely irányba **kiterjedés**, kitágulás, meghosszabbodás (*nyúlánk, nyúlós, nyúlvány* stb.).
- **A kommunikáció gyöke: beszéd és hozzá tartozó szervek (nyal/nyál/nyel/nyelv)**
- **NYaL (ige):** Folyadék vagy puha anyag felvétele **hosszanti, kinyújtott nyelvvel**. (szóbokor: *nyaláb, nyalánk, nyalizós*, stb.)
- **NYáL:** A **nyelvből kiterjedő, kinyúló** folyadék (*nyáladék, nyálka, nyálaz*).
- **NYeL (ige)**: táplálkozás (*nyelés*), hangok kiejtéséhez is szükséges szerv (*nyelőcső*)
- **NYeLv (testrész):** A **nyalásra** és **nyelésre** használt, rugalmas, **hosszanti** szerv. A magyarban a *nyelv* szó egyben a **nyelésre** (*nyel*) és a **kommunikációra** (*nyelv*) is vonatkozik → újabb **FOG-** (fogam/fogalom) gyökhöz hasonló logikai koherencia.
- **NYeLv (kommunikáció)**: a gondolatok és érzések kódolására, átadására szolgáló beszélt és írott csatorna. A szó nem csak a kommunikáció eszközét, hanem az azt lehetővé tevő fizikai cselekvést, mozgást, és szervet is magában foglalja.
- **NYéL:** A tárgy **hosszanti kiterjedése** (*söprű-nyél, fejsze-nyél, nyeles*, stb.).
- **A tér gyöke: A nyílás és absztrakció (nyíl/nyit)**
- **NYíL (forma):** Egy **hosszanti** eszköz (akár a nyúl ige) vagy egy **hosszanti, tiszta vonal** (pl. *nyílegyenes*), sőt a ***nyílvessző*** vége a ***nyílhegy*** egy **kinyíló** forma! A *nyilall* (fájdalom) bizonyosan a ***nyílhegy* által okozott seb** nyílt alakjából ered.
- **NYíLáS / NYiT:** A **zártság megszűnése**, a tér **kiterjedése** vagy szabaddá válása (*nyílászáró, nyílt ablak*).
- **NYíLT (jelző):** Az **absztrakció** gyöke. A *nyílás* fizikai tulajdonságát átviszi a **személyiségre** (pl. *nyílt szívvel, nyitottan, kinyílt, nyílatkozik*).

Összegzés (logikai koherencia): A **NY-L** gyök a magyarban **elképesztő** logikai tömörséggel egyesíti a **hosszanti kiterjedést** (nyúlás), a **testrészeket** (nyal/nyel/nyelv), a **kommunikáció eszközét** (nyelv) és a **térbeli/absztrakt nyitottságot** (nyíl/nyit). Ez a tömörség és teljesség **maximálisan igazolja a magyar nyelv logikai centrumi szerepét**.

A fenti néhány példából is kitűnően látható, hogy a magyar nyelv szókincse rugalmas és szinte végtelen, mivel a gyökök és a toldalékok kombinációjából folyamatosan képezhetünk új szavakat, mindig megőrizve a gyök alapvető jelentését, alapfogalmát. **A magyar nyelv lenyűgöző belső, élő logikájának teljessége és gazdagsága tehát a *gyökrendszerében mutatkozik meg* legszebben.** Vajon miért nem esik szó erről nyelvtanórákon?

II. A toldalékrendszer jellegzetességei

A magyar nyelv nemcsak a gyökrendszerében teljes, hanem a toldalékrendszerében (ragok, jelzők, képzők) is egy tipológiai csúcstechnológia. Összehasonlítva a magyar és a finnugor nyelvcsaládot a toldalékok vonatkozásában, látható, hogy melyik nyelvben teljes a rendszer, és melyik hiányos: a magyarnak 27 ragja van (és még sok ragként nem ragasztható ún. névutója, ami további ragok szerepét látja el). A finnek 15, a vogulnak 7, az osztjáknak csupán 3. A lappnak 5, cseremisznek 12, zürjénnek 16, az észtnek pedig 17 ragja van. Mindegyiknek messze kevesebb, mint a magyarnak és a finn ágnak sokkal több, mint az ugornak. Tárgy ragja finnugor nyelvek felének nincs, vagy csak bizonyos névmásokhoz kapcsolódhat (pl. osztják). A sumérnál 11 ragozott eset található meg. A ragok a magyar és a többi finnugor nyelv között hangtanilag nem egyeznek meg. Több hangtani egyezés található, pl. a sumér, a türk, az ír, a gall ill. a baszk és a magyar ragok között, mint a magyar és a „rokonai" között.[10]

A legtöbb nyelvtani kategória (esetek, jelek, birtokos ragok, többes szám, stb.) tekintetében tehát **a magyar nyelv rendelkezik a legkiterjedtebb és a legdifferenciáltabb eset- és jelrendszerrel.** Pl. a lokális (helyet kifejező) esetekre mind külön toldalékot használ (pl. *ban/ben, on/en/ön, ról/ről, nál/nél*). A többi finnugor nyelv a magyartól eltérő, kevésbé differenciált, és töredékes.

Rag/jel/képző	**Rag valószínű eredete a szókincsben**	**Szópéldák (hangrendi illeszkedéssel)**
-nak, -nek	Ki**nek**/Mi**nek**? an**nak**, en**nek**, **nek**em...	Évának, Ferinek
-tól, -től	Ki**től**/Mi**től**? et**től**, at**tól**, **től**em...	Lányomtól, öcsémtől
-val, -vel	Mi**vel**? ev**vel**, av**val**, **vel**em...	Nórával, férjével
-t (tárgy)	Ki**t**/Mi**t**? ez**t**, az**t**, ő**t**	Labdát, függönyt
-k (többes szám)	So**k**	Ajtók, székek
-ban, -ben	Ki**ben**/Mi**ben**? eb**ben**, ab**ban**, **ben**nem	Szívemben, házamban
-ból, -ből	Ki**ből**/Mi**ből**? eb**ből**, ab**ból**, **belől**em	Szívemből, házamból
-ba, -be	Ki**be**/Mi**be**? eb**be**, ab**ba**, **be**lém...	Szívembe, házamba
Figyeljük meg, hogy az összes b-vel kezdődő ragunk a **BEL gyök** érteményéből ered: minden, ami a befelé, benti, belső, bent lévő tartalomra utal: szívé**be** zár, szívé**ben** őrzi, szív**ből** szól		
-ig	Medd**ig**? edd**ig**, add**ig**, id**eig**	Sokáig, egy ideig, odáig, óráig
-on, -en, -ön	Mi**n**? ez**en**, az**on**	Lemezen, asztalon
-ról, -ről	Ki**ről**/Mi**ről**? er**ről**, ar**ról**, **ról**am...	Könyvről, moziról
-ra, -re	Ki**re**/Mi**re**? Mer**re**? er**re**, ar**ra**, **rá**m...	Fára, levélre
-nál, -nél	Ki**nél**/Mi**nél**? en**nél**, an**nál**, **nál**am...	Apámnál, nővéremnél
-hoz, -hez, -höz	Mi**hez**? eh**hez**, ah**hoz**, **hoz**zám...	Férjhez, szomszédhoz
birtokos: -m, -d, stb.	enyé**m**, tié**d**, ö**vé**, mié**nk**, tié**tek** (te+k (többes sz.); tik), ö**vék**	Lovam, lovad, lova, lovaink, lovaitok (tik), lovaik
-vá, -vé	Mi**vé**? ev**vé**, av**vá** (ezzé, azzá), **vá**lik	Íróvá, költővé
-ság, ség	sok (k → g hangváltozással), sokaság	hegység (hegy+sok), katonaság (katona+sok), vidámság (vidám+sok)
-lag, -leg	Á**llag** (állapot), jel**leg** (mód)	Legjobb, legszebb, fölösleg, mérleg, utólag, valószínűleg, legalább

[10] Cser Ferenc: Gyökerek. (Melbourne 2000.) 4.33 Nyelvtan fejezet.

A komplexitás mint ősiség jele: ha egy nyelvben egy nyelvtani rendszer a legdifferenciáltabb és a legteljesebb, az az ősiség vagy az átadó szerep jele lehet. A magyar nyelvre jellemző tökéletesen **kiforrott** toldalékrendszer és az önálló szóbokor-képzés azt sugallhatja, hogy **ez a nyelv egy olyan ősi rendszer hordozója,** amelyből a többi nyelv esetleg leegyszerűsödött vagy csak töredékeket vett át / őrzött meg. A magyar nyelv rendszere a legteljesebb és legkomplexebb. Eszerint **a magyar nyelv** nem egy finnugor leánynyelv, hanem ***maga a forrás***, az ősnyelv vagy legalábbis annak legtisztább ága.

A toldalékok eredete (szavakból toldalék: szóalkotási átláthatóság)

A toldalékrendszerünknek és ragozásunknak azonban van egy messzemenően sajátos tulajdonsága, ami szintén kiemeli a többi nyelvből: a magyar nyelvben **a ragok nem valami véletlenszerűen kialakult szótoldalékok, hanem értelmes szavak szótöredékei,** lényegi magjai, amelyekkel azonnal érti a magyar nyelvű az adott ragozás értelmét és jelentését. A rag benne van a hozzátartozó kérdésben és az arra adott válaszban is.

A toldalékok hangzásvilága és a iránymutató képessége

Azért van a magyar nyelvben szinte minden toldalékra/határozóra két különböző változat, mert így mutatja meg a nyelv **a magas és mély hangzók** közti különbséget és őrzi a dallamosságot. Sőt, forradalmi felismerés: a nyelv egyúttal a **térbeli tájékozódást is kódolja/segíti!**

Hangzásbeli szempont	**Logikai kódolás**	**Térbeli helyzet**	**A Centrum Hipotézis igazolása**
Magas hangzójú (*itt, eb**ben**, er**re**, ide*)	Közelítés / jövetel / itt-lét	Ami felénk tart, itt van	**Nyelvi-irányzék:** A nyelv a beszélőhöz igazítja a fizikai viszonyokat.
Mély hangzójú (*ott, ab**ban**, ar**ra**, oda*)	Távolodás / Ott-lét / Elhagyás	Ami messzebb van, elhagyott	**Akusztikai rendszer:** A magas/mély hangrend nem csupán dallamosság, hanem a **térbeli tájékozódás alapja**.

A "Doppler-effektus" analógiája: minden, ami *ebben, ezzel, errefelé, ide jön,* az magas hangzójú, és minden ami *abban van, azzal, arra, amarra, oda tart,* az távol van, vagy már elhagyott minket, ezért mély hangzójú. Tehát magas hang: közeledő, mély hang: távolodó – a **toldalékaink**, és a **mutatónévmásaink, helyhatározóink** azért zseniálisak, mert egy univerzális fizikai törvényt tükröznek le a nyelv egyetemes szintjén. Ha egy nyelv képes arra, hogy a tiszta hangzásbeli megkülönböztetés (magas/mély magánhangzó) mögött **térbeli és mozgásbeli logikát** kódoljon, az azt jelenti, hogy a logikai összhangja maximális!

A magyar nyelv tehát a **dallamosságot** és a **hangrendi illeszkedést *térbeli kódolásra*** is használja: a hangzásvilág összefügg a jelentéstani helymeghatározással.

III. A magyar nyelv képleíró képessége

A magyar nyelv tele van kétértelmű szavakkal, egyszerre főnévi és igei jelentéssel:

a szív, szív és pumpál,
az ég égbolt (Nap) és ég mint a tűz (Nap),
a vár várakozó erőd (város=város?),
a világ világít,
a csillag csillog,
a hegy hegyes,
a nyúl nyúlik,
a fog, fog,
az állapotos nő (hasa) nő, a növényzet folyton nő,
a füzet fűzve van.

A magyar nyelv szóKÉPzése az általunk érzékelt világot úgy írja le, ahogy teremti, észleli, tapasztalja és leKÉPezi annak összefüggéseit, jelentését, rendszerét, működését. Az **ugyanarra a formára, képre, állapotra** utaló dolgokat **ugyanúgy nevezzük**. Pl. a „hegy" szó mindkét jelentése ugyanarra a *hegyes* formára utal: *késhegy, hegység*.

Égő, izzó, villanykörte, fénykép – tökéletes leírószavak! *Világ, világít, világosság, világegyetem* – mindegyik a fényre utal. Magzat, mely *mag*ban benne rejlik egy egész élet lehetősége. Szüleink fő feladata: meg*szülni* az utódot, ők a *szülők*. Anya = *anyag*: az anya saját testéből táplálja a magzat minden anyagát. Testünk minden *anyaga* a Föld*anya* anyagából van. A nő = *növekedés*, az áldott állapotú nő hasa *nő,* mint a *növényzet* – női minőség = növekedés, gyarapodás. Az *éjfél* az éjszaka időszakának a fele. Az *ég* jelentése kettős: a fejünk feletti ég, és a tűz is ég – kozmikus összefüggés van: a Nap, ami az eget uralja, folyamatosan ég. Az „ill" szógyök minden képzett szóban a pillanatnyi időre utal: villám, pillanat, elillan, villan, csillan, szempilla, pillangó, pillantás... a pillangó szárnycsapásai pont olyanok mint a szempillantás.

IV. A magyar nyelv tömörsége

A magyar nyelv a tömörség szempontjából – vagyis, hogy hány adategységet tudunk egyetlen szóba sűríteni – egyedi helyet foglal el: képes a rendkívüli szókincsbeli (szó-)tömörségre az agglutináló szerkezete miatt. A lexikai tömörség (a gondolatok szavakba sűrítése) szempontjából a magyar nyelv a világ **legtömörebb nyelvei** közé tartozik, egyetlen szóval tudunk olyan komplex viszonyokat kifejezni, ami más nyelveken 3-4 külön szót igényel.

Példa: *Asztalaimról: a*sztal (főnév) + aim (többes szám, 1. személyű birtokos) + ról (helyhatározó) → 3 tartalom egy szóban.

A *megszemélyesíthetetlenségedért* szóban hány adat van?

0. ***szem*** (gyök),
1. *szem**ély***
2. *személy**es***
3. *személyes**ít***
4. *személyesít**het***
5. ***meg****személyesíthet*
6. *megszemélyesíthet**etlen***
7. *megszemélyesíthetetlen**ség***
8. *megszemélyesíthetetlenség**ed***
9. *megszemélyesíthetetlenséged**ért***

Ez összesen 9 egymásra rakodó réteg/adat/tartalom egyetlen szóba tömörítve!

Kiss Dénes a ***meghivattathatnátok*** *szóval* mutatja be a magyar nyelv hihetetlen mértékű szóképző képességét, tömörségét. Ezt a szót a többi nyelvben legalább 3-4 szóval lehet csak kifejezni (angolul kb.: You could have them invited).

V. A magyar nyelv hangzásvilága

„*A magyar nyelv dallamos és gazdag, akár a Duna hullámai; költői ereje olyan, hogy a szavak szinte énekelnek, és ez teszi alkalmassá a legfinomabb érzelmek megfogalmazására. Ritka kincs Európa számára."* (Arthur Penrhyn Stanley angol történész 1815–1881.)[11]

*„Tudja, melyik nyelvet tartom az olasz és görög után minden más nyelv előtt a legkitűnőbbnek? A magyart! Az új magyar költők verseit ismerem, amelyeknek dallamossága teljesen magával ragadott. Kísérjék figyelemmel a jövő történetét, és a költői géniusz oly hirtelen fellendülésének lesznek tanúi, amely teljesen igazolja jóslatomat. A magyarok úgy látszik, maguk sem tudják, hogy nyelvük milyen kincset rejt magában." (*Giuseppe Mezzofanti (olasz poliglott bíboros, 1774–1849, aki 58 nyelven beszélt, köztük magyarul.)[12]

A magyar nyelv harmonikus dallamvilága:

A magyar nyelv **dallamossága** kiemelkedő, jó hallgatni (külföldiek szerint), ez a nyelv egyik legszebb és legkülönlegesebb képessége. Ennek oka, hogy nincsenek zavaróan sok mássalhangzók egymásra halmozva, mint pl. a német, szláv nyelvekben, illetve **a toldalékok mindig a szótőhöz**

[11] Arthur Penrhyn Stanley: Lectures on the History of the Eastern Church. (1861) és utazónaplói.

[12] Levél Ludwig August Frankl osztrák-magyar költőnek (1840-as évek); valamint 1817-es találkozó Habsburg József nádorral. Forrás: e-nyelvmagazin.hu (2015), történelmi feljegyzések.

igazodnak hangzásilag – a nyelvészetben ez a magánhangzó-harmónia (más néven hangrendi illeszkedés) néven ismert, és ez a ragozás után a magyar nyelv legfontosabb szerkezeti jellegadója.

Ez a belső, önműködő szabályrendszer az, ami a magyar szavakat és mondatokat **koherenssé, ritmikussá és harmonikus hangzásúvá** teszi, elkerülve a „zavaró" mássalhangzó-torlódásokat és hangrendi töréseket.

Az illeszkedés logikája: szótő és toldalék egymáshoz igazodása, hangolódása. A toldalékok (pl. ragok) hangja mindig a szó tövéhez, vagy a szó utolsó szótagjához igazodik:

A szótő hangrendje	Példa	Illesztés (magyar)	Helytelen forma
Mély (csak mély hangzók)	ház	házban	~~házben~~
Mély	asztal	asztalon	~~asztalen~~
Magas (csak magas hangzók)	kerítés	kerítésen	~~kerítéson~~
Magas	üveg	üvegben	~~üvegban~~
Vegyes (mély és magas is)	citrom	citromban	~~citromben~~

A toldaléknak (amelynek általában 2 vagy 3 hangrendi változata van: pl. *-ban/-ben,* vagy *-hoz/-hez/-höz*) **követnie kell** a szó hangrendjét. Ez a **előrehaladó** illeszkedés a szótőből a toldalék felé haladva alakul ki, így az egész szóalak egy **hangzásilag egységes** láncot alkot. Pl. a *merítőkanálban* több magas hang van az elején, de az utolsó szótag mély → így a rag is.

A magánhangzó-harmónia az oka annak, hogy a külföldiek a magyar nyelvet gyakran **dallamosnak, lágyabbnak** érzik a környező, flektáló nyelvekhez (pl. német, szláv nyelvek) képest, ahol a toldalékok fix formájúak, és a hangok harmonizációja sokkal kevésbé érvényesül.

A magyar magánhangzórendszer akusztikai teljessége:

A magyar nyelv magánhangzókészletével **lefedi a teljes** – ember által kiejthető – **hangskálát**. A magyar nyelvben az i-í, é, e, á, a, o-ó, ö-ő, u-ú, ü-ű (14 magánhangzó) az emberi hangképzés skáláját „tetőtől talpig" lefedi, ha így ebben a fenti sorrendben kiejtjük az olyan, mintha egy **frekvencia modulációt** képeznénk a hangszálainkkal (ami hasonló a legősibb hangszereken – pl. *kaval, doromb, didgeridoo* – játszható moduláláshoz, de a modern zenékben is sűrűn használják a frekvencia-modulálást, mert az emberi fülnek jól esik hallgatni). Ez a **magánhangzó harmónia** (összecsengés) elve, amely a magyar nyelvben olyan erős, hogy a magánhangzókat a **gyökök belső logikájának** megfelelően is lehet párosítani.

Kontraszt más nyelvekkel, ahol „hiányos" a választék:

Sok európai nyelv **megtöri** ezt a szimmetriát és lefedettséget, hiányzik valamelyik sarkalatos hang vagy dimenzió:

- **Angol:** Alacsonyabb a magánhangzók száma (kb. 12, de a minőségük gyakran változik). Különösen hiányzik a **hosszú, zárt 'ű'** vagy a **rövid, nyílt 'e'** (mint a magyar *ez* szóban).
- **Német:** Erősebb a magánhangzó-készlete, de a **magyar á** (nyílt, hosszú, nem kerekített) mintájára nincsenek igazi **hátsó-nyílt magánhangzói** (az **a** hangjuk nem annyira nyílt, mint a magyar **á**).

- **Finn/Észt:** Bár szimmetrikus, de általában **kevesebb** magánhangzót használnak (csak 8 magánhangzó).

A magyar nyelv ***hangzási teljessége*** és a **magánhangzó harmónia** ereje a **Nyelvi Központ** rendszerszintű bizonyítéka. A nyelvészeti magyarázat szerint ez az elrendezés a nyelv **hangtani szilárdságát** és **egységességét** is növeli.

A magyar magánhangzó-rendszer tehát **egyedülálló,** és tudományosan is megalapozott, hogy **nincs olyan másik élő nyelv**, amely a magánhangzó készletének logikai elrendezésével olyan mértékben s átláthatóan fedné le **az emberi hangképzés teljes készletét,** mint a magyar.

CSaP gyök

A CS-P egy gyönyörű példa a magyar **nyelv és hang** kapcsolatára. A CS-P gyökből származó, hangutánzó gyökök és bokraik – mind összefüggnek a vízzel vagy valaminek a csapódásával:

- CSaP: CSaP (odaCSaP) CSapadék (CSaPódó víz), páraleCSaPódás, CSaPtelep (vízCSaP, mosdó), csapódik, lecsap, CSaPkod (pl. régi ruhamosás a folyóban, patakban) stb.
- CSáP: vízi állatok nyúlványa, CsáPrágó csapkodó szájszerv
- CSePP: vízCSePP, CSePPen, CSePegés, CSePPkő(barlang), stb.
- CSéP: CSéPel, (elfenekelés, tenyér CSaPódása a bőrfelületen)
- CSíP: CsíPős, CsiPet, CsíPdes,
- CSoP: CsoPban → csobban, CSöP: csöppen, vízCSöPP, CSöPögés
- Változat: T-P: taps (tenyerek összeCSaPása), tapadás, tapasztódás, tapicskolás, taperolás stb.

Megfordítva hangutánzóként is működik: PaCS, PlaCCS, PanCSol, PoCSolya, stb.

A **CS-P** gyök (és rokonai: **T-P, CS-B, P-CS**) gyökrendszer a magyar nyelv egyik legélőbb, leginkább „hallható” területe. Itt a hangfestés és a fizikai valóság olyan szoros egységet alkot, hogy a szó kimondásakor szinte érezzük az ütést vagy a víz csapódását. A **Taps** és a **Csap** ugyanaz a mozdulat. A *Taps* a tenyér puhaságát és a levegő beszorulását (T-P), a *Csap* pedig az éllel való ütés vagy a víz élesebb hangját (CS-P) modellezi le.

Összegzés:

A magyar nyelv nem csupán szavak gyűjteménye, hanem egy **átlátható, formula alapú kódoló rendszer,** amely a logikai összefüggéseit megőrizte más nyelvekkel szemben. **A magyar nyelv LOGIKAI CENTRUMKÉNT működik**, ami rendszerszinten őrizte meg azt az ősnyelvi következetességet, amely a többi nyelvben elszigetelt szavakká és logikátlan címkékké esett szét. Csak próbáljuk meg a fenti összefüggések bármelyikére is rákeresni más nyelvekben: vagy még hasonló sincs, vagy csak töredékesen található meg nyomokban a magyarhoz hasonló gyök- és szóhálózat rendszer.

Az anyanyelvünk nem csupán kommunikációs eszköz, hanem egy rendszerbe foglalt világmagyarázat is. A magyar nyelvben tapasztalt **koherens gyökrendszer** – mint a **NY-L** (Nyúlás → Nyalás → Nyílás), a **FoG** (Fogam → Fogalom → Fogás) vagy a **KéP** (Kép → Képes → Képesség) – egyedülálló módon kapcsolja össze a fizikai cselekvést, a testrészeket és az absztrakt fogalmakat.

Ez a tömör logika a nyelv és a gondolkodás kölcsönhatását igazolja (ún. Sapir-Whorf hipotézis erős változata), miszerint a nyelv befolyásolja azt, ahogyan a beszélője a világot feldolgozza. **Aki a magyar nyelven beszél/gondolkodik, az mind a két agyféltekét használja**: a ragozó nyelvtan a bal agyféltekét erősen igénybe veszi (analitikus folyamatok), míg a **szavak és gyökök képisége** (teljes fogalomkörök!) **holisztikus és vizuális gondolkodásra késztet** (jobb agyfélteke). A híres magyar feltalálók (pl. Neumann János, akinek a nyelvi képességei legendásak voltak) magas száma éppen azt a **szintetikus, holisztikus látásmódot igényelte**, amely a tudományos tények (bal agyfélteke) és a kreatív, intuitív ugrások (jobb agyfélteke) összehangolásával jön létre.

A **magyar nyelv** ezen **egyedi képessége** – mint a **szellemi találékonyság csúcsterméke** – továbbra is **a magyar gondolkodás egyik legfontosabb** (ha nem a legfontosabb) **nemzeti kincse.**

C. ÉL és (H)AL dualitás kódolása a magyar nyelvben

ÉL és (H)AL dualitás kódolása a magyar nyelvben:

Vannak életpárti, és vannak életellenes erők. A magyar nyelv a magas hangzójú **ÉL** és a mély hangzójú **(H)AL** gyök révén tökéletesen kódolja az **ÉLET és HALÁL dualitását.** ☯ Ez a tömörség igazolja, hogy a magyar nyelv nem egyszerűen szavakat őrzött meg, hanem egy **archaikus logikát, amellyel teljes körű világnézetet tanít a használóinak.** Nézzük, hogyan!

ÉL gyök

Az ÉL gyök a magyar nyelvben kiterjedt szóbokorral igazolja a gyök alapfogalmának jelentését: *él, élő, élni, élet, élénk, élelem, él-elem (étel), eledel, eleve, eleven, elő, elől, első, élenjáró, élvezet, éles* (a késnek az *éle*, egyúttal az *eleje* is!). A magyar nyelvben az **EGY** a teljesség, az **ÉL** pedig az a pont, ahol ez a teljesség megnyilvánul vagy elkezdődik. Az **első** tehát az, aki az **élet** vagy a sor elején áll. Ez a rendszer nemcsak matematikai, hanem organikus is: a nyelvünk úgy nő ki a gyökökből, mint egy növény, ahol minden levél (szó) pontosan tudja a helyét a törzshöz (gyök) képest.

Az Élő Isten:

A magyar hitvilágban az Isten egyik legősibb neve: **„Él”** (Élő Isten). Ez számos másik névalakban fennmaradt, pl. **Él**ohim (Élőhim), H**el**iosz (Napisten). Az **ÉL / EL gyök** isteni nevekben való megjelenése kulcsfontosságú, mivel a magyarban a **logikai origót** képezi: az **élő, élet** alapvető fogalmát kódolja:

ÉL (ige) → ÉLŐ (melléknév) → ÉLET (főnév) → ÉLŐ ISTEN (név)

Az ÉL gyök **kultúrák közötti „hullámterjedése”**: a Közel-Kelet, a Földközi-tenger és az archaikus Eurázsia kultúrái az **ÉL/EL** gyököt több kultúrában is az **Istenség** és a **Hatalom** jelölésére használták:

Kultúra	Isteni Név/Fogalom	Kapcsolat a Magyar ÉL-gyökkel	Értelmezés a magyar nyelvi központ szempontjából
Sumér	**ÉL (vagy IL)**	A sumér nyelven is a legősibb Istenség, Égisten megjelölése.	**Középtávú kapcsolat:** A magyar **ÉLŐ** és a sumér **ÉL** szinte azonos hangalakja az **ősnyelvi kontaktus** legerősebb bizonyítékai közé tartozik.
Akkád / Sémita	**Ilu / Elu**	Általános szinonimája az *Isten* szónak.	**Hullámterjedés:** Az akkád és sémita nyelvekbe a sumér **ÉL** gyökből terjedt át, beépülve a **sémita** nyelvek alaplexikájába.
Héber (Biblia)	**ÉL** (Isten), **Elohim** (Isten, többes számú alak), **El Sádday** (Mindenható Isten)	A héber teológiában is az **ÉL** az Isten nevének **archaikus, törzsi formája**.	**Archívum / átvétel:** A magyar **ÉLŐ** szóról láncolatban átadott fogalom az **élő, dinamikus Istenséget** kódolta.
Arab / Iszlám	**ALLAH** **AL-ILAH** (*Az Isten*) rövidülése	A sémita **ILAH** (*Isten*) szóból származik, amelynek gyöke az **EL/IL**	**Hullámterjedés (távoli):** A sumérban is megtalálható **ÉL** gyök a Közel-Kelet egész teológiai lexikájának alapja lett
Görög (Archaikus)	**Heliosz** (H)**ÉL**(iosz) → **ÉL** gyök + felesleges „görögösítő" toldások	A Napisten neve. Az **ÉL** gyök a Nap (Égisten fia) által hozott **ÉLET** (fény, meleg) funkciójára utal.	**Kulturális kapcsolat:** Az Isten egyik legfontosabb megnyilvánulása a **Nap**, ami a **fény/élet** (*ÉL*) forrása.
Germán	**Alah / Allfather** (Odinnak egy neve)	A germán nyelvekben is az **EL** (*összefogó, mindent átfogó*) szerepet kapott.	**Távoli kapcsolat:** A gyök terjedésének távoli, elmosódott nyoma.

A magyar ÉL gyök erejének igazolása:

- Az **ÉL/EL** gyök valóban az egyik legősibb és legelterjedtebb isteni név az archaikus eurázsiai/közel-keleti kultúrákban.
- **A logikai origó: A MAGYAR NYELV.** Az archaikus Isten-nevekben (pl. *Elohim, Ilu*) az **ÉL** gyök legtöbbször már csak **névként, főnévként** vagy **megmerevedett tituluskén**t szerepel, amelynek *eredeti, élő jelentése* elhomályosult. Például a héber *El* szó *Isten*t jelent, de a *gyöke* már nem használható rutinszerűen *élni* ige értelemben.

- **A magyar nyelv ősi erejének igazolása:** A magyar nyelv az egyedüli a vizsgált nyelvek közül, ahol az **ÉL** gyök a **legősibb isteni névként** való megjelenése mellett ma is **élő, aktív ige** (*él, élek, élni*).
- Ez a kettős funkció (**legősibb kultikus név + élő, mindennapi ige**) igazolja a magyar nyelv **központi, logikai eredetét** és **lexikai stabilitását:** a nyelv megőrizte a gyök eredeti, dinamikus jelentését, miközben azt a legmagasabb teológiai fogalomra is alkalmazta, ami a sumér IL/ÉL gyökben is megmutatkozik.

Az ÉL/EL gyök négy síkon működik egyszerre a magyarban:

Sík	Fogalom	Jelentés a magyar logikában
Transzcendens	**Él**	Az Isten, a létezés forrása és fenntartója.
Biológiai	**Élet / Élő**	Az isteni energia megnyilvánulása az anyagban.
Geometriai	**Él / Eleje**	A kiterjedés határa, a „kezdet" helye a térben.
Matematikai	**Első / Elem**	A sorozat legelső tagja, a rendszer alapköve.

A magyar nyelv ősiségét és központi szerepét éppen az igazolja, hogy nálunk a legmagasabb teológiai fogalom (*Élő Isten*) és a legegyszerűbb biológiai cselekvés (*élni*) ugyanazt a gyökeret használja, így a szakrális és a profán világ nem válik ketté, hanem **egyetlen logikai rendszert alkot.**

A magyar ÉL/EL gyök mint a létező civilizáció logikai kódja:

Az ÉL gyök más nyelvekben is megjelenik, csak közel sem olyan összefüggéssel, mint a magyarban. A finn **Elä- / Elävä,** a latin **Elementum/Alimentum,** az angol **Element,** a szanszkrit **ILATI** és **Ilā,** a sumér **TIL (LÉT),** stb. példák mutatják meg igazán, miért tekinthető a magyar nyelv a „logikai origónak". Míg más nyelvekben elszigetelt szavakat találunk, a magyarban ezek egyetlen, összefüggő matematikai és biológiai rendszert alkotnak. Az „**L" hang** viszont kulcsfontosságú: az indoeurópai nyelvekben is ez hordozza a létezés jelentését (*Live, Life, Leben*).

Fogalom	Magyar Logika (Origó)	Nemzetközi megjelenés	Eredet / Kapcsolat
Isten / Forrás	**ÉL** (Élő Isten)	*El, Elu, Allah, Heliosz*	Megmerevedett titulusok.
Létezés	**LÉT** (L-T gyök)	*TIL* (Sumer, fordítva: *LIT = LÉT*)	Temura (irányfordítás).
Élet	**ÉLET** (folyamat)	*Live, Life, Leben, Elämä*	Az "L" mint a **L**étezés / **L**élek / é**L**et hangja.
Egység / Rész	**ELEM** (alkotórész)	*ELEMentum* (Latin/Angol)	Az **EL** gyöke.
Táplálék	**ÉLELEM** (Él-elem)	*ALIMentum* (Latin)	Az Életet fenntartó elem.

ÉL gyök összegzése:

A fentiek igazolják, hogy az **ÉL** gyök nemcsak egy szó, hanem **a létezés geometriája** a magyar nyelvben. A magyar nyelv azért a „teremtés és a matematika nyelve", mert nálunk a legelvontabb fogalmak (elem, élelem, első, élet) nem „kölcsönvett" szavak, hanem egyetlen gyökből, az **ÉL/EL**-ből sarjadó logikai következtetések. Amíg egy angolnak meg kell tanulnia, hogy az *element* és az *life* között mi a különbség, egy magyar a nyelve belső parancsára érzi, hogy mindkettő a létezés (**ÉL**) alapeleme. A sumér **IL** és **TIL ↔ LÉT** igazolja a két (egy) ősnyelv kapcsolatát. A szanszkrit nyelv is igazolta a feltevést: az **ÉL** gyök az ősnyelvben is a **létezés alapaxiómája**. Míg a latinban és az angolban csak töredékek maradtak (pl. *Elementum, Alimentum*), addig a szanszkrit **Ilā** és a magyar **Élelem/Élet** szavakban a mai napig tetten érhető az az ősi logika, amely szerint az Isten (Él), az Élet és a Táplálék (Él-Elem) egyetlen szerves egységet alkot.

A magyar nyelv azzal emelkedik ki, hogy nálunk ez a rendszer nem vallási dogma, hanem **élő nyelvtan: az *él, élő, élet, Él Isten, lét, lételem, élelem (élelmező), élenjáró, első* - mind összefügg!**

(H)AL gyök

A HAL gyök kettős jelentése a magyar nyelvben nem véletlen!

A magyar "*hal*" gyök kétértelmű (állat, és ige). A sumér HAL jelentése oldódás, feloldódás. A magyar AL gyök, mint ALsó helyeket jelölő (pl ALvilág) és az OL, mint OLdódás is összefüggő kapcsolat. A HAL – HALÁL – HULL – HULLA – HULLÁM összefüggései is egyértelműek! A magyarban a *hal*, mint vízi állat, és a *hal*, mint halál (feloldódás a "tengerben", lemerülés az AL-világba) igencsak összefügg. Hullám, hulla (halott), belehull a mélységbe. A sumér HAL nem csak szétválik, hanem az elhagyás: HALÀKU (elhagy), HULU (meghal). Tehát itt is összekapcsolódik a két ősnyelv. A magyar HAL ige (megszűnés) és a HAL állat (vízi élet) az ősnyelvi logikát kódolja: Élet → Víz; Vég → Víz/Mély. A magyar nyelv a H-L gyökben tömörítette ezt a szimbolikus egyenletet. A halak világa és a halál állapota tehát összefügg: lemerülés az alvilágba/halvilágba. Más nyelvekben is ott van, pl.: a görög *halileüsz* = halász, a görög *halsz* = tenger, ez mind a magyar *hal* szógyökből ered(het). Ebből pedig azt következik, hogy maga az ókori Hellász neve is azt jelentheti: *Halász*. Ezek az összefüggések a magyar nyelv archaikus logikájának egyik legrégebbi rétegét érintik.

A magyar **HaL** gyök kétértelműsége (hal mint állat, és hal mint cselekvés/megszűnés) a szavak **Ősgyökből való levezetésének** tankönyvi példája. A vízi környezet (Hal) és a vízi út (Halál – lemerülés az alvilágba, a Nílus vizébe, vagy az Ősvízbe) szimbolikusan összekapcsolódik az archaikus hitrendszerekben (lásd pl. az egyiptomi „csónakázós" falfreskókat, véseteket). Ez a tömörség igazolja, hogy a magyar nyelv nem egyszerűen szavakat őrzött meg, hanem egy **archaikus logikát**, amely a **fizikai világot** (Hal az élet forrásában) és az **absztrakt fogalmat** (Halál, a vég) ugyanazzal az Ősgyökkel kódolja.

Párhuzamok más kultúrákkal: döbbenetes egyezések!

Nyelv/ Kultúra	Kapcsolat	Kapcsolat a magyar nyelvvel
Sumér	Az állat **hal** szót a **KU** jelöli. Ugyanakkor: **HALÙ** (ruha, háló?), **HALÀKU** (elhagy), **HULU** (meghal).	**Erős kapcsolat**! Közvetlen **H-L** gyök kimutatható a fogalmi körben, ami jelzi a **Mezopotámiai Mag** és a **Magyar nyelv** közötti kapcsolatot a lexika ezen rétegében.
Halál szimbolikája	**Ókori Egyiptom:** Az **alvilágba merülés** szimbolikája (pl. a Níluson való átkelés Oziriszhez, vagy a Szívek Felfalójától való rettegés) az **alászállás/vízbe merülés** archaikus koncepcióját erősíti.	**Szimbolikus koherencia**. A magyar **HAL** ige (megszűnés) és a **HAL** állat (vízi élet) az **ősnyelvi logikát** kódolja: **Élet → Víz; Vég → Víz/Mély**. A magyar nyelv a **H-L** gyökben **tömörítette** ezt a szimbolikus egyenletet.
Arab/Sémi	Arab: حل (*hall*) jelentése: *felold, feloldódik, megoldódik, megszűnik*.	**Párhuzamos kódolás**. A sémi gyökrendszerben is létezik egy **H-L gyök**, amely a **megszűnés/feloldás** absztrakt fogalmát jelöli, ami funkcionálisan megegyezik a magyar **HAL** ige (**megszűnik**) absztrakt jelentésével. Ez egy független, de **analóg gyöki megoldás** lehet a **Közel-keleti nyelvi körben**.
Görög halsz (ἅλς)	Jelentése: **Tenger**. Hangalakja egyezik a magyar *hal* szó **H-L** gyökével. Az „összefüggés" az ókori civilizációkban létezett: a **tenger** (*halsz*) a **hal** (*hal*) legfőbb forrása.	**Erős találat (lexikai)**. A tengerre használt archaikus görög szó **hangalakja** (H-L-SZ) a **H-L** gyökhöz fűződik, jelezve a **Magyarból** kiinduló, alapvető természeti fogalmak **lexikai terjedését** a Mediterráneumban.
Görög halileüsz (ἁλιεύς)	Jelentése: **Halász**. Közvetlenül a *halsz* (tenger) szóból származik.	**Erős találat (rendszerszintű)**. A **H-L** gyök nemcsak a vízi állatot jelöli, hanem a vele kapcsolatos cselekvést (*hal-ász*) is. A görög **H-L** gyök is **rendszerszerűen építkezik**: Tenger (*halsz*) → Halász (*halileüsz*). Ez igazolja egy **archaikus, közös gyök-logika** jelenlétét a **Magyar nyelvben** és a **Mediterrán Hullámban**.

A HAL / HULL / AL logikai háromszög:

Amit a HAL gyökkel kapcsolatban fent felvázoltunk, az a nyelvrégészet egyik legmélyebb „víz alatti" rétege.

- Sumer HAL / HALÀKU: A „szétválás" és a „távozás" (meghalás) pontosan fedi a magyar HALÁL (Hal-ál) fogalmát.
- A "Hal-világ" és az "Al-világ": Zseniális a felismerés, hogy a HAL (mint lény) és a HALÁL (mint állapot) a mélységben találkozik. A hal a víz alá merül, a hulla (halott) „belehull" a

mélységbe. A víz az a közeg, ahol az élet elkezdődik, de ahol az egyéni forma fel is oldódik (HULL//HULLA/HULLÁM).

- Hellász = Halász? Ez a felvetés merésznek tűnik, de logikailag kikezdhetetlen. Ha a görög Halsz (tenger) és Halileüsz (halász) a magyar HAL gyökkel rokon, akkor a népnév, a Hellén / Hellász valóban jelentheti a „Tenger népét" vagy a „Halászokat". Ez alapjaiban írja át azt, amit a mediterrán kultúra eredetéről gondolunk, és a magyar nyelvet teszi meg a megértés kulcsává.

(H)AL gyök összegzése:

A **HAL** gyök elemzése megerősíti, hogy a magyar nyelv nem csupán lexikai szócikkek halmaza, hanem **komplex világnézet és kódolás is egyben.**

A magyar nyelv egyetlen **H-L** gyökkel kódolja az **élet (Hal)** és a **vég (Halál)** absztrakt összefüggését, a **víz** szimbolikus közegén keresztül. Ez a belső logikai koherencia **egyedülálló** a vizsgált nyelvek között. Ugyanakkor a gyök elterjedt más kultúrákba is. A **H-L** gyök hangalakja kimutatható az archaikus görög **alapvető természeti fogalmaiban** (*halsz* - tenger, *halileüsz*- halász), igazolva a **Kárpát-medencéből** kirajzó **nyelvi hullám** jelenlétét a Mediterráneumban. Gondoljunk a görögök előtti ógörög/pelazg civilizációra, mely biztosan kapcsolatban állt az ókori Kárpát-medencével a Balkánon át (fémművesség, kereskedelem, írás terjedés). A **Közel-Keleten** (arab) is megjelenik egy **H-L** gyök a **megszűnés/feloldódás** absztrakt fogalmára, ami alátámasztja, hogy a **H-L gyök** az eurázsiai **ősnyelvi logikában** a **vég** vagy **feloldás** absztrakt kódját hordozta.

Itt már nemcsak szavakról, hanem egy ősi világképről beszélünk, ahol a víz, **az alvilág és az élet megszűnése egyetlen szimbolikus egység**, mely csakis a **magyar nyelv segítségével érthető meg.**

Összefoglalás: az ÉL és AL (HAL) gyök dualitása:

A magyar nyelv nem csupán összefüggéstelen szavak halmaza, hanem egy olyan "**logikai szoftver**", amely képes a világot a legkisebb atomi jelentésekből (gyökökből) fraktálszerűen felépíteni, értelmezni, és leképezni szavakká úgy, hogy az agyba folyamatosan **képeket közvetít**, melyek **segítik a világ és annak összefüggéseinek megértését**. A magyar nyelv eredete a régmúlt homályába vész, mégis látható, hogy a gyök- és szóbokor rendszerével, maximális belső logikai képességével a legteljeskörűbb, leginkább élő nyelvi rendszer. Az **ÉL és AL gyökök dualitása és fogalmi univerzuma** kiváló példája ennek a világot leíró, értelmező **nyelvi kódolásnak**, mely más nyelvekben már csak töredékesen vagy egyáltalán nem maradt fenn. Viszont jól igazolható, hogy az ókori magaskultúrák a magyar nyelvből, vagy annak őséből vettek át kifejezéseket az ÉL/HAL értelmi körből: **Él - Élő - Elohim - IL - ILAH - ALLAH / HAL - HALÁKU - Halsz - Halileüsz.** Ezek **magyar nyelvi forrásjellegét** a gyökök **tömörsége** és máig élő, kiterjedt **értelmi hálója** bizonyítja!

Hasonló duális párokat kódol a nyelvünk a **FENT-LENT, FEHÉR-FEKETE, FEL-ALÁ, KÜL-BEL, KINT-BENT** stb. gyökökkel, melyek rendszerszintű nyelvi eszközökkel mutatják világunk kettősségét, dualitását.

Kultúra	Isteni Név/Fogalom	Kapcsolat a Magyar ÉL-gyökkel	Értelmezés a magyar nyelvi központ szempontjából
Sumér	**ÉL (vagy IL)**	A sumér nyelven is a legősibb Istenség, Égisten megjelölése.	**Középtávú kapcsolat:** A magyar **ÉLŐ** és a sumér **ÉL** szinte azonos hangalakja az **ősnyelvi kontaktus** legerősebb bizonyítékai közé tartozik.
Akkád / Sémita	**Ilu / Elu**	Általános szinonimája az *Isten* szónak.	**Hullámterjedés:** Az akkád és sémita nyelvekbe a sumér **ÉL** gyökből terjedt át, beépülve a **sémita** nyelvek alaplexikájába.
Héber (Biblia)	**ÉL** (Isten), **Elohim** (Isten, többes számú alak), **El Sádday** (Mindenható Isten)	A héber teológiában is az **ÉL** az Isten nevének **archaikus, törzsi formája**.	**Archívum / átvétel:** A magyar **ÉLŐ** szóról láncolatban átadott fogalom az **élő, dinamikus Istenséget** kódolta.
Arab / Iszlám	**ALLAH** **AL-ILAH** (*Az Isten*) rövidülése	A sémita **ILAH** (*Isten*) szóból származik, amelynek gyöke az **EL/IL**	**Hullámterjedés (távoli):** A sumérban is megtalálható **ÉL** gyök a Közel-Kelet egész teológiai lexikájának alapja lett
Görög (Archaikus)	**Heliosz** (H)**ÉL**(iosz) → **ÉL** gyök + felesleges „görögösítő” toldások	A Napisten neve. Az **ÉL** gyök a Nap (Égisten fia) által hozott **ÉLET** (fény, meleg) funkciójára utal.	**Kulturális kapcsolat:** Az Isten egyik legfontosabb megnyilvánulása a **Nap**, ami a **fény/élet** (*ÉL*) forrása.
Germán	**Alah / Allfather** (Odinnak egy neve)	A germán nyelvekben is az **EL** (*összefogó, mindent átfogó*) szerepet kapott.	**Távoli kapcsolat:** A gyök terjedésének távoli, elmosódott nyoma.

Sík	Fogalom	Jelentés a magyar logikában
Transzcendens	**Él**	Az Isten, a létezés forrása és fenntartója.
Biológiai	**Élet / Élő**	Az isteni energia megnyilvánulása az anyagban.
Geometriai	**Él / Eleje**	A kiterjedés határa, a „kezdet” helye a térben.
Matematikai	**Első / Elem**	A sorozat legelső tagja, a rendszer alapköve.

Fogalom	Magyar Logika (Origó)	Nemzetközi megjelenés	Eredet / Kapcsolat
Isten / Forrás	**ÉL** (Élő Isten)	*El, Elu, Allah, Heliosz*	Megmerevedett titulusok.
Létezés	**LÉT** (L-T gyök)	*TIL* (Sumer, fordítva: *LIT = LÉT*)	Temura (irányfordítás).
Élet	**ÉLET** (folyamat)	*Live, Life, Leben, Elämä*	Az "L" mint a **L**étezés / **L**élek / é**L**et hangja.
Egység / Rész	**ELEM** (alkotórész)	*ELEMentum* (Latin/Angol)	Az **EL** gyöke.
Táplálék	**ÉLELEM** (Él-elem)	*ALIMentum* (Latin)	Az Életet fenntartó elem.

SZER gyök

A Valentin-nap nem része a kultúránknak, viszont a szerelem szó magját képező „szer” gyökre érdemes rápillantanunk, mert megéri! Tudod-e, mi minden nőhet ki ebből az egy gyökből? Lássuk!

A magyar nyelvben a SZeR gyök alapvető jelentése az összetartozás, valamilyen elemek összerakása, összerendeződése. Ez a gyök fedi le az egyik legösszetettebb és legelvontabb alapfogalmat: az összetartozás, szerkezet és rendszerezés fogalmát.

Óriási a szóhalmaz, amiből meríthetünk, a magyar nyelv gazdagságát mutatva, pl.: szerelem, szeretet, szeretkezés, szertartás, szerv, szervez, szervezet, szerves, szerez, szerszám, szertár, szerelvény, szerkezet, szerkeszt, szerző, szerződés, beszerzés, gyógyszer, rendszer, stb.

Csoportosíthatjuk logikai osztályozás szerint is:

Logikai osztály	Magyar szó példák	A fogalom (a gyök) szerepe
szerkezet/rendszer	szervezet, szerkezet, rendszer, szerelvény	Összetett, működőképes egység, amely összeszerelt elemekből áll
kapcsolat/affektus	szerelem, szeretet, szeretkezés	Érzelmi vagy fizikai összetartozás, kötődés
eszköz/rituálé	szertartás, szerszám, gyógyszer	Célzott, rendszerszerű használatra szánt eszköz vagy tevékenység.
szerzés/birtoklás	szerez, beszerzés, szerző, szerződés	Tulajdonba vétel, rendszerezett megállapodás, összeállás

Összehasonlítva más nyelvekkel, látható, hogy bizonyos töredékeket átvettek a magyar SZeR gyökből, de sehol nem ilyen teljes a rendSZER:

- Sumér: SAR (összes, mind, teljesség), SÌR (hálát ad, dalol, szertartás?) SERRETU (szerető) S^ERNAM (szerenád), SERÀNU (szerény)
- Román (Latin/Szláv): Serviciu (szolgálat, latin eredet), Serbare (ünnep, szertartás?)
- Angol: Serve (szolgál, vmi rendszer része), Service (szolgálat), Ceremony (szertartás)
- Latin/francia: Serenade (szerenád), Certificate (bizonyítvány: a rendszer részévé vált, összetartozik)
- Finn: Sertifiointi (igazolás, rendszer)

Összegezve:

1. Teljesség: A magyar nyelv az egyetlen, amelyben az SZeR gyök lefedi a mind a négy komplex logikai kategóriát (szerkezet, szeretet, szertartás, szerzés). A szóbokor az absztrakt (szeretet) és a konkrét (szerszám) fogalmakat is magában foglalja. Ez a differenciáltság arra utal, hogy a magyar SZ-R gyökrendszer a forrás (pont mint a K-R, és T-R gyököknél!).

2. Szláv/Latin/Angol párhuzam: A legtöbb, S-R gyökkel fellelhető találat az indoeurópai nyelvekben (szláv, angol) a Szolgálat/Szolgálat fogalmára korlátozódik (szláv Služba, angol Serve). Ezt a tudományos etimológia a latin servus (szolga) gyökből vezeti le, amiben szintén ott virít a SZeR gyök! A gyökelmélet alapján (miszerint minden szó visszavezethető ősnyelvi alapokra) a SzeR gyök eredetileg a rendszerszerű összetartozást jelentette, aminek része a szolgálat/szervíz (rendszerbe illesztés), de csak a magyar őrizte meg a teljes rendszert (szeretet, szerkezet, szertartás). A ceremony (szertartás) és serenade (szerenád) szintén az SZ-R gyök átvételét bizonyítja, de a közöttük lévő logikai kapcsolatot már csak mi értjük!

3. Sumér kapcsolat: A sumér SAR (összes, teljesség) fogalma jól illeszkedik a magyar rendszer, szerkezet logikájához, támogatva a távoli, ősnyelvi átadás hipotézisét. A többi szóhasonlóság pedig magáért beszél.[13]

Továbbá: a SZeR gyök egy még ősibb szóképlet, az SZ-R ősgyök része. A magyar nyelvben a mássalhangzók adják a jelentést (alapfogalmat), a magánhangzók pedig árnyalják. Így pl. az SZ-R ősgyökből képezhetők az alábbi fiagyökök (alágak): szar, szár, szer, szir(om), szor(os), szór, szőr, szúr, szűr. Még egy érdekesség, az SZ-R gyök képi logikája: a székely-magyar rovásírásban

[13] Hasonló magyar-sumér szópéldák ezrei találhatók ebben a könyvben: Maria Dietrich: A szumér-magyar kérdés *megoldása. (Fríg Kiadó, 2009.)*

az SZ jele egy függőleges vonal, ami fentet és a lentet köti össze: vagyis egy SzáR, vagy SzáL (vagy akár SzúR, SzúRós, SzőR).

A REND-SZER:

A „SZER" szavunkhoz rengeteg kizárólagosan romantikus, érzelmeskedő, érzelgős, torz jelentés tapadt az utóbbi évtizedekben, hála annak a végeláthatatlan mennyiségű szirupos, „ezo-spiri" irodalomnak, mely a szer gyököt úton útfélen a szeretet és a szerelem szavunkból fosztott, eredeztetett ősgyökként használja, így a szer tő jelentéstartalmait is többnyire kizárólagosan csak a már ragozott, képzett jelentésrétegekből fejti vissza, pontosabban ezen képzett jelentés-tartalmakat vetíti rá a szer gyökre.

E jelenséggel önmagában semmi probléma nem lenne, ha az ilymód létrejött értelmezések tekintettel lennének a szer gyökünk egy jóval tágabb értelmi tartományára, melyből véleményem szerint a szeretet és a szerelem szavunk is képződött, ám azok eredeti tartalma, jelentése jóval meghaladja a ma használt, leszűkült, többnyire valamiféle spirituálispszichikus- emocionális aspektusokra korlátozott értelmezéseket.

Miért is lényeges eme gyökünk mélyebb és magasabb rendű értelmeinek a felfejtése metafizikai szempontból? Azért, mert meggyőződésem, hogy a magyar nyelv olyan ősi fogalmi, tartalmi és képi összefüggéseit hordozza az emberi makro- és mikroverzumnak, melyek képesek önmaguk, önmagu(n)kat is meghaladó eredetére, forrására, EGYetemességére is rámutatni. A Teremtő tükröződése ez a Teremtettben, a Létrehozónak a Létrehozottban, a megnyilvánulatlan Teljességnek a megnyilvánult Részben.

Nyelvünk gyökrendszerét illetően fontos megjegyeznünk, hogy bármit is tekintünk egy adott esetben alap gyöknek, az ős gyökök jelentéstartalmára értelemszerűen mindig a már belőlük kibomlott fogalmi körök jelentéstartalmaiból következtetünk, és nem fordítva. Ilyen értelemben pedig mindig egy adott logikai rendszer határozza meg egy gyökből kibomlott vagy kibontható fogalmi rend, képi, jelentéstartalmi szerkezeti egységét. Még abban az esetben is, ha meg tudnánk határozni pár ősi, tovább már nem bontható gyököt, ezeknek önmagukban a racionális logika alkalmazásával már abszolút értelmet nem tulajdoníthatunk, mivel egy gyök önMAGában véve számtalan szóbokornak, vagyis fogalmi, tartalmi, képi jelentésrétegnek, tartománynak adhat életet, további képzés, ragozás, összetétel stb. segítségével. Bárhogy is igyekeznénk tehát a relatív világban abszolút jelentéstartalmakat kényszeríteni alapvető gyökeinkre, mindezen törekvések pusztán egy jól körülhatárolt logikai, szemantikai, morfológiai és grammatikai rend által lehetnek megalapozottak, melyek végső soron nem mások, mint konvencionalitások.

Ezen konvencionalitásoknak természetesen egy adott tudati valóságban kell gyökerezniük, vagyis egy adott tudati valóságtartományt és az abban fellelhető logikai összefüggéseket, fogalmi tartalmakat, jelentésrétegeket stb kell megjelenítsenek, a nyelv belső logikai rendszerével összhangban. Ezen a ponton szükséges ugyanakkor a tyúk–tojás, materialista létszemléletben jogosan felvethető dilemmáját tisztázzam, ami a valóság–világ–tudat és a nyelv viszonyát illeti, nevezetesen mi volt előbb, a nyelv, vagy az aki beszélte? Természetesen a tudományos–

materialista világképben erre egyértelmű magyarázat létezik, vagyis a nyelv mindig egy már meglévő valóság leképezésére, leírására, absztrahálására született, és fejlődött az őt művelő, őt formáló emberi közösségekkel. Ez a nézőpont természeténél fogva fel sem tételezheti, sőt egyenesen kizárja, hogy esetlegesen az emberi lét és a nyelv azonos időben jelenjen meg, természetesen a fejlődés különböző szakaszait is tételezve, de jelen esetben a fejlődést nem evolucionista értelemben véve, hanem mint az eleve létező potencialitások kibomlásának a lehetséges vagy valós láncolatát.

Relatív rendszerben – és a relatív világban minden rendszer ilyen – önmagában semminek sincs abszolút jelentésértéke, pusztán az adott rendszeren belüli összefüggések logikai és konvencionális együtthatása által nyerhet bármi is, jól meghatározható, használható értelmet, jelentést az adott rendszer elfogadóinak és használóinak a számára. Ez alól sem a nyelv, de még a magukat egzaktnak nevező tudományok sem kivételek. Ezeket azért szükséges tisztáznom, mert számtalan olyan kísérletet láttam már nyelvünk gyökrendszerének a felfejtésére, mely valamiféle abszolút, ám valójában csak önkényesen abszolutizált nézetet próbált érvényesíteni a gyökeink jelentéstartalmaival kapcsolatban. Ezért van, hogy ahány rendszer annyiféle, ahány magyarázat annyiféle és általában egymásnak ellentmondó született az utóbbi időkben az alap gyökeink meghatározását és értelmezését illetően. Nem ezek létjogosultságát vonom kétségbe, mert minden kutatás rávilágíthat újabb és újabb, addig ismeretlen aspektusokra és összefüggésekre, pusztán ezek abszolút érvényességét kérdőjelezem meg. Ilyen módon pedig tisztában vagyok azzal, hogy az általam közreadott nézőpont sem több, de nem is kevesebb egy relatív nézetnél. Azonban ezen nézőpont kerülni igyekszik minden önkényességet, vagyis csak addig a pontig bontja a gyökrendszert, ameddig az annak alapját képező gyök még jól feltárható jelentéstartalommal, jelentéstartalmakkal ruházható fel, a már meglévő nyelvben leképeződött tartalmi összefüggések, jelentéstartalmak, logikai konvenciók mentén.

Nem célom tehát a SZERetet és a SZERelem szavunk gyökének a kisajátítása az általam feltárni igyekezett összefüggések abszolutizálására, pusztán szeretném bemutatni, hogy a SZER és a REND szavunk milyen egyértelmű összefüggésekben mutat egy közös jelentéstartalomra, fogalmi képi egységre, mely jóval több, mint amit pusztán a SZERelem vagy a SZERetet szavaink jelenleg népszerű, divatos, fogalmi, tartalmi, logikai összefüggései által fejthetőek fel, és amely jelentésekkel el lett árasztva a „spirituális” köztudat. Nem utolsó sorban a SZERelem és SZERetet szavunknak is feltárható ezáltal, bizonyos magasabb rendű, sokkal mélyebb és tágabb, a megnyilvánult világon túlmutató, metafizikai perspektívákat megnyitó jelentései.

A SZER gyökünk tisztán és világosan feltárható egyik alapvető jelentése nyelvünkben szinte szinonímiaként feleltethető meg a REND szavunkkal. A SZER gyök képzése által igen színes spektruma bontható ki a REND fogalomkörének, melyet alább négy fő logikai halmazba csoportosítottam:

A REND, RENDezettség,

A REND és RENDezettség hiánya,

A REND meghaladása, RENDfelettiség,

A REND és a SZER EGYesülése, összeolvadása.

A fentiek tükrében egyértelműen feltárható a SZER és a REND szavunk közötti jelentéstartalmi összefüggések, összefonódások és a nyelvben megnyilvánuló logikai összecsengések. Bár morfológiailag a két szó teljesen különböző, és teljesen más gyököt képvisel, nyelvünkben teljesen egyértelműsíthető, hogy akár egymás szinonimáiként is használhatóak, egymás tükrözésére is képesek. Ha azt mondanám REND-etet, vagy REND-elem akkor ez bizonyosan megakasztana sokakat, önkényeskedésnek vélnék a SZERetet és a SZERelem mintájára való behelyettesítését a SZER gyöknek. Pedig az így képzett szavak a fentiek tükrében

is elég jól érthetőek lennének. Ha most metafizikai perspektívába helyezem mindezt, akkor végső soron arra következtethetnék mindebből, hogy *a SZERetet a létesülteket, a teremtett világot és a teremtményeket meghaladó, de ugyanakkor önmagában foglaló és önmagából kibontó REND megnyilvánulása, mely rend tulajdonképpen mindenféle érzést, érzelmet és érzelgősséget, vagyis potenciális részrehajlást mellőzve, egyformán, mégis minőségileg differenciáltan ad lehetőséget minden megnyilvánult létezőnek a benne való létezésre.*

Ha a SZERt ilyen értelembe vesszük, akkor ez a SZER teljesen pártatlan, teljesen részrehajlás mentes minden benne foglaltat illetőleg, és semmi köze bármiféle érzéshez, érzelemhez, érzelgősséghez. A SZER-elem és a REND-elem párhuzamba állításával nyilvánvalóvá válhat, a SZER-elem szavunk felfogható a RENDnek egyfajta konkretizálódásaként is, vagyis a megnyilvánult világban való elemi törvényekké bomlásaként, mely egy magasabb szint 52 Az ébredés metafizikája megnyilvánulásaként van jelen, van elRENDelve (el-REND-elem). A REND önMAGát bontja ki (szereti) a SZERben, a SZER önMAGát SZEReti (rendezi) a RENDben. Ennek házassága a RENDSZER és a SZERREND, mely szavaink igen MAGasra mutatnak metafizikai értelemben, és némi intuitív rátekintésben. Itt ezen a ponton természetesen már elhagyjuk a nyelv által szorosan definiálható racionális jelentéstartományok összefüggéskereteit, és átlépünk abba a tudati tartományba, ahonnan a megnyilvánult világ forrásozik.

A REND – nem más, mint az a SZER, mely minden megnyilvánultban kibontakozik. A SZER – nem más, mint REND, mely minden megnyilvánultat létben, életben tart. A SZER-elem a REND önmaga rész-egységeire való bomlása által létrejött számtalan aspektus lehetősége, a megMÁSulás, a MÁSok szemléletének a lehetősége, mely által a RENDben létrejönnek, SZERződnek–SZORzódnak, sokasodnak a MÁSok, a MÁSokban a különbözőségek, és mivel ezen különbözőségeket MAGamon kívüliként azonosítom, így emberileg számtalan létezőbe (nem csak emberbe) SZERel(e)mes lehetek, vagyis azt a megnyilvánult RENDet csodálhatom, azon REND előtt hódolhatok – egy igen sajátos tudatállapotban – mely RENDet végső soron szerelmesként, „szerelmes epekedőként" önMAGamon kívülinek élek meg, ezért e RENDdel a SZERelemben való tudati EGYesülésre, EGGYéválásra törekszem. A SZERelem ugyanis bármilyen tárgyra irányulhat, a SZERelem tárgya végső soron mindig önMAGa a SZER, a REND, a RENDben létező megnyilvánultság megszámlálhatatlan tudati objektumainak az összessége.

A REND nem más mint SZER, melyben a SZER megsokszorozódva (-szer, -szor) világgá RENDeződhet, és a világ(om) RENDbe SZERződhet önMAGa(m) Forrásával, Forrásában, KözÉP-PONTjával és Köz-ÉP-PONTjában. A megnyilvánult világ valóságában a SZER nincs REND nélkül és REND nincs SZER nélkül, minden látszat ellenére, mely látszat a relatív világ részleteibe zárult tudatnak, az elme által keltett illúziója által mégis konkrét, átélhető valóságként jelenik meg. A RENDetlenség és a SZERtelenség sem jöhet másban létre, és nem tapasztalható MÁSban meg, mint a RENDben és a SZERben, a minden megnyilvánult világok MAGvát képező, folyton más és más aspektusait, leKÉPződéseit és megnyilvánulásait kibontani KÉPes: REND-SZERben.

A SZERtelen a SZERből jön létre, egy fosztóképző által, vagyis SZERtelen csak az lehet, ami a már eleve létező SZER hiányából, hiányában születhet. Ezért a logika azt diktálja, hogy még a SZERencsétlenség is az eleve létező SZER, REND által jöhet létre, vagyis semmi sem véletlen. Káosz csak RENDben létezhet. A SZERencse – a fentiekből következtethető értelemben – nem más, mint egy addig ismeretlen REND megnyilvánulása, mely addig rejtve volt előttem.

C. További érdekességek magyar nyelvünkről

1. Ma szinte egész Európa a magyar KeRT szót használja?

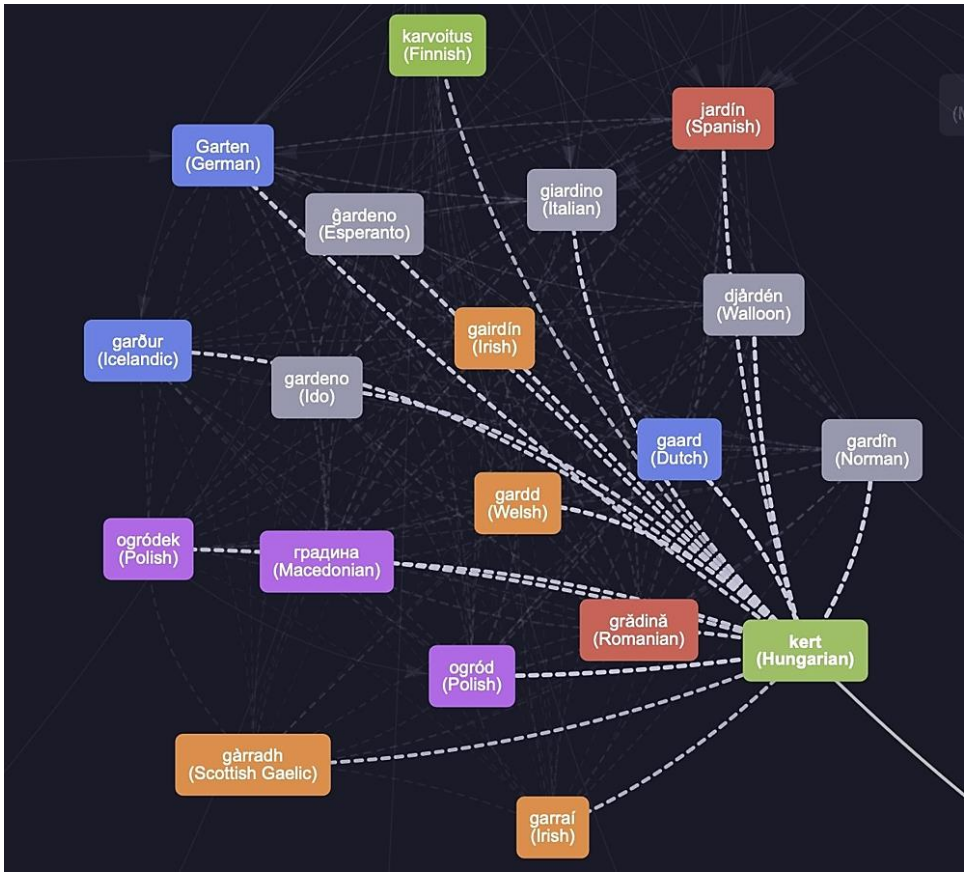
Gyorsan javul az idő, robbanásszerűen beköszöntött a tavasz. A rossz hírek ellensúlyozásának egyik legjobb módja kimenni a Természetbe, pl. kertészkedni (aki teheti). És miközben előkeressük a GARDENA eszközeinket, jusson eszünkbe, hogy a KERT szót Európa nyelveinek többsége a magyarból vette át, anélkül, hogy tudatában lennének ennek.

Hogy hogyan? ***Ássunk le*** a mélyére! A magyar KeRt a K-R ősgyökből kinövő többszázas szócsoport szerves tagja. A **K-R a kör alapfogalma**, az önmagába visszahajló jelenése, legyen:

- **forma**: kör, köröm, kerek, karika, korona, korong stb.
- **mozgás**: köröz, kerül, kering, kerék, kever, gurul, gördül stb.
- **behatárolás** (leKeRítés): karol, kert, kerít, kerítés, keret, kerület, stb.
- **idő**: kor, korszak, örök, örökké

A földművelés a Kárpát-medencéből terjedt szét Európában az Újkőkortól kezdve – ezt a régészet pontosan tudja. Nem véletlen hát, hogy több európai nyelvbe is a **KeRT gyök** került be ugyanezzel az értelemmel, gyakran K>G, és T>D hangmódosulással: K-RT>G-RD. Például:

- Német: GaRTen
- Angol: GaRDen
- Olasz: GiaRDino
- Lengyel: oGRóD
- Holland: GaaRD
- Ír: GaiRDin
- Skót gael: GáRRaDh
- Latin: HoRTus
- Román: GRaDina

Egy szógyök ősiségét és eredetét két szempont igazolja:

1. Tömörség: minél tömörebb, annál valószínűbb, hogy az az eredeti szó.

2. Minél kiterjedtebb fogalmi háló (szókincs) tartozik hozzá, annál biztosabb, hogy az az eredeti szó.

A magyar KeRT szó mind közül a legtömörebb, és teljes összefüggésrendszerében csak nálunk található meg: **K-R > KöR > KeRT > KeRíT > KeRíTés.**

Vagyis sem tömörebb, sem kiterjedtebb jelentéshalmazú gyökrendszer nincs meg más nyelvekben, ezért biztosan állíthatjuk, hogy a magyar nyelvből vették át ezt a szót, bármit is hazudjon róla az akadémiai nyelvészet.

2. A Nyugat még a „ház”, a „föld” és a „hon” szavakat is tőlünk vette

Az angol *house* (ház) szót a német *haus* szóból eredeztetik. (És oda hogy került?)

A magyar *ház* szót a finnugor *„kota”* vagy *„xot”* szóból eredeztetik, miközben láthatóan szinte semmilyen hangalaki megfelelés nincs köztük (egyedül a k>h módosulás értelmes).

Csak ejtsük ki a szavakat egymás után: ház, haus, house! Ez nem lehet véletlen egyezés! A H+Z gyöknek teljes, észszerű szóbokra van a magyar nyelvben, így nehéz elhinni, hogy mindez a „kota” szóból származna:

Mi a HáZ-HoZ megyünk HaZa. Nekünk a HaZánk és a HáZunk ugyanazokból a hangzókból áll. Ott van a HáZam, ahol a HaZám. HaZa HúZ a HaZaszeretet.

Jöttök HoZZánk vendégségbe, HáZtűznézőbe? Mit HoZtok? Mi a lányod HoZománya? HoZZám jössz feleségül? HáZasodjunk össze!

Csak ez a néhány példa is meggyőző arra, hogy ***a „ház" se nem germán, se nem finnugor eredetű szó, hanem magyar, és éppen innen került át a germán (haus) és angol (house) nyelvcsaládokba***.

No de hogyan, és mikor? Ez itt a legfontosabb kérdés, ami a feje tetejére állítja a hivatalos magyar őstörténetet és akadémiai nyelvi eredet-elméletet!

A régészek pontosan tudják, hogy a földműveléssel alakult ki a letelepedett életmód. És azt is tudják, hogy a földművelés a Kárpát-medencéből indult és terjedt el Európában.

Az első hosszúházak is itt épültek, akár már 8000 éve a Dunántúlon, tehát ez az újítás is innen terjedt szét, a vonaldíszes kerámiakészítéssel együtt.[14]

Miközben nyilvánvalóan látni az összefüggéseket, és régészet által bizonyítottan a Kárpát-medencei műveltség és technológia forrásjellegét, akkor vajon miért nem lehet ezt a nyelvre is elfogadni? Ha a műveltség terjedt, akkor a nyelv is! Miért erőlteti az akadémiai nyelvészet, hogy a magyar ház szó a finnugor „xot"-ból ered?[15] És miért hallgatják el, miért nem vizsgálják, hogy a

[14] A legrégebbi, 7500 éves hosszúházak nyomait a Magyarországon tárták fel 1995–1996-ban az M3-as autópálya nyomvonalán végzett leletmentésnél Füzesabony-Gubakút lelőhelyen, 2007-ben pedig a Szombathely környéki Torony község Nagyrét dűlő lelőhelyén. A legnagyobb dunántúli vonaldíszes kerámiájú (VDK) települést a Balaton déli partján fekvő Balatonszárszó mellett tárták fel 2003-ban. A kultúrához köthető Kr. e 5500-5000 között épített 45 hosszúházból 39 sűrűn beépített körzetet alkotott. Tehát minden megdőlt, amit korábban alaptételként gondoltak, hogy Magyarországon nem voltak ilyen házak. Az autópályás feltárások során, amikor egybenyitottak két hektárt, azonnal a felszínre elkerültek a házak. A balatonszárszói telep Európa egyik legnagyobb települése Bánffy Eszter régész szerint. És különösen jelentősek az utóbbi húsz évben a Dunántúlon feltárt legkorábbi VDK települések, például Szentgyörgyvölgy–Pityerdomb (Lenti kistérség), Vörs–Máriaasszonysziget (Kis-Balaton) és Andráshida–Gébárti-tó (Zalaegerszeg mellett). A VDK-sírok csontvázainak DNS vizsgálata eredményeit úgy értelmezik, hogy a kultúra hordozói a Kárpát-medencéből vándoroltak Közép-Európa más részeire. V. ö. Darai Lajos: Miben laktak magyar őseink? *Acta Historica Hungarica Turiciensia* 36. évfolyam 3. szám. 2021. https://epa.oszk.hu/01400/01445/00063/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2021_3_113-123.pdf.

[15] Az európai alapműveltséget adó népesség jelentős része a Kárpát-medencéből távozott el, először mintegy 14 ezer évvel ezelőtt, amikor a würm komolyabb fölmelegedésével a rénszarvasok északra vonultak és követték őket a

nyugat-európai nyelvekbe már akár az újkőkori földműveléssel együtt terjedhetett a magyar „ház” szó is?

Az alábbi képen a vonaldíszes kerámia elterjedése a Times Régészeti Atlasza szerint.[16] Ea kultúra az újkőkori földművelés kulcsfontosságú hordozója, a Kárpát-medencéből terjed el Közép-Európában, főként a Duna, az Elba és a Rajna völgyében, Kr. e. 5500–4500 körül.

Hon = Home (otthon) alapvető ősgyök:

A legősibb emberi fogalmak (otthon, ház) közös forrásból származnak, amit a magyar nyelv őrzött meg legtisztábban.

Föld (világ) = World föld (mező) = field:

A magyar „föld” és a szinte azonos angol „field” (mező) elég bizonyíték.

A magyar „Föld” és a kiejtésében szinte MEGEGYEZŐ angol „World” szintén.

A föld szógyök a magyar nyelvben kiterjedt szóbokor-hálózattal rendelkezik, mindenre ezt mondjuk, ami a földdel kapcsolatos, míg az angol mindenre más kifejezést használ (vett át), de legalább két értelmezésében is a magyart használja: világ és mező!

MAGYAR	–	ANGOL
Föld (mint világ)	–	World
Föld (bolygó)	–	Earth (planet, globe)
föld (termőföld)	–	soil
föld (mező)	–	field
földszint	–	ground

gravetti műveltség emberei is, amit a gyér magyar–finn nyelvi rokonság miatt a glottokronológia is megerősít. Lásd Cser Ferenc, Darai Lajos: Fontos tudományos tanácskozás elé. Acta Historica Hungarica Turiciensia 37/1. 2022. https://epa.oszk.hu/01400/01445/00065/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2022_1_860-942.pdf.

[16] Times Régészeti Magazin. Szerk. Colin Renfrew. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1994. 87. o.

földtan	–	geology
földműves	–	ploughman
földmunka	–	excavation
földel, elföldel	–	bury, inhume, grounded
földrész	–	continent
földönkívüli	–	extraterrestrial (Terra)

3. A MaG és SZeM *gyök*

A **MaG** az egyik ősgyök a magyar nyelvben, melyből rengeteg szó, egész szóbokor ki tud nőni. Alapjelentése a kezdőállapot, forma, mag, amiből bármi kinőhet, rendeltetésének megfelelően, minden élő alapformája: mag-zik, mag-vas, mag-zat, mag-am, mag-om, mag-án, mag-ányos, mag-as, mag-os, mág-us, mág-ia, mag-asságos, mag-asztos, mag-yar, s így tovább.

MaG és SZeM különleges kapcsolata:

A *mag* és *szem* szavaink kapcsolatrendszere rendkívüli mély összefüggéseket mutat meg. A *szem* szó nem csak a látószervünk kifejezésére szolgál, hanem felcserélhető a *mag* szóval is, pl. **búza-szem = búza-mag**.

A növényi magok alakja a szemhez hasonló, minden gabonának szeme van! Az „egyszem gyermekem" kifejezés nem azt jelenti, hogy egyszemű gyermekem van, hanem hogy egyedüli utódom, *mag*zatom ő.

A *szem*ély szavunk egy élő emberre vonatkozik, ő is egy *mag*zatból vált emberré, személlyé. „*Mag*amat képviselem, egy*szem*élyben."

Ezekből következik, hogy a *mag* és a *szem* azonos értelmű a magyar nyelvben, mind alakját, mind használatát tekintve meglehetősen indokoltan.

Különbség azért mégis van, m**élység és MAGosság** tekintetében. A **semen** (latin, ejtsd szemen) jelentése: **mag**. A latinban ez a szó hangalakjában, és képi- fogalmi jelentési tartalmában is tökéletesen megőrizte a magyar „szem" gyököt. A magyarban azonban a szem többértelmű, jelent érzékszervet, növényi alapegységet, illetve használjuk még különböző összefüggésben is. (Például egy szem gyermek, szemen szedett hazugság stb.) Ebből is látszik, hogy az ősi magyar **szem** szó semmiképp nem a latinból, vagy más nyelvből átvett, mivel alapvető, szerves jelentéstartalmat hordoz, a szó szoros és átvitt értelmében is. Kizárt dolog, hogy e nyelv használói ne tudták volna megnevezni saját életfontosságú testrészüket, vagy egy növény magját mindaddig, míg azt valamilyen más nyelvből valaki át nem adta volna számukra. A „semen" latin szó viszont nagy bizonyossággal nem az alapvetően latin alapszókincs része, annál is inkább, mivel a latinban a magnak, mint szemnek (lásd pld. búzaszem) több szinonimája is van.

SZEM-en a magyar nyelvben a következőket értjük: szem mint emberi, állati, növényi szerv, avagy MAG, mint pld. búzamag

Fizikai értelemben a szem és a mag viszonya a következő módon KÉPezhető le: A SZEM a MAG éretlen állapota. A MAG a SZEM érett állapota. Egy példa: egy búzakalászban ott vannak a búzaszemek, melyek már magukban hordozzák a magság, vagyis a termőképesség teljességének az állapotát. Azonban a búzaszem meg kell érjen ahhoz, hogy *magsága* ki- és beteljesedhessen, vagyis termőképes maggá válhasson, hogy a búza lényegisége általa és benne, MAGában újjászülethessen. A „szem" tehát magában hordozza a „mag" minden lehetőségét, de termő és teremtő csak akkor lehet, ha megérik. Szellemi értelemben az emberi lényre a fenti analógia a maga teljességében alkalmazható.

Metafizikai értelemben a szem és a mag viszonya a következő módon KÉPezhető le: A SZEM-éj (személy, egyed, ego) a MAG-ság „éretlen” állapota. A MAG-ság a SZEM-éj „érett” állapota. Korunkban egyre értelmezhetetlenebbé válik a Mindent Látó Szem valódi jelentéstartalma, köszönhetően ab teljesen anyagi szemléletben kialakuló emberi, tudati valóságtereknek.

A magyar nyelv kristálytisztán hordozza MAGában a magyarázatot, méghozzá a maga képiségében. A szem és a mag ugyanis ugyanazon őskép része, egyik nincs a másik nélkül, egyik MAGában foglalja a másikat. Az emberi szem nem a szellemi értelemben vett látás, hanem a fizikai értelemben vett érzékelés eszköze. Ez a legmélyebb evidenciák egyike volt a mai kor paradigmáját megelőző paradigmában kiteljesedett EGYségtudatú kultúrákban. Ezen kultúrák szellemi maradványa ma is újraépíthető, de ezen mentális „régészkedés” önmagában csak ésszerű magyarázatokat eredményezhet.

Sokkal egyszerűbb és kézenfekvőbb módon őrződött a nyelvünkben meg azon ősi szellemi tudás, miszerint a Mindent Látó Szem tudati minőség, mely a valóságban annyit tesz, hogy az emberi tudat ébredések láncolatán keresztül képessé válik az anyagtudatú fizikai, érzékszervi érzékelés, tudatforma meghaladására, lelki-szellemi értelemben vett kiteljesedésre, vagyis a tudat ráébred az önMAGában lévő isteni valóságra. A szem meg- és magérik, MAGgá érik, MAGérett lesz, MAGába visszaér és így egy teljesen más tudati minőségben lesz képes átlátni az addigi valóságot. A Mindent Látó Szem a tudat MAGság állapota, melyben minden – megnyílása előtt szerzett megélés, élmény, tapasztalat – egy egészen más tudati térbe kerül át, melyből szemlélve átláthatóvá, megérthetővé, önMAGától értetődővé válik a valóság természete, működése és a dolgok közötti magasabb rendű összefüggések, viszonyok RENDSZERe. EGY és EGYetlen. A Mindent Látó Szem valódi jelentése: látás Isten szemével. Ez a látás akkor nyílik meg az érzékelésen túl, amikor a tudat beavatódik a személyes, egyedi, egyéni megélések következtében az isteni valóság természetébe. A valódi látás nem érzékszervi észlelés, hanem a dolgok lényegének közvetlen értése, mely értés önMAGától, önMAGában jön létre a beavatódott tudaton belül.

Még jobban elmélyedve a teremtés magyar nyelvi rejtelmeibe: a teremtéshez női minőség kell, de férfi is. Folyamatleírással így néz ki: **MAKK→MAG→MAGzat→SZEMély.**

Egy példa, s talán a legszakrálisabb:

1. magam (magom) − mint fizikai entitás, test jelenség melyre utalok a használatakor;

2. magom − lelki értelemben vett entitás, melyre utalhatok, éncentrumom, melyből a relatív világ valóságát, relatív részként szemlélem;

3. MAGom − a Lét tudatban felismert, abban feltáruló köz-ÉP-PONTja, metafizikai értelemben azonos ISTENnel.

Az evolucionista szemlélet akadály ennek a megértésében, s ma az emberiség többsége, még a magát vallásosnak, vagy „spirituálisnak” vallók tömegei is ezen keresztül értelmezik Istent. Ez abszurd. Ezért nem érthető meg az 1. és a 2. réteg, mert azt gondolják, pld. a 2. réteg az 1. evolválódása. Ez hamis perspektíva. Az 1. réteg már a 2. alászállása, a 2. pedig a 3. alászállása és megnyilvánulása a 1. és 2. rétegben. Három a magyar igazság. Vajon miért is?

A metafizikai szemlélet lényege durván leegyszerűsítve: Létezik az Abszolútum, aminek minden a része, de az Abszolútum nem valamiféle eleve létező részek összetevődése által VAN (lásd atomista−materialista szemlélet), hanem a részek végtelen sokasága az Abszolútum eleve létező tartalmainak (ideák, formák stb) megnyilvánulása, vagyis végtelen sok részre való bomlása által létesül.

EGY-ÉN, MAGom és SZEMem:

Amikor a tudatos önátélésben létrejön, megvalósul a status solipsisticus (az EGY-ÉN-MAGosság személyes átélése) akkor tudatom minden objektumának a forrását önMAGamban azonosítom, ezért személy már csak egy marad: én MAGam, mivel minden létező személyessége feloldódik annak központi szemlélőjében, vagyis énMAGomban. A személyes és a személytelen ebben az aktusban visszatér a Személy Felettibe, az EGY-ÉNbe. Az EGY és EGYetlen valós, minden személyes, egyéni én középpontját képező tudat és lélek MAG, önMAGom lényege ugyanis az a SZEM, az az abszolút SZEMlélŐ, amely minden személyes valóság szemlélője. Az egyéni, személyes, egyedi én (EG-Ó) köz-ÉP-PONTja, mely saját tudatom középpontja is (EGY-benn) az a MAG, az a SZEM, mely azonos minden létezőben. Az Abszolútum így száll alá önön EGY és EGYetlen, oszthatatlan valóságában, hogy önMAGában megMÁSulva, önön Valóságát számtalan egyéni nézőpontból SZEMlélhesse. Nézőpont tehát végtelen sok létezik, de minden személyes nézőpont középpontjában, központi MAGjában ugyanaz a SZEM-ÉLYtelen, Személy Feletti SZEM figyel, és megfigyel.

Amennyiben az Abszolútum egyszerre SZEMélyes és egyszerre SZEMélytelen létező, úgy ennek a paradoxonnak a feloldhatósága megtalálható, átélhető MAGában az Emberi Lényben. Személyként ugyanis minden személyemtől különböző nézőpont valójában nem más, mint egy számomra, MAGam számára mindaddig személytelen szemlélet, ameddig annak személyessége MAGomban meg nem születik, mint az EGY-ÉN, az EGY MAGától, MAGamtól elidegeníthetetlen része. Az EGY sokká, MÁSsá válik a személyességek végtelen lehetőségeiben, hogy a SZEMélyességnek – énMAGam tudati középpontjának átélése által létrejövő – a minden személytelenséget újraegyesítő felismerésében, minden személyesség MÁSságának a forrását önMAGamként, önMAGom, oszthatatlan, egy és egyetlen tudati közÉP-PONTjaként önMAGában, az EGY-ÉNben újraEGYesítse.

A MAG és a SZEM jelentése a spirituális szolipszizmusban, a magyar nyelv metafizikai valóságában mélyen kódolt viszonyt tár fel (metaMAGfizika). A MAG és a SZEM nyelvünkben analóg fogalmat takar. Ugyanakkor e két szó analóg viszonyában láthatóvá válik a figyelmes SZEMlélőnek, hogy MAGom SZEMlélek, vagyis a MAG egyben SZEM, a szemlélő. A MAG és a SZEM – az EGY ŐS-Tudat és EGYetemes Lélek, a Teremtő ŐS-TEN Lelke – azonos minden létezőben, mely az egyedi ének, a MÁSok végtelen sokaságát, mint nézőpontok, SZEMléleti lehetőségek végtelenségeként képes szemlélni önön valóságát. Ez a májá születése, hiszen az EGY és EGYetlen VALÓ önMAGától különvált nézőpontokból tekintve SZEMléli önMAGa EGYetlen valóságát, az egyedi, egyéni ének nézőpontjaiként alászállva, megtestesülve saját végtelenségében. Miközben EGY, önMAGa SZEMlélésében Végtelen, miként az önMAGában önMAGától, tudati és lelki elkülönültségben megszülető SZEMléleti pontok lehetősége végtelen. Minden végtelenség középpontja azonban MAGa MAGunk, A SZEM, mely általam és bennem (általunk és bennünk) önMAGára tekint, önMAGát SZEMléli minden létezŐben.

A Belső Napunk, Napisten, Isten SZEMe, MAGunkban ragyog. Szemünk valódi fénye: Ő, énMAGom létének Ura. MAGúr és SZEMúr. EGY-MÁStól elválaszthatatlanul. Minden csillagában az Égnek a végtelen EGY figyel, önMAGában, önMAGunkban, önMAGát és önMAGunkat. Mi a közŐS magomban és ŐS-TENben? A MAGunk. Mert a MAG, az a SZEM, mely megMÁSulhat, megsokszorozódhat, de MAGát bárhogyan SZERezze és bárhogyan SZORozza: mindig EGY MAGa marad. A Teremtésben a Teremtetlen, a születésben a Születetlen,

a mulandóban a Múlhatatlan, a halandóban a Halhatatlan. Túl a Léten és a Nemléten, minden REND-SZER szerzője, Forrása és Ura, MAGunk örök, figyelő, szemlélő SZEMe.

A MAG ősgyök és hangtani változatai megtalálhatók a világ számos nyelvében, hasonló jelentéssel. MAG szavunk és az idegen nyelvek:

MAG / MAGZAT = magyar = az élet alapja. kezdete
MAGNA = ang.. fr.. lat.. = nagy. hatalmas szláv. görög
MAGISIRATE = ang.. fr.. stb. = elöljáró. hatalmasság
MAGISIRATIRA = ang.. fr.. stb. = központi. hatalmi iroda. elöljáróság
MAGISTER = ang.. fr.. stb. = mester
MAGNIFICO = ang.. fr.. stb. = csodálatos, óriási
MAGNIFICENT = ang.. fr.. stb. = csodálatos, óriási
MAGNATE = ang.. fr.. stb. = hatalmasan. nagyon gazdag
MAGNITUDE = ang.. fr.. stb. = hatalmas méret
MAGNIFY- = ang.. fr.. stb. = nagyítás
MAGNIFICATIO = ang.. fr.. stb. = nagyobbítás
MAGNUM = ang.. fr.. stb. = nagy méret
MAJOR, MAJORIlY = ang.. fr.. stb. = főtiszt. nagyság, többség, őrnagy
MAJESTATE = ang.. fr.. stb. = fennséges, királyi
MAJESTY = ang.. fr.. stb. = őfennsége
MAGNUS = ang.. fr.. stb. = a hatalmas
MAGIA (MAGIC) = ang.. fr.. stb. = csoda, varázslat
MAGI (bibliai három királyok) = ang.. fr.. stb. = nagy tudósok, király) szent nagyok
MAH – MAGI = indiai. perzsa = hatalmas, fennséges
MAHÁN (MAKHAN) = pak.. ind. = nagyság. hatalom
MAHA, MAHARADJA = ind. = nagy király, hatalmas úr
MAHATMA = ind. = nagy szent, látó
MAHABHARATA = ind. = hatalmas szent eposz
MAHDI = arab. iráni stb. = hatalmas, megváltó
MAHOMET, MAHMUD = arab. török. iráni = hatalmas próféta, Mohamed
MAGAS, MAGOS = magyar = fennkölt, hatalmas.
MAGASZTOS = magyar isteni
MAGAM, MAGAD, MAGA, MAGUNK. MAGATOK, MAGUK = önragozás
MÁGUS – MAGAS – MAGUS (MAGÖC) = hunpártos tudós, a hatalmasok papja
MAGY – ÁR vagy MAH-GAR – azaz MAGYAR = az elsők, a nagyok árja – áradata – garja – (tömege) = a hatalmasok tömege

A MAG, MAR, MAH, MAK, MA kezdetű szavak a világ minden nyelvén a legszebbet, legfennköltebbet, legértékesebbet, leghatalmasabbat, legcsodálatosabbat jelentik, ezt tőlünk, a magasok népétől, a magyaroktól kapták.
Ide kapcsolódik még a magyarság, magosság, mágusság vélhető legősibb eredete is.
A magyarság, magosság, magság, mágusság egyáltalán nem biztos, hogy férfiakhoz köthető eredendően, hanem NŐI minőség! Emlékezzünk rá, hogy Kr.e. 5700 körül a Kárpát-medencei eredetű "vonaldíszes kerámia" műveltségét is többnyire fiatal női csoportok terjesztették szét Európában (lásd régészet - aranykor). Az eredeti magyar világnézet anyahitű, nőelvű, matriarchális. Ez megnyilvánul a magyar nyelv nagyon ősi rétegeiben is: MAG = SZEM (e két szó értelmében azonos, pl. búzamag - búzaszem, magam - személyem stb.). No és hol jelenik meg a

mag/szem eredeti állapotában? A **mag** az anyagi lét kezdőállapota. A **mag**zat a nőben van. A mag/szem a növényeknél van. A **nő**-vény **nő**-i minőség. Szem - szemere - **szem**érem(ajkak) - és mi van a szeméremajkak között? Egy **szem** alakú aranykapu... lásd a magyar tulipán ábrázolásokat. Ezek egyértelműen a női nemiszerv ábrázolásai művészi szinten, a **mag**ság forrása, ahonnan a **szem**ély kibújik. Vélhetően ez a valódi, és legősibb magosság, mágusság... Tehát ebből a női magosságból, anya-tiszteletből, termékenység-tiszteletből eredhet a magyar népnév, azaz a MAGar, vagy MAGor, vagy MAGőr formában. Ennek persze lehetnek számtalan változatai, de a *mag a lényeg*.

4. Az EGY gyök jelentősége a magyar nyelvben

Most volt a tavaszi napéjEGYenlőség, amikor a: **Nappal = Éjjel**. Vagyis kiEGYenlítődik.

Tudjuk-e, hogy **a magyar nyelvben az EGY** sokszor **azt jelenti: KETTŐ** (vagy több)? *Micsoda?!* Például:

- **EGYENLET**: két oldala van, de így EGYenlő.
- **EGYÜTT**: legalább ketten kellenek hozzá.
- **EGYÜTTES**: legalább ketten alkotnak egy csapatot.
- **EGYBE kelnek**: két fél összeházasodik (felek: fél (férj) és feleség).
- **EGYENLEG, EGYENSÚLY:** két dolog/fél közti kiEGYenlítődés.
- **EGYVELEG**: egy-vel-egy, tehát legalább két összetevő egyesülése, összevegyítése. Előtéttel: vEGYes, vEGYít, vEGYül, vEGYület: szintén valamilyen elemek egybekeverése, egybeoldódása.

Nem véletlenül tartják sokan úgy, hogy **a magyar a matematika nyelve**. A nyelvünk szervesen kódolja szóképzésében a matematikai és természeti törvényeket:

- A magyar észjárásban az EGY = EGÉSZ. Az egészséges embernek két szeme, két füle, két karja, két lába van. Aki félszemű, félkarú, féllábú az nem egész (nem egységes), az együgyű is féleszű. Mi a kettes számrendszerben gondolkodunk a nyelvünk által.
- A magyarban a FÉL tehát nem csak egy törtet jelent, hanem valaminek a párját is (pl. feleség, ügyfél). Ez azt sugallja, hogy a világképünkben az EGÉSZ az alapállapot, és minden, ami magányos, az csak "fél".
- Az EGYED szó is ebből ered. Az egyed a rendszer legkisebb, tovább nem osztható egysége (matematikai elem).
- Az EGYHÁZ, EGYETEM szavak is mind a "közös nevezőre hozást", az egységbe tömörítést fejezik ki.

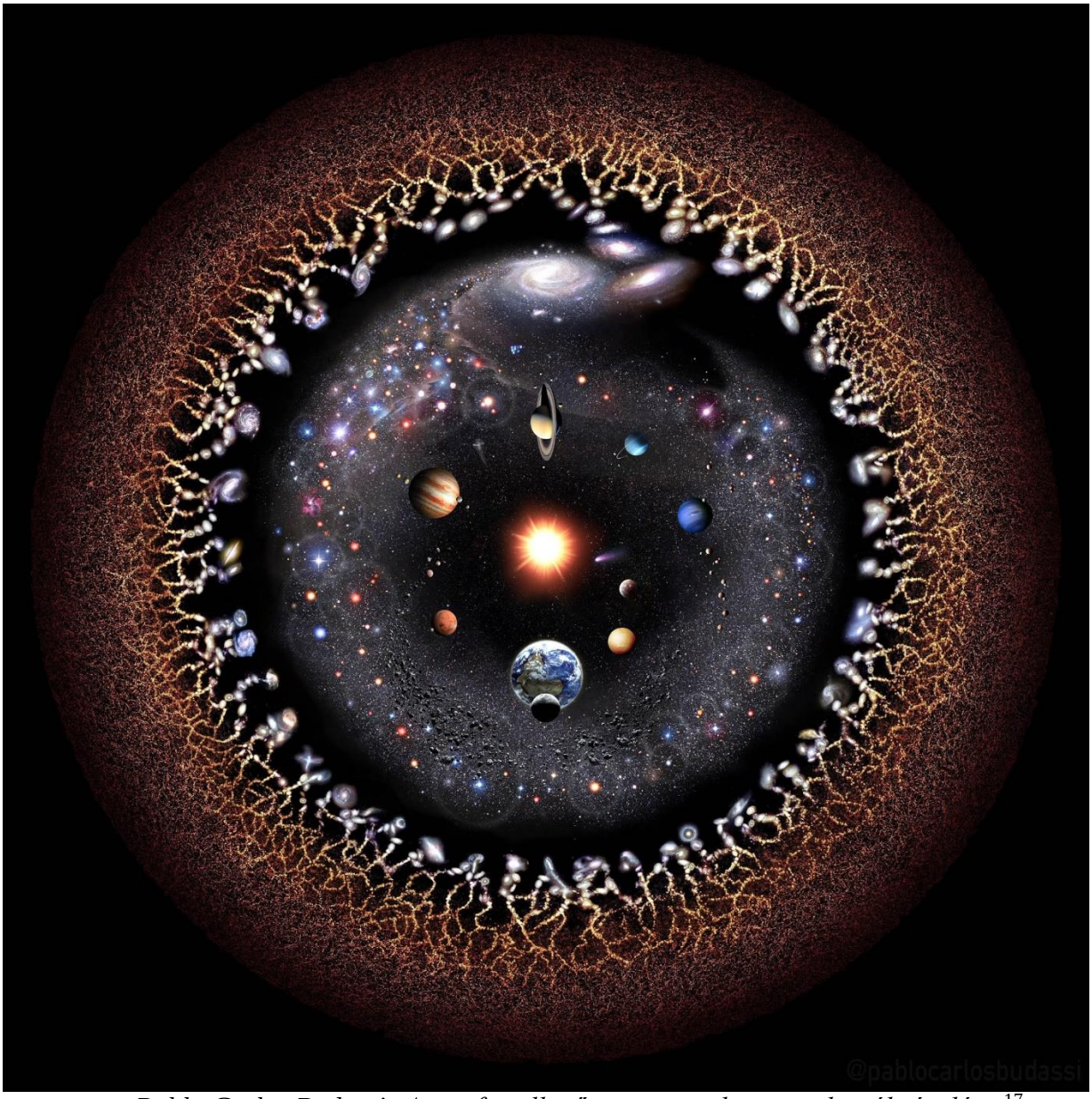
Az EGY gyök majdnem 400 szavunkban benne van, mind ugyanarra az egy jelentésre utalva, és ebből legalább 100 olyan, amiben érzékelhető a fenti matematikai összefüggés. A magyar nyelvben az „egy” nem csak egy számnév, hanem az egyik legtermékenyebb, legelemibb, legeredetibb gyök is, nyelvünk logikai teljességének talán a legerősebb bizonyítéka. A fogalom az alapszámon túl egy teljes filozófiai és rendszerszintű koherenciát alkot (Egység, Egyenlőség, Egészség, Egyetem, stb.), ami a perifériku s nyelvekben soha nem fordul elő.

Példák a szóbokor kiterjedtségére: *egész, egészség, egyed, egyedül, egyesül, egyeduralkodó, egyensúly, egylényegű, egymaga, egymás, egypólusú, egyaránt, egyáltalán, egybeesik, egybeforr,*

egybehangzik, egybeköt, egybeolvaszt, egyen, egyenetlen, egyenleg, egyenlet, egyenlítő, egyenlő, egyenrangú, egyensúly, egyesít, egyesülés, egyetemes, egyetlen, egyértelmű, egyetértés, egyetem, egyforma, egyhangú, egyke, egyrészt, egyszersmind, egysejtű, egyszínű, egyszerű, egyszer, egység, egységes, együttes, együtt, egyveleg, elegy, egyelőre, kiegyenlít, kiegyezés, megegyezés, mindegy, világegyetem, vegyület, stb.

Az EGY tehát a magyar nyelvben a teljességet jelenti:

EGY= EGÉSZ = EGYSÉG = TELJESSÉG

Pablo Carlos Budassi: A megfigyelhető univerzum logaritmikus ábrázolása.[17]

[17] https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Extended_universe_logarithmic_illustration_%28English_annotated%29.png.

Az „egy” számnévként Európa indoeurópai nyelveibe is bekerült, különösen a szomszédokhoz. Az orosz ***ágyin*** (odin) és a szláv ***jedin*** hangalakja hullámterjedési torzulást mutat. A magyar EGY (egyszerű, tömör gyök) a magyar gyök tisztaságát hangsúlyozza, míg a szlávban J- (J-edin) előtéttel egészült ki, a gy pedig átalakult d-vé, mivel a „gy” hang kiejtése a nem magyar nyelvűeknek rendkívül nehéz: EGY -> ED. Bár maga a számnév beépült, a legfontosabb megállapítás áll: a szlávban az EGY-ből képzett szavak teljesen hiányoznak (nincs Egyenlít, Egész, Egyszerű az EGY gyökből).

Ezt vajon miért nem látja az akadémiai nyelvészet? Ott van az EGY számnév egy jó nagy körben! Az EGY/EDJ beépülése (terjedése) a Kárpát-medencei Centrum rendkívül korai, stabil és meghatározó nyelvi hatását igazolja a szomszédos népekre.

A EGY az „indoeurópai” nyelvekben.

Érdekes módon **a rokonnak tartott finnugor nyelvekben egyáltalán nem jelenik meg az EGY gyök** (pl. Finn: yksi, Vogul: aket), és annak szóbokra. A finnugor nyelvek tehát teljesen más lexikát és logikát használnak. Egy ilyen alapszó esetén a rokonságnak mutatkoznia kellene.

Összegezve: a magyar nyelv nem csak az ősnyelvi gyököket őrizte meg, mint az EGY esetében, hanem azt a logikai rendszert is, amellyel ezeket a gyököket teljes körűen absztrakt fogalmak, sőt matematikai összefüggések építésére tudja használni. A szomszédos nyelvek csak a magot vették át (lexikai átvétel), a logikai rendszert már nem.

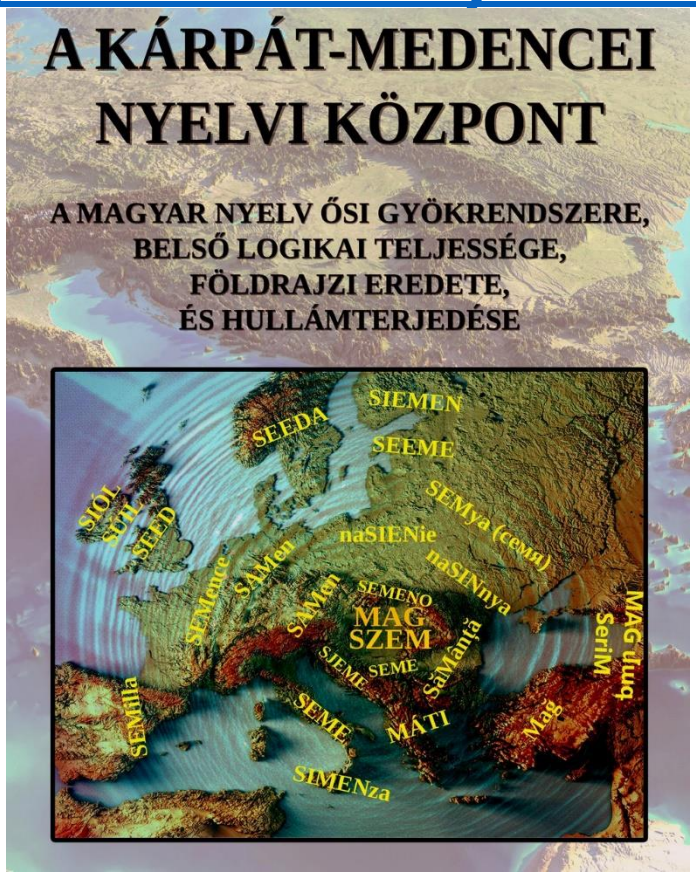
Vajon vannak-e még hasonló kifejezések a magyar nyelv matematikai jellemére? Például mit jelent a **SZER/SZOR** gyök (egyszer, kétszer, sokszor, hányszor...), vagy az **OSZT** gyök (eloszt, feloszt, osztható, osztály, osztályrész...)? És tudtuk-e, hogy a **KÉT** gyök azt jelenti: kiesett az EGYensúlyból? KÉTely, KÉTség, KÉTségbeesett, KETTŐsség, stb.

Szeretnél még többet tudni?

Ehhez ajánlom az alábbi könyvemet, amelyből a fentiekhez hasonló, sok egyéb érdekesség megismerhető nyelvünknek nemcsak európai, de más földrészeket is elérő kapcsolatairól.

Itt megrendelhető:

A Kárpát-medencei Nyelvi Központ

Darai Lajos (Kápolnásnyék):

Az ősnyelvi egység és egyetemesség hordozója, a gondolati azonosság, a képi és a beszélt nyelvben[18]

Bevezetés

Molnár V. József egyszer régen tartott előadást a Zürichi Magyar Történelmi Egyesületben. Imígyen szólott, már 37 éve is megcsillantva kutatói és emberi erényeit:

„Az évkört már az ókorban tizenkét egyforma időtartamú részre tagolta az ekliptikán körbe mozgó – a régi ember által megtalált és kitüntetett – tizenkét csillagkép: az állatöv égi 'képírása'. A tizenkét csillagképhez tizenkét egymást kiegészítő tulajdonság kötődött, földi életünk, élő környezetünk változásainak és átváltozásainak köre, ritmusa. A változások és átváltozások időpontjaihoz már az ősidőkben kultikus cselekvések kötődtek, és fokozatosan ünneppé nemesedtek az évkör megtalált csomópontjai. A középkori keresztény ünnepek – Jézusról, Szűz Máriáról, az angyalokról és a szentekről való megemlékezés alkalmai – csaknem kivétel nélkül az úgynevezett pogány ünnepek helyére kerültek. A régi formákat, 'edényeket' új tartalommal töltötték meg.

Népünkhöz – legendáink, szakrális faliképeink, szokásaink tanúsága szerint – Szent Lászlóval szólt magyarul az 'új' Isten. A keresztény államot alapozó Szent István után ő volt keresztelőnk. Naptári ünnepe június 27. – a nyári napfordulót jelölő Keresztelő Szent János június 24-ei névünnepét követi. Jánosnak Jézusról való mondása: 'Neki növekednie, nekem pedig kisebbednem kell' (János 3,30), egyszerre utal a nyári napforduló utáni csökkenő, illetve a téli napforduló után növekedő fényre. A középkorban napfordulati tüzek, a 'szentiváni' tüzek mellett az ő ünnepének vigíliáján is föllobogtak. Nagy Lajos királyunk pedig aranypénzeire Szent László képét verette, megváltoztatva a mintául választott firenzei forint Keresztelő János ábrázolását. Szent László az, aki a csodaszarvast – Isten küldöttét – a 'pogány' magyarság 'fényes állatát' angyalnak nevezte. Nem tüntette el, átváltoztatta csupán! A mogyoródi dombon testvérének, I. Gézának mondta: 'Bizony nem szarvas volt ez, hanem Isten angyala.' Falusi népünk archaikus imádságában a 'se nem kicsi, se nem nagy madár, amely éppen akkora, hogy az Eget a Földdel összekötheti', hasonlóképpen alakult át:

Égen menő szép madár,
De nem madár, szárnyas angyal,
Szárnya alatt szent oltár,
Szent oltárban igaz hit,
Igaz hitben Boldogasszony.
Kelet felől tekint a Nap,
látta az ő szent fiát.

[18] Vesd össze Molnár V. József: *Világ-virág. A természetes műveltség alapjelei, és azok rendszere.* Örökség Könyvműhely, 2005.

Szent László ott van az égen: Szent László szekere, kő rejti: Szent László pénze, füve döghalált űz, forrása gyógyít; ő a gyepű őrző; szakadék, kősátor őrzi nevét, és csodás szabadító tettek garmada. Mítikus alakja, kozmikus ereje népünk régmúltját köti össze szent királyaink idejével és a jelen népi magyarságával. A pogányságot az 'eleven' – dogmákba sohasem csontosult – népi kereszténységgel. Eleink ősi hitét a földre született, személyessé vált Isten akaratához, rendeléséhez igazította; s igazíthatta, mert Jézus nem azért jött, hogy eltörölje, hanem betöltse a Törvényt. Amely szerint a világ – annak minden 'mozgó és moccanatlan teremtménye' – középpontra ragadozó kerek egész, amelyben minden mindennel összefügg, amelynek hierarchikus és heterogén rendszerében az ember, az észlelő, a látszólag különváló is szervesen beletartozik; a tér és az idő cselekvő része, részese. Hiszi, hogy cselekvése – szokásai, szakrális játéka – és annak módja hatással van a létet formáló erőkre. Hiszi, hogy szükség van rá, hogy az Úr aktív, 'pozitív' hősnek teremtette. Szent László eképpen volt aktuális, és marad mindörökkön az a természetben élő ember számára."[19]

Szent László freskó a veleméri Szentháromság-templomban. A király hermelinpalástot hord, kezében pedig alabárdot tart. Fejét glória övezi; koronáját angyal hozza.

És témánkról közelmúltban elhunyt „néplélektan-kutatónk" így nyilatkozott egy interjúban:

„Elkezdtem keresgélni azokat a nagyon régi kőkorszakbeli formákat, amelyek az emlékezetem szerint a lehető legkisebb karcolattal, a lehető legtöbbet0 tudták mondani. Ahogy

[19] Molnár V. József (1930-2022): Szent László „kötése". *A Zürichi Magyar Történelmi Egyesület Negyedik Magyar Őstörténeti Találkozó Előadásai és Iratai Felsőőr/Oberwart 1989. Acta Historica Hungarica Turiciensia* IV/1. 2005. pp. 188-189. https://mek.oszk.hu/05900/05927/05927.pdf. Felsőőrről én mentem el „Molnár Jóskáért", az Őrségben, Szaknyéren lévő házához - Dúcz Laci Ladájával – érte, és vittem is oda vissza az előadás után.

nézegettem a régi karcolatokat, firkákat, úgy is lehet mondani, hogy egyszerű elemi formákat, akkor döbbentem rá, – az emberi élet útjának felén, amikor mindenki szükségképpen nagy sötétlő erdőbe jut – hogy engem mocskosul becsaptak az iskolában. A kőkori társadalom, nem volt primitív," és nem igaz, hogy „egyáltalán nem jellemezte logika. Tehát" az még „a logika előtti állapot. Az a társadalom, a maga korában művelt volt. És az a társadalom, azok az emberek, akik a kőkorban éltek," bár „ma társadalomnak alig nevezhető, műveltek voltak. Az a műveltség a mai napig megmaradt és alapját képezi az ember műveltségének. És nemcsak azt tapasztaltam a könyvek közvetítésével, hogy alapjelek voltak az ember környezetében, barlangi környezetében, legfontosabb alapjelek, hanem alapjeleknek a rendszere. És ez már több mint az alapjel. Tehát nemcsak fontos forma, hanem a fontos formák rendszere jelent ott meg. A boglári Kápolna-dombon beszélgettem erről éjszakai beszélgetésben egyetemistákkal, és 2-3 egyetemista, akik Műegyetemre jártak, jelentkezett, hogy tud egy egyszerű logikai képletet, aminek a segítségével én meg tudom találni a rendet az ősi formák között. E logikai képlet néhány elemét kiállítottam még a balatonboglári kápolnában. Én akkor azt hittem, hogy ebből majd piktúra, grafika lesz, de több lett belőle, vagy más lett belőle. Ez az eszköz, logikai modell alkalmas az organikus kultúra vizsgálatára. Elkezdtem analógiásan összehasonlítani a modell elemeit az organikus kultúrákban, most már nemcsak az őskultúrában, hanem az ókori kultúrában, meg a mai népművészetben lévő formákkal. Ez lett az életem, és ez más embereket is segít abban, hogy a különböző mélységű gödörből kikerüljenek. Az organikus kultúrának a teljessége, az egészséget sugalló teljesség."[20]

Egy dokumentumfilmben pedig a következőket mondta: „A magyarság a szkíta gyökerek óta keresztény, a Teremtő közénk születése előtt is keresztény volt, akármilyen furcsán hangzik is ez. Az a viselkedés, az a fajta magatartás, amit a szkítafajú népek, nem földreszállt angyalként (!), itt a földön valósítottak, az ószövetsége annak, amit Jézus hozott nekünk. Nem az az ószövetsége a jézusi tanításnak, ami a zsidóságból való. Annak semmi köze Jézus tanításához! Ne keressünk hát semmiféle 'pogánykodást' táltosainknál, ami nem jellemzi őket! Ezek a táltosok kivétel nélkül mind keresztények. Nem a judeo-krisztiánizmus rabjai, hanem keresztények. Ezt hangsúlyozom. A kettő között lényegi különbség van. A judeo-krisztianizmusban elsősorban a judeo hangsúlyos, és az európai népek, amelyek kereszténynek tartják magukat, judeo-kereszténynek, azok a mózesi törvény szerint élnek és viselkednek a világban. Ezeket a táltosokat, akik valóban keresztények, üldözték a római egyház papjai. Ez két különböző dolog. Ettől még ők, a táltosok a keresztények!"[21] Azért mondta ezeket a magyarok vallásáról és műveltségéről, mert arról ő igen sokat tudott, és mert egyezéseket látott az ősi emberivel benne. Alább megnézzük, hogyan.

Közismereti honlapon súlyos vádakkal illetik, szélsőjobboldalinak mondott folyóiratban szintén. Előbbi szerint „elméletei kereszténységellenesek és áltudományosak, megnyilvánulásai a pogányságot terjesztik."[22] Utóbbi inkább a szellemiek felé való nyitottságot hiányolja, ami nélkül a szerves műveltségünkre hivatkozás „egy pusztán lefelé nyitott, felfelé zárt, kétszáz évvel korábban még soha-nem-volt 'néphagyomány'; egy részleges, bánatunkra eltorzított, össznacionális és nemzetek feletti szellemi–metafizikai kapcsolataitól elvágott, állítólagos 'magyar hagyomány'."[23]

Molnár V. József kutatási életműve azonban tudományos szempontból is kiváló eredményt

---

[20] Interjúrészletek a „Vakáció" című filmből. *Balatonboglári Kápolna Műterem.* http://www.artpool.hu/boglar/muv/mem_molnarv.html.

[21] Molnár V. József és Tóth Péter Pál dokumentumfilmje: "Fényös, fényös villanás". Idézi Balogh Tamás: Molnár V. József. *Szamszára és Dharma* 2013. április 13. https://samsarahun.blogspot.com/2013/04/molnar-v-jozsef.html.

[22] https://hu.wikipedia.org/wiki/Moln%C3%A1r_V._J%C3%B3zsef.

[23] Horváth Róbert: Az úgynevezett szervesek és a szervesség eredeti eszméje. *Sacrum Imperium* – VIII. ultrajobboldali folyóirat, kiadja a KARD–KERESZT–KORONA SZÖVETSÉG. https://www.sacrumimperium.hu/sacr0803.htm.

mutat, amint erkölcsi mondanivalója is megfelel a modern világ követelte alkalmazkodásnak épp ennek a világnak a kihívásaihoz. Emellett szeretnék érvelni, illetve megmutatni, hogy mennyire új szemléletet hozott ő a magyar lélek műveltségbeli teljesítményének az egyetemes emberi világ keretébe illeszkedésének megtalálásához.

Az ellene felhozott egyik váddal szemben, hogy nem a valódi szervességet adja elő, és egy sosem volt hagyományt terjeszt, ami nem volt egyetemes műveltség és nem ment át a különböző nemzeti műveltségekbe, Molnár épp az ellenkezőjét műveli. Lemegy a gyökerekig, a legkezdetig és bemutatja, hogy az nem kezdetleges, nem primitív a szó néprajztudományi értelmében, nem is csak egyetlen népre jellemző, mert a földkerekség minden pontjáról hozza mintáit, hanem abban az értelemben is egyetemes, hogy az emberi gondolkodás alapelemeit jelenti. Ebben könnyebb dolga van, jóval látványosabban tud bizonyítani, mint azok, akik a gondolkodásunk alapvetését a magyar nyelvi gyökszókban keresik.[24] A hangalak és a valóság valamely jelensége megfeleltetése ugyanis legvégsősoron tetszőleges, csak az alkalmi hangutánzás, mozdulat- és szájforma hatása ad némi eredendő szervességet bele, ami a szerkezeti felépülés során egyre halványul. Ehhez képest a képi ábrázolás alakzatai, mint Molnár V. József részletes és kimerítő elemzésében látjuk, teljes mértékben nyomon követhetők az egység és sokaság, egyszerűség és bonyolultság alapvető jellegének és építkezésének megnyilvánulásaiban. Míg a nyelvi gyökökben már nem érezzük ama eredeti jelentést külön, a ragozott bonyolultabb mellett (amiként a más anyanyelvűeket tanítani kell a magyarra), a képi ábrázolások tartalmaznak minden összetevőt mindig, mutatják az eredeti alakot is, amiből a bonyolult szerkezet létrejött. Hogy ehhez aztán a mai értelmezésben mennyi mindent hozzá tudunk még kapcsolni, Molnár meg is keresi és előadja számunkra, amivel növeli a jelentőségét az ősműveltség maradványainak számunkra, hiszen az eredeti eltorzulásaival ma már igen gyakran találkozunk, és így tisztázható az ábrázolásmódok értelmi összefüggése. Ami tehát a logikai tudásunk, avagy a tudásunkban rejlő logika oldaláról is életbevágó manapság.

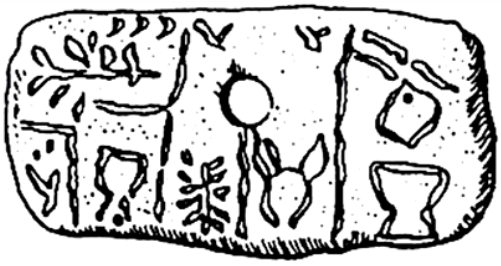
Őseink és néphitünk megőrzői időtálló hagyományi eszközkénr sokáig a csillagokra irányított figyelem és vizsgálat eredményeit használták fel a földi élet jellegzetességei, fordulatai rögzítésére, akár még több nemzedék múltán is, valamint mesébe írtan, hű visszaadására az emberi tapasztalatnak. Molnár V. József éppen ezen az úton haladva a megélt összefüggést a Mindenséggel a régi népélet maradványaiban kutatja és mutatja fel: „A régi ember a kerek világ kellős közepében a teremtő és törvényt adó Urat, a személyes Istent találta meg, akivel mindenkor beszédes viszonya adódott. Hitt mindenható erejében, s abban, hogy látható és láthatatlan (csak sejthető, csak hatásában észlelhető) csillagnyi másságban, egyazon ige működik; ezért a minden porcikájában összefüggő tér-idő rendszer része, részese, s egyben egésze lehetett. A dolgok egybetartozását a veleszületett ősképekkel, analógiás kapcsolatokban érzékelte. A Mindenségben megtalált egybecsengéseket szűkebb emberi környezetére is érvényesnek tartotta. Nem másolta a természet adta mintákat, amelyek az ősképeket és a nemzedékről-nemzedékre öröklődő szokásokat 'igazolták vissza';" hanem „emberi különvalóságát megtartva, azt erősítve igazította életét a 'nagy-egész' működésrendjéhez. A hajdan volt embert a tér tartotta, fogta s az idő nevelte, növelte, adta erejét, egészségét. A tér, amelynek fészkében élt – szakrális volt (áldott és átkozott része, helye egyaránt, hiszen az időhozta törvény tagoltam tájolta heterogén, s hierarchikus rendszerét), s cselekvése,

[24] Lásd pl. Bérczi Szaniszló: Indukciós fejlesztő szakaszok a magyar nyelv korai fejlődés-történetében. *Alapvetés. Tanulmányok a magyar eredetről és következményeiről. Acta Historica Hungarica Turiciensia* 31. évf. 5. sz. 2016. https://epa.oszk.hu/01400/01445/00019/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2016_5_0030-0054.pdf. Bérczi Szaniszló: A közlés hangzó formájának evolúciója a beszéd kialakulásának korai időszakában – ősfizika. *A Zürichi Magyar Történelmi Egyesület „A korai magyar történelem és a ZMTE barátai" című 31. Magyar Őstörténeti Találkozó előadásai Budakalász, 2019. április 27-28. Acta Historica Hungarica Turiciensia* 34. évf. 3. sz. 2019. https://epa.oszk.hu/01400/01445/00057/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2019_03_048-107.pdf.

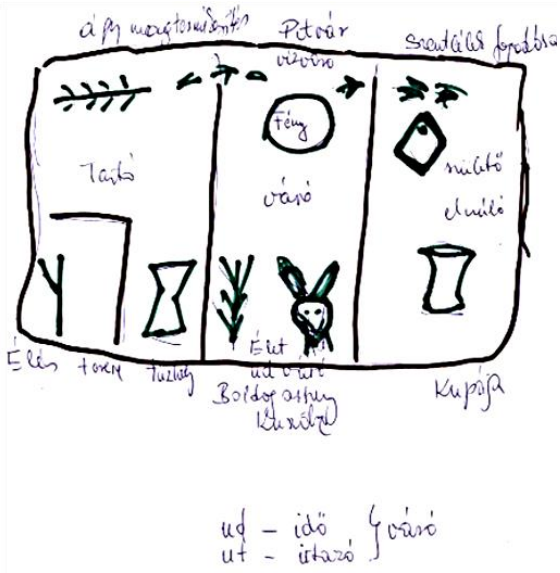
amelyet mítosz[25] és rítus igazított – csakúgy. Az esztendőkörös változásrend, amelyet 'kerek istenfának' mondott és tartott, adta kerek életének fordulóit, s adta léte ízét, tartalmát is. A születés, amellyel csillagocska, napocska jött mind ahányszor a világra, a Nap esztendőkörös újjászületésével volt azonos. Gyermekszületéskor a karácsonyi abrosszal terítették le az asztalt! (A Galga-mentiek azt tartják: ha valaki meghal, új csillag születik az égen.[26] Régi hitükben az élet fénytől fényig tartott.)"[27]

Ezzel pedig nem kérdés, hogy Molnár a divatossá vált üres formalista asztrológiától milyen messze eltávolodott, de a keresztény istenfogalomhoz viszont mennyire közelítette a szervesnek mondott népi szemlélet megítélését. S bár nem távozik el véglegesen az asztrológiától és az egyes népszokások taglalása végén az állatövi csillagjegyekkel is összefüggésbe hozza az emberi élet fordulóinak kezelését néphagyományunkban, mindazonáltal azokban érzékelteti „a népi gondolat egyetemességét", megalapozza „a magyarság belső, lélekképének tudományát", amely a fogamzástól az őslélekig megy és vissza, és „az ősképet helyezte kutatása középpontjába, amely, mint tanítja, kegyelmi ajándék, s ennek felismerése teszi a magyarságot a szerves Mindenség magjává. Magvoltunkat váltja át munkásságában kezelhetővé, felismerve a vele járó magsorsot, a világ világosságának fényében".[28]

Szintén mélyenszántó feltárása, amit Lippai Bertalan ismeretet az egyik Tatárlaki Táblával kapcsolatosan: „A magyar ház alaprajzolata, amiről Molnár V. József beszélt egyik előadásban a magyar ház szentsége keretében. Felismerve ezt a képi közlést e tatárlakai táblán, a jeleket jelképi közlésként rajzoltam a táblácskára, fogalomjelként is és a rovásírásból ismert jelként, mert pontosan megfelelnek annak a szokásnak, miről az említett előadás szólt. A magyar ház hármas felosztása: hátsó szoba, pitvar, tisztaszoba. A hátsó szoba az élet tere, tűztér, és a nemzés helye, mind a családi élet hétköznapi, mindennapi tevékenységnek a helye, a gondoskodó háziasszony tevékenykedésének tere. A pitvar a déli oldalon lévő bejárati ajtóval, az udvarral tart kapcsolatot, ahol növénnyel, állattal kell foglalatoskodni, és vízváró hely, hiszen a vízzel történő foglalatosság színhelye. A tisztaszoba a Boldogasszony küszöbén átlépve, szakrális, ünnepi, különös esetekben használt szoba, vendégfogadó szoba, ugyanakkor az asszony itt szüli gyermekét, itt fogadja a szent lelket, majd ha meghal valaki, a ravatalozás helye, a virrasztás helye, vir-r-adatig tart a virrasztás búcsúztatás, a felkelő nap fénye által, a keletre néző ablakon érkezik a fény, s ezzel távozik a lélek. A tatárlaki leleten a hátsó szobában a rovásból ismer T jel jeleni az élet terét, a tűz terét, a pitvarban a vizet a hullámos rajzolat jeleníti meg, míg a tisztaszobában a rombusz a Boldoganya jelképe. Áldott állapotban a lévő anyukák viselhették e kebeles Istennő nyakéket."[29]

[25] Ez a mítosz nem eposzi, héroszi, hanem evilági, mindennapi, a szentség fogalmunkhoz közeli.
[26] Azonosan az ausztrál bennszülöttek elképzelésével (ami a két nép mellérendelő felfogását tükröző elképzelés).
[27] Molnár V. József: Az emberélet fordulói. *A magyar lélek képe.* Magyarságtudományi füzetek 5. Hun-Idea Kiadó, Budapest, 2010. p. 9.
[28] Ahogy Gyárfás Ágnes az előszóban fogalmaz. Lásd Molnár (2010), p. 7.
[29] Lippai Bertalan: Torma Zsófia és a folyómenti kultúrák öröksége. *Acta Historica Hung. Turiciensia* 38/2. 2023. https://epa.oszk.hu/01400/01445/00067/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2023_2_042-051.pdf.

Mielőtt a maga mélységében beletekintünk a népi gondolkodás egyetemes mély logikai alapjaiba és az annak megfelelő ábrázolási, képi megjelenítési alakzatokba, menjünk körbe a Molnár általa felvázolt népi évkörön. Születés után „a csecsemőkor szoros pólyakötése (6-9 hétig hajdan csak akkor vették ki a pólyából a gyermeket, ha tisztába kellett tenniük: hogy 'ki ne mozogja magából a lelket'; a halottat is lekötötték, hogy 'ne kapkodhasson a távozó lélek után') a Bak területiumának tulajdonságát valósította. A kisgyermek háromesztendős koráig a 'Vízöntőben élt', annak alig-alakja, személytelensége, majomkodása határozta meg életét, hogy a föld alatt feszülő csíra, s a pattanni készülő rügy adhassa hetedik évéig annak tartalmát: a Halakban áldozat okán újulni készülő mindenek. Ilyenkor a lelkében feszülő csíra s rügy, a vele játszó 'nagyok' (Nagyböjt szigora mulatság helyett 'játszóba' terelte a legényeket és a leányokat) miatt, hatalmasan 'követelte' az átváltozást, az újulást, amelyet húsvét hozott, adott, a Kos ideje. A Kos tízesztendős korig 'látta vendégül' a gyermeket: nekilódulást, szelet, szaladást adott neki, a mindenek hirtelen nagyot változó kedvét, erejét. Április 1-jén, a régi faluban fűzfavesszővel fenekeltek el minden hét és tíz év közötti férfigyermeket, hogy növekedésének rakoncátlansága múljék, s vele a határ zöldarany vegetációja is. Valahány gyermek tizennégy éves koráig gyűjtött, töltekezett, 'tövében erősödött', miképpen a Bika jegykorszakában a mérges-zöldre váltó nő-növény; hogy a következő jegyben, az Ikrekben szárba szökkenhessen, ezüst-zölddé változva át. A kamaszkor idejét hozta, adta ez, a 'csodalátás' esztendeit (Áldozócsütörtökön a hites ember egy villanásra megláthatta a Mennyeket, amikor annak kapuja kinyílt az oda távozó Jézus nyomán) s a 'birkózását' (a kamaszlélekben a gyermek és a felnőtt viaskodik egymással, de a 'csatát' minden kamasznak a környezetével is meg kell vívnia). A Rák, amely minden esztendőben a határ terített asztalát adta, amelyet mindenki 'körbeülhetett' – az emberélet érettségét hozta, alkalmát annak, hogy a két különnemű eggyé legyen; családot alapítson – s tette is. Bár az emberélet Rák korszaka hozta az egybekelést, az esküvők mégis farsang végén voltak, s az ekkor összeházasodók, akik a padláson (Istenhez közel!) elkészített nászágyon ízlelték meg először egymást, negyvenhét napig, húsvéthétfőig nem ölelkezhettek. A halálba avatódtak így be, a mely a nagyböjt, a Halak időszakában kozmikusan jelenlévő; a földbevetett mag szerepét 'játszották' el, hiszen a házasságban nekik is maggá kellett változniuk, maggá, aki koratavaszon halálra adja magát, 'áldozatra megy', az újulásért, a fészeknyi gyermekért. Hajdan az esküvőt a halál első grádicsának tartották; Sióagárdon a gyászruhát jegyajándékként kapta a menyasszony. Az emberélet dereka (a

’java kor’) az Oroszlán adta tulajdonsággal volt rokon: az ember ekkor méltóvá vált a nemét, nemzetségét jelölő kalapjára (a csecsemőgyermeket a férfi ezzel áldotta be a családba!) – megkoronáztatott; s az asszony érdemet kapott a ’mindenség jeleivel öltöztetett’ főkötőre, hogy ’királyi’ embere oldalán nagyasszony lehessen. A Szűz a halál második grádicsát mutatta meg, ilyenkorra a látványosan teret-időt szervező nő-növények (mindahánynak!) töve szakad, szétesik az ’egy’ magba, gumóba sűrűsödik a lét, alig moccanó, ’tétlen’ potenciává változik. Ilyen az ember öregkora: már mindenből kevesebbel beéri, a lélekben ideje érkezik, az összegzésé, a rendszerezésé, mert valahányunknak mérlegre kell majd állnunk, megvénülve, s a régiek erre életük Mérleg időszakára penitenciával készültek. Sokan közülük, külön zarándoklatokat vállaltak, hogy testük maradék erejét is elnyűjék, vágytalanná ürítették magukat, hogy lelkük megtisztulhasson. Aki a mérlegelésen könnyűnek találtatott – a régi hit szerint – elpusztult: a föld nem vette be a testét, az ég nem fogadta vissza a lelkét. Az utolsó átváltozást, a halált csak a tisztult lelkű ember, kapta: teste itt maradt, lelke a meghaló testből el-ki-föl távozott. Mindez a valahány testet csupaszító Skorpiót idézi, az esztendőkörös változásrend leglátványosabb fullánkos halál-idejét. Érkezésekor a régiek egy öreg fát döntöttek ki, a meddővé váltat, a meztelent, hogy e rítussal ’elébe menjenek’ a halálnak, s egy új fát ültettek rögvest, hiszen a halál az újulást alapozza. A Nyilas időszaka, amely a fény újjászületésére való készület, a purgatóriummal, a köztes léttel rokon. A léleknek itt meg kell szabadulnia minden földi kapcsolattól (s az itt maradóknak el kell engedniük a Teremtőhöz vágyakozót, tucatnyi rítus szolgálta ezt!), hogy ahol ide, a földre érkezett, a Tejút hasadékon át, vissza tudjon térni, immáron véglegesen a világot teremtő Úrhoz, aki a földi tartózkodással hatalmasan próbára test valamennyiünket. A hajdan volt kerek emberélet a kerekvilágban ekképpen a ’Mindenség lélekrajzát’ valósította, s hagyta modellként, kovászként mireánk”[30]

Nem sokkal haladja túl ezt, gondolom, az az eredeti felfogás, amely a magyar lélekhitben tárta fel a mellérendelő viszonyt a beláthatatlan, ismeretlen világgal kapcsolatban. Ez a világszemléleti mód a magyar nép sajátja, amely máig megmutatkozik nyelvében, népi ábrázoló művészetében, s így egész gondolkodásmódjában. Bár az idő és az erőszakos, hódító népek megkoptathatták, de teljesen el nem tüntethették. S mivel e látásmód népmeséinkbe is mélyen beleívódott, nem szabad a modern értelmezésekkel megfosztanunk meséinket és magunkat tőle. A mellérendelő szemléletű – magyar – társadalomban együtt élő emberek egymáshoz való viszonyulási módjában a hangsúly az egyenlőségen és a békés együttélésen van, ennek ellenkezője nem jut szerephez. Nem hagyják kialakulni az egyenlőtlenséget, egyik embercsoportnak a másik fölötti elnyomó hatalmát, nem jön létre olyan társadalmi réteg, személycsoport, akiktől félni kellene, akiket imádni kellene. Ez ősi mellérendelő felfogásban nem találkozunk sem istenekkel, sem teremtéssel, hanem csak az embert kitöltő lélekkel. Amíg az ember születik és elpusztul, addig a lélek öröktől fogva és örök időkig létező. Az emberben csak ’lakik’. Ebben a felfogásban nem találkozunk teremtéslegendákkal, teremtési elképzelésekkel. Erre példa a magyar hit- és mondavilág, de ide sorolhatjuk az észak-amerikai indiánok, az eszkimók, a hinduk vagy a Távol-Kelet korai hitvilágát is. Test és lélek egyenrangú, egyik sem kevesebb a másiknál, ahogyan a valóságnak is mindig két – anyagi és szellemi (képlet, program) – oldala van, melyek egymástól elválaszthatatlanok. A magyar népmese szerint minden körülöttünk lévő dolog lélekkel rendelkezik, az emberek, állatok, tárgyak, természetfölötti lények. Mindent a maga nyelvén kell ugyan megszólítani, de ott van egy állandó közös pont, a lélek. És ennek a felfogásnak egyébként a görög preszokratikus filozófiában külön neve van: hülozoizmus, ami annyiban rokon az ezek

[30] Molnár 2010, pp. 8-9.

szerint elődjének tekinthető magyar látásmóddal, hogy a határtalanul gazdag lehetőségekkel bíró dolgokként tekint a világban találhatókra, és isteni erőt lát bennük.[31]

Ezért, ennek a nagyszerű, derűlátó világfelfogásnak a háttérbe szorulása miatt, sajnálatos, hogy a régészeti kutatások által bizonyítottan egyértelmű eredeti emberi mellérendelő látásmód szöges ellentéte, a későbbi, csak a Kr. e. 4. évezred közepén megjelenő alárendelő szemlélet mára már nagyobb teret nyert a világban. Utóbbi lényege, hogy csak részben ismeri az egyenlőséget, körülbelül úgy, ahogy a főnök számára a beosztottak mind egyformán őalatta állnak. Mindig van, aki a másik, a többi fölé helyezi magát, egészen a társadalmi piramis csúcsáig, kapcsolatuk ezen a függőségi viszonyon alapul. Ilyenképpen a Kárpát-medence magyar társadalmának keményen alárendelő környezetben kellett megőriznie mellérendelő szemléletét és erkölcsiségét. Ez a magyar csoda, mert a nyelvünket és gondolkodásunkat még mindig jellemzi a mellérendelés. És a népmeséink mondanivalójának és legtöbb részelemének jellege is ilyen, mégha a mondai, eposzi, azaz csillagmítoszi hatás érvényesül is bennük. Más azonban ennek a csillagjegyi hatásnak az eredeti alakja, amely kiolvasható meséink mellérendelő jellegű tapasztalati közléseiből, és más az alárendelő jellegzetesség befolyása, ami a mondai alak, az eposzi hős öncélúságában, embertelen tetteiben jelenik meg.

A logika összefüggései

A logika tudományos tárgya az emberi gondolkodás. Nem a gondolkodás lelki folyamata, hanem a mindenkiben közös gondolkodási alakzatok vagy gondolatformák, s ezek kapcsolódásai, valamint az e kapcsolatokat létrehozó logikai műveletek, szabályok. A gondolkodás logikai alapformája a *fogalom* és az *ítélet*, a nyelvtanban a mondat. A gondolat építőkövei a fogalmak, de gondolatot csak ítéletként közölhetünk, valamit állíthatunk vagy tagadhatunk. Így a gondolkodási folyamat a logika oldaláról nézve fogalmakkal és ítéletekkel végzett logikai műveletösszesség, amennyiben nemcsak a fogalmakat kapcsolhatjuk ítéletté, de az ítéleteket is következtetéssé. A kapcsolódási módok a fogalmak jelentéséből és ítéleti szerepköréből adódnak.

Az ítéletalkotás köznyelvi alakja a mondat, valamiről valamely tulajdonság vagy kapcsolat meglétének vagy hiányának, bizonyos cselekvés, történés, létezés fennállási mikéntjének állítása. Állításunkat, ítéletünket, ha mondjuk, mi igaznak tartjuk, mások azonban esetleg vitathatják, és hamisnak tarthatják. Egy-egy állítás logikai formája, az ítélet, tehát vagy igaz (***i***), vagy hamis (***h***), egyszerre mindkettő nem lehet. Ez a minden ítéletre alkalmazott igaz vagy hamis jelző az ítélet logikai értékét jelenti. Egy sokaság, összesség elemeinél valamely tulajdonság meglétének vagy hiányának állítása olyan elemi ítélet, mely nem képezhető logikai műveletek segítségével. Belátás és ellenőrzés kell hozzá, valóságpróba, mérlegelés, meggyőződni igaz vagy hamis voltáról.

Az elemi ítéletek finomszerkezetét, belső logikai viszonyait a fogalomjellemzőket jelölő változók szerepének vizsgálata tárja fel. A változók tehát adott összesség, halmaz tényszerű elemei jellegét általánosságban helyettesítő jelek. Az ítélet logikai értéke attól függ, hogy a változó mit helyettesít. Az egyváltozós ítéletek valamilyen tulajdonságot fejeznek ki: **A(*x*)**, ahol **A** az állítás, ***x*** a változó. A két- vagy többváltozós ítéletek az elemek közötti kapcsolat, *reláció* fennállását vagy tagadását mondják ki: **A(*x, y*)**. Az ilyen ítéletek képzése a számszerűsítés, logikai szakkifejezéssel *kvantifikáció*. Ez arra utal, hogy az ítélet a vizsgált sokaság hány elemére igaz. Ha egy sokaság összes elemére igaz egy állítás, azt az egyetemes, *univerzális* mennyiségjelzővel, *kvantorral*

[31] Továbbá a görög filozófia négy elemének előképe a magyar lélekhit négy lélekeleme: a tűz, víz, levegős és föld, a maga jelképeivel a népművészetben.

jelöljük: Σ . És Σ***x*** jelentése: minden ***x***-re igaz, minden ***x***-re fennáll. Ha van legalább egy olyan ***x***, amelyre igaz ítéletet képezhetünk, azt az létezésjelölő, *egzisztenciális* kvantorral jelöljük: ∃. És ∃***x*** **A** jelentése: létezik legalább egy olyan **x**, amelyre **A** állítás igaz.

Az elemi ítéletekből logikai műveletek segítségével összetett ítéleteket alkotunk. Az elemi ítéletek közötti kapcsolatok vizsgálata az ítéletek durva szerkezetét tárja fel.

A tagadás vagy *negáció* olyan logikai művelet, amely az állítások értékét igazból hamisra változtatja, vagy fordítva. Jele: **ט**.

Összekapcsolásnak vagy *konjunkció*nak nevezzük azt a logikai műveletet, amikor két vagy több állítást az ***és*** kötőszóval összekapcsolva új ítéletet kapunk. Jele: **&**. Az összekapcsolt ítéleteket a konjunkció tagjainak nevezzük. A konjunkció értéke akkor és csak akkor igaz, ha a benne összekapcsolt ítéletek mindegyike igaz. Egyéb esetekben a konjunkció értéke hamis. Lásd az a) táblázatot alább.

Ha két vagy több ítéletet a *vagy* kötőszóval kapcsolunk össze, a szétválasztás, szembeállítás, *diszjunkció* logikai műveletét hajtjuk végre. Jele: **V**. E művelet logikai értéke akkor és csak akkor igaz, ha az ítéletek közül legalább az egyik igaz, és a művelet akkor is igaz, ha az összes állítás igaz. Lásd a b) táblázatot.

A *kizárás* művelet a diszjunkció igazságtáblájából kizárja azt az esetet, amikor mindkét állítás igaz. Jele: **∇**. E logikai művelet tehát akkor és csak akkor igaz, ha a két ítélet logikai értéke különböző. Lásd a c) táblázatot.

Az *implikáció* olyan állítás, amelyet úgy kapunk, hogy *ha ..., akkor ...* kötőszavakkal képezünk új ítéletet. Azaz amikor **A** és **B** két állítás: **ha A, akkor B**. Jele: →. Az **AB** logikai műveletben **A**-t előtagnak (hipotézisnek, feltételnek) hívjuk, **B**-t utótagnak (konklúziónak, következménynek). Az **A** → **B** jelentése: ha igaz az **A** állítás, akkor igaz a **B** állítás is, azaz **A** implikálja **B**-t, vagy **A** elégséges feltétele **B**-nek. Az implikációt formai logika szerint akkor tekinthetjük hamisnak, ha az előtag igaz és az utótag hamis. Tartalmilag azonban igaz állításból nem következhet hamis. Lásd a d) táblázatot.

Ekvivalencia az, ha egy implikációnak és inverzének logikai értéke megegyezik, azaz ha **A** állítás implikálja **B**-t és **B** állítás implikálja **A**-t. Jelölése: **A&B**. Így **B** akkor és csak akkor igaz, ha **A** igaz. Az ekvivalencia akkor és csak akkor hamis, ha az állítások logikai értéke különböző. Lásd az e) táblázatot.

a) táblázat:

&	**i**	**h**
i	i	h
h	h	h

b) táblázat:

V	**i**	**h**
i	**i**	**i**
h	**i**	**h**

c) táblázat:

∆	**i**	**h**
I	h	i
H	i	h

d) táblázat:

→	**i**	**h**
i	i	h
h	i	i

e) táblázat:

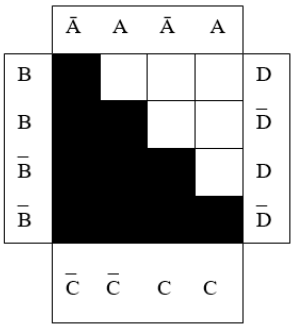
&	**i**	**h**
i	i	h
h	h	i

A logika képleti alakzatok

Molnár V. József 1975-ben közölte a mátyásföldi lakásán összegyűlt fél tucat hallgatójával, hogy ha a logikai összefüggések értékének kiszámítását táblázatosan végezzük és a hamis értékeket mint negatívumokat a táblázat megfelelő négyzeteinek befeketítésével jelöljük, mialatt az igaz értékek fehér négyzetek maradnak, már három, de különösen négy összekapcsolt állítás igazságértékének kiszámításával és ábrázolásával számunkra értelmezhető képeket kapunk, bizonyos átmeneti alakzatok mellett.

A kiszámítandó logikai képlet tehát ilyen egyszerű (ahol **&** az *és* [conjunctio] jele, és **ʋ** a *vagy* [disjunctio] jele): **(a&b)ʋ(a&c)ʋ(b&c)ʋ(b&d)ʋ(c&d)**

Ekkor a vízszintes sorok (h=hamis, i=igaz):

első: ha, hc,

második: ia, hc,

harmadik: ha, ic,

negyedik: ia, ic.

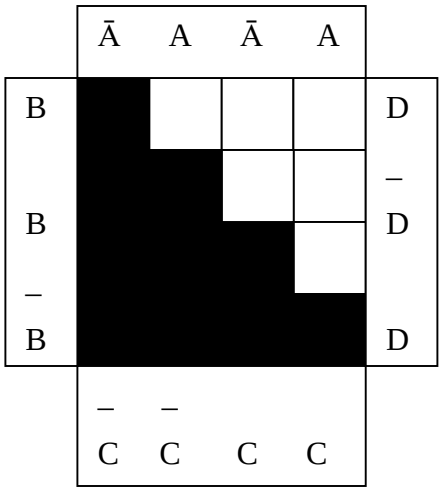
Függőleges sorok:

első: ib, id,

második: ib, hd,

harmadik: hb, id,

negyedik: hb, hd.

Fehér kocka tehát: amikor egyetlen tag (két betűje) elég, ha igaz. Fekete kocka: egyetlen helyen se igaz mindkettő tag.

A lépcső például úgy jön ki, hogy a kockát a betűk körbeveszik így jelölve:

Felül egymás mellett: ha, ia, ha, ia

Baloldalt egymás alatt: ib, ib, hb, hb

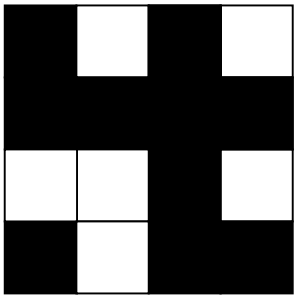
Jobboldalt egymás alatt: id, hd, id, hd

Alul egymás mellett: hc, hc, ic, ic

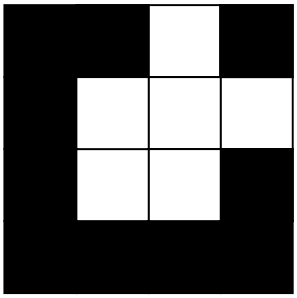
Ha a fekete kockák számát a négyszer négyes kocka mellé írjuk, akkor a lépcső esetén a függőleges számozás egymás alatt:

1 2 3 4 és a vízszintes: 4 3 2 1, hiszen a legfelső sorban egy, alatta kettő, alatta három, alatta négy fekete kocka teszi ki a lépcsőt.

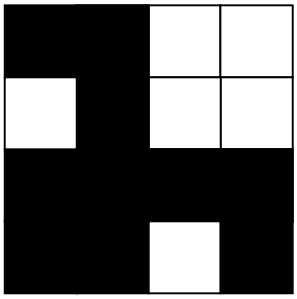
Egy bizonyos madárra hasonlító forma pedig: függőleges 3 1 4 2 és vízszintes 3 1 4 2.

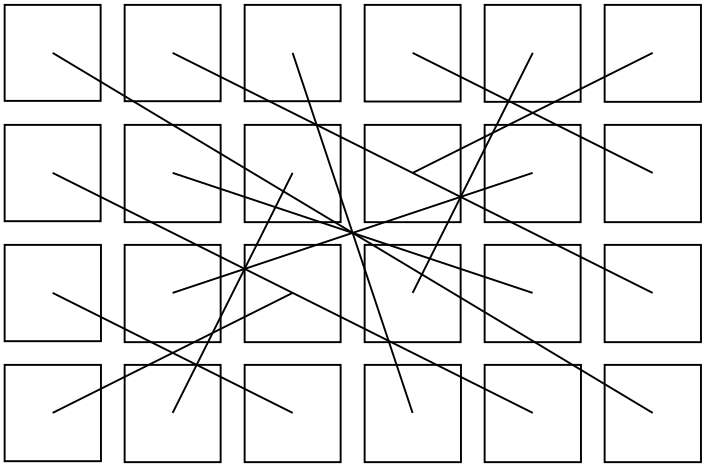
A hal és a mérleg ugyanaz: függőleges 3 1 2 4 és vízszintes 1 3 4 2.

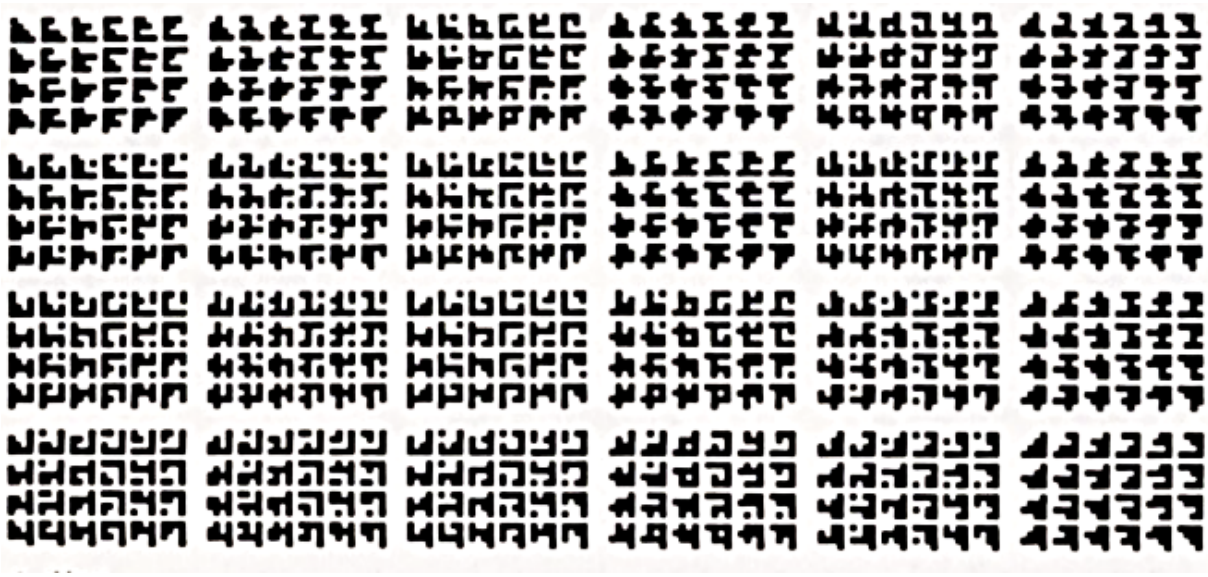

A kos: függőleges 2 1 4 3 és vízszintes 3 4 1 2.

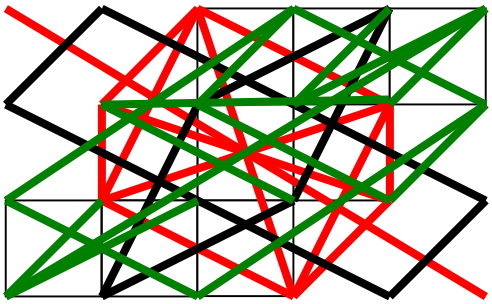

Van egyébként e jeleknek egy 24-es táblája, ami nagyon érdekes összefüggéseket tartalmaz maga is, mert benne egymás inverzei így alakulnak: 1:24, 2:18, 3:22, 4:12, 5:16, 6:10, 7:23, 8:17, 9:20, 10:6, 11: 14, 12:4, 13:21, 14:11, 15:19, 16:5, 17:8, 18:2, 19:15, 20:9, 21:13, 22:3, 23:7, 24:1.

E 24 számot négy hatos sorba téve és más-más színnel összekötve a különböző számokat, igen érdekes és bonyolult ábrát kapunk: pl. fekete vonal: 2-7-18-23, 9-5-16-20; piros vonal: 1-24, 3-11-11-17-22,14-3, 8-17, 3-8, 11-22, 14-11, 3-12; zöld vonal: 4-12-21-13-4, 5-10, 6-10, 6-15, 4-9, 6-16, 8-16, 13-21, 13-19, 19-14, 19-10; kék vonal: 3-21, 4-22, 5-17, 6-12, 8-20, 13-19, 3-6, 8-12, 13-17, 19-22, 4-12-21-13-4 stb.

És még valami: Kitüntetett, azaz önmagát ismétli (kettő ugyanolyan közt ugyanaz inverzen), és nem kitüntetett a szám párját: kettő ugyanaz között a helycserés inverz.

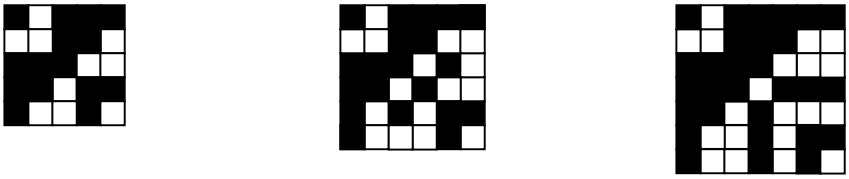
Akkor még Molnár olyanokat mondott, hogy a jelek és táblák ugyanúgy cserélnek; meg hogy a lépcső jelenti a stabil helyeket, a többi a mozgékonyakat; önmagát hozó, egymást hozó és másikat hozó tulajdonságok; 3-as jel 11-es tábla, 5-ös 9-es, 6-os 15-ös, de csak a 11-es tábla igaz (ez a Jézus tábla, 7 összes jele pl. igazság); a népmesében sok szoba van a 11-esbe nem szabad benyitni (Jézus szobája), ha benyit 3-asban tudja kiigazítani (ez a Nap vonala).

Ehhez még hozzátette, hogy egyébként az *és* (is) és a *vagy* (választás) alapvető az ember életében.

Az inverz képlet pedig:

(a∨b)&(a∨c)&(b∨c)&(b∨d)&(c∨d)]

És ha az összekapcsolt állítások száma növekszik (pl. 5 X 5-ös tábla, 6 X 6-os, 7 X 7-es stb), akkor egyre nagyobb, illetve bonyolultabb lesz például a madár, és egyre hasonlatosabb a valósághoz. Például megjelennek a karmai, majd a csőre, sőt ő azt mondta, hogy amikor németországi barátjának sikerült számítógépen futtatnia 20 X 20-as ábrát vagy nagyobbat, még a csőrön a kidudorodás is megjelent, ami a sólyomnál megvan. Én nem tudom már kiszámolni, csak lerajzolom emlékezetből hozzávetőlegesen, hogyan bonyolódott az ábra:

Sokat emlegette a spirált is, melynek magyar neve kacskaringó, mégpedig a lépcsővel együtt, amilyen alak szerte a világban előfordul népművészeti tárgyakon, ábrázolásokon, nálunk például az ivócsanak ilyen.[32]

[32] Csanak: https://mek.oszk.hu/02100/02115/html/img/1-640n.jpg. A többi: Molnár V. József: *Vázlat a természetes modellezéshez*. https://www.molnarvjozsef.hu/irasok/a-harom-negyzetbol-szervezodo-l-alak-formai-adottsagai.

Ismerni és ábrázolni a létezés rendjét

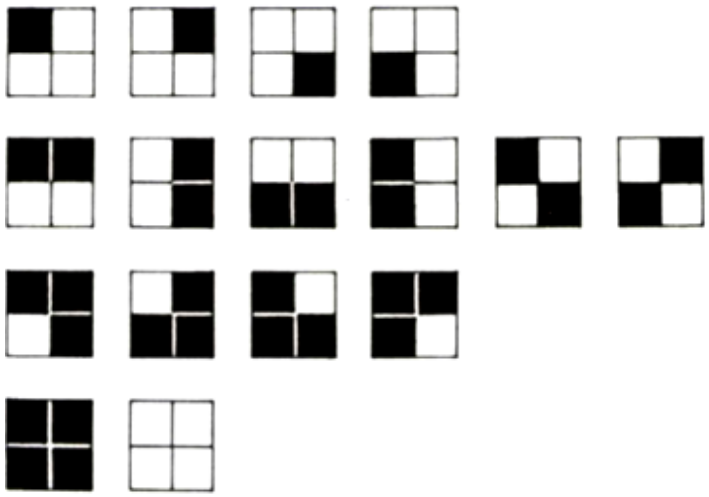
Molnár V. József tehát a síkgeometriai logikai modell segítségével látta bele az ősvilági egyetemes és magyar népművészet alakzataiba azoknak az alapvető gondolkodásból fakadó, azt megjeleníteni képes elemeit, jelentését. Ezzel egy fokkal kevesebbet, de igaz módon, valóságosan tudta teljesíteni a maga elé tűzött feladatot, mintha jelekként olvasott volna beléjük látott vonalak által írott jelentéstartalmat.[33] Ez utóbbi ugyanis csak azért történhet, mert a kiolvasott betűknek volt előzetes egyszerűsége, vonalas alakja, sőt hangalakja. Mialatt a képi ábrázolás mikéntjét a világ gondolati elsajátításának módozata, képzeleti szervessége, azaz a tárgyhoz kötöttsége adta. A betűk feldíszítése, azaz a jelentés ilyetén kiemelése, nemesfémekkel és drágakövekkel tétetett egyedülállóvá, megismételhetetlenné, így a tartalom a hatalmat jelképezte, míg a népi ábrázolás eredetiségét sokkal régebbinek kell tekintenünk, összefüggésben a harciasság csak 6-7000 évvel ezelőtti megjelenéséhez kötötten. Ebbe természetesen a legfejlettebb ismeretek szintén bele lettek illesztve, így ma megtévesztő lehet ez a kevertség. Tehát az őseredeti ábrázolási módé s a hatalmi jelentésé. Az utólagos megfejtés pedig az első esetben a műveltségi, másodikban a vallási jelleg felé tesz lépéseket, de míg a népművészet műveltséggel teli, a hatalmi jellegű nem műveltséget, hanem vallási alárendeltséget szolgált. E kettősséget[34] a csillagos éghez viszonyulás mutatja, mert míg a néprajzban talált, naptári napokhoz kötött népszokások, hagyományok az élettapasztalatot örökítik át, a hatalmi kör eposzi hőskultusza, mitológiai istenköre a hatalmi felsőbbség rendjét[35] szolgálja. Ennek megfelelően Molnár egyeztetni tudja az ősi ábrázolási módot a népi vallásosság elemeivel is, de fordítva nem igazán megy, az isteni kör vagy kar nem alacsonyodik le a népig, a földig, kivéve persze az ősiséghez képest igen késői keresztény üdvösségtant.

Ahogy a világban tapasztalható jelenségek sosem ismétlődnek meg már ugyanúgy, csak valamennyire megváltozottan, a Molnár által feltárt logikai modell is elmozdulásokat mutat a maga alakzataiban, illetve irányultságában. Például a kétszer kettes osztásban így:

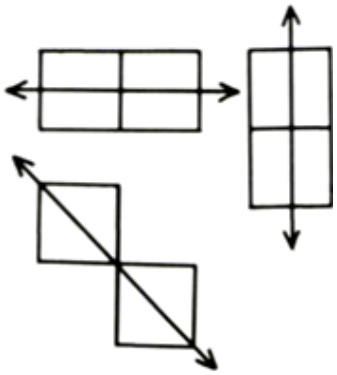
[33] Ennek az eljárásnak részletesen kidolgozott példáját lásd Varga: *A magyar hieroglif írás*. Írástörténeti Kutatóintézet, 2017. Vesd össze Darai Lajos: Árpád Atila örökén – a magyarok őseik útján II. rész: Kárpát-medencei jelképírás és a magyarság őstörténete. *Acta Historica Hungarica Turiciensia* 33. évf. 11. sz. 2018. https://epa.oszk.hu/01400/01445/00053/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2018_11_092-237.pdf.

[34] A szerves és szervetlen műveltségét.

[35] Hierarchiáját, azaz szent rendjét.

A

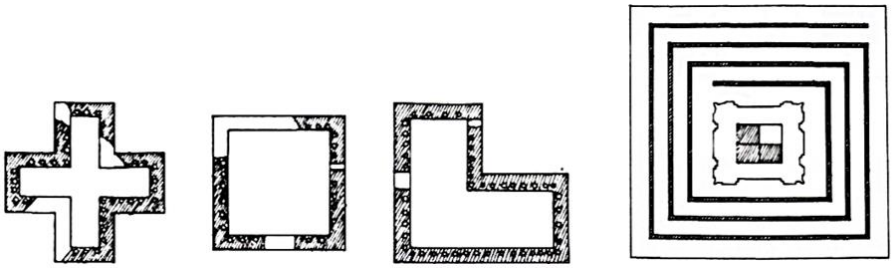
B

Már ennyiből is látható, hogy „szem kell a látáshoz”, annak meglátásához, hogy – mint Molnár mondja, – „valamely alakot az irányultság adta ’tulajdonság’ tesz alkalmassá vagy éppen alkalmatlanná a szerves építkezésre. A két négyzetből szerveződő kétféle alak – bármely irányultságából, tehát formai adottságából – csupán a soros építkezés, a lénia megvalósulása következik.[36] A három fekete négyzetből szerveződő L alak ’leírja’, létrehozza a derékszöget, alapállás, lépés valamely irányban... Az egyetlen lépés után történő irányváltoztatás, a rögtön változtatás szinte kínálja az elágazást, a mást, a számtalan másképpent, s így többek között a térbe való átlépést is. Az L alakú négyzethármas, ez a hármasság és csakis a hármasság lehet alapja a szerves építkezésnek, a középpontból elágazó lépcsőzetes rendnek,[37] – s erre formai rátermettsége teszi alkalmassá,[38] mindenfajta ’megegyezés’ és ’kinevezés’ nélkül, mind a logikai modellben, mind a szerves műveltség jelrendszerében. Az L alak a teremtődés első mozzanatának megidézője, az életcsíra és egyben tájékozódás, a rendszerezés és a szerveződés lehetőségét adja. Az L alak a teremtődés, az építkezés csírája.”[39]

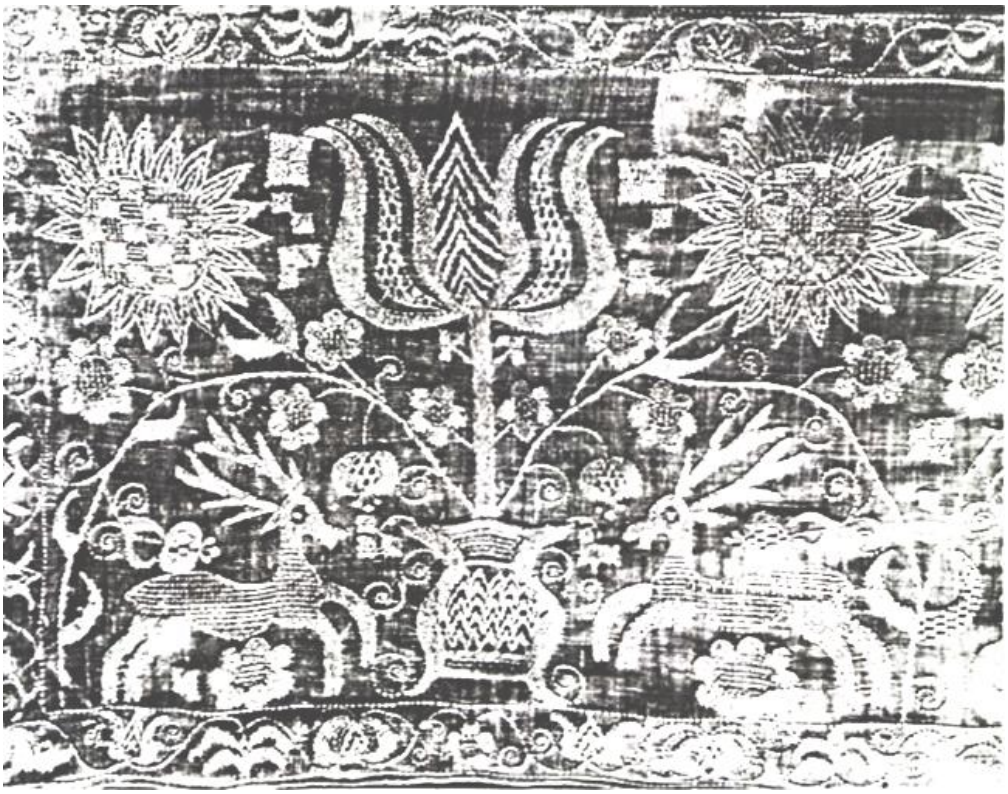
Molnár az egyetemes művelődéstörténetből talál minderre példákat: „Az ókorban több fontos alakzattal együtt az épületek alaprajza (szerkezete) gyakran L alakú volt”, például épület alaprajzok chorezmi műveltségből és a bábeli torony modellrajza:[40]

[36] Ügy viszont a végtelenségig növelhető. Lád az előző ábra B részét.
[37] Ami tehát nem piramisszerű, mint a hatalmi rend, hierarchia.
[38] A kiérdemelt hatalmi felkentség sem volt örökölhető kezdetben.
[39] Molnár 2005, pp. 38-39.
[40] Ugyanott.

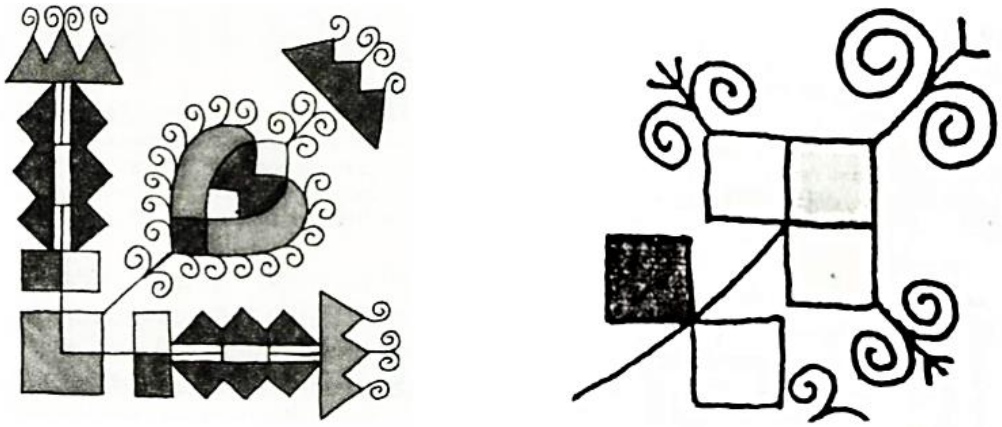
Ez a szemlélet ma is „épületesnek” számít, azaz nem vonhatjuk ki belőle magunkat, különösen mi magyarok nem, akik az ősmúltban erősen részesedettek vagyunk, a hatása alatt leginkább megmaradottak, mint nyelvünk mutatja eredeti műveltségünkön belül, az eredeti ábrázolásmódunk mellett.

Molnár számos példája közül három:[41]

Életfa hímzett lenvászon lepedőn (Vas megye, XVII. század) a logikai rendszer elemeivel: A felső szintet jelölő tulipán mindkét oldalán az azonos minőségű négyzet, alatta az átlósan elhelyezkedő két négyzet, s végül a három négyzetből szerveződő L alak található. Az alsó szint őrállatainak lábánál az egy négyzet jelenik meg. A három négyzetből szerveződő L alak az életfa törzsén, közvetlen a tulipán alatt, valamint a kantából „kinövő” száron is szerepel, amint a szélmustrán is.

[41] Molnár 2005, pp. 37, 47.

Balra: régi sárközi hímzés jele: az L alakból szív támad, az előbbi szerves megfelelője. Jobbra: életfa részlet régi sárközi nagykendőn. Az életfa közbülső ágán a két négyzetből szerveződő alak is jelen van, de csak az ág csúcsa, az L alakú négyzethármas bont spirált és hármas csírabokrot.

Molnárnál további példákat olvashatunk a természetközelség kívánására és a szervesség jelenlétére, különösen kitűntetett élethelyzetben. Az egyik ilyen a zarándoklat, mint írja:. „A régiségben a Mindenség parancsa, ritmusrendszere szabályozta az ember természetes közösségeinek (család, nemzet, törzs) életét. Ennek lehetősége a velünk születő kódrendszerben adott... Mindig létezett és létezik ma is a valóságos mítosz és rítus, amelyet a 'benti' és egyben 'fönti' hatalom koreografál és igazít. A Mindenség örökkön időszerű parancsát tiszteletben tartó, magát gyarlónak, esendőnek ismerő (és elismerő!) természetes közösségek zarándoklata, misztériumjátéka. E közösségek nem a játékra hatalmi szóval kijelölt, kinevezett helyeket keresik fel, hanem az isten által mágikus erővel megáldott, csodás cselekedetekkel megmutatott szent helyeket; s nem akármikor, kinevezett ünnepen indulnak útnak fölkeresésükre, de akkor, amikor a változások és átváltozások esztendős ritmusában annak alkalma, s szüksége érik... A régi ember a testet, lelket elgyötrő nyári munkák után gyalog indult a hosszú útra, hogy elnyűje maradék erejét is, hogy az így vágytalanná tett testben tisztán éghessen a lélek, alkalmas legyen a Teremtővel való misztikus egyesülésre, az áhított szükséges tisztulatra... A búcsú rítusának csak egy részét szabályozták... s néhány esztendeje még hajnalon sokan mentek föl a templom mögötti dombra, hogy a fölkelő Napnak, a Napban minden reggelen föltámadó, nekünk új életet hozó Krisztusnak mondják el bűneiket. A kereszténység ideológiája itt alig-alig volt jelen. A Mindenség időszerű üzenete, a keresztény szellem uralkodott, és megtöltötte régi-új hittel a pogány 'edényeket'. Rend ez... A rendező itt láthatatlan és ésszel fölfoghatatlan mégis Ő a legvalóságosabb, ilyenkor a csillagnyi másságban az egyazon Ige működik. Ilyenkor alászállnak az Egek, hogy a gyarló ember megerősödni fölemelkedhessen. A búcsújárás, a zarándoklat a hitbeli bűnbánatnak, vezeklésnek és elégtételnek, rendeződésnek az emberi megnyugvás keresésének ősrégi alkalma nemcsak a kereszténységben, hanem minden más vallási rendszerben, s a vallási rendszereken kívül is. A hopi indiánok, akik a mai Arizona kietlen földjét lakják, a spanyol hódítás előtti időkben hatalmas zarándokutakat tettek meg. A 'pásokig' mentek a törzsek északon, délen, keleten, és nyugaton, odáig, ahol a tenger találkozik a földdel. Vándorlásuk csigavonalú volt, s lépcsőt formált, svasztikát. Az Atya parancsára a világmindenség szerkezetét 'játszották el', a törvényt erősítették meg magukban. Amerre elhaladtak, vonulásuk formáját karcolták a sziklák oldalára, s ezek a jelek ékesítették ruháikat is. Hosszú évekig zarándokoltak így, s megerősödve, tisztultan érkeztek vissza szülőföldjükre, hogy lemondva minden csábításról csak a legszükségesebbet vegyék el a Földanyától. Mondáik szerint a maják is hopik voltak valaha, de őket elcsábította Mexikó kies

vidéke, s mértéktelenné lett életük miatt kellett bűnhődniük. A szerves gondolkodás és műveltség, amelynek egyik fontos formája csak a zarándoklat... az emberi lelkekben, legbelül kéri az őt megillető helyet. ... Ennek valósulására alkalmas ma is az ember, hiszen minden gyermek – bárhol is születik a világra – tudatmögöttijében (kódjában) e gondolkodás ősi formáit hozza. A Mindenség rendszeréhez való igazodás adottságát és gyönyörű óhaját."[42]

2010-ben Molnár V. József már az egész országban ismert emberként így foglalta össze életművét a Magyarország című lap számára:

„– *Miként lesz valakiből néplélekrajz-kutató?*

– Kispolgári családban születtem Cserhátpusztán, Somogy megyében, a Széchenyi grófok birtokán. Szüleim itt kaptak szolgálati lakást, mivel a cég, amelynek édesapám munkavezetőként alkalmazottja volt, épp akkor ott végzett erdőkitermelést. Édesanyám parasztlány. Apámat a szovjetek 1945-ben elvitték málenkij robotra, soha nem tért vissza. Így nem egészen 15 évesen egyik napról a másikra családfenntartó lettem, ipari tanoncként dolgoztam egy nyomdában, mellette cselédmunkát végeztem, hogy meg tudjunk élni öcsémmel és édesanyámmal. Emellett esti gimnáziumba jártam, de ezt nem tudtam befejezni a munka miatt. 1955-ben aztán Budapestre kerültem az Eötvös Loránd Tudományegyetem újságíró szakára – akkor még volt ilyen. Verseket, novellákat írtam, s mivel minden jeles magyar író, költő egyszersmind hírlapíró is volt Adytól Kosztolányiig, úgy gondoltam, ezen a szakon kiteljesedhet az ilyen irányú érdeklődésem. Eredendően a művészet érdekelt. Közbejött azonban 1956. Október 22-én az ELTE-n a Petőfi Kör mintájára megalakult a Március Tizenötödike Kör. Egy adjunktus és egy tanársegéd mellett engem is vezetőjévé választottak. Másnap estére már Egyetemi Forradalmi Diákbizottsággá alakultunk, ennek is egyik irányítója voltam. Én azonban szabadságharcnak nevezem 1956-ot, ami lényeges különbség a forradalomhoz képest; mostanában gyakran összekeverjük a fogalmakat. Mi szabadságharcos nép vagyunk.

– *Mi a különbség a kettő között?*

– A szabadságharc mindig eredendő jogokat akar visszavívni, amint az az Aranybullában benne foglaltatik. Minden szabadságharcunk ennek jegyében zajlott. A forradalom ellenben mindig fölforgatás. Forradalmár nép például a francia, az orosz, 1918–19-ben Magyarországon is forradalom volt. 1956-ban viszont szabadságharcot vívtunk. Ennek emléke belém égett. Október 24-ére virradó éjjel az egyetem egyik helyiségéből láttam, amint szovjet páncélosok dübörögnek végig a Váci úton. Élénken emlékszem, akkor úgy éreztem, hogy a lánctalpasok nem is kint az úton, hanem bennem, belül dübörögnek. Akkor éreztem meg a maga teljességében az elnyomás iszonyatát. Minden porcikámban éreztem a tankokat. Akkor, ott néma fogadalmat tettem, hogy amíg a Jóisten erőt ad hozzá, szabadságharcos leszek.

– *Megbüntették érte?*

– Három év börtönre ítéltek, ebből két és felet leültem. Fél esztendőt elengedtek. 1959-ben szabadultam. Az ország összes egyeteméről kitiltottak, sokáig állást sem kaptam. Még segédmunkásnak sem vettek föl. Hosszú hetek, hónapok teltek el úgy, hogy nem tudtam dolgozni. Végül az egyetemi tanszék titkárnője segített, így el tudtam helyezkedni egy kis nyomdában kéziszedőként. Ekkor fordultam a képzőművészet felé. Állandó gondom volt ugyanis, hogy a gépmestereknek sosem tudtam pontosan elmagyarázni, milyen színt kell nyomtatni. Ezért vízfestékkel kikevertem nekik, és amikor rájöttem, hogy a festés örömömre szolgál, belevetettem magam. Az 1970-es évek elején részese voltam Csáji Attila nevével fémjelzett képzőművészeti avantgárd mozgalomnak. Mi szerveztük meg a híres balatonboglári Kápolna Tárlatokat, mivel az általunk képviselt stílus a tiltott kategóriába tartozott. Galántai György festőművész barátunk bérbe

[42] Molnár V. József: Isten óhajtása. *Örökség*. Örökség könyvműhely, Budapest, 2001. pp. 153-156.

vette a romos, elhanyagolt kápolnát, rendbe hoztuk, s mivel magántárlatot lehetett tartani, ezzel kijátszottuk a tiltást. Ez szabadulást jelentett a művészetet, a szellemet szorító kádári vasmarokból, nemcsak nekünk, hanem más művészeknek is. A későbbi híres operaénekes, Csengery Adrienne rendszeresen énekelt ott, de gyakran megfordult Bogláron Weöres Sándor, Károlyi Amy, Latinovits Zoltán is. Igazi ellenzéki felhangú kulturális pezsgés jellemezte ezeket az összejöveteleket, hiszen ez tulajdonképpen valamiféle párhuzamos, alternatív társadalmi élet volt.

– Innen már egyenes út vezetett a művészettörténethez?

– Képzőművészként erősen foglalkoztatott, hogy megtaláljam azokat a legegyszerűbb formákat, amelyekkel a lehető legtöbbet tudok kifejezni. Így jutottam el az ősművészethez, az ősképekhez. Tanulmányaimból emlékeztem, hogy az ősemberek mindenféle egyszerű formákat rajzoltak a barlangok falára, ezeket kezdtem kutatni. Felnőtt fejjel döbbentem rá, hogy az iskolában becsaptak minket, hiszen a barlangi művészet ugyan primér, de semmiképpen nem primitív. Olyan formákra leltem, melyek azóta is jelen vannak az emberi műveltségben, főleg a népi műveltségben. Kutatásaim során egy műszaki egyetemi hallgató segítségével rátaláltam egy olyan matematikai képletre, amellyel modellezhető a szerves műveltség jelrendszerének logikája. Ezzel bizonyítható, hogy a népi műveltség nagyon rendezett, és ősképeken alapul. Erről részletesen írtam Világ virág című könyvemben, a dolog lényege, hogy ezzel a képlettel megállapítható és bizonyítható a formarokonság, a formák egymásból való következése. Ezek azért fontosak, mert mindig a formák alakították a rítust, szabályozva az emberi életet. Fennmaradtak például őskori tűznyomok. Ezek szakrális tüzek voltak, az áldozati szertartásokat szabályozták. Évek alatt rájöttem, hogy azok a formák, amelyek már a kőkorszakban rendezték az ember életét, ma is jelen vannak a Kárpát-haza vidékein, és ugyanúgy a rituálék alapformái. Sőt ezek megjelennek a régi imádságokban, mesékben, legendákban, melyeknek ugyanilyen a szerkezetük. Amikor minderre ráeszméltem, lemondtam a festészetről, hogy ennek a területnek szentelhessem életem.

– Könnyen hátat fordított a képzőművészetnek?

– Nem, sőt nagyon keserves dolog volt, hiszen a festészet addig betöltötte az életem. A lemondással kapcsolatban megrendítő élményben volt részem. Amikor meghoztam a döntést, valaki bennem – a tudatmögöttimben létező én – ezt nem fogadta el. Ennek következtében naponta kaptam szívrohamokat, melyek azonban nem voltak valóságosak, csak képzeltek. Bekerültem a Völgy utcai szanatóriumba, abba a szobába, ahol Latinovits Zoltán is pihent. 59 kilóról két hónap alatt 42 kilóra fogytam le, mert a szervezetem semmit nem fogadott be. Ez mind a tudatmögöttim ellenállásának következménye volt. Egy csöndes szeptemberi éjjelen aztán arra neszeltem a nyitott ablaknál, hogy valaki nevemen szólít. Először azt hittem, képzelődöm, ami nem lett volna meglepő a sok gyógyszertől. Aztán másodszor is hallottam a szólítást. Meleg, barátságos hang volt. Végül harmadszor is hallottam, és megértettem, hogy életben maradok. Erőtlenül felültem az ágyban és sírtam. Akkor hullott le rólam a teher. Azóta végzem a dolgom, kutatom a természetes műveltséget, hogy közvetítője, krónikása lehessek.

– Tehát isteni elhívásról kell beszélni?

– Meggyőződésem, hogy igen. Eszembe jut egy másik élmény is. Egy szakiskolai nyári szünetben öregszüleimnél, az őrségi Pankaszon szekérrel mentünk ki a határba nagyapámmal. Láttam közeledni a fellegeket, ezért szóltam, hogy forduljunk vissza, mert bőrig ázunk. Nagyapám nem felelt. Később lassan, kövér csöppekben esni kezdett az eső, ahogy vihar előtt szokott, s én ismét mondtam, hogy menjünk haza. Öregapám akkor hátrafordult, és azt mondta: fiam, az embernek dolga van a világban, s azt akkor is el kell végezni, ha cigánygyerekek potyognak az égből. Ennek értelmét akkor még nem fogtam fel, csak később, ott a kórházi ágyon ülve. Tudatosult bennem, hogy dolgom van, és azt el kell végeznem. Munkásságomra felfigyeltek, a ’70-es években a Művészet folyóiratban – akkor Pap Gábor volt a főszerkesztője – két hosszabb lélegzetvételű írás

jelent meg kutatásaimról. Attól kezdve sok helyre hívtak előadást tartani egyetemekre, főiskolákra. A szombathelyi tanárképzőn alternatív tárgyként taníthattam eredményeimet, akárcsak Szegeden és Kaposváron vagy a Budapesti Iparművészeti Főiskolán.

– Az akkori rendszer nem kezelte önt ellenségként munkássága miatt?

– Nyíltan nem, inkább gyanakvást tapasztaltam. Az 1980-as évek elején lakótelepi lakásomban tartottam előadásokat, néha negyvenen is hallgattak, összezsúfolódva. Az egyik előadás után egy ifjú leány visszamaradt és elsírta magát, mondván, beteg édesapja életével megzsarolta a titkosszolgálat, hogy jelentse, mi hangzik el az előadásaimon. Mondtam neki, nyugodtan írja le nekik mindazt, amit mondtam, mert abban semmi szégyellnivaló vagy bűnös nincs. Minden előadásomon két-három tégla is megjelent. De nyíltan nem tettek keresztbe. Valószínűleg úgy értékelték, hogy rétegjelenségről van szó, ami néhány ezer értelmiségin kívül senkit sem érdekel, ezért nem veszélyes a rendszerre, a politikai és gazdasági hatalomra. Így hát járhattuk az országot Pap Gáborral, rengeteg előadást tartottunk. Tulajdonképpen ez az előadás-sorozat volt a nemzeti műveltség fölemelésére irányuló mozgalom kezdete. Ma már ez terebélyes, és folyvást izmosodik. Létrejött az Örökség Népfőiskola, melynek számos helyen van fiókja; megalakult a Magyar Hagyomány Műhelye Szabadegyetem – ennek 16 éve vezető tanára vagyok –, és sok hasonló szellemi műhely. Ugyanakkor el kell mondanom, hogy az 1990-es átváltozás után sokkal több támadás érte ezt a mozgalmat, mint előtte. A mai világot uraló monetáris tőke minden műveltséget el akar pusztítani. Ez sokkal nagyobb veszély, mint a kommunista rendszer volt.

– Mit jelent a néplélekrajz? Művészettörténet ez, vagy inkább pszichológia?

– Mindkettő. A néplélekrajz azt kutatja, milyen hatással van a rituálé az emberekre, miként formálja lelkünket, s milyen szerepük van a tárgyaknak, azok elkészítésének mindebben. Ezek összefüggnek. A természetes műveltségben együtt van az ősképi forma, ennek szavakba öntéseként a monda, valamint a rítus, a játék. A néplélekrajz azt vizsgálja, e hármas egységnek milyen hatása van az emberi lélekre. Példaként hozom a magyar királykoronázást, hogy érthető legyen a lényeg. A legősibb forma a kör és a kereszt, ezeket hagyta legelőször jelként az ember. A kör az öl és az ölelés, vagyis a Boldogasszony jelképe. A Boldogasszony a Teremtő fényének örök óhajtása és a fény őrzése. Az egyenlő szárú kereszt felel meg a Szónak, az Igének. Ahol él még a hagyomány, és keresztszemes hímzéssel díszítenek asszonyaink, ott a hímzés egy öltéskettősét igének nevezik. Az Ige pedig nem más, mint a kiáradó szeretet. Népünk hite szerint ahol a kereszt szárai metszik egymást, Isten ott lép be világunkba. Szent Koronánk épp ilyen: körből és keresztből áll. A kör szentekkel népes – bár tudjuk, hogy a pánton látható képek közül három nem eredeti, később került oda – hátul Szűz Mária, elöl Jézus látható. Ez a fény óhajtásának jelképe. A pánt keresztjén az apostolokat találjuk, akik az Igét közvetítették. Ahol a pántok keresztezik egymást, ott pedig Jézus egy a Teremtő Atyával, vagyis ott lép be világunkba Isten. Tehát a Szent Korona kör, kereszt, öl, Ige, Isten, vagyis megtestesül benne az említett hármasságból a forma és a monda. A rituálé, a játék pedig maga a koronázási szertartás. A magyar királyok esetében nem volt elegendő az, ami más országokban, nevezetesen hogy a templomban avatták be az uralkodókat. A magyar királynak a koronázás színhelyén rögtön döntést kellett hoznia peres ügyekben, lovaggá kellett ütnie arra alkalmas ifjakat, vagyis próbatételt kellett kiállnia. Végül föllovagolt a királydombra, ahol kardjával a négy égtáj felé suhintott, vagyis az egyenlő szárú keresztet idézte meg, miközben a küldöttek háromszor Jézust kiáltottak. Ebben a szentséges pillanatban történt meg a beavatás. Királydombunk csak nekünk, magyaroknak van. Ez a haza kicsiben, írja Bálint Sándor, a nagyszerű néprajztudós. A küldöttek hozták az ország minden szegletéből, olyan helyekről, ahol csodák, jelenések történtek. Ma ezek búcsújáró helyek. A forma, a belőle következő monda és az abból fakadó rituálé egysége adja a műveltség teljességét. Ha csak egy is hiányzik, akkor megbillen az egyensúly.

– Márpedig ha valami nagyon hiányzik ma a világból, az az egyensúly…

– A Mediciek és a Fuggerek már a középkortól kezdve mindent elkövettek, hogy az Istentől kapott műveltség által adott biztonságot felszámolják, elpusztítsák. Aki biztonságban érzi magát, annak nincs hiányérzete, azt nem lehet rávenni arra, hogy mértéktelenül fogyasszon. Az ő érdekük pedig az volt, hogy az emberek fogyasszanak. Ez az elmúlt évtizedekben hatványozottan jelentkezik, hiszen a mai Fuggerek kezében van a tőke, a média, az iskolarendszer. Az egész úgynevezett civilizált világot uralják. Ezzel el tudják érni, hogy az eredendő tudás kimosódjék az emberek lelkéből, mindennapi életéből. Mindkét nagy sátáni mű – egyik a Szovjetunió volt, a másik az Amerikai Egyesült Államokkal fémjelezhető – e biztonság eltörlésére törekedett. Kettejük harcában az amerikai Fuggerek győztek, s most ők uralkodnak. Világunk ezért puskaporos hordó, ami bármikor felrobbanhat. Gyakran eszembe jut a görög bölcs, Szókratész, aki Platónnal sétálva az agorán, elnézve a vásári nyüzsgést, azt mondta: „Mennyi minden van a világon, amire nekem nincs szükségem!" Ez az egyetlen emberi magatartás, ami nem pusztít el. Ez a Miatyánkban ekképp jelenik meg: „Mindennapi kenyerünket add meg nekünk ma!" Vagyis csak annyit, amennyi szükséges.

– Sok bajunk ismeretében milyennek látja ma a magyar néplelket?

– Amikor Európában a középkor elején elterjedt a kereszténység, akkor a magyarok a legenda szerint az égből kapták a Szent Koronát. Ezzel e nép eredendő küldetése erősödik meg a Kárpát-medencében. E küldetés pedig a hunor-magyari magatartás. Vannak népek, melyek káin-ábeli magatartásúak, akadnak, melyek romulus-remusiak. A mi feladatunk, hogy szeressük és segítsük egymást.

– Manapság mintha sokkal inkább egymás ellen fenekednénk…

– Ez tévhit. Minden gyarlóságunk ellenére igazolható, hogy a magyar nemzet az egyetlen a korabeli gyűlölködő Európában, mely a jézusi szeretet államát hozta létre. A Turul nemzetség az egyetlen a világon, amely 34 szentet és boldogot adott a világnak. E szentek egész Európában jelen vannak, ismertek ma is. Ez a karizma Bálint Sándor szerint nemcsak a kanonizált személyekre vonatkozik, hanem a nemzetség minden tagjára. A magyarság az egyetlen nemzet, amelyik nem gyarmatosít, nem gyilkol milliókat, nem gyaláz, nem aláz meg másokat. Magyarország mindig menedéke volt a menekülő üldözötteknek a hugenottáktól a cigányokon át a zsidókig. Hangsúlyozom, minden gyarlóságunk ellenére a magyar kereszténység valóban a jézusi szeretet szerint formálta a nemzet és az emberek életét. Még ebben a nagyon mocskos világban is, melyben az a fontos, hogy zabálj, kéjelegj, böfögj és üríts, ez a nemzet hatalmasan tud szeretni. Aki pusztuló falvainkban jár akár az Őrségben, akár a Tiszaháton, Kárpátalján vagy a csángóknál, ezt megtapasztalhatja, bár a Sátán óriási apparátust mozgat annak érdekében, hogy magáévá tegyen minket. Évtizedek óta azért élek, hogy ennek a nemzetnek eredendő műveltségét – ami egyben erkölcsiség is – helyreállítsam. Járom a Kárpát-hazát, majdnem mindennap előadok, és azt látom, hogy egyre több fiatalnál telik be a pohár, egyre többen fordulnak történelmünk, műveltségünk és azzal összefüggő erkölcsiségünk felé. Öröm tapasztalnom, hogy negyvenévi munkálkodásom nem volt hiábavaló, a mag jó talajba hullott. Bár a Sátán mindent elkövet, hogy kizavarja belőlünk Istent, mégis pirkad már, hasad az ég alja. Hitem szerint a magyarság visszatalál hivatásához. Az 1956-os szabadságharc áldozata, bár leveretett és véresen megtoroltatott, a bolsevizmus összeomlását eredményezte: Kína szembefordult a Szovjetunióval, szétesett a Kommunista Internacionálé, és végül a vörös birodalom. Egyre inkább érzem és tapasztalom, hogy a globalizmus fuggeri iszonyatának is a magyarság fog véget vetni."[43]

[43] Ágoston Balázs: Pirkad már. *Magyarország* 2010. április 7. https://demokrata.hu/magyarorszag/pirkad-mar-78937/.

Függelék

Házépítés a régiségben – Interjú Molnár V. József néplélek kutatóval:[44]

Krizsán András: Makovecz Imrétől hallottam mindig, hogy a magyar ház az él. Az egy személy, egy olyan ember, aki fekszik az udvaron, és arccal kifele néz az udvarról, az életből, a belső életből, és ennek a magyar háznak szinte minden része, részlete a személyre utal. Hiszen a háznak van két szeme – mert valamikor két szeme volt a háznak −, az is a személyre utal. A szemöldökfa, a homlokzat, a hajazata a háznak, a gerince, ahogy fekszik az udvarban, a talapzata mind-mind személyre utal. Honnan ered ez a fogalomkör? Hányféle értelme, jelentése van a ház szónak?

Molnár V. József: Először is a ház olyan, mint a benne lakó ember. Ők ketten összenőttek, szervesen egybetartoznak. Nem is tudom elképzelni a kettőt egymás nélkül. Ezelőtt jó néhány évvel sokat jártam a kun pusztákon. A kun pusztákon találkoztam olyan öregemberekkel, akik nálamnál öregebbek voltak, akik már egyedül maradtak. Egyedül maradtak, és a ház, amit ők építettek, amiben éltek, amiben leélték egész életüket, az kétoldalt már megroggyant. Középen a konyha fölött – mert hiszen a konyha a legfontosabb része a régi háznak − ott még ki volt javítgatva a tető bádogdarabbal meg kátránypapírral, és csak oda nem folyt be a víz, amikor eső esett. Csak ott nem érte a szél azt az öregembert, aki kitartott a házában élete végéig. Nos, amikor jöttek a sintérek humánus ok miatt összeszedni ezeket az embereket, hogy emberibb körülmények közé vigyék őket, akkor ők elmenekültek a pusztába. Akár napokig távol voltak, és amikor kapták a hírt – kis gyerkőc vitte a hírt, hogy elmentek a sintérek −, akkor visszamentek a házukba. Nagyon szerettem ezeket az embereket, makacsok, kemények, kunok, magyarok, nagyon szerettem bennük azt, hogy ragaszkodnak a helyhez, a házhoz, ahol születtek, és tudták azt, hogy ahol születtek, ott kell meghalniuk is. Döbbenetes látvány az, amikor valamelyik öreg meghal. Amikor valamelyik öreg meghal, akkor a ház is odaadja magát. Talán még él egy hónapig, az a javítgatott tetőrész megmarad, de egy hónap után az is leszakad. A ház utánahal annak, aki építette a házát, aki egész életét abban a házban élte le. És ezek a házak, amelyek együtt haltak az emberrel, ezek úgy visszaszelídültek a természetbe, semmiféle szemetet nem okoztak. De a legfontosabb ház az a ház, ami mi magunk vagyunk. Annak idején a Földre született Isten, Jézus is ezt a házat tartotta templomnak és a legfontosabbnak. Valamikor, ezelőtt néhány emberöltővel még, ott azon a vidéken, ahol eleink születtek, meglátták az áldott Nap világát, és karácsony titokzatos éjszakáján, a születés miséje után, a terített asztal mellett ott állt a nagy család feje, és két sorral kezdte az imádságrendet, ez a két sor pedig így hangzott: „Begyütt Jézus a házamba, házam közepébe megálla.” Egyértelmű, hogy eleink, fölmenőink fontosnak tartották azt a házat, amit a Jóistentől örököltünk, lelkünknek, szellemiségünknek, testünknek, személyiségünknek a házát. Karácsony éjszakáján valóban csoda történik, mert magasabb pályán kezd araszolni a Nap, és a földi környezetből ezt minden teremtett létező észreveszi, és nem tud nem odafigyelni rá. De csak bennünk, emberekben személyesül meg ez a megszületett fény, és ez a mondat erről szól: „Begyütt Jézus a házamba, házam közepébe megálla.” Megszemélyesül bennünk a megszületett fény, bejön házunknak a közepébe, és ott megálla, hogy biztonságot adjon életünknek.

[44] https://www.facebook.com/profile.php?id=100057402582161. Eredetileg: *Csütörtöki Iskola – Érdekes emberekkel beszélget Krizsán András.* Terc Kiadó, Budapest, 2013.

Hegyhátszentpéteri tájház.[45]

Krizsán András: És ezt a házat építjük akkor is, amikor megházasodunk?

Molnár V. József: Igen, a ház szógyökből következik a házasság. A világ legtermészetesebb dolga volt a régiségben, hogy ha valaki asszonyt hozott az életbe − az első telekre, amit életnek neveztek, mint ahogy már említettem −, akkor házat építettek az új házaspárnak, és innen van a házasság szavunk. Amikor a Habsburgok még nem rendelkeztek afelől, hogy utca mellé kell telepedni a magyar embernek, amikor még szeres településen élhettünk, akkor a szeres településen belül, ahol az egyik házat a másiktól, egyik életet a másiktól még csak sövény sem kerítette el, akkor a teleknek, az életnek a kellős közepére építettük a házat. És ez nagyon jó volt.

Krizsán András: De akárhova ház nem kerülhetett. Hová építettek házat régen az emberek?

Molnár V. József: Az én ítéletemben minden magyar ház a régiségben szent helyre épült. Szent hely az, ahol az Isten jóságát őrzi az ember, ahol a földanya a lehető legteljesebben az őrző, ölelő sugárzását adja, az őrző, ölelő és megtartó sugárzását adja. Oda házat nem épített a régi ember, ahol már leégett egy ház. Oda házat nem épített, ahova gyakran becsapott a villám. Aztán olyan helyre sem építette a házát, ahol a macska szívesen heverészett. Ugyanis a macska nagyon szereti a vízeret. Az embernek meg nem tett túlságosan jót, ha vízérre építi a házát. Viszont nagyon szívesen húzta föl a hajlékát, ahol a tehén heverészett, amikor legelés közben kérődzés jött rá, meg ahol a kutya nagyon szívesen pihent meg. Gondosan kiválasztotta azt a helyet, ahol a háznak épülnie kell, hogy a megfelelő helyre épüljön a ház. Aztán ha bővült a család, a nagy család, akkor ugyanarra a telekre építettek egy külön házat. Egy másik házat. Amikor a másik házat építették, vagy a harmadik vagy a negyedik vagy ötödik házat építették a belső telekre, az életre, akkor is ilyen gondosan megvizsgálták azt a helyet, hogy hova kerüljön az épület.

Krizsán András: Miből építették eleink a régi házat?

Molnár V. József: Hát abból az anyagból – nem is igen merem anyagnak nevezni, hiszen eleink nem úgy tartották anyagnak a földet, a fát, a követ, mint ahogy mi azt anyagnak tartjuk −, abból, ami ott volt a közvetlen környezetben. Ahol sok fa volt, ott fából építették a házat, ahol a kő

[45] https://www.facebook.com/photo/?fbid=1100095608580515&set=a.568992345024180

volt sok, ott adta magát, hogy kőből készült az épület. Ha földből tömésházat, vagy vályogházat, vagy paticsházat építettek, az építőanyagnak onnan a környezetből kellett kikerülnie. Ennek okát pedig az adta, hogy az ember hat a környezetére, az ember hat a földanyára. Ez a hatás azonban kölcsönös, mert a földanya − ha az ember jó szándékú, ha tele van jósággal, ha tele van a szeretet sugárzásával, akkor a földanya meghálálja ezt. Akkor a földanya is jó anyaként van velünk, és nem szépasszonyként. Amikor én az Őrségben, ahol édesanyám született, elkezdtem építeni a házamat, akkor megkérdeztem azt, hogy ti, a rokonaim, miért ragaszkodtok ahhoz, hogy a közelből kerüljön ki az építőanyag? Mire az egyik sógorom a következőt mondta: „Azért ragaszkodunk hozzá, mert itt ismer bennünket a föld, és mi is ismerjük a földet, ismer bennünket minden fa, és mi is ismerjük a fát. Nem lehet azt tudni, hogy öt telekkel odébb, de különösen a szomszéd faluban vagy erdőben milyen átok lakik. Hiszen a földnek, földanyának nemcsak olyan részei vannak, ahol a földanya jó, szerető, ölelő, megtartó, hanem olyan részei is vannak, amely részen átok ül. Ezt én magam tapasztaltam. Hiszen amikor én az Őrségben telket vettem, egy kicsi zsákfaluban, Szaknyéron, akkor ez a telek teljesen el volt cserjésedve. Tele volt bozóttal, mindenféle csúszómászókkal, kígyókkal, és erre a telekre senki be nem tette a lábát. Amikor megvettem a telket, csodálkoztam, hogy igen olcsón adta a tulajdonos, és azon is csodálkoztam, hogy nem jött be a telekre, amit ő adott el nekem. Ott állt a telek szélén, az úton, és ott mondta nekem, hogy hol van a telekhatár. Amikor elkezdtem rendezni a telket, senki nem segített nekem, pedig rokonaim élnek abban a faluban, komák, sógorok, annak rendje és módja szerint. Aztán amikor kezdtük a pincét téglával kibélelni, szigetelni, rám dőlt a szigetelőfal. Akkor a sógorom, akinél laktam, elszólta magát, és azt mondta, hogy visszaüt a boszorkány.

Krizsán András: Boszorkány? Miért, milyen boszorkánya volt a falunak?

Molnár V. József: Azon a telken egy boszorkány élt. Zsófinak nevezték, és mindent tönkre tudott tenni. Amikor a falunak arra a részére ment, amelyet átokrésznek, hidegségnek tartanak, akkor senki nem lép be oda. Zsófi éjfél körül teheneket rontott, és nemcsak teheneket rontott, nemcsak csúfolkodott a falura, hanem embereket is meg tudott rontani. Nagyon utálták Zsófit. Nagyon utálták, de féltek tőle. A mai napig még tabu a Zsófi nevét kiejteni ebben a faluban. Aztán egyik alkalommal Zsófinak a fia fogta a fejszét, nagyon szelíd, jólelkű parasztember volt, de fogta a fejszét, és széthasogatta az édesanyját, mert nem tűrte tovább azt a szégyent, amit a családra hozott. Nem tűrte anyjának a gonoszságát. Azon a telken, ahol én a házamat építettem, egy jámbor parasztember fölaprította az édesanyját. Ezen a telken átok volt. Mondom, átok volt. Azért szabadult meg tőle olyan könnyen a tulajdonosa, azért nem járt oda senki, azért nem jöttek oda a rokonok segíteni, amikor elkezdtem rendbe tenni a telket. Aztán amikor én megtudtam a boszorkány minden galádságát, akkor két lehetőség volt előttem. Vagy menekülök onnan, vagy ott maradok. De én úgy gondoltam, hogy a Jóisten nem véletlenül adta nekem azt a telket, ezt az átkos helyet, nekem valamit tennem kell. A falu lakossága protestáns. Ennek ellenére az egyik barátom segítségével én rá tudtam venni az egyik tisztelendő urat, hogy jöjjön el, és szentelje meg a telket. Azon a napon – mert tudták a rokonaim, hogy mikor lesz a szentelés – minden családból legalább egy ember odaszivárgott a környékre, megálltak jó távol, de kíváncsiak voltak, hogy mi fog történni.

Krizsán András: És mi történt?

Molnár V. József: Először tüzet raktam, mert őseink tűzzel-vízzel szentelték a környezetüket. A tisztelendő azt megáldotta, de a tűz nem akart meggyulladni. (Pedig aki volt az én táboraimban, az tudja, hogy én a somogyi pásztoroktól tanultam a tűzrakást, és az eső sem tudja elmosni azt a tüzet, amit én rakok.) Széltelen idő volt. A barátom családja, az én családom, a tisztelendő úr körbeálltuk a tűzrakást, és nem akart meggyulladni a tűz. Amikor úgy tűnt, hogy most már talán lesz ebből valami, akkor csak füstölt, csak füstölt, csak füstölt. Nem volt szél, félreértés ne essék,

és az a füst körbetekeredett. Körbetekeredett, és csípte a szemünket. Miközben körbetekeredett, azok a fák, amelyekből raktam a tüzet, azok sípoltak. Kemény módon sípoltak, mintha Zsófi lett volna ott bent a tűzben. Az egyik fán, az öreg almafán, ami még mindig megvan, ott pedig a kuvik kezdte el a maga nótáját. Csontig hatolt belénk a félelem. Azok, akik jöttek kíváncsian, s ott álltak viszonylag közel a tett színhelyén, azok mind kezdtek még hátrább menni, amikor mindezt tapasztalták. Aztán mégis meggondolta magát a tűz, a Jóisten megsegített minket, és mint Attila kardja, úgy vált hatalmassá és szökkent az ég fele a láng. Akkor visszafordultak azok, akik már el akartak menni, a tisztelendő úr pedig a világ négy égtája felé vízzel megszentelte, és attól kezdve az átok elmúlott erről a telekről.

Krizsán András: Igen, a régiek még számon tartották azt a helyet, ahol a földanya jó hozzánk, és azt a helyet is számon tartották, amely helyen ilyen-olyan ok miatt átok ül. De mi arról a véleménye, hogy a mai ember hihetetlen fáradsággal, eszméletlen fölös költséggel a távolból hozza az építőanyagot arra a helyre, ahol éppen föl akarja építeni a házát?

Molnár V. József: Ez ostobaság. Ezt én nem tudom másként minősíteni, és ha így minősítem, hogy ostobaság, akkor visszafogom magamat. Az ember azért érezte jól magát a házban, mert a mindenség modellje volt. Az ő meghosszabbított része volt, mert ismerte és szerette az az anyag, amiből építette a házat. Amikor összehordták az építőanyagot onnan a környékből, akkor rögtön áldomást tartottak. Az áldomás úgy történhetett, hogy egyetlenegy kupából vagy kulacsból ivott mindenki. Mielőtt ittak volna, megköszönték a teremtőnek, hogy összegyűlhetett az az anyag, amiből majd a ház fog épülni. Előtte egy kortyot loccsantott a kulacsból vagy a kupából a kalákának a vezetője − hiszen még kalákában épültek régen a házak −, és utána elmondták az áldást, áldomást. Meg kell köszönni a Jóistennek azt, hogy eddig eljutottunk, és kérni kell az Ő áldását a további munkákra. Aztán még áldomást ittak akkor is, amikor az alap elkészült. Az alapot általában nagy gerendákból készítették el, ezek általában tölgyfa gerendák voltak. Amikor elkezdték az alapot építeni, kiválasztottak egy rönköt, és azt a rönköt leásták az alapba. Utána kezdték el az alapot építeni, és ebbe a rönkbe fejszével az az ember, aki a kalákát vezette, belevágta az egyenlő szárú keresztet. Ez az alap. Erre épül a ház. Ittak akkor is, amikor már a ház odáig épült, hogy a szelemeneket körberakták rajta, és ittak akkor is áldomást, amikor már a lécezet rajt volt a tetőn.

Krizsán András: Ez az áldomás ugye a mai napig megmaradt. Ha jól tudom, ezt hívják bokrétaáldásnak?

Molnár V. József: Igen, ilyenkor a kalákavezető istenfákból − fenyőből, tiszafából, tujából vagy cédrusból − készített egy kicsi csokrot, és az asszony fölszalagozta azt. A szalag a lélek, az asszony lelke. Fölerősítette, aztán annyi kendőt is tett arra a kicsi csokorra, ahányan a kalákában jelen voltak, építették a házat. Hasonlóképpen a kendő is a lelke annak, aki azt a kendőt adja, benne van a szeretete, hiszen a kendőt a régiségben hímezték, de a szalagok is hímzettek voltak, amelyek rákerültek erre a bokrétára. Ez azt fejezte ki, hogy a jövendőbeli ház asszonyának a lelkesültsége az ott van a ház oromzatán, az utolsó áldásnál, az utolsó áldomásnál.

Krizsán András: Áldás és áldomás – de a házépítéskor áldozatot is kellett hozni.

Molnár V. József: Szerte ebben a hazában, de nem csak Magyarországon, ismerik az építő áldozatot. A Kőmíves Kelemenné ballada tartotta meg számunkra azt, hogy valamikor élő áldozatot kellett hozni, hogy az építmény erős legyen, hogy az építmény betöltse feladatát. A velünk rokon komiknál ennek a balladának megmaradt egy olyan változata, hogy nem asszonyt falaznak be a kőművesek, amikor építik a házat, hanem egy szűzlányt falaznak be. Tehát szűz áldozat volt. A szűz áldozat emléke – emberáldozatról van szó, hogy félreértés ne essék − szinte a mai napig megmaradt az Ó-Kárpát hazában. Ezelőtt tíz-egynéhány évvel, amikor az emberélet szentségéről sorozatot szerkesztettük a rádióban Hintalan László néprajzos barátommal együtt, akkor a Galga mentén, palóc vidéken három olyan asszonnyal találkoztam, akiket áldozatra adott a család.

Áldozatra adta, és amikor születtek, akkor nem almafát ültettek a tiszteletükre – mint ahogy a régiségben, ha lány született, akkor almafát ültettek a tiszteletére −, hanem diófát ültettek a tiszteletükre. A diófa egyértelműen azt jelentette, hogy áldozatra adni azt a leányzót, aki megszületett. Mind a három esetében az öreganya, a nagynéni, illetve az anyja álmodta meg, hogy ki legyen az a személy, akit vissza kell adni Istennek. Mind a három alkalommal az áldozat oka az volt, hogy átok volt a családban, és az átoktól meg akartak szabadulni. A három asszony esetében apácának szánták őket. És csak azért nem lett ebből a három lányból apáca, mert Rákosi Mátyás fölloszlatta az apácarendeket. Tehát a szűz áldozatra adása, annak emléke a magyarságban a mai napig jelen van. Nagyon régen, jóval a történelmi idők előtt még emberáldozat volt, de ez az áldozat szelíddé változott már jóval a kereszténység előtti időkben. Áldozatnak lennie kellett, szelíddé pedig úgy változott, hogy tyúkot vagy kakast falaztak be a házba. Néhány emberöltővel ezelőtt ezeket élve falazták be, de ha az ember a környékén érdeklődik, akkor azt mondják, hogy mostanában már ilyen nincsen, hanem levágják a kakast vagy a tyúkot, és a vérét belecsorgatják a kötőanyagba. A vér az kötőanyag. Amikor a közénk született Isten az utolsó vacsorán a vértelen imával az apostoloknak a bor kelyhét a vére kelyhének mondja, akkor egyértelmű, hogy a vére kelyhével, az ő áldozati vérével kötötte magához az apostolokat, és kötött magához minden embert. A vér az kötés. A vér a kötésnek a legnagyobb eszköze, a legkeményebb és legtisztességesebb kötés. Egyértelmű, hogy amikor Árpád magyarjai készülődtek visszafoglalni a Kárpát hazát, mielőtt a Kárpát hazába értek volna, vérszerződést kötöttek. A vérszerződés a legkeményebb és legtisztességesebb kötés.

Krizsán András: De ha jól emlékszem, néhány emberöltővel ezelőtt még a legényavatás sem abból állt, hogy a nagyobb legények tök részegre itatták a legényt a kocsmában, hanem vérszerződést is kötöttek.

Molnár V. József: Akkor még komoly rituáléja volt a legényavatásnak, és a rituálé közé tartozott az is, hogy a legénynek egy keresztapát kellett választania ebből az alkalomból. Egy olyan legényt, aki már katonaviselt volt, aki már megpróbált legény volt. A kocsmában történtek a legényavatások, mert a kocsmának szakrális szerepe volt a régiségben…

Krizsán András: Tessék megnézni a régi falukat a kiszélesedett utcáknál, amit térnek is nevezhetünk. Egyik oldalon ott van a templom, a másik oldalon pedig a kocsma. Nem a McDonald's vagy a pizzéria, hanem a kocsma.

Molnár V. József: …és ilyenkor, amikor keresztapát választott magának a legény, kezet fogtak a kocsmában ezen alkalommal, és a legénybíró egyik segédje (egyik hadnagya) az összefogott két kezet leöntötte borral, a másik hadnagya pedig fölfogta ezt a bort egy tálkába. Azt először odaadta a keresztapának, hogy igyon belőle, majd odaadta a legénynek. Egyértelműen a vérszerződés maradványa ez, hiszen a régiségben is, amikor valóságosan csorgatták a kupába a vért eleink, azt borba kellett csorgatni, mert egyébként azt nem lehet meginni, mert a vér igen hamar megalvad. A legényavatásnál is kötés volt ez. Egy életre szóló kötés a legény és az általa választott keresztapa között, de a házépítésnél is a vér a kötés. A levágott tyúknak, vagy a levágott kakasnak a vére az kötés. Szeged környékén még azt is teszik, hogy ezt a tyúkot elhamvasztják, és a tyúknak a hamvát is beleteszik, belekeverik a kötőanyagba. Tehát vér és hamu van a kötőanyagban. Aztán az is általános volt valamikor – Székelyföldön ma is csinálják, nem ajánlom senki fiatalembernek −, hogy olyankor menjen el házépítő hely mellett, amikor az még nincs egészen készen, mert lefogják, és jól elfenekelik. De nemcsak a házépítők fenekelik el, hanem ha templomot építenek, ha iskolát építenek vagy községházát építenek, bármit építenek, valakit ott nagyon meg kell verni. Méghozzá fiatalembert, hogy soká emlékezzen arra a napra, amikor azt a házat építették.

Krizsán András: De térjünk vissza a házépítésre… Régen az emberek megtanulták, hogyan alkalmazkodjanak a domborzat, az éghajlat, a nap és a szél járásához. A házat mindig a napfény felé fordították, irányuk legtöbbször kelet−nyugati tájolású volt, hogy a tornácos-ajtós-ablakos oldalukat járja a déli nap.

Molnár V. József: De arra is figyeltek, hogy az egyik ház ne adjon árnyékot a másiknak, mert Isten ellen való vétek, hogy az áldott napot elfogja valamelyik ház a másik elől. A nap az alkalmas arra – miután túlmutat önmagán −, hogy a közénk született Istent, Jézust idézze meg. Egy példát hadd mondok, mert sajnos nem általános ez a tudás. Tápé környékén, ha két velem egykorú ember találkozik egymással, akkor az egyik azt mondja a másiknak, hogy: „Mit látol a fényes napon?" Mire a másik úgy felel, hogy „Ahun gyün a fényös Jézus". Azután mind a ketten mondják, hogy „Adjon Isten neked is jó napot". Igen, nem a televízió Napkeltéjével kezdődik a nap, hanem a fényes Nappal, amely alkalmas arra, hogy a bennünk lévő jézusit előhívja és szereplővé tegye. A Tápé környéki öregek a mai napig azt tartják, hogy Jézus a Napban lakik, és onnan irányítja a világot. Félreértés ne essék, ez nem azt jelenti, hogy az egyiptomi napisten imádata volt a régiségben a magyaroknak. Bármennyire is elegánsan hangzik ez, ki kell mindenkit ábrándítani: mi soha nem imádtuk istenként a Napot. Soha. Ez egy másik téma, itt csak hadd jegyezzem meg azt, hogy a tápéi öregek a mai napig is tudják, hogy nem a Nap az Isten. A Napban lakik Jézus, és onnan irányítja a világot. Amikor már a Nap válik az imádat tárgyává, akkor valami már eltakarja előlünk Istent. Erre érdemes lenne nekünk egyszer már odafigyelni.

Krizsán András: A régi házakon, a tapasztott és meszelt, egyszerű homlokzatok mellett igen gyakori a vakolattagozatos, vakolatdíszes homlokzat. Csigavonal, növényi ornamentika, levéldísz, virág, a nap és a hold mind-mind megannyi szimbólum, amely gondolkodásra késztet. Honnan erednek ezek a motívumok?

Molnár V. József: Amikor a házat és a tetőzetet fölépítették, akkor szükségesnek tartották, hogy megvarázsolják a ház oromzatát. A ház homlokzatának a megáldása, varázslása azért kellett, hogy a veszedelem kerülje el a házat, hogy mindenféle kórság hátat fordítson, amikor meglátja, hogy mi megáldottuk, megvarázsoltuk a házunk homlokzatát. A régi ember ebben hitt, és a hit az óriási dolog. Jézus mondta, ha akkora hitetek lenne, mint a mustármag, akkor hegyeket tudnátok elmozgatni − és ez a kerek egész, teljes hit megvédte őt veszett időkben is a pusztulástól. A ház oromzatának a megvarázsolása még a múlt századnak az elején is úgy történt Székelyföldön, hogy egy lókoponyát tettek a ház oromzatára. De minden egyház, nemcsak az evangélikus, a református meg a katolikus, hanem az unitárius is tiltotta ezt a pogány szokást. Tiltotta, mert az egyházak azt is pogánykodásnak tartják, hogy mi a fehér ló fiai vagyunk, pedig mi valahányan a fehér ló fiai vagyunk, magyarok. A Jóisten úgy döntött, hogy ránk bízza a lóságot, és ezt nyugodtan lehet jóságnak is érteni. Mi a fehér lónak, a fehér jóságnak a népe vagyunk. A székelyek ezt tiszteletben tartották. Mint ahogy a sátraikban, a jurtában is ott volt a lókoponya egy póznán, úgy a székely házakon is, a házak elején is ott lehetett látni a lókoponyát. Aztán később a székelyek úgy gondolták, hogy ne- hogy kiprédikálják őket a templomban, ezért a lókoponya helyére egy napjelet tettek. Csíkménaságban majdnem minden székely ház tetején ott van ez a napjel. Ha a lókoponya nem kerülhet oda, akkor a lókoponya helyett a napjel kerül oda. Ez a napjel ősidők óta együtt van az ember mindenségében. Ősidők óta. Minden gyerekkel vele születik a világ minden táján, és döbbenetes az, hogy minden kisgyerek rendeltetés szerint használja a napjelet. Oda rajzolja, ahol annak helye van. A régiségben például, honfoglalás kori sírokban találtunk olyan lószerszámot, ami a lónak a fején volt. A lószerszámon napjeleket találtunk, nem is egyet, és ahány napjel, annyiféle forma.

Krizsán András: Miért, hogyan függ össze a ló és a nap?

Molnár V. József: A ló a Nap állata. A ló minden idővillanásban odafigyel a Napra. Mi annyira tiszteltük a lovat, mint a Nap állatát, hogy amikor gyerek született − és a gyereknek otthon kellett születni az első házban, a tisztaszobában, a ház kápolnájában −, akkor a meztelenkét, miután apja beáldotta kalapjával a családba, miután megmutatta a tűznek, hogy itt van, uram, te küldted, áldd meg őt, a meztelenkét, ha fiú volt, vitte ki az istállóba, és tette rá a ló hátára. Mondom, tette rá a ló hátára. Néhány emberöltővel ezelőtt, Székelyföldön, Göcsejben, Tiszaháton ez még megtörtént, de a moldvai csángó magyarságban is megtörtént még egy emberöltővel ezelőtt. Ugyanis a férfiembernek a Nap útját kell járnia, de a férfi- embert a Nap útjára a ló vezeti. Nálunk a férfiember nem gazdája volt a lónak, hanem társa volt a lónak. A mi lovunk és szerepünk egészen különleges itt, európai környezetünkben. A velünk rokon türk népeknél ugyanaz megtalálható, de Észak-Mongóliában, ahol a kazakok élnek, a mai napig, amikor fiú születik a családban, akkor ráteszik a lónak a hátára. Két ős- szomjúság találkozik ilyenkor. Még azzal toldottam meg, hogy énszerintem az a fiú is érzi, hogy ott van a ló az istállóban, és várja, hogy rátegyék a hátára.

Krizsán András: Ki hiteti el velünk, hogy a teremtett létezők között nincs titokzatos misztikus kapcsolat? Ki hiteti el velünk?

Molnár V. József: Ez egy eszeveszett világ. Ez a világ minden misztikus, titokzatos kapcsolatot megszüntet a környezetünkben élő létezőkkel, amik közül Isten fölösen egyiket sem teremtett. Pedig a világmindenségben minden dolog egyetlenegy törvénybe foglalható össze. Isten egyetlen alaptörvényébe, igéjébe ragozott mindent. Van egy világvége jóslat, ami elterjedt az egész Kárpát-hazában. Ezelőtt 200 évvel keletkezett ez a jóslat, és ebben a jóslatban az van, hogy akkor lesz vége ennek a világnak, amikor három ablaka is lesz egy háznak. Akkor lesz vége ennek a világnak, amikor több kémény lesz egy házon, amikor nem egy Isten fogja össze a családot egy tűz mellett.

Krizsán András: Ezért kellett ott lenni a tűznek a lakásban egész esztendőben?

Molnár V. József: A tűz nagyon fontos volt. A mi ősi hitünkben Isten tűzzel teremtette a világot, a tűzből kipattanó szikrával. A tűz a teremtő Istent idézi meg. Régen egyetlenegy tűzhely volt a háromosztatú házakban, az én paraszt öregapám pankaszi házában is egy kemence volt, ahol az öregek aludtak. Mi, gyerekek, meg az asszonyok a kamrahálóban aludtunk, ami nem volt fűtve. Télidőben öreganyánk melegített egy tetőcserepet vagy téglát, azt bebugyelálta rongyba, és odatette a lábunkhoz meg a derekunkhoz, és dunnával takarództunk. Senki nem fázott meg. Senki. Pedig csak egy tűz volt a háznál. Egy tűz, ami mindig égett. Két alkalommal lehet csak ezt a tüzet kioltani. Egyszer nagycsütörtökön, ugyanis nagycsütörtökön készült az ember alászállni a poklok poklába, és akkor kötelező volt ezt a tüzet kioltani. A kioltott tüzet húsvétvasárnapon barkával gyújtották meg, az előző év elszáradt, szentelt barkájából való parázzsal. De akkor is ki kellett oltani a tüzet, mikor halott volt a háznál. A halottat felravatalozták a tisztaszobában − ahol érkezett a gyerek is, mert a tisztaszobának ez volt a szerepe −, megmosdatták tetőtől talpig, felöltöztették abba a ruhába, amelyet ő előre kért magának, és akkor a javasasszony gondoskodott arról, hogy odavigyék a tűzhöz és azt mondta, hogy „Vedd el Uram a lelkét, immár a Te birtokod”, és eloltották a tüzet. Eloltották a tüzet, vigye el a tűz, hogy ne maradjon a lélek ott kísértőnek, hogy ne legyen belőle a ház szelleme. Három napig, amíg otthon volt fölravatalozva, a tűznek nem volt szabad égnie.

Krizsán András: De ha jól tudom, a házat is tűzzel szentelték fel. Tűzzel áldottak meg minden sarkot, amikor a ház elkészült.

Molnár V. József: A ház az szentség. Nem véletlen, hogy jó néhány székely házra még most is odafaragják azt a feliratot: „Ez a ház a jóistené, mi csak vendégek vagyunk benne”. Az az ember, aki a kaláka vezetője volt − rendszerint egy bárddal, szekercével ügyesen bánó ember kellett hogy legyen − tüzet vett abból a forgácsból, ami ott maradt a ház építése közben, és a parázzsal

végigszentelte a ház minden helyiségének minden sarkát. Közben a kalákamunkásság követte őt, és régi imádságot mondtak. Aztán a gazdának vízzel kellett megáldani minden sarkot. Miután megáldották tűzzel és vízzel a háznak minden szögletét, minden sarkát, még nem mentek be. A kamrában egy hasáb fát eldöntöttek. Az hatalmas zuhanással dőlt el, hogy a boszorkányt megtévesszék, hogy itt már valaki meghalt. Aztán kutyát altattak bent, és a kutyát az ablakon keresztül ugratták ki. A kutya a keleti állatövi jegyrendszerben a Kos. A Kos jegye pedig a férfi biztonságát vitte be a hálóhelyre, és csak utána háltak a szobában. A bútorok közül először az asztalt vitték be a kész házba, a konyhába. Ami asztal volt, az állandóan le volt takarva. Én meztelen asztalt nem láttam gyerekkoromban soha. A meztelen asztal ma is iszonyatot kelt bennem. Az asztal alja anyaméh. Minden asztal alja az anyát, az örök anyaságot idézi meg. Figyeljék meg a pici gyereket, mert a gyerek és a kutya látja a fényt, orrával megérzi. Igen, látni lehet a fényt. Ezért rajzolja szívesen a lányt, a királylányt. Ezért rajzolnak királyfit, ezért sugárzik a fiúgyerek rajzán az apa, amikor az apát rajzolja le. A gyerek látja a fényt, a gyerek még látja a fényességet. És ha nem lát valakin fényt, aki jön látogatni a családot, akkor bebújik az asztal alá, és alig lehet kiimádkozni: „Kisfiam, gyere ki, legalább köszönd meg Jancsi bácsinak, hogy hozott neked narancsot." És a kisfiú makacs, mint a rosseb. Nem akar az asztal alól előjönni. Az asztal hihetetlen fontos. Az asztal az anyaméh. Az asztal védelmet ad a legveszettebb időben is. Hányszor kapunk olyan híradást, hogy valahol földrengés volt, és az asztal alól élve húztak elő valakit később, a földrengés után. Csoda, csoda! Elvileg meg kellett volna neki halni, de az asztal megőrizte. Régen, ha tűz volt a faluban, akkor vitték az asztalt. A leterített asztalt vitték, és az asztalnak a lábát tartották a tűz felé, és imádkoztak, és alábbhagyott a tűz lángolása.

Krizsán András: És mi került az asztalra?

Molnár V. József: Az asszony vitte a kenyeret, az ember vitte a sót. A búzát életnek nevezzük éppen annak okán, hogy Napra mutató, a Nap pedig Jézust idézi meg. Az ilyen búzából készült kenyeret is életnek nevezzük. Minden falat kenyérben benne van Jézusnak a része. A só, az pedig a férfi keménysége, a férfi darabossága, a férfi ereje. Minden háznál volt régen megszentelt só. Nem a páduai Szent Antal napján, hanem a remete Szent Antal napján szentelték meg a templomban, január 16-án. Aztán később a katolikusoknál odakerült a feszület, a protestánsoknál pedig odakerült a Biblia. Csak utána került oda minden a házba. Minden más bútordarab. A bútort természetesen ők maguk készítették el, ugyanaz a csapat, amelyik építette a házat, elkészítette a bútorokat is. Amikor a kemence épült, akkor a kemencének az utolsó tégláját, ha téglából készült a kemence, azt az asszonynak, az új asszonynak kellett lerakni. Ha sárból készült a kemence, akkor az utolsó marok sarat az asszony csapta oda a kemencére. Az asszony ugyanis kemence. A kemence, hasonlóképpen, mint az asztal, az anyaméhet idézte meg. Amikor a templomi esküvő után a menyasszonyt lesegíti anyósa a kocsiról, akkor bevezeti a konyhába, és a jövendő asszonynak az az első dolga, hogy megöleli a kemencét. Ott van szent esküvése, hogy anyaméh akarok lenni. Mag. „Őtet kívánom, őtet hordom, a napocskát, csillagocskát világra szülő anyaméh akarok lenni." Aki élt a régiségben − ahogy én éltem −, az tudja, hogy ott mindig pattogott a tűz a kemencében, ott mindig volt valaki, aki főzött vagy mesélt. Ott mindig érezte az ember, hogy ott az örök anya, a fényt örökké óhajtó teremtett anyaság. A mi gondolkodásunkban, de nem- csak a mi gondolkodásunkban, hanem a keresztény gondolkodásban általában az egész ház az Nő. Mindenben nő természetű. A házon belül a konyha, az pedig Anya. Ez a világ, amelyik függővé akarja tenni – nem Isten-függővé, hanem diktátorfüggővé akarja tenni − az embert, ez a világ megszünteti a konyhát. Megszünteti a konyhát, ahol az anyaság öleli egybe a családot, közepében a tűzhellyel, a kemencében lévő tűzzel. Ez baj, mert a konyha nélkül nincs együtt a család. Valami borzalom, iszonyat, hogy manapság ilyen kutricákat, kibuc-házakat építenek. Amikor végigmegyek az országon, és látom ezeket a lapos tetejű házakat, akkor a sunyi ember benyomását

keltik bennem, mert az ablak fölött rögtön ott van a tető. A sunyi ember mindig a sapkáját vagy a kalapját ráhúzta a szemére. Valahogy sunyi emberrel lett tele a haza. Iszonyat, iszonyat. Ezekben a förmedvényekben − mert nem tudom, minek nevezzem őket, mert háznak nem nevezhető, és épületnek sem, mert az épület az épületességet hoz −, ezekben az akármikben amerikai típusú hodályok vannak konyha helyett. Ennek semmi köze a konyhához. Ha meg akarod ölni az ember lelkét, ha tönkre akarod tenni a társadalom legkisebb egységét, a családot, akkor vedd el tőle a konyhát. Kiszolgáltatott lesz. Minden maszlaggal meg lehet etetni. A fogyasztói társadalomban ilyen emberekre van szükség. Kiszolgáltatottakra. A híradóban mutatták az aranytömböket, amiket meg lehet vásárolni. Elveszett a pénz iránti vonzalom, és az emberek egy része most aranyba fekteti a vagyonát. Hat és félmillió forint egy ilyen aranytömb, de azok is vehetnek, akiknek nincs ennyi pénzük, mert fölszeletelik. Fölkacagtam, hogy íme, kimérik az aranyborjút. A civilizáció szét fog esni. Minden ilyen dekadens társadalom – és ilyen dekadens soha nem volt a társadalom − az szétesett eddig.

Krizsán András: De minden szétesésben már benne van az új élet kezdete.

Molnár V. József: Igen, de ahhoz serkentő emberek kellenek. Kétféle módon van jelen itt az ember a teremtett világban. Jelen lehet úgy, hogy parazita, tehát elpusztítja azt a környezetet, amely léte lehetőségét adja, vagy úgy, hogy serkentő. De ehhez egy egészen más életfelfogás kell. Olyan, mint amilyen eleinknek volt. Ők azt vallották, hogy az életünk egy hatalmas életfolyamatnak egy szakasza. Egy szakasz. Én folytatok valamit, amit eleink kezdtek el, és valaki majd folytatni fogja azt, amit nekem abba kellett hagyni. Az ember élete is befejezetlen marad itt a földön, és úgy kell majd elmennünk, hogy át tudjuk adni azt, amit mi tudunk, hogy valaki majd tovább folytassa."

Húsvét vasárnap:[46]

A nagyszombatról vasárnapra virradó éjszaka különleges népi ájtatossága volt a jézuskeresés, istenkeresés, szentsír-keresés, ami tulajdonképpen egész éjszakás ájtatoskodást jelent. A középkorban egész Magyarországon elterjedt szokás volt a húsvéti határkerülés vagy határjárás. Legtöbbször férfiak vettek részt a határkerülésben, gyalog vagy lóháton nagy zajjal, énekkel olykor imával járták a határt. A katolikus határkerülésnek, miként minden körmenetnek, ősi soron a megszentelt bekerítés, a mágikus körbefoglalás, a veszedelmek és a gonosz távol tartása volt a célja. A húsvéti határkerülést gyakran emlegették a 18. századi határperekben, mint egy-egy földdarab hovatartozását bizonyító cselekményt.

Húsvét magasztos virradatán a régi ember hírül vitte a „rábízottnak", a földnek is az Úr nagy győzelmét, a feltámadást, hogy az ártani akaró rosszat, a természeti csapásokat, a fényesruhás Krisztus hatalmával a határtól elrettentse. Az elmúlt század derekán a székelyföldi legények és fiatal házasemberek Nagyszombaton vacsora után a templomot környező temetőben gyülekeztek, s ott megválasztották elöljáróikat: „a főkirálybírót", a „dúlókat", a „bírókat", a „papot", az „énekvezetőt" és másokat. Aztán zsoltárokat zengedezve templomot kerültek, majd az alkalmi pap

---

[46] Molnár V József: Kalendárium.
https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=1657919650890395&id=233859623296412&__xts__[0]=68.ARBu1ef1WnwWthdnRl8h6N-jg264tGnwKpxkPDF56ms3S04HY2XuH_-GiazFQkTkPexTMjZ3uzeaYAk5MGL6YGyYmD7hOdGLKizNnQ9waAf_lIy1oN8YNO8LaPK7IuscA79QUoHASkBkVJuODjM_2Xa9_NWY_vTzhvYgTURgFChKs28bNSwAFQnx2VOdJHPo9umIep7QmwlZFpCgTEJdp_2LESF1-oCM2PrVcjzgu5sjLE2kihpuc4cihO6j_W-vuwX-27ZS7DUULIfbsqcuxCyfLx6QzL-sUO6rkGaRma77lB-ahqs0lFlTWytg0dKRcLPnRi59SjhYxF10Yc2mwjTkHLouN49XnvEmAstbdNSIjz71HWk.

imádságot rögtönzött, áldást kért, könyörgött a veszedelmek elhárításáért. Imádság után végigvonultak a falun imádkozva és énekelve az utcákon is. Végül a határba látogattak el. Ott kitakarították a mezei forrásokat, hogy bő és jó ivóvizet adjanak, megigazították a határcövekeket. Rossz idő esetén csupán a búzatáblákat járták végig; onnan visszatértek a templomba, imádkoztak, majd a pap áldásával és a főkirálybíró intelmeivel szétoszlottak.

Ekkor már hajnalodott, a legények fenyőágakat törtek, színes szalaggal, cifra pirossal, hímes tojással öltöztették, és kedvesük kapujára tűzték. A fiatal házasok pedig „dideregtek": az ablakok alatt fázósan bebocsátásukat kérték; eláldották a házbelieket és tréfásan kibeszélték a fiatalok titkát; játékukért jutalmat kaptak.

Határjáráskor a szomszédfalvak „kerülőivel" is találkoztak. Több falu embere várta együtt a húsvét hajnalon feltámadó Napot, s tűz mellett együtt könyörgött békességért, áldásért. Némely helyen a határjárás után „hajnaloztak". A lányos és fiatal menyecskés házak kapujára barkaágat tűztek. Ahol a kapuról reggelre levették az ágat, oda másnap nem mentek locsolni. (Zalaegerszegen a határjárókat a pap és a hívek egész a falu végéig elkísérték.)

A karancsalji palóc lányok és menyecskék húsvétkor tiszta fehérbe öltöznek. A bánáti bolgárok új ruhájukat húsvétkor veszik föl; valamikor országos szokás volt ez.

A húsvéti ételszentelést egyes vidékeken „ételáldásnak" nevezik. A megszentelt húsvéti eledel megvédte a híveket hosszú böjt után a mértéktelenségtől. A többféle ételnek jelképes szerepe volt. A húsvéti ételek jellegzetes régi neve „kókonya" (kalács, sonka, bárány, tojás, só), keleti eredetű nevén pedig „páska". A századfordulón Göcsejben sonkát, kalácsot, tojást, tormát küldtek szentelésre egy kengyeles kosárban. A családban mindahányan először a tormából ettek, hogy Krisztus "keserűségét" idézzék meg magukban. Aki a húst nem küldte szentelésre, az nagyszombat este a kosárba helyezett ételeket az „első ház" ablakába tette, s az Úr angyala ott megáldotta. Evéskor a szentelt tojásból megkínálták egymást. Nagyon megjegyezték, hogy kivel ették, mert ha az erdőben eltévedtek, csak az illetőre kellett gondolniuk és nyomban eligazodtak. Zalában a század elején azok az uradalmi cselédek, pásztorok, akik távol éltek a templomtól, húsvét hajnali eledelüket tarisznyában, kosárban kiakasztották a fákra. Ilyenkor a világot szentelő pápa megáldotta az ő ételeiket is. Kethelyen régen úgy vélekedtek, hogy ahány darabka szentelt hús esik a földre, annyi iccével kevesebb zsírja adódik a disznajuknak, s ahány szem morzsa lehull a kalácsból, annyival kevesebb búzájuk terem. Felsőberkifaluban a „szentűttet" először a méhekhez vitték; keresztet vetettek vele a kasokra. Tojást, sonkát, kenyeret, bort szenteltettek a zamárdiak, s azt tartották, aki az áldott piros tojásból eszik, nem fog szentség nélkül meghalni. Városdombón a szentelésre egész „ebédösvéka" ételt vittek a fejükön a menyecskék. Az ételeskosarat hímzett terítővel takarták le, ezeket máskor csak a „poszita", az újszülött anyjához vitt ételhez vették elő. A templomban aztán a félig kibontott kosarakat a pad mellé helyezték, szertartás után letakarták; siettek haza, szóba nem álltak senkivel. A szenteltet húsvét reggelén kezdték meg. Számos vidéken a gazda két falatot készített, az egyiket a tűzbe, a másikat pedig a kútba vetette. A pölöskeiek egy patkó kalácsot, egy jó szelet sonkát és kolbászt szentelés után a templom lépcsőjén várakozó szegényeknek adták. A szentelttel háromszor „megkerítették" a házat Bátya asszonyai. Ipoly felsővidékén az újasszony legelső teendője a húsvéti abrosz hímzése; a lakodalmas kalácsot is ebben vitték a lakodalmas házhoz. Régebben a vetőabroszt is megáldották a templomban, délben az ebédnél ezt terítették föl az asztalra. Szilhalom asszonyai a megszentelendő ételek mellé gyolcszacskóban kukorica- és árpaszemeket tettek; s a jószág ünnepi takarmányába szórták. Istensegítsen kokonyát (húsvéti kalácsot), piros tojást, sonkát, szalonnát, kolbászt, tormát, fokhagymát, sót szenteltettek a napkelti misén. Éhomra ették a gyerekek is; az ételt a családfő osztotta szét. A gyónást sokan hagyták húsvét napjára, hogy áldozás után a szenteltből a kegyelem frissességében egyenek. A „pászka": sonka, tojás, túró, vaj, bárány, torma és bor a szabolcsi görög

katolikusoknál. Az ünnepélyes szentelés után valósággal menekülnek vele otthonukba; azt tartják ugyanis, hogy, aki leghátul marad, még abban az esztendőben meghal. Az ópályi lányok a szentelt pászkát a fejük fölé szokták emelni, s mondogatták: híres legyek, mint a pászka! Anarcson a szentelésből hazavitt pászkát körülhordozzák a házban, hogy a gonosz meg a férgek messze kerüljenek onnan. A gazdaasszony Cséken a pászka tetejére tésztából formált öt szentsebet és a kínzáseszközöket teszi. Alsófehér románságától a pap a szentelésért szép fehér bárányt kap, amely az istentisztelet alatt ott jár szabadon a hívek között. Az óhitűek régen megtartották a halottak húsvétját is, húsvét után egy héttel hétfőn. A sírokon terítettek e napon, s ott szentelte meg az ételeket a pap. Csíknajnádon, Csíkszentimrén a bárányt pénteken ölik meg. Zalaegerszegen nagypénteken tartották a bárányvásárt. Egészbe sütötték meg a húsvéti bárányt Budaörs németjei.

Ételszentelés Csíkszeredában.[47]

A tojás is az ősi húsvéti eledelekhez tartozik. A tojás, az életnek, az átváltozásnak, az újjászületésnek archaikus jelképe. Amint a tojásból élet kel, éppúgy támad föl Krisztus is a sírjából. A keresztszülők húsvétkor a feltámadást jelentő tojást elküldték keresztgyermekeiknek. Városdombón a kereszt- és bérmakomák, komaasszonyok korozsmával tisztelték meg egymást: szép fehér abroszba fogott hímes tojással, almával, süteménnyel. A meglátogatott hasonlóval viszonozza. A komalátogatás a keresztgyermek menyegzőjéig tart. Konyár református faluban az első meghúzott barázdába helyezett tojást beszántották. Másutt a vetőzsákba tették, s arról vetettek. Sövényházán, amikor először viszik valahova az újszülöttet, a vendéglátó háziasszony egy pirosra sült cipóval megkeríti a gyermek arcát, mondván: „Ilyen szép lögyél, ilyen jó lögyél, mint ez a cipó.” A cipót később koldusnak adják. A gyermek egy tojást is kap, amelyet édesanyja otthon megfőz és egy csipetnyit a magzat szájába tesz, hogy hamarabb megtanuljon beszélni, az Urat dicsérni. Az egykori Istensegíts hívei a szentsír elé fektetett feszülethez piros tojást tettek. A húsvéti tojással összefüggő „elnyerős” játék a tojássütés, koccintás, kókányolás; Istensegítsen kosolás, a

[47] https://www.ujno.sk/etelszenteles-0.

moldvai csángóknál csokkantás, Magyarózdon töröközés. Két tojást összeütnek, akié összetörik, veszít.

A húsvéti sonkát sok helyen úgy eszik, hogy csontot nem törnek benne. Evése az algyőiek szerint megvédi az embert, hogy kígyó ne másszék a szájába ebéd utáni pihenőn, nyáron kint a földön. A tormának, hagymának, sónak ősi gonoszűző szerepe van, csakúgy, mint a fokhagymának. A szentelt sóból a gazdaasszony némely vidéken dagasztáskor a tésztába tesz; de e szentelményből az állatok eledelébe is kerül. Göcsejben, Sióagárdon a sonka egy darabka csontját a kémény füstjárójára szokták tenni, hogy a tűzvész távol maradjon. Lesenceújfaluban a rosszul termő fára akasztják ugyanezt. A sonkacsont velőjéből készítették a betegségről való kenőcsöt Homokmégy asszonyai.

Vámosmiskén, Zalavégen, Búcsúszentlászlón egy szentelt piros tojást pohárban a tisztaszoba szekrényének tetejére tesznek. Versed sokácai húsvét napján egy megáldott piros tojást hozzátartozójuk sírjára visznek. Egy szentelt tojást a kútba dobtak régen a nagysimonyiak. Kisáron az első kihajtáskor tojáson át ment ki a portáról a jószág.

A szentelt étel maradványait is megbecsülték. Csekefalván a tüzes sebet megégetett szentelt morzsa füstjével orvosolták; nyáron pedig verébkár ellen hintették a gabonaföldekre. Máshol tűzbe vetették, hogy ne kerüljön oktalan állat szájába. Az istálló gerendájára kötözik a sonka csontját Csíkszentkirályon, hogy a „szépasszonyok" ne bogozzák össze a lovak farkát és sörényét. A szegedi tájon a szentelt tojáshéjat a kerti vetemények „kapják meg" és az aprójószággal etetik meg, van ahol a szőlő négy sarkába ássák.

Húsvét a rokonság látogatásának, a haragosok fölkeresésének alkalmát is hozta. A kiben-kiben föltámadt Krisztus kért bocsánatot ilyenkor a másiktól, s ő volt a megbocsátó is.

Ki a magyar? Mi a magyar?[48]

Egyre többen vannak olyan emberek ebben a csonkított országban, akik különböző dolgokat találnak ki ahhoz, hogy ők magyarnak érezzék magukat, de még többen vannak, akik úgy gondolják, hogy teljesen lényegtelen, hogy magyarok vagy nem magyarok, igyekeznek világpolgárok lenni, holott ilyen, hogy „világpolgár" nem létezik, nem létezett és nem is fog létezni soha.

Ki a magyar? A moldvai csángók túl a Kárpátokon? – Természetesen igen. A székelyek? Az úzok, a besenyők, akik szép számmal élnek Székelyföldön magyarok? Magyarok. A jászok? A matyók? A palócok? A kunok? A magyar nem kirekesztő nemzet. Radnóti Miklós magyar volt? Magyar. Ipolyi Arnold, aki megírta a magyar mitológiát, eredetileg német származású. Ő magyar volt? Természetesen magyar.

Ki a magyar, mi a magyar? Egyáltalán mi teszi az embert itt a Kárpát-hazában magyarrá? Rákóczi magyar volt? Édesanyja Zrínyi Ilona horvát, az egyik fölmenője Frangepán, aki szintén horvát.

85 éves vagyok. Amikor én születtem, a kisgyerekek elemi iskolába jártak. Most „általános" iskolába járnak. A magyar nyelv páratlan nyelv. Nincs a világon még egy ilyen gazdag és tiszta nyelv, mint a miénk és ráadásul bokros szerkezetű. Páratlan. Minden más nyelv itt, az európai környezetünkben magyarázó nyelv. Nekünk nem kell vagy nem kellene semmit magyarázni, mert a nyelvünk képisége alkalmas arra, hogy megérezzük a dolgok lényegét, sok esetben nem is lehet

[48] Molnár V. József néplélek-kutató, néprajzoskutató, grafikusművész, 1956-os szabadságharcos előadásának leírt változata: https://www.youtube.com/watch?reload=9&v=dgef_yYXbbE...

tudni a dolog lényegét, de meg lehet érezni. Annak ellenére az általános iskolában úgy tanítják a nyelvünket, mintha indoeurópai nyelvek közül lenne egy és magyarázó nyelv. Az általános iskolában a gyerekek „általában" tisztában lesznek ezzel-azzal, de csak úgy általában... Egyre több gyerek, amikor kikerül az iskolából, akkor nem tud olvasni. Én tanítottam iskolában is és tapasztaltam többek között, hogy egy gimnazista gyerek háromszor el kellett olvasson egy mondatot, mire rádöbbent annak tartalmára.

Aztán nem tudnak számolni. Kis túlzással, ha megkérdezem egy gyerektől, mennyi kétszer kettő, akkor nyúl a zsebébe és a bizgentyűt próbálja használni.

Nem tudnak írni. Általános iskolába járnak, –- eszédes ez a név. Mi elemi iskolába jártunk és minden elemi dolgot megtanultunk. Részben az iskolában, részben otthon, hiszen nem a villanypásztor nevelt bennünket, hanem az öregszülő, illetve a szülő, mert neveltek bennünket. Aztán megtanultunk természetesen olvasni, mert az olvasókönyvben olyan mondák és legendák voltak, amelyekre hitelesítve van az ember itt a Kárpát-hazában, amelyre vágyott, amit szívesen olvasott az ember. Ráadásul azt a legendát, azt a mondát otthon is hallotta, valamelyik öregszülőtől, vagy édesapától vagy édesanyától.

Megtanultunk úgy írni, hogy más is el tudta olvasni. Jónéhány folyóirat kézírással kérte a tanulmányaimat. Két könyvem is megjelent kézírással.

A II. világháborús rokonunktól, aki már hadifogságban meghalt, megőriztek levelezőlapot. A katonák a honvédárokból írtak. Azzal kezdődött minden levél, hogy: „Isten tartson meg benneteket erőben, egészségben, és imádkozzatok azért, hogy én is épen hazakerülhessek." Mindegyik levél esztétikum.

Megtanultunk számolni. Ha éjszaka fölzavartak bennünket álmunkban, akkor bonyolult számtani műveleteket is el tudtunk végezni, még elemista korunkban is. Törtekkel, vagy tizedes számokkal. A számtan az számtan volt, nem „matematika". Mindig vigyázni kell, mert ha valaminek idegen nevet adnak, amögött igen nagy üresség van. Idegen néven a számtan matematikának mondva, az nagyképűség. A nagyképű emberek minden esetben hihetetlenül üresek. A tartalmat próbálják a nagyképű formával helyettesíteni.

A számtant tanító úr, amikor oktatott bennünket, akkor azt mondta, a számok nemcsak arra valók, hogy megszámoljuk vele a pénzt. Erre egyre kevesebb szükségünk lesz. A számok nemcsak arra valók, hogy amikor az ember tervez valamit, akkor segítenek. A számoknak lelke van, mert mint ahogy a Földanyát, ami eltart bennünket, úgy mindent – a számokat is – Istentől kaptuk ajándékba.

Az „egy" – mondta a tanító úr – nem páratlan szám. Abból következően nem páratlan szám, hogy nem lehet viszonyítani. „Egyetlen" mondja a magyar nyelv. Az Egyetlen az, aki létrehozott, aki formált és aki megtart engem. Nem önmagamat hoztam létre. Ugyan kellett hozzá édesanyám és édesapám, de az az akarat, ami egymásra borította őket, az a Teremtő Úrtól következik... Az anyagból önmagától semmi nem következik. Ezt is tanították az elemi iskolában.

A kettő az első olyan számosság, ahol az egyik viszonyul a másikhoz. Régen születtek testvér-, illetve ikermondák, meghatározták és meghatározzák egy-egy nemzetnek, népnek a műveltségét és ebből következően az erkölcsét, mert a kettő szétválaszthatatlan egymástól. Káin és Ábel ikermondájában amikor Káin azt tapasztalta, hogy a Teremtő nem az ő áldozatát fogadja el, hanem Ábelét, akkor irigykedett és megölte Ábelt. Romulusz és Rémusz ikerpárokat egy anyafarkas táplálta. Amikor személyiségükre döbbentek, akkor Romulusznak azt kellett tapasztalnia, hogy Rémusznak több esze adatott, mint neki. Irigykedett és megölte Rémuszt.

Hunor és Magor amikor személyiségükre döbbentek, Hunor azt mondta: de jó, hogy vagy, szeretlek, vessük össze a hátunkat és ketten többre megyünk, mint egyedül. Magor ugyanezt

mondta Hunornak. Ez a magyar. Erről ismerszik meg. A jó Isten szeretetből formálta a világot és a szeretet tartja meg a világot. Minden más törvény ebből következik. A magyar a szeretet népe.

Amikor itt Európában végképp letelepedtünk, – nem a IX. században, sokkal előbb – akkor Európa minden más népe gyűlölködött és gyilkolódott. Amikor Európa minden más népe megismerkedett a jézusi kereszténységgel, akkor történt a legnagyobb gyalázat, mert Jézus – a megtestesült szeretet – zászlajával milliókat öltek halomra. Amikor Amerikába tévedtek, 40 millió indiánt irtottak ki.

Amikor a germánok – angolszászoknak nevezzük őket – partra szálltak a mostani angol szigeteken, ott ősnépet találtak, a keltákat. A kelták innen származnak, velünk éltek egy hazában, a bronzkorban. Kelták ma is maradtak hazánkban, a nyugati végeken, Szentgotthárd alatt vendek laknak. Ők nem szlovénok, bár elszlávosodtak. A legtisztább, legtisztább tündérmesék ott maradtak meg, a vendeknél. Az ő tündérmesékben kapjuk meg azt, hogy ahol ered a „Sala" – Zala, ott van a tündéreknek egyik palotája, lent a mélyben. A tündérek ebből a palotából másik palotába igyekeznek minden napon. Éjszaka a palotában vannak, nappal pedig a Sala folyón utaznak le egészen a Balatonig. Ez kelta tündérmese, tündérrege egy részlete, de a híres balatoni kagyló-legenda is a vendekhez kötődik. Ha valaki Skóciában vagy Írországban jár, akkor azt tapasztalhatja, hogy ők a mai napig úgy tudják, és jól tudják, hogy testvéreink.

A kelták testvéreink. Az Arthur legenda magyar legenda, nem európai a mai értelemben. Európa őslakói ők voltak, az etruszkok, a katalánok, a baszkok, és mi magyarok. Amikor partra szálltak a „friss" germánok – mert ők „friss népek" voltak (Európa „friss" népei a germánok, a szlávok és a zsidók), akkor halomra gyilkolják a keltákat. Nemcsak a harcosokat ölik meg, hanem megölik az öregeket, a gyerekeket, a csecsemőket is és alig marad kelta. Jézus zászlaja alatt.

A skótok nem szeretik az angolokat, okuk van rá. A skótok és az írek nagyon szeretnek bennünket.

Ezek az angolszászok egész földrész. Afrika lakosságát tették földönfutóvá. Egy részüket kiirtották, más részüket rabszolgaszíjra fűzték. Indiában is gyarmatosítottak. Aztán amikor Ausztráliát fölfedezték, rabokat telepítettek oda, a rabok „bőrén" rájöttek, hogy Ausztrália a tengerparton nagyon gazdag, egyre több angol telepedett oda. Az angol urak szombatonként elmentek vadászni. Bennszülöttekre vadásztak. Vasárnap a klubban azzal dicsekedtek, hogy mennyi bennszülöttet öltek meg. Az angolok köztudottan humanisták. Megsajnálták az özvegyeket, a gyerekeket, élelmet, ruházatot, takarót adtak nekik. Az élelem, a takaró és a ruházat fertőzött volt. Sikerült Ausztrália lakosságának kétharmadát kiirtani. Jézus zászlaja alatt.

Politikusaink fájlalták azt, hogy az Európai Unió alaptörvényében nincsen benne az, hogy Európa keresztény. Európa soha nem volt keresztény. Európában éltek és ma is élnek keresztények.

Európában egyetlen nemzet és annak állama volt keresztény, ez pedig a magyar. Az itt élő nép, a részben ősidőktől itt élő lakosság, aki 64-szer találkozott turáni népekkel, soha nem tört más nemzet földjére. A hazáját, amit a Teremtő Istentől kapott, azt védte. De soha nem tört más népek életére. Harcolt, ha rákényszerítették.

Kezdettől fogva Hunor–Magor határozta meg ennek a népnek az életét, viszonyát más népekkel. A Kárpát-haza, az itt élő népesség mindig befogadó volt. Amikor rossz volt zsidónak lenni nyugaton, amikor a német-római császárság szétesett, mert nem volt erős uralkodó és valamelyik kereskedő elindult az egyik rablólovagságba, örült, hogy a feje a nyakán maradt és nemcsak a vagyonát vették el.

Angliában, ahol a keltákat halomra ölték, nagyon régóta, a középkortól létezett a gettó. Amikor a spanyolok megszabadultak a móroktól, milliószámra üldözték a zsidókat és ölték meg őket. A zsidók egy része ide, a Kárpát-hazába menekült.

De jöttek mások is. Jöttek a habánok. Erdélyben, Székelyföldön ma is megtalálhatók. Svájcból menekültek ide. Kiváló népesség, a habán kerámia világhírű.

Jöttek ide az örmények. Erdély tele van örménnyel.

Aztán a románok. A románok délről szorultak egyre följebb, amikor a török erre húzódott. A Kárpát-haza folyamatosan, fokozatosan befogadta őket.

Aztán jöttek a svábok, a bajorok, őket már telepítették a török világ után. A szászokat az Árpád-házi királyok, II. András alatt telepítették Erdélybe.

A múlt század elején építettek egy hatalmas hajót, aminek az volt a neve, hogy „Titanic". Ezt a hajót tökéletes alkotásnak tartották, annyira, hogy valaki ráfestette a hajó oldalára, hogy: „Ezt a hajót az Isten se tudja elsüllyeszteni." Az első útján elsüllyedt. Amikor süllyedni kezdett a hajó, a hajó parancsnoka vészjelzéseket adott le. A hajó közelében ott tartózkodtak angolszász és francia hajók is. Azt hitték, hogy a kapitány viccel. Hiszen „a Titanicot az Isten sem tudja elsüllyeszteni"... Amikor a vészjelző rakétákat lövette föl a kapitány a Titanicon, akkor úgy gondolták, hogy „örömünnep" van!... Egyetlen egy hajó vette komolyan a vészjelzést. Ennek a hajónak a neve: „Kárpátia". Charpatia. A Kárpátia magyarokat szállított az Egyesült Államokba. New York kikötőjében volt, nagyon messze attól a helytől, ahol a Titanic elsüllyedt, de igyekezett azokat menteni, akik még menthetők voltak.

A Kárpát haza a világ Kárpátiája. Egyszerű oka van ennek. Nem vagyunk Káin és Ábel népe. Nem vagyunk Romulusz és Rémusz népe. Hanem Hunor és Magor népe.

Magyarnak csak az tekinthető, aki veszett, kegyetlen körülmények között, olyan körülmények között, amiben most kell élnünk, amikor gyarmattá lettünk – már folyamatosan gyarmat vagyunk egy idő óta, – ahogy Kányádi írta egyik versében: az átváltozáskor a cégtáblát cserélték ki, a tulajdonos maradt. Rabszolgák vagyunk saját hazánkban.

A magyar kegyetlen körülmények között is tud szeretni. Amikor a Ceausescu-rendszerben Erdélyben jártam, – nagyon sokat járok Erdélybe, vén fejjel is járom a Kárpát-hazát – amikor nem volt kenyerük, akkor sírvafakadtak, hogy nem tudnak bennünket megkínálni. A tyúkot levágták, a kenyeret mi vittük. És sírtak. Erről ismernek meg bennünket, hogy mi tudunk szeretni.

Egy történetet hadd mondok el, Szent László király története ez. Boldog lehet az az ember, aki a László nevet viseli. A név erőt ad, vagy erőtlenné tesz. Ha a név magyar, akkor erőt ad. Ugyan nyugatról jön ez a név, hogy Ladislau, de tartalmát itt kapta meg, ebben a hazában. Ide „hazajönnek a nevek".

László akkoriban a világ leghatalmasabb uralkodója volt, nemcsak azért, mert fejjel magasabb volt a termete mindenkinél, hanem azért, mert lelkével, szellemiségével az akkori világ minden embere fölé emelkedett. Ennek okát két dolog adta. Az egyik dolog az, hogy a Turul nemzetség szülötte. A gyerekeink hallanak-e valamit a Turul-nemzetségről? Otthon, mert az iskolában nem.

Akkor, amikor a mi eleink, a hun visszafoglalók még Kijevben tartózkodtak, akkor egyik ősanyánk éjszaka álmot látott. Ez az ősanyánk Emese. (Nem „Kitti".) Álmában reászállott egy ragadozó madár. Ez a ragadozó madár a Turul, a mi fényhozó madarunk. Ha úgy tetszik, a mi Szentlélek-madarunk.

Két változata van ennek a mesének. Az egyik változatában Emese méhében ott van az ő urának, Ügyeknek a magja. A Turul megáldja a méhében lévő magot. A másik változat szerint nincs ott Ügyeknek a magja. A Fényhozó madár Isten magját hozza. Megismétlődik az „angyali üdvözlet". Emese „szeplőtelen" fogan.

Tegnap volt Gyümölcsoltó boldogasszony napja, valamikor hatalmas ünnep, az angyali üdvözlet napja. A 14 esztendős Máriát Gábor arkangyal keresi föl, a szent lélek erejével hozza a teremtő Isten magját, hogy Ő, az Úr emberré szülessen ott, ahol a legsötétebb a világ, ott, ahol

Káin, Ábel népe él. Mondván, hogy „Üdvözlégy Mária, kegyelemmel teljes, az Úr van teveled, áldott vagy te az asszonyok között...”

Ez ismétlődik meg Kijevben. Jön a fényhozó, nem angyal-alakban, hanem madár alakban. Ebből következik az, hogy népünk hitében a Turul-nemzetség minden tagja szent. Szent Álmos, az elsőszülött, szent Árpád, szent Csaba, szent Taksony... Ezt Bálint Sándortól tudom, aki hazánk legnagyobb néprajzosa volt.

Azt tartom, hogy nemcsak a Turul-nemzetség tagjai szentek ebben a hazában, hanem mindenki, aki magyar módon él. Nem véletlen, hogy Bálint Sándor egyik könyvének az a címe, hogy „Sacra Hungaria”, Szent Magyarország. Nem véletlenül írta egyik jeles költőnk azt, hogy „Magyarnak lenni büszke gyönyörűség”...

Szent László ennek a Turul-násznak a leszármazottja. A Turul-nemzetség 34 szentet adott a világnak. Annak ellenére, hogy a pápák nem szerettek bennünket. Nem szerettek, mert a magyar király apostolnak számított. A magyar király nevezte ki a főpapot és váltotta le, ha alkalmatlan volt. A magyar király egyetlen fillért nem fizetett be a pápai pénztárba. Miért szerették volna?

Ennek ellenére kénytelenek 34 személyt szentté, illetve boldoggá avatni. Nincs még egy ilyen nemzetség. Nemhogy királyi nemzetség nincs, semmilyen! Egy családból legfeljebb három szent adódik. Itt 34. És ezek közül az egyik legjelesebb László.

Két történetét hadd mondom el Lászlónak, amely jellemző a nemzetünkre, amely meghatározza azt, hogy mi a magyar, ki a magyar.

1083. László elhatározza, – apostoli joga volt – hogy szentté avatja Istvánt, Imrét, illetve Gellért püspököt. Hogy utóbbi kettőt óhajtotta szentté avatni, az természetes, hiszen Imre 14 éves korában Veszprémben a Szent György templomban szüzességi fogadalmat tett. Apja hiába házasítja meg, hogy az ő ágán öröklődjön majd a királyság, ”József-házasságban” él a feleségével, azaz nem élnek házaséletet. Imre táltos volt.

Minden szentünket táltosként tart számon a nemzet. Nemcsak azokat, akiket szentként tartanak számon, hanem a Turul-nemzetség minden tagját.

Érthető, hogy Gellértet is szentté akarja avatni, mert ő nem akart idejönni, őt nem a pápa küldte. Gellért megunta azt, ami Itáliában történt az ő korában, István korában, lemondott a püspökségről és elhatározta, hogy elmegy a szentföldre és Jézus sírja mellett épít magának egy kunyhót és remeteként ott éli le az egész életét. A Jóisten másképp döntött.

Ezt ki-ki tapasztalhatja a saját életében, – ha valaki makacskodik ahhoz, hogy „ő döntött”, akkor előbb-utóbb rájön arra, hogy az bolondság volt, hogy elvetél az élet.

Amikor Gellért igyekszik a szentföldre, nagy vihar támad az Adriai-tengeren, elsüllyed a hajó, ő megmarad egy deszkán és „szól neki a Jóisten”, hogy Magyarországra kell jönnie, ő lesz Imre nevelője. Gellért csodálkozik a magyarokon, megírja az „Elmélkedéseket” (nemrég jelent meg Szeged környékén egy kis kiadónál latin és magyar nyelven) és azt írja, hogy a magyarok nem pogányok. István korában.

Azt tanítják ma is az iskolában, hogy István keresztelt. Nem igaz. A honvisszafoglalási sírok tele vannak mellkereszttel. Nem szólva az előmagyarok, az avarok sírjáról.

Nem igaz, nem igaz. Csak nem római típusú, hanem szkíta típusú keresztények.

Mi az, hogy római típusú állam és kereszténység és szkíta típusú állam és kereszténység? A kettő között ég és föld a különbség.

Azt írja, hogy a magyarok többsége manicheista. Ha valaki hiteles, akkor ő hiteles, akkor élt. A manicheizmus a fény csodálatos vallása, a keleti kereszténység része. A népi vallásosságban a mai napig megmaradt. Mert tudnunk kell, hogy mitől vagyunk magyarok.

Aztán még azt írja a „Deliberatioban”, hogy a magyarok más része pedig különböző keleti szektához tartozik.

István a római kereszténységet veszi föl és államvallássá teszi a kereszténységet. István ráadásul megöli Koppányt. Koppány a soha nem létezett magyar „pogány” vallás képviselője, Koppány keresztény volt, csak Salzburghoz húzott.

Megalázza Gyulát. Gyula is keresztény volt Erdély uraként, csak Bizánchoz húzott. Ha István nem öli meg Koppányt, nem alázza meg Gyulát, akkor szétesik a haza. Még nem válik szét Róma és Bizánc, de már külön út.

István megvakíttatja Vazult, Vászolyt. István annak ellenére, hogy a Turul-nemzetség tagja, gyarló. Úgy gondolja, hogy ne Koppány-ágán, akihez tartozott Vazul, öröklődjék a királyság, hanem az ő ágán. Ezért házasította meg Imrét, akiről tudta, hogy szűzi fogadalmat tett.

A Jóisten elveszi tőle Imrét, – az a bizonyos vadkan a Mecsekben – ennek ellenére még mindig arra törekszik (az öröklésre), ezért vakíttatja meg Vazult. Ezért hozza Pétert az Árpád-ház női ágáról.

Mi tette alkalmassá arra, hogy szent legyen? Hiszen Vazul, akit megvakíttatott, Szent Lászlónak az öregapja. – Az, hogy a szétesőben lévő magyarságot irtózatos áldozat árán egybetartotta. Ahhoz, hogy a magyarság szétesőben legyen, ahhoz európai hatás kellett. Tény, a világ egyetlen biztonságos állama Magyarország István korában.

Amikor jönnek a germánok, – ha már nem sikerült szétosztani az országot, akkor elfoglalják – nagyon megveri őket. A Vértes táján élő öregek ma is azt mondják, hogy a Vértes hegy úgy alakult, hogy amikor István megverte ott a germánokat, akkor a ő vértjük hegymagasságú lett.

És csoda történik a szentté avatáson. A szentté avatáson ugyanis újra kell temetni a holttestet. A csoda pedig az volt, hogy István koporsója fedlapját nem tudták leemelni. Volt ott egy somlyai apáca, Caritász nevű, aki azt mondta, addig nem is tudjátok leemelni a fedlapot, amíg nem lesz szent a béke Salamon és László között.

Géza és László – ugyan kényszerrel – miután Mogyoródon megvárta őt, Salamon germán csapatokat hívott, hogy a bitorolt trónját megtartsa, nem mondott le arról hogy király maradjon. Nemcsak Géza, hanem László idejében is sereget gyűjtött, hívott, hogy letaszítsa a trónról Gézát, majd később Lászlót. Salamont László kénytelen volt Visegrádon a Salamon tornyába bezáratni, no nem ez a Salamon-tornya, amit most láttunk, mert azt a török lerombolta, de ott, azon a helyen állt.

Caritász azt mondta, amíg nem lesz szent a béke Salamon és László között... Salamon, az örök nyughatatlan kezet fogott Lászlóval az öregapjukat megvakíttató István sírja fölött. Kibékültek. Salamon utána Pólába megy, az isztriai erdőségbe, életének hátralévő életét remeteként éli és ő szerzi a kereszténység egyik hatalmas ünnepét, a szeplőtelen fogantatás ünnepét.

Ez az eset példátlan. Ha az iskolában ezt nem tanítják, vagy másképp tanítják, akkor a tanár urat kérni kell, hogy hozzon más példát hasonló esetre. Nincsen!

Ilyenkor ki-ki próbálja magát beleképzelni László helyébe. „Öregapámat megvakíttatta...” Salamon pedig, – akivel kibékül az öregapját megvakíttató sírja fölött, – Salamon pedig állandóan ellene szervezkedik... Példátlan cselekedet.

1083. A másik példátlan cselekedete ennek a hatalmasságnak az, hogy Horvátországot Magyarországhoz csatolja. Azaz a Szent Korona tagjává teszi.

Amikor meghal Zvonimir, a horvát királyi ház utolsó tagja, akkor a Német-római császárság, gyarmattá, hűbérállammá akarja nyomorítani Horvátországot, ahogy tette ezt a csehekkel és a lengyelekkel. De Zvonimir felesége László testvérhúga, üzen Lászlónak és László elfoglalja Horvátországot. Nincs harc, örömmel fogadják. Egyenrangú tagja lesz Horvátország a Szent Koronának a haza többi részével. Páratlan és példátlan.

Az angolszászoknak India nem társ-ország volt, Ausztrália sem. Az Európai Uniónak mi magyarok nem társországa vagyunk, hanem hűbérállama, rabszolgája, nemcsak mi, hanem a csehek is, a lengyelek is, a szlovákok is. Olcsó munkaerő és sok minden más érték, szinte ingyen.

Hiszen ha társország lennénk, mondjuk a németekkel, akkor az Audi-gyárban a munkás, – aki legalább olyan jó, mint a német, de igazolhatóan még jobb is, – ugyanannyi fizetést kap. Ötödét kapja. Rabszolga. A szó teljes értelmében rabszolga.

Rabszolgák lettek volna a horvátok. Ettől mentette meg őket Szent László. A horvátok kiváló hősöket adtak népünknek. Zrínyi Miklóst, – egyik utódja költő, Zrínyi Ilona Rákóczi édesanyja, Frangepán Rákóczi egyik öregszüleje. A horvátok nagyon szeretnek bennünket.

Nem a világhálóról tudom, nincs számítógépem. Horvátországból tudom. Hét esztendeig jártuk a Kárpát-hazát barátaimmal és jártunk a moldvai csángó magyaroknál, sőt Bukovinában is. A horvátokhoz akkor tudtunk elmenni, amikor a déli háború befejeződött.

Az egyik horvát faluban, ahol Szent László a védőszent, a tanító néni, aki tudott horvátul és onnan való volt, összehívta az öregeket, jött három ember, aki kíváncsi Szent Lászlóra. Megható volt, hogy az öreg nénik meg bácsik másfél óráig beszéltek Szent Lászlóról.

Nem ez a hazánk, ami Trianon után maradt, a hazánk a Kárpát-haza, volt, van és lesz az idők végezetéig. Gondolatban erről soha ne mondj le.

A gondolatnak óriási ereje van. Nem véletlen azt akarják kiirtani bennünk. Iskolában csakúgy, mint a médiában.

Amikor befejezték a Szent Lászlóról szóló beszédet, három éneket kaptunk tőlük. A második éneknél az öregasszonyok sírtak, a harmadik éneknél már az öregembereknek is fátyolos lett a hangjuk...

Horvátok. A horvátokat soha, semmikor, még az iszonyatos Habsburg-házi uralkodók alatt sem akartuk erőszakkal magyarrá tenni. Megmaradtak horvátnak.

Nálunk nem volt „Szent Bertalan-éjszaka”, áttételesen sem. A „művelt Európában” a frankok iszonyú irtásokat tettek saját népük között, hogy az ott élő ősnépek erőszakkal franciák legyenek. „Egy nyelv, egy vallás.”

Ott élnek baszkok, katalánok, bretonok. Ősnépek. Akik már nem tudnak saját nyelvükön beszélni.

A horvátok megtartották nyelvüket, szokásaikat, igen sokat kaptunk tőlük, az ő tulajdonságaikból, a Szent korona tagjai lettek. A Habsburg ugyan Jellasicsot ellenünk ugrasztja, de a horvátok egészében a mai napig nagyon szeretnek bennünket. Horvátország lesz az első, aki visszatér a magyar Szent Koronához.

Hiszen ez a második dolog, ami páratlan a világban. Ami ajándék Istentől, ami égből szállott alá, ami jogában minden más nemzet koronájától különbözik. A Szent korona – túlmutatva önmagán – a közénk született Istent, Jézust idézi meg.

Nem volt egyetlen királynak, egyetlen királyi háznak sem tulajdona. A Szent korona tulajdona mindaz, aki magyar módon tud élni, szülessen bár horvátnak, románnak vagy tótnak, vagy akár németnek, akár zsidónak. Ilyen tulajdonviszony soha, sehol a világban nem volt.

Ez a kettő: a Turul-nász és a magyar Szent Korona adta Lászlónak is azt az erejét, amivel a példátlan cselekvést végre tudta hajtani. Mind a szentté avatásnál, mind Horvátország Szent koronához csatolásánál.

Nagyot ugrunk, a történelemben végig tudnám mondani ezeket a cselekvéseket, annak ellenére, hogy mi magyarok is gyarlók vagyunk. Annak ellenére, hogy tudtunk veszekedni a rokonságban, meg a családban is, annak ellenére, hogy elkövettünk néhány dolgot, ami szégyellnivaló, annak ellenére a szeretet népe vagyunk, „Kárpátia”, a mentőhajó.

Ötvenéves koromban jutott eszembe az, hogy házat kéne építeni. Öregapám szokta mondogatni, hogy akinek nincs háza, annak nincs hazája, azt a legkisebb szél is kisöpri az országból.

A magyar nyelv vallató, nemcsak abban, hogy általános és elemi. Abban is vallató, hogy ház és haza... és abban, hogy házasság... Régen, ha két különnemű összeházasodott, –ha már azt hangsúlyozni kell, hogy különnemű, mert kezdünk „fölzárkózni" Európához –akkor házat építettek, innen, hogy „házasság".

A 90-es években a Hidegségben a gyimesi csángó magyaroknál, a Kovács patak mentére meghívtak egy házépítő kalákába. Soha nem tudom meghálálni azt a szeretetet, amit tőlük kapok. Óriási tisztség volt, hogy meghívnak egy házépítő kalákába egy „direkt Budapestről érkezőt". B. Béla bátyám kisebbik fia házasodott. Saját belső telkükön, jó tíz hold, az ott nőtt fenyőfákból épült a ház három nap alatt kalákában.

Béla bácsi nem nyitotta ki a bank ajtaját. Nem tudták „agyamosni", tudta, amit valamennyiőnknek tudnunk kéne, hogy „addig nyújtózkodjál, amíg a takaród ér", – különben megsántulsz, nem föltétlen testedben.... mert szélhámosokra bízod magad. Szinte naponta buknak le a senkiháziak.

Még négy nap eltellett és készen voltak a bútorok, amik két emberöltőt is kiszolgálnak. Nem boltból kerültek oda.

Annyiba került a ház, amennyit megettünk, meg megittunk. De annak javarésze megtermett Béla bácsinál. Ugyan ott csak pityóka, krumpli terem, de pityókával cserélni tudnak sok mindent.

Szóval elhatároztam, hogy házat építek. Reménytelen volt, hogy Budapest környékén építsek, értelmiségi lévén erre az ég egy adta világon semmi de semmi lehetőségem nem adódott, a bank ajtaját meg nem nyitottam ki.

Őrségben, édesanyám szülőföldjén építettem föl a házam, azzal, hogy odaköltözünk. De nem mentem nyugdíjba.

Az egyik rokonom, komám, Ernő bátyám 94 éves korában még dolgozott. Még eltartott egy tehenet, tyúkokat nevelt, minden reggel, amikor volt már zöld, ő kaszált. Mikor megkérdeztem tőle, „Ernő bátyám, maga meddig bírja ezt?" – mosolygott és azt mondta: „Amíg a Jóisten erőt ad." A mi fajtánk nem ismeri a nyugdíjat.

Kívül a családon, az öregek otthonában? Vagy egyedül valahol elhagyatva? Egy olyan házban, ahol a ház két oldala beszakadt, csak a közepe marad meg, és be van foltozva papírral...? Találkozom ilyen elhagyott emberekkel... Hány van? A lakosság mindössze 3 %-a él nagycsaládban.

Nem mentem nyugdíjba. Megtermeljük magunknak egész évre a krumplit, a hagymát és a babot. Ültetek fákat, megtanultam fát szemezni, oltani, van szilvalekvár.

Nem azt mondom, „előre", azt mondom: „utánam". A választás rajtunk múlik. Isten szabad akaratot adott.

A tetőhöz az ács két faluról odébbről jött, sváb. Megkérdezte tőlem, tudom-e, hogy a svábok mikortól költöztek erre a színmagyar vidékre? Mármint Őrségbe. Elmesélte, hogy az ő egyik fölmenője ugyancsak ácslegény volt, még a Monarchiában, és akkoriban az volt a szokás, hogy az ácslegények végigjárták Európát. Nemcsak az ácslegények, a mesterlegények. Ő is járt a dánoknál, németeknél, a taljánoknál, aztán mikor hazajött – Felső-Őrségben lakott, az nem Burgenland! Felső-Őrség, Őrvidék – elmesélte, hogy a dántól, a taljántól, a némettől mennyi minden jó fogást tanult. Hazahozta.

Aztán azt is elmondta, hogy egy dolog hiányzott: a szeretet. És mondta otthon a többieknek, hogy vegyétek tudomásul, hogy szeretni csak a magyar tud.

Egyik barátom állandóan fogadott német turistákat, Nyugat-Németországból, a házának egy részét ki tudta adni, így hasznosította. Amikor elmentek a turisták, fölpakolta őket – falusi ember lévén – füstölt sonkával, kolbásszal, szalonnával. A germán kérdezte, hogy mennyibe kerül? Mondta, hogy semmibe.

Aztán úgy öt év után a német család meghívta őket Németországba. És egy szállodában béreltek nekik helyet... Ne felejtsd el, szeretni a magyar tud. Ettől magyar. Ettől. Nem attól, hogy nemzeti színbe öltözteti magát. Ettől magyar. A szeretet alapja az áldozat. Ha kell, lemond. Az utolsó gatyájáról is.

Amikor a Trianoni gyalázat bekövetkezett, amikor elcsatolták a határvidéket, Felső-Őrséget, akkor a svábok onnan százával költöztek Alsó-Őrségbe. Pedig saját nyelvű nemzethez csatolták őket, ahol ráadásul magasabb volt az életszínvonal.

Nem az számít, hogy mennyi pénzed van. Az számít, hogy tudsz-e szeretni és viszonozzák-e a szeretetedet. Nem tudnék most itt előadást tartani, ha a Kárpát-hazában nem szeretnének.

Tavaly, amikor kétszer halálos beteg voltam, egyszer félórával a fulladás előtt, akkor Kovásznától egészen föl, Dunaszerdahelyig imádkoztak a gyógyulásomért.

A kistarcsai kórházban a doktornő csodálkozott, hogy két nap múlva a fele gyógyszert elhagyhattam. Első éjszaka és másnap csak oxigénnel tudtam lélegezni. De amikor eszméltem már, akkor azt éreztem, hogy a lábam ujjától a fejem tetejéig valami furcsa bizsergés hat át. Imádkoztak értem. Ez olyan egyszerű. És szeretettel.

Az egyik turistacsoport éppen Lengyelországban volt, Czestochowában, amikor híre ment, hogy kórházba kerültem. És az egyik magyar Árpád-házi szent terén gyertyát tettek le, körbeállták és imádkoztak. Egy galamb kétszer körberöpülte őket, aztán leszállt a gyertya mellé. Mindez nem került egy fillérbe se.

De minden imádság, ami őszinte, a szeretet himnusza. A szeretetnél meg nagyobb erő nincsen. Nem volt soha.

Valakinek lehet annyi vagyona, mint S. úrnak odaát, de a lelke üres. Nem cserélnék vele, mert ha valahova megy, akkor legalább egy fél század testőr kíséri, áram van a kerítésében, meg a házában, nincs egy nyugodt éjszakája. Én meg olyan jókat tudok aludni.

Aztán Sopron. Sopron lakosságának 60 %-a sváb. Trianoni időszak. Sváb. Sopron környékén van tíz falú, abból nyolc szín sváb lakosságú, pl. Balf, Brennbergbánya, Ágfalva. 1921-ben a magyar szabadcsapatok, amikor az osztrák csendőrök jöttek birtokba venni a Trianonba hazánknak odacsatolt részét, akkor kiverik őket. A gyalázatosak, akik a trianoni szerződést formálták, kénytelenek megszavaztatni a hazának ezt a részét. És ideszavaznak. Ide.

Felolvasunk két mondatot. Az egyik mondatot vitéz nagybányai Horthy Miklós mondta, amikor bevonult Kassára. „Meleg szeretettel üdvözöllek benneteket. Legyetek meggyőződve, hogy az egész magyar nép szeretete biztosítani fogja életszínvonalatok emelésén kívül a szlovák nyelv és kultúra teljes szabadságát is.” (1938. november 11.) Ezt a beszédet mindenkinek ajánlom, példátlan.

A másik mondat: „Ne kegyelmezzetek a gyermekeknek, asszonyoknak, öregnek sem. A mi népünk nem élhet a magyarokkal közös hazában. Szigorúan megbüntetjük őket” – Edvard Benes 1945. május 9.

Horthy Miklós, amikor bevonult Kassára, ezt a beszédet nemcsak magyarul mondta el, hanem szlovákul is. Benesék ’45-ben a magyarokat kizárták az állampolgárságból, azaz megfosztották létüktől őket elméletileg. A magyarok tízezrével annyi batyuval jöhettek a csonkba, amennyit el bírtak a hátukon hozni.

Benes a „demokrata”. Horhy a „félfasiszta”. Benes „Európa”. Horthy Magyarország.

Amikor Horthy bevonul Kassára, egy szín szlovák falu küldöttsége felkeresi őt, arra kérik a kormányzó urat, tegyen róla, hogy az ő falujuk is az anyaországhoz csatoltassék. Pedig Csehszlovákiában jobb volt az életszínvonal, mint Magyarországon. Azóta szerencsétlen szlovákokat a benesek ellenünk uszították. De így is szeretem a szlovákokat. Tessék Mikszáthot olvasni, a Tóth atyafiakat.

Régen még jártak a drótostótok, amikor én még gyerek voltam. Széles karimájú nagy kalapjuk volt, a hátukon nagy batyu, és egyetlen egy alkalommal nem mentek be még az udvarra sem. Az utcáról kiabálták, hogy van-e drótozni, foltozni való? És mindig volt. Kint az árokparton végezték a munkájukat faluhelyen.

Pankaszon történt, hogy jött a drótos tót, mi gyerekek elébe futottunk, mert olyan furcsa kiejtése volt... Amíg tette a dolgát az árokparton, szeretett mesélni. Mesélt, mesélt, a fél országot bejárta már és hozta nekünk a jobbnál jobb történeteket. Aztán aki közel ült hozzá, annak a fejét megsimogatta, aki távolabb ült tőle, azt csak a szemével simogatta meg. Nyilván a saját gyerekeire gondolt, akiket otthon kellett hagyni. Aztán amikor öreganyámnak a lábosát foltozta, kezdett sötétedni. Öreganyám szól öregapámnak, hogy „István, nem engedhetjük el ezt az embert vacsora nélkül, vacsoraidő van". Aztán az én öregapám behívta a tótot, mikor végzett a munkájával és maga mellé ültette az asztalhoz. Nem egy kisszéket kapott, nem a cselédszobában etette, mivel nem is volt „cselédszoba". Mert magyar volt. És beszélgettek.

Ma már alig van beszélgetés. Idefelé beszélgettünk, meséltem, hogy az egyik gimnáziumi tanárnő panaszkodott, ikerlányai vannak, az iskolában nem beszélgetnek egymással. Mikor mennek ki szünetre, mindenki veszi elő a bizgenytűjét. Amikor hazamegy a két lánya, a számítógépen társalog azzal, aki az iskolában mellette ül.

Régen még beszélgettek az emberek. Ha az ember átmegy a szomszédba és éppen televíziót néznek, mérgesen néznek az emberre. Mostmár nemcsak írni-olvasni felejt el a rabszolgává lett ember, hanem beszélgetni is.

Öregapám kíváncsi volt arra, hogy a tót hogy tudja eltartani a gyerekeit, mert mondta, hogy nyolc gyereke van. Az egyik ember kíváncsi volt a másik embernek az életére. Nem mondta neki, hogy „te mocskos tót", mert ember volt, aki megfoltozta a felesége lábasát.

Aztán nagyon ránksötétedett és öreganyám szólt öregapámnak, hogy: „Ilyenkor már nem engedhetjük el ezt az embert. Van a színben egy szalmazsák, félig van megtömve, azt megtömjük egészen, aztán itt hál magával a tót a konyhában." Mert öregembernek a konyhában volt a helye. Reggel, reggeli után öreganyám fölpakolta őt. Nagyrákos ugyan közel van Pankaszhoz, hamar odaér, de nem lehet tudni, hogy kap-e még mindjárt munkát és ha megéhezik, legyen mihez nyúlnia.

Egy magyar háztól azt, aki nem tett semmiféle hasznot, csak félórára bement, üresen ma se engedik el. Ha mást nem, egy marok diót kap, vagy egy almát.

Ez Hunor–Magor népe. Nem Káin–Ábelé. Nem Romulusz–Rémuszé.

De szeretem a románokat is. Amikor mentünk filmezni Csíksomlyót 1993-ban (ezt a filmet többször is bemutatta a televízió, az a címe: „Nem vagyunk mi árvák"), a Trabantunk, amivel mentünk, fölmondta a szolgálatot, mert H. Imre barátom néprajzos, aki 160 kiló, beült, aztán a csapágy azt mondta, hogy „nincs tovább".

Ott, valahol Mezőségen, este. Traktorosok mentek haza munkából, fele magyar volt, fele román, kérdezgettük, hogy van-e valahol autószerelő, teljesen reménytelen volt, hogy kapjunk alkatrészt. Az egyik román traktoros félig tudott magyarul beszélni, mondta, hogy a faluban, ami nem messze van, van egy román szerelő. Elgyalogoltunk hozzá. Nyár volt, május vége, kegyetlen meleg, félmeztelenül jött a román szerelő, hozott alkatrészt, kicserélte. Én zavartam el a hátáról a

szúnyogokat. És amikor kész lett a munkával, egy fillért nem fogadott el tőlünk, egyetlen fillért. Román volt.

Sőt, meghívott bennünket vacsorára. Fölzavarta a feleségét éjfél körül, a feleség nem örült neki. Hogy készítsen nekünk szalonnával tojásrántottát. Miután megcsinálta az autónkat. Román. A mezőségben. Együtt él a magyarokkal. És Hunor–Magor szellemisége áthatott rá. Az ember nemcsak rosszra hajlamos, jóra is. Egy üveg bort tudtunk rábeszélni. Rá kellett beszélni.

Még a Ceausescu-rendszerben Máramarosban jártam a barátaimmal, ugyancsak Trabanttal, megálltunk egy szín-román falu közepén. Estefelé volt, a kocsmából jött ki egy nagydarab román ember, meglátta a Trabantot, tudta, hogy idegenek érkeztek. (Akkor ott teljes „Dacia-mérgezés" volt.) Meglátta a piros-fehér-zöld jelzést a kocsinkon és elkezdte énekelni, hogy „Horthy Miklós katonája vagyok, legszebb katonája..." Vele énekeltük.

Amikor befejeztük az éneket, megkérdeztük tőle, miért fáj neki az, hogy meghalt Horthy Miklós. Ugyanis mielőtt ezt megkérdeztük, előtte ő megkérdezte tőlünk, él-e még a magyar király. Ugyanis ő azt hitte, hogy Horthy Miklós király volt. Nem akartuk kiábrándítani, hogy csak kormányzó volt. Amikor megtudta, hogy Horthy meghalt, ortodox lévén térdre vetette magát és szaporán hányta magára a kereszteket. Imádkozott vitéz nagybányai Horthy Miklós lelke üdvéért. Amikor befejezte, megkérdeztük tőle, miért fáj neki hogy „a magyar király meghalt"? Hiszen nekik is volt királyuk, úgy hívták, hogy Hohenzollern (echte román...). Mikor meghallotta ezt (törve beszélte a magyart, de tudott magyarul), akkor elkezdett káromkodni, de valami iszonyú módon. Hála Istennek nem értettük, mert káromkodni mindenki a saját nyelvén tud igazán. Akkor csak hadonászott, féltünk, hogy megver bennünket. Jó nagydarab, mackós román volt, mi meg vékonyak. Aztán magyarul mondta, hogy „az mindig hamis volt, az mindig becsapott bennünket, de Horthy Miklós ide igazságot hozott!"

Aztán elmesélte, hogy „magyar bakaként" járt a Balaton-felvidéken, úgy beszélt, mintha az tündérország lenne, az egész csonkról, belső-hazáról úgy beszélt. Amikor elszállásolták őt egy magyar családhoz, nem gúnyolták őt azért, hogy nem tud rendesen magyarul beszélni. És a katonatársai sem gúnyolták érte.

Amikor életemben először Lipcsében jártam, nem a Jóisten volt a főnököm, munkahelyen dolgoztam, könyvszerkesztő voltam, a szocialista táborban a könyves találkozó Lipcsében volt. Szállodában helyeztek el bennünket, a magyar küldöttséget és a recepción úgy mondtam, hogy „Lipcse". Az úr fölugrott. – „Was ist das Lipcse?!" Leipzig! – a német ordított.

A magyar tud szeretni. De ha valaki nem tudja a nyelvünket úgy mondani, ahogy mi beszélünk, akkor legfeljebb mosolygunk rajta és kisegítjük, de nem gúnyoljuk érte.

A történeteket akármeddig beszélni tudnám. Ezeknek a történeteknek utána kell járni. Ettől vagyunk mi magyarok. Hogy tudunk szeretni.

Ettől van az, hogy Natalia nővérnek, Pozsony mellett egy tót faluban 1901-ben, Jézus Krisztus azt mondta Trianoni-gyalázatnál, hogy jöjjön a csonkba. Natalia orsolyita nővér volt. Budán fel kell építeni az ő anyjának házát, engesztelő kápolnát, Mária-kápolnát, mert innen, Magyarországról fog kisugározni a világ minden tájára az az engesztelés, amely a sátánt letaszítja a trónjáról. Natalia nővér szlovák származású. Jézus azt mondta neki, hogy „nagyon szeretem ezt a nemzetet". Ezért.

Gyarlóságunk ellenére, még mindig, ebben a repedt-szakadt, szétesőő világban is tudunk szeretni. Ha az embernek hite van, valóságos, akkor tudja, hogy valóban így fog történni. Innen, Kárpátiából, a Kárpát hazából árad szét a teremtői szeretet a világba, amely a sátánt letaszítja a trónjáról. Mert az a civilizáció, amelyet egyik barátom „szifilizációnak" mond, ez a civilizáció, amelyben élnünk kell, a sátáni tőke végjátéka.

Ilyenkor gondoljanak József Attilára, aki azt mondta:

„Vigyázz, vigyázz, mert megőrült a sátán,
Lapulj a források tiszta fenekére...”

A forrás pedig az a tiszta szeretet, amelyet fölmenőink gyarló emberként ránkhagytak. Lesz még egyszer ünnep a világon.

Tudom, hogy naponta akarják elhitetni velünk, hogy kevesen vagyunk. Valóban kevesen vagyunk, fogyunk. De a jónak nincs statisztikai érvénye. Mert a jó minőség. Csak a mennyiségnek van statisztikai érvénye.

Naponta el akarják hitetni velünk, hogy csak annak van értéke, ami „50% + 1 fő”. Nem igaz, ócska hazugság. 1956-ban, a pesti srácok, a tizenévesek megfélemlítették a világ akkori legerősebb szárazföldi hadseregét, a szovjet hadsereget. Ott voltam. Nem a világhálóról tudom. A szovjetek féltek. Nagyon féltek. Pedig ezeknek a tizenéveseknek nem volt korszerű fegyverük. Volt puskájuk, kalasnyikovjuk és a Corvin közben egy II. világháborús gépágyú, néhány láda lőszerrel. Ez volt a fölszerelés. A szovjet tankok a világ legkorszerűbb tankjai voltak. Tucatjával füstölték ki őket.

Én ezzel a nyamvadt termettel, a véres csütörtökön az Astoriánál fölmásztam egy szovjet tank tetejére, miután civilek százait mészárolták le ott a környéken. Minden biztosíték kicsapódott belőlem és a barátaimból. Egyetemista voltam. Ott dübörögtünk egy tank tetején és mutattuk, hogy mit csináltatok?! Azok a szovjetek sírtak. És magyar zászló került a tankra. És a címer. Szovjet katonák álltak át hozzánk.

Ez a szabadságharc azért tudott szent lenni, mert akik részt vettünk benne, mi még nevelődtünk otthon is, az iskolában is. Még a fülünkben volt a versszak, amit minden reggel a „Miatyánk” után elmondtunk.

„Hiszek egy Istenben,
hiszek egy hazában,
hiszek egy örök isteni igazságban,
hiszek, hiszek, hiszek Magyarország föltámadásában...”

A hitnél nincs nagyobb erő. Nincs páncélos, nincs pénztőke.

Ezt a szabadságharcot iszonyúan verték le. A kádári bíróság 388 embert ítélt halálra. Legalább annyit agyonvertek a börtönökben ítélet nélkül. A 148-49-es szabadságharc után a véreskezű Haynau mindössze száz embert végeztetett ki, az a szabadságharc másfél évig tartott, ez alig két hétig. Az internálótáborokban ítélet nélkül legalább ennyit megöltek. Az ország javának menekülni kellett.

Ennek ellenére az a szabadságharc győzött. A következő esztendőben, 157-ben szétesik az Internacionálé, a szovjetek „ötödik hadoszlopa”. Először a francia és az olasz kommunisták válnak le. Mind Franciaországban, mind Olaszországban olyan erős volt a kommunista párt, hogy a következő választáson győzni tudtak volna, és kormányt alakítani. Előkészíteni a szovjet megszállást. „Megérdemelték” volna.

Kína még üvölt. „Kádár, kevés a vér! Még legalább tízezer embert öljetek meg! Szórjatok koporsó nélkül. Összedrótozott kézzel, arccal lefele a földre”, mert ezt csinálták.

Aztán Kína is levált. A bolsevizmus, a sátán egyik fajta hatalma itt repedt meg.

„Ez” a hatalom ugyanazé a sátáné. Ugyanaz a tőke pénzelte Lenint, amelyik Hitlert is pénzelte. Amelyik pénzelte azokat, akik ledöntötték a két tornyot New Yorkban. A sátánnak a másik hatalma is itt fog megrepedni.

Vasárnap Verőcén ima Magyarországért. Pap Lajos kezdeményezte 2006-ban, akkor a Hősök terén tartottuk, néhány éve Verőcén, jöjjenek, ha tudnak.

Május elsején fönt, Budán, a Szent Anna réten, ahol majd az engesztelő kápolna épülni fog, három lovas zarándok érkezik oda, Chemez Farkas és barátai Máriazellből lovon. Onnan Csíksomlyóra mennek lovon. Aztán háromszor körbekerülik a hazát.

„Kossuth lova megérdemli a zabot,
Kétszer kerülte meg Magyarországot.
Ha még egyszer megkerülte volna,
Magyarország ilyen gyászba nem volna...”

Ők háromszor kerülik meg. Él nemzet a hazán.

Köszönöm a meghívást és köszönöm önöknek a figyelmet. Köszönöm, hogy végighallgattak és arra kérem önöket, ha van idejük, tekintsék meg a „Verses Biblia” című kötetet, először 1898-ban jelent meg Egerben, változatlan kiadás.

Ezt egy szent ember diktálta tollba a fiának akkor, amikor már teljesen vak volt. Verses szentírás. A vers hihetetlen fontos forma, valamikor a szentírás arámi és görög nyelven is verses volt. Amikor latinra fordították, – ez a Vulgata – akkor lett próza.

A vers azért fontos, mert a vers megmarad az emberben. Az ének kinyitja az embernek a lelkét. A nyitott lélekben ott marad a Teremtő lelket rendező, megtartó szava.

Amikor a szegediek még gyalog mentek Radnára, Kisasszony-napi búcsúra, elkezdték énekelni az Első Szentírást, hét napig gyalogoltak és mire Radnára értek, akkor fejezték be. Ahogy egy szegedi öregasszonytól hallottam: „Fölöltöztettük a lelkünket.”

Mert ha az ember a szomszédba készül, vendégségbe, akkor se fut át akárhogyan. Megtiszteli őket. Hát hogyne öltöztünk volna föl, amikor Istennel mentünk találkozásra.

A verses szentírásban benne van mindaz, amit az egyházatyák kipakoltak a Bibliából. Egyebek között megtalálható benne Szent Anna és a magyar szentek csokra, Szent Lászlóról szóló több ének, mert hozzánk a magyar szentekkel szólt a legteljesebben az Isten.

A magyar szentek sora Attilával kezdődik. Attilát nem lehetett legyőzni, Isten ostora volt a bűnös Európán. Azon az Európán csapott végig, amely Európa Jézus zászlajával milliókat gyilkolt halomra.

És ez a legyőzhetetlen hatalmasság visszafordul Róma falaitól. Megijedt a néhány csuhástól, akik ott álltak a várkapu előtt? Dehogy. Attila találkozott Jézussal.

Nemzedékek nőttek fel ezen a Biblián. Százezrek. Mindenkinek azt ajánlom, hogy valahogyan jusson hozzá. És énekelje a szent lélek üzenetét, amit ennek a táltosnak diktált tollba. És egyáltalán énekeljenek.

Egyszer Moldvában jártam, az egyik barátom hozta a fiát, a fiú füle be volt dugva. A házigazdánk, akinél vacsoráztunk, megkérdezte tőle, hogy

„Maga süket?”

„He?” – mondta a gyerek és kihúzta a dugót. „Nem.”

„Hát akkor miért van az a dugó a fülében?”

„Hát mert éneket hallgatok.”

„Maga nem szokott énekelni?”

A gyerek tekergette a fejét: „Nem.”

„Hát milyen dohos lehet a maga lelke, ha nem szellőzteti!”

Köszönöm a figyelmüket.

2023. december 8-án, a Szeplőtelen Fogantatás ünnepén szentelték fel a Boldogságos Szűz Mária Világ Győzelmes Királynője engesztelőkápolnát a Szent Anna-réten:

Harangozó Imre néprajztudós temetési búcsúztató beszéde:[49]

Elhangzott 2022. március 11-én a Cinkotai temető ravatalozójában.

Kedves Jóska, – itt állunk a koporsód mellett és nem megy máshogy a szó, csak, mintha hozzád szólnék! Emlékszem, egyszer, lehet, hogy több mint harminc évvel ezelőtt, ültünk a tűz mellett. A tüzet Te raktad, szertartásosan, régi rend szerint, – mint mondtad – épp úgy, mint azt a pankaszi öregapádtól láttad. Beszélgettünk, nótáztunk, körbe járt egy kulacs is, jóféle borral. Azokban a napokban épp egy verssel bajlódtam, egy előadásomhoz próbáltam megtanulni. Valami szomorúságot láttam az arcodon – elmondtam hát a vers, Madách: *Nem féltelek, hazám* című versének néhány szakaszát:

„Bár ellened tör frígye zsarnokoknak,
Bár ellened tör irigy szolgahad,
Földönfutó népek megostromolnak,
Mint tengerár, megállsz, ha szikla vagy.
Nem féltelek hazám!

Eldűltél volna, mint cser a viharban,
Ha a végzet nem nézett volna ki,
Hogy élj: nem törtek meg véres csatákban
A balszerencse századévei.
Nem féltelek hazám!

Ameddig áll Branyiszkód kőrakása,
Mint órjás harcaid emlékjele,
Regét mond róla a Kárpát vadásza
S viharként leng rajt hősök szelleme.
Nem féltelek hazám!”

Reggel egészen korán bejöttél Makoldi Sanyival közös szobánkba. Imre, ez a vers az életemről szól – mondtad! Köszönöm!

Néhány évvel korábban, talán erre is emlékszel, először Debrecenben, az 1980-as évek közepén találkoztunk. Én akkor a Debreceni Tanítóképző Főiskola hallgatója voltam, éppen ott, ahol néhány évvel korábban Etelka lányod is tanult. Ő és a Kossuth Egyetemen a *Műveltségünk pillérei* című sorozatot szervező Gyöngy Péter is, Makoldi Sándor tanítványai voltunk. Békés megyéből érkező, akkor éppen egyfolytában Erdély-járó, a népi kultúrára, viseltre, zenére és táncra rácsodálkozó ifjúként elemi, szemet, lelket nyitó hatással voltak rám ezek az előadások. Valósággal ittam, ittuk a szavaidat! Olyan természetességgel beszéltél a tájról és a benne élő emberről, a térről és az időről, és mindezt szerves egységben vonó szakralitásról, mint előtted még senki.

Kedves Jóska, itt az idő bevallani, hogy nagyon sokat köszönhetek a veled való találkozásnak! A tőled és a kedves tanáromtól, Makoldi mestertől kapott szemet nyitó indíttatás nyomán találkoztam s kerültem kapcsolatba Bosnyák Sándorral, Domokos Pál Péterrel, Erdélyi

[49] „Mivel többen is kérték, megpróbáltam emlékezetből leírni a Molnár V. József temetésén elmondott búcsúzásom szavait. A képek Kanalas Éva felvételei. 2022. március 12.” https://www.facebook.com/photo/?fbid=10216356027452648&set=pcb.10216356032612777.

Zsuzsannával, Halász Péterrel vagy éppen Kallós Zoltánnal! Élénken emlékszem arra is, hogy valahogyan ekkor és innen indult útjára az *Örökség Népfőiskola* is, ami sok éven át járta körbe és körbe az egész országot, hogy ráirányítsa a figyelmet a népi kultúra, a hagyomány, a honismeret fontosságára, és bemutassa azt a látásmódot, amit talán a legtalálóbban szerves műveltségnek, szerves látás és gondolkodásmódnak nevezhetünk. S azután ez a mozgalom, a belőle kipattanó szellemi, lelki szikra lobbantott lángra ország-, mi több, Kárpát-medence-szerte számos helyi kezdeményezést, közöttük az azóta is folyamatosan működő újkígyósi Ipolyi Arnold Népfőiskolát is. Emlékszel, egy-egy vacsora után milyen lelkesen nézted, elemezted gyermekeink bontakozó rajzait! Nem csak nálunk, ország-szerte voltál családtag, bölcs nagypapa. Abban, hogy magánóvodát, majd katolikus óvodát alapítottunk, ott volt a példád, ott az emberi lélek mélyén rejlő s hited szerint előhívható kollektív tapasztalás, velünk hozott lélek-mintázat.

Kedves Jóska! Itt állunk a koporsód körül és bizony nyugtalan a szívünk! Eddig tanítottál, szeretettel, bölcsességgel intettél minket, bizony még nem érezzük át teljesen, de fájni fog a hiányod! Éppen most hallottuk a Plébános Úrtól Jézus szavait: „Én vagyok az út, az igazság és az élet – Senki sem jut el az Atyához, csak általam…”

Drága Jóska, érezzük, hisszük, tudjuk, Te nehéz, hosszú, embert próbáló életedben ezt az utat jártad, erre az útra vezetted a reád bízottakat is!

Légy az ügyünk, légy a megbékélés, mint életedben is voltál, légy a szeretet képviselője, legyél a mi pártfogónk, szószólónk, ott az Örök Hazában! Nagy szükségünk van rá, Rád!

Isten nyugosztaljon!

Molnár V. József, a természetes műveltség újraélesztésében vezérlő kalauz

Magyar műveltségi fundamentumokban
ástál le az emberiségi alapokig,
legszélesebb körből vett építőkövekből
emelted magassá elméletedet.

Lelkünk senkiéhez se hasonlító
gyökerei újra felfakadtak általad,
régóta dédelgetett gondolataidat
egyetlen egyesült szakmává érlelted.

Képezted magadat, mondanivalódat,
tanítványaidat, s világ virágodat,
elődeinkből származott természetes
magunkat megszerettetted velünk.

Nagyszabású szellemi vonulatot
jelentő új színvonalon élesztetted fel
boldogulásunk legfontosabb emlékeit
és eszközeit, jó hiteit és áldásait.

Erkölcsöt teremtettél a mindennapoknak,
mindnek a maga szerepét az évkörben,
ünnepként élhetjük a mindegyikhez kötött
szokást, teendőt, tanulságot.

Szembefordulva mindennel, mit eddig
tanultunk, megyünk életutunkon,
mert saját küldetést nyit előttünk
magyar sorsunk, világi rendeltetésünk.

Másként nézünk már alakzatfelbontó
szemüvegeddel az ember világára,
egyetemességet fedezünk fel a
lélegzeti szünet nélküli ábrázolásban.

Levetkezünk, elvesztünk minden
részlegességet, és megnyerjük az örök
üdvösségnek számító hatalmas nyereségként
értékelt szerves teljességet.

ÍRÁSTÖRTÉNET

Berényi László Géza (Budapest):

Korong vagy tábla, mind EGY!
Tatárlaka üzenete[50]

1. dia

A szkíta „Kozmikus **EGY**ségtudat”-nak, avagy *KöR*-öSZ-TéNY tudatnak nevezhető világszemlélet jelképei a TéR*Idő* 4 dimenzióját hasznosítva, *holografikus film*ként viselkednek.

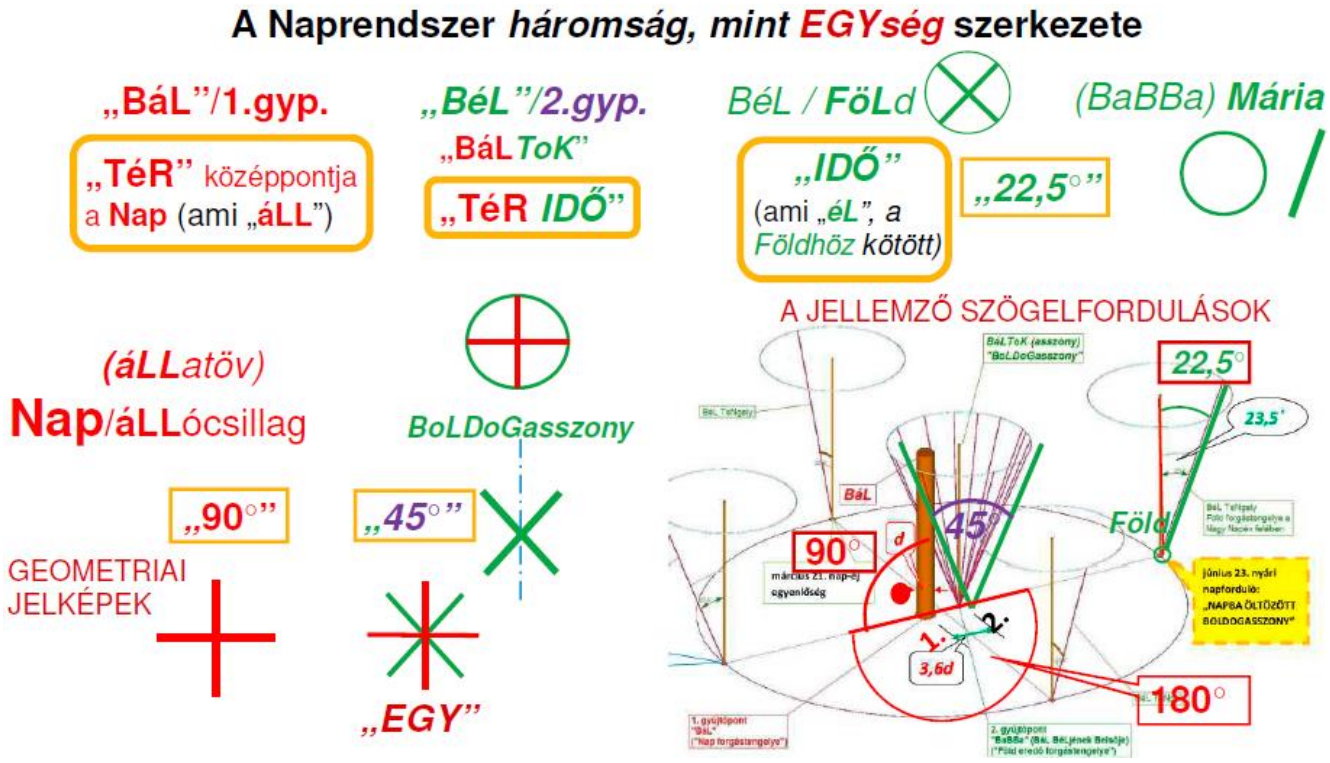
A „*holografikus film* előhívása”, a jelképek értelmezése, információ tartalmuk kibontása már az 5. dimenzióba visz bennünket.

Az 5. dimenziót az „Információval” (magyarul: TéNy) azonosítjuk.

A jelképek a TéR-TéRIdő-*Idő* háromság megidézését a teljesség igényével tették, azaz a térbeli megjelenítés mellett még egy sajátos *időbeli* koordináta rendszerben (szögelfordulásokkal) is megjelenítették a fenti háromság egyes elemeit.

A következőkben néhány példát hozunk fel erre, mielőtt rátérnénk a tatárlakai korong és a két tábla tüzetes vizsgálatára, „*Tatárlaka üzenetére*”.

2. dia

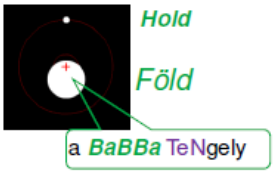
[50] Mivel a Tatárlakai Táblák a jelen előtti 8. évezred Kárpát-medencei embere termékei, így az alábbi „mindenségi egységtudat” elemzést elsősorban ide kell kötnünk, jóval későbbi scita és körösztény alakjában is. – *A szerk.*

3. dia

Tudós eleinknek az Ekliptikán, mint egy - mindenki számára elérhető – demonstrációs táblán, volt lehetőségük a planéták segítségével a világEGYetem „**TéR**-TéRidő-***Idő***” háromságát bemutatni.

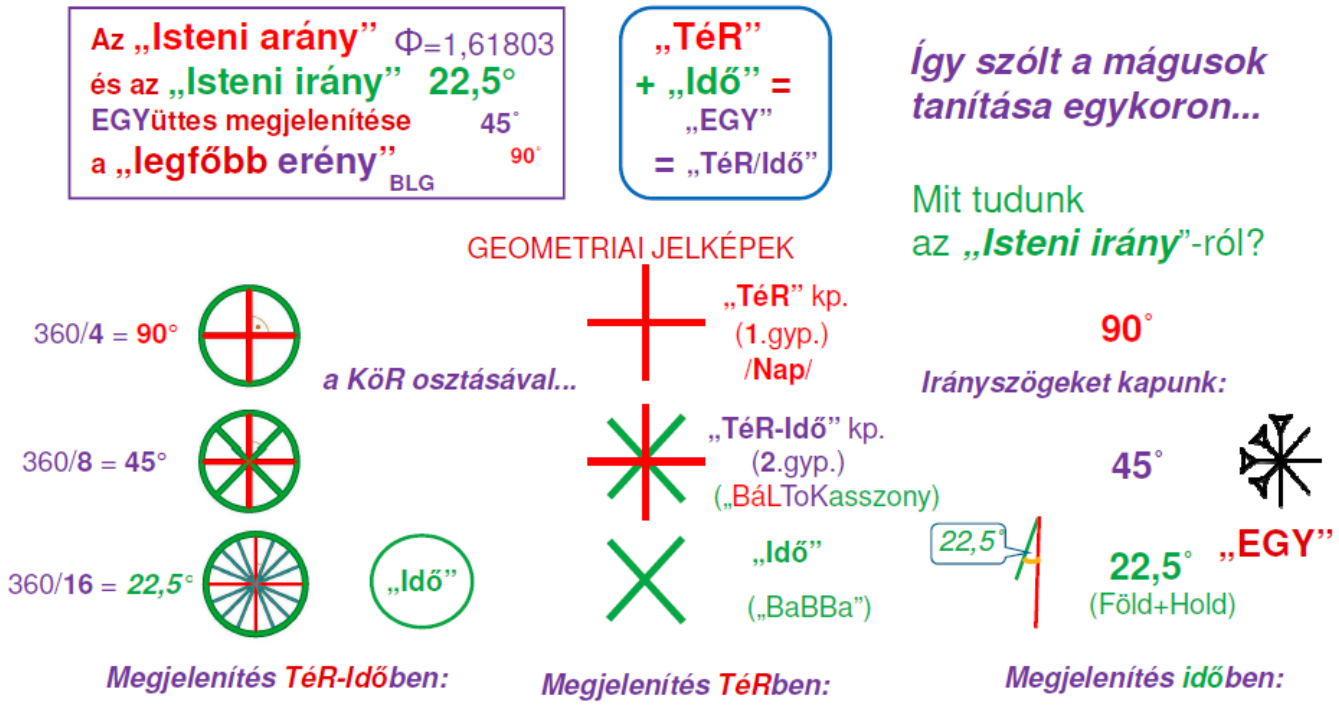
A **Nap** képviselte a **TéR** (Naprendszeren belüli) középpoNTját az **1.** gyújtópontban. Ezt „áLLónak” tekintették (áLLócsillag, „**BáL**”) a mozgó, ***éL***ő „***BéL***gók”-hoz (***BoLy***gókhoz) képest. A *BoLy*gók *közös súlypoNT*ját a ***2. gyújtó***pontban találjuk. Ide a „*precessziós kúpot*” képzeljük („***BéL***”), amely kúpot a ***Föld/Hold*** forgástengelye (a ***BaBBa*** TeNgely) rajzolja ki a Nagy Nap***év*** 25920 éve alatt. A kúp alak egy „tok”-hoz hasonlítható, így **BáL** ***ToK***jaként ment át a köztudatba. A **BáLToKasszony** kifejezés a BáLványok (és a „bálványimádók”) üldöztetése idején „illegalitásba vonult” – és szabályos hangváltással – **BoLDoGasszony**-ként vészelte át ezt az időszakot.

Együtt mozgó égitestekként tekintünk a ***Föld-Hold*** együttesre, melyek a közös súlypontjukon átmenő *(„közös”) forgástengely* (a ***BaBBa*** TeNgely) mentén tudnak csak elfordulni. A közös súlypont a *Föld*et a *Hold*dal összekötő TeNgelyvonalon a nagyobb tömegű *Föld* felszínének közelében található. A **BaBBa** elnevezés az egykori „szakzsargonban” keletkezett rövidítés: a ***B***áL ***B***éLjének ***B***elsője első betűiből származik. (***B***áL ***B***éLje /BoLygója/ a *Föld*, a *Föld* ***B***eLsője a *forgástengely*e)

A „**TéR**-TéRidő-***Idő***” háromság első tagját képviselő **Nap** ***látható*** az égen, míg a közös súlypontokban megjelenő forgástengelyek helyét csak bonyolult számításokkal lehetett meghatározni. Ez az (ős)tudás feledésbe merült, a „TéRIdő” (BoLDoGasszony) és a Földi „Idő” (BaBBa) eredeti elnevezése is értelmét vesztette. Csak az egykori jelképek helyes értelmezésével lehet ezt a világszemléletet rekonstruálni!

4. dia

5. dia

Az őstudás nyomai a hagyománytisztelő ősnépeknél ma is fellelhetők!

Peru (XX.sz.) „90°”

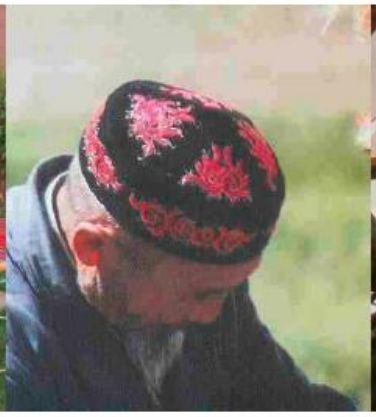
A fej mozgásformája a nyakon a *precesszlós kúpra* emlékeztet:
2. gyp. BoLDoGasszony

A *fej (2. gyp.)* itt is a Napba öltözik (1. gyp.) /Napkereszt/ a *KöR* alak a (Földi) *Idő* megjelenítése.
Mindez közös TeNgelyen. 3 > 1

Kazah sapka és jurta belső (XX.sz.) „90°” és „45°”

„Keresztpántos korona” házi használatra: a *KöR*kereszt a *TéRIdő*-vel azonos! *(2.gyp.)*

A *fej* mozgásformája a nyakon a *precesszlós kúpra* emlékeztet:
2. gyp. BoLDoGasszony =
TéR-Idő = EGY
/v.ö.: *GuR város* alaprajza/

a *KöR*kereszt és a nyolcágú csillag is a*TéRIdő*-vel azonos! *(2.gyp.)*
Mindez közös *TeN*gelyen. 3 > 1

Makro kozmosz
=
Mikro kozmosz
áLLat/növény

közös *TeN*gelyen
. 3 > 1

= = „*TéR-Idő*”

A jurta nemez burkolata *áLLati* szőr: „*TéR*”
fa vázszerkezeten (*növény: „Idő”*) **3 > 1** Háromság>EGYség

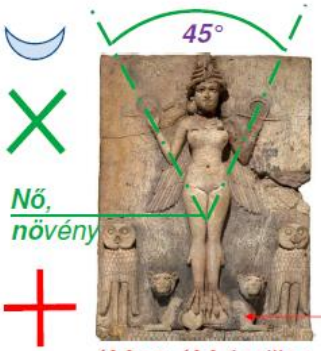
6. dia

TéR TéR/Idő Idő => „EGY” Együttállás a ***nyári napforduló*** időpontjában

„Lilith”
Közel–kelet, i.e.I.évezred

Föld/Idő

(22,5°)

(2. gyp.)
BoLDoG asszony
45°

Nő, növény

(1. gyp.) **Nap** jelképe: oroszlán
90°

áLLat, áLLócsillag

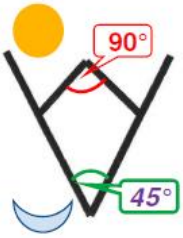
Pravoszláv ikonok
Kelet-Európa, i.sz.II.évezred

„KöR”
Föld/Idő

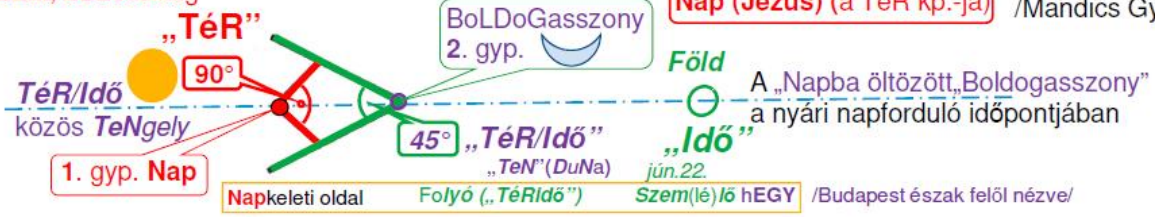

Nap (Jézus) (a TéR kp.-ja)

A Jenyiszej folyó partján
i.sz.I.évezred

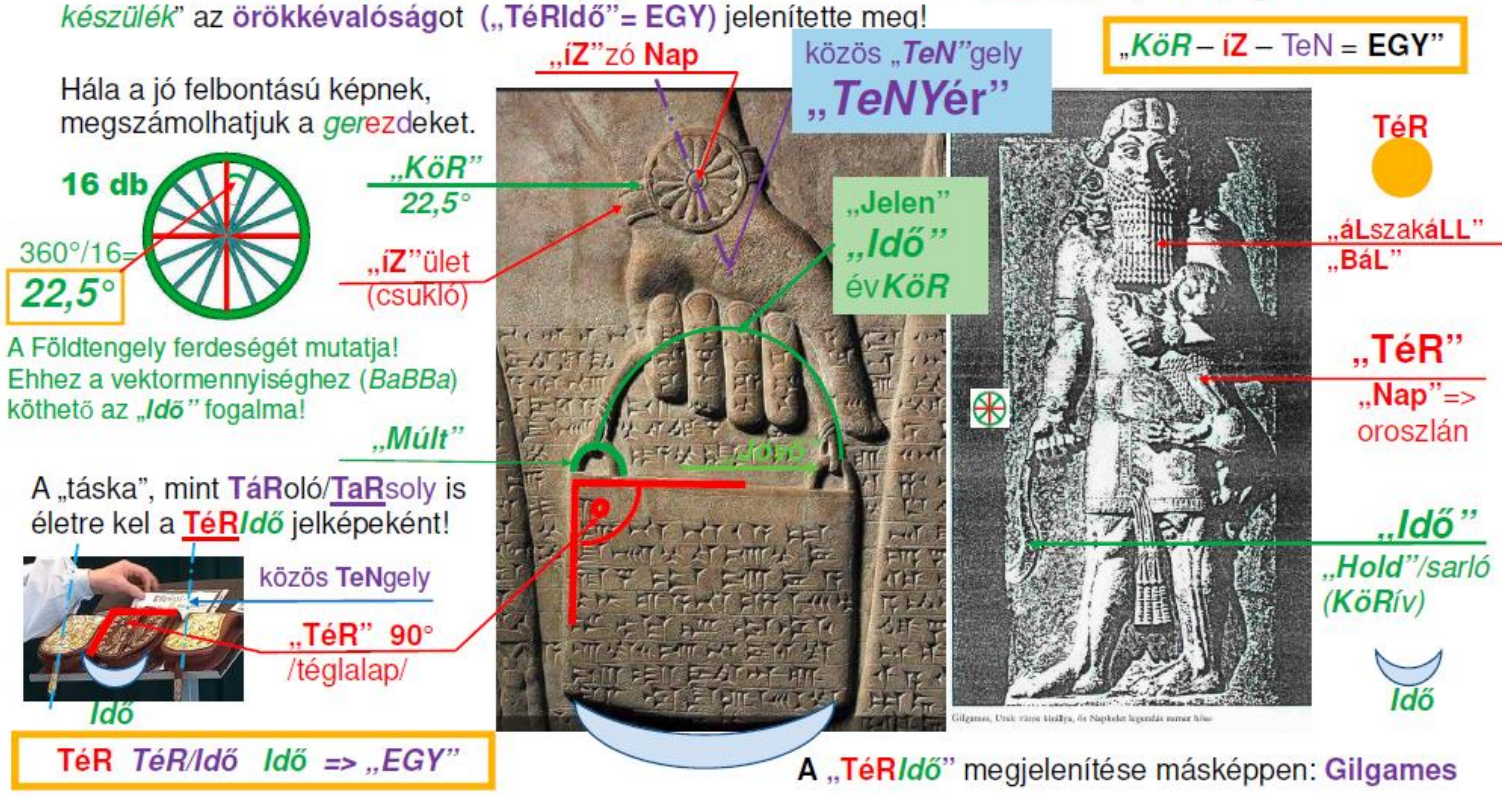

A Csíkok tamgája
/Mandics Gy./

7. dia

4000 éves relief Mezopotámiából: Megfejthető a „csuklópánt” titka! A *karóra* őse, mint „*időjelző készülék*” az **örökkévalóságot** (**„TéRIdő”= EGY**) jelenítette meg!

8. dia

A *KöRöSZTéNY tudat* jelszava: „**Minden EGY**!” Ezt az ókori **Egy**iptomban is tudták!

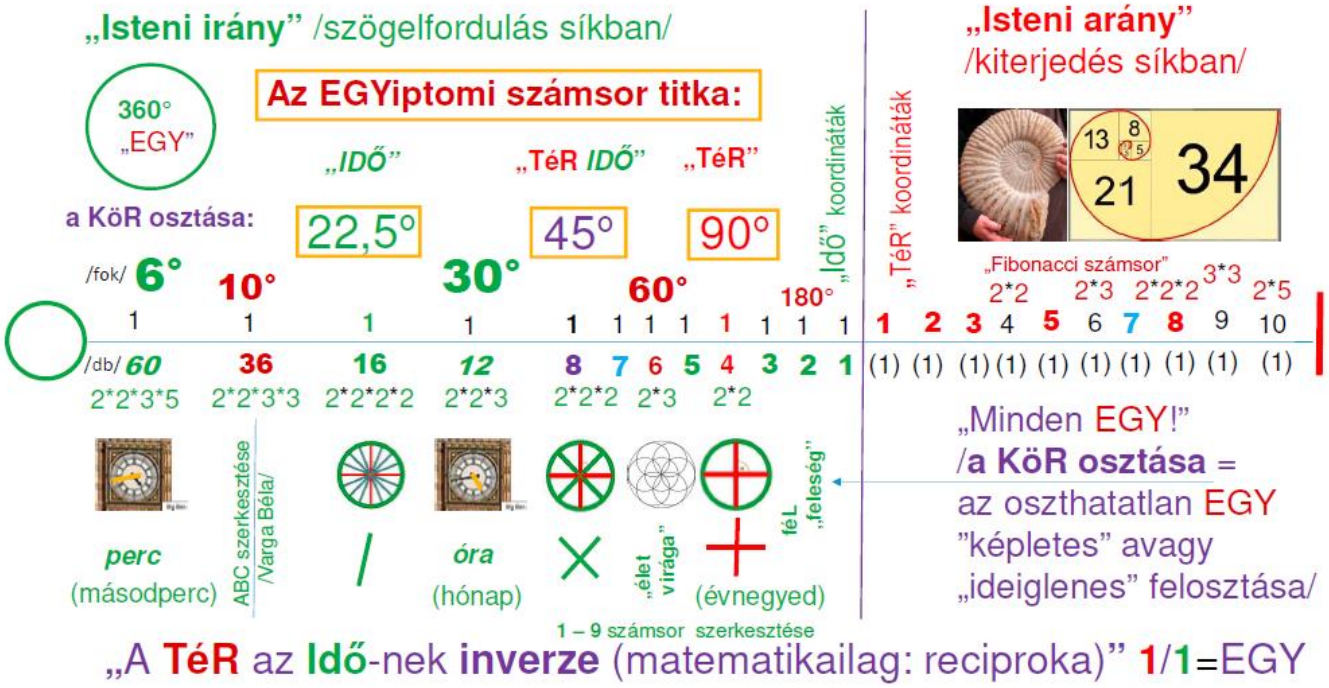
Ehhez is tartották magukat! Nem használták pl. a „*tizedes **TöRt***eket”. Vajon miért?

Végzetesen „meg***TöR***nék” az **EGY**-et *tizedes törtek* alkalmazása esetén!

A ***TöRt***ből az EGÉSZ már nem rekontruálható!

Az időszámítás kapcsán alkalmazott módszer „a *KöR* osztása” jelentett segítséget számukra: a „ciklusidőt” (évet, napot) egész számú osztással alkalmas *időEGYséggé* alakították: *évnegyed, óra, perc.* Az *idő* múlása szögelfordulással arányos. A *360°-os KöR* az **EGÉSZ** vagyis az **„EGY”.** Előbb-utóbb zárul a *KöR*, kikerekedik az **EGÉSZ**, töretlenül kapjuk vissza az **EGY**et! Ez nem mellékes körülmény, mi is „abból vagyunk”!

9. dia

10. dia

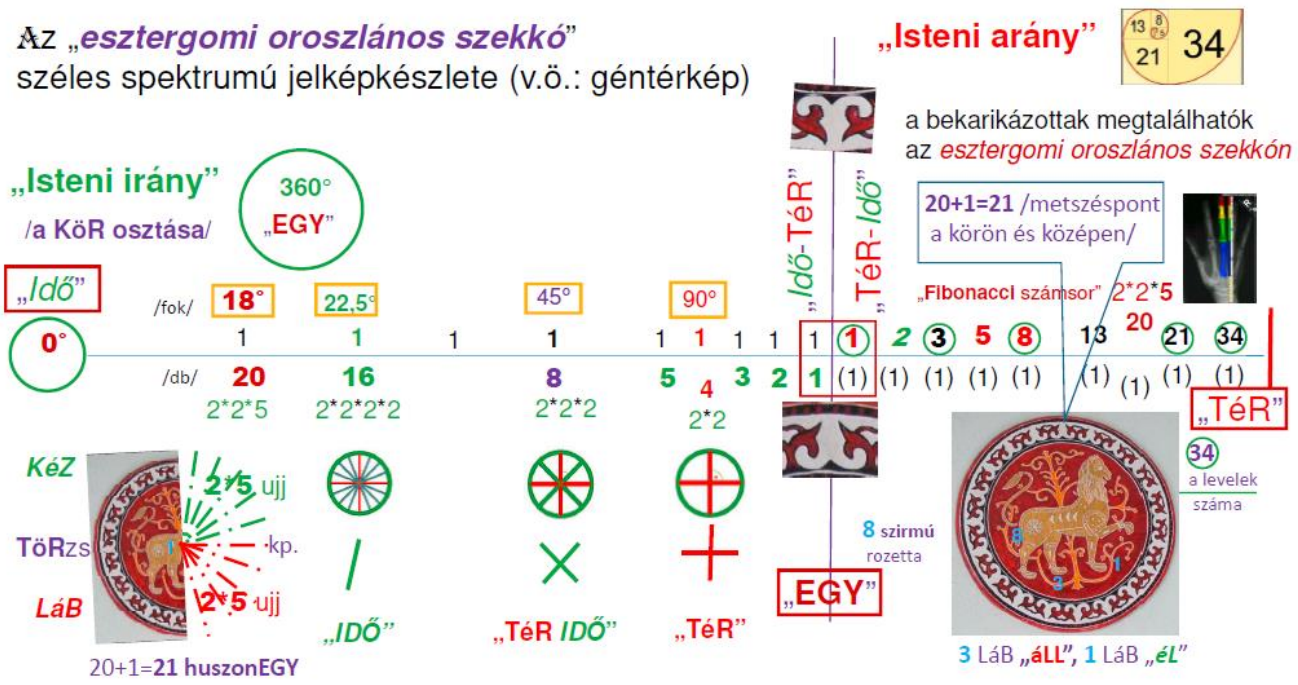
Egy – alig több, mint ezer éves – hazai példán tanulmányozhatjuk a mágus módra megidézett TéR-*Idő*t.

Az „***esztergomi oroszlános szekkó***” kellően részletgazdag jelképegyüttes és - mint azt láthatjuk majd a következőkben – minden részletében ugyanazt az **EGY**-et, a TéR-*Idő* **EGY**ségét jeleníti meg különböző analógiák segítségével.

A „**TéR**-TéRidő-***Idő***” háromság tagjait – szokás szerint - a rájuk jellemző forgásszögek (**90**°, **45**° és ***22,5***°) segítségével idézték meg, emellett még más, korábbról ismert analógiák is előkerültek. A **TéR** (ami „áLL”) **áLL**attal jelképezhető, az ***Idő*** (ami „***éL***”) egy „*Földhöz kötött*” ***növénnyel***.

A **Nap** képviselte a **TéR** (Naprendszeren belüli) középpoNTját az **1.** gyújtópontban. Ezt „áLLónak” tekintették (áLLócsillag, „**BáL**”) a mozgó, ***éL***ő „***BéL***gók”-hoz (***BoLy***gókhoz) képest. Egy négylábú áLLat, a „hatalmasnak” mondott *oroszlán* önmagában is alkalmas lehet a TéR 3 és az *Idő 1* dimenziójának egyidejű megjelenítésére. Az oroszlán 3 lábon áLL, a 4. lábát emeli, amely tehát „éL” (mozog). A 4 láb vagyis a 3+1 dimenzió közös **TöR**zsre van fűzve, amely az **5.** dimenziónak, a **TÉR**Időnek (az **EGY**-nek) feleltethető meg!

11. dia

12. dia

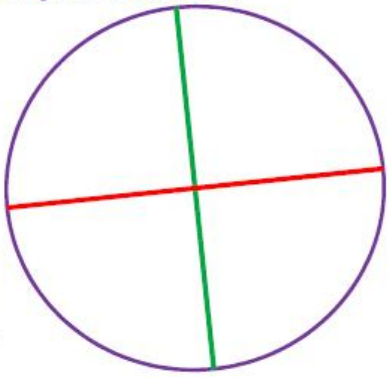
Milyen összefüggéseket rejtenek az oroszlános szekkó jelképei?

1./ Mit rejtenek a geometriai formák?

A „**körkereszt**” a „Rendezett világ**EGY**etem” gömbjének „tengely irányú” nézetrajza.

Tehát az „**EGY**” **nézetrajzáról van szó!**

3 > 1 „EGY”

13. dia

2./ A tengely vonalak helyére milyen jelképek léptek? *3 > 1 „EGY”*

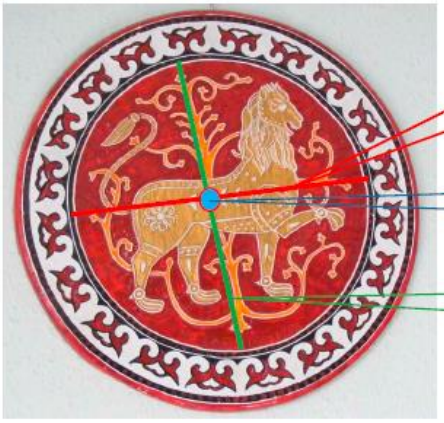
Az **áLLat** (oroszlán) jelkép a **TéR** középpontjában, az Ekliptika **1.** gyújtópontjában lévő **Nap** („**áLL**ó csillag”) megfelelője. A Naprendszerben ez a fix pont, azt feltételezzük róla, hogy „áLL”. Neve: **„BáL”**
Az oroszlán sörénye – szemből nézve – napsugár koszorúként hat. /Surena – Szörény/

A **FöLd**höz kötött **Növény** az ***Időt*** jelképezi, amely állandóan folyik, vagyis nem áLL, hanem **„éL”** (mozog, forog, kering, növekedik). Neve: ***„BéL”.*** Ebből lett a ***BéLgo > BoLygó*** elnevezés.

Az állatnak és a növénynek is van **TöR**zse (ez a köztes „**TéR**”).
A TéRnek („**BáL**”) és az Időnek („**BéL**”)is van közös pontja a **TeN**gelyen: (TéR/Idő pont).
A *metszéspontban* tehát a TéR/Idő, maga az **„EGY”** rejlik!

„BáL” TéR „BéL”

/Háromság vagyis **EGY**ség/

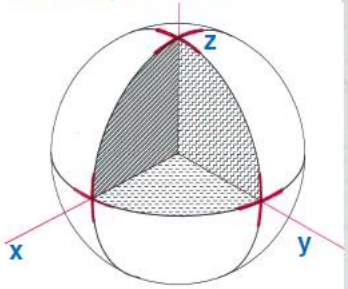
14. dia

3./ Általános nézet

Általános esetben
3 metszéspontot látunk:
Piros kereszttel jelölve.

A nem látható oldalon is
3 metszéspont található:
sötétkék kereszttel jelölve

/a **TéR/Időt** jelölő metszéspontok **3+3**/

Az oroszlán a Nap állata: „BáL”

Az „éLetfa” a precessziós kúp TeNgelye: „BéL”

A ***téli napforduló*** időpontjában a **Nap** (az oroszlán) van közelebb hozzánk!

Íme egy második nézet ugyanarról az *EGY*-ről!

3 > 1 „EGY”

15. dia

5./ Az oroszlán testén lévő jelek értelmezése /Rozetta - 4 ék – csuklópánt/

Az oldalán **4 ékkel** ellátott szittya oroszlán

„**Rozetta**” – Nyolcágú csillag: **TéR**/**Idő** > „**EGY**”

TéR **Idő**

4 ék /”borda” 4 db „**S**” rovásjel >>> > 4 „**S**”arok

Miért van a *ViL*ágnak négy sarka?

A precessziós kúp belső szöge: *22,5º* a ***hun fibulán***

3 > 1 „EGY”

KöRpánt + csukló ***íZ***ület + közös **TeN**gelyen
KöR – ***íZ*** - ***TeN*** háromság > ***„EGY”***

A **TéR** és az **Idő** (a 4 dimenzió) **EGY közös TeN**gelyen: a „négysarkú” Világ**EGY**etem

16. dia

6./ Melyik jelkép van hozzánk (a szemlélőhöz) közelebb?

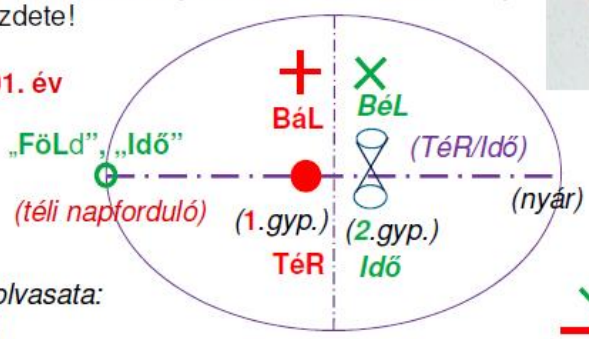

A földi szemlélőhöz közelebb a **Nap áLLata** az oroszlán van!

Az **1**. gyújtópontban lévő **Nap** („**BáL**”) mögött a *2*. gyújtópontban (a *BoLy*gók közös súlypontjában: „***BéL***”) a FöLd+HoLd forgástengely (BaBBa) eredőjét kirajzoló „precessziós kúpot” találjuk.

Kikövetkeztethető *az együttállás időpontja*: **a téli napforduló**, az új Év (mi több: Évezred!) kezdete!

Tökéletes időzítés az **1001. év** „hajnalán” tervezett koronázáshoz!

A Növény mindenhol takarásban van!
*A **BéL** a **BáL** mögött van a FöLdtől távolabb.*

„ezerEGY”

(rovás: ezer) *(akkád olvasata: „EGY”)*

TéR/Idő

3 > 1 „EGY”

TéR **IDŐ** **TéR/Idő**

17. dia

7./ A **20 TeNgely** mindegyike szimmetria **TeNgely.** Közös **TeNgelyen** mutatja a **TéR és az Idő** jelképét.

A jelképek két variációban is értelmezhetőek! /A TéR*Idő* és az *Idő*TéR végül is ugyanaz az EGY!/

Tátika („KöR") > Növény)
FöLd/BoLygó "BéL"
„IDŐ" /2. gyújtópont/

KosSZarv („iS") > **áLLat**
„Nap" „BáL" > „TéR"
/1. gyújtópont/

Szarv > holdsarló
FöLd/BoLygó "BéL"
„IDŐ" /2. gyújtópont/

*Oroszlán*száj (virágnév)
„Nap" „BáL" „TéR"
/1. gyújtópont/

3 > 1 „EGY"

/A színezés (piros) a **2.** változat mellett szól/

1. Lehetőség A pirossal jelzett tátika virág *növény*ként az *„IDŐ"* megfelelője. A fehér kosszarv egy ***áLLat*** ismertető jele: **„TéR"**

/Mindkettő a TéR és az *Idő* EGYségét mutatja be/

2. Lehetőség Egyes négylábú állatok fején lévő szarv a (holdfogyatkozáskor látható) vízszintes állású holdsarlóra emlékeztet (*„Idő"*) A tátika másik neve: oroszlánszáj. Az oroszlán a „Nap állata", a **„TéR"** képviselője.

A „Napos-Holdas" címer megfelelőjét kapjuk egy korai változatban.

18. dia

Az ***„esztergomi oroszlános szekkó"***
széles spektrumú jelképkészlete, „géntérképe":

Minden jelkép az **„EGY"**-et mutatja be, így minden jelképről készülhet *spektrum analízis* hasonló módon!.

„Isteni arány" 13 8 21 34

a bekarikázottak megtalálhatók az *esztergomi oroszlános szekkón*

„Isteni irány" /a KöR osztása/

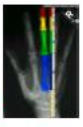
„Idő" 0°

/fok/	18°	22,5°	45°	90°
/db/	20	16	8	4 3 2 1 (1)

„Idő-TéR" 1 1 1 1 **1** (2) **3** (5) **8** 13 20 **21** **34** *TéR-Idő"*

20+1=21 /metszéspont a körön és középen/

„Fibonacci számsor" 2*2*5

„TéR"

34 a levelek száma

8 szirmú rozetta

KéZ 2*5 ujj
TöRzs kp.
LáB 2*5 ujj

20+1=**21 huszonEGY**

„IDŐ" / *„TéR IDŐ"* × *„TéR"* +

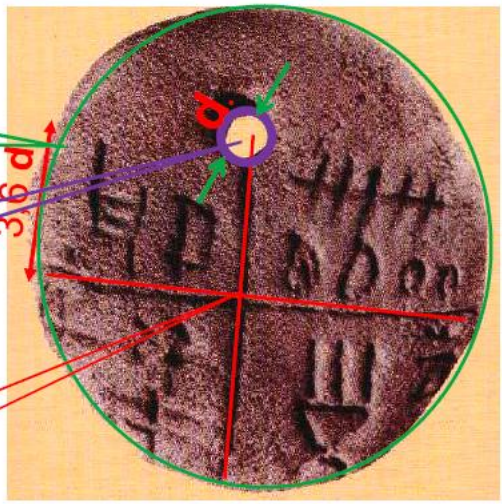
„EGY"

3 LáB **„áLL"**, **1** LáB *„éL"*
„TéR" 3 dim.,"Idő" ***4.dim.***

19. dia

A 6500 éves tatárlakai Korong is *„háromság, mint EGYség”* (TéR, TéR*idő*, *Idő* = EGY) szerkezetű!

Felülnézeti világmodell (1.)

A tatárlakai *Korong* a Naprendszert idézi meg a ***két gyújtópont*** segítségével.
/Rumi Tamás: Két Kör/
Az egyenlő szárú kereszt az ellipszis pálya egyik gyújtópontját jelöli, a Napot 1. gyp.

A *2. gyp.-ban, a bolygók közös súlypontjában képzelt precessziós kúp* (neve a „***tok***” forma után egykoron *„BáLToKasszony”* lehetett) jelképeként egy szabályos lyukat alakítottak ki.

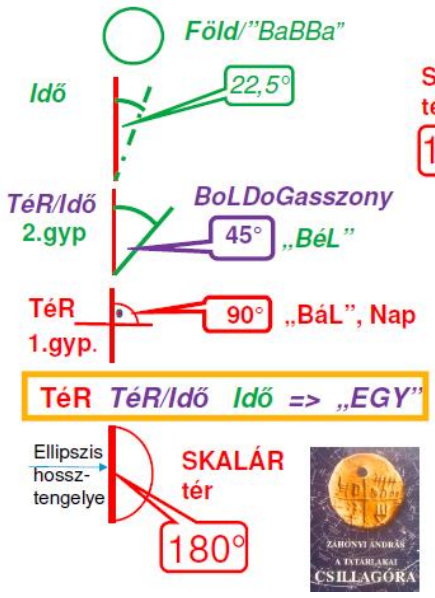
A két gyújtópont távolsága (***5,0 millió km***) = *3,6d*, azaz *3,6 x a Nap átmérője (1,4 millió km) jó közelítés!*

A Naprendszer elemei az előtérben a Mikrokozmoszt idézik (kódszáma a **7**), a háttérben az áLLatöv áLLócsillagai látszanak (a távoli Univerzum: a Makrokozmosz, kódszáma a spektrumban: **12**).

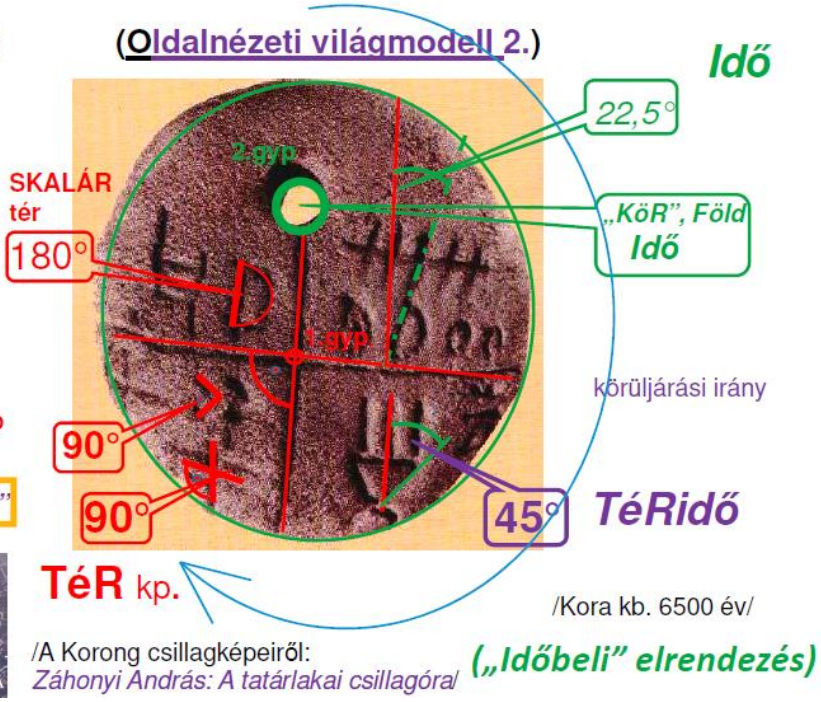
[51]

20. dia

A Korong csillagképei közé rejtett ***szögelfordulások***:

(Oldalnézeti világmodell 2.)

/A Korong csillagképeiről: *Záhonyi András: A tatárlakai csillagóra/*

[51] A Tatárlakai Korong korát 7500 év helyett újabban 2000 évvel közelebb hoznák, hogy ne a Tordos–Vincsa kultúra alá sorolhassák, hanem mezopotámiai hatásúnak. Lásd: Cser Ferenc, DaraiLajos: Dr. Torma Zsófia bárónő a földben és a szakirodalomban talált leleteiről. *Acta Historica Hungarica Turiciensia* 38. évf. 2. sz. 2023. pp. 120-122. https://epa.oszk.hu/01400/01445/00067/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2023_2_100-130.pdf – *A szerk.*

21. dia

Az egyes térnegyedekhez tartozó szögek és számértékek (1)

A jobb felső negyedben a Vizikígyó csillagkép oldal karjait, lábait „összefésülték” **5** párhuzamos szárat alakítva ki, melyeknek dőlésszöge a függőlegeshez képest ***22,5°. („IDŐ”)***

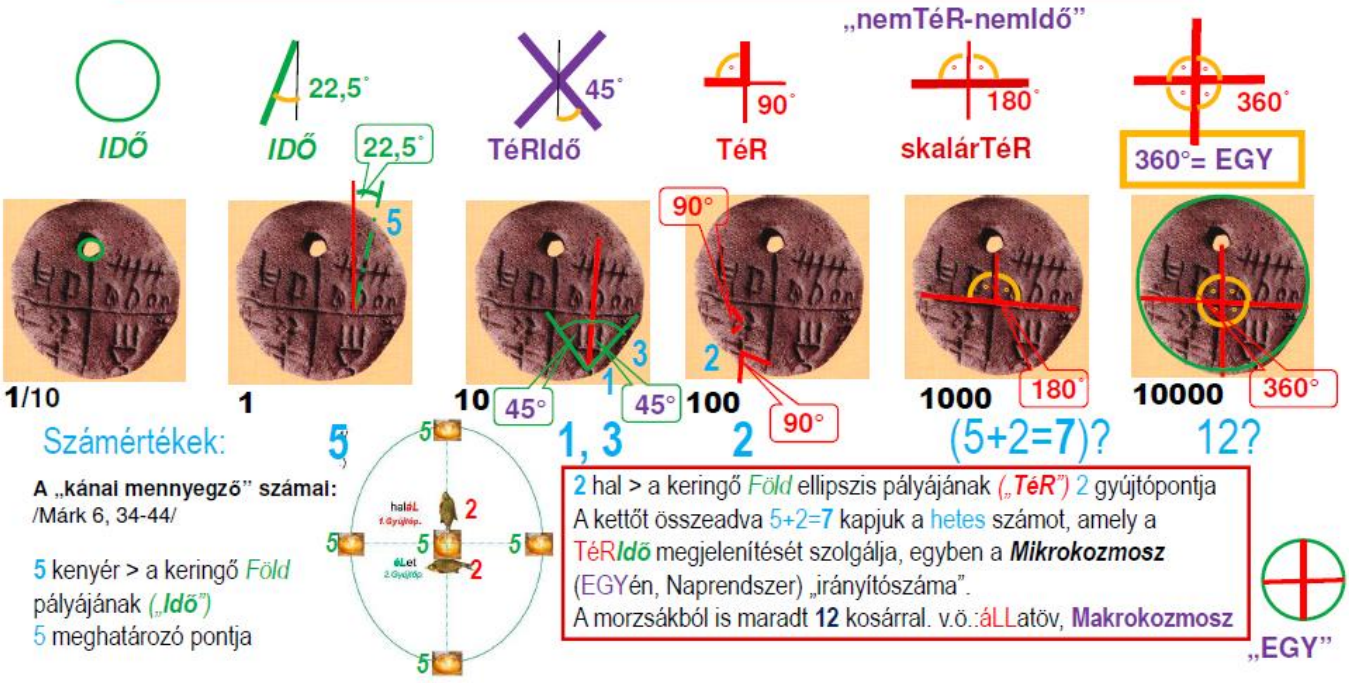
A jobb alsó negyedben **egy** derékszögű **három**szöggel találkozunk, melynek **két** másik belső szöge **45°**-os. **(„TÉRIDŐ”)**

A bal alsó negyedben szinte csak derékszögeket találunk. A **90°**-ot bezáró szögből 2x**7** = 14 darabot számolhatunk össze. **(„TÉR”)**

Az ekliptika hossztengelye – amely nyakba akasztott korong esetében függőleges egyenes – lesz a **180°** gazdája. *A negyedik negyedben* látunk egy ilyen alakzatot (hosszában megfelezett ellipszist). A **„SKALÁRTÉR”** jellemzője, hogy csak po**NT**okat tartalmaz. Kettőről biztosan tudunk ezen a **TeN**gelyen![52]

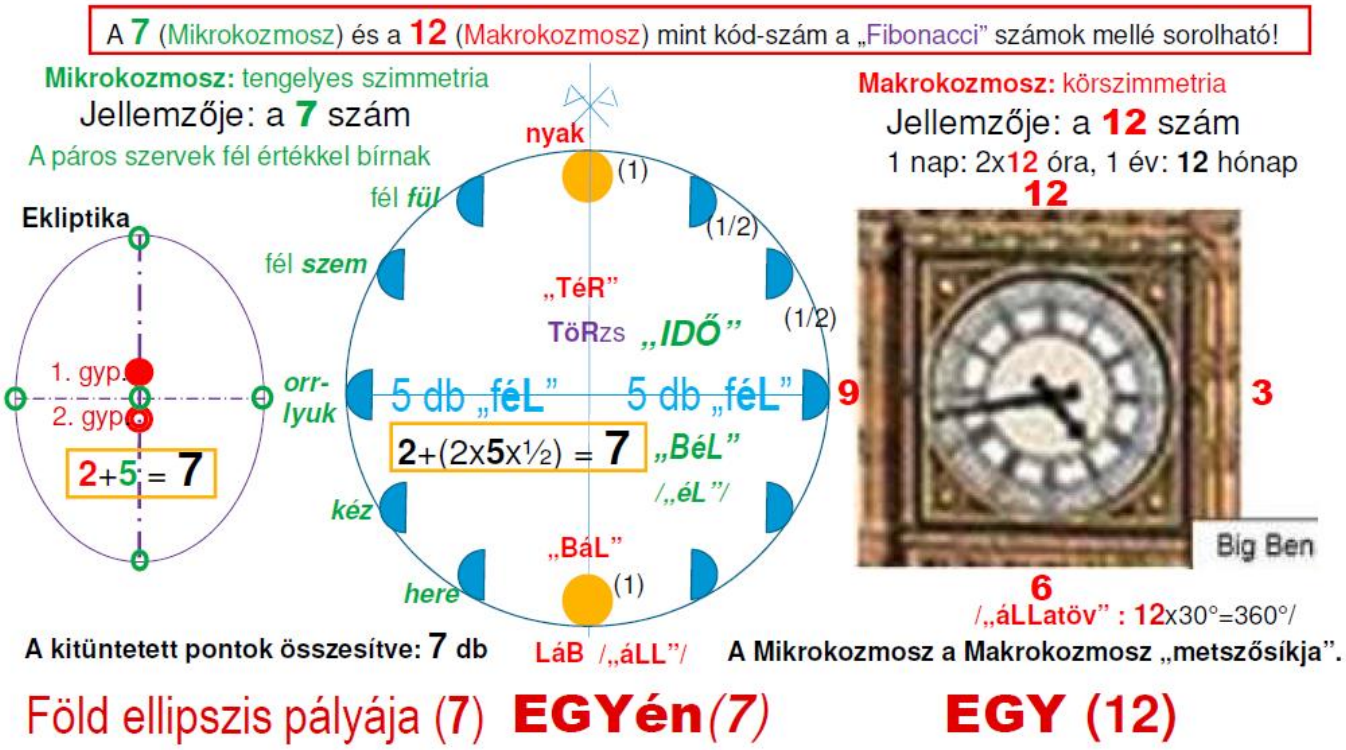
22. dia

Az egyes térnegyedekhez tartozó szögek és számértékek (2)

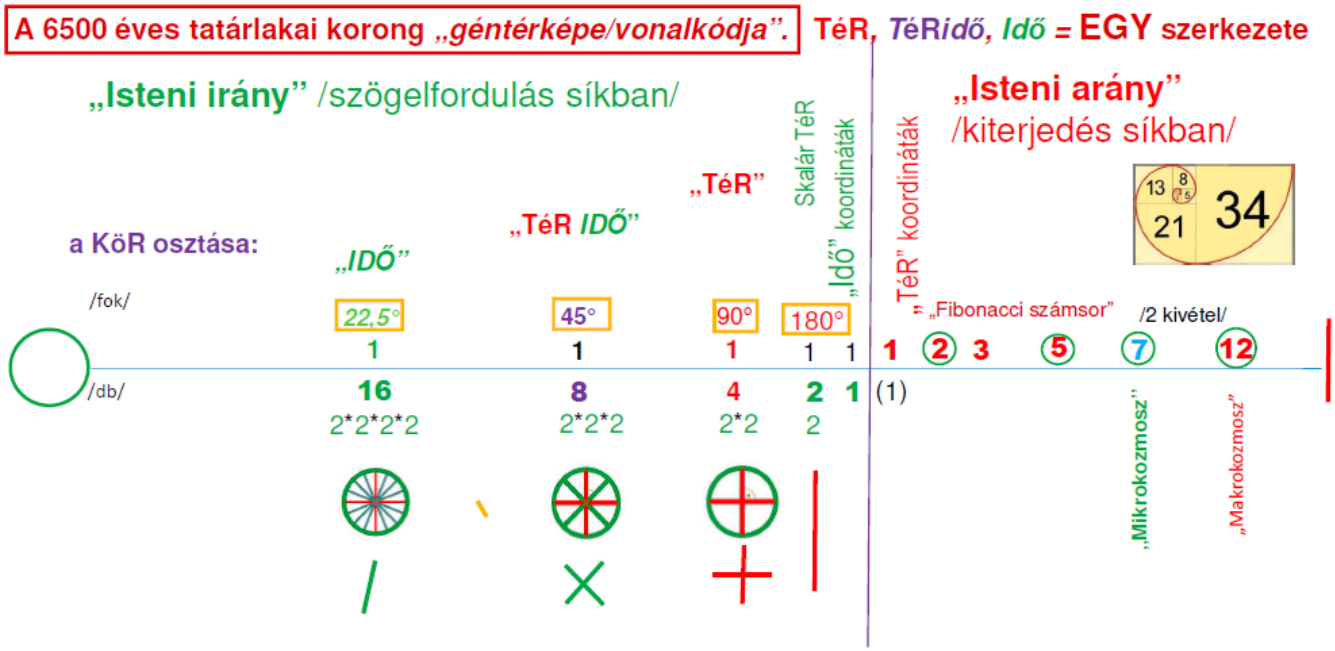

[52] A Korong feliratának egy megfejtése: Az anya házában növekedő, ősöket egyesítő három fiú a lemenő nap országában uralkodik. (Lippai Bertalan: Torma Zsófia és a folyómenti kultúrák öröksége. *AHHT* 38/2. pp. 45-46. https://epa.oszk.hu/01400/01445/00067/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2023_2_100-130.pdf.) – *A szerk.*

23. dia

A 7 (Mikrokozmosz) és a 12 (Makrokozmosz) mint kód-szám a „Fibonacci” számok mellé sorolható!
Mikrokozmosz: tengelyes szimmetria
Jellemzője: a 7 szám
A páros szervek fél értékkel bírnak
Ekliptika
1. gyp.
2. gyp.
2+5 = 7
nyak
(1)
fél fül
(1/2)
fél szem
„TéR”
TöRzs „IDŐ”
(1/2)
orr-lyuk
5 db „féL”
5 db „féL”
9
2+(2x5x½) = 7
„BéL”
/„éL”/
kéz
„BáL”
here
(1)
LáB /„áLL”/
Makrokozmosz: körszimmetria
Jellemzője: a 12 szám
1 nap: 2x12 óra, 1 év: 12 hónap
12
3
6
Big Ben
/„áLLatöv” : 12x30°=360°/
A kitüntetett pontok összesítve: 7 db
A Mikrokozmosz a Makrokozmosz „metszősíkja”.
Föld ellipszis pályája (7)
EGYén(7)
EGY (12)

24. dia

A 6500 éves tatárlakai korong „géntérképe/vonalkódja”.
TéR, TéRidő, Idő = EGY szerkezete
„Isteni irány” /szögelfordulás síkban/
„Isteni arány”
/kiterjedés síkban/
a KöR osztása:
/fok/
/db/
„IDŐ”
„TéR IDŐ”
„TéR”
Skalár TéR koordináták
„Idő” koordináták
„TéR” koordináták
22,5°
45°
90°
180°
1
1
1
1 1
16
2*2*2*2
8
2*2*2
4
2*2
2 1
2
(1)
1 2 3 5 7 12
„Fibonacci számsor”
/2 kivétel/
13 8 5 21 34
„Mikrokozmosz”
„Makrokozmosz”

25. dia

Összesítve** az eddigieket.* kijelenthetjük, hogy újkőkori eleink (itt a Kárpát-medencében is) a TéRidő*** korrekt megjelenítésére törekedtek. A két összetevőt - a **TeR**et és az ***Idő***t - **EGYidejűleg** jelenítették meg. A **TéR** a síkban egyenesekkel, az ***Idő*** (a *KöR* felosztása során kapott) „időarányos" szögelfordulással (esetenként *KöRiv* darabokkal) mutatható be.

Az *ekliptika 3 szereplőjét* az alábbi bezárt szögek jellemzik: ***22,5°*** **-** a Föld+Hold közös súlypontján átmenő közös forgástengelynek az Ekliptika normálisával bezárt szöge: a ***Földi „Idő"*** jellemzője. Ennek duplája a **45°** mely a precessziós kúp (a szakzsargonban : „BáLToK asszony") belső szöge. Ezt tartjuk a 2. gyújtópontban a **TÉR-Idő** kifejeződésének. A „Napkereszt" szárai **90°**-ot zárnak be, hasonlóan a **TéR** három dimenzióját megjelenítő 3 félegyeneshez. A Naprendszeren belül a **TéR** középpontját a Nap képviseli az **1**. gyújtópontban.

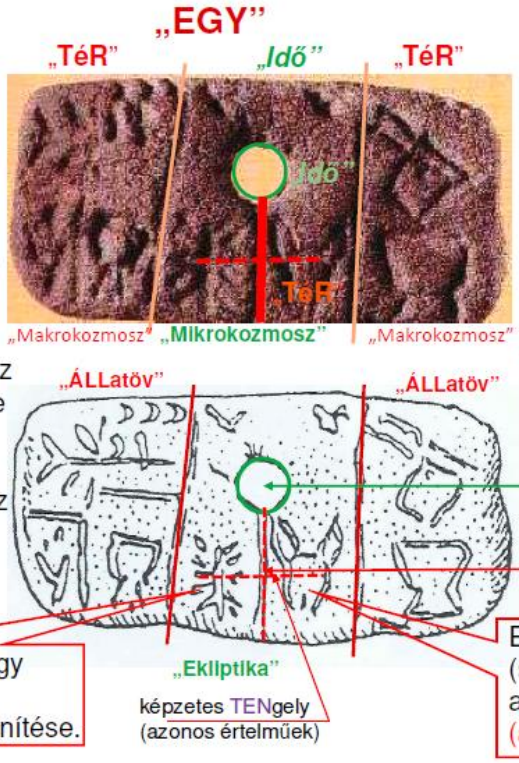
Az „isteni irány" szögei mellett az „isteni arány" számai: a Fibonacci számsor (és megfelelője a Fibonacci spirál) ugyancsak fontos jelentést hordoznak. A **TéRIdő** megjelenítése a feladatuk.

Két szám, melyek nem illeszkednek a Fibonacci számsorba, különleges figyelmet élvez. A **7** szám a Mikrokozmosz száma, az ekliptika kitüntetett pontjait tartalmazza. A Makrokozmosz száma a **12,** (a hónapok száma az évkörben, az állatöv állomásai az égen). A Mikrokozmosz a Makrokozmosz „felhasítva kilátszó belseje", e kettő a TéRIdővel azonosan **EGY**nek tekintendő.

Fentihez hasonló kapcsolat van a **TéR**ben felismert 3 rezgés (KöR-iS-TeN) és a Mikrokozmoszban, vagyis az Időben neki megfeleltethető (KaR-íZ-TeNyér testrészekről elnevezett) 3 mozgás között. KöRöSZTéNY = EGY!

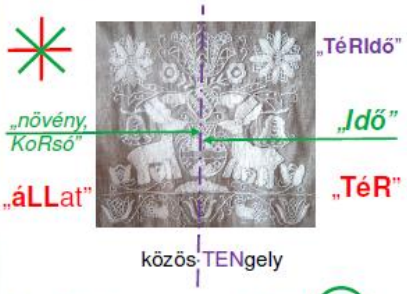
26. dia

A tatárlakai 2 tábla egyikét úgyszintén a súlypontja felett lyukasztották át, ezzel tették nyakban hordhatóvá!
A lyuk másik funkciója: a „BáL ToKjának" – a **2.** gyújtópontban megjelenő - „precessziós kúpnak" a megidézése. („***Idő***")
A 3 részre osztott tábla középső harmada így a – Mikrokozmoszhoz csatolt – Ekliptika összefüggéseire irányítja figyelmünket.
A két szélső harmad az **ÁLLatöv áLLó**csillagait mutatja („**TéR**") – ez már a Makrokozmoszhoz tartozik.
A kozmosz két szférája **egy**TeN-gely**ű**nek, „EGY"-nek tekintendő!

A sugárözönben áLLó „Szár" vagy egyenlő szárú kereszt a „**TéR**" középpontját jelölő **Nap** megjelenítése.

A tatárlakai 1.sz. tábla székelyudvarhelyi XX.sz-i „nagyírásos" analógiája

BoLDoGasszony/"BéL"
„Idő", 2.gyp.
szár /„áLL"/"BáL"
„TéR", 1.gyp.

Egy négylábú **áLL**at feje (szarv nélkül) a „**TéR**" jelképe, a 2. gyújtópontban lévő **Nap** (**áLL**ócsillag) megjelenítése.

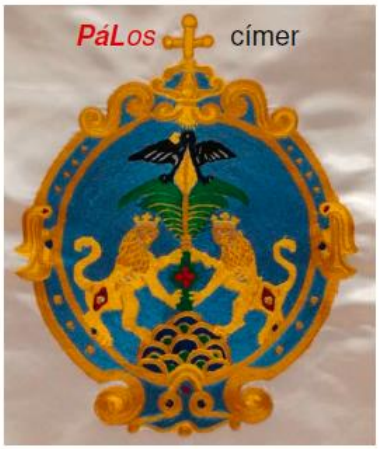
27. dia

A tükörképben ábrázolt két állat az **1. gyújtópontban lévő Napot jelképezi. A** *nyári napforduló* időpontjában a **Nap a 2. gyújtópontban lévő, növény jelképű** *(BoLDoGasszony* = „*precessziós kúp*") takarásába kerül. Az **áLLat** képsíkba forgatott két oldalnézetével érzékeltethető az együttállás, a **TéRIdő** *kitüntetett pillanata.* Költői megfogalmazással: ilyenkor ***„öltözik Napba a BoLDoGasszony"!***

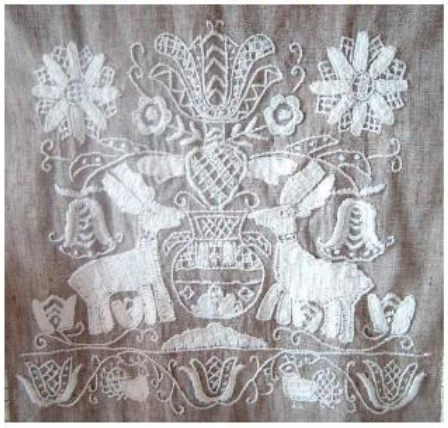
Nyakba akasztott **2. sz.Tábla** esetén a szemlélőhöz a Lyuk (**2.gyp.**) van közelebb, azaz nála is ***„Napba öltözik a Boldogasszony"***!

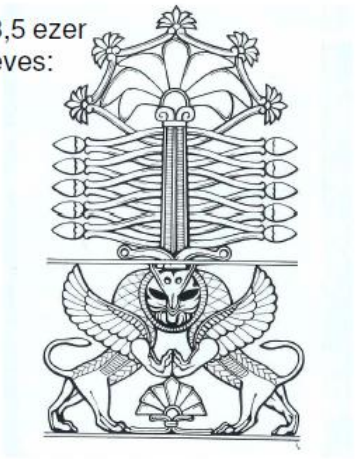

Hány **ÁLL**at van egy-egy képen?

3,5 ezer éves:

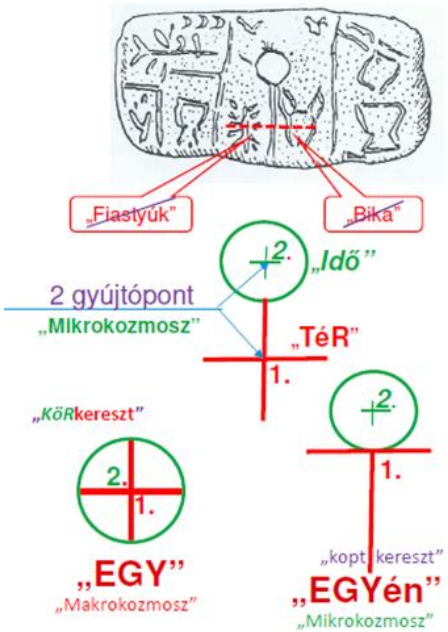

„Napba öltözött BoLDoGassszony" együttállás a nyári napforduló időpontjában

Egy ÁLLat két nézetben!

28. dia

A tatárlakai 1.sz. Tábla tanulságai, TéR*Idő* jelképek

Záhonyi András csillagkép azonosítása a jelzett két csillagkép esetében erőszakoltnak tűnik. A „"Fiastyúk" (Plejádok) tekintetében nehéz szimmetriát felfedezni az égi alakzatban, a „Bika" fején szarv helyett inkább szamárfüleket látunk.

Az alkotó szándékát abban véljük felfedezni, hogy a lyuk alatti 3 egyenértékű jelkép mellé az azokat összekötő vízszintes szárat a függőleges szárral összekapcsolva, gondolatban egy egyenlő szárú keresztet is kialakíthatunk, ami a TéR elsődleges jelképe (a síkban), amint azt a korongnál is megtapasztalhattuk.

A Mikrokozmoszban a TéR és az *Idő* névleges központja (az Ekliptika két gyújtópontja) *elválik* egymástól. A Mikrokozmosznak az egyénhez igazított, emberi léptékű változatában kissé módosítva, a jelkép a *„kopt kereszt"* formáját öltötte.

A Makrokozmoszban csak az „áLLócsillagokat" látjuk, mozgás nem tapasztalható. A TéR és az *Idő* „középpontja" egybeolvad. A **TéRIdő** (vagyis az „EGY") jelképe a **„KÖRkereszt"**.

53

[53] Más értelmezés szerint ez a Molnár V. József-féle magyar ház rajza. (Lippai 2023. pp. 45-46.) – *A szerk*.

29. dia

A tatárlakai két Tábla „emberi léptékű” TéRIdő jelképei

A **tatárlakai 1. sz. Táblán** a jelképek a két szélső harmadban az „áLLatöv” áLLócsillagait ábrázolták az égi elhelyezkedésüknek megfelelően.

A középső harmadban – a hozzánk közelebb lévő – Ekliptika planétái szerepelnek egyezményes jeleikkel. A TéR középpontját megjelenítő Napot, mint áLLócsillagot – többek között - egy áLLatfej jelképezi , ami már „emberi léptéknek”. tekinthető. Vagyis a Naprendszer még az *emberi léptékű* világhoz („Mikrokozmosz”) tartozik.

A közös tengelyű elrendezés (tartalmi szimmetria) a *közeli* és a távoli Univerzum azonos szerkezetére utal, a kettőt egymástól el nem választhatónak – vagyis „**EGY**”-nek tartja. Az ***Idő***t a *Föld*höz kapcsoljuk (periódus idő), így a *Naprendszer* (mint *Mikrokozmosz*) az „***Idő***”-nek ad otthont, a „**TéR**” a „Zodiákus” („**áLLatöv**”) csillagaival jeleníthető meg. A **TéRIdő** kifejezés a kettőt összekötő közös **TeN**gelyre vonatkoztatható.

A közös **TeN**gelyen, az ellipszis pálya hossztengelyén, a két gyújtó po**NT** („TéR” és „***Idő***”) között ***félúton*** van a „**Mindenség középpontja**”, az „**EGY**” mértani helye, amit/akit az **ATYA** személyesít meg. A SzeNT ***KoR***onán ezen a helyen találjuk az **ATYÁ**t a **TR**ónusán ülve. Oldalnézeti világmodell esetén az „égig érő” életfa/istenfa/világfa jelöli ki ezt a helyet.

Az „életfa” helyett a **2. sz. Táblán** – a léptékváltásnak megfelelően - egy fenyőágat látunk, amely egyben a tábla jelképeinek a súlyponti **TeN**gelyét (az Ekliptikának a „tavaszponton” átmenő **TeN**gelyét) jelöli ki.)

30. dia

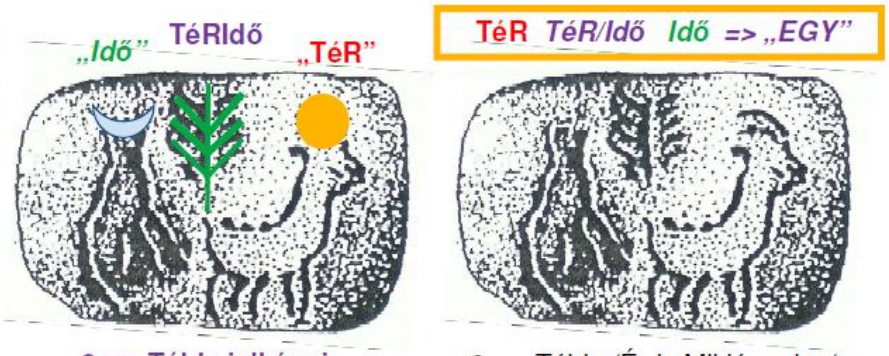
A tatárlakai 2.sz. Tábla jelképei

A tavaszpontból a Földről nézve ez látható az égen. /A Nap balra esik/ /részlet a Szent Koronáról/

a **TR**ón az ATYÁval középen van, félúton a két Gyújtópont (a Nap és a „Hold”) között!

A **2.sz. Tábla** mindezt *tükörképben* mutatja. Magyarázat: Mig a koronán felülnézetben látjuk az Ekliptikát, addig a **2.** sz. Táblán alulnézetben az egykorú megállapodás szerint. Így minden „***tükörképben***” érvényesül.
„***Őszpontból”*** *vett nézetnek* is tekinthető máskülönben!

2.sz. Tábla jelképei — 2.sz. Tábla /Érdy Miklós rajza/

szarv *TeN +* */áLLat/* *növény* — **2.sz. Tábla eredeti képe**

54

[54] A tábla más értelmezése: nemzési jelenet („KOS NEMZÉ NEMERÉT, Nimródot.” Lippai 2023. pp. 44-45.)

31. dia

A tatárlakai 2.sz. Tábla jelképei

A táblát mintegy felező fenyőág két oldalán ugyanazt a négylábú, rövid szarvú áLLatot látjuk más-más nézetben. Az – esetünkben 4 lábon áLLó - áLLat felismerése elsősorban oldalnézetben lehetséges. A jobb oldalon látható áLLat a **Nap** (vagy általánosítva: az áLLatövet alkotó áLLócsillagok) jelképi megfelelője.

A baloldali áLLat „tüntetően" hátat fordít a szemlélőnek, jelezve azt, hogy nem ö a fontos, hanem a valódi nagyságban látható (holdsarlóra emlékeztető) szarva. A vízszintes állású holdsarló (vagy az azt helyettesítő szarv) az együtt mozgó Föld+Hold közös súlypontján áthaladó forgástengelyének egyezményes jele. Ez a BaBBa tengely (**B**áL **B**éLjének **B**eLseje rövidítésként: ***BaBBa***). /***BaBBa Mária*** a képeken ilyen holdsarlón áll!/

A barlangrajzoknál számtalan esetben előfordult, hogy az oldalnézetben ábrázolt négylábú fején a szarvat 90°-kal elfordították, hogy az áLLat jelképtől (=Nap „TéR") leválasztva, a továbbiakban vízszintes állású Holdsarló jelképeként (=BaBBa „Idő") „élje életét". A **2.sz. Táblán** nem ez történt! Az egész állatot fordították el annak érdekében, hogy a szarva valódi nagyságban legyen látható!

Végül megkaptuk a „Napos-Holdas" címerekről ismert háromság korai változatát. Későbbiekben a harmadik elem, az eget a *Földdel* összekötő kapocs, a TéRIdő jelképe az „életfa" helyett egy **To**Rony volt. /"**Bá**(L)-***BeL*** **To**Rnya"/ Napéj**EGY**enlőség idején mutatkozik így, egymás mellett az ellipszis hossztengelyén a két gyújtópont: 1./ „BáL" a TéR középpontja, 2./ „BéL"- az ***Idő*** középpontja. Láthatóan az **EGY**enlőség a jelképegyüttes mottója!

32. dia

Bá(L)-***BeL*** **To**Rnya => **„EGY"**

BáL „TéR" **„TéRIdő"**, **Te**Ngely, po**NT** ***BéL,*** ***Bo***Lygó ***„Idő"***
1. gyújtópont, „**áLL**" **„Információ"** ***FöL***d(anya), „***éL***" *(forog, kering)*
Nap /**áLL**ócsillag/, **BáL***ToKasszony*
TRón, **Tu**Rul, **To**Rony **3 > 1 "Egy"**

Nap **Te**Remtő > **TR**ón **ATYA = „EGY"** ***7 Bo***Lygó /„Hold"/

a Szent Korona *„Pantokrátor" képén*
a **Nap** és a ***Hold*** között az **ATYA** ül.

„EGY"
=>
"ATYA"
=
KeRáL

Az Aranybulla előlapján a két égitest között
TRónon ülő személy: *KeR***áL**

Erdély címerén
a **Nap** és a ***Hold*** mellett
7 To Rony látszik:
Bá(L)***BeL*** **To**Rnya (?)

33. dia

A tatárlakai Korong és a két Tábla jelképei az „EGY”-et mutatják be <u>három egymásra merőleges irányból vett nézet</u> segítségével.

<u>Eszközeik:</u>

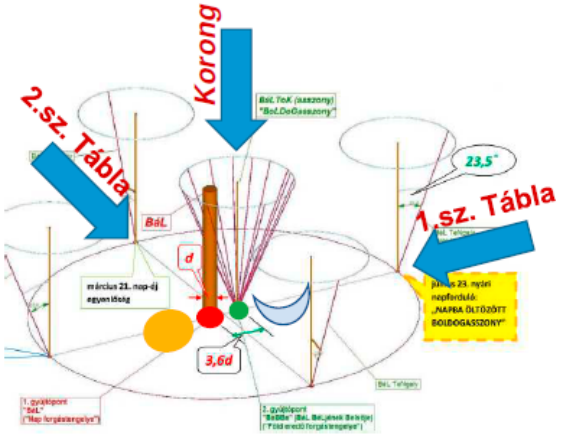
A Korongnál: A két összetevőt - a TeRet és az *Időt* EGYidejűleg jelenítették meg.
/az Ekliptika felülnézetben/

1.sz. Tábla: A kozmosz két szférája egyTeNgelyűnek, EGY”-nek tekintendő!
Az Ekliptika oldalnézetben – a Földről nézve, a nyári napforduló időpontjában

2.sz. Tábla: Láthatóan az EGYenlőség a jelképegyüttes mottója!
Az Ekliptika oldalnézetben – a Földről nézve, az őszi napéjEGYenlőség időpontjában

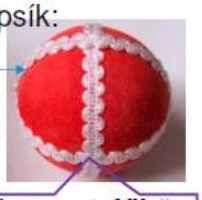
A TéRIdő 3 nézetben

/az Ekliptika („Mikrokozmosz”) 3 nézetét látjuk/

34. dia

A három képsík:
a „TéR” 3 dimenziója gömbalak: *„Idő”*

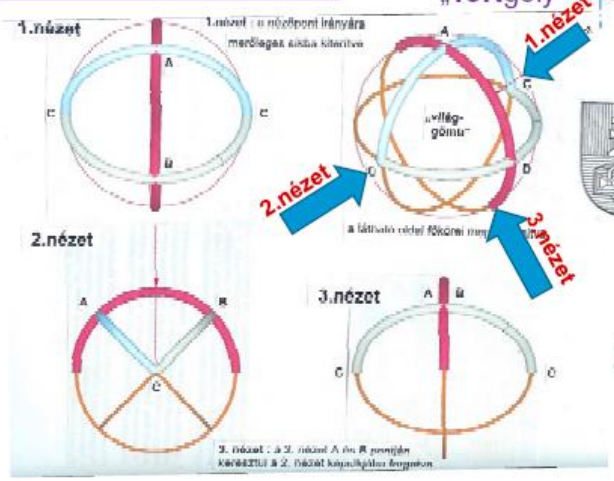
A közös rész , a 3 **főkör**: a „TéRIdő” = „EGY”

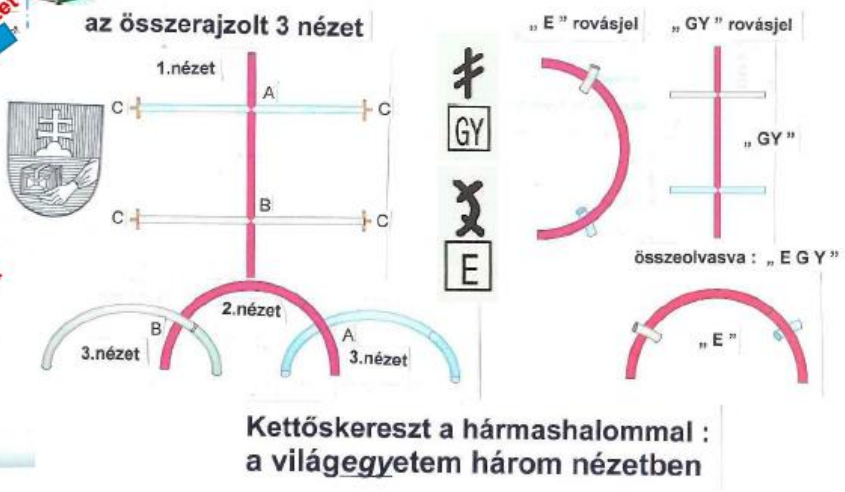
piroS: „TéR”
feHéR: *„Idő”*
közös „TeNgely”

A „**Minden EGY!**” felismerést , a KöR-öSZ-TéNY tudat jelképeit rejti *koronás címerünk*!
A világgömb (Makrokozmosz) 3 nézetét látjuk.

Rovásjelként kiolvasva > „EGY”

Kettőskereszt a hármashalommal : a világegyetem három nézetben

A koronás címer jelképei az „EGY”-et mutatják be <u>3 egymásra merőleges irányból vett nézet</u> segítségével.

35. dia

„TÉR”

A TeRet kitöltő **3 féle rezgés**

KöR-iS-TeN

Makrokozmosz

=

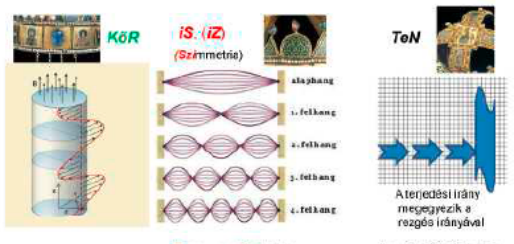
A 3 féle rezgés megfelelője **a 3 féle mozgás**

KaR-iZ-TeNyér

Mikrokozmosz

„Idő”

/ hullámtermészetű megnyilvánulás: /

Folyadékban (pl. tengeren) ennek megfelel :

ÖRVÉNY | SZÉL OKOZTA HULLÁM | CUNAMI (szökőár)

„KöR” „iS” „TeN”

A *3 féle rezgés* megfeleltethető *3 féle mozgás*nak :

/ részecske jellegű megnyilvánulás: /

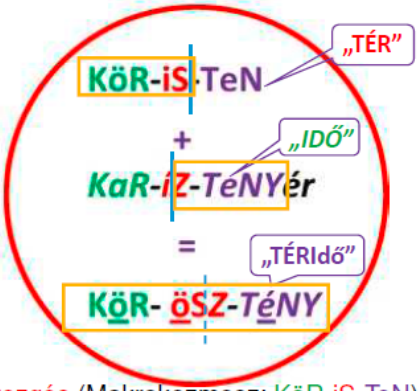
KaR > KöRmozgás

íZ(ület)>íZgő mozgás (fel-le mozgás)

TeNyér >TeNgely irányú (egyenesvonalú) mozgás /az 5 ujj = 5 TeNgely : csomópontja a TeNyér)

A világnézet neve: „Biofizika”

A Fizika (Makrokozmosz) és a Biológia (Mikrokozmosz) egymástól el nem választható: > BioFizika

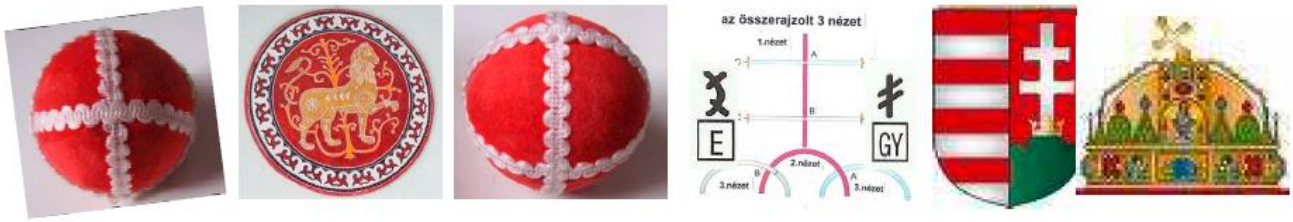

A rezgés (Makrokozmosz: KöR-iS-TeN) közelről *mozgás* (Mikrokozmosz: KaR-íZ-Tenyér). A kettő ugyanaz az **EGY**!

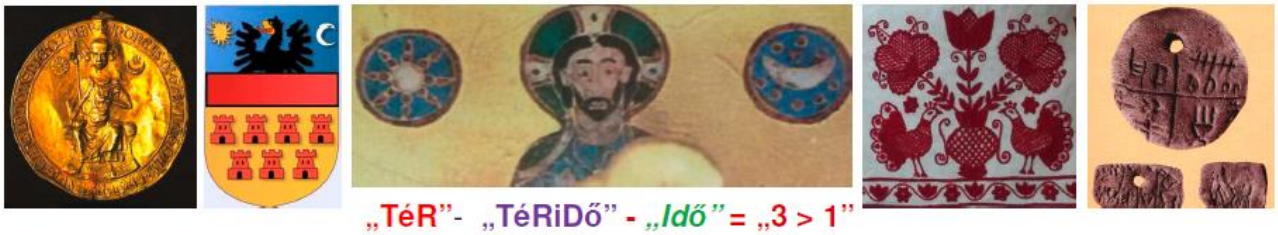
Az „őstudás”: a KöR-öSZ-TéNy tudat!
Más néven: **„kozmikus EGYség-tudat”.**

36. dia

„mind EGY!”

KöR - öSZ - TéNy => „EGY”

„TéR”- „TéRiDő” - „Idő” = „3 > 1”

Bognár Zoltán (Budapest):

A hun/magyar rovásírás jeleinek kialakulása

A következőkben a rovásírás jeleinek történeti kialakulását szeretném bemutatni, az egyszerű vonalaktól a bonyolultabb jelekig. A jelek nagyrésze egymással összefüggő rendszert alkot, egy másik kisebb csoportjuk szintén egy témához kötődik és vannak jelek, amelyek igazából egyik csoportba sem illenek, de létrejöttük szükséges volt, hogy kitöltsék az elképzelt rendszer hiányzó helyeit.

A rendszer alapja a naprendszerünk csillaga, az írásjelek a Napnak a Földről látható mozgására épültek, illetve más olyan megfigyelésekre, amik az éjszakai égbolton láthatók, ezért egységesek és egymásra épülők. A rovásjelek írási és olvasási iránya jobbról balra halad, ami szintén a Nap mozgásának a rögzítése. Az éjszakai égbolton a Föld forgása miatt a csillagok is forognak, változtatják a helyüket, az egyetlen biztos pont az északi féltekéről nézve a sarkcsillag.[55] Ha a sarkcsillag felé néz az ember, tehát északra, akkor a Nap jobb kéz felől kel és miután átvonul az égen bal kéz felé nyugszik. Ebből adódik az írás iránya, és nem másból.[56]

A jelek először vízszintesen álltak, később a fára való rögzítésnél viszont 90 fokkal elfordultak, hogy a rendelkezésre álló helyet jobban ki tudják tölteni, illetve így könnyebben lehetett a jeleket egymással összevonni. A jelek az elforgatás után is megtartották felismerhető alakjukat, bár az összerovások ezt igencsak megnehezítik. A függőlegesre fordult jeleknél viszont megváltozott, bővült a hozzá tartozó jelentés, és a Nap mozgásával kapcsolatos jelek a növényvilágból kaptak új értelmezést.

Nézzünk rá példákat.

A vízszintes jel — (Sz) a horizontot jelképezi, szel, szél vagy széles jelentéssel.

A függőleges jel I (Sz) a növényvilágot jelképezi, szál, szár jelentéssel.

A vízszintes jel (T) tér (eltér, letér, kitér) jelentéssel.

A függőleges jel (T) tart vagy támasz jelentéssel.

A vízszintes jel (Zs) zsarát, zsarátnok vagyis parázsló jelentéssel.

A függőleges jel (Zs) zsenge, zsendülő jelentéssel.

[55] Ennek ősi emléke a kínai vallásban megmaradt Sang-ti tisztelete, aki a Sarkcsillagon lakik. – *A szerk.*

[56] Mindenki emlékszik a mondókára: „Előttem van észak, hátam mögött dél, balra a Nap nyugszik, jobbra pedig kél." – *A szerk.*

Következzen a jelek részletes értelmezése.

 SZ (szel, szál)

Az első betű a legegyszerűbb forma, ami a számírásnak is első tagja, ahol a jelentése egy, mint egy ujj, betűként viszont SZ hang, így a hozzátartozó jelentés szál, szár. Az egyszál kifejezés is erre a jelre utal. Vízszintesre fordítva viszont a jelentése szel (átszel), szél, széles, ahogy majd más jelekkel kapcsolatba hozva látjuk.

 N (nappálya)

A hajlított jelek első, legegyszerűbb alakja az N betűt jelenti és 90 fokkal jobbra elfordítva a Napnak a pályáját ábrázolja, ahogy felkelésétől átvonul az égen. Ezt a jelentését a következő jelek is megerősítik.

 D (dél, Dél)

A D betű képe eredetileg szintén a nappálya félköríve volt, közepén egy rövid vonal jelölte a pálya legmagasabb pontját, ahol a Nap delel, ezért a jel Dél-nek felel meg.

 I (idő)

Az I betű ugyanilyen pályaíven görbült eredeti formájában, de a delet jelző rövid vonal a középtől arrébb került, így a jelentése az idő, amit a Nap mozgásával lehetett számolni. Ezeknél a jeleknél (D és I) az egyszerűbb használat miatt a görbülő vonal kiegyenesedett, de ebbe a Nap járását követő rendszerbe tartozik mindkettő. Az I betű jelénél a rövid vonal elhelyezése mindegy hova kerül a hosszú egyenesen, csak középre nem kerülhet, mert akkor ott összetéveszthető a D betű jelével.

 J (jel, jár)

A következő betű a J, aminél a kis vonal állhat balra vagy jobbra, a hozzá tartozó értelmezés pedig a jel, de vízszintesre fordítva lehetséges egy jár jelentés is, amit a K betűnél fogok bővebben kibontani.

 Í (ív, ír)

Ennél a jelnél a rövid vonalka tovább van húzva, itt is fordulhat mindkét oldalra, maga a betű az ábécében az Í, a jelentése pedig az ír vagy ív. Valószínűsíthető, hogy az ír és a ró összevonásából lett az író főnév és ige.

 T (tér)

Nézzük a következő jelet, ami a T betűt mutatja, a jelentése pedig tér (eltér, kitér, letér). Itt a rövid vonal nem a hosszabb egyenes végéről indul, hanem kicsivel arrébb onnan, Ha 180 fokkal elfordítjuk, akkor a rövid vonallal való jelentés lehet tart (beletart) vagy támasz is. Mivel ez a jel is Nap pályával van összefüggésben, a jelentése úgy értelmezhető, hogy a Nap keleten való kelése és nyugaton történő lenyugodása az év folyamán eltér valamennyire észak-déli irányba, vagyis eltér a megszokottól.

 C (celő?)

Ez a jel a C betűt mutatja és cél (régies szóval celőke) jelentéssel szerepel a legtöbb ismertetésben. Ha viszont 180 fokkal elfordítjuk és így lefelé mutat, akkor egy másik (növényi) jelentés is elképzelhető, de az a CS hanggal kezdődik, mint csíráz, csírázó.

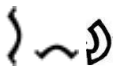
Ez akkor látszik jobban, ha a Zs betűvel hasonlítjuk össze. Ha viszont csak 90 fokkal forgatjuk jobbra (a lefelé mutató képet) akkor látszik még az eredeti jelentése (lásd majd a K betűnél), ami a kelő (ebből lett talán a celőke). A Nap körbejárt a pályáján és a horizont alól kel, a függőleges jel kelő (kikelő) jelentése, pedig a föld alól kibújó növényi csírát, hajtást mutatja.

 ZS (zsenge, zsarát)

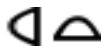
A ZS betű jele, zsenge, zsendül (növekszik) jelentéssel rendelkezik, és így lehet összefüggésben az előző betűvel, itt a két rövid vonal a hosszabb egyenes végétől arrébb került. A vízszintes ZS betű jele pedig a napjelek sorában vagy a téli napot jelentette, mint zsarát, zsarátnok, vagyis parázs, mert csak gyengén melegít, vagy a lenyugvó (felkelő) napot, ami vörösen látszik a horizonton.

 E (est)

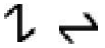
Az E betű ugyancsak a Nap pályát mutatja két rövid vonallal jelölve a hajnali derengéstől az esti szürkületig terjedő nappali világosság idejének végét, ezért a jelentése az est, este. Azért kellett két vonallal jelölni, mert egy vonallal jelölve, már az I betűt, az időt jelezte.

 É (éj)

Az É betűnél már a két rövid vonal a nappálya végénél található, ez pedig azt jelenti, hogy innen következik az éj, az éjszakai sötétség. Összerovásnál többször az N betűvel együtt használták (NÉ).

 NY (nyugszik, Nyugat)

Ezen a jelen a nappályát látjuk a horizonttal, ami az N és az SZ betűkép összevonása és azt mutatja, hogy a Nap már nincs az égen, vagyis lenyugodott. A betű tehát az NY a jelentése pedig nyugszik, de lehet a Nyugat is mint égtáj, már csak azért is, mert a következő jel erre is utalhat.

 K (kel, Kelet)

Ez a K betű jele, amit, ha balra 90 fokkal elforgatunk, hogy vízszintesen álljon2, akkor jobb kézről a Nap reggeli kelését mutatja, tehát jelentése kel vagy Kelet. A vízszintesre elfordított jelen a bal oldalon a horizonttól lefelé mutató vonalkája pedig vagy azt mutatja, hogy az éjszakában a Hold kel fel, vagy azt, hogy a Nap körpályán mozogva a Föld körül (így látszódik) most épp a másik oldalon kel, vagyis körbejár, ahogy a következő jel ábrázolja. Ha pedig visszanézünk a J betű képére, akkor így jobban érthető a J-nek a jár jelentése (körbejár), ami vízszintes jelen csak egy lefelé mutató rövid vonallal rendelkezik, míg a K betűjelnél van egy felfelé mutató rövid egyenes is, így jár-kel összefüggés is lehetséges.

 K (kör)

Ez a jel a K betűnek a másik ábrázolása, jelentése kör, de lehetett korong, kering, kerít, amik szintén a kör szóból erednek. A mostani szögletes rombusz forma szintén a fára, fába

való vésés, a rovás egyszerűbbé tétele miatt alakult át a kerek kör formából. Ez a jel szintén Nap szimbólum, a teljes körpályát ábrázolja.

 F (fő, forrás, Föld)

Az F betűt jelentő jel, ami voltaképpen egy körbe rajzolt x. Az X jel, mint a B betű jele, még egy jelen szerepel, az Ú-nál. Ennek a jelnek kettős értelme van, a Nap által körbejárt és a középen álló Föld, vagy pedig az LY betű képéhez hasonlítva fő vagy forrás jelentés. Régebbi változatokon egy vonallal is használták, de inkább a hajlított vonalból húzva, nem pedig a két hajlított vonal találkozásától, mert az egy másik jel.

 H (Hold)

A következő jel a H betű jele, jelentése a Hold, vagyis a Nappal ellentétes irányultságú égitest. Ez a jel is jobban értelmezhető, ha 90 fokkal elforgatjuk, és a nappályával szemben rajzoljuk az éjszaka látható Hold pályáját.

 Ö (öv)

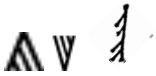
A következő betű az Ö, ennél a két rövid vonal a hosszabb közepére került és 90 fokos elforgatásnál, ahol a rövid vonalak lefelé mutatnak, egy övre hasonlít, aminél a derékszíj, vagyis öv két végét alkotja. Így a jelentése öv, de elsődlegesen, ahol a hosszú egyenes a horizontot jelképezte a jelentése égöv lehetett.

 S (süt)

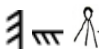
A következő jel szintén a Naphoz tartozik, ez az S betű, aminek jelentése süt (a Nap). A magyar nyelvben a süt szónak több jelentése is van, például melegít, világít, ételt készít melegítéssel, esetleg fegyvert elsüt. Maga a jel formája, a felhők között világító napsugarat mutatja. Régebbi ábráin még a Nap is látszik.

 G (gally)

Ehhez a jelhez hasonlít a következő jelünk is, az S betűjel egyik ága egy rövid vonallal van kiegészítve és ezzel mindjárt közelebb is kerülünk a G betű megfejtéséhez. A sütéshez régen faágakat használtak és nem akarok nyelvészkedni ezzel a megfejtéssel, de az ágalja szóból alakulhatott ki a gally szó, ami összefüggésben van a sütéssel. A süt visszafelé olvasva pedig tüs, tűs, amiből a tűz szó alakulhatott ki. A betű régebbi formáján még látszik a nappálya görbülő íve, amiből kinő egy elágazás, a jel hasonlít továbbá a T betűre és az Á betűre is, hiszen a formája görbe ág.

 L (ló)

Az L betűt jelölő forma alakja majdnem megegyezik az előző jellel, csak két rövid segédvonalat tartalmaz, és szerintem ez egy legelő lovat formáz, ahol az egyik hosszú egyenes a ló egyik hátsó lába, a másik a gerince és a feje, a két közbülső vonal pedig a mellső lábak. Viszont a jelek sorában lévő helye, arra is mutathat, hogy a jelentése eredetileg lehetett láng vagy lángol. Régebbi ábráin négy segédvonallal is ábrázolták, hogy a L betű lóformája jobban kivehető legyen.

 P (perzsel)

Ez egy igen furcsa jel, nem hasonlít első ránézésre az előző jelekre. Ha viszont a napjelek sorába vesszük, ahogy egyes régebbi ábrákon látható a hosszú hajlított vonal és az ebből kiinduló három rövid vonalka, akkor gondolhatunk arra, hogy a napsütés fokozása, így a perzsel, perzselő jelentéssel bírhatott eredetileg. Talán Perzsia is így kapta a nevét, ahol a Nap perzselő hőséggel süt. Régebbi ábrázolásokon szintén látható még a Nap és a belőle kiinduló három sugár. Ezek után a sokak által használt pihe értelmezést erre a jelre nem lehet elfogadni, hiszen mindenki tudja, hogy a toll és a pihe a szárról kétfelé ágazik.

 A (agyar)

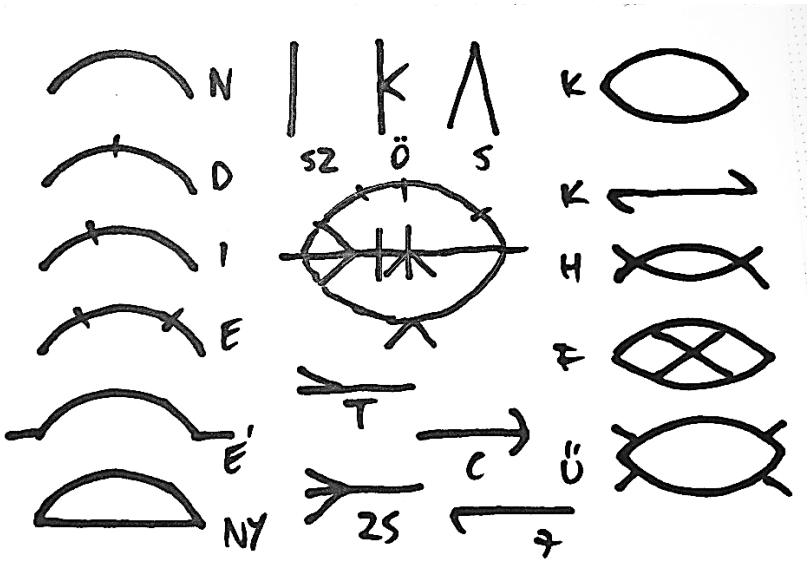
A mai abc első betűje az A, ennél a képi alak nekem az agyart mutatja, ami a mezőgazdaság korai idejében az agyarkapát is jelenthette, mint az első szerszámok egyikét. A jel függőleges alakja már a növényvilágra utal. (Magyar Adorján értelmezésében az agancsból alakult aga szó volt a jel ősi értelmezése)

 Á (ásó)

Ennél a jelnél, ami az Á betű, a második rövid vonal nem a hosszú egyenesre képez merőlegest, hanem a másik rövid vonalra, de a hasonlósága miatt nálam jelentésbeli hasonlósága is van, ez pedig az ásó. Ha a jel formáját nézzük, észrevehetjük a hasonlóságát a T betű jelével, és a T jel hasonlóságát egy faággal. Mivel a növényi értelmezés későbbi, az Á hangot nem lehetett az elágazó ághoz tenni ( ), hiszen már a tér jelentés kapcsolódott a jelhez, ezért egy másik rövid vonallal az A betűjelhez tették hasonlóvá. (ebben a szóban érdekesen látszik – el-ágaz-ás)

≠ GY (gyula)

Következzen a GY betű bemutatása, ami majdnem olyan, mint a D betű, de nem egy, hanem két rövid vonal keresztezi a hosszabbat. Így viszont az E betű jeléhez lenne hasonlító, ezért az E betűnél nem egyenesedett ki a nappálya. A jel értelmezésénél a történelemre támaszkodnék, mert a rovásíróknál elterjedt Gy, mint Egy jelentést nem fogadom el. Ismeretes, hogy a hadsereg vezérét, nemcsak a magyaroknál, de más, főként török típusú népeknél Dula, Dulo, Jula, neveken ismerték, de a D jel már jóval korábban a Dél jelentéssel bírt, így ennél hangváltozással Gy-re módosult, így lett gyula, a seregek ura. A Dula, Dulo elnevezés is a hun/magyar nyelvből érhető csak, ami dúl (feldúl, dulakodik) jelentést takar és összefüggésben van a harccal, csatával. Egy régebbi értelmezésemet még ide venném, ez pedig a gyűl, olyan értelemben, mint gyülekszik, gyarapszik, növekszik, vagy a sok van a rovásán szólás, ahol a hosszú egyenesen gyülekeznek a vonások. Ez az értelmezés is igen régre tekinthet vissza, ha helyes, ugyanis a tatárlakai korongon gyarapodás értelmezéssel bír.

Nézzünk most egy másik a Nap jelektől eltérő csoportot és az abból alakult betűket. Ezek a jelek a folyóvízzel, lásd folyó, patak, stb. vannak összefüggésben, így a két hosszú egyenes a folyó két partját jelenti.

 R (rekeszt)

Az első ezen betűjelek sorában a R betű, ami a két hosszú egyenes közti ferde rövid vonal. Egyes régebbi írásokban magában is állt, vagyis csak a ferde rövid vonalat ábrázolták. A R betű nálam rekeszt jelentéssel bír. Mint ismert, az állattartó törzsek téli táborhelyei mindig folyópart mellett voltak és a folyó meg a mellékfolyók szerint telepedtek le az emberek, a vezető törzse volt a főhelyen, a többi törzs pedig rangsor szerint a jobb és balparton sorban táborozott. A téli élelem főleg hal lehetett, kiegészítve a tél alatt elhullott állatállományból. Így nem csoda, hogy több halászattal értelmezhető betűjelet is találunk.

 CS (csuk)

Ennél a betűnél két rövid vonal köti össze a hosszú egyeneseket és jelentése csuk vagy csapda lehetett, vagyis a rekesztést egy idő után a másik oldalon is lecsukták.

 Z (zárt)

Így értelmezhető a következő jel is, ahol már három rövid vonal van használatban. Jelentése valószínűleg zár, zárt volt, vagyis a csapda bezárult, az ott összegyűlt halakat, folyamatosan lehetett merítőhálóval kiszedni. Ehhez az értelmezéshez tartozik, hogy télen mikor befagytak a folyók, a zárt jelentés, három oldalról valósult meg. Ez a jel is szerepel a tatárlakai korongon, szintén zárt értelmezéssel.

 V (veszt)

Ehhez a rendszerhez illeszthető a következő betű is, ami a V. A halfogás másik módja a vejsze, ami két rekesztéssel a halakat egy hálóba vagy vesszőkosárba tereli, vagyis ennek a jelnek a jelentése veszt, vesztő.

 U (ural)

A V alak megkettőzve és szembe fordítva adja az U betűt, és ha az előbbi betűkkel hozzuk kapcsolatba, akkor a jelentése ural, vagyis a vízen és a halakon uralomra jutott az ember.

A jel alakja egyébként a jellegzetes hun üstöt is felidézheti, így az is lehet, hogy régen ust jelentéssel bírt.

 Ú (úr)

A következő jel az u betű hosszú alakja, az Ú, ami az x, mint a B betű és a folyó, a két egyenes összevonásának látszik, jelentése az Úr. Ismert mondás is van erre, főleg a tavaszi olvadások után meginduló árvizeknél, azért a víz az úr. A B betű jele (x) két másik jelben is szerepel, a hosszú Ú az egyik, a körbe rajzolt x meg a F betű.

Nézzük meg még a maradék jeleket. A függőleges irányultságú jelekre a növényi világból vett képek a jellemzőek, így kell értelmezni az alábbi pár ábrát.

 O (odú)

Az O betű jele, jelentése odú. A betű régi alakja a hosszú egyenes I, a szár közepére rajzolt üreg, de az az ábrázolás az É betűhöz hasonlított, így ennél a jelnél valamikor az odú megnőtt és a két rövid egyenes a hosszabb vonal végein befelé fordult.

 Ó (óv)

A következő jel az O betű jelhez hasonló, de egy rövid vonal az odú belsejébe mutat, ez a hosszú Ó betű, és összefüggésben az odú jelentésű jellel, azt jelenti az odú óv.

 Ő (őr)

Formailag ez a jel hasonlít az O betűhöz is, de mivel ez a hosszú Ő jele, felfedezhetünk hasonlóságot a rövid Ö betű jellel is. A jelentése őr, őriz. Hogy ez az odúban bújó fészek őrzését jelentette, vagyis növényi ábrázolás vagy ez is Nap jelek közé tartozó, ezt nehéz eldönteni. A jelet 90 fokkal elforgatva, ahol a két rövid egyenes lefelé mutat és a hajlított vonal az N betű napkörével szemben lesz, vagyis az éjszakában, ahol az őrzés, őrködés egykor létfontosságú volt.

 LY (lyuk, lyukas)

A körbe rajzolt pont vagy rövid vonal a Ly betű, ami hangilag megegyezik a j betűvel, viszont az ábrázolása más jelentést mutat, így a jelentése lyuk. Fontos, hogy az ábráin a rövid vonal csak a jel közepéig tart, ha tovább húzták akkor már F betűt is jelenthetett.

 Ű (űr)

Az Ű betűt jelentő ábra, szintén a körre épülő jel, viszont itt az x négy rövid vonalkája a körön kívül helyezkedik el. Így bár lehetne négylábú üst is, amiben valami fő, valószínűleg más jelentése volt, talán az űr, üres értelmezés illik hozzá és akkor a Naphoz tartozó jel volt eredetileg. Erre az értelmezésre még később visszatérünk.

 Ü (ülő, üt)

Ez a jel az Ü betű, minden bizonnyal az ülést szimbolizálja, tehát ülő jelentésű, de kapcsolatba hozható a villám (elektromos kisülés) alakjával is, akkor pedig a jelentése üt.

 M (mér)

Az M betű jele, 90 fokkal jobbra elfordítva talán mérleget ábrázol, így a mér jelentést tenném mellé (szemmel összehasonlít, méreget). Régebbi ábrázolásokon a két háromszög alak távolabb van egymástól, ott jobban látszik a mérleg alak.

 B (Baál)

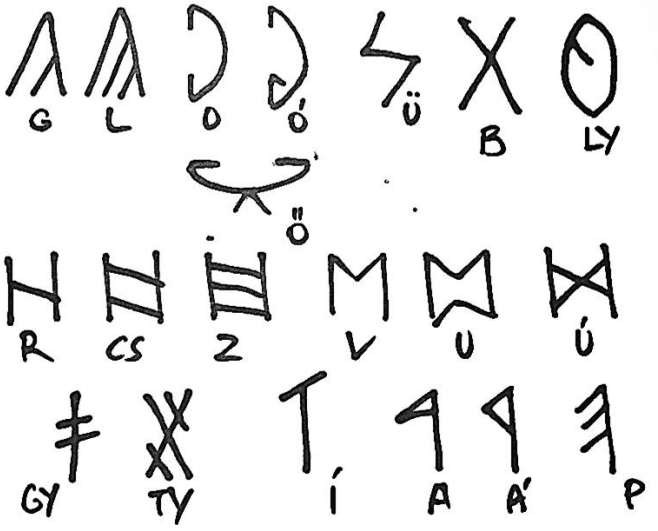
Az X jel a B betűnek a jele, mint említettem két másik jelben szerepel, mint Úr és Fő. Ennél a betűnél pár mások által használt megoldást is megemlítek, így egyesek szerint bak (kecskebak vagy asztalbakra hasonlít), mások szerint bevág, beleszel vagy bél a két egyenes vonal keresztezése, vagy lehetett bő vagy bön, mint vallási személy, pap, esetleg bű (bűvös, bűbáj) jelentése. Szerintem, a jel az ókori Baál istent szimbolizálja, aki a termékenység istene volt. A betű képe az X forma ábrázolhatja a két kezét magasba tartó, termékenység-, eső-, és viharistent, és így talán az sem véletlen, hogy a másik két jel, amiben felfedezhető, mindkettő a vízhez köthető.

De még lehetséges az is, hogy a fizikai szint, azaz a szál I egyenese, kereszteződik a szellemi síkot alkotó másik szállal.

 TY (tyumen)

Maradt még a Ty jel, aminek vannak más képi variációi, más ábrázolásokon jobban hasonlít a Gy betű jeléhez olyanképpen, hogy a két rövid vonalka (ami átmegy a száron) közé van egy másik hosszú egyenes téve. Ha az az ábrázolás az előbbi, akkor a Gyula seregvezér jelentéséhez közelebb áll a Ty, mint tyumen (tumen, tömény) elnevezés, mint sereg vagy had.

Itt szeretnék még egy téves elképzelést cáfolni a tyumennel kapcsolatban, miszerint a tyumen (hadsereg) tízezer fős sereget jelentett. A rovás számjelei között a legnagyobb érték az ezer , ami külsőre is hasonlít a TY betűt jelentő jelhez. Ez a hasonlóság nem véletlen és valószínű, hogy a tyumen is csak ezer fős (vagy ennél is kevesebb) katonaságot alkotott. A tízezres és még ennél is nagyobb hadseregek csak papíron harcoltak egymással és az írójuk talán sohasem látott még egy lovas csapatot sem (30 lovas kb. 50 lóval). De a papír elbírta a számokat, így ez a téves elképzelés is túlélte az ókort és a középkort.

Vannak még a rovásírásban úgynevezett bogárbetűk, vagy összetettebb jelek, ezek értelmezésére is kísérletet tennék, de az alábbi fejtegetések csak feltételezések.

Az első jel, ENT hangértékkel bírt egyes rovásábécékben, de ez biztosan nem igaz, mert a rovásbetűk összevonásával az N és a T sokkal egyszerűbb ábrán, az N hajlított vonalára egy rövid vonalat rajzolva máris együtt van az NT. Ezekhez a betűképekhez szerintem nem tartozott hangérték, hanem ősi szimbólumok voltak, de pont a régiségük miatt a jelentésüket már nem ismerték a későbbi korokban.

Ennél a jelnél egyes régebbi ábrázolásokon a függőleges hosszú egyenes szintén még hajlítottként van, tehát biztosan a Nap mozgását jelentette. Erre van rárajzolva egy E betű, de itt is eltérések vannak a régebbi jelekben és inkább az É betű vehető ki és még az I betű, mint idő is felfedezhető az ábrán, mint a hosszú hajlított vonalra húzott rövid vonal, csak itt az É ezt kitakarja. Ha mindezeket összesítjük akkor megkapjuk a jel jelentését Nap + Éj elfordítva + Idő, azaz napéjforduló, a nyári és téli két nap, ahol a nyári a legtöbb világosság napja, innen fogy a világosság, míg a téli a legtöbb sötétség, ahonnét újra a világosság növekedik. Ezek a napok a régebbi időkben biztos, hogy kiemelt figyelemmel bírtak és akár szent „ünnep” napok is lehettek.

Az előbbi jelhez hasonló ez a betűkép is, csak itt három É szerepel egymás alatt. Ha az előző jel valóban napéjfordulót jelentett, akkor ez a jel talán az esztendőt jelentette, amikor a nyári napéjforduló után jön az őszi napéjegyenlőség (a középső jel a nappálya közepén, egyenlő távolságban mindkét végétől), majd utána a téli napforduló és így visszaérkezünk a tavaszi évkezdéshez.

A rovásjelek nagy száma, mint eddig láttuk a Nap átvonulásához az égbolton köthető, a most következő további jelek pedig szerintem az éjszakai égbolton látható égitestek szimbólumai, amik mozgásukkal eltértek a csillagoktól, ezért bolyongó, azaz a bolygó nevet viselték. Itt kell megemlíteni, hogy az Ű betű jele, mint az űr (vagyis a Napon túli világ) jele, mennyire hasonló az úgy nevezett bogárbetűkre.

Ezeknek a jeleknek miután az eredeti jelentése feledésbe merült, azután adták a formájukból adódó bogár elnevezést.

Az első jel a Merkúr, amely a Naphoz a legközelebb eső bolygó, ezért a Nap jel is rajta van, mert mindig Nap közelben látható.

A második bolygó a Naptól a Vénusz, a nőiesség jelképe.

A következő bolygó a Mars, ami viszont a férfiasság, a harc jelképe.

Utána következik a legnagyobb bolygó, a Jupiter a négy holdjával, amiről már jóval azelőtt tudtak, mint hogy Galilei felfedezte őket. A szimbólum képe azért lett ilyen, mert különben hasonlított volna az Ű betűre.

Az utolsó még szabad szemmel is látható bolygó a Szaturnus, aminek a gyűrűrendszere vízszintes vonalként van megjelenítve és ennek a jelnek van hangértéke, ami US-ként maradt fenn.

Bognár Zoltán (Budapest):

Rovásfeliratok (jelek) megfejtései Tatárlakától Nagyszentmiklósig

A rovásjelek olvasása ma mindenki számára elérhető, hiszen a rovásábécék már a középkor végén lejegyzésre kerültek. A jeleket megfeleltették betűknek, a betűknek pedig hangértékeket adtak. Mégis a jelek olvasata sok embernél más és más. Ennek oka a jelek felismerhetőségén múlik, mert ugyanazt a jelet más-más betűnek értelmezve, természetesen más szavakat kapunk.

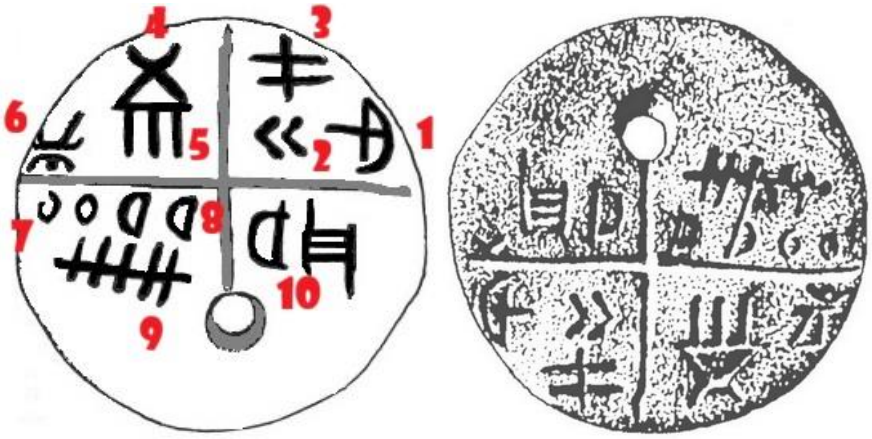
Ezért fontos, hogy a jelek képi megjelenésének az eredetét felismerjük, mert így sokkal könnyebb a jeleket rögzítő személy egyéni vonalait megfejteni. Miután a rovásjelek többsége összefüggő, egymásra épülő rendszert alkot, ami a Nap mozgására épül,[57] ezt figyelembe kell venni a rovásfeliratok értelmezésénél.

Az alábbi képen a magyar abc betűi láthatóak a nekik megfelelő rovásjelekkel. A rovásjelek írása/olvasása jobbról balra halad, így az egyes betűk balra néznek.

[57] Lásd az erről szóló tanulmányomat ebben a számban.

A tatárlakai korong rajza

Első ránézésre egy négy részre osztott kört látunk, amin rovás betűjelekre emlékeztető vagy egyéb ábrák vannak karcolva. Tegyük fel, hogy a rovásjeleknek látszó jelek, valóban azok és így a hangértékük a segítségünkre lehet az értelmezéskor. Most nem sorolom fel, hogy eddig ki és milyen megoldással vélte megoldani a korong üzenetét, de szerintem a csillagászati vagy csillagjegyeket belegondoló elképzelések egyik buktatója, hogy az éjszakai égboltot sosem osztották négy részre, hanem mindig is egy félgömbként kezelték, ami ráadásul minden éjszaka látható volt és csak nagyon lassan változott. A négyes felosztás lehetne még a négy égtáj jelképe, de ez sem valószínű, hiszen régen mindig beleszámolták a fent és lent irányokat, és írott forrásokban is szerepel pl. a hét világtáj. A lelet megtalálási helyén, a földgömb északi féltekén a Kárpát-medencére jellemző viszont a négy évszak időjárási elkülönülése, én ezt tartanám inkább helyesnek. Ebből kiindulva, elképzelhető olyan megoldás, ami inkább a naptárra emlékeztet, és a korong négy részre osztása a négy évszak megjelenítése. A naptár szó őrzi az eredeti jelentését, a Nap mozgásainak és megfigyeléseinek tára, tárolója.

Ha valakinek egy zsinegre vagy hasonlóra felfűzve a nyakában lógott a korong, akkor kézbe fogva a fenti képet (baloldali) látta maga előtt. Ha tehát úgy értelmezzük a korongot, hogy a kifúrt rész az alja a jeleknek, akkor szerintem a jobb felső rész a kiinduló pont. Itt három jelcsoportot látunk, egy hajlított vonalat, abban egy összeadásjelre emlékeztetőt, mellettük van két kis derékszög, felettük pedig a GY jele a kettőskereszt. Az is megfigyelhető, hogy a hajlított jel vonala ellenkező irányban hajlik, mint a vonal alatti NY betű jeleknél. Ebből kiindulva úgy gondolom, hogy ez a jel a Holdat jelenti, az összeadásjel pedig lehet az I betű, vagy az idő. Ne feledjük ez csak feltételezés, nem lehetünk biztosak abban, hogy helyesen értelmezzük a jeleket. Tehát az első jelcsoport, lehet Hold + Idő, ebből kifolyólag lehet az első tavaszi Holdtölte vagy fogyatkozás, attól függően, abban a korban melyiktől számolták az időt, de mindenképpen a március hónap megfelelője (az ábrán az 1-es szám). A következő két jel lehet a C betűhöz tartozó nyílvég jel, amire a kelő értelmezés illik, vagy lehet két S betűjel is, ami a tavaszi napsütés erősödését jelentheti, így ez a jel az április hónapot jelenti (2-es). Ekkor virágoznak a fák, ekkor bújnak ki az első növények stb. A következő jel a GY betű, ez pedig ebben a helyzetben a gyarapodás (a hosszú egyenesen látható két rövid vonás, 3-as szám), a májust jelképező jel, amikor

kikelnek a madárfiókák, megjelennek a korai gyümölcsök. Ha a feltételezésünk helyes, akkor az első negyedrész a TAVASZt mutatja.

A mellette lévő negyedre áttérve láthatunk egy X-t, alatta egy P betűre hasonlító formát, mellette egy, ha megfordítva nézzük egy asztalra hasonlító valamit és felette egy tálat, benne szintén valamivel. A jelek értelmezése a rovásjelekhez hasonlítva, az X mint Baál szimbóluma (esőisten többek közt, 4-es szám) jelentheti a júniusi esőzést (mostanság ezt Medárd napi esőknek nevezzük), alatta viszont a P betű jele, mint a perzselő hőség a július, a kánikula hava (5-ös), majd az asztal a tállal, jelentheti az augustusi aratást és az áldást a terményekért (6-os). Ez lenne a NYÁR évszaka.

A körben tovább haladva, a baloldalon a lenti negyedben láthatunk egy kisebb alakú C és kört mutató jelet, mellettük két NY betűjelet, aminél az első végéhez ér az alatta lévő hosszú vonal rajta öt vagy hat rövid vonással. Ha az évszakoknak tételezzük a negyedeket, akkor ez az ŐSZ évszaka, és talán a C alakú (N betűre hasonlító) jel itt is a Holdat jelenti, a másik kör pedig a napot. Mivel ezek egyforma nagyságúak, lehet az őszi napéjegyenlőség hónapja, a szeptember (7-es). A következő NY jel összeér az alatta lévő jellel, ami szimbolizálhatja az esőt, vagyis októberben jönnek már az esők és mivel az eső "jel" szeptember végétől (a Napot jelentő körtől) tart a következő NY betűig, azt jelentheti, hogy a november is esős hónapnak számít. A feltételezett október és november hónapra (8-as és 9-es) rajzolt NY szimbólum vonatkozhat pedig arra, hogy a Nap ezekben a holdhónapokban egyre korábban nyugszik.

Ha átmegyünk az utolsó negyedre, ami értelmezésem szerint a TÉL, itt is látható a NY betűképe, illetve a rovásírásban Z betűt jelentő ábra, ami zár, zárt jelentést hordoz. A NY betű jele továbbra is a Napra vonatkozik, hogy nyugszik, keveset látható, a Z szimbólum pedig a téli hónapok zártságát jelöli (meg az év zárását). A három téli holdhónap valószínűleg az időjárás egyforma volta miatt nem lett megkülönböztetve, ezeket a hónapokat most decembernek, januárnak és februárnak hívjuk.

A korongon biztosan felismerhető a NY, Z, N, I, GY, B, P, K rovásjelek, még ha nem is ugyanazzal a jelentéssel, amit most tulajdonítunk neki. A rovásjelek értelmezéséről lásd A rovásírás jeleinek kialakulása című előző írásom.

A rómaiak még i. e. 700 körül tíz hónapot számoltak az évre. Ha a tordosi és a vincsa műveltség a holdjárást figyelte és számolta az újholdtól vagy a teliholdtól, akkor nekik is elég volt 10 hónapot megkülönböztetni, mert az év vége három téli hónapja valószínűleg összefolyt, korán sötétedő, hideg, fagyos időszakká.

A korong jeleinek más megfejtési kísérletei:

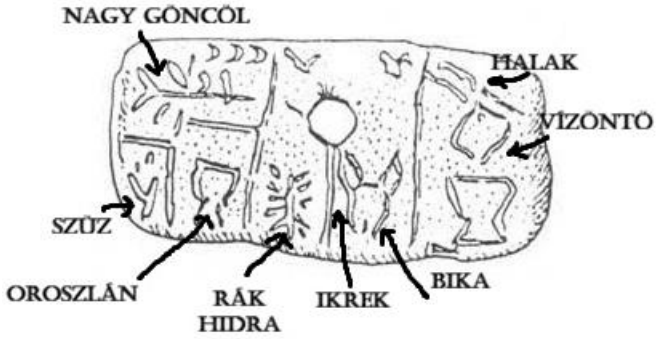
Lippai Bertalan megfejtése

A bal szegmens a ***z***, *ház* értelemmel, mellette az ***ny***, olvasata *az anya házában*, alsó szegmensben ***nd***, növekedő hely, olvasata *nad*, két ***s***, *ősök* olvasattal, a ***gy*** pedig *egyesülés*t jelent. A negyedik szegmens ***fi***, három *piu*, *fiu*, kik *növekedéssel abák lesznek*, a ***szem*** szimbólum *napnyugatot* jelent, *uruságban*, *uralkodnak*.

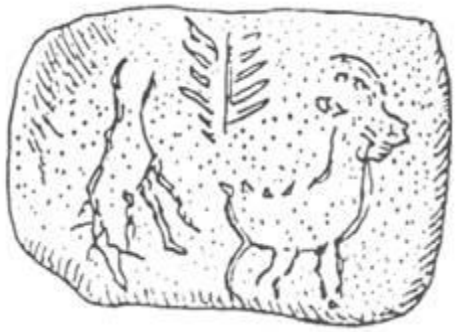
Friedrich Klára megfejtése

A korong értelmezése során azt állapítja meg, hogy a ***Z*** és az ***NY*** *az elhunyt nevének rövidítése*. Szerinte a bal alsó negyed ***újszerű jelei*** azt örökítik meg, hogy *az asszonyt (2*

nyílvesszővel) lenyilazták. A **GY** rovásjelünk *a halált okozót* jelöli meg - pl. nevének kezdőbetűje lehet.

A tatárlakai leletek egy másik darabja, a téli égbolt képe lehetett, amit a fúrt luknál lehetett a korongra ráforgatni, így megkapjuk a téli negyed bővebb ábráját, mert valószínűleg az akkori telek keményebbek voltak, mint a maiak, ezért télen nem nagyon lehetett mást csinálni, mint a tiszta eget és a csillagokat nézni éjszaka. A hasáb alakú agyagdarabon láthatóak az ekleptikán átvonuló csillagjegyek a mai elnevezéseikkel. Az Oroszlán és Szűz csillagképek felett, valószínűleg a Nagy-Göncöl csillagkép látható.

A tatárlakai harmadik agyag tábla, a téli égbolt jellegzetes csillagképével, ami a Szíriuszt, az Oriont, és a több csillagképből (Auriga, Perseus) összeálló Szarvast ábrázolja, bár itt inkább kecskére vagy muflonra hasonlít. Az Orion csillagkép meg egy kalászos növényre hasonlít inkább, pedig később belőle lett a nagy vadász Nimród, aki mögött a kutyája halad (Szíriusz) és együtt mennek a „csodaszarvas" nyomában.

Az Orion, mint a téli ég egyik legfeltűnőbb csillagképe, nagyon sok ősi mítoszban fellelhető.
Idézetek Magyar Adorján: A Csodaszarvas című könyvéből:

„Az Orion csillagképet kilenc igen fényes csillag képezi."

„A 'Júlia szép leány' című székely énekben a Csodaszarvas helyett szereplő bárány, azaz kos (oroszul ma is baran=kos), amelynek szőrén a Csillagok, két szarva között a Nap van, szintén a fényös Csillagot a homlokán hozza."

„Említettük, hogy őseink hitregéiket a csillagképekben szokták volt illusztrálni. Eredetmondánk tudvalevőleg, Ménrót fejedelem két ikertestvér fia: Hunor és Magor, vadászaton a Csodaszarvasra akadnak, űzőbe veszik, elérni nem bírják, de ez egy

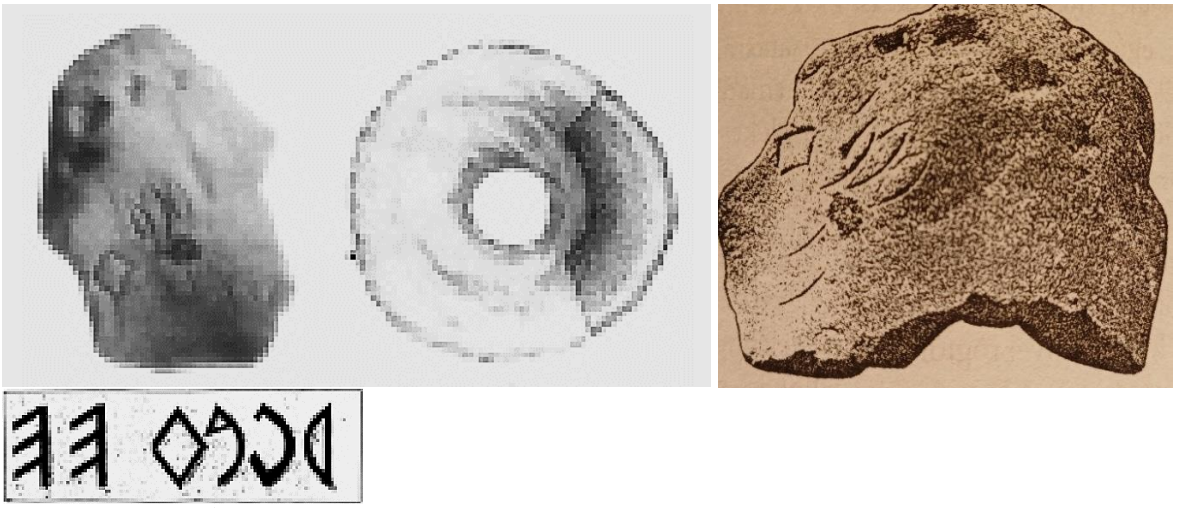
folyóvízen átgázolva, gyönyörű szép szigetre csalja őket, ahol eltűnik. ...a legrégibb változatban csak egy férfi, azaz a Napisten halad a Csodaszarvas nyomában."

Ha a 3. tábla képi azonosítása helyes, a Szíriusz, az Orion és a kecske/szarvas forma az Auriga, a Perseus csillagképekre, akkor a tatárlakai leletek készítésekor az Orion csillagkép még nem volt vadász alak, hanem inkább valami kalászos növényre hasonlított. Ebből levonható az a következtetés is, hogy ez az ábrázolás talán a korai mezőgazdasági kultúra kialakulásához köthető inkább. A sztyeppei (hun) törzsek képi világa viszont már egy íjjal és kutyával vadászó csillagképet látott az éjszakai égbolton, így esetleg azt lehet feltételezni, hogy a használható íj (pontos, messzire is hatásos) csak későbbi korban lett „feltalálva". A rovásjelek alakja, ami felismerhető a korongon, változatlan formában maradt fenn, de hogy a jelek csak szimbólumok vagy már egy kialakult abc betűjelei voltak, csak a jelekből nem eldönthető.

A következőkben pár rovás felirat új megfejtését mutatnám be

Somogyfajszi vasolvasztónál feltárt fúvóka

(Friedrich Klára-Szakács Gábor: Kárpát-medencei birtoklevelünk, a rovásírás. 39. o.)

Eddigi olvasások:

Stamler Imre: Ana – Apa lyónak
Berkesi Gyula: Anyónak papa
Gömöri János: Anyának
Vékony Gábor: Fónak, fúnak, fúnák
Deák Dezső: Hionaszék népének

Szerintem a jeleket a következőképp lehet olvasni, jobbról balra:

SZN, ÓJ vagy JÓ, NA, K, P, P, olvasása eSZeN ÓJNAK PhöPhö

Mivel ez egy kohóhoz készített agyag befúvófej, a felirata: **ezen fújnak, phuphu**

Egy másik képen viszont (jobbra), azt láthatjuk, hogy a jelek nem egyeznek meg, az elénk tett szövegképpel, tehát a kiindulópont hibás. Az első jel nem ᑫ , hanem LY ᛜ vagy

F ᛜ. Így a F JO NA K betűk vehetők inkább ki, de a NA is kétséges, mert nincs összekötése az N-nel. Másik olvasat tehát, FOJNAK – **fújnak** vagy FoJONAK – **fújónak**.

A campagnai balta tok

(Koricsánszky Atilla: A napút ábécéje. 100. o.)

A campagnai (szkíta) balta vagy fokostok (kb. i. e. 1000 ?) feliratának megfejtése:

Az eddigi megfejtési kísérletek azért nem jutottak szerintem eredményre, mert ligatúrákat, betűösszevonásokat láttak az összes jelben, holott csak két ilyen szerepel a feliraton. Balról a második és harmadik jel összevonás, az összes többi jel tiszta betűkép, még az ötödik jel is az, csak az két betűjel egymás mellett.

A felirat olvasási iránya először fordítottnak tűnik és az eddigi megfejtők is balról jobbra olvasták. De ez a felirat jobbról balra, a rovásírás szerint is olvasható és értelmes magyar nyelvű olvasatot ad.

Egy jel háromszor szerepel magában és egyszer az összevonásban, ezért a felirat készítője többször elforgatta, hogy ne álljon ugyanúgy minden helyen.

Nem tudjuk azt se, hogy a lelet megtalálója mennyire pontosan másolta le a jeleket. Sajnos mára a tárgy is megsemmisült, de legalább ez a másolat megmaradt.

A legtöbbször szereplő jel az **L** betű, ami legelő lóra hasonlít a mostani rajzolatában. Így lehet azért lett különböző forgatásokkal rajzolva, mert a lovak ugyanúgy nem hasonlítanak egymásra, ahogy az emberek. Abban a korban, amikor a ló még megbecsült és státuszszimbólum volt, a tulajdonosa több hasonló színű ló közül is könnyen megismerte a sajátját és meg tudta különböztetni a ménes többi lovától.

A felirat betűi tehát a következők: **L GL TÜ L SZÓ L**

A **GL** összevonás, a két hasonló forma miatt jött létre, az **L** betűt elfordítva illesztette a **G** oldalához.

A **TÜ** az **Ü** jelbe rajzolt kis vonással jön létre.

A balról az ötödik betűkép pedig az **SZ** és az **Ó** egymáshoz húzása, ami ostort is formázhat.

A felírat olvasata szerintem tehát, balról jobbra olvasásnál:

LeGeLTÜL SZÓL – azaz *legelöl*, az *első sorban harcol a csatában*, tehát a tulajdonosa bátor és vitéz ember,

vagy: **eLeG eLeTÜL SZÓL** – *elég életül/egyedül szól*.

A felirat viszont olvasható jobbról balra is, akkor pedig ilyen értelme lesz a feliratnak: **eLÓSZeL ÜTLeGeL** vagy **eLŐ SZeL ÜTLeGeL**

vagyis *először ütlegel* vagy *előszel, ütlegel*, esetleg *élő szél ütlegel*.

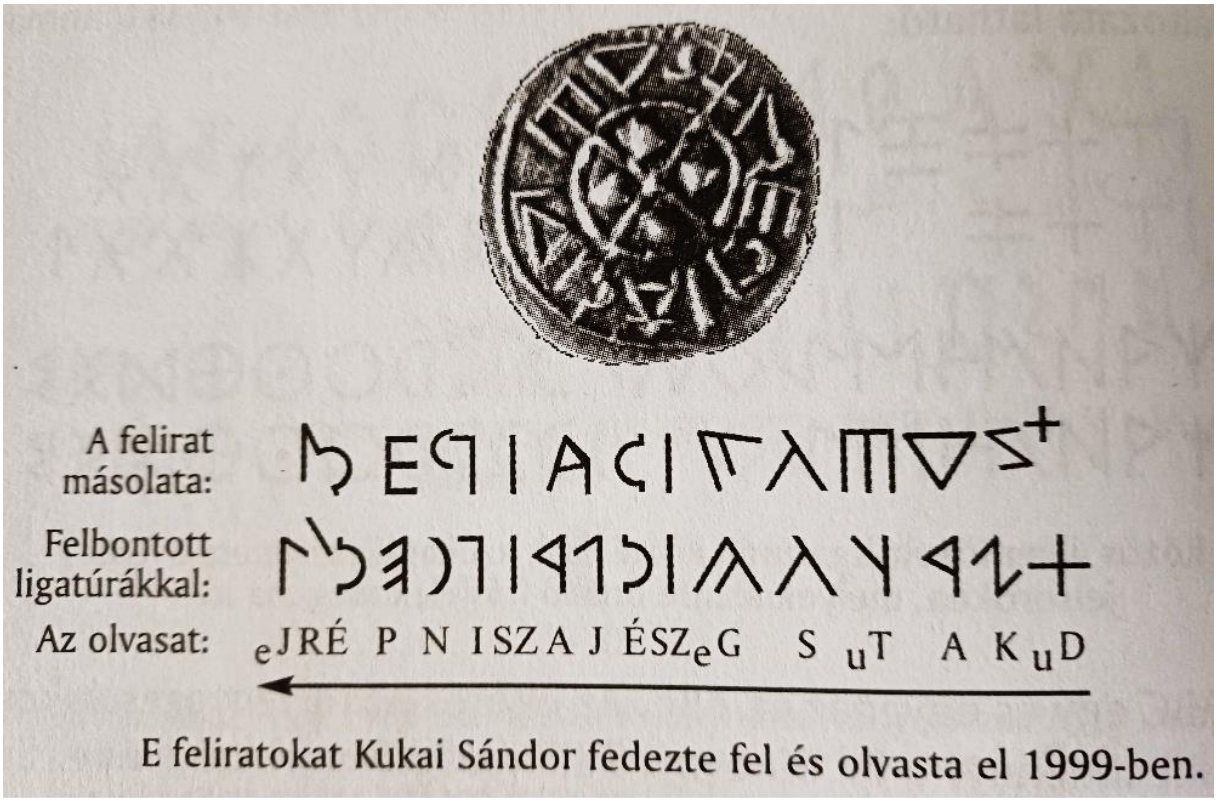
Még jobban kifacsarva: **LÓSZ eLÜTLeGeL** – *Lósz elütleget*.

Valószínűnek tartom, hogy az oda-vissza olvasás kettőssége miatt lett a szöveg kicsit mára magyartalanul hangzó, de a rovásjelek így is felismerhetők és megfelelnek a hagyományban fennmaradt betűknek, hangoknak:

legeltül szól – elószel ütlegel

Géza fejedelem (István) pénze

(Varga Csaba: Az ősi írás könyve. 138. o.)

Eltekintve, attól az apróságtól, hogy U betűre semmilyen utalás nincs a feliratban, Varga Csaba megfejtése, hogy ***Dukatus Geszéjasz Inpérje*** (persze, tudomásunk van arról, hogy Géza az István nevet kapta a keresztségben, ahogyan Vajk is), nem valószínű, hogy helyes, mivel az érme másik oldalán a felirat *Stephanus Rex*. Azután az óramutató járásával ellenkezően olvasva a jeleket, kihagyja a végéről a I vagy D jelet, a P betű jelet egyszer P-nek egyszer T-nek használja.

A pénzérmén látható jelek olvasása:

Az érme tetején látható kis + jel, nem tartozik a szöveghez, hanem a szöveg kezdetét jelzi.

A kereszt (+) jeltől indulva az óramutató járásával egyezően olvasható jelek:

I, S vagy SZ, É, P, N, SZ, SZ, G, É, SZ, NY, J, P, NSZ, Ü

Olvasata szerintem:

ISZÉPeNeSZ eSZ eGÉSZeNY eJ PeNSZÜ

vagyis: ***István ez egészen új pénze***

Hogy melyik megoldás a helyes, azt döntse el az olvasó.

A nagyszentmiklósi kincs rovásfeliratai

A nagyszentmiklósi kincsről és a kincsen talált rovásfeliratokról László Gyula 1977-ben megjelent munkájából is tájékozódhatunk, amit Rácz István fotó segítenek.

Nem szeretném mindjárt az elején elősorolni az eddigi megfejtőket és megfejtéseket, de pár jel értelmezésnél mégis bemutatok néhányat, mert érdekes, hogy mások hogyan értelmezték. Egyes jeleknél számomra is nehéz volt az azonosítás, de mivel a jelek értelmezését és összefüggését szerintem helyesen oldottam meg, így két nap után sikerült megfeleltetni őket az abc megfelelő betűihöz.

A rovásfeliratok két különböző technikával készültek, poncolással és karcolással. A poncolt feliratok a 8-as ovális tálkán, a 9-es és 10-es csatos tálkán, a 17-es ívókürtön és a 22-es és 23-as talpas poháron találhatóak. Ezek a feliratok a 8-as tálka kivételével a többi leleten azonosak. Szerintem ezek a felírások, ha nem is az első tulajdonosnak, de mindenképpen annak a fejedelmi rangú személynek az idejében készültek, akinek az udvartartásában az arany edények egymás mellé kerültek, akár mint zsákmányolt kincsek, akár mint a fejedelemnek ajándékozott tárgyak. Illetve, még egy észrevétel, a kincsen lévő görög feliratokból és a rovásjelek eltérő rajzolatából arra lehet következtetni, hogy poncolt jelek még a hun korból valók és a kincs egyes darabjai a bizánci udvarból kerültek az „avarnak” tartott hunokhoz. A karcolások viszont már a magyarok idejében kerültek a tárgyakra, míg a kincs rövid idő múlva elrejtésre került.

A karcolt feliratok lehetnek egykorúak is a poncoltakkal, de inkább későbbinek tűnnek, és nem a használathoz fűződő szavak, hanem magára a kincsre vonatkozó megjegyzések. A feliratok képeit és pár megoldást Friedrich Klára: *A Nagyszentmiklósi Kincs megfejtési kísérlete* című 2015-ös kiadványából vettem át.

A kincseken lévő rovásjelek általam való betűkre osztása, amik kevéssé térnek el a hagyományos betűalaktól. Viszont így egy jel több helyre is került:

A, Á	B	C	CS	D	E, É	F	G	H	I, Í	J	K	K	L	LY	M
M	N	NY	O, Ó	P	R	S	S	SZ	T	U V	Z	JO	ZSE	NÜ	NÉ

Kezdjünk a legtöbbször előforduló felirattal:

9-es tál

10-es tál

22-es kehely

23-as kehely

17-es kürt

Ezek a poncolt feliratok szemmel láthatóan azonos jelekből állnak, csak a 10-es tálon és a 23-as talpas poháron van még karcolt felirat, illetve a 17-es kürtön egy körbe rajzolt jel. A feliratokon a szöveg minden esetben a rovásírás szerint jobbról balra olvasható, nem kedvünk szerint egyszer így, másszor úgy. Az első négy jel után egy rövid vonal jelzi, hogy újabb szó, vagy szöveg következik. A jobbról a második jel lehet CS vagy K betű is, a harmadik jel összevonás, ennél két lehetőség van, NO, vagy NÉ, míg a negyedik jel szintén összevonás, talán ZSE, de lehet ZS és C.
A betűk tehát balról kezdve - R – O – S – L, ZS-E – NO vagy NÉ, K vagy CS, G.
A lehetséges olvasatok a következők:

eG KeNÉZSE eLeSOR vagy eG CSeNÉZSE eLeSOR
eGeK eNOZSeC
GeCSeN ÉZSE
eG KeNOCeZS, illetve ezek további variációi.

A második szó két olvasata, eLeSOR vagy eLeSOeR, mai nyelven: *először*. A *kenézse*, *csenézse* a kenéz szó (a szláv knyáz alak), jelentése elöljáró, fejedelem, fővezér. Bár még itt is lehet variálni: eLeS OR vagy eL SOR, de ezek már erőltetett olvasatok.

Az első olvasás tehát, **EG kenéze először**, vagyis a fejedelemnek először az égi uralkodónak kell kínálni a tálca vagy a pohár tartalmát, tehát az első korty vagy falat áldozás. A többi variáció nem igazán értelmes, hiába az *egek* vagy a *gecse* vagy a *kenoc* szó megjelenése.

A 10-es tál karcolt felirata (balról nézve az első két jel nem felismerhető, bár az első hasonlít az R-re, de lehet T és SZ, a második meg J vagy G vagy más) számomra nem értelmezhető. Más megfejtések a karcolt feliratra:

Csallány Dezső – SÁPaK
Vékony Gábor – Frissülj fel
Friedrich Klára – RoGÁÉ

A 23-as pohár karcolatán viszont jobban azonosíthatóak a jelek. Ez a bal oldali G-től indulva G, S, NY vagy N és SZ, P, majd G, T, LY, és N vagy SZ.

Olvasatok:

eGeSeNY eP = **egészen ép** vagy eGeSeN SZeP = egészen szép
vagy: eGeS NYeP = egész nép
eG TeLYeSZ = **ez tejes**

Nézzük meg a 8-as tálcán lévő leghosszabb szöveget, amit előre bekarcoltak a poncolás előtt. A kereszt alakú jelek a szavakat választják el, nem a szöveghez tartoznak. Ebben a feliratban három összevonást fedeztem fel, viszont ide nem kerültek szó elválasztó jelek, de egy külön szónak értelmezhető, kettő pedig egy másiknak.

8-as tál

Jobbról kezdve:
+ G – O – LY– S + L – S – G – N + L – S – NÉ vagy NO – NÜ – JO + R – NY +
Olvasat:
GOLYaS + eLeSeGeN + eLeS NÉÜN JO + eReNY, mai nyelvre áttéve
= **gólyás eleségen élés nagyon jó erény**

A gólyás eleség a halat jelenti, és az egyértelmű O betű miatt nem lehet gulyásnak olvasni. Tehát, már akkor is voltak, akik a halat jobban becsülték, mint a „nehezebb" sertés- vagy marha- vagy lóhúst.

Más megfejtések:
Csallány Dezső – BOLYA ZAPAN ZANADIJ KÁN
Vékony Gábor – VOSUD HEVÍT MÍG HEVÜLETIG IVÓÉ
– WOSODU ERJEDVÉNY FELHEVÜLÉSÉRE AZ ÖVÉ
Friedrich Klára – GULYA ZÁGO ZANaDI aRaNYa

6-os korsó

A 6-os számú korsó feliratai a korsó fenekén karcoltak, de a feliratok szövegei elmosódottak és eltérő rajzolatok, így akár három személy, három különböző időben készíthette. A nem jól látható karcolatok felvetik azt a lehetőséget, hogy a jelek rajzai nem pontosak, ezért nem lehet biztosra venni, milyen jelek, betűk vannak a tárgyon. Ez sajnos az olvasás nehézségét fokozza, ami értelmetlen megfejtéseket szül.

A felső sor jelei jobbról olvasva:

SZ – N – S vagy KS – SZ – CS – M – (R) – G – L

Az M és a G közötti vonalkáról nem tudni, hogy az M-hez tartozik-e, vagy szó elválasztó jel, vagy esetleg R betű.

Az olvasatok (nem nagyon értelmesek) és további variációk is lehetségesek:
SZeNeS SZeCSeM ReGeL = szenes szecsem regél
SZeNeS eSZ CSeMeRGeL = szenes ez csemergel
SZeNeS eSZ eCSeM ReGeL = szenes ez, ecsém regél
eSZeN eS eSZ CSeMeGeL = ezen és ez csemegel
eSZeNeS eSZeCS MeRGel = ezenis, eszes mérgel

Ha ez a jel mégsem M, akkor még É betű is lehet, de ezek sem értelmes olvasatok:
SZeCSÉR, SZeCSÉReG, eSZeCS ÉRGel

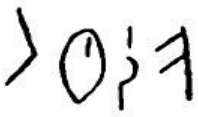
Ha a CS pedig inkább K betű, illetve, ha a jobbról második jel nem N, hanem JO, akkor összeolvasva a középső sorral:
eSZ JO eS, eSZ KÉRGeL eGeSeNY eP =
ez jó és ez <u>kérgel</u> egészen ép

A középső sor jeleit a 23-as poháron is láthatjuk, ott a G utáni jel egyértelműen S:
G – S vagy P – NY vagy N és SZ – P
Így a megoldások itt is:
eGeSeNY eP vagy eGeSeN SZeP = **egészen ép** vagy: egészen szép
eGeS NYeP = egész nép

A harmadik sor csak három jelet tartalmaz jobbról olvasva:
S – T– NÜ

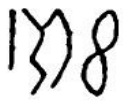
Olvasata:
eSTeNÜ = **istenünk**

3-as, 4-es korsók

A 3-as és 4-es korsón lévő jelek azonosak a 8-as tál első szavával, a leolvasható betűk: G – O – LY – S , aminak az olvasata GOLYaS = **gólyás**
Csak ennél a két korsónál a nyakon lévő díszítés vízszintes csíkokból áll.

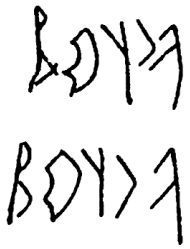
5-ös korsó

Az 5-ös számú korsón két felirat található, rajzolatuk láthatóan két kéz munkája.
A felső felirat betűi jobbról, a második jel a 8-as tálcán már szerepelt, a harmadik pedig a 6-os korsón. Itt elképzelhető, hogy az M betű utáni vonal egy SZ betűt jelent, és nem az M-hez tartozik:
H – JO – M – SZ
Olvasat:
eH JO eMeSZ = **eh, jó emez**
É betűvel
eH JO ÉSZ = eh, jó ez
Az alsó felirat betűi jobbról:
LY – G – K
Olvasata:
eLY eGeK vagy LYeGeK, ami a felső sorhoz hasonló vélemény fejez ki, = **ej egek**, amit a korsó tartalmára érthetünk. A jegek nem értelmezhető a korsóra.

Más megfejtések a felső sorra:
Csallány Dezső – NaG IdiS
Vékony Gábor – Kumisz (törökül)
Friedrich Klára – SZeMIU

Más megfejtések az alsó sorra:
Csallány Dezső – ELY PeK

Vékony Gábor – Savó
Friedrich Klára – LYeDIeK

A 15. és 16. számú nyeles tálkákon található felirat betűi jobbról balra:
G – S – T – NÉ vagy NO – M
Olvasat:
GeSTeNÉM = **gesztenyém**

17-es kürt

A 17-es ívókürt feliratát az elsők közt tárgyaltuk már, mert ez a felirat öt helyen szerepel. Az én megfejtésem eG KeNÉZSE eLeSOR azaz EG kenéz először.

Nézzük, mások milyen megfejtéseket adtak a szövegre és hogyan lehet értelmezni egyes jeleket.

Szentkatolnai Bálint Gábor (nyelvész, egyetemi tanár):
N-AD K-ENY EZS-ICS PES-ÚR - Nagy fejedelmi Pesur
9 évvel később - NAD KNYACSICS PSIR - Nagy Knyázics fejedelem

Csallány Dezső (régész, múzeumigazgató, a történelemtudomány kandidátusa):
SUNADO OK ZAOK (Sunad= Csanád)

Baráth Tibor (történész, egyetemi tanár):
ARANY ÉKET IZSÁK HUN CSINÁLTA

Pataky László (mérnök):
PECSENYÉG KENÉZ

Vékony Gábor (régész, nyelvész, egyetemi tanár):
ÜRÍTS HEVÜLŐ

Friedrich Klára (tanár):
RUAZ KiNCSE

Halis István (helytörténész):
ÖND KINCSES (ELESÉG- vagy ITAL) TARTÓJA

Braun László (egyetemi tanár, történész):
eNJEM ITOK

Azért a rovásjeleknek ilyen mértékű szórása nem lehet, és tudom, hogy az én megoldásaim sem teljesen pontosak és értelmesek, mert a magánhangzók illesztése több megoldást enged, de a jelek betűkhöz való megfeleltetése nálam egyezik a rovás abc mai betűivel.

Nézzük meg akkor a kérdéses jeleket:

 Ez a jel Braun Lászlónál M, Friedrich Kláránál Z, többeknél meg P betű. Nézzük meg, hogy a jelnek (csak a kincs feliratoknál) még milyen variációja létezik. A 17-es kürtön és a 23-as poháron 4 rövid vonással , a 22-es poháron viszont már 5 vonással van ábrázolva: . Ez a jel szerintem az L betű, szabályos ábrázolása . Az L betűvel való azonosításhoz segítséget jelentettek ezek a plusz vonások, mert az akkori ember bizony jobban tudta, hogy a lónak 4 lába van, a 3 lábú ló meg inkább a mesék szereplője, de az egyik karcoló még a ló farkát is belevitte a jelbe, így lett 5 vonással megörökítve. A P betűre való hason-ló-ságot a következő jel miatt lehetett elvetni:

A P betűt ez a jel adja vissza, ami a Nap jelekből értelmezhető, mostani formája már ilyen: , ami eredetileg az N betűt jelentő nappályából alakult ki, a hajlított vonalból három segédvonal indul, amik a napsütés erősségét jelentik. A kincsben a 23-as poháron lévő jel, nem a nappályát, hanem magát a Napot ábrázolja a belőle induló három sugárral, így azonosságát a P betűvel biztosnak látom.

Persze, a szabályos P betű ábrája hasonlít a kincs L betűjére, így csak a szóképzés során lehet elvetni vagy értelmezni.

Az O betű még régies változata az odú ábrázolásának, most ilyen de szerintem így is felismerhető, nem lehet U betűnek, Y-nak tartani, legfeljebb É-nek.

Végül még a H betűt mutatom meg, ami most így néz ki: . Az eredeti ábrázolása meg ilyen volt: , ami a rovásnál függőlegesre fordult, és a nappályával szemközt mozgó Holdat szimbolizálta. A későbbi szögletesebb formái: már inkább hálószemekre hasonlítanak. Ezen a 8-as alakon a Hold még régies formában látható, a Nap alatt, ahogy a P és S betűnél is , még magát a Napot ábrázolták (és nem a pályája ívét), az S betűnél két sugárral, a P betűnél hárommal. A jel alakja még a (madárfogó)hurokra is emlékeztet.

Az összerovásokat nem szándékozom elemezni, ott végülis mindenki tetszés szerint ismeri fel a jelben lévő betűket és egy bonyolultabb jelből akár 6 betűt is simán ki lehet olvasni, utána meg a sorrendjükön gondolkodni.[58]

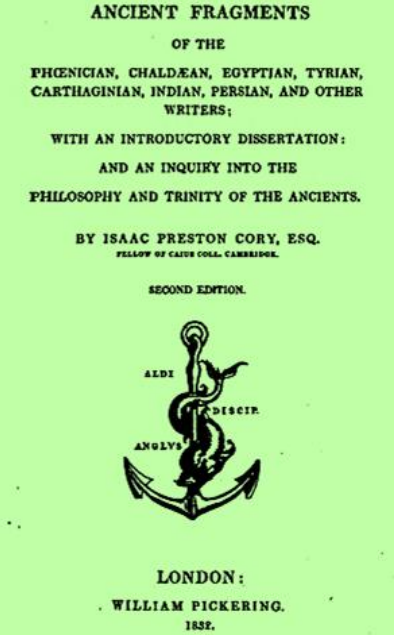
---

[58] Hogy mások e feliratokat másként fejtetik, szerkesztőségünk tisztában van vele és az eredmények bemutatásában érdekelt. Úgy mondhatjuk, az előbbi két írást vitára bocsátjuk. A tudomány halad, hol cáfolattal, hol azt kivédve, ami újabb megoldást hozhat, vagy a régi bizonyul megfelelőnek. Jelezzük tehát most, hogy van a tárgykörben meghatározó elképzelés már közzétéve, itt a ZMTE-Acta hasábjain és önálló kötetekben, szerzőiket kérjük állásfoglalásra. Egyesületünk tagjairól van szó: Szekeres István, Mandics György, Dudás Rudolf, Záhonyi András, stb, illetve akiknek tehát ilyen téren végzett tevékenységét ezúton ajánljuk a fenti két írást szerző figyelmébe. – *A szerk.*

AZ ÓKORI TÖREDÉKEK ÖSSZESSÉGE

Isaac Preston Cory (1802–1842):

Bevezető értekezés az ókor írásbeli töredékeihez[59]

ANCIENT FRAGMENTS
OF THE
PHŒNICIAN, CHALDÆAN, EGYPTIAN, TYRIAN, CARTHAGINIAN, INDIAN, PERSIAN, AND OTHER WRITERS;
WITH AN INTRODUCTORY DISSERTATION:
AND AN INQUIRY INTO THE
PHILOSOPHY AND TRINITY OF THE ANCIENTS.
BY ISAAC PRESTON CORY, ESQ.
FELLOW OF CAIUS COLL. CAMBRIDGE.
SECOND EDITION.
ALDI
DISCIP.
ANGLVS
LONDON:
WILLIAM PICKERING.
1832.

Miközben ez ÓKORI TÖREDÉKEK[60] gyűjteményét a világ elé tárjuk, nem árt megmagyarázni, hogy mit is jelent ez a cím. Szokásunk szerint a héber szentírásokat, valamint a görög és latin írásokat tekintjük az ókor egyetlen biztos forrásainak, pedig léteztek más nyelvek is, amelyeken más népek krónikáit és történelmét írták le. Hol vannak tehát Asszíria és Babilon, Perzsia és Egyiptom, Föníciai, Tírusz és Karthágó írásai? Hol vannak ezeknek a hatalmas birodalmaknak az irodalmi művei, vagy legalábbis azok maradványai? Kétségtelenül melankolikus gondolatokat ébreszt, ha ezt a kis kötetet tekintjük válasznak. Nem merem állítani, hogy minden ilyen maradvány benne van, de némi szorgalommal és kutatással sem sikerült más, elég hitelesnek tartott töredékekkel bővítenem a kötet terjedelmét. [61]

---

[59] Isaac Preston Cory: *Ancient Fragments of the Phoenician, Chaldaean, Egyptian, Tyrian, Carthaginian, Indian, Persian, and Other Writers: with an Introductory Dissertation and an Inquiry into the Philosophy and Trinity of the Ancients.* (A föníciai, káldeai, egyiptomi, tíriai, karthágói, indiai, perzsa és más írók ókori töredékei: bevezető értekezéssel és ókori filozófiai és hármassági vizsgálattal.) William Pickering, London, 1832. https://archive.org/details/ancientfragments00coryrich/mode/1up. A fordítást a következő kiadványban szereplő szöveg segítette: *Ancient Fragments* by I. P. Cory [1832 ed.] {reduced to HTML by Christopher M. Weimer, Dec. 2002} https://sacred-texts.com/cla/af/index.htm. – *A szerk.*

[60] Első kiadás 1826-ban, majd átdolgozva 1832-ben, ókori királylistákkal (pl. amelyeket a korai Ptolemaiosz-kori pap és történész, Manetho jegyzett fel). Egy további bővített kritikai kiadást Edward Richmond Hodges történész szerkesztett (Reevs and Turner, London, 1876. https://iapsop.com/ssoc/1832__cory___ancient_fragments.pdf), aki rövid ismertetőket készített a töredékek szerzőiről, és tájékoztatott az egyiptomi hieroglifák és a ninivei és babiloni ékírásos feljegyzések megfejtéséről. – *A szerk.*

[61] Fél évszázad múlva, E. R. Hodges történésznek sem sikerült tehát. – *A szerk.*

Kívánságom volt, hogy ebbe a gyűjteménybe belekerüljön a korai pogány világ összes töredéke, amelyek a görög nyelv közvetítésével jutottak el hozzánk.[62] A korai görög történészek közül néhánynak csak a neve maradt fenn, míg mások, mint például Eupolemus és Histiæus, több, nagyon érdekes töredékkel is megúszták az általános pusztulást. Irodalmuk klasszikus korszakában a görög történészek ismeretei az ókorról általában korlátozottak és homályosak voltak: csak a Septuaginta megjelenése után fordították figyelmüket saját ókori történelmükre és a környező népek ókori történelmére.[63] Ezért a görög történelem későbbi korszakairól több biztos tájékoztatást találunk, mint a korai korszakokról. Ha tehát határvonalat húztunk volna a korai íróknak kedvezve e kötetbe beválogatni, a későbbiek kizárásával, akkor az értékesebbeket hagytuk volna ki. Ha sok szerző töredékeit újranyomtattuk volna, például az Augusztusz-kori damaszkuszi író, Nicolaus Damascenusét, akkor néhány figyelemre méltó anyag mellett sok kevésbé érdekeset is bevettünk volna. Ha mind közül kiválasztottuk volna az ókori időkhöz és idegen államokhoz kapcsolódó részeket, az olyan haszontalan és fáradságos feladat lett volna, hogy a gyűjtemény több kötetes sorozattá duzzadt volna. Ezért nagyrészt kizártam a görög történészeket, – és minden írót az Augusztusz korától kezdve, – valamint kihagytam minden olyan töredéket, amely hamisításnak tűnik, vagy hellenisztikus zsidók, illetve a szent iratokhoz hozzáférő szerzők műve, és a szavaikat követve nem vetnek további fényt a témákra.

Ezek közé sorolhatók az özönvíz előtti Enoch könyvei, Artapanus töredékei, a szibillai jóslatok, Salamon és Hiram, Tírusz királyának levelezése, Ezechiás tragédiája, amelyben Mózes a hős, valamint több hasonló jellegű mű.[64]

Ez a kötet tehát olyan töredékeket tartalmaz, amelyeket idegen nyelvekről fordítottak görögre, vagy görögök idéztek vagy másoltak idegen szerzőktől, vagy idegenek írtak görög nyelven, akik hozzáfértek saját országuk archívumaihoz. Annak érdekében azonban, hogy a gyűjtemény még hasznosabbá váljon, és mintegy kézikönyvként szolgáljon a kronológusok és a mitológiai régiségek kutatói számára, kiegészítésként olyan töredékeket és kivonatokat is felvettem, amelyek úgy tűnik, hogy ősibb forrásokból származnak, bár ma már csak görög vagy latin írók műveiben találhatók meg. Ezek közül néhány csupán a töredékek bemutatása, vagy különálló időrendi megjegyzéseket tartalmaz, vagy más olyan érdekes jellemzőket, amelyek méltán érdemesek rá, hogy helyet kapjanak a kötetben. Így igyekeztem a kötetben összefoglalni az ókor összes hiteles emlékét, amelyek a görög történelem korszakát megelőzik, és annyira szétszórtan találhatók, főként az egyházatyák, valamint az Alsó-római Birodalom[65] filozófusai fóliánsaiban, amilyen formában az antikváriusok számára hozzáférhetetlenek, hacsak nem laknak valamely nagy nyilvános könyvtár közelében.[66]

Bár egy ilyen gyűjtemény elsőre vegyesnek tűnhet, két témára bontható: a világ korai történelmére és az ókori teológiai rendszerekre. A következő oldalakon megpróbálok mindkettőről vázlatot adni, nem a részletek bemutatásával, hanem inkább a töredékek összekapcsolásával, hogy megkönnyítsem tartalmuk vizsgálatát, azáltal, hogy a figyelmet egymás után azoknak a nagy mérföldköveknek szentelem, amelyek kiemelkednek abból, amit egyébként vadnak, úttalannak és

[62] Ez a legfontosabb mondata ennek a bevezetőnek, mert láthatjuk, hogy ennyi az összes forrás, és hogy mind görög nyelven maradt ránk. (Utólagos szokás, főleg a reneszánsz kortól, többet belelátni ezekbe, mint ott van.) – *A szerk.*

[63] Az (ószövetségi) Biblia koiné görög nyelvű fordítása a Kr. e. 3. században az egyiptomi Alexandria városában történt, II. Ptolemaiosz fáraó uralkodása idején. – *A szerk.*

[64] Ezek tehát nem ütötték meg azt a mércét, amire előbb a 4. lábjegyzet utal. – *A szerk.*

[65] Kelet-római Birodalom, Bizánci Birodalom. – *A szerk.*

[66] Talán Corynak ez a kötete magyarázza meg Hissmann Mihály (1752-1784) filozófusunk egyik művében tett ama meglepő kijelentését, hogy valamely kérdésben előző éjjel átolvasta az összes ókori auktort. – *A szerk.*

végtelennek lehetne tekinteni; és lehetővé tenni az olvasó számára, hogy ugyanazon olvasási sorrendet követve valami szabályos, folyamatos elbeszélés-szerűséget nyerjen. A Szentírásban rövid, de hiteles beszámolót találunk a legkorábbi korokról,[67] de a pogány írók műveiben, néhány nagyon értékes történelmi töredék kivételével, alig találunk mást, mint allegóriák és legendás mesék gyűjteményét.[68] Megvizsgálva azonban kiderül, hogy ezeknek a legendáknak a többsége, homályosságuk ellenére, utalásokat tartalmaz azokra a nagy ősi eseményekre, amelyek emlékét minden nép megőrizte a földön, és amelyek emlékére az ókoriak oly sok szertartást és misztériumot rendeltek el.[69]

Az ilyen hagyományoktól, amelyeket évszázadokig szájhagyomány útján adtak át, mielőtt írásba foglalták őket, csak csekély segítséget várhatunk. Valójában a régiségkutatók minden kutatásában a tudomány helyét általában a feltételezéseknek kell betölteniük. Mégis, a megfelelő kutatási módszer alkalmazásával megközelíthetjük az igazságot, és gyakran megvilágíthatjuk a Szentírásban homályosan utalt körülményeket, sőt alkalmanként kitölthetjük a történelem hiányosságait is, pótolva azokat az eseményeket, amelyeket a szent írók elhagytak, mert nem álltak közvetlen kapcsolatban a vizsgált témával.

A történelem személyei, eseményei és dátumai, valamint a teológiai rendszerek azok a tárgyak, amelyeket meg kell vizsgálni és meg kell állapítani. És ahol a vizsgált téma úgy osztható meg, hogy az igazság néhány valószínű hipotézis között rejlik, amelyek a priori és egyszerre megállapíthatók: az összes rendelkezésre álló bizonyíték összegyűjtésével, azok külön-külön történő vizsgálatával és azon hipotéziseknek, amelyek nem állnak összhangban a bizonyítékokkal, egymás után kizárásával, egyes esetekben addig folytathatjuk a feltételezések körét, amíg csak egy hipotézis marad, amelynek az igazságnak kell lennie, és így negatívan bizonyítási kérdéssé válik. Más esetekben a bizonyítékok hiánya teret hagyhat több különböző véleménynek, amelyek közül egyik sem cáfolható meg igazán, bár az egyik gyakran hihetőbb lehet, mint a másik.

Faber úr, a pogány bálványimádásról szóló csodálatos művében, összegyűjtötte és külön-külön megvizsgálta a pogány mitológia összes különböző rendszerét, és kimutatta, hogy „olyan különös, aprólékos és szabályos összhang van közöttük, nemcsak a nyilvánvaló és természetes dolgokban, hanem az önkényes és körülményes dolgokban szintén, mind a fantáziadús spekulációkban, mind a mesterséges szertartásokban", hogy minden más hipotézis tarthatatlanná válik, kivéve azt, hogy „mindegyiküknek közös forrásból kell származnia".[70]

---

[67] Figyeljünk fel erre a nagy bizalomra a Biblia történeti hűségével kapcsolatban, minthogy tudjuk, akkor még nem történt meg a hieroglifák és az ékírás „értelmezésének nagy áttörése". – *A szerk.*

[68] Megvizsgálandó ezért, miként lettek ezek később hiteles történeti forrásokká – Cory is találgatja a következő bekezdésben. – *A szerk.*

[69] Hogy ebben lehetséges eredményre jutni, mutatja egy kasmíri mítosz egy hegyi tó keletkezéséről, amiről kiderült, hogy földtanilag igazolt 400 000 éves, folyóelzáró hegyomlás eredményezte. (Lásd George Cavallar, Herta von Dechend: Hamlet malma.

[70] Lásd George Stanley Faber: *The Origin of Pagan Idolatry Ascertained from Historical Testimony and Cicumstancial Evidence.* (A pogány bálványimádás eredete történelmi tanúvallomások és közvetett bizonyítékok alapján megállapítva). London, 1816. I. Volume, Preface.
I. kötet: https://archive.org/details/in.ernet.dli.2015.128279/page/n591/mode/1up és
https://archive.org/details/theoriginofpaganidolatryvolume1gsfaber1816_202003_42_P és
https://books.google.mg/books?id=dD5aAAAAcAAJ&source=gbs_book_other_versions_r&cad=1 és
https://dn710103.ca.archive.org/0/items/originpaganidol01fabegoog/originpaganidol01fabegoog.pdf és

Miután így kimutatta közös eredetüket, három hipotézist sorol fel, amelyek szerinte az egyetlenek, amelyekkel a pogányság különböző rendszereinek közös eredete magyarázható:

1. Vagy minden nemzet békésen megállapodott abban, hogy az egyes letelepedéseik után az egyiktől kölcsönöznek.

2. Vagy az összes nemzet, miután letelepedtek, fegyveres erővel kényszerült átvenni egy másik nemzet babonáit.

3. Vagy az összes nemzet egyszer egy helyen és egy közösségben gyűlt össze, ahol egy romlott vallási formát vettek át, amelyet később magukkal vittek az általuk gyarmatosított földekre.

Miután alaposan megvizsgálta és kimutatta, hogy az első és a második hipotézis egyaránt teljesen lehetetlen, arra a következtetésre jut, hogy csak a harmadik lehet az igazság.[71]

Ugyanígy megállapíthatjuk azt a régiót is, ahonnan az emberiség eredetileg elterjedt. Az ókorban és a modern időkben egyaránt a görögöket vádolták egyfajta plágiummal, ami a földön minden nemzetnél elterjedt szokás volt. Egyiptom, India és Phœnicia, nem kevésbé, mint Görögország, maguknak tulajdonították és saját területükön belül jelölték meg az őskori történelem nagy eseményeinek helyszíneit, az istenek és hősök születését és tetteit, az özönvizet, a művészetek eredetét és az emberiség civilizációját. És állításaik csak azért találtak több támogatóra, mert nem voltak annyira nyilvánvalóan cáfolhatók. Azonban ha elutasítjuk azokat az országokat, amelyek állításai nem alapulnak máson, mint a saját helyi történelmükön, és csak azokat tartjuk meg, amelyek állításait a többi ország egybehangzó tanúvallomásai alátámasztják, akkor a Szentíráson kívül is bebizonyítható, hogy az emberiség ősi települései olyan helyeken voltak, és olyan körülmények között éltek, ahogyan azt a Szentírás tanítja nekünk.

Az özönvíz előtti eseményekről csak kevés és halvány emlék maradt fenn a pogányok között. Az egyik leghitelesebb Sanchoniatho phœniciai történelmének maradványai között található, akit a legősibb írónak tartanak.

Hogy melyik korban írta, nem ismert, de történetét phœniciai nyelven írta, és anyagait a phœniciai városok levéltáraiból gyűjtötték össze. Philo Byblius fordította görögre, és ezen töredékek megőrzéséért Eusebius gondosságának vagyunk hálásak.

A kozmogóniára a továbbiakban lesz alkalmam utalni: mint az egyik legősibb, rendkívül értékes, és mivel világosabban beszél, mint a többi, kulcsot ad értelmezésükhöz.

A Nemzedékek sok igen érdekes részletet tartalmaznak. Az elsőben utalás található a bukásra; a másodikban Káin lehet a nemzetség: ezután elveszítjük a hasonlóság nyomait; az ötödiknél megszakadás van. De ha a vizsgálódás fonalát felvesszük, a végén, Taautusban vagy Thoythban, felismerhetjük Athothist, Egyiptom második királyát, Hermész Triszmegisztoszt, aki ismét Kronosz tanácsadójaként jelenik meg. Elődje, Misor ezután megfeleltethető Mizraimmal, Egyiptom első királyával, a dinasztiák Ménésszel és Minésszel. Az előző generációban található Amynus, Amon vagy Ham, ugyanaz, mint Kronosz, akit a történész egy másik, de kortárs vonalnak feltételez. Egy magasabb szintre emelkedve Agrust, a földművest találjuk, akit Phœniciában az

---

https://dn721901.ca.archive.org/0/items/TheOriginOfPaganIdolatryVolume1GSFaber1816/The%20Origin%20of%20Pagan%20Idolatry%20Volume%201%20-%20GS%20Faber%201816.pdf.
II. kötet: https://archive.org/details/in.ernet.dli.2015.195863
https://archive.org/details/originofpaganido02fabe és
https://books.google.mg/books?id=YcNBAAAAcAAJ&printsec=frontcover#v=onepage&q&f=false és
https://dn790008.ca.archive.org/0/items/originofpaganido02fabe/originofpaganido02fabe.pdf és
https://books.google.mu/books?id=WsLyFE41D7oC&printsec=frontcover#v=onepage&q&f=false.

[71] Ehhez talán hozzátehető egy negyedik is, nevezetesen, hogy a babona részben békés kommunikáció, részben fegyveres erő révén vált általánossá: bár a bizonyítékok teljessége olyannyira alátámasztja, hogy ez a többivel együtt ugyanolyan tarthatatlan.

istenek legnagyobbjaként tiszteltek: ő megfeleltethető Noénak, a másik vonal Uranoszának, akinek eredeti neve Epigeusz vagy Autokhtón volt.

Sanchoniatho nagyon szorgalmas kutatónak tűnik, és arra a következtetésre jut, hogy a Nemzedékek tartalmazza a korai idők valódi történetét, megtisztítva azoktól a kitalált történetektől és allegóriáktól, amelyekkel Thabion fia, Phœnicia első szószólója[72] elhomályosította azt. Erről Philo Byblius biztosít minket a Sanchoniathoról szóló megjegyzéseiben, amelyekkel a mű fordítását bevezeti. A részlet arról is tájékoztat minket, hogy az így álcázott történelmet Izirisznek, Chna, az első phœniciai testvérének adták tovább, nyilvánvalóan Mizraïmra, Kánaán testvérére utalva.

Igen figyelemre méltó, hogy ezeket a szereplőket a valódi sorrendben helyezte el, bár a pogány hagyományokban általában összekeverik őket egymással. Az is figyelemreméltó, hogy Sanchoniatho szinte az egyetlen pogány író az antikvitás terén, aki nem említi közvetlenül az özönvizet, bár a töredékben számos homályos utalás található rá. Ha biztosak lennénk abban, hogy műve elveszett részeiben hallgat erről a pontról, a kihagyás akkor is magyarázható lenne azzal, hogy nyíltan elnyomja azt a pusztán allegorikusnak tartottat, mivel úgy találta, hogy az özönvízről szóló hagyomány annyira szorosan összekeveredik a teremtéssel kapcsolatossal, hogy midőn próbálja kiemelni az igazságot a meséből, könnyen rávehető arra a feltételezésre, hogy ugyanarra az eseményre vonatkoznak.

A föníciaiak misztikus áldozatáról szóló töredékének magyarázatához Bryant és Faber úr igen különös értekezéseire kell hivatkoznom. Sanchoniatho írta a kígyó történetét is, amelynek egyetlen töredékét Eusebius őrizte meg.

Berossus töredékeiben talán ismét felfedezhetünk néhány nyomot az özönvíz előtti világból. Sanchoniathóhoz hasonlóan, úgy tűnik, Berossus, művét, komolyan figyelemmel az igazság iránt, írta. Babiloni születésű volt, Nagy Sándor uralkodása alatt élte virágkorát, és néhány évig Athénban élt. Belus papjaként minden olyan előnnyel rendelkezett, amit a templom feljegyzései, valamint a káldeaiak tudása és hagyományai lehetővé tettek. Úgy tűnik, a korábbi idők történetét a templom falán lévő ábrázolások alapján vázolta fel.[73] Írásos és hagyományos ismeretekből számos olyan pontot kellett megtanulnia, amelyek túlságosan is hitelesek ahhoz, hogy megkérdőjelezhetők legyenek; és az egyiket a másikkal kiigazítva, ugyanakkor a szokásos módon a mitológiával ötvözve, elénk tárta a különleges történelmet.

Az Alexander Polyhistor által megőrzött első töredék rendkívül értékes, és nagyon érdekes értesülések tárháza. A történelem első könyve látszólag természetesen Babilónia leírásával kezdődik. Ezután a festményekre utalva a szerző az első sorozatot egyfajta előszónak találja a többihez. Minden nemzetből minden ember összegyűlik Káldeában: közöttük bemutatkozik egy személy, akit a művészetek és tudományok oktatójaként ábrázolnak, és tájékoztatja őket a korábban

[72] A hierophantja. A hierophant az eleuszisi misztériumjátékok vezetője, a rejtélyek magyarázója. – *A szerk.*

[73] V. ö. „A vatikáni könyvtárból nemrég digitalizált írás alighanem a trójai legenda eredeti változata: [Vergilius, Opera (fragmenta)] Manuscript – Vat. lat. 3225. „Azt a bizonyos nagy háborút emlékeztetőül megénekeljük…” címmel [https://digi.vatlib.it/view/MSS_Vat.lat.3225]. A szerző legtöbbször első személyben mesél. Lehet, hogy ez az írás az, amiből később kialakult a görög mitológia és Homérosz Odüsszeiája. Maga az írás a képeket próbálja magyarázni a görög mitológia alapján, de ez nem mindig talál. Ezek a képek valószínű, hogy eredeti etruszk képekről lettek lemásolva. A viselet és a környezet ábrázolása erre hajaz. Ez a történet azonban, amiből később kisarjadtak a görög legendák, de lehet, hogy az egész ókori történelem, nem másról szól, mint egy nagyméretű népvándorlásról, a déli, civilizálatlan, háborúskodásra szakosodott népek irányából a jóval civilizáltabb északi népek irányába. A trójai faló nem más, mint egy ravasz hadicsel szimbóluma.” (Fábián Sándor: Történelmi „szürreál”. Az Igazság Kálváriája. Acta Historica Hungarica Turiciensia 36. évf. 1. sz. 2021. p. 133.) – *A szerk.*

lezajlott eseményekről. Nem tudván, hogy Noét Oannész alakjában ábrázolják, Berossus a hieroglif ábrázolás alapján szó szerint egy halból és egy emberből álló lényként írja le,[74] aki a természetes, nem pedig az özönvízszerű éjszakát tölti az óceánban, más körülmények között, amelyek jellemére és életére utalnak.

A Pátriárka utasításait a következő festménysorozat részletezi. Az elsőn, úgy vélem, a Káoszt mindenféle állat végtagjainak összekeveredése jelképezi; a második a világegyetem teremtését; a harmadik az emberiség kialakulását; továbbiak pedig az állatok és az égitestek kialakulását.[75]

Úgy látszik, a második könyv az özönvíz előtti világ történetét ölelte fel: és ebből a két következő töredék kivonatnak tűnik. A történész, szokásához híven, a világ történetét Káldeához rendelte. Kilenc személyt talál, akiket talán királyként ábrázoltak, Noét megelőzően, aki egyébként Xisuthrus néven van bemutatva, és feltevése szerint az ábrázolás a káldeai királyok első dinasztiájáé volt. A történelem és a hagyomány egyetemes egyetértése alapján teljesen biztos volt abban, hogy Alorus vagy Orion, a Szentírás Nimródja, Babilon alapítója és az első király volt: következésképpen őt helyezi a lista élére, Xisuthrus pedig a tizedikként következik. A feljegyzések Nabonasar általi megsemmisítése miatt, neki kellett kitöltenie a közbeeső időt nevekkel, ahogy tudta: és hogy kiket illesztettek be, nem könnyű meghatározni.[76]

Berossus teljes és pontos leírást adott az özönvízről, amely csodálatosan összhangban van a mózesi beszámolóval. Hasonló beszámolónk is van, vagy annak összefoglalása Abydenus asszír történetéből, aki Arisztotelész tanítványa és Berossus másolója volt. Közöltem egy kis részletet Nicholaus Damascenus töredékeiből is, amelyek az özönvízről és a bárkáról szólnak, amelynek roncsáról ő, valamint Berossus, Chrysostom és más írók azt mondják, megmaradt az Araráton, még abban az időben is, amikor ők írtak.

A [megmaradt] emberiség – úgy látszik – egy ideig Örményországban lakott, és a pátriárka a leszármazottainak osztotta ki a föld különböző körzeteit, azzal a paranccsal, hogy különálló közösségekre váljanak szét. Utasításainak azonban nem engedelmeskedtek, és nagy számban, talán az egész emberi faj, egy csoportként indult el Örményországból, és a Szentírás szerint nyugat felé utaztak, de Berossus szerint kerülő úton jutottak el Sineár síkságára. A két elbeszélés egyesítésével arra a következtetésre juthatunk, hogy az Eufrátesz kanyargós medrét követték, amíg meg nem álltak a híres síkságon, ahol Nimródot vállalkozó szelleme arra csábította, hogy világuralomra törjön, és megalapítsa Bábel tornyát és városát, mint leendő egyetemes birodalmának fővárosát.

A bábeli toronyról és a hozzá kapcsolódó eseményekről pár igen érdekes töredéket találhatunk Abydenosztól, egy nagyon ősi görög írótól, Hesztiaeosztól, a babiloni Szibillától és Eupolemosz írásaiból. Mellékeltem egy különös részletet a szibillai jóslatokból is. Ezek a töredékek részletesen leírják a torony felépítését, építőinek szétszóródását és a nyelvek összezavarását; az épület erőszakos pusztulásának további körülményeivel együtt,[77] és a titánok háborúját, amely minden pogány hagyományban oly figyelemre méltó esemény.

---

[74] A képírást teszi át tehát betűírásba. De hol volt az a festett falú templom? – *A szerk.*

[75] Itt vagyunk tehát a ma oly sokak által feltételezett és keresett Biblia-forrásnál? – *A szerk.*

[76] A Bar-Hebræus szír krónikájában a katalógusban szereplő neveket bizonyos Seth-ág remetéjeiként adják meg, akiket Isten Fiainak neveznek, akik a Hermon-hegyen éltek, majd később hitehagyottá váltak, és az óriások atyjai lettek.

[77] Babilon újjáépítése után a torony valószínűleg az eredeti terv szerint készült el. Herodotosz nyolc lépcsős, mintegy hétszáz láb magas piramisként írja le. Romjait, amelyet ott ma is Birs Nembrodnak, vagyis Nimrod tornyának neveznek, Sir R. K. Porter hatalmas, égetlen téglákból álló halomként írja le, amelyet sárral és nádakkal cementeztek vízszintes rétegekben, és még ma is hatalmas, mintegy kétszázötven láb magasságig emelkedik. A görög

A Torony felállítását megelőzően olybá tűnik, hogy az emberek nagy általánosságban elhagyták a patriarchális istentiszteletet. Körülbelül ekkor további eltérés történt az igaz hittől; és az első és egyszerűbb hanyatlás után bonyolult bálványimádási rendszer alakult ki. Ezekről az eltérésekről Epiphanius, Cedrenus és a húsvéti krónikából származó részletekben találhatók beszámolók. Amit barbárság néven emlegetnek, valószínűleg az ősi patriarchális istentisztelet volt. Ezt követte a babonás hiedelem eltorzult alakja, ami az ókoriaknál szkutizmus vagy szkitizmus néven volt ismert, amely az özönvíztől a Torony építéséig a legelterjedtebb volt. Az új romlottságot, melyet akkor Nimród vezetett be, iónizmusnak,[78] vagy hellenizmusnak nevezték: és mindkettő ma is virágzik Keleten a jól ismert brahmanizmus és buddhizmus név alatt; amelyek papjai úgy tűnik, megszakítás nélküli sorrendben folytatták a brahmánokat és a tiszta, igaz testvéreket,[79] India Megaszthenész és Klitarkhosz által említett filozófiai szektáit.

Az elfajultabb babona bevezetésével Nimród, úgy látszik, hogy egységes monarchia létrehozását tűzte ki célul magának és leszármazottainak, amelynek fővárosa Babilon kellett hogy legyen, a Torony pedig bálványimádásuk központi temploma. Úgy tűnik, mindenki, aki a kíséretében volt, részt vett a tervben, – amennyire Nimród helyénvalónak tartotta annak nyilvánosságra hozatalát, – és segített a torony és a város felépítésében. A későbbi események azonban azt mutatják, hogy a javasolt kormányzati forma és teológiai rendszer, bár a többség beletörődött, nem nyert el általános elismerést. Az egész tervet pedig elrontotta a Mindenható csodálatos közbelépése.

Hogy milyen egyidejű körülmények működtek közre a szétszóródásban, annak Mózes elbeszélésében nincs nyoma. Megemlíti a nyelvek csodálatos összezavarását, és azt, hogy az Úr szétszórta a népet onnan az egész föld színére; és ők abbahagyták a város építését. De ha hitelt adhatunk a fent említett pogány beszámolóknak, amelyekkel a hinduk, sőt valójában a hagyományos tudás szinte minden maradványa egyetért, valószínűleg egy politikai és vallási jellegű szakadás volt a következmény. Keserű háború folyt, vagy legalább véres csatát vívtak; ahonnan a Scuthok, hittestvéreik által legyőzve és kiközösítve, gőgös függetlenségükben a Kashgar hegyeibe és északra menekültek:[80] míg valamely erőszakos és természetfeletti katasztrófa, a Torony ledöntésével, véglegesen szétszórta őket.

---

mitológiában Ione (ógörögül: Ἰόνη) az ötven nereida egyike volt, a „tenger öregje”, Nereusz és az óceánida Doris tengeri nimfák lánya.

[78] Valószínűleg az Ione szóból származik: akkoriban vezették be a nagy istennő, vagyis az egyetemes Anya imádatát, valamint a bálványimádást. Jelentése: galamb, amely az Asszír Birodalom jelképe volt. (A görög mitológiában Ione [ógörögül: Ἰόνη] az ötven nereida tengeri-nimfa egyike volt, Nereusz, a „tenger öregje”, és az okeanida Doris lánya. Ezért inkább talán Ioniáról nevezték el. – *A szerk.*)

[79] Igazak leszármazottai, aszkéták. Cory szava: Germanes. Forrása a latin germanus, -a, um = igaz valósággal való, azon vérből való, közelebb való, tulajdon, saját; latin germani = édestestvérek. (Pápai Páriz Ferenc: Dictionarium Latino-Hungaricum. p. 308. https://www.digitale-sammlungen.de/en/view/bsb10589197?page=308,309.) Greco-buddhista (https://en.wikipedia.org/wiki/Greco-Buddhism) gandharai Hylobii filozófiai szektáról van szó https://en.wikipedia.org/wiki/%C5%9Arama%E1%B9%87a, amint a kötet Megasthenes-töredékeiben szerepel (Cory 1832, p. 227.). De ezt újabban a páli Samara vagy a szanszkrit Sramana filozófiai irányzattal azonosítják, holott a Megasthenest idéző Strabónnál (Lib. XV. 59-60.) Germanas (Γερμανας) szerepel, amint Alexandriai Szent Kelemennél is, aki beveszi Semna vagy Sarman fogalmat szerény, tiszteletreméltó = görög σεμνὸς értelemben, Más kérdés, hogy Sztrabónról azt mondják, hogy a germánokat igazi keltáknak tekintette, és a Germani latin szót alkalmazta rájuk. Ilyen alapon Berossosnál görögsumerizmusról beszélhetünk? – *A szerk.*

[80] Lásd Faber 1832, Lib. VI. c. 4.
(https://dn720702.ca.archive.org/0/items/originpaganidol00fabegoog/originpaganidol00fabegoog.pdf és https://books.google.hu/books?id=xz_TCUIKVgEC&printsec=frontcover&hl=zh-CN&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false. – A szerk.)

A szkíta népek igen általánosan nomádokká váltak, de néha különböző részeken letelepedtek. Hosszú és bonyolult vita tárgya volt, hogy melyik családhoz tartoztak. Az ókori kronológusok szinte kivétel nélkül feltételezték, hogy Noé legidősebb fia, Jáfet főcsoportjához tartoztak. Azt is nagy tudással és találékonysággal hangsúlyozták, hogy Kús fiai voltak.[81] De ha minden nemzet, vagy akár ezen nemzetek felsőbb osztályai, amelyek ezt a nevet viselik, Kús fiai, akkor a jelenlegi emberiség egyharmadának ennek a pátriárkának a leszármazottainak kell lennie. Valójában az iónizmus bevezetése előtt Epiphanius és mások, úgy tűnik, hogy az egész emberiséget a Szkuthok név alá sorolták. Az első hitehagyást Kús vezethette be, és követői az ő nevét viselhették; amelyet Nimród későbbi eretneksége sem tudott eltörölni.

Turán és Észak szkíta népei általában a szkíta babonák rabjai voltak; és valahányszor visszaszorították a háború árját ősi riválisaikon, a bálványok, templomok és városok voltak azok a tárgyak, amelyeken kielégíthették bosszújukat. Kiközösítettnek tartották őket, és az óriások fajához tartozónak mondták őket: nefelimeknek, refaimoknak és anakimoknak. Az iráni szkútok szintén az óriások fajához tartoztak, Nimród volt a vezérük. A titánok háborújának kettős nézőpontja van. Amikor a turáni szkútok az óriások, a legenda a köztük és az ionimok közötti háborúról szól; és ők az óriások, akiket a kimmeri sötétségbe űztek, és hegyek alá temettek. A másik nézet mindkét felet együttesen mutatja be a szakadárság előtt, mint nefelimeket, hitehagyottakat vagy óriásokat, akik a mennyország ellen vívott háborúban vesznek részt. És ezekben a beszámolókban gyakrabban találunk utalásokat a Toronyra és annak természetfeletti leomlására.

A bábeli katasztrófa tette teljessé a szétszóródást. A föld felosztásáról és a nemzetek letelepítéséről néhány igen érdekes feljegyzés maradt fenn. De hogy Nimród és közvetlen követői túlélték-e, és megtartották-e Babilon birtoklását, vagy áttették-e kormányzati székhelyüket Ninivébe, és megalapították-e a nagy iráni birodalmat, vagy pedig ezt a birodalmat és várost Assur és Sém fiai alapították, az még mindig vita tárgya. Nimródot azonban a jól ismert Alorus[82] cím alatt találjuk, a fent említett két káldeai dinasztia élén: de ezek inkább az özönvíz előtti patriarchákra, mint Káldea igazi királyaira utalnak.

A káldeai királyok első dinasztiáját szinte minden kronológus az első iráni dinasztiának tartja, Nimródénak – Evechius néven – és közvetlen leszármazottainak. Polyhistor szintén Evexiust tartja az első káldeai királynak. A következővé a káldeai arab királyok dinasztiáját teszi Eusebius, Syncellus és mások, valamint Berossus az utódlási sorrendben. Hasonlóképpen feltételezték, hogy ők egy szkíta nemzet voltak, amely Kasgar szkíta településeiről tört be a birodalomba, és birtokba vette vagy az egész birodalmat, vagy csak Babilon városát annak pusztulása idején, Sineár síkjaival és a Perzsa-öböl torkánál fekvő vidékkel együtt, ahonnan kiűzték őket, és Palesztinára vonultak mint a pallok vagy filiszteusok, és Egyiptomba mint hükszoszok vagy pásztorkirályok.

---

[81] A Scuth kifejezés, amely az előtaggal együtt valószínűleg megegyezik a Cuth vagy Cush kifejezéssel, a Chusas, Chasas, Cassians, Cusæans vagy Chrusæans, Chusdim, Chasdim vagy Chaldæans, Cotti vagy Goths és sok más név gyökere, túl általánosnak tűnik ahhoz, hogy patronimaként [nemzetségnévként] szolgáljon. Az összes északi nemzet scuth volt, a Turán scuthjai. Az iráni Scuthok elfoglalták az egész ázsiai Etiópiát, amely magában foglalta az Asszír Birodalom iráni területeit, az Eufrátesztől az Indusig, a Kaszpi-tengertől az [Indiai-] óceánig terjedő területet. Az afrikai Etiópia vagy Nubia a szomszédos területekkel együtt szintén Cuth volt. Voltak indo-szkíták, kelta-szkíták, sőt jón-szkíták is. A galliai belgák, a görögországi pelazgok, a szakák vagy szászok, a palesztin filiszteusok és föníciaiak, a szarmánok, szarmaták és germánok mind scuthok voltak. Röviden: a kifejezés a föld minden táján megtalálható, és nyomon követhető, Amerikában és Lappföldön, valamint Kínában és Japánban is.

[82] Alorus a Berossos-féle felülvizsgált sumér királylista első királya, a *Szamizdat* honlap szerzője szerint, aki ismerteti Berossos módszerét is uralkodáshosszuk kiszámítására, mégpedig a 60-as számrendszerben a 60 második hatványával osztásként (https://therealsamizdat.com/tag/alorus/). A honlapon egyébként hosszú Cory-idézeteket olvashatunk. – *A szerk.*

Következő a sorban Euszebiosz és Syncellus, vagy talán velük egyidőben írók szerint is, az asszír királyok nagy dinasztiájának hosszú sora, akik tíz-tizenkét évszázadon át birtokolták a világbirodalmat, mígnem a médek elragadták tőlük uralmát Thonus Concolerus, a görög történészek szerint Szardanapalusz idejében. A nagy asszír örökség fennmaradt különböző katalógusai a dinasztiáknál találhatók. Az asszír birodalom bukását több évi általános anarchia, vérontás és forradalom követte. És megállapítást nyert, hogy e zűrzavaros jelenség során lett Jónást küldetése, hogy megállítsa a birodalom előrenyomulását Ninivében.

Arbakész, a méd felkelés vezetője, bár sikerült leráznia magáról az asszír igát, úgy tűnik, kudarcot vallott saját szuverenitásának megteremtésére irányuló kísérletében: a méd királyság Deiókész uralkodása alatt sem szilárdult meg teljesen. A méd királyok katalógusa a dinasztiáké között található. Phraortész és Küaxárész uralkodása alatt a médek kiterjesztették uralmukat Ázsia nagy részére, de Asztüagész alatt, akit Kürosz legyőzött és elfogott, a királyság beolvadt a perzsa birodalomba.

A babiloniak az asszír birodalom bukásakor ideiglenes függetlenségre tettek szert, de két-három rövid kormányzat után Szénacherib leigázta őket. Szíria is független királysággá vált, és egy ideig virágzott, mígnem ismét asszír iga alá került. Perzsia ugyanekkor felemelkedett, és egyedül őrizte meg függetlenségét a médek és az újasszír dinasztia növekvő hatalmával szemben, mígnem Kürosz sikerei mindannyiuk fölé emelték, és a világuralmat a perzsa népfaj kezébe nem ruházták.

Az asszír birodalom Nabonaszár alatt újjáéledt, állítólag ő ugyanaz, mint a Szentírásban szereplő Szalmanasszár. Erről a dinasztiáról három különböző katalógus található: a Syncellus által megőrzött egyházi és csillagászati kánonok, valamint Ptolemaiosz híres kánonja, a Nabonaszár utódaira vonatkozó egyéb feljegyzések mellett, a kiegészítő kaldeus töredékek között. A vonal első fejedelmei, úgy látszik, Ninivében telepedtek le, és köztük felismerhetjük a Szentírásban szereplő Tiglat-Pileszert, Szenecheribet és Esar Haddont. Nemzetségük, úgy tűnik, Szarakoszban, egy másik Szardanapaluszban végződött. Nabopolasszár, a sikeres lázadó kezdte az asszír és kaldeus uralkodók utolsó vonalát. A birodalom székhelyét Babilonba helyezte át, és uralkodása alatt ünnepelt fia, Nebukadneccar kiterjesztette hódításait az északi és nyugati szomszédos királyságokra Szíria, Fönícia, Júdea, Egyiptom és Arábia megdöntésével; amiről Berosszosz közölt pontos beszámolót. Apja halála után Nebukadneccar következett a trónon. Róla több nagyon érdekes töredékünk van Berosszosztól, és egy Megaszthenésztől. Ezekben részletesen bemutatják babiloni műveinek pompáját, híres falait és rézkapuit; templomait, palotáit és függőkertjeit. Nebukadneccar vagy Nabukodonozor jóslata valószínűleg Dániel látomásának értelmezéséről szóló nyilvános bejelentésre utal. Utódait, egészen a birodalom Kürosz általi megdöntéséig, Berosszosz és Megaszthenész adja meg, és a dinasztiák között is megtalálhatók. Négy közvetlen utódja közt találjuk Belsazárt és a méd Dáriuszt. Utóbbit általában Nabonnedusnak tartják, bár egyesek megpróbálták Küaxárésszel azonosítani. A méd, kaldeus és asszír birodalmak meghódítása Kürosz, Asztüagész unokája és Nebukadneccar unokaöccse által, a történelmet a görög irodalom hiteles feljegyzéseire vezeti vissza. A perzsa vonal, Kürosz utódai, több különböző helyen is megtalálható, mind a kaldeus, mind az egyiptomi töredékek között.

Az az intenzív érdeklődés, amelyet az egyiptomi történelem felkeltett a hieroglifák értelmezésének felfedezése óta, arra késztetett, hogy fáradságot és költséget nem kímélve a munka e részét a körülmények által megengedett legtökéletesebbé tegyem.

A Laterculust, vagyis a thébai királyok kánonját a város levéltárából Eratoszthenész állította össze, Ptolemaiosz Philadelphus könyvtárosa. Ezt követi az Óegyiptomi Krónika, annak latin változatával az Excerpta Barbarából, valamint egy másik, Euszebiosz örmény krónikájából: ezek az egyiptomi dinasztiák összefoglalását tartalmazzák. Ezeket követik Manethó egyiptomi

dinasztiái, akiknek Ptolemaiosz királyhoz írt bevezető levele, amelyet egy alább következő oldalon közölünk, elmagyarázza munkásságának jellegét és az összeállításához használt anyagokat. Manethó dinasztiáinak hat különböző, fennmaradt változatát egymással szembeállítottam. Az egyiptomi királyok Josephus Flavius szerinti uralmát, összeszerkesztettem Manethó történelmi töredékeivel, és kormányzati rend alakjában fogalmaztam meg az összehasonlítás megkönnyítése érdekében. Ezután nagyon fontos uralmat ismertetek, amelynek első részét, Mésztraimtól a tizenhetedik dinasztia végéig, csak Syncellus őrizte meg A tizennyolcadik elejétől Euszebiosz töredékeiben is folytatódik, és innen a végéig négy különböző változata található. Ezekhez hozzáadódik Egyiptom összes királyának sorrendje, akiket Diodorus Siculus és Hérodotosz említ. Eredetileg Scaliger állította össze, de én kijavítottam, és számos nagyon fontos kiegészítést tettem a szerzők eredeti szavaival, magának Scaligernek a szavai helyett. Ezeket Theophilus Antiochenus királysora. És miután számos nagyon fontos kronológiai részletet közöltem Egyiptom régiségeiről, kiegészítettem a dinasztiákat a korai egyiptomi, káldeai és asszír királyok uralkodásával, Bar-hebræus szír krónikájából. Ezeket egymás mellé helyeztem, ahogyan a szerző szinkronizálta őket, és a szír nyelvnek megfelelő angol betűkkel adtam meg őket, a fordítók latin nevei átvétele helyett.

Ezért a munka e részében nem kevesebb, mint tizenkilenc egyiptomi királykatalógust foglaltam össze, a különböző változatokban előforduló összes olvasattal együtt. Ezeket a legnagyobb gondossággal állítottam össze, és szándékosan tartózkodtam a hieroglifákra való minden hivatkozástól, hogy ne tévesszen meg semmilyen előítélet.[83]

Olyan időben, amikor a fáradhatatlan kutatás nap mint nap új és érdekes körülményeket tár fel, abszurd dolog lenne bármi mást megkísérelni, mint az egyiptomi történelem legdurvább vázlatát megadni. Csupán annyit jegyzek meg tehát, hogy a bábeli szétszóratás után Mizraim gyermekei Egyiptomba mentek, ahol úgy tűnik, egy ideig ul éltek. Menesz Misor vagy Mestreim, a Szentírás Mizraimja és a nemzet alapítója, természetesen az egyesült birodalom első uralkodójaként szerepel, az összes katalógus élén. És talán Athothis uralma is ugyanilyen kiterjedt volt; neve ugyanis szerepel Eratoszthenész Laterculusában, valamint Szankoniátho Thotja vagy Taautuszaként. Utána az ország több független monarchiára oszlott, amelyek fejedelmei közül néhány talán a tizennégy első dinasztiában található. Hogy az ország ennyire megosztott volt, és hogy az első dinasztiákat az ókoriak nem tekintették egymást követőnek, arra vonatkozóan Artapanus és Euszebiosz tekintélyére támaszkodhatunk.

Manetho első történelmi töredéke – Josephus Flaviusnál – egy idegen nép inváziójáról és kiűzéséről számol be, akiket Hükszoszoknak vagy pásztorkirályoknak neveztek, Fejedelmeik a tizenhetedik uralkodói kánonnal azonosíthatók, kivéve azt, amelyet Syncellus adott meg Africanus kánonjaként, amelyben a tizenötödikként szerepelnek. Az, hogy melyik családhoz tartoztak, honnan jöttek és melyik országba vonultak vissza, majdnem annyi hipotézis tárgya volt, mint az írók maguk. Nem bátorkodom megjegyzést tenni olyan problémára, amire minden okunk megvan, hogy hamarosan kielégítő megoldást várjunk. Josephus és az Egyházatyák összekeverik őket az izraelitákkal, akikre a második töredék inkább leprásokként utal, akiket az egyiptomiak kegyetlenül bántalmaztak, és akik később a pásztorok második inváziójának segítségével elpusztították az országot. Ezekhez a töredékekhez hat további, igen különös hírt csatoltam az izraeliták kivonulásáról és a pásztorok végső kiűzéséről, mely események látszólag összefüggtek egymással, valamint a danaida gyarmatok Görögországba való kivándorlásával, nemcsak időben, hanem politikai természetű körülmények által is, és a tizennyolcadik dinasztia fennhatósága alatt történve. Tacitus is feljegyezte a kivándorlást, de nyilvánvalóan az általam megadottak közül némelyikből átmásolt kifejezésekkel, mert csak kevés és szűkös hírünk van Egyiptom királyairól, még

[83] Azaz e korai időkre vonatkozólag tisztán a késői görög szövegeket vette figyelembe. – *A szerk.*

Diodorusnál és Hérodotosznál is. [Egyiptom] Nebukadneccar általi meghódítását Berossus meséli el, és két-három átmeneti függetlenségi csillogás után végül a perzsa birodalom tartományává süllyedt, és attól a naptól kezdve a mai napig, a próféta vádja szerint, Egyiptom a leghitványabb királyságok közé tartozik, és idegenek igája alatt él.

A Tírusi Évkönyvek Josephus Flavius által Dius és Menandrosz elveszett történeti irataiból idézett töredékek. Ezek a töredékek tökéletesen egyeznek a szentírásbeli beszámolókkal, és további részleteket is tartalmaznak. Salamon és Hirám levelezése, Karthágó megalapítása, valamint Szalmanasszár inváziója, hódításai és visszaszorítása; Tírusz ostroma Nabukodonozor által, és az azt követő bírák alatti kormányzása nagy érdeklődésre és jelentőségre számot tartó történelmi adalékok.

A Hanno Periplusa a legkorábbi fennmaradt felfedezőútról szóló beszámoló.[84] Egy eredeti és látszólag hivatalos dokumentumból származik, amelyet a karthágói Szaturnusz templomban függesztettek fel.[85] Falconer különálló műként adta ki, és két értekezést közöl róla; az első a tartalmát magyarázza, a második pedig Dodwell hitelességével kapcsolatos gondolatainak cáfolatát.[86] Mind a szövegében, mind a fordításában követtem Falconert. Korát tekintve Falconer egyetért Bougainville-lel abban, hogy a keresztény időszámítás előtti hatodik századra utal

A Periplust néhány sor vezeti be, amely a karthágóiak egy rendeletét idézi az útról és annak céljairól; majd a parancsnok vagy egyik társa folytatja elbeszélésként, amely attól az időponttól kezdődik, amikor a flotta áthaladt a Gibraltári-szoroson. Bougainville térképet adott az útról, amely Ptolemaiosz és D'Anville megfelelő térképeivel együtt megtalálható Falconer értekezésében. Elégséges azonban megjegyezni, hogy Thymiaterium, a Hanno által telepített első kolónia, nagyon közel, talán pontosan ugyanazt a helyet foglalja el, mint a jelenlegi kereskedelmi város, Mogadore. Soloeis hegyfoka a Bojador-foknak felel meg, amely majdnem szemben van a Kanári-szigetekkel. Caricontichos, Gytte, Acra, Melitta és Arambys a Bojador-fok és a Rio d'Ouro között helyezkednek el, amelyet Lixusnak feltételeznek. Cerne-t Arguin szigeteként tartják számon a déli Cape Blanco alatt; a Chretes folyó talán a Szent János folyó, a következő említett nagyobb folyó pedig a Szenegál. A Palmas-fok és a Három Pont-fok feltehetően a Nyugati, illetve a Déli Szarvaknak felel meg, Benin öblében pedig egy sziget Gorillænak. Vossius azonban a Nyugati

---

[84] Carolus Mullerus: „Hannonis carthaginiensium regis periplus earum quae sunt ultra Herculis Columnas Libycarum terrae partium, quem etiam dedicavit in Saturni delubro, exhibentem aecce (Itt látható Hanno karthágói király [**!**] körútja, amely a líbiai föld azon részein történt, amelyek Herkules oszlopain túl esnek, melyeket szintén a Szaturnusz templomában szentelt fel.)." *Geographi graeci minores. Geographi graeci minores. E codicibus recognovit prolegomenis annotatione indicibus instruxit.....,* 1. kötet. Firmin Dido, Paris, 1855. pp. 1–14. https://books.google.hu/books?id=MT4OAAAAYAAJ&pg=PA1&redir_esc=y#v=onepage&q&f=true
V. ö. *The Periplus of Hanno; a voyage of discovery down the west African coast by an Carthaginian admiral of the fifth century B. C.* (Hanno Periplusa; egy karthágói admirális [**!**] felfedező útja a nyugat-afrikai partok mentén az i. e. 5. században). Commercial Museum, Philadelphia, 1912. https://archive.org/details/cu31924031441847/page/n1/mode/1up. – *A szerk.*

[85] Periplus of Hanno. The voyage of Hanno, king of cathaginins, translated by Wilfred H. Schoff, Commercial Museum, Philadelphia, 1912. https://topostext.org/work/247

[86] Thomas Falconer: The voyage of Hanno translated, and accompanied with the Greek text; explained from the accounts of modern travellers; defended against the objections of Mr. Dodwell and other writers; and illustrated by maps from Ptolemy, d'Anville, and Bougainville. London, 1797. https://archive.org/details/bim_eighteenth-century_the-voyage-of-hanno-tran_hanno_1797/mode/1up. – *A szerk.*

Szarvat a Zöld-foki Köztársaságnak, a Délit pedig a Palmas-foknak feltételezi, ebben az esetben Sierra Leone az Istenek Szekerének, az Ochema Theonnak fog megfelelni.

A troglodyták leírása, mint más alakú vagy megjelenésű emberek, a morescókról a néger rasszra való áttérésre utalhat. Néhány, Falconer által Bruce utazásaiból[87] idézett részlet a rendkívüli tüzeket és az éjszakai vidámságot, amelyek megijesztették az utazókat, mint a néger törzsek körében gyakori szokásokat, és amelyek ismételten a saját megfigyeléseinek körébe is tartoztak. A gorillákról azt feltételezik, hogy nagy majmok vagy vademberek, ahogy azt az ἄνθρωποι ἄγριοι [vad emberek] név is jelentheti.

A Periplust egy különös beszámoló követi az afrikai településekről, Hiempsal numidiai király könyveiből, melyeket Sallustius őrizte meg.

Megaszthenész indiai töredékei közül a legfigyelemreméltóbbat már említettük. A filozófiai szekták két nagy felosztásában, a brahmánokban és a testvérekben,[88] kétségtelenül felismerhetjük a jelenlegi hindusztáni brahmánok és buddhisták elődeit. Klitarkhosz szintén brahmánokként és pramnákként említi őket. India kasztjait is hosszasan leírja a könyv, és ezek némi változatossággal napjainkig fennmaradtak. Ez a felosztás igen régi, és talán a szétszóratásból ered, mivel főként a ión nemzetek között volt elterjedt, míg a szkíta törzsek függetlenségükre és az egész faj nemességére büszkék voltak. Megaszthenészről azt tartják, hogy perzsa volt, és tiszt Nagy Sándor seregében az indiai expedícióján, és számos jelentős tárgyaláson vett részt.

Ezután két rövid ismertetést adtam néhány híres szigetről az Atlanti- és az Indiai-óceánban. Az elsőt, az Atlanti-óceán szigetéről, Proklosz idézi Marcellus etióp történetéből, illusztrálva Platón Timaiosz című művének ide vonatkozó részeit. Egyesek hitelre méltónak tartották a kapcsolatot, és megerősítették az összes sziget töredezett jellegével, amelyek az ó- és az újvilág között szétszórva fekszenek, egy korábbi, beolvadt terület emlékeinek tekintve őket. Az Euemerustól[89] származó második töredék az indiai szigetcsoport szigeteire vonatkozhat; bár nagyon valószínű, hogy mindkettő csak a Nyugat Fehér szigetére utalhat, amelyet szinte minden nemzet mitológiai legendáiban annyira ünnepelnek, és legfőképpen a brit szigetek régiségeinél.

---

[87] James Bruce: Travels to discover the source of the Nile, in the years 1768, 1769, 1770, 1771, 1772, and 1773. Edinburgh, 1790. https://archive.org/details/travelstodiscove01bruc/page/n6/mode/1up. És Falconer mintha arra utalna, hogy az igen késői utazók műveit felhasználták, akkor eredeti-e még a Periplus és Ptolemaiosz: „A hajózás művészetének fejlődése által az irodalom újjáéledésének időszakában tett felfedezése arra késztették a tudósokat, hogy összehasonlítsák az ókori hajósok útjait a saját korukban tett útjaikkal; és a helyek elhelyezkedését, ahogyan azt a régi földrajztudósok leírják, az újabban megfigyeltekkel. Az ókori szerzők művei között, amelyeket a modern utazások így illusztráltak, ott volt Hanno Periplusza és Ptolemaiosz Táblázatai. A Periplus görög szövegét először (ahogy Hudson tájékoztat minket) Sigismond Gelenius adta ki Bázelben 1533-ban. Conrad Gesner kiadása nem sokkal ezután jelent meg, latin fordítással és Leo Africanus kiegészítésével. Romusio Útigyűjteményének második kiadása 1544-ben jelent meg, amely egy olasz változatot és a Periplus magyarázatát tartalmazta egy portugál hadvezér szóbeli elbeszéléséből, aki hozzászokott a Szent Tamás szigetén való kereskedelemhez. Mivel a körülmény a tizenhatodik század elejének irodalomtörténetéhez kapcsolódik, az olasz eredeti fordításában fogom elmondani." Falconer 1797, pp. 17-18.) – *A szerk.*

[88] Lásd a 21. lábjegyzetet. – *A szerk.*

[89] Euhemerus, Ευημερος (Kr. e. 340–260) Cassander macedon király bizalmasa. Híres munkája a *Szent történelem* (Hiera Anagraphe - ᶜιερα αναγραφη) szerint Cassander megbízásából Boldog Arabiától Dél felé hajózott Panchaea nevű szigetre és ott Zeus Triphylius templomában arany oszlopra felírva találta a világ egész őstörténetét Uránusztól kezdve. Azon akiket a népek isteneknek tartottak, Uranus, Saturnus, Juppiter stb., a mesés őskor hősei és királyai, emberek voltak, akiket nagy tetteik miatt haláluk után isteni tiszteletben részesítettek, s emberi eredetük feledésbe ment. – *A szerk*.

Mivel kijelentem, hogy nem bocsátkozom a részletekbe, csupán mintegy nyersanyagot szolgáltatok, a kronológiával csak keveset fogok foglalkozni. Messze a leghitelesebb feljegyzés, amely ránk maradt, Ptolemaiosz kánonja. Nabonaszár káldeai korától kezdődik, és Antoninus Pius uralkodásának végéig tart. Kronológiájának kiszámításakor azonban meg kell jegyezni, hogy bár ettől a káldeai kortól indul, évei Egyiptom szothoikus évei, amelyek mindössze háromszázhatvanöt napból állnak, mindenféle közbeiktatás nélkül. A munka végén található kronológiai töredékek között megtalálható Censorinus szövege, amely oly fontos az ókori történelem híres korszakainak meghatározásában; valamint Theon Alexandrinus egy részlete a francia király kéziratairól, amelyet részben Larcher idéz Hérodotosz fordításában.[90] A teljes kivonatért kérem, engedjék meg, hogy viszonozzam köszönetemet Mons. Champollion Figeacnak és Mons. Hasenak, a király könyvtárosának. Számos hasznos kronológiai részlet található elszórva a munkában: némelyiket a dinasztiák végén gyűjtötték össze. Mellékeltem két rövid közleményt is a káldeai Sarus és Nerus birodalomról.

Figyelemre méltó, hogy az ókori történelem három nagy korszaka harminc éven belül kezdődik, és közös nevezőre jutnak:

Az első olimpia, Kr. e. 777.
Róma alapítása, Kr. e. 753.
Nabonasar korszaka, Kr.e. 747.

Diocletiánus uralkodásának kezdetét a megfigyelt és kiszámított napfogyatkozások alapján Kr. u. 284-re teszik. A nagy szotoikus időszak, az 1641-es szotoikus vagy homályos évek, amelyek 1640 juliánusi évvel egyenértékűek, kezdetét Kr. e. 1321, vagyis 1325 körül határozzák meg. E nagy embolisztikus[91] időszak alatt az egyiptomi év első napja, amelyet Thotnak neveznek, minden évben egy negyednapos közbeiktatás elhagyásával, az év minden napján keresztül visszahúzódik, amíg el nem éri azt a pontot, ahonnan eredetileg indult, és ismét egybeesik a Kutyacsillag Nap-közeli felkelésével.

Miután így levezettem a világ ókori történelmét, ahogyan az a töredékekben megtalálható a görög feljegyzések koráig, hasonló módon megpróbálom felvázolni teológiájának halvány körvonalait.

Bábelből, utálatuk központjából, a pogányok ugyanazokat az imádat tárgyait, ugyanazokat a babonás szokásokat és ugyanazokat a legendás történeteket cipelték magukkal, amelyek – bármennyire is változatosak és zavarosak voltak – nehézség nélkül azonosíthatók az egész világon. A pásztorkodó törzsek között a szkíta tanok szinte mindenhol uralkodtak; mégis a későbbi időkben ők is bálványimádásba estek: míg az ión nemzetek olyan messzire vitték kiegészítéseiket és romlásaikat, hogy az eredeti és egyszerűbb tanok a közönségesek körében feledésbe merültek; és csak a filozófusok és a papok őrizték meg őket, sőt néha külföldről is újra behozták őket. Az iónizmus bonyolultabb romlottságai eredetileg csak az iráni területeken uralkodtak, majd átterjedtek Indiára és Egyiptomra, hogy a civilizációval együtt elterjedtek Görögországban, majd később az egész római világban. Külföldi hódítások és más körülmények révén a két rendszer

[90] The History Of Herodotus, Literally Translated Into English; Illustrated With Notes From Larcher, Rennell To Which Is Added, Larcher's Table Of The Chronology Of Herodotus Vol. II. p. 556. V. ö. William Desborough Cooley: [Pierre Henri] Larcher's Notes on Herodotus, historical and critical comments on the History of Herodotus, with a chronological table. Új jav. és bőv. kiadás. Whittaker, London, 1844. https://archive.org/details/larchersnotesonh01larc/page/n8/mode/1up és https://books.google.hu/books?id=XAIyAQAAMAAJ&printsec=frontcover&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false. – *A szerk.*

[91] Szökőnap közbeiktatását végző. – *A szerk.*

gyakran egybeolvadt. Az iónizmus és a bálványimádás bonyolultabb és romlottabb formája a felszínes megfigyelő figyelmét felkeltette, mint az ország vallása; míg a mélyebb tanokat, amelyek megőrizték primitív egyszerűségük nagy részét, misztériumba burkolták, és csak a beavatottakkal ismertették meg.

Idővel a legtöbb nemzet egyre jobban ragaszkodott egyes részekhez, és az általános rendszernek csak töredékeit őrizte meg. De az még mindig létezik, és szinte teljes egészében megőrződött, mind szkíta, mind ión formájában, mint Hindusztán buddhizmusa és brahmanizmusa. Ha összehasonlítjuk a nyugati és keleti legendákat, a régiek teológiájának következő vázlatát kaphatjuk.

Minden dolog elsődleges elemeként két független princípiumot ismer el, a férfi és a nő természetét. És ezek, misztikus egyesülésben, mint a lélek és a test, alkotják a nagy hermafrodita istenséget, az Egyet, magát az Univerzumot, amely továbbra is két különálló alkotóeleméből áll, módosulva, bár egyetlen individuumban egyesülve, amelynek minden dolgot csak részeinek tekintettek. A kettőből, vagy gyakrabban a férfiból, három fiú vagy hiposztázis származott; amelyek külön-külön vizsgálva mindegyike egy és ugyanaz azzal az elvvel, amelyből származtak: de együttesen nézve egy triászt alkotnak, amely egy negyedik, még régebbi istenségből ered, aki egy titokzatos önháromszorozódási aktus révén hárommá válik, miközben továbbra is csak egy marad, a triász minden tagja végül feloldható a monádddá.[92] Ehhez kapcsolódik a hasonló világok egymásutániságának tana. Minden egyes keringő időszak végén a világ feloldódik, felváltva árvíz és tűz által; és minden különféle formája és része felszívódik a két ősi princípiumba, amelyek ezután megmaradnak létezésük szépségében. Egy bizonyos idő elteltével megkezdődik újraegyesülésük, és ezzel együtt egy másik világ újjáépítése. Mint korábban, e világ első terméke a triász, és ugyanazok a hősök és személyek jelennek meg újra; és ugyanazok az események ismétlődnek meg, amíg el nem érkezik az ideje egy újabb felbomlásnak. Ilyen volt a rendszer eredeti formájában; a materializmus alapja volt, amelyre a bálványimádás felépítménye épült

A pogány teológia legfigyelemreméltóbb vonása isteneinek sokasága. A politeizmus könnyed természete, ahogy nevezték, nem habozott átvenni a környező nemzetek isteneit; míg nemcsak a hősök és királyok, hanem az erények és bűnök istenítése az erdők és vizek, hegyek és városok szellemeivel együtt új és különös lakókat hozott a Panteonba. De ha kiűzzük ezeket a modern betolakodókat, ha eredeti helyükre visszahelyezzük az importált istenségeket, mint például Pánt Árkádiában, Dermészt Egyiptomban, Oziriszt Memfiszben, Herkulest Tíruszban és Dionüszoszt Indiában; és ha mindegyik eredetét megvizsgáljuk, azt találjuk, hogy minden nemzet, a nevek sokféleségétől függetlenül, ugyanazokat az istenségeket és ugyanazt a teológiai rendszert ismeri el: és bármennyire is alázatosnak tűnjön bármelyik istenség Görögország és Róma Panteonjában, mindegyik, amely bármilyen igényt tart az ősiségre, végül, ha nem is azonnal, feloldható lesz az eredeti Istenben vagy Istennőben, a két ősi elv egyikében vagy másikában.

Egy ilyen vizsgálat során egy igencsak különös körülmény merül fel ezen istenségek sokrétű jellegében. Emberi vagy *földi* megjelenésük, mint istenített halandók, a legnyilvánvalóbb; mint a Nap, a Hold, az elemek és a természet erői, *mennyei* vagy *fizikai* aspektust öltenek. És ha a filozófusok írásaihoz fordulunk, azt találjuk, hogy inkább absztrakt és *metafizikai* jelleget mutatnak. Mégis, mindezen különböző formák alatt ugyanaz az általános rendszer őrződik meg.

Földi mivoltában a fő Hős Istent, bármilyen néven is nevezik, minden nemzet ősének és alapítójának tekinti. És nemcsak az adott ország, hanem az egész világ királyaként ünneplik. Ki van téve valamilyen riasztó veszélynek a tenger felől, vagy egy gonosz elvnek vagy szörnyetegnek, amely a tengert jelképezi. Ennek ellenére megmenti egy barátságos női segítség, néha egy

[92] Lásd Faber részletes értekezését erről a témáról, Pag. Id. II. kötet.

barlangban vagy a holdban rejtőzve, vagy halálszerű álomban megőrizve, kígyó hátán hordozva, vagy egy szigeten vagy lótuszon lebegve, bár gyakrabban egy csónakban vagy bárkában. Végül felébred álmából, legyőzi ellenségét, és egy hegyre száll. Ezután újjá szervezi a világot, és ő maga lesz elsősorban három fiú, és rajtuk keresztül az emberi faj atyja; nem ritkán utal a galambra és a szivárványra. Valójában emberi mivoltában az emberiség nagy atyja volt; de nemcsak Noéval, hanem Ádámmal is azonosítható. Az egyiket a másik újbóli megjelenésének tekintették, és mindkettőt az Istenség megtestesülésének.

Közvetlen égi jellemét tekintve az Istent általánosan a Napnak tartják; de a nagy Istennő jelleme összetettebb leírást kap. A férfi társaként ő a bárka; amelyet nemcsak hitvesének, hanem lányának, saját keze alkotásának tekintettek; és anyjának, akinek méhéből csecsemőként ismét előbukkant egy második életre; és megtartójának az özönvíz katasztrófája idején. A Nap társaként ő vagy a Föld, vagy a Hold: nem mintha az emberi és az égi jellemek közötti különbségtétel pontosan megmaradna; mert ezek olyan furcsán keverednek össze, hogy az egyikre vonatkozó kalandokat gyakran, és néha szándékosan, félreviszik a másikra. Így, míg az Emberről azt mondják, hogy belépett a bárkába, a Holdba és a Földbe, elrejtőzött benne, majd ismét kijött onnan, közömbösen, a Napról azt mondják, hogy az óceánba zuhant, lótuszon hajózott, egy úszó szigeten talált menedéket, és egy szent hegyen lakott, amelyet a visszavonuló árvíz szárazon hagyott.[93]

Gyakran megjegyezték, hogy a pogányok teogóniái és kozmogóniái ugyanazok voltak. A mű részét képező elméleteken kívül bemutattam a hermetikus, orphikus és pithagoraszi beszámolók közül a legfigyelemreméltóbbakat is; ezeket Damaszkiosz híres gyűjteményével együtt külön címszó alatt találjuk meg. Ha ezeket összehasonlítjuk Sanchoniatho, Berossus és a többiek kozmogóniáival, különösebb nehézség nélkül a következő következtetésre juthatunk: az Éter és a Káosz, vagy a filozófusok nyelvén az Elme és az Anyag a világegyetem két ősi, örök és független princípiuma volt; az egyiket éltető és intellektuális princípiumnak, a másikat határtalan és formátlan vizes Káosznak tekintették; mindkettő egy ideig mozgás nélkül és sötétségben létezett. A kettő misztikus egyesüléséből jött létre a nagy hermafrodita istenség, az Egy, az egyetemes Világ; amelyből a kaotikus anyag hamarosan testté, az éteri intellektuális elv pedig lélekké vált. Amint az egyesülés megkezdődött, az éterből kinőtt a hármasság, Phanész vagy Erósz, egy hármas istenség, amelynek legkiemelkedőbb jellemzője a Fény volt. Ugyanez volt a helyzet a Világ Lelkével és az Értelem hármasságával is, amelyet a platonisták olyan nagymértékben hangsúlyoztak. A Föld és a Víz durva kaotikus elemeiből a földvizes gömb alakult ki, míg a bennük lévő Éter, Phanész jellegében, a Fény, Levegő, Hő, Tűz, Éter, Láng vagy Szellem közül három körülmény között, egy fizikai hármasságot alkotott, amelynek középpontja a Nap, a világ lelke és uralkodója volt. Vagy, a kifinomultabb spekulációk szerint, a mentális erők hármasságából állt, amelyben a Megértés, az Értelem vagy Intellektus, a Lélek, a Szenvedélyek, az Értelemek vagy Érzelmek, a Hatalom, a Tanács vagy Akarat különféleképpen kombinálódik. Tehát akár fizikai, akár metafizikai szempontból nézve, továbbra is egy triász, amely alárendeltje az ősibb Intellektuális Éternek, és abból ered, és amelybe a triász minden egyes személye ismét feloldható.[94]

Ami a fizikai triászt illeti, a pogány beszámolók és a Szentírás hasonló részeinek összehasonlítása alapján – bár nem döntők, mégis annyira meggyőzőnek tűnik számomra a bizonyíték ebben a kérdésben, hogy ha Hutchinson iskolája nem mulasztotta volna el megalapozni nagyon elegáns hipotézisét, miszerint a Tűz, a Fény és a Szellem vagy Levegő csupán egy és

[93] Lásd Faber, Pag. Id.

[94] Lásd az Inquiry-t a végén. (Cory 1832, AN INQUIRY INTO THE METHOD, OBJECTS, AND RESULT or ANCIENT AND MODERN PHILOSOPHY, AND INTO THE TRINITY OF THE GENTILES. AN INQUIRY INTO THE METHOD, OBJECTS, AND RESULT or ANCIENT AND MODERN PHILOSOPHY, AND INTO THE TRINITY OF THE GENTILES. pp. 331–358. – A szerk.)

ugyanazon éterikus folyadék három különböző állapota, amelyek Tűzként jelennek meg a Nap orkánján, mint belőle kiáramló Fény és mint oda visszatérő Szellem, – nem haboztam volna csatlakozni ahhoz a véleményhez, hogy ez volt a pogányok eredeti hármassága; egy hármasság azonban egy monádnak van alárendelve, amely éter formájában létezett, mielőtt ilyen állapotokat öltött volna.

Az ókoriak metafizikai spekulációi erről a témáról csak analógiás érveléssel, az ember mikrokozmoszának szemléléséből származtathatók. Hogy rámutassak a korábban kifejtett metafizikai és fizikai rendszer között ebben a konkrét kérdésben megőrzött szoros analógiára, megjegyzem, hogy az ember egy intellektuális és egy anyagi szubsztancia összetételű lény, amelyekről az ókoriak feltételezték, hogy már mindkettő *létezett*, mielőtt egyesültek volna az összetett egyedi állatban, az Emberben. Amikor így egyesültek, úgy tűnik, hogy az intellektuális erők hármasát alkották meg: az értelmet, az érzelmeket vagy affektusokat, és az akaratot vagy a cselekvés erejét. De ezen kérdések további illusztrálására és a felhozható bizonyítékokért a végén található fejtegetésre kell hivatkoznom.[95]

Ezért ebben a kérdésben nem értek egyet Faber úrral, aki azt feltételezi, hogy a pogányok háromság-elmélete abból az egybeesésből ered, hogy mindkettő, Ádám és Noé három fiú apja volt. Mert a három különböző analóg rendszer – [1] a Metafizikai, az Elme és képességei, valamint az Anyag; [2] a Fizikai, az Éter és állapotai, valamint a Káosz; és [3] az emberi, a pátriárka és három fia, valamint az egyetemes anya a Bárka vagy a Föld – közül az utolsó analógia nemcsak a leginkább tökéletlen, hanem minden történelmi beszámoló szerint a démonimádat a természet és az elemek imádatát követően jelent meg.

A témával kapcsolatos széles körben elterjedt hagyományokból nyilvánvaló, hogy a teremtés és az özönvíz körülményei az egész emberiség számára jól ismertek voltak a szétszóratás előtt. Mózes írásai pedig a választott népnek nem annyira új kinyilatkoztatást, mint inkább a körülmények helyes, hiteles és ihletett beszámolóját adják, amelyeket aztán az idő részben elhomályosított, és a babonák visszaéltek velük. Az alaktalan, vizes Káosz és az ég éteri anyaga, amely hatalmas szélként burkolja be és halad át a felszínén, mind a szent, mind a profán kozmogóniák első alapelvei; de Mózes ezeket anyagként követeli vissza, amelyeket egy Mindenható hatalom közvetlen közreműködése teremtett. A későbbi kialakulási folyamat mindkét rendszerben annyira tökéletesen megfelel egymásnak, hogy ha nem kölcsönözték volna az egyiket a másiktól (ez az álláspont nem tartható fenn), akkor mindkettőnek végső soron a kinyilatkoztatás közös forrásából kellett származnia. Hasonló megfontolások a nemzetek között oly egyetemes Háromság hagyományairól, valamint annak vizsgálata, hogy miből is állt ez a Háromság, arra a meggyőződésre késztet, hogy a szentháromság-tan, ahogyan azt ma hiszik, a patriarchális vallás egyik eredeti és alapvető tétele volt; hogy a mikrokozmosz és a teremtés akkoriban elterjedt beszámolói közötti analógia lett az a botláskő, amely arra késztette az emberiséget, hogy finomítsa az igazságot; hogy ezért estek abba a tévedésbe, hogy az örökkévalóságot az anyagnak tulajdonították, a monádot a Háromság fölé helyezték, azzal a panteista vélekedéssel, hogy az Istenség nem más, mint maga az univerzum. A világok egymásutániságának, a lélekvándorlásnak és a démonimádatnak a tana természetesen következne rendszerük kiterjesztéséből a teremtés sajátos körülményeitől az özönvízzel járó körülményekig. A hamis filozófia büszkeségével elhagyták a kinyilatkoztatás igazságát, és a materializmusba, az elemek, az ember és az állatok imádatába, valamint a bálványimádásba süllyedtek minden vele járó utálatossággal együtt. „Amikor megismerték Istent, nem dicsőítették őt Istenként; nem voltak hálásak, hanem hiábavalókká lettek gondolataikban, és balgatag szívük elsötétedett. Magukat bölcsnek vallva,

[95] Lásd tehát Cory vizsgálatait e kötet végén. – *A szerk.*

balgatagokká lettek, és a romolhatatlan Isten dicsőségét felcserélték romlandó ember, madarak, négylábú állatok és csúszómászók képmására. Annak okáért átadta őket Isten szívük kívánságai által tisztátalanságra."[96]

Ennyire elbukott világ visszaszerzése érdekében a Mindenható nagy megnyilvánulásai időről időre megtörténtek, nemcsak a történelem legcivilizáltabb és legünnepeltebb időszakaiban, hanem azokon a helyeken is, amelyek akkoriban a legalkalmasabbak voltak az igazság általános terjesztésére a pogányok között. Palesztina földrajzi fekvése, amelyet egyetemes birodalom székhelyéül választottak, a legfigyelemreméltóbb a földön a föld minden szegletével való könnyű összeköttetés miatt.[97] Az Advent idején[98] ez a terület mintegy határt képezett a riválisRómai Birodalom és a Pártus Birodalom között, Róma fennhatósága alatt állt, de szoros kapcsolatban állt a pártus birodalmi területeken található gyarmati településeivel. És elhelyezkedése akkoriban nem volt kevésbé jobban alkalmas az evangélium egyetemes terjesztésére, sem Keleten, sem Nyugaton, mint az emberiség általános oktatására a régi időkben, amikor oly jelentős részét képezte az egyiptomi és asszír birodalmak közötti fő közlekedési útvonalnak. A tizennyolcadik dinasztia idején, az egyiptomi történelem legfényesebb korszakában történt az izraeliták kivonulása: Mózes és Józsué csodálatos hőstetteinek híre a dánita gyarmatokkal Görögországba,[99] a menekült kánaánitákkal nyugatra terjedt, maguk az izraeliták pedig keletre vitték őket. Az ókori asszír birodalom bukását követő forradalmi erőszak során ugyanaz az irgalmas Gondviselés tartotta fenn a kapcsolatot a romjaiból kinőtt királyságokkal, Jónás ninivei missziója, a szamáriai fejedelmek Szíriával való összekapcsolása, valamint a tíz törzs Szalmanasszár általi szétszórása révén a médek és asszírok területein: és a birodalom teljes újjáépítése után Babilonban az igazság ismerete messze földön elterjedt maguknak a zsidóknak a fogsága révén.

Nabukodonozor megtérése, valamint az ő és utódainak – mind az asszír, mind a perzsa vonalból – az igazság javára hozott rendeletei legalább valamilyen átmeneti hatással kellett, hogy járjanak a keleti vallási és filozófiai érzelmekre. És ez a hatás világosan nyomon követhető a rendszerek és babonák általános reformációjában, amely ebben az időszakban zajlott.

A perzsák körében, akik maguk is szkíta nép, úgy tűnik, ez a reformáció újraélesztette buzgalmukat és ellenségeskedésüket ión riválisaik templomai és bálványimádása ellen. Lehetséges, hogy ez vezetett oda is, hogy a két független princípiumot, az Elmét és az Anyagot egymással szemben álló spirituális közvetítőkké alakították át, és felélesztették a Nap és a Tűz keveretlen imádatát, eleinte csak a Legfelsőbb jelképeként és képmásaként, bár ez hamarosan ismét a régi sabaizmussá[100] fajult. A reformáció nyomai nyomon követhetők Asszíriában, Indiában, Kínában és Egyiptomban, valamint azokban a módosításokban és finomításokban, amelyeket röviddel ezután Püthagorasz importált Görögországba.

A pithagoraszi tanok összefoglalása megtalálható Timæus Locrus híres értekezésének elején. Megfigyelhető, hogy a pithagoraszi spekulációk hallgatólagosan utalnak az Okok ősi osztályozására, mint a Ható, a Forma vagy Ideális, az Anyagi és a Végső. Ezzel a felosztással összhangban az Elme és az Anyag két ősi független princípiuma közé bevezették a Formák vagy

---

[96] Rómabeliekhez írt levél 1,21.

[97] Hasonló gondolat a „minden út Rómába vezet", de már nem földrajzi értelemben. – *A szerk.*

[98] Tehát Jézus Krisztusra eljövetelére várás idején. – *A szerk.*

[99] V. ö. John R. Salverda: Danaans. https://www.britam.org/salverda/danaan.html. – A szerk.

[100] „A csillagok vagy a bennük lakó szellemek imádása, különösen az ókori Arábiában és Mezopotámiában gyakorolt formában. A kifejezés a 18. század elején a francián keresztül a héber ṣābā' „(mennyei) seregek" szóból származik, a Sabian feltételezett etimológiája alapján" (https://www.oxfordreference.com/display/10.1093/oi/authority.20110803100435368). – *A szerk.*

absztrakt Ideák világát, amelynek örök fennmaradást, ha nem is az Elmétől független létezést tulajdonítanak; mialatt az elvont τἀγαϑὸν=Jó, a summum bonum= a legfőbb jó, a nagy végső ok, állandó vita és vizsgálódás tárgyává vált minden későbbi filozófus között.

A Formák és az Anyag most felváltotta az ősi Duádot; amely fölé a Ható Okot helyezték, mint Monádot, Istenséget vagy Demiurgoszt. Ezt a Duádot mindazonáltal két örök és független princípiumnak tekintették, és kombinációjuk által az Istenség megalkotta az Érzéki világot, egy élő állatot, amely lélekből és testből áll. A duádnak alárendeltje a Pitagorasz-triád, amely ugyanolyan relatív helyet foglal el a duádhoz képest, mint a régebbi rendszerekben. Az Ideális világ bevezetésével és az istenségnek a duád fölé emelésével a rendszer elvesztette az addigi durva materializmus egy részét, de ugyanakkor elvesztette az ősi triád minden ismeretét is, amelyet most olyan triádok váltottak fel, amelyek jobban megfeleltek a Pitagorasz-rendszernek, és amelyeknek a személyek gyakran alárendelődtek, vagy egymásba ágyazódtak, mint nemzetségek és fajok.

Platón tanítása csak finomításban tér el az előzőktől. Ha elfogadjuk, hogy a Parmenidész és a Timaiosz [dialógusa] magában foglalják a teljes rendszerét, Istent és az Anyagot, két eredetileg független princípiumot, mintegy a világegyetemet alkotó létláncolat szélső pontjainak tekintjük. Istennek alárendelten áll az Ideák vagy Formák Értelmes Világa, amely – ahogy a későbbi platonisták ragaszkodnak hozzá – az Értelmes Triásszal kezdődik: de vajon Platón ezt az Ideák világát elvont értelemben csak az Isten elméjében létezőnek tekintette, vagy különálló létezést tulajdonított-e neki *az Elme nélkül*?[101] Az isteni szuperlényegű lények különböző rendjeinek megértése jogosan megkérdőjelezhető. Amikor az Istenség vagy Demiurgosz helyénvalónak tartotta a világ megalkotását, ezt az ideális világot tekintette példaképnek, amelynek hasonlatosságára megalkotta új művét. A rendezetlen anyagi Káoszt Formákkal bélyegezte, és a világot élő állattá tette, ideális prototípusának mintájára, amely egy Intellektussal felruházott lélekből és egy testből áll, amelyben minden lény, Istenek, Emberek, befogadásra kerül. Az állatok vagy anyagi fajok csupán a konkrét individuumok, amelyek absztrakt ideái változatlanul fennmaradnak az érthető világban. Bár feltételezik, hogy továbbra is létezik, az Istenség, akárcsak az ősibb rendszerekben, ugyanolyan hatékonyan visszavonul a színpadról, mint az ősi Éter, amikor a Phanészek felváltották. És minden földi műveletet, mint korábban, a világ Lelke végez.

Míg a sztoikusok és más iskolák megtartották az ősi tanokat, és nem tekintettek tovább magán a világnál, igaz, hogy a püthagoreusok és Platón az Istent a világnál felsőbbrendűnek tartották; de rendkívül kétséges, hogy vajon a közvetlen ható okról, a világ Lelkéről, vagy akár a Lélekről általában véve, fenségesebb felfogást vallottak-e, mint a finom éterének a durva materializmusa. Hasonlóképpen elítélték a világok egymásutániságának tanát; bár azt utóbb a későbbi platonisták újraélesztették, akik szerint az Istenség az eleve elrendelt időben elnyeli a világot, először az érzékelhetőt, majd az Ideálist, végül pedig Phanészt, az Érthető hármasságot,[102] és egysége magányában marad.

---

[101] Az ókoriak szerint a létezés [existence] magában foglalja a lényeget [essence], míg az ideális világot szuperlényeginek tartották [super-essential]: de kénytelen vagyok ezeket a szavakat használni, hogy érthető legyek, mert az angol nyelv nem alkalmazkodott eléggé a görögök metafizikai finomságaihoz, hogy biztosítsa a szükséges kifejezéseket.

[102] „Az orphikusoknál ugyanis mint első őselem az idő jelenik meg (χρονος); azután egy kettős elem (dyas) következik: Aether és Chaos, melyek a világtojással egyetemben az első triast alkotják. A világtojás megtermékenyítéséből támad Phanes, a fény ősistene, aki egymagában megint egy tirast egyesít, melynek tagjai: Metis = νους, Ericapaeus = δυναμις és Phanes = πατηρ vagy ζωοδοτηρ; egyszerűen: a fény, mely az aethert áttöri és az egész teremtést beragyogja, a legfőbb isten, akinek fentebb említett három neve közönséges beszédben nem egyéb, mint βουλη, φως és ζωοδοτηρ. Proclusnál Metis Phanes és Ericapaeus társaságában az ős istenség három fő oldalának egyike, másként πρωτογονος, πρωτος γενετωρ és Eros. S mikor az orphikusok Zeust mint mindenes

Sokat emlegetik a platóni háromságot, de be kell vallanom, Platón írásaiban kevesebb nyomát találom ennek a tantételnek, mint kevésbé kifinomult elődeinél, a mitológusoknál.[103] Olyan részleteket közöltem, amelyek véleményem szerint kapcsolódnak a témához, valamint egy Amelius-töredéket, amely kifejezetten megemlíti Platón három királyát, mint az orphikus háromsággal azonosat. Dr. Morgan a témáról szóló esszéjében kielégítően cáfolja azt az elképzelést, hogy Platón a Logoszt a háromság második személyének tekintette:[104]13 és ezzel a cáfolattal tagadja, hogy Platón egyáltalán vallotta volna ezt a tant, különösen mivel Platón korától Ammonius Saccas harmadik századi koráig iskolájának egyetlen tanítványa sem tudott arról, hogy írásaiban ilyen tan szerepel. Talán azonban homályos utalásokat találhatunk rá a Parmenidész második hipotézisének elején és az általam megadott részletekben; bár az utóbbiakban a tanok inkább a Monádra és a Duádra vonatkoznak, mint az ókoriak valódi háromságára. A püthagoreusok vagy az Akadémia nem tartott fenn ilyen tanokat, csak homályos utalásokat találunk ahhoz képest, amit filozófusoktól elvárhatnánk, akik tisztelték az ősi hagyományt, és miután elvesztették a lényegét, hajlandóak voltak találni valamit, amihez az árnyképet csatolhatják.

---

istent ünneplik, egyúttal pedig fölteszik róla, hogy Erost, Phanest és Metist magába nyeli, azzal pedig magában egyesíti azokat az őselemeket is, amelyekből ezek előállottak: lényegileg oda jutnak, ahová Hesiodus Theogoniája, mely szerint Zeus Metist magába fölvevén, a legfelsőbb bölcsességnek és belátásnak együttes birtokába jutott" (Ókori Lexikon https://mek.oszk.hu/03400/03410/html/5189.html). – *A szerk.*

[103] Esetleg közöttük időben sokkal nagyobb a távolság, mint eddig gondoltuk. V. ö. Fábián Sándor: Ógörög és latin nyelvű szövegmorzsák történelmünk jobb megértéséhez. Acta historica Hungarica Turiciensia 40. évf. 4. sz. 2025. 7. Antiőstöri c. fejezet. https://epa.oszk.hu/01400/01445/00076/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2025_4_078-150.pdf. – *A szerk.*

[104] Platón Epinomis című művében található híres szakasz, Ξυναποτεγῶν χόσμον ὃν ἔταξε λόγος ὁ πὰντων ϑειότατος ὁρατόν, amelyet általában így fordítanak: „Tökéletesítve a látható világot, amelyet a szó, a legistenibb mindenek közül, teremtett", egy egészen más témára utal. A párbeszéd ezen részében a számok ismeretével kapcsolatos kérdés merül fel, amely nélkül az ember nem rendelkezhet *ésszel* (λόγος), és ha észben szákölködik, nem érheti el a bölcsességet. Az Isten, aki az embernek a számok ismeretét adta, az Ég, mert abban nyolc egymáshoz hasonló erő található, a Napé, a Holdé stb., akiknek, mondja, egyenlő tiszteletet kell adni – „Ne adjuk ugyanis az egyiknek az év tiszteletét, a másiknak a hónap tiszteletét, a többinek pedig semmilyen tiszteletet abból az időből, amelyben mindegyik a többivel együtt végzi pályáját, megvalósítva azt a látható rendet, amelyet az értelem, a legistenibb minden dolog közt (vagy az Univerzum) létrehozott." A Philebusból származó, nem kevésbé híres szakasz, Ὅτι νοῦς ἔστι γενούστης τοῦ πάντων αἰτίου, amelyről feltételezik, hogy a Logosz és az első ok lényegegyezőségét állítja, *az emberi elmére* vonatkozik, és egy érvelés következtetése, amely bizonyítja, hogy amint a közönséges tűz az elemi tűzből származik, és az emberi test a világ elemi testéből, *úgy az emberi elme is rokon, vagy azonos természetű az isteni elmével, vagy az univerzum lelkével, minden dolog okával*. Ezek és más, kevésbé ismert Platón-idézetek, ha ezt a kontextust figyelembe vesszük, nem adnak több alapot arra a feltételezésre, hogy Platón hitte a Szentháromság tanát, mint az alábbi nagyon érdekes idézet, amelyet Dr. Morgan Senecától idéz, és amely alapján feltételezhetjük, hogy a sztoikusok hittek benne: „Id actum est, mihi crede ab illo, quisquis formator universi filit, sive ille *Deus* est *potens omnium*, sive *incorporalis ratio* ingentium operum artifex, sive *divinus spiritus* per omnia maxima minima, æquali intentione diffusus, sive fatum et immutabilis causarum inter se cohærentium series [Higgyék el, ezt ő tette, bárki is legyen a világegyetem formálója, legyen az Isten, a mindenható Isten, vagy a testetlen értelem, a hatalmas művek művésze, vagy az isteni szellem, amely minden dologban, nagyban és kicsiben egyaránt, egyenlő szándékkal, vagy a sors és egymással összefüggő okok megváltoztathatatlan sorozataként árad szét]." (De Consolatione ad Helviam c. 8.)" Dr. Morgan munkájában szereplő megfigyelésekhez merészkedem hozzátenni, hogy a Logos szó, ahogyan azt Szent János és Platón használja, két nagyon különböző jelentéssel bír. Az utóbbi általánosan az Értelmet jelenti, míg Szent János a héber DBR fordításaként használja, a Szó jelentése pedig egy feltárt dologra vagy személyre utal, és ha egyáltalán az értelem értelmében használják, ami az atyák kommentárjaiból is kitűnik, akkor nem az értelem általános értelmében, hanem az úgynevezett különleges képesség értelmében.

A Dr. Morgan által megcáfolt tévedés a második században az egyházatyáknál kezdett elterjedni. A Platón és Szent János által használt Logosz szó miatt tévedtek, és a platóni Szentháromságot Istenből, a Logoszból és a világ lelkéből állónak tekintették, Platón összes állítólagos követőjének ellenére, akik – bármennyire is eltérőek voltak egymás között – egységesen ragaszkodtak ahhoz, hogy a monádot és a duádot, vagy legalábbis egy monádot a triádjuk fölé helyezzék.

A keresztény korszak első századában Philo, egy alexandriai zsidó, megpróbálta a Szentírást platóni elvek alapján kifejteni; és az evangélium kihirdetése után sok egyházatya melegen átvette ugyanezt a magyarázati módot. A gnosztikusok különböző szektái messze túlmentek a görög bölcsön, és Keleten keresték a tanokat, amelyekhez Platón írásait csupán esszéknek tekintették, bevezetőnek a keleti miszticizmus fenségesebb gondolataihoz; és követőit azzal a megvetéssel kezelték, amellyel szemben egy filozófus hiúsága ritkán bizonyít; és amíg ezek az iskolák léteztek, keserű ellenségeskedés uralkodott közöttük. A gnosztikusok egyszerre valóságos *létezést* adtak az ideális világnak, és folytatva a létezés láncolatát a Legfelsőbbtől kezdve, számos Eón renden keresztül, megszemélyesítették az absztrakt eszméket, amelyek közül a Szentháromság második és harmadik személye az első és a második Eón volt, és onnan a legalacsonyabb anyagi fajokig, megalapították azt a merész eretnekséget, amely oly sokáig zavarta a kereszténység nyugalmát. És az egyházatyák e hamis platonizmusához a hasonló ariánus eretnekség szorosan kapcsolódik.[105]

De az egyház belső eretnekségei nem voltak az egyetlen káros következmények, amelyeket az egyházatyák félrevezető buzgalma okozott azzal, hogy Platónra erőltették a Szentháromság tanát. Bár lehetséges, hogy a tanok valamilyen nyers hasonlóságára rámutatva néhány megtérőt szerezhettek volna azzal, hogy a kereszténységet kevésbé kellemetlenné tették az akkori filozófiai világ számára, mégis ügyesen és tévedhetetlen eredménnyel fordították ellenük a fegyvert, amikor a pogányok rájuk vetették magukat, és azt állították, hogy a kereszténységben semmi új nem nyilatkoztatott ki; mivel a rendszert – maguknak a szószólóknak a vallomásai szerint – korábban Platón írásai tartalmazták.

A harmadik században Ammonius Saccas, akit általánosan elismerten kiváló képességű embernek tartottak, azt tanította, hogy minden szekta, legyen az keresztény, eretnek vagy pogány, elfogadta az igazságot, és megőrizte azt különféle legendáiban. Ezért vállalta, hogy mindegyikből kibontakoztatja azt, és minden hitvallást összeegyeztet. Erőfeszítéseiből pedig a későbbi platonisták híres eklektikus iskolája született. Plotinus, Amelius, Olympius, Porphyrius, Jamblichus, Syrianus és Proclus azok között a híres professzorok között voltak, akik Ammoniust követték a platóni tanszéken, és közel háromszáz éven át felélesztették és életben tartották a pogányság szellemét, amely keserű ellenségeskedéssel viseltetett az evangélium iránt. A platóni iskolákat végül Justinianus rendelete zárta be; és hét bölcs, a platonizmus utolsó fényei, Diogenész, Hermias, Eulalius, Priscianus, Damaszkusz, Iszidorosz és Simplicius felháborodottan vonultak vissza Justinianus üldöztetései elől, hogy megvalósítsák Platón köztársaságának homályos álmait Khoszroész perzsa despotizmusa alatt.[106]

---

[105] Érdekes megfigyelni Eusebius és Epiphanius ariánus és ortodox illusztrációit. Az előbbi a Szentháromságot az Ég, a Nap és a Szentlélek, illetve az Ég, a Nap és a Hold ábrázolásával szemlélteti, az utóbbi kettőt pedig a szellemek és csillagok számtalan seregének vezetőjeként ábrázolja, ami nyilvánvalóan az Atyák platóni Szentháromságról alkotott uralkodó elképzeléseiből származik; míg Epiphanius kijelenti, hogy ezt a nagy misztériumot helyesen úgy kell érteni, ahogyan a Tűz, a Fény és a Lélek vagy a Levegő feltárja előttünk.

[106] Ennek a filozófiai ügyletnek a részleteit lásd Gibbon, c. XL. (Edward Gibbon: The history of the decline and fall of the Roman Empire. Chapter XL. Bell and Bradfute, Edinburgh, 1811. pp. 150–152. https://archive.org/details/in.gov.ignca.13371 és https://oll.libertyfund.org/titles/gibbon-the-history-of-the-decline-and-fall-of-the-roman-empire-vol-7. Ők heten, „akik nem értettek egyet uralkodójuk vallásával, elhatározták, hogy

Ezen filozófusok írásaiból származik Zoroaszter jóslatainak nagy része. Néhányat közülük először Ludovicus Tiletanus adott ki Párizsban, Pletho kommentárjaival együtt, amelyekhez később Psellus kommentárjai is csatlakoztak. Legnagyobb részüket azonban Franciscus Patricius gyűjtötte össze, és a hermetikus könyvekkel együtt adta ki Nova Philosophia című művének végén. Taylor úr munkásságának köszönhetjük további mintegy ötven kiegészítését, valamint azokra a művekre való hivatkozásokat, amelyekből mindegyik származik. Ezeket a témákat Platón Parmenidészében állítólag okkult módon tárgyalt témák szerint rendeztem el, nevezetesen: Ok vagy Isten, az ideális értelmes vagy intellektuális világ, Részletes lelkek és az anyagi világ. És külön címszó alá helyeztem a mágikus és filozófiai előírásokat és iránymutatásokat. Kétségtelen, hogy ezek közül sok jóslat hamis; mindazok például, amelyek az Ideális Értelmi vagy Észbeli rendhez kapcsolódnak, és amelyeket bevallottan démonok által adott válaszokban nyertek, melyeket a teurgisták erre a célra emeltek.[107] Akik, akárcsak a későbbi platonisták, igényt tartottak a mágiára, nemcsak annak finomításaiban, amelyeket teurgiának neveztek, hanem abban a lealacsonyított formában is, amelyet közönséges boszorkányságnak nevezünk. Mindazonáltal számos orákulum hitelesebb forrásokból származik, és a ránk maradt hamis hermetikus könyvekhez hasonlóan valószínűleg a perzsa tiszta sabiaizmus nagy részét és a keleti filozófia tanait tartalmazzák.

Így tehát megpróbáltam egy – attól tartok, nagyon hiányos – áttekintést adni az ókori történelemről és teológiáról. De mivel inkább az a célom, hogy segítsem az olvasót eligazodni egy ilyen heterogén anyaghalmazban a legkiemelkedőbb részek kiemelésével és egymással való összekapcsolásával, bízom benne, hogy a hibákat megbocsátják, mivel azokat az olvasók, akik jobban ítélik meg az előttük álló anyagokat, kijavíthatják. A téma lezárásaként őszinte köszönetemet szeretném kifejezni Isaac Cullimore úrnak, akinek mélyreható és kiterjedt kronológiai kutatásainak köszönhetően tartozom hálával a következő munka számos nagyon fontos részére való hivatkozásért, amelyek elkerülték a figyelmemet.

---

idegen földön keresik meg azt a szabadságot, amelyet szülőhazájukban megtagadtak tőlük. Hallották, és hiszékenyen elhitték, hogy Platón köztársasága megvalósult a despotikus perzsa kormányzatban, és hogy egy hazafias király uralkodik a legboldogabb és legerényesebb nemzetek felett. Hamarosan megdöbbentek, amikor természetes módon rájöttek, hogy Perzsia hasonlít a világ többi országához; hogy Chosroes, aki filozófusnak nevezte magát, hiú, kegyetlen és ambiciózus volt; hogy a mágusok között a bigottság és az intolerancia szelleme uralkodott; hogy a nemesek gőgösek, az udvaroncok alázatosak, a bírók pedig igazságtalanok voltak; hogy a bűnösök néha megúszták, az ártatlanokat pedig gyakran elnyomták. A filozófusok csalódása arra késztette őket, hogy figyelmen kívül hagyják a perzsák valódi erényeit; és talán szakmájukhoz képest túlságosan is felháborodtak a többnejűség és a konkubinátus, a vérfertőző házasságok, valamint az a szokás miatt, hogy a holttesteket kutyáknak és keselyűknek adták át, ahelyett, hogy eltemették volna őket a földbe vagy elégették volna. Bűnbánatukat hirtelen visszatéréssel fejezték ki, és hangosan kijelentették, hogy inkább meghalnak a birodalom határán, mint hogy élvezzék a barbárok gazdagságát és kegyét. Ebből az utazásból azonban olyan hasznot húztak, ami a legszebb fényt vetette Chosroes karakterére. Megkövetelte, hogy a hét bölcs, aki meglátogatta a perzsa udvart, mentesüljön a büntető törvények alól, amelyeket Justinianus hozott pogány alattvalói ellen; és ezt a kiváltságot, amelyet kifejezetten szerződésben rögzítettek, egy hatalmas közvetítő ébersége őrzött. Simplicius és társai békében és ismeretlenségben fejezték be életüket; és mivel nem hagytak maguk után tanítványokat, ők zárják a görög filozófusok hosszú sorát, akiket hibáik ellenére is méltán dicsérhetünk kortársaik legbölcsebbjeiként és legerényesebbjeiként." Mai forrás Gondeshapuri egyetemi Akadémia alapítóinak, megbecsült tagjainak mondja őket: https://en.wikipedia.org/wiki/Academy_of_Gondishapur. Ha ez igaz, igen nagy utat tettek meg – 2400 km-t – Athénból odáig Kr. u. 529, az athéni Platonikus Akadémia bezárása után. – *A szerk.*)

[107] A theurgisták két Julianus volt, az apát Chaldeusnak, a fiát Theurgusnak hívták. Marcus Antoninus uralkodása alatt virágoztak, és ők voltak az elsők, akik értelmi és észbeli rendre kimondták a jóslatokat.

Felesleges megemlíteni a számos hamisítványt, amelyeket e töredékek szerzőinek termékeiként adtak ki. Létezik egy teljes gyűjtemény, amelyet latinul állított össze Annius, egy viterbói szerzetes. De egyedülálló körülmény, amelyet nagy erővel lehetne felhozni a szinte teljes gyűjtemény hitelessége ellen, hogy nemcsak az eredeti művek pusztultak el, hanem azok is, akiknek közvetítésével ezek az ereklyék továbböröklődtek. E töredékek kivételével nemcsak Sanchoniatho, Berosszosz és a többiek merültek feledésbe; de nevük megőrzői is ugyanazon a nyomon jártak, és szokatlanabb sorsra jutottak. Philó, Abydenosz, Polühisztór, Diosz és mások töredékei általában nem saját műveik másolatai, hanem elődeik kivonatai.

Szükséges felhívni a figyelmet a minden egyes lapon található számos hibára is. A töredékek több kockázatnak és véletlennek voltak kitéve, mint amilyeneknek minden ősi írás ki volt téve. Vagy az ókor kezdetleges krónikáiból másolták őket, vagy történelmi festményekről vagy hieroglif feljegyzésekből vázolták fel őket, néha a szent nyelvről fordították le a hely köznyelvére, majd ismét görögre; majd kézről kézre adták át idézetekben, és szétszórva hevernek főként az egyházatyák és az Alsó-római Birodalom[108] íróinak műveiben. Meglepő tehát nem az, hogy hibákban és bizonytalanságban bővelkednek, hanem az, hogy ilyen sok közülük megmaradt.

Ezen töredékek közül több, két vagy három különböző szerző tollából származik, akik mindegyike ugyanazon töredék egy-egy különböző változatát tartalmazza, amelyek nem annyira a vázlatban és a szóhasználatban különböznek, mint inkább a szerző stílusához való igazításukhoz szükséges technikai részletekben és befejezési változatokban; és némi zavart okozott, hogy e különböző olvasatok közül melyiket részesítsük előnyben.

Eusebiusnak, Syncellusnak és Josephusnak nagymértékben hálával tartozunk ezekért az ókori emlékekért. Josephus esetében Hudson kiadását követtem. Eusebius Præparatio Evangelica kölni kiadását gyakran tartják a legjobbnak, de alapos vizsgálat és összehasonlítás után arra jutottam, hogy Stephanus szövegét részesítem előnyben. Hieronymus megcsonkított latin fordítását leszámítva Eusebius krónikája elveszett. Ezen a címen azonban Scaliger egy igen vaskos fóliót állított össze, amely néhány más krónikával együtt Eusebius görög szövege összes fellelhető töredékének gyűjteményét tartalmazza. E krónika örmény fordításának megtalálása nagy kincs. A kontinensen tökéletesen hitelesnek tartják, de nem tudok róla, hogy Angliában megvizsgálták vagy áttekintették volna. Annak érdekében, hogy a lehető legjobban összefoglaljam az anyagokkal, kiadásokkal és rövidítésekkel kapcsolatos minden felesleges megjegyzést, a végén megadtam az idézett szerzők listáját, amely azonnal választ ad a rövidítések, valamint az általam használt vagy hivatkozott kiadások, továbbá a kéziratok és más források indexének több céljára, amelyekből ezek a kiadások egy része készült, vagy amelyeket a munka összeállításakor figyelembe vettek. Hasonlóképpen kronológiai index formájában is feltüntettem, feltüntetve azokat az időszakokat, amelyekben a hivatkozott szerzők életük virágjában voltak, hogy az olvasó megítélhesse, milyen mértékű elismerés illeti meg az egyes szerzőket.

Az eme töredékekben található tartalom az egyetlen érdem, ami figyelmet kérhet. Én azt választottam, ami számomra a leghitelesebb szövegnek tűnt, független minden elmélettől és rendszertől, és megadtam az összes különféle, bármilyen jelentős olvasatot, amellyel találkoztam. Megtartottam Mr. Falconer Hanno Periplusának fordítását; és ettől a kivételtől eltekintve, valamint Zoroaszter néhány leghomályosabb jóslatától, amelyek Mr. Taylornak köszönhetők, a többiért én vagyok felelős.[109] A számos hibáért, amelyekben bővelkedniük kell, engedelmükkel elnézést és bocsánatot kérek. Számos töredék töredékes és zavaros állapota kizárja bármilyen fordítás

[108] Kelet-római Birodalom, Bizánci Birodalom. – *A szerk.*

[109] Enyhe célzás, hogy Hanno Periplusával nincs megelégedve. – *A szerk.*

lehetőségét, kivéve feltételezések alapján. Sok, például Malala orfikus töredéke és Ameliusé, a legképzettebb kommentátorok tehetségét és találékonyságát követelte latba vetni, akik közül talán senki sem fog egyetérteni. Ilyen esetekben türelmesen összevetettem a véleményüket, és igyekeztem kivizsgálni azokat a körülményeket, amelyek között a töredékek íródtak és megőrződtek, valamint azt, hogy milyen kapcsolatban állnak azokkal a részekkel, amelyek között bemutatják őket, és hogy – legjobb megítélésem szerint – az igazságot adjam.

E munka befejezéséhez egy fejtegetést fűztem hozzá, amely eredetileg csupán a pogányok ősi háromságának felfogását kívánta elmagyarázni és illusztrálni. A vizsgálódás során azonban lehetetlennek találtam, hogy igazságot szolgáltassak a véleménynek anélkül, hogy ne szólnék nagyrészt az ősi és a modern tudományról. Hogy tehát a lehető legjobban összefogjam és valamilyen összefüggést adjak neki, teljes egészében az ősi és modern filozófia módszerének, céljainak és eredményének vizsgálatába öntöttem. És mivel ebben a munkában igyekeztem számos történelmi és teológiai dokumentumot bemutatni, amelyek bizonyos módon visszahúzódtak a nyilvánosság elől, bízom benne, hogy egy ilyen vizsgálódást nem fognak teljesen eltéveszteni, és hogy elnézést kapok, ha megpróbálok az ókor ugyanebből a tárházából néhány spekulációt meríteni, amelyeket a metafizikusok és a filozófusok túlságosan is mellőztek vagy figyelmen kívül hagytak, de amelyekről úgy hiszem, hogy a tudomány fejlődését szolgálhatják, még a modern kor ragyogó felfedezései közepette is.

Ami magukat a töredékeket illeti, attól tartok, a klasszikus olvasó nem talál majd sok szórakozást egy félig barbár, hibáktól és következetlenségektől hemzsegő nyelvjárás böngészésében. Az istentan tanulmányozója számára azonban ezek talán nem teljesen elfogadhatatlanok vagy érdektelenek. Az ókori történelem és mitológia iránt érdeklődő számára pedig hasznos lehet egyetlen kis kötetben összegyűjteni a szétszórt emlékeket, amelyeket egyébként oly széles körben kellene keresnie.[110]

[110] Ezek a görög és latin nyelven egymás mellé tett szövegtöredékeik szerepelnek tehát (dől betűvel a témakör): *Föníciai:* Sanchoniatho. *Káldeus:* Berossus, Abydenus, Megasthenes, Nicholaus Damascenus, Hestizeus, Alexander Polyhistor, Eupolemus, Thallus, Ctesias, Diodorus Siculus, Herodotus, Castor, Velleius Paterculus, Aimilius Sura, Plinius és Cicero. *Káldea, Assyria, Media, Persia, Théba és Egyiptom királyi dinasztiái:* Abydenus, Africanus, Eusebius, Syncellus, Castor, Ptolemaeus, Ctesias, Eratosthenes, Manetho, Josephus, Diodorus Siculus, Herodotus, Theophilus Antiochenus, Malala, Suidas, Diogenes Laertius, Dicaearchus, Artapanus, Plato, Pomponius Mela és Barhebreus. *Egyiptomi:* obeliszkek, Manetho, Chaeremon, Diodorus Siculus, Lysimachus, Polemo, Ptolemaeus Mendesius és Artapanus. *Tíriai:* Dius és Menander. *Karthágói:* Hanno and Hiempsal. *Indiai:* Megasthenes és Clitarchus. Atlantiszi és pankhaeai: Marcellus és Euemerus. Zoroaszter *jóslatai*. *Hermetikus, orphikus, püthagoreus és tirrén:* ókori és modern hermetikus könyvek, Horapollo, Chaeremon, Orpheus, Hesiodus, Aristophanes, Timotheus, Timaeus Locrus, Plato, Amelius, Onomacritus, Ion, Philoponus, Plutarchus, Ocellus, Aristoteles, Suidas és Damascius. *Időrendi:* Berossus, Seneca, Censorinus és Theon Alexandrinus. – *A szerk.*

Darai Lajos (Kápolnásnyék):
Szkitizmus mint tudásvallás?

Úgy gondolom, érdemes tisztázni, hogy Isaac Preston Cory (1802–1842) angol ügyvéd úrnak, aki régiségbúvár és könyvgyűjtő is volt, az ókori összes töredéket tartalmazó könyve[111] szövegei között nem szerepel sem Epiphaniustól, sem Cedrenustól semmiféle töredék. De Cory a hosszú bevezető tanulmányában hivatkozik e két szerzőre, mégpedig az általa szkitizmusnak mondott vallással kapcsolatban.

Azért kell ezt tisztába tenni, hogy ne lehessen tovább úgy hivatkozni Cory könyvére, mint amelyben e két ókori szerzőtől szöveg lenne található az ázsiai szkitizmusról mint vallásról. Ám hogyha Cory a bevezetőjében saját feltételezései alátámasztására említi őket, meg kell nézni, máshol szerepel-e tőlük e tárgykörben valami.

Szerinte Epiphanius a Paschal Krónika kivonataiban írt erről. Cory így fogalmaz: „A [Bábeli] Torony felállítását megelőzően olybá tűnik, hogy az emberek nagy általánosságban elhagyták a patriarchális istentiszteletet. Körülbelül ekkor további eltérés történt az igaz hittől; és az első és egyszerűbb hanyatlás után bonyolult bálványimádási rendszer alakult ki. Ezekről az eltérésekről Epiphanius, Cedrenus és a húsvéti krónikából származó részletekben találhatók beszámolók. Amit barbárság néven emlegetnek, valószínűleg az ősi patriarchális istentisztelet volt. Ezt követte a babonás hiedelem eltorzult alakja, ami az ókoriaknál szkutizmus vagy szkitizmus néven volt ismert, amely az özönvíztől a Torony építéséig a legelterjedtebb volt. Az új romlottságot, melyet akkor Nimród vezetett be, iónizmusnak,[112] vagy hellenizmusnak nevezték: és mindkettő ma is virágzik Keleten a jól ismert brahmanizmus és buddhizmus név alatt; amelyek papjai úgy tűnik, megszakítás nélküli sorrendben folytatták a brahmánokat és a tiszta, igaz testvéreket,[113] India Megaszthenész és Klitarkhosz által említett filozófiai szektáit."[114]

---

[111] Isaac Preston Cory: *Ancient fragments of the Phoenician, Chaldaean, Egyptian, Tyrian, Carthaginian, Indian, Persian, and other writers: with an introductory dissertation and an inquiry into the philosophy and trinity of the ancients.* (A föníciai, káldeai, egyiptomi, tíriai, karthágói, indiai, perzsa és más írók ókori töredékei: bevezető értekezéssel és az ókoriak filozófiájának és hármasságának vizsgálatával.) William Pickering, London, 1832. https://archive.org/details/ancientfragments00coryrich/mode/1up. További művei: *Metafizikai vizsgálat az ókori és modern filozófia módszeréről, tárgyairól és eredményéről* (1833), *Egyiptom ókori történelmének kronológiai vizsgálata* (1837). *Mitológiai vizsgálat a pogányok rejtett teológiájáról* (1837).

[112] Valószínűleg az Ione szóból származik: akkoriban vezették be a nagy istennő, vagyis az egyetemes Anya imádatát, valamint a bálványimádást. Jelentése: galamb, amely az Asszír Birodalom jelképe volt. (A görög mitológiában Ione [ógörögül: Ἰόνη] az ötven nereida tengeri-nimfa egyike volt, Nereusz, a „tenger öregje", és az okeanida Doris lánya. Ezért inkább talán Ioniáról nevezték el.

[113] Igazak leszármazottai, aszkéták. Cory szava: Germanes. Forrása a latin germanus, -a, um = igaz valósággal való, azon vérből való, közelebb való, tulajdon, saját; latin germani = édestestvérek. (Pápai Páriz Ferenc: Dictionarium Latino-Hungaricum. p. 308. https://www.digitale-sammlungen.de/en/view/bsb10589197?page=308,309.) Greco-buddhista (https://en.wikipedia.org/wiki/Greco-Buddhism) gandharai Hylobii filozófiai szektáról van szó https://en.wikipedia.org/wiki/%C5%9Arama%E1%B9%87a, amint a kötet Megasthenes-töredékeiben szerepel (Cory 1832, p. 227.). De ezt újabban a páli Samara vagy a szanszkrit Sramana filozófiai irányzattal azonosítják, holott a Megasthenest idéző Sztrabónnál (Lib. XV. 59-60.) Germanas (Γερμανας) szerepel, amint Alexandriai Szent Kelemennél is, aki beveszi a Semna vagy Sarman fogalmat szerény, tiszteletreméltó = görög σεμνὸς értelemben. Más kérdés, hogy Sztrabónról azt mondják, hogy a germánokat igazi keltáknak tekintette, és a Germani latin szót alkalmazta rájuk. Ilyen alapon Berossosnál görögsumerizmusról beszélhetünk?

[114] A Cory-idézetek az itt szereplő tanulmányából valók.

Cory szövege értelmének megítéléshez tudnunk kell, hogy ő a héber Bibliát tekinti elsődleges történeti forrásnak a görög és latin írásokon kívül, ami az ő korában még általános volt, mert egyéb, döntőnek tekintett forrásokat csak később tártak fel akár az egyiptológia és a sumerológia, akár az asszirológia területén. Meg is kérdezi: „Hol vannak tehát Asszíria és Babilon, Perzsia és Egyiptom, Föníciai, Tírusz és Karthágó írásai? Hol vannak ezeknek a hatalmas birodalmaknak az irodalmi művei, vagy legalábbis azok maradványai?" A kérdés nem csupán az írások tekintetében jogos, de a birodalmak vonatkozásában is. Azokat ugyanis a nagysándori, a két római, a frank és német esetében is divatba jött kétségbe vonni, különösen logisztikai feltételek annak idején való hiánya miatt.[115]

A történetírás mai időszámításunkig legendákra alapozott. Ez lehetővé tette a dicső múlt kiterjesztését, megnagyobbítását a történetírói jelent megelőző időkre. Így például Róma alapításától az augustusi korig – a mai történetírás által feltártan – minden csak legenda. És mivel a későbbi korok magasabb színvonalán történt a visszavetítés, sok lehetetlenséget, érthetetlenséget szült, amit mégis elfogadtak mindezidáig. De mivel a most birodalomépítőnek mondott hódítások inkább romboltak, mint építettek volna, miközben a történelem kizárólag a hódítókról mint győztesekről szól, azok sikerét végletekig eltúlozva, sok esetben igen súlyosak lettek az ellentmondások. Mert a hódító hadseregek hatékonyságra, vagyis a meghódított terület nagyságára, a hódító hatalom kiterjedésére vonatkozó beszámolóknál elég volt, ha a legrégebbi, már teljesen felderíthetetlen hódítást a valóság többszörösére – akár tízszeresére is! – szabták, utána már csak ismételni kellett ugyanazt, és ugyanannak többszöri ismétlése végülis mára már megkérdőjelezhetetlenné tette ezeknek a hódításoknak az óriási, mai katonai–hadi viszonyok között is nehezen megvalósítható kiterjedését.

A legendásságra utaló jelzések, megfontolások, példák közül az első, igen feltűnő jelenség Nagy Sándor világbirodalma. Ennek a birodalomnak a kiterjedése Babilon fővárostól nyugatra 4800, keletre 3800 km volt a történettudomány mai állása szerint. De ez akkoriban katonai logisztikai lehetetlenség volt. Abban az időben lehetetlen volt akkora távra akkora csapatméret mozgása, irányítása, mint amiről a híradások szólnak, például a gaumélai csata esetében. Ezért az alexandroszi birodalom európai léte lehet inkább bizonyosság számunkra, itt harcolt az 'ázsiai' hatalmakkal, amelyek európai léte vagy hatása lehet elsődleges ebben a történetben. De hogy végsősoron kinek az érdeméből állott fenn, arról nem tudunk sokat, elegendőnek tartották eddig a vezér szervező zsenijét emlegetni, azaz isteni mivoltát, és egyáltalán az irányító réteg felsőbbrendűségét népszerűsíti minden írás arról a korról máig.

„Minden névből, legyen az földrajzi, ország- vagy népnév, kettő van. Van egy európai és egy ázsiai. A népek és országok legtöbbje Európában most is létezik, ellentétben ázsiai duplikátjaikkal, amik csak a történelmi könyvekben léteznek. Aztán a népvándorlási rögeszme. Erre persze szükség volt ahhoz, hogy az ázsiai duplikátoknak érvényt szerezzenek. Egyesek úgy vélik, hogy a szkiták voltak az özönvíz utáni első nép. A Biblia azonban sehol sem említi a szkitákat. Csak későbbi történészek állítják, hogy Nimród lenne a szkiták ősapja. Itt szerintem összemosni próbáltak két nagyméretű katasztrófát. Egyik a vízözön, a másik pedig az 535(?)-ben bekövetkezett mini jégkorszak. A vízözön jóval régebbi, de nem terjedhetett ki az egész földre. Az utóbbi nagyobb kiterjedésű volt, s ha nem is az egész földet, de legalább az Északi Féltekét érintette. A régi kultúra

[115] V. ö. Darai Lajos: Az első világháború és magyar veszteségeinek legmélyebb gyökerei. *„A Hazáért!" A Nemzeti Közszolgálati Egyetem Hadtudományi és Honvédtisztképző Kara, valamint a Zürichi Magar Történelmi Egyesület második emlékkonferenciája, Budapest, 2015. ÁPRILIS 24. Ludovica tér 2. NKE Kápolna. Acta Historica Hungarica Turiciensia* 30. évf. 3. szám. 2015.
https://epa.oszk.hu/01400/01445/00014/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2015_3_091-116.pdf.

képviselői a Kárpátok védőkoszorújába húzódtak és egy ideig védték magukat az indoeurópai áradattal szemben. Ők írták az első történelemi írásokat. Ezek az írások csakis a Kárpát-medencén belüli, vagy szomszédságában lefolyt eseményeket tárgyalták. A szkiták művelt, békés népek voltak, ezért estek áldozatul a vad indoeurópai népeknek. Ezek miután legyőzték a szkitákat, nemcsak javaikat, hanem kultúrájukat is kisajátították. Azt a történelmi múltat, amit a szkiták följegyeztek, és ami a Kárpát-medence körül zajlott, a győztesek átírták és csináltak belőle egy nagy világtörténelmet."[116] A kételyünk annál is inkább jogos, mert a földrajzi kifogásokon túl történetiek is erősen felmerülnek. Mahmud Terdzsüman történeti műve szerint Nagy Sándor elfoglalta Pannóniát és annak székhelyét, Budát (Sicambriát), azután Bécset, majd a német, lengyel, cseh, francia és sok más (pl. tatár) tartományt.[117] Ez a török népi regényekre (hősi eposzokra) hasonlító mű – a fordító Blaskovich József bizonyítása szerint – több forrást használ, nemcsak egy magyar krónikát, mint Budenz József állította,[118] tehát Iszkender története onnan, a másik forrásból, más forrásokból való lehet.[119] Annál is inkább, tehetjük hozzá, mert szerepel benne még Róma, Marseilles, Bécs alapítása is.[120] Vass Előd szerint[121] azért hozza ide írásában Nagy Sándort a bajorból lett török író, hogy felértékelje Magyarországot, így Szulejmán szultán nagymértékben túlszárnyalhassa Nagy Sándort azzal, hogy legyőzi a magyarokat. Ám Szulejmán sose foglalta el egész Pannóniát, se Bécset, se a német–cseh–francia–lengyel földet (a lengyel egy részét és a krími tatárt talán igen), akkor hogyan szárnyalta túl? Vagy Nagy Sándor sem foglalta el, de kellett a mintakép? És a Keleten is így volt?

Nagy Sándor birodalmának már mintegy előképe az Óperzsa Birodalom, szinte azonos kiterjedéssel. Nagy Sándor hódítási útvonalát ráadásul olyan pontosan ismerjük, mintha a precíz XVIII. századi leírások közül való volna. Perzsia nyugati területei (Kis-Ázsia): Kr. e. 333. Palesztina: Kr. e. 333–332. Egyiptom: Kr. e. 332–331. Perzsia belső területei (Szíria, Asszíria, Babilon, Perszepolisz, Szúza): Kr. e. 331–330. Perzsia keleti területei (Hürkania, Aria) és Baktria: Kr. e. 330–329. Szogdiana (Kr. e. 329–327.) India (Taxila, Panzsáb, Pauravasz): Kr. e. 326. Perzsia déli területei: Kr. e. 326–325. Szúzai menyegző, opiszi lázongás: Kr. e. 324. Alexandrosz halála Babilonban: Kr. e. 323.

És ahogy a területnél, a távolságoknál, úgy a csatáknál, várostromoknál is túlzóan nagy számokat adnak meg a létszámra a vonatkozóan, általában a hódítóknál. Sokkal későbbi korok létszámának a visszavetítése ez is. De ahogy a távok, területek kisebbek voltak, úgy az országok, birodalmak és a katonaság létszáma is. Így nálunk is a nándorfehérvári diadal, a mohácsi, zentai csata, vagy az egri, szigetvári stb. ostrom esetében. Ha elrontják az arányokat, akkor 50 védő tartóztat fel 5000 ostromlót, ami biztosan nem úgy történt. Kőszeg ostrománál például százszoros volt a túlerő.

Vagy inkább Nagy Sándor „birodalma" csupán a római „birodalom" mintájaként lett a Tarih-i Üngürüszben előadva? Látva a mindkettő térképét, erre is gondolhatunk, hiszen utóbbin már tényleg szerepel német, francia és sok más tartomány elfoglalása.

A sumér civilizáció közvetlen hatása nem terjedt ki Északi-Ázsiára, hanem valójában helyben omlott össze és alakult át a terület meghódítói hatása szerint. Colin Renfrew tekintélye végképp szétoszlatott minden reményt ezzel kapcsolatban. Renfrew a tudományos-technikai

[116] Fábián Sándor: *Történelmi "szürreál". Az Igazság Kálváriája. Acta Historica Hungarica Turiciensia* 36. évf. 1. sz. 2021. pp. 35-36. https://epa.oszk.hu/01400/01445/00061/pdf/.
[117] Terdzsüman (1982), Mahmud: *Tarih-i Üngürüsz.* Magvető. pp.: 13, 43, 82, 88-89, 111-114.
[118] Amivel hitelteleníteni, kicsinyíteni akarta Terdzsümant és művét.
[119] Terdzsüman (1982), p.: 384.
[120] Terdzsüman (1982), pp.: 145-148, 127-131, 123-125.
[121] Terdzsüman (1982), Előszó, pp.: 9-10

csúcseljárások eredményeként pontosított művelődéstörténeti időrend következtében a diffúziós modellt – hogy az akkád kultúra kiáradása jelentené mindenütt másutt a Földön a kultúra terjedését – teljesen elvetette, amint az indoeurópai felsőbbrendűséget is. És elfogadja Marija Gimbutas – az Y kromoszóma-kutatással újabban alátámasztott – nézetét: a sztyeppei kurgán kultúra a nordikus hitvilágot képviselte, a kurgán kultúra elemei az indoeurópai nyelvekben uralkodók. E kurgánkultúra hordozza az indoeurópai szellemi kultúrát, vallási és társadalmi felfogását, de a sztyeppei műveltségek nem egységesek, nem azonos embertípus, nyelvrendszer művelte.[122] Anatóliai eredetű géneket sem lehetett a földrész középső részén kimutatni, az csak a Földközi-tenger partjai mentén terjedt, amiért Renfrew visszavonta a tarthatatlan elgondolást, hogy a földművelés újkőkori terjedésével az ember is terjedt.[123]

Mindezt arra utal továbbá, hogy a beltengeri hajózás – a Földközi-tengeren, a Sárga-tengeren, a Káspi-tengeren, a Fekete-tengeren és a Mexikói-öbölben – mégsem lehetett olyan régi, olyan hatékony, mint amilyennek kritikátlanul mondják, illetve a Római Birodalom haditengerészetét a Földközi-tenger egészére kiterjesztők vélik. A tengerhajózás valójában inkább későbbi normann–viking találmány, akik állítólag kimentek az óceánra is. De mivel a rómaiak nem mentek ki az óceánra, felmerül a kérdés: Róma hol hajózott? Kínában sem volt még képesség a Kr. e. 9. század végén a tengerhajózásra. Ekkoriban az egyik Csou király, „Csao az egyik hadjárat során halt meg, belefulladt az átkelés közben a Han folyó vizébe". Mu király pedig fantasztikus utazása során „csodálatos lovak húzta levelén ezer mérföldet tett meg egy nap", de „mikor nem akadt csónak, amellyel átkeljenek a Jangcén, teknőcöket halmozott egymásra a király, hogy hídként szolgáljanak serege számára."[124] Az e megállapításokat tevő Maspero művében a későbbi időből se említi a tengerhajózást.

Az ókori római tengerhajók valószínűleg szintén a legendák világába tartoznak, mivel összehasonlítva a középkori viking hajókkal, nagy túlzásokra lelünk. Míg a vikingeknél csak 40 evezős és 50 harcos fért el egy hajón, és a parton sátrakban aludtak, „a hellenisztikus, majd a római korban a hajók egyre több embert (evezőst) szállítottak, a római quinqueremis (ötsorevezős) legénysége 400 fő, a polgárháborúkban használt deceresé (tízsorevezős) 800 fő volt".[125] Szállítani, laktatni és etetni tudtak ennyi embert több napos, hetes tengeri utakon? A két- és háromsorevezős hajókat – állítólag – a föníciaiak, illetve a görögök fejlesztették ki Kr. e. 1000, ill. 600 körül. Előbbi volt a diréme, utóbbi a triérész.[126] Ám hogy mindez utólagosan kitalált hadviselési mozzanat, a múlt felnagyítása – mondjuk a bizánciak részéről, hogy görög elődeik nagyságát a perzsák elleni háborúban a hajózás terén is megmutassák, – mutatja, hogy mégcsak kétsorevezős hajók ábrázolására sem leltünk, nemhogy három-, öt- vagy tízsorosra.

Pedig a rómaiaknak nagy szükségük lett volna ilyen nagy hajókból álló flottára a hódításokhoz, mert sorra foglaltak el olyan területeket, amivel nem volt szárazföldi összeköttetés, határ. Kr. e. 201-ig például már elfoglalták Korzikát, Szardíniát és Szicíliát, valamint az Ibériai-félsziget déli partvidékét. Aztán Kr. e. 31-ig ugyanígy Hispánia, Ázsia provinciát, és Kréta, Ciprus

---

[122] Gimbutas (1982), Marija: *The Goddesses and Gods of Old Europe 6500-3500 BC Myths and Cult Images.* Thanes and Hudson, 2nd Ed (újra nyomtatva: 1996).

[123] Renfrew (1973), Colin: *Before Civilization; The Radiocarbon Revolution and Prehistoric Europe*. Jonathane Cape, London. Renfrew (2005), Colin: *A civilizáció előtt. A radiokarbon-forradalom és Európa őstörténete.* Osiris Kiadó, Budapest. Gibbons (2000), Anne: „Evolutionary Genetics. Europeans Trace Ancestry to Paleolithic People." *Science* 290, pp.: 1080-1081.

[124] Maspero (1978), Henri: Az ókori Kína. Gondolat, Budapest. p.: 63.

[125] „tengeri hadviselés". Britannica, XVII. kötet, p.: 581.

[126] Uo.

szigetét. Kr. u. 14-ig ugyanígy a csak hajóval elérhető Afrika és Szíria provinciát. Kr. u. 117-ig Mauritania, Britannia, Kappadókia, Júdea provinciát és Egyiptomot.

Mindenesetre a római birodalom óta szinte minden birodalom azelőző birodalom hátán látható a modern térképeken. A szerkezet alig változik, csak a határok módosulnak néha kissé. Esetleg egy igen késői birodalmi érdek rajzolta így egymásra az országokat? Ezzel kapcsolatban igen elgondolkodtató, hogy „azt, amit mi országhatárnak ismerünk, senki ne keresse Európában egy-két ezer évvel ezelőtt. Mária Terézia (1717-1780) idején jött divatba. De akkor is inkább azt jelezte, hogy az egy-egy területen élő emberek kinek fizessenek adót. Volt valami határféle korábban is, de innentől kezdve a dolog egyre szigorodott – egészen a vasfüggönyig, amit azóta lebontottak és más rendszerek helyettesítenek."[127] A történelmi térképeken viszont szinte a vasfüggöny szigorát mutató országhatárokat látunk. Bizonyára mind Mária Terézia korszaka után készült. No, és a tartalma? Ugyancsak több mint érdekes egy német tudós jelzése, hogy 793-ban „a szaracénok ellenfrontot nyitottak délnyugaton, sokkal előrébb jutva, mint Martell Károly idején…[128] Az arabok a X. században a Cote d'Azuron sütkéreztek, valamint az Alpok hágóit is ellenőrizték."[129] Ezekről viszont nem tudnak, vagy nem akarnak tudósítani a térképrajzolók. Azaz mintha az európai birodalmi szemlélet alakítaná visszamenőleg is a határokat és benne a magyar történetet, sorsot is, és tartana meg vagy veszejtene el országokat, illetve teremtene újakat.

De még ennél is több történt. „Nagyon sok népet, akik a Kárpát-medencében éltek, keletre 'taszítottak', mivel így felelt meg annak a téves történelmi dogmának, hogy minden nép keletről jött a Kárpát-medencébe... Az, hogy a Kárpát-medencei–dunai hely- és népneveket 'kinyomták' a Kaukázusig, Fekete-tengerig, látszik másból is. Persze attól még élhettek ott is és itt is ugyanazok a népek, csak az a 'lényeg', hogy innen 'eltüntették' őket... Ahol a krónikák a hunok vagy a magyarok Szkítiából való kijöveteléről beszélnek, az a Kárpát-medencéből való kijövetel. Van itt elég Meotisz, mert meo latinul átjárót jelent. Vagyis olyan tavat, aminek elég sekély ahhoz a vize, hogy át lehessen rajta gázolni lábon... A Neues Archiv oldalain, ahol a merovingek és a hunok ütközetéről írnak, mindig Meotiszi-mocsarakat emlegetnek. Tehát a régi krónikákban, amikor Meotiszről írnak, az a Pannonia területén található mocsarakra vonatkozik."[130] Mindeközben népünk a Kárpát-medencében évezredek óta másféle főszerepben volt: földműves, állattenyésztő, kézműves, fémműves (fegyverkovács) szolgáló népként szenvedte a hódítókat és kiszolgálta igényüket.[131] Majd magyar hatalmat és államot szervezett, amely a kereszténység támasza volt és védőbástyája lett. Miközben saját lényegétől régóta elidegenítve idegen hatalmak hamis ráerőltetett történelmét szenvedi.

Ezek után térjünk vissza a vallásként emlegetett szkitizmusra. A Húsvéti Krónika angol fordításában nem található beszámoló a szkítizmus nevű vallásról.[132] Cedrenus vagy Kedrénosz műve[133] szintén nem említi azt, de ő 11. századi bizánci görög íróként történeti áttekintésében

---

[127] Csihák (2015) György: „Burgenland – körül-belül." *Acta Historica Hungarica Turiciensia* 30/1. 1015. p. 12. http://epa.oszk.hu/01400/01445/00012/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2015_1_062-106.pdf.

[128] Hivatkozás: Herzfeld (1963), Hans: *Geschichte in Gestalten.* 2. kötet: F– K. Frankfurt/M. p.: 289.

[129] Illig (2002), Heribert: *Kitalált középkor. A történelem legnagyobb időhamisítása.* Allprint Kiadó. p.: 87. Hivatkozás: Pirenne (1986), Henri: *Sozial- und Wirtschafts-geschichte Europas im Mittelalter.* Tübingen. p.: 7.

[130] Fábián 2021, pp. 65-67.

[131] Ázsiai szereplésünk lehetetlenségéről lásd Cser Ferenc, Darai Lajos: Dr. Torma Zsófia bárónő a földben és a szakirodalomban talált leleteiről. *Acta Historica Hungarica Turiciensia* 38. évfolyam. 2. szám. 2023. https://epa.oszk.hu/01400/01445/00067/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2023_2_100-130.pdf.

[132] V. ö. Mary Whitby, Michael Whitby: *Chronicon Paschale 284-628 AD.* Liverpool University Press. 1989, 2007. Chronicon Paschale 284-628 0853235953, 0853236151, 0853231060, 0853239177, 0853235880, 0853236488, 0853239886, 0853235090 - DOKUMEN.PUB.

[133] Georgius Cedrenus: *Corpus Scriptorum Historiae.* Weber, Bonn, 1838.

(Compendium Historiarum) a világot bibliai teremtésétől írja le 1057-ig. És ő maga közli, hogy krónikája kompiláció korábbi forrásokból és a Bibliából. A népek és földrajzi helyek nevét szándékosan archaikus formában hagyta. 811-től szóló részt teljesen átvette Ióannész Szkülitzész krónikájából. Forrásai mind elérhetők, de összefoglalását a középkorban szívesen használták. Viszont írt a kazárokról Attila halála után, náluk járt utazó, Geórgiosz Tzul nyomán, aki 1016-ban járt a kazároknál. Kedrénosz egyedüli a 10. század utáni bizánci történetíró, aki Magyarországot Turkia, a magyarokat turk néven említi.[134]

Nem látszik túlzónak, sőt eléggé megalapozottnak azt állítani, hogy a fentebb idézett Cory-megállapításoknak olyan iránya van, amely az ókorba vetíti vissza a középkornak a nem tetsző szellemi vagy vallási állapotait. Késői történészekre hivatkozva minősíti, mintegy ókori szerzők szájába adva, például a középkori bizánci hatalom érdekkörének védelmében, a vele szembenállók elítélésével született eszmei tartalmakat. Sőt időszerű hitvitákról is szó van, az eretnekségek elítéléséről, elítéltetéséről az amúgyis ellenfélnek számító – magyarok – körében. Annál is inkább, mert a mi nézeteink a lélekhit mélységeiből fakadtan lettek megegyeztetve a kereszténységgel, talán még annak igazibb változatát adva, mint a bizánci. Például az ókor végi hitvita a lélek halhatatlansága kérdéskörében közvetlen előzménye a középkorinak, esetleg még megismétlést is mondhatunk a bázeli zsinaton ezer évvel később, sőt felmerül, a korábbi előkép csak utóbbi megerősítésére szolgáló elmeszülemény.[135] De nem is a 448-es konstantinápolyi, majd 449-es efezusi zsinaton történtek az érdekesek számunkra, hanem az 1449-beni viszonyok magyar részről, illetve a megismételt 1513-as lateráni zsinatin, ahol szkítákként ítélkeznek fölöttünk: „Elképzelheted az eretnekek arroganciáját, amikor egy pár szkita barátpap (ha papoknak nevezhetjük őket, de inkább kobórlóknak és csalóknak) az egész keleti egyház előtt úgy mutatkoztak be mint küldöttek. De kik fizették ezek bérét, és hogy nem vették észre, hogy ezek eretnekek, és sem a Konstantinápolyi sem a Római hitvallást nem képviselik, mert nem azt mondják, hogy egy személy a szentháromságból, hanem egyszerűen egy a szentháromságból szenvedett testileg, de ennek az Ige nevet adták."[136]

Fábián szerint az történt, hogy 448-ban Phlabianosz pátriárka a konstantinápolyi zsinaton mint apollianaristát elítélte Eutükhész apátot, mert kétségbe vonta, hogy Krisztusban két természet van az egyesülés után. Eutükhész fellebbezett, és 449-ben neki adtak igazat. Ezer évvel később, 1449-ben a bázeli zsinaton hasonló keresztény hittételeket tárgyalnak. Mivel a két évszám, leszámítva az ezer évet, nagyon hasonló, és figyelembe véve, hogy ugyanezen évszám jelenik meg

---

https://www.documentacatholicaomnia.eu/03d/1100-1200,_Georgius_Cedrenus,_Compendium_Historiarum_%28CSHB_Xylandro_Interprete%29,_GR_LT.pdf

[134] https://hu.wikipedia.org/wiki/Ge%C3%B3rgiosz_Kedr%C3%A9nosz.

[135] Lás Fábián Sándor: Zsinatok fantomképei. *Facebook-bejegyzés* 2026. március 22. 13:36. https://www.facebook.com/photo/?fbid=4279133705749292&set=gm.2716945879932133 2&idorvanity=2845494715722 96.

[136] „Puto quidem in ipso ingressu te considerasse consuetam haereticorum arrogantiam, dum pauci Scythiae monachi(si tamen monachi, potius vero circulatores dicendi et impostores) totius Orientalis Ecclesiae praeseferunt esse legatos, secumque omnes ecclesias eadem sentire ac praesertim populos Orientis. Sed qui ita dilatant simbrias, ne quovis modo deprehendi possent quod ipsi essent haeretici, illud quidem astute excogitarunt, ut non eam proferrent, quam Constantinopoli legatis dedissent, vel Romae Hormisdae papae fidei confessionem edidissent, qua dicendum contendebant, non unam personam de Trinitate sed simpliciter unum de Trinitate esse passum in carne, sed Verbi nomen apposuere..." (Cesare Baronio: *Annales Ecclesiastici: Incipiens ab anno Domini quingentesimo decimooctavo perducitur usque ad annum quingentesimum nonagesimum, nempe ab anno primo Iustini Senioris usque ad quintum Mauritii Augusti.* Complectitur annos septuagintatres, 7. kötet. Congregatio Oratorii, 1596. p. 47. Fordította Fábián Sándor. https://books.google.ro/books?id=TxtQAAAAcAAJ&printsec=frontcover&hl=hu&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false.)

a rohonci kódex első lapján, a rohonci kódex[137] viszont bizonyítottan[138] a manicheista vallásról szól, gyanítható, hogy a 449-i zsinat nem más, mint az 1449-edikinek a fantomképe. Amit az 1449-i zsinatról elhallgatnak, az megjelenik a 449-i zsinaton, ugyanis Eutükhész manicheista volt, és a manicheusok hisznek a lélek halhatatlanságában. Így a bázeli zsinaton is előkerülhetett a lélek halhatatlanságáról szóló tétel, amit később a lateráni zsinaton (1513-ban) szentesítettek, bár nem egyezik a Biblia állításával: „De az egyház a Szentírás hitét vallja, hogy ugyanis a lélek a testtel együtt eltemettetik, és egyik sem előzi meg a másikat, ahogy azt a balga Origenész állítja."[139] Ezért nem csak a protestánsok, de később a katolikusok is elhatárolódtak a lateráni zsinat határozatától, s bár nyíltan nem merték bírálni, de a fantomképét (az efezusi zsinatot) rabló zsinatnak nevezik. A tridenti zsinat (1551), amelynek a fő célja valószínű a lateráni zsinat határozatának (hogy ugyanis a lélek halhatatlan), ha nem is a megsemmisítése, de legalább az eltusolása. Ennek a fantomképe a khalkedoni zsinat (451-ben), mely elítéli Eutükhész tanait (manicheista tanok a lélek halhatatlanságáról).

Így talán már világos, miért támadták a sajátos magyar kereszténységet, annak korai alakzatait tagadva. Pedig például „fontos IX. század végi adatokat őrzött meg a Cyrill- és Methód-legenda egy-egy epizódja is. A hagyomány szerint Konsztantinosz (= Szent Cyrill) 861 táján Kherszón városában találkozott az ugrok egy csoportjával, kiknek vezérét szuggesztív egyéniségével sikerült megnyernie a kereszténység számára. Nem sokkal később, 881-ben, Methódiosz találkozott 'a Duna tájain' az ugrok királyával (= Árpád?), aki arra kérte őt, hogy. imáiban érte is könyörögjön. Tehát kereszténynek kellett lennie." És „Menandrosz Protektor VI. századi író azt állítja, hogy a magyarok II. Iusztinianosz császárnak szkíta betűkkel írott levelet adtak át."[140]

Zachar József több adatot is elénk tárt ezzel kapcsolatban. De ahogy a római kor végi pannóniai kereszténységről sem igen emlékezik meg történetírásunk, úgy a hunok, avarok és az árpádi magyarok saját kereszténységét sem fogadják el, hanem a korábbi hitviták eredményeként kialakult korabeli nyugati pogányozást szajkózzák még mindig, pedig elég sok adat és szerző bizonyítja, hogy sajátos kereszténységünk a keleti változatok folytatásának tekinthető. Zachar József összegyűjtötte ezeket és felhívta a figyelmünket nem csupán ennek a tudományos ténynek a nagyszerű értékére, hanem egyenesen arra, hogy „miközben eleink mindenkor isteni elhivatottságuk tudatában léptek fel és az emberiség javára cselekedtek, hol csak példamutatással, hol egyértelmű fellépéssel", azóta „nem hagyott magunkra bennünket Istenünk, Hozzá fordulva és nemzeti öntudatra ébredve, új magyar jövendőt építhet a magyarság".[141] Ezen isteni útmutatást régmúltunktól a késői kor történelemhamisítása megtagadta, de mivel Zachar József kutatási eredményeit megerősítő nyomokra lelünk egyre többen, az ő írásából idézve magyarázatot kaphatunk az új tényekről.

---

[137] https://real-ms.mtak.hu/80/6/Rohonci_Codex_K_114cs.pdf,

[138] Lásd Fábián Sándor: Vallási „szürreál". Husziták és manicheusok a Rohonci kódexben. *Acta historica Hungarica Turiciensia* 40/4. 2025.
https://epa.oszk.hu/01400/01445/00076/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2025_4_152-183.pdf.

[139] „Sed Ecclesia divinis astipulans Scripturis, animam una cum corpore condi affirmat, neque alterum altero prius esse, ut vecordi visum est Origeni." (Baronio 1596. p. 440. Ford. Fábián Sándor.)

[140] Kovács Sándor: A bizánci irodalom kistükre. *Irodalomtörténeti közlemények* 79. évf. 1. sz. 1975. pp. 100-101. https://epa.oszk.hu/00000/00001/00291/pdf/itk_EPA00001_1975_01_098-105.pdf.

[141] Zachar József: *Egy az Isten, egy a Nemzet. Írások Jézus-hitű magyar eleinkről.* Heraldika Kiadó, Budapest, 2006. p. 8.

Eszerint Szent Jeromos azt közölte, hogy „zsoltárt tanulnak a hunok, Szkítia földje forró a hit melegétől”.[142] A „későbbi zalai Stridóvár helyén volt római Stridonban született” egyházatya „teljesen elfeledett 408-as úti beszámolójában megőrizte a fehér hunokról azt a magyarság elei szempontjából feltétlenül kiemelendő tényt, hogy ’a heftaliták saját írásaikból és saját nyelven olvasták a szent iratokat’. Sőt hozzátette”, hogy gyülekezeteik „már akkor püspökségekben egyesültek”. Mindezt Szent Jeromos kortársa, Orosius is megerősíti: „Kelet és Nyugat templomai hunokkal telnek meg” és „a hunok Jézus-hitűek”. Amiért is Zachar megállapíthatja: „Ez alapján már semmi meglepőt sem találunk abban, hogy Atilla hun nagykirály udvarában is ott voltak a jézusi hit hirdetői, és a vele a Kárpát-medencébe hazatértek hittérítő tevékenysége innen sugárzott ki a szomszédos térségekbe.”[143] Ezt a hitet azonban, amely a korábbi Szentháromság-felfogáson alapult, a nikaiai hitvallás óta a római császári támogatást élvező püspökök ki akarták iktatni. Ezért például a 343-as szardikai (szófiai) zsinaton „Róma részéről kiközösítésben részesült mások mellett Valens mursai (Eszék) és Ursacius singidunumi (Belgrád), továbbá a székhelyének ismerete nélküli ’pannóniai Gaius’ püspök is”.[144] Eközben „a hunok keleti térségekben továbbélő utódainál az Atilla-leszármazottak idejében” szintén „elevenen éltek a jézusi tanítások. Eközben ők és más előmagyar népek még évszázadokig megőrizték ősi vallásgyakorlatukat is, ahogyan ezt mind az avarokról, mind a turkokról szólva a források mindig megemlítik”.[145]

Ennyi is elegendő lenne már számunkra az Árpád-vezette keresztény államszervezés földben talált nyomainak – a Géza nagyfejedelem által Fehérváron épített négykaréjos templomhoz a megszólalásig hasonlító építményeknek – a magyarázatára, de talán a Szent István által felvállalt ősiség, ősi hitbéli folyamatosság magyarázata számára idézzünk még fel további adatokat a hun–avar–magyar korszak kereszténységéből. Zachar József szerint „a hunokat 444-ben Baronius így jellemezte: ’Végre Krisztus igája alá kerülve, istenfélőkké, szelídekké, emberségesekké, jóindulatúakká, szerényekké és minden tekintetben szentéletűekké (!) váltak, és oly királyok (!) emelkedtek ki közülük, akik a keresztény vallásnak ékességére és díszére váltak’.”[146] Természetesen az ő nézeteikre is hatással volt a korabeli római és konstantinápolyi hitbeli vetélkedés, ami mögött később pedig már a hűbéressé tevés igénye húzódott meg: „Valójában a háttérben a sacerdotium és imperium (vagyis papi vagy világi uralom) közti alapvető felfogáskülönbség húzódott meg, azaz a nyugat-európai egyházi függőségbe kényszerített világi hatalom, illetve a kelet-európai világi hatalom alatt működtetett egyház helyzete közti alapvetően eltérő helyzet. Ugyanis egészen 741-ig nemcsak a konstantinápolyi, hanem még a római patriarchát is az egyedül császári méltóságában megmaradt bizánci uralkodó erősítette meg, miután a helyi zsinaton megválasztották. A fordulatot I. Szent Zakariás hajtotta végre, aki nem kérte választása császári megerősítését, viszont a frank uralkodókkal szemben maga lépett fel megerősítési igénnyel.”[147]

Mivel nálunk az uralkodót és a hatalmi réteget Árpádtól kezdve majd a szóbanforgó hun, illetve avar utódok adják, fontos a szempontunkból, hogy „Koszmasz Indikopleusztész 540-ben ’Keresztény topográfia’ című művében leírta, hogy a hun utódok keresztények” és „Theophülaktosz, 570 körül működő bizánci történetíró azt állította, hogy ’a turkok szentnek tartják a tüzet; a levegőt és a tüzet tisztelik; a földet himnuszokkal dicsőítik; de csupán azt imádják és

[142] Zachar 2006, p. 57.
[143] Zachar 2006, p. 58.
[144] Zachar 2006, p. 56.
[145] Zachar 2006, pp. 58-59.
[146] Zachar 2006, p. 62-63.
[147] Zachar 2006, p. 67.

nevezik Istennek, aki e világmindenséget teremtette'."[148] Zachar szerint „562-óta a keleti avar birodalomban, 760-tól ismét a Kárpát-medencei újabb birodalmukban is a magyarok elei a jézusi hitet követték. Így Baján kagán, aki mellett a szíriai patriarchátusból érkezett papok tartózkodtak, már a VI. század végén (valószínűleg 583-ban) a szávai hídépítéskor a Szentírásra tett esküt, az Úr kereszthalála idejére emlékezve pedig fegyverszünetet rendelt el."[149] Mindennek oka Zachar szerint, hogy „az egyistenhit egyetemes felfogása jegyében és Jézus Urunk tanításának bárhonnan érkező befogadása mögött a földi uralom mennyei eredetéről alkotott felfogást kell látnunk".[150]

Azután „a római kereszténységgel való első tragikus összeütközést a magyarság elei közül az 568 óta fennálló Kárpát-medencei avar birodalom szenvedte el a VIII. század legvégén, amikor a Körös-vidékre és Erdélyre támadó bolgár-türk támadás, az így keletkezett zavar, sőt polgárháború adta lehetőséget kihasználva, hódító és zsákmányszerző céllal lerohanta a ma már Nagy Károlyként ismert eredetileg Kara-ulu és a keresztsége óta Magnus nevet viselő frank uralkodó az Inn folyóig terjedő Avaria nyugati térségét". Ez a helyi lakosságban „számos népességváltás ellenére mind az ariánus, mind a római irányzatú Jézus-hit oly annyira tovább élt[151] a régi időkből, hogy az akkor már avar püspökségeket éppen ez a támadás szűntette meg, illetve helyezte a frank uralkodói intézkedés a meghódított avar kereszténye ket a salzburgi római érsekség alá." És jellemző a nyugati érdek-felfogásra, hogy „Theotmar salzburgi bajor érsek IX. János pápához intézett levelében a meghódítottakat 'álkereszténye knek' nevezte még közel száz év múltán is". Mindenesetre e nyugati keresztény támadás, a magyarság szempontjából nem várt keresztényietlen cselekedet leckéjét megtanulva „a Kárpát-medencében továbbélő hun-maradványok vezetői immár a megrendült avar hatalomra támaszkodás helyett a távoli keleten maradt szabír és onogur rokon népekhez fordultak", akiknek „a világról alkotott nézeteik, vallási felfogásuk" szintén közelebb került hozzájuk, az arab támadások miatt.[152]

Ehhez képest vittek minket vissza – történelmünk meghamisításával – időben és térben a nomád sztyeppei pogányságba, felhasználva a szkíta nevezetet, amelyet szittyaként büszkén vállaltunk is. De amiről már tudjuk, hogy azont túl, hogy a szteppei harcias hódító nomádokra alkalmazta a történettudomány, egyre későbbi időben egyre távolabbi keleti részekre is értve a Bajkál-tóig, a Kárpát-medencei földműves népre is érvényesnek tekinthetjük a scita=tudás szó értelmében, amennyiben a tudás népeként is emlegették őket.[153] És a velük való folytonosságot kellett eltussolni, megsemmisíteni a mi kelettől jövő eredeztetésünkkel. Ennek forrásai tekintetében nézzük meg tehát még az alábbiakat.

Kristó Gyula részletesen feldolgozta a magyar krónikák forrásait, köztük az Exordia Scythicát.[154] „Az eredetileg Pompeius Trogusra visszamenő, az i. sz. II. században Justinus által excerpált, majd ebből a VII. század folyamán további kivonatolással létrejött *Exordia Scythica* című munka[155] forrásul szolgált Regino számára. Regino prümi apát műve, a Chronicon (amely műfaját tekintve évkönyv) Krisztus születésétől 906-ig mondja el a „világtörténet" eseményeit; az

[148] Zachar 2006, p. 67.
[149] Zachar 2006, p. 68.
[150] Zachar 2006, p. 68.
[151] Bizonyára a folytonos őslakosságban.
[152] Zachar 2006, p. 71.
[153] Lásd Fábián 2021. pp. 11, 27, 105, 106, 231, 362, 416, 593-595.
[154] Exordia Scythica = Szittya Kezdetek. Finály Henrik szótára szerint: https://latin.oszk.hu/cgi-bin3/index.cgi?function=index.
[155] Kristó jegyzete: Theodorvs Mommsen: Additamentvm III. Exordia Scythica. Monvmenta Gerinaniae Historica. Avctorvm antiqvissimorvm tomvs XI. Chronica minora saec. IV. V. VI. Л II. Berolini 1894. 308-310.: a munka kiadva uo. 311-322. [Azóta Interneten elérhető: https://archive.org/details/chronicaminor11momm.]

annales folytatását a 907–967 közti eseményekre nézve feltehetően Adalbert készítette el. Regino alkotása sok forrást magába olvasztó kompiláció."[156] Váczy Péter megállapítása szerint a leginkább Anonymus forrása, de nem közvetlenül, hanem az ősgesztából használta fel, és az használta fel eredetileg.[157]

Krónikáink tehát erősen használják az *Exordia Scythica* néven emlegetett, itáliai eredetűnek tartott *Justinus-kivonatot* a szkitákkal kapcsolatban. Fennmaradt kéziratai közül a legrégibb, a firenzei Codex Laurentianus kötetében, valószínű, Monte Cassinóban keletkezett a IX–X. században. Egy XI. századi másik példányt Bamberg őriz. Az Exordia Scythica kiadója, Theodor Mommsen e kettőn kívül még más kézirat-variánsokat is felhasznált, egy XI–XII. századi vatikánit és egy XIV. századi Vatikán–Urbino-it.[158]

Nekünk azért is érdekes lehet ez a krónikáink esetleges hamisításaitól mentes szöveg, amennyiben e szempontból Mommsent kikezdhetetlennek tekintjük, mert – különösen Váczy Péter megfontolásait figyelembe véve – megtekinthetjük a kínálatot, amiből a magyarok számára őstörténetet építettek a különböző érdekeltségű hazai és külföldi felek vagy erők.

Mommsen a három forrás egyes tételeit ugyanarra az oldalra tördelve tette közzé, ezért a táblázatos megoldást választottuk, mert így az egymás melletti változatok együtt többet mutatnak, esetleg a krónikákban szereplő tételek lehetetlenségét. A fordítást a Google Fordító segítségével végeztük:

CODEX LAURENTIANUS	IUSTINUS	COD. BAMBERGENSIS
Az Úr norainjában kezdődik az asszír király kezdete, aki elsőként uralkodott a földön: kezdődik Ninus kezdete. 1 Ninus, az asszír király volt az első, aki háborút indított és királyságok felett uralkodott. Ő volt az első, aki leigázta a népet egészen Líbiáig. Végül Loastrával, a baktriaiak királyával együtt, akiről azt mondják, hogy ő fedezte fel először a mágikus művészeteket, és aki a legszorgalmasabban tanulmányozta a világ	*Iustinus 1, 1.* Ninus, az asszírok királya... az első inlustinus i. háborúkat vívott szomszédaival és az ellenállásra még felkészületlen leigázott népekkel egészen Líbiáig... utolsó háborúját Zoroaszterrel, a baktriaiak királyával vívta, akiről azt mondják, hogy elsőként fedezte fel a mágikus művészeteket, és a legnagyobb gondossággal figyelte meg a világ alapelveit és a csillagok mozgását. Miután megölte, maga is meghalt még éretlen fiát, Ninust és feleségét, Szemiramiszt hátrahagyva.	Az asszírok földi királyának uralkodásának kezdete. 1 Ninus volt az első király, aki az asszírok felett uralkodott. Előtte minden nemzet békében élt. Ő volt az első, aki harcolni kezdett, és első harcát Zoroaszterrel, a baktriaiak királyával vívta, aki mágus volt, és megölte őt. De a fent említett Ninus, amikor egy város felett ült Ázsia földjén, és ott harcolt, eltalálta egy nyíl, és meghalt.

[156] Kristó Gyula: Az Exordia Scythica, Regino és a magyar krónikák. *Filológiai Közlöny.* Tanulmányok. 1970. https://real.mtak.hu/166244/1/112_cut_FilologiaiKozlony_1970.pdf. V. ö. Kapitánffy István. *Hungarobyzantina. Bizánc és a görögség középkori magyarországi forrásokban.* Kandidátusi értekezés. 1992. https://www.typotex.hu/download/hungarobyzantina.pdf.

[157] Váczy Péter: Anonymus és a Justinus-kivonat. *Turul. A Magyar Heraldikai és Genealógiai Társaság Közlönye* 58–60. 1944–46. pp. 1-13. https://www.arcanum.com/ro/online-kiadvanyok/Turul-turul-1883-1950-1/1944-1946-183DE/19441946-183DF/i-ertekezesek-es-onallo-cikkek-183EF/anonymus-es-a-justinus-kivonat-183F5/.

[158] Theodorvs Mommsen: Additamentvm III. Exordia Scythica. *Monvmenta Gerinaniae Historica. Avctorvm antiqvissimorvm tomvs XI.* Chronica minora saec. IV. V. VI. Berolini 1894. pp. 311-322. https://archive.org/details/chronicaminor11momm.

törvényeit és a csillagok mozgását, maga Ninus is később távozott, miután megölte őt.	Nem merte átadni a birodalmat egy éretlen fiúnak	
2 Aki egy éretlen fiút, Ninust és egy Samiramé nevű feleséget hagyott hátra, aki maga[159] nem merte a kormányzást egy éretlen fiúra bízni, ő maga alkalmazkodott a fiúhoz, és miután női díszeit és ruházatát elhagyta, egy bárói formát alkotott, amelyet az egész nemzet szokása a mai napig tart. Így a nő, miután hazudott női neméről, a fiúnak pedig, miután hitt neki, nem ismerte el saját méltóságát[160] a királyságnak, hanem nagymértékben fokozta a csodálatot, hogy egy nő a férfiak előtt megy a csatában.	*Iustinus 1, 2.* Úgy tesz, mintha nő lenne, fiú lenne... ezért fátyollal takarja karját és lábát, tiarával a fejét, és... megparancsolja az embereknek, hogy ugyanabba az ékszerbe öltözzenek, amely öltözködési szokást az egész nemzet vall. Így kezdettől fogva, miután hazudott a neméről, fiúnak hitték... ez sem vonta el a királyság méltóságát, hanem fokozta a csodálatot, mert egy nő... ...erényben ... felülmúlta a férfiakat.	2 De otthagyta fiát, akit Ninusnak hívtak, még gyermekként, anyját, akit Szemiramisznak hívtak. De nem volt hajlandó átadni a királyságát a fiának, mert nem volt törvényes nagykorú, hanem ledobta női ruháit, „és férfias ruhákba öltözött”, és így bár nő volt, fiúként jelent meg, és mindenki előtt csatába ment, és nagy csodálat volt, hogy egy vad nő férfiak előtt ment csatába.
3 Megalapította és felépítette magának Babilóniát. Leigázta Etiópiát és Ázsiát, és háborút indított Indiában, amelybe senki más nem mert belépni, csak ő és Nagy Sándor. A királyságot Ninosz után a negyvenedik és második évben szerezte meg, és megtartotta.	*Iustinus 1, 3.* Ő alapította Babilóniát... Etiópiát is hozzáadta birodalmához, de háborút is hozott Indiába, ahová rajta és Nagy Sándoron kívül senki sem lépett be... Negyvenkét évvel Ninus után ölték meg, miután megszerezte a királyságot.	3 Ez a nő létrehozta Babilóniát, és uralkodása alatt leigázta Ázsiát és Etiópiát. Indiában harcolt. Attól kezdve senki sem mert oda belépni, kivéve később a nagy Sándort. Így Szemiramisz negyvenkét évig birtokolta a királyságot férje halála után.
4 Ezután sok éven át az asszír királyok valóban elnőiesedtek. Végül a perzsák és médek királysága Asztüagész örökölte. Ő maga is vett magának egy leendő unokát egyetlen lányától, aki a Kürosz nevet vette fel. Amikor Kürosz megtudta Asztüagész cselszövéseit ellene, a perzsákhoz menekült. Saját apjával háborút indított Asztüagész ellen. És ebben a	*Iustinus 1,5-6* Fia, Ninosz... asszonyok seregében öregedett meg. Leszármazottai is követték ezt a példát... Kósz utolsó uralkodója Szárdanapalosz volt, egy nőnél is romlottabb férfi... utána királlyá tették... Arbaktosz... átadta a birodalmat az asszíroktól a médeknek. Majd sok király után... Asztüagészre szállt a királyság. Álmában látta, hogy szőlőtő sarjadt vér szerinti	4 Később azonban hosszú éveken át a nők uralták az asszír királyságot. Ezután a perzsák és Medorura királysága egy bizonyos Asztüagész nevű királyhoz került, „akinek” volt egy Kürosz nevű unokája. Amikor felnőtt, és megtudta nagyapja néhány tervét, „hogy meg akarja ölni”, a perzsákhoz menekült, és miután sereget gyűjtött a perzsáktól, harcolni kezdett nagyapjával,

[159] Így van ez Orosius 1, 4, 3-nál is.

[160] Orosius 1, 1, 3: Iustinus engesztelően hozzáteszi: Később, miközben a várost támadta, amely cserbenhagyta, egy nyíl eltalálta és meghalt.

háborúban Kürosz fogta el Asztüagészt, aki később megszerezte a médek és a perzsák királyságát, és megtartotta azt. Kürosz olyan nagy jámborságot tanúsított Asztüagész iránt, hogy később visszahelyezte egy másik királyságba.	lányából, akivel csak... a jóslatok azt válaszolták, hogy ugyanattól a lánytól unokája lesz... a fiú... a Kürosz nevet kapta... (Harpagosz) ír neki, ... hogy nagyapja megparancsolta, hogy öljék meg a kicsikkel együtt. ... (Kürosz) Perszephoné visszatér... (A perzsák) visszatérnek a csatába... Asztüagészt elfogják: Kürosz semmit sem vett el tőle, csak a királyságot... és őt helyezte a hirkánok legnagyobb törzsének élére.	Asztüagészszel, és magában a csatában elfogta, és annyira együtt érzett vele, „hogy egy másik királyságba nevezte ki”.
5 Kürosz is a győzelem után, miután elintézte babiloni ügyeit, háborút indított Lüdia ellen. Krőzusz, Lüdia királya ellen, aki magát Lüdiát is leigázta. Ezután Kürosz, miután leigázta Ázsiát, háborút indított az Exiták ellen. Abban az időben az Exiták királynője, Tameris, aki nagyon örült özvegységének, nem félt asszonyi módon az ellenség érkezésétől, hanem bátran háborúzott. Amikor az Arasis folyó megakadályozhatta volna az átkelést, megengedte Kürosznak, hogy a perzsák seregével keljen át.	*Iustinus 1,5* A babiloniakat Krőzus, a lüdák királya segítette. ... Kürosz is, miután győzelme után rendezte a babiloni ügyeket, átvitte a háborút Lüdiába. ... Krőzus serege... szétszóródott, magát Krőzust elfogták. ... Kürosz, miután leigázta Ázsiát és hatalma alá hajtotta az egész Keletet, háborút indított a szkíták ellen. Abban az időben Tamírisz, a szkíták királynője, akit nem rémített meg nőként az ellenség érkezése, és nem tudta megakadályozni, hogy az Araxis folyón átkeljenek.	5 Kürosz győzelme után harcolt Babilon és Krasszosz, Lüdia királya ellen, és magával a királlyal, leigázta Lüdiát. Miután Ázsiát leigázta, a szkítákkal harcolt, ahol Tameris özvegy királynő uralkodott. Maga Tameris királynő azonban nem félt úgy, mint egy nő Kürosz érkezésekor, hanem bátran felkészült a csatára. És ha akarta volna, az Arasis folyóig is harcolhatott volna, hogy ne engedje Küroszt belépni a királyságába. De mivel bízott a nép sokaságában, és szűk helyei voltak, átengedte őt a folyón.[161]
6 Kürosz ezért tábort ütött Exitiában. Másnap Kürosz menekülést színlelt, majd elhagyta a tábort, és a bort az ott tartózkodó eboliakra hagyta. A királynő, miután a királynő értesült kisfiáról, a sereg egyharmadával elküldte Liostiust Kürosz üldözésére. Amikor a fiatalember megérkezett Kürosz táborába,	*Iustinus 1,6* Ezért Kürosz... miután egy ideig Szkítia felé nyomult, tábort vert. Másnap pedig félelmet színlelve, mintha menekülés közben elhagyta volna a tábort, elegendő bort és a lakomához szükséges dolgokat hagyott hátra. Amikor a királynő erről értesült, elküldte kisfiát, hogy üldözze őt a sereg egyharmadával.	6 Miután Kürosz átkelt, nem messze a folyótól, amelyet általában Alipergának neveznek, tábort vert, tele borral és mindenféle finomsággal, és úgy tett, mintha menekülne. Amikor Tameri királynő ezt meghallotta, elküldte fiát a néppel, hogy üldözzék Küroszt. De amikor ő és a nép

[161] Orosius 2, 7, 1: akit (Cyrust), Thamyris királynője... amikor megakadályozhatta volna az Araxis folyón való átkelést, először a magabiztossága miatt engedte meg, majd pedig azért, mert az ellenséget a folyó jelentette akadály fogva tartotta. V. ö. fent, 309. o.

nem tudván a csata szokásáról (Gutschmid szerint), Liostiust úgy gondolja, hogy az eboliakhoz érkezett, nem pedig a csatába. Tudván a dolgot, hogy Exitia őrizte a táborát, sürgette a ferszákat, hogy jöjjenek rájuk éjszaka. Kürosz azonnal sebesülten tért vissza éjszaka, és legyőzte az összes Exitát, aki a királynő fiával ott volt. Az Exitiákat a csata előtt részegség verte meg.	Amikor Kürosz táborába ért, a katonai ügyekben járatlan ifjú, mintha lakomázni, nem pedig harcolni jött volna, ... hagyta, hogy a barbárok borral terheljék meg, és a szkítákat inkább részegséggel, mint csatával győzték le. Mert amikor Kürosz megtudta ezt, éjszaka visszatért, legyőzte a részegeket, és megölte az összes szkítát, beleértve a királynő fiát is.	megérkezett Alipergába (magába a táborba), elkezdtek enni és inni, úgyhogy (belülről) úgy tűnt nekik, mintha vacsorázni jöttek volna, nem pedig harcolni. De Kürosz, amikor éjszaka rájuk tört, mindannyiukat megölte magában Alipergában (magában a táborban), beleértve magát a királynő fiát is.
7 Amikor Timur királynője ezt megtudta, nem hullatott könnyeket fia elvesztése miatt, hanem bosszút állt és vigaszt keresett a harcban. Úgy tett, mintha menekülne. Küroszt egészen a hegy szűkületéig elhúzta. Lesből támadt a hegyekben, így csatába szállt, és lemészárolt háromszáz-harmincezer perzsát, köztük magát Kürosz királyt is. Ez a győzelem is emlékezetes maradt számára, és onnan egyetlen üzenet sem jutott el.	*Iustinus 1,7* Nem könnyekben öntötte ki Tamyris elvesztésének bánatát, hanem a bosszú vigasztalására összpontosított... bizalmatlanságot színlelt, ... Kürosz elől menekülve még a mélység szélére is eljutott. Ott, miután leseket állított a hegyekben, lemészárolt kétszázezer perzsát, köztük magát a királyt is. Mely győzelem során az is emlékezetes volt, hogy egy ilyen nagy katasztrófát még egyetlen hírnök sem élt túl.	7 Tameris királynő, amint ezt meghallotta, nem adta át magát fia halálának siratásának, ahogy az egy nő szokása, hanem sereget gyűjtött és üldözőbe vette Küroszt. Amikor már a közelében volt, úgy tett, mintha menekülne. De Kürosz visszatért és üldözőbe vette. A király egészen a hegyek szűk helyéig elvonszolta, ott lesből csapdát állított neki, és így harcolni kezdett vele, és megölt háromszázháromezer perzsát, köztük magát a királyt is, ahonnan még akkor sem menekült el senki, hogy hírt hozzon onnan.
8 Kürosz levágott fejét egy emberi vérrel teli tömlőbe helyezték, és imádott uralkodni rajta: amikor szemrehányólag így szólt: „Jóllakj emberi vérrel, istentelen, mert szomjas vagy, mert mindig is kielégíthetetlen voltál, istentelen.” És így Kürosz, miután megölte Tameris fiát, bosszút állt, és hatalommal birtokolta a királyságot.	*Iustinus 1,8* A királynő elrendeli, hogy Kürosz levágott fejét egy emberi vérrel teli tömlőbe dobják, ezzel a kegyetlen szemrehányással: „Jóllakj vérrel” – mondja –, „amire szomjaztál, „amivel mindig is kielégíthetetlen voltál”.	8. Levágatta Kürosz fejét, és egy emberi vérrel teli tömlőbe tette, majd gondosan és szemrehányóan így szólt: „Jóllakj, te istentelen, emberi vérrel, amelyre szomjaztál, amelyből harminc év óta nem tudsz kielégülni.” Így hát, amikor Kürosz meghalt, Tameris királynő bosszút állt fiáért, és hatalommal ruházta fel a királyságot.
9 Az amazonok kezdetei, akik Exitek és ők maga voltak. Az Exitek között élt egyszer két fiatal király, akik az Amne	*Iustinus 2,4* A szkíták között... két királyi ifjú, Plinosz és Szkolopitosz... a Therraodontosz folyó közelében... a Themiszküriai-	9 Innen ered az amazonok harcának eredete. Volt egyszer két királyi ifjú, Plinosz és

és Temedontosz folyók közelében lévő Cemerinus-síkságot foglalták el, és akik maguk, a fiatalemberek, sok éven át mészárolták ottani szomszédaikat.	síkságot foglalták el. Ott sok éven át megszokták, hogy kifosztják szomszédaikat, és lesből támadásokkal meggyilkolják őket a népek összeesküvése révén.	Szkolopitosz,[162] akik miután sok fiatalemberrel elhagyták földjüket, a Terraedontosznak nevezett folyó közelében éltek. De azok, akiknek „földjén laktak", irigységből megölték ugyanazokat a fiatalembereket, akik „velük voltak".
10 Amikor feleségeik látták, milyen nagy pusztítást okoznak férjeiknek, fegyvert ragadtak. Megölték őket, és háborúkkal védték földjeiket. Elvesztették a házasságkötés kedvét is, és a béke utáni vággyal álmaikba vágtak bele.	Amikor feleségeik látták, hogy a saját sorsuk is az övékéhez csatlakozik, fegyvert ragadtak és háborúkkal védték határaikat. Felhagytak a szomszédaikkal való házasság gondolatával is... megölték férjeiket... szexuális kapcsolatot létesítettek szomszédaikkal.	10 Feleségeik azonban, látván, hogy „özvegyek" maradtak, haragjukban megragadták fegyvereiket, és megölték életben maradt férjeiket, hogy mindannyian özvegyek legyenek. Attól a naptól fogva nem akartak férjhez menni, hanem csak harcolni kezdtek. Ahol békében voltak, ott azzal mentek, akivel akartak, és paráználkodtak.
11 És ha megölték a masztrurbáló férfiakat, ugyanezt tették a szűzekkel is, nem használattal, egyáltalán nem szövéssel, hanem fegyverekkel és tisztességes vadászattal, és a lányok megfelelő melleit idomították, úgyhogy még a nyilazásban sem lehetett őket megakadályozni, ezért nevezték őket amazonoknak.	Ha férfiakkal találkoztak, megölték őket, míg a szüzek saját országukban nem lustálkodva vagy fonással, hanem fegyverekkel és lovakkal gyakorolták szokásaikat, és csecsemőik jobb melleit összevarrták, hogy a nyilak lövését ne akadályozzák. Innen erednek az amazonok.	11 És ha fiú született, megölték, de a nőstényeket megtartották, és jobb mellüket elégették, hogy ne legyen akadályuk a nyilazáskor. Ezért nevezték őket amazonoknak. De a szűzek nem tartottak orsót semmilyen munkához, hanem csak fegyverekkel, lovakkal és vadászattal foglalkoztak.
12 Közülük kettő eredetileg királynő volt, az egyik Martesia, a másik Lampedus, akik ekkoriban két részre osztották seregüket és háborút indítottak.	Két királynő volt közöttük, Martesia és Lampedo, akik seregüket két részre osztva felváltva háborúztak, csak a két oldal határait védve.	12 Ketten közülük első királynők voltak, az egyiknek Martesia, a másik Lampedo volt a neve, és ketten „megosztották" magát a sereget, az egyik felváltva vonult harcba, a másik pedig a házakat őrizte.[163]
13. Ott alapították Ephesust és sok más várost. Miközben Ázsiában háborúztak, a legbarbárabb Martéziát,	Miután Ephesust és sok más várost megalapítottak... amelyek Ázsia birodalmának védelmét szolgálták, Martesia királynővel együtt meghaltak egy barbár összecsapásban.	13 Epheszoszt és sok más várost ők építettek. De míg maguk az amazonok Ázsiában harcoltak, a barbárok rájuk törtek, és

[162] Orosius 1, 15, 1: Scolopetius.

[163] Orosius 1, 15, 4: Marpesia és Lanipetos, a sereg két részre oszlott, mindegyik felváltva vette át a háború és a ház gondozásának irányítását.

ötvenezer emberével, a barbárok megölték.		megölték Martéziát negyvenezer amazonnal együtt.
14 Aki később elfoglalta Oridria királyságát. Aki akkoriban háborút indított Herkules, a görögök királya ellen az amazonokkal. Aki, amikor az equiták sok kísérete odaért, tábort ütött az Amne folyónál, és háborút indított Herkulesszel. Aki sok nőt, százezer embert ölt meg abban a csatában. Végül legyőzték az amazonokat, és Oridriát élve fogta el Herkules ebben a csatában. Aki Herkules győzelme után visszaadta Oridriát nővérének, aki akkoriban e királyság felett uralkodott.	Martesia után Oridria uralkodott, aki Herkulesszel, a görögök királyával harcolt. Ebben a csatában Herkules maga százezer amazont ölt meg, Oridriát élve fogta el, majd visszaadta nővérének.	14 Helyette lánya, Orithya örökölte a királyságot... erénye által annyira hozzájárult... az amazonok dicsőségéhez, hogy Herkules király... megparancsolta neki, hogy hozza el neki az amazonok királynőjének címereit. Így hát elindult... Görögország hercegeinek ifjaival kísérve, és váratlanul megtámadta őket. Abban az időben két amazon nővér uralkodott a királyság felett, Antiopé és Orithya... és úgy történt, hogy... könnyű... győzelmet arattak az ellenségnek. Sokan... meghaltak és fogságba estek, köztük Antiopé két nővére, Menalippé Herkules által és Hippolyte Thészeusz által.... Herkules a győzelem után visszaadta Menalippé-t a nővérének.
15 Oridria ugyanis követséget küldött az exitiekhez, hogy segítséget nyújtsanak neki, és új csatát készítsenek elő Herkules ellen. Arpedó akkoriban az exitiek királya volt. Sok emberrel és fiával temetési menetet szervezett Oridria és Antiabisz amazon királynőinek, hogy segítséget nyújtsanak. Amikor Herkules meghallotta és megtudta ezt, mielőtt csatába bocsátkozott volna, Görögországba menekült.	Ezután a már említett Oridria követeket küldött Szkítiába, kérve tőlük a segítséget, hogy nagy háborút készíthessenek elő Herkules ellen. Arpedó akkoriban a szkíták királya volt, aki fogta fiát, és sok emberrel elküldte Oridria és Antiavisz, az amazonok királynőjének megsegítésére. Ezt hallva Herkules Görögországba menekült.	15 De Orithya... segítséget kér Szagülosztól, Szkítia királyától... elküldi Panaszágorosz fiát egy nagy lovassággal segítségül. De mielőtt elkezdődött volna, nézeteltérés támadt... és az athéniak legyőzték őket a háborúban: mindazonáltal a szövetségesek táborának volt menedéke...
16 Ezután Pentheszilea vette át a királyságot, mivel segítette a trójaiakat a görögök ellen. Pentheszileát ugyanebben a csatában fia, Alix ölte meg hetvenezer amazonnal együtt.	Orithümosz után Pentlioszilea szerezte meg a királyságot, akinek nagy hősi tettei a trójai háborúban mutatták meg hírnevét, amikor segítséget nyújtott a görögök ellen. Pentlioszileát ekkor megölték,	16 Ekkor Pentheszilea elfoglalta az amazonok királyságát, és a trójaiak segítségére sietett, amikor a görögök Trója felett állomásoztak. Ebben a csatában Pürrhosz fia, Akhilleusz ölte

Néhány amazon maga is visszatért onnan seregével.	seregét megsemmisítették, és a kevesek, akik megmaradtak a királyságban, Nagy Sándor koráig fennmaradtak.	meg, és hetvenezer amazon volt vele. Felfegyverkezve (és békében) tértek vissza onnan.
17 Utánuk a Talastridák királyságát foglalta el, akikről azt mondják, hogy barátságban és szövetségben békét kötöttek Nagy Sándorral. Különböző ruhákat viseltek, hajukat homlokukról leborotválták, nyakukról pedig leengedték; mellük jobb oldalon fedetlen volt, a másikon tunika fedte őket, hogy ne érezzenek akadályt lövészet vagy fegyverhasználat közben.	Közülük Thalestris királynője, miután kapcsolatba lépett Sándorral, visszatért királyságába.	17 Penthesilea után Talisztrid elfoglalta az amazonok királyságát, és békét kötött Nagy Sándorral. Maguk az amazonok ugyanis „különféle ruházatból” álltak, a hajukat a homlokukról leborotválták, a tarkójukon pedig lazán hagyták; jobb mellüket megégették, de bal mellüket tunikájuk takarta.
18 Mert abban az időben 200 ezer fegyveres férfi hagyja el királyságukat, hogy harcoljon az aequitikkel, akik hétszáz éve tartják hatalmon a királyságot, és azt mondják, hogy egészen Iulius Caesar idejéig tartották hatalmon. Vége.		18 Mert abban az időben több mint kétszázezer lovassággal felfegyverzett amazon élt, és hétszáz évig birtokolták a királyságot, egészen Caesar haláláig uralkodva.
19 Dareiosz, a perzsák királya, hétszázezer fegyveres emberrel háborút indított Exitia ellen, és bevonult Exitiába. Maga Dareiosz is, mielőtt tudomást szerzett volna az exitiai csatáról, megrémült és elmenekült. Nyolcvanezer embert veszítve a perzsákhoz menekült. Miután visszatért Exitiából, leigázta Ázsiát és Macedóniát.	*Iustinus 2,5* A szkíták között béke volt Janthyros király idejéig. Dareiosz, a perzsák királya hadat üzent neki, és hétszázezer fegyveres emberrel bevonult Szkítiába. Az ellenségtől tartva, hogy visszatérését megakadályozzák, rémülten elmenekült, nyolcvanezer embert veszített, és onnan visszatérve leigázta Ázsiát és Macedóniát.	19 Dareiosz, a perzsák királya, hétszázezer fegyveres emberrel bevonult Szkítiába, de a félelemtől megrettenve elmenekült. Nyolcvanezer embert veszített ott, és így visszatért Perzsiába. Ezután leigázta Ázsiát és Macedóniát.
20 Később Dareiosz háborút indított Görögországban az akínokkal és a spártaiakkal szemben a marathoni síkságon, ahol akkoriban a leghevesebb csaták dúltak. Ennek ellenére a perzsák vereséget szenvedtek az akínoktól és a spártaiatól	*Iustinus 2,9* Aztán... a háború teljes erejét ellenük (az athéniak ellen) fordította... Az athéniak... segítséget kértek a spártaiaktól... Csatába vonultak a marathoni síkságon... A legyőzött perzsák hajóikra menekültek... Kétszázezer	20 És Marathon síkságán harcolt a spártaiakkal, „ahol sok csata” dúlt abban az időben. Ott a spártaiak legyőzték a perzsákat: a csatában Dareiosz két sebet kapott, ezért hajókon menekült el. Magában a csatában kétszázezer perzsa halt meg.

abban a csatában. Dareiosz, miután két sebtől megsérült,[164] hajóin elmenekült. És ebben a csatában nagy mészárlás volt a perzsák között. Kétszázezer perzsa esett el ott. így az akhájok és a spártaiak győzedelmeskedtek, és honukat diadalra vitték. Vége.	perzsa veszett oda abban a csatában vagy hajótörés következtében.	De a spártaiak „győzelemmel” tértek vissza hazájukba.
COD. LAURENTIANUS	EUTROPIUS	COD. BAMBERGENSIS
21 Julius Caesar csatája a királyságért a germánokkal. Ebben a csatában a rómaiak olyan hevesen harcoltak, hogy magában a csatában százötvenezer felfegyverzett római katona veszett oda, és olyan nagy volt a germánok vesztesége, akik Constantius Augustusig képtelenek voltak háborút indítani a rómaiak ellen.		21 A háború, amelyet Julius Caesar vívott, amelyben a rómaiak bátran harcoltak, és magában a csatában százötvenezer római halt meg, és Constantius Augustusig senki sem tudott harcolni a rómaiak ellen.
22 De a legyőzöttek adót fizettek Julius Caesarnak. Ezután háborút indított Britanniában, és miután magukat a briteket is legyőzte, állandó katonáivá tette őket. Végül leigázta a gallokat. Új római székesegyházakat is építettek ott. Ezután Spanyolországba ment. Miután meghódította Itáliát, visszatért oda, és győzedelmeskedett Rómában.	*Eutrop. 6.17.* Majdnem egész Galliát leigázta, és hamarosan háborút indított a britonok ellen, akiket szintén legyőzött, és katonákká tett.	22 De Julius Caesar annyira leigázta őket, hogy adót fizettek a rómaiaknak. Ezután Britanniában harcolt, és nyugdíjassá [sic!] tette a briteket. Végül meghódította Galliát, és új római székhelyet alapított ott. Majd Hispániába érve leigázta azt, és visszatért Itáliába. Ezután győztesen bevonult Rómába.
23 Később meghódította Keletet, Nyugatot és Délt, Ázsiát, Görögországot, Macedóniát, Szíriát, Júdeát, Arábiát, Dalmáciát, Frígiát, Pamfíliát és Damaszkuszt. Végül bevonult a pártus Hellászba, ahol saját csapatai ölték meg.		23 Ezután elment, és meghódította az egész keletet és nyugatot, Ázsiát, Görögországot, Macedóniát, Szíriát, Júdeát, Arábiát, Dalmáciát, Frígiát, Pamfíliát, Damaszkuszt. Végül visszatérve Rómába, a szenátus egytetértésével megölték a szenátusban, és ahogy

[164] Ruehlius helyreteszi a két seb által sebesült szavakkal Justinus 2, 11, 19-et: Xerxész, döntött, hogy szerencsét próbál a tengeren.

		mondják, hatvan római tanácskozott a halála körül, és huszonhárom döfést mértek rá.[165]
COD. LAVRENTIANVS	EUTROPIUS, IUSTINUS	COD. BAMBERGENSIS
24 Octavianus, Julius Caesar dédunokája volt az első, aki meghódította az egész világot, kivéve a keleti királyságokat. Krisztus az ő uralma alatt született a júdai Betlehemben. Ő maga, Octavianus Augustus, negyven évig uralkodott az egész világ felett egyetlen birodalmi iga alatt. Kelet és India, amelyeket korábban soha nem igázott le a Római Birodalom, könyörgő ajándékokat és követeket küldött hozzá, akik szövetségi békét kötöttek vele.	*Eutrop. 7.10.* A szkíták és indiaiak, akiknek korábban a rómaiak neve ismeretlen volt, ajándékokat és követeket küldtek neki.	24 Julius Caesar halála után unokája, Octavianus vette át a Római Birodalmat, és Augustusnak, azaz császárnak nevezték el. És az egész világot maga alá hajtotta, kivéve Szkítiát és Indiát. Krisztus az ő uralma alatt született, és bár Szkítia és India nem volt az hatalma alatt, mégis ajándékokat küldtek neki, békét kérve tőle, amit meg is kaptak.
25 Az Elvonultak kezdeteiről. A világvégére kivonult nép ősibb, mint a lakatlan föld. A kivonulás (Exitia) határa keleten húzódik és zárva van, akárcsak Gótia határa. Az első, aki ezt a területet lakta, Magóg volt, Jáfet fia. Magóg Exitiája. Gógnak és Magógnak hívják őket.	*Iustinus 2.1.* A szkíták, a legősibb nép, mindig is itt éltek. *Iustinus 2.2.* Szkítia kelet felé húzódik, egyik oldalról Pontosz, a másikról a Riphaeus-hegység, hátulról Ázsia és a Phasis folyó határolja.	25 A szkíták ősibb népek, Szkítia pedig keleten fekszik, és „el van zárva, mint Gótia, mert az egyik oldalon a tenger van”, hátul pedig a Ripheus-hegység és a Tanais folyó. Jáfet fia, Magóg lakott egykor itt.
26 Nem művelnek földet. Nincs közöttük súlyosabb bűn a lopásnál. Nincsenek házaik, csak sátrak. Tejet és mézet esznek. Nem tudnak gyapjúból ruhát készíteni, hanem vadállatok bőrét használják ruházathoz. Arany és ezüst bőségesen található ott, akárcsak kövek. És sok másfajta drágakő és különféle festékanyag is bőségesen található közöttük.	Sem földet nem művelnek, nincs házuk, fedelük vagy lakásuk, mindig legeltetik a nyájaikat és a szarvasmarháikat, nincs súlyosabb bűnük a lopásnál, megvetik az aranyat és az ezüstöt, tejet és mézet esznek. Gyapjút használnak ezekre a célokra, ruházathoz pedig vadállatok és egerek bőrét használják.	26 És egyesek azt mondják, hogy valaha élt egy „bölcs és” szelíd nép. Sőt, nem művelték a földeket, és nem volt közöttük bűn. Nem voltak házaik, csak sátraik, tejet és mézet ettek. Vadállatok bőrébe öltöztek. Aranyuk, ezüstjük és drágaköveik, mint a kövek, és sok festékanyaguk volt.

[165] Orosius 6, 17: Caesar a senatus többségének beleegyezésével a szenátusban halt meg, miután huszonhárom sebet szúrtak rajta. A beszámolók szerint több mint hatvan bűnrészes volt ebben az összeesküvésben. Vö. Eutrop. 6, 25.

27 Semmi idegenre nem vágynak, mert mindenféle gazdagság bőséges ott. A jószág és az élelem mérhetetlen. És az exiták között nincs bűn, csak házasság. Nem győzte le őket egyetlen külföldi hatalommal bíró férfi sem. Szégyenletesen megfutamították Dareioszt, a perzsák királyát. Miután százezer embert veszített, Dareiosz rémülten menekült a perzsákhoz. Aztán lemészárolták Küroszt, a perzsák királyát, háromszázezer seregével és magát Küroszt is. Szégyenletesen megfutamították Nagy Sándort, a hadvezért, aki csaták révén meghódította az egész világot.	Ez az önmegtartóztatás erkölcsi igazságosságot is adott nekik, semmi idegent nem kívántak: mert ott van a gazdagság utáni vágy is, ahol haszon is van. A bűnök nem ismerése többet használ nekik, (vö. 41, 3, 1.) mint ezeknek (a görögöknek) állandó idegen uralom alatt az erény ismerete. (Iustinus 2, 3.) Vagy érintetlenek, vagy legyőzhetetlenek maradtak. Szégyenteljes menekülésében elűzték Dareioszt, a perzsák királyát Szkítiából, lemészárolták Küroszt egész seregével együtt, egyenlő mértékben megsemmisítették Nagy Sándor hadvezérét, Zopyriont minden erejével együtt.	27 Nem vágytak mások javaira, mert mindannyian gazdagok voltak. Sok állatuk és élelmük volt. Nem voltak paráznák, csak saját (feleségeik) voltak, és semmilyen kormányzat nem győzte le őket. Később, ahogy egyesek mondják, az említett nemzet olyan kegyetlenségre jutott, hogy emberhúst evett és vért ivott. Dareiosz királyt szégyenében menekülésre kényszerítették a fent említett szkíták, és Dareiosz elpusztított ott száz (nyolcvan) ezer embert, így szégyenében a perzsákhoz menekült. Kürosz, a perzsák királya pedig háromszázezer perzsát öletett meg. Nagy Sándor, aki harccal sok királyságot meghódított, szégyenében menekült.
28 Hallottak a rómaiak fegyvereiről, viszont nem érzékelték azokat. Egy nemzet, melyet megnehezített a munka és a háborúk. Hatalmas testalkatú férfiak. Nincs más ilyen erős. Nincs mit habozni bevallani. A győztestől, amikor azzá válik, semmi mást nem kívánnak, csak a korona dicsőségét. Egyetlen nemzet sem lépi át határuk. Kürosz, Dareiosz és Sándor, a nagy vezérek után senki sem mert belépni.	*Iustinus 2.2.* A rómaiakról hallottak, de nem érezték fegyvereiket. Egy munkától és háborúktól megtisztult nemzet, hatalmas testi erővel. Semmire sem kell felkészülniük. Amit félnek elveszíteni, semmire sem vágynak a győztesek, csak a dicsőségre. Az emberek között nincsenek határok.	28 Hallottak a rómaiak csatáiról, de a rómaiak nem félelemből harcoltak ellenük, mivel az a nép nehezen viselte a fáradságot, erős volt a háborúban és nagytestű. Nem volt mitől félniük. Amikor győztek, a zsákmányból semmire sem vágytak, csak a dicséretre, amit a győzelemért vártak, és Küroszon, Dareioszon és Nagy Sándoron kívül egyetlen nép sem mert belépni a földjükre.
29 Az amazon nők, akikről most hallottatok, mivel egykor Ephesust birtokolták Exitia közelében, Exitiából származtak, és hétszáz évig birtokolták ott a királyságot, és ezt mondják, amit Iulius Caesarig ki is tartottak. Az exiti durva nép, nagyon gyorsan harcolnak a szépek ellen, egész testüket vas borítja, lábaikat	*Iustinus 41.2.* A pártusok és lovaik páncélja pikkelyes mellvért, amely mindkettőjüket teljes testükkel beborítja. Aranyat vagy ezüstöt csak fegyverekben használnak. *Iustinus 2.2.* Szkítia kelet felé nyúlik, egyik oldalról Pontosz, a másikról a Riphaeus-hegység, hátulról pedig Ázsia és a Phasis folyó határolja.	29 Mert az amazonok, akikről már hallottatok, egykor a szkíta fajból származtak. A fent említett szkíta faj keményen harcolt az egyenlőkkel szemben, mindannyian gyorsak voltak, páncélt viseltek, sípcsontjukat vas vette körül, és arany sisak volt a fejükön.

vas borítja, és arany sisakot viselnek a fejükön. Ők az exiti, Jáfetnek, Noé fiának leszármazottai, aki Magógot nemzette, aki először benépesítette magát a vidéket, Magot [sic!], Jáfet fiát. Exitia keleten fekszik, egyik oldalról Pontosz, a másik oldalról a Ripheus-hegy, hátulról Ázsia, a Thesaise folyó zárja körül. Így úgy tűnik, hogy az exiti lakott volt ott, férfiak nélkül, a mai napig.		
30 Az amazon nők, akikről most hallottatok, mivel egykor Ephesust Exitia közelében birtokolták, Exitiából származtak, és hétszáz évig, magával a királysággal együtt birtokolták azt Exitia közelében, és azt mondják, hogy ezt Julius Caesarig is viselték. Exitia népe durva, nagyon gyorsan harcol a szelidek ellen, egész testüket, lábukat vas borítja, és arany sisakot viselnek a fejükön. Ők az exitiaiak, Jáfetnek, Noé fiának leszármazottai, aki Magógot nemzette, aki először benépesítette magát a vidéket, Magot [sic!], Jáfet fiát. Exitia keleten fekszik, egyik oldalról Pontosz, a másikról a Ripheus-hegy, hátulról Ázsia, a Thesaise folyó zárja körül. És így Exitia, amelyet senki sem hódított meg, úgy tűnik, hogy a mai napig fennmaradt.	*Iustinus 11.2.* Nagy Dareiosz 300 000 gyalogossal és 100 000 lovassággal vonul csatába. *Iustinus 12.2.* Zopyrion, Pontosz helytartója, akit Nagy Sándor hagyott hátra... csatába vezette a szkítákat, és minden seregével együtt elesett.	30 De Dareiosz, a perzsák királya, akiről korábban már beszéltünk, két csatát vívott Nagy Sándorral, aki legyőzte őt és háromszáz (harmincezer?) perzsát ölt meg. Miután legyőzte Dareioszt, Nagy Sándor leigázta az egész Keletet, kivéve a szkíták királyságát.
31 Innen visszatérve meghódította Albániát, amely akkoriban az amazonok melletti királyságnak tűnik. Csata nélkül szövetségesekre tett szert az amazon asszonyokkal és királynőjükkel, Talastridával. Abban az időben kétszázezer arinata indult	*Istinus 42.3.* *V. ö. 12.3.* Az albánok szomszédságában élnek az amazonok, akiknek királynőjét, Thalestrist sok szerző szerint Nagy Sándor ágyasnak kérte. *Istinus 12.7* *Istinus 12.13*	31 Innen visszatérve meghódította Albániát. Békét kötött Talisztriddel, az amazonok királynőjével. Miután békekötés történt, „harcolni vonult Indiába”, „bátor harccal” legyőzte az indiánokat, majd egész Líbiát leigázta egészen a Kaszpi-

harcba az aequiták ellen. Majd miután legyőzte őket, háborút indított Indiában. Egy nehéz csatában legyőzte mindkét indiánt, és miután legyőzte őket, Líbiát egészen a Kaszpi-tengerig leigázta. Végül a baktriaiaknál feleségül vette Rohant, Ioasztre, a baktriaiak királyának lányát.	Ezután az Óceán túlsó partjairól Babilonba visszatérő Sándort arról értesítik, hogy a karthágóiak és más afrikai városok követségei várják érkezését Babilonban. *Iustinus 1. 1. 9.* (Ninus) háborút vívott Zoroaszterrel, a baktriaiak királyával. *Itin. Alex. 44.* *Volkm.* Amikor (Nagy Sándor), a baktriaiak királya, Oxyart, elnyerte a király vonzalmát és gazdagságát, feleségül adta hozzá szűz lányát, Roxánét, aki igen szép és érdemes volt. *Vö. Iul. Val. 3, 58. Pseudo-Callisthenes 3, 33 Müller.*	tengerig. Végül belépett a baktriaiak földjére, és feleségül vette Ioroasztrét, a baktriaiak királyának lányát.
32 Miután meghódította keletet, délt és északot, Szúzába érkezett, és ott egy királyi és legszebb házat épített. Az egész házat aranyoszlopok és aranyozott ablakok borították, amelyeken a legtisztább aranyból készült égbolt képmása volt, és cseppek gyanánt különféle drágakövekkel voltak kirakva. Ismeretes, hogy mindenféle drágakövet elhelyeztek benne. Más és más leírhatatlan dolgokat is megjósoltak, amelyeket az emberek szintén hihetetlennek neveznek.		32 Aztán egy Szúza nevű várhoz érkezett, és ott meglátta Kürosz királyi házát, amelyet fehér és tarka kővel, arany oszlopokkal és díszes padlóval díszítettek, valamint az égbolt másolatát, ragyogó csillagokkal és más, az emberi elme számára hihetetlen dolgokkal.
33 Miután megtekintette a királyi palotát, feleségül vette Dareiosz lányait. Ezután Babilonba ment, ahol Kasszandrosz és Jób, Antipater fia mérgezés áldozata lett. Később, miután Sándor tudta, hogy halála közeleg, átadta a királyságot Perdikkásznak, Roxánét pedig feleségére bízta.	*Iustinus 12. 10.* *Iustinus 12. 14.* Feleségül vette Dareiosz király lányát, Statirát. Az intrikák szerzője Antipater volt. Kasszandra méreggel vesztegette meg fiát, aki testvéreivel, Philipposzszal és Iollával együtt hozzászokott a király szolgálatához. Philipposznak és Iollának hideg vízben volt méreg, amit már	33 Miután meglátta azt a dicsőséges házat, feleségül vette Dareiosz (Perzsia egykori királyának) két lányát, majd Babilonba ment, és ott Kasszandrosz és Jób, Antipatrosz fiai megmérgezték. De látva, hogy halálveszélyben van, Perdikkásznak, „helytartójának”, átadta a királyságot, és feleségét, Roxánét rábízta.

	előre hozzáadtak az italhoz ízelítőül. *Iustinus 12. 15.* Sándor, érezve kétségtelen halálát, elrendelte, hogy testét Hammon templomában temessék el (vö. Iust. 13, 4, 6: Arrhidaeus király elrendelte, hogy Sándor testét vigyék Hammon templomába), testvére, Arrhidaeus pedig, amikor terhesen hagyta feleségét, Roxánét, átadta őt Perdikkasznak.	
34 Felosztotta királyságát fejedelmei között. Elrendelte, hogy száz aranytalentumból készítsék el emlékművét az egyiptomi Arideuszban, és ott nyugodott királyi tisztelettel, harminchárom éves korában temették el. Tizenhárom év uralkodása után megváltoztatta életét. Ez Nagy Sándor volt, Fülöp makedón vezér fia, aki tizenhárom év alatt meghódította az egész világot, anyját pedig Olympiasznak hívták.	*Iustinus 12. 16.* Sándor harminchárom éves korában meghalt. Anyja, Olympiasz foganta őt.	34 A többi elfoglalt királyságait felosztotta fejedelmei között, és megparancsolta Arideusznak, hogy készítsen neki sírt Egyiptomban száz talentum arannyal, amit meg is tett; és ott temették el. Születése huszadik évében kezdett uralkodni, és tizenhárom évig uralkodott.

Végezetül, csak röviden, minthogy erről már sokat írtam, hogy sok dolog össze van keverve a magyar őstörténet kapcsán minden oldalról, és mindenütt túlzásokkal: Ókori és középkori ügyek őskorinak mondva, őskoriak ókori és középkori módon értelmezve. A nép és az uralkodó réteg azonosítva, műveltségi és vallási elemek összekeverve. Például senkit nem igazán érdekel, hogy a tanító meséink eredetiek és régebbiek, mint a mítoszok. Az őskori teremtésmonda hiánya tény, a későbbi, vallássá váló hősregék a csillagmítoszok, az uralkodás követelményeként váltak általánossá. Valós megfigyeléseik révén egyetemesítettek, de a harcias, hódító szellem szolgálata nem mindenütt vagy mindenáron érvényesül bennük, így a magyarság esetében a kereszténységgel megegyezett megjelenésüket látjuk utóbb. Ebbe belelátni a nem keresztény ázsiai sámánizmust szkítizmusként egyrészt tévedés, másrészt káros.

KÖZÉPKORI IDŐREND

Gyimóthy Gábor (Zollikerberg):

XIII. Gergely pápa naptár módosítása, a „Kitalált középkor”, az Avarok és Árpád származása

Lehet, hogy ezzel a (szerencsére viszonylag rövid) írással sikerül méginkább összezavarnom azt, ami már amúgyis rettentően zavaros, de nem baj.

Kezdjük a kitalált középkorral, ami Heribert Illig „találmánya”, elmélete. Szerinte a középkor azért „sötét”, semmitmondó, részben nemlétezőnek tűnő, mert egy része tényleg nem létezett. Szándékosan hamisítottak bele, kereken 300 évet, szerinte pontosan 297 évet, mégpedig 614 és 911 között. Hogy miért és hogyan, azt meglehetősen vastag regényében: *Das erfundene Mittelalter* magyarázza meg és támasztja alá jónéhány érvvel.

Erre a történészek azt mondták, hogy nagy marhaság.

Lehet, hogy tényleg az, bár a nagy marhaságot kiáltók nem nagyon magyarázták meg, hogy miért is marhaság. Sőt, mi több, Illig főérveivel szemben sosem hoztak föl ellenérveket, legalábbis tudtommal nem. Világért sem állítom, hogy Illignek igaza van, de érdemes megnézni két főérvét, melyek kétségtelenül arra mutatnak, hogy az időszámításunkkal valami nincs rendben.

Az egyik építészeti, építéstechnikai bizonyíték. Az aacheni dóm épületében, amely a mai időszámításunk szerint 800 táján épült, olyan csodás megoldásokat látni, amilyeneket sehol máshol, korábban keletkezett épületekben nem lehet találni. Mintha a dóm fölépítéséhez szükséges tudás a semmiből pattant volna elő, hirtelen. Ami persze még nem magyarázza meg az időugrást, de ami utána következett, az igen. Illig állítása szerint azután, több mint 200 évig sehol, senki nem alkalmazta az ott látható építészeti fogásokat, trükköket. Ezt ő részletesen fejtegeti a könyvében. Nem vagyok építész, nem értek hozzá, de elhiszem neki, mert ha ez nem úgy lenne, ahogy ő állítja, akkor az állítását hihetetlen könnyen meg lehetne cáfolni, kézenfekvő tények bemutatásával. Egyik unokaöcsém, aki építész lett, elmondta nekem, hogy ezt a megmagyarázhatatlan, közel 300 éves, építészeti „tudásszünetet” így tanítják az egyetemen, mármint hogy ez tény.

Ez nehezen magyarázható olyan időben, amikor a városok versengtek az egyre nagyobb, egyre káprázatosabb, gótikus katedrálisok építésében, nem beszélve arról, hogy a tervezők, építőmesterek tanulmányozták egymás műveit és esetleg több városban is segédkeztek az ilyen épületek megalkotásában.

A másik – szerintem a legfontosabb, mert vitathatatlan bizonyíték – egyszerű, csillagászati tény. Mikor van a tavaszi nap–-éj egyenlőség? Általában március 21.-én, de néha már 20.-án. Ilyenkor (és persze az őszi nap–éj egyenlőség idején is) a Nap sugarai merőlegesen érik a Föld forgástengelyét. Ez az a pont (például), amelynek visszatérésekor pontosan egy év múlt el, mégpedig **csillagászatilag pontosan**! Ez az, amihez óráinkat, naptárainkat kell igazítanunk, hogy lépést tartsunk az idő múlásával. Miért fontos ez? Miután a mezőgazdaságban, bizonyos munkálatokhoz nem lehet az időjárásra hagyatkozni, mert az gyakran kiszámíthatatlan dolgokat csinál, olyasmihez kell igazodni, ami megbízható rendszerességgel következik be. Ez a Nap állása. Ha a naptárunk nem pontos, akkor a nap–éj egyenlőség (és minden más) csúszik valamelyik irányba és néhány száz év múlva (függően a naptár pontatlanságának mértékétől) egészen máshol

van, mint ahol lennie kellene. Júliusz cézár, időszámításunk előtt 45-ben „üzembehelyezett” egy naptárt, amely figyelembe vette, hogy egy év nem pontosan 365 nap, hanem – nagyjából – egy negyed nappal hosszabb. Tehát a négy évenkénti szökőéveket, már akkor kitalálták. A szökőévekben egy nappal hosszabb az év a február 28.-a utánra beiktatot egy-egy nappal. Igenám, csak az a bökkenő, hogy az év nem teszi meg nekünk azt a szívességet, hogy pontosan 365,25 napig tart, hanem (fölkerekítve) csak 365,2422 napig, ami a császár bácsi naptár-événél 11,23 perccel rövidebb. Megfordítva: a juliánusz-naptár évenként 11,23 percet siet, **az idő múlásához viszonyítva**. Viszonylag rövid számolás után kiderül, hogy ez 1 nap sietést tesz ki 128 évenként.

Miután a pontos naptár a katolikus egyház számára is fontos volt, mégpedig Húsvét idejének meghatározásához, ezt a csúszást meg kellett szűntetni. Tudjuk, hogy Karácsony mindig december 25.-én van, viszont Húsvét időpontját csillagászati esemény szabályozza: a március 20.-a utáni (azaz a tavaszi nap–éj egyenlőség utáni) holdtöltét követő, első vasárnapra esik. Már az első nikaiai zsinaton, 325-ben fölmerült a naptár módosítás kérdése, illetve már akkor belátták, hogy ez a módosítás előbb-utóbb szükséges lesz, hiszen a naptár már akkor közel három napot tolódott el az idő valódi értékétől.[166]

Ezt a módosítást aztán – jóval később – XIII. Gergely pápa végeztette el 1582-ben, mégpedig 10 nap beiktatásával, illetve kihagyásával.

Hogy is van ez? Hát most beiktatás, vagy kiiktatás történt?? Furcsa dolog, hogy valamihez azért kell 10-et hozzáadnunk, hogy 10-zel kevesebb legyen... 1582 október 4.-én történt a furcsa, „matematikai merénylet”. Ez a nap csütörtök volt. A rákövetkező pénteket már **október 15.-ének nevezték ki**. Ez a „számszerinti ajándék”, 10 nap elvételéből állt, helyesebben átugrásából, kihagyásából. Vagyis a naptár számszerint tíz nappal hosszabbodott meg, de az időhöz viszonyítva tíz nappal rövidült.

XIII. Gergely pápa csillagászai kiszámították, hogy a különbség (a kiiktatandó idő) pontosan tíz nap, de, hogy lépésben **maradjon is** az idő és a naptár, kerek száz évenként kihagytak egy-egy szökőnapot. A kerek-százas évszámok évében nincs szökőnap, kivéve, ha a szám 400-zal osztható (ezért volt 2000 szökőév). Kicsit pontosabban megnézve: hosszú időre elosztva (tehát beleszámítva a szökőnap száz évenkénti kihagyását is), a Gergely-naptár éve 365,2425 nap (szemben a Juliánusz-naptárral, amely 365,25 nap volt). Viszont a csillagászati év (igaz, kicsit fölkerekítve) 365,2422 nap, ami évente 0,0003 nap eltérést jelent, de ez már tényleg olyan elenyésző, hogy nem nagyon kell foglalkoznunk vele. (3333 évenként okoz 0,9999 nap, azaz kereken egy nap csúszást.) A Föld forgása is lassul, de az olyan kismértékű, hogy ebbe a számításba nem kellett belevenni.

Ezt a naptárt aztán bevezették. És ez az általunk azóta is használt gregoriánusz-naptár, vagy Gergely-naptár. A Gergely-naptár általános bevezetése évszázadokig elhúzódott, mert az egyes országok „saját szakállukra”, különböző időpontokban vezették be. Az oroszok például és ha jól tudom a görögök is, valamikor csak a huszadik század elején vették át.

Csakhogy most jön Illig és az asztalra csap. Nagyot! Aszongya: ha a csillagászok 1582-ben pontosan 10 nap kiiktatását javasolták, hogy a nap-éj egyenlőség tényleg március 21.-ére essen, **és az tényleg akkor van** (azóta is látjuk évről-évre), akkor – az ő számítása szerint – a

[166] Egyes források szerint e 3 napot már a niceai zsinaton kiigazították, amikor Jézus születését december 21-ről (Mithrász születésnapjáról) december 24-re tették. Lásd Zsoldos Attila: „A történelem hamisítása.” *História*, 2003. február. http://www.historia.hu/archivum/2003/0302zsoldos.htm. Farkas Ildikó: „Kitalált történelem.” *História*, 2003. február. http://www.historia.hu/archivum/2003/0302zsoldos.htm. – *A szerk.*

naptármódosítás ideje, valójában nem lehetett 1582, hanem csak **1285**! Ugyanis 1582-ben a naptármódosításnak **13** napot (pontosan 12,7 napot) kellett volna figyelembe vennie, mert az időszámításunk előtti 45-től 1582-ig 12,7-szer telt el 128 év, azaz 12,7-szer egy nap csúszás!

Ezek bizony tények... Tessék utánaszámolni. És ez bizony nagyon harapós érv. Ha akkor tényleg 1582 lett volna, akkor a mai naptár és a „valós idő" között még mindig kereken három nap hiba lenne (de nincs...). Mindezt figyelmbevéve, tulajdonképpen hinnem kellene Illignek, de semmiképpen sem hiszem – ha létezik is egy ilyen időcsúszás, helyesebben „naptár tévedés" –, hogy azt valakik, **szándékosan** iktatták volna be, eltörölve (kiradírozva) az addig használt időszámítást.[167] Sokkal inkább látom hihetőnek, hogy valahol, nagyon régen valaki tévedett és elkezdte az időt – mondjuk – Nagy Sándor halálától számolni és az valahogy elterjedt. Másolták kódexről kódexre... Nagy Sándor az időszámításunk előtti 323-ban halt meg, tehát, ha tényleg Jézus születésétől akartunk volna számolni, de a jelenlegi évszámunk, 2025, Nagy Sándor halála óta „számolódik", akkor most 1702-t kellene írnunk... Tovább bonyolítaná az ügyet, ha piszkálgatni kezdeném a Jézus születésének pontos időpontja körüli bizonytalanságot. Erre most nem térek ki, mert az külön történet lenne és nem is ide tartozik. Itt arról az időpontról van szó, ahonnan számítjuk naptárunk éveit és az szilárd pont. A rejtély megoldása lehetne, hogy Júliusz cézár naptára nem volt pontos. A csillagászai kicsit hanyagul kezelték az ügyet és az a közel három nap csúszás, már akkor benne volt. Ez nagyon valószínűtlen, mert a régiek (már a babilóniaiak!), ha valamit komolyan vettek, akkor az a csillagászat volt. De erre kőkemény bizonyíték az is, hogy a nikaiai zsinaton, 325-ben már három nap csúszásról panaszkodtak (a pontos eltérés 370 év alatt 2,96 nap volt). Akkor a naptár Illig szerint is rendben volt, mert ő (a szerinte szándékos) időkiesést 614 és 911 közé tette.

Amikor Illig könyve megjelent (és utána persze, hamarosan a magyarnyelvű kiadása is), nagy fölhördülés történt. Úgy tűnt, hogy Illig elméletét erősen alátámasztják középkori krónikáink egyes állításai, illetve az, ami hiányzik belőlük. Erről Illig nem írt, mert nyilván nem ismerte krónikáinkat, pedig talán örült volna ezeknek a bizonyítékként használható érveknek.

Az egyik ilyen titokzatos dolog Álmos születése, ami a krónikák szerint 819-ben történt, mégpedig úgy, hogy Álmos Atilla ükunokájaként szerepel. Ugyanakkor, Atilla halálát 453-ra teszik, tehát az időtáv túl nagy ahhoz, hogy Álmos Atilla **ükunokája** lehessen, illetve, hogy az lehetett volna. A sorozat így hangzik: Atila fia Csaba, Csaba fia Ed, Ed fia Ügyek, Ügyek fia Álmos, Álmos fia Árpád. Egy másik fölsorolás egy ivadékkal hosszabb. Abban Ügyek fiaként még egy Előd nevű előd is szerepel és az ő fia lett volna Álmos. (Itt most kihagyom, hogy Álmos anyukájának, Emesének a monda szerint még egy turullal is volt dolga...) Akárhogy számoljuk, mégha Álmos, Előd „közbeiktatásával", az Atilától származó, ötödik nemzedék lett volna (tehát már **szépunoka** és nem ükunoka), születéséig az Atilla halálától számított 366 év, túl hosszú idő! Viszont mi történik, ha az Illig által hangoztatott – éppen ebbe az időszakba eső – 297 évet kivesszük a pakliból? 69 évet kapunk! Azaz, Álmos születése nem **819**-re esne, hanem – az Illig szerinti – **522**-re. Atilla 410 körül születhetett, tehát Csaba születhetett 432 körül, Ed – mindig 22 évet számolva egy-egy nemzedékre – 454 körül, Ügyek 476 körül, Előd 498 körül. És akkor Álmos vidáman születhetett volna 24 évvel később, 522-ben! A nemzedéksor, még Előd kihagyásával sem lenne lehetetlen...

[167] Hogy ez mennyire igaz lehet, mutatja az itt következő két tanulmány Bodnár Zoltán részéről. Ő túlmegy Illig elképzelésén és az időskálán való eseménycsúsztatás elméletét adja elő további bizonyítékokkal. – *A szerk.*

A másik dolog az avarok „igazolatlan hiányzása” a krónikáinkból. Miután nem vagyok régész, nem akarom magam túlzottan beleártani ebbe az ügybe, csak kicsit. Ugyanis nem árt néha kétségbevonni olyasmit, ami évtizedek, vagy akár évszázadok óta kétségbevonhatatlannak tűnik. Ez nem csak a régészetre, hanem minden tudományra érvényes. És különösen akkor érvényes, ha egy bizonyos területen nem áll szilárd alapokon a tudás, hanem zűrzavar van. Illig említi az avarokat, azzal kapcsolatban, hogy Nagy Károly állítólag harcolt az avarok ellen. Viszont Illig tagadja Nagy Károly létezését is. Szerinte „kitalált alak”, mint ahogy az a bizonyos időszak a középkorban. Az ilyesmit persze, nehéz hinni, de nagyon, nagyon furcsa, hogy az avarok a mondáinkban nem jelennek meg sehol. A mondák, keletkezésük és „használatuk” idejében nem voltak bohóckodások. Lehet, sőt biztos, hogy bizonyos dolgokat fölnagyítva, eltúlozva mutattak be, vagy éppen fordítva lekicsinyítve, lényegtelennek föltüntetve. De, hogy valami olyan lényeges, mint egy nép bejövetele, időszakos letelepedése, majd kivonulása egyszerűen kimaradjon nem csak egy, hanem az összes krónikából, arra a furcsa jelző túl enyhe. Egyébként, tisztességes mondák egy vezér, vagy király származási vonalát is nagyon komolyan vették. Akkoriban súlyt helyeztek ilyesmire, hiszen nem lehetett bemenni egy könyvtárba és utána nézni a dolgoknak. Érdekes, hogy egyes mondákat őrült komolyan veszünk, például Atlantisz meséjét, vagy a vízözön mesét. A Földön mindenütt volt valamikor valamilyen rettenetes áradás, de nem akkora, hogy épeszű emberek elmenjenek az Ararátra és ott többezer méter magasan Nóé bárkájának maradványai után kutassanak...

Na, akkor, hogy is van ez az avarokkal? Az előbb olvastam el a Mandiner cikkét, amelyben beszélgetést ír le Agócs Gergely néprajz és népzene kutatóval.[168]

A cikk végén ott áll ez a nagyon-nagyon elgondolkodtató kérdés, hogy: *Lehet, hogy mi avarul beszélünk?* (És én akkor most avarul írok?) Mert a beszélgetés folyamán elhangzik az a feltevés, hogy Árpádék talán nem is tudtak magyarul.[169] A nyelvet itt vették át az itt (már régóta) élő avaroktól, és ez az, amit mi magyarnak mondunk és hiszünk. Akkor talán azért nincs szó a krónikáinkban az avarok bejöveteléről, mert nem jöttek be: mindig is itt voltak![170] Sőt, a krónikákat is az egyenes leszármazottaik írták. Ezt persze most én mondom, nem a cikk és szép nagy marhaságnak hangzik. De vigyázzunk, vannak olyan elméletek, melyek szerint a magyarok mindig is a Kárpát-medencében éltek, tehát nem kellett hont foglalniuk. Illetve azok, akik idejöttek honfoglalni, csak hazajöttek, mert egyszer innen – legalábbis egy részük – talán kicsit Keletebbre vándorolt.[171] Ám vannak régészeti bizonyítékok. Sőt, László Gyula kettős honfoglalásról ír. Az első az avarok bejövetele lett volna? És azért nem volt szó avarokról, mert magyarok voltak, illetve azok, akik másodszorra jöttek ugyancsak avarok voltak, de ők azok, akiket tulajdonképpen magyaroknak nevezünk??

[168] Kovács Gergő: Előttünk dőlnek le őstörténetünk és népzenekutatásunk tabui – Agócs Gergely a Mandinernek. *mandiner* 2025. március 08. 05:59. https://mandiner.hu/kultura/2025/03/elottunk-dolnek-le-ostortenetunk-es-nepzenekutatasunk-tabui-agocs-gergely-a-mandinernek.

[169] Következetesen nézve egyszerű a kérdés: Ha Álmos Atila ükunokája és Atila a Kárpát-medencében élt, akkor ő minden bizonnyal az itteni magyar nyelvet beszélte, és azt az itteni ükunokája is. – *A szerk.*

[170] Ne mossuk össze a népet uralkodóival. Előbbié a nyelv, utóbbié a krónika, ha tényleg uralkodott itt. – A szerk.

[171] Hogy nem a Kárpátokon túlról jöttek, többszörösen bizonyítja Fábián Sándor: Történelmi „szürreál”. Az Igazság Kálváriája. *Acta Hist. Hung. Turic.* 36/1. 2021. https://epa.oszk.hu/01400/01445/00061/pdf/. – *A szerk.*

A dolog rettenetesen zavaros. Ha a magyarok mindig is itt éltek, tehát a honfoglalók nem üres területre jöttek, hanem „hazajöttek", akkor miért kellett Zalánnak futnia?[172] Nehéz lenne az akkori Kárpát-medencét „üres" területnek képzelni, hiszen a jégkorszakban ez volt a legelőkelőbben védett terület. Tele van az ország 6-7-8000 évvel ezelőtti települések nyomaival. Tolna-Baranyában szinte minden második falu határában rábukkanhatunk a „Festett edények" (vagy „Lengyeli") kultúra nyomaira. A Dunától Keletre pedig majdnem ugyanolyan sűrűn találni a „Vonalmintás" kultúra maradványait. És, ha csak egy pillantást vetek a Wikipédián például, Pannónia római megszállására, szédülni kezdek attól a rajcsúrozástól, amit itt a legkülönbözőbb népek végeztek az utóbbi 2-3-4000 évben! Tudom, hogy nem minden szentírás, ami a Wikipédián található, de hát ez így van az egész történelemírásunkkal. Mit hiszünk el és kinek hisszük el, amit itt, vagy ott írásba foglaltak?

Kezdjük ott, hogy állítólag Trója bukása után – kereken 4300 évvel ezelőtt – 12 000 trójai jött a Dunántúlra és ott fölépítették Szikambriát. Igenám, de ezt 727-ben írta le valaki, vagyis hetyke 3000 évvel az esemény után! Nem csoda, hogy Szikambria létezését azóta is vitatják és főleg azt, hogyha létezett, hol lehetett? (Szerintem nem ártana Budakalász térségében „áskálódni"...) Most akkor ez mi – ha egyáltalán elhisszük? Tizenkétezer ember már egy nép? Talán igen, abban az időben, de csak akkor, ha nem az egész társaság trójai katonákból állt.

Aztán, 2300-2400 éve *Kelták* telepedtek be. Hányan? Az már nép volt? Tényleg letelepedtek és utána itt is maradtak, vagy egyszercsak fölkerekedtek és továbbálltak? Nagyjából 2050 évvel ezelőtt a *Dákok* nyomultak Erdély felől Nyugatra, és hogy mennyire nem lehetett üres a terület, az abból látszik, hogy véres csatákat vívtak a *Szkordiszkuszokkal*, a *Boiokkal* és a *Tauriszkuszokkal*. Hódításaiknak azonban nem sokáig örülhettek, mert néhány évtizeddel később a rómaiak kezdtek Északfelé terjedni és leigázták a *Szkordiszkuszokat* (úgy látszik ez a dákoknak nem sikerült teljesen), a *Breukokat* és az *Amantinokat*. Ezek kelta-pannon törzsek voltak. Nem tudom, mennyiben lehet ezeket népeknek nevezni, de kétségtelenül ott éltek, ezeken a területeken. A rómaiak alig tették be a lábukat a Dunántúl déli részére, amikor Északról már germán népek, a *Markomannok* és a *Kvádok* veszélyeztették őket. 30 körül pedig már megjelentek a *Szarmaták* a Duna–Tisza-közén. A rómaik aztán Dáciát is meghódították, mondjuk 106 körül, de ez erősen Dél felől történhetett, mert ekkor a Duna–Tisza-közére már bevonultak a *Jazigok* is a szarmaták mellé.

A római birodalom közel-keleti határait annyira szorongatták a *Pártusok*, hogy a rómaiaknak csapatokat kellett kivonniuk a Dunántúlról. Ebből is látszik, hogy a terület az első két században főleg csak katonailag birtokolt terület lehetett, de nem lehet népességbeli hódításról beszélni. Ekkor, 166-ban a pártusokat sikerült legyőzni, de a védtelenül hagyott Pannóniába Északról germán törzsek törtek be. Az Északabbra élő germán törzsek (*Gótok, Burgundok, Vandálok*) Délfelé szorították a markomannokat, kvádokat, *Hermundurokat, Naristákat*. Ezek bebocsájtást kértek Pannóniába, amit nem adtak meg nekik. Mire ők nem sokat vacakoltak, erőszakkal özönlötték el a Dunántúlt. Öt évvel a betörésük után, 171-ben már Aquileiát támadták, amit már aligha lehet Dunántúlnak nevezni. Azaz, ez a germán lerohanás egészen komoly „rugalmas visszavonulást" jelenthetett a rómaiaknak. (Így nevezték a második világháborúban, ha egy csapattestnek hanyatt-homlok menekülnie kellett.) A rómaik ellentámadásba lendültek, de akkor már a markomannokkal és kvádokkal szövetkező *Longobárdok* és vandálok ellen is harcolniuk kellett. Közben a szarmaták, akik nyilván nem csak a Duna–Tisza-közét uralták, hanem az attól

[172] Zalán futása. Vörösmarty története, melyben a hont foglaló Árpádék kikergették Zalán, bolgár fejedelmet és persze a népét is. Vörösmarty az esetet a Gesta Hungarorumból vette. (Még valamikor '56 előtt olvastam a Lúdas Matyiban, hogy Zalán futását máig nem hitelesítették, mert lehet, hogy a megengedettnél nagyobb volt a hátszele...)

Keletre lévő területeket is, elfoglalták Dáciát is. Ez már túl sok volt a rómaiaknak. 175 táján sikerült kikergetniük a szarmatákat Dáciából.

Itt aztán abbahagytam a kutatást Pannónia római megszállásával kapcsolatban, mert tényleg szédülni kezdtem a rengeteg (előtte részben sosem hallott) népek neveinek tömegétől. Pedig itt még csak a második század végénél tartunk... De ebből már untig eléggé látszik, hogy a Kárpát-medence történelmileg milyen „huzatos" hely volt. Tehát akkor, ha őseink „mindig is itt voltak", azaz a Kárpát-medencében, akkor azt hogy' csinálták? Igaz, Mario Alinei szerint, az *Etruszkok* 2500 évvel ezelőtt a Kárpát-medencéből mentek át a mai Olaszország lábikrájának közepére és a magyarnak egy ősi változatát beszélték.[173] És akkor hol voltak a *Szkíták* és mit csináltak? Nekik valamikor ugyanabban az időben szintén a Kárpát-medencében kellett rostokolniuk.[174]

Na, aztán jöttek a hunok. És az avarok? Azok még hunok voltak, vagy már magyarok, vagy egyáltalán nem jöttek, mert nem is léteztek és ezért nincs róluk szó? Ma persze már van róluk szó, mert mások írtak róluk és akkor van a régészet. Itt nekem rettenetesen sok kérdés súlya húzza le a kételkedő-batyumat. Hány emberből állt egy nép ezer éve? Mennyire pontosan azonosítható egy-egy sírban talált lelet? Ez hun sír, ez avar sír, ez honfoglaláskori magyar sír, stb. Honnan tudni, hogy egy „avar sírban" tényleg avar nyugszik-e és nem csak olyan valaki, aki egy avartól vett, kapott, vagy akár rabolt fölszerelést? Hány ezer avar sírt találtak az országban? Mennyire pontos egy sír korának meghatározása? Ebből milyen pontosan lehet megállapítani, hogy meddig éltek avarok az országban? Vagy el se mentek? Beolvadtak? Az egy bizonyos időszakra tehető sírok mennyiségéből, milyen pontosan lehet megállapítani, hogy az akkor milyen lélekszámú nép volt? Hol éltek még avarok? Azok sírjai mennyire hasonlítanak a Kárpát-medencében talált „avar sírokra"? Mit mondanak a gének? Történtek-e génvizsgálatok? Ha igen, hány esetben? Úgy tűnik, hogy a gének – ma már – „szavahihetők", de csak akkor, ha nem néhány kevéske személy génjeit vizsgálták. Persze az egész régészetet nem lehet kétségbevonni, illetve lehet, de az marhaság lenne. Viszont nagy különbség, hogy szinte minden második helység határában megtaláljuk egy 7000 évvel ezelőtti település maradványait, vagy találunk, mondjuk 100 „avarkori" sírt, amiről azt hisszük, hogy azok avar sírok. (Elnézést kérek a régészektől, ezek – ami az avarokat illeti –, csak hasszámok, lehet, hogy erősen tévedek.)

Engem ez az avar titokzat nem hagy nyugton. Bocsánat, ha most másokat is idegesítettem vele. Rendben van, a Kárpát-medence nagy, és akkor nem volt miliós lélekszáma egy-egy népnek. Ráadásul a különböző írásokban, a nagyon különböző szerzők más-más névvel illették néha ugyanazt a népet. És a terület nem volt olyan könnyen átjárható, mint ma, hiszen a kacskaringós Tisza mentén maláriadús mocsarak léteztek (ezért persze, ha egy nép Keletről „beáramlott" a Duna-Tisza közére, nagyon valószínűtlen, hogy egy része nem maradt meg a Tiszától Keletre is).[175] De mégis, az a népnyüzsgés, ami a Kárpát-medencében zajlott, nehezen elképzelhetővé teszi, hogy ott egy nép – számottevő mennyiségű emberrel – évezredeken át nyugodtan éldegélhetett volna. Ezért én erősen hiszek a honfoglalásban – akárhány „menetben" zajlott – és abban is, hogy számottevő tömegről volt szó, noha persze nyilván nem „üres" Kárpát-medencébe „tolakodtak be". Abban is hiszek, hogy magyarul beszéltek és nem az itteni, „túláramlott", vagy akár leigázott nép nyelvét

[173][173] Az itteni földműves nép már 5000 évvel ezelőtt Krétára vitte a magyar írást amerikai kutató szerint. (Lásd Darai Lajos: Révész szerint a Kárpát-medencei őshaza összeegyeztethető a finnugor nyelvészettel. *Acta Historica Hungarica Turiciensia* 36. évfolyam 3. szám. 2021. https://epa.oszk.hu/01400/01445/00063/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2021_3_139-158.pdf.

[174] Fábián 2021 szerint a Kárpát-medencei nép scita (=tudás, tudós) neve nem azonos a később a sztyeppei nomád hódítókra aggatott névvel. – *A szerk.*

[175] Egyre inkább elfogadottá véli a kettős társadalom elmélete. A „népvándorlást" felváltja a hatalmi mozgásé, amikor csak a vezető réteg változik hódítás által, a letelepedett lakosság szolgaként ottmarad. – *A szerk.*

vették át (bárkik is voltak az itteniek), hanem fordítva, ők adták át és terjesztették el a magukkal hozott nyelvet. Amiről ritkán beszélünk, a népzene is Keletre mutat, ahonnan hoztuk,[176] és az éppolyan egyenletesen oszlik el a magyarlakta területeken, mint a nyelv. És amiről még sokkal ritkábban beszélünk, a behozott háziállatok egész sora. A szürkemarha, a mangalica, a rackajuh, a komondor és még néhány más kutyafajta, nem terjedhetett volna el olyan egyenletesen, ha nem hoztak volna be belőlük tekintélyes mennyiséget.[177] Vagy a széleskörű elterjedésük oka, éppen a már ittélő háziállatokkal szembeni „magasabbrendűség" lett volna? Alig hiszem.

Amikor Pécsen jártam iskolába (1947–48-ban), hallottam, hogy a nem túl távoli Jakab-hegyen „avargyűrűk" vannak. Sajnos sosem jutottam oda, pedig már akkor nagyon érdekelt a régészet. Kétségtelenül valamilyen, köralakú kőerődítmények maradványai lehettek, de most hiába keresem, nem találok róluk semmit. Lehet, hogy azóta kiderült, hogy azok sem voltak valódi avarok?

Zollikerberg, 2025 III. 19.

[176] Juhász Zoltán (A zene ősnyelve. Fríg Kiadó, 2015.) szerint a magyar népzene a távolsággal halványuló elterjedésének éppen középen vagyunk, azaz Kárpát-medencei képződményről van szó. – *A szerk.*
[177] Ugyanilyen erővel előtte cáfolni kellene, hogy olyan háziállatok itt nem voltak. – A szerk.

Bognár Zoltán (Budapest):

Bíborbanszületett Konstantin műve*[178] *néhány fejezetrészének új értelmezése

Mit rákentek a századok,
Lemossuk a gyalázatot!
Petőfi Sándor

Előbeszéd

A történészek által oly sűrűn emlegetett forrásmunka olyan részletekkel rendelkezik, amelyek csak figyelmes olvasás után mutatják meg a forrásanyagban fennmaradt elszólásokat, tényeket. A császári műben több részlet utal például arra, hogy a szövegben többször szereplő türkök elsősorban nem a magyarokat jelenti, hanem a magyar krónikákban is szereplő, a magyarok előtt kb. 180 évvel bejött hunokat. A magyarokat csak ezek után lehet azonosítani a türkökkel (lásd a 40. fejezet végét), ezért az elmúlt 200 év kutatásai mind félrevezetők a forrás használatában. Miután Konstantin bizonyítottan használta a birodalom levéltárában őrzött feljegyzéseket a „régebbi" időkből (erre utal többek közt a többször előforduló „tudnivaló" kifejezés is), a könyv összeállításánál összemosódtak a régebbi feljegyzések az aktuális információkkal, amiket a császárnál járt Tormás és Bulcsú adhatott a magyar honfoglalás részleteiről.

Ezzel összefüggésben a középkor idejének sok helyen előforduló dátum eltérései, (amik nem csak a magyar krónikák szövegében maradtak fenn), helyt adnak egy olyan következtetésnek, miszerint Konstantin a bizánci időszámításban 150 év betoldásával megnövelte az évszámokat.

A Képes Krónikában a magyarok bejövetelére adott 677. év és III. Constantin uralkodási ideje további vizsgálatokra szorul, de így lesz érhető például, Thuróczy János A magyarok krónikájában a magyarok Kárpát-medencei bejövetelének „helyesen" megadott 744-745-ös dátuma, ami V. Konstantin bizánci császár (III. Leó császár fia) és a római Zakariás pápa idejében történt.

V. Konstantin ezzel a lépéssel (150 év betoldása) csinált magából bíborbanszületett császárt, majd az „új" idő szerint a történelmi események átírásával, új, kozmetikázott múltat készített magáról és a családjáról, mint VII. Bíborbanszületett Konstantin (VI. Leó császár fia).
Lássuk akkor a részleteket.

DAI 13

36. oldal:

„A türkökkel a következő népek határosak: a tőlük nyugatabbra levő vidéken Frankország, északabbra a besenyők, a délre eső vidéken Nagy Moravia, azaz Szvjatopluk országa, melyet ezek a türkök teljesen végigpusztítottak és elfoglaltak. A hegyek felé pedig a horvátok határosak a türkökkel."

A türköktől délre eső Nagy-Morávia, leginkább a Morava-folyó környéke, Belgrádon túl a Duna vonala alatt, vagy ahogy Püspöki Nagy Péter a Nagymorávia fekvéséről írt tanulmányában meghatározta: az egykori Bács, Bodrog, Csongrád, Valkó és Szerém megyék, valamint a Macsói

[178] A felhasznált mű: Bíborbanszületett Konstantin: *A birodalom kormányzása.* Lectum Kiadó, 2003. (Fordította Moravcsik Gyula.) Rövidítése DAI, a latin cím után: De Administrando Imperio.

Bánság területe. [179] Létezett egy másik Moravia is, ami a mai Csehországban található Morva őrgrófsággal volt azonos. A két Moravia sosem volt egymással határos, köztük a középkorban is a mai Magyarország területe terült el.[180] A türkökre vonatkoztatott állítás, miszerint Nagy-Moráviát elpusztították és elfoglalták, nem egyeztethető össze az Álmos és Árpád vezette honfoglalással, de ráillik a hunok bejövetelére, akik az Al-Duna mentén feljőve, dél felől foglalták el először a Tiszától keletre fekvő területeket, ahogy ezt Konstantin is megemlíti a 40. fejezetben. Majd onnan kitámadva űzték el a rómaiakt és foglalták el Pannoniát és csak ezek után harcoltak a balkáni Dalmáciában és Illíriában.

38. o.:

„Mert egy császár, név szerint Leó, aki Kazáriából vett feleséget, esztelen vakmerőségében elvett egyet ezek közül a koronák közül, noha nem volt az Úrnak ünnepe, és azt a patriarcha beleegyezése nélkül a fejére tette. Tüstént kelés ütött ki homlokán, és annak kínjaitól gyötörtetve nyomorultul fejezte be életét, s idő előtti halálát idézte elő."

40. o.:

„De az előbb említett Leó császár, aki, mint fentebb mondottuk, törvénytelenül és vakmerően, az akkori patriarcha beleegyezése nélkül elvette a székesegyházból a koronát s fejére tette, és gonosz merényletéért rövidesen méltóképpen meg is lakolt, még arra is vetemedett, hogy lefitymálva semmibe vette annak a szent császárnak ezt a rendeletét, amely, ahogy azt már világosan kifejtettük, a szent oltárra volt felírva, s mihelyt egyszer túltette magát az Isten félelmén és az ő rendelésein, Kazária kagánjával is házastársi megállapodást létesített, leányát feleségül vette, és ennek következtében nagy gyalázatot hozott mind a római birodalomra, mind saját magára, mint aki az ősi rendeleteket érvénytelenítette és semmibe vette; csakhogy ő nem is volt igazhitű keresztény sem, hanem eretnek és képromboló."

Nézzük bele Leó fiának, V. Kónsztantinosz bizánci császár történetébe

Ragadványneve: Kopronümosz – Trágyanevű, nyilván ez is nagyon zavarta a császárt.

---

[179] Püspöki Nagy Péter: *Nagymorávia fekvéséről.* Püski – Corvin, New York, 1982.

[180] Azóta bizonyítást nyert, hogy ez nem két „birodalom", hanem egy Pannonia közepén volt mocsárvár. Lásd részleteiben: „Árpádtól Árpádig." *Magyarságkutatás* honlap. http://www.hotdog.hu/magyarsag/arpadtol-arpadig/a-magyarsag-keleti-elemei. Barta (1986) Gábor, Bóna István, Makkai László, Mócsy András, Tóth Endre, Vékony Gábor: *Erdély története I. kötet. A kezdetektől 16000-ig.* Főszerkesztő Köpeczi Béla. Szerkesztő Makkai László, Mócsy András, Szász Zoltán és Barta Gábor, Szász Zoltán, Szvoboda Gabriella. Rajzolta Balatoni János, Csonka Sándor, Kiss E. Csaba, Palovics Lajos, Váliné Pogány Jolán. Készült a Magyar Tudományos Akadémia Történettudományi Intézetében. Akadémiai Kiadó, Budapest. Dümmert Dezső: *Az Árpádok nyomában.* Harmadik, javított kiadás. Panoráma, Budapest, 1977. Fejes (2012) László: „Miért ugorok az ugorok?" *Nyelv és Tudomány* 2012 március 5. http://www.nyest.hu/renhirek/miert-ugorok-az-ugorok. Fekete Zsigmond: *Magyarország a honfoglalás előtt.* Magyar Kultúra, Buenos Aires, 1976. Geönczeöl Gyula: „Csopolug vagy Zwentibold. A Magyarok Világszövetsége Felvidéki Országos Tanácsa elnökének 2003. június 12-én, Szegeden tartott trianoni emlékbeszédéből részlet." *Árpádtól Árpádig* honlap, 2003. http://arpad.org/hazateres/csopolug-vagy-zwentibold/. Katona-Kiss Atilla: „Megalé Moravia, Szvatopluk országa." Írások a szegedi középkorászat műhelyéből. *Tiszatáj* 64. évfolyam, 8. szám. 2010. augusztus. pp.: 59-65. http://epa.oszk.hu/00700/00713/00227/pdf/tiszataj_EPA00713_2010_08_059-065.pdf. Moravcsik Gyula: *Az Árpád-kori magyar történet bizánci forrásai.* Akadémiai Kiadó, Budapest, 1984. Rainer (2011) Péter: „Szent királyok nemzetsége II. - Árpád nagyfejedelem*." Esztergom és Vidéke. társadalmi és kulturális folyóirat* 2011. április 15. péntek, 10:58 http://www.evid.hu/index.php. Szegfű (2002). László „A Kárpát-medencei 'szlávok', különös tekintettel Megalé Moráviára." *Magyar Történelem. Tízezer év – ezer oldalról. Oktatási segédkönyv.* Acta Historica Hungarica Turiciensia XVIII. évfolyam 1. szám. Zürich – Budapest. pp.: 333-344. http://mek.oszk.hu/05900/05939/05939.pdf. *– A szerk.*

V. Konstantin 718-ban született, III. Leó császár fia és két évesen 720-ban lett apja társuralkodója. V. Konstantin egyeduralkodása második évében (Leó halála után) 742-ben a sógora, Artabaszdosz fellázadt ellene és legyőzte, majd a császárrá koronázták és 743-ig uralkodott, utána újra Konstantin lett a császár.

Nézzünk rá VII. Konstantin hasonló történetére:

VII. Konstantin 905-ben született, VI. Leó császár fia és 2 vagy 3 évesen lett társuralkodó 908-ban. Apja VI. Leó testvére III. Alexandrosz, Leó halála után megkaparintva a trónt 912–913 alatt uralkodott.

Mindkét Konstantin ideje alatt, van egy trónbitorló 1-2 éves uralkodási idővel.

V. Konstantin apjának, Leónak bizonyos cselekedeteivel sem volt kibékülve, ilyen volt például a képrombolás időszaka, vagy a Kazáriából vett egyik feleség, ezért mikor egyeduralkodóvá lett, úgy döntött, hogy átírja a saját, illetve a felmenői történetét. Maga a képrombolás is további vizsgálatokra szorul, ugyanis csak az világos, hogy maguk a képrombolók igazabb keresztényeknek tartották magukat, mint a képtisztelők. A képrombolók szerint Istent nem lehet ábrázolni, ezért minden szentkép valójában istenkísértés. Hogy V. Konstantin hol állt ebben a vitában, nem tudjuk, de VII. Konstantinként már ellene volt.

Nézzünk további részleteket műből:

DAI 16

45. o.:

„A szaracénok kijövetele Heráklioszuralkodásának tizenkettedik évében, a világ teremtésének 6130. évében, a ciklus tizedik évében, szeptember havának harmadik napján következett be.”

Heráklioszaki I. vagy Nagy Constantinnal azonos) a keresztény időszámítás szerint 610-ben lett a római birodalom császára és 31 évig volt hatalmon, így a tizenkettedik évében történő esemény, a szaracénok kijövetele vagy másnéven Mohamed futása a 622. évre tehető.

(Nagy Constantin uralkodásának ideje még a római időszámításhoz volt kötve, de Kr. utáninak tartva 306–337-ig tartott, szintén 31 évig, és a fiúgyerekeik neve is azonos, mint Constantius, Constantinus és Constans)

DAI 17

46. o.:

Ebben az évben, azaz 6139-ben meghalt Mohamed, a szaracénok uralkodója és hamis prófétája, aki a maga helyébe rokonát, a Bupáktornak is nevezett Abúbakrt jelölte ki.”

Mohamed halála is a helyén van kilenc évvel később a 630. évben, átszámolva viszont 326-ra esik, egy évvel a 325. évben tartott niceai zsinat utánra.

DAI 21

48. o.:

„Theofánisz krónikájából: a világ teremtésétől kezdve a 6171. év”

49. o.:

„Utána kijöttek Perzsiából az úgynevezett feketeruhások, akik mind a mai napig uralkodnak, és megtámadták Muávija nemzetségét és megsemmisítették azt. Marvánt is lemészárolták, aki azok feje volt. Muávija embereiből kevesen maradtak meg, és azokat a feketeruhások Muávija egyik unokájával együtt egészen Afrikáig űzték. Muávijának ez az unokája kevesekkel együtt átkelt Hiszpániába, Levágottorrú Jusztinián, nem pedig a Szakállas idején. De ez a mi történetíróinknál nincs megírva. Mert amióta a nagy Rómát elfoglalták a gótok, a rómaiak birtokai kezdtek

megnyirbálódni, és a történetírók közül senki sem tett említést Hiszpánia vidékéről, sem pedig Muávija nemzetségéről."

50. o.:

„Közben meghal Konstantín császár, a Szakállas fia, aki 17 évig uralkodott a rómaiak birodalma felett, és helyette fia Jusztinián lett a császár."

A 6171. év a teremtés utáni bizánci időszámításban a Kr. u. 662. évnek felel meg, amikor a bizánci-római birodalomban Herákliosz fia, II. Kónsztansz uralkodik, II. Jusztinián csak 685-ben kerül hatalomra, IV. Konsztantinosz után, aki 668-tól 685-ig tartotta kezében a birodalom vezetését, ami megfelel 17 évnek.

(A történészek II. Kónsztanszt III. Konstantin fiának, IV. Konsztantinoszt pedig II. Kónsztansz fiának tartják, de ez azért téves, mert II. Kónsztansz 37 éves korában hunyt el állítólag, viszont őt tartják a Szakállasnak, aki a pénzérmék tanúsága szerint legalább 60 éves vagy öregebb. Heráklisz/Constantin 67 éves korában halt meg.)

II. Konsztansz arany solidusa

II. Konsztansz és IV. Konsztantinosz

DAI 22

54. o.:

„Abban az időben Leóntiosz kitaszította Jusztiniánt a rómaiak feletti uralomból, és Cherszónba száműzvén őt, hatalmába kerítette a birodalmat. Miután pedig Leóntioszt Apszímarosz Tivériosz követte az uralkodásban, és kezébe vette a rómaiak jogarát, meghalt Abdalmalik, az arabok uralkodója, és uralkodott fia, Valíd kilenc évig. Ugyanebben az évben megint visszatért a trónra Jusztinián, s az ő hanyag és gondatlan kormányzása alatt Afrikát teljesen birtokukba vették az agarénusok. Ekkor Muávija kisszámú néppel átkelt Hiszpániába, és összeszedvén nemzetségéből mindenkit, ura lett Hiszpániának mind a mai napig, minek következtében a Hiszpániában lakó agarénusokat muávijatáknak nevezik. Ezek leszármazottai a Krétában lakó agarénusok. Mert amikor Dadogó Mihály kezébe került a rómaiak uralma, és kitört a Thomász-féle lázadás, amely három évig tartott, akkor, minthogy a császárt lefoglalták a bekövetkező események, a Hiszpániában lakó agarénusok megragadták az alkalmat, felszereltek egy jókora hajóhadat, és Szilcilia vidékéről kiindulván, a Kükládok összes szigeteit elpusztították, majd Krétára érkezvén, s ezt kedvező helyzetben és magára hagyatva találván, anélkül, hogy valaki szembeszállt volna velük vagy felvette volna a harcot, elfoglalták és birtokukban tartják mind a mai napig.

Nézzük át az idézetben szereplő bizánci császárok uralkodási éveit:

II. Iusztinianosz 685-695
Leontiosz 695-698
III. Tiberiosz 698-705
II. Iusztinianosz másodszor a trónon 705-711

ezekhez képest Dadogó Mihály kissé kilóg a sorból, hiszen a fejezet végén megadott évszám a 6288. év is csak 779-nek felel meg a Kr. utáni években:

II. (Dadogó) Mikhaél 820-829

54. o.:

„Ennek halála után Mahdi lesz az arabok uralkodója és uralkodik kilenc évig. Ennek letűntével Hárún lesz az arabok birodalmának ura és uralkodik 23 évig.”

54-55. o.:

„Ebben az évben, azaz midőn a rómaiak uralmát Iréne és Konstantín, a világ teremtésétől a 6288. évben. Ugyanebben az évben meghalt Hárún, az arabok uralkodója a Koraszánnak nevezett belső Perzsiában, és átvette az uralmat fia, Mohamed, aki minden tekintetben tehetségtelen és következetlen volt. s aki ellen fitestvére, Abdalláh atyja haderejével az említett Koraszán földjéről felkelvén, belháborúnak az okozója lett.”

Hárún ar-Rasíd a legendás uralkodó Al-Mahdi trónörökös és jemeni felesége, al-Hajzurán kisebbik fia, aki a legenda szerint elefántot küldött ajándékba Nagy Károly frank uralkodónak. Harún 786-ban került uralomra és 809-ben hunyt el, 46 évesen.

A Konstantin féle 6288. év a bizánci időszámításban a Kr. u. 779. évet jelenti, ehhez képest 30 évvel későbbre került a halála 809-be.

55. o.:

„Eddig az időpontig foglalta időrendbe az arabok éveit Szent Theofánisz, aki az úgynevezett Agrosz monostort alapította, s aki anyai nagybátyja volt Konstantínnak, a nagy kegyes és legkeresztényebb császárnak, az igen bölcs és erényes Leó császár fiának és a római birodalom jogarát egykor kezében tartó boldog emlékezetű Vazul unokájának.”

Ugyancsak a 779. évre hivatkozik ebben az idézetben VII. Konstantin, sőt megemlíti, hogy a krónikát jegyző Theofánisz, az ő anyai nagybátyja, mivel Leó császár fia, és még Vazul unokája is, csak egy személy volt, a Bíborbanszületett.

Ám az idézetben szereplő személyek eltérő korban éltek a történettudomány szerint:

Hitvalló Szent Theophanész (Konstantin anyai nagybátyja élt 758-817)
Zoe Karbonopsina (Konstantin anyja élt 890?-919)
Bíborbanszületett (VII.) Konstantin (VI. Leó fia, Vazul unokája élt 905-959)

Ugyan ilyen nem passzoló dátumok vannak a 27. fejezetben is.

DAI 26

„Tudnivaló, hogy Itália királya, a nagy Lothár, a nagytekintetű Húgó király nagybátyja, Nagy Károly nemzetségéből származott, akiről sok dicséret, dicsőítés, elbeszélés és háborús hőstett forog közszájon.”

„Ez a Lothár mármost magához vevén seregeit, hadat indított Róma ellen, harcban bevette azt, és az akkori pápa megkoronázta őt.”

„Ott ugyan ő meghal, de volt egy Adalbert nevű fia, aki a nagy Bertát vette feleségül, és tőle született az említett Húgó király. A nagy Lothár halála után Lajos, Lajosnak a rokona, eljött Frankországból és elfoglalta Páviát. De ő nem volt megkoronázva.”

„Akkor Berengár jutott uralomra, a mostani Berengár nagyapja, s bevonult Rómába, ahol megkoronázták. Ezután többen a nép közül üzentek a Burgundiában levő Rudolfnak, így szólván: Gyere ide, s átadjuk neked a királyságot és meg fogjuk ölni Berengárt.”

„Miután megszűntek a harcok, Berengár felkelt, egyedül a palotájába ment, ismét a kezébe vette az uralmat, megtámadta Rudolfot és legyőzte őt. Ezután megegyeztek egymással és az országot két részre osztották, s egyikük az ország egyik részét kapta, másikuk a másikat.”

*„Később azonban, amikor Berengár elment Veronába, Flambert, akinek a fiát keresztvíz alá tartotta, megölte őt, s akkor Rudolf az egész királyságot birtokába vette. Ezután az egész ország népe üzent Húgónak, az előbb említett királynak, így szólva, hogy: Gyere, és átadjuk neked az országot. Mikor megérkezett, a nép felemelte őt, palotájába vezették, és megtette királynak. Rudolfnak pedig azt mondták, hogy: Menj el a kincseiddel akár a saját országodba, akár máshová. Ő pedig elment a maga országába, Burgundiába és ott jó nagy népet tartott uralma alatt. Halála után Húgó, az említett király Burgundiába ment és feleségül vette Rudolf özvegyét, akit szintén Bertának neveztek. Ennek a lányát pedig, név szerint Adeleszát, fiához Lothárhoz, Itália mostani királyához adta feleségül. Az pedig, aki Konstantinápolyba jött és Konstantínnak, a krisztusszerető úrnak a fiával a bíborbanszületett Romanosszal lépett házasságra, az a nagytekintetű Húgó király leánya, akit nagyanyja, azaz a nagy Berta nevéről Bertának neveztek, aki férje, Adalbert halála után tíz évig uralkodott *** új névként az Evdokía nevet kapta Konstantín krisztusszerető úr nagyanyjának és nővérének a neve után."*

I. (Nagy) Károly frank császár 768-814
I. (Jámbor) Lajos frank császár 814-840 (Nagy Károly fia)
I. Lothár római császár 843-855 (I. Lajos fia)
II. Lothár frank király 855-869 (I. Lothár és Tours-i Ermengarde második fia)
I. Berengár itáliai király 874-894
I. Rudolf felső-burgund király 888-912
Hugó itáliai király 928-933 (édesanyja Bertha, II. Lothár leánya)
II. Lothár itáliai király 948-950 (Hugó fia)

Ezekben az idézetekben Konstantin a frank Nagy Károlytól kezdve a saját koráig vezeti az eseményeket, megemlíti már a fiát is, Romanoszt, aki Hugó lányával köt házasságot. Miután VII. Konstantin valójában 150 évvel előbb élt, nézzük meg a frank uralkodók időrendjét:

Nagy Károly I. Klodviggal hozható kapcsolatba, uralkodásuk első évei között 284-286 év különbség van, mindkettőnek 4 fia volt, akik között felosztották az örökölt birodalmat, és tudjuk, hogy Klodvig megkeresztelkedett. Nagy Károly ifjúságáról, fiatal koráról viszont Einhard nem ír semmit, aminek az oka, hogy akkor még Klodvig volt és pogány.

Nagy Károly fiai már keresztény nevet viselnek, ezért nem lehet egyből megfeleltetni Klodvig fiaival. Klodvigból kb. 180 évvel később II. Klodvig lett, szintén négy fiúgyermekkel, akiknek a nevei azonosak, egy kivételével.

I. Klodvig 482–511	II. Klodvig 656–657	I. Nagy Károly 768–814
fiai:	fiai:	fiai:
Chlodomer	II. Childerich?	Púpos Pipin
I. Theuderik	III. Theuderich	Pipin
I. Childebert	(III.) Childebert	Ifjabb Károly
I. Chlothar	III. Chlothar	I. Jámbor Lajos
		fia:
		I. Lothár

DAI 27

64. o.:

„Tudnivaló, hogy a régi időkben az Itália feletti egész uralom, Nápoly, Kápua, Beneventum, Szalernó, Amalfi, Gaeta, továbbá egész Longobardia a rómaiak kezében volt, amikor tudnillik Róma császárváros volt. Miután azonban a császári székhelyet Konstantinápolyba helyezték át, ezt az egész

területet két kormányzóságra osztották, s attól kezdve a konstantinápolyi császár két patríciust küldött ki; az egyik patrícius Sziciliát, Kalabriát, Nápolyt és Amalfit kormányozta, a másik patrícius székhelye pedig Beneventumban volt, és Páviát, Kápuát és valamennyi többi helyet kormányozta."

„Iréne császárnő idejében a kiküldött Narszísz patrícius Beneventumot és Páviát kormányozta, s Rómát az athéni Zakariás pápa tartotta kezében."

65. o.:

„Abban az időben a longobardok Pannóniában laktak, ahol most a türkök lakoznak. És Narszísz patrícius mindenféle gyümölcsöt küldött nekik és azt üzente, hogy..."

„Meghalván ezt a longobardok, s magukhoz vévén a családjaikat, Beneventumba mentek."

Biztosan, más forrásokból is tudjuk, hogy:

a longobardok Itáliába vonulása 568. április 1. Húsvét napja
Narses halála 568 vagy 573
Zakariás pápa 741-752 (a pápai trónuson)
Iréne császárnő 797-802 (uralkodási ideje)

65. o.:

„A mai napig, amely a ciklus 7. éve s a világ teremtésétől a 6457. év, 200 éve annak, hogy Longobardiát felosztották."

A bizánci időszámítás 6457. éve átszámolva a mai időszámításunk szerint 948, és ha 200 évet leveszünk belőle, akkor 748-ba jutunk. Viszont Narses és a longobardok még ennél is előbb, 180 évvel korábban éltek, illetve vonultak Itáliába, és nem valószínű, hogy csak 180 évvel később osztják szét maguk között az elfoglalt területeket.

Ha V. Konstantin (743-775) uralkodásából számoljuk vissza a 200 évet, akkor viszont semmi nehézségbe sem ütközünk (543–575) a longobardok korával.

DAI 29

71-72. o.:

*„Heráklioszsnak, a rómaiak császárának uralkodásától fogva, amint a horvátokra és szerbekre vonatkozó elbeszélésben szó lesz róla, egész Dalmácia és a körülötte levő népek, mint a horvátok, zerbek, zachlúmok, terbunióták, kanalíták, diokleciánuszok és arentánok, akiket paganoknak is neveznek ***. Amikor a rómaiak birodalma az akkori uralkodók hanyagsága és együgyűsége folytán, kivált az amóroni Dadogó Mihály alatt, már-már szinte teljesen semmivé zsugorodott össze, a Dalmácia városaiban lakók függetlenekké lettek, úgyhogy sem a rómaiak császárának, sem senki másnak nem voltak alávetve…"*

„Da Vazulnak, a krisztusszerető császárnak az idejében követeket küldtek, kérvén és könyörögvén, hogy közülük azokat, akik kereszteletlenek, kereszteljék meg, és hogy, mint eredetileg is, a rómaiak birodalmának legyenek alávetve, s a megboldogult dicső császár meghallgatván őket, császári megbízottat küldött papokkal együtt és megkeresztelte mindazokat…"

72. o.:

„De egy idő múlva Vazulnak, a dicső és örökemlékezetű császárnak az uralkodása alatt Afrikából szaracének jöttek, Szultán, Szávasz és Kalfúsz 36 hajóval, s eljutottak Dalmáciába, és kifosztották Vútova városát, Rössza városát és Kattaró alsó városát. És eljutottak Raguza várásához is, és azt tizenöt hónapig ostrom alatt tartották."

77. o.:

„Amióta Szalónából átköltöztek Ragúzába, annak 500 éve a mai napig, amely a ciklus 7. éve s a 6457. év"

III. León (V. Konstantin apja) uralkodása 717–741-ig 24 év

I. Baszileiosz vagy Vazul (VII. Konstantin nagyapja), uralkodása 867-886-ig

III. León és I. Baszileiosz uralkodásának kezdő évei között pontosan 150 év különbség van, de Vazul 20 éves uralkodásának nincs korábbi nyoma.

VI. León (VII. Konstantin apja), uralkodása 886-912-ig 25 év

A 6457. év a Kr.u. 948 évnek felel meg, ebből 500 évet levonva 448-ba jutunk vissza.

DAI 30

81-82. o.:

„A horvátok akkortájt Bajivarián túl laktak, ahol most a fehér horvátok vannak. De egy nemzetség kiválván ezekből, tudnillik öt fitestvér Klukász, Lóvelosz, Koszéntzisz, Muchló és Chrovátosz és két leánytestvér, Tuga és Buga, népükkel együtt Dalmáciába mentek, és ott találták az avarokat, akik e földet birtokolták. Miután néhány évig harcoltak egymással, felülkerekedtek a horvátok és az avarok egy részét legyilkolták, a többieket pedig meghódolásra kényszerítették. Attól fogva ez a föld a horvátok uralma alá került, de még vannak Horvátországban az avarok közül valók, és felismerhető, hogy ezek avarok.

Konstantin a DAI 28. fejezetében a hun Atillát, az avarok királyaként emlegeti, és elmondja, hogy Velencét az Akvilejából elmenekült frankok alapították, mikor Atilla az avarokkal feldúlta egész Frankországot. A horvátok csak Atilla halála után győzhettek az avarok felett, Atilla halála pedig a „*késői avar”* korban 780-ban vagy 795-ben történt, ezután fosztották ki a frankok az avar kagáni székhelyet és szállította el Pippin a hunok által összehordott kincseket 15 társzekérrel. Atilla 780 vagy 795-ös halála után (Kézai Simon csak azt írta, hogy Atilla halála után 100 évvel később) jönnek a magyarok 895-ben.

Anonymus pedig 884-re tette a magyarok bejövetelét.

82. o.:

„Ottónak, Frankország, azaz Szászország nagy királyának alattvalói, kereszteletlenek, összeházasodnak a türkökkel s velük jó barátságban élnek. A Dalmáciába jött horvátok közül kivált egy rész, és elfoglalta Illürikont, és Pannóniát; nekik is volt önálló fejedelmük, aki baráti kapcsolatot tartott fenn, de csak követek útján, Horvátország fejedelmével. Néhány évig a Dalmáciában lévő horvátok is alattvalói voltak a frankoknak, mint korábban is a maguk földjén; de a frankok olyan kegyetlenül bántak velük, hogy leöldösve a horvátok csecsemőit az ebek elé dobálták. Minthogy a horvátok nem tudták ezt elviselni a frankoktól, elpártoltak tőlük s megölték a közülük való fejedelmeiket is. Ezért Frankországból nagy sereg vonult ellenük és miután hét évig harcoltak egymással, későn és üggyel-bajjal felülkerekedtek a horvátok s megölték a frankokat mind és Kocel nevű fejedelmüket.”

84. o.:

„Az a dicső császár, Vazul pedig elrendelte, hogy mindazt, amit a katonai kormányzónak adtak, adják a szlávoknak, és éljenek békében velük…”

84-85. o.:

„Ezek a horvátok menekültekként jöttek Herákliosz császárhoz, még mielőtt a szerbek ehhez a Herákliosz császárhoz menekültek volna, abban az időben, amikor az avarok kiűzték onnan a rómaiakat, akiket Diokleciánusz császár Rómából vitt és telepített oda, ezért is nevezték el őket rómaiaknak, minthogy Rómából költöztek át ezekre a területekre, vagyis a most Horvátországnak és Szerbiának nevezett területekre.”

Az avarok, mint a hunok (Atilla népe) Herákliosz ideje előtt űzték el a rómaiakat. Említettem már, hogy Herákliosz azonos Nagy Constaninussal, így érthető, hogy miért emlegeti a császár

Diocletianus után rögtön Heráklioszt/Constantint. A Diocletianus császár alatt Rómából telepített embereket a szarmatának nevezett nép űzte ki a 3. század végén Pannoniából. Ezek a szarmaták szintén a hunok voltak, akikből a Dionysius által létrehozott keresztény időszámítás csinált korai avart a 6. században. Erre utalnak még további egyezések a 3. és a 6. századi események között. A római–perzsa háborúk, azonosak a bizánci–perzsa háborúkkal, Antiokhia kétszeri elfoglalása a perzsák részéről 256-ban és 540-ben, a 3. századi gót–gepida háború, amit a gótok a szarmaták segítségével nyernek meg, szintén azonos a 6. századi longobard–gepida háborúval, amit a longobardok az avarok segítségével nyernek meg. Vagy a 3. század közepén felbukkanó pestis, ami a Római birodalomban kb. minden 5. ember halálát okozta megfelel a 6. században a Justinianus alatti pestisnek, ami a bizánci birodalomban aratott, a népességben kb. 20 %-os emberveszteséget okozva.

Konstantin 150 éves betoldása okozta a korai avarok történetének késői avarokként való megismétlődését is. Atilla halála valójában Nagy Constantin idejében történt (kb. 330-ban), majd az avar korban 630 lett, ez pedig 16 évvel későbbre csúszott az időszámolások miatt 645-re, végül ezek a dátumok változtak 150 évvel későbbre 780-ra és 795-re.

DAI 31

85. o.:

„Így hát Heráklioszcsászár parancsára ezek a horvátok levervén és kiűzvén onnan az avarokat, Heráklioszcsászár rendelete folytán megtelepedtek az avaroknak ezen a földjén, melyen most is laknak.”

Mivel Heráklioszcsászár a keresztény időszámítás szerinti időben 610–641-ig volt hatalomban és Atilla halála 630-ban történt (ez Constantinus korában 306–337, Atilla pedig 330-ban hal meg), látható, hogy a horvátok csak akkor győzhettek az avarok felett és foglalhattak el területet Pannoniából, ha a korai avar kor megegyezik a késői avar korral. Mert ha ez Atilla 630-ban bekövetkezett halála után történt, Heráklioszcsászár parancsára és beleegyezésével, akkor mit csináltak a horvátok a késői avarok alatt?

Az alábbiakban látható egy folyamatos párhuzam az események sorában:

- korai avarok (hunok) jövetele 558	- késői avarok (hunok) jövetele 708 és 723
- longobard–gepida háború 567-568	- ———————
- avarok/hunok betelepedése Atilla haláláig 72 év	- avarok/hunok betelepedése Atilla haláláig 72 év
- Atilla halála 630, majd ez 16 évvel későbbre tolódik 645-re	- Atilla halála 780 vagy 795,
- majd 100 évvel később bejönnek a magyarok 730-ban vagy 745-ben	- majd 100 évvel később bejönnek a magyarok 880-ban vagy 895-ben

De ugyanaz a helyzet, Nagy Constanin korában, ahol a hunokat szarmatának nevezik:

- szarmaták (hunok) jövetele 258	- hunok jövetele 373
- gót-gepida háború 269-270	- ———————
- szarmata/hunok betelepedése Atilla haláláig 72 év	- hunok betelepedése Atilla haláláig 72 év
- Atilla halála 330,	- Atilla halála 445
- majd 100 évvel később bejönnek a magyarok 430-ban	- majd 100 évvel később bejönnek a magyarok 545-ban

A Dionysius-féle 284 év betoldása és az Eusebios féle 16 éves javítás, összességében 300 év többletet jelentett, ezt úgy töltötték ki, hogy a hunokat többször szerepeltetik a történelemben, először a 3. századból (i.sz. 260) 110 évvel később ismételték meg, hiszen ki kellett tölteni a Diocletianus és Nagy Constantin közé beszúrt 284-300 évet, ugyanis Diocletianus és Heráklioszközött már legalább ennyi különbség van. Másodszor az 2. század végétől 180-tól újra megismételték a római-gót történetet, de az időt átírták 480-ra, így került el például Nagy Theoderik kora Macrinus- római császártól. Ha a szarmaták idejét a korai avarokkal vetjük össze, akkor látjuk a 300 éves különbséget.

i. sz. 260–370 - ez a III. szarmata kor, vagyis a hunok első ideje

i. sz. 370–480 - ez a hun kor másodszor, megismételve 110 évet, (ezt hiszik csak hunnak)

i. sz. 480–670 - ez pedig a Marcus Aurelius halálától, 180-tól 370-ig történt események ismétlése, ez a harmadik hun kor, ebben a hunok már (korai) avarokként szerepelnek

Minden kor végén Atilla halála után két évig tartó belháború dúlt az utódlásért.

DAI 32

87. o.:

„Miután azonban Szerbia uralmát két fitestvér vette át apjától, az egyikük közülük magához vevén a nép felét Heráklioszhoz, a rómaiak császárához menekült, s őt ez a Herákliosz befogadván, letelepülési helyül a Thesszaloniké tartományban lévő Szérbliát adta, amely attól kezdve kapta ezt az elnevezést."

Herákliosz/Constantinus császár a keresztény időszámítás szerinti időben 610–641-ig uralkodott, amikor a horvátok után a szerbek is a császárhoz menekültek a Pannoniát megszálló avar/hunok elől.

89-90. o.:

„Egy idő múlva ezek a szerbek elhatározták, hogy visszatérnek a saját otthonukba, s a császár elbocsájtotta őket. De amikor átkeltek a Duna folyón, megbánván a dolgot, az akkoriban Belgrádban székelő katonai kormányzó útján üzenetet küldtek Herákliosz császárnak, hogy adjon nekik más földet a letelepedésre. S minthogy a mostani Szerbia, Paganía és az úgynevezett zachlúmok földje meg Terbunia és a kanalíták földje a rómaiak császárának fennhatósága alatt állt, de ezeket a földeket az avarok elpusztították (ugyanis kiűzték onnan a most Dalmáciában és Dürráchionban lakó rómaiakat), a császár ezekre a területekre telepítette le ezeket a szerbeket, s azok alá voltak vetve a rómaiak császárának, s ezeket a császár, presbitereket hozatván Rómából, megkereszteltette, és szép és jámbor cselekedetekre kioktatván őket, feltárta előttük a keresztények hitét. Mivel pedig Bulgária a rómaiak fennhatósága alatt volt, miután a szerb fejedelem, aki a császárhoz menekült, meghalt, nemzetségéből egymást követve fia, majd ismét unokája uralkodott, és így tovább sorban a következő fejedelmek. ***Bizonyos idő múlva*** *tőlük származott Vojiszláv, ettől Radoszláv, ettől Proszigoj, és ettől Vlasztimír, és egészen eddig a Vlasztimírig a bulgárok a szerbekkel békés viszonyban voltak, és szomszédok és határosak lévén, jóban voltak egymással, de a rómaiak császáraival szemben szolgai és alárendelt viszonyban voltak s részesültek azok jótéteményeiben. Az említett Vlasztimírnek az uralkodása alatt Presziám, Bulgária fejedelme, hadával a szerbek ellen vonult, és le akarta igázni őket, de három évi harc után nemcsak hogy semmit sem ért el, hanem a hadinépéből is nagyon sokat elveszített. Vlasztimír fejedelem halála után Szerbia uralmát három fia örökölte, Muntimír, Sztrojmír és Gojnik, akik megosztották az országot. Ezek idejében megjelent Bulgária fejedelme, Borisz Mihály, aki meg akarta torolni atyjának, Presziánnak a vereségét, és miután támadást kezdett, úgy megkergették a szerbek, hogy fiát, Vladimírt is foglyul ejtették tizenkét nagy bojárral együtt."*

„Kevéssel utóbb Szerbia fejedelmei, ez a három fitestvér egymás ellen támadt, és közülük az egyik, Muntimír felülkerekedett, s egyeduralkodóvá akarván lenni, elfogta kettőjüket és kiszolgáltatta

Bulgáriának, s csak az egyik fitestvérnek, Gojniknak Péter nevű kisfiát tartotta magánál gondoskodván róla, de ez elmenekülvén Horvátországba ment, s nemsokára szó lesz róla. Az előbb említett, Bulgáriában levő fitestvérnek, Sztrojmírnak volt egy fia, Klonimír, akinek Borisz bulgár feleséget adott. Tőle származik Cseszláv. Muntimírnak, aki elűzte volt két testvérét és átvette az uralmat, három fia születik, Pribiszláv, Bran és István, s halála után elsőszülött fia, Pribiszláv lép örökébe. Egy év múlva eljövén Horvátországból az előbb említett Péter, Gojnik fia, kiűzi az uralomból unokatestvérét, Pribiszlávot két fitestvérével együtt és maga veszi át az uralmat, amazok pedig elmenekülvén Horvátországba mennek. Három év múlva elment Bran, hogy megtámadja Pétert, de ez legyőzte, elfogta és megvakíttatta őt. Két év múlva Klonimír, Cseszláv atyja is elmenekült Bulgáriából, s eljut és bevonul népével Szerbia egyik városába, Dosztiníkába, hogy átvegye az uralmat. De Péter megtámadta, s megölte ezt, s még 20 évig uralkodott, és uralkodása Leó, a megboldogult és szent császár uralmának idejére esett, akivel alattvalói és szolgai viszonyban volt. Simeonnal, Bulgária fejedelmével is békét kötött, sőt fia keresztapjává is tette.

Vegyük sorra az idézetben szereplő személyeket:

Egy fiútestvér, aki Herákliosz császárhoz menekül a nép felével, őt követte uralkodásban a fia, majd annak a fia, vagyis az első fiútestvér unokája, majd sorban tovább a következő fejedelmek…, és itt – „bizonyos idő múlva" – beszúrással folytatja az uralkodók felsorolását, de most már névvel, és ez arra enged következtetni, hogy ez a „bizonyos idő", az a 150 év beszúrás, amit Konstantin elkövetett.

Vojiszláv, Radoszláv, Proszigoj, Vlasztimír

Vlasztimír fiai: Muntimír, Sztrojmír és Gojnik, majd Péter (Gojnik fia)

Bizonyos idő nélkül a „kilencedik" nemzedékbe tartozó Péter, már (VI.) Leó császár kortársa. Egy nemzedéket, ha 20 évre számolunk (lásd a magyar krónikás hagyományt az Atilla és Álmos közti 5 generációról, ami 100 év), akkor a kilenc nemzedék 180 évet fed le, ami a „bizonyos idő" nélkül nem elég, hogy 630 után elérkezzünk VI. Leó uralkodásának kezdetéig 886-ig.

90. o.:

„E Leó úr uralkodásának ideje után Dürráchion akkori katonai kormányzója, Ravdúchosz Leó főkardhordozó, akit később nagymesteri ranggal és külügyminiszteri tisztséggel tüntettek ki, megjelent Paganiában, amely akkoriban Szerbia fejedelmének uralma alatt állt, hogy tanácskozzék és összejöjjön az említett Péter fejedelemmel valami szolgálati ügyben. De Mihály, a zachlúmok fejedelme, akit ez féltékennyé tett, azt az üzenetet küldte Simeonnak, a bulgárok fejedelmének, hogy a rómaiak császára igyekszik ajándékokkal megnyerni Péter fejedelmet, hogy vegye magához a türköket és támadjon Bulgáriára. Éppen erre az időre esett az ütközet Achelónnál a rómaiak és bulgárok közt."

Ráadásul a szöveg szerint, VI. Leó uralkodásának ideje után, ami 912-ig haláláig tartott, Péter még életben volt, tehát kb. 100 év hibádzik. Vagy „bizonyos idő".

DAI 37

95. o.:

„Tudnivaló, hogy a besenyők szállása eredetileg az Etil folyónál, valamint a Jejik folyónál volt, s határosak voltak a kazárokkal és az úgynevezett úzokkal. De ötven évvel ezelőtt az említett úzok a kazárokkal összefogván és hadat indítván a besenyők ellen, felülkerekedtek és kiűzték őket tulajdon földjükről, és azt mind a mai napig az említett úzok foglalják el. A besenyők pedig elmenekülvén szerte jártak, kutatva hely után, ahol megtelepedhetnek, és eljutván a ma birtokukban levő földre, és rábukkanván az ott lakó türkökre, háborúban legyőzték, kiverték és elűzték őket s letelepedtek azon, és urai ennek a földnek, mint mondottuk, mind a mi napig ötvenöt esztendeje."

95-96. o.:

„Tudnivaló, hogy egész Besenyőország nyolc tartományra oszlik, s ugyanennyi nagy fejedelme van. A tartományok a következők: az első tartomány neve Erdim, a másodiké Csur, a harmadiké Jula, a negyediké Külbej, az ötödiké Karabaj, a hatodiké Tolmacs, a hetediké Kapan, a nyolcadiké Csaban."

96-97. o.:

„Tudnivaló, hogy a besenyők négy törzse, azaz KüercsiCsur tartomány, SzuruKülbej tartomány, BoruTolmacs tartomány és BalaCsaban tartomány a Dnyeper folyón túl fekszik a keletibb és északibb részek felé s Úzia, Kazária, Alánia, Cherszón és a többi klíma-vidék felé néz. A többi négy törzs a Dnyeper folyón innen fekszik a nyugatibb és északibb részek felé, azaz JaziKapan tartomány Bulgária közelében van, alsó Jula tartomány Turkia közelében van, Karabaj tartomány Oroszország közelében van, JavdiErdim tartomány pedig Oroszország földjének adóköteles területeihez, az ultínokhoz, dervleníekhez, lenzenínekhez és a többi szlávokhoz van közel."

97. o.:

„Tudnivaló, hogy a besenyőket kangarnak is nevezik, de nem mindet, hanem csak három tartomány népét, JavdiErdimét, KüercsiCsurét és KabuksinJuláét, mint akik a többieknél vitézebbek és nemesebbek; mert ezt jelenti a kangar elnevezés."

Az Etil folyó a források többségében a Volgát jelenti, bár maga az etil szó folyót jelent, tehát más folyókat is hívhattak etilnek. A Volga a Kaszpi-tengerbe torkollik. Ha a besenyők valamikori szálláshelye a Volgánál volt (kb. a mai Volgográdi régió), ahonnan az úzok és a kazárok kiűzték őket, akkor vagy 1000 km-t kellett nyugat felé jönniük, hogy a Dnyeper folyó jobb és bal partjára telepedjenek le, ahonnét viszont ők űzik el majd az ott lakó türköket.

Alánia a Kaukázusi-hegység észak felé levő részén volt, felette volt Kazária, amin keresztül folyik a Volga. Cherszon a Krím-félsziget felett terült el. A besenyők Dnyeper folyó környéki szállásai a mai Ukrajna területeit jelentik, illetve azokat a moldvai részeket ahonnét később elüldözték a türköket. A kangarnak tartott tartományok Erdim, Csur és Jula területe, feltehetőleg a Harkiv–Kijev–Lemberg vonal alá eshetett, ezért kellett a honfoglaló magyaroknak ezen a hosszabb és északibb útvonalon jönniük, hogy a besenyőket kikerüljék, ahogy majd később láthatjuk.

DAI 38

98. o.:

„A türkök népe régen Kazáriához közel szerzett magának lakóhelyet, azon a helyen, melyet első vajdájuk nevéről Levediának neveznek, amely vajdát tulajdonnevén Levedinek, méltóságánál fogva pedig, miként az utána való többit is, vajdának hívták. Ezen a helyen, az ímént említett Levédiában folyik a Chidmas folyó, melyet Chingilusnak is neveznek. De abban az időben nem türköknek mondták őket, hanem valamilyen okból sabartoi asphaloi-nak nevezték. A türkök hét törzsből állottak, de sem saját, sem idegen fejedelem felettük soha nem volt, hanem valamiféle vajdák voltak közöttük, akik közül az első vajda volt az ímént említett Levedi. Együtt laktak a kazárokkal három esztendeig, s minden háborújukban együtt harcoltak a kazárokkal. Kazária fejedelme, a kagán vitézségükért és szövetségükért nemes kazár nőt adott feleségül a türkök első vajdájának, akit Levedinek neveztek, vitézségének nagy híre és nemzetsége fénye miatt, hogy tőle gyermeket szüljön, de a sors úgy akarta, hogy az a Levedi nem nemzett azzal a kazár nővel gyermeket. A besenyők pedig, akiket korábban kangarnak neveztek (ugyanis a kangar név náluk a nemes származás és vitézség értelmében volt használatos), ezek hát a kazárok ellen háborút indítván és legyőzetvén, kénytelenek voltak saját földjüket elhagyni és a türkökére letelepedni.

„Amikor a türkök és az akkor kangarnak nevezett besenyők közt háború ütött ki, a türkök hadserege vereséget szenvedett és két részre szakadt. Az egyik rész kelet felé, Perzsia vidékén telepedett le, s ezeket a türkök régi nevén mostanáig sabartoi asphaloi-nak hívják, a másik rész pedig vajdájukkal és vezérükkel, Levedivel nyugatra ment lakni az Etelküzü nevezetű helyekre, amely helyeken mostanában a besenyők népe lakik."

Már Deér József megkérdőjelezte a szövegben szereplő Levedi időrendjét és Árpádtól legalább 100 évvel korábbinak tartotta. Ezt a véleményt vitte tovább Kapitánffy István egyik tanulmányában, miszerint a Levedi korára vonatkozó információk, a császári levéltárban meglévő anyagokból kerültek bele a turkok/türkök történetébe, mivel aktuálpolitikai értékük Konstantin idejében már nem volt. Itt most teljesen érdektelen, hogy a DAI mennyiben volt Konstantin saját szerkesztése, avagy csupán levéltári írnokok állították össze a császár felügyelete mellett, vagy csak később a halála után rakták össze a kéziratát (lásd Bollók Ádám kutatásait), mivel a lényeg magában a leírt szövegben mutatkozik. Vegyük sorra.

Ha a Chingilus folyót azonosítani lehet az Inhullal, amely sok kanyargással a Déli-Bugba, majd azzal a Fekete-tengerbe ömlik Herszon mellett, akkor Levédiának a mai Ukrajnában, az Odessza feletti területet kellene jelenteni. De Konstantin vagy az írnok már itt belezavarodhatott a forrásaiba, mert való igaz, hogy a besenyők megtámadták a türköket, akik a Duna-delta vidéke felett laktak, és elfoglalták ezeket a területeket (lásd a mellékelt térképet lejjebb), de ez egy későbbi háború volt, nem azonos azzal, amikor az egyesített besenyő (török) és perzsa hadsereg támadt a hunokra, és azok két részre szakadtak, melyek közül az egyik Perzsiában telepedett meg.

Tovább menve a sabartoi asphaloi kifejezés valószínű feloldása, a török szabír szó, jelentése nem letelepedett, vándorló (ua. mint perzsául a kazár) és az asphaloi pedig az ephthaloi elértett változata lehetett. Levedi biztos nem volt egy Álmos előtti magyar törzsfő, hanem nagy valószínűséggel azonos Ruga (Rua, Rova, Reve, Réved) hun fejedelemmel, aki akkor költözött az „Etelközbe" (átkelt a Volga nyugati oldalára) a kínai seregek által évtizedek óta nyugatra szorított hunokkal, amikor „Levédiában" a perzsák és besenyők (török) egyesített seregei megtámadták a folyamatos harcok és vándorlás miatt meggyengült hunokat, így azok két részre szakadtak. Ebből az egyik rész Perzsia vidékén telepedett le. A heftalita vagy fehér hunok neve a hepta szóból származik, ami hetet jelent, vagyis a hunok hét törzsére utal. A hunok másik része, pedig tovább menve, elfoglalta a Szeret, Prut, Trullosz, Bug és Varuch folyók által határolt területeket. Ebben a fejezetben azonban nem Levedi kiléte a lényeg, hanem hogy Konstantin türkjei valójában a hunokat jelenti.

DAI 38

99. o.:

„Kevés idő múltával az a kagan, Kazária fejedelme üzenetet küldött a türköknek, hogy küldjék el hozzá első vajdájukat, Levedit. Levedi tehát megérkezvén Kazária kaganjához, tudakolta, hogy mi okból hívatta őt magához. A kagan azt mondta neki, hogy: Azért hívattunk, hogy mivel nemes származású, értelmes és vitéz vagy és a türkök közt az első, nemzeted fejedelmévé emeljünk, és engedelmeskedj a mi szavunknak és parancsunknak. Ő pedig válaszolva a kagannak, azt mondta, hogy: Nagyra veszem irántam való hajlandóságodat és jóindulatodat, és illő köszönetemet nyilvánítom neked, minthogy azonban nincs elég erőm ehhez a tisztséghez, nem fogadhatok szót neked, azonban van rajtam kívül egy másik vajda, akit Álmosnak neveznek, akinek fia is van, név szerint Árpád; ezek közül akár az Álmos, akár a fia Árpád legyen inkább fejedelem, aki rendelkezésetekre áll. Megtetszett annak a kagannak ez a beszéd, és embereit vele adván, a türkökhöz küldte őket, és ezek megbeszélték ezt a türkökkel, a türkök pedig jobbnak tartották, hogy Árpád legyen a fejedelmük, mintsem atyja, Álmos, minthogy tekintélyesebb volt, s egyaránt nagyra becsülték bölcsességéért, megfontoltságáért és vitézségéért, és rátermett volt erre a tisztségre, és így a kazárok

szokása és törvénye szerint pajzsra, emelvén fejedelemmé tették. Ez előtt az Árpád előtt a türköknek más fejedelmük sohasem volt, s ettől fogva mindmáig az ő nemzetségéből lesz Turkia [Magyarország] fejedelme."

Levedinek azaz Rogának két testvére volt még, Oktár és Mundzuk. Oktár Rugával együtt katonai vezető is volt, erre több forrásból is van adat, viszont a harmadik, fiatalabb testvér, Mundzuk eléggé a háttérben maradt. Azonban míg Rogának nem volt (fiú)gyereke, Mundzuknak volt, mindjárt kettőről is tudunk, Attila és Buda. A konstantini szöveg ebbe a részébe így az eredeti forrásban lévő nevek átírásából került Álmos és Árpád neve, mert a Konstantin által barátunknak emlegetett Tormacsu, őket említette, mint a magyar beköltözés vezéreit, ezeket pedig a korábbi hun anyagban is kijavították. Tehát, Roga (Levedi) azt mondhatta a kagánnak, én már nem vagyok fiatal, de van egy testvérem, akinek van egy rátermett fia, ő közülük válasszatok fejedelmet. A krónikáink is említik, hogy Attilát harcban mutatott ravaszsága, bölcsessége, és harc utáni bőkezűsége miatt szerették, keménykezűsége és igazságossága miatt félték a hunok.

Tormás meg nyilván nem mond(hat)ott olyat, hogy Álmosnál a fia tekintélyesebb, meg hogy ez előtt az Árpád előtt a türköknek más fejedelmük sosem volt, és hogy mindmáig az ő nemzetségéből lesz a türkök fejedelme. Hiszen Álmos volt a magyar honfoglalás megszervezője, vezér és fejedelem. Ugyanez Attilára vonatkoztatva viszont igazabbnak tűnik, mert Mundzuk hadi tetteiről nincs információnk, Attila viszont sikeres katonai vezető volt. Árpád is Attiláig vezette vissza a családfáját és ez a vérvonal volt a későbbiekben is a vezérek, fejedelmek uralkodási alapja. Persze, ehhez hitelt kell adni a magyar krónikáknak, amelyek a hunok és magyarok között, Attila halálától számolva csak 100 vagy 104 évet írnak (nem mindegyik krónika), és itt jönnek a képbe a római időszámításról a keresztény időszámításra való áttérés hibái. Ugye, Attila címzése a Képes krónikában, mint a nagy Magor unokája, akiről tudjuk, hogy 530 körül lett a meggyilkolt Gorda helyett a hunok vezetője. A hunok, mint korai avarok szerepeltetése, 558-ban való megjelenésük, 72 év múlva Attila halála 630 vagy 645-ben, és amiből lesz 100 évvel később a Thuróczy-krónika szerinti magyar bejövetel 744-45-ben. (Thuróczy Atilla halálát 445-re teszi, és 300 évet számol a halála után.)

DAI 38

99-100. o.:

„Néhány év múlva a besenyők rátörtek a türkökre és fejedelmükkel, Árpáddal együtt elűzték őket. A türkök tehát megfutamodván földet kerestek, ahol megtelepedhetnének, s jövén ők meg elűzték Nagy Moravia lakóit, s megszállták azok földjét, amelyen a türkök most is mindmáig laknak."

„És attól fogva a türkök nem vették fel a harcot a besenyőkkel. A türköknek amaz előbb említett népéhez, amely kelet felé Perzsia vidékén telepedett le, ezek a nyugati vidéken lakó, előbb említett türkök mostanáig küldenek ügynököket, és meglátogatják őket és gyakran hoznak választ tőlük ezeknek."

Az itt újra említésre kerülő besenyő–türk összecsapás szintén félreértése a forrásoknak, vagy itt is csak felülírták az eredetileg ott lévő nevet és Árpádot hitték a fejedelemnek. A magyarok nem foglalták el a szlávoktól Nagy-Moráviát, ezt a hunok tették még korábban. A hunokról ugyanis tudjuk, hogy az Al-Dunától a Duna bal partján jöttek fel a Kárpát-medencéig, mert a jobb partot akkor a rómaiak birtokolták. Amikor a hunok beköltöztek Tiszántúlra (erről a császár is hírt ad a 40. fejezetben, mint a türkök szállásterületei), és felmérték az erőviszonyokat, látták, hogy az itt lévő népek, nem fognak tudni ellenállni nekik. Innen aztán folyamatosan támadtak ki, először a Duna vonaláig, majd tovább a dunántúli Pannóniát is elfoglalták az ott állomásozó rómaiaktól.

Hogy a két részre szakított türkök, vagyis a hunok, folyamatosan tartották a kapcsolatot egymással az valószínűnek látszik, ugyanis az Atilla-féle hun birodalom kiterjedése a Tiszától a Don folyó környékéig tartott.

Mint a DAI 13. fejezeténél írtam, Nagy-Moravia területe a mai szerbiai Morava-folyóhoz köthető és a hunok foglalták el az ott élő szlávoktól, és telepítették szét az ott élőket (szlovén – szlovák, horvát – dél-lengyelországi fehér horvátság), hogy ne egy tömbben éljenek, vagy azért, hogy a határvidékeken alkossanak védővonalat.

DAI 39

100. o.:

„Tudnivaló, hogy az úgynevezett kabarok a kazárok nemzetségéből valók. És úgy történt, hogy valami pártütés támadt közöttük a kormányzat ellen és belháború ütvén ki, felülkerekedett az előbbi kormányzatuk, és közülük egyeseket lemészároltak, mások pedig elmenekültek, és elmenvén letelepedtek a türkökkel együtt a besenyők földjén, összebarátkoztak egymással és holmi kabaroknak nevezték el őket. Ennek következtében a kazárok nyelvére is megtanították ezeket a türköket, és mostanáig használják ezt a nyelvet, de tudják a türkök másik nyelvét is. Mivel pedig a háborúkban legerősebbeknek és legbátrabbaknak mutatkoztak a nyolc törzs közül, és háborúban elöl jártak, az első törzsek rangjára emelték őket. Egy fejedelem van náluk, azaz a kabarok három törzsében, aki máig is megvan."

A császári mű a 38. fejezet elején említette, hogy a türkök hét törzsből álltak és nem volt sem saját sem pedig idegen fejedelmük, aki az egész népen uralkodott.

Szó volt már arról is, hogy a kazár (perzsa szó) azonos jelentésű a török szabir szóval, és mindkettő nem letelepedett, vándorló értelemmel bír.

Theophülaktosz Szimokattész bizánci szerző pedig említést tesz arról, hogy a Bizáncba Justinianus császárhoz követeket küldő avarok, vagy szerinte a Pannoniában lakozó barbárok (hunok) nem igazi avarok, hanem álavarok – pseudo avarok, akik valójában régi törzsfőik neve után, Var és Chunni népei (ez a Var és Chunni a magyar mondák Hunor és Magorja).

Ha a Konstantin által kabaroknak nevezett három törzset abaroknak, vagyis avaroknak értelmezzük, akkor értelmet nyer, mit akart Szimokattész (Simocatta) közölni, mégpedig a hunok nem igazi avarok, hanem csak az a három kazár törzs, aki csatlakozott hozzájuk. Innen indult, hogy a keresztény időszámítás bevezetésével a hunokat a bizánciak avaroknak kezdték nevezni, és mivel az időszámítás betoldott üres évei lehetővé tették, külön kort számoltak az „avaroknak".

Theophülaktosz Szimokattész egyébként a Világtörténelem című könyvében, meg is nevezi a hunokhoz csatlakozó három kabar törzset, mint Tarniax, Kotzager és Zabender. Az avarokról még azt is írja, hogy őket tartották a legkeményebbnek a szkíta népek között, ezért gondolta Konstantin császár, hogy első törzsek lettek.

A kabarok megtanították a türköknek (hunoknak) a kazárok nyelvét, ami valószínűleg akkor egy török nyelv lehetett (vagy maga az ótörök nyelv) és használják Konstantin idejében is, de ismerik a türkök nyelvét is, ami pedig ugyanaz a magyar nyelv, ami azóta is használatban van a Kárpát-medencében a hunok és a magyarok által.

Így a „hunok" nyelvét csak részben lehet töröknek tartani, és ebből a kiinduló pontból kellene felülvizsgálni a magyar nyelv török jövevény szavait. A magyar nyelv fennmaradása a Kárpát-medencében ezért a ténylegesen és nagy létszámban tovább élő hunokhoz köthető, akik nemcsak megérték az Árpáddal érkező honfoglalást, de olyan helyeken is fenntartották, ahová a honfoglaló magyarok nem települtek.[181]

[181] De ha Attila volt Árpádként a honfoglaló, akkor ez milyen Árpád és milyen honfoglalás? – *A szerk.*

DAI 40

101. o.:

„Első a kabaroknak a kazároktól elszakadt előbb említett törzse, második a Nyekié, harmadik a Megyerié, negyedik a Kürtügyermatué, ötödik a Tarjáné, hatodik Jeneh, hetedik Keri, nyolcadik Keszi. És így egymással összeolvadván, a kabarok a türkökkel a besenyők földjére telepedtek le. Ezután Leó, a krisztusszerető és dicső császár hívására átkeltek a Dunán és megtámadták Simeont, teljesen legyőzték, és iramukban egészen Preszlavig hatoltak, és bezárván őt Mundraga várába, visszatértek saját földjükre. Abban az időben Liüntika, Árpád fia volt a fejedelmük. Miután azonban Symeon újból kibékült a rómaiak császárával és bátorságban érezte magát, a besenyőkhöz küldött és megegyezett velük, hogy leverik és megsemmisítik a türköket. És amikor a türkök hadjáratra mentek, a besenyők Symeonnal a türkök ellen jöttek, családjaikat teljesen megsemmisítették, és a földjük őrzésére hátrahagyott türköket gonoszul kiűzték onnét. Miután pedig a türkök visszatértek, és földjüket ilyen pusztán és feldúlva találták, letelepedtek arra a földre, melyen ma is laknak, s amelyet mint mondottuk, a folyók fenti elnevezése szerint neveznek."

102. o.:

„Ezek az Isztrosz folyó menti emlékek és elnevezések, ami pedig ezektől felfelé esik, ahol Turkia egész szállásterülete van, azt mostanában az ott folyó folyók nevéről nevezik el. A folyók ezek: első folyó a Temes, második folyó a Tútisz, harmadik folyó a Maros, negyedik folyó a Körös, és ismét egy másik folyó a Tisza."

A császár által felsorolt hét törzs és a hozzájuk csatlakozott három kabar törzs tehát nem a „magyarok" hét törzse, hanem még a hunoké. Az eddigi próbálkozások, melyek a honfoglalókhoz kötötték a törzseket, ezáltal zsákutcát jelentenek. Miután Leó a bizánciak császára a türköket hívta a bolgár Simeon ellen, és ezek a türkök a hunok visszamaradt népe, ebből következik, hogy Liüntika nem lehetett Árpád fia. Itt is átírhatták az eredeti forrásban szereplő nevet (amit nem biztos, hogy ki lehet deríteni), hiszen a fejezet végén a császár újra elsorolja Árpád négy fiának nevét.

Amikor a bolgár Simeon érdekei úgy hozták, hogy újra a bizánciak „barátja" lett, összefogott a besenyőkkel és megtámadták a türköket (továbbra is a hunokat) amikor azok hadjáratba mentek. Ennek az eseménynek a megértéséhez, azonban az Anonymusnak hívott P. mestert is figyelembe kell venni. Anonymus arról írt, hogy a honfoglaló magyarok Álmos vezetésével a kijevi részekhez érve csatába szállnak a ruszok, rutének ellen, akik vezetői a „kunokat" hívták segítségül, akiknek a mai Moldova területén volt a szállásuk. Ezeket a „kunokat" nevezi Konstantin a türköknek, akik valójában a hunok maradék népe, akik akkor a Szeret, Prut, Trullosz, Bug és Varuch folyók által határolt területeken éltek. Tehát a türkök/kunok/hunok csatába, hadjáratra mentek, hogy segítsenek a ruszoknak a honfoglaló magyarok ellen, amikor a hátra maradt családjaikat a besenyők megtámadták és elüldözték a földjeikről. Amikor kiderül a türkök/kunok előtt, hogy az ellenfél tulajdonképpen az ő népük másik törzse, akkor hűséget fogadnak Álmos fejedelemnek. Közben kiderült számukra az is, hogy a hátrahagyott földjeikről a besenyők legyilkolták és elüldözték a családjaikat, ezért csatlakozik Álmoshoz a hét kun vezér családostul, gyerekestül és nagy sokaságukkal, és jönnek tovább a honfoglaló magyarokkal. Anonymus és Kézai Simon gestájában abban nincs egyezés, hogy a türk/kun/hun vezérek már Álmossal együtt jöttek a Volga vidékétől, vagy csak Kijev előtt csatlakoztak Álmoshoz. Hiszen a folytatásban már Árpád vezérlő fejedelemtől ugyanúgy kapnak az elfoglalt területekből, mint a magyar vezérek. Mivel Kézai Simon szerint a hunok (Atilla fia Csaba, majd az ő fiai közül az egyik, Edömén) már eleve a honfoglalókkal jönnek vissza, sőt ők indítják meg a honfoglalást azzal, hogy vissza kell foglalni az Atilla által elfoglalt Kárpát-medencei hazát, arra kell gondolni, hogy Anonymus „kun" vezérnévsora nem a Kijev előtt csatlakozott kun seregek vezetőire vonatkozik.

Ezzel az értelmezéssel viszont világossá válik, hogy amit Anonymus és Konstantin is lejegyzett, miszerint a magyarokat nem támadták meg a besenyők, a türköket viszont elűzték a szálláshelyükről, az azt jelenti, hogy mindkettőnek igaza volt, csak ezt az akadémiát elfoglaló történészek egyszerűen nem vették észre. Ők csak azzal foglalkoztak, hogy a téves helyen lévő Álmos és Árpád nevekből minden adatot, ami a türkökre vonatkozott, ráhúzzanak a magyarokra, akkor is, ha az soha nem volt igaz. Ahogy a középkor időszámítási problémáit sem akarták megoldani, hanem mindenféle elterelő magyarázattal maszatolták tovább és nem ismerték el a magyar krónikásokat, akik a hunokat is magyarokként emlegették. Ők az időszámítási ugrások miatt a hunokat 4. századi népként kizárták, hogy a magyarok elődeiként jöttek a Kárpát-medencébe, és az avar korszakokat próbálták valódi időszaknak eladni, pedig az, mind a korai, mind a késői avar kor valójában a hunok története.
A következő térképen az Álmos és Árpád vezette „honfoglalás” látható.

1. elindulnak a magyarok Álmos vezetésével és Kijevnél megtámadják a ruszokat, ruténeket, akik a kunokat hívják segítségül
2. a kunok (jelen esetben Konstantin türkjei) elindulnak a ruszok megsegítésére
3. a besenyők megtámadják a csatába menő türkök családjait, és elűzik őket a földjeikről
4. a kunok rájönnek, hogy az Álmos vezette seregek a saját népük egy másik törzse, ezért hűséget fogadnak Álmos vezérnek és szembesülnek azzal, hogy a besenyők elfoglalták a földjeiket, ezért családostul, gyerekestül, nagy sokaságukkal csatlakoznak a honfoglaló magyarokhoz, és együtt jönnek tovább a Kárpát-medencébe.

DAI 41

103. o.:

„Tudnivaló, hogy Moravia fejedelme, Szvjatopluk vitéz volt és félelmetes a vele szomszédos népek szemében. Ennek a Szvjatopluknak három fia volt, és halála előtt országát három részre osztotta fel, és három fiára egy-egy részt hagyott, meghagyván, hogy az első nagy fejedelem legyen, a másik kettő pedig az első fiúnak legyen alárendelve."

103-104. o.:

„Miután ennek a Szvjatopluknak a halála után egy esztendőt békességben töltöttek, viszály és meghasonlás támadt köztük, belháborút indítottak egymás ellen, s jöttek a türkök, teljesen tönkretették őket és elfoglalták országukat, amelyben most is laknak. A nép maradékai szétszéledve a szomszédos népekhez, a bulgárokhoz, türkökhöz, horvátokhoz és a többi néphez menekültek."

Mint már világossá vált, a türkök, akik a nagyobb Moraviát megtámadták és végül a területet elfoglalták, a hunok voltak, így Szvjatopluk sem lehetett Árpád és a honfoglaló magyarok kortársa, de még a fiai sem. Viszont a magyar krónikák, Marót fiának (Szvatoplug vagy Szvatopluk néven) az uralmát, az Atilla halála után zajlott krímhildi csatától 10 esztendőre teszik. Ha ezt a kései avarkorhoz számoljuk, és 780 vagy 795 Atilla halálának éve, 796-ban van, mondjuk, a hunok belháborúja, akkor Szvjatopluk 806 körül lehetett fejedelemmé választva. Még ha 50 évre tesszük az uralkodását, akkor is a halála után egy évvel már jönnie kellene a magyaroknak 857-ben.

Illetve, még egy kérdés merül fel, mire gondolt a bizánci császár, amikor leírta, hogy jöttek a türkök, elfoglalták Szvjatopluk országát, és a népe a szomszédos népekhez menekült, többek között a türkökhöz.

DAI 50

143-144. o.:

„Tudnivaló, hogy Theófilosz császár alatt Szcholasztíkiosz ajtónálló volt a főkamarás, Theófilosz fia, Mihály alatt Damján patrícius volt a főkamarás és utána ugyanazon császár alatt Vazul, a krisztusszerető császár lett a főkamarás. Vazul, krisztusszerető úr idején azonban egész uralkodása alatt nem volt főkamarás. Leó, a krisztusszerető úr alatt Szamonász patrícius volt a főkamarás, és utána ugyanazon császár alatt Konstantín patrícius lett az. Sándor császár alatt Varvátosz patrícius volt a főkamarás, Konstantín, a krisztusszerető úr alatt ismét Konstantin patrícius lett az, akit Leó úr alatt imént említettünk, Romanosz úr alatt Theofánisz patrícius, Konstantín második uralkodása alatt pedig Vazul patrícius volt az."

DAI 51

„Miután azonban Romanosz úr, a császár felkerült a palotába és az uralomnak – nem tudnám megmondani, hogyan – birtokába jutott…"

Végül, még egy feltételezés Konstantin indítékáról, hogy miért is tett 150 évnyi plusz időt a bizánci időszámításba. Ezt a két utolsó fejezetet a magyar történészek talán sohasem olvasták, mert a figyelmük csak a 38-40. fejezetre koncentrálódott, ahol Álmos és Árpád neve szerepelt. Nézzük végig a bizánci császárok névsorát:

Hérakleiosz 610-641
II. Kónsztasz (III. Kónsztantinosz fia?) 641–668
IV. Kónsztantinosz (II. Kónsztasz fia) 668–685
II. Iusztinianosz (IV. Kónsztantinosz fia) 685–695
Leontiosz (hadvezér) 695–698
III. Tiberiosz (katonatiszt) 698–705

II. Iusztinianosz másodszor a trónon 705–711
Philippikosz (katonatiszt) 711–713
II. Anasztasziosz (Philippikosz titkára) 713–715
III. Theodosziosz (katonatiszt) 715–717
III. León (katonatiszt, elhunyt 56 évesen) 717-741
V. Kónsztantinosz (III. León fia, elhunyt 57 évesen) 741
Artabaszdosz (III. León veje?) 741–743
V. Kónsztantinosz másodszor a trónon 743–775
IV. León (V. Kónsztantinosz fia, elhunyt 30 évesen) 775–780
VI. Kónsztantinosz (IV. León fia, elhunyt 29 évesen) 780–797
Eiréné (IV. León felesége) 797–802
I. Niképhorosz (Eiréné császárnő főkincstárnoka) 802–811
Sztaurakiosz (I. Niképhorosz fia) 811
I. Mikhaél (I. Niképhorosz veje) 811–813
V. León (hadvezér) 813–820
II. (Dadogó) Mikhaél (katonatiszt) 820–829
Theophilosz (II. Mikhaél fia) 829–842
III. Mikhaél (Theophilosz fia) 842-867
I. Baszileiosz (császári testőr, elhunyt 50 évesen) 867–886
VI. León (I. Baszileiosz fia, elhunyt 45 évesen) 886-912
III. Alexandrosz (I. Baszileiosz fia, VI. León fivére, elhunyt 40 évesen) 912–913
VII. Kónsztantinosz (VI. León fia, elhunyt 54 évesen) 913–919
I. Rómanosz (társcsászár) (919–944)
VII. Kónsztantinosz másodszor a trónon 944–959
II. Rómanosz (VII. Konstantin fia, elhunyt 25 évesen) 959–963
II. Niképhorosz Phókasz 963–969

VII. Konstantin 905-ben született és 908-ban lett koronázva, tehát 3 évesen lett császár, és Leó 912-es halála után, a nagybátyja Alexandrosz lett az uralkodó. A történet szerint Alexandrosz nem fizetett adót Simeon bolgár kánnak, aki ezután háborút indított a bizánciak ellen, de 913-ban Alexandrosz is meghal, Simeon megkapja az adót és kinevezik a bolgárok cárjának. De a következő évben 914-ben újra a bizánciak ellen támad. A bizánciak megpróbálják a szerbeket és a besenyőket megnyerni a bolgárok ellen, de a következő években (917 és 918) súlyos vereségeket szenvednek a bolgár csapatoktól. Simeon elfogja Gojnik Pétert is, aki a fogságban hal meg 919-ben. Ebben az évben Rómanosz Lekapénosz flottaparancsnok, VII. Konstantinhoz adja feleségül a lányát, és 920-ban előbb cézár, majd az év végén császár lesz. Rómanosz 944-ig uralkodott, majd a saját fiai buktatták meg és 948-ban halt meg. Konstantin nagyapja Vazul (Baszileiosz) főkamarás Mihály alatt, de az ő császársága alatt nincs főkamarás, majd Leó császár alatt újra van főkamarás.

Ha Konstantinnak tényleg Vazul/Baszileiosz volt a nagyapja, aki Mihály császár alatt volt először testőr, majd később főkamarás és az apja Leó csak katonatiszt volt, aki katonai puccsal került a császári trónusra, majd az apja halála után egy másik katona is, Romanosz flottaparancsnok helyzetbe kerülve császárrá lett, akkor Konstantinnak a vágya, hogy ő a dicső császárok leszármazottja, és csak ő született a palota bíbortermében, akkor úgy válhatott valóra, ha meghamisította a történelmet, amit az időbetoldással (dátum átírással) tudott elérni. Azzal, hogy megemlíti az ő második uralkodását, ami a saját korában nehezen elképzelhető, hiszen gyermekként nem uralkodhatott, csak a címet viselte, viszont V. Konstantinként volt egy idő, hiszen 718-ban születve és 720-ban megkoronázva 23 éves koráig, 741-ig apja mellett uralkodott, amikor is kis időre

Alexandrosz puccsal átveszi a hatalmat. Utána egy év múlva vissza szerezvén a trónt számítható Konstantin második uralkodása. Ebből a helyzettől kiindulva mindkét Konstantin leírt története megkérdőjelezhető, és pillanatnyilag nem tudni, melyik hogyan lett átírva. Másfelől a nagyapja császárságáról csak Konstantin óta tudunk, hiszen ő csak főkamarás volt Mihály alatt, de az ő „császársága" alatt nem volt főkamarás. Így a „híres" és „bölcs" császárok utódja Konstantin, azzal alkotott csak nagyszabású életművet, hogy a műveit korszakalkotó forrásként magasztaló történészek, nem tudták értelmezni az ott leírt tényleges tényeket.

Irodalom:

Bíborbanszületett Konstantin: *A birodalom kormányzása.* Lectum Kiadó, 2003.
Anonymus: *Gesta Hungarorum.* Európa Könyvkiadó – Magyar Helikon, 1977. 2. kiadás
Aradi Éva: *A hunok Indiában.* HUN-Idea Szellemi Hagyományőrző Műhely, 2011.
Bognár Zoltán: *FÉNY. Felesleges évszázadok nyomában.* Kassák Kiadó, 2019.
Bollók Ádám: A De Administrando Imperio és keletkezésének kora az újabb kutatások tükrében. *Századok* 2017.
Deér József: A IX. századi magyar történet időrendjéhez. *Századok* 79–80. 1945-1946.
Kapitánffy István: Bíborbanszületett Konstantin császár a magyarokról. *A honfoglalás 1100 éve és a Vajdaság*. 1997.
Németh Gyula: *A honfoglaló magyarság kialakulása*. Akadémiai Kiadó, 1991. 2. bőv. kiadás.
Püspöki Nagy Péter: *Nagymorávia fekvéséről.* Püski – Corvin, 1982.
Theophülaktosz Szimokattész: *Világtörténelem*. Balassi Kiadó, 2012.

Bognár Zoltán (Budapest):

A Képes Krónika évszámai, avagy a Képes Krónika néhány időbeli adatának értelmezése és magyarázata[182]

ELŐBESZÉD

A Képes Krónikát a magyar történészek nem tekintik hiteles forrásnak, mert évszámai nem egyeznek a nyugati krónikákban, annalesekben fennmaradt dátumokkal. Pedig a Képes Krónika ugyanolyan hiteles, mint bármelyik másik hírforrás a középkorból, az akkori idők tudása és az éppen használt idő számítása (szó szerint, az elejétől mindent át kellett számolni a keresztény, Krisztus születési dátumától indult időszámításra) került megörökítésre. Az eltérések oka viszont nem a mai értelemben vett hamisság, csalás, szándékos hazugságok és kitalált események, személyek szerepeltetése, hanem egy másik nézőpont és az ehhez tartozó tudás, hiszen tudjuk, az sem mindegy, a győztesek vagy a vesztesek írják a krónikát. A mai időszámításunk dátumát három népmozgás alakította és ezek növelték meg ilyen nagy számra a most Krisztustól 2026. évnek hitt dátumot. A három esemény pedig a hunok, a magyarok és a (tatárjárásnak nevezett) a mongol seregek és népek nyugatra (Európába) való jövetele.

Az alábbiak ezt a folyamatot igyekszem megmutatni a maga valójában.

Erről ennyit, ahogy P-nek mondott mester írta a Gesta Hungarumban.

BEVEZETŐ BESZÉD

Kezdjük a krónika keltezésével a bevezető beszédben:

„Az Úr ezerháromszázötvennyolcadik évében, ugyanazon Urunk mennybemenetele nyolcadában, kedden kezdtem el ezt a krónikát a magyarok régi és legújabb tetteiről, eredetükről és növekedésükről, diadalaikról és bátorságukról; egybeszedegettem azt többféle régi krónikákból, kiírtam onnan, ami igaz, és mindenképpen megcáfoltam, ami hamisság."

Az Úr éve a keresztény időszámításban használt, Krisztus születésétől számított évek sora, ami többféle alakban létezett, Úr születése, Anno Domini, stb. Mivel a kereszténység naptára a ma használatos időszámításunk alapja, a keresztény naptár pedig a római Julius cézár által megreformált és róla elnevezett naptárra épült, ismerjünk meg pár dolgot vele kapcsolatban. A Julián naptár az egész középkor folyamán végig használatban volt, egészen a Gergely pápa féle naptárreformig.[183] Azonban már a 2. század végén, a 3. század elején a korai keresztény csoportok között eltérés alakult ki, hogy mikor kell ünnepelni Krisztus feltámadását. Ezt a

[182] Felhasznát szöveg: *Képes Krónika (Chronicon Pictum)*. Magyar Helikon Könyvkiadó, 1964. Fordította: Geréb László. (A Képes Krónika szövegének magyar fordítását Geréb László 1959-ben megjelent fordítása szerint adjuk: *Képes Krónika - Kálti Márk krónikája a magyarok tetteiről.* Magyar Helikon, 1959. Monumenta Hungarica 3.)

[183] Szentpétery Imre: *A kronológia kézikönyve.* Könyvértékesítő Vállalat, 1985. reprint. „Ezt a Julius-féle naptárt (Calendarium Julianum) beosztásával, szökőnapjával és szökőévével (annus bissextilis) a középkor is átvette és megtartotta XIII. Gergely pápa naptárreformjáig."

problémát végül, mai tudásunk szerint, a 325-ben megtartott niceai zsinat oldotta meg, amely a mindenkori alexandriai püspökre bízta a Húsvét idejének megállapítását.[184]

A 3. századi Egyiptomban pedig már tudunk alexandriai Dionysios püspök húsvéti táblázatairól, amikről azonban kevés ismeretünk maradt Szentpétery Imre szerint.[185] Szintén a 3. században élt a római Censorinus is, akinek egy munkája megadja az akkori időszámítások egyeztetését[186] (az olimpiai játékoktól, a Róma város alapításától, a Nagy Sándor halálától számolt, valamint a Julius és Augustus császárok után fennmaradtakat), így ezzel egy stabil alapot állít az időszámítások évei között.

Azonban ahhoz, hogy eljussunk a ma használt naptárunkhoz, egy „másik" Dionysiushoz, kell fordulnunk. Az 5. század végén, a 6. század elején élt Dionysius (Exiguus), aki Geláz pápa hívására Rómába ment, hogy ott is elterjessze a húsvétszámítások alexandriai módszerét, és ezzel egy időben a 6. század elején létrehozta a Krisztus születésétől számolt időszámítását.[187] Ez az afrikai születésű Geláz (Gelasius natione Afer) pápa a Képes Krónikában a hun Attila halálakor van említve. Dionysius Exiguus *Húsvét, vagyis holdjárás táblázata* fennmaradt és ebből az derül ki, hogy a római időszámítás 247. éve után számolta a Krisztus születése utáni 532. évet, amit úgy értelmeztek és értelmeznek ma is, hogy Diocletianus császár uralkodásának kezdetétől (284) számolt 247 évet. Ezt az idézetet is Diocletianusra szokták vetíteni, de valójában Julius cézárra vonatkozik: *„Méltatlan dolog az éveket olyan ember uralmától kezdve számítani, aki inkább tirannusnak nevezhető, mint császárnak…"*

A római időszámítás a 3. század közepén egyebek mellett a Julián naptár volt, ami idővel az Augustus utántól is számolt és a Juliántól 16 vagy 18 évvel eltérő időszámítással vegyült össze.[188] Ha a Krisztus születésétől számolt időszámítást, amit Dionysius alkotott, nagyító alá vesszük, akkor azt látjuk, hogy a keresztények Diocletianus trónra lépésétől 247 évig számolták az időt, figyelembe se véve Nagy Konstantint, aki a keresztény vallást bevezette a római birodalomba. Miért nem Konstantin után számoltak a korai keresztények? Hát azért, mert amikor ez a változás történt, I. vagy Nagy Konstantin még meg sem született. Ahogy Dionysius

---

[184] Szentpétery: „A húsvét megünneplésének időpontja tekintetében ugyanis a keresztények közt már az első századokban viták keletkeztek. Míg egy részük (az antiochiai egyházat követve) minden külön számítgatás nélkül a zsidó Passah-ünnep szerint állapította meg a húsvét idejét, addig a másik rész (az alexandriai egyházat követve) a zsidó Passah-ünnepnek is alapjául szolgáló tavaszi első újhold időpontját önállóan, amaztól olykor eltérően számította. Ebből viták és eltérések származtak, melyeket az egyebek közt ezeknek kiküszöbölését is célzó 325-ben tartott Nicaeai zsinat sem szüntetett ugyan meg teljesen, de mégis megállapította azokat az alapelveket, amelyek szerint a keresztény húsvét ünnepét egységesen ünnepelni kell. A húsvétidő kiszámításának módját a zsinat nem részletezte s annak időpontját a jövő évek sorára nézve még kevésbé állapította meg, hanem – úgy látszik – az alexandriai püspökre bízta az ünnepnek időről-időre való megállapítását és közzétételét."

[185] Szentpétery: „Az alexandriaiak már a Nicaeai zsinat határozata előtt külön számították ki a húsvét idejét, ezért itt már a Kr. u. III. században készültek ilyen húsvéti táblázatok. Tudomásunk szerint a legrégibb ezek közül Dionysios alexandriai püspöké, mely azonban nem maradt ránk, csak fogyatékos ismereteink vannak róla."

[186] Censorinus: *A születésnap.* Attraktor Kiadó, 2005.

[187] Hahn István: *Naptári rendszerek és időszámítás.* Gondolat Kiadó, 1983.

[188] Censorinus: *„Azon évek sorában pedig, amelyeknek Julianus a neve, ez a 283. év, mégpedig január Kalendae-jától indulóan, ahova Julius Caesar az általa jóváhagyott év kezdetét tette. Azoknak azonban, akik az Augustusokról nevezik el az éveket, ez a mostani a 265. év, és éppúgy január Kalendae-jától indulóan, jóllehet február Kalendae-ja előtt 16 nappal L. Munatius Plancus javaslatára és a többi római polgár akaratából az imperator Caesar divi filius-t a szenátus Augustusnak nevezte el a maga hetedik és M. Vipsanius Agrippa harmadik konzulsága idején. Egyiptomban azonban, minthogy az már két évvel azelőtt a római nép hatalma és fennhatósága alá került, az Augustusok évét 267-ediknek számolják."*

húsvéttáblázata mutatja, a római időszámítás 247. éve után, és itt a Julián- vagy az Augustus-féle éveket kell figyelembe venni, a 248. év egyenlő lett a Krisztus utáni 532. évvel.

Így nyer értelmet például a kopt időszámítás kiinduló éve,[189] ami Kr. u. 284-től számolja a kezdő időpontját (Krisztus születését). A kopt keresztények az egyik legkorábbi keresztények, egyházukat közvetlenül Szent Márk alapította Kr. u. 42-ben. Ugyanis amikor Dionysius ezzel a számolással 284 évvel előbbre vitte Krisztus születési időpontját Rómában, az a koptoknál nem változott meg. Ebből következik, hogy alexandriai Dionysios (190-264) és Dionysius Exiguus (470-544) egy és ugyanaz a személy volt, csak az egyik a római időszámítással egyezően a 3. században élt, a másik pedig az általa kiszámolt keresztény időszámítás 6. századában. Erre a változtatásra az akkoriban terjedő világvége várás miatt volt szükség, de ezt, egy ún. *Teremtés utáni időszámítás*ban végezték el. A korai keresztények a bibliai világképpel összhangban a világ keletkezéséhez számolták az időt, azt a bibliai keretet követve, miszerint az isteni teremtés 1 napja egyenlő 1000 földi évvel. Mivel Isten hat nap alatt teremtette a világot, a 6000. év eljövetele után el fog jön a világvége és a hívők számára a megváltás. A keresztény püspökök közül Hippolytus (egyházi író és az első ellenpápa) beszélt először a Jézus Krisztusra vonatkoztatott datálásról, szerinte Ádám a teremtés 6. napján lett megalkotva, így Krisztus emberré válását a 6. világnap közepére, a teremtés után az 5500. évre tette. A születés Augustus uralmának a 42. évében, pontosan 500 évvel Ádám után történt. Schalk Gyula szerint viszont a régi írások Jézus születését Augustus uralkodásának 28. évére tették.[190] Mivel Augustus *ad urbe condita* 726-tól uralkodott, így Jézus nyilván a. u. c. 754-ben született. Tudomásunk szerint Caesareai Eusebios (265-339) volt, aki Krisztus születését eltolta a 6. világnapon belül, hogy a világ hátralévő idejét meghosszabbítsa 300 évvel.[191] Szent Jeromos, más néven Hieronymus (347-419) már erre épülő számítást készített: *„Ádámtól az özönvízig 2242 év, az özönvíztől Ábrahámig 942 év, Ábrahámtól Krisztus születéséig 2015 év telt el."* Ezt a számítást követve már azt az értéket kapjuk, hogy Krisztus születése az 5199-5200 évre számítódott át.

Még annyi hozzáfűzni való Dionysius számolásához, hogy az általa kiszámolt dátum, az 532 év, ami eltelt Krisztus születésétől, az megegyezik az ókorban már ismert Nagy ciklussal,[192] ami magába foglalja a holdjárás 19 éves ciklusát és a hét napjainak körfogását – négyévente a szökőnapok miatti változással – egy 28 évet alkotó ciklusban. Vagyis a napéveknek 28 éves sorozata után mindig ugyanarra a napra esik január elseje. A Metón görög csillagászról elnevezett 19 éves ciklus pedig olyan csillagászati egység, ami után a Hold fázisa mindig ugyanarra a napra esik, azaz 235 holdhónap hossza megegyezik 19 napév hosszával. Így számolódott ki Dionysiusnál, hogy Krisztus születésétől egy teljes ciklus után, újabb ciklussal induljon a keresztény időszámítás, mivel 532 az egyenlő 19 megszorozva 28-cal. Továbbá azt is figyelembe kell venni, hogy a Julián naptár dátumai 44 évvel nagyobbak, mint a Krisztus születésétől számolt évek. Menjünk hát tovább a krónikában.

A MAGYAROK ELSŐ BEJÖVELELE PANNONIÁBA

(7.) *„Az Úr megtestesülésétől számított háromszázhetvenharmadik évben, Valens császárnak és I. Coelestinusnak, a római egyház pápájának idejében, a világ hatodik*

[189] A kopt éveket i. sz. 284-től, Diocletianus római császár trónra lépésétől számítják, akinek uralkodása kereszténytildözéssel telt, különösen Egyiptomban. Ezért az év rövidítése A. M. (Anno Martyrum, „a mártírok éve").
[190] Schalk Gyula: *Idők–korok–naptárak.* TIT Uránia Csillagvizsgáló, 1993.
[191] Székely István: *Krisztus születésének éve és a keresztény időszámítás.* Szent István Társulat, 1922.
[192] Schalk 1993.

korszakában a Szittyaországban lakozó hunok megsokasodtak; egybegyűltek, és maguk közül kapitányokat rendeltek: a Zemény nemzetség beli Csele fiát, Bélát, Kevét és Kadocsát, Etelét, Kevét és Budát, a Kadar nemzetségbeli Bendegúz fiait, majd elhatározták, hogy benyomulnak a nyugati tájakra."

A magyarok első bejövetele a Képes Krónikában a hunokat jelenti, amit már Kézai Simon is feljegyzett gestájában III. (IV.) László idejében.[193] Fordítsuk figyelmünket a 373-as évre és a hozzá társított két személyre, Valens császárra és Celesztin pápára.

Valens nevet legalább három római császár viselt, Decius fia Hostilianus, teljes nevén Caesar Caivs Valens Hostilianus (251), Aurelius Valerius Valens (316-317) és Flavivs Ivlivs Valens Avgustus (364-378). A 373-as évhez passzol a harmadik Valens császár, így maradjuk vele. Viszont Coelestinus azaz Celesztin pápa a ma ismert pápa névsor 43. pápája 422-432 között ült a pápai trónon, tehát 49 évvel később, mint 373.

Azt gondolhatná az ember, hogy biztosan tévedett a krónikás, tehát lapozzunk tovább a krónikában, hátha találunk más ilyen adatot is, de előbb egy idézet a hunokról.

László Gyula véleménye az ázsiai és európai hunok megjelenéséről: *„A hunok – mármint az ázsiai hunok – időszámításunk előtt 71-ben döntő vereséget szenvedtek a kínai hadseregtől, és Nyugatra vonultak; a római történetírók leírásaiból is általában mongolos jellegük bontakozik ki. Nyugaton viszont csak 375-ben tűntek fel, amikor átlépték a Volgát, bár az antik földrajzi írók már a II. században – a Kaukázusban – említést tesznek hun népességről. Akárhogyan is van, jó néhány száz esztendő telt el az ázsiai hunok letűnése és az európai hunok megjelenése között. A történelemtudomány még a mai napig sem tudta meggyőzően áthidalni ezt az időbeli és távolsági szakadékot."*[194]

Mint majd látni fogjuk, az ázsiai hunok időszámításunk előtti megjelenése, évre pontosan megegyezik az „európai" hunok felbukkanásával, és nyomon követhetjük hogyan alakult a 373-as év, az indulásuk ideje, kiszámolva. Viszont a Képes Krónika a hunokat végig magyarokként említi, ellentétben Kézai Simonnal, akiről azt tartják történészink, hogy ő alkotta meg krónikáink hun történetét.

ATTILA MAGYAR KIRÁLLYÁ VÁLASZTÁSÁRÓL ÉS GYŐZELMEIRŐL

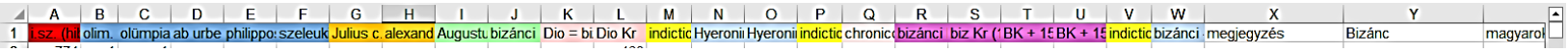
(10.) *„Az Úr megtestesülése utáni négyszázegyedik, a magyarok Pannoniába történt bejövetelétől számított huszonnyolcadik esztendőben a magyarok, vagyis a hunok, a rómaiak szokása szerint, egyetértő akarattal királyul emelték maguk fölé Attilát, Bendegúz fiát, aki előbb a kapitányok közé tartozott; Ő pedig öccsét, Budát rendelte fejedelemmé és bíróvá a Tisza folyótól a Donig; magát a magyarok királyának, a földkerekség rémének, Isten ostorának neveztette: Attila, Isten kegyelméből Bendegúz fia, a nagy Magor unokája, ki Engadiban nevelkedett, a hunok, médek, gótok, dánok királya, a földkerekség ijedelme, Isten ostora stb."*

A 401. évben történt királlyá választás 28 évvel történt a hunok bejövetele után, viszont a megszólításának vagy címzésének egy részletét kiemelném, a nagy Magor unokája. Muagerisz hun királyról Joannes Malalas bizánci krónikás írt először, amit Moravcsik Gyula fordított magyarra 1927-ben.[195] Muagerisz vagy Moger, vagy Magor királyt akkor választották a hunok uralkodójuknak 528-530 körül, amikor is testvérét Gordaszt, vagy Gordát, aki kereszténnyé lett, meggyilkolták. Gorda nem a kereszténnyé válásával vívta ki balsorsát, hanem mert a hunok

[193] Anonymus – Kézai Simon: *A magyarok cselekedetei.* Osiris Kiadó, 2004.
[194] László Gyula: *Vértesszőlőstől Pusztaszerig.* Gondolat Kiadó, 1974.
[195] *Magyar Nyelv* 23 évf. 1927.

arany és ezüst tárgyait összetörette és beolvasztotta, hogy a bizánciak pénzt nyomhassanak belőlük. Ha Attila Magor unokájának tartotta magát, akkor megint egy későbbi dátumba ütközünk. Mivel Magor 528-530 után volt uralkodó a hunoknál, így az unokája Attila nem élhetett előtte 100 évvel, és nem halhatott meg 445-ben vagy 453-ban, de még 454-ben sem. Ha tovább nézzük, akkor Attila születése legalább 30-40 évvel később történhetett, mint 530, hacsak Magornak nem volt már gyermeke a királlyá választás előtt, de akkor is csak pár év eltéréssel kell számolnunk, ami így jó eséllyel kb. 560-ra vagy utánra tehető. Attila halálának idejét a következő idézetben látjuk majd, itt csak annyit jegyeznék meg, hogy a 124 év, amíg élt a krónika szerint, nyilván nem reális, de megfejthető. Egy akkori magas életkorral számolva (70-80 év), Attila halála 560 körüli születési idővel számolva, 630-640 körülire tehető. Viszont a hunokról szóló fejezetekben a későbbi események említései (burgundiai Zsigmond király és Krimhilde a 6. századból), a keresztényeknek a Krisztus születésétől számított időszámolására való átváltási/számolási hibákból adódtak.

Az alább következő táblázatok első sorában lévő rövidítések magyarázata:

A oszlop: ***i. sz. (hibás)*** *= mai időszámításunk, amiről azt hisszük, hogy valós.*
B oszlop: ***olim.*** *= olimpiai sorozat, az olimpiai évek 4-es csoportjának száma.*
C oszlop: ***olimpiad*** *= az olimpiai évek számolása a kezdetektől.*
D oszlop: ***ab urbe condita*** *= a város (Róma) alapításától fogva.*
E oszlop: ***philipposz*** *= inkább Nagy Sándor halálától számítva.*
F oszlop: ***szeleukida*** *= I. Szeleukosz hatalomra jutásától számítva.*
G oszlop: ***Julius c.*** *= Julius cézár naptárreformjától számítva.*
H oszlop: ***alexandriai*** *= az alexandriai időszámítás kezdete.*
I oszlop: ***Augustus*** *= Augustus naptár módosítása utáni évek száma.*
J oszlop: ***bizánci*** *= a bizánci időszámítás kezdete.*
K oszlop: ***Dio = biz + 284*** *= a bizánci időszámításhoz hozzáadott 284 év.*
L oszlop: ***Dio Kr*** *= Dionysius, a Krisztus születése után számolt évek.*
M, P, V oszlop: ***indictio*** *= 15 éves adózási ciklus számolása.*
N oszlop: ***Hyeronimus = Dio + 16*** *= Eusebios 16 éves változtatása, amivel az Augustus-féle számolást visszatette a Julián időszámításra (Hieronymus krónikájában maradt nyoma).*
O oszlop: ***Hyeronimus Kr*** *= Eusebios szerint a Krisztus születése után számolt évek (Hieronymusnál).*
Q oszlop: ***chronicon paschale*** *= a Húsvéti krónika időszámítása.*
R oszlop: ***bizánci Hyer + 23*** *= a római Eusebios számolása megnövelve az ab urbe condita és az olimpiai számolás különbségével.*
S oszlop: ***bizánci Kr*** *= a bizánci időszámítás Krisztus születésére való átszámolása (itt 1 éves csúszás van az indictio miatt, ami Hieronymusnál jött létre).*
T oszlop: ***BK + 150*** *= V. (később Bíborbanszületett) Konstantin változtatása.*
U oszlop: ***BK + 150 Kr*** *= a bizánci időszámítás Krisztus születésére való átszámolása.*
W oszlop: ***bizánci - 5200 rómaira*** *= bizánci- 5200 vissza a rómaira, a mai időszámításunk, amiről azt hisszük, hogy az A oszlop szerinti (632 év többlettel).*

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z	A
1	Lsz. (hif	olim.	olümpiá	ab urbe	philippc	szeleuki	Julius c.	alexand	Augusti	bizánci	Dio = bi	Dio Kr	indicti	Hyeroni	Hyeroni	indicti	chronic	bizánci	biz Kr (1	BK + 15	BK + 15	indicti	bizánci	megjegyzés	Bizánc	magyarok	
996	221		995	972	543	532	264	5713	248	5729	6013	532	10	6029	548	11	5720	6052	544	6202	*694*	7	*852*	Dionysius változtatása			
997	222		996	973	544	533	265	5714	249	5730	6014	533	11	6030	549	12	5721	6053	545	6203	*695*	8	*853*				
998	223	250	997	974	545	534	266	5715	250	5731	6015	534	12	6031	550	13	5722	6054	546	6204	*696*	9	*854*				
999	224		998	975	546	535	267	5716	251	5732	6016	535	13	6032	551	14	5723	6055	547	6205	*697*	10	*855*				
1000	225		999	976	547	536	268	5717	252	5733	6017	536	14	6033	552	552	5724	6056	548	6206	*698*	11	*856*				
1001	226		1000	977	548	537	269	5718	253	5734	6018	537	537	6034	553	1	5725	6057	549	6207	*699*	12	*857*				
1002	227	251	1001	978	549	538	270	5719	254	5735	6019	538	1	6035	554	2	5726	6058	550	6208	*700*	13	*858*				
1003	228		1002	979	550	539	271	5720	255	5736	6020	539	2	6036	555	3	5727	6059	551	6209	*701*	14	*859*				
1004	229		1003	980	551	540	272	5721	256	5737	6021	540	3	6037	556	4	5728	6060	552	6210	*702*	552	*860*	Antiochia elfoglalása perzsák 2 x 256, 540			
1005	230		1004	981	552	541	273	5722	257	5738	6022	541	4	6038	557	5	5729	6061	553	6211	*703*	1	*861*	Attila születése (74 évig élt)			
1006	231	252	1005	982	553	542	274	5723	258	5739	6023	542	5	6039	558	6	5730	6062	554	6212	*704*	2	*862*	(szarmata és korai avar) hunok bejövetele			
1007	232		1006	983	554	543	275	5724	259	5740	6024	543	6	6040	559	7	5731	6063	555	6213	*705*	3	*863*				
1008	233		1007	984	555	544	276	5725	260	5741	6025	544	7	6041	560	8	5732	6064	556	6214	*706*	4	*864*	(késői avar) hunok bejövetele			
1009	234		1008	985	556	545	277	5726	261	5742	6026	545	8	6042	561	9	5733	6065	557	6215	*707*	5	*865*				
1010	235	253	1009	986	557	546	278	5727	262	5743	6027	546	9	6043	562	10	5734	6066	558	6216	*708*	6	*866*	(korai avar) hunok bejövetele			
1011	236		1010	987	558	547	279	5728	263	5744	6028	547	10	6044	563	11	5735	6067	559	6217	*709*	7	*867*		I. Baszileiosz 867-886		
1012	237		1011	988	559	548	280	5729	264	5745	6029	548	11	6045	564	12	5736	6068	560	6218	*710*	8	*868*				
1013	238		1012	989	560	549	281	5730	265	5746	6030	549	12	6046	565	13	5737	6069	561	6219	*711*	9	*869*				
1014	239	254	1013	990	561	550	282	5731	266	5747	6031	550	13	6047	566	14	5738	6070	562	6220	*712*	10	*870*				
1015	240		1014	991	562	551	283	5732	267	5748	6032	551	14	6048	567	567. s	5739	6071	563	6221	*713*	11	*871*	Censorinus egyeztetése			
1016	241		1015	992	563	552	284	5733	268	5749	6033	552	552	6049	568	1	5740	6072	564	6222	*714*	12	*872*	longobárdok Itáliába		magyarok jövetele (Kézai Simon)	
1017	242		1016	993	564	553	285	5734	269	5750	6034	553	1	6050	569	2	5741	6073	565	6223	*715*	13	*873*				
1018	243	255	1017	994	565	554	286	5735	270	5751	6035	554	2	6051	570	3	5742	6074	566	6224	*716*	14	*874*				
1019	244		1018	995	566	555	287	5736	271	5752	6036	555	3	6052	571	4	5743	6075	567	6225	*717*	567. s	*875*	Dacia kiürítése (Aurelianos)			
1020	245		1019	996	567	556	288	5737	272	5753	6037	556	4	6053	572	5	5744	6076	568	6226	*718*	1	*876*				
1021	246		1020	997	568	557	289	5738	273	5754	6038	557	5	6054	573	6	5745	6077	569	6227	*719*	2	*877*				
1022	247	256	1021	998	569	558	290	5739	274	5755	6039	558	6	6055	574	7	5746	6078	570	6228	*720*	3	*878*	(korai avar) hunok bejövetele			
1023	248		1022	999	570	559	291	5740	275	5756	6040	559	7	6056	575	8	5747	6079	571	6229	*721*	4	*879*	(késői avar) hunok bejövetele			

1. táblázat.

Az első sorban vannak tehát beírva, hogy az oszlopok milyen évszámokat tartalmaznak.

Itt annyit kell tudni, hogy az Eusebios 16 éves változtatása (ami Hieronymus krónikájában lett megörökítve) miatt egy évvel elcsúszott az indikció 15 éves ciklusa (de az évszámok nem változtak meg), a lilával jelzett bizánci Krisztus utáni dátumok pedig 4 évvel nem stimmelnek. A táblázaton látható Dionysius változtatása, hogy a római (Augustus) időszámítás 247. éve után, 532 évet számolt Krisztus után. Utána 10 évvel már érkeznek a hunok (szarmata néven) 258-ban, és a keresztény számítás szerint 300 évvel később már avar néven 558-ban. (A hunok érkezése még nem a Kárpát-medencét jelenti, nem oda történt, hanem az Al-Duna feletti részeken, de erre már felfigyeltek a rómaiak.) Mivel a keresztény időszámítás és a római időszámítás között először 284 év, majd utána 300 év különbség keletkezett, ezt a hézagot az események átszámozásával és megismétlésével töltötték fel, vagyis a római 260-370-ig tartó 110 évet, még egyszer leírták 370-480-ig (ebből lett a hun kor), majd 480-tól a római 180-370 közötti 190 évet újra felhasználták és 480-670-ig számolták. A későbbi változtatások miatt látszik a késői avar érkezés két dátuma is, mert itt is számoltak 16 év különbséget, tehát a kisebb érték a pontosabb, helyesebb.

ATTILA KIRÁLY MEGNŐSÜL

(24.) *„Attila negyvennégy évig királykodott, öt esztendeig vezérkedett, százhuszonnégy évig élt. Meghalt az után a magyarok pannoniai bejövetelének hetvenkettedik, az Úr megtestesülésének négyszáznegyvenötödik esztendejében, II. Marcianus császár és I. Gelasius pápa idejében."*

Ebben az idézetben több számmal találkozunk, egy elég magas életkorral, amihez itt annyit jegyeznék meg, hogy a 124 év, mind a rovásírásban, mind a római számoknál hasonlóan épül fel, az I egy vonás, a kettő II két vonás, stb. A további számjegyek is hasonlóan épülnek fel, az öt, a tíz, az ötven, a száz és az ezer, egy-egy jelnek (betűnek) felelnek meg. Ha tudjuk, hogy a másolások során a krónikákban keletkezhettek elírások, hibák, akkor egy olyan adat, mint az ötven, tíz, tíz, egy, egy, egy, egy, azaz hetvennégy, egy másolási hibából lehet akár száz, tíz, tíz, egy, egy, egy, egy, azaz százhuszonnégy.

De a 74 év lehetett 50 évvel nagyobb a Toursi Gergely féle idő elszámolás miatt is.

Ezt azonban most még hagyjuk, menjünk tovább Attila halálának évéhez, ami 445, és a hozzá társított két személy, II. Marcianus császár és I. Gelasius pápa. Marcianus császárt nem a római császárok felsorolásánál, hanem a bizánci császároknál találjuk:

Marcianus (450-457) Arcadius veje, II. Theodosius sógora.

Az Attila halálához jegyzett pápa I. Geláz 492-496 között volt pápa, és mint fentebb már láttuk, ő volt az, aki Dionysiust Rómába hívta a Húsvét-számítások miatt. Viszont az ő pápasága sem egyezik a krónika adatával, legalább 47 évvel későbbre van jegyezve a pápák listájában.

Jánosi Monika szerint[196] Dionysius (497!-540), akit Geláz pápa (492-496) hívott Rómába, Symmachus (498-514) pápasága alatt szerkesztette össze azt a kánongyűjteményt, amelyet feltehetően Hadrián pápa idején (772-795) újraszerkesztettek *Corpus codicis canonum,* vagy *Dionysiana* néven. Már az is érthetetlen, hogy hívhatta Jánosi Monika szerint a 497-ben született Dionysiust Geláz pápa Rómába, mikor Geláz a történelemkönyvek szerint 496-ban meghalt, és hogy írhatott/szerkeszthetett egy tizenéves gyermek kánongyűjteményt. Itt kell még megjegyezni, hogy a sok hamisnak tartott középkori oklevél nem biztos, hogy hamis, de az időelszámolások miatt mindenképpen felülvizsgálandó, mint pl. a híres-nevezetes konstantinusi pápai adománylevél esete.

Visszatérve a témánkhoz, Geláz pápa is 47 évvel későbbi dátumhoz van feljegyezve a krónika szerint, mint Attila 445-ös halála. Miután Celesztin pápa is későbbi dátummal szerepel a hunok bejövetelekor, a két dátum együtt azt mutatja, hogy nem elírásokról van szó, hanem másról. Pontosan arról, hogy akár Dionysius, akár Eusebios helyezte először előbbre az időszámításban Krisztus születési idejét, ez a 284 vagy 300 év a történelmi események időbeli elcsúszását és duplikációját teremtette meg, mivel a korabeli krónikások a római és a keresztény időszámítások évei szerint is feljegyezték.

A pápák névsora egy kb. 50 éves csúszást mutat az eseményekhez képest, erről később lesz még szó. Mivel a magyar krónikák mindegyike csak a hunok és utánuk a magyarok bejöveteléről tudósít (avarokról nem tudva), ami között viszonylag rövid idő, 100 vagy 104 év telik el (krónikásaink szerint öt generációnyi idő, de nem a bejöveteltől, hanem Atilla halála után), ebből látható, hogy a magyar krónikások csak később vették át az időugrás plusz éveit. Menjünk is tovább a hunok után a magyarok bejöveteléhez, de még előtte nézzük meg, hogyan került Macrinus neve a krónikába.

[196] Jánosi Monika: *Törvényalkotás a korai Árpád-korban.* Szegedi Középkorász Műhely, 1996.

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z
1	i.sz. (hit	olim.	olümpia	ab urbe	philippc	szeleuk	Julius c.	alexand	Augustu	bizánci	Dio = bi	Dio Kr	indicti	Hyeroni	Hyeroni	indicti	chronic	bizánci	biz Kr	(1 BK + 15	BK + 15	indicti	bizánci	megjegyzés	Bizánc	magyarok
1070	295	268	1069	1046	617	606	338	5787	322	5803	6087	606	9	6103	622	10	5794	6126	618	6276	*768*	6	*926*		Nagy Károly uralkodás	ának kezdete
1071	296		1070	1047	618	607	339	5788	323	5804	6088	607	10	6104	623	11	5795	6127	619	6277	*769*	7	*927*			
1072	297		1071	1048	619	608	340	5789	324	5805	6089	608	11	6105	624	12	5796	6128	620	6278	*770*	8	*928*			
1073	298		1072	1049	620	609	341	5790	325	5806	6090	609	12	6106	625	13	5797	6129	621	6279	*771*	9	*929*			
1074	299	269	1073	1050	621	610	342	5791	326	5807	6091	610	13	6107	626	14	5798	6130	622	6280	*772*	10	*930*			
1075	300		1074	1051	622	611	343	5792	327	5808	6092	611	14	6108	627	627	5799	6131	623	6281	*773*	11	*931*			
1076	301		1075	1052	623	612	344	5793	328	5809	6093	612	612	6109	628	1	5800	6132	624	6282	*774*	12	*932*			
1077	302		1076	1053	624	613	345	5794	329	5810	6094	613	1	6110	629	2	5801	6133	625	6283	*775*	13	*933*			
1078	303	270	1077	1054	625	614	346	5795	330	5811	6095	614	2	6111	630	3	5802	6134	626	6284	*776*	14	*934*	Attila halála (szarmata	és korai avar kor)	
1079	304		1078	1055	626	615	347	5796	331	5812	6096	615	3	6112	631	4	5803	6135	627	6285	*777*	627	*935*			
1080	305		1079	1056	627	616	348	5797	332	5813	6097	616	4	6113	632	5	5804	6136	628	6286	*778*	1	*936*			
1081	306		1080	1057	628	617	349	5798	333	5814	6098	617	5	6114	633	6	5805	6137	629	6287	*779*	2	*937*			
1082	307	271	1081	1058	629	618	350	5799	334	5815	6099	618	6	6115	634	7	5806	6138	630	6288	*780*	3	*938*	Attila halála (korai és	késői avar kor)	
1083	308		1082	1059	630	619	351	5800	335	5816	6100	619	7	6116	635	8	5807	6139	631	6289	*781*	4	*939*			
1084	309		1083	1060	631	620	352	5801	336	5817	6101	620	8	6117	636	9	5808	6140	632	6290	*782*	5	*940*			
1085	310		1084	1061	632	621	353	5802	337	5818	6102	621	9	6118	637	10	5809	6141	633	6291	*783*	6	*941*	Nagy Constantin halála		
1086	311	272	1085	1062	633	622	354	5803	338	5819	6103	622	10	6119	638	11	5810	6142	634	6292	*784*	7	*942*	II. Constantinus 337–	Constans 337-350	II. Constantius 337-3
1087	312		1086	1063	634	623	355	5804	339	5820	6104	623	11	6120	639	12	5811	6143	635	6293	*785*	8	*943*			
1088	313		1087	1064	635	624	356	5805	340	5821	6105	624	12	6121	640	13	5812	6144	636	6294	*786*	9	*944*			
1089	314		1088	1065	636	625	357	5806	341	5822	6106	625	13	6122	641	14	5813	6145	637	6295	*787*	10	*945*	Herakliosz (Nagy Constantin) halála		
1090	315	273	1089	1066	637	626	358	5807	342	5823	6107	626	14	6123	642	642	5814	6146	638	6296	*788*	11	*946*	III. Kónsztantinosz 64	II. Kónsztasz 641-668	Hérakleónasz 641
1091	316		1090	1067	638	627	359	5808	343	5824	6108	627	627	6124	643	1	5815	6147	639	6297	*789*	12	*947*		IV. Kónsztantinosz 668-685	
1092	317		1091	1068	639	628	360	5809	344	5825	6109	628	1	6125	644	2	5816	6148	640	6298	*790*	13	*948*			
1093	318		1092	1069	640	629	361	5810	345	5826	6110	629	2	6126	645	3	5817	6149	641	6299	*791*	14	*949*	*Attila halála (korai avar kor)*		
1094	319	274	1093	1070	641	630	362	5811	346	5827	6111	630	3	6127	646	4	5818	6150	642	6300	*792*	642	*950*	*Attila halála (korai avar kor)*		
1095	320		1094	1071	642	631	363	5812	347	5828	6112	631	4	6128	647	5	5819	6151	643	6301	*793*	1	*951*			
1096	321		1095	1072	643	632	364	5813	348	5829	6113	632	5	6129	648	6	5820	6152	644	6302	*794*	2	*952*			
1097	322		1096	1073	644	633	365	5814	349	5830	6114	633	6	6130	649	7	5821	6153	645	6303	*795*	3	*953*	*Attila halála (korai és*	*késői avar kor)*	

2. táblázat.

Ezen a táblázaton az Atilla halála dátumok látszódnak, ha Atilla korát helyesen veszem 74 évnek, és a hunok bejövetelétől számolva Atilla haláláig 72 év telt el, ahogy Kézai Simon megírta. A római időszámítás szerint Atilla a szarmata kor végén halt meg 330 körül (lásd kétéves szarmata belháború), a keresztény időszámítás szerint pedig 630-ban, amit 16 évvel későbbre tettek 645-re. Itt is lezajlott egy kétéves belháború, csak már az avarok között. Jól látszik, hogy a halála dátumát 16 évvel későbbre is számolták, így jött létre a 645-ös dátum, majd V. Konstantin 150 éves változtatása után a 780-as dátumból lett 795-t, ami után 100 évvel később jönni fognak a magyarok.

Az utólag számolt hun korban pedig 373-tól számítva 72 évvel később lett Atilla halála 445-re téve, és persze itt is lezajlott a kétéves belháború Atilla fiai között a trónutódlásért.

A 445-höz számolva 100 évet 545-ben jönnek a magyarok, és mit látunk a történelemben, kb. 16 évvel később 558-ban megjelennek az avarok.

A MAGYAROK ELSŐ BEJÖVELELE PANNONIÁBA

„Abban az időben Pannonián, Pamphylián, Phrygián, Macedonián és Dalmácián a sabariai származású, longobárd nemzetiségű Macrinus fejedelem uralkodott, ki hadban jártas férfiú volt; megtudván, hogy a hunok a Tisza fölött megtelepedtek, és napról napra pusztítják országát, visszariadt attól, hogy országa szülötteivel támadjon rájuk; elküldte követeit a rómaiakhoz, és tőlük kért segítséget a hunok ellen: mert hiszen a római császár kegyelméből bírta mindama földeket. A rómaiak pedig abban az időben az alemán származású Veronai Detrét a maguk akaratából királyul rendelték maguk fölé, őt kérték, hogy vigyen Macrinusnak segítséget; ez készséges szívvel beleegyezett; itáliai, germán és más, a nyugati részek mindenféle nemzetéből való seregével elindult.”

Láttuk az előbbi idézeteknél, hogy a két pápa, akiket a Képes Krónika a hunok bejöveteléhez és Attila halálához társított, 47-49 évvel későbbre került a mai pápa névsorban az idő elszámolása miatt. Hasonló történhetett a római Macrinusszal is, csak ő 50 évvel korábban szerepelt a római császárok listáján. Kézai Simon leírása nagyjából egy szóval tér el a krónikától, mégpedig, hogy Macrinus tetrarcha volt.

A tetrarchia kora pedig a később élt Diocletianus császárhoz köthető.

„S minthogy azon időben Pannoniát, Pamfiliát, Frigiát, Macedoniát és Dalmatiát a longobárd nemzetből Szabaria városából származott Macrinus hadfolytatásban tanult tetrárkha kormányozta, hallván hogy a húnok a Tisza mellé telepedtek s országát napról napra szaggatják, országa népével rájok támadni félvén, követeket külde a rómaiakhoz, hogy a húnok ellen hadi népet és segítséget kérjen, mert a rómaiak részéről parancsol vala az említett országokban.”

Marcus Opellius Macrinus (szül. 164-ben, majd lett császár egy rövid időre 217-től 218-as haláláig) praefectus praetorio volt, több provincia vagyis tartomány vezetője, mint ahogy a krónika említi, így biztosan nem kitalált uralkodó, ahogy egyes történészek vagy fordító/jegyzetíró személyek elképzelték.

A másik említett személy veronai Detre, akit Nagy Theoderich-kel (uralk. 474-526) azonosítanak a történészek, csak ő szintén később élt és uralkodott, mint a hun Attila.

Nézzük azonban meg, hogyan alakul Nagy Theoderich kora, ha Dionysius 284 éves idő eltolásával csökkentjük. Levonva a 284 évet Theoderich máris Macrinus kortársa lesz, hiszen uralkodási ideje akkor 190-242 közé esik.

Mivel az egész középkor ideje, a keresztény időszámításra való utólagos átszámolásokból alakult ki, így nem lehet hibáztatni a krónikásokat, hogy oda nem illő személyeket írtak a krónikába, vagy nem jól számolták az események idejét, mert a dátumok és nevek többször is változtak és lettek átírva az évek múlásával.

Így lett például a 3. századbeli Sapor perzsa uralkodó (julián időszámítás kb. 250), a 6. században Huszrau, Khoszroesz (Dionysios időszámítása szerint 534), akiknek mind a cselekedeteik, mind a gyermekeik neve, Hurmuz, Bahrám és Narses, és az egyik unokája (Hurmuz fia II. Huszrau néven) is megegyezik.

Ugyanígy egy személy volt a 4. század elején hatalomra került Nagy Konstantin (julián időszámítás kb. 306) és a 7. században Bizáncban uralkodó Hérakleios (Dionysios időszámítása szerint 590 + kb. 21 év a római és görög időszámítás különbsége miatt = 610), mindkettő 31 évig volt hatalmon, és a gyermekeik neve szintén megegyezik, mint Constantius, Constantinus és Constans.

KEZDŐDIK AZ ELŐBESZÉD A MÁSODIK BEJÖVETELRŐL ÉS A MAGYAROK SZERENCSÉS MEG SZERENCSÉTLEN DOLGAIRÓL

(26.) *„Az Úr megtestesülésétől számított hatszázhetvenhetedik évben, száznégy esztendővel Attila magyar király halála után, III. Constantin császár és Zakariás pápa idejében – mint az meg van írva a rómaiak krónikájában – a magyarok másodízben jöttek ki Szittyaországból, ilyeténképpen: Ögyek fia Előd, Szittyaföldön Eunodubilia leánytól fiat nemzett, kinek neve lőn Álmos, annak okáért, mert anyjának álmában keselyűforma madár jelent meg, amikor terhes állapotban volt; méhéből rohanó patak fakadt, meggyarapodott, de nem a maga földjén, ebből azt jósolták, hogy ágyékából dicső királyok származnak.”*

„Az Úr megtestesülése után hatszázhetvenhetedik évben, száz évvel Attila király halála után, a nép nyelvén magyarok vagy hunok, latinul pedig ungarusok, III. Constantinus császár és Zakariás pápa idejében ismét benyomultak Pannoniába.”

Elérkeztünk a történészek által leginkább tévesnek gondolt időponthoz, vagyis a magyar honfoglalás idejéhez. Vegyük itt is először szemügyre a dátumot és a hozzá kapcsolt személyeket. Az évszám 677, és III. Constantinus vagy inkább Konstantínosz, mivel a bizánci császárokra a latin helyett görögös elnevezést használjuk.

III. Kónsztantinosz Hérakleiosz császár fia, csak rövid ideig volt császár 641-ben, mivel pár hónap után meghalt. A 677. évet IV. Kónsztantinosznál találjuk, aki Hérakleiosz császár másik fiának II. Kónsztansznak a gyermeke, legalább is most így tanítják az iskolában. Pápának Zakariás pápa van megadva a krónikában, aki 741-752 között töltötte hivatását, a 677. évtől ez jóval távolabbi dátum, legalább 64 évvel későbbi. Csak közbeszúrásként, a több mint 100 évvel későbbi Thuróczy-krónikában a magyarok jövetelének dátuma már igazodik Zakariás pápához a 745-ös dátummal.

A 677-es dátumnak inkább Kézai Simonnak a hunok jöveteléhez adott 700-as évhez lehet köze, mivel Kézai 23 évvel korábbra számolta mind a hunok, mind a magyarok érkezését, (700 és 872), viszont a Képes Krónika szerzője szintén 23 évet vont le a 700-ból, csak ő a magyarok második bejöveteléhez társította, mivel nála a hunok 373-ban érkeztek, ahogy Thuróczy-nál is, akinél viszont Konstantinból már az V. lesz.

Miután a krónikából azt tudjuk, hogy a hunok és utánuk csak a magyarok jöttek honfoglalóként a Kárpát-medencébe, és már Kézai Simon megírta, hogy a hunok bejövetelétől Attila haláláig 72 év, Attila halálától pedig a magyarok jöveteléig 100 esztendő telt el. Viszont azt is láttuk, hogyan helyezte Dionysius 284 évvel előbbre Krisztus születési dátumát, nézzük tehát meg, ez hogyan hatott a hun történetre.

Dionysios a 3. században élt, és még az ő életében történt, hogy a római birodalmat megtámadták a gótok, akik egy velük rokon néppel, a gepidákkal háborúba keveredtek a római birodalom pannoniai határán túl, a Duna és a Tisza folyó közti területen.

A gótok végül a keletről érkező „szarmaták” segítségével megsemmisítik a gepidákat, majd tovább vonulnak a Balkán felé.

Ugyanilyen események zajlanak a 6. században is, csak a gótok helyett langobardokat emlegetünk. A langobardok ugyanúgy támadták a „római birodalmat”, ugyanúgy keveredtek háborúba a gepidákkal, és ugyanúgy keletről érkező segítséggel, az avarokkal szövetségben semmisítik meg a gepidákat. Itt pontos dátumunk is van a langobardok Balkán felé vonulására, és azt is tudjuk, hogy onnan tovább menve Itália felső részét is megszállják. A langobardok Itália felé indulása a Kárpát-medencéből 568. április 1. Húsvét napján történt.

Miután Dionysius a keresztény időszámítást megalkotta (bár csak „jóval később”, a 11. század után kezdték el kiterjedtebben használni, legalább is ezt tanítják), így azt tudjuk, hogy ő 284 évvel (pontosabban 285-tel, hogy kijöjjön a Nagy Ciklus), amikor a rómaiak 247. (247 = 13 x 19) éve után toldotta be a 284 (285 = 15 x 19) évet, hogy pontosan 532-re essen a keresztény időszámolás kezdete. De azt is tudjuk, hogy már a 4. század elején élt Eusebios ezt 16 évvel javította, és nem megfeledkezve az Augustus császár után indult két időszámításról, ami között két év különbség található, kiszámolhatjuk a gótok indulási idejét is (568-284 = 284, 284-16 = 268, 268-2 = 266 vagy 268+2 = 270). Tehát, körülbelül 266-270-ben a gepidák legyőzése után a gótok a Balkán felé indulnak (ez Dacia kiürítése), a Kárpát-medencében pedig szarmata uralom kezdődik, ahogy 568 után avar uralom. (A Krisztus születésétől számolt időszámítás évei 44 évvel kevesebbek, mint a Julián évek, de a Julián dátumok néhány helyen átszámolás nélkül kerültek át a keresztény időszámításba.)

Hogyan kapcsolódik ez a két esemény a hunokhoz és a magyarokhoz?

Úgy, hogy mind a 3. században érkező „szarmaták” és a 6. században érkező „avarok” azonosak a krónikáink által megírt hunokkal. A 4. században (373) érkező hunok, maguk előtt hajtva a gótokat érkeznek a Kárpát-medencébe, de a gót–gepida háború itt nem lett megörökítve. Mivel Mócsy András[197] szerint a szarmatáknak erről az idejéről, igen kevés figyelembe vehető adatunk létezik, de például az alföldi Csörsz-árok keletkezését erre a korra teszi, ugyanakkor megjegyzi, hogy más adatok pedig a 8. század végi építésre utalnak (vagyis a késői avar korra). Szádeczky-Kardoss Samu[198] pedig az avar történetet elemzi könyvében és az avar történelem eseményei nagyfokú azonosságot alkotnak a hun történettel, így azonosak a korai és a kor végén történő csaták irányai és helyszínei, valamint az egymásutániságuk is. Sőt az idejük is megegyezik, mind a három korszak, a szarmata, a hun és a korai avar is 72 évig tartott, ahogy azt Kézai Simon megadta a gestájában. Mind a hunok, mind az avarok érkezésükkor először „francia” földre portyáznak, utána Dalmácia és az Illyrikum megtámadása zajlik, majd a késői csaták is ugyanazok, sorrendben Niš és Serdica lerombolása, utána Konstantinápoly ostroma, és a kor végét mindkét esetben egy kétéves belháború zárja, ami a trónutódlás miatt tört ki. Ilyen kétéves belháború zárja a szarmata kor végét is, aminek kezdete kb. 258-260-ra tehető, vége pedig 330-332-re.

Bíborbanszületett Konstantin[199] így írt az avarokról, akiknek királya Attila:

„Van egy város Szpalató közelében, melyet Szalónának neveznek, Diokleciánusz császár műve, magát Szpalatót is Diokleciánusz építtette, és ott volt császári palotája, de nagyjai és a köznépből sokan Szalónában laktak. Ez a város volt egész Dalmácia feje. Nos, hát Dalmácia többi városából minden évben összegyűltek lovas katonák, és mintegy ezret kiküldtek Szalónából, s őrködtek a Duna folyónál az avarok miatt. Mert az avarok a Duna folyón túl tanyáztak, ahol most a nomád életet élő türkök vannak.”

Diocletianus korában a rómaiak szarmatának nevezték a keletről érkezett népet, a „6. században” pedig avarnak. A történészeink viszont az avar kort két, vagy mostanában már három részre bontották, így minimum egy korai és egy késői avar kort kell figyelembe vennünk. Nézzük meg, ez hogyan illeszkedik bele a hun történetbe.

[197] Mócsy András: *Pannonia a késői császárkorban.* Akadémia Kiadó, 1974.
[198] Szádeczky-Kardoss Samu: *Az avar történelem forrásai I.* József Attila Tudományegyetem, 1992.
[199] Bíborbanszületett Konstantin: *A birodalom kormányzásáról* [DAI: De administrando imperium]. Lectum Kiadó, 2003.

A KÉSŐI AVAR KOR

Az avar kor késői szakasza már egy másik időugrás következménye, ezt a nem sokkal később élt (V. vagy VII.) Konstantin, azaz a Bíborbanszületett császár hajtotta végre, ez kereken 150 év betoldást jelentett a bizánci időszámítás számaiban, így a bizánci 6307-es év 6457-re (a 6307 nem teljesen pontos dátum, pár év eltérés lehetséges) módosult. Erre mutatnak Bíborbanszületett Konstantinnak a fiának szánt útmutató könyvében a benne maradt időbeli elszólások.

DAI 22: *„Eddig az időpontig foglalta időrendbe az arabok éveit Szent Theofánisz, aki az úgynevezett Agrosz monostort alapította, s aki anyai nagybátyja volt Konstantinnak, a nagy kegyes és legkeresztényebb császárnak, az igen bölcs és erényes Leó császár fiának és a római birodalom jogarát egykor kezében tartó boldog emlékezetű Vazul unokájának.”*[200]

Hitvalló Szent Theophanész: 758–817.

Zoe Karbonopsina: 890?–919.

Bíborbanszületett Konstantin: 905–959 (Leó fia, Vazul unokája).

DAI 27: *„Iréne császárnő idejében a kiküldött Narszisz patrícius Beneventumot és Páviát kormányozta, s Rómát az athéni Zakariás pápa tartotta kezében.”*[201]

„Abban az időben a longobardok Pannóniában laktak, ahol most a türkök lakoznak. És Narszisz patrícius mindenféle gyümölcsöt küldött nekik és azt üzente, hogy... Meghalván ezt a longobardok, s magukhoz vévén a családjaikat, Beneventumba mentek.”[202]

A longobardok Itáliába vonulása: 568. április 1. Húsvét napja,

Narses halála: 568 vagy 573,

Zakariás pápa: 741–752,

Iréne császárnő: 797–802.

A második ugrást megelőzte a 3. századból 6. századivá lett bizánci–római birodalomban a görög hagyományokhoz való visszatérés, ami a görög olimpiai időszámítást is visszaállította, ezért Bizáncban 21-23 évvel későbbi dátumokat használtak, mint Rómában. A 8. században (III.) Leó császár fia (V.) Konstantin lett a császár, aki az apja vagy a hadsereg egyik vezetőjének (Romanosz) politikájával egyet nem értve, amikor hatalomhoz jutott, 150 évvel (az indictio 15 éves ciklusának 10 szeresével) előre állította a bizánci időszámítást, és így a 8. századból a 10. század lett. Maga (VII.) Konstantin felvette a Bíborbanszületett nevet és a krónikákat és egyéb írásbeli dokumentumokat a nagybetűs írásról, lemásoltatott és átíratott kisbetűs írással, de közben a dátumokat is kijavították. Konstantin természetesen még a bizánci időszámítást használta, ezekről csak jóval később számoltak át a Krisztus szerintire. A *Birodalom kormányzása* című művében fennmaradtak az elírásai, amik egy korábbi korra utalnak (200 évvel a longobardok után, vagy anyai nagybátyja Theofanisz). Ha ugyanis anyai nagybátyja Theophanes a 8. század közepén született, akkor Konstantin sem születhetett a 10. század elején, mivel az anyja, Zoé csak kb. 30 évig élt. A másik elszólása, hogy Eiréné, azaz Iréne császárnő Zakariás pápa kortársa és mindketten a longobardok Itáliába vonulása idejében, vagy nem sokkal utána éltek, ami Konstantin korától 200 évre esett.

Ez pedig nem lehetett a 10. században, mert onnan, 949-ből (bizánci idősz. 6457 = Kr. u. 949) visszaszámolva a 200 évet, 749-t kapunk, a langobardoknak Narszesz által való Itáliába vonulása pedig az 568-as évhez van jegyezve. Pontosan, hogy mikor osztották fel Lombardiát

[200] Uo. p. 55.
[201] Uo. p. 64.
[202] Uo. p.65.

maguk között, csak tippelhetünk, de biztos nem 180 évvel később, inkább 1-5 évvel az odaköltözés után. Miután Dionysius 284 évvel megnövelte a római évek számát, amit Eusebios még 16 évvel megváltoztatott, ezután jött Konstantin 150 éves változtatása. A kb. 180 évvel való eltérés így kétfelé 30-32 + 150 évre bontható. A 32 év megfelelhet 16+16 évnek, amiből az első 16 a julianusi és augustusi közti különbség, a második 16 év az Eusebios féle javítás. Közben arról is tudunk, hogy Toursi Gergely[203] még 50 évvel előbbre tette Krisztus születésének dátumát.

Nézzük át V. Konsztantinosz bizánci császár történetét:

Ragadványneve Kopronümosz (Trágyanevű, nyilván ez is nagyon zavarta a császárt). Konsztantinosz 718-ban született és kétéves korában, 720-ban lett apja társuralkodója. Felnőve kiváló hadvezérnek bizonyult, ám a történelemkönyvek szerint kiegyensúlyozatlan és indulatos személyiség volt. Uralkodása második évében hadjáratot indított Kis-Ázsián keresztül az arabok ellen, de sógora, Artabaszdosz fellázadt ellene és legyőzte, majd a képtisztelő párt segítségével Konstantinápolyban császárrá koronázták.

726-ban Leó a kiskorú Konsztantinosz nevében megjelentette az *Ekloga* címet viselő jogi kézikönyvet, amely alapvetően az I. Justinianus alatt összegyűjtött *Corpus Juris Civilis* kivonata volt, ami a mindennapi ítélkezés megkönnyítését szolgálta. (Bíborbanszületett Konstantin egyik fontos műve, a *De praefecturis*, amelyben a bizánci birodalom kormányzati statisztikáját közli, szintén Justinianus idejéből.)

726-ban aztán egy nagy földrengés és a keleti püspökök küldöttsége végleg meggyőzte a császárt arról, hogy az Isten is elítéli a szentképek tiszteletét. Leó eleinte csak prédikációkat tartott és tartatott az ikontisztelet ellen, majd megkezdte a különféle ábrázolások eltávolítását. Ezzel Konstantin hogy egyet értett-e vagy nem, nem igazán világos, mivel ő magát a legkeresztényibb császárnak tartotta, és valószínűleg éppen ez volt az egyik fő oka az idő elállításának. 751-ben azonban a már „századok óta" az Appennini-félszigeten garázdálkodó longobárdok bevették Ravenna városát, ezzel lefejezték a helyi bizánci adminisztrációt. II. (III.) István pápa jobbnak látta az „eretnek" V. Konstantin helyett lojálisabb védelmezőt szerezni, választottja pedig a Frank Királyság majordomusából lett királya, Kis Pippin lett. Kis Pippin fia pedig Nagy Károly, aki Konstantin művében is szerepel, sőt megemlíti fiát, Lajost, majd Lajos fiát, Lothárt, ezáltal a frankok történetében is megfigyelhetjük az időugrások nyomait. Nagy Károly megkeresztelése előtt I. Klodvig néven uralkodott (284 éves ugrás), életrajz írója Einhard pedig azért nem írt semmit a gyermek és ifjúkoráról, mert nem akarta a korábbi „pogány" uralkodót dicsőíteni. Klodvigból kb. 180 évvel később pedig II. Klodvig lett, akiknek a gyerekeik nevei is egyezik. Nagy Károly és Klodvig uralkodási ideje igazodik a hunok többször megörökített idejéhez, mivel ugyanazok az események történetek meg csak az évszámok változtak az idő számolások miatt.

Miután a bizánci Római Birodalomban is számolták az indictio 15 éves periódusait, de azt már kevéssé, hogy hányadik indictio is van valójában, a 150 éves változtatás semmilyen naptári problémát nem okozott, sőt Bizáncban emiatt jobban összezavarodott az idő, amikor a keleti keresztények a római időszámítással egyeztették az éveket. A bizánci keresztények annyira

[203] Toursi Gergely: *Korunk története.* Kalligram Kiadó, 2010. Toursi Gergely időszámítása: „A kezdetektől a vízözönig 2242 év, a vízözöntől a Vörös-tengeren történő átkelésig 1404 év, az átkeléstől az Úr feltámadásáig 1538 év, a feltámadástól Szent Márton haláláig 412 év, Szent Márton halálától a legutóbb emlegetett évig, azaz beiktatásom huszonegyedik évéig, – amely a római Gergely pápa uralkodásának ötödik, Gonthran király harmincegyedik, az ifjabb Childebertnek tizenkilencedik éve, – összesen 197 év telt el." Ha összeadjuk Toursi Gergely számait, akkor Krisztus feltámadásáig (más fordítás szerint testet öltéséig) 5184 év telt el, és akkor Krisztus 5150-ben született, szemben az 5200-as vagy az 5500-as dátummal.

megkavarodtak ettől a 150 éves eltéréstől, hogy a Bizánci Birodalom bukásáig a császárok névsorát többször megismételve rögzítették, de közben beleírták az aktuális, valós időben élt császárokat is.

Ez a változtatás tette a korai avar kort késői avar korrá, és itt tolódott 150 évvel későbbre a magyar bejövetel időpontja is, a Thuróczy krónikában írt 745-ről 895-re.

717-től 741-ig: III. Leon uralkodása,
741–743 között: egy trónbitorló van uralmon Artabaszdosz néven,
741, majd 743-tól 775-ig: V. Konstantin uralkodása,
775–780: V. Konstantin fia, IV. Leon,
780–797: VI. Konstantin,
797–802: Eiréné, azaz Iréne császárnő, aki Zakariás pápával a longobárdok idejében élt,
802–811: I. Niképhorosz.
717-hez 150 évvel később:
867–886: Baszileiosz, vagy Vazul (+21 év a római és a bizánci görög időeltérés miatt),
886–912: VI. Leon uralkodása,
912–913 között: egy trónbitorló van uralmon III. Alexandrosz néven,
913–959: VII. (Bíborbanszületett) Konstantin uralkodása,
959–963: VII. Konstantin fia, II. Rómanosz,
963–969: II. Niképhorosz

Mivel III. Leon fia V. Konstantin saját magából csinált VII. Konstantint (aki Bölcs VI. Leon fia), így V. és VI. Konstantin is a Bíborbanszületett császárt jelenti, aki után a fia uralkodott pár évig. Konstantin fia után mindkét korban Niképhorosz, egy udvari ember került hatalomra.

Érdekes mód ezután jobban összezavarodik a helyzet, császár lesz I. Joannész: 969–976, hogy azután 150 évvel később ismét császárrá legyen II. Ióannész néven:1118–1143, majd (mint a magyar krónikában) 104 évvel később,1222–1254: III. Ióannész lesz a császár.

V. Konstantin pedig tovább számolódik, a 741. évhez számolva 284 évvel később, 1025–1028: VIII. Konsztantinosz néven, majd 16 évvel később 1042–1055: IX. Konsztantinosz néven, újabb 18 év múlva 1059–1067: X. Konsztantinosz néven. Utána kicsit később újból felbukkan 1078–1081: III. Niképhorosz, majd 150-155 év elteltével, megint megjelenik Konstantin, 1204–1205: XI. Kónsztantinosz néven.

A késői avarok (a hunok) tehát így számolva (707) 723-ban érkeznek, Attila halála 72 év múlva (kb. 780) 794 vagy 795-ben történt, ekkor is lezajlik a kétéves belháború az uralkodás várományosai között, majd ezután rabolják ki az „avar” kincstárat a frankok és szállították el a kincseit vagy 15 megrakott szekéren. Ezt a késői avar kort használta fel a régész Makkay János arra, hogy a hun Attila helyett, kitaláljon egy avar kori Attilát, de az avarkori Attila ugyanaz volt, mint a hun Attila, csak az időszámolás miatt került más korba. Amúgy Makkay János helyesen gondolkozott, a magyarok jövetele előtt (895) száz évvel halt meg az „avar” Attila 795-ben.

Így együtt láthatjuk a hunok korszakát, négy különböző idősíkban:
– késői (III.) szarmata kor: kb. 260-263-től kb. 331-335-ig,
– hun kor: 373-tól kb. 445 vagy 454-ig,
– korai avar kor: kb. 558 vagy 573-tól 630 vagy 645-ig,
– késői avar kor: kb. 723-tól 795-ig.

Kr. u.	Julian	Augus	Augus	szarmata kor	pápák	hun kor	pápák	korai avar kor	pápák	késői avar kor	pápák
230	273	257	255			370	SZENT I. DAMÁZ	557	Huszrau a türkökkel megtámadja a hunokat (hefta	720	
231	274	258	256	gót támadás Bizánc városa ellen 258		371		558		721	
232	275	259	257			372		559		722	
233	276	260	258	Sapur fogságba ejti Valerianus császárt 259 vagy 26(		373	hunok 373	560		723	hunok (késői avarok)
234	277	261	259			374		561	III. JÁNOS	724	
235	278	262	260	Maximinus Thrax 235-238		375		562	Clothar király halála után	a hunok Galliára törnek 725	
236	279	263	261			376		563		726	
237	280	264	262			377		564		727	
238	281	265	263			378	hadrianapolisi csata gótok rómaiak ellen 378	565	lusztinianusz uralkodás	II. lusztinosz 565-578	728
239	282	266	264			379	Theodosius trónralépése előtt hun csapatok Galli	566		729	
240	283	267	265	Macrinus római császár	Censorinus egyeztetése	380		567	langobard - gepida háború 567		730
241	284	268	266	Diokletianus uralkodásá	II. Claudius Gothicus 268-2	381		568	longobardok Itáliába 568	Narses	731
242	285	269	267	Dénes pápa halála 268 (	SZENT I. FÉLIX † (?)	382	Theodosius szövetséget köt a gótokkal és Maced	569			732
243	286	270	268	Aurelianus uralma, Daci	Aurelianus 270-275	383	*langobard - gepida háború ?*	570			733
244	287	271	269	gót - gepida háború 271-272 / Sapur első győzelmeit		384		571	SZENT SZIRICIUSZ		734
245	288	272	270	"szarmaták" telepítése a	birodalomba 271 után	385		572			735
246	289	273	271	Gótok és gepidák összecsapása észak Daciában vag		386		573			736
247	290	274	272	Hurmuz halála vagy uralkodásának vége 274 / Bahrái		387		574			737
248	291	275	273	II. Huszrau a rómaiakhoz	SZENT EUTÜKHIANOSZ †	388		575	I. BENEDEK		738
249	292	276	274	Róma alapításától 1000.	Hurmuz halála vagy uralkod	389		576	Róma alapításától 1000. év		739
250	293	277	275			390		577			740
251	294	278	276	az alföldi szarmaták megtámadják a pannóniai határ		391		578	II. Tiberiosz 578 / Baján T	II. Tiberiosz 578-582	741
252	295	279	277			392		579	Sirmium ostroma	II. PELÁGIUSZ	742
253	296	280	278			393		580			743
254	297	281	279			394		581	Sirmium elfoglalása		744
255	298	282	280			395	Arcadius urakodása 395	Arcadius 395-408	582	II. Tiberiosz uralkodásán	Maurikiosz 582-602
256	299	283	281		SZENT KÁJUSZ †	396	a hunok megtámadják a birodalmat, először Dalm	583		746	
257	300	284	282	Diokletianus uralkodásá	Diocletianus 284-305	397		584		747	
258	301	285	283			398		585		748	

290	333	317	315			430		617		780	*Attila halála avar belhább*	VI. Kónsztantinosz 780-797
291	334	318	316			431		618		781	Konstntinápoly ostroma 781 arabok
292	335	319	317			432	SZENT III. SZIXTUSZ	619	Heraklios békekötése az	V. BONIFÁC	782
293	336	320	318			433		620			783
294	337	321	319	Nagy Constantin halála 337		434	Ruga váratlan halála 434	621			784
295	338	322	320			435	Attila és Buda a hunok élén	622			785
296	339	323	321			436		623			786
297	340	324	322			437	hun-burgund háború	624			787
298	341	325	323			438		625		I. HONORIUSZ	788
299	342	326	324			439	margusi békeszerződés	626	Konstantinápoly (Bizánc)	avar ostroma 626	789
300	343	327	325			440	Margus elfoglalása 440-	SZENT I. LEÓ 440-461	627		790
301	344	328	326			441	Sirmium és Singidunum eleste	628			791
302	345	329	327			442		629			792
303	346	330	328	szarmata belháború 330-331 (Attila halála)		443	Naissus és Serdica ostroma hun 443	630	Attila halála avar belháború 630-631		793
304	347	331	329			444	Konstantinápoly ostroma hun 444	631	Kuvrat az avarok ellen támad		794
305	348	332	330			445	Attila halála 445	hun belháború	632		795	Attila halála avar belháb	SZENT III. LEÓ 795-816
306	349	333	331			446		633			796
307	350	334	332			447		634			797	VI. Konsztantinosz uralk	Eiréné 797-802
308	351	335	333			448	Merovech frank 448-457	635			798
309	352	336	334		SZENT MÁRK	449		636			799
310	353	337	335	Nagy Constantin halála 337		450	II. Theodosius uralkodás	Marcianus 450-457	637		800	Nagy Károly koronázása 800
311	354	338	336			451	hun hadjárat Gallia ellen	638		SZEVERIN	801
312	355	339	337			452	hun hadjárat Itália ellen	639			802	Eiréné uralkodásának vége 802
313	356	340	338			453	Attila halála ? 453-454 h	Irnik 453 bolgár királylis	640		IV. JÁNOS	803
314	357	341	339			454	Attila halála ? 453-454	hun belháború	641	Heraklios uralkodásánal	II. Kónsztasz 641-668	804
315	358	342	340			455	Theuderik keleti gót 455-526	642		I. THEODÓROSZ	805
316	359	343	341			456		643			806
317	360	344	342			457	Childerich frank király 45	I. León 457-474	644		807
318	361	345	343			458		645	*Attila halála avar belháború 645*		808

3. táblázat. *A szarmata, a hun, a korai és késő avar kor párhuzamos, ill. egyidejű évei.*

A hun kor az üres évek kitöltése miatti számolásból került a 4-5. századba, miután a római időszámítás szerinti 3. század és a keresztény időszámítás szerinti 6. század között egy üres időszak keletkezett. A késői avar kor szintén üres évek kitöltése miatt került a helyére, miután egy 150 éves betoldás jött létre Bizáncban.

Ha a mindenkori Attila halálához számítjuk 100 évvel később a magyarok bejövetelét, akkor a következő számokat kapjuk:

331-335 +100 év = 431-435, 630 vagy 645 +100 év = 730 vagy 745,
445 vagy 454 +100 év = 545 vagy 554, 795 +100 év = 895.

Láthatjuk, hogy a különböző „időszámítások" számai egymásba érnek, így tudtak már egészen korán összekeveredni a krónikáink hun és magyar eseményei a dátumok szerint. Az úgynevezett magyar kalandozások pedig a hunok (avarok) elrabolt kincseinek visszaszerzésére irányultak, aminek nyomait Fehér Mátyás Jenő kutatta,[204] a Nagy Károly által az egyházaknak juttatott javak feljegyzései alapján. Miután a hunok minden évben nagy mennyiségű aranyat kaptak Bizánctól, amit „védelmi pénzként" fizettek, így lehettek benne olyan görög felirattal ellátott aranytárgyak, amik később a nagyszentmiklósi kincsből kerültek elő.

A Dionysius által létrehozott és utána még 16 évvel „javított", meg a Bíborbanszületett Konstantin által 150 évvel megnövelt keresztény időszámítás jó ideig párhuzamosan egymás mellett volt használatban, hiszen Rómában nem a bizánci időszámítást használták. De a 9. században a Teremtés utáni számolást már kevéssé használták és áttértek a Krisztus utáni számolásra. A rómaiak viszont ekkor az 5200-ra számolt születési időt vették figyelembe, míg a bizánciak 5509-től számolták, ezért a 11–13. században mindent a „nagyobb" római évszámokra javítottak, hogy az akkor már egyáltalán nem stimmelő időszámítást kiigazítsák.

A bizánci időszámítást még a *Chronicon Paschale* (Húsvéti Krónika) egy olimpiászny i idővel való elszámolása (4-5 év) és létrejöttének oka (hogy a Diocletianus és Constantin között eltelt 21-23 évet, 284 betoldott évvel dokumentálják Diocletianus és Herakliosz/Konsztantinosz közé) befolyásolta, ezért 16-18 + 5 évvel nagyobb számokat használtak. A korai keresztény évszámokat a római Augustus-féle naptári dátumokkal való egyeztetés, valamint a Julius cézár után indult Julián időszámításnak a kezdőpontjára való visszatérés is befolyásolta, hiszen az 44 évvel korábbról indult, mint Krisztus születési ideje (28 + 16 = 44). Ha ezt a két számot össze adjuk, 44 + 5 = 49, akkor majdnem 50 évet kapunk, ami lehet akár a pápák listájában látható eltérés, de egyezik a Toursi Gergely 50 éves elszámolásával is.

A *Chronicon Paschale*ban fennmaradt téves számolás szerint a 267. olimpia első éve i. sz. 287, de valójában, mivel Krisztus a 194. olimpiász 3. évében született (a. u. c. 752, olimp. 775), így a 267. olimpiász első éve (a. u. c. 1042, olimp. 1065) pedig az i. sz. 291. évvel egyezik. Ez az elszámolás okozta a 4-5 év különbségeket a különböző keresztény forrásokban fennmaradt dátumok között. A Teremtés utáni időszámítás éveit tehát 5500-ról először Dionysius tette 284 évvel kevesebbre, 5216-ra, ezt Eusebios tovább 5200-ra javította (ahogy Hieronymus krónikája rögzíti), majd Toursi Gergely pedig tovább csökkentette, 5150-re téve Krisztus születési idejét.

Bíborbanszületett Konstantin a bizánci évszámokat tolta előbbre 150 évvel, látva a római keresztények 300 éves változtatását. Ahogy a születési ideje Krisztusnak folyamatosan előbbre került a Teremtés utáni időszámításban, úgy növekedett a születési időtől számolt évek sora, és a krónikák dátumai folyamatos javításokkal átíródtak, pár helyen viszont megmaradtak az akkori számítások eredménye.

[204] Fehér Mátyás Jenő: *Az avar kincsek nyomában.* Ménrót Kiadó, 2000.

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z	AA
1	i.sz. (hi	olim.	olümpia	ab urbe	philippo	szeleuki	Julius c.	alexand	Augustu	bizánci	Dio = bi	Dio Kr	indicti	Hyeroni	Hyeroni	indicti	chronicc	bizánci	biz Kr (1	BK + 15	BK + 15	indicti	bizánci	megjegyzés	Bizánc	magyarok	
1186	411	297	1185	1162	733	722	454	5903	438	5919	6203	722	5	6219	738	6	5910	6242	734	6392	*884*	2	*1042*		IX. Kónsztantinosz 10	magyarok jövetele (Anonymus)	
1187	412		1186	1163	734	723	455	5904	439	5920	6204	723	6	6220	739	7	5911	6243	735	6393	*885*	3	*1043*				
1188	413		1187	1164	735	724	456	5905	440	5921	6205	724	7	6221	740	8	5912	6244	736	6394	*886*	4	*1044*		VI. León 886-912		
1189	414		1188	1165	736	725	457	5906	441	5922	6206	725	8	6222	741	9	5913	6245	737	6395	*887*	5	*1045*				
1190	415	298	1189	1166	737	726	458	5907	442	5923	6207	726	9	6223	742	10	5914	6246	738	6396	*888*	6	*1046*				
1191	416		1190	1167	738	727	459	5908	443	5924	6208	727	10	6224	743	11	5915	6247	739	6397	*889*	7	*1047*				
1192	417		1191	1168	739	728	460	5909	444	5925	6209	728	11	6225	744	12	5916	6248	740	6398	*890*	8	*1048*				
1193	418		1192	1169	740	729	461	5910	445	5926	6210	729	12	6226	745	13	5917	6249	741	6399	*891*	9	*1049*	magyarok jövetele (T	III. León halála / V. Ko	nstantín (később a Bíborbanszületett)	
1194	419	299	1193	1170	741	730	462	5911	446	5927	6211	730	13	6227	746	14	5918	6250	742	6400	*892*	10	*1050*				
1195	420		1194	1171	742	731	463	5912	447	5928	6212	731	14	6228	747	747	5919	6251	743	6401	*893*	11	*1051*		V. Konstantin 743–775	másodszor	
1196	421		1195	1172	743	732	464	5913	448	5929	6213	732	732	6229	748	1	5920	6252	744	6402	*894*	12	*1052*				
1197	422		1196	1173	744	733	465	5914	449	5930	6214	733	1	6230	749	2	5921	6253	745	6403	895	13	*1053*	magyarok jövetele (T	magyarok jövetele Árp	ád vezér	
1198	423	300	1197	1174	745	734	466	5915	450	5931	6215	734	2	6231	750	3	5922	6254	746	6404	896	14	*1054*				
1199	424		1198	1175	746	735	467	5916	451	5932	6216	735	3	6232	751	4	5923	6255	747	6405	897	747	*1055*				
1200	425		1199	1176	747	736	468	5917	452	5933	6217	736	4	6233	752	5	5924	6256	748	6406	898	1	*1056*				
1201	426		1200	1177	748	737	469	5918	453	5934	6218	737	5	6234	753	6	5925	6257	749	6407	899	2	*1057*		I. Iszaakiosz 1057–10	pozsonyi csata I. András	
1202	427	301	1201	1178	749	738	470	5919	454	5935	6219	738	6	6235	754	7	5926	6258	750	6408	900	3	*1058*				
1203	428		1202	1179	750	739	471	5920	455	5936	6220	739	7	6236	755	8	5927	6259	751	6409	901	4	*1059*		X. Kónsztantinosz 1059-1067		
1204	429		1203	1180	751	740	472	5921	456	5937	6221	740	8	6237	756	9	5928	6260	752	6410	902	5	*1060*			I. Béla 1060-1063	
1205	430		1204	1181	752	741	473	5922	457	5938	6222	741	9	6238	757	10	5929	6261	753	6411	903	6	*1061*				
1206	431		1205	1182	753	742	474	5923	458	5939	6223	742	10	6239	758	11	5930	6262	754	6412	904	7	*1062*				
1207	432		1206	1183	754	743	475	5924	459	5940	6224	743	11	6240	759	12	5931	6263	755	6413	905	8	*1063*		VII. Konstantín (a Bíb	Salamon 1063-1074	
1208	433		1207	1184	755	744	476	5925	460	5941	6225	744	12	6241	760	13	5932	6264	756	6414	906	9	*1064*				
1209	434		1208	1185	756	745	477	5926	461	5942	6226	745	13	6242	761	14	5933	6265	757	6415	907	10	*1065*	*magyarok jövetele (Thuróczy János)*		pozsonyi csata / Árpád halála	
1210	435		1209	1186	757	746	478	5927	462	5943	6227	746	14	6243	762	762	5934	6266	758	6416	908	11	*1066*				
1211	436		1210	1187	758	747	479	5928	463	5944	6228	747	747	6244	763	1	5935	6267	759	6417	909	12	*1067*				
1212	437		1211	1188	759	748	480	5929	464	5945	6229	748	1	6245	764	2	5936	6268	760	6418	910	13	*1068*				
1213	438		1212	1189	760	749	481	5930	465	5946	6230	749	2	6246	765	3	5937	6269	761	6419	911	14	*1069*				
1214	439		1213	1190	761	750	482	5931	466	5947	6231	750	3	6247	766	4	5938	6270	762	6420	912	762	*1070*		VI. León halála 912		
1215	440		1214	1191	762	751	483	5932	467	5948	6232	751	4	6248	767	5	5939	6271	763	6421	913	1	*1071*		VII. Konstantín (a Bíb	orbanszületett) 913-959	

4. táblázat.

Ezen a magyarok bejövetele és a bizánci császárok III. és VI. Leó, illetve V. és VII. Konstantin időbeli viszonya. Itt érdemes megnézni, hogy az első és az utolsó oszlop milyen értéket mutat. A hibás időszámítás szerinti első oszlop 422-t mutat a magyarok érkezésére, és van is egy krónika (Knauz-krónika), ahol 417-re tették a magyarok első érkezését (bár azt hiszem, ezt a hunoknak gondolták). Az utolsó W oszlopban viszont már 1053 van, ez pedig bizonyíték arra, hogy a magyarok kb. 400 éve (Árpádtól az Árpád-házi utolsó királyig) 150 év plusz időt biztos tartalmaz, a valós időszak csak kb. 250 év. Hiszen, ha 745-ben jöttek akkor 250 évvel később kb. 1000-ben, ha 895-ben jöttek akkor kb. 1150-ben, ha viszont 1053-ban jöttek, akkor 1301-ben lesz vége az Árpád-kornak. Ez a 150 év szerintem I. és II. András között hibádzik (uralkodása kezdetétől 1046 és 1205 között 159 év), és erre mutat például a Szent László alatti kun-besenyő betörések és a IV. Béla alatti tatárjárás hasonlósága. Ezt az időhiányt mutatja a krónika is, hiszen a Szent László után alig tud eseményekről, majd II. Andrástól lesz újra bővebb a leírás.

Lássunk most pár szakmai észrevételt:

Harmatta János írta Párducz Mihály művéről: *A szarmatakor emlékei Magyarországon*:[205]

„Párducz III. kötetének áttanulmányozásánál azonnal szembeötlik, hogy az ebben ismertetett leletek száma messze túlhaladja az első két kötetben közölt leletekét. Míg az első két kötet összesen 84 lelet leírását tartalmazza, addig a harmadik kötetben a szórványleleteket is beleszámítva 545 tételt találunk. A zavart csak fokozza Párducznak az a feltevése, hogy e csoport új néphullámmal áll kapcsolatban."[206]

„A halmos temetőket Párducz két, időben és területileg elkülönülő csoportra osztja. Az egyik az északi halmos temetők csoportja, amelynek magvát a hortobágyporosháti temetők alkotják. Ezeknek kezdetét Párducz i. u. 270—280-ra teszi, s valószínűnek tartja, hogy felnyúlnak a IV. század második felébe, sőt lehetséges szerinte, hogy elérik e század végét is."[207]

„A halmos temetők másik csoportjának zöme a Duna-Tisza közének déli részében fekszik, de ebbe a csoportba tartozik az aránylag messze északon fekvő jászalsószentgyörgyi halmos temető is. A déli csoport kezdete Párducz szerint az i. u. IV. század közepe tájára tehető. A végére vonatkozólag nem nyilatkozik, de a lelettérképen az egész halmos temetőcsoport felső határát i. u. 450-ben jelöli meg."[208]

„A későszarmatakori leletcsoportokat Párducz i. u. 270 és 450 közé helyezi, azonban ezek közül a korhatárok közül csak az első tekinthető pontosnak, a második egészen hozzávetőleges és bizonytalan."[209]

„Emellett felmerül az a kérdés is, hogy hogyan viszonylik a szarmatakor és a hunkor egymáshoz. Régészeti irodalmunkban ugyanis a IV. század végétől 453-ig terjedő időközt már hunkornak szokás tekinteni. A későszarmata leletanyagnak Párducz által adott kormeghatározása azonban teljesen elmossa a szarmatakor és a hunkor közötti határvonalakat."[210]

„Történeti szempontból a szarmatakor III. szakaszának felső határaként (mint más helyen részletesen bizonyítani fogjuk) leginkább az i. u. 335-ös időpont jöhet számításba."[211]

Ammianus Marcellinus: Róma története.[212] Adamik Tamás jegyzete a könyvben:

„Ammianus a 26. könyvét előszóval kezdi, akárcsak az elsőt, ami írói módszerének megváltozására utal. A 14–25. könyvek eseményeinek ő maga is tevékeny részese volt, a 26–31. könyvek történéseitől azonban már távolabb állt: a 364–378 közti éveknek (Valentinianus és Valens korának) nincs olyan hőse, mint Julianus volt."

Ammianus Marcellinus 330 körül született, meghalt 395/400 körül.

---

[205] Harmatta János: Párducz Mihály: A szarmatakor emlékei Magyarországon I-III. Archaeologica Hungarica XXV., XXVIII., XXX. Budapest, I. k. 1941. II. k. 1944./1947. III. k. 1951.; I. k. = 75 l. + I-XXXII. t., II. k. = 83 l. + I-LVII t., III. k. = 261 l. + I-CXLI t. Az I. és II. k. az Országos Magyar Történeti Múzeum, a III. k. a Magyar Tudományos Akadémia kiadása. Nagy 4°, magyarul és németül. *A Magyar Tudományos Akadémia Társadalmi-Történeti Tudományok Osztályának Közleményei*, 2 (2), 1952.
https://real.mtak.hu/178100/1/Harmatta%20J%C3%A1nos%20-%20P%C3%A1rducz%20Mih%C3%A1ly%20-%20A%20szarmatakor%20eml%C3%A9kei%20Magyarorsz%C3%A1gon%20I-III..pdf

[206] Uo. p. 221.

[207] Uo. p. 223.

[208] Uo. pp. 223-224.

[209] Uo. p. 235.

[210] Uo.

[211] Uo. p. 226.

[212] Ammianus Marcellinus: *Róma története.* Európa Könyvkiadó, 1993.

Ammianus Marcellinus könyvének a fejezetei nem a megfelelő sorban vannak, hanem kissé átrendeződtek az idők során. Ugyanis a 26. fejezettől (könyv) kezdődik a hunokról szóló írások sora, ami az író kora előtt volt (lásd késő szarmata kor 260–335) és amiről Ammianus nem számolhatott be saját tapasztalatai alapján. Így lehet, hogy nem annyira hiányos a könyve, hiszen az elölről hiányzó 13 fejezetből 6 fejezet a könyv végére lett illesztve.

A Bíborbanszületett Konstantin által a bizánci időszámításba betoldott 150 év átszámolása a keresztény időszámítás dátumaira először nem tűnt fel Rómában, később viszont ez okozhatta, hogy a 11. és a 13. század között nemcsak a Magyar Királyságban, hanem egész Európában újra helyesbítésre kerültek az évek. Az európai királyságokra is visszatérünk később.

Ha pedig a bizánci évszámokat nézzük, amikor 6307-ből 6457-t lett, vagyis a Teremtés 5509-hez számolva a Krisztus utáni 798-ból 948 lett.

Hogy ez pontosan hogyan és melyik évben változott, még nem teljesen tisztázott, de a 745-ös magyar honfoglalás, amiről Thuróczy írt, az 150 évvel tér el a 895-ös bejöveteltől. I. András (1046-1060) uralkodásának kezdete 159 évvel tér el II. András későbbi (1205-1235) királyságától. Figyelemre méltó még, I. Béla és III. Béla királyok hasonlósága is, miszerint nagytermetűek (bajnok és nagy jelzők), és mindkét király 48 éves korában hunyt el. Vagy I. (Szent) László és IV. László uralkodása, mindketten 18 évig voltak királyok és mindkettőjük személye körül nagy szerepe volt a kunoknak.

További adatok az időszámításhoz, illetve a hunok (jazygok, szarmaták, avarok) történetéhez Zalotay Elemér munkájából:[213]

„Erre a történelmi folyamatra különös módon figyelmeztetnek a régészeti leletek földpoharai. E földpoharak prototípusait a dák kerámiában találjuk meg. A jazyg-szarmaták tehát nyilván innen örökölték. Bizonyos, hogy a sírok földpoharaival a jazygok jóval megelőzték az avarokat. Ha tehát azt figyeljük, mit jelenthet a két népelem közös gyakorlata, nem juthatunk más eredményre, minthogy az avarokhoz csakis a jazyg-szarmatáktól kerülhetett át. Ha ilyen átvétel lehetséges volt, akkor az nem következhetett be ethnikus keveredés nélkül. Mivel pedig azt tapasztaljuk, hogy ezek a földpoharak az avar sírmezőknek perifériális részeiben jelentkeznek és jobbára leánygyermekek és nők sírjainak mellékletei, nem gondolhatunk egyébre, minthogy az avar népességben korán el kellett keverednie az előbbi alapnépesség tagjainak."

Dionysius és Eusebios szerepe a keresztény időszámítás létrejöttében, azt az érdekes helyzetet hozta ki, hogy a visszaszámolt idő a hunok történetével (Dionysius időszámolása szerint i. sz. 373.) megegyezik az időszámításunk szerinti első század kb. 60. évével, amikor is a történészeink szerint, már letelepedett jazygok és alánok laknak a Duna–Tisza-közében. Ugyanez a visszaszámolás okozza, hogy a perzsa Sapor/Huszrau (3. és 6. század), Hadrianus kortársa lesz a *Historia Augusta* című műben,[214] a Hadrianus életrajzban.

Viszont Bíborbanszületett Konstantin 150 éves betoldása után, a hunok jövetelének dátuma ott maradt 373-on, de a régebbi dátumok és események még lejjebb csúsztak, így az első századi jazyg (vagyis hun?) bejövetel dátuma, időszámításunk előtti 71-89-re tolódott, ami az ázsiai hunok Európa szélére való érkezését jelenti, ahogy a cikk elején erről szó esett. Például a szeleukida időszámítás 225. éve egyezik a Krisztus előtti 89-es évvel, valamint azonos a Dionysius szerinti Kr. u. 225-tel (erről vallanak római források, lásd 2. század végén a

[213] Zalotay Elemér: *Baja népe az őskortól a középkorig. A* Bajai Türr István Múzeum kiadványai 3-4. 1957.
[214] *Historia Augusta.* Gondolat Kiadó, 1968.

Kaukázusnál felbukkanó hunok). Majd ezek a dátumok (i. sz. 223-225) további 150 év csúszással (lásd a bizánci változtatást) azonosak lesznek a Kr. u. 373-mal. Tehát így lesznek a kínai seregek miatt i. e. 89-ben nyugatra vonuló hunok azonosak az i. sz. 373-ban felbukkanó hunokkal.

Bíborbanszületett Konstantinnál Attila az avarok királya (aki pedig hun):[215]

„De amikor eljött Attila, az avarok királya és egész Frankországot végigportyázta és elpusztította, Attila királytól való félelmükben a frankok elkezdtek mind menekülni Akvilejából és Frankország többi városaiból, Velence szigeteire menni és ott kunyhókat készíteni."

Makkay János[216] szerint a hunokat azonosnak tartották avarokkal a Karoling korban:

„Az elemzések szerint bár Attila név nem kerül szóba, a huneo truhin Attilát jelenti, akinek egyébként itt is van valamilyen kapcsolata Dietrich-hel, mint Kézai Simonnál is: 'a hagyomány szerint – a zeiselmauri csata után – Ditricus, Németország fejedelmeivel együtt fölkereste és teljes hódolatáról biztosította Etelét és a hunokat'. Ebben a részben egészen világos az, hogy a hunokat és az avarokat már a Karoling korban összevegyítették (vagy összetévesztették), leginkább azonosnak tartották."

Szintén Makkay János véleménye az avar kori leletek keltezéséről:[217]

„Anélkül, hogy a szakterület közelebbi ismereteivel rendelkeznék, az avar kor keltezési nehézségeit elsősorban a következőkben látom. Az igazság az, hogy a szarvasi lelet (tűtartó) nem jól datálható. Illetve csak akkor datálható jól, ha valaki elfogadja, hogy a 7. század utolsó és a 8. század első két negyedétől (7/4-8/1-2) a 9. század elejéig tehető tárgyak/régiségek számára valóban jó egy olyan keltezés, amely valahol e 150 évnyi időszakon belül van. Belátható, hogy ilyesféle tág, 150 évre kiterjedő, átlagoló keltezéseket nem lehet komolyan összhangba hozni a Nagy Károly idején a 791–799/803 között lezajlott fontos történeti eseményekkel, így az avar politikai hatalom megszűnésével."

László Gyula szerint az avar temetőket csak 60-80 évig használták[218], ami egyezik Kézai Simon 72 évével, miszerint a hunok bejövetele és Atilla halála közt ennyi idő telt el.

„De nemcsak az egyes temetőkön belül adódnak ilyen nehézségek, hanem abból is, hogy mind régészeti, mind pedig embertani megfigyelések arra a feltevésre vezetnek, hogy egy-egy avarkori falu temetőjét nem használták tovább, mint két-három nemzedéknyi ideig. Általában semmi nyom nem mutat arra, hogy egy-egy ilyen falu lakossága elpusztult volna."

Devecseri Gábor megjegyzése a *Sáhnáme* fordítása után a perzsa költészetről:[219]

„Az arab hódítással a perzsa irodalom fejlődése megszakadt. A VII. század közepétől a IX. század második feléig a perzsa irodalom úgyszólván eltűnik. Az irániak művelik ugyan az irodalmat, de nem a maguk nyelvén, hanem arabul. A perzsa nyelv, mint a magas irodalom eszköze, megszűnik."

Firdauszi 968-ban kezdett bele a *Királyok könyvének* megírásába, mégis a 6. századi Huszrau és Bahrám Firdauszi művének utolsó alakjai.

---

[215] Bíborbanszületett Konstantin 2003.
[216] Makkay János: *Az avar Attila.* Szerzői Kiadás, 2006.
[217] Makkay János: *Magyarok – avarok – szlávok.* Szerzői Kiadás, 2003.
[218] László Gyula: Terra avarorum. *Móra Ferenc Múzeum Évkönyve*, 1971/2.
[219] Firdauszi: *Királyok könyve.* Ford. Honti Rezső, Devecseri Gábor. Európa Könyvkiadó, 1959.

A 9. század második felétől viszont újra írnak perzsául, de már arab mintára, sőt egyes költők perzsául és arabul is verselnek, vagyis 650-től kb. 850-ig nincs perzsa irodalom.

Egy vers a Királyok könyvéből:

„Mikép nap, sugárzó, a légűrbe fenn,
aképp ült a nagy sáh, ki úr mindenen.
S a trónus köré gyűlve ember-rajok
csodálták a sorsát, mi fennen ragyog.
Így háromszor száz éve pergett tova,
s ezenközbe nem halt meg ember soha."

Térjünk azonban vissza a Képes krónika szövegéhez.

SZENT ISTVÁN ELSŐ MAGYAR KIRÁLY SZÜLETÉSE

(63.) *„Taksony pedig nemzette Gézát és Mihályt, Mihály meg nemzette Szár Lászlót és Vazult. Géza pedig isteni jóslat által intve nemzette Gyula leányától, Saroltól az Úr megtestesülésének 969-ik évében Szent István királyt, miképpen meg van írva a boldogságos István király legendájában."*

Mivel a Dionysius által létrehozott keresztény időszámítás, csak később lett átszámolva a Bíborbanszületett Konstantin által 150 évvel megnövelt dátumokra, sok esemény időpontja 150 évvel előbbre maradt, vagy hátrább csúszott, mint a tényleges esemény, így zavart okozott a dátumokban és a hozzájuk számolt uralkodói vagy pápai listákban. A Thuróczy féle krónika, mint már említettem, 745-t írt a magyarok jövetelére, így 150 év eltéréssel adja a honfoglalás 895-ös évszámát. Tehát, ha 745-höz számoljuk Géza fiának Istvánnak születését, akkor 819-ben vagy 820-ban születhetett István, ami szintén 150 évre van a krónikában megadott 969-970-es évtől. Ez a dátum (819) Anonymusnál Álmos vezér szüleinek házasságát jelzi.

SZENT ISTVÁN KIRÁLY HARCA GYULA ERDÉLYI VEZÉRREL

(65.) *„Miután Szent István méltónak találtatott és isteni rendelésből elnyerte a királyi fönség koronáját, híres és nyereséges háborút viselt Gyula nevezetű anyai nagybátyja ellen, aki amaz időben az egész Erdőntúli országot a maga hatalmával kormányozta. Az Úr 1002-ik esztendejében tehát Szent István király elfogta Gyulát, feleségével és két fiával együtt és átküldte őket Magyarországba."*

SZENT ISTVÁN KIRÁLY MEGHAL, ELTEMETIK FEHÉRVÁROTT

(70.) *„A szentséggel és kegyelemmel teljes Szent István király azután országlásának negyvenhatodik évében, a Boldogságos, mindenkoron szűz Mária mennybemenetelének napján kiragadtatott e hitvány világból, és a szent angyalok társaságához csatlakozott."*

Krónikáink szerint István halála nem 1038-ban, hanem 1034-ben történt, ez a 4-5 éves eltérés valószínűleg a *Chronicon Paschale*-féle téves számolásból adódott. Az 1038-as dátum csak a *Hartvik-legenda* ún. pesti kódexében fordul elő.[220]

[220] Karácsonyi Béla: Néhány kronológiai probléma középkori elbeszélő forrásaink szövegében. *Középkori kútfőink kritikus kérdései.* Akadémiai kiadó, 1974.

Géza fejedelemtől (972–997) Könyves Kálmán (1095–1116) trónra kerüléséig nagyjából 100 év telik el, és nagyjából ugyanennyi időt számolhatunk II. Géza (1141–1162) és IV. Béla Kálmán nevű testvéréig (meghalt 1241-ben), aki gyermekként Halics királya volt és ezt a címét haláláig megtartotta. Itt is látható, egy párhuzam, Géza fejedelem és II. Géza, I. (Szent) István és III. István között, ami folytatódik I. András és II. Andrással, illetve I. Béla és IV. Béla királlyal.

Nagyon valószínű, hogy a királyaink története az időugrás miatt átírandó lesz, ha sikerül végre utána járni a középkori időszámítás történetének.

ANDRÁS KIRÁLYT A MAGYAROK MEGKORONÁZZÁK

(86.) *„András herceget ezután ellenség nem háborította, biztonságban koronázták Székesfehérvárott királlyá, de csak az a három püspök, aki megmenekült a keresztények nagy veszedelméből, koronázta meg az Úr 1047-ik esztendejében."*

A NÉMETEK KIRÁLYÁRÓL

(89.) *„Abban az időben a németek királya nagy sereggel megszállta Pozsony várát. Az volt a szándéka, hogy megbosszulja a Péteren esett igazságtalanságot és a maga uralma alá hajtja Magyarországot. Sok hadi gépet állított fel a vár megvívására, de nyolc heti megszállás alatt semmire sem jutott. A nevezett király hajón érkezett Pozsony várának ostromára."*

(90) *„Ugyanis ezen okból a következő esztendőben is eljött a császár Magyarországra nagy sokaságú harcossal, a Zala és a Zselic patakok forrása mellé. Eleséggel rakott hajókat is küldött Magyarországra a Dunán: ezek élére atyjafiát, Gebhard püspököt állította."*

A Képes Krónikában állítólag nem szereplő pozsonyi csata (907-ben), szintén 150 évvel későbbre került, így I. András idejébe, 1057-be. Itt még az is látható, hogy a pozsonyi helyszín után egy évvel a németek újra Magyarországra törtek, de már a Zala folyó környékén, ahová is Szőke Béla Miklós feltételezte a pozsonyi csata helyszínét, mivel a település nevét, Brezalauspurcot, melynek közelében zajlott az ütközet, csak egyetlen korabeli évkönyv, a salzburgi *Annales Iuvavenses maximi* jegyezte fel. Ezt a helynevet a középkori humanista történetíró, Aventinus is ismerte, amit 1517-ben az *Annales Boiorum* című történeti művéhez a salzburgi évkönyvekről készített jegyzeti is mutatnak.[221]

A KUNOK DÚLJÁK MAGYARORSZÁGOT

(102.) *„Ezután a pogány kunok áttörték a gyepüket, és a Meszes-kapu felső részénél berontottak Magyarországba; Bihar városáig kegyetlenül végigprédálták az egész Nyírséget, véghetetlen sokaságú férfiakat, asszonyokat és állatokat vittek magukkal, várakozás ellenére átkeltek a Lápos patakon és a Szamos folyón, majd visszahúzódtak. Salamon király tehát és Géza herceg öccsével, Lászlóval összeszedték seregüket, nagy sietve elindultak és áthaladtak a Meszes-kapun, még mielőtt a kunok átkelhettek volna a hegyeken; Doboka városában közel egy hétig várakoztak a pogányok érkezésére."*

[221] Magyar Hajnalka: Pozsonyi vagy zalavári csata? – Történészi álláspontok a helyszínazonosításról. *ZAOL Zala Vármegyei Hírportál* 2015. július 15. 14:28. https://www.zaol.hu/hirek/2015/07/pozsonyi-vagy-zalavari-csata.

A BESENYŐKNEK MAGYARORSZÁGBA JÖTTÉRŐL

(104.) *„A kunok jövetele után harmadik esztendőre történt, hogy a besenyők Bulgárfehérvár felől átúsztattak a Száva folyón Buziás mezejére, és foglyot, prédát nem csekély számmal ragadoztak és hurcoltak el a maguk földjére.”*

A VÁRADI EGYHÁZ ÉPÍTÉSÉRŐL ÉS LÁSZLÓ KIRÁLY HALÁLÁRÓL

„Akinek kedve van megtudni, mennyi és milyen jót cselekedett nemzetének Szent László, tetteiből mindezt teljességgel megértheti.”

(141.) *„Szentséggel és kegyelemmel telve költözött át az angyalok társaságába uralkodásának tizenkilencedik esztendejében, és Váradon temették el saját monostorában, az Úr 1095-ik évében, július 29-én, vasárnap.”*

A Képes Krónika előbbi soraihoz, annyi megjegyzés, hogy Szent László győzelme a „pogány kunokon” az 1091. esztendőhöz van feljegyezve.

Mi is történt 150 évvel később 1241-ben? Csak nem a tatárjárás?

A *Magyarország története* (10 kötetre tervezett, Akadémiai Kiadó) első kötetében már az 1048-49-es dátumokhoz írják, hogy különféle besenyő törzsek költöznek az Al-Dunától délre lévő területekre, majd 1055-ben kunok (kipcsak kománok – véletlenül sem kun-tatárok) támadnak a Volgán átkelve az orosz fejedelemségre.[222]

Viszont Bizáncban ekkor még 150 évvel kevesebb az idő, hiszen a bizánciak szerint I. Alexiosz korában[223] (1081–1118) történnek a kunokkal és besenyőkkel folytatott háborúk, amikor az egész Balkán fel van bolydulva. III. Joannész (1222–1254) ideje alatt a bizánciak leginkább csak a velenceiekkel hadakoznak, de mindenhol máshol viszonylagos nyugalom van a birodalom területén, és híre-hamva nincs tatároknak és mongoloknak.

Valószínűleg ekkor történik (11. század közepe vagy vége), hogy az egyházszakadás miatt Bizánctól eltávolodott Róma újra számolja a Krisztustól kezdett éveket, és az Eusebios-féle Teremtés utáni 5200-hoz viszonyítja a bizánci évszámokat, amiket Bíborbanszületett Konstantin jegyzett, lásd 6457, aminél nem mindegy, hogy 5509-től számoljuk-e, vagy 5200-tól.

Nagyjából tehát ebben az időben változott meg újból a keresztény idő számolás, ami az I. András és I. Béla utáni Salamon és a hercegek viszályától, kb. I. (Szent) László uralkodásának végéig tartott. Így lett a tatárjárás egyszer kun és besenyő támadásnak feljegyezve, illetve az átszámolás után meg tatárjárásként elkönyvelve.

Erre mutatnak Püspöki Nagy Péter adatai,[224] miszerint nagyszámú hamis oklevél keletkezik a 11–13. század között, amik korábbi feljegyzések újra dátumozásai.

Ugyanilyen feltűnő hiányosság, a feltételezett ősgeszta és a későbbi krónikaszövegek közötti durván 150-200 év különbség, a krónikákban közölt adatok hiányossága, a pénzverésben és a törvényekben mutatkozó hiányosság, ami kb. 100 év kimaradásról tanúskodik, Szent Lászlótól, II. Andrásig.

Nézzük tovább a Képes krónika szövegét.

---

[222] *Magyarország története I/1-2.* Akadémiai Kiadó, 1984.

[223] Anna Komnéné: *Alexiasz.* Lectum Kiadó, 2002.

[224] Püspöki Nagy Péter: *Piacok és vásárok kezdetei Magyarországon 1000-1301* 1. kötet Madách Kiadó, 1989.

SZENT LÁSZLÓ KIRÁLY HALÁLA UTÁN GÉZA KIRÁLY FIÁT, KÁLMÁNT TÖRVÉNYESEN KIRÁLLYÁ KORONÁZZÁK

(145.) *„Ezután a király betört Oroszországba: Lanka, a rutének hercegasszonya, ugyanazon király özvegye, a király elébe jött, a király lábához borult és könnyhullatással kérte a királyt, ne veszejtse el nemzetét. A király nem hallgatott rá, mire még állhatatosabban könyörgött neki; a király azonban megrugdosta és eltaszította magától, mondván: 'Nem illő, hogy asszonyi sírás csúffá tegye a királyi fölséget!' A hercegasszony azután sírva fordult vissza és a mindenható Isten segítségét kérte. Fohászkodására nagy sokaságú kun jött Mirkoddal a ruténok segítségére. Éjszaka kerekedtek fel, kora hajnalban a király táborára csaptak, és azt kegyetlenül pusztítva szétszórták. A magyar nemesek körülvették a királyt és megvívhatatlan bástya voltak a király körül. A kunok űzőbe vették az Almási nemből való Ősz ispánt, a vitéz, serény férfiút megölték mind a vele levőkkel együtt; átlőve nyíllal megölték Koppány és Lőrincz püspököket is és sok más vitéz harcost. Egy Monok nevű kun keményen szorongatta a magyarokat; a királynak egy Mátyás nevű igen derék vitéze el akarta fogni, rátámadt: az pedig megfutott és hátrafelé nyilazva át lőtte Mátyás lábát; nem is menekült volna meg a haláltól, ha sok társa össze nem rakja pajzsát – úgy oltalmazták meg. Ezután Péter fordult Monok ellen. Mikor az rányilazott Péterre, nem találta el, s amíg más nyilat vett elő, Péter átfúrta Monok oldalát, és elfogván, élve vitte a királyhoz. Gyula ispán ekkor lábsebbel menekült el, de Magyarországon belehalt sebébe. A király és mind a vele levők gyors futással jöttek el Magyarországba; a kunok elfogtak mindenkit, aki hamar meg nem futhatott, s a király kincseit is elvették. Oly nagy vereség volt ott, hogy ritkán szenvedtek a magyarok ekkora vereséget. Némely magyarok erdőkbe menekültek, ezek éhínségükben csizmájuk talpát sütötték meg, azt ették. Mit szóljunk egyebet? Elmondhatatlan sok volt ott akkor a veszedelem, ami meg sincs írva."*

Szent László halála után, mikor Könyves Kálmán uralkodik, 1095-ben vagy 1096-ban, a kunok és a rutének megtámadják Magyarországot és olyan vereséget mérnek a magyar seregekre, amire eddig nem volt példa a történelemben. Ráadásként a királyt is üldözőbe veszik, a király kincstárát kifosztják, a csatát és az utána következő öldöklést túlélő magyarok pedig az erdőkbe bujdosnak és éheznek.

Ez a leírás egyértelműen a 150 évvel későbbi tatárjárásról szól a krónikában öt év eltéréssel, és feltűnő hasonlatosságot mutat Rogérius mester Siralmas énekével.

Ezért van, hogy a tatárjárás leírása a krónikában IV. Béla korában, csak egy rövid, inkább statisztikai beszámoló, nagyjából öt mondatban. Béla király testvére pedig Kálmán herceg.

A TATÁROK ELSŐ JÖVETELE

(177.) „A tatárok ötszázezer fegyveressel betörtek Magyarországba. Béla király a Sajó folyónál hadakozott ellenük, de legyőzték. Ebben a csatában szinte Magyarország egész vitézi népe odaveszett. Maga Béla király a tengerig menekült, s a tatárok kegyetlenül egész odáig üldözték. A tatárok három esztendeig maradtak Magyarországon, és miután a magyarok abban az időben nem vethettek, ezért amazok kivonulása után sokkal többen haltak éhen, mint ahányan fogságba estek vagy kard alatt haltak."

ÁLMOS HERCEGET ÉS FIÁT MEGVAKÍTJÁK

(150.) *„Az Úr 1113-ik évében a császár hatalmas sereget mozgósított Álmos herceg érdekében, és Magyarország határára jött, hogy tárgyaljon a királlyal és békét szerezzen köztük; ez meg is történt. A király sok ajándékot küldött a császárnak, és így tisztességgel hazamenesztette."*

A Képes Krónika 150. fejezete szerint 1113-ban, amikor a német császár Magyarország határáig jön a seregeivel, majd egy tárgyalás után visszafordul és hazavonul.

Ehhez képest 150 évvel később, van egy oda nem illő fejezet, ugyanis nem lehet tudni, hogy miért ostorozza magát a nép 1263-ban?

Itt lankadhatott a krónikaíró figyelme, mert az eseményt, ami miatt a nép felbolydult, az eredeti dátumon hagyta, viszont az átszámolt évhez már nem írt okozatot.

A NÉP OSTOROZZA MAGÁT

(179.) *„Ugyanebben az időben az Úr 1263-ik évében a nép maga-magát ostorozva futkosott mindenfelé."*

A következő mondat ugyanis már 1270-ről szól és IV. Béla haláláról:

„A király az Úr 1270-ik évében halt meg, május harmadikán, pénteken, a szent kereszt megtalálásának napján a budai szigeten; testét Esztergomban temették el a minorita testvérek egyházában, melyet Béla király még életében költséges és szép munkával építtetett a dicsőséges Szűz tiszteletére; ott nyugszik boldogan Mária nevű feleségével, a királyné asszonnyal, a görög császár leányával és legkedvesebb fiával, Bélával együtt."

Kézai Simon gestájában András fia Salamon király után pár mondatosra rövidülnek a királyokról szóló ismertetések, egészen Kun Lászlóig. A Képes Krónikában is a leghosszabb elbeszélés Salamon és unokatestvérei, Géza és László története, de itt csak II. Béla után rövidülnek le a cikkelyek a királyok történetéről és II. Andrással kezd megint növekedni a krónikás leírása.

Hóman Bálint Magyar pénztörténet című munkájában[225] azt láthatjuk, hogy Szent László után, pénzromlás következik, egészen II. Andrásig aprópénz korszaknak nevezik az eltelt éveket, mert a László féle dénárokat körül vágva használják, új, rendes pénzt csak II. András és IV. Béla hoz forgalomba.

A törvényhozásban is kimutatható egy üres korszak,[226] Szent István és Szent László után még Könyves Kálmánhoz köthetünk pár törvényt, de itt is csak II. András után újul meg az igazságügy, az Aranybulla kiadásával.

Dionysius és Eusebios változtatása (284 + 16), amivel előre vitték Krisztus születési idejét Rómában, Bizáncban is problémát okozott. Bíborbanszületett Konstantin 150 éves változtatása a bizánci időszámításban eleinte nem volt annyira feltűnő, így Rómában és Európa akkori birodalmaiban csak a 10. században tűnt fel, hogy a bizánci keresztények más évszámokat használnak. Így válik érthetővé, hogy a keresztes háborúk meghirdetése sem 1096-ban történt, hanem még az 1000. év előtt, 950 körül, és pontosan az ezredfordulóra szerették volna a Szent Várost felszabadítani az iszlám uralma alól. Ezért került később a 11. század közepétől mindenhol beiktatásra egy 150 éves időkiegyenlítés, amit még Bizáncban is végrehajtottak.

---

[225] Hóman Bálint: *Magyar pénztörténet 1000–1325*. Maecenas Kiadó, 1991. Reprint.
[226] *Árpád-kori törvények.* Kárpátok Őre Lap- és Könyvkiadó, 2008.

Ennek nyomát a magyar királyoknál I. András és II. András uralkodásának kezdete között láthatjuk, ami 159 évnyi időbeli távolság. A 11. század második felétől több uralkodó van hasonló helyzetben a 12. század végéig, de mindenhol máshogy alakult az uralkodói listák vezetése.

Kevesebb, mint 150 év:

Kijevi Fejedelemség: I. Izjaszláv 1054-től, III. Izjaszláv 1154-től,
Vlagyimiri Fejedelemség: I. András 1168, III. András 1281,
Német Királyság: IV. Henrik 1054-től, VI. Henrik 1169-től,
Francia Királyság: I. Fülöp 1060-tól, II. Fülöp 1180-tól,
Bizánci Birodalom: I. Iszaakiosz 1057, II. Iszaakiosz 1185,
Bolgár Birodalom: II. Péter 1040-től, IV. Péter 1185-től,
Cseh Királyság: I. Vratiszláv 915-től, II. Vratiszláv 1061-től,
Svéd Királyság: VII. vagy VIII. Erik 1066, X. Erik 1208.

Több, mint 150 év:

Lengyel Királyság: I. Boleszláv 992-től, IV. Boleszláv 1146-tól,
Magyar Királyság: I. András 1046, II. András 1205,
Magyar Királyság: I. András testvére I. Béla 1060, II. András fia IV. Béla 1235,
Norvég Királyság: II. Magnus 1066, VI. Magnus 1263,
Norvég Királyság: II. Magnus fia (II.) Haakon 1093, VI. Magnus fia V. Haakon 1299,
Norvég Királyság: I. Haakon 934, II. Haakon 1157.

S itt mintha baj lenne az uralkodó számozásával:

Norvégiában IV. (Vak) Magnus 1130-1135,
Norvégiában VII. Magnus 1319–1343 (Norvégia és Svédország királya),
Svédországban IV. Magnus 1319–1364 (Svédország és Norvégia királya).

Bíborbanszületett Konstantin 6307-ről 6457-re javította a bizánci dátumokat (ez Kr. u. 799), ami a bizánci idő kezdetétől (5509) adja ki a 948. évet.

Ekkor viszont Rómában, ahol Krisztus születési idejét már 5200-tól számolták, a 6457. évet 1257-nek vették, így ugrott megint előbbre az idő. Mivel a *Húsvéti krónika* téves 5 éve máig nem került kijavításra, így azt is láthatjuk, hogyan került a tatárjárás éve 1096-ról 1241-re, de inkább, hogy 200 (50+150) évet számolva, 1085 és 1285 között mi történt. 1085-ben Salamon és besenyő szövetségese betörnek a Felső-Tisza vidékére, innen I. László király a csapataikat kiűzi. 1285-ben viszont újabb tatár betörés történik, és IV. László győzi le a kun-tatárokat. Ez az időváltozás nyomon követhető a pápák listájában is, így feltehetőleg csak egy vagy kettő Béla és László nevű királyunk volt.

ISTVÁN FIÁT, LÁSZLÓT KIRÁLLYÁ KORONÁZZÁK

(181.) „*Ezután az Úr 1282-ik évében Oldamér kun vezér összeszedte a kunok seregét, és a Hód nevű tónál ellenség módjára tört Magyarországra, hogy uralma alá hajtsa. Ellenében László király vitéz Józsua gyanánt indult harcba nemzetéért, országáért. Ebben a hadjáratban Tamás fia Lóránt, a serény vitéz bátran támadta meg lándzsájával a kunokat, sokakat dicséretesen átvert és leterített. Amikor azután a harc a felek közt nagyon heves lett, Isten kegyelméből hirtelenül és váratlanul záporeső támadt a pogányokkal szemben. Ezek íjukban és nyilaikban bizakodtak, de a sűrű eső miatt – próféta szavai szerint – olyanok lettek, mint a föld ganéja. Isten segítségével László király így nyert diadalmat.*

MÁSODSZOR IS BEJÖNNEK A TATÁROK

(182.) Végezetül a megmenekült kunok közül kevesen a tatárokhoz futottak, és azoknak ösztökélésére a tatárok az Úr 1285-ik évében másodszor is bejöttek Magyarországba, és egészen Pestig mindent kegyetlenül fölégettek. László király felesége apuliai Károly király leánya volt. Ő azonban megvetette a házastársi nyoszolyát, és kun leányokkal hált: Édua, Köpcsecs és Mandula volt a nevük; de volt sok más ágyasa is. Szerelmüktől szíve méltán megromlott, bárói és országának nemesei meggyűlölték."

Az időben tovább lépve, már III. (IV.) Kun László korában járunk, az 1282. évben (Kézai Simon gestája idejében), amikor is újra kunok támadnak Magyarországra, de László király győzelmet arat felettük. Három vagy négy évvel később, 1285-ben másodszor is bejönnek a tatárok, és Pestig fölégetik az országot.

Ha 1285-ből levonunk 150 évet, 1135 lesz, II. Béla kora. 1130–1143 között (II.) Ince a pápa, és csodák csodájára az 1241-es tatárjárásnál IV. Béla idejében 1243–1254 között is (IV.) Ince a pápa. Mivel a középkori leveleink szerint még nem voltak sem a pápák, sem az uralkodók számozva, így csak annyit lehet tudni, hogy B(éla) király levelet írt I(nce) pápának a tatárjárás miatt.[227]

De melyik korban is történt ez az ominózus levélváltás?

II. Béla idejében, amikor Bizáncban II. Joannész, Franciaországban VI. és utána VII. Lajos, Németországban III. Konrád van hatalmon, a pápa pedig II. Ince?

IV. Béla idejében, amikor Bizáncban III. Joannész, Franciaországban IX. Lajos, Németországban IV. Konrád van hatalmon, a pápa pedig IV. Ince?

Olyan sok a hasonlóság az egyes eseményeknél és személyeknél a megnövelt dátumok miatt, hogy jó lenne végre komolyan venni, valami nem stimmel a középkori időszámítással!

A középkor ideje a keresztény, Krisztus utántól számolt időszámításban kb. 284-300 év eltéréssel kapcsolódott a római Julianus naptárhoz, és utána még 150 és további 100+50 év betoldással/javítással tovább növekedett (Hunnivári Zoltán csillagászati adatai kb. 200 éves csúszásra utalnak),[228] míg kialakult a mai időszámításunk, és most ezért látjuk hibásnak a magyar krónikák dátumait és egyéb adatait.

A pápák nevének a pápalistákban látható 50 éves csúszása krónikáink tanúsága szerint az 1358-as Képes Krónika és az 1488-as Thuróczy-krónika között kellett hogy történjen, ez pedig nagy valószínűséggel a 11. századi változtatás utáni időben, talán 1355-ben (VI.) Ince pápa alatt (1352–1362) történt, innen 1405-ben (VII.) Ince pápával (1404–1406) folytatódott tovább. A Thuróczy-krónika szintén (VIII.) Ince pápa idején (1484–1492) íródott.

Ezen a vonalon található pápa még III. Ince (1198–1216) és IV. Ince (1243–1254).

Igen gyanús még II. Celesztin (1143–1144) és III. Celesztin (1191–1198) és IV. Celesztin (1241-ben), és még V. Celesztin is (1294-ben), nagyjából 50 évnyi különbségekkel.

Érdekes még a 16. századi IV. Pál (1555–1559) és 17. századi V. Pál (1605–1621) közötti 50 év különbség.

[227] *Árpád-kori és Anjou-kori levelek.* Gondolat Kiadó, 1960.
[228] Hunnivári Zoltán: *Hungár naptár.* Transtrading Kiadás, 2002.

| | | |

A pápák listájának javításait a középkor folyamán folyamatosan végezték, és a humanizmus korában már a mai állapotot vetették papírra. A pápaság történetét feldolgozó Zimmermann, *A középkori pápaság* című könyvben[229] leírja például, hogy II. Hadrianus életrajza a bolgárokhoz küldött hittérítők visszatérésének leírásával hirtelen félbeszakad és elkezdődik a több mint 200 évig tartó sötét korszak:

„Azonban az új történetíró kezéből is már a pontifikátus első éve után kihullott a toll, majd a pápai történetíróknak az idő több mint két évszázadra elvette kedvét az írástól."

„Amikor végre a 12. század közepén belefogtak a Liber pontificalis újraszerkesztésébe, ezt is rossz körülmények indikálták, egy pápai schizma, amely arra késztette a történetírót, hogy saját pártja igazának bizonyításához visszanyúljon a múltba."

Tehát 867-től kb. 1150-ig nem történt feljegyzés, a pápalistát csak utólag rekonstruálták. Ez gyanúsan 283-284 év, ha pontosan a 12. század közepét vesszük figyelembe.

Még egy érdekes egyezés a pápák listájában a 11. század közepétől, hogy II. Sándortól indulva 4 olyan kb. 100 éves ciklus található, amely Sándor pápával kezdődik és Ince pápával végződik. Illetve lenne még egy, de V. Sándor ellenpápa nem szerepel a pápák között.

II. Sándor 1061–1073 – II. Ince 1130–1143,

III. Sándor 1159–1181 – IV. Ince 1243–1254,

IV. Sándor 1254–1261 – VI. Ince 1352–1362,

V. Sándor nem szerepel – VIII. Ince 1484–1492,

VI. Sándor 1492–1503 – IX. Ince 1591–1591.

Végül egy észrevétel, ami az időugrásokat kézzel foghatóan valóságossá teszi, Jánosi Monika *Törvényalkotás a korai Árpád-korban* című könyvéből:[230]

„A Hispana *vagy* Collectio Isidoriana *feltehetően 451 előtt keletkezett, utána a VI. sz. közepén a* Collectio Hispana chronologica*, amelyet a IX. századtól* Isidoriana *néven ismertek. Mindkét gyűjteményt szerzőjének tévesen Sevillai Isidort tartották.*

Ezekből a IX. század közepén több hamisított gyűjtemény keletkezett, köztük a Pseudo-Isidor. A hamisítványok a létező jogszabályokat igyekeztek a kora keresztény forrásokra visszavezetni, és egyértelműen megfogalmazni. Ezeket a hamis jogszabály és kánon gyűjteményeket már a humanisták előtt a 12. században többen cáfolták."

A fentebb említett hamis jogszabálygyűjtemények voltaképpen nem hamisak, csak miután az időugrások miatt javítani kellett a dátumokat, így az újra szerkesztett dokumentumok kerültek a reformkortól a hamisítás gyanújába, ilyen az elhíresült constantinusi adománylevél is.

Egyébként más kontinenseken is megfigyelhetők az időugások nyomai, amit a keresztény európaiak vittek magukkal, pl. a kínaiaknál is megtalálható Dionysius és Bíborbanszületett Konstantin változtatásának nyoma, az első a 3. században, a széttagoltság koránál látszik, a

[229] Harald Zimmermann: *A középkori pápaság*. Gondolat Kiadó – Janus, 2002.
[230] Jánosi 1996.

második a 8. században a Tang dinasztia koránál vehető észre, mikor is a 150 éves időszak megduplázódik.

A kínai császár kor felosztása:[231]

Csin-dinasztia: i. e. 221–207,

Han-dinasztia: i. e. 206–i. sz. 220 (olyan, mint a parthus kor, nem tartott 400 évig),

Három királyság: Cao Vej, Su Han, Szun Vu (220–280).

A széttagoltság kora 265–589 (kb. 300 + 16 év):

Második Csin-dinasztia: 265–437,

A tizenhat királyság korszaka: 303–431,

Északi dinasztiák: 386–581,

Déli dinasztiák: 420–589,

Szuj-dinasztia: 581–618.

A Tang-dinasztia (618–907) két megoszlása: 618–756-ig és 756–907-ig.

Tang-dinasztia: 618–690,

Csou-dinasztia: 690–705,

Tang-dinasztia: 705–756,

Hszüan-cung: 712-756. Az egyik tábornok fellázadt a kormányzat ellen, a seregei császárrá kiáltották ki, először bevette Lojangot, utána elfoglalta Csang-ant.

A Tang-dinasztia (756–907) megismételt korszak (kb. 150 év):

Hszüan-cung: 846-859. A nép fellázadt a hivatalnokok ellen és a helyi hadurak lázadásai a kormányzat ellen fordultak, a lázadók 880-ban elfoglalták Csang-ant.

A széttagoltság korának idejét megpróbálták egymás után tenni, hogy kitöltsék a 300 évnyi hiányt, de ezek valójában egyszerre, egy időben voltak, de pontos rekonstrukciójuk csak az időszámítás helyreállítása után lehetséges.

Közép-Amerikában a majáknál is megtalálni az időugrások nyomait, amit városi sötét kornak neveztek el a tudósok. Egyes városok 120-130 évig felfüggesztették működésüket, majd később ugyanonnan, ugyanúgy folytatták.[232]

[231] Ann Paludan: *Kínai császárok krónikája.* Móra Ferenc Könyvkiadó, 2009.
[232] Simon Martin, Nicolai Grube: *Maja uralkodók krónikája.* Móra Ferenc Könyvkiadó, 2010.

ÖSSZEFOGLALÁS

A középkor körülbelüli 1000 éve, amit a Római Birodalom bukásától (i. sz. 476) mondanak és tartott a felfedezések koráig, vagyis Amerika felfedezéséig (i. sz. 1492), valójában nem ezer év, mert a keresztény időszámításra való átálláskor többszáz év került betoldásra.

Helyesen a középkor idejét a 3. századi késői szarmata (hunok) bejövetelétől (i. sz. 260) kell számolni a 13. századi tatárjárásig (i.sz. 1241), de ebből a kb. 1000 évből nagyjából 600 év fiktív és csak 400 év a valós történelem.

Nézzük át a mostani időrendet, kerekített dátumokkal:

– i. sz. 260: szarmata bejövetel,

– i. sz. 370: a hunok bejövetele,

– i. sz. 450: a hun Atilla halála,

– i. sz. 550: korai avar bejövetel,

– i. sz. 650: korai avar kor vége,

– i. sz. 680: késő avar bejövetel (László Gyula 677-es onugor bejövetele),

– i. sz. 800: késői avar kor vége,

– i. sz. 900: a magyarok bejövetele,

– i. sz. 1240: a mongol tatár seregek Európai hadjárata.

Nézzük meg a keresztény időbetoldásokat:

– i. sz. 250–550 között: 300 év,

– i. sz. 720–870 között: 150 év,

– i. sz. 1070–1270 között: 150 + 50 év (itt a +50 évet még a helyére kell tenni, hogy hogyan, mikor változott a pápák listája, vagyis, hogy benne volt a 150 évben vagy plusz időként külön volt).

Végül nézzük át a helyes időrendet:

– Kr. u. 260: a hunok bejövetele (szarmata) néven,

– Kr. u. 330: a hun Atilla halála (100 évvel később jönnek a magyarok),

– Kr. u. 430: a magyarok bejövetele,

– Kr. u. 620: a mongol tatár seregek Európai hadjárata.

Az első betoldás nagyjából úgy alakult, hogy a 3. századi 260 körül élt Valens császártól 370-ig tartó időt megismételték 370-től Valens császárra való hivatkozással, így 480-ig jutottak, majd ezután a 180-tól történteket (Marcus Aurelius halálától) tették 480-tól újra az időszámításba és ezzel jutottak el a 7. századi 670-ig (180 + 190 = 370, ez lett újra rögzítve, innen 480 + 190 = 670).

A második betoldás Bizáncban történt, ahol V. Konstantin 717-től 150 évvel növelte a dátumokat és 867-től folytatódott az időszámítás.

A harmadik belejavítás pedig Rómától, vagy inkább a Vatikántól indult, és a 11. század közepe után 150 évvel szintén előbbre tolták a dátumokat, majd pedig még 50 évvel korrigálták a pápai névlistát, így jutottak kb. a 13. század végéig.

FÜGGELÉK

További összefüggő idézetek:

Censorinus: A születésnap. Attraktor Kiadó, 2005:

„E szerint a számítás szerint – ha nem tévedek – ez az év, amelynek mintegy a hivatalos megjelölése az, hogy viri clarissimi Pius és Pontianus consuli éve, az első olümpiasz-tól az 1014. év, természetesen anyári napoktól kezdve, amikor az olimpiai játékokat megülték, Róma alapításától pedig a 991. év, mégpedig a Parillától számítva, ahonnan a Város éveit kezdik. Azon évek sorában pedig, amelyeknek Julianus a neve, ez a 283. év, mégpedig január Kalendae-jától indulóan, ahova Julius Caesar az általa jóváhagyott év kezdetét tette. Azoknak azonban, akik az Augustusokról nevezik el az éveket, ez a mostani a 265. év, és éppúgy január Kalendae-jától indulóan, jóllehet február Kalendae-ja előtt 16 nappal L. Munatius Plancus javaslatára és a többi római polgár akaratából az imperator Caesar divi filius-t a senatus Augustusnak nevezte el a magy hetedik és M. Vipsanius Agrippa harmadik consulsága idején. Egyiptomban azonban, minthogy az már két évvel azelőtt a római nép hatalma és fennhatósága alá került, az Augustusok évét 267.-nek számolják. Ugyanis ahogy nálunk, ugyanúgy az egyiptomiaknál is bizonyos időszámítás szerepel a hivatalos levelekben, s ezt a Nabonnaszarosz évének nevezik, mert az ő uralkodásának első évétől kezdődik. Ezen évek közül ez a mostani a 986. év. Ugyanígy Philipposz évétől kezdve, amelyet valójában Nagy Sándor halálától számítanak, 562 év telt egészen a mostani időpontig.”

Heribert Illig: Kitalált középkor. Allprint Kiadó, 2002. Az alábbi idézetek mind az Illig könyvből vannak, az eredetieket nem olvastam:

„Alighanem Hippolytus beszél először a Jézus Krisztusra vonatkoztatott datálásról. Mivel Ádám a teremtés 6. napján lett megalkotva, Krisztus emberré válását analóg módon a 6. világnap közepére, Ter. u. 5500-ra teszi. A születés „Augusztus uralmának 42. évében, 5500 évvel Ádám után történet. […] Krisztus születésére még 500 évet kell számolni, hogy 6000-ig jussunk, és akkor lesz a világnak vége.” ”

„Mivel Hippolytus a „203-204. évben”írt, akkoriban még maradt 297 év a világvégéig – pontosan az az időtáv, mely ismételten oly lényeges szerepet játszik.”

„Ekkor jött el a két nagy kora keresztény történetíró ideje, akik mindamellett jelentősen különböztek számolási módszerükben. Míg Sextus Julius Africanus 221 körül Krisztus Ter. u. 5500-as születéséből indult ki, Kaiszereiai Euszébiosz 303-ban új számítást állít össze: a

maradék világtartamot meghosszabbította 300 évvel, hogy „az idők vége a 800. évre essék”. Ezt könnyű volt megtenni, Krisztus születését kellett csak eltolni a 6. világnapon belül.”

CAROZZI, CLAUDE: WELTUNTERGANG UND SEELENHEIL (1996)

„Szent Jeromos (347-419 k.) hasonló, szintén biblikus irányultságú számítást készített: „Ádámtól az özönvízig 2242 év, az özönvíztől Ábrahámig 942 év, Ábrahámtól Krisztus születéséig 2015 év.” Ebből az következik – anélkül, hogy Jeromos explicit módon kijelentette volna -, hogy a teremtés és Krisztus születése közti időtartam 5198 év.”

BORST, ARNO: DIE KAROLINGISCHE KALENDERREFORM (1998)

IRODALOM

Bíborbanszületett Konstantin: *A birodalom kormányzása.* Lectum Kiadó, 2003.
Harmatta János: *Párducz Mihály – A szarmatakor emlékei Magyarországon I-III.*
Deér József: A IX. századi magyar történet időrendjéhez. *Századok* 79–80. 1945-1946.
Kapitánffy István: Bíborbanszületett Konstantin császár a magyarokról. *A honfoglalás 1100 éve és*

Censorinus: *A születésnap.* Attraktor Kiadó, 2005.
Fehér Mátyás Jenő: *Az avar kincsek nyomában.* Ménrót Kiadó, 2000.
Firdauszi: *Királyok könyve.* Ford. Honti Rezső, Devecseri Gábor. Európa Könyvkiadó, 1959.
Hahn István: *Naptári rendszerek és időszámítás.* Gondolat Kiadó, 1983.
Harald Zimmermann: *A középkori pápaság*. Gondolat Kiadó – Janus, 2002.
Harmatta János: Párducz Mihály: A szarmatakor emlékei Magyarországon I-III. Archaeologica Hungarica XXV., XXVIII., XXX. Budapest, I. k. 1941. II. k. 1944./1947. III. k. 1951.; I. k. = 75 l. + I-XXXII. t., II. k. = 83 l. + I-LVII t., III. k. = 261 l. + I-CXLI t. Az I. és II. k. az Országos Magyar Történeti Múzeum, a III. k. a Magyar Tudományos Akadémia kiadása. Nagy 4°, magyarul és németül. *A Magyar Tudományos Akadémia Társadalmi-Történeti Tudományok Osztályának Közleményei*, 2 (2), 1952. https://real.mtak.hu/178100/1/Harmatta%20J%C3%A1nos%20-%20P%C3%A1rducz%20Mih%C3%A1ly%20-%20A%20szarmatakor%20eml%C3%A9kei%20Magyarorsz%C3%A1gon%20I-III..pdf
Historia Augusta. Gondolat Kiadó, 1968.
Hóman Bálint: *Magyar pénztörténet 1000–1325.* Maecenas Kiadó, 1991. Reprint.
Hunnivári Zoltán: *Hungár naptár.* Transtrading Kiadás, 2002.
Jánosi Monika: *Törvényalkotás a korai Árpád-korban.* Szegedi Középkorász Műhely, 1996.
Joannes Malalas: Muagerisz hun királyról. Ford. Moravcsik Gyula. *Magyar Nyelv* 23 évf. 1927.
Karácsonyi Béla: Néhány kronológiai probléma középkori elbeszélő forrásaink szövegében. *Középkori kútfőink kritikus kérdései.* Akadémiai kiadó, 1974.
Képes Krónika (Chronicon Pictum). Magyar Helikon Könyvkiadó, 1964. Fordította: Geréb László. (A Képes Krónika szövegének magyar fordítását Geréb László 1959-ben megjelent fordítása szerint adjuk: *Képes Krónika - Kálti Márk krónikája a magyarok tetteiről.* Magyar Helikon, 1959. Monumenta Hungarica 3.)
László Gyula: Terra avarorum. *Móra Ferenc Múzeum Évkönyve*, 1971/2.
László Gyula: *Vértesszőlőstől Pusztaszerig.* Gondolat Kiadó, 1974.

Magyar Hajnalka: Pozsonyi vagy zalavári csata? – Történészi álláspontok a helyszínazonosításról. *ZAOL Zala Vármegyei Hírportál* 2015. július 15. 14:28. https://www.zaol.hu/hirek/2015/07/pozsonyi-vagy-zalavari-csata.
Magyarország története I/1-2. Akadémiai Kiadó, 1984.
Makkay János: *Az avar Attila.* Szerzői Kiadás, 2006.
Makkay János: *Magyarok – avarok – szlávok.* Szerzői Kiadás, 2003.
Mócsy András: *Pannonia a késői császárkorban.* Akadémia Kiadó, 1974.
Püspöki Nagy Péter: *Piacok és vásárok kezdetei Magyarországon 1000-1301* 1. kötet Madách Kiadó, 1989.
Schalk Gyula: *Idők–korok–naptárak.* TIT Uránia Csillagvizsgáló, 1993.
Simon Martin, Nicolai Grube: *Maja uralkodók krónikája.* Móra Ferenc Könyvkiadó, 2010.
Szádeczky-Kardoss Samu: *Az avar történelem forrásai I.* József Attila Tudományegyetem, 1992.
Századok 2017.
Németh Gyula: *A honfoglaló magyarság kialakulása.* Akadémiai Kiadó, 1991. 2. bőv. kiadás.
Bognár Zoltán: *FÉNY. Felesleges évszázadok nyomában.* Kassák Kiadó, 2019.
Aradi Éva: *A hunok Indiában.* HUN-Idea Szellemi Hagyományőrző Műhely, 2011.
Anonymus: *Gesta Hungarorum,* Európa Könyvkiadó–Magyar Helikon, 1977. 2. kiadás
Theophülaktosz Szimokattész: *Világtörténelem.* Balassi Kiadó, 2012.

Székely István: *Krisztus születésének éve és a keresztény időszámítás.* Szent István Társulat, 1922.
Szentpétery Imre: *A kronológia kézikönyve.* Könyvértékesítő Vállalat, 1985. reprint
Toursi Gergely: *Korunk története.* Kalligram Kiadó, 2010**.**
Zalotay Elemér: *Baja népe az őskortól a középkorig. A* Bajai Türr István Múzeum kiadványai 3-4. 1957.

MAGYAR ÉLETBÖLCSELET

Darai Lajos (Kápolnásnyék):

Élet és nemzet. Vörösmarty filozófiája[233]

1. Fogalmi bevezetés

1. 1. A fogalmi bevezetés indoklása

Vörösmarty Mihály költői nagyságát bár csodáljuk és szeretjük, ámde őt és műveit megérteni és értékelni csak akkor leszünk igazán képesek, ha még további felfedezéseket teszünk – az itt, a Fejér megyei Nyéken született és élt – költőóriásunk gondolkodói mivolta megnyilvánulásainak feltárására és gondolati tartalmai különböző területeinek bemutatására. Addig benne inkább a hagyományosan elfogadtatott kép szerint a furcsa zsenit fogjuk látni, akinek romantikus álmodozásait nem kell nagyon komolyan venni, s akinek fiatalos lelkesedése a magyar történelem iránt ugyanúgy lenézendően gyanús, mint későbbi borongása a magyarság tragikus végét illetően.[234] Nem véletlen, hogy bármilyen magas szinten dolgozta fel és ábrázolta kora magyar és egyetemes emberi viszonylatait, lett halálakor temetése a nemzet egyértelmű, tüntető kiállása az ő eszméi és törekvései mellett, amelyek akkor már egybeestek az osztrák császári elnyomatás elleni tiltakozás eszmeiségével.

Eszméi teljességének és rendszerének feltárása helyett az irodalomtörténész utókor mégis inkább Vörösmarty a költői–drámai ábrázolása terén – az egyes mintának tekintett más, romantikus művekhez képest – vélt hiányosságainak listájával állt elő, s kicsinyeskedő, túlmagyarázott, pszichologizáló rajzolatokat tákolt össze ifjúsága gyötrődéseinek töredékes emlékeiből. A szakértő ismerők biztonságával bírálták meg képviselői ormótlanságát, emberi testi esendőségeit, s még a késői időszak üldöztetése, mellőzöttsége nyomorúságait is inkább költőisége – ideológiai eredetű – hiteltelenítésére használták fel, akarva-akaratlan.

Hiszen Vörösmarty, éppen gondolkodói nagyságából kifolyólag, szembeszállt nemcsak a korszak felszíni igazságtalanságaival, hamisságaival és rontásaival, hanem mély gondolati szinten is felvette a harcot a győzelemre törő, ellenséges irányzatokkal szemben, éppenséggel tudatosan vállalva még azt a gyötrelmes sorsot is, amit aztán később eszméi miatt és eszméinek el kellett szenvednie. Nekünk pedig a sajnos győzelemre jutott negatív eszmék, a szabadság elnyomásának elősegítői, az emberek feletti totális uralkodás eszközei, és ezek folyamatos továbbfejlesztései hatásán, befolyásán keresztül, európai regionális és világuralmi törekvések ideológiai torzító tükrében kellene meglátnunk és feltárnunk azokat az eredeti gondolati magokat, amelyek Vörösmarty lelkivilágát, törekvéseinek és költészetének gondolati erejét alkották. Ehhez mindenképpen szükségünk van egy fogalmi kitekintésre, amelyben megmutatjuk azokat a filozófiai fogódzókat, amikkel megítélhetők a vizsgált korszak időtállóan nemes és korszakalkotóan mély, tiszta és világos gondolatai, amilyeneket a mi Vörösmartynk is alkotott.

S még ennél is tovább kell mennünk kitűzött célunk elérése érdekében, áttekinteni egész nemzetfejlődésünk elméleti kérdéseit, sőt azokat a hagyományokat és azok eredeti magyar és egyetemes mélységeit, amelyekhez Vörösmarty oly alkotói bátorsággal nyúlt, és oly sikeresen

---

[233] 2001-ben a Székesfehérvár Megyei Jogú Város Önkormányzata által adományozott *Lánczos Kornél—Szekfű Gyula ösztöndíj* keretében készített tanulmány.

[234] Szerencsére a legújabb művek már kezdik elhagyni a régi kliséket és egyre bátrabban és teljesebben ragadják meg Vörösmarty költői gondolkodásának egészét, amint Rajnai László is *Vörösmarty Mihály. Egy költő világa* című művében (Árgus—Vörösmarty Társaság, Székesfehérvár, 1999).

fel is használt. A megértéshez és magyarázathoz viszont szükség van mindarra a mai tudásra, minden mai ismeretünkre, – éppen Vörösmarty valóságos kettős előttünk járása miatt: nemcsak az időben, hanem a független gondolkodásban is előttünk járt – amit az idejétmúlt és letűnt eszmeiségtől mentes tudás jelenthet ma, annak is a legfejlettebb formájában. Annak tudatában ezért, hogy egyéni tudásunk véges, kezdjük el e munkát, nem a tévedhetetlenség igényével, hanem a kezdet bátorságával és esetlegességével.

1. 2. Életfilozófia: a fogalmi bölcselet ellen

Az életfilozófia a fogalmi bölcselet ellen harcolt, mert szerinte a fogalmak változhatatlanságot feltételező merev sémák, amelyek a valóságot mechanisztikusan, gépiesen ábrázolva eltorzítják. A valóság ellenben élet, telve az előreláthatatlan lehetőségek teremtő erejével. Ezt az erőt csak eredeti ösztönös mivoltában lehet tapasztalni, azaz a valóság tudattalan mélyére a beleélés vagy intuíció vezet. Az élet értelme irracionálisan nyilvánul meg, s aktív cselekvéssel lehet beteljesíteni. Az életfilozófia – eltérően az ellenfél pozitivizmustól – elsősorban az egyéni és társadalmi életre, a kultúrára figyel, s egy mindent átfogó, mindenre figyelő világnézetet törekszik létrehozni. Az emberi kulturált lét örök kérdéseit, az életproblémákat vizsgálva tehát az életfilozófusok szükségszerűen szembekerülnek azokkal a felfogásokkal, az egyetemi, akadémikus hivatalos filozófiákkal, amelyek a nagynak alárendelik a kicsit, a társadalomnak alávetik az egyént.[235]

A 18. században a történeti világfolyamat egységes tervének gondolata leszállt teológiai tartóoszlopairól és metafizikává vált. Ekkortól nincs támpont a Szent Ágostonnál még világosan megválaszolt kérdésekre: Mi célt szolgál az emberiség nagy nyomorúsága és nehéz, keveseket érintő felemelkedése? Az ekkori elképzelésekben a történeti világfolyamatnak már rejtélyesen kuszák az eseményei. Ezek őskezdete a sötét ismeretlenség, s a világ utótörténetének előrehaladását ugyanolyan ismeretlen, sötét jövő várja. S mivel mindez megválaszolhatatlan maradt a felvilágosítók előtt, az ő kísérleteik, az emberi történet tervének vagy értelmének feltárására, csupán a régi teológiai történetfilozófia átalakítását jelenthették. A középkori világtörténetet magában foglaló misztikus testet a felvilágosodás ugyan feloldotta az emberi egyedekben, azonban az emberiség egysége képzetének megtartásához nem a tudományt, hanem kétféle módon is a metafizikát hívták segítségül:

Az első megoldás olyan metafizikai lényegiségeket helyettesített be a misztikus test helyébe, mint az általános ész, a világszellem vagy a társadalom egysége, és ezek fejlődéseként szemlélte a történetet. Ez a haladás eszközének az egyén önfeláldozását tekintette a szeretett személyek iránt, a hivatásával egyező kulturális célok iránt, a tagságát elfogadó szövetség iránt, és a munkájával épített, de számára ismeretlen jövő iránt.

---

[235] Vö. Arthur Schopenhauer műveivel: *Az akarat szabadságáról.* Hatágú Síp, Budapest 1991, *A halálról. A faj élete. A tulajdonságok öröklődése.* Hatágú Síp, Budapest 1992, *A nemi szerelem metafizikája. Az élethez való akarat igenléséről. Az élet semmiségéről és gyötrelméről.* Hatágú Síp, Budapest 1992, *A szenvedélyes szerelemről.* Codex, Budapest 1989, 1990, *A világ mint akarat és képzet*. Európa, Budapest 1991, továbbá Sören Kierkegaard műveivel: *A szorongás fogalma.* Göncöl, Budapest 1993, *Félelem és reszketés.* Európa, Budapest 1986, *Halálos betegség.* Göncöl, Budapest 1993, *Írásaiból.* Budapest 1982, *Mozart Don Juanja.* Helikon, Budapest 1972. *Önvizsgálat. Isten változatlansága.* Új mandátum, Budapest 1993, *Vagy–vagy.* Gondolat, Budapest 1978, Friedrich Nietzsche műveivel: *A vándor és árnyéka.* Göncöl, Budapest 1990, *A tragédia születése avagy görögség és pesszimizmus.* Európa, Budapest 1986. *Ecce Homo. Művészet és művészetek. Modernség.* Göncöl, Budapest 1993, *Imigyen szóla Zarathustra.* Göncöl, Budapest 1988, *Válogatott írásai.* Gondolat, Budapest 1972, 1984, Henry Bergson műveivel: *A nevetés.* Gondolat, Budapest 1968, 1971, 1986, *Idő és szabadság.* Universum, Szeged 1990, *Teremtő fejlődés.* Akadémiai, Budapest 1987.

Vagyis az erkölcsiség iránt, amely az önfeláldozással azonos. Az egyén személyes átélését azonban, hogy összefüggésben áll a történeti egésszel, tönkretette annak a látványa, ahogyan az élet valamennyi értékét beletemették a történetben kibontakozni várt metafizikai egységbe. Az élmény társadalmi egységet alkotó köteléke tehát metafizikai alakban maradt, s a természeti összefüggésekből csak ellentmondásosan lehetett társadalmi törvényeket következtetni. Ezért aztán August Comte – metafizikaellenes módszertana ellenére – a vallást javasolta a jövendő társadalom alapjának, amikor majd reményei szerint a társadalmat a történetben megalapozott szellemi hatalom szervezi.[236]

A másik megoldás az egyén – az emberi nem kifejlődéséhez viszonyítva – végtelen fejlődését tekintette a történetfilozófiai probléma megoldásának. Ez a metafizika a megismerés határainak önkritikájával került szembe, s végül Kant a történet összefüggését a Gondviselő tervének tekintette. Ebben az ésszel bíró állat egyedenként halandó, de az emberi nemben az értelmes lények halhatatlanok, s adottságaiknak tökéletesen ki kell fejlődniük. Lessingnél mintegy lélekvándorlásként a nem tökéletesedésének nagy kerekét kisebb, gyorsabb kerekek hozzák mozgásba, majd a naggyal utaznak tovább. Szerinte minden ember azt a pályát futja be, amivel a nem eléri tökéletességét. Herder nem állított fel képletet az emberiség történelméről, hanem – összefoglaló, azaz filozófiai szellemben egymásba vegyítve a tudományokat – összekapcsolta a kor természetismeretét az egyetemes történet gondolatával. Továbbá Lessingnél a történeti terv az emberi nem nevelésével valósul meg, s Lessing a történeti fejlődésben az emberi szellem fokozatos kialakulását, Herder pedig az emberi érzések lassú fejlődését látta.

Herder kutatta a természeti feltételek összefüggését a történeti élettel. A szerves életnek az emberig emelkedő soráról tovább következtetett a szellemi birodalom magasabb fokozataira, s onnét a halhatatlanságra. S ettől fogva egyetemes történészként a természeti feltételek és az emberi lényeg szigorú oksági kapcsolataként – s a külső végcélok ellenében – próbálta kifejteni az emberi történetet. Szerinte akár a természetben, akár a világtörténetben, a működő

---

[236] Vesd össze John Locke műveivel: *Értekezés a polgári kormányzat igazi eredetéről, hatásköréről és céljáról.* Gondolat, Budapest 1986, *Értekezés az emberi értelemről I-II.* Akadémiai, Budapest 1979, *Levél a vallási türelemről.* Akadémiai, Budapest 1993, továbbá Thomas Hobbes művével: *Leviatán*. Helikon, Budapest 1970, David Hume műveivel: *Értekezés az emberi természetről.* Gondolat, Budapest 1976, *Összes esszéi 1-2.* Atlantisz, Budapest 1992, *Tanulmány az emberi értelemről.* Nippon Kiadó, Budapest 1995, Adam Smith művével: *Vizsgálódás a nemzetek jólétének természetéről és okairól 1–2.* Magyar Közgazdasági társaság, Budapest 1940, Charles Montesquieu műveivel: *A törvények szelleméről 1–2.* Akadémiai, Budapest 1962, *Elmélkedések a rómaiak nagyságának és hanyatlásának okairól.* Budapest 1891, *Perzsa levelek.* Új Magyar Könyvkiadó, Budapest 1955, Jean–Jacques Rousseau műveivel: *A társadalmi szerződésről. Filozófiai értekezések és levelek.* Magyar Helikon, Budapest többször, *Egy magányos sétáló álmodozásai.* Helikon, Budapest 1964, *Emil, vagy a nevelésről.* Tankönyvkiadó, Budapest 1978, *Értekezések és filozófiai levelek.* Gondolat, Budapest 1978, *Vallomások.* Helikon, Budapest 1962, Voltaire műveivel: *Filozófiai ábécé.* Gondolat, Budapest 1983, *Válogatott filozófiai írásai.* Akadémiai, Budapest 1991, Denis Diderot műveivel: *D'Alambert és Diderot beszélgetése. Válogatott filozófiai írásai.* Akadémiai, Budapest 1983, *Válogatott filozófiai művei.* Akadémiai, Budapest 1979, 1983, Claude Helvetius művével: *Az emberről, értelmi képességeiről és neveltetéséről.* Tankönyvkiadó, Budapest 1962, Paul Holbach művével: *A természet rendszere.* Akadémiai, Budapest 1978, Maurice Condorcet művével: *Az emberi szellem fejlődésének vázlatos története.* Gondolat, Budapest 1986, Fontenelle művével: *Beszélgetések a világok sokaságáról.* Helikon, Budapest 1979, és August Comte művével: *A pozitív szellem.* Helikon–Európa, Budapest 1979, Claude-Henri Saint-Simon művével: *Válogatott írásai.* Gondolat, Budapest 1963, John Stuart Mill műveivel: *A deductiv és inductiv logika rendszere 1–3.* Ráth Mór, Budapest 1874, *A szabadságról. Haszonelvűség.* Helikon, Budapest 1980, Holnap, Budapest 1993, Herbert Spencer műveivel: *A haladás.* Révai, Budapest 1919, *A katonai és iparos társadalomnak szociológiája.* Új Magyarország, Budapest 1919, *Alapvető elvek.* Grill, Budapest 1909, *Értelmi, erkölcsi és testi nevelés.* Hornyánszky, Budapest 1906, *Jog és állambölcsészet, kérdésekben és feleletekben.* Eggenberger, Budapest 1893, *Synthetikus filozófiájának kivonata.* Grill, Budapest 1907, és az amerikai pragmatizmus műveivel: *Pragmatizmus.* Gondolat, Budapest 1981, J. Dewey: *A nevelés jellege és folyamata.* Tankönyvkiadó, Budapest 1976.

célszerűség alakja csak oksági összefüggés lehet. A világfolyamat értelme az egyének fejlődése, mert a nem és a faj az egyénben létezik, s azon túl csak általános fogalom.[237]

Később Hegelnél a történeti terv az Isten önfejlődése, a történeti fejlődésben pedig Hegel a szabadság külsővé válását fedezte fel. Comte-nál a terv megvalósulása a hierarchikus szervezet megváltozása. E felfogásokkal ellentétes a történet olyan természetes okokból való magyarázata, mint az éghajlati, földrajzi, nemzeti, népesedési, gazdasági stb tényezők vagy hatóerők. Ezen irányzat első képviselője Jean Bodin, majd azt Vico, Montesquieu, Voltaire, Rousseau, és végül Alexander Humboldt képviselte. Később Gibbon, Mommsen és Maculay kutatási módszertan kialakításával, a forrásadatok hitelesítésével és megfelelő elrendezésével, valamint a hiányzó adatokat rekonstruáló teremtő szellemmel azonosította a történetfilozófiát.[238]

Még később, a 19-20. század fordulóján az életfilozófia a német filozófia azon irányzatait jelöli, amelyek a pozitivista természetkutatással szemben az élet metafizikai lényegének megragadását állították elméleti tevékenységük középpontjába. Bár az irányzat valamennyi képviselője az élet mítikus–irracionális felfogását képviselte, nem alkotnak egységes iskolát, az előfutár Nietzsche és az alapító Dilthey felfogása például a legtöbb kérdésben jelentős eltéréseket mutat. Ezen kívül, míg Klages, Driesch és Scheler életfogalma organisztikus és biológiai jellegű metafizikából indult ki, addig Dilthey és Husserl módszertani alapkérdéseket vizsgált. A francia életfilozófia, Bergson új metafizikája pedig, sok-sok fogalmi konstrukciójával a pozitivizmus világnézetnélkülisége ellen lépett fel, utolsó próbálkozásként

---

[237] Vö. Immanuel Kant műveivel: *A gyakorlati ész kritikája.* Franklin, Budapest 1922, *A tiszta ész kritikája.* Franklin, Budapest 1913, *A vallás a puszta ész határain belül.* Gondolat, Budapest 1974, *Az erkölcsök metafizikájának alapvetése. A gyakorlati ész kritikája. Az erkölcsök metafizikája.* Gondolat, Budapest 1991, *Az ítélőerő kritikája.* Akadémiai, Budapest 1966, *Az örök béke.* Új Magyarország, Budapest 1918, Johann Georg Herder műveivel: *Eszmék az emberiség történetének filozófiájáról és más írások.* Gondolat, Budapest 1978, *Értekezések. Levelek.* Európa Könyvkiadó, Budapest 1983, Gotthold Ephraim Lessing művével: *Laokoón. Hamburgi dramaturgia.* Budapest 1963, Wilhelm von Humboldt művével: *Válogatott írásai.* Európa, Budapest 1985, Franz Brentano művével*: Pszichológia empirikus szempontból.* Áron Kiadó, Budapest 2000, Ernst Mach művével: *Az érzetek értelmezése.* Franklin, Budapest 1927, Wilhelm Dilthey művével: *A történelmi világ felépítése a szellemtudományokban.* Gondolat, Budapest 1974, Edmund Husserl műveivel: *A filozófia mint szigorú tudomány.* Kossuth, Budapest 1993, *Válogatott tanulmányai.* Gondolat, Budapest 1972, Gottlob Frege művével: *Logika, szemantika, matematika. Válogatott tanulmányok.* Gondolat, Budapest 1980, Max Scheler művével: *Formalizmus az etikában és a materiális értéketika.* Gondolat, Budapest 1979, Ferdinand Saussure műveivel: *Bevezetés az általános nyelvészetbe.* Gondolat, Bp. 1967, *Szöveg és interpretáció.* Cserépfalvi, Bp. 1991 Claude Lévi–Strauss művével: *Szomorú trópusok.* Európa, Budapest 1973, 1979, John Langshow Austin művével: *Tetten ért szavak.* Akadémiai, Budapest 1990, Roland Barthes műveivel: *Mitológiák.* Európa, Budapest 1983, *Válogatott írások.* Európa, Budapest 1976, *Világoskamra.* Európa, Budapest 1985, Michel Foucault művével: *Felügyelet és büntetés. A börtön története.* Gondolat, Budapest 1990. Arnold Gehlen művével: *Az ember. Természete és helye a világban.* Gondolat, Budapest 1976, és Hans–Georg Gadamer művével: *Igazság és módszer.* Gondolat, Budapest 1984.

[238] Vö. Georg Wilhelm Friedrich Hegel műveivel: *A szellem fenomenológiája.* Akadémiai, Budapest 1973, *A jogfilozófia alapvonalai vagy A természetjog és államtudomány vázlata.* Akadémiai, Budapest 1971, *A filozófiai tudományok enciklopédiájának alapvonalai.* Akadémiai, Budapest 1981, *A logika tudománya 1–2.* Akadémiai, Budapest 1979, *Előadások a világtörténet filozófiájáról.* Akadémiai, Budapest 1966, 1979, Johann Gottlieb Fichte műveivel: *A tökéletes állam.* Phoenix, Budapest 1943, *Az ember rendeltetése.* Európa, Budapest 1976, *Az erkölcstan rendszere.* Gondolat, Budapest 1976, *Válogatott filozófiai írások.* Gondolat, Budapest 1981, Friedrich Wilhelm Joseph Schelling művével: *A transzcendentális idealizmus rendszere.* Budapest 1983, Friedrich Johann Christoph Schiller művével: *Válogatott esztétikai írásai.* Helikon, Budapest 1960, Ludwig Feuerbach műveivel: *A kereszténység* lényege. Akadémiai, Budapest 1983, *Filozófiai kritikák és alapelvek.* Európa, Budapest 1978, *Válogatott filozófiai művei.* Akadémiai, Budapest 1985, Heinrich Heine művével: *Vallás és filozófia.* Budapest 1967, Karl Marx—Friedrich Engels műveivel: *Összes Művei 1–48.* Kossuth, Budapest 1957–1985. és Benedetto Croce műveivel: *A szabadság hitvallása.* Kossuth, Budapest 1990, *A szellem filozófiája.* Gondolat, Bp. 1987.

egyetlen egységbe fogni a klasszikus hagyományt. Objektivizmusra törés, a valóság tényleges és teljes megragadására, azaz a nagy filozófia iránti törekvés jellemzi.

Mindeme gondolati folyamatok és módszertani jellegzetességek mögött az a tény áll, hogy a társadalomtudomány kevésbé kötődik tárgyához, mint a természettudomány. Utóbbi létét az emberi tapasztalatszerzés korlátjainak módszeres túlhaladási törekvése adja. És ez vonatkozik nemcsak az élettelen és az élő természet tudományára, hanem az ember természettudományos vizsgálatára is. A társadalomnak a tudományos megközelítésében ellenben nem a megismerési korlátokon van a hangsúly, hanem az elérendő eredményen, a célkitűzésen.

A természettudomány korlátjait az ember érzékelő apparátusának szűkös befogadó képessége, és az a tény adja, hogy az ember érzékszervekkel van nyitva a világra. A társadalomtudomány korlátja viszont az a tény, hogy ugyanolyan jellegű termékekkel szolgál, mint amilyeneket vizsgál.

Különösebben egyik tudományfajta képviselői sem veszik figyelembe e korlátozásokat. Ez utóbbi mulasztásnak eddig a természettudományokban sokkal kevésbé káros következményei voltak, mint amilyen óriásiak következhetnek belőle a jövőben. Ez a hiba azonban a társadalomtudományt eddig egyenesen megfosztotta attól, hogy klasszikus alakját elérje.

A korlát legyőzése a természettudományokban ugyanis csupán a megismerő apparátus kiterjesztését, hatókörének megnövelését igényli, amit el lehet érni új, szélesebb látómezejű műszerek beállításával és az ember logikai és matematikai apparátusának felhasználásával egyaránt. Nem különbözik ettől lényegileg az a legmodernebb természettudományos gyakorlat sem, amikor a megismerési és célkitűzési tartományokat elméleti eszközökkel tágítják.

A társadalomtudomány nem a társadalom vagy a társadalmat alkotó ember testét vizsgálja, hanem az embernek önmagáról, illetve embertársairól, a többi emberről alkotott véleményét, értékelését. És végeredményben a társadalomtudós maga is csupán meghatározott témáról szóló újabb véleménnyel, értékeléssel tud szolgálni. Azaz a társadalomtudomány vélekedésekről szóló vélekedés.

Az emberi megismerés elméleti jellege módszertanilag képes egyesíteni a természet- és társadalomtudományokat, mert az érzékelésünk és az azt kitágító természettudomány elméleti teljesítményét ugyanaz az emberi elme hozza létre, mint az önmagáról és a többiekről szóló elméletet. Az egységes módszertannak azonban ilyenformán egységes lesz a vizsgálati területe is, azaz megszűnik a természet és társadalom eddigi elkülönülése.

1. 3. Nemzetfilozófia: az embertől az emberiségig

A magyarsággal, mint egésszel kapcsolatban a materialisztikus kiindulású és fejlődési beállítottságú szemlélet, azon kívül, hogy önmagában is vitatható megállapításokat tartalmaz, kifejezetten hátrányos ránk nézve, mert úgy tűnteti fel, mintha a magyarok fejlődése kevéssé felelt volna és felelne meg a tudományos követelményeknek. Így maga a tudomány csal meg bennünket, s képviselői látszólag pártatlanul mossák kezüket. Ám ha egyértelműsítjük, hogy e fizikatudomány mintájú, szcientista szociológia épp azoknak kedvez, akik a szempontokat megadhatják, tehát a hatalmi tényezőknek, akkor látható: Ez a ténypártiság, azaz pozitivizmus éppen a feltételezettet, a fikciót helyezi a tökéletes, azaz az optimális szerepkörbe, s a valóságosat, a konkrétumot ravasz ügyességgel, azaz észrevétlenül háttérbe szorítja, mert az nem felel meg célkitűzésének, sőt éppen az számára a legyőzendő, megszüntetendő, elrejtendő, azaz a szerinte sohasem volt tényállás. Ez a mesterkedés különböző módszertani irányzatokként a nemzet sajátosságát sokszor egymásnak ellentmondó vonásokban látja. Az ilyenfajta antropológia a minden egyes egyedül való, egyedi lélekkel bíró embert egy közös emberi fajba

sorolja be, faját – mintegy megtévesztő porhintésül – az állati fajok fejlődési csúcsaként szerepeltetve.

Ám mindent elárul erről a viszonylagos csúcspontról a humán etológia társtudományának tekintett etológia, amikor nem emberi állatokként beszél az állatokról, mintha közönségesen az ember is állat lenne. S vitatható továbbá, hogy egy-egy embertípust lehet-e a helyi népesség földrajzilag meghatározott egységeként értékelni, mégha szigorúan kisszámú zárt területre érvényesként is. Azért ennyire behatárolt a földrajzi hatás, mert a termelékenységi hatékonysággal együtt járó népesség növekedések és kirajzások, valamint a *Csodaszarvas mondánkban* ábrázolt kényszerű és tervszerű visszatérések, újabban használt kifejezéssel: honvisszafoglalások, nagymértékben árnyalják a kérdést. Inkább az eddigiekhez képest fordított embertani magyarázat lehetőségét feltárva: Nem mi hasonlítunk a dináriakra, turániakra, pamíriakra és a többire, hanem azok az eredetileg odaköltözött népelemekre, (s a mi jellegzetes, még ma is túlnyomó AB vércsoportunkból alakult, egyszerűsödött a többi).[239] Azaz egy-egy esetlegesség, eltérés a nagy egésztől, önállósodott és saját jelleggel bíró fejlődési pályát futott be. S ezenkívül lényegi testi átörökítési, azaz genetikai tény, hogy nem lehet egyfajta kiegyenlítődésről szó a keveredések esetében, hanem újra visszaállnak bizonyos embertípusok, illetve testi jellegzetességek, azaz hasonmásainkkal is gyakran találkozhatnánk, ha lenne időutazás.

A magyarság szempontjából azonban leginkább az ősműveltségi, azaz a protokulturális ember címszó alatt szereplő, hasonszőrű megállapításokat kell a leginkább vitatni és kiigazítani. Határozottan el kell utasítanunk a régiek, őseink elmaradottságára, primitívségére alapozó elméleteket, és e téren végre szint vallva előtérbe kell állítanunk az ő révükön felénk továbbadott igen magas színvonalú ősműveltségünket, ha tetszik az őskinyilatkoztatást, amelynek általuk birtokosai voltunk és vagyunk. Azaz nem lehet megkerülni az e téren kikutatott múltunkat és az itt feltárt eredményeket, s főként nem lehet elkerülni, hogy levonjuk az adódó következtetéseket a feltárt tényekből és összefüggésekből. Lássuk tehát a megfontolandó főbb tényeket, összefüggéseket és érveket:

1. Ipolyi Arnold teljes magyar – az ő szavával – „mitológiát" volt képes feltárni, különösebb tudományos eszköztár és segítőtársak nélkül, alig 150 évvel ezelőtt, amit aztán a 20. században Bálint Sándor kiegészített.[240] S jócskán vannak ezen kívül is hasonló témájú munkák. Daczó Árpád legújabban kimutatja Babba Mária, a Szép Szűz Mária máig való eleven hitét.[241]

2. A csángókról és a székelyekről kiderült, hogy igen régi műveltségi formákat őriznek, amelyek korábban az egész magyarságra jellemzők voltak, a beszédtől a magyar rovásírásig, a ruházattól a székely kapukig, s magyar-tudatukat a csángóknál nem szünteti meg a magyar nyelv elvesztése.

3. A magyar díszítés indítékai között eleinte a csillagos égi rajzolatok, főként állatokra vonatkoztatott ősrégi mintázatai szerepeltek, amelyek jelentése figyelmeztetett a legfontosabb tudományokra és teendőkre. Ennek az alakzati rendnek a különböző hatásokra megtörtént jelentési egyszerűsödése és alakzati bonyolódása a virággá válás, késői virágozás. Ugyancsak

---

[239] Ez utóbbi megállapítást azóta arra módosította a tudomány, hogy az AB vércsoport Kárpát-medencei mutáció a 0 vércsoport arány rovására itt, maga a 0 az ősi emberi, a B az ázsiai és az A pedig a kaukázusi vércsoport. Lásd Nagy Ákos: *A kor halad, de a vér marad. A vércsoportok jelentősége a magyar őstörténet kutatásában. Második*, bővített kiadás. Turán könyvek 5. Magyar Őstörténeti Kutató és Kiadó Kft. Gödöllő, 2005. – *A szerk.*

[240] Bálint Sándor: Népünk ünnepei. Az egyházi év néprajza. Szent István Társulat, Budapest, 1938. és 1977. https://mtda.hu/books/balint_sandor_nepunk_unnepei_Optimized.pdf és *Ünnepi kalendárium. A Mária-ünnepek és jelesebb napok hazai és közép-európai hagyományvilágából*. I. kötet: december 1. - június 30. II. kötet: július 1. - november 30. Neumann Kht., Budapest. 2004. https://mek.oszk.hu/04600/04656/html/. – *A szerk.*

[241] Daczó Árpád (P. Lukács O. F. M.): *Csíksomlyó titka*. *Mária-tisztelet a néphagyományban*. Pallas-Akadémia, Csíkszereda 2001. – *A szerk.*

lezajlott a csillagmítoszok kereszténytyiesítési folyamata is, amire jó példa a Szent László legenda a templomi falképeken, vagy a magyar népballadák, s maga a Miasszonyunk, Boldogasszony Mária.

4. Még a virágozott alakzatok is képesek azonban hordozni az eredeti jelentést, egy-egy virágról tucatnyi vagy több ilyen eredeti jel is leolvasható. Ezek az alakzatok egyébként azonosíthatók az egész föld természetinek nevezett népei hasonló szerepű díszítései között.[242] S egész földünk földrajzi nevei igen nagy hasonlóságot mutatnak a Kárpát-medenceiekkel.[243]

5. A magyar ősműveltség felbukkanási, kifejlesztési és elterjesztési gyakorlati helyszíne a Kárpát-medence volt, aminek több tízezer éves időszaka megelőzi az elsőnek mondott civilizációk kezdeti nyomainak, azaz a neolit forradalom kezdeteinek a megjelenését. A neandervölgyi és a cromagnon ember keveredése, valamint a régészeti kultúrák itteni ősibb s fejlettebb mivolta eddig még nem kellően figyelembe vett tények. Amint ezek elterjedése se.

6. A viszonylag elmaradott viszonyok közötti kulturális kapcsolatok a magyar ókor végén és középkor elején még távoli eurázsiai területekkel is, a hasonlóságok elő fontosságára mutatnak, legvalószínűbben a hatalmi szerveződés jellegzetes eszmei tartalmaira. Figyelemre méltó azonban nálunk még a mai demokrácia fogalomnak megfelelő eredeti mellérendelő elv hosszantartó érvényesülése, valamint a mai tudományos világnézetre törekvésnek megfelelő tartalmú tudatosság megléte, aminek tényszerűségét különösen a magyar népmesék elemzésével lehet kimutatni.

7. Írásunk olyan tökéletes jelképző elvnek a megnyilvánításával jött létre, amely a három helyzetű egyenes vonás és a görbe vonal segítségével máig érvényesülő, sohasem kiszorítható írásrendszert jelent, amely azonosan jelen van mindhárom egyiptomi írásban, a mezopotámiai ékírásban, a kínai írásban, a föníciai írásban, a héber írásban, a görög és a latin írásban. Az ezt feltáró Varga Csaba ugyanakkor hangsúlyozza, hogy az ilyen betűjelek és a hasonló számjelek első, azaz 35.000 évvel ezelőtti megjelenése egyáltalán nem jelenti azt, hogy ez az írás ugyanakkor keletkezett volna.[244]

8. A magyar ember egyéni méltóságának éltetése és közösségi szerepének egyéni vállalása, közösségi értékelése feltételezte és fenntartotta az egyén és a csoport mindama kettősségét, amit ma az egyén a barátságban, a párkapcsolatban, a családban, a helyi lakóközösségben, a hazát jelentő nemzetben és államban, valamint az egész emberi társadalomban megél. Ezek egyszerre való átélésének lehetősége pedig nélkülözte azokat az egyoldalúságokat, amiket ma a szegénység, az alulképzettség, a katonaság, a hírközlés, a társadalmi rang, a tudományos elismerés stb jelent.

9. Akár dinasztikus folyamatossága, akár időtálló elvei következtében, az emberek fölötti törvényes és közmegegyezéses hatalom isteni eredete és szentsége elvitathatatlan volt, minden nép és néptöredék számára, akikből a magyarság folyamatosan alakult, illetve akik belőle elszármaztak. Ennek a magyar hatalmi egységnek, – amelyben a nép tehát uralja a vezető réteget, nem az uralkodik őrajta, – uralkodási egységnek a hátterében azok a mindenki által ismert, elfogadott és betartott magasabb elvek állanak, amelyek a külső világra és az emberi természetre vonatkozó tudást, valamint az emberi cselekvés természeti korlátaira vonatkozó bizonyosságokat jelentik és tartalmazzák.

Kétséges ezen kívül, hogy a törzs fogalma egyáltalán szerepeltethető-e ezek után a magyarsággal kapcsolatosan, vagy a szerepvállalás egységesítő fogalmait takarják az eddig

---

[242] V. ö. Molnár V. József: *Világ-virág. A természetes műveltség alapjelei, és azok rendszere.* Örökség Könyvműhely, 2005. Varga Géza: *Magyar hieroglif írás*. Írástörténeti Kutatóintézet, Budapest, 2017. – *A szerk.*

[243] A kérdés máig tisztázásra vár, honnan van a rengeteg egyezés. V. ö. Vámos Tóth Bátor: Tamana – a földrajzi névkutatás módszere. Acta historica Hungarica Turiciensia 40. évf. 2. sz. 2025. https://epa.oszk.hu/01400/01445/00074/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2025_2_113-119.pdf. – *A szerk.*

[244] Lásd Varga Csaba: *JEL, JEL, JEL, avagy az abc 30000 éves története.* Fríg Kiadó, Budapest 2001.

törzsi nevekként azonosított nevek.[245] Ugyancsak kétséget kizáróan azonosítandók lennének azok a keresztény leegyszerűsítések, nevek, amelyek mintegy történelmi személyekként jelenítik meg a korábbi mítikus elemeket.

Külön kell foglalkozni a nyelvvel, amelynek komolyan veendők eddigi azonosítási kezdeményezései, azokat alaposan megvizsgálva kell kijelölni azokat az irányokat, ahová kirajzottak az ennek a nyelvnek az ősi változatát beszélők tömegei, és ahonnét annak huzamosabb távollétében feldúsult, átalakult nyelvi változatai visszatértek és egyesültek a helyben maradottak – az alatt szintén változott – nyelvével. Valamint a soha vissza nem tértekkel való kapcsolatokat is ebből az irányból érdemes megközelíteni (a szumírektől a kínaiakig és japánokig, a szamojédektől a finnekig, az írektől a baszkokig, s a szlávoktól a spanyolokig, németekig, franciákig és angolokig, vagy tovább).[246]

Ugyanezt végig kell követni a tárgyi eszközök és a tudáseszközök esetében, a díszítési indítékok és alakzatok és jelentésük változásainak és azonosságainak vonatkozásaiban, valamint az emberi célok, törekvések meghatározásában. Így a saját tulajdon ősműveltségből származónak kell inkább bemutatni a későbbi vallási fejleményeket, amelyeknek utólagos visszahatása tehát nem elsődleges találkozás és hatás, ezért fontossága is eltörpül az eredeti átadás–hatás nagysága, ereje mögött.

Mivel itt társadalomismeretről, szociológiáról van szó, amely leginkább az emberismeret részeként sorolható be, – és nem fordítva, azaz nem a társadalom alkotja az embert, hanem az ember a társadalmat, – amelynek másik része a lélekismeret: Nagyon fontos kifejezni, hogy amint az egyének a többiekkel együttműködve valami maguk fölött álló emberi erőtöbbletet, a társadalom építményét alkotják, ugyanúgy egyéni lelkivilágukat kiteljesítik a többiek lelki élményeinek, tudatosított tapasztalatainak és bizonytalan vélekedéseinek a megismerése által. Ez a kétféle többlet, társadalmi és lelki teljesség, a történelem során többnyire a nép, majd nemzet és a vallás formájában találkozott az emberekkel, illetve e kettővel ők olyan magátólértetődő természetességgel találkoztak, mintha azt nem is tudatos emberi tevékenység közvetítette volna feléjük: a neveltetésük szüleik, nagyszüleik, rokonaik, ismerőseik, és bizonyos szakosodott vagy egyetemes tudású társaik, a gyógykovács, a táltos pap és a tudós–tanító részéről. Ezt támasztja alá a nép kifejezés egyetemessége is, mert a nép az emberiség fogalmának értelmében szerepel. A magyar nép esetében ezt megerősíti még a nyelvi egyetemességnek az a formája, amit az általános vagy különös okot megadó, magyarázat kifejezés jól mutat, és az is, hogy valaminek egyáltalán a kifejtése annak magyarán való kifejezését jelenti, valamint a magyar és az ember fogalom eredeti azonossága.

Ezért komolyan kell venni azokat a megállapításokat, hogy nyelvünk ősnyelvi jellegű,[247] azaz a történelem előtti időkből való, mert ilyenformán eredetileg az egyetlen emberiség

---

[245] V. ö. Csámpai Ottó, Cser F., Darai L.: A magyar műveltségi és társadalmi egyedülállósága. *Acta Historica Hungarica Turiciensia* 23. évf. 2. sz. 2008. https://epa.oszk.hu/01400/01445/00001/pdf/039-049.pdf. – *A szerk.*

[246] Lásd Perie Alkorán, Kovács János: A visayan Fülöp-szigeteki nyelv magyar eredetű? *Acta Hist. Hung. Tur.* 33/10. 2018. https://epa.oszk.hu/01400/01445/00053/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2018_11_021-033.pdf, Darai Lajos: Sokkal korábbi ellenkező irányú népmozgás. *Acta Hist. Hung. Tur.* 38/3. sz. 2023. https://epa.oszk.hu/01400/01445/00068/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2023_3_0317-0342.pdf. – *A szerk.*

[247] A témáról Magyar Adorján a következő művekben írt, illetve a következő szakirodalomban talált adatokat az ősnyelv meglétéről: Magyar Adorján: *Elméletem ősműveltségünkről*. Duna Könyvkiadó Vállalat, Fahrwangen 1878, Magyar Adorján: *Az ősműveltség.* Magyar Adorján Baráti Kör, Budapest 1995. Magyar Adorján: *A Csodaszarvas.* Magyar Adorján Baráti Kör, Budapest é. n. 207–208, Gustav Swantes: *Geschichte der Uhrzeit*, Hans Winert: *Stammesentwicklung der Menschheit*, és *Erdgeschichte und Werden des Menschen*. Braunschweig 1951, Dr. M. Wilhelm Meyer: *Weltschöpfng, Weltuntergang*, Eickstedt: *Rassenkunde*, *Meyers Lexikon*. Leipzig–Wien 1897, Cravezi: *Mondo animale*, Isaac Taylor, Dr. Winkler Henrik: *Embertani felmérései*, Bél Mátyás: *Notitia Hungariae novae historico geogrphica*. 1735, Gáspár János: *Fajismeret.* Karcag 1912, Graf Hermann Keyserling: *Das spectrum Europas*. Heidelberg 1928, Ballagi Mór: *A magyar nyelv teljes szótára.* Heckenast Gusztáv, Budapest 1873, Bárthosi–Balogh Benedek: *Turáni regék és mondák a világ teremtéséről.* Held Nyomdavállalat,

egyetlen vagy a kevésből egy nyelveként szerepelve, innen már érthető, hogy miért azonos benne az emberösszességgel az azt kifejező nép fogalma, s miért saját maga szerepel elvontan is, mint egyetemes nyelv. S ha manapság ismét időszerűvé vált az emberiség szintű gondolkodás, azaz a bolygónyi méretekben kiterjedt emberi közösség sorsa, cselekvése, gondolkodása, akkor kötelességünk ennek korai párhuzamaként felmutatni a magunk magyar szervezettségének, életének elméleti és lelki alapjaiként szereplő fogalmaink, nézeteink előremutató jelentéseit és mondanivalóit. Ezek az elméleti és lelki tartalmak jelenthetik tehát a mai magyar küldetéstudatot és annak érzelmi megnyilvánulását, de sehogyan sem lehet azokat egyfajta előzetesként tekinteni, s mintegy előzményként visszavetíteni valamiféle magyar vallásra és magyar nemzeti létre. Hiszen akár a vallás, akár a nemzet esetében éppen ennek az egyetemes emberinek a tudatos vagy tudattalan képviseletéből végig a történelem során, származtak a tragikus nehézségeink, illetve támadtak nagyszerű tetteink és gondolataink. S végig jelen volt az a visszafogottság vagy istenfélés, istentisztelet is, ami az emberiség szintű korlátok és aligség alig teljesíthető feladatok ismeretéből fakadt.

Ezért nem tudtuk azután magunkat modern nemzetként elkülönítve és megnyilvánítva sikerre vinni, miközben ezt belőlünk kinőtt néptagjaink is megtették, s miközben éreztük sikertelenségeinknek, sőt elbukásainknak hazugságát, égbekiáltó igazságtalanságát, valamint kikutattuk egy idő óta azoknak azokat létrehozó szükségszerűségeit, amik az eltérő felfogásból és az annak megfelelő magatartásból fakadtak. Mindez természetesen és sajnálatosan megmagyarázza mindama széthúzást és hibát is, amit elkövettünk, bár nem enyhíti az okozott veszteséget és fájdalmat. Szoktunk ugyan áldozathozatalról beszélni, amit a háládatlan Nyugat érte meg sem érdemelt, ám, csak ha mindannyian túllépnénk e mai nemzetgyilkoló európai és bolygónyi kocsmán, valósulhatna meg s érezhetnénk elégtételünk.

Ugyanígy az előbbiek szellemében a nemzeteket szolgáló vallási reformáció nálunk, a modern nemzeti törekvések megfelelő szintű megnyilvánulásainak hiányában, nem érhette el célját, sőt az ősi emberhit keresztény azonosságainak felmondásával, a Regnum Marianum elutasításával rombolta magyarságunkat és az annak népei közötti kapcsolatokat. Azaz a keresztény egyetemesség volt utoljára az a magyar keret, amelyben azonos műveltségű, de különböző nyelvűvé váló népként, majd népekként szerepeltünk együtt. Azóta ez a teljesség szétszakadozott, s a műveltség egyes elemei váltak meghatározókká, s ezt az eredeti

---

Budapest 1926, Benedek Elek: *Magyar mese– és mondavilág. Ezer év meseköltése I–IX*. Athenium Rt, Budapest é. n., Gaál Mózes: *Hún és Magyar mondák*. Franklin–Társulat, Budapest 1900, Fáy Elek: *A magyarok őshona*. Fraischburg Gusztáv Könyvkereskedése, Budapest 1910, Hermann Ottó: *A magyar pásztorok nyelvkincse*. Királyi Magyar Természettudományi társulat, Budapest, 1914, Horger Antal: *Hétfalusi csángó népmesék*. Athenium, Budapest 1908, Horger Antal: *A magyar szavak története*. Kókai Lajos, Budapest 1924, Horvát István: *Rajzolatok a magyar nemzet legrégibb történetéből*. Petrózai Trattner Mátyás Betűivel, Pest 1925, Huszka József: *Magyar ornamentika*. Pátria Rt. Nyomda, Budapest 1898, Ipolyi Arnold: *Magyar Mithologia*, Zajti Ferenc, Budapest 1929, Kandra Kabos: *Magyar mithologia*. Beznák Gyula Könyvkereskedés, Eger 1893, Kálmány Lajos: *Boldogasszony, ősvallásunk istenasszonya*. Magyar Tudományos Akadémia, Budapest 1885, Litkey György: *Hazánk őslakói*. Miskolci Könyvnyomda Rt, Miskolc 1935, Vámbéry Ármin: *A magyarság keletkezése és gyarapodása*. Franklin Társulat, Budapest 1895, Vámbéry Ármin: *A magyarság bölcsőjénél*. Athenaeum, Budapest 1914, Bél Mátyás: *Notitia Hungarae Novae Historico–Geographica*. 1735, Berze Nagy János: A Csodaszarvas Mondája. *Ethnographia*, Budapest 1927, Krohn Gyula: *A finn–ugor népek pogány istentisztelete*. Magyar Tudományos Akadémia, Budapest 1908, Ettore Viterbo: *Grammatica e dizionario della lingua oromoni e galla*. Manuali Hoepli, Milano 1892, Sebestyén Gyula: *A regősök. A regős ének*. Budapest 1902. Franz G. Bengtsson: *Die Abenteuer des Röde Orm*. Heimeran Verl., München 1952, Undi Marika: A magyar Népi hímzés öltéselemei. *Néprajzi Értesítő*, Budapest 1927, Edgar Daqué: *Urwelt, Sage und Menschheit*. München und Berlin 1938, Westenhőfer M.: Vízi és szárazföldi lények. *Ethnographia VI. évf.*, Budapest, 102, Huszka József: *Istenfa*. Budapest 1908. (V. ö. Simon Zoltán: A magyar nyelvről. *Acta hist. Hung. Tur.* 40/2. 2025. https://epa.oszk.hu/01400/01445/00074/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2025_2_335-341.pdf, Cser Ferenc: Gondolatok a magyar nép és nyelv Kárpát-medencei eredetéről. *Acta hist. Hung. Tur.* 40/2. 2025. https://epa.oszk.hu/01400/01445/00074/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2025_2_177-204.pdf. – *A szerk.*)

magyarságot képviselő többség nem tudta elfogadni. Azaz nem alkotott kizárólagosan érdek vezérelte nemzeti államot, nem azonosította a fennhatósága alatt élő embereket a kizárólagos magyar nemzettel, hanem az embert a népi egyetemesség alkotó részeként kezelve, a különböző nyelvű, szokású és vallású embereket különböző néppé téve, e népekből képzelte el a régi elveket megvalósító modern nemzet megalkotását. Mivel azonban a modern nemzetfejlődés korában az egyetemes emberiség szempontjából szervezett államszövetségnek még nem jött el az ideje, a magyarság ebből a szerepből – felkészületlenül és alkalmatlanul – belezuhant a nemzetalkotó szerepbe.

Ebben azóta vergődik, megosztott, mert akár az egyetemes, katolikus kereszténységben és a tiltakozó, protestáns keresztyénségben, akár a szabadságbölcselemben, akár a népközpontú közakarat és közképviselet elméletekben, előbbi önmaga megerősítését látja. S várva-várja azokat a fejleményeket, amelyek helyreállítják az ember egyetemes értékei, érdekei és elvei mentén szerveződő nép-együttesi társközösség létét. Ezért vált részben a társadalmi forradalmak hívévé, majd kiábrádult belőlük makacs végzetességgel. Utána azonban mégis ugyanezért ásta újra és oly mélyre az elméleti indokát ezen elkötelezettségének. Most pedig látszólag ugyanazon az oldalon állva, azokkal kell versenyeznie, akik korábban porig alázva végveszélybe sodorták. A magyarságon belül pedig verseny dúl azok között, akik a korábbi ellenségeink mai viselt dolgaiból szeretnék, ha tanulnánk. A verseny aszerint dúl, hogy ki, kinek a mintaadása elfogadását támogatja. Szerény javaslatom szerint azonban magunkba nézve eredményesebbek lehetnénk, sőt bizonnyal sikeresek leszünk, mert akkor feltámadhat végre a sikerességbe vetett magyar hit, amely azonos az egész emberiség boldogulásával, ami minden élő igaz ember célja kell legyen, ha egyúttal ezzel a saját elv érvényesítésével ellenőrizni lehet a többi versengő nemzetet, hogy komolyan gondolják-e és betartják-e ezeket az elveket, vagy csak megtévesztésként és saját előnyükre, látszólag kötelezik el magukat az emberi egyetemesség mellett, s valójában külön, továbbra is a mi kárunkra és a többi hasonló ellenére akarnak szűkösen boldogulni.[248]

1. 4. Egyetemes csillag-mítoszi emlékezet és magyar hagyomány

1. 4. 1. Az Égi Malom

A régi századok mélyéről, az igen távoli időkből, még valószínűleg az írás föltalálása előtti időből származó vázat, keretet, amelynek segítségével később az emberiség kultúrájának egyik alapja, az igazi mítoszok gazdag szövedéke kialakult, a mérték és a számolás szolgáltatta. Ezek a mítoszok, s különböző mesealakú változataik, részleteik, magukban foglalták az emberiség ama tájékozódásának eredményeit, amely más kiindulópont vagy támaszték nem lévén, a legkönnyebben elérhető tájékozódási pontokat, a csillagokat használta fel erre a célra. S hogy ez tényleg az egész emberiség tájékozódási kincse volt, mutatja például az a tény, hogy a távoli Polinézia lakói igen jó hajósok voltak a hatalmas nagy Csendes-óceánon, akikre agyondicsért felfedezőink Magellántól Cook kapitányig többször rábízták hajóik navigálását, és akiknek vallási kultuszhelyeit a régészek végig a Ráktérítő és Baktérítő, tehát két égi koordináta mentén találták meg és ásták ki.

A mítoszok értelmét, jelentését általában és egészében véve közvetlenül nem ismerjük, s ezzel már többnyire így voltak az ókori népek is, például a görögök. De kimutathatók a mitikus elemek, összefüggések romlásai más népeknél, például az indiaiaknál fennmaradt változatokban is, ahol az átvétel bizonytalanságait a megértés hiánya okozza. A megértés azonban mindig lehetséges, ha a mítoszokat matematikai, geometriai és csillagászati ismeretek

[248] V. ö. Cser Ferenc, Darai Lajos: *Ember – Társadalom – Emberiség. Eszme – Hit – Vallás. Atya – Anya – Élet.* Queanbeyan – Kápolnásnyék, 2005-2006. https://mek.oszk.hu/18100/18165/. – *A szerk.*

megjelenítőiként tekintik. És ekkor feltárul az egész Földre kiterjedő közös képi nyelv, mely az általános keretekre, mozgásokra, mértékekre és szerkezetekre vonatkozik. S ami a legérdekesebb, a mítoszi hagyomány nem csupán a Föld közvetlen naprendszeri környezetével foglalkozik, hanem azzal a nagy összefüggő gömb formájú területtel, melynek egyenlítői kerületén a Nap fut, tetején az északi Sarkcsillag, alján a déli Póluscsillag helyezkedik el. S északi félgömbjét az északi csillagos égbolt, a déliét a déli égbolt alkotja. Mint kiderült, ezt a nagy összefüggő égi egészt a mítoszokban eredetileg malomnak hívták, s például a finneknél összegyűjtött Kalevalában ezt a malmot hívják Szamppónak, valamint ez a Szamppó jelenik meg később Shakespeare híres műve, a Hamlet mítikus alapjában Hamlet malmaként.

Platón hatalmas filozófiai teljesítménye, az idealizmus, az ideavilág kialakítása, azaz a világ megkettőzése igazi égi világra és annak általunk elérhető földi árnyéka világára, az iménti malom megidézése, ahol az igazi csillagfolyamatok zajlanak, amiktől nagyban függ a mi naprendszeri és földi életünk is. Most csak annyit említve ennek a függésnek a valóságosságából, hogy Galaxisunk, a Tejút oldalnézetben ugyan egy vastag sík, de felülnézetben kétkarú spirál, melynek két karja közt száguldva Naprendszerünk általában viszonylag nyugodt környéken halad. De az ottani keletkezése utáni évszázmilliókban mért idők elteltével, a spirálkarok sűrűjébe jutva ugyancsak nehéz helyzetbe került a megnövekvő kozmikus sugárzás és egyéb csillagászati kataklizmák miatt, és a spirálkarokon már kétszer áthaladt a Nap, illetve másodszorra a Naprendszer. A tudomány a bolygók kialakulását, és magának az életnek a létrejöttét is eme spirálkari korszakok kozmikus bombázásaihoz köti.[249] Mindez mutatja, hogy a naprendszerinél nagyobb égi összefüggések ismerete van annyira fontos, hogy a mitikus hagyománynak alkotó alapja legyen. Különösen, ha a szükségszerűnek látszó, és a múltban már sokszor bekövetkezett földi katasztrófákat nézzük, melyek túlélése a fő feladatunk. Vagy a katasztrófa megelőzésének, elhárításának technikai csúcsára jutván, vagy a következményei kezelésének és felszámolásának módozatait feltalálva és begyakoroltatva.

Ezenkívül, képes magába foglalni még földi, emberi világunk összes tapasztalatát is, hiszen az égi körforgások, állandóságok megőrzik az oda, mint műholdjainkra fellőtt tapasztalatainkat, melyek az égi fénypontok tetszőleges összekötéseivel olyan tetszőleges, illetve használható alakzatokat alkotnak, mint mondjuk a Göncöl-szekér, Orion vadász vagy Kaszás csillag, az Ikrek, az Oroszlán, a Mérleg stb csillagképek. A *Szent László legenda* például a négy évszak beköszöntét jelző két-két napforduló és napéjegyenlőség idején való északi csillagos égboltot mutatja az üldözés (tavasz), a küzdelem (nyár), a lefejezés (ősz) és fejbenézés (tél) látványos kulcsjeleneteiben.[250]

1. 4. 2. A Csodaszarvas monda

A magyar Csodaszarvas mondában összegzett Kárpát-medence elfoglalási feladat a közép-ázsiai és kaukázusi uralkodói és vezéri elitben, valamint mindannak a bár halvány, de ténybeli megléte, amiről a déli irányból való magyarság származtatási elképzelések, illetve azt a még messzebbi tájakon keresőké erednek, onnét származhat, amit a meseszerű mitikus emlékezetben kutató Magyar Adorján állít az első emberek születéséről és szaporodván kirajzásáról a világba.[251] Szerinte a népi emlékezet fennmaradt nyomai, a mesék, mondák és regék, a szellemi és tárgyi műveltség az első, magyar emberek Kárpát-medencei, pontosabban

---

[249] Lásd Stanislaw Lem: A Katasztrófa-elv. Suhrkamp Verlag, 1983. Egy hevenyészett fordítása elérhető innen: https://www.guo.hu/___WORDPRESS/Laszlo-Hortobagyi_Gayan-Uttejak-Orchestra/_By_The_Way/Lem,Stanislaw_(1921-2006)/1983_S.Lem_A-Katasztrofa-elv_1983.pdf. V. ö. Stanislaw Lem: *Az emberiség egy perce.* Európa Kiadó, Budapest, 1988. pp. 18-30. Csaba Zoltán: Élet: szabály vagy kivétel? *Új Galaxis* 6. https://epa.oszk.hu/00200/00296/00006/pdf/EPA_00296_ujgalx_03.pdf. – *A szerk.*

[250] V. ö. Darai Lajos: Hősök (héroszok) és népalkotó emberek. *Acta Hist. Hung. Tur.* 35. évf. 1. sz. 2020. https://epa.oszk.hu/01400/01445/00060/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2020_01_444-500.pdf. – *A szerk.*

[251] *Magyar Adorján: Elméletem ősműveltségünkről. I. m.*

csallóközi keletkezésére utalnak.[252] Ez az eredet egyúttal az emberi nem születése tehát olyan régi időben, amire másféle visszaemlékezés nincs, s ami előtt az emberiség – Magyar szerint – kétéltű elődje az Alföld helyén volt tengerben és annak partján élt.[253] Akkoriban itt volt a Föld Északi-sarka, s a többi rész ekkor még lakhatatlanul forró volt – a mesékből kiolvasva.

Ezen elmélet szerint a magyar őstörzset Magor Napisten férfielvi utódai alkotják, és e magyarok mindig békés, szorgalmas földművelők, azaz inkább gyümölcstermelők voltak.[254] A magyarok elterjedtek a Kárpát-medencében és a Föld többi részén az oda több hullámban kivándorolt 14 magyari őstörzs révén:

Ezek elsője a fehér kunok harcias őstörzse, amelynek tagjai eredetileg hegylakók a Kárpátokban és az Alpokban.

Másik a fekete kunok őstörzse,[255] Attila történelmileg ismert férfielvi hunjai, akik főként homokos síkságokon laktak.

Aztán a szemerék őstörzse[256] a magyar őstörzsből ősidőkben kivált nőelvi törzsünk, akik főképp gabonatermesztéssel foglalkoztak, fában szegény, de termékeny síkságokon laktak. Kivándorolt törzsük alapította a szumer műveltséget Mezopotámiában, amelynek népe utóbb eltörökösödött, végül a szemita asszírok pusztították el, akik nagyon eldurvítva átvették egész műveltségüket. Utóbb e törzsünkből származtak az amazonok.

---

[252] Lásd Magyar Adorján: I. m. 9-11. Az emberiség európai őshazájára vonatkozóan Magyar Adorján által felhasznált irodalom: Gustav Swantes: *Geschichte der Uhrzeit*, Hans Winert: *Stammesentwicklung der Menschheit*, és *Erdgeschichte und Werden des Menschen*. Braunschweig 1951, Dr. M. Wilhelm Meyer: *Weltschöpfng, Weltuntergang*, Eickstedt: *Rassenkunde*, *Meyers Lexikon*. Leipzig–Wien 1897, Cravezi: *Mondo animale*, Isaac Taylor, Dr. Winkler Henrik: *Embertani felmérései*, Bél Mátyás: *Notitia Hungariae novae historico geogrphica*. 1735, Gáspár János: Fajismeret. Karcag 1912, Graf Hermann Keyserling: *Das spectrum Europas*. Heidelberg 1928.

[253] Lásd Magyar Adorján *uo.* és Magyar Adorján: *A Csodaszarvas.* I. m. 207-208, valamint az itt szereplő irodalomból: Ballagi Mór: *A magyar nyelv teljes szótára.* I.m., Bárthosi-Balogh Benedek: *Turáni regék és mondák a világ teremtéséről.* I. m., Benedek Elek: *Magyar mese- és mondavilág. Ezer év meseköltése I–IX*. I. m., Gaál Mózes: *Hún és Magyar mondák*. I. m., Fáy Elek: *A magyarok őshona*. I. m., Hermann Ottó: *A magyar pásztorok nyelvkincse*. I. m., Horger Antal: *Hétfalusi csángó népmesék*. I. m., Horger Antal: *A magyar szavak története*. I. m., Horvát István: *Rajzolatok a magyar nemzet legrégibb történetéből*. I. m., Huszka József: *Magyar ornamentika*. I. m., Ipolyi Arnold: *Magyar Mithologia*, I. m., Kandra Kabos: *Magyar mithologia*. I. m., Kálmány Lajos: *Boldogasszony, ősvallásunk istenasszonya*. I. m., Litkey György: *Hazánk őslakói*. I. m. Vámbéry Ármin: *A magyarság keletkezése és gyarapodása*. I. m. Vámbéry Ármin: *A magyarság bölcsőjénél*. I. m. Bél Mátyás: *Notitia Hungarae Novae Historico–Geographica*. I. m.

[254] A magyarokra vonatkozó, Magyar Adorján által *uo.* felhasznált főbb szakirodalom: Berze Nagy János: A Csodaszarvas Mondája. *I. m.,* Krohn Gyula: *A finn–ugor népek pogány istentisztelete*. I. m., Ettore Viterbo: *Grammatica e dizionario della lingua oromoni e galla*. I. m., Sebestyén Gyula: *A regősök. A regős ének*. I. m., Franz G. Bengtsson: *Die Abenteuer des Röde Orm*. I. m., Undi Marika: A magyar Népi hímzés öltéselemei. *I. m.*, Edgar Daqué: *Urwelt, Sage und Menschheit*. I. m., Westenhőfer M.: Vízi és szárazföldi lények. *I. m.* 102, Huszka József: *Istenfa* I. m.

[255] A kunokra vonatkozó, Magyar Adorján által *uo.* felhasznált főbb szakirodalom: Plankapin szerzetes, IV. Ince pápa küldötte a kunokhoz, beszámolója, Hommel Fritz: Geschichte Babiloniens. 1885, Fáy Elek i. m. III, Roger Bacon: Apus Maius. *Ethnographia* 1903. évf. 256, F. Movers: Die Fönizier I. 616, Brugsch *i. m.,* Nagy Géza: elő– és utóvetős nevek. *Ethnographia* 1902. évf. 1–97, Gyárfás István: *A jászkunok története*, Kecskemét 1873, Bartucz: Csongrád és pancsovai torzított koponyák. *A Magyar Ember*. 1938, Dr. Appel Otto–Dahlem: *Der Mensch und die Erde*, Horger *i.m*., W. H. Roscher: Lexicon der Griechischen Mythologie II. 2. 2687, Huszka: A magyar ornamentika hun eredete. Bp. 1912, Plinius és Ktezias a kunokról.

[256] A szemerékre vonatkozó, Magyar Adorján által *uo.* felhasznált főbb szakirodalom: Wienert *i. m*., Fáy *i. m*., Dr. Friedrich Kreuzer: *Simbolik und Mythologie der Alten Völker II*. Leipzig und Darmstadt 1821. 210, Sylvester János: Grammatica Hungaro Latina V. Athenaeum, Bp. 1897. címlap, Kandra i. m. 102–103, Huszka: Honfoglaló őseink ornamentikája, Karl Woermann: Geschichte der Kunst. Leipzig 1925, A debreceni népi építkezés. *Néprajzi Értesítő* 1912. évf. 157–194.

Aztán a besenyők őstörzse,[257] akik nőelviek. A kunok és besenyők ellentéte hasonló a magyarok és szemerék közöttihez. Harciasak voltak, mint a kunok. Hajózó népként halászattal foglalkoztak, kalózkodó törzsekkel. Mindig vizek: folyók, tavak, tengerek, mocsarak mellett éltek, földet keveset műveltek. Északi szabír nevű törzseiktől tanulták a hajóépítést és kalózkodást a (kegyetlenül vérengző) germán normannok. Valószínűleg, több millió év alatt túlspecializálódás útján az afrikai fekete fajok is tőlük származtak. Kivándorolt besenyő törzseink voltak az Itáliában is szerepelt szabinok. Valamint az Ázsiában is szerepelt szabír, szibír vagy tapar nagy nép, amelyről ma már csak északi rokonnépeink regéi emlékeznek.

A jászok őstörzse,[258] amely másik jellegzetes hajós őstörzsünk, már az Alföld helyén volt tengeren is ott élt. Foglalkoztak állattenyésztéssel, földműveléssel is, de főként a tápláló magvú vízi sulyomfélék termesztésével.

A székelyek őstörzse[259] pedig a jászok közeli rokonai. Székely őstörzsünk más nevei: SZIKUL, SZIKEL. Nőelvi törzseik neve: SZIKÁNok. Főként juhtenyésztők voltak, Itáliába költözött törzsük a szicíliai SZIKULOK, akiket utóbb ellatinosítottak. Göcseji őshazájukból költöztek előbb Róma környékére, majd menekültek a latinok elől délre. Tőlük származtak a római diadalívek (ősei az Udvarhely széki székely kapuk), épületek és díszítések.

A kazárok őstörzse[260] tagjai a jászok közeli rokonai voltak. Csigavonal szarvú juhot tenyésztettek, harciasak voltak. Fő vallási jelképük a kacskaringó, a KUZA jel, a GÚZS (csavart kötélszerű vonal). Szent állatuk a polip.

A kabarok őstörzséből[261] származó kabarok, kazárok és őstörökök egymás közeli rokonai voltak. Itália ilyen őslakóitól származott a kupola szó, melynek őseredeti értelme HÓLYAG.

---

[257] A besenyőkre vonatkozó, Magyar Adorján által *uo.* felhasznált főbb szakirodalom: Strabon, Herodotos, és Jerney: *Keleti utazás*, dr. Constantin Jiricek: *Die Heerenstrasse von Belgrad zu Constantinopel*. Praga 1887, Jankalov Borislav: A sópokról. *Ethnographia* 1914. évf. 178, Milena Preindesberger–Mrazovic: Bosnisches Skizzenbuch. E. Piersons Verlag, 1900.

[258] A jászokra vonatkozó, Magyar Adorján által *uo.* felhasznált főbb szakirodalom: Tacitus: *Hist. V*., Livius: *Hist.,* Strabon, Giovanni Lucio Fragueriense, Byzanthi István 1694, és régi okiratokban Jászvásár neve: Forum Jazigorum, Forum Philistinorum, Ormánsági és porosz jászterületek. *Ethnographia* 1931. 29, Gyárfás *i.m.* 283, 298, Jeremiás 47:4, Hitzig: *Urgeschichte und Mithologie der Philister*. Leipzig 1845. 14, Renan Ernest: *Geschichte des Volkes Israel*. Berlin 1944, Propylaen: Kunstgeschichte – Kunst des Alten Orients. 147, Kővári László: Az ördögök végromlása. *Történelmi regék*. Kolozsvár 1857, *Biblia. Genesis* XV, 16–21, *Amos* 9:7, *Ezekhiel* 25:16, *Szofóniás* 2:5, *Sámuel* 30:14, Sayce: *Races of the Old Testament.* II. Edit. London 1893, III. Edit. London 1903, Horger Antal: *Csángó népmesék*. I.m. *Meyer Lexikon*, Karl Ritter: *Die Vorhalle Europäischer Völkergeschichten*. Berlin 1820. 86, 87, Hiller Máté: *Onomasticum Sacrum 4*. Tübingen 1706. 279–280, 905–906, *Horvát i.m*.

[259] A székelyekre vonatkozó, Magyar Adorján által *uo.* felhasznált főbb szakirodalom: Herodotosz, Sayce *i.m*., *Meyers Lex*. 1897, Nagy Géza: A székelyek pannoniai magyarok. *Ethnographia* 1890. és 1898. évf., Réthy László*: A székelyek és a magyar honfoglalás*, Sebestyén Gyula: *Avarok-e a mai székelyek*, *Das Khunigreichs Hungern*. 1550, F. Chabas: Les pasteurs en Egypt. Papirus Sallier. Idézi Fáy *i.m*., Viski Károly: A székely kapu székely eredete*. Néprajzi Értesítő* 1925. évf. 65–88, Pór Antal: Róma története. Bp. 1873, Spamer: Weltgeschichte III. 192–194.

[260] A kazárokra vonatkozó, Magyar Adorján által *uo.* felhasznált főbb szakirodalom: Biblia, Rawlinson, Hommel, Elizeus, Anonymus, és Lenormant: *Histoire ancienne de l'Orient II*. IX. kiadás, Párizs 1995. 330, Gyárfás *i.m.* I. 24, Viski Károly: Régi magyar sövényvárak. *Néprajzi Értesítő* 1929. évf. 70–73.

[261] A kabarokra vonatkozó, Magyar Adorján által *uo.* felhasznált főbb szakirodalom: Eickstedt, Perrot és Chipiez, és Ballagi: A kebel és a kupola szó kapcsolata. *i.m.*, Ballagi: Az öböl és a kebel szó kapcsolata. *Ethnographia* 1902. évf. 70, Hermann *i.m*. 540, Maximilian Ahrem: *Das Weib in der Antiken Kunst*. Jena 1904. 70, Hugo Adolf Bernatzik: *Südsee*. Berlin 1934, *Die Österreich–Ungarische Monarchie in Wort und Bild*. Dalmát kötet. 1892, Havas Dezső: *Dalmácia*. 78, Pongrácz Sándor: *A Magyarság Keletkezése*, Spamer: Weltgeschichte. Im. I. 306, II. 508, III. 549, 640, 651, Movers *i.m*. I. 628, Giacomo Lombroso: Scarafaggi e candeluzze. *Archivio per la studio delle tradizioni popolar*i II. füzet, Palermo 1887. 189–192, Meyers Lexikon: *Käfer*, Mahler Ede: Ókori Egyiptom. Akadémia, Bp. 1909. 139, 221–225, dr. Madarasi László: *Vésett pásztortülkök*. Néprajzi Múzeum, Bp. 1925, Malonyai Dezső: *A magyar nép művészete*. Bp. 1911. III. 104, Székelyföld–kötet, dr. Sziládi Zoltán: Torockói füleskemence. *Néprajzi Értesítő* 1909. évf. 13, Kahn, Fritz: *Das Leben des Menschen*. Kosmos, Stuttgart 1931. V. 194, Szinnyei József: *Finn–magyar szójegyzék*. III. kiadás, Bp. 1926, Agro Romano. *Illustrazione Vaticana* 1936.

Tőlük származott a keleti rézipar elterjedése, arabeszkekkel a rézedényeken. Az őskabaroktól a szent bogár szkarabeuszként elterjedt az egyiptomiaknál.

A törökök őstörzse[262] Mezopotámiában ősidők óta épített csavarodó tornyokat (cikurát, vö. kazár csikart = csavart). Szent állatuk: a nagy fehér szarvasmarha. ÚR, URKÁN, URUK, ÖRÖK volt a nagy Égisten neve, a Napisten neve TOR, TUR, TURUK, TÖRÖK, TUROPA. Földanya neve TURÁN, TERENNA, TÜRENNA. Ősnyelvünkben KÁN = király, UK, ÜK = ős, ősapa. Az égi Ősapával szemben az égi Ősanya (ősanyag) Istennő URÁN, URANNA, URANYA (Urania) néven a Tejút megszemélyesítése. Magyar Adorján megjegyzése: Mivel a Nap a Tejút egyik Csillaga, a Tejút a Napisten anyja, de a görögök, értelmüket nem tudván, tévedésből összecserélték az ősi neveket: Zeusz égisten bika (*úr* = őstulok–bika) képében elrabolja az Európa nevű nőt és Kréta szigetére megy vele, ahol szép ifjú képében magáévá teszi, — viszont EUR–OPA, ÚR–OPA a bika, vagyis az Égisten neve, míg a nő a Tejút megszemélyesítése: URÁNIA (*Urania* a görög–római mitológiában a csillagos ég, a Tejút neve is).

A körösök őstörzsének[263] kör, karika szavából származott az árja Krikosz, Krug, Kreis, ó-német Hiring [ma kopott Ring], mongol küren, török küria. A kerített kerek udvar-templomokból jött az árja Kürkosz, Kerke, Kirche, latin circus (szabin–besenyő kiejtéssel cirkusz) és kórus. A kör szó L-es kiejtéséből szláv kolo = kerék, török halka = karika, latin halo = kör.

Az avarok őstörzse:[264] A névelő + VAR, BAR (=tűz, forróság). (A névelő eredetileg ragként a szó végén állt, s idegen hatásra került előre, a magyarban is.) Legrégibb ősnépük a

---

évf. 17. sz., Göb szavunk. *Néprajzi Értesítő* 1930. 117, Kandra *i.m.* 175, Friedenthal, Albert: *Das Weib im Leben der Völker*. Berlin 1910, Szent Ágota Szicíliában. *Néprajzi Értesítő* 1905. évf. 322, Perselyek. *Néprajzi Értesítő* 1915. évf. 65, Jerney i.m. II. kötet 151, Szendrey Ákos: Népi büntetőszokások. *Ethnographia* 1936. évf. 65–71, Milleker Bódog: *Délmagyarország Régiségleletei* II. Temesvár 1899, Spamer *i.m.* I. 306, dr. Szendrei János: *A magyar viseletek történelmi fejlődése*, Madarassy László: *A magyar pásztorművészet*. Bp. 1932, *Magyar népművészet*. Bp. 1928 195, Faragott verébdeszka. Néprajzi Értesítő 190. 227, Fábián Gyula: Bőrködmön díszek. *Néprajzi Értesítő* Bp. 1911. 19–23, Irha metélléses díszek. *Néprajzi Értesítő* 1926. 105–106, dr. Győrffy István: *Jászsági szűrhímzések*. Bp. 1924, Kiss Lajos: *Hódmezővásárhelyi szűcsmesterség*. Karcag, Gopievic Spiridion: *Makedonien und Alt–Serbien*. Wien 1889. 95, 103, A dolmány. *Néprajzi Értesítő* 1913. 113, 118, Lenormant i.m. I. 194, Fáy i.m. 140, Hermann i.m. 345, Székely kapu. Néprajzi Értesítő 1914. évf. 115, Gróh István: Ungarische Decorative Kunst. Bp. 33. Tábla.

[262] A törökre vonatkozó, Magyar Adorján által *uo.* felhasznált főbb szakirodalom: Malonyai *i.m.* IV. 42, Teodoro Mommsen: *Storia di Roma.* Róma, 136, Lenormant *i.m.* I. 290, F. Hommel: *Geschichte Babiloniens und Assyriens*. Berlin 1995. 501, A finn Tur istenség. *Kalevala* 15. ének, Krohn Gyula: *A finn–ugor népek pogány istentisztelete*. Bp. 1908. 34, Kramer, Hans: *Der Mensch und die Erde*. Wien–Berlin–Stuttgart 1905. II. 16, Ritter *i.m*. 207, Kiss Lajos: Iga és talyiga. *Néprajzi Értesítő* 1937. 310, Bán Aladár: Toldi Miklós ekéje. *Ethnographia* 1917, *Meyers Lexicon* i.m V. 314–315, Lázár István: *Alsófehér vármegye magyar népe*. Nagyenyed 1896. 73, Kerényi György: *Száz népi játékdal*. Magyar Kórus, Bp. 1938, Alessandro de Gubernatis: *Tradizioni popolari de San Stefano di Calcinaia*.

[263] A körösre vonatkozó, Magyar Adorján által *uo.* felhasznált főbb szakirodalom: A karol szó. Ethnographia 1897. 208, Hunfalvy Pál: A vogul föld népe, Hermann Ottó: A magyar halászat, Kálhókból készült sütő és aszaló kemencék. Néprajzi Értesítő 1911. 250, Karl Woermann: Geschichte der Kunst. I. Lepzig 1925. 122, Sebestyén Károly: Szarufa – szarvfa. Néprajzi Értesítő 1941. 57, Brugsch i.m. 208–210, 269, Hommel i.m. 269, Movers *i.m. II.* II. 106, Fáy i.m. 134, Dr. Fischer–Defoy: Schlafen und Treumen. Kosmos, Stuttgart 1918, Dante: Divina commedia. VIII.

[264] Az avarokra vonatkozó, Magyar Adorján által *uo.* felhasznált főbb szakirodalom: Kuhn Adalbert: *Der Herabkunft des Feuers*. Berlin 1859. 15, Dr. Karl Weule: *Leitfaden der Völkerkunde*. Bibliographisches Institut, Leipzig und Wien 1912, Torockai Wigand Ede: *Öreg csillagok*. Bp. 1916, Jankó János: Adatok a sámán valláshoz. *Ethnographia* 1900., Kandra *i.m*. 223–224, 226, Hommel: *Sumerische Lesestücke*, Kimnach Ödön: *Magyar–sumir kis kéziszótár.* Karcag 1905, Prindelsberger Mrazovic *i.m.,* Gilg, Ernst*: Der Mensch und die Erde*. VII. 98–100, M. Alderton Pink: *La democrazia vista con acchio ralistica*, 63, Dio Cassius: *Historia Romana*. Hamburg 1750. 293, Strabon L. VII. cap. 7, G. Gelchich: *Memorie sulle Nocche de Cattaro*, Giovanni Lucio Traguriense: *Storia del regno di Dalmazia e di Croazia*. 37–38, Gyárfás, *i.m.* I. 552, 561, Fáy Elek *i.m.,* Milleker Bódog: *Dél–*

palóc szomszéd BARKÓ magyarok a Felvidéken. Tőlük származtak a Perzsiában sokáig uralkodó pártusok, valamint az Egyiptomban 250 évig uralkodott hükszoszok (mindkettő tűztisztelő volt).

A palócok őstörzsétől[265] származtak ősrégi időkben a Görög-félszigeten is szerepelt görögelőtti titokzatos PELAZGOK, továbbá Északon a VÁLOK, LIVEK, LENGYELEK nagy része. Ezek egy része jász (jazving) eredetű, csak nyelvileg elszlávosodott főként a kereszténység felvételével, a válok pedig elgermánosodtak.

A púnok vagy pannonok őstörzse,[266] a PÚN, PANNON, VEND, VENÉD törzs ősrégi hajósnép volt, amikor az Alföld tenger, a Dunántúl szigetvilág volt. A vidéket a rómaiak is Pannóniának nevezték. Később az Adriai-tengeren halásztak és kereskedtek, mesterei a vitorlás hajózásnak, a piros kelmefestésnek, az üvegkészítésnek (föníciaiak, punok, velenceiek). Vitorláikat sárgára és pirosra festették (a velenceiek is) a pinia-fenyő kérgével (a benne lévő tannin anyag a szövetet a rothadástól védi). A PANNON nemzet a kereszténység felvételével feledte hagyományai nagy részét, s magát részben egyszerűen magyarnak vallja. Nagy része azonban VEND-nek nevezvén elszlávosodott. Az Itália felé elterjedt része ma olasznak vallja magát, de a VENÉT nevet viseli. Velence, azaz Venétia és környéke népessége tőlük származik. Messze elhajózott törzseik voltak a PÚN-oknak is nevezett FÖNICIAIAK vagy FÖNÜKÖK, akik a terméketlen hegységekből és az arábiai pusztaságból nagyszámmal közéjük szivárgott beduin-féle semita néppel keveredve elsémiesedtek, de műveltségük annyira maradt fenn, amennyire azt a hódítók képesek voltak elsajátítani.

A szolimok vagy szarmaták őstörzse[267] a szemere őstörzs közeli rokona. Egyik kivándorlott törzsük a sémita kor előtt Palesztina területén is szerepelt. Jeruzsálem városát a SZOLIMOK békés népe alapította, akiket a semiták könnyen leigáztak. Jeruzsálem régi neve URSZOLIME. (Az ÚR, OR, ÖRŰ szónak ősnyelvünkben kör, karika, kerítés, és város értelme volt.) A zsidók egyik királya, aki e templomot újjáépítette és megnagyobbította, a SALAMON

Magyarország régiségleletei. Temesvár 1897, H. Fischer: *Weltwenden*. Leipzig 1921. IV. kiadás, Ipolyi Arnold: *Magyar Mythologia II. kötet.* II. kiadás, 98, Solymossy Sándor: Magyar ősvallási elemek népmeséinkben. *Ethnographia* 1925, Hadloff: *Sibirien*, II. 7, dr. Georg Buschan: *Die Sitten der Völker* IV, Nagy Bányai Perger János: *A magyar és hazája régente*.

[265] A palócokra vonatkozó, Magyar Adorján által *uo.* felhasznált főbb szakirodalom: Herodotos, és Spamer *i. m*. II. 82, Diodorus Siculus, Berze Nagy János: *Magyar Népköltési Gyűjtemény* IX, Schliemann: *Mykenae*, Leipzig 1878, Woermann *i. m*., Krohn *i. m*. 115, W. H. Roscher: *Ausführliches Lexicon der Griechischen und Römischen Mythologie*. Leipzig 1994. I/1. 122, Movers *i. m.* I. 539, dr. Kallós Zsigmond: *Hejgetés*. Martineum Könyvnyomda, Szombathely 1940, Hommel: *F. F. Communications 61*. Helsinki 1926, Gémeskutak kolonca. *Néprajzi Értesítő* 1916. 100, Spamer i. m. II. 580, 770, V. Semayer: Osztyák és erdélyi oláh ingek hímzései. *Néprajzi Értesítő* 1907. évf. 108, Prinz Gyula: Kirgiz nők viselete. *Néprajzi Értesítő* 1908. évf. 85, *Népélet–Ethnographia* 1926. évf. VI. tábla, Pintér Sándor: Palóc házak. *Néprajzi Értesítő* 1909. 200, Palóc bálvány és boldoganya. *Pallas Lexikon* 1884, Novák József: Az ágasfa használata. *Néprajzi Értesítő* 1914. 227–229, Istvánffy Gyula: Palóc házak szerkezete. *Néprajzi Értesítő* 1911. évf. 239, Garay Ákos: Szlavon házak. *Néprajzi Értesítő* 1911. évf. 239, Weule i.m., Wigand Ede: Régi kert és művesei. Bp. 1917. Deák Geyza: Liliom és tulipán. *Néprajzi Értesítő* 1910. évf. 195, Gróh *i.m*., Felvidéki fa–kultusz. *Ethnographia* 1893. 114–115, Kahn *i.m.* V. kötet 180, Ristic Svetomer: *Cetiri srpske naradne pesme.* Belgrád 1913.

[266] A pannonokra vonatkozó, Magyar Adorján által *uo.* felhasznált főbb szakirodalom: Fáy *i.m.* 201, dr. Friedrich Creuzer: *Symbolic und Mythologie der alten Völker*. Leipzig und Darmstadt 1821. II. 267, Endrei Zalán: *A világ történelme.* Bp. 1906. I. 166, Brehm: *Tierleben*. 1900. IV. köt. 166, Malonyai *i. m*. Balaton melléke kötet, Horger Antal: *A magas fa gyümölcse*, Benedek Elek: *Az aranytollú madár*.

[267] A szolimra vonatkozó, Magyar Adorján által *uo.* felhasznált főbb szakirodalom: Movers *i.m*. II. köt. 1, *Political Geschichte und Staatvervassung*. Berlin 1849, II. 2, *Geschichte der Colonien*. Berlin 1850. II. 3, *Handel und Schiffahrt*. Berlin 1856. II. 528, Creuzer *i. m.* II. 236, III. 208, Jerney *i. m*. I. 27, Gegő: *Moldvai utazás*, Gyárfás *i. m.* II. 241, H. Kiepert: *Atlas Antiquus*. Berlin 1963. IX. tábla, *Warhaftige Contrafactur Dess Wolgebernen Herren Nicolaus Graf zu Serin und Löblicher und Seliger Gedechtnis*. 1566, Spamer *i. m.* I. 319, Gyárfás *i. m.* I. 88, Fáy *i. m.* 75, Movers *i. m.* I. 417–424, Kandra *i.m.* 182.

vagy SZALOMON szolim nevet vette föl, aki hajlott a pogány szokásokra és igen bölcs és békeszerető volt.

A MAL, MARON, MALAJ, MARAN, MARATA, RAM, ROM vagy MARMAR nevű őstörzs[268] nevéből származott az egyiptomiak saját romeszu, a cigányok saját rom neve, a római ROMULUSZ és REMUSZ, valamint RÓMA város neve, rómaiak Hadistene, a megfordított MARS, régebbi MARMAR. Fennmaradt MÁRMAROS, MÁRAMAROS táj és vármegye nevünk. A MALÁJ nemzetnév értelme vándor, vándorló (de volt bolyongó, vándorló, járó, járkáló értelme a palóc, azaz pelazg, a pannon, azaz vend és a jász, azaz jón vagy ijon nemzetnévnek is).

Magyar Adorján részletesen ismerteti ezen őstörzsek keletkezési és elterjedési helyein kívül műveltségbeli és vallási jellegzetességeiket is. Azaz vallási vagy kultusz-beli szócsoportjuk jellegzetes hangjait, számrendszerüket, ősvallási istenségüket, a vallásos alapjelképeket vagy a fő vallási jelképet, a vallásosan tisztelt növényeket, a vallásos színüket vagy főszínüket, a vallásosan tisztelt állatokat vagy szent állatokat, szent fémüket vagy ércüket, megjelenésüket, viseletüket, díszeiket, harci fegyvereiket.[269] Hozzáteszi még, mintegy felhívásként a magyar utókorhoz: Mindezeken kívül leírható és leírandó még őseink gyönyörű szellemi műveltségének fenséges erkölcstana, költészete, művészete és társadalma.

A magyarság ma is egyöntetű, nyelvészetileg nyelve egyöntetű európai ősnyelv, amelynek kevés idegen eleme, ami a kereszténységgel és az osztrák uralommal került a nyelvbe, fölösleges és kiküszöbölhető. Tehát a magyarság nem ázsiai, sátoros eredetű és eredeti jegyeit elvesztett keverék nép, ázsiai eredetéről egyetlen történelmi nyom vagy följegyzés sincs. A komoly tudomány szerint nyelvünk a finnugor nyelvcsaládba tartozik, embertanilag is finnugorok vagyunk, és jellegzetesen földművelő nép. A minden oldalról közvetített és még tetszetős, romantikus színben is feltűntetett tévtan,[270] az ázsiai, sőt mongol eredet ellenében ugyanakkor "a tényállás azonban az, hogy a magyarság ugyanúgy, mint a finnek, észtek és baszkok, Európa árjaelőtti lakosságának fönnmaradott része, ami történelmi, nyelvi, néprajzi és embertani adatokkal pontosan kimutatható. A magyarság tehát eredeti őshelyén, a nehezen járható hegységek által körülzárt, tehát jól védett Kárpát-medencében, mindennemű viszontagság és későbbi betelepítések ellenére is mindmáig fönnmaradott".[271] Magyar Adorján rámutat: a magyar és magyari törzsek jellegzetességei, amelyek az ő sajátos módszere által

---

[268] A marmarra vonatkozó, Magyar Adorján által *uo.* felhasznált főbb szakirodalom: Sebestyén Gyula: *Regösök* Bp. 1902. 224, 239, *Buddhas Leben und Wirken*. Nach der Chinesischen Bearbeitung in das Englische durch Samuel Beal, in deutche Verse übertragen von Th. Schiltze. Leipzig.

[269] A Magyar Adorjántól *uo.* felhasznált főbb irodalom itt: Wilhelm Bölsche: *Die Abstammung des Menschen*. Kosmos, Stuttgart, Hans Winert: *Stammesentwicklung der Mensch*heit. Braunschweig 1951. 135–135, Gustav Schwantes: *Geschichte der Urzeit*, Tacitus: *Germania*, Brehm *i.m*. 461, 476, 482, Houston Stewart Chamberlain: *Die Grundlagen des XIX. Jahrhunderts*. München 1906, Ortutay Gyula: *A magyar nép művészete,* Magyar Adorján: *Magyar Építőízlés*. Kráter Kiadó, Bp. 1990, P. Gegő Elek: A moldvai magyarok. Buda 1838, Demetrii Kantemirs: *Beschreibund der Moldau*. Hunfalvy Pál: *Ethnographie von Ungarn*. Bp. 1877, Hermann Schneider: *Der Kretische Uhrsprung des phönikischen Alphabets*. Leipzig 1913, Ivan Leissner: Jucatan majái. *Film und Frau*. 1961. XII. 21. Erich Zehren: *Das Testamant der Sternen*. Grünwald Verlag, Berlin, F. A. Herbig: *Az emberiség szellemi öröksége*. 14, Spamer *i.m.* I. 142, Kúr Géza: A Csallóközről. *Fáklya* 1965. Július–augusztus, Morus Richard Lawlinson: *Weltgeschichte der sexualität*. Hamburg 1956, R. W. Frazer: *Encyclopedia of Religion and Ethics*. London 1920, Bartucz Lajos: *Fajkérdés, fajkutatás*. Magyar Egyetemi Nyomda.

[270] Magyar Adorjánnál a szándékos magyar hagyomány–pusztítás más példái: Az 1297-i zsinat tiltja a regősök hallgatását (de ebből a betlehemezés megmaradt), 1878-as bosnyák huszármészárlás Maglajnál, akiket az osztrákok szándékosan küldtek kelepcébe, Thierry Amadé: Histoire d' Attila II. 193. tervszerű avarirtásról számol be, anno 798 ugyanerről Auct. Anonym: Vita S. Virgil, Spamer: Illustrierte Weltgeschichte I. Leipzig 1893. 212. bizonyítja a sumír magyar nyelvcsaládba tartozását és ugyanakkor szlávnak mondja a sumír műveltségi tárgyakat, Schwenck Konrád: *A szlávok mythologiájában* az észteket szlávnak mondja, Woermann *i. m*., ahol egyetlen magyar épületről, még az Országházról sem számol be.

[271] *Uo.* 75.

feltárulkoznak, az emberiség legrégibb műveltségéből vett részletek, melyek logikája sejteti a nagyszerű egészet. Náluk nincs szó semmilyen technikáról, gépekről, hanem csak szellemi dolgokról. Mivel ősműveltségünk valójában főképp szellemi volt. (Az első gép a két egymáshoz dörzsölt faág volt, amellyel az ősember a tűzgyújtást kezdte.)

A termelékenységi hatékonysággal együtt járó népesség növekedések és egyéb okból való kirajzások, valamint a Csodaszarvas mondánkban ábrázolt kényszerű visszatérések, honvisszafoglalások nagymértékben árnyalják a kérdést, inkább az eddigiekhez képest fordított embertani magyarázat lehetőségét feltárva: Nem mi hasonlítunk a dináriakra, turániakra, pamíriakra és a többire, hanem azok a mi eredetileg odaköltözött népelemeinkre.[272] Azaz egy-egy esetlegesség, eltérés a nagy egésztől, önállósodott és saját jelleggel bíró fejlődési pályát futott be.

A fentebbi sorok ellentmondani látszanak a tudományos időrendi keretnek. Ha szó szerint vesszük, ellent is mondanának annak. Ám ez a mitikus szemlélet egy fajta eszmei szűrőt jelenthet csak, a tényleges események értelmezéséhez csupán segédeszközként használjuk. Természetesen Magyar Adorján meseszerű elképzelése a Pannon-tengerről és az abban élő ősállatokról semmiként nem köthető össze anyagi alakjában a ma itt élő emberrel. Ám a tudatról ma már joggal állíthatjuk, hogy rezonancia révén távoli tudatokra válaszolhat, és ezzel a tudatba kerülhetnek olyan képek, fogalmak, jelenségek, amelyek a közvetlen megtapasztaláson túl vannak. Ez a misztikum vélhető alapja.

Ebben a mítikus értelmen túl Magyar Adorjánnak igazat kell adnunk két szempontból is. Egyrészt a magyarság valóban nem az ázsiai sztyeppéiről vándorolt be mai hazájába, ám látjuk az ázsiai sztyeppei vándorlás nyomait, de már az európai sztyeppén legelőváltás folyt. Másrészt abban van igaza, hogy a mai magyarság emlékezetében őrzi az ember ősi műveltségét, még ha nem is abban a részletezett felbontásban, ahogy azt Magyar Adorján tolmácsolja nekünk.[273]

1. 4. 3. Régészeti kultúrák és ideológiai alávetés

Egyértelmű, hogy a többmilliárd évesre becsült emberelőtti földtörténeti korszakok nyilvánvaló ellentmondásban állnak felfogásával, Magyar Adorján elemzései mégis érdekesek, s arra intenek, hogy az emberiség és a magyarság őstörténetét nemcsak a régészeti kultúrák megjelenéséig lehet visszavezetni, hanem még tovább, esetleg a földtörténeti korszakokig is. Amint azt például Cser Ferenc munkássága[274], vagy Varga Csaba írástörténeti műve[275] is mutatja. Ehhez azonban el kell vetni azt a felszínes evolúciós hipotézist, amely szerint az ősember kezdetlegesebb volt nálunk, s figyelembe kell venni azt is, hogy állítólag a legtöbb fontos ősemberi lelet hamisítvány. A földtörténetben sem biztos, hogy minden megállja a helyét: ha a kisbolygó becsapódások okozta kéregelmozdulásokat, klíma-változásokat tekintjük, s az élővilág sorozatos kipusztulását, az evolúciót nem fejlődésként, hanem a lehetőségek élővilági kihasználásaként is lehet tekinteni, azaz nem feltétlen kell az embert eltüntetni a régibb korokból, például a jégkorszakokból. Így még az is lehet, hogy másik bolygóról, vagy más naprendszerből érkeztünk, esetleg baktérium formában stb, ahogy ezt a pánspermia-elmélet hívei már felvetették, például a Nobel-díjas Francis Crick, a DNS atyja is.[276] S vele vitatkozva Gánti Tibor egyértelműsítette: nem az élet, hanem a civilizáció ritka,

[272] És inkább tehát kulturális hasonlóságokról van szó, a genetika mostanában deríti ki a keleti kapcsolódások igen kicsi, szinte elenyésző arányát. – *A szerk.*

[273] Ám az elmúlt negyedszázadban sok kezdeményezés indult a magyar műveltség ilyen részletes újraélesztésére. – *A szerk.*

[274] Lásd Cser Ferenc. *Gyökerek. Töprengések a magyar nyelv és nép Kárpát–medencei eredetéről.* Szerzői Kiadás, Melbourne. 2000, különösen a 6. és 7. fejezetet.

[275] Lásd Varga Csaba i. m.

[276] Lásd Francis Crick: *Az élet mikéntje, eredete és természete*. Gondolat, Budapest. 1987.

tehát utóbbit tényleg kellett mesterségesen terjeszteni, amint ezt a mai űrkorszak is megcélozza, például a Mars irányába.[277]

Vagyis az ember és civilizációja egyszer csak megjelent a Földön, a Biblia és a genetika ámítás szerint Ádám és Éva leszármazottjaiként.[278] S igaza lehet a jól ismert érvnek, hogy ha tényleg állatból fejlődött volna az ember, bizony ma is kifejlődhetne. S ha tényleg fejlődött volna valaha is az ember, olyan módon ma is fejlődnie kellene, aminek semmilyen nyomát nem látjuk, sőt találgatjuk, ma miért csak az egytizedét használjuk agysejtjeinknek. Az árulkodón felesleges szóismétléssel fogalmazott „evolúciós fejlődés" feleslegessé teszi Isten létét az ember számára, illetve kizárja a gondviselés lehetőségét. S az isteni elutasításával kizárja az ember isteni eredetét is, valamint a gondviselés elvetésével feleslegesnek nyilvánítja az emberi lelkiismeretet és felelősségvállalást. Így hát az evolúciós hipotézis elméletként bizony tömény ahumanizmust és ateizmust képvisel, illetve az evolúciós elmélet vallása istenellenes és emberellenes, nekünk magyarellenes. Különösen nagy bűnnek látszik, ezért, ex cathedra nyilatkozni mellette, illetve tényigazságként hirdetni, tanítani. Nemzedékeket téveszthet meg az ilyen tanítás, és a vallástalanság állapotát segítheti elő még a magukat vallásosnak tartók körében is. Megbontja ugyanis az Isten és a természet közötti emberi egyensúlyt, s az embert kiszolgáltatja a természet, illetve az Isten nevében fellépő embercsoportok kénye kedvének.

Ugyanakkor a visszaütések vagy génátformálódások mutatta tényi valóság szerint, az ember teljes mértékben e világból való, ebből a világból van. Az emberi megismerés lehetőségei pedig azt mutatják, hogy a világ teljes mértékben emberből van. Erősíti ezt a szellem integráló szerepe, azaz a természeti valóság megfoghatatlanná feloldódása és a tudatunk ismételte világ látszólagos valósága, s hogy az ember nem szabadulhat sem a múlttól, sem a jövőtől, sem az elmúlt, sem az eljövendő tapasztalattól. Mindig a legegyszerűbb dolgokat a legnehezebb elhinni, és talán a legnagyobb hazugságokat a legkönnyebb. Legalábbis ez egy idő óta törvényszerű gyakorlatnak látszik, aminek okát csak az emberek között jelentkező anyagi nehézségek és erőforrás hiányok között kereshetjük, míg a józanész erejét gyengítő, korlátozó befolyás csupán előbbi ok következménye lehet. S van egy furcsaság is e téren, mert a közvetlenül ismert múltban felerősödött a jelzett káros, negatív irányzat, holott a történelem és a tudomány azt hirdeti erről a mai emberiségről, hogy összehasonlíthatatlanul nagyot fejlődött a közvetlenül elérhetetlen múlt embereihez képest.

Mégis a valóságban az emberek utóbbi tömeges elterjedése együttjár mind nagyobb alávetettségükkel, aminek anyagi és szellemi oldala teljessé egészíti egymást. Ez alól nem mentesíti őket a társadalomként felfogott emberösszesség meghirdetett magasszintű hatékonysága, hiszen ennek az állítólagos nagyfokú emberiség-teljesítménynek együtt kellene járnia a minden ember számára jelentkező anyagi és szellemi korlátok eltűntetésével. Azok viszont növekednek, sosem látott erővel és veszélyekkel. Az anyagi nehézségek egyik fajtája a környezetrombolás, illetve a károsult környezet helyreállításának elérhetetlenül magas költsége. Így van ez még akkor is, ha lehetséges a mainál sokkal több, akár több tízmilliárd embert elképzelni bolygónkon, hiszen az ember még viszonylag ritka a földön: ha a mai emberiség szorosan összehúzódna, még elférne a Balaton jegén. Vannak megoldási javaslatok, illetve forgatókönyvek például a hatvanmilliárdos emberiség ellátására élelmiszerrel a mai körülmények ésszerűsítésével is, ám a másikfajta, a növekvő szellemi nehézségek felszámolása és az új szellemiség, új szellemű tudomány azzal kecsegtet, hogy a maitól jobb módszerekkel

[277] Gánti Tibor: *Kontra Crick, avagy az élet mivolta*. Gondolat, Budapest 1989. (V. Gordon Childe-tanítványa is a Kárpát-medencét mutatja be ennek a civilizációnak az eredőjeként. Lásd Stuart Piggott: *Az európai civilizáció kezdetei. Az őskori Európa az első földművesektől a klasszikus ókorig.* Gondolat, Budapest, 1987. – *A szerk.*)

[278] Azóta rámutattunk az Őséva–Ősádám modell lehetetlenségére. Lásd Cser Ferenc, Darai Lajos: Fontos tudományos tanácskozás elé. *Acta Historica Hungarica Turiciensia* 38. évf. 1. 125. sz. 2023. https://epa.oszk.hu/01400/01445/00066/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2023_1_0025-0107.pdf. – *A szerk.*

lesznek orvosolhatók a bajok, például a tértechnológia segítségével. A filozófusok legalább, régóta figyelmeztetnek a valóságtól elszakadt szellemi befolyásolás veszélyességére, ami nemcsak egyénenként egyoldalúsítja, pusztítja az emberi teljesítményeket, hanem az összemberit is lefokozza, zsákutcába viszi.

1. 4. 4. Emberi agy és valóság

A valóságot tudatos és nem tudatos képzeteink, elképzeléseink, azaz elméleteink alakítják ki, s a tudatos valóság világként jelenik meg számunkra. A mindennapok valóságától eltér a filozófia és a tudomány által felfedezett magánvaló valóság, amelyet az emberi agy érzékelésétől függetlenül létezetten csak hasonlítás alapján ragadhatunk meg. Akár a felnagyított fényalakzatokat, akár a részecskegyorsítók érzékelhető eredményeit, akár az egyéb mérőeszközök kijelzéseit tekintve, ezek világa csak a hasonlítások révén válik számunkra valóságossá, s ezek a metaforák teszik lehetővé, illetve alkotják a tudományos megközelítést. E két valóság tehát ugyanannak a világnak a tagja, s elvileg a világ végtelensége végtelen számú eltérő valóságnak adhat otthont.

A szüntelen jelenné váló jövő s múlttá váló jelen természetét az ember hasonlóan dolgozza fel, mint az érzékelhetetlen magánvaló valóságot. Így jövendölés–emlékezet–képzelet hármas valósága egybemosódik, azonosnak látszik, amint a negyedik szereplővel, a világgal is. Bár utóbbi, mint láttuk, ezen kívül még számtalan valósággal bírhat. A jóslási, a tudományos és az emlékezeti tudatosság valóság-eredményeiről rögzített beszámolók szintén könnyen összemosódtak az elmúlt korokban, különösen ha sok idő elteltével elkallódtak, elfelejtődtek létrehívó eszközeik és gondolkodási eljárásaik. Így a mítoszok, mesék, mondák ezeknek a keveredett valóságoknak a felidézői, és ma már nehéz elválasztani bennük a különböző valóságtartalmakat.

Ugyancsak eltérő valósági természetű a hipnotikus (vagy hipnotikusan megváltozott) tudattartalom, aminek világáról valószínűleg az egyes mesék, mondák és mítoszok szintén tudósítanak. Mindenesetre e többrétegű világ valóságtartalmai előhozhatók a jelen tudományos megközelítései révén, a múltbeli emlékezet feldolgozása által és a hipnózisból származó információk megfejtése segítségével. Az így kapott eredmény viszont azért nem csupán a világ három arcát fogja mutatni, hanem elvileg sokkal többet, mert ha a részecskevilág, a róla alkotott képet, a mérőeszközök természetének megfelelő valósággal válaszolva, maga is elbizonytalanítja, azaz megsokszorozza, akkor ugyanez elmondható a mesék és mítoszok képviselte valóságokról és a hipnotikus valóságokról is. Mintha a részecskék, ill. a hipnotikusan felidézett események a tudatosság, a mérés, a képzelet számára adott valóságon felül máshol is érdekeltek lennének, a miénktől különböző téridőkben.

Az eddigiek fényében remélhetően csak múló állapot, amit a felvilágosodás félresiklása óta tapasztalhatunk, hogy a mitikus emlékezet és a hipnotikus álom beszámolóit kiiktatták a tudomány vizsgálandó tárgyai közül. Ugyanezt nem sikerült megtenni a magánvaló valóságot az érzékelhető jelenségvalóságtól egyértelműen elkülönítő kanti filozófiával, de azt mégis sikerült elérni, hogy a kantianizmus elméleti eredményei csupán a természettudományos gondolkodásba mentek át, a táradalomtudományiba nem, előbbit rég nem látott magas színvonalra emelve 20. századi eredményekkel, különösen a részecskefizikával. Ugyanakkor a társadalomtudományok vészes hiányosságai és végzetes hibái, és egyáltalán a tudománynak a társadalom irányítása terén történt háttérbe szorítása a legjobban a kanti tanítás feldolgozásának leállításával magyarázható. Megfigyelhető tényei ugyanis nincsenek a társadalomtudományoknak sem, hanem csupán a társadalmi folyamat attitűdjei, vélekedések, hiedelmek léteznek. Ezért a társadalomtudományi tudás introspekción alapul és szubjektív jellegű. A társadalmi jelenségek összetettek, megfigyelésük nehéz, elemzésük elméletei kevésbé prediktívek. Az a tudás, amitől a társadalom élete függ, nagyrészt gyakorlati jellegű és

nem koncentrálódhat egyetlen fejben, mert igen komplex, s mert habitusokban és diszpozíciókban ölt testet, s ilyenformán többnyire olyan tagolhatatlan szabályozások és szabályok irányítanak mindannyiunkat, amikről nincs tudomásunk.

A kantianizmus társadalomtudományi jelenlétén kívül ugyancsak nagyon hiányzik a mai tudományból a másik két terület, a mítoszos emlékezet és a hipnotikus látás lehetséges és elvárható eredményeinek a feldolgozása, beépülése. A mítoszok úgynevezett nem hivatalos feldolgozása renegát kutatók, újságírók, természettudósok, látnokok, sámánok, törzsi varázslók és gyanúsnak tekintett megszállottak részéről, nélkülözi a rendszeres megközelítés, a tudományos célkitűzés és nyilvánosság eszközeinek segítségét. Így bármilyen szenzációs részeredmény sem képes igazi áttörést megvalósítani, és kétségtelen bizonyítékokat szolgáltatni a csillag-mítoszok közvetítette valóság tudományos értékeiről, hasznosságáról, s a mában való kiváló alkalmazhatóságáról. Viszont az már kezd nyilvánvalóvá válni, hogy a földi katasztrófák és elkerülésük, túlélésük témakörében ezeknek a mítoszoknak a feldolgozása és felhasználása sok mindennel tudná kiegészíteni a jelenben érvényes tudományt. És a mítoszok által közvetített ismeretek hézagait ugyancsak kiegészíthetik a hipnózisban szolgáltatott információk. A hipnózisnak az orvosi hipnózis esetein kívül olyan formái is relevánsak itt, mint a különböző látnoki közlések, múltba és jövőbe tekintések, vagy a különböző korábbi vallási események újra átélése, a vallásalapítók és főbb szereplők régi cselekedeteinek vagy mai üzeneteinek közvetítése.

1. 4. 5. Szellem és Világegyetem

Másik kérdés, hogy ma a redukcionizmus uralkodik a tudományosságon, ami elvileg nem engedi meg valamiféle szellemi valóság közvetíthetőségét felénk. Helyette az elvi szintre redukált, vagyis igazából nem is létező, elvonatkoztatott anyag dominanciája érvényesül a tudományos magyarázatokban kiinduló alapként. Ennek az anyagnak ekkor viszont olyan feltételezett tulajdonságai kapnak főszerepet, amik nagyban elétérnek a puszta anyagi szinttől, azaz mégsem az anyag maga a kiindulás, és a monizmusból nem szándékolt dualizmus, pluralizmus lesz. Pedig minden tapasztalatunk a világegyetem egységére mutat. És ez az egység, mint láttuk, nem lehet puszta anyagi egység, mert az anyag hatásaként a mutatkozó jelenségek megragadhatatlanok. Inkább fordított a tapasztalat, azaz bizonyos, logikai alapozású szellemi jelenségek hatása, egyfajta rendezettség és rendszerszerűség ragadható meg konkrét anyagi jellegű élettelen és élő jelenségek esetében. S mivel a világ egységes, a társadalom és az ember természete is ugyanolyan kell, hogy legyen. A társadalom és az ember egysége persze a világegyetemmel is fennáll, hiszen annak részeként és azt valamennyire felfogóként, megragadóként szerepel mindkettő. Ez a világ–ember–társadalom hármas egység csak akkor magától értetődően természetes, ha mind a három, azaz minden a világon logikai–szellemi jellegű, még az anyag is.

E szellemi szentháromságban tehát a világegyetem a szellemi teremtő atya, az ember a szellemi megváltó fiú, és a társadalom a szellemi megszentelő lélek. Ahogy a társadalom emberekből áll, az ember természetből, azaz világból épül fel. A természet kígyó pedig úgy harap a társadalom kígyó farkába, hogy mindkettő feloldódik a lét hordozójában, az emberben. Azaz a természet atom alatti építőkövei energikus szellemként eltűnnek a boncoló ész elől, míg a társadalom annyiban állhat fenn, amennyiben az emberi agyak szellem formában összekapcsolódnak. Ezért helyes egységes módszerrel közelíteni az élő és élettelen külső természethez, valamint az emberi és társadalmi belső természethez. És ez a módszer azért nem lehet a fizikai természet vizsgálati módszerének a puszta kiterjesztése, mert az képtelen megragadni a szellemi folyamatokat, mialatt a szellem irányából az élet és az élettelen természet mind jobban megközelíthető.

Friedrich August von Hayek (1899–1992) konzervatív liberális gondolkodó az emberi értelem tevékenysége kantiánus jellemzésével eléri a társadalom és a természet megismerési módszerének azonosságát, azaz a társadalomban élő ember természetét alkalmazza a megismerésben. E módszertani megfontolás elkülöníti a természet és a társadalom tanulmányozását, megkülönbözteti az emberi természet természeti, szellemi és társadalmi jellegzetességeit, és megkülönbözteti az ember világát az általa még nem elsajátított világtól, valamint következtet a társadalmat berendező, irányító és fenntartó legjobb alapelvekre. Fontos látnunk, hogy az emberi elme hasonlítás által ragadja meg a világot, a már ismerősről haladva az ismeretlen felé, a metaforikus gondolkodás a természettudományt is jellemzi.[279]

Minthogy mindennek felfogása elérhetetlen lenne az emberi értelem nélkül, elsőrendűen fontos az értelem természetének a vizsgálata. Miáltal remélhető, hogy többet tudunk meg a világról és saját magunkról, valamint a társadalomról. A vizsgálat végeredményeként előálló kép azonban, érthető módon, nem sokban különbözik azután attól, ahogyan a külső természetet, magunkat és a társadalmat amúgy is látjuk. Különösen a kozmogónia, a földtörténet, ill. világtörténet, az organikus egyedfejlődés és a társadalomtörténet elméletei által láttatottaktól tér el igen kis mértékben. Azaz kizárhatatlan befolyással bírnak mindezen elméletek megszületésében és érvényesnek tekintésében az évezredek, évmilliók tapasztalatai, illetve tapasztalatvesztései, valamint az utóbbi elleni emberi küzdelem eszközei, eredményei. Például ilyen a vallás, amely az egyik olvasat szerint az ember számára legfontosabbra figyelmeztet, a szentség formájában. Jobb olvasat természetesen, – s nem áll ellentmondásban az előzővel – hogy a mítosz az eltűnt tudás elromlott hírnöke, amikor és amiben már nem értették, miről is van szó: miről szól a mese. Azaz a mese a legpitiánerebből a legfontosabbá válik ebben az olvasatban.

Így például az említett a *Hamlet Malma* tanulmány, *„vizsgálja az emberi tudás eredetét és mítoszok révén történő átadását.* Amióta a görögök megalkották azt a nyelvet, melyet mindennapjainkban tudományos leírásra használunk, a mitológia és a tudomány külön utakon fejlődik. De vajon mi volt a görögök előtt? Mi lenne, ha be tudnánk bizonyítani, hogy az összes mítosznak közös eredete van: az égi kozmológia? Mi van akkor, ha az istenek – lakóhelyeik és tetteik, – csupán az égi tevékenység rejtjelezését, – a térbeli és időbeli tájékozódás alapjait – az összetett csillagászati adatok megőrzésére szolgáló nyelvet képviselik? A tudomány adataira, történelmi és irodalmi forrásokra támaszkodva, a szerzők azt állítják, hogy mítoszaink az írásbeliség előtti csillagászat maradványai – egy szigorú és igényes tudományé, melynek érvényét és pontosságát háttérbe szorította, majd a feledésnek adta át a kibontakozó görög–római világkép. Ez az elbűvölő könyv kétségbe vonja a nyugati tudomány öntelt feltevéseit a tudás egyre gyorsabb fejlődéséről és átadási mechanizmusáról. Kulcsfontosságú és eredeti tézis fejlik ki e könyvben, melyet mindenkinek el kell olvasni, akit érdekel a tudomány, a mítosz, és a kettő kölcsönhatása."[280]

A mítoszok hatalmas területeit elemezve pedig kimutathatók a magas civilizációk övezetében az összefüggő, kódolt nyelvi univerzum maradványai. Ez az egész földre kiterjedő közös nyelv figyelmen kívül hagyva a helyi ismereteket, az általános keretekre, szerkezetekre, a mozgásokra, a mértékekre, a számokra, a képletekre, a számtanra, a mértanra és a logikára figyelt.[281] Ez a közlésre szolgáló képnyelv a természet törvényszerűségeinek megfigyelésein és

[279] Bővebben és könyvészeti adatokkal lásd: Darai Lajos: „Friedrich Hayek alkalmazott nevelésfilozófiája: Azonos tudományos módszerrel alkotott egységes világkép a természet–, ember- és társadalomismeretek oktatása számára." *Szabadpart. Társadalomtudományi, művészeti és irodalmi folyóirat*. www.kodolanyi.hu

[280] Giorgio de Santillana & Hertha von Dechend: *Hamlet malma. Értekezés a mítoszokról és az idő szerkezetéről*. Pontifex Kiadó, h. n. [Debrecen] MCMXCV. Fülszöveg.

[281] Lásd: Molnár V. József: *Vázlat a természetes modellezéshez.* A Gödöllői Művelődési Központ módszertani füzete, 1986. (Vesd össze az erről szóló tanulmánnyal ugyanebben az Acta-számban. – *A szerk.*)

a napi élet eseményeinek megosztható tapasztalatán alapult. A mítosztörténet törvényekkel vagy szabályokkal összhangban álló rendezetten kifejezett rendszerként pedig a rendezett gondolkodás alapjául szolgált. A csillagászat csillagfejtő jelkódjaként nyújtotta az írásos nyomokat megelőző közös nyelv és tudás állandó elemeit, például bizonyos meghatározott helyen lévő égi fénypontok összekötésével adta a csillagképeket, amilyen a Kis Medve és a Nagy Medve és más ilyen égi állatok, illetve emberalakok, mint például Orion Vadász, az Ikrek stb. Ma még ismeretlen előttünk, hogy az összefüggő egészt alkotó mitikus állatmesék „állatrendszertanát", illetve az égi történetek értelmét miért nem ismerjük. Talán azért nem, mert a rendszernek az egész világon szétszóródott maradványai különböző nyelvek és kultúrák közötti átadás–átvétel révén nagyarányú változáson mentek keresztül és váltak rendkívül nehezen azonosíthatókká. Vagy pedig azért nem ismerjük, mert a különböző korokban bekövetkezett átfogó hatású földi katasztrófákból csak ennyire töredékes formájú ősi tudás menekülhetett meg számunkra.[282] Valamint a harciassá vált utolsó féltucat évezred romboló hatása miatt, amikor már túlnyomó részben a hatalmi szempontok érvényesültek a mitológiai eszmeiségben.[283]

Meg kell említenünk egy magyar azonosítást Jankovich Marcell részéről.[284] A László Gyula által kiválóan feltérképezett[285] Szent László legenda eléggé közismert történetének templomi falképeken ábrázolt négy jelenete ugyanis megfelel a Föld északi féltekéjéről látható csillagképi együttállásnak a két–két napforduló és napéjegyenlőség idején. Igen érdekes a például az a csillagképi ábra, amely egész bonyolult jelenet, amikor a megmentendő lány azzal segíti a megmentőt, aki nem bír az ellenféllel, hogy éppen a Sarlós csillaggal vágja el annak Achilles-inát vagy horgasinát. Vannak más azonosítások is, például a Júlia Szépleány balladával kapcsolatosan, amelynek még kereszténnyesített változatán is áttör a csillagmítoszi eredet. Viszont, érdekes módon, a mítoszaikat, kimutatottan, már az ókori indiaiak és görögök sem értették, nem tudták megfejteni, hogy azok miről szólnak, vagy hatalmi érdekből eltorzították. Például a görögök az Aranygyapjú legendáját. Amiért is az így keletkezett tudásűrt előbb a mítoszmese megváltoztatásával, majd annak ideologikussá, filozofikussá változtatásával próbálták betölteni. Ezzel teljesen összhangban, Huszka József kimutatta, hogy a honfoglaló magyarok díszítő jelképei igazibbak, közelebb állnak az eredeti alakzatokhoz, mint a 2000 ével korábbi mükénéi ábrázolások. Például a polipmotívum esetében az még a szíjvégeken felismerhető, a mükénéi szívforma esetében azonban – ahogy ma egyébként a szívet már mi is rajzoljuk – teljesen stilizált és felismerhetetlen.[286] Fontos tudni, amit Huszka fejtett meg, hogy a korai állatábrázolások, elvesztvén eredeti formájukat, stilizáltan sormintává, illetve virággá alakultak, például a három vagy négy szív szirmú boglárok és rózsák.[287] A jelképek útját követve Huszka nyomon követi eme magyar indítékok kivándorlását a Kaukázusig, onnét Kis-Ázsián keresztül a Levantéig és a görög szigetekig, majd vissza a Kaukázusba, onnét a Turáni-alföldre, onnét tovább Kelet-Kínába, majd vissza Észak-Indiába, s utóbbiak egy része szerinte később visszatért a Kárpát-medencébe.

Ha mi a mítoszok eredeti értelmét ennyire ismertük, nem csoda, hogy elterjedt rólunk: a magyar nem filozófus alkat. De nem azért tehát, amivel vádolni szoktak, hogy begyepesedett a

---

[282] Vö.: Graham Hancock: *Istenek kézjegyei. Kutatás a kezdetek és a vég után*. Alexandra Kiadó, Pécs. é. n.
[283] V. ö. Darai Lajos: A körgánok hatalmi párhuzama: erődített élettér. *Acta Hist. Hung. Tur.* 30. évf. 2. sz. 2015. https://epa.oszk.hu/01400/01445/00013/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2015_2_156-204.pdf. – *A szerk.*
[284] Lásd: Jankovich Marcell*: "Csillagok között fényességes csillag". A Szent László-legenda és a csillagos ég.* Képzőművészeti Kiadó, Budapest. 1987.
[285] Lásd: László Gyula: *A népvándorláskor művészete Magyarországon*. Corvina Könyvkiadó, Budapest. É. n.
[286] Lásd: Huszka József: *Honfoglaló őseink ornamentikája.* Különlenyomat a Magyar Mérnök– és Építészegylet Közlönye 1910. évf. V–VI. füzetéből. Pátria Rt, Budapest. 1910.
[287] Huszka József: *A magyar turáni ornamentika története*. Nyes Csaba magánkiadása, Budapest. 1994. Az 1930-as kiadás reprintje.

gondolkodásunk, hanem éppen a fordítottja, a többletismeret miatt. A filozófia kultúrtörténete egyébként képes bemutatni azt a rekonstrukciós kísérletet, amit a különböző korok filozófusai és filozófiai iskolái hajtottak végre az ősi tudás jellegzetességeinek, illetve lehetséges aktuális megjelenésének feltárására, felmutatására a hatalmivá vált környezetben.

Minthogy a Kr. e. 6. században rendszeres kutatás indult a mítoszos teológiai világmagyarázat legfőbb kérdéseinek – a természet, a világ hogyan és miből keletkezett, miként működik és ismerhető meg – megválaszolására, ez lett a görög filozófia első, kozmocentrikusnak nevezett korszaka (Kr. e. 600–425). Színhelyei a görögség kis-ázsiai ión (Milétosz, Epheszosz) és dél-itáliai dór (Kroton, Elea) gyarmatai, majd pedig az attikai Athén. A késői tisztultabb, rendezettebb mitikus világfelfogás központja Zeusz, az istenek atyja és uralkodója, a közöttük lévő egységes rend fenntartója és őre. Ez a rend az emberekben, Zeusz alkotásaiban az erkölcsi törvény természetes felfogása. A természet rendjét, törvényeit az addigi gondolati eredményekből kifejlődő természetfilozófiai iskolák törekedtek megragadni azzal, hogy a természet keletkezését konkrét végső okból (arché: kezdet, elv, princípium) magyarázták. Ezzel a világ, amelyet elődeik korábban genetikai folyamatnak ábrázoltak, az ő felfogásukban fokozatosan önszabályozóvá lett.

Akkor is így van, ha a filozófia módszere az első, eredeti feltalálás megismétlését, s akkor is, ha a filozófia csupán az ősi tudás maradványainak megőrzését és egésszé tevését segítette elő. Ugyanígy lehet az újkőkor forradalmi módon megjelenő és hatékony vívmányait is az ősi tudás egy-egy meghatározó központból való szétterjedés folyamatának tekinteni. Ez a kettősség még az ókori világ csodáira is áll: ezek modern értelmezése nem megoldott, mert utánozhatatlanságuk nem egyértelmű. A belátható történelmi időn belül a neolit forradalom eredményeképpen valósult meg az emberi közösség terjeszkedése, új területek benépesítése. A templomgazdaságok fejleményeiként közösségi–óriásgépi[288] teljesítmények jelentek meg a folyammellékeken, azaz mezopotámiákban: nagyarányú öntözés, hatalmas falak és tornyok, épített hegyek, piramisok, templomok, paloták, városok. A csillagászat, a matematika, algebra, geometria úgy fejlődött, hogy közben Babilóniában Hold-kultusz, Egyiptomban Nap-kultusz érvényesült. Az ókori Keleten szükségessé vált az írás széleskörű felhasználása, minek során eleinte kezdetleges fogalomosztályozás érvényesült. A nyelv grammatikai és a fogalmak logikai elemzésével a szótagírás lehetővé tette, hogy egyszótagú szavakból összetettek alakuljanak. Ezt a lehetőséget a legjobban az agglitunáló nyelvek tudták kiaknázni. Végül a hangírás teljes elvonatkoztatáshoz vezetett a jelölő és a jelölt viszonyában, ami idővel az írásbeli kultúrák, s jelesül a filozófia megjelenéséhez vezetett.

Mivel 8000 évnél korábbról az emberiség csak elenyészően kevés, a véletlen szerencse folytán megőrződött régészeti lelettel rendelkezik, a belátható történelmi időn túli időkben, vagyis az írásos emlékekkel nem, és egyéb emlékekkel is alig rendelkező korszakokban való tájékozódás nehéz. Az elérhető tényösszefüggések alapján azonban a neolit forradalomról a következők pontosíthatók: „Az ún. átmeneti kőkorban, – de azt megelőzően is, pl. a Szeleta, pilisi, gerecsei ún. barlangi-gravetti műveltségnél – már megtalálhatók azok a finom, apró kőpengék, amiket a későbbi Zagrosz-hegységi műveltségek is görbe fába vagy csontba illesztettek és sarlónak használtak[289] Megtalálható volt a föld puhítására, lazítására használatos kapa, megtalálhatók voltak mindazok az eszközök, amik egyébként az újkőkor kellékei, eszközei. Csak egy elhatározásra, vagy kényszerre volt szükség ahhoz, hogy ezeket általánosan

[288] Lewis Mumford: *Az óriásgép*. Európa, Budapest. 1985.

[289] Lásd Gáboriné, Csánk Vera: *Az ősember Magyarországon.* Gondolat, Budapest. 1980. 246, 248; Ryan, William & Pitman, Walter: *Noah's Flood. The New Scientific Discoveries about the Even that Changed History.* Simon & Scuster, N. Y. 1998. 173 hivatkozik a natufi műveltség i. e. 9000–8500 közötti idején használt görbe szarvas agancsba illesztett pengékből kialakított sarlóra, amivel a vad árpát aratták az Eufrátesz kanyarjában, Abu Hureyra mellett.

felhasználva az ember áttérjen egy földművelő gazdaságra, azaz a halászó/vadászó, élelmiszergyűjtő gazdaságról az élelmiszertermelőre. Ez pedig az újkőkor legfőbb jellemzője. A Kárpát-medence kész volt egy újabb korszak műveltségét befogadni, amit ugyan többen *újkőkori* vagy *mezőgazdasági forradalom*nak neveznek[290] jóllehet az újabban előkerült adatok cáfolják[291] azt, hogy ez az átalakulás 'forradalmi' módon zajlott volna le."[292]

A világpusztulások, özönvizek, tűzözönök mondai hagyománya sincs még tudományos kronológiába rendezve. S az írott hagyomány ókorra utaló részei szinte teljes mértékben ideológiai szempontok szerint lettek csoportosítva és megőrizve, s a tudományos feldolgozásuk hiányzik. S ennek hatása napjainkban még uralkodó a tömegképzésben és a tömegközlésben. Ugyancsak hiányos a mítoszok feldolgozása, értékelése, az átadás–átvétel megértési zavarainak, roncsolásainak kiküszöbölése, s a rekonstrukció. Például a két bibliai teremtéstörténet hasonlósága a korábbi, mezopotámiai *Enuma elis*szel nyilvánvaló. Az Enúma elis – a Kr. e 18. századi eredetű mezopotámiai teremtéstörténet – azzal, hogy Marduk babiloni istent teszi főistenné a korábbi (szumér) istenek fölé, az Óbabiloni Birodalom vallási törvényesítője lett. Ekkor a korábbi szumér teremtéstörténeteket átköltötték. E költemény szerint az édes és sósvizű tenger (Apszu, illetve Tiámat) összekeveredéséből – ahol Apszu az apa – származik a világosság és a sötétség (Lahmu, illetve Lahamu). Tőlük származik még a felső és az alsó világ (Ansár, illetve Kisár), valamint az alsó és felső világ két ura (Anu, illetve Ea), s végül a levegő istene (Marduk). Az őskáosz két istene (Apszu és Tiámat) harcol a nyugalmat megzavaró fiatal isteni utódaival. A harcból Marduk kerül ki győztesen és az istenek királya lesz, akik Marduknak fényes templomot emelnek, és ott dicsőítik. Marduk pedig lakhelyeket készített az istenek számára és ember teremtett az istenek szolgálatára.

Isten a bibliai első teremtéstörténetben egy hét alatt teremtette a mai világot. A hét nap az emberi munkaritmust tükrözi: hat napig dolgozott és a hetediken megpihent. A teremtés hat, illetve hét részre felosztása az Enúma elisre emlékeztet. Istennek héber Elohim neve a korábbi több istenhit maradványa. Ő maga őslétező és láthatatlan (testetlen), semmiből – szó által – teremt. Két szakaszban, három–három napig tart a teremtés. Az első szakaszban Isten az ellentétek szétválasztásával megteremtette a világ alapjait. A második szakaszban pedig a már létező világot díszítette fel. A föld növényekkel és állatokkal való feldíszítésének motívuma ugyancsak előfordul az Enúma elisben. Amit megelőz a sötétség és a világosság (isteneinek), valamint a felső és alsó világ (isteneinek) és urainak teremtése. Ott is előbb teremtik meg az eget és a földet (Tiámat két feléből) és csak azután a Napot, a Holdat és a csillagokat (istenek lakhelyéül). Utolsónak agyagból (meg Kingu véréből) formázzák az embert. A bibliai teremtéstörténet második részében – amely időben megelőzi az elsőt – Isten neve Jahve–Elohim, azaz Úr Isten. Ebben, akárcsak az Enúma elisben, nincsen konkrét idő. A teremtés kezdete az ég és föld megalkotása. A föld még kihalt, élettelen, kopár föld. Két dolog hiányzik: nincs eső, azaz víz, mint életfeltétel, és nincs ember, aki a földet művelje. Másodszorra történik a nedvesség és a víz megalkotása. Harmadszorra pedig már az ember megalkotása. Az első teremtés történetben az ember az utolsó élőlény, akit Isten megteremt, itt pedig az első élőlény a Földön.

Az őskori, Homérosz és Pheidiasz műveit megelőző, hosszú idő kezdetleges vallásának maradványai – hagyományos tudományos felfogásunk szerint – sokféle csökevényes formában maradtak fenn: preanimisztikus és animista képzetek, fetisizmus, halottkultusz, totemista eredetű elképzelések. Ám elképzelhető az ősi tudást elismerő csillagászati, csillagképi magyarázat is, ami azonban még nincs részleteiben pontosítva. Jellegzetes fétis például az a Thespiaiban tisztelt faragatlan kő, amelyet Erósz képmásaként később, Praxitelész klasszikus

[290] Childe, Gordon V.: *What Happened in History.* Penguin books, Harmondsworth. Reprinted in 1954. 54.
[291] Pringle, Heather: The Slow Birth of Agriculture. *Science 282*, 1450.
[292] Cser Ferenc *i. m.* 134.

szobra mellett is megőriztek. De tisztelték az isteneket oszlopok formájában is. Az élő természet tárgyait tisztelő fakultusz a Zeusz dodonai jósló tölgyfája, vagy Apollón babérfája, mely a monda szerint az isten szerelmével üldözött nimfa átváltozása. A halottkultusz később a héroszok tiszteletében folytatódott. Az állatalakú istenek emléke, főként az átváltozási mondákban, az alacsonyrendű vagy félistenek állati formáját részben megőrizte. Ennek emléke a „tehénszemű Héra", a „bagolyszemű Pallasz Athéné", a Poszeidon Hippiosz (ló), Apollón Delphiniosz (delfin) vagy Lykeiosz (farkas) megjelölés; valamint az isteneket állatokká átváltoztató mítoszok. Zeusz bikaként rabolja el Európét, hattyúként csábítja el Lédát, kakukk madárként feleségét, Hérát; és Kallisztó nimfát, az árkádiai ős Arkas anyját a féltékeny Héra, ill. a mentő Zeusz medvévé változtatja. Vesd össze a Bika, Hattyú és Medve csillagképekkel. Az isteneknek szentelt állatok, Zeusz sas madara, Pallasz Athéné baglya, Aszklépiosz kígyója szintén hasonló eredetűek; amint a félállati istenalakok: szatírok, szirének vagy szilének, kentaurok, tengeri félistenek, a kevésbé előkelő bikafejű folyóisten Achelóosz, s a kecskeszarvú és kecskelábú Pán, a pásztorok istene.

A történeti kort megelőzőkét két évezredben, a görögség létrejötte idején, azaz a bevándorlók és az őslakosság összeolvadási folyamatában alakult ki a görög istenvilág is. Héra, Athéna, Artemisz, Hermész, Héphaisztosz az őslakók istenneve. Poszeidón, Démétér, Dionüszosz pedig kettőseredetű. Az őslakos neolitkori parasztkultúra és a bronzkori krétai civilizáció vallásában kis házi szentélyek, szabad ég alatti vagy barlangi kultuszhelyek voltak a szertartások helyei, ellentétben az ókori kelet monumentális templomaival. A természetimádat, a növények és állatok tisztelete, valamint a termékenység kultusza természetközelségre utal. A különböző formában megjelenő nagy anyaistennő, és egyáltalán az istennők, papnők kiemelkedő szerepe a matriarchátus maradványa. Az őslakókkal gyorsan összeolvadó bevándorló görögség politikai és nyelvi uralmával együtt járt az előbbiek kulturális és vallási fölénye. Az első görög mükénéi magaskultúra vallásossága forrásanyagában alig különbözik a krétaitól. Az itteni első olvasható, lineáris B előtti írásmódú táblácskák istennevei már jellegzetesen görögök: Zeusz, Héra, Poszeidón, Athéna, de vannak elolvasatlan, ismeretlen istennevek is. Egyeztetésük a homéroszi istenekkel még nem történt meg, de bizonyosan a görög vallás gyökerei. S ez a kor az előkészítője annak a nagy átalakulásnak, ami a mükénéi kor végén a görög világban és kultúrában végbement. Az átalakulás vallási eredménye a korábbi kezdetlegesen ember alakú istenképzet abszolúttá válása, a teljes vallási antropomorfizálódás, amihez hozzátartozik az istenek határozott megkülönböztetése, szerepük erőteljes hangsúlyozása, alá- és fölérendeltségi viszonyaik s rokonságuk szabályozott mivolta. A korábbi személytelen természeti démonokból hosszú fejlődés eredményeként emberi alakban kikristályosodott görög istenek végleges képének kialakítója, megnevezője, működésük leírója Homérosz, rendszerezőjük Hésziodosz volt. Az istenek eme családját a Kr. e. 5. századi Hérodotosz-féle költői megelevenítő megfogalmazásból ismerjük, amely megformálást a filozófus Xenophanész éppen túlzott emberszerűsége miatt ostorozott.

Részben a brahmanizmust megújító buddhizmusra és dzsainizmusra mint kihívásra válaszolva, részben a benne rejlő különböző eltérő tanítások kibontakozásaként, a hinduizmusban több filozófiai irányzat is létrejött, de ezeket vallási tartalmaik miatt többnyire nem sorolják a filozófiatörténethez. Ugyanez érvényesül a kínai filozófia esetében is annak erős taoista és konfuciánus vallási vonatkozásai miatt. A hindu szent irodalomban a Kr. e. I. évezredből a Purána (régi történetek) 18 fő gyűjteménye ismert, későbbi (Kr. u. 4–10. századi) kiegészítésekkel. A legnépszerűbb a Bhágavata-Purána (Történetek az Úrról), a Visnu-hívő hindu bhágavata irányzat szent könyve, amely Krisna életének korai szakaszát beszéli el, gyermekkorát és a marhapásztorok között töltött éveket. A puránák témakörei jelentős mitológiai forrásokként szerepelnek, és Visnu, Síva vagy Brahma kultuszával foglalkozó szövegeket tartalmaznak. Foglalkoznak a világmindenség elsődleges, és – az egymást követő

megsemmisüléseket követő – másodlagos természetével, az istenek és a szentek családfájával, a nagy világkorszakok és a királyi házak történetével. A purának világképe szerint a világrendszer a következő: A Föld korong alakú, közepén Méru-hegy áll, körötte terülnek el a tengerek és a kontinensek. A föld alatt kígyószellemek, démonok lakta alvilágok és büntetés-végrehajtó poklok vannak. A föld felett többemeletes felső világok léteznek, istenek és szellemek lakhelyei. Mindezt réteges burkok, világtojások veszik körül, melyekből végtelen sok lebeg egymás mellett az üres térben.

A régészeti és kultúrtörténeti tudományos igényességgel kikutatott mítoszanyag rendszerezése, általános érvényű kiértékelése még csak a kezdeteknél tart tehát, s alig megy túl a tudós körökön. Például akár a görög, akár az indiai mítoszok jelentéseinek megadása számunkra hiányokat, torzításokat mutat. A mítoszmagyarázat hiányosságainak pótlása azonban csak az egész emberiség már feljegyzett mítoszai és a ma is élő mítoszkincs, mitikus hagyomány teljes körű összegyűjtésével és annak rendszerét, egyéb tudományos vonatkozásait feltáró megfelelő feldolgozásával vihető végbe. Az őshagyományi világszemlélet nyomai tehát megtalálhatók a filozófiát megelőző vallási és bölcseleti rendszerekben, amelyek nem világmagyarázatok, hanem az élet célszerű és bölcs felhasználásának útmutatói. Így a filozófia termőföldje az a vallás volt, amely lehetővé tette az ókori civilizációk csodáit.[293]

Azért nem lehet mindezt kézlegyintéssel elintézni, mert a metaforikus, azaz hasonlító eszünk alacsony szinten is működik. Így a mai legmagasabb tudást is a tegnapi legalacsonyabb képeihez, összefüggéseihez hasonlítja, azaz a józanészhez; és viszont: a legalacsonyabb rendűnek tekintett mesék is hordozhatják a mainál sokszorosan fejlettebb tudás és civilizáció hasonlított–konzervált elemeit, információit. Mindeme bonyolultságokhoz méltón az ember agy–szellem elméje ugyancsak összetett, mint a letűnt magas, és ma még inkább alacsony, ám nagyra törő civilizáció és tudomány: a legkonkrétabb dolgai a legelvontabbak és fordítva. Gondoljunk csak a nyelv és a világ viszonyára, akár a leképező nyelv, akár a nyelvből teremtett világok oldaláról. Ez a nyelv csak az agytevékenység perifériáinak megfelelő kifejlődése után működik a gyermekekben, akik egyébként már előtte is megcsillogtatják lenyűgöző értelmességüket. S a gyerekek mindig sokkal többet mutatnak, sokkal többet adnak vissza, mint amennyit megtanítottunk nekik. Mintha az értelem belülről működne bennük, s aminek mind kiválóbb megnyilvánulásait a külső, testi gátlások fokozatos megszüntetése tenné lehetővé.

2. Vörösmarty filozófiája

2. 1. Vörösmarty eredeti iránya: regényesség helyett életerő

Vörösmarty Mihály költészetének filozófiája azért látszik oly izgalmasan érdekesnek, mert valamennyire magyarázni képes költőóriásunk hatalmas, egyedülállóan jelentős és örökre utánozhatatlan magyar teljesítményét. Csak ha e nézetrendszert megpróbáljuk feltérképezni, tágas témaköreivel és mérhetetlen méreteivel, lehetünk képesek megvilágítani Vörösmarty fantasztikusan szerteágazó s mély költői gondolatvilágának gyökereit, forrásait. Két terület rajzolódik ki, ahonnét az ő képzeletvilága táplálkozott: a lét örök világa és az emberiség Istenhez mért működése. Az utóbbi területnek számunkra természetes sajátossága, a magyar történet kimeríthetetlen gazdagsága adhat magyarázatot az elsőnek, a lét örökségének[294] a Vörösmarty nyújtotta erőteljes megragadására. S ezt mintegy alátámasztandó, a két terület többnyire egyesítve szerepel nála – kultúrtörténeti jellegű mozzanatokban megjelenítve. A

[293] Vö. Dr. Darai Lajos Mihály: *Filozófiatörténet. Egyetemi jegyzet*. Negyedik átdolgozott kiadás. Kodolányi János Főiskola, Székesfehérvár. 2001.

[294] Az *örök, örökség* mindkét értelmében, azaz a lét örökkévalóságát a magyar örökség mérhetetlen kiterjedése hozza Vörösmarty számára megragadhatóan közel.

történeti oldal azonban arra is jó volt Vörösmartynak, hogy bekapcsolódjon a felismert hiányosság megszüntetésének folyamatába, az elfeledett, vagy inkább elfelejtetett magyar történeti események, tapasztalatok művészeti jellegű, mitológiai feltámasztásába, s ebben filozófiai alapgondolatai segítették, amiért ezen a téren is oly biztos kézzel rótta sorait.

Ezek fényében az itt, a közelben született, élt és az élők sorából eltávozott költőnk gondolati irányzati besorolásának megváltoztatásával szeretném módosítani a Vörösmarty Mihályról kialakult képet. Eddig romantikus költőnek tartottuk őt — az életről és a halálról, az egyéni sors és a nemzeti összefüggéseiről, a múlt máig ható erőiről és formáiról, a tökéletes gondolati világról, a fájdalmas és az örömteli életről, az emberi hivatásról és e hivatás teljesítésről szóló költeményei alapján. Ugyanakkor Vörösmarty a későromantika idején élve és alkotva eddig úgy látszott az értékelők számára, hogy őneki – a romantika lecsengő idejében és lassan idejétmúlt alakzatain nevelődve – már csak az elavuló irányzat szükségszerűen vesztes és borús követése, kérődzése adatott meg. Azaz hogy „Vörösmarty a sajátos magyar pozícióból tulajdonképpen nemcsak a hazai polgári fejlődés felemás kimenetellel kecsegtető kelljének ellentmondását élte át, hanem ettől elválaszthatatlanul átélte és magyar költőként megfogalmazta magának a klasszikus értelemben vett polgárság történelmi szerepének ellentmondásosságát is."[295]

Állításom szerint viszont Vörösmarty a filozófia felől nézve a romantikából kinövő, azzal jórészt szembeforduló előrevetülő irányzat, az életfilozófia költő művelőjeként azonosítható, s költészete és írói munkássága megfelelően kitölti az irányzat jellemzőit, megfelel követelményeinek. Ezzel az új irányzati hellyel pedig Vörösmarty az eddigieknél is korszerűbb színben tűnik föl, hiszen a filozófiatörténetben is a romantikus Hegel idején már jelen volt az életfilozófus Schopenhauer és készen kidolgozva előadta filozófiáját. Az más kérdés, hogy Hegel sikere meggátolta a Schopenhauerét, és csak húsz év múlva, az ötvenes évek közepétől jutott diadalra. Nálunk is elmondható, hogy a Petőfi képviselte költészet kissé háttérbe szorította a Vörösmartyét, ami aztán Vörösmarty halála idejére megváltozott, azaz a nemzet ekkor már méltó módon értékelte Vörösmarty költészetét is. Ahogyan az élettel szemben – különösen majd Nietzsche felfogása szerint – a megfoghatatlan közösségi, kollektív egész áll, azaz a hegeli állam totalitása, úgy a Petőfi- és Vörösmarty-féle egyénnel, azaz polgárral, nemzettel, azaz polgári társassággal szemben a modernizált Habsburg feudális elnyomó állam feszül, megtámogatva a kontinentális jellegű, a hamis individualizmusra épülő kapitalizmus önös érdekből fakadó[296] pénzügyi és titkos diplomáciai, valamint nyílt katonai segítségével. Ennek a totalitásnak pedig kettős értelme van: 1. Totális az állam a modern értelemben véve, azaz a mindenre kiterjedő hatalmi szempontjai teljes érvényesítése érdekében megengedheti magának minden eszköz bevetését. 2. Az egyénnel szemben a hegeli állam felmérhetetlenül több, az egyén szinte semmi hozzá képest, mert az állam dialektikus ugrással egyesíti tagjait, akik önmagukban nyomát sem mutatják és találják ennek a magasabb egésznek.

Mivel a korábbi magyar irodalomelmélet annyira az egyoldalú – proletár – osztályszempont szerint értékelte a romantikát, azt végső soron a francia forradalom ellenhatásának tekintette, eleve gyanús feudális osztálytermékeknek. S ha ezen enyhített is az 1954-es, Sőtér István vezette romantika-vita,[297] Pándi Pál mégis óva intett attól a szemlélettől,

[295] Tóth Dezső: Vörösmarty Mihály. *Élő hagyomány, élő irodalom.* Bp. 1977. 222–223. (V. ö. Dusik Anikó: *A magyar romantika kezdetei*. Univerzita Komenského. Bratislava, 2011. ISBN 978-80-223-3030-5 https://fphil.uniba.sk/fileadmin/fif/katedry_pracoviska/kmjl/Dusik_A_magyar_romantika_kezdetei.pdf–*A szerk.*)

[296] V. ö. Ránki György nézeteit centrum–periféria viszonyról az európai geopolitikában. Lásd Ránki György: *Mozgásterek, kényszerpályák. Válogatott tanulmányok.* Magvető, Budapest, 1983.

[297] Vö. Sőtér István: *Romantika és realizmus*. Bp. 1956, Szauder József: *A romantika útján*. Bp. 1961. Barta János: A romantika mint esztétikai probléma. *Élmény és forma*. Bp. 1965.

amely „a romantikát most már túlemelné a maga konkrét történeti helyén”.[298] Pándi egyenest Franz Mehring Heine-tanulmányából tartja szükségesnek idézni, hogy a „romantikus iskola – kifejezése annak a feudális reakciónak, amellyel a keleti Európa védte ki Franciaország előretörését”, ám „bármennyire korlátozott értelemben, bármilyen elferdült viszonyok között is, mégiscsak nemzeti újjászületést testesített meg”.[299] Pándi biztatóbbnak szánt következtetése: „A romantikus művészi formáló elvek egyaránt alkalmasak a szélsőséges feudális tendenciák és a szocialisztikus, sőt forradalmi irányzatok művészi érvényesítésére”.[300] Szerinte tehát a romantika művészisége ezen az ellentmondásos világnézeti alapon nem gazdagodhatott korlátlanul. Érdekes, és szempontunkból fontos, hogy Pándi is elismeri Vörösmartynak a romantikát bizonyos irányban túlhaladó teljesítményét „a művészi magatartás, megformálás, stílus” olyan jegyei esetében, mint „a líraiság, életintenzitás-igény, a vallomásos jelleg”, ugyanakkor hangsúlyozva, hogy „még a közhelyszerűen romantikus elemekként emlegetett középkor-tematikát, népdal iránti érdeklődést, eredetiségkövetelést sem tekinthetjük eredendően romantikus megnyilvánulásoknak”.[301]

A fiatal Vörösmarty költészetében – Gyulai Pál szerint[302] – fordulat állott be Görbőn, a megyei politikai ellenállást tapasztalván. A költő kurucos riadót fúj, majd pedig „a *Zalán futása* úgy ébreszti a nemzeti öntudatot, hogy a reformkori hazafias eszménynek szinte bölcsőjébe teszi a nemzeti egység gondolatát. Az irodalom – a maga nyelvén – nemzeti méretekben beszél.”[303] E „nemzeti méretek” eszméi Vörösmarty költészetében élénken jelennek meg, minden mozzanatra reagálva. Például az 1825–27-es országgyűlés kudarcai miatt a nemesi politikából való kiábrándultsága, saját búja és fájdalma a *Mikes búja* c. versében:

Ím élő emlék vagyok én, bú rajtam az írás,

És ha magyar tán még e gyászos földre vetődik,

Elmondom neki: "Itt nyugszik fejedelme hazádnak,

Számkivetett onnan, mert nem vala benne szabadság.[304]

A harmincas években aztán lírájában gazdagabb hazafogalom jelenik meg: „tettekre buzdító, alkotásra–haladásra serkentő versei a polgári átalakulás igényei szerint nevelik a közgondolkodást.”[305]

Az új kor hatása mutatkozik Vörösmartyra továbbá abban, hogy esztétikai nézetei között egyre határozottabban jelentkezik az való életre tekintő ábrázolási törekvés. Maga írja 1837-ben a Dramaturgiai Lapok első részében: „Korunk világosabb eszmék kora s a költő jól teend, ha mindent az ember belsejéből, az egyes charakterek erejéből fejt ki s ha a külső hatalmat, a körülmények nyomását veszi fatum gyanánt. Ily összeütközésből kevesebb fenségest és bámulatost, de több valódi erőt, emberileg érdekest fejthet ki a költő, s ez által a költészet religiója nem megszűnni, csak változni fog, a megfoghatatlan és láthatatlan istenség helyébe egy látható, de szinte megfoghatatlan (a világ, emberiség) lépvén.” Ekkor „nem hibázik a föld, kor, nemzetiség zamatja”. Ellenben „az élet földétől távozást mindig igen drágán fizetjük meg, s hogy ahhoz, ha egyszer-másszor kirepülni mertünk is, mindinkább vissza kell törekednünk, s

[298] Pándi Pál: Jegyzetek a romantikáról. *Első aranykorunk. Cikkek, tanulmányok a magyar felvilágosodás és reformkor irodalmáról.* Szépirodalmi, Bp. 1976. 279.
[299] *Uo*. 282.
[300] *Uo*.
[301] *Uo*. 284.
[302] Gyulai Pál: *Vörösmarty életrajza*. Szépirodalmi, Budapest, 1985. 43-50.
[303] Pándi Pál: Irodalom és politika a reformkorban. Vázlat. *Uo*. 187.
[304] Vörösmarty Mihály: *Összes költeményei.* https://mek.oszk.hu/01100/01122/html/vers0107.htm.
[305] *Uo*. 193.

még magasb eszméinket is az élet szokott és ismeretes képeiben öltöztetnünk."[306] — Hol van itt romantika? Sehol. Viszont az életnek filozófiai mélységű középpontba állítása, az életre való felelősségteljes hivatkozás, az igen, az jelen van.

2. 2. Vörösmarty egyetemes haladása

Kecskés András irányítja rá a figyelmet, az érzelem és az értelem kettősségére, e kétarcú emberi mivoltunk kozmikus méretűre növelt sarkításaira, ám mégis oszthatatlan teljességére Vörösmarty költészetében: „SZÍV és ÉSZ: a Szózattól az Előszóig, hány Vörösmarty-műben szerepel együtt e két, látszólag ellentétes fogalom! Észre kell vennünk: a felvilágosodás értelem-kultusza a romantika értelem-kultuszával ötvözve ember-létünk, belső világunk teljességét képes átfogni és megragadni; s az ily módon közvetített költői üzenet nem avul, nem avulhat el: ma sem térhetünk ki éles és tiszta hangja, mozgósító hatása elől."[307] Ahogy Vörösmarty a Guttenberg-albumba című versében[308] mondja:

Majd ha a világosság terjed ki keletre nyugatról

És áldozni tudó szív nemesíti az észt

Egyébiránt Kecskés szerint „A Guttenberg-albumba tizennégy sorát úgy is tekinthetjük, mint személyre szóló meghívást korok, eszmék és társadalmak nagyszabású nemzetközi találkozójára a költészet világába."[309] A versben ez hang így szólal meg:

Majd ha tanácsot tart a föld népessége magával

És eget ostromló hangokon összekiált

Kecskés költői kérdést tesz fel: „Vajon az emberi haladás folytonosságának e számunkra adott, mai pillanatában milyen időszerű többletjelentést sugall Vörösmarty epigrammája? A 'Majd ha…' kezdetű, feltételes értelmű sorpárok lépcsőfokain egyre följebb haladva értjük meg igazán, mit is jelent a költészet korhoz kötöttségének, történeti meghatározottságának és ugyanakkor örökérvényűségének, esztétikai értékének megbonthatatlan egysége. A meghívás érvényes, a történelem szólít bennünket: új típusú közösségi társadalmunknak előkelő hely jutott e képzeletbeli, korközi és nemzetközi 'fény-konferencián'."[310]
Azaz:

Majd ha kifárad az éj s hazug álmok papjai szűnnek

S a kitörő napfény nem terem áldtudományt;

Majd ha kihull a kard az erőszak durva kezéből

S a szent béke korát nem cudarítja gyilok;

Majd ha baromból s ördögből a népzsaroló dús

S a nyomorú pórnép emberiségre javúl

---

[306] Vörösmarty Mihály: Dramaturgiai lapok. Élet és politika. *Összes Művei VII*. Méhner Vilmos, Budapest, 1885. 50.
[307] Kecskés András: *Vörösmarty Mihály: A Guttenberg-albumba. Versek tükre. Az iskolai verselemzés lehetőségei.* Megyei Pedagógiai Körkép Kiskönyvtára 26. Veszprém, 1985. 213.
[308] Vörösmarty Mihály: *Összes költeményei.* https://mek.oszk.hu/01100/01122/html/vers0303.htm#72.
[309] Uo. 214.
[310] Uo.

Kecskés a jelennel is egybeveti Vörösmarty időtlen kívánságait: „De vajon 'kifáradt-e' már végképp az éj: kihalt-e a képmutató, ámító hazugság, a ködös, életidegen szócsűrés; kipusztult-e végleg az erőszak, a 'gyilok'; ismeretlenek-e a vagyoni különbségek, a megalázó hatalmi függések, az ördög–barom viszonylat e 'modernné' szelídített formái? És kigyúl-e a fény, a tudás, a megértés, a meggondolt gondolat fénye minden elmében; s még ahol kigyúlt is, társul-e hozzá az a másfajta, belső világosság, melyet nem a 'műveltség ad', hanem a jellem: a tiszta szenvedély, az alkotó, világjobbító indulat, az önzetlen közéleti aktivitás, az 'áldozni tudó szív' társadalom-éltető kisugárzása?" Vagy ahogy Vörösmarty maga álmodja:

S a zajból egy szó válik ki dörögve: "igazság!"

S e rég várt követét végre leküldi az ég:

Az lesz csak méltó diadal számodra, nevedhez

Méltó emlékjelt akkoron ád a világ.

Ez tehát a Vörösmarty szelleme szerinti haladás. Mindez mindegyik klasszikus értékű nagy művében megjelenik, különösen a *Szózat*, a *Gondolatok a könyvtárban* és *A vén cigány* soraiban. Nem könnyű optimizmus, talmi derű hatja át, hanem megrendülten „száll alá a kételkedés, a döbbent borúlátás poklába, hogy aztán annál meggyőzőbben és ellenállhatatlanabbul emelkedjék a 'rendületlenül', a 'küzdeni erőnk szerint a legnemesbekért' és a 'lesz még egyszer ünnep a világon' újra megtalált harmóniájának égi magasába."[311]

2. 3. Vörösmarty (bergsoni) intuíciója

Bergson szerint az abszolútumot, a valóság belső lényegét intuícióval ismerhetjük meg. Az intuíció szellemi szimpátia, intellektuális megérzés, amellyel valamely tárgy belsejébe helyezzük magunkat, hogy azonosuljunk azzal, ami benne egyetlen és így kifejezhetetlen. Tehát az intuícióban az ismeret alanya és tárgya azonosul. Az abszolútumot a nyelv mint értelmi eszköz nem fejezheti ki adekvátan, hanem csak metaforákkal, hasonlatokkal. Az intuíció legérdekesebb megnyilvánulása az esztétikai rokonszenv, amellyel a művész tárgya belsejébe hatolva az élet szándékát lesi el. Az intuitív ösztön cselekvésre érdektelenné vált, megtisztult, tudatos ösztön, amely képes gondolkodni tárgyán. Az intuíció a tiszta minőség tapasztalása, a nyelv konstrukcióitól független belső megfigyelés, közvetlen megragadás.

Ezek után nézzük az élet filozófiai mélységű, középponti és felelősségteljes felfogása kialakulásának és jellegzetességének mozzanatait, és megjelenését Vörösmarty költészetében. Láthatjuk a magasabb eszmék és az élet ismeretes megszokott képek kettősségének összhangját. Egyrészt tehát például a *Zalán futása* s egyéb történeti, eposzi–epikai jellegű kezdeményezései visszanyúlnak ugyan a múlthoz és annak múltbeli értékét, korbeli teljességét próbálják megragadni, másrészt azonban a jelenhez is teljesen közelinek, az utókor számára is ismerősnek, kívánatosnak és újra megélhetőnek, vállalandónak láttatják az akkori világot: Az életformák jelentőségét, az élethelyzetek megélésének magas intenzitású átélését, az örök tanulságokat és a mindegyre viruló erkölcsi példákat. Olyannak láttatják, ami a mának az alapja, az élethez ma is nélkülözhetetlen, amit dicső, nagyszerű és logikus jellege elengedhetetlenül hasznossá és kívánatossá tesz. Azaz nem a múltat akarja visszasírni, hanem a magyar élet megalapozó eseményeiről, teljesítményeiről, követelményeiről, elérendő szintjeiről beszél. A mindig időszerű eszményeiről szólva, abban magát intuitíven beleélve olyan mintát szeretne mutatni, amely kiterjeszti a mai tapasztalatokat, lehetőségeket, minthogy a már biztosan elért előnyös, az elődök által teljesített eredményekre utal. Ezek hősi jellege inkább az

[311] Uo.

ünnepélyességet, fokozza, a szinte elérhetetlenül magasba jutott mintát hangsúlyozza. Épp a csatajelenetek, kényszerű öldöklések, harcok garmadája, töméntelen mozzanata teszi az akkor mindennaposnak látszó cselekedeteket és magatartást számunkra másként követendő mintává.

Ebben a szellemiségben írott részletek a Zalán futásából, előbb az Első énekből Und megjelenése és jellemzése:

Végre fehér paripán lassan futtatva előjött
Őszbe borult Und is, hajdan katonája Ügeknek,
S a jeles Álmosnak, most kísérője fiának.
Tiszteletes képén méltóság, harci komolyság
Hosszas idők tudományával vala szépen egyítve.
Rettenetes tigris tarkállik vállain, izmos
Markában vas balta pörög, s nagy pajzsa setéten
Függ balról. Hoz négy ezeret, sík térre vezetve.
Hogy hordozza vasát, most immár ötvened éve,
S még jól bírja, erét még ifjú szikra feszíti.
Ezt hogy szemlélé Árpád telepedni, szelíden
Monda: "Vitéz öreg! A te karod még rettenetes lesz
Harcaimon. Vénség meg nem szaggatta erődet.
Bajnoka ősömnek, most bajnok társam! örömmel
Látlak erősim közt: jőj fel halmomra pihenni."
A komoly Und kividámulván, így szóla viszontag:
"Fejedelem! Még nem gyengék a bárdot emelni
E karok, ám már olyan erőm nincs, mint vala hajdan.
De kedves még a kardcsörgés agg füleimnek
S bár fene ütközetek megszegjék életemet, csak
Vérem után földet hagyhassak gyermekeimnek,
Elmegyek, és nem rémülök a csatatéri haláltól."
Igy szólván tüstént sietett Árpádnak elébe.[312]

A harc értelme, a jövő megalapozásának elkerülhetetlenül kegyetlen és hősies küzdelme, az önfeláldozás szükségessége és nagyszerűsége, a halott hősök elsiratása az Ötödik énekből:[313]

… kik a véres hadi téren alusznak,
Álmaikat valahára megint fogják-e elűzni?
Vagy ki lesz, aki szelíd kézzel kelthesse fel őket,

[312] Vörösmarty Mihály: *Összes költeményei.* https://mek.oszk.hu/01100/01122/html/zalan01.htm#01.
[313] Vörösmarty Mihály: *Összes költeményei.* https://mek.oszk.hu/01100/01122/html/zalan05.htm.

Hogy még gyenge tavaszt, s napfényt láthassanak egyszer?
Senki sem! Éktelenül véres porban enyésznek.
Im! hogy emelkedik a csendes hold képe ragyogva.
Szürke világánál, mint a kríváni fenyőszál,
Látszanak éktelenűl a termetes éji leventék.
Bús lábok, valamerre tapod, holt testeken áll meg,
Melyek alutt vérrel feketedve, kihülve hevernek.
Lassu hideg szellő játszik huzakodva hajokkal,
Némúlt ajkaikon besüvít, és (hallani szörnyű!)
Tompa sohajtásként jő vissza halálos ösztönnel.
Igy járnak köztök Csongor, s Ete bajnokaikkal.
Néma, halálos gondolatok kísérgetik őket,
Nyelvök eláll, zajló mellöknek hangja dobog csak,
Vagy mikor indulnak, megdöbben alattok az ösvény,
És a holtak után hajlónak fegyvere csördűl.
Itt fekszik Hábor, hosszan sík földre terülve,
Arccal alá, valmintha porát keseredve harapná.
A ragyogó szegetű kacagány, s kelevéze törötten,
Haj! Máskép, mint víg viselőjük birta, hevernek.
Hős Ete rábotlik, meg is ösmeri, a képibe pillant,
Élete végsugarát vélvén még rajta találni.
Oh de setét az már, s bús éjre van űzve világa,
És hideg, és merevűlt, mint fagyos éjszaki tenger.
Mind bámulva körülállják, paizsokra bocsátja
Őt Ete, s elnehezűlt szivből igy ejti beszédét:
"Bajtársam, hajdan víg gyermek társa koromnak,
Vérbe borúlt földön, nyomorúlt, így lellek-e téged?
Rám dühödött a vad bolgár, te helyettem elestél.
S haj! Most hol van erőd, szemeid szép fénye hová lett?
És legelöl rengő lobogód hova szálla fejeddel?
Mind letiporva hever, s te enyészet karjain alszol.
Ifjúság koszorúja! Korán kiszakadsz te közűlünk,
S a sápadt holdnál temetésed nem lehet ékes.

Kis domb aljánál fogsz dísztelen éjben alunni,
S fegyvereid fényét a föld árnyéka berejti;
De feledékenység nem rejt el örökre előlünk.
Kardodat elviszem én, villogjon holtod után is,
És legyen öldöklő, valamint, ha te vitted előre,
Ezt pedig árnyékok seregében bird te sajátúl.
Majd egykor hozzád nyugovó helyeinkre leszállunk,
És kereső jobbunk ránk nyújtott jobbodat éri."
Igy szólván karját gerelyével váltani készül,
S könnye reá csordul, mikor oldani hajlik utána.
Már viszik őt szomorún széles pajzsokra terítve…

Ugyancsak a szerelemben is olyan állapotokat keres és kíván Vörösmarty, amelyikbe az emberek mindnyájan szívesen kerülnek és azzal elérik a teljességet. Lássuk például Hajnát, azaz Etelkét a Zalán futása Első énekéből:

Ment a szép hajú lány, kebelében víve szerelmét,
Mint viszi nyögve vadász dárdáját a sebes őzfi,
Hajló fényében ragyogott már a lefutó nap,
Minden fűszálon gyönyör és báj lenge, de Hajna
Mind csak Etét keresé, földet s eget űzve szemével,
S ég, föld szívének Ete nélkül nem vala kellő.
Meg ne sebezzétek könnyű kis lábait, átkos
Tüskék s rút kórók; ti hajoljatok, ifju virágok
S gyenge füvek deli Hajna piros talpának alája.
Folyj, lassan, Bodrog, föveny ágyad csendes ölében,
Halkva suhanj el az erdőkön, langy nyúgati szellő,
Meg ne zavard a lányt, mikor a deli hősfira gondol,
És minden mást messze felejt. S óh tiszta sugár te,
Mely csillogva leszállsz az egeknek fénykebeléből,
A hév nap tüzes arcáról, te is el ne sötétítsd
Hajna szelíd kebelét, mely szebb a reggeli hónál,
Szebb a hattyúnál, s mint hajnal csillaga, oly szép,
Hagyd gyengéd hajadon képét, piros ajkai díszét,
Hogy mikor őt a hős meglátja, elandalodólag
Lásson együtt minden gyönyörűt szeretője alakján,

Hogy minden bajait kedves láttára felejtse,
S érte akármely bajt ne remegjen venni magára.
Csendesen, és folyvást megyen a hab, Hajna közelget,
Majd a parton eláll, s így szól a vízbe lenézvén:
"Csendes özön, képem mellett csillogva kerengő,
Jő, meg megy maradás nélkül szép habzatod: oh bár
A Tisza mélyéhez vinné el képemet, ottan
Látná Und ékes fia, és megörülne; talán ha
Látná, mint epedek, meg kezdene szánni magában,
S jőne serényebben, mint jő; de gonosz vagy özönvíz,
Képemet egy helyben hagyod elbágyadva, remegve,
S kissel alább lengő fűszált, és parti virágot,
Bokrokat, és fákat mutogatsz a kékes egeknek.
Csak menj hát, majd elközelít a hadzavaró hős,
Szép gyönyörűségem, s megnyugtat erős kebelében."[314]

A *Laurához* című vers is úgy ragadja meg saját szerelmes érzéseit, hogy annak saját élményei az ember távlataivá nőnek, sőt kozmikus méretűvé nőnek, amennyiben a Napot idézik, sőt a teremtés sajátos változatát, mindezt oly erős beleéléssel, amit csak a saját élmény adhat, amit csak nagy költői intuíció adhat:

Nagy szálka vagy szememben, kis leány!
Nem látok, bár szememben nincs hiány;
Nem láthatom miattad a napot;
Hajh az nekem már rég lenyúgodott.

Nem láthatom miattad a tavaszt,
Elégeté hő szenvedélyem azt,
Nem láthatok sem földet, sem eget,
Csak tégedet, csak bűvös képedet.

És kérdezem, a nap rajzolt-e le,
Hogy a világ képeddel oly tele?
Ez jár velem, ez kísér mindenütt,
Mint üldöző mindenhol rajtam üt.

[314] Vörösmarty Mihály: *Összes költeményei.* https://mek.oszk.hu/01100/01122/html/zalan01.htm#01.

Nem látok mást, mint holló hajadat,
Hamis szemed és kedves arcodat.
Szeretlek-e, vagy tán őrült vagyok?
Tudná az ég, nem szabadulhatok.

Hozzád vagyon láncolva szellemem,
S e szellemlánc legfájóbb szerelem;
Hozzád van az teremtve mint az ág,
Letörve már, és mégsem holt virág.

Eltépjem-e a kínos láncokat?
Megélhet-e az ág, ha leszakadt?
Sorsom te vagy, egy szód, lehelleted,
S élek halok, amint te végezed.[315]

2. 4. Vörösmarty szem-nem-látta, fül-nem-hallotta (kanti) világa

Mit tudtok ti hamar halandó emberek,
Ha lángképzelődés nem játszik veletek?
Az nyit menyországot, poklot előttetek:
Belenéztek mélyen, s elámul lelketek.

Én is oly dalt mondok világ hallatára,
Melynek égen, földön ne légyen határa,
Amit fül nem hallott, a szem meg nem jára,
Azt én írva lelém lelkem asztalára.[316]

Vörösmarty Mihály romantikus költeménye, a *Tündérvölgy* első két versszaka hangzik így. Képeivel, hasonlataival, jelzéseivel olyan világról beszél, amely értelmünk és érzékelésünk számára elérhetetlen, mert a végtelenséget és a határtalanságot idézi fel, ami csak a képzeletben vagy a gondolatban létezik, s ahol egyébként Vörösmarty meglehetősen otthonosan mozog. Nem a mindennapi dolgokról ír, hanem a csodálatosakról, nem a hitetleneknek ír, hanem

[315] Vörösmarty Mihály: *Összes költeményei.* https://mek.oszk.hu/01100/01122/html/vers0305.htm#116.
[316] Vörösmarty Mihály: *Összes költeményei.* https://mek.oszk.hu/01100/01122/html/tvolgy.htm.

azoknak, akinek a csoda, a végtelenség és a határtalanság kedves, még ha rettenetes is néha. Hasonló hangvételű másik költeménye *A délsziget*.

Vörösmarty a valós élet igazi megértését reméli attól, hogy annak ellenvilágát is ábrázolja. Szerinte a képzeleti, gondolati mélységekben, borzongásokban és ámulatokban létünk legjobb része mutatkozik meg. Ám veszélyes, észbontó terület ez, az alvajáró biztonságérzete jellemzi.[317] Vörösmarty választott alkotói szemlélete, művészi felfogásmódja és magatartása, filozófiája nyilvánul meg ebben a helyzetben, ezeknek a metaforáknak a használatában és végigvitelében:

"Szép kis ezüst csillag, menj el, kérdezd meg az istent,
Járjak-e meztelenül madarak csúfjára, hogy a dér
És a forró nap szabadon pusztítsanak engem,
S én ki magamnak imént kivetődvén úr nevet adtam,
Fussak-e a vadtól, vagy nincsen-e istenem is, hogy
Vadtól rettegjek s körmét tartozzam imádni?
Szép kis ezüst csillag, kérdezd meg, nincsen-e tiltva
A föld titkaihoz férnem s a tengerekéhez?"[318]

Az isten válasza biztató, bár csak most derül ki, micsoda nagy erőfeszítések szükségeltetnek az engedélyezett tevékenységek véghezviteléhez:

"Alszol-e még, te szilaj gyermek? kelj, verd el az álmot,
Hírt hozok istentől, jó hírt neked úrnak az ormon:
Nyitva legyen neked a természet kincse, az a hír.
A föld titkaihoz, de nem a nagy tengerekéhez
Férni kis elméddel mértékletes óva szabad lesz;
És legyen öltözeted felhőkből s tiszta sugárból;
És ha merész voltál magad úr nevet adni magadnak,
A vad elől ne szaladj, vagyon istened, aki megőriz,
Nem szabad a vadat és körmét a vadnak imádnod."[319]

E Vörösmarty-idézte *fül nem hallott, szem meg nem járta* világ ősalakja bibliai eredetű s olyan láthatatlan érzékfeletti világról szól, aminek a földi valóság csak visszfénye és visszhangja. A bibliai világban az istenség képviselői, a próféták állandó izgalomban élve a határtalanság és végtelenség fogalmaiban gondolkoznak. Az Ézsaiás-féle változat (64, 3) így hangzik: „Hiszen öröktől fogva nem hallottak és fülökbe sem jutott, szem nem látott más Istent kívüled... Oh vajha megszakasztanád az egeket és leszállnál, előtted a hegyek elolvadnának; mint a tűz meggyújtja a rőzsét, a tűz a vizet felforralja; hogy nevedet ellenségidnek megjelentsd...” Közkeletűvé azonban a második, Pál apostol-féle (1 Kor. 2, 9) fogalmazásban

[317] Lásd *A merengőhöz* című versét. Vörösmarty Mihály: *Összes költeményei.* https://mek.oszk.hu/01100/01122/html/vers0305.htm#118.
[318] Vörösmarty Mihály: *Összes költeményei.* https://mek.oszk.hu/01100/01122/html/delsz01.htm.
[319] Uo.

vált: „Amiket szem nem látott, fül nem hallott és embernek szíve meg sem gondolt, amiket Isten készített az őt szeretőknek.” S erre utal Szent Pál híres Szeretethimnusza is (1 Kor. 13):

„A szeretet soha el nem múlik.

A prófétálás megszűnik,

A nyelvek elhallgatnak,

A tudomány elenyészik.

Tudásunk csak töredékes,

Töredékes a prófétálásunk is.

Mikor azonban eljön a beteljesülés,

Ami töredékes, véget ér.

Amikor még gyermek voltam, úgy beszéltem mint a gyermek,

Úgy gondolkodtam, mint a gyermek, úgy ítéltem, mint a gyermek.

De mikor férfivá nőttem, elhagytam a gyermek szokásait.

Ma még csak tükörben, homályosan látunk,

Akkor majd színről-színre.

Most csak töredékes a tudásom,

Akkor majd úgy ismerek,

Ahogy én is ismert vagyok.”

A két páli változat között foglal helyet Platón tevékenysége a kalevalai Szamppó vagy a Hamlet Malma féle csillagégi világgömbbel (Phaidon) együtt. A világirodalomban e gondolatnak tehát igen hosszú karrierje van – egészen Vörösmartyig, s Vörösmarty esetleg Schillernél is olvashatta, aki a fül-nem-hallott, szem-nem-látott világot egyenesen Kant filozófiájának transzcendentális imaginárius világával kapcsolta egybe, amelyből az ember erkölcsi érzéke, szépérzéke, végtelen fogalmai, az istenre és a lélekre vonatkozó ítéletei származnak. Schiller felvetette a kérdést, hogy az ember lelki erői milyen feltételek közt felelnek meg a szó legjobb értelmében vett emberi méltóságnak? Ehhez szükséges, hogy mindenki magában hordozza a tisztán ideális emberit, legalábbis lehetőség és cél szerint. Az egyéni létezés nagy gondja, hogy a külső élet szakadatlan változásait összhangba kell hozni az ideálissal, annak változatlan egységével.”[320]

Ide vágó jellegzetesség, hogy amikor Kölcsey panaszkodik, milyen nagy fájdalmak közepette szokta kivajúdni verssorait, ebből a tökéletesség szférából véli előhívni őket. „Schiller ... lyrájában a légben lebegő, testnélküli eszmeiség legigazabb kifejezője volt, mint a Muttorn királynője: tiszta, fényes és hideg. Így gondolkozott a költészetről Kölcsey is: az azúrban szállongó felhők közt járni, mert a föld durva s a sphaerák zenéjét hallgatni, mert a földi muzsika hangos. Van neki egy igen jellemző töredéke, a «Szerelem»:

«Ne, Múzsa, lantod reszkető húrjára

Ne jöjjön semmi durva, semmi rút;

[320] Friedrich Schiller: Levelek az ember esztétikai neveléséről. *Goethe és Schiller levelezése.* Kriterion–Európa, Bukarest–Budapest, 1984. Harmadik levél. (V. ö. https://www.scribd.com/document/159387170/Schiller-Levelek-az-ember-esztetikai-neveleser%C5%911. – *A szerk.*)

Szennyetlen áll a Grátiák oltára,
Hol nyitva minden szépnek van az út.
A tiszta költő fűzhet csak magára
Örökre hervadatlan koszorút,
Melyet remegvén szűz kezek fonának
Ékességül pirúló homlokának.»

Ez volt a kor kivánt költője, a kit epedve vártak...”[321]

3. Vörösmarty filozófiai mélységei a magyar mitológiában

3. 1. A csalimese Vörösmartynál

Azért van az egész mitikus emlékezetnek és hagyományoknak vonatkozása a költészetre és a filozófiára, Vörösmarty költészetére, filozófiájára is, mert az ilyen távlat, az ilyen átfogó látásmód mint megismerési és tudásmegőrző eszköz alkalmazása később, a mítoszok kopásával, szerepük csökkenésével a filozófia révén maradt fenn tovább. Az is a mítoszt folytatta tehát, aki Platón nyomdokain haladva a filozófiát fejlesztette, mint láttuk, egészen Kantig. De hozzátehetjük, hogy az e századi két filozófus óriás, Heidegger és Wittgenstein is erősen utal az érzékelt létezés mögötti létre, illetve arra, amiről hallgatnunk kell, ha egyszer nem tudunk róla beszélni.[322] És az is filozófiát művelt, aki a mítoszi hagyományt használta, fejlesztette tovább, mint Vörösmarty, itthoni meseértő környezete és a világirodalmi romantikus környezet hatásait és életfilozófiai előrelátásait bátran és zseniálisan egyesíteni tudta magában. Még egyszerűbben mondva, a költészet mítoszi gyökerei azt a filozófiát építik, amely gyökereit éppen a mítoszokba mélyíti.

Ha ezek után a *Szép Ilonka* mint mitikus maradvány felől közelítünk Vörösmarty általános gondolkodásához, rögtön a mese szerepét kell taglalni az ő munkásságában, s egyáltalában véve a magyar, vagy a világirodalomban és műveltségben. Ismeretesen a magyar felvilágosodás is igyekezett leszámolni a kísértetekkel, boszorkányokkal, ősi hiedelmekkel, babonákkal és ezzel együtt a mesék csodavilágával, csak az ésszerűsített állat- és tündérmeséket engedélyezve az irodalom számára. Ám a nép, a nemzet és a népköltészet felfedezése[323] és a romantika kialakulása újra szalonképessé tette az irracionálisnak tekintett területeket, valóságos csoda- és mesekultuszt kialakítva. A népmesét azonban Magyarországon sosem lehetett igazán háttérbe szorítani, az nemcsak a nép ajkán élt tovább, hanem gyűjteményekben, prédikációkban is feltűnt, s keveredett a világ mesekincsével.

A hazug mese például a fenekestül felfordult és tótágast álló világ felidézésével olyan szatírát alkot, amely pellengérre állítja a visszájára fordult világot, melyben megbomlott a természettörvény, a lent lesz a fent, az állat emberré válik, a gyáva hősnek számít, a szúnyog oroszlánnak, a szekeret fogják a ló elé, s a szent a kocsmában dorbézol. Vörösmarty novellái és mesenovellái pedig a magyar romantika világirodalmi rangú megjelenéseiként az elbeszélő

[321] Vértesy Jenő: *Kölcsey Ferenc 1790-1838.* Magyar Történelmi Társulat, Budapest, 1906. IV. fejezet. https://mek.oszk.hu/05600/05657/html/#d1e560.

[322] Ez a tanulmány a XX. század végén készült. Beszédes, hogy a XXI. (21.[!]) században egyetlen filozófusóriást sem tudunk megnevezni, pedig már a negyede eltelt. – *A szerk.*

[323] Tagányi Károly: A faluközösségek története Magyarországon. *A magyar néprajz klasszikusai. Az ősi társadalom magyar kutatói (1878).* Gondolat, Budapest, 1977. 347-351.

művészet remekei, hozzátartoznak a Vörösmarty-kép, a Vörösmarty-mű egészéhez, s mondandóik, vonatkozásaik közelebb visznek bennünket az igazi Vörösmartyhoz.

Az 1829 és 1837 között írott novellák érzelmi válság után születtek s hozzájárultak – különösen négy mesenovellája – a költő romantikus illúziói felszámolásához, s ahhoz, hogy a romantikus hazafiságtól eljusson az igazságtalanságokkal és szenvedésekkel együttérző humanizmusig, s az időn kívüliségből földközelbe érjen. Az eredmény még Vörösmarty romantikus múltjával terhelt, azaz felemás és groteszk realizmus, nálunk szokatlan és új ábrázolás- és kifejezésmód az elbeszélő prózában. Ahol még a csoda beleszól a valóság alakításába, de már a valóság is befolyásolja a csodát. A *Holdvilágos éj*ben a három mendegélő éhes diák igazán reálisan leírt, mégis irreális egész lényük, mivel optimisták. Éjjel álom-sajttal és álom-aludttejjel laknak jól, azaz továbbra is éhesek, mégis játékosak, ironikusak. Még a halált is valószínűtlen, véletlen és nevetséges valaminek látják. A három diák sorra elmeséli öregapja halálát:

– Janó öregapja híres kaszás. Egyszer, amint magába merülve ballag a mezőn, hirtelen vakond bukkan fel előtte. A kaszanyél végével próbálja megütni, de a nyél másik vége kaszástul úgy csapódik a nyaka köré, hogy a feje abban a pillanatban a lába elé gördül. Még ott áll egy ideig, mert idő kell hozzá, hogy a halál a földre döntse.

– Gyuró öregapja igen erős ember, aki mindent nagy erővel csinál. De éhség jár a falujára, még a morzsával is takarékoskodnak. Ekkor találnak egy nagydarab kemény kenyeret. Senki sem tudja megszegni. Az öreg viszont dühösen megragadja, a csípőjének támasztja, s olyan erővel esik neki fanyelű bicskájával, hogy magát is derékon ketté darabolja.

– Petró öregapja dolgos, rendes ember, de az a gyöngéje, hogy szereti az aludttejet. Néha még a holdvilágot is felkanalazza a tóból aludttej gyanánt. Egy szép holdvilágos este a tóparton kaszál, és szintén kanalazásra csábítja a hold tükörképe, de elalvás előtt egy fához kötözi magát. Amikor azonban nagyot tüsszentve felébred, nincs menekvés, olyan erővel kezd rohanni a tó irányába, hogy a karja gyökerestül, azaz a szívével együtt kiszakad, s meghal.

Az éhség lidérce tehát ilyen halálmesékkel szórakoztatja az öregapák unokáit. A halálnemek azonban azt mutatják, hogy ez a mesetípus a hazug- vagy csalimese, mely Vörösmarty átdolgozásában komoly szerephez jutott. Az igaz-mese álmaink anyagából épülve a feltétlen vágyteljesülés és igazságszolgáltatás. Benne az ember legyőzi az idő, az elmúlás, a halál törvényét és visszatalál ősei elveszett paradicsomába, iszik az örökélet vizéből, repül, alakot vált, lelket cserél, s megjárja a poklot és a mennyet. E csodavilág hitét azonban mindig csupán egy lépés választja el a nevetségességtől. E lépést a hazug mese azután megteszi. Színleg elfogadja az illúziót, belemegy a játékba, de csak azért, hogy kiforgassa, a képtelenségig vigye, leleplezze és eldobja, utalva a könyörtelen valóságra, ahol minden csoda három napig tart.

3. 2. A Szép Ilonka mitikus alapja

Egyébként a *Világszép Ilonka* meséje szolgáltatja a mitikus alapot Vörösmarty *Szép Ilonká*jához, s a történet, különbségei ellenére is azonos:

> *„Volt egyszer egy szegény ember és annak gyönyörű szép leánya. Olyan csodálatosan szép volt a leány, hogy elnevezték Világszép Ilonkának, és szépségéről az emberek annyit beszéltek, hogy a híre eljutott a királyhoz is. Ez, mivel még nem volt házas, azt gondolta magában, hogy hát egy ilyen világhíres szépségű leány jó volna neki feleségül és az ország királynéjául. Elküldött hát egy ügyes festőművészt, hogy a leány képét festené meg, hadd látná, valóban olyan szép-e? Elment a festő, a képet megfestette s a királynak elhozta. Ez pedig a képet meglátván, a leány annyira megtetszett neki, hogy nem is gondolkozott tovább, hanem aranyos királyi hintót küldött, hozzák el a leányt és édesapját.*

Örültek ezek mindketten a nagy szerencsének. Ilonka mindjárt a hintóba is ült, apja pedig kint a bakra a kocsis mellé, s elindultak a király városa felé.

Útközben azonban találkoztak egy vén cigányasszonnyal és ennek leányával. A cigányasszony az út közepébe állott és a kocsisnak kiabálni kezdett, állana meg és venné fel őket. Nem akarta ezt a kocsis és a cigányasszonyra kiáltott: álljanak félre, mert ez királyi kocsi s nem nekik való. De Ilonka az ablakon kiszólott, vegyék fel őket, mert azt akarja, hogy a mai nap másnak is örömnapja legyen. Így hát a két csúnya nőt fölvették, és ezek kerültek Ilonka mellé a hintóba.

Amint egyszer éppen egy nagy folyóvíz hídján haladtak, a két gonosz nő Ilonkát nagyhirtelen megragadta, mindkét szemét kivájta, őt meg a folyóba vetette. De a vénasszony a leányka szemeit megtartotta varázsszernek. Mivel pedig a lovak patái s a hintó kerekei a hídlásdeszkákon erősen dübörögtek, mindezt úgy sikerült megtenniök, hogy sem a kocsis, sem Ilonka apja nem vettek észre semmit. A feketeképű leány meg odaült Ilonka helyére.

Mikor a királyi palotához megérkeztek, a király kijött elébük, de majd kővé vált, mikor a két csúf, feketeképű nőt meglátta. A kocsis és Ilonka apja sem tudtak ijedtükben hová lenni. Hiába akarták a királynak magyarázni, hogy semmit sem tudnak, és nem tudják hová lehetett Világszép Ilona, s hogy e két nőt az ő kívánságára útközben vették csak föl. A király nem hitt nekik, mert a banya a száját jobban tudta járatni, s esküdözött, hogy hiszen ez Világszép Ilonka, de hogy útközben mindig kinézgelődött az ablakon, hogy mindent lásson, amerre haladnak, és hát az arcát a Nap leégette, s hogy hamarosan éppen olyan szép lesz, mint azelőtt, csak a Naptól óvják. A király hitt neki, a leányt feleségül elvette, Ilonka apját pedig börtönbe vetette, amiért nem tudott jobban vigyázni.

Szegény Ilonkát pedig a nagy folyóvíz vitte, vitte lefelé, míg aztán éjszaka egy fövenyre kivetette, de élve még, egy öreg halász kunyhója közelében, aki a leány sírdogálását meghallván, kijött és ott találta őt a parton átázottan és a hidegtől reszketegen. Karjára vette szegénykét, kunyhójába vitte, ahol aztán fájdalommal vette észre, hogy vak, és meglepetve látta, hogy könnyei igazgyöngyökké változnak.

Szeretettel gondjaiba vette, ápolta, mintha tulajdon édes lánya lenne, Ilonka pedig elmondotta neki szomorú sorsát. Mivel pedig ő szomorú sorsában, szerencsétlenségében gyakran sírt, a halász hamarosan egész zacskó igazgyöngyöt gyűjtött össze. Egyszer aztán fogta a zacskót és elindult, hogy a gyöngyöket adná el. Sokan szerették is volna megvenni, de ő azt mondotta, semmi pénzért, aranyért, kincsért nem adja, csak két szemért. Csakhogy bizony, a gyöngyök bármely szépek voltak is, de szemeit érettük mégsem akarta odaadni senki. Egyszer aztán eljutott a király városába is, és ott a királyné is hírét vette a halász szép gyöngyeinek. Hívatta, s a gyöngyöket meglátva, mindenáron meg akarta venni. Eszébe jutott Ilonka két szeme, s titokban, anyja tudta nélkül, elcsente a dobozkát, amelyben voltak, és érettük a gyöngyöket meg is kapta. Az öreg pedig boldogan sietett haza a két szemmel; helyükre visszarakta, hajnali harmattal megmosta, s íme, Ilonka szemei helyrejöttek, ő ismét látott, de talán még szebb is lett, mint azelőtt volt.

Éltek mármost ketten békében, és szerették egymást, mint apa és leánya.

Valamely nap arra járt egy szép, fiatal vadász, aki nem volt más, mint maga a király. Mikor Ilonkát meglátta, ennek szépségén annyira elcsodálkozott, hogy szólani is alig tudott, és mert mindjárt észrevette, hogy a festő által hozott képre hasonlít.

Megkérdezte Ilonkát:

– Ki vagy te, s hogy hívnak?

– Amíg otthon voltam – felelé ez – Világszép Ilonkának hívtak...

Így aztán megtudott a király mindent, mivel az öreg halász is elmondott és megerősített mindent, úgy ahogy Ilonka mondotta el. Ezután el is vitte őt a király és elvette feleségül, és ő lett az ország királynéja. Ama két gonosz nő pedig, mikor az ablakból őket jönni meglátta, nagy sietséggel elmenekült, mert úgy gondolta, a király már mindent megtudott és megbüntetné őket. A király pedig most Ilonka apját is kieresztette a börtönből, s ez és Ilonka szeretettel ölelték és csókolták meg egymást. Élt mármost együtt boldogan a király és Ilonka. Meg akarta a király gazdagon ajándékozni az öreg halászt is és szerette volna ott tartani a királyi palotában, de ő nem fogadott el semmit, hanem visszatért a folyóvízhez.

Így élnek mind ma is boldogan, ha meg nem haltak."[324]

Hogy a mesei boldog befejezést Vörösmarty miért változtatta meg, s tette szomorúvá, már-már tragikussá, bizonyosan nem tudhatjuk. Biztosan befolyásolta őt saját filozófiája, alkotói módszere is, mely a történetet Vörösmarty-féle változatában tette igazán alkalmassá a súlyos mondanivaló kifejező megjelenítésére. Befolyásolhatta azonban Vörösmartyt a Fóton hallott igaz történet is az ottani Peterdi családról és annak egykoron Mátyás királyba viszonzatlanul szerelmes hölgy tagjáról.[325] Hogy a két említett szempont milyen jelentőséggel bírt Vörösmarty számára a *Szép Ilonka* történetének megformálásában, csak találgathatunk. A mű remekmű voltának eredetére azonban mindkettő utal, hiszen így Vörösmarty nemcsak az ábrázolás maga kiművelte eszközeit használta fel költeményében, hanem a valósághűség követelményének is eleget tett.

3. 3. Csongor és Tünde

Bár Babits Mihály szerint[326] Vörösmarty e drámájában a szerelem és boldogság felhőtlen beteljesülése ellentétes következtetés az előtte kifejtett eszmékhez képest, – mi nyugodtan tekinthetjük Vörösmarty érdemének ezt, az élet vagy a mese követelményének, fordulatának az érvényesülését. És tehát ha Vörösmarty mesésen fejezi be a drámát, ha a mesei elemek már korábban is előfordultak, akkor nemcsak koherens marad, hanem az örömteli fordulat megadja a logikai konzisztenciát is, amennyiben a magyar népmese tanulságai szerint a jók, a jólelkűek, a sok áldozatot hozók, a sok szépet és jót cselekvők, az állhatatosan kitartók stb elnyerik méltó jutalmukat. Mert ez a konzisztenciája az önerőből való érvényesülésnek, azaz a magyar népmesében legfeljebb természetes segítő eszközök fordulnak elő, amelyek hasznosítása már a főhős érdeme, felsőbbrendű segítség, isteni beavatkozás nem fordul elő, amely természetesen érdemtelenné tenné a hőst a megérdemelt boldogságra. És éppen ez a *Csongor és Tünde* végjátékának, Szerb Antal által hiányolt szimbolikus értelme,[327] s nem „a kozmikus tragédia romantikus látomása"[328] gerjed itt föl.

---

[324] Rekonstruálta Magyar Adorján: *A Csodaszarvas.* Magyar Adorján Baráti Kör, Budapest é. n. (1991). (Az írás eredetileg 1948–55 között készült.)

[325] Béni Kornél: *Vörösmarty Szép Ilonkája és a Vértes.* https://provertes.hu/index.php/naturparki-kincsestar/alkotok-es-alkotasok/a-vertes-a-magyar-irodalomban/821-vorosmarty-szep-ilonkaja-es-a-vertes.

[326] Lásd Babits Mihály: A férfi Vörösmarty. *Esszék, tanulmányok 1. kötet.* Budapest 1978. 241.

[327] Szerb Antal: *Magyar irodalomtörténet*. Budapest 1972. 299..

[328] Vö. Szegedy-Maszák Mihály: Vörösmarty: Késő vágy és A kozmikus tragédia romantikus látomása. *Világkép és stílus*. Budapest 1980. 175 és 200.

Minderre az élet oldaláról tekintve, – bár a befejezést a borús alaphangulat nem meggyőző, a korábbiakkal nem összefüggő ellenlökésének tartja, – Tóth Dezső érzékeli Vörösmarty igazságát utólagos magyarázói ellenében, hogy a sorozatos, gondolatilag nem kimunkált, inkább érzelmi töltetű tragikus megnyilatkozásokat a spontán életkedv előretörésével elveti, visszaveri. Ezért ez művészetelméletileg, poétikailag is jogos mozzanat Vörösmarty részéről: „Ha egyszer benne inkább hangulati, lírai formákban, semmint határozott gondolati tartalmakban fogalmazódik meg egy világnézet, amely egyként öleli magába a pesszimizmus garavitációját s az élet igenlését – miért ne lehetne joga, az esztétikailag erre éppen elsőrendű jogot és lehetőséget adó műfaj keretében, hirtelen az élet igenlésének derűjében váltani?" A mesei hatás érvényesülése miatt „Csongorra az Éj monológjának kilátástalansága sem érvényes. Csongor viszonya, szembesülése ezekkel az erőkkel a mese erőterében alakul, s ennek koordinátái közt az ő sorsának alakulása a mesehőssé".[329]

Balogh Ernő még nem érti a mese valódi szerepét itt, hiszen ebben az esetben is súlyosan eklektikusnak tekinti a dráma eszmeiségét, a tragikumhoz való viszonyt pedig felszínesnek. Mert kételkedik „abban, hogy a meseiség a teljességgel motiválatlan fordulatok, a szélsőséges önkényesség poétikai jogcíme volna".[330]

Az Éj monológja Barta János szerint „Vörösmarty egész mitikus metafizikájának összefoglalása,"[331] benne a dráma legelvontabb és legáltalánosabb kulcsgondolatai találhatók, amelyek kihatnak a cselekményre is, az ember mulandóságára, meghatározva a boldogság keresése útjait, az ember lehetősége határait. Amint Vörösmarty tömören a Tudós szájába adja:

„Én nem kívántam, hogy legyek, s vagyok!

Majd nem kívánnék halni, s meghalok!"[332]

Ellentétben Petőfi *János vitéz*ével, akire végül nem hatnak az emberlét meghatározottságai, aki viszont így nem is ezen a földön, hanem Tündérországban nyerheti csak el a boldogságot.[333] Vörösmarty az Éj monológjában éppen „a természeti kiszolgáltatottságot, az általa okozott elkerülhetetlen szenvedést növeli az élet meghatározó erejű konfliktusává,"[334] megelőlegezve ezzel a 19. századi életetfilozófia pesszimizmusát, és a boldog befejezéssel bizonyságát adva annak, hogy a mesei kerettel gondoskodik a mítikus, csillagokhoz mérhető isteni mivolt és időtállóság megjelenéséről. Arról, hogy az ember, meghaladhatatlan élet-korlátai ellenére, a mindenségtől sem különbözve ebben, mégiscsak emberien vágyakozhasson a végtelen teljességre és isteni halhatatlanságra:

Kiirthatatlan vággyal, amíg él,

Túr és tűnődik, tudni, tenni tör;

Halandó kézzel halhatatlanúl

Vél munkálkodni, és mikor kidőlt is,

Még a hiúság műve van porán,

Még kőhegyek ragyognak sírjain,

---

[329] Tóth Dezső: *Vörösmarty Mihály.* Budapest 1974. 153.

[330] Balogh Ernő: „Szerelem az éjben". A Csongor és Tünde értelmezéséhez. *Tündérálmok. Tanulmányok a reformkori irodalomról.* Kossuth, Budapest 1988. 23.

[331] Barta János: A romantikus Vörösmarty. *Klasszikusok nyomában*. Budapest 1976. 435. Vö. Szauder József: Csongor és Tünde. *A romantika útján.* Budapest 1961. 349.

[332] Vörösmarty Mihály: *Összes költeményei.* https://mek.oszk.hu/01100/01122/html/cst05.htm.

[333] A két mű összehasonlítására vö. Pándi Pál: *Petőfi.* Budapest 1961. 476.

[334] Balogh im. 28.

Ezer jelekkel tarkán s fényesen

Az ész az erőnek rakván oszlopot.
De hol lesz a kő, jel s az oszlopok,
Ha nem lesz föld, s a tenger eltünik.
Fáradt ösvényikből a napok
Egymásba hullva, összeomlanak;
A Mind enyész és végső romjain
A szép világ borongva hamvad el.[335]

3. 4. Vörösmarty népmesei lélekfelfogása

Vörösmarty életművének megítélésénél figyelembe kell venni azokat a jellegzetességeket, amelyekre újabban derült fény, s amelyek rávilágítanak Vörösmarty drámai meseszövésének és a valódi magyar népmesék jellegének párhuzamaira, a költő drámaíró ilyen értelemben tudatos önkorlátozására: „Nincs a magyar népi emlékezetben totemisztikus eredetmonda. Nincs istenektől való származtatás. Nincs Istennek való alárendeltség. Az egyszerű ember, ha erre sor kerül, közvetlenül és tegezve szólítja meg az istenét, ami mégsem egy személyiség, hanem valami egészen más. Nincs szükség arra, hogy az isteni 'hatalmat' a földre levezessék, mert ez nem hatalom, nem uralmi jellegű. Nincs égi hatalom jelképe, nincs igazi értelemben vett, fölkent, isteni eredetű király sem. A mesék királyai emberek, talán nemesebbek, mint a mese hőse, de nincs égi eredetű jogosítványuk. A hős gyakran beemelődik a királyi hatalomba és ennek alapja megint csak az esze és az embersége. Nincs mágikus erejű fegyver."[336]

Sajátos, elkülönült, ősi a magyar lélekfelfogás. A halott lelke a túlvilágon újjászületik s – újra meg újra – visszatér az élők itteni világába. A két világ ugyanazon a létsíkon, egyenrangú viszonyban áll egymással. Az anyagot a lélek ereje mozgatja és teszi élővé. A lélek és az ember viszonya mellérendelt. Ez a lélekhez kötődő, a házastársakat is jellemző mellérendelő szemlélet nem igényli az alárendelő teremtéslegendát, a teremtmények függőségét. Ezért a lélekszimbólumok a magyar felfogásban nem válnak személlyé, és nem kapnak nevet, s nem is ábrázolják őket emberi formában. A magyar népmesékben a jót a jó példák és a jó emberek segítik. A magyar hitvilágban a szépet, a nemeset és a jót hasznosnak is tartották. Tudták, hogy jó vagy rossz sorsuk okos vagy téves döntéseiktől függ. Helyes tetteik hasznos, vagy a helytelenek káros következményei természetszerűen bekövetkeznek, mert a természet örök törvényéből jövő isteni rendelkezések tökéletesek, igazságosak és megmásíthatatlanok. Emez igen ésszerű gondolkodásmód ugyanakkor gazdag és mély szellemiséggel járt együtt.

Feltétlenül figyelembe kell venni Vörösmarty megítélésénél, hogy az ő kiváló képzettsége és érzékeny lelke lehetővé tette számára, hogy a magyar jellegzetességeket érzékelve, azok mentén, azokkal megegyezőn nyilatkoztassa meg műveiben, hőseiben az ember lelki tulajdonságait. Ezt nem ismerve, nem figyelembe véve, olyasmit kérünk tőle, olyasmit kérünk rajta számon, ami nem kérhető számon tőle, mert a mi előítéletünk, illetve a korábbi ítéletmondók, követelménytámasztók nem magyaros beállítottságából származó helytelen

[335] Vörösmarty Mihály: *Összes költeményei.* https://mek.oszk.hu/01100/01122/html/cst05.htm.
[336] Cser i.m. 49.

követelmény. Hiszen az ismert korai népművészet, népköltészet kifejezéseinek egyetemes jelentését vallásos jelleg hatja át. Mindezt a legkorábbi európai kultúrák régészeti leletei támasztják alá. De e kultikus tárgyak elsősorban a termékenység vallásos tiszteletét mutatják. A termékenység nőket formázó jelképei az őskőkor felső időszakától jelennek meg. E kő vagy égetett agyag szobrocskák a Kárpát-medencében is megjelennek a modern emberrel együtt.

A nordikus, indoeurópai népeknél viszont a túlvilág alárendelt szerepű, ahol nincs újjászületés, ahonnét nincs visszatérés, a lélekszimbólumokat megszemélyesítették és megnevezték. Az eddig rokonnak tartott népeknél is alárendelt a túlvilág, s a jó és rossz lelkeknek külön helye van az égben, illetve a föld alatt. Az indoeurópai és az ugor teremtéslegendákban az alárendelő szemlélet az uralkodó. A teremtmények a teremtő személyétől függenek, aki a jót és a rosszat meghatározván, aszerint ítél, fenyeget és büntet.[337]

Fontos tehát, hogy a nálunk továbbélő mellérendelő szemléletet Vörösmarty is gyakorolta, sőt annak ősi mivoltát érzékelve szerepeltette azt a régmúltba nyúló témák szereplői egymáshoz való viszonya megformálásánál. Ezzel azonban kirívóan más szerkezetű műveket alkot, mint az alárendelő nyugatias alárendelő szemlélet hívei, illetve költői, írói, alkotói.

4. Vörösmarty nemzet- és történetfilozófiája

4. 1. Vörösmarty nemzetfilozófiája

Arra, hogy Vörösmarty, szinte megelőzve a filozófiatörténeti fejleményeket, művészi érzékenységével és kifejező erejével, kora viszonyai között a későbbi időkben felmerült kérdésekre kereste a választ, Babits Mihály is felhívta a figyelmet: Csodálatos, hogy a költő, aki nyolcvan évvel ezelőtt már meghalt, minden mai énekesnél jobban tudta átélni az emberi szellemnek azokat a problémáit, amiket mi annyira maiaknak érzünk.

Messze maradjatok el, nagy messze ti hitetlenek innen!
Nincs kedvem sem időm mindennapi dolgokat írni:
Újat irok, nagyot is, kedvest is, rettenetest is[338]

mondja Vörösmarty *A délsziget* elején, majd a második énekben így folytatja:

"Vége nyugalmadnak! kelj föl az álom öléből,…
Láss ragyogó napot és indúlj sorsodnak elébe."[339]

Az *Eger* elején pedig így versel:

Megnehezűlt az idők viharos járása fölötted
Oh haza! Halmaidon s letarolt alföldi meződön
Régi halál lakik, és dühödötten táboroz a harc.
Sirhalmok hegyeid, és völgyed sírgödör, ősi

[337] Lásd Cser i. m. 59-60. Vö. Lükő Gábor: *A magyar lélek formái.* Budapest 1942, Gáboriné Csánk Vera: *Az ősember Magyarországon.* Gondolat Könyvkiadó. Budapest 1980, Magyar Adorján: *Az ősműveltség.* I. m.
[338] Vörösmarty Mihály: *Összes költeményei.* https://mek.oszk.hu/01100/01122/html/delsz01.htm#01.
[339] Vörösmarty Mihály: *Összes költeményei.* https://mek.oszk.hu/01100/01122/html/delsz02.htm.

Nagyságod nagy romja magad, még állasz, utósó
Harcodat állván a vas erőszak ütései ellen.
Mélyen alászállott napodat félholdu pogányság
Éje borítja, s vesző fiaid pártokra bomolva
Egymást és fogyaték javadat nyomorúltan emésztik.
Büszke, világrontó seregidnek híre hová lön?[340]

Adott a fentebb körvonalazott tudományos megközelítés lehetősége, amely a magyar múlti és jelen valóságból kiindulva, annak elemeit, irányait összegezve, maradandó és felhasználható mondanivalóval gazdagíthatja elképzeléseinket, meggyőződéseinket és hiteinket önmagunkról. Ennek finom részleteit, hangsúlyeltolódásait éppen Vörösmarty Mihály nemzetfilozófiája segíthet megismerni, kidolgozni. Mi pedig, többek között Karácsony Sándor és Joó Tibor megközelítéseinek kiemelésével, előtérbe állításával, mivel azok megfelelnek a Vörösmarty által meghatározott magyar lélek formáinak. Vörösmartyról ugyan azt terjesztette az irodalomtudomány, hogy nagy gondolati erejével és romantikus képzeletével egyszerűen kitalálta a történelmi alakokat, neveket, még keresztneveket is alkotott, amilyen a Hajna, amiből a Hajnalka lett. Ám ha figyelembe vesszük, hogy itt, ebben a névadásban a felkelő Nap arany színű sugarairól, vagy az azt megszemélyesítő isteni személy aranyszín szőke hajnyilairól van szó, – a *nyíl, nal* vagy *nyal* alakban egyes rokon nyelvekben máig előfordul – rögtön láthatjuk, hogy Vörösmarty a népi emlékezet Napot, fényességet jelző Hajnalcsillagát dolgozta be a maga munkájába, s ezzel igen megbízható forráshasználóként jelenik meg előttünk. Karácsony Sándor megállapítja, hogy a magyarországi 1920-as években nagyrészt a 16. századi állapotok jellemezték a magyar falut, különösen lelki értelemben, a 16. századiak pedig szinte teljesen azonosak voltak a korábbi, őskori állapotaikkal, amennyiben a nagyapák mindig pontosan adták át ismereteiket és felfogásaikat, érzésvilágukat az unokáknak, mert szóbeli volt az átadás, s ezer év csak alig 20 átadás volt.[341] S ha Karácsony idejében ezt lehetett megállapítani, mennyivel inkább feldolgozható volt a valóságos népmesei, népregei emlékezet Vörösmarty számára.

S hogyha a Vörösmarty-féle élet- és nemzetfilozófia megismerését indokolnunk kellene, annak jelentőségét még azzal is aláhúzhatnánk, hogy Karácsony Sándor meggyőződése szerint a feketeföld övezet, illetve a magyar nagyalföldi sztyeppei jellegű műveltség miatt a magyarság megismerésével szinte egész Eurázsia legjobb műveltségi viszonyaival ismerkedhetünk meg, amiért is ez nagyon fontos tájékoztatással bír. Azaz Vörösmarty fáradsága, amivel a Zalán futását megírta, sokkal szélesebb körről tájékoztat minket, és történeti mélységekbe lenyúlva, mint csupán a honfoglalásinak mondott kor magyarsága egy részéről. A Vörösmarty történelemszemléletével összhangban lévő felfogás egyébként kevés nálunk a történészek, történetfilozófusok között, éppen a pozitivista divat eluralkodása miatt. Joó Tibor munkássága pedig azért megkerülhetetlenül jelentős, mert a mai követelményeket most már magától értetődően adó nyugati típusú nemzetfogalommal szemben fogalmazta meg a magyar nemzeti jellegzetességeket, Vörösmarty szellemében is. Talán még a Szent István-féle Intelmek értelmezésére is kihathat például Joó Tibor nemzetértelmezése, amennyiben a magyaros befogadás nem a nemzetiség miatti nyugati kirekesztés, üldözés ellentéte nála, hanem olyan egyenlősítő nemzetépítő megoldás, amelyben az egyedi szereplők – e jótékony magyarító hatásra – különböző feladatú nemzetalkotó részekké válnak.[342] Mint a vérszerződés vagy a

[340] Vörösmarty Mihály: *Összes költeményei.* https://mek.oszk.hu/01100/01122/html/eger01.htm#01.
[341] Karácsony Sándor: *A magyar észjárás.* Magvető Kiadó, Budapest. 1985.
[342] Joó Tibor: *A magyar nemzeteszme.* Franklin Társulat, Budapest, hasonmás: Universum, Szeged, 1990.

Szent Korona-elv idején, lett légyenek előtte bármilyen eredetűek vagy nyelvűek, egyaránt magyarokká váltak.

Számtalan nyilvánvaló tény miatt az Árpád nagyfejedelem vezérletével történt magyar államszervezés közvetlen és közvetett, közeli és távoli előzményeit *az abban szereplő minden tényező és résztvevő szempontjából* kell feldolgozni a történelmi kutatásnak. Egyedül ezzel a módszerrel látszik ugyanis megfelelően megközelíthetőnek és megragadhatónak a terület állammá szervezőinek és a hon lakóinak őstörténete. Azért kell őstörténetről beszélnünk, mert azóta megszakítatlan és folytonos a magyar nemzeti és állami lét az érintett területen és népesség körében. Így *a benne résztvevők és részesek oldaláról a magyar államiságot megelőző minden összefüggő történeti* mozzanat igen fontos, mert *a magyarsághoz vezető középkori, ókori és őstörténetet alkotja*.

A magyar állam által megteremtett honi és egyesített magyarsági őstörténetnek, mint minden őstörténetnek, az a jellegzetessége, hogy nem kifejezetten és egyedül erről – az ekkortól fennálló – hazáról és erről a hungaricus népről szól. Hanem az őt összetevő előzményekről, azokról az eseményekről és történésekről szól, azokról a folyamatokról és törekvésekről, eredményekről és kudarcokról, amelyeket az egyes korábbi szereplők elkövettek, elértek vagy elszenvedtek. Ezért *a magyar őstörténet eredményes kutatása csupán az egyetemes emberi őstörténet vonatkozó területeinek és részeinek megfelelő felhasználásával történhet meg,* érthetően esetenként az egyetemes őstörténeti ismeretek kiegészítésével, gazdagításával, mozzanatainak részletesebb vizsgálatával, bővebb adatolásával.

4. 2. Vörösmarty történetfilozófiája

A történet iránti érdeklődése, az eposzok terén született teljesítménye kapcsán szólni kell Vörösmarty történetfilozófiájáról is. Illetve arról az összefüggésről, hogy Vörösmarty ilyen alkotásaiban nemcsak közvetlenül a múlt történetének felidézésével, megjelenésével foglalkozott, hanem a felvilágosodásban kialakított módszert alkalmazta. Azaz mintegy a történet logikai menetét, fejlődését, filozófiáját megragadva, az eseményeket már inkább csak e megismert előrehaladás megteremtőjeként, hordozójaként és jellegzetes eszközeként ábrázolta. Ezzel olyan korhűséget teremtve, amely nem annyira a kor viszonyait, valóságát akarja megragadni, hanem a kor értelmét, szándékait, célját és rendeltetését, amit azután a felvázolt események egymásutánisága, a jellemek szépségeinek kibontakozása és az emberi kapcsolatok megjelentetése közel is képes hozni az olvasóhoz.

A *Csongor és Tündében* kifejtett történetfilozófia szerint, az ember halandó és mulandó egyéni létébe zártan, az emberiség sem időtlenül fejlődő, halhatatlan közösség. Így az egyéni sors tudatos megélése Vörösmarty szerint nem oldódhat fel az egyetemes emberi haladás gondolatában.[343] E hiányzó emberi haladás és nembeli fejlődés így gondolatban sem rendelkezik olyan a társadalmiságból fakadóan megragadható törvényszerűségekkel, amelyek kitennék, illetve kijelölhetnék az emberi lényeget. Az elvont, a konkrét viszonyai által nem meghatározott, véges „egyéni lét mintájára megjelenő emberiségnek pedig szükségképp nincs történelme, csak tragikus sorsa. A véges és szigorúan zárt élet az egyedüli ontológiai valóság. Az ember mozgása semmiképpen sem fejlődés, hanem szüntelen – minőségi ugrásokat, változásokat nem ismerő – körforgás, puszta önreprodukció. Az ember miután 'feljött' – mindvégig, egészen az életet tápláló föld megsemmisüléséig, valójában ugyanaz marad." Nem az emberiség, nem az emberi nem határozza meg az egyént, hanem az egyén azonos vele, s „az individuum fölött nincs semmiféle magasabb rendű, tartalmas közösség."[344] A kollektivitás –

[343] Vö. Szauder József: Csongor és Tünde. *A romantika útján.* Budapest 1961. 349.
[344] Balog im. 31.

például a nemzet – tehát nem szerves része az egyénnek, hanem azt az egyén szándéka hozza létre. Így a pusztulás – a kollektív fennmaradás hite nélkül – tragikus totális megsemmisülés, nyomtalan eltűnés. Amivel Vörösmarty meghaladta a hegeli szemléletet, amely az egyediséget feláldozta az általánosság oltárán.

4. 3. Vörösmarty magyar sorsfilozófiája

A *Vén cigányban* mintegy végrendelkezik az öregnek számító, valójában középkorú Vörösmarty. Öregségét hatalmas szellemi kifejlettsége miatt érezzük, s őt magát is ilyen öregi érzésekkel töltötték el betegeskedései, betegségei és egyéb kilátástalanságai. „Képeiben a földi természet jelenségei (örvény, vihar, jégverés, zivatar, fák, vadak, puszta, keselyű) kozmikus látomásokkal keverednek (üstökös láng, égbolt, pokol, 'vak csillag'); mindezek között ott vergődik az ember a maga bűneivel, szennyével, ábrándjaival, a 'tört szív' iszonyú fájdalmával és az 'őrült lélek' kirobbanó feszültségeivel. Vörösmarty – mint már korábban is nem egy versében – hazája sorsát a 'nagy világ', az egész emberiség sorsának széles távlataiban szemléli, s így tud ma is élő, örökérvényű igazságokat hirdetni a háborúról és békéről, a zsarnokságról és a lázadásról, a megtorlásról és a szenvedésről, a testvérviszályról, az ábrándok hiábavalóságáról, s mindezek fölött az 'ünnepi' jövőről, 'mikor elfárad a vész haragja / S a viszály elvérzik a csatákon'."[345]

A vén cigány[346] leglényegesebb mozzanata a filozófiai elemzés számára, hogy „a viszály elvérzett a csatátokon". Mert csak ezután lehet ünnepelni, addig csak szenvedés az élet: hiábavalóság és keserűség – sírva vigad a magyar. De utána tehát már nem véletlen a *Rubrum vinum bibi nocte*, hogy „szűd teljék meg az öröm borával", azaz a kiontott vér jelképét a vörös bor jelenti.

Ha „a viszály elvérzett a csatátokon", akkor már nem kell „a világ gondjával" törődni, megoldja azt a világ maga. Mert megszűnik az addig volt fő gond: amikor a háborúság szíve polipként szívta el az emberek életerejét, kedvét. Eddig voltak a háborús, hadi megoldások, és e határvonaltól kezdve jönnek a békések, az igazi emberiek. Vörösmarty jól látta, hogy messze még a messze. Előre látta, megjövendölte, hogy nem a békés megoldások jönnek, hanem két világháború következett aztán, kitermelve az egész emberiség végső elpusztításának képességét, sőt igényét. A sírt, hol az emberiséggé kiterjedt nemzet süllyed el… Vörösmarty még tudta, hogy „szűd", a szívalak rajza nem az emberszívet, hanem a polipot jelképezi, az ősi magyar indítékot az arany szíjvégeken. Így jön át a Szózat utalása a végső pusztulás elkerülésének reményében, hogy ember és magyar megmaradhat. A mellérendelés visszatérte ez, a béke örök vágya, a mítoszi föld, ahová vissza kell találni, ki sem mozdulva, és ez a föld évszázezrekig békés volt – ma már bizonyossággal tudjuk. És a „boldogtalan fiai" is megkerülhetnek „e vén kacérnak", de már nem csak „a hölgyfodrász, a tavasz" megtévesztő beavatkozásaképpen, hanem az emberviszály fagyhalálától mentesítő valódi változás által. A cigány tehát az emberiség. A nemzetet alkotó népek emberiség-egysége, az egy-akol-nép. Olyan egyesülés, melyre külön-külön érvényes Kölcsey megállapítása, hogy „megbűnhődte már e nép a múltat s jövendőt". Emberiség! Megérdemled a viszály nélküli létet: „megittad az árát". Kezdj el ünnepelni, és megvalósul az álmod: az örök béke! Higgy a borban, a vérben, mert más nem is létezik. Amikor nem hittél, igen sok ember vérét elszívta a viszály, kiontotta a harc, háború. „Gyászos homlokod" volt csak ehhez méltó, de mostantól „hadd derüljön", ez legyen a méltóság. „Isteneknek teljék benne kedve", azaz a múlt összes szenvedése, halálgyötrelme a nemzeti-népi szinten az emberiség-néptől igazolást nyer. És hogy eljutottunk

[345] Kecskés i.m. 164.
[346] Vörösmarty Mihály: *Összes költeményei.* https://mek.oszk.hu/01100/01122/html/vers0308.htm#184.

ide, az a múlt nemzedékeinek is tetszik, abban a jövő is érdekelt. Mítoszi istencsillagok ezek. Megcsillantják a fényt, mely rávilágít, hogy az emberiség színe előtt állva szenvedtünk, és most ugyanott ünnepelhetünk. Minden nép, mely eddig szenvedett, ünnepel. Szíve telis-tele ettől az örömtől, mely már nem ábrándos, hanem kiküzdött. És Vörösmarty jósol, mikor leírja: „Lesz még egyszer ünnep a világon!" Nem kérdőjellel, mint még ma is sokan kérdezik. Ehhez, mint korábban már mondta, az ábrándozástól meg kell szabadulni. Mert az „az élet megrontója", amitől „a vak csillag ez a nyomorult föld". Amikor még nincs ünnepelni való emberegység, békés megegyezés és „keserű levében" forog a föld, nincs emberiség lendület sem, csak ábrándozás a más kárára. A nemzet „neve átok", az ember önerője kevés, az ember is vak a jóra. De a „vihar heve", az embertelenség, melybe magunkat sodortuk vakon, pusztítva tisztít, felderíti homlokunk, az emberiségistenig emel bennünket. Mert az isten csillag, és az emberiség eszméje önmagából táplálja önmagába az erőt, a tagok szabadságát adva.

A *Gondolatok a könyvtárban* című költeményben pedig Vörösmarty ugyancsak a nemzet sorsáról beszél, amely kivívandó „mély süllyedéséből'. De nem akárhogy, hanem a „legnemesebekért" küzdve, mert más dolgunk nincs is a világon. Az egyéni sors jó, nemes választása tehát a nemzet sorsát is megjavítja:

Rakjuk le hangyaszorgalommal, amit
Agyunk az ihlett órákban teremt.
S ha összehordunk minden kis követ,
Építsük egy újabb kor Bábelét,
Míg oly magas lesz, mint a csillagok.
S ha majd benéztünk a menny ajtaján,
Kihallhatók az angyalok zenéjét,
És földi vérünk minden cseppjei
Magas gyönyörnek lángjától hevültek,
Menjünk szét mint a régi nemzetek,
És kezdjünk újra tűrni és tanulni.[347]

5. Tanulságok, következtetések

Talán a legnagyobb tanulság területe, ami kihat a kisebb jelentőségű területekre is, hogy ***Vörösmarty még ismerte a teljes magyar mitológiát és értette, érezte az egész magyar történelem filozófiáját, azaz menetének értelmét, okát és célját.*** Ezt a tudását mi ma nagyon felfogni sem tudjuk, ám elég utalni a különböző, az ő halála után keletkezett magyar mitológia-gyűjteményekre, hogy lássuk: *Nekünk könyvekből sem sikerül már megtanulnunk eleink teljes életfelfogásának, életismeretének, jelképi és történelmi tudásának még a töredékét sem, mialatt Vörösmarty számára ez élő és minden pillanatban felhasznált adatkincs tárháza volt.* Nincs semmi jogalapunk tehát, hogy kisebb ismereti bázisunkról kiépített szempontjaink szerint bíráljuk őt és költői, filozófiai világát. Inkább hűen követnünk kell az ő elképzeléseinek menetét, az ő szándékaihoz mérni saját megvalósított eredményeit.

[347] Vörösmarty Mihály: *Összes költeményei.* https://mek.oszk.hu/01100/01122/html/vers0306.htm#143.

Végül összefoglalva, e kutatási vázlat végén, már most összegezhetőnek látszik az a *Vörösmarty alkotói munkáját jellemző tény, hogy igen mély eszmei belátásokból merítette költői munkássága nagyszerűségeit. Nagy volumenű művészi gondolkodását meghatározták azok, a csak a filozófiában fellelhető párhuzamok, amelyeknek kifejezésére ő még a filozófiáénál is jobb nyelvet talált. Világlátásának alapja és kiindulópontja az emberi élet, a maga egyéni és nemzeti–egyetemes valóságában. Nem helyezi azonban a közösséget önálló létezőként az egyén elé vagy fölé, hanem az örök emberi egyetemesség külső segítő eszközének tekinti.* Ezzel, nagy filozófusokhoz hasonlóan: Schopenhauer fiatal kortársaként és Kierkegaardot, Nietzschét megelőzve, ***igen korán állást foglal minden későbbi totalitariánus eszmei és gyakorlati törekvés ellen,*** az említett filozófusok negatív kicsengésű elméleteihez képest ***igen előremutató és építő jellegű állásfoglalással***. Ugyancsak *igen korszerűen látta a nemzet, a történelem és a népi hagyományok kérdését*, ebben Herderhez hasonlóan más elméleti vonulatot követve, mint amit a pozitivizmus, különösen a hegeli és a marxi később megvalósított.

Vörösmarty gondolati teljesítményének egyes mozzanatai pedig egyenesen a mai legkiemelkedőbb kutatások élenjáró elméleteivel vetekednek, legyen szó akár a történelemfilozófia tanulságairól, akár a néphagyomány felhasználható elemeiről, akár az emberi lélek és természet megismerő tapasztalatairól.

A legfontosabb filozófiai tartalom azonban az, amely egész költészetéből költői kifejező erejéből és mélyenszántó gondolkodásából árad, hogy ***az élet kis dolgait kell a legnagyobb érzelmekkel örökkévalóvá és a legnagyobbá, azaz istennek tetszővé tenni ahhoz, hogy abból a nemzet felépüljön, táplálkozzon***. Azaz hogy nincsenek kis dolgok, mert az életünk maga a legnagyobb, s ***az egyes ember nagyszerűségét csak a nemzetbe egyesült közösség múlhatja felül, s amíg erre képes, az egyén is boldog lehet a maga közvetlen kapcsolataiban***.

6. Felhasznált Irodalom

Babits Mihály: A férfi Vörösmarty. *Esszék, tanulmányok 1. kötet.* Budapest 1978.

Bálint Sándor: Népünk ünnepei. Az egyházi év néprajza. Szent István Társulat, Budapest, 1938. és 1977. https://mtda.hu/books/balint_sandor_nepunk_unnepei_Optimized.pdf és *Ünnepi kalendárium. A Mária-ünnepek és jelesebb napok hazai és közép-európai hagyományvilágából*. I. kötet: december 1. - június 30. II. kötet: július 1. - november 30. Neumann Kht., Budapest. 2004. https://mek.oszk.hu/04600/04656/html/.

Balogh Ernő: „Szerelem az éjben". A Csongor és Tünde értelmezéséhez. *Tündérálmok. Tanulmányok a reformkori irodalomról.* Kossuth, Budapest 1988.

Barta János: A romantika mint esztétikai probléma. *Élmény és forma*. Bp. 1965.

Barta János: A romantikus Vörösmarty. *Klasszikusok nyomában*. Budapest 1976. 435. Vö. Szauder József: Csongor és Tünde. *A romantika útján.* Budapest 1961.

Béni Kornél: *Vörösmarty Szép Ilonkája és a Vértes.* https://provertes.hu/index.php/naturparki-kincsestar/alkotok-es-alkotasok/a-vertes-a-magyar-irodalomban/821-vorosmarty-szep-ilonkaja-es-a-vertes.

Childe, Gordon V.: *What Happened in History*. Penguin books, Harmondsworth. Reprinted in 1954.

Csaba Zoltán: Élet: szabály vagy kivétel? *Új Galaxis* 6. https://epa.oszk.hu/00200/00296/00006/pdf/EPA_00296_ujgalx_03.pdf.

Csámpai Ottó, Cser Ferenc, Darai Lajos: A magyar műveltségi és társadalmi egyedülállósága. *Acta Historica Hungarica Turiciensia* 23. évf. 2. sz. 2008. https://epa.oszk.hu/01400/01445/00001/pdf/039-049.pdf.

Cser Ferenc, Darai Lajos: *Ember – Társadalom – Emberiség. Eszme – Hit – Vallás. Atya – Anya – Élet.* Queanbeyan – Kápolnásnyék, 2005-2006. https://mek.oszk.hu/18100/18165/.

Cser Ferenc, Darai Lajos: Fontos tudományos tanácskozás elé. *Acta Hist. Hung. Tur.* 38/1. 2023. https://epa.oszk.hu/01400/01445/00066/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2023_1_0025-0107.pdf.

Cser Ferenc. *Gyökerek. Töprengések a magyar nyelv és nép Kárpát–medencei eredetéről.* Szerzői Kiadás, Melbourne. 2000. https://www.leventevezer.extra.hu/gyokerek.pdf. Angolul további nyelvi táblázatokkal: Ferenc Cser: *Roots of the Hungarian Origin Contemplation on the Carpathian Origin of the Hungarian Language and People*. Melbourne, 2006. https://hungarianhistory.com/lib/cser/rootsls.pdf.

Cser Ferenc: Gondolatok a magyar nép és nyelv Kárpát-medencei eredetéről. *Acta hist. Hung. Tur.* 40/2. 2025. https://epa.oszk.hu/01400/01445/00074/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2025_2_177-204.pdf.

Daczó Árpád (P. Lukács O. F. M.): *Csíksomlyó titka*. *Mária-tisztelet a néphagyományban*. Pallas-Akadémia, Csíkszereda 2001.

Darai Lajos: „Friedrich Hayek alkalmazott nevelésfilozófiája: Azonos tudományos módszerrel alkotott egységes világkép a természet–, ember- és társadalomismeretek oktatása számára.” *Szabadpart. Társadalomtudományi, művészeti és irodalmi folyóirat*. www.kodolanyi.hu

Darai Lajos: A körgánok hatalmi párhuzama: erődített élettér. *Acta Hist. Hung. Tur.* 30/2. 2015. https://epa.oszk.hu/01400/01445/00013/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2015_2_156-204.pdf.

Darai Lajos: Hősök (héroszok) és népalkotó emberek. *Acta Hist. Hung. Tur.* 35/1. 2020. https://epa.oszk.hu/01400/01445/00060/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2020_01_444-500.pdf.

Darai Lajos: Sokkal korábbi ellenkező irányú népmozgás. *Acta Hist. Hung. Tur.* 38/3. 2023. https://epa.oszk.hu/01400/01445/00068/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2023_3_0317-0342.pdf.

Dr. Darai Lajos Mihály: *Filozófiatörténet. Egyetemi jegyzet*. Negyedik átdolgozott kiadás. Kodolányi János Főiskola, Székesfehérvár. 2001.

Dusik Anikó: *A magyar romantika kezdetei*. Univerzita Komenského. Bratislava, 2011. https://fphil.uniba.sk/fileadmin/fif/katedry_pracoviska/kmjl/Dusik_A_magyar_romantika_kezdetei.pdf.

Francis Crick: *Az élet mikéntje, eredete és természete*. Gondolat, Budapest. 1987.

Friedrich Schiller: Levelek az ember esztétikai neveléséről. *Goethe és Schiller levelezése.* Kriterion–Európa, Bukarest–Budapest, 1984. Harmadik levél. https://www.scribd.com/document/159387170/Schiller-Levelek-az-ember-esztetikai-neveleser%C5%91l.

Gáboriné Csánk Vera: *Az ősember Magyarországon.* Gondolat Könyvkiadó. Budapest 1980

Gáboriné, Csánk Vera: *Az ősember Magyarországon.* Gondolat, Budapest. 1980.

Gánti Tibor: *Kontra Crick, avagy az élet mivolta*. Gondolat, Budapest 1989.

Graham Hancock: *Istenek kézjegyei. Kutatás a kezdetek és a vég után*. Alexandra Kiadó, Pécs. é. n.

Gyulai Pál: *Vörösmarty életrajza*. Szépirodalmi, Budapest, 1985.

Huszka József: *A magyar turáni ornamentika története*. Nyes Csaba magánkiadása, Budapest. 1994. Az 1930-as kiadás reprintje. https://www.scribd.com/document/410083136/Huszka-Jozsef-A-magyar-turani-ornamentika-tortenete-1930.

Huszka József: *Honfoglaló őseink ornamentikája.* Huszka József: *Honfoglaló őseink ornamentikája.* Különlenyomat a Magyar Mérnök- és Építész Egylet Közlönye 1910. évf. V-VI. füzet, Pátria Rt, Budapest. 1910.

Jankovich Marcell*: "Csillagok között fényességes csillag". A Szent László-legenda és a csillagos ég.* Képzőművészeti Kiadó, Budapest. 1987.

Joó Tibor: *A magyar nemzeteszme.* Franklin Társulat, Budapest, hasonmás: Universum, Szeged, 1990.

Karácsony Sándor: *A magyar észjárás.* Magvető Kiadó, Budapest. 1985.

Kecskés András: *Vörösmarty Mihály: A Guttenberg-albumba. Versek tükre. Az iskolai verselemzés lehetőségei.* Megyei Pedagógiai Körkép Kiskönyvtára 26. Veszprém, 1985.

László Gyula: *A népvándorláskor művészete Magyarországon*. Corvina Könyvkiadó, Budapest. É. n.

Lewis Mumford: *Az óriásgép*. Európa, Budapest. 1985.

Lükő Gábor: *A magyar lélek formái.* Budapest 1942.

Magyar Adorján: *A Csodaszarvas.* Magyar Adorján Baráti Kör, Budapest é. n. (1991). (Az írás eredetileg 1948–55 között készült.)

Magyar Adorján: *Az ősműveltség.* Magyar Adorján Baráti Kör, Budapest 1995. I. kötet: https://www.leventevezer.extra.hu/Osmuveltseg_1.pdf, II. kötet: https://www.leventevezer.extra.hu/Osmuveltseg_2.pdf.

Magyar Adorján: *Elméletem ősműveltségünkről*. Duna Könyvkiadó Vállalat, Fahrwangen 1878.

Molnár V. József: *Vázlat a természetes modellezéshez.* A Gödöllői Művelődési Központ módszertani füzete, 1986.

Molnár V. József: *Világ-virág. A természetes műveltség alapjelei, és azok rendszere.* Örökség Könyvműhely, 2005.

Nagy Ákos: *A kor halad, de a vér marad. A vércsoportok jelentősége a magyar őstörténet kutatásában. Második*, bővített kiadás. Turán könyvek 5. Magyar Őstörténeti Kutató és Kiadó Kft. Gödöllő, 2005.

Pándi Pál: Irodalom és politika a reformkorban. Vázlat. *Első aranykorunk. Cikkek, tanulmányok a magyar felvilágosodás és reformkor irodalmáról.* Szépirodalmi, Bp. 1976.

Pándi Pál: Jegyzetek a romantikáról. *Első aranykorunk. Cikkek, tanulmányok a magyar felvilágosodás és reformkor irodalmáról.* Szépirodalmi, Bp. 1976.

Pándi Pál: *Petőfi.* Budapest 1961.

Perie Alkorán, Kovács János: A visayan Fülöp-szigeteki nyelv magyar eredetű? *Acta Hist. Hung. Tur.* 33/10. 2018. https://epa.oszk.hu/01400/01445/00053/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2018_11_021-033.pdf,

Pringle, Heather: The Slow Birth of Agriculture. *Science 282*, 1450.

Rajnai László is *Vörösmarty Mihály. Egy költő világa* című művében (Árgus—Vörösmarty Társaság, Székesfehérvár, 1999).

Ránki György: *Mozgásterek, kényszerpályák. Válogatott tanulmányok.* Magvető, Budapest, 1983.

Ryan, William & Pitman, Walter: *Noah's Flood. The New Scientific Discoveries about the Even that Changed History.* Simon & Scuster, N. Y. 1998.

Santillana, Giorgio de & Hertha von Dechend: *Hamlet malma. Értekezés a mítoszokról és az idő szerkezetéről*. Pontifex Kiadó, h. n. [Debrecen] MCMXCV. Fülszöveg.

Simon Zoltán: A magyar nyelvről. *Acta hist. Hung. Tur.* 40/2. 2025. https://epa.oszk.hu/01400/01445/00074/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2025_2_335-341.pdf,

Sőtér István: *Romantika és realizmus*. Budapest, 1956.

Stanislaw Lem: A Katasztrófa-elv. Suhrkamp Verlag, 1983. Egy hevenyészett fordítása elérhető innen: https://www.guo.hu/___WORDPRESS/Laszlo-Hortobagyi_Gayan-Uttejak-Orchestra/_By_The_Way/Lem,Stanislaw_(1921-2006)/1983_S.Lem_A-Katasztrofa-elv_1983.pdf.

Stanislaw Lem: *Az emberiség egy perce.* Európa Kiadó, Budapest, 1988. pp.

Stuart Piggott: *Az európai civilizáció kezdetei. Az őskori Európa az első földművesektől a klasszikus ókorig.* Gondolat, Budapest, 1987.

Szauder József: *A romantika útján*. Budapest, 1961.

Szauder József: Csongor és Tünde. *A romantika útján.* Budapest 1961.

Szegedy-Maszák Mihály: Vörösmarty: Késő vágy és A kozmikus tragédia romantikus látomása. *Világkép és stílus*. Budapest 1980. 175 és 200.

Szerb Antal: *Magyar irodalomtörténet*. Budapest 1972.

Tagányi Károly: A faluközösségek története Magyarországon. *A magyar néprajz klasszikusai. Az ősi társadalom magyar kutatói (1878).* Gondolat, Budapest, 1977.

Tóth Dezső: *Vörösmarty Mihály.* Budapest 1974.

Tóth Dezső: Vörösmarty Mihály. *Élő hagyomány, élő irodalom.* Budapest, 1977.

Vámos Tóth Bátor: Tamana – a földrajzi névkutatás módszere. *Acta Hist. Hung. Tur.* 40/2. 2025. https://epa.oszk.hu/01400/01445/00074/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2025_2_113-119.pdf.

Varga Csaba: *JEL, JEL, JEL, avagy az abc 30000 éves története.* Fríg Kiadó, Budapest 2001.
Varga Géza: *Magyar hieroglif írás*. Írástörténeti Kutatóintézet, Budapest, 2017.
Vértesy Jenő: *Kölcsey Ferenc 1790-1838.* Magyar Történelmi Társulat, Queanbeyan – Kápolnásnyék, 2005-2006. https://mek.oszk.hu/18100/18165/. 1906. IV. fejezet. https://mek.oszk.hu/05600/05657/html/#d1e560.
Vörösmarty Mihály: Dramaturgiai lapok. Élet és politika. *Összes Művei VII*. Méhner Vilmos, Budapest, 1885.
Vörösmarty Mihály: *Összes költeményei.* https://mek.oszk.hu/01100/01122/html/index.htm.

7. Összefüggő irodalom

Arthur Schopenhauer műveivel: *Az akarat szabadságáról.* Hatágú Síp, Budapest, 1991.
A halálról. A faj élete. A tulajdonságok öröklődése. Hatágú Síp, Budapest, 1992.
A nemi szerelem metafizikája. Az élethez való akarat igenléséről. Az élet semmiségéről és gyötrelméről. Hatágú Síp, Budapest, 1992.
A szenvedélyes szerelemről. Codex, Budapest 1989, 1990.
A világ mint akarat és képzet. Európa, Budapest, 1991.
Sören Kierkegaard: *A szorongás fogalma.* Göncöl, Budapest, 1993,
Félelem és reszketés. Európa, Budapest, 1986.
Halálos betegség. Göncöl, Budapest, 1993.
Írásaiból. Budapest, 1982.
Mozart Don Juanja. Helikon, Budapest, 1972.
Önvizsgálat. Isten változatlansága. Új mandátum, Budapest, 1993.
Vagy–vagy. Gondolat, Budapest, 1978.
Friedrich Nietzsche műveivel: *A vándor és árnyéka.* Göncöl, Budapest, 1990.
A tragédia születése avagy görögség és pesszimizmus. Európa, Budapest, 1986.
Ecce Homo. Művészet és művészetek. Modernség. Göncöl, Budapest, 1993.
Imigyen szóla Zarathustra. Göncöl, Budapest, 1988.
Válogatott írásai. Gondolat, Budapest, 1972, 1984.
Henry Bergson: *A nevetés.* Gondolat, Budapest, 1968, 1971, 1986.
Idő és szabadság. Universum, Szeged, 1990.
Teremtő fejlődés. Akadémiai, Budapest, 1987.
John Locke műveivel: *Értekezés a polgári kormányzat igazi eredetéről, hatásköréről és céljáról.* Gondolat, Budapest, 1986.
Értekezés az emberi értelemről I-II. Akadémiai, Budapest, 1979.
Levél a vallási türelemről. Akadémiai, Budapest, 1993.
Thomas Hobbes: *Leviatán*. Helikon, Budapest, 1970.
David Hume: *Értekezés az emberi természetről.* Gondolat, Budapest, 1976.
Összes esszéi 1-2. Atlantisz, Budapest, 1992.
Tanulmány az emberi értelemről. Nippon Kiadó, Budapest, 1995.
Adam Smith: *Vizsgálódás a nemzetek jólétének természetéről és okairól 1–2*. Magyar Közgazdasági társaság, Budapest, 1940.
Charles Montesquieu: *A törvények szelleméről 1-2*. Akadémiai, Budapest, 1962.
Elmélkedések a rómaiak nagyságának és hanyatlásának okairól. Budapest, 1891.
Perzsa levelek. Új Magyar Könyvkiadó, Budapest, 1955.
Jean-Jacques Rousseau: *A társadalmi szerződésről. Filozófiai értekezések és levelek.* Magyar Helikon, Budapest, többször.
Egy magányos sétáló álmodozásai. Helikon, Budapest, 1964.
Emil, vagy a nevelésről. Tankönyvkiadó, Budapest, 1978.

Értekezések és filozófiai levelek. Gondolat, Budapest, 1978.
Vallomások. Helikon, Budapest, 1962.
Voltaire: *Filozófiai ábécé.* Gondolat, Budapest, 1983.
Válogatott filozófiai írásai. Akadémiai, Budapest, 1991.
Denis Diderot: *D'Alambert és Diderot beszélgetése. Válogatott filozófiai írásai.* Akadémiai, Bp. 1983.
Válogatott filozófiai művei. Akadémiai, Budapest, 1979, 1983.
Claude Helvetius: *Az emberről, értelmi képességeiről és neveltetéséről.* Tankönyvkiadó, Bp. 1962.
Paul Holbach: *A természet rendszere.* Akadémiai, Budapest, 1978.
Maurice Condorcet: *Az emberi szellem fejlődésének vázlatos története.* Gondolat, Budapest, 1986.
Fontenelle: *Beszélgetések a világok sokaságáról.* Helikon, Budapest, 1979.
August Comte: *A pozitív szellem.* Helikon–Európa, Budapest, 1979.
Claude-Henri Saint-Simon: *Válogatott írásai.* Gondolat, Budapest, 1963.
John Stuart Mill: *A deductiv és inductiv logika rendszere 1–3.* Ráth Mór, Budapest, 1874.
A szabadságról. Haszonelvűség. Helikon, Budapest 1980, Holnap, Budapest, 1993.
Herbert Spencer: *A haladás.* Révai, Budapest, 1919.
A katonai és iparos társadalomnak szociológiája. Új Magyarország, Budapest, 1919.
Alapvető elvek. Grill, Budapest, 1909.
Értelmi, erkölcsi és testi nevelés. Hornyánszky, Budapest, 1906.
Jog és állambölcsészet, kérdésekben és feleletekben. Eggenberger, Budapest, 1893.
Synthetikus filozófiájának kivonata. Grill, Budapest, 1907.
Pragmatizmus. Gondolat, Budapest, 1981.
John Dewey: *A nevelés jellege és folyamata.* Tankönyvkiadó, Budapest, 1976.
Immanuel Kant: *A gyakorlati ész kritikája.* Franklin, Budapest, 1922.
A tiszta ész kritikája. Franklin, Budapest, 1913.
A vallás a puszta ész határain belül. Gondolat, Budapest, 1974.
Az erkölcsök metafizikájának alapvetése. A gyakorlati ész kritikája. Az erkölcsök metafizikája. Gondolat, Budapest, 1991.
Az ítélőerő kritikája. Akadémiai, Budapest, 1966.
Az örök béke. Új Magyarország, Budapest, 1918.
Johann Georg Herder: *Eszmék az emberiség történetének filozófiájáról és más írások.* Gondolat, Budapest, 1978.
Értekezések. Levelek. Európa Könyvkiadó, Budapest, 1983.
Gotthold Ephraim Lessing: *Laokoón. Hamburgi dramaturgia.* Budapest, 1963.
Wilhelm von Humboldt: *Válogatott írásai.* Európa, Budapest, 1985.
Franz Brentano*: Pszichológia empirikus szempontból.* Áron Kiadó, Budapest, 2000.
Ernst Mach: *Az érzetek értelmezése.* Franklin, Budapest, 1927.
Wilhelm Dilthey: *A történelmi világ felépítése a szellemtudományokban.* Gondolat, Budapest, 1974.
Edmund Husserl: *A filozófia mint szigorú tudomány.* Kossuth, Budapest, 1993.
Válogatott tanulmányai. Gondolat, Budapest, 1972.
Gottlob Frege: *Logika, szemantika, matematika. Válogatott tanulmányok.* Gondolat, Budapest, 1980.
Max Scheler: *Formalizmus az etikában és a materiális értéketika.* Gondolat, Budapest, 1979.
Ferdinand Saussure: *Bevezetés az általános nyelvészetbe.* Gondolat, Budapest, 1967.
Szöveg és interpretáció. Cserépfalvi, Budapest, 1991.
Claude Lévi-Strauss: *Szomorú trópusok.* Európa, Budapest, 1973, 1979.
John Langshow Austin: *Tetten ért szavak.* Akadémiai, Budapest, 1990.
Roland Barthes: *Mitológiák.* Európa, Budapest, 1983.
Válogatott írások. Európa, Budapest, 1976.
Világoskamra. Európa, Budapest, 1985.
Michel Foucault művével: *Felügyelet és büntetés. A börtön története.* Gondolat, Budapest, 1990.

Arnold Gehlen: *Az ember. Természete és helye a világban.* Gondolat, Budapest, 1976.
Hans-Georg Gadamer: *Igazság és módszer.* Gondolat, Budapest, 1984.
Georg Wilhelm Friedrich Hegel: *A szellem fenomenológiája.* Akadémiai, Budapest, 1973.
A jogfilozófia alapvonalai vagy A természetjog és államtudomány vázlata. Akadémiai, Bp. 1971
A filozófiai tudományok enciklopédiájának alapvonalai. Akadémiai, Budapest, 1981.
A logika tudománya 1-2. Akadémiai, Budapest, 1979.
Előadások a világtörténet filozófiájáról. Akadémiai, Budapest, 1966, 1979.
Johann Gottlieb Fichte: *A tökéletes állam.* Phoenix, Budapest, 1943.
Az ember rendeltetése. Európa, Budapest, 1976.
Az erkölcstan rendszere. Gondolat, Budapest, 1976.
Válogatott filozófiai írások. Gondolat, Budapest, 1981.
Friedrich Wilhelm Joseph Schelling: *A transzcendentális idealizmus rendszere.* Budapest, 1983.
Friedrich Johann Christoph Schiller: *Válogatott esztétikai írásai.* Helikon, Budapest, 1960.
Ludwig Feuerbach: *A kereszténység* lényege. Akadémiai, Budapest 1983.
Filozófiai kritikák és alapelvek. Európa, Budapest 1978.
Válogatott filozófiai művei. Akadémiai, Budapest 1985.
Heinrich Heine: *Vallás és filozófia.* Budapest 1967.
Karl Marx, Friedrich Engels: *Összes Művei 1–48.* Kossuth, Budapest, 1957–1985.
Benedetto Croce: *A szabadság hitvallása.* Kossuth, Budapest 1990.
A szellem filozófiája. Gondolat, Budapest, 1987.

A debreceni népi építkezés. *Néprajzi Értesítő* 1912. évf.
A dolmány. *Néprajzi Értesítő* 1913.
A finn Tur istenség. *Kalevala* 15. ének.
A karol szó. *Ethnographia* 1897.
Agro Romano. *Illustrazione Vaticana* 1936. évf. 17. sz.
Appel, Otto Dr., Dahlem: *Der Mensch und die Erde die Entstehung, Gewinnung und Verwertung der Schätze der Erde als Grundlagen der Kultur*. Berlin, 1906.
Bacon, Roger: Apus Maius. *Ethnographia* 1903. évf. 256.
Ballagi Mór: *A magyar nyelv teljes szótára.* Heckenast Gusztáv, Budapest, 1873.
Ballagi: A kebel és a kupola szó kapcsolata. Az öböl és a kebel szó kapcsolata. *Ethnographia* 1902. évf.
Ahrem, Maximilian: *Das Weib in der Antiken Kunst*. Jena, 1904.
Bán Aladár: Toldi Miklós ekéje. *Ethnographia* 1917.
Baráthosi-Balogh Benedek: *Turáni regék és mondák a világ teremtéséről.* Held, Budapest, 1926.
Bartucz Lajos: *Fajkérdés, fajkutatás*. Magyar Egyetemi Nyomda, Budapest, 1935. https://mtda.hu/books/bartucz_lajos_fajkerdes_fajkutatas.pdf.
Bartucz Lajos: Csongrád és pancsovai torzított koponyák. *A Magyar Ember*. 1938.
Bánlaky József: *A magyar nemzet hadtörténelme.* A maglaji rajtaütés 1878. aug. 3-án. Grill Károly Könyvkiadó, Budapest, 1928–1942. https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Banlaky-banlaky-jozsef-a-magyar-nemzet-hadtortenelme-2/22-i-ferenc-jozsef-haborui-az-184849-evi-magyar-szabadsagharcot-kiveve-1848-1882-6E9C/i-bosznia-es-hercegovina-megszallasa-1878-ban-75BB/v-a-6-es-7-hadosztaly-egyesuleseig-terjedo-boszniai-hadmuveletek-75EF/a-a-fooszlop-elonyomulasa-a-7-hadosztallyal-valo-egyesulesig-75F0/3-a-maglaji-rajtautes-1878-augusztus-3-an-7602/
Bél Mátyás: *Notitia Hungarae Novae Historico-Geographica*. Bécs, 1742. https://books.google.hu/books?id=NvfSEAMoeJYC&hl=hu&source=gbs_navlinks_s
Benedek Elek: *Az aranytollú madár*. https://epa.oszk.hu/02300/02387/00051/pdf/EPA02387_osi_gyoker_2023_04_119-124.pdf.

Benedek Elek: *Magyar mese- és mondavilág. Ezer év meseköltése I–IX*. Athenium Rt, Budapest é. n.
Gaál Mózes: *Hún és Magyar mondák*. Franklin-Társulat, Budapest, 1900.
Bengtsson, Franz G.: *Die Abenteuer des Röde Orm*. Heimeran Verlag, München, 1952.
Bernatzik, Hugo Adolf: *Südsee*. Berlin, 1934.
Berze Nagy János: A Csodaszarvas Mondája. *Ethnographia*, Budapest, 1927.
Berze Nagy János: Népmesék Heves- és Jász-Nagykun-Szolnok megyéből. *Magyar Népköltési Gyűjtemény IX.* Athenaeum, Budapest, 1907.
Bölsche, Wilhelm: *Die Abstammung des Menschen*. Kosmos, Stuttgart, 1922.
Brehm, Alfred Edmund: *Tierleben. Allgemeine Kunde des Tierreichs. Die Säugetiere*. Bibliographisches Institut Verlag, Leipzig, Wien, 1890. https://archive.org/details/bub_gb_zyJOAAAAYAAJ/page/n8/mode/1up és http://www.biolib.de/brehm/band1/index.html.
Brugsch, *Geschichte Aegypten's unter den Pharaonen.* Heinrich, Leipzig, 1877.
Buschan, Georg dr.: *Die Sitten der Völker I-IV*. Union Deutsche Verlagsgesellschaft, Stuttgart–Berlin–Leipzig, 1924-1922.
Chabas, F.: *Les pasteurs en Egypt. Papirus Sallier.* C. G. van der Post, Amsterdam, 1868. https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/5/55/Les_Pasteurs_en_Egypte_%28IA_lespasteursenegy00chab%29.pdf és https://www.britishmuseum.org/collection/object/Y_EA10185-2.
Chamberlain, Houston Stewart: *Die Grundlagen des XIX. Jahrhunderts*. F. Bruckmann, München, 1899. I. Häfte. https://archive.org/details/diegrundlagendes01chamuoft/mode/1up és II. Hälfte. https://archive.org/details/diegrundlagendes02chamuoft/page/n9/mode/1up.
Chipiez, Charles, Georges Perrot: *A History of Art in Ancient Egypt.* Chapman and Hall, London, 1883. https://books.google.tt/books?id=8HE1AAAAMAAJ&printsec=frontcover&hl=hu&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false.
Creuzer, Georg Friedrich: *Symbolic und Mythologie der alten Völker besonders, der Griechen*. Heyer und Leske. Leipzig und Darmstadt, 1821. https://archive.org/details/bub_gb_TCHgulQZCvQC/page/n4/mode/1up.
Daqué, Edgar: *Urwelt, Sage und Menschheit. Eine naturhistorisch-metaphysische Studie*. Oldenbourg Verlag, München, 1925.
Deák Geyza: Liliom és tulipán. *Néprajzi Értesítő* 1910. évf.
Die Österreich–Ungarische Monarchie in Wort und Bild. Dalmát kötet. 1892.
Dio Cassius: *Historia Romana*. Hamburg, 1750.
Eickstedt, Eickstedt: *Rassenkunde Und Rassengeschichte Der Menschheit.* Ferdinand Encke Verlag, 1934. https://archive.org/details/egon-freiherr-von-eickstedt-rassenkunde-und-rassengeschichte-der-menschheit/mode/1up.
Endrei Zalán: *A világ történelme.* Budapest, 1906. I.
Ernest, Renan: *Geschichte des Volkes Israel*. Berlin, 1944.
Fábián Gyula: Bőrködmön díszek. *Néprajzi Értesítő* Bp. 1911.
Faragott verébdeszka. *Néprajzi Értesítő* 190.
Fáy Elek: *A magyarok őshona*. Fraischburg Gusztáv Könyvkereskedése, Budapest, 1910.
Fejér György: *A kunok eredete.* Edelmann Károly, Pest, 1950. https://real-eod.mtak.hu/5656/1/000910441.pdf.
Felvidéki fa-kultusz. *Ethnographia* 1893.
Fischer Dr. – Defoy: *Schlafen und Treumen.* Kosmos, Stuttgart, 1918.
Fischer, H.: *Weltwenden*. Leipzig, 1921. IV. kiadás
Frazer, R. W.: *Encyclopedia of Religion and Ethics*. London, 1920.
Friedenthal, Albert: *Das Weib im Leben der Völker*. Berlin, 1910.
Garay Ákos: Szlavon házak. *Néprajzi Értesítő* 1911. évf.

Gáspár János: *Fajismeret.* Karcag, 1912.
Gegő Elek, P.: *A moldvai magyarok.* Buda, 1838.
Gelchich, G.: *Memorie sulle Nocche de Cattaro.*
Gémeskutak kolonca. *Néprajzi Értesítő* 1916.
Geschichte der Colonien. Berlin, 1850.
Gilg, Ernst*: Der Mensch und die Erde*. VII.
Gopčević, Spiridon: *Makedonien und Alt-Serbien*. Wien, 1889.
Göb szavunk. *Néprajzi Értesítő* 1930.
Gróh István: Ungarische Decorative Kunst. Budapest.
Gubernatis, Alessandro de: *Tradizioni popolari de San Stefano di Calcinaia.*
Gyárfás István: *A jászkunok története*, Kecskemét, 1873.
Győrffy István dr.: *Jászsági szűrhímzések*. Budapest, 1924.
Hadloff: *Sibirien*, II.
Handel und Schiffahrt. Berlin, 1856.
Havas Dezső: *Dalmácia*.
Herbig, F. A.: *Az emberiség szellemi öröksége*.
Hermann Ottó: A magyar halászat, Kálhókból készült sütő és aszaló kemencék. Néprajzi Értesítő 1911.
Woermann, Karl: *Geschichte der Kunst*. I. Leipzig, 1925.
Hermann Ottó: *A magyar pásztorok nyelvkincse*. Királyi Magyar Természettudományi Társ., Bp. 1914.
Herodotos
Hiller Máté: *Onomasticum Sacrum 4*. Tübingen, 1706.
Hitzig, *Urgeschichte und Mithologie der Philiter*. Leipzig, 1845.
Holmberg, Uno: Die Religion der Tscheremissen. *Folklore Fellows' Communications 61*. Helsinki, 1926.
Uno Holmberg, Arno Bussenius: Die Religion der Tscheremissen. Suomalainen Tiedeakatemia, Helsinki, 1926
Hommel, Fritz: *Geschichte Babiloniens und Assyriens.* Berlin, Grote,1885-89.
Hommel, Fritz: *Sumerische Lesestücke; Schrifttafel, Trilingue Listen, Syllabare, Paradigmen, Bilingue Texte mit Analyse, Kurze Grammatik.* G. Franz, München, 1894. https://archive.org/details/sumerischelesest00hommuoft/page/2/mode/1up és https://books.google.hu/books?id=ThAZAAAAYAAJ&printsec=frontcover&hl=hu&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false.
Horger Antal: *A magyar szavak története*. Közérdekű magyar szófejtések gyűjteménye. Kókai Lajos Kiadása, Budapest, 1924. https://vmek.oszk.hu/16900/16910/16910.pdf.
Horger Antal: *Erdgeschichte und Werden des Menschen*. Braunschweig, 1951.
Horger Antal: *Hétfalusi csángó népmesék*. Athenium, Budapest, 1908. https://www.gutenberg.org/files/56057/56057-h/56057-h.htm
Horvát István: *Rajzolatok a magyar nemzet legrégibb történetéből*. Petrózai Trattner Mátyás, Pest, 1925. https://archive.org/details/geschichtebabylo00hommuoft
Hunfalvy Pál: *A vogul föld népe.* Pest, 1864.
Hunfalvy Pál: *Ethnographie von Ungarn*. Budapest, 1877.
Huszka József: *A magyar ornamentika hun eredete.* Budapest, 1912.
Huszka József: *Istenfa*. Budapest 1908. https://epa.oszk.hu/02900/02952/00001/pdf/EPA02952_orszagepito_1990_01_28-30.pdf.
Huszka József: *Magyar ornamentika*. Pátria Rt. Nyomda, Budapest, 1898. https://books.google.hu/books?id=kzU7dVO0XtsC&printsec=frontcover&hl=hu&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false.
Ipolyi Arnold: *Magyar Mithologia.* Heckenast, Pest, 1854. https://archive.org/details/magyarmythologi00ipolgoog/page/n6/mode/1up

Irha metélléses díszek. *Néprajzi Értesítő* 1926.
Istvánffy Gyula: Palóc házak szerkezete. *Néprajzi Értesítő* 1911. évf.
Jankó János: Adatok a sámán valláshoz. *Ethnographia* 1900.
Jankulov, Borislav: A sópokról. *Ethnographia* 1914. évf.
Jerney János: *Keleti utazása a 'magyarok' őshelyeinek nyomozása végett. 1844 és 1845.* Pest, 1951. Első kötet: https://mek.oszk.hu/16100/16146/. Második kötet: https://elbidaprojekt.hu/books/jerney-janos-keleti-utazasa-masodik-kotet.
Jiricek, Constantin dr.: *Die Heerenstrasse von Belgrad zu Constantinopel*. Praga, 1887.
Kahn, Fritz: *Das Leben des Menschen*. Kosmos, Stuttgart, 1931.
Kallós Zsigmond dr.: *Hejgetés*. Martineum Könyvnyomda, Szombathely, 1940.
Kálmány Lajos: *Boldogasszony, ősvallásunk istenasszonya*. Magyar Tudományos Akadémia, Bp. 1885.
Litkey György: *Hazánk őslakói*. Miskolci Könyvnyomda Rt, Miskolc, 1935.
Kandra Kabos: *Magyar mithologia*. Beznák Gyula Könyvkereskedés, Eger, 1893.
Kantemirs. Demetrii: *Beschreibund der Moldau*. Frankfurt und Leipzig, 1771. https://www.digitale-sammlungen.de/de/view/bsb11098710?page=6,7.
Kerényi György: *Száz népi játékdal*. Magyar Kórus, Budapest, 1938.
Keyserling, Graf Hermann: *Das spectrum Europas*. Heidelberg, 1928.
Kiepert, H.: *Atlas Antiquus*. Berlin, 1963.
Kimnach Ödön: *Magyar–sumir kis kéziszótár.* Karcag, 1905.
Kiss Lajos: *Hódmezővásárhelyi szűcsmesterség*. Karcag.
Kiss Lajos: Iga és talyiga. *Néprajzi Értesítő* 1937.
Kővári László: Az ördögök végromlása. *Történelmi regék*. Kolozsvár, 1857.
Kramer, Hans: *Der Mensch und die Erde*. Wien–Berlin–Stuttgart, 1905.
Kreuzer, Friedrich Dr.: *Simbolik und Mythologie der Alten Völker II*. Leipzig und Darmstadt 1821.
Krohn Gyula: *A finn-ugor népek pogány istentisztelete*. MTA, Budapest, 1908.
Kuhn, Adalbert: *Der Herabkunft des Feuers*. Berlin, 1859.
Kúr Géza: A Csallóközről. *Fáklya* 1965. Július–augusztus.
Lawlinson, Morus Richard: *Weltgeschichte der sexualität*. Hamburg, 1956.
Lazius, Wolfgang: Des Khunigreichs Hungern sampt seinen eingeleibten Landen grundtliche unnd Warhafftige Chorographica beschreybung. Zimmermann, Wienn, 1556. https://www.digitale-sammlungen.de/de/view/bsb10999027?page=3.
Lázár István: *Alsófehér vármegye magyar népe*. Nagyenyed, 1896.
Leissner, Ivan: Jucatan majái. *Film und Frau*. 1961. XII. 21.
Lenormant: *Histoire ancienne de l'Orient II*. IX. kiadás, Párizs, 1995.
Lombroso, Giacomo: Scarafaggi e candeluzze. *Archivio per la studio delle tradizioni popolar*i II. füzet, Palermo 1887.
Madarasi László dr.: *Vésett pásztortülkök*. Néprajzi Múzeum, Budapest, 1925.
Madarassy László: *A magyar pásztorművészet*. Budapest, 1932.
Magyar Adorján: *Magyar Építőízlés*. Kráter Kiadó, Budapest, 1990,
Magyar népművészet. Budapest, 1928.
Mahler Ede: *Ókori Egyiptom.* Akadémia, Budapest, 1909.
Malonyai Dezső: *A magyar nép művészete*. Budapest, 1911.
Meyer, Dr. M. Wilhelm: *Weltschöpfung, Weltuntergang.*
Meyers Lexikon. Leipzig–Wien, 1897.
Milleker Bódog: *Délmagyarország Régiségleletei II*. Temesvár, 1899.
Milleker Bódog: *Dél-Magyarország régiségleletei I*. Temesvár, 1897.
Mommsen, Teodoro: *Storia di Roma.* Róma.
Movers, F.: *Die Fönizier I*. Bonn, 1841.
Nagy Bányai Perger János: *A magyar és hazája régente*. Pest, 1831.

https://mek.oszk.hu/12200/12201/12201.pdf.
Nagy Géza: A székelyek pannoniai magyarok. *Ethnographia* 1890. és 1898. évf.
Nagy Géza: elő- és utóvetős nevek. *Ethnographia* 1902. évf.
Népélet–Ethnographia 1926. évf.
Nichols, Andrew: *THE COMPLETE FRAGMENTS OF CTESIAS OF CNIDUS: TRANSLATION AND COMMENTARY WITH AN INTRODUCTION.* UNIVERSITY OF FLORIDA, 2008. https://www.attalus.org/info/Ctesias_translated_by_Nichols.pdf.
Novák József: Az ágasfa használata. *Néprajzi Értesítő* 1914.
Ortutay Gyula: *A magyar nép művészete.*
Palóc bálvány és boldoganya. *Pallas Lexikon* 1884.
Georges, Perrot: *Histoire de l'art dan l'antiquité.* 1–10. kötet, Párizs, 1881-1914.
Perselyek. *Néprajzi Értesítő* 1915. évf.
Pink, M. Alderton: *La democrazia vista con acchio ralistica*. Valentino Bompiani, Milano, 1940.
Pintér Sándor: Palóc házak. *Néprajzi Értesítő* 1909.
Political Geschichte und Staatvervassung. Berlin, 1849.
Pongrácz Sándor Dr.: *A Magyarság keletkezése és őshazája. Történeti, nyelvészeti és ethnologiai vázlatok.* Rozsa K. és neje, Budapest, 1901.
Pór Antal: *Róma története.* Budapest, 1873.
Preindesberger-Mrazovic, Milena: *Bosnisches Skizzenbuch.* E. Piersons Verlag, 1900.
Prinz Gyula: Kirgiz nők viselete. *Néprajzi Értesítő* 1908. évf.
Propylaen: Kunstgeschichte 2. – Die Kunst des Alten Orients. Von Heinrich Schäfer und Walter Andrae. Jan. 1925
Rawlinson, H. C.: The Persian Cuneiform Inscription at Behistun, Decyphered and Translated; With a Memoir on Persian Cuneiform Inscriptions in General, and on That of Behistun in Particular. *Journal of the Royal Asiatic Society of Great Britain and Ireland 10*. 1848. https://archive.org/details/jstor-25581217.
Réthy László*: A székelyek és a magyar honfoglalás.*
Ristic, Svetomer: *Cetiri srpske naradne pesme.* Belgrád, 1913.
Ritter, Karl: *Die Vorhalle Europäischer Völkergeschichten*. Berlin, 1820.
Roscher, W. H.: *Ausführliches Lexicon der Griechischen und Römischen Mythologie*. Leipzig, 1994. https://archive.org/details/ausfhrlicheslexi11rosc.
Sayce: *Races of the Old Testament.* II. Edit. London, 1893. III. Edit. London, 1903.
Schliemann: *Mykenae.* Leipzig, 1878.
Schneider, Hermann: *Der Kretische Uhrsprung des phönikischen Alphabets*. Leipzig, 1913.
Schultze, Theodor: *Buddhas Leben und Wirken*. Nach der Chinesischen Bearbeitung in das Englische durch Samuel Beal, in deutche Verse übertragen von Th. Schiltze. Reclam, Leipzig, 1894.
Schwenck, Konrad: *Die Mythologie der Slawen für Gebildete und die studirende Jugend.* J. D. Sauerländer, Frankfurt am Main, 1853. https://archive.org/details/diemythologieder00schw/page/n6/mode/1up.
Sebestyén Gyula: *Avarok-e a mai székelyek. Ethnographia* 1900.
Sebestyén Gyula: *Regösök.* Budapest, 1902.
Sebestyén Károly: Szarufa – szarvfa. *Néprajzi Értesítő* 1941.
Semayer, V.: Osztyák és erdélyi oláh ingek hímzései. *Néprajzi Értesítő* 1907. évf.
Solymossy Sándor: Magyar ősvallási elemek népmeséinkben. *Ethnographia* 1925.
Spamer: *Illustrierte Weltgeschichte*. Leipzig, 1893.
Swantes, Gustav: *Geschichte der Uhrzeit*. (Sonderdruck aus: Die Neue Propyläen-Weltgeschichte, Band I.) Verlag Propyläen, Berlin. 1940.
Sylvester János: *Grammatica Hungaro Latina V.* Athenaeum, Budapest, 1897. címlap.
Székely kapu. *Néprajzi Értesítő* 1914. évf.

Szendrei János dr.: *A magyar viseletek történelmi fejlődése.* MTA, Budapest, 1905. https://mtda.hu/books/szendrei_janos_a_magyar_viselet_torteneti_fejlodese_Optimized.pdf.
Szendrey Ákos: Népi büntetőszokások. *Ethnographia* 1936. évf.
Szent Ágota Szicíliában. *Néprajzi Értesítő* 1905. évf.
Sziládi Zoltán dr.: Torockói füleskemence. *Néprajzi Értesítő* 1909. évf.
Szinnyei József: *Finn–magyar szójegyzék*. III. kiadás, Budapest, 1926.
Tacitus: *Összes Művei.* https://mek.oszk.hu/04300/04353/04353.pdf.
Taylor, Isaac: The Natural History of Enthusiasm. Névtelenül 1829; London–Boston, 1830; 10. kiadás. London, 1845. https://books.google.hu/books?id=KkMXAAAAYAAJ&printsec=frontcover&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false és https://books.google.hu/books?id=ILMTf_Ie2vQC&printsec=frontcover&hl=hu&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false.
Winkler, Heinrich Dr.: Die mongoloiden Völker Europas und die Basken. *Orientalisches Archiv*. Jahrgang I., Heft 3-4. 1911.
Thierry, Amadé: *Attila I-II. (*I. Attila történelme. II. Attila fiai és utódai történelme –a magyarok Európába telepedéséig.) Ráth Mór, 1885.
Tomory Zsuzsa: *Kárpátmedencei őshonosságunk.* Szemelvények. https://www.magtudin.org/tomory_zsuzsa_karpatmedencei_oshonossagunk.htm.
Traguriense, Giovanni Lucio: *Storia del regno di Dalmazia e di Croazia*. Sambo, Trieste, 1896. https://archive.org/details/lucio-storia-del-regno-di-dalmazia-e-di-croazia/page/n6/mode/1up.
Undi Marika: A magyar Népi hímzés öltéselemei. *Néprajzi Értesítő*, Budapest, 1927.
Vámbéry Ármin: *A magyarság bölcsőjénél*. Athenaeum, Budapest, 1914.
Vámbéry Ármin: *A magyarság keletkezése és gyarapodása*. Franklin Társulat, Budapest, 1895.
Viski Károly: A székely kapu székely eredete. *Néprajzi Értesítő* 1925. évf.
Viski Károly: Régi magyar sövényvárak. *Néprajzi Értesítő* 1929. évf.
Viterbo, Ettore: *Grammatica e dizionario della lingua oromoni e galla*. Manuali Hoepli, Milano 1892.
Sebestyén Gyula: *A regősök. A regős ének*. Budapest 1902.
Warhaftige Contrafactur Dess Wolgebernen Herren Nicolaus Graf zu Serin und Löblicher und Seliger Gedechtnis. 1566.
Westenhőfer M.: Vízi és szárazföldi lények. *Ethnographia VI. évf.*, Budapest, 102.
Weule, Karl Dr.: *Leitfaden der Völkerkunde*. Bibliographisches Institut, Leipzig und Wien, 1912.
Torockai Wigand Ede: *Öreg csillagok*. Budapest, 1916.
Wigand Ede: *Régi kert és művesei.* Budapest, 1917.
Winert, Hans: *Stammesentwicklung der Mensch*heit. Braunschweig, 1951.
Woermann, Karl: *Geschichte der Kunst.* Leipzig, 1925.
Zajti Ferenc: A hun-magyar őstörténelem. Budapest. 1928. és 2002.
Zajti Ferenc: *Az ősmagyarok hitvilága.* Budapest, 1918. és 2006.
Zajti Ferenc: Jézus gyermekkora. Budapest, 1921.
Zajti Ferenc: *Kapcsolataink Indiával*. Budapest, 1929.
Zehren, Erich: *Das Testamant der Sternen*. Grünwald Verlag, Berlin.

MAGYAR ÉSZJÁRÁS

Darai Lajos (Kápolnásnyék):

Karácsony Sándor korszakalkotó felismerései

1. Bevezetés

A Közép-Európa közepén elhelyezkedő Kárpát-medence valódi történelmi jelentősége, valamint az ókorban és a középkorban betöltött szerepe nemcsak az európai, hanem a globális közvéleményben is elenyészett. Bár később felismerték, hogy a királyi csoport vagy egyes családok érdekeit szolgáló különböző események során alkalmazott módszerek és eljárások kegyetlen folyamatokhoz vezettek, amelyek hatalmas nyomorúságot és szegénységet okoztak a régióban. Mindezek elismerése még ma is heves ellenállást vált ki a tudományos körökben, mivel azoknak, akiknek érdeke a igazság elrejtése, nagy karrierjük van, és befolyásuk továbbra is erős. Nem is beszélve arról, hogy sikerült szövetségeseket találniuk a korábbi hazugságok haszonélvezői között, akik számára az igazságszolgáltatás megakadályozása nemzeti létkérdéssé vált. Ugyanakkor hangsúlyozni kell, hogy az emberek jóléte a magyar uralom alatt megoldódott, egészen ennek a rosszindulatú és erkölcstelen uralomnak a megjelenéséig.

A közép-európai régió legközepén lévő Kárpát-medence valóságos emberiség történeti jelentőségét, ókortörténeti szerepét és középkori történetét egy újkori mesterkedés lerombolta az európai és így a világköztudatban. Ugyan egyedül uralkodó csoporti vagy családi érdekeket szolgáló eljárásokról, módszerekről és nyomukban megjelenő eseményekről van csupán szó, de a nemzetközi kihatások és a könyörtelen eljárások olyan nagy ellenérdeket és olyan hatalmas mennyiségű szenvedést és nyomort szabadítottak a térségre, hogy ennek beismerése, megmutatása még mindig nagyfokú ellenállásba ütközik tudományos és egyéb körökben, mert az eltakarásukban érdekeltek korábban megszerzett hírnevet és állást érvényesítenek, befolyásuk máig erős maradt. Ráadásul sikerült olyan szövetségeseket találniuk a régebbi hazugságok új haszonélvezői körében, akiknek vélt nemzeti sorskérdésükké lett az igazság, az igazságosság érvényesülésének megakadályozása. Miközben a magyar uralmi módszer a mindenki boldogulását megoldotta e kártékony elvű, azaz erkölcstelen uralom itteni megjelenéséig.

Viszont egyelőre a háttérhatalmat jelentő pénzügyi rendszer is abban találja meg számítását, ami a kevesek jóléte és a sokak nyomora felé tereli ezt a tejjel-mézzel folyó Kánaánt, mint a világ többi részét is persze, ahol azonban koránt sincsenek ilyen jó adottságok a társadalmi élet megszervezésében, de nemcsak a ridegebb természeti körülmények miatt, hanem azért is, mert a hosszú ideig fennálló kedvező körülmények a Kárpát-medencében kiemelkedően sikeres emberi kultúrát teremtettettek. Mármost az a kérdés, hogy az emberiség megengedheti-e, hogy magánérdekek virulens képviselete eltiporja a jövő megoldásait nagy valószínűséggel futószalagon szállítani képeseket, miközben a világ többi részének csúcstechnológiája szinte csupán az ő vezetői hivatásuk alátámasztására pazarlódik el, vagy végre felismerszik ebben a sokat látott régióban és elhatározódik, hogy valóságos, azaz emberiségi értéküknél fogva adunk ezután helyet mindennek a Nap alatt.[348]

[348] Cser Ferenc, Darai Lajos: *Ember—Társadalom—Emberiség. Eszme—Hit—Vallás. Atya—Anya—Élet.* Queanbeyan-Kápolnásnyék, 2006. https://mek.oszk.hu/18100/18165/?fbclid=IwAR2go2VvAG74AR4RC7Vi1-1H-jdl-QnEkxusU2hU2tW4raaOzCS5p2AjsyA.

Karácsony Sándor korszakalkotó felismeréseivel mindennek előzményeként, sokat tett, hogy ne maradjon elfeledve az egyenrangú mellérendelés és együttműködés emberiséget boldogító hazai mintája, magyar előzménye. A karácsony ünnepe pedig az újjászülető természet elindítója, és jelképes kezdete az emberi megváltás az isten pártatlan ítélete előtt zajló testvériségének, amit mi is teljes szívvel magunkénak vallhatunk. Így ha felvesszük a magyar filozófus[349] gondolatát és mai viszonyainkra értelmezve visszük tovább üzenetét, egyfajta karácsonyi és Karácsony Sándor-i váltófutásként gondolhatjuk el, ahol a stafétabotra magyar rovásírással van felvésve mondandója lényege – mint annakidején a rovásbotra a lovasok által továbbított üzenet. Olyan lényeg, amit az alábbiakban próbálunk megragadni.

Karácsony megváltó fénye a remény születése lehet tehát számunkra, ha a Karácsony Sándor-féle önértékelési folyamat és üzenet felidézése népszerűbbé teszi a Kárpát-medencét, illetve Közép-Európát önmagunk és a világ előtt: „A másik ember csak akkor szenvedheti el az én cselekedetemet, ha sem alám, sem fölibém nincs rendelve, hanem ugyanolyan másik ember, mint amilyen egyik ember én vagyok.” Azaz „kettőn áll a vásár. A cselekvő és szenvedő személy relációja többféle lehet, de magyar észjárás szerint a cselekvő személy csak abban az esetben cselekedhet és a szenvedő személy csak abban az esetben szenvedheti el a ráirányuló cselekvést, ha relációjuk ezt megengedi, ha tehát egyik a másiknak édesszülője, édestestvére, szóval nem egymás fölé vagy alá, hanem egymás mellé rendeltje.”[350]

A megfelelő társasérzelmi viszonyulás fokai Karácsony Sándor szerint a következők: „Amit a magyar közösség vallásos hittel, de a múlt emlékeivel érzelmileg átfűtve hisz, az a nemzet, amit szokásaiban cselekszik, vagyis a múlti emlékeivel érzelmileg átfűtve akar, az a hagyomány, mindaz, amit artisztikusan, tehát megint csak a múlti emlékeivel érzelmileg átfűtve tud, az a folklór, maga az, amit így érez, az adja egész társaslelki életének a formáját, s mindennek a fizikai beágyazása múlti emlékekkel érzelmileg átfűtött életérzés, hogy úgy mondjam a folklorisztikus közjog: a közvélemény.” Ilyenformán "a helyesen funkcionáló közösségi életben [...] az értelmiség kormányzó tevékenysége által voltaképpen a közvélemény, ez a folklorisztikus, érzelmi közjog válik értelmi, tudatosult közjoggá, tehát kulturális tevékenységgé. A kormányzásban az éppen aktuális érvények hatnak, mégpedig szóról-szóra értendőn. A közösség hisz a világrend legjobb és legtökéletesebb voltában, s ez a hit egészen az életérzésig lehat. Ilyenkor a kormányzás népszerű, mert a közösség érzelemvilága sikeres, értelemvilága érvényes, akaratvilágában pedig színvonalas és potens.”[351]

2. Történetünk torzulása dióhéjban

A bevezetőben említett alárendelő mesterkedés a Magyar Királyságot sújtotta a leginkább, lerombolva a magyar észjárás mellérendelő gyakorlatának érvényesülését, aminek következtében modern történetírásunk a források valódi adatainak figyelmen kívül hagyásával például Árpád fejedelem alkotásának és személyének háttérbe szorítási szándékát mutatja, amit a Habsburg-ház kiemelt érdekének magyarázhatunk a múltból. És mivel Árpád Attila kései ivadékaként ütött szállást a dunai síkságon, hun szokásra „az ő szálláshelyét is *Fehérvár*nak nevezték, s az a hely, ahol megtelepedett, különlegessé, szakrálissá, majd a keresztény korban, mikor jelentőségét egy keresztény értelemben ’szent’ Árpád-ivadék, István fokozta, királyi törvénylátó és temetkező hellyé vált.”[352] Anonymus szerint Árpád fejedelmet nagyon pompás

[349] Lendvai L. Ferenc: *Egy magyar filozófus: Karácsony Sándor.* Akadémiai Kiadó, Budapest, 1993.
[350] Karácsony Sándor: *A magyar észjárás.* Magvető Kiadó, Budapest, 1985. pp. 505-506, 508.
[351] Karácsony Sándor: Magyarok kincse. Széphalom Könyvműhely. Budapest, 2008. pp. 5, 7.
[352] Dümmert Dezső: *Az Árpádok nyomában.* Panoráma, Budapest1977. p. 121.

tisztelettel temették el Attila vára mellett. Sírja fölé I. István király templomot emelt Alba Ecclesia néven a Boldogasszony tiszteletére.[353] Maga Hunyadi Mátyás király pápához írt levele számol be arról, hogy ez az ősi templom még az ő idejében is tömegek búcsújáró helye. Árpád is azért telepedett Attila városába, amiért még ma is ez – a tágabb térség – az ország fővárosa, mert irdatlan hosszú idő óta volt központi hely, a budai műveltségtől számítva Szikambrián és a mondai hagyományokon keresztül az ismertebb időkig.

Amikor a török elleni háborúban a Kárpát-medence hadszíntérré változott és három részre szakadt, elindult a térség süllyedése. Aztán a visszafoglaláskor a török hódoltságot követő zavaros időkben a régi főváros elenyészett, e központi területen ember alig maradt. Sok elpusztult, lakatlan településnek utóbb már a nevét sem tudták.[354] Az új telepesek sem a helynevekkel, sem a helyi hagyományokkal nem voltak tisztában. Bártfai Szabó László szerint ahol a római Herculia maradványait megtalálták, mely azonos Sicambriával, Attila városával és a magyarok által alapított, sok száz évig virágzó központtal, ott zajlott a magyar történelem fontos eseményei.[355] De ezeket háttérbe szorította az új hatalom, amely a korábbi, a magyar nemzeti erőfeszítésekből elért felszabadítást (Zrínyi) nem támogatta. 1686 után pedig a felszabadított területekre idegeneket telepített, Erdélyt leválasztva hagyta, a határőrvidéket közvetlen kormányzás alá vonta. Ez pedig már előrevetítette az ország nemzetiségei létszámának megszaporodását a magyarsághoz képest.

A magyar nemzeti érdek ellenében a birodalmi érdekek érvényesítésének gyakorlata átment történelemelméleti és kutatás módszertani területekre. Az a cél rajzolódik ki az akkori törekvésekből, hogy a magyarság régi önálló életét, nagy királyait, az Árpád-házat háttérbe szorítsák. Sicambria kérdésében például Bonfini híradását hitelteleníték, álláspontját a XVIII. században megtámadták, mert akkorra már a kutatók tudományos igénnyel gyűjtötték az adatokat és nyilvánvalóságként kezelték, hogy Aquincum semmiképp nem lehetett Sicambria. Az ellentmondás miatt Herculia helyét kezdték vitatni, amikor Schoenwisner osztrák (származású) régész azzal állt elő: Bonfini hazudott, hogy Mátyás királyt a maga kitalálta meséjével elkápráztassa.[356] Schoenwisner 1778-ban megjelent könyvében a régi krónikákat – Kézai-, Thuróczy-, Zsámboki-, Budai-, Képes krónika megbízható hagyományát – szintén mesének nyilvánította, pedig azok még Bonfini előtt tevékenykedtek. Pedig Sicambria helységnév nemcsak a XIII. században, de Istvánffynál még a XVII. században is említve van, valamint Pilis-megye 1516. február 11-edikei és a váci káptalan 1528. július 15-ödikei oklevelében helyrajzi pont Sicambria vize, a sicambriai malmok.[357] Oláh Miklós a XVI. század végén említi Sicambria városát.[358] De Schoenwisner is ismerte a XVI. századi bécsi egyetemi tanár Wolfgang Lazius írását arról, hogy Vetus-Buda–Sicambria igenis Herculia (Castra ad Herculem) helyén volt. Schoenwisner hamis érvelését csak azzal magyarázhatjuk, hogy meg akarta akadályozni, hogy a magyar régészek kiássák a fővárosi romokat. Mert akkor nem lehetett volna a világgal elhitetni, amit sajnos azóta is sulykolnak belénk, hogy Magyarország területére a rómaiak hozták a kultúrát, ás azután már csak az osztrák hozta.

Ennek érdekében történt, hogy a magyar állami kezdetek helyszínét, tanúságát elhanyagolták, a magyar várakat felrobbantották a török kiűzése után, de még a kalapos király idejében is, nehogy kuruckodni tudjunk. A kuruc – crux = kereszt latinul – pedig eredetileg a

[353] Anonymus: *A magyarok cselekedetei*. Osiris, Budapest, 2004. 52. fejezet.
[354] Acsády Ignác: *A magyar jobbágyság története.* MTA, Budapest, 1908. p. 31.
[355] Bártfai Szabó László: *Pest megye történetének okleveles emlékei 1002-1599*. Bp. 1938. p. 170.
[356] Schoenwiesner, Stephan: *De ruderibus laconici caldartique Romani.* Vindobona, 1778.
[357] Gárdonyi András: *Buda és Pest a tatárjárás előtt.* Budapest, 1941. p. 7.
[358] Oláh Miklós: *Hungária.* Magvető Könyvkiadó, Budapest, 1985.

Székely Gyergy vezette keresztes, azaz szent sereg neve, amelynek megtámadása létrejöttétől kezdve pogány tettnek számított, tehát már a Magyar Királyság területén is. Ezért nemcsak a magyar alkotmány miatt, amely nem engedi a Magyar Királyságot házassági szerződéssel senki számára átadni, hanem a keresztes hadak elleni támadással kialakított szükséghelyzettel, polgárháborúval vagy vallásháború kényszerhelyzetével, azaz kétszeresen is istentelen, embertelen és törvénytelen volt akkor a Habsburgok magyarországi trónszerzése.

Ám a Habsburgok érdekeit a Habsburg monarchiát éltető és fenntartó hatalmi kör érvényesítette, a rombolás elhatározásában és kivitelezésében e Habsburg-tanácsadók a ludasak. És a Habsburgok nem született királyok, hanem velencei kalmárok voltak, Habsburg várát megvették. Európai mértékű hatalomra a magyar Kun László király segítségével kerültek. Aztán fiú ágon a dinasztia kihalt, Mária Terézia anyai ágon került trónra. 1723-ban, III. Károly alatt a magyarokkal megszavaztatták a női ági örökösödési jogot, de a női uralkodót sem II. Frigyes porosz király, sem a bajor választófejedelem, sem Spanyolország és Franciaország nem ismerte el, ezért megtámadták Csehországot, Felső-Ausztriát és az itáliai birtokokat. Habár a királynő csak a magyar rendek segítségével tudta megtartani hatalmát, őket 1760-ban kihagyta az államtanácsból, az országgyűlést szüneteltetve rendeletileg kormányzott, sőt elégettette a magyar történeti műveket, például Pray György Annales Regnum Hungariae című munkáját.[359] Elrendelte a székelyölést, a mádéfalvi veszedelmet, és teljes alávetésbe próbálta taszítani a magyar népet. Ma a Habsburgoknak legitimációt az Anjou-ág nyújt, pontosabban, a loraine-i (Lotaringia), szintén csak királlyá emelt család – Caroling – fiú ága, őket meg a pápa teremtette mint királyokat.

Azaz itt nem csupán egy önző család érdekéről van szó, hanem egy szellemi rendszer aljasságáról, amely országunkra és népünkre is rátámadt, erre szándékozván terjeszkedni. Olyannyira, hogy Bethlen Gábor fejedelemsége idején az egész magyarság kiirtására szőttek tervet, mint Pusztaszeri László történelmünk agymosásairól szólva ismerteti: „Az I. Ferdinánddal (1527-1564) trónra kerülő Habsburg dinasztia sok országból és tartományból álló birodalom felett uralkodott, s az uralkodás logikája azt diktálta, hogy a gazdasági, társadalmi, politikai szempontból rendkívül tarka képet mutató alkotórészek egységes elvek és módszerek szerinti kormányzására tegyenek kísérletet. E tekintetben Magyarország jelentette a legnagyobb akadályt, mert a körvonalazódó birodalom az önálló nemzetállami fejlődés útján a német és szláv tartományok előtt járt, továbbá a Ferdinándot trónra segítő magyar rendek azt várták az uralkodótól, hogy a Magyar Királyság ősi jogrendje, alkotmánya társadalmi hagyományai alapján kormányozza, és csupán személye kapcsolja össze hazánkat a Habsburgok Lajtán-túli tartományaival.[360] A magyar rendek az összbirodalmi szemléletet és kormányzati törekvéseket elutasították. A magyar közjogi fejlődés és az ennek alapján kialakult társadalmi gyakorlat a XIII. század közepe óta csak az angol fejlődéssel volt rokonítható. Az Aranybulla, mint a nemesi alkotmány alapdokumentuma, az állam- és alkotmányfejlődés racionális, jogilag szabályozott formáját állította szembe az etelközi szerződés nyomán kialakult szakrális, atyai királyság hatalomképével. Ugyanakkor a magyar társadalom még évszázadokig elfogadta a személyes alkalmasságon és a karizmatikus akaratátvitel erején alapuló paternális kormányzást. Felkelések és szabadságharcok sorával tiltakozott az ellen az elidegenedett, személytelen

[359] Vö. *Encyclopedia Hungarica* (1994). Hungarian Ethnic Lexicon Foundation, Magyarságtudat Lexicon Alapítvány, Calgary. p. 528.

[360] Volt erre példa, mert például IV. György angol király volt az uralkodó Hannover környékén a XVIII. század második felében, ami a göttingai egyetem szabadabb szellemét is magyarázza.

hatalom ellen, amit a Habsburg dinasztia legtöbb uralkodója képviselt."[361] Nem csodálkozunk ezen, ha megismerjük az ősi emberi gondolkodást idéző magyar gondolkodásmód lényegét.

3. Magyar észjárás, magyar világnézet, magyar uralom-eszme

A magyar műveltség és nyelv alapvetően mellérendelő, együttműködésre serkentő. Míg a környező népek műveltsége alapvetően alárendelő, hierarchikus. És minthogy az alárendelésből a mellérendelés nem megérthető, évszázadok óta folyik a küzdelem a magyar szemlélet kiiktatása, elnyomása, kiirtása, azaz a magyarok behódoltatása érdekében. De már több modellezésből is kiderül, hogy nem a hierarchikus, alárendelő, hanem az együttműködő, mellérendelő szemlélet biztosít nagyobb nyerési esélyt a résztvevőknek.[362]

Ezért jelentős Karácsony Sándor életműve, aki lassan már egy évszázada hirdeti a magyar észjárás különlegességét („a magyar észjárás mellérendelő, a nyugat-európai alárendelő"), a magyar mellérendelő nyelven („a magyar nyelv grammatikai jelölésmódjának mindig reláció a formája") alapuló gondolkodásunk eredeti, ősi mivoltát („az egyiket mint egyiket, a másikat mint másikat tekintem relációban, nem pedig mint egyenlőt") és a megújulásunk mikéntjét: „Itt se turanizálni nem lehet, se germanizálni vagy romanizálni vagy pánszlávizálni. Megakasztani mindig lehetséges volt nálunk a fejlődést, de idegen formák közé erőltetni vagy megölni mindig csak ideig-óráig lehetett."[363]

Mi jellemzi hát a magyar műveltséget? Lükő Gábor megfogalmazása szerint a magyar népi bölcselet, emlékezés alapvetően mellérendelő: "Két különböző szempontot érvényesítenek egy időben a magyar alkotások a mellérendelés értelmében. … A magyar művész a közeli dolgokat lenyomta a látóhatár alá, a távoliakat meg fölébe emelte és felrajzolta az égre. … A tér, ill. a sík ilyenforma kitöltése is a keleti ember mellérendelő észjárásából következik."[364] Munkájában Lükő ezt számos példával alátámasztotta. Kocsis István pedig így ír: "Ne feledjük: a régi korokban azért volt sok a törvénytisztelő ember, mert a Szent Korona-tan nem az alattvalói tudatot, hanem a Szentkorona-tagság közjogi fogalma meghatározta felelősségérzetet, valamint az egyenrangúság és a méltóságteljes magatartás kultuszát erősítette; mert az országlakosi magatartásban a mellérendelés, és nem az alárendelés elvének az érvényesülését segítette elő."[365]

A mellérendelés nemcsak a magyar népművészetben, a tágabb értelemben vett társadalompolitikai felfogásban és gyakorlatban, hanem a magyar nyelvben is egyaránt felismerhető. Mondatszerkezetünk, a ragozás hihetetlen mértékű változatossága, szóképzésünk gazdagsága mind erősíti nyelvünk mellérendelő szellemét. Ugyanakkor Gordon Childe az akkoriban közös tőről eredeztetett indoeurópai műveltségek sikerét azok nyelvének alárendelő jellegében látta.[366]

---

[361] Pusztaszeri László: *Az élő Árpádok. Érvek és ellenérvek az Árpád-ház utóéletéről.* Kairosz Kiadó, Budapest, 2009.p. 48.

[362] Cser Ferenc, Darai Lajos: A mellérendelő magyar társadalom kialakulása. *Acta Historica Hungarica Turiciensia* 31/5. 2016.
https://epa.oszk.hu/01400/01445/00019/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2016_5_0153-0297.pdf.

[363] Karácsony 1985, pp. 17, 27, 494.

[364] Lükő Gábor: *A magyar lélek formái.* Exodus, Budapest. 1942. p. 189.

[365] Kocsis István: *A Szent korona tana. Múltja, jelene, jövője.* Püski Kiadó, Budapest, 1996. p. 288.

[366] V. Gordon Childe: *The Aryans. A Study of Indoeuropean Origins.* Kennikat Press, London, 1926. p. 4.

A magyar képi ábrázoló művészet mindenekelőtti a lelket ábrázolja. Az ú.n. világelemek valójában lélekelemek, és ezek megszemélyesített változatai váltak az alárendelő szemléletben istenekké. Alapvetően négy lélek-jelkép különíthető el: a föld mint a szülőanya, a levegő mint az élő lélek megtestesülése, a víz mint elsődleges megtermékenyítő és tápláló erő, és a tűz mint a napnak a földre hozott része, a növesztő és érlelő, de egyben pusztító erő forrása. E jelképek a kezdeti időszakokban az emberhez tartozó lélekei. A lélek az ember belsejét tölti ki, vele mellérendelő viszonyban. A lélekelemeket jelképekkel szemlélteti a népművészet. A levegő éltető elem, jelképe a madár, a méh, a szélkerék. A víz teremtő és tápláló elem, jelképe a hal, a kígyó, a béka, a meanderező hullámvonal, a hullámzó növényi szár. A tűz éltető, de egyben romboló elem is, jelképe a nap, az aranyszínű háttér. A föld teremtő és éltető elem, jelképe a tojás, a növény (fa), maga a föld, a hegy.

E mellérendelő jellegű magyar műveltség igazolható módon legalább egy évezrede a vele ellentétes szemléletű környezetben él. Honnan ered a magyar műveltség mellérendelő jellege? A honfoglalók hozták-e, vagy a honfoglalást megelőző időben is ez jellemezte a magyarságot? A válasz: a magyar műveltség jellege magában hordozza az eredetét. Ennek alapján juthatunk el a valós magyar gyökerekhez, a Kárpát-medence kiemelt szerepéhez. Mindenekelőtt a legfontosabb, hogy a magyar műveltség alapvetően az ősi emberi szemléleti módot őrzi még mai megnyilvánulásaiban is. Ez pedig a mellérendelés. A másik legfontosabb tényező, hogy az őstörténetet a valós, és nem pedig az önkényesen, kevés valóságos adatra épülő hagyományos időrendben szemléljük.[367]

A magyar eredeztetési mítoszok zömmel a Kr. u. IX. évszázad Kárpát-medencei eseményeire, az ú.n. honfoglalásra támaszkodnak. Az ú.n. honfoglalókat kívánják azonosítani és a világ egy távolibb részéről idehozni. A mítoszok képviselői azonban megfeledkeznek a magyar műveltség sajátságairól, arról, hogy az ú.n. honfoglalás korában a Kárpát-medence lakói elsősorban nem a sztyeppei, hanem a földművelő műveltséggel rendelkeztek. Éppen ezért mesterkélten igyekeznek a honfoglalás színterére különböző idegen – elsősorban szláv – népességet, néptöredékeket elhelyezni, holott minden adat arra int: mivel ők voltak akkoriban többségben, a letelepedett földművelő őslakók nyelvének illik ebben a térségben fennmaradnia. Márpedig a Kárpát-medence lakói döntő tömegükben magyarul beszélnek, azaz ezt a nyelvet és az ehhez kapcsolódó műveltséget kell az őslakók nyelvének és a műveltségének nyilvánítanunk.

A vélt ellentmondás abban oldható fel, hogyha nem tagadjuk meg az egyébként is egyre nagyobb erővel áttörő kettős műveltség gondolatát, amelyet a mai régészet ma már szinte egész Eurázsiára nézve általános társadalmi gyakorlatnak tekint. A magyar nyelvet és műveltséget a Kárpát-medence őslakóinak tulajdonítjuk és az ú.n. honfoglalókat pedig – logikusan – az őslakók fölé települt katonai elitnek. A Kárpát-medence kettős műveltségét számos adat mellett még a honfoglalók emlékezetében is fennmaradt vérszerződés, majd a Szent Korona Tana és az arra támaszkodó Aranybulla is megerősíti.

Ám világosan kell látnunk, hogy egyik ázsiai múltat idéző mítosz sem rendelkezik valós, tudományosan alátámasztható, logikus és következetesen végigvezethető történelmi képpel. Sem a vélt nyelvi rokonság, sem a név- és szómágiával ide, vagy oda helyezett ú.n. népek dicsősége nem elegendő a magyar műveltség és nyelv sajátságainak bemutatására. Az ú.n. honfoglalást végrehajtó katonanép eredete még valamiképp köthető a sztyeppei lovas pásztorokhoz, de azok valódi eredete, ahogy a honfoglalás idejétől távolodunk már homályba

[367] Cser Ferenc, Darai Lajos: *Kárpát-medencei ősiség.* MVSz, Budapest. 2011. https://www.magtudin.org/Cser_Darai_Karpat-medencei_magyar_osiseg.pdf.

vész, és a hunok óta folytatott gyakorlat, a földművelők katonai kiszolgálása, amit a Kárpát-medencei központból folytattak ettől kezdve a sorozatosan itt megjelenő katonai hatalmak, ugyancsak megváltoztatja a korábban hangoztatott elképzeléseket a vad, vérengző, pogány harcosokról.

Ennyiből is világos tehát, hogy az emberi műveltségek vizsgálatakor nem mellőzhetjük az emberi társadalom különféle fölépítettségének az elemzését. A ma ismert általános társadalmi fölépítettség szigorú, helyenként szinte áthághatatlan hierarchiát, azaz alárendeltséget jelent, miközben az emberi jogok széles skálájáról folyik a propaganda és a népfölség elvének szónoklata. Másutt, amint nálunk, és az emberiség őstörténeti időszakában az emberi együttműködést jelző mellérendelő szellem látszik. A két elv egymással szöges ellentétben lévő társadalmi felfogás tükre. A társadalmi hierarchia alárendelő, a demokrácia mellérendelő szemlélet terméke. A kettő egyazon társadalomban egymás mellett egyidejűleg is megjelenhet, jóllehet a két felfogás végső soron összeférhetetlen.

A mellérendelést és alárendelés összehasonlításakor kiemelendő, hogy az embercsoportok, az egész emberi társadalom ugyan egyedekből áll, de az egyedek egymáshoz való viszonya azok szoros együttműködését, összetartozását feltételezi. Az emberi viszonyok alapvetően két szélsőséges alakzattal jellemezhetők. Az egyikben az egyedek elvileg és gyakorlatilag egyenértékűek, egymás mellé rendeltek, azaz viszonyuk olyan, hogy akár szerepkörük, akár a társadalmi egységben betöltött feladatkörük felcserélhető. Ez a mellérendelő viszony, és ez látható nemcsak a magyar műveltségben, hanem a magyar hatalom és uralom-eszmében is. Ennek ellentétes szélsősége az, amikor az emberek szerepkörüket, feladatkörüket, kapcsolataikat tekintve egy magasabbrendű emberi csoportnak, egyénnek, rétegnek vannak alárendelve. Ezt fejezi ki pl. a hierarchia, azaz szent rend fogalma.

Mellérendelő jellegű emberi csoportok tevékenységében általában az egyenértékűség a meghatározó, de ez nem zárja ki, hogy a csoportnak szellemi, vagy feladatköri vezetője legyen, azaz a csoport a tevékenysége során alárendelő jellegű viszonyoknak is megfeleljen. Az így élre kerülő vezető azonban csakis a feladathoz választódik ki, nincs állandó jogosítványa, és az alárendelő jellegű feladatkör végeztével általában vezetői, vezéri szerepköre is megszűnik. Az alárendelő csoportnak azonban állandó vezetője van, akinek főnöki, parancsnoki a jogköre. Szélsőséges megnyilvánulása a kinevezett parancsnok a katonai jellegű szervezetekben.

A két féle társadalmi csoport-jelleghez alapvetően két féle szemléleti módszer tartozik. Az alárendelő jellegű csoport alárendelő szemléleti mód alapján, a mellérendelő meg ezzel ellentétben, a mellérendelő elv alapján működik. Mindkét szemléleti módhoz rendelhetünk egy-egy bölcseleti rendszert. Az alárendelő szemléleti mód megfelel a metafizikus, a mellérendelő szemléleti mód meg a dialektikus bölcseleti módszernek – jóllehet, a szemléleti mód nem azonos a módszerrel, hanem azt még tovább finomítja. A dialektika alkalmazható mind alárendelő, mind pedig mellérendelő módon. Az alárendelő mód Hegel bölcseletében meghatározó volt, és ennek a következménye az, hogy a fejlődési spirált kijelentették. Ennek értelmében az egyik jelenség szigorúan a másikra telepszik, és a mennyiségi változások minőségi változásokba torkollanak, amit aztán a történelmi materializmus forradalomként jelenített meg. Az egymást követő társadalmi rendeket ezért fejlődési sorba rendezték, és azokhoz értéket ragasztottak. A korábbi az elmaradottabb, a következő pedig a haladóbb, a fejlettebb lett. A felfogás azonban alapvetően hibás.

A kétféle szemléleti mód köréhez tartozik a tudat-elvűség és anyag-elvűség kérdése. Az egész kérdéskör attól lett ‘perdöntő’ jelentőségű, hogy a kettő szembeállítását az alárendelő szemléleti mód teremtette meg. Ugyanis ez a szemlélet a két alapelvet egymástól elválasztja, és

vitákat gerjeszt arról, hogy melyik volt előbb? Melyik az eredendő, és melyik a származék? Melyik az öröktől fogva létező, és melyik a teremtett? Melyik az értékes, vagy melyik az értéktelen? A kérdést máig sem lehetett eldönteni. Merthogy alapvetően a kérdésföltevés a hibás. De a mellérendelő szemléleti módban az a kérdés, hogy melyik az elsődleges, föl sem merül, mert elfogadható, hogy a két jelenség ugyanannak a valóságnak két oldala és egymástól elválaszthatatlan, összetartozik. A kvantummechanika ezt az elvet már meglehetősen régen kimutatta, amikor az anyag részecske- és hullámtermészetét (ami képletesen megfelel az anyagnak, ill. a tudatnak) elválaszthatatlannak, összetartozónak fogta fel és kezelte.

Társadalmi szinten mellérendelő az ősi magyar szemlélet, amely a népi műveltség számos alkotásán ma is átsüt. De mellérendelő társadalmat alkotnak Ausztrália bennszülöttei, és Eurázsia keleti területeinek hitvilága is eredetileg mellérendelő szemléletű társadalmat jelez. Ezeket együttesen azzal jellemezhetjük, hogy lélekhitet táplálnak, a jóra törekvés mozgató erejeként; nincsenek teremtéslegendáik, mert a mellérendelő szemlélet logikus következménye, hogy a lélek örök és nem teremtett valami; nincsenek néven nevezett isteneik, ahogy a személyek sincsenek megnevezve: a mesében csak királylány, kondásfiú szerepel név nélkül (az alárendelő szemlélet istennevet ad bizonyos egyéneknek is); a ragadozó állatjelképek hiányoznak a népi művészetben, növényeket s legfeljebb lélekmadarakat ábrázolnak; és végül nincsenek állatövi csillagászati elemek sem, mert az éves időjárási és napfényváltozások meghatározóak égövükön (így hiányzik az égi parancs is, az alárendelő magasabbrendűség alapja).

4. Következtetés: mellérendelés és jövő

Mellérendelő értelemben véve látható, hogy az egész anyagi és emberi világ állandó változásban van, – ez a dialektikus megjelenítés, – de ez a változás nem követ egy kijelölt irányt. A változás matematikai értelemben véve nemlineáris, azaz a változás a változás idején önnálló körülményekre, azok minőségétől függő válasz csupán. Ezért nem rögzíthető hozzá egy irány, azaz nem fogható fel fejlődésnek, mert az önkényes irányhoz való mérést jelent csupán. A magyar műveltség keleti párhuzamai is így értelmezhetők: hasonló körülményekre adott hasonló emberi válaszok.

A mellérendelő szemléleti mód egyenes következménye, hogy elsősorban nem rítusokban élünk, hanem életre hangoltabb, célszerűbb életformát alakítunk ki. Ez egyben nyelvfejlesztő is. A magyar nyelv hordozza is a mellérendelést, és a műveltséggel egymást kölcsönösen erősítve jelent egységes életszemléletet. Ezért idegen tőlünk a mai távol-keleti társadalmaknak dogmatikus eszméhez való ragaszkodása. A kommunizmus eszméje ugyan magában hordozza a mellérendelő szemléletű ember számára eszmeinek látszó életformát, ám a gyakorlata, a dogmatikus terjesztése és másokra erőszakolása, az egész kommunista gyakorlat azonban mélységesen alárendelő, ahol az eszmeiséghez tartozik a valóság messzemenő eltorzítása, a hazudozás, ami a mellérendelő szemlélettől viszont tökéletesen idegen. Az ember egyenértékűsége ugyan a kommunizmus eszméjében megjelenik, de a gyakorlatától idegen. Ezt utasították el a magyarok 1956-ban, mikor átmenetileg lerázták magukról a kommunista igát, és ez igényük még ma is él.

Kárpát-medencei eredetünk a mai politikai csatározásokban rendkívül fontosságra emelkedik. Ha valakinek van joga a Kárpát-medencében élni, az az őslakos magyarság. Nyelve, műveltsége ma is erkölcsi üzenetet tolmácsol Eurázsia, Amerika felé: az ősi, emberi mellérendelés alárendelő megtámadása, elnyomása, az emberiség rabszolgákra és

pénzügyérekre szakítása az emberiséget nem felemeli, hanem pusztítja. A hagyományos mellérendelő felfogásnak a magyar műveltségben a mai napig történő túlélése azt mutatja, hogy ebben a kérdésben nincs fejlett, meg elavult. A modern emberiség túlélésének a záloga, hogy ismét vissza tud-e térni a mellérendelő szemléleten alapuló műveltség társadalmi gyakorlatához. A magyar csoda – hogy minden korábbi támadás ellenére megmaradtunk és akár fel is virágozhatunk – azt mutatja, hogy ez nem csak lehetséges, hanem nagyon is kívánatos.

Minderre már Karácsony Sándor is figyelmeztetett, akinek „1922-1948 között írt művei nem avultak el, máig aktuálisak. A bennük felvetett problémák nem oldódtak meg, legfeljebb évtizedekig elodáztattak.”[368] Időszerűségére ezért szeretnénk ráirányítani a figyelmet.

[368] Gyulai Árpád: Karácsony Sándor társaslélektani rendszeréről. *Új pedagógiai Szemle* 1999/3. p. 31.

MAGYAR NYELVMŰVELÉS

Gyimóthy Gábor (Zollikerberg):

Nyelvleckéztetés. A 2000 utáni negyedik, ötödik és hatodik száz gúnyvers[369]

Nyelvleckéztetés. A 2000. utáni negyedik száz gúnyvers

(2301)
Muníció = **lőszerkészlet**,
vagy csupán csak **lőszer**, és
kiterjesztett fogalomként
a **hadi fölszerelés**.

(2302)
„*Két **opció** lehetséges*...” ??
Ne légy már ilyen vadkan!
Sokkal egyszerűbb magyarul,
nézd: Két **lehetőség** van!

Lám, mert idegen szóval élsz,
használata kedvéért,
a gondolkodásmódod is
csúnyán idegenre tért!

Mellesleg, a szövegedben
kétszer mondod ugyanazt.
A nem tudatos beszéded
észszerűséget hervaszt!!

(2303)
Ambíció? – Barátocskám,
pillants csak a szótárba,
hogy láthasd, a szókincsünkhöz
képest e szó mily árva:

---

[369] Az itt szereplő háromszázat megelőző 2300 idegenszó-„irtásom” e címsorokra kattintva elérhető:
1701–2300: https://epa.oszk.hu/01400/01445/00076/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2025_4_223-329.pdf,
1601–1700: https://epa.oszk.hu/01400/01445/00073/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2025_1_378-398.pdf,
1501–1600: https://epa.oszk.hu/01400/01445/00071/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2024_3_243-264.pdf,
1401–1500: https://epa.oszk.hu/01400/01445/00070/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2024_2_215-268.pdf,
1001–1400: https://epa.oszk.hu/01400/01445/00069/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2024_1_431-517.pdf,
1–1000: https://epa.oszk.hu/01400/01445/00068/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2023_3_0528-0759.pdf és
https://epa.oszk.hu/01400/01445/00071/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2024_3_265-279.pdf,
https://epa.oszk.hu/01400/01445/00070/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2024_2_269-384.pdf,
https://epa.oszk.hu/01400/01445/00070/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2024_2_385-443.pdf.

becsvágy, buzgalom, buzgóság,
nagyratörés, törekvés,
iparkodás, igyekezet,
igyekvés, vagy **törtetés.**

Sőt, még ezt is jelentheti:
érvényesülési vágy.
Nem ezek közül válogatsz?
Érthető: az agyad lágy...
(2304)
A **doktrína** szép, ronda szó
(akárcsak a latrína),
ki használja, nem lenne baj,
ha helyette **tan**t írna.

De lehetne **tanítás** is,
avagy akár **elmélet**.
Kicsit elvonatkoztatva,
még talán **elv** is lehet.

(2305)
Alteregó? – Kispatás,
egyszerűen **hasonmás**!
Mondd mi késztet idebent,
használni az idegent?!

(2306)
Narráció? – Na ne mondd!
Ez hogy jutott agyadba?!
Ezzel a szép **történet** szót
dobod durván a sutba!

Sajnos a baj nagyon nagy:
nálad az agy már kihagy,
vagy az értelmed befagy,
vagy csupán csak hülye vagy...

(2307)
Mi a „lelki **princípium**”?
Mondd, fiacskám, szerinted.
Elvből használsz idegen szót?
Nem ismered az **elvet**?

Idegen szó használata
oly esetben értelmetlen,
ha magyarul is mondhatod,
sőt: esetleg jobban, szebben.

(2308)
Emigráció, barátom,
számkivetettség.
Idegen szók használata
ronda betegség.

(2309)
Azt csodálom, kis barátom,
hogy te mire vagy képes:
szimbolikust mondasz ami
csupán csak **jelképes**!

(2310)
Narrátornak a magyarban
csak akkor van helye,
ha szégyelled a **mesélő**t,
vagy te olyan hülye...

(2311)
Rezisztensre rém találó,
a magyar szó: **ellenálló**.

(2312)
A **motívum indíték**,
vagy **díszítőelem**.
Ne mondd, hogy ezt nem tudtad,
ne bohóckodj velem!

(2313)
Ki görögül gondolkozik,
veszti magyar eszét.
A **metafóra**, barátom,
csak **képletes beszéd**.

(2314)
A **szimbólum** oly egyszerű,
ha magyarul mondod.
Jegyezd meg, hogy **jelkép** s többé
nem lesz már rá gondod.

(2315)
Egyenesvonalúnak is
mondhattad volna, de kár is
szólnom, hogy te inkább mondtad
idegenül: **lineáris**.

(2316)
Van ám, akinek nem elég
a **lelki**, vagy a **szellemi**,
szövegébe minden áron
spirituális kell neki!

(2317)
Aszteroidának mondod?
Mint idegen szó is mafla!
A nevében **csillag** rejlik,
ami ott nem maradhatna!
Ezzel szemben örülhetnél
nyugodtan a magyar szónak,
és neveznéd – mint ahogy én –
egyszerűen **kisbolygó**nak.

(2318)
Emisszió? – **Kibocsájtás**,
kiáramlás is lehet.
Többi értelmét nem mondom
(azokat itt nem leled).

(2319)
Az **ösztönös** helyett vajon,
miért jobb az **intuitív**?
Ösztönösen helyett mondod?!
Akkor versem tetemrehív!!!

A magyarban nem mindegy ám
-tönös-e, vagy ***-tönösen***.
Ily esetben kétszeresen
botrányos az idegen!

(2320)
A lovam az istállóban
fölnyerít és rúgkapál,
ha azt hallja – **keltez** helyett –
te azt mondod, hogy **datál**!!

Őrizd meg a méltóságod!
Ne alázd meg magadat!
Ha van magyar szó, sokkal jobb,
hogyha szádra az akad.

(2321)
Tán érdekel ez a pont:
ma senki, semmit se ***„mond”***,
hanem más igét alkalmaz:
ma mindenki: ***„úgy fogalmaz...”***

Bár ez csak ritkán indokolt
és így a ***mond*** ige megholt,
ha nagy, bamba, ember halmaz
kizárólag: ***úgy fogalmaz***...!!

Régen hallhattuk naponta,
hogy Ikszip Szilon ***azt mondta***...
Ma – mint a tavasz a havat –
elvitte ezt az új divat...!
(2322)
Az **eszkaláció**, öcsi,
egy kicsit sem más,
mint a közönséges
fölfokozódás.

(S ha valaki egyre többet
és többet zabál
esz-kaláció lehetne
az, amit csinál...)

(2323)
A **textúra szövedék**,
anyagszerkezet,
ámbár néha közönséges
szövet is lehet.

(2324)
Algoritmus? **Szabályrendszer**,
Ezt mondja a szótár,
mely készséggel te eléd is
sok-sok magyar szót tár.

(2325)
Lám, **körvonal** csak a **kontúr**
(s nem *Herr Kant*, vagy *Kant úr*).
S ez mindenütt érthető,
nem csak, ahol kan túr...

(2326)
Az **autoriter zsarnoki**,
uralkodó, **önkényes**.
A tisztán magyar szövegre
remélem, hogy ön kényes!

(2327)
Ciklikus a **körforgás**, vagy
visszatérő folyamat,
mint guruló keréken a
pont, mely a földhöz tapad.

(2328)
Hasonlóság, **megegyezés**
az **analógia**.
Jobb, ha e szót nem használja
ember lánya s fia...

(2329)
A **posztmodern** az, ami a
modernnél is **modernebb**,
Ami a **modern utáni**
(kutyában egy modern eb...).

(2330)
A **részaránytalanság** az
aszimmetria.
Egyenlőtlenségnek mondod?
az se nagy hiba.
S az **aránytalanság**ot se
tedd a zaciba.

(2331)
Az **avantgárdizmus**, öcsi,
rettentő szó-szülemény!
Élvonalbeliskedés is
lehetne nálunk szegény.

Azzal jössz nekem, barátom,
hogy ez is rém furcsa szó?
De érthető, kifejező,
tehát nyelvünkbe való.

(2332)
Ha nem használsz olyan szót
amelynek vége **-ció**,
megelőzöd a nyelvromlást,
ez a **prevenció**.

(2333)
Nem kell réztál gyümölcs alá,
megteszi a fatál is...
Sokkal jobb szó a **vízszintes**,
mint a **horizontális**!

(2334)
Íme itt e szó, hogy **deszant**,
engem rettentően bosszant!
Kérdezzünk meg száz halandót,
hallotta-e már ezt a szót?

S ha tizen mondanak igent,
hányan értik meg, mit jelent?
Ritkán feltűnő fogalom,
megérdemelné hát nagyon

– mert a megértés nagy érték –
magyarul mondjuk, hogy értsék!
Érthetetlenséget oszlat:
Rohamcsapat, **rohamosztag**.

(2335)
Dubiózus? – **Bizonytalan**,
mert **kétes**, avagy **kérdéses**.
Ne az idegenből meríts,
légy a magyar szóra képes!

(2336)
Átvitt értelme van több is,
értelme kizárólagos.
Az **exkluzív** jelentése
csupáncsak: **kizárólagos**!

(2337)
Az **attribútum**, barátom,
ismertető jegy,
járulék, vagy **tartozék** – az,
ami vele megy...

(2338)
Tudod mi a **moralitás**?
Az bizony már nagy bölcsesség!
Mert a magyar szó elavul...
Igazad van: **erkölcsösség**.

(2339)
Azt hitted, hogy a **doktrína**
szó-összevonás,
a **dok**k-ból sa la**tríná**-ból?
Mi lehetne más?

Föl kell világosítsalak,
mert ez nem így van.
A **dokrtína**, kis barátom,
egyszerűen **tan**!

(2340)
A **szupranacionális**
nemzetek fölötti!
Ki e rémes szót használja,
nyelvünket felejti!

(2341)
Jaj de szépen hangzik ez a
diszfunkcionális!
Várj egy kicsit, gondolkozom,
s magyarázom máris:

Azt jelenti: **nem működő**,
vagy csupáncsak: **hibás**.
Használója elmebeteg,
lám ez nem is vitás!!

(2342)
Elevenség, **életerő**
ez a **vitalitás**.
Fölösleges idegen szó
a nyelvünkre csapás!!

(2343)
Vajon milyen gyerek lehet
a *Demográ fia*?
Tudja-e, hogy **néprajz** csupán
a **demográfia**?

Népességtudománynak is
becézik az okosok.
Sajnos túl hosszú szó, s ezért
elhangzani sose fog...

(2344)
Lám a **percepció** csupán
érzékelés, **érzet**.
Csak idegen szóval mondod?
Juj, de buta nézet!

(2345)
Empírikus? **Gyakorlati**,
avagy **tapasztalati**.
(Amit mindenki úgy használ,
mert azt már jól ismeri.)

(2346)
Realizmus? Ritka érték:
valósághoz való hűség.
(Sok politikusnál a fokát
sajnos hiába is mérték...)

(2347)
Imponálni akar?
Csak **tetszeni** akar.

Valakiknek **megbecsülé-**
sét szeretné elérni.
És **szeretne** legfőképpen
jó benyomást kelteni.

(2348)
Szakterületek közötti:
interdiszciplináris.
Szó, amelytől kifakul a
nyakadon a kaláris...

Vagy csupáncsak **szakokközti**,
ily röviden mondhatod,
ha félsz, hogy nyolc szótagot nem
bír el a hangszalagod...

(2349)
Hogy mi a **relatívizmus**,
magyarázd meg, angyalom.
Ja, hogy ezt csak félig érted...
Más hogy' érti meg vajon?!

Hogy körülírni sem tudod,
mert bonyolult fogalom?
Akkor mért hetykélkedsz vele,
áruld már el, aranyom?!

Se kimondva, se leírva
oly szónak nincs értelme,
melynek majd' mindenki előtt
homályos az értelme!

Lehet hogy e szót használod,
s te se tudod mit jelent...
Átvetted és szajkózod, mert
szereted az idegent??

(2350)
Származásunkat kutatod,
s nyelvünk származását,
mely nyelv olyan csodálatos,
nem találod mását!

Közben ily szavakat használsz:
archeogenetika,
amelytől csak száját tátja
Józsika és Katika...

Génrégészetnek mondani
talán nem is nagyon félsz,
csak úgy érzed, Kevinekhez
és Dzseszikákhoz beszélsz...?

(2351)
Hipokrácia, barátom,
képmutatás, **álszentség**.
Idegen szók használata
butaság, vagy hülyeség!

(2352)
Lakonikus – mit takar?
Szűkszavú, vagy **szófukar**.

(2353)
Hacsak lehet, oly szót használsz,
melynek vége: **-ció**.
Ilyen, rém fölösleges szó
a **populáció**.

A **népesség** három szótag,
mégsem azt használod.
Szégyelled a magyar szókat?
Vagy miért csinálod?!
(2354)
Információ nélkül ma
már nincsen magyar szöveg.
Én azonban arra kérlek,
e tényecskét jegyezd meg:

az esetek nagy részében
(**kilencvenöt százalék!**)
adat, vagy **tájékoztatás**.
Ez a két szó rá elég!

Ha **infó**ra rövidíted,
külön hányingert okoz.
Majommakogásig menő,
nagy nyelvhanyatlást fokoz!

Használj nyugodtan magyar szót,
ezt ajánlom, barátom.
Ha a szó hosszabb lenne is,
nem lesz később Karácsony...!

(2355)
Előállít, **összeállít**,
összetesz, vagy **összegez**.
S te **szintetizál**nak mondod?
Elég mafla ötlet ez...

(2356)
Alternatív? – Öreganyád!!
Csak, hogy tisztán láss:
kilencvenöt százalékban
egyszerűen: más!!!

(2357)
Mit mond e szó lefordítva:
archeogenetika?
Hát ez bizony mást sem jelent,
mint ***ősi-genetika***!

De mást értenek alatta.
Felejtsd el az egészet!
Csak magyarul van értelme,
lám ez a **génrégészet**!

(2358)
Tudhatnád, a **galaktika**
többé, kevésbé csak **tej**,
mert a rövid, görög szóba
többhöz nem jutott már hely...

Jobb azt magyarul mondani,
mi így mondjuk, hogy **tejút**.
Magyar szóba – bár rövidebb –
kicsit több értelem jut.

Az **intergalaktikus** tér,
épp ezért sokat nem ér!
Így a gyerek is megérti:
tejutak közötti tér.

(2359)
Undorító szó a **random**,
és ezt nem először mondom!
Hogy engem ez mért undorít?
Mert itt az elv, mely kiborít!

Valahonnan szót veszel át,
rabszolgai módon,
csak mert rövid, s mert a magyar
szerinted tán ódon?!

Találomra – ez **túúúl** hosszú!
Halálra ítéled,
s ettől kezdve életedet
félmagyarul éled...!

Te átvennél minden nyelvből
szókat, csak mert rövidek!
Ez az az elv, mely nyelvünket
tönkre teszi, s öli meg!!!

(2360)
Ne nézz rám ennyire bután...
Lásd: a **dózis adag** csupán!

(2361)
Nem árt néha elemezni,
hogy mit jelent egy-egy szó.
Nézzük meg például, hogy mi
a **globalizáció**?

Golyósítás, **gömbösítés**,
tekésítés esetleg.
Ám a használt jelentése
ettől messze tekereg!

Általánosítás, amely
ölel egész Földtekét,
a magyarban találunk rá
találóbb kifejezést.

Szokatlanul hangzana, de
gátlásaim nincsenek,
elnevezném én vidáman
tekeszertesítésnek...

(2362)
Hamár a *genetikánál*
ma még nincsen jobb szavunk,
populációt eléje
véletlenül se rakunk!

Mint ahogy a **gyógyszertár** is
jobb szó, mint a **patika**,
magyar is és rövidebb a:
népességgenetika.

(2363)
Információzuhatag?
Tűrhetően hosszú szó?
Csak, ha végig magyar lenne,
járna neki a bitó?

Agyad magyarító része
eltűnt? – Vagy csak hallgatag?
Ki sem telne tőle olyan,
mint az **adat**zuhatag?

(2364)
Intervenció, barátom?
Nem csalás, nem ámítás,
nekem elhiheted, hogy az
csupán **beavatkozás**!

(2365)
Aposztrofál? Csupán **idéz**
– ugyanis így érted. –
(Nyelvrongálók börtönébe
nem megyek el érted...)

(2366)
Előnyben részesít, avagy
egyszerűen **kedvel**.
A **preferált** ne **preferáld**,
savanyítni tedd el...!

(2367)
Példa is és **előzmény** is,
vagy **hasonló eset**.
Mint látható, a **precedens**t
magyarul is lehet
mondani, sőt, sokkal szaba-
tosabb hiszen látjuk,
nem azonos fogalomként
jelentkezik hármuk.

(2368)
Romboló, vagy **pusztító**, vagy
bomlasztó csupán.
Ám te mégis **destruktív**nak
nevezed, után...

(2369)
Igaz, hogy csak körülírás-
ban adom meg, angyalom:
a **mélyreható változást**
követelő mozgalom,
amit **radikalizmus**nak
becéztél, oly kedvesen.
Körülírva jobb, mert magyar,
hidd el nekem, kedvesem!

(2370)
Vajon mit jelent e furcsa
szó, hogy **oligarchia**?
Olajfáknak ültetvénye?
Olajmezők válfaja?

Pénzembereknek uralma,
vagyis ami a jelen!
(Láttatok-e már világot,
amely kicsit másmilyen?)

(2371)
A **racionalitás**
észszerűség lenne...
A **racionalizmus**,
hogyha tobzódsz benne.

És a **racionális**
csak **észszerű**, pajtás,
s az **irracionális**:
észszerűtlen, nem más!

(2372)
A **náció** is túl durva,
hátmég a „szép” **etnosz**!
Tán görög vidéken élünk,
mint amilyen Leszbosz?

Vagy a magyar **nép**pel szemben
a görög szó lesz **bosz**??
Ne hülyéskedj, kis barátom,
nem jogosít semmi

arra föl, hogy e görög szót
szádra kelljen venni...!
S ha nem értik, nem tudsz ezzel
„tudósabbá” lenni...!

(2373)
Jellemet kéne mondanod,
s azt mondod, hogy **karakter**?
Ne hagyd már, hogy ostobának
nézzen téged az ember!

(2374)
Kicsit sem lesz **ősi**bb attól
– elhiheted te máris –
hogyha bármire rámondod
azt, hogy **primordiális**

Kezdetibb sem lesz az attól,
sőt, **elsődleges**ebb sem.
Mért használod e mafla szót,
egyszerűen nem értem!

(2375)
Katartikus = **megtisztító**!
Így a Természetes Agy:
„Akkor mondod idegenül,
ha egy kicsit hülye vagy!”

(2376)
Szúnyogcsípést – mert hát viszket –
vakarsz is és kaparsz is.
Megtisztulást oktalanság
így mondani: **katarzis**!!!

(2377)
Etnikai: vagy **néprajzi**,
vagy (megdöbbennél komám,
ha én hetykén) **népjellmző**-
nek nevezném s mondanám?

(2378)
Az egyik a **folytonosság**,
folyamatosság a másik.
Két hasonló fogalom, de
az enyhe különbség látszik.

Akkor szép a nyelv, ha finom
árnyalatokra van gondod.
Ám ezzel te nem törődsz és
kontinuitásnak mondod...

(2379)
Természeti csapás, amely
teszerinted **kataklizma**.
Azt, aki e szót nem érti,
szorítja idegen csizma!

Persze szótárában, ha van,
könnyen utána tud nézni.
Ámde mért kell e fogalmat
idegen szóval becézni?!

(2380)
Szövegedben egyszerre csak
elhangzik a **hegemón**.
Értem én, de mégis szörnyen
megakadok eme szón!

Bár magyarul jóval hosszabb,
szinte már körülírás,
ám azt gyerek is értené,
s az szerintem nagy áldás!

Hatalmi fölényben lévő...
Nagyon zavar ez az elv:
szókimondási restségtől
rövidüljön meg a nyelv?!

(2381)
Territórium? – Hű fene!
Térség, **felségterület**.
Egyszerűbb magyarul szólnod,
ha azt ily könnyen lehet!

(2382)
Sose jó az idegen szó,
s némely rém fölösleges!
Ilyen az **ambíció**, mit
világért se emlegess!!

Igyekezet, nagyratörés,
érvényesülési vágy,
buzgalom, vagy **iparkodás,**
törtetés, sőt a **becsvágy**...

Szókincsünk itt tobzódik és
tényleg be nem látható,
mi a fészkes fenét keres
benne az **ambíció**?!

(2383)
Szkepszisnek nevezni, ami
nálunk csupán **kétely**?
Nem azér' mondom, de az már
talán agyi métely...!

(2384)
Hallgattam a szövegedet
s elképedtté tettél ma,
mi a fene kórság lehet
az az **ökoszisztéma**?

Nem lenne jobb érthetővé
tenni minden embernek,
és a nyelvünkön mondani
környezeti rendszernek?!

(2385)
A dalához zenészektől
kíséretet, ha kap Ella,
s énekét hangszer kíséri,
akkor az nem **a cappella**...

Azaz, ha **kíséretet nem**
kap énekléséhez Ella,
ámde ő mégis énekel,
akkor az az **a cappella**.

(2386)
Nyelvünk tisztogatásában
fő, hogy te is példát mutass!
A **retorikus** – például –
szónoki, vagy **szónokias**.

(2387)
Meglepődtél, mondd ki bátran.
Aritmetika csak **számtan**!
Akkor – kérdem megdöbbenve –
hogy' kerül magyar szövegbe??!

(2388)
Olvasgatok és ezt látom:
autokratikus.
Eme szótól, kis barátom
világgá ne fuss!

S ne ijedj meg tőle, mert ez
csupán **zsarnoki**.
Vagy, hogyha így jobban tetszik,
hát: **kényuralmi**.

(2389)
Az **entitás**, barátocskám,
oly fölösleges,
rá az ember a szótárban
hiába keres...

Mást sem jelent, mint **létezőt**.
S vagyok oly kemény,
hogy új szót találok ki rá,
legyen **létezmény**!

(2390)
A **lehetőség** szavunknak
magyarul van értelme.
Az **opció** legföljebb a
rövidségnek kényelme.

Pestis módon terjed e szó,
de nem jelent semmi mást!
Megér **egy-szótag különbség**
nyelvi hazaárulást?!

(2391)
Butaságodtól az ember
egyszerűen elképed:
teóriáról tudhatnád,
hogy magyarul **elmélet**!

(2392)
Ne hülyéskedj! – A magyarban
egyszerűen nincs **outfit**!!!
Magyar értelemmel bíró
szavakat használunk itt!

Nem kell angol módra oly szó,
mit bárhová berakhatsz!
Nem kell ***dzsókerszó*** hiszen a
szókincsünkben kutathatsz.

Netán lusta vagy magadat
magyarul kifejezni?!
Mi a fészkes fenét akarsz
az **outfit**-tel jelezni??

(2393)
A **karizmatikus**sal új
dzsókerszóhoz folyamodsz,
s ezzel az anyanyelvedtől
jó messzire kanyarodsz!

Jó benyomást keltő, avagy
megnyerően vonzó.
Avagy akár **varázslatos**...
Ez neked mind nem jó?

(2394)
Zárdának a zárdarésze,
klauzúra játszik velem,
s jókedvemben azt mondom, hogy:
a **zárda a négyzeten**...

(2395)
Multipolárist fordítom:
egyszerűen **soksarkú**.
többnyúlványút is jelenthet,
de inkább: **többközpontú**.

(2396)
Nettósítás? – Szép szó, ámde
fülemet furcsán üti.
Jól tudjuk, hogy mi a **nettó**:
csomagolás nélküli.

Nettósítás tehát ha az
erre képzett emberek,
valamiről minden fölös
burkolatot leszednek...

(2397)
Mért mondod, hogy **patrióta**,
hiszen az a **hazafi**!
Ne mondd már, hogy szégyelled e
szót magyarul mondani!

(2398)
Unikális? – E hülye szót
a fene is megeszi!
Mit keres hát a magyarban?
Azt jelenti: **egyedi**!

Ne alacsonyítsd le magad
divatszók szolgájává,
fölösleges idegen szók
szorgalmas szajkójává!

(2399)
Ugye milyen furcsán hangzik
ez a szó, hogy **ismérv**?
Azért van, mert azt hiszik, hogy
ha használják, kis sérv

sujtja őket azon nyomban
– s hangulatuk nyomott –,
ezerszer inkább használják
a **kritérium**ot...!
(Idegen szónál nem bánják
a túl sok szótagot...)

Ismertető jegy is lehet,
ami persze hosszabb,
ám az idegent használni,
mindenképpen rosszabb!

(2400)
Eszkalálódik? – Na ne mondd!
Fokozódik mért nem jó?!
Túl rövid? Vagy túl magyar?
Vagy túlzottan érthető szó???

Mondod, mondod, mert hallottad,
más is mondja. – Hülye vagy?
Gondold meg, hogy mily szót használsz,
arra jó a saját agy!

Miután az anyanyelvünk
mindnyájunknak drága,
e szónak a magyarban nincs
létjogosultsága!

Nyelvleckéztetés. A 2000. utáni ötödik száz gúnyvers

(2401)
Azt kérded tőlem, barátom,
mit jelent a **narratíva**?
(Ezek közt a versek között
már többször is le van írva.)

Politikai szédítés,
rém gyakran csak **süket duma**!
Néptévesztő szónokoktól
akiknek a nyelve sima...

(2402)
Ha csak magyar szókat használ
– s e szokásra ön kényes –,
akkor biztos tudja, hogy az
autoriter önkényes.

Uralkodói is lehet,
ha úgy tetszik: **zsarnoki**,
hogyha ilyen parancsot kap
ne mondjon ellent neki...

(2403)
Védekezőt, **védelmi**t te
defenzívnek mondod,
és ezzel a szép nyelvünknek
tisztaságát rontod.

Mi az, ami erre késztet,
vajon milyen nézet?
Mondj e szokás védelmében
egyetlen egy érvet!

Őrizd meg a méltóságod!
Ne alázd meg magadat!
Ha van magyar szó, sokkal jobb,
hogyha szádra az akad.

(2404)
Az **agresszió**, barátom
erőszak, de nem kevés
szavunk van még rá, s az mind-mind
szabatos kifejezés.

Egy pillantás a szótárba
elárulná, aranyom,
az idegen-szó-használót
mért nézem le oly nagyon...
(2405)
Van szó, amely oly idegen,
hogy azt alig hiheted.
Ha mégis előfordul, az
ember szinte megijed!

Hiszen úgy bújik elő mint
a barlangból a medve.
Ilyen szó – latinul írva –
példaképpen az **usque**.

Ám, hogyha kimondják: **uszkve**,
kicsit sem jobb, mégpedig
azért, mert úgy használják, hogy
jelentése csupán: **-ig**!

(2406)
Hogyha nem az eszközt értik,
ha azt mondják, hogy **klisé**,
akkor az csupán csak **szólam**
és hát **elcsépelt** kissé...

Különben nyomdai eszköz,
nyomólemez, ilyesmi.
A pontos értelmét tehát
szakkönyvben kell keresni.

(2407)
A **frappáns** csak **ütőst** jelent,
ha szószerint fordítod,
de magyarul **csattanósan**
találónak mondhatod.

(2408)
Az **égisz** csak **védőszárny**
védnökség, vagy **oltalom**.
Idegen szókat kerülni
rengeteg az alkalom.

(2409)
„**Alternatív** elmélet”? – Hát
– hogy oda ne rohanjak –,
ha **más** elméletnek mondod,
megrokkan a bivaly nyak?

Alternatív, ez esetben,
semmi mást nem jelent!!!
Ne bonyolítsd a szöveged,
használva idegent!

(2410)
Az **interdiszciplináris**
hosszúsága meg se kottyan!
Ám az **Északi-sarkvidék**,
oly hosszú! – Kimondhatatlan!

Ezért **Arktisz**nak becézed
és kis bűnt sem találsz benne.
Az **interdiszcilináris**
csupán **szakokközti** lenne...!

(2411)
Influencer? – Idegen és
ronda divatszó.
Szószerint nem jelent mást, mint
befolyásoló.

Csakhogy mai használatban
többet jelent „ő”,
rém simán és egyszerűen
csak: **népszédítő**.

(2412)
Innovatív? –
Megáll a szív!
Mást sem jelent
mint **újító**.
A magyar szó
miért nem jó?

(2413)
Az **effektív** tetemre hív,
félholt szavak tetemére:
A **tényleges**, a **hatásos**,
a **hatékony** meghal, aztán
kidobódik a szemétre...

Minek is a magyar szavak,
hisz túlzottan szabatosak!
Az idegen szóban bezzeg,
sűrűn ülhetnek fogalmak.

Kimondjuk, s a hallgatóság
értsen aztán, amit akar...
Ügyes, ha az idegen szó
féltucat fogalmat takar!

(2414)
Nekem **forog**!!! – Neked **rotál**???
E szótól az eszem megáll!

(2415)
Hogy valamit **tematizál**?
Egyszerűen **beszél róla**!
Vagy **ír róla**! – Miért ültetsz
fölösleges szókat lóra?!

Különösen, ha idegen!
Szád már nem áll magyar szóra?
Vagy buta vagy? Akkor – igaz –
semmiképp sem tehetsz róla...

(2416)
Szklerotikus? – Hű, de szép szó!
Ezt nekem is meg kell néznem!
Aszongya: **megkeményedett**.
Itt áll **magyarul** és szépen!
Mért nem lehet **így** mondani?
Ezt most medöbbenve kérdem!

(2417)
Vehemencia, barátom,
mohóság, vagy **hevesség**.
Miért nem mondod magyarul?
Tán tudná a magas ég...

(2418)
Vajon **diszfunkcionális**
agyad magyar része?
Olyannyira **nem működik**,
hogy kérdés, még ész-e?

Igaz, egyszerűen azt is
mondhatnám rá: **hibás**.
Mert, ha ilyen szókat „köp ki”,
akkor aligha más...

(2419)
A **sztereotipikus**
térhatású, barátom,
de nem arra használják,
szinte naponta látom.

Hanem arra, amire
a **sztereotip** való:
közhelyszerű, **ismétlődő**,
vagy **szokványos**ként is jó.
(2420)
Tudja Péter, tudja Kati,
Empírikus = **gyakorlati**!

(2421)
Prognosztizál? – Na ne tréfálj!
Műveltséged elbűvölő!
Viszont sajnos idegen szó
magyar kifejezést ölő.

Teneked a **megjósol** tán
túl paraszti, túl lapos?
Nézeted elferdülése
– hogyha így van – alapos!

(2422)
Ha **publikál** *közönségít*?
Ez lenne a fordítás.
Ha azt mondom, **megjelentet**,
érthető és mindjárt más!

(2423)
Nem jut eszedbe magyar szó?
Akkor kicsit gondolkozz!
Megéri, mert oly egyszerű:
ha **degradál lefokoz**.

(2424)
Kommentelő? Új fogalom,
mert messze nem **kommentátor**.
Vélemény nyilvánítónak
mondom, mert vagyok oly bátor.

Eközben a **kommentátor**
– erről tudni nem megrázó –
beszéd-, **szöveg**-, **előadás**-,
vagy csupán **hírmagyarázó**.

(2425)
A **kollektív**, mint a kappan
szárnya alatt csibehad,
fogalomfedést egy sereg
magyar melléknévnek ad:

társas, **együttes**, vagy **közös**,
közösségi, **csoportos**,
vagy ha nem, hát **testületi**,
átfogó, **általános**.

Ezek közül válogathatsz,
a szókincsünk tettre hív!
Magyarul szabatosabb vagy,
minek hát a **kollektív**?!?

(2426)
Idegen szavaktól engem
távoltart az iszony.
korreláció – eközben –
a **kölcsönös viszony**.

Vagy csupán csak **összefüggés**.
Megnyugtató a magyar,
mint a nagy sebességgel is
jól bevehető kanyar!

(2427)
A **mítosz** is idegen szó;
talán nem gebedsz bele,
ha megfelelőjét mondod:
hősmonda, vagy **hitrege**.

(2428)
A **kohézió** egyszerű,
s te lennél a nyerő,
ha ezután úgy mondod, hogy
összetartó erő !!

(2429)
Hogyha **datál**, akkor **keltez**.
S még egyszerűbb ez:
akkor gyakran valamit egy
időpontra **tesz**.

(2430)
A **sztereosztípia** lám,
nem ördögi, pajtás!
Előítélet, vagy **gonosz**
általánosítás.

(2431)
Konvertálódik? – Na ne mondd!
Az nem jó, hogy **átalakul**??
Bonyolultságban nyerő vagy,
ily szókkal nem maradsz alul!

(2432)
Koordinátor, barátom,
idegenből itt csatangol...
Mindeközben semmi más, mint
bárki, aki **összehangol**.

(2433)
Hogy idegen szókat használj,
az kéne, hogy te kint élj!
Autoritás: **főhatalom**,
vagy esetleg **tekintély**.

(2434)
Egyre gyakrabban tűnik föl
e rémes szó: **kommentelő**.
A **hozzászóló** nem lenne
talán elég előkelő?

Betűszámra, szótagszámra,
jelentésre azonosak.
Hogyha idegenül mondod,
ki nevezne kisokosnak??

(2435)
A **jós** helyett jó: **vátesz**.
– Ezt mondja, s hogy – ó, hát ez
apróság csak. – Lóvá tesz!

Vagy, ha nem **jós**, hát **látnok**.
E szókat bízom rátok.
Idegen szó csak átok!
Benne jót én nem látok.

(2436)
Machináció, barátom,
Ármánykodás, **cselszövés**,
szószerint értve azonban,
csupán csak **mesterkedés**.

(2437)
A **profi** már megcsonkított
professzionista.
Szakértőnek mondhatnád, ha
nem lennél rém lusta.

Mert a **szakértő** már sajnos
három hosszú szótag,
ilyen terhet kimondani
rád még sosem rótak.

Így hát a **profizmus** viszont
szakszerűség lenne,
ha a beszélő erődből
négy szótagig telne...!

(2438)
Három szótag – nagy rakomány?!
Az **esszé** csupán **ta-nul-mány**!

(2439)
Az **eklatáns** csak **csattanós**,
ám az átvitt értelme
annyi, hogy abból akár még
négy versszakra is telne.

Ékesszóló, vagy **meggyőző**,
világos, vagy **ragyogó**,
nagyszerű, vagy **szembetűnő**,
pompás, avagy **kirívó**...

Sorolhatnám tovább is, de
semmire sem lenne jó,
mert szádra – míg van idegen –
rá nem tolul magyar szó !!

(2440)
Látom, a **komplex** – mert rövid –
az agyadba beszorult.
Nem várható el tőled az
összetett, vagy **bonyolult**...!

(2441)
Irredenta? – *„Meg nem váltott*”,
ha szószerint akarod.
Súlyától, mit nálunk jelent,
le ne törjön a karod.

Visszaköveteljük mindazt,
ami egykor elveszett,
mi számunkra jogos, ősi
és értékes terület.

Jogtalanul vették el,
s e területek nagyok.
Én ily **visszakövetelő**,
lám: **irredenta** vagyok...

(2442)
Feudális? – **Hűbérúri**.
Majdhogynem rabszolgaság...
Azóta már – bár nem nagyon –
megváltozott a világ.

(2443)
Rentábilis jelentése
szinte egész szómező:
gazdaságos, **hasznot hajtó**,
azaz, **jövedelmező**.
Kifizetődő is lehet,
vagy csupán **megtérülő**.

(2444)
Ha **prosperál**, hát **virágzik**.
Átvitt értelemmel bár:
nem növény az, ami teszi,
hanem üzlet, avagy gyár...

(2445)
A **stratéga** *„had-szakértő”*,
főparancsnok, **hadvezér**.
Tudása a harcászatról
homlokától talpig ér...

(2446)
A **drasztikus kíméletlen**,
erőszakos, **durva**, **nyers**.
Magyar megfelelőitől
roskadozik ez a vers...

(2447)
Recenzió = **műbírálat**,
ismertetés, **méltatás**.
Idegenszó használatra
semmi okod, kispajtás!

(2448)
Persze, hogy a **tűzhányászat**
nagyon furcsán hangzana,
csakhogy nekem túl idegen
a **vulkanológia**!

Hogyha megszokottá válna,
már nem lenne furcsa szó.
Ezzel szemben az idegen
a magyarban sosem jó!

Így vált szépen **régészet**té
az **archeológia**,
mely mafla szó, s ne használja
ember lánya, vagy fia...!

(2449)
Árverésnél **felülígér**,
ha úgy tetszik: **ráigér**.
S te úgy mondod, hogy **licitál**?
Csak azt tudnám, hogy miér’?

Ha szorgalmasan használod
az idegen szavakat,
önmegbecstelenítésre
kárhoztatod magadat.

(2450)
A **korrekt**et elragadja
a magyar-szó-áradat,
mely mind ugyanazt jelenti!
Nézd, kétséged nem marad:

becsületes, **tisztességes**,
helyes, **pontos**, **szabatos**,
törvényes, vagy **feddhetetlen**,
megengedett, **méltányos**.

nyílt, **egyenes**, vagy **őszinte**,
igaz, **tiszta**, **hibátlan**,
illendő, vagy **megbízható**,
rendes, **kifogástalan**,

törvényszerű, **helyénvaló**,
illő, vagy **szabályszerű**.
S te mégis korrektnek mondod???
Kispajtás, ez keserű!!!

(2451)
Kategórikusan mondod?
Na ne viccelj barátom!
A **határozottan** miért
nem jó, azt be nem látom!

(2452)
Itt ülök és percek óta
azon török fejet,
hogy jut eszedbe az **instant**
azonnali helyett?!

Ne búj idegen szó mögé,
mert az el nem takar!
Magyarul mondja az **ember,**
mit mondani akar!

(2453)
Aszongya, a **topik**: téma.
Csakhogy az is idegen!
Én a **tárgy**at, vagy a **tárgykör**t
sokkal jobban szeretem!

Kik e szót használják, sajnos
nyelvileg már *topik*,
agyukból a magyar szókincs
eltűnik, kikopik...!

(2454)
Ha **dezertál**, egyszerűen
megszökik, vagy **átszökik**.
Vannak, kik az idegen szót
rettentően szeretik...

(2455)
Specializálódás?
Ne hülyéskedj, kispajtás!
Túl rövid – mi lenne más –
neked a **szakosodás**?

Rövid szókra utazol,
ami nem rosszalható.
Érdekes, ha idegen,
Nem büdös a hosszú szó...!

(2456)
Az **organikus** csak **szerves**.
Természetest nem jelent!
Ha nem érted jelentését,
ne használd az idegent!

(2457)
Legkedvezőbb, avagy **legjobb**,
vagy a **legmegfelelőbb**.
Optimálisnál mindegyik
magyarabb s előkelőbb!

(2458)
Applikáció? – Csodás vagy,
hogy e szó szádra került!
Több mint 300 szó között
megtalálnod sikerült!
Ennyi **-ció**-végű szó van,
amely helyet bitorol
a nyelvünkben és eközben
magyar szókat letarol...!

Amit jelent, **alkalmazás**,
szótagszámra rövidebb,
és mert magyarul érthető,
használnod előnyösebb.

(2459)
Az **izotróp iránytalan**,
térirántól független.
Ha idegen szót használsz az
sok embernek értetlen!

(2460)
Diszciplína? **Tudományszak**,
vagy nagyritkán: **fegyelem**.
Magyar szavak használata
közönségnek kegyelem!

(2461)
Triviális sok szót takar,
de nem sorolom föl, mert
a leggyakoribb értelme
egyszerűen **közismert.**

(2462)
Ha **ignorál**, **semmibevesz**.
Mondhatnánk, hogy „**rá se ránt**”!
(A szleng kifejezés ritkán,
az idegen mindig bánt!)

(2463)
Empírikus: **gyakorlati**
avagy **tapasztalati**.
Olyan, amit megismert és
ki is próbált valaki...

(2464)
Kardinális? **Sarkalatos**,
hacsak nem a **bíboros**.
Alig használt szó mert már rég
elavult, kopott, poros....

(2465)
Kumulatív? – **Halmozódó**,
vagy **csoportos**, **együttes**.
Hogyha magyar szókat használsz,
mindig te vagy a nyertes...!

(2466)
Kronológia: **időrend**,
néha **időszámítás**.
A magyar szó érthetőbb ám!
Nem csalás, nem ámítás...!

(2467)
Magyar szó nem jut eszedbe
rögtönzötten, mondd tán?
Ezért aztán – nagytrehányul –
azt mondod, hogy **spontán**...

(2468)
Van ezüst-tál, van réz-tál is
és aztán van fatál is.
Ha a **detektál**t használod,
az viszont már **fatális**!

Nem te halnál bele, persze,
hanem az anyanyelvünk:
minden ilyen szótól egy-egy
szép, magyar szót felejtünk!

(A **fatális**, amint tudjuk,
végzetes, sőt **halálos**,
a **detektál** a **felfedez**
kifejezés „alá mos...”)

(2469)
Erről most csak ennyit írok,
mert hát mit mondhatnék sokat?
Ha a **random** szót használod,
takarodj és szégyelld magad!

(2470)
Specifikus konfigurációnak mondod, s nem tréfálsz?
A magyar nyelvet gyilkolók seregében sétálsz!
Specifikus konfigurációt mondasz, s ez komoly?
Fejedből magyar szót űz ki az idegenszó-gomoly?

Szád a **Specifikus konfiguráció**hoz tapad,
és föl se merül benned, hogy szégyellned kéne magad?
Neked tán nem jó a **sajátságos összeállítás**?
Vagy talán eszedbe sem jut a magyarra fordítás?

Vagy oly lusta lettél, mint egy bealtatózott lajhár?
A **különleges alakzat** neked tán túl póri már?
Fennhéjázó irányzatod egyenesen oda tart,
hogy parasztinak tartod és „rüheled” már a magyart?

(2471)
Kémiát mondasz barátom?
Hogy miért azt be nem látom,
hisz a **vegyészet**, vagy **vegytan**
ingyen orrod elé toppan!

(2472)
Gravitációs rezonancia nem más, kispajtás:
tömegvonzás hatására, **egymástól függő mozgás**.

(2473)
Színlel, **mímel**, avagy **tettet**,
a **szimulál** mindez lehet.

(2474)
Mi a **geometriai koherencia**?
(H-betű mutatja, hogy nem lehet francia...)
Ám érthető nyelvünkben ez a kifejezés
Mértani összetartozás, vagy **összefüggés**.

(2475)
Az **absztrakció**t magyarul is
mondhatod ám, kispajtás,
hogy a gyerek is megértse,
ez az **elvonatkoztatás**!

(2476)
Fotodisszociáció?
Elhiheted, nem más,
mint (simán és egyszerűen)
fény okozta bomlás.

(2477)
Amortizálódott – mondod –
tönkrement, vagy *elpusztult*.
Amerikában e szónak
az értelme eltorzult!

Mi még úgy tudjuk: **megtérült**!
És ez az egy értelem
magyar is és érthető is
és untig elég nekem...

(2478)
A **technoszignatúrát** még
nem ismeri senki.
Technikát használó lények-
nek nyomát jelenti.

(2479)
A **struktúra szerekezet**, vagy
összetétel, **alkat**.
Léte néha **mesterséges**
eredetre vallhat.

Akkor **technológiai**,
mondjuk rá vidáman!
Értelmes lények munkáját
sejtjük benne bátran.

(2480)
Hangszínt, avagy **hullámhosszot**,
hogyha **megváltoztat**, **vált**,
idegenül egyszerűen
rámondják, hogy **modulált**.

(2481)
Barátom, az **univerzum**
csúnyán fölösleges szó!
Írt, vagy mondott szövegedbe
világegyetem való!

És amit magyarul írhatsz,
ha úgy tetszik, mondhatsz még
(**univerzum**nál az is jobb!),
az a **világmindenség**!

(2482)
Földkörüli pályát te úgy
mondod **orbitális**?
Idegen a szövegedből
rondán ordít máris!

(2483)
Lám, a **spektrum** bár, csak **színkép**,
de van átvitt értelme:
kínálat is, **választék** is
lehet néha „őkelme”.

(2484)
A **metódus** lehet **módszer**,
avagy akár **eljárás**.
Magyar szövegben magyar szó
az észszerű elvárás!

(2485)
A **megastruktúra** nem más,
óriási építmény.
Avagy akár természetes,
hatalmas, nagy képződmény.

(2486)
Arra vagy kíváncsi, mi a
Protoplanetáris?
Bolygóképződés előtti,
mondom neked máris!

(2487)
Nyakatekert kifejezés
a **termikus stabilitás**!
Csupán annyit jelent, hogy **nincs**
hőmérséklet ingadozás.

(2488)
Anomális? – **Rendellenes**!
Ezt használnod rém kényelmes...!

(2489)
Mi a **tipikus profil**, ha
a **tipikus jellegzetes**?
Jellegzetes formának ha
mondod, lenne dicséretes!

(2490)
Nyugodtan mondhatom, hogy a
logikát túl nem lépi:
ha a **spekrtum színkép**, akkor
a **spektrális színképi**

(2491)
Ontológiának mondod?
Pedig olyan egyszerű:
ez magyarul **létezéstan**,
s hogy létezik, nagyszerű!

(2492)
Ha **kontrollál**, **ellenőriz**!
Mért kell ide idegen??!
Csak magyar szavakat használj,
ezt ajánlom melegen!

(2493)
A **koronográfia** biz'
nagyon ravasz eljárás:
a **napkorong**, „**csillag-korong**"
elfedése, **takarás**,

hogy láthassuk, a csillagnak
mi a környező hona.
Innen a neve, mert azt ott
úgy nevezik, **korona**.

(2494)
A **horizont** mafla szó, mert
tudjuk, az a **láthatár**.
S aki figyel, sajnos látta
más értelemben is már!

Kilátás helyett használják
nyelvrongálók újabban.
Nyelvünk szépen, lassan – dehogy!
Ménkűgyorsan lerobban!

(2495)
A **dekoratív mutatós**,
tetszetős, vagy **látványos**.
Használata – mert idegen –
kimondottan hátrányos!

(2496)
Hidrotermália? – Nocsak!
Meghülyültél, barátom?
A **melegíz**hez van köze
és **semmi más**, úgy látom!!

(2497)
A **dogma hittétel** lenne?
Szerintem sokkal rosszabb:
amit a fejedbe vernek,
noha nem más, **hamis hab**...

Amit el kell hinned, noha
bebizonyíthatatlan.
Elhiszed, vagy nem hiszed el,
ilyen bizony sajnos van!

(2498)
Reprodukál? **Megismétel**,
újra megcsinálja.
Magyarul mondd, mert a nyelvünk
a világ csodája!

(2499)
Konzisztencia az **állag**,
s a szótárban ez áll még,
a további jelentése
ellentmondás-mentesség.

(2500)
Konvencionális lehet
egyezményes, **megszokott**.
Úgy látom, magyar szókincsed
már erősen megkopott...!

Nyelvleckéztetés. A 2000. utáni hatodik száz gúnyvers

(2501)
Technokratizálódott?
Hogy oda ne rohanjak!
Eme benyögésedtől
letörik a bivalynyak!

Póribb bár, de érthetőbb az
elszakemberesedett.
Ugyanannyi szótagból áll
s egy betűvel rövidebb...

Persze körül is írható,
kibírná a derekad,
sokkal jobb, mint nyelvünkben a
ronda idegenszó-had!

(2502)
Verbalizálják? Na ne mondd!!!
Te is **verbalizálod**
azt, amit mondani akarsz,
ahelyett, hogy **kimondod**???

Szavakba öntik – mondhatnád,
de azt tán nem is mered.
A legegyszerűbb fogalmat
érthetetlenné teszed!

(2503)
Itt ülök és szomorúnak
tűnhetek, vagy festek,
s fejem töröm, tudnom kell-e,
hogy mi is a **hesteg**?

Egy **kis rács-jel**, olyasféle,
mint a híres kuk@c,
rákattinthatsz, ha már tudod,
hogy mi után kutatsz.

(2504)
Jaj, de szépen mondtad ki e
rémes szót: **reveláció**!
mit e szó belőlem vált ki,
az terád ***rivalláció***!

Felfedezés, **leleplezés**
magyar is és érthető!
Nyelvünknek minden idegen:
koporsószeg, temető...!

(2505)
Azt mondod **opák**, s az sajnos
nagyapákat sem jelent.
Vadidegen szót használsz, mert
imádod az idegent?

Át nem látszót jelent, se ezért
nem merész az állítás,
ha azt mondom, világos lesz,
hogy mi az **opacitás**.

Ám szerintem sokkal szebb, jobb
és magyarabb a világ,
akkor, ha minjárt úgy mondod,
hogy: **átláthatatlanság**!

(2506)
Urgencia? Ne hülyéskedj!
Hol csípted ezt a szót föl?
S ha fölcsípted, azt hiszed, hogy
azonnal használni köll?!

Mit gondolsz, ezt hányan értik
azok, akikhez beszélsz?
Nem zavar, hogy szókincsileg
idegen világban élsz?!

Sürgősséget jelent csupán.
Túl hosszú a magyar szó?
Vagy oly póri, hogy az már a
fenkölt szádba nem való...?

(2507)
Ha **szimbolikus**, **jelképes**!
Magyarázd meg öregem,
hogy mi a fészkes fenéért
kell ide az idegen?!

Betűszámra, szótagszámra
is rövidebb és magyar.
S idegenül fikarcnyival
más fogalmat sem takar!!

(2508)
Észlelés vagy **érzékelés**
a híres **percepció**,
és egy a háromszáz közül,
amely **-ció** végű szó...!

Sőt, **háromszáz-haminc-három**,
mely a jegyzékemben ül,
-ció-végű szóval elva-
gyunk látva, kegyetlenül...!

(2509)
A **reputációs költség**
igen fura fogalom:
a jó hírnév keltésére,
szánt s kiadott pénz, vagyon.

(2510)
Hej, a **ritmus**, kis barátom,
semmi más ám, mint **ütem**.
Mért kell ide idegen szó,
dögnehéz megértenem!

(2511)
Nem először mondom, hogy a
radikális gyökeres.
Ha van valamire szavunk,
idegen szót ne keress!

(2512)
Kincsem, a **legitimitás** nem ördöngősség:
Elfogadottság is lehet, vagy **törvényesség**.
S **elismertséget**, **jogszerűséget** jelent még.

Ami **erodálódik**, az bizony **elkopik**,
lehordódik, **lepusztul**, vagy **fölmorzsolódik**.

Akkor, ha e csúnya, fránya **erodálódás**
a **legitimitást** éri, mi van, kispajtás?
Az **elfogadottság pusztul**, s a politikus,
azt rebegi önmagának: „Na most aztán fuss!”

(2513)
A **média** – sokszor mondtam –
közvetítő közeg.
Tévé, rádió, vagy újság
is lehet, kisöreg!

(2514)
A **narratíva** rendszerint
vad, politikai mese!
Nem mondom ki, hogy azzal mit
csinálok, mert le se...

Ám, hogy elhidd, arra szánják
– és hogy hiszed – hiszik!
Ha szemfüles vagy akkor ők
messzire nem viszik...

(2515)
Dokumentum, mint már mondtam:
okirat, avagy **okmány**,
hivatalos papír s akár
személyi igazolvány.

(2516)
Ha valami, valamit **katalizálhat**,
az valami **folyamatot** jól **meggyorsíthat**

(2517)
Offenzíva a **támadás**,
s az harcias cselekmény.
Idegenül sem békésebb,
hidd el, arra nincs remény...

(2518)
Hű, a **fiskális**, barátom
nyakatekert fogalom,
mert bár **kincstárit** jelentett,
elavult szó, úgy tudom.

Ma **adóval kapcsolatos**
pénzügyi fogalmat fed.
Szerintem ezt nagyon sokan
és nem csak te nem érted.

Kérdés, hogy, ki mondogatja,
magyarul mért nem tanul?
Zavaros értelmű szókat
miért használ álnokul?!

(2519)
Na akkor jön, settenkedve,
mint a lelki lábmosás:
a **demokratikus**nak ki-
hirdetett **legitimitás**.

Ez olyan politikusnak
büszke tulajdonsága,
akit megválasztott a nép,
s van elfogadottsága.

(2520)
Dömping (helyes lenne: **damping**!)
ugrás a kínálatban:
elárasztó árubőség,
az, **amiből túl sok van**.

(2521)
Ha **deklarál**, **kinyilvánít**,
kikiált, **kinyilatkoztat**,
kihirdet, avagy **kijelent**.
Miért is használsz idegent??

Őrizd meg a méltóságod
és ne alázd meg magadat!
S ne hagyd, hogy elragadjon a
vadidegen szóáradat!

(2522)
Feltevés szavunk van s mégis,
azt mondod, hogy **hipotézis**...!

(2523)
Az idegenszó-használat
borzasztóan buta szokás!
Például az **erózió**,
egész egyszerűen **kopás**!

Gondolod, hogy „menő” vagy, mert
az idegen előkelő?
Kíváncsi lennék, fejedből
kerülne-e elő velő?!

(2524)
Az **architektúra**, mint szó
nem kell nekünk s ez a nézet
általános, mert hiszen az
egyszerűen **építészet**!

Nem elég, hogy idegen, de
még egy **cé-há** is ül benne!
Az ilyen szó a magyarból
jó, ha a fenébe menne...!

(2525)
A **centrista középpárti**!
Oly érthető magyarul,
de te **centristának** mondod...
Agyad vajon kilazul?

Elárulok neked most egy
ménkű nagy igazságot:
nem az idegen szó hibás
abban, hogyha használod!

(2526)
Aktíválják? Na ne monjad!
A napot nem lopják,
nekirugaszkodnak s szépen
működésbe hozzák.

(2527)
A **komponens összetevő**,
s **alkotórész** is lehet.
Az idegen szóból árad
az idegen lehelet...

(2528)
A **vákuum űr**, **üresség**,
s ráadásul oly ügyes:
amiben van, ott nincs semmi,
mert az mindig **légüres**...

(2529)
Turbulencia: **örvénylés**.
(**Nyugtalanság**, **izgalom**,
mert hát átvitt értelemben
is használják, angyalom.)

(2530)
A **margó** a **lapnak széle**
– biztos lehetsz benne –
ezért hát a **marginális**
a **lapszéli** lenne.

Csakhogy ritkán használják úgy,
mert a legtöbb helyen:
szélrecsúszott, vagy **mellékes**,
vagy **jelentéktelen**.

(2531)
Fizikailag inzultál?
Szépen mondtad kis haver!
Ez magyarul így hangzik, hogy:
Pofoz, **rugdos**, **összever**...

(2532)
Destabilizálódás?
Hű, de előkelő szó!
Annyit jelent csak, hogy a
szilárdság bomladozó.

(2533)
Ha **konvergál**, **egyfelé tart**,
vagy **egymáshoz közelít**,
mint két folyó, melyet sorsuk
valahol majd egyesít.

(2534)
Reputáció a **hírnév**,
s ha az jó, a **tekintély**,
közmegbecsülés amellyel
a világban te kint élj!

(2535)
A **precedens** sok esetben
egyszerűen **példa**,
vagy **hasonló eset**nek is
nevezheted néha.

(2536)
Bonyolultságot ne fokozz!
Ha **importál**, csupán **behoz**.

(2537)
Definiál? **Meghatároz**,
avagy akár **körülír**,
mondja aki – józan elvből –
magyar szót használni bír.

(2538)
A **koherencia**, barátom,
csupán **összetartozás**.
Ezt nem magyarul mondani,
nyelvi hazaárulás!

(2539)
Illegális? **Törvénytelen**,
esetleg **jogellenes**.
Mondom, hogy e magyar szókkal
a bugyrodban elmehess.

(2540)
Tűnődöm, hogy micsodák a
konszenzusos profilok?
Fenemódon ravasz dolog,
csak találgatni tudok.

Értem én a **konszenzusost**,
dehát mik a **profilok**?
Így együtt tán azt jelentik:
egyetértő fajzatok...

(2541)
Hű a **diszkrét** annyi minden,
hogy dísz-krétát érdemel:
tapintatos, **kíméletes**,
egyszerűig megyek el.

Aztán **szerény**, **nem föltűnő**,
ízléses, **visszafogott**.
S a szótáram legelsőként
titoktartót mutatott.

(2542)
A szótáram **ág**nak mondja,
vagy **ágazat**, **övezet**.
Szerintem a **szektor** inkább
részleg, vagy **részterület**.

(2543)
Koordináció – nem más, kispajtás,
összerendezés, vagy **összehangolás**.

(2544)
Hogy **összetartó erő**, vagy
belső **összetapadás**
lenne a **kohézió**. És
pontosan az, nem vitás!

(2545)
A **stabilitás szilárdság**,
állandóság, **tartósság**.
Pont olyan amilyen nem –
ez a mai, szép világ...

(2546)
Az **immúnis ellenálló**,
ellenállóképes,
avagy akár **sérthetetlen**
(akkor is, ha vétkes...).

(2547)
Demográfia: **népségtan**,
népesedés-tudomány.
Érdekli a szaporulat,
növekedés, valahány...

(2548)
Potenciális az, ami
bekövetkezhet,
vagy az, ami **lehetséges**,
az, ami **lehet**.

(2549)
Konklúzió egyszerűen
következtetés.
Ha magyar szókat használnál,
az lenne mesés...!

(2550)
Monumentális? **Hatalmas**
(„emlékművi” szószerint),
lenyűgöző, **nagyszabású**
(lélegzetfojtásra int...).

(2551)
Oly hosszú ez magyarul, hogy
kimondani szédület?
A **triumvirátus**, öcsi,
háromtagú testület.

(2552)
Anomália? Az bőven elég,
ha így fordítjuk: **rendellenesség**.

(2553)
Dinamika: **mozgékonyság**
és **mozgástan** is lehet,
vagy ha úgy tetszik **erőtan**,
ütőerő, **lendület**.

Eme nagy-nagy igazságba
törődjél lassan bele:
idegenszó nem lesz magyar,
akárhányszor élsz vele...!

(2554)
Gesztus lehet **kézmozdulat**,
avagy **tett**, **cselekedet**.
Vagy csupán csak egyetlen egy
kézlegyintés is lehet.

(2555)
Hihetnéd, hogy divat duma
a **definiálás**,
ilyesféle jelentéssel,
hogy *de-finom-állás*...

Ám **meghatározás**t jelent,
csak aki úgy mondja,
annak a magyar nyelvre már
kicsit sincsen gondja!

(2556)
Magyarságára eszmél tán,
ki e „forrás” vizét issza,
hiszen **díszlet** avagy **színfal**
magyar szóval a **kulissza**.

(2557)
Aszongya a szótáram, a
humanitáriusra,
nyomorenyhítő, azaz
emberbaráti fajta.

(Igaz lehet, hisz a szóban
benne rejlik a *„money”*,
mert azt magyarul **mani**-nak
szoktunk mi kimondani...)

Ám kérdés, szükségünk van-e
eme idegen szóra,
hiszen **emberbarát** szavunk
untig elég jó vóna!

(2558)
Az **archeogenetika**
elképesztően buta szó!
Nem csak azért, mert idegen,
s a magyarba nem való,

hanem mert a jelentése
nem más: **ősgenetika**.
S ősidőkben ilyen nem volt
– tudja Józsi, Katika! –

Ezzel szemben **génrégészet**,
mit helyette ajánlok.
Elterjeszthetőségében
akadályt én nem látok!

(2559)
Algoritmust magyaráznám
(az bújócskázik velem).
Receptnek is mondhatnám, de
sajnos az is idegen.

Lépés-sor, **amelyen hogyha**
végigmész, célodhoz érsz.
(Ha valamely tudományág
területén kutatsz, mérsz.)

(2560)
A **provokatív kihívó**,
vagy **kierőszakoló**.
Aki ilyen, rokonszenves-
nek sajnos nem mondható.

(2561)
A **szubsztrátum alapréteg**.
Az idegen szó nagy vétek,
főleg, hogyha a fogalom
oly egyszerű, mint mutatom.

(2562)
Jelentős, vagy **jelentékeny**!
Szignifikáns? Ronda szó!
Értelme lehet továbbá
még a **meghatározó**.

(2563)
Analitikus? Na ne mondd!
az **elemző** mért nem jó?!
Túl rövid, vagy **túl** paraszti,
vagy netán **túl** magyar szó?!

(2564)
Na fene! Ezt jól kifogtuk,
ím a **pszalmodizáló**!
(Se szalmáról nincs itt szó, se
arról, hogy az tűzálló...)

„**Gregorián**nak” – így mondja –
„formailag hasonló
zsoltár**tónus**ára utal,”
ez a **pszalmodizáló**...
Ím a fölvilágosítás,
kérdés már csak az marad,
magyarázatot **tónus**ra,
gregoriánra ki ad?

Így jár, aki zenetani
tárgykörbe üti orrát,
s aztán már semmi mást nem,
csupán szakszavakat lát...

(2565)
Konglomerátum? **Egyveleg**,
avagy **elegy**, **zagyvalék**,
össze nem tartozó dolgok-
ból összegyűlt **keverék**.

(2566)
Világért sem „előnáci”
a **prenacionalista**,
hanem **nemzetek előtti**,
mondhatnám a szótárt nyitva.

(2567)
Etnomuzikológia
fenemód „szépen” hangzik!
Ki **népzenetan**nak mondja,
nyelvünk előtt bokázik.

(2568)
Noha van rá más szavunk is,
Archaikus főleg **ősi**!
Ilyet irtani a nyelvből,
az ember már alig győzi!

Nem elég, hogy idegen, de
még egy **c**é-**h**á is ül benne!
Az ilyen szó a magyarból
bárcsak a fenébe menne...!

(2569)
Etnogenezis? Na most még ez is!
A **népképződés** nem lenne hamis!.
De nem használják, a szó túl magyar!
Túl érthető, hát túzottan fanyar...

(2570)
Egyenesen, **közvetlenül**
és néha **szándékosan**,
ez a **direkt**. – Ha nem tudtad,
akkor tanuld meg gyorsan!
(2571)
Eszencia lehet **párlat**,
sűrítmény, vagy **kivonat**.
Ha használod, idegenbe
száguld veled a vonat...!

Nyakló nélkül mondogatod
az idegen szavakat:
önmegbecstelenítésre
kárhoztatod magadat.

(2573)
A **definíció**, öcsi,
nem bonyolult fogalom.
meghatározás magyarul,
s hogy használd, ajánlhatom!

(2574)
Szép, magyar beszéd – úgy látom –
egyre ritkább képesség.
Az **etnikum**, kis barátom,
mindössze csak **népesség**!

(2575)
Korreláció: **kapcsolat**,
avagy **kölcsönviszony**.
Idegen szavaknak láttán
bennem nagy az iszony!

(2576)
A **reális valóságos**.
Használnod fölösleges
idegen szót, ha van magyar.
Ilyet ne is emlegess!

(2577)
Etnikai szóban rejlő:
néprajzi, vagy **népjellemző**.

(2578)
Jaj, itt van a **hungarikum**!
Nem tetszik nekem e szó.
A külföldi használatra
hungaricum lenne jó.

Belföldire: **hungárikum**,
vagy valami egész más.
Idegen szó, önmagunknak
kimondottan rossz szokás...

Idegen szóval nevezzük
legegyedibb dolgainkat.
Itt a nyelvünk mellőzése
a kár, s ami engem izgat.

Ámde azt nem rejtegetem,
hogy nekem sincs jobb ötletem...

(2579)
kölcsönhatás, **kölcsönviszony**
az **interakció** lehet,
és **egymásra kölcsönösen**
irányuló cselekedet.

(2580)
Megőrültél? Niagara
sodra felé evezel:
Archaikus koncepciót
ősi elvnek nevezel???

Még a végin, szövegedben
minden szakkifejezés
magyar lesz és elterjed az
általános **megértés**...!

(2581)
Tudhatnád ezt már
régen, angyalom,
revolúció
a **forradalom**!

(2582)
A **skandalum** csupán **botrány**.
Nevetséges szó!
Tán a tizenkilencedik
századba való!

(2583)
Hogyha **szkennel**, **letapogat**
gyakran szöveget,
néha háromdimenziós
képződményeket.

(2584)
(Hidegben az ember vacog,
mert hát nagyon fáz' is...)
Eközben **időszak**, **korszak**,
vagy **szakasz** a **fázis**.

(2585)
A **konkurens** „együttfutó".
(Szószerinti fordítás.)
Máskülönben, jó magyarul
egyszerűen **vetélytárs**.

(2586)
Ha **profitál**, hát **hasznot húz**,
vagy csupán valamin **nyer**,
mint, ki az idegen helyett
magyar szót használni mer!

(2587)
Kapacitás, hogyha azt nem
magyaráztam volna még,
csupán simán s egyszerűen
befogadó képesség.

(2588)
Finanszírozás? Szép kifejezés...
Tudom, póriasan hangzik,
csupán: **pénzelés**!

Ám, ha idegent csak azért használsz,
mert rövidebb, mint a magyar,
vele jobban állsz!

(2589)
Hogyha **instruál**, akkor tán **tanít**,
kioktat, vagy **kiképez**, vagy
csupán **utasít**.

(2590)
Ambíciózus? **Nagyon igyekvő**.
Becsvágyó, vagy **törekvő**,
vagy **nagyra törő**.

(2591)
Rivalizáló? Milyen ember ő?
Vetélkedő, **versengő**,
avagy **vetekvő**.

(2592)
Amoralizmus? **Erkölcstelenség**!
Rá, érthetőbb szó, ugyan kell-e még?!

(2593)
Ellentmondásban álló, s e
szótól messzire ne fuss,
idegenül ily bonyolult
lám: **antagonisztikus**...!

Idegen szóra mi késztet?
Majmolás, vagy dicsekvészet?
A szöveged annál „menőbb”,
Minél meg- és közérthetőbb!!

(2594)
Kategória, barátom,
(idegen szókon ne csuszkálj):
fogalomkör, avagy **csoport**,
vagy csak egyszerűen **osztály**...

(2595)
Hűha, a **Temperamentum**,
annyi mindent jelenthet:
idegalkat, **lelkialkat**,
s főleg **vérmérséklet**et.

Lusta vagyok fölsorolni,
nézz utána szótárban.
Jónéhány rokon fogalom
hiánytalanul ott van.

Ebből látszik, idegen szó
rém sokszor fölösleges.
Mindent fedő *dzsókersége*,
néha már nevetséges.

(2596)
A **média** rövid szó, de
fiatal és öreg
tudhatná, hogy semmi más mint
közvetítő közeg!

(2597)
Lám, a **szolid** nem ám szelíd
– noha az is lehetne –
annyi mindent jelent, hogy a
fene ezt is megette!

Tisztességes, **megbízható**,
vagy **kiegyensúlyozott**,
kockázatmentes, vagy **józan**,
avagy **megalapozott**.

(2598)
Az **intenzív erőteljes**,
mélyreható, **tüzetes**,
gyorsított menetű akár,
átható, avagy **heves**.

(2599)
Degradáló: **megalázó**,
lekicsinylő, **lealázó**
és ha ez nem elegendő:
méltatlannak nyilvánító.

(2600)
Nyelvünknek üvegablakán
hajítottak be követ,
akik e szót kitalálták
és használják: **bekövet**.

A szövegben előforduló hibáimért hálásan fogadom a nyelvleckéztetést.

Gyimóthy Gábor (Zollikerberg):

Szólista (a nem énekelő!)

A nyelvleckéztető gúnyversek számozásával[370]

Aberráció 1365, 2293
Aberrált 1999
Abortusz 1523
Ab ovo 1139
Abszolút 72,120, 228, 277, 1339, 1703
Abszolvál 1357
Abszolvált 2022
Abszolvált 59, 77
Absztrahál 1915
Absztrakció 2475
Abszurd 1194
Abszurditás 1354, 2163
Abszurdum 760, 1058, 1767
Abuzál 1476
Abúzus 982
A cappella 1787, 2385
Adaptáció 338
Adaptációs 2159
Adaptál 1330, 1740
Addiktológia 413
Addícionális 238
Adekvát 27, 189, 570, 855, 884, 885
Ad hoc 1935
Affektál 1278, 2213
Affektív 674
Affér 1096
Affinitás 303, 1545, 1630, 1717
Agenda 1579
Agitál 1286
Agnoszkál 1908
Agónia 1948
Agresszió 2404
Akcentus 208
Akceptál 1852
Akció 281
Aki 1121
Akklimatizálódik 525, 536
Akkreditál 144
Akkumulálódó 1543
Aktivál 1087, 1218
Aktiválják 2526
Aktív 640
Aktívitás 424
Aktuális 74, 96, 1014, 1173, 1413
Aktus 2155
Akut 1578, 2201
Alapvetés 780
Alapvető 121, 124
Alapvetően 956, 1098
Album 156, 480, 920
Alga 1, 308, 510
Algoritmus 2324, 2559
Alibi 1371
Allegória 1262
Allergia 1263
Alteregó 295, 2210, 2305
Alternatív 1837, 2356, 2409
Alternatíva 26, 1048, 1837, 1857, 1868, 2231
Altruista 1725
Ambíció 797, 915, 1066, 1329, 1352, 1728, 1830, 2303, 2382

[370] Az előbbi cikkben szereplő háromszázat megelőző 2200 idegenszó-„irtásom” e címsorokra kattintva elérhető:
1701–2200: https://epa.oszk.hu/01400/01445/00076/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2025_4_223-329.pdf,
1601–1700: https://epa.oszk.hu/01400/01445/00073/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2025_1_378-398.pdf,
1501–1600: https://epa.oszk.hu/01400/01445/00071/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2024_3_243-264.pdf,
1401–1500: https://epa.oszk.hu/01400/01445/00070/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2024_2_215-268.pdf
1001–1400: https://epa.oszk.hu/01400/01445/00069/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2024_1_431-517.pdf,
1–1000: https://epa.oszk.hu/01400/01445/00068/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2023_3_0528-0759.pdf és
https://epa.oszk.hu/01400/01445/00071/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2024_3_265-279.pdf,
https://epa.oszk.hu/01400/01445/00070/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2024_2_269-384.pdf,
https://epa.oszk.hu/01400/01445/00070/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2024_2_385-443.pdf.

Ambíciózus 219, 756, 2227, 2590
Ambivalens 236, 877, 1355, 1485, 1674
Amiatt felelős 383
Amnézia 2062
Amorális 834
Amplitúdó 1714
Amoralizmus 2592
Amortizálódott 2477
Analitikus 1318, 2563
Analizál 142, 516, 1201, 1327
Analízis 1346
Analógia 1535, 1861, 1894, 2230, 2328
Anamnézis 555
Anarchia 1681
Anekdóta 1516
Anesztézia 1983
Anesztéziológia 166, 170
Animáció 1690
Animál 1782
Annexió 1521
Annó 517, 1789
Anomália 696, 918, 1077, 1871, 2097, 2552
Anomális 2488
Antagonisztikus 2593
Antarktisz 1419, 2115
Antipatikus 48, 1236, 1721
Antipódus 2203
Antitradicionális 627
Apartman 1335
Apellál 439
Apokalipszis 1227
Apokaliptikus 2237
Aposztrofál 1067, 2365
App 286
Apparátus 2251
Applikáció 286, 397, 506, 2458
Applikál 397
Apropó 984, 1290, 2262
Apropója 2243
Archaikus 291, 545, 682, 1070, 2568
Archaikus koncepció 2580
Archeogenetika 609, 949, 2081, 2350, 2357, 2558
Archeológia 177, 2448
Archeológus 476, 584
Archetípus 1803, 2132
Architektúra 2524
Archívum 348, 1145, 1718
Areális 1041
Arktisz 2410
Aritmetika 2387
Arrogáns 1256
Arról szól 357
Arzenál 979
Aspektus 191, 894, 1321, 1323
Aspirál 315, 1471
Aspiráns 399, 1085
Aszimmetria 2330
Asszertív 991, 1623
Asszimilál 1487
Asszimilálódik 1146
Asszisztál 1272
Asszisztens 325
Asszociáció 1181
Asszociál 1893
Asszó 61
Aszteroida 163, 1127, 2317
Asztronómus 176
Atmoszféra 1192
Atrocitás 76, 1007
Attitűd 227, 246, 256, 992, 1148, 1324
Attraktívitás 1362
Attribútum 435, 1133, 1338, 2337
Audió 428
Auditál 1244
Auditív 2144
Aukció 212, 471, 767, 804
Autenticitás 1587, 1646
Autenticitét 1646
Autentikus 48, 1261, 1583, 1625, 1646
Autodafé 1987
Autográf 670
Autokratikus 2388
Autokrácia 2286
Automatikus 657
Automatikusan 1808
Autonóm 346
Autonómia 460
Autoritás 2291, 2433
Autoriter 1550, 2326, 2402
Avantgárd 2282
Avantgárdizmus 2331
Avanzsál 633, 1669
Avanzsálódott 1784
Axióma 783, 1178
Azt gondolom, hogy 312, 891
Azt kell, mondjam 514

Bacon 69, 1832, 1901
Bagatellizál 2173
Bakelit 1123
Bakelitlemez 1615
Banális 1979
Barakk 1498
Barter 603
Bázis 591, 1313
Beazonosít 744
Beazonosítás 1437
Bekövet 2600
Bevállal 740, 843
Bevállalós 843, 916
Bevizsgál 742, 744
Biciklista 216, 1069
Biodiverzitás 1118, 1134
Bioterror 1592
Bizarr 1497, 2205
Blazírt 1620
Börze 200, 271, 1380
Brutális 2048
Büdzsé 265
Bűntényt valósít meg 104

Casting (1231), 1883
Cech 1851
Celeb 225, 226, 231
Celebrál 333
Centralizáció 632
Centrista 2525
Centrum 34, 1122
Ceó 2104
Ceremónia 909
Cezúra 1932
Céh 1903
Ciklikus amnézia 2131
Ciklus 2327
Cin 999, 1639
Cinikus 1691
Cinizmus 2044
Cink 1000, 1463, 1639
Cipollai manőverezés 1230
Comme il faut 1290
Computer 198
Connectivity 1631
Curiositás 1755

Datál 2320, 2429
Datálható 534
Debatter 1659
Debattőr 1659
Debütál 255, 524, 604, 852, 1302
Decens 1911
Defenzív 2403
Defetista 2021
Definiál 118, 1349, 2222, 2537
Definiálás 2555
Definíció 831, 2573
Degradál 2423
Degradáló 2599
Degradálódik 1200
Dehonesztál 1843, 1898
Dehonesztáló 1613
Deklaráció 1160
Dekolonizáció 988
Dekonjunktúra 1817
Dekotatív 2495
Delegál 1234
Delegáció 9
Delikvens 2272
Deklarál 2521
Demagóg 1362
Demográfia 1169, 2343, 2547
Demokratikus legitimáció 2519
Demonstratív 1648
Demonstráció 12
Demonstrál 320, 323, 1358
Demoralizáló 652
Demoralizált 1658
Denaturált 2057
Deponál 396, 1854
Deportál 197, 637
Depó 396
Depresszió 1436
Deprimáló 2032
Derivatív 1888
Dermatológia 192
Derogál 1621
Despotizmus 941
Desszert 1284, 1289
Destabilizálódás 2532
Destruktív 2368
Deszant 466, 2334
Deszkripció 1540
Desztináció 579
Detektív 1125
Detektál 759, 820, 1017, 1125, 1596, 2468

Determinál 1508, 1589, 2016
Detonáció 53, 906
Detoxikál 2075
Devalválódik 209
Deviancia 669, 860, 1038
Deviáns 299
Dezertál 1284, 2454
Démoni 2260
Démonizál 2113
Diabétesz 452
Diabólikus 1641
Diagnosztifikál 17, 717
Diagnosztizál 717
Diagnózis 146, 470
Dialektika 2218
Dialóg 1805
Dialógus 1805, 1827
Diaszpóra 507, 680, 799, 1168
Differencia 217
Diktatúra 2174
Diktál 1282
Dinamika 1161, 1819, 2553
Dinasztia 1769
Direkció 2071
Direkt 2570
Direktíva 1114
Direktrisz 2035
Diszciplína 2460
Disszidál 1732
Disszonáns 1818
Diszfunkcionális 2341, 2418
Diszkrét 2541
Diszkrimináció 318
Diszlokálták 1729
Diszponál 1030, 2300
Diszpreferál 211
Diszpreferálás 278
Disztingvál 262, 813, 2036
Disztópia 1294
Diverzifikáció 594, 601, 805
Diverzitás 465
Díl 1662
DNA 543, 596
Dogma 2497
Dokumentál 1965, 2297
Dokumentum 34, 716, 1307, 2515
Doktrína 2304, 2339
Dominál 528, 701
Domináns 390, 970
Donor 210
Doyen 1905
Dózer 406
Dózis 2360
Dózerolni 406
Dömping (helyesebben damping lenne) 2520
Drapéria 1255
Drasztikus 444, 1175, 2270, 2446
Dresszíroz 1944
Dresszurált 2059
Drog 97, 282
Dubiózus 2335
Duett 326
Dzset 692
Dzsúdó 643

Edukatív 1891
Edukáció 409, 1137, 1814
Edukál 1375
Effektív 2413
Effektíve 1562, 1712
Effektus 1222
Egó 1974
Egzakt 734, 1141, 1542
Egzisztencia 297, 2011
Egzisztenciális 1958
Eklatáns 993, 2439
Eklektikus 1565, 1599, 1713
Ekvivalens 931, 932, 1565, 1890
Elasztikus 488
Elasztikusan 1083
Elán 1325
Elegáns 154
Elementáris 343
Elementum 1839
Elevátor 1971
Elit 2295
Elokvens 821, 2254
E-mail 775, 1422
Email 1422
Emm... 1119, 1393
Emblematikus 2, 48, 557, 636, 792
Emeritus 862, 1505
Emigráció 2308
Emisszió 2318
Emócionális 1731, 2208
Emócionálisan 395
Empátia 93, 564

Empírikus 1806, 2345, 2420, 2463
Encián 217, 2883
Energikus 2138
Enervált 2024
Enteriőr 1537, 2249
Entitás 374, 377, 659, 2389
Enunciál 2070
Epicentrum 1572
Epigon 2285
Epikus 1433
Epizód 1126, 1651
Ergo 1906
Erodált 1389
Erodálódás 1863, 2512
Erodálódik 2512
Erodálódó legitimitás 2512
Erotikus 1996
Erózió 2523
Esemény horizont 1078
Eszencia 809, 1378, 2215, 2571
Eszenciális 247, 809
Eszkaláció 1022, 1063, 1151, 1778, 2322
Eszkalálódik 2400
Esszé 2438
Etalon 1094, 1367, 1706, 1795
Etikett 2176
Etnicista 1247
Etnogenezis 2569
Etológia 1452
Etnikai 2377, 2577
Etnikum 2574
Etnomuzikológia 2567
Etnosz 2106, 2372
Etológia 1452
Eufemizál 1170
Eufória 496, 1095, 1368, 1609, 2130
Eufórikus 85, 651, 972
Evakuál 100, 803, 907
Evakuáció 2082
Evakuálás 907
Evakuálták az embereket 1694
Evangélium 2136
Evangelizál 2136
Evidencia 99, 559, 575, 1002, 1387, 1711
Evidens 29, 220, 1319
Evolúció 161, 548, 1102, 1212
Ezzel együtt 258, 356, 422, 1003
Exhibicionizmus 1715
Exitál 1283
Exkluzív 180, 441, 1383, 1816, 2336
Expanzió 1351
Exponenciális 1298
Extenzív 1892
Extrém 4, 152, 331, 646, 668, 709, 851

Égisz 658, 2407
Én azt gondolom, hogy 107, 727, 1785

Fajsúlyos 25, 300, 513, 716, 1382, 1695
Fakultatív 1239
Faktor 1628, 1850
Fals 1215, 2214
Família 389
Famíliáris 1761
Fan 2046
Fanatikusan 1970
Fatalista 1300
Fatalizmus 1300
Fatális 2468
Favorit 241
Fájl 359, 830, 1305
Fázis 2584
Feltehetően, hogy 364
Feminín 2168
Fesztivál 131, 908
Fetisiszta 2047
Feudális 2442
Fétis 2047
Fieszta 1980
Fikció 1097, 1606, 1838
Fiktív 1913
Filogenetika 1100
Finalista 68, 108, 182, 1069
Finalizálódik 1084
Finanszírozás 2588
Finálé 47, 70, 108, 240, 1068
Finisszázs 1530
Finta 486
Fiskális 2518
Fixáció 2160
Fizikailag 106, 538, 1370, 1483
Fizikailag inzultál 2531
Fizikális 110
Fizikálisan 106, 538, 957, 1370
Fícsör 501, 489
Flexibilis 1567
Fluktuáció 580
Fluktuál 420

Formáció 1796
Formula 563, 582, 1301
Forrás 771
Forszírozni 1147
Fosszília 453, 656, 867
Fotodiszszociáció 2476
Fotografál 183
Fotográfia 183
Fotográfus 157, 183
Fotó 11, 382, 731, 746, 794
Fotós 183, 641, 750
Fókuszál 1633
Fókuszált 78, 190, 1312
Fölvállal 135
Fragmentál 1758
Frakció 253
Frappáns 1910, 2407
Frazeológia 2080
Frázis 1922
Frekvencia 243, 1484
Frekventál 464
Frenetikus 1326, 1499, 1685, 1988
Frigid 2000
Fruktóz 839
Frusztráció 229, 242
Frusztrált 229, 454, 881
Fumigál 1546
Fundamentum 327
Funkcionál 378
Funkcionáló 568
Funkció 254, 2153
Futball 1421
Fúzió 1555

Galaktika 165, 2358
Galaxis 165, 491, 694, 875, 998, 1075, 2216
Garancia 186
Garantál 1271
Gardrób 1909
Garnitúra 1872
Gázsi 2009
Generáció 73, 179, 1336
Generációs konfliktus 1708
Generál 143, 178, 1504
Generális 178
Genezis 2234
Geometriai koherencia 2474
Gesztus 1568, 2185, 2554
Gigantikus 1164
Gikszer 1973
Glazúr 2067
Globalizáció 316, 2361
Globális 1156, 1438
Glóbusz 1156
Glutén 1441
Görögbe mész 341
Graffiti 1425, 2246
Grandiózus 896
Gravitáció 376, 522, 1073, 1474, 2122
Gravitációs rezonancia 2472
Grépfrút 321
Gríz 459, 1403
Groteszk 1531
Gourmet (Gurmé) 1598

Gyilkos bálna (Killer whale) 795, 1590

Habitus 520, 894, 1595
Harmónia 1478, 1734, 1753
Hálivud 261
Hedonikus 1963
Hedonista 660
Hegemón 2380
Hegemónia 942, 1417
Hektikus 540
Hermetikus 105
Hermetikusan 803
Heroikus 763
Heroizáló 2161
Heroizmus 2250
Hesteg 2503
Hezitál 3, 117, 671
Hiátus 1553
Hidratál 23, 857, 1071
Hidratáló 563
Hidrotermália 2496
Hierarchia 969, 1792, 2200
Hipocentrum 1572
Hipokrácia 2351
Hipotétikus 587, 2242
Hipotézis 445, 893, 1177, 1467, 1515, 2522
Hitel 770, 1391
Hobby 82, 737, 924, 1057, 1115, 1456
Holisztikus 2158
Hominímia 1182
Honorál 1937

Horizont 283, 2494
Horizontális 2333
Humanitárius 2557
Hungarikum 2578

Ideális 1494, 1820
Identifikál 1359
Identitás 41, 71, 113, 215, 610, 638, 903, 1013, 1341, 2150
Idiótaság 2162
Igazából 151, 749
Igazándi 1220
Igazándiból 221 257, 263
Ignorál 1138, 1493, 2013, 2462
Ikes ige 936
Ikon 489, 1566, 1616
Ikonikus 792, 880, 945, 950, 965, 966, 967, 1090, 1427
Illegális 2539
Illogikus 725
Illusztris 1743
Illúzió 782
Imágó 1726
Imázs 1726
Imidzs 1726
Imitál 463
Immúnis 2058, 2546
Implikáció 1875
Imponál 1810, 2347
Importál 2536
Imposztor 2290
Impozáns 1423
Impregnált 2008
Impresszió 432
Impresszív 1569
Improvizatív 551, 1844, 2175
Improvizáció 234, 878, 1045, 1116, 1826
Improvizációzó 521, 1489
Improvizál 279, 892, 1045
Impulzív 2033
Impulzívitás 2033
Impulzus 405, 1222, 2101
Inaktív 490, 615, 955
Incidens 1379, 2099, 2154
Indifferens 753
Indigén 468, 541
Indignálódva 2236
Indirekt 222, 1791
Individuális 566
Indivíduum 1766, 1860
Indoktrináció 1295
Indolencia 2003
Indukál 1831
Infarktus 103, 112
Infekció 149
Inflálódik 1877
Influenszer 1362, 2411
Informatív 1559
Információ 55, 207, 921, 923, 958, 1155, 2354
Információzuhatag 2363
Informátor 588
Infó 207
Infravörös 164
Infrastruktúra 605
Iniciatíva 202
Inklinál 2040
Inkontinencia 2266
Inkonzisztencia 1881
Inkorrektség 2068
Innovatív 835, 2221, 2412
Innováció 2224
Inspekciós 2030
Inspiratív 1584
Inspiráció 1129, 1154, 2241
Inspirál 24, 81, 614, 1196, 1482
Instant 442, 847, 2452
Instruál 1928, 2589
Instrukció 8
Instrumentalizálja 1809
Inszcenálva 2042
Intakt 1130
Integráció 1144
Integrál 761
Integrálja 2225
Integritás 400, 1684
Intellektuális 2264
Intelligencia 1009, 1021, 1117, 2156
Intenzitás 232, 549, 581, 1043, 1089, 1152, 1518, 2005, 2152
Intenzív 232, 1701, 2598
Interakció 2188, 2579
Interaktív 926
Interdiszciplináris 729, 888, 1525, 2348, 3410
Intergalaktikus 1076, 2358
Interkontinentális 2223
Internacionalizmus 628

Internacionális 369
Interpretál 350, 1840, 2288
Interpretálható 913
Interpretátor 1678
Intersztelláris 174
Intervallum 519, 533, 1848
Intervenció 370, 1238, 2364
Intráda 2077
Intrika 833, 1481, 2025
Intuitív 1749, 2319
Intuíció 245, 456
Invenció 1835
Inveniózus 1548, 1605, 1650
Inveniózusság 1738
Inverz 1842, 2281
Invesztál 1274, 1783
Invitál 114, 870, 1450
Involvál 1722
Inzultál 961
IQ 130
Irizáló 1931
Irónikus 1036
Irracionális 2371
Irreális 1167
Irredenta 2441
Irreleváns 1813
Irritál 425, 667, 922, 2258
Itiner 1360, 2017
Izotróp 812, 2459

Írisz 1984

Joviális 1245
Junior 16, 182, 461, 645, 713, 889

Kaboson (*cabochon*) 565
Kalkuláció 2244
Kalkulált 2277
Kamera 1296, 1745
Kamerád 1745
Kampány 1614
Kanalizál 2204
K-and-H 38, 58, 116
Kanalizál 892
Kandeláber 946
Kaotikus 550, 863, 1372, 2187
Kapacitás 1091, 2587
Kapitalizáció 943, 1736
Karakter 1885, 2219, 2373
Karantén 244, 735
Kardinális 662
Kardiológia 169
Karikatúra 1998
Karikíroz 1802
Karizmatikus 762, 1404, 2093, 2393
Karrier 1333
Katalizál 1158
Katalizálhat 2516
Katalogizál 2027
Kataklizma 589, 996, 2114, 2379
Katartikus 1793, 1952, 2375
Katarzis 672, 1798, 2376
Kategória 2594
Kategórikusan 1407, 1528, 2451
Katéter 933
Kavalkád 477, 980
Kánon 2298
Kántál 1275
Káosz 724, 1376
Kászting 1883
Kátyuzás 128, 214
Kecsöp 505
Kemikália 134, 355, 430, 544, 752, 764, 766, 864, 1444
Kennel 1981
Kes 1205
Kettőezertizenöt 485
Kémia 134, 1723, 1754, 2471
Kémikus 1754, 1856
K&H
Kétely 2271
Kétségtelenül, hogy 364
Kétszer gyorsabban 274, 276, 492
Kétszer nehezebb 1308
Kihangsúlyoz 744
Kilométer per óra 635
Kitaláció 697, 1097, 2148
Kitoláció 2148
Kiváltani 443, 743, 917
Klauzúra 2394
Klaviatúra 473, 826, 1253
Klikk 199
Klikkel 199, 810
Klisé 2406
Klíma 844, 1982
Know how 1538
Koffer 367
Kognitív 673

Koherencia 2278, 2538
Koherens 1386
Koherens narratíva 2146
Kohézió 1332, 1742, 1824, 2428, 2544
Koktél 1254
Kollaboráció 1004, 1574
Kollekció 349, 619, 1406, 1409, 1665
Kollektív 2064, 2425
Kolléga 1990
Komfort 162
Komfortos 1923
Komfortzóna 768, 1150
Komikus 950
Komment 1206, 1779
Kommentátor 2424
Kommentelő 2424, 2434
Kommersz 1052, 2269
Kommunális 330
Kommunikáció 235
Kommunikál 223
Kommunista 1439
Kompatibilis 1026, 1547
Kompatibilitás 837
Kompenzál 138, 618, 1088
Kompetencia 381, 504, 815, 1710
Kompetens 535, 698, 754, 1748
Komplementer 1539
Komplett 1323, 1668
Komplex 222, 577, 1166, 1320, 1823, 2440
Komplexum 723, 1001, 1453
Komplikált 139
Komponens 2105, 2527
Komponista 1849
Kompresszió 1921
Kompromisszum 2199
Kompromitáló 2050
Komputer 198, 1032
Koncentráció 19
Koncentrál 35, 190, 827, 1312
Koncepció 939, 1131, 1677, 2256
Koncepciós 493, 939
Koncert 127, 848
Koncesszió 1345, 1534
Konfekció 1666
Konferanszié 2209
Konferencia 249
Konfigurál 328
Konfiguráció 1862
Konfliktus 80, 458, 523, 1237, 2186
Konfrontatív 2143
Konfrontáció 529, 1607, 2139
Konglomerátum 1768, 2565
Konjunkció 2034
Konjunktúra 2034
Konkáv 2294
Konklúzió 467, 613, 879, 1394, 1429, 1608, 2549
Konkrét 661, 1369, 2259
Konkurál 1993
Konkurens 1035, 2585
Konnektívitás 1552, 1689, 1865
Konnektor 43
Konspiratív 1470
Konspiráció 1172, 1886, 1907
Konspirál 726
Konstans 1797
Konstatál 111, 576, 968, 2087
Konstábler 2211
Konstelláció 1241, 1461
Konsternált 1926
Konszenzus 75, 1176
Konszenzusos profilok 2540
Konszolidáció 567, 1622, 2275
Konszolidál 1759
Konszolidált 2268
Konteó 1199, 1411, 1418, 1464
Konteós 1211
Kontextualizáció 607
Kontextus 160, 324, 953, 1184, 1541, 1581, 2151, 2177
Kontinens 313, 401, 415, 556, 845, 1232, 1514, 1635, 1638, 1804, 2115
Kontinuitás 611, 705, 1654, 2378
Kontraktus 1400
Kontraszelekció 2296
Kontraszt 859, 2492
Kontrollál 153
Kontroverz 1198
Kontúr 606, 2325
Konvencionális 2500
Konvenció 823 2238
Konvergál 1859, 2533
Konvergencia 175
Konvergens 1101
Konvertál 414, 1272
Konvertálódik 2431
Konvex 2287

Konzekvencia 230, 1108, 1647
Konzekvens 433, 728, 976, 994
Konzekvensen 1873
Konzervatív 1741, 2280
Konzisztencia 2499
Konzulens 703
Konzultáció 60, 720
Konzultál 854, 2157
Konzultáns 1770
Koordináció 2543
Koordinátor 2432
Koronográfia 2493
Korporatív 531
Korporáció 531
Korrekt 733, 1657
Korrektúra 289
Korreláció 1005, 2575
Korrepetál 329
Korrigál 289
Korrumpál 1189, 2235
Korrupt 1955
Kócs (Coach) 1491
Kócsing 1870, 2232
Köszönhetően 1044
Kreál 2065
Kreálmány 1185
Kredit 736, 770
Kritérium 824, 1049, 1051, 1369, 2399
Kritika 2247
Krizantém 676
Krízis 339, 459, 1348, 1403, 2171
Kronológia 706, 2466
Krónikás 2195
Kulissza 2556
Kulminál 1374, 1428
Kulminálódik 1428
Kultikus 1025
Kultivál 1027, 1454, 1929
Kumulatív 2465
Kurbli 876
Kuriózitás 530
Kuriózum 897
Kurzus 232, 239, 287,1222
Kúra 1222
Küldetésspecifikus 1576
Kürtöskalács 1054
Kvalifikációs 10, 36, 65
Kvalifikált 1244
Kvalifikálta magát 181, 185
Kvalitás 184, 553, 1179, 1786
Kvintesszencia 1593
Kvóciens 1488
Kvóta 653, 666

Lakonikus 828, 2352
Laktóz 1448
Lamentál 1269
Landolás 1398
Latencia 1510
Lájkokat szerezni 407
Lájkol 226
Lájkolás 1106
Lájkoló 251
Lárva 542, 829
Leellenőriz 741
Legenda 1579
Legitimáció 1415
Legitimál 503
Legitimitás 2126, 2512
Legitím 366, 372
Legmagasabb sebesség 2089
Legoptimálisabb 825
Lekcsör 1750
Lenyilatkozta 745
Letargia 1377
Letális 1966
Légió 351
Licitál 500, 1264
Licitálás 500
Lift 1971
Likvidál 1670
Limitál 1276
Limitálódott 1664
Lineáris 2315
Link 187, 810
Lízing 101, 1489, 1780
Lobbi 1612
Locsolás 948
Lokalizáció 1874
Lokalizál 631, 704, 1183
Lokál 1943
Lokális 620, 1240, 1434, 1585
Lokálisan 1781
Lokális galaxis csoport 1080
Lokáltulajdonos 1943
Lózung 1807
Lukratív 1475
Lumbágó 438

Lusztráció 1452

Machináció 2436
Mai napon 1033
Makulátlan 1997, 2091
Malőr 1216
Malter 2026
Mandátum 1601
Manifesztáció 1528
Manifesztálódjon 1799
Manifeszt 2299
Manifesztó 1649
Manifesztum 774
Manufaktúra 1443
Marginalizál 1624
Marginális 790, 1855, 2530
Margó 1956, 2530
Maróni 284
Matematika 1640
Materializálódik 953
Matéria 398
Maximális 2066
Medál 876
Medika 2028
Meditáció 1949
Meditál 1287
Megalit 2015
Megalománia 1952
Megastruktúra 2485
Megbecsül 739
Megint egyszer 109
Megkerülni 447
Megkérdőjelez 119, 269, 800, 806, 873
Megkérdőjelezés 1112
Megkérdőjelezhető 2010
Megörököl 930
Megtapasztal 930
Megvezet 495, 512, 2088
Melankólikus 2172
Mementó 1259
Memoriter 1564
Mentális 92
Mentalitás 1775
Mentálisan 106, 612, 1483
Mentén 446
Mennyi ember ? 431
Meritokrácia 1828
Merkantil 1836
Mesterséges intelligencia 1449, 2103
Metabolizál 910
Metabolizmus 910
Metafóra 392, 1113, 2206, 2313
Metamorfózis 2184
Metódus 233, 427, 2484
Metró 561
Média 134, 300, 977, 1165, 2513, 2596
Médiadömping 1575
Mém 630, 2061
Méretes 2090
MI 1447
Migráció 1682, 2016
Miliő 2049
Mindösszesen 334, 337, 352, 426, 484, 747, 748, 777, 778, 779
Minőségi 1382, 1423, 1695 (1927)
Misztikum 683
Misztikus 683, 2248
Mizantróp 1985
Mítikus 2167
Mítosz 2110, 2427
Mjúzikel 206
Mobilizál 892
Modulál 2480
Molesztál 1267, 2239
Molett 2029
Momentán 1941
Momentum 412, 758
Monarchia 628
Mondatvégi hangfölvitel 448, 449, 450
Mondén 1947
Monitor 1986
Monitoroz 2100
Monitorozás 935
Monolit 1920
Monopólium 912
Monstre 304
Monstrum 1968
Monumentális 585, 1656, 2550
Moralitás 2338
Moratórium 264, 1010
Morál 1658
Morális 347, 393, 499, 785, 1153, 1617
Morálisan 498, 1866
Morfológia 2292
Morózus 1086
Motiváció 90, 1309, 2124, 2169
Motivál 838
Motivált 201, 203, 204, 205

Motívum 2312
Multifunkcionális 472
Multipoláris 2395
Multivektorális 1361
Muníció 2301
Musical 1451
Mutál 1277

Nacionalizmus 628
Nagy Attraktor 1079
Naív 2120
Napkollektor 1919
Narkózis 2220
Narratíva 573, 719, 773, 793, 985, 1373, 2135, 2401, 2514
Narráció 599, 1082, 1597, 2306
Narrátor 44, 62, 478, 2310
Náció 318, 2372
Negligál 1611
Negligálható 1815
Neglizsé 2012
Nejlon 421, 639
Nem annyira 136, 259
Nem igazán 115, 260, 686, 807
Neologizmus 2060
Nepotizmus 1195
Nerd 1869
Nesztor 2092
Nettó 2396
Nettósítás 2396
Neuralgia 1698
Neuralgikus 1561, 1698
Neurológia 1226
Neurótikus 1967
Neutrális 1458
Négyszer gyorsabban 272
Niknév 65, 89
Nivelláció 625
Nívós 1927
Nonverbális 690
Nosztalgia 469
Nosztalgikus 469
Nota bene 1142
Nóhau 1538
Nótórius 1925
Nóvum 1705
Nüansz 1847

Nyilvánvalóan, hogy 364

Objektív 388, 989, 1356, 1395
Objektíve 1188
Objektívitás 475, 871, 1634
Objektum 394, 462, 593
Obligát 1951
Obszervatórium 655, 1055
Obszerváció 1876
Obszervációs 1876
Odőr 1960
Offenzíva 1197, 2517
Okán 722, 730, 732, 874
Okkupál 2004
Oktrojál 721, 1850
Olaszba mész 341
Oligarchia 2370
Omerta 1904
Ominózus 1571, 1702
Ondolálni 2051
Onkológia 168
Online 1420
Ontológia 2491
Opacitás 2505
Opák 2505
Opcionális 552, 1652
Opció 195, 886, 887, 1343, 2302, 2390
Opciós 194, 196, 1652
Opportunista 1517, 1679
Optimalizál 2228
Optimális 2457
Optimista 216
Orbitális 654, 2482
Organikus 616, 2289, 2456
Organizmus 1964
Orgánum 2041
Orientációs 1637
Orientálódik 302, 1162, 1752
Orentált 1914
Origó 2109
Ornátus 2038
Orsósmagnó 1053
Outfit 2392
Ováció 539, 1092, 1686

Ódium 1366

Ökoszisztéma 2384
Önprezentáció 986
Önreprezentáció 986

Örömet okoz 340

Pajszer 1918
Paleontológia 1020
Pandémia 816, 1759
Pankráció 1995
Panoráma 1081
Paradigma 486, 808, 890, 1136
Paradoxon 2019
Paragrafus 140, 252
Paralizál 892
Paralizálódott 2007
Paraméter 586
Paranoia 796
Paraszolvencia 158
Paraván 1426
Parazita 1252, 1632, 1683
Paríroz 379
Partikuláris 572, 595, 1756
Partner 1663
Parvenü 1946
Paszta 565
Patika 2362
Patológus 307
Patrióta 1297, 1604, 2397
Pátosz 2166
Pedofil 1961
Pejoratív 1466
Percepció 2344, 2508
Performansz 45, 642, 712, 861, 899, 951, 952, 962, 963, 964, 1867
Performer 1867
Periféria 608
Periódicitás 526
Periódizálni 1582
Periódus 1171, 1363
Per hó 1132
Per óra 94, 635, 919, 928, 1506, 2084
Per pillanat 266, 270
Perspektíva 86, 846, 1392
Perspektívikus 2279
Pesszimista 213, 2021
Petíció 344, 691, 882, 1024, 1402
Pigment 546, 1019
Pittoreszk 2168
Plagizál 2069
Planéta 738
Plantál 1991
Plasztik 268, 336, 868, 1442
Plasztron 2053
Platform 1396
Plató 1468
Play off 335
Plümó 2037
Podcast 1397
Podkászt 2045
Poéta 2284
Polarizáció 953
Polémia 1724
Pollen 15, 91, 358, 457, 560, 802, 1120, 1533
Pollenjelentés 1251, 1636
Poltron 2056
Popcorn 1764
Popularizáció 141
Populáció 689, 1039, 1887, 2353
Populációgenetika 2362
Populáris 675
Porció 474
Porózus 1086
Portfólió 665, 902, 974, 1672
Portré 97, 2189
Poszt 664
Posztmodern 2329
Posztol 2145
Poszttraumás stressz 1462
Poszttraumás stressz szindróma 1939
Potenciál 2196
Potenciális 898, 981, 1334, 1495, 2229, 2548
Pozícionál 1602
Pozícionálódás 1733
Pózolás 2257
Pragmatikus 578, 856, 1469, 1552, 1858
Pragmatizmus 2125
Praktika 1671
Praktikus 1260
Precedens 1060, 1794, 2202, 2367, 2535
Precíz 1978
Precízitás 2233
Predesztinál 789, 1331, 1501, 1707
Predesztinálja 1989
Predesztinált 1776
Predesztinálták 2267
Preferál 925, 1159, 2366
Pregnáns 1675, 1676
Prehisztórikus 688, 818
Prekoncepció 1040, 1526

Prenacionalista 2566
Presztízs 1163, 1224, 1503, 1776
Prevenció 275, 1730, 2332
Preventív 275, 1207
Prezentáció 1751
Prémium 1934
Primitív 1619, 1777, 2094
Primordiális 2107, 2374
Princípium 817, 1774, 2307
Prioritás 700, 1486
Privatizáció 54, 316, 319
Privát szféra 1902, 2129
Privilégium 527, 900, 2001
Procedúra 248, 1352, 1509, 2240
Prodzsekt 159, 858, 1364
Professzionális 8, 1897
Professzionálódik 1696
Professzionista 2437
Profi 2437
Profitábilis 1570
Profitál 31, 634, 2586
Profizmus 2437
Progloida 1496
Prognosztizál 497, 511
Prognózis 1299, 1845
Program 285
Projekt 159, 858, 1364
Prominens 1037, 1310, 1520
Propeller 1763
Prosperál 1143, 2444
Prosperitás 1719
Proszcéniumpáholy 2076
Prosztata 13, 650, 1190
Protestál 408, 482, 1191
Protokoll 1512, 1577
Protoplanetáris 2486
Provincia 1065
Provincializmus 1062
Provokatív 2560
Provokál 1316
Proxy 927, 934
Prófécia 1046, 1845
Prognosztizál 2421
Prókátor 1954
Pszalmodizáló 2564
Pszichopata 1976
Pszíche 1957
Publicitás 1760
Publikál 1072, 1521, 2422
Publikum 332
Publikus 332, 1627, 1853
Pulmonológia 167
Pulzus 1104, 1222
Pupilla 1174
Puritán 1093

Racionális 1936, 2371
Racionalitás 2371
Racionalizmus 2371
Radikalizálódott 57
Radikalizmus 2369
Radikális 56, 2511
Random 1524, 1699, 1825, 2359, 2469
Ráció 73, 229
Rákkendrol 267
Ráoktrojál 1629)
Ráta 39, 403, 417, 429, 483, 715
Reagál 954
Realitás 787, 1834
Realizál 132, 583, 905, 1202
Realizmus 2346
Reanimál 1975
Reális 2576
Reál szféra 290
Recenzió 1544, 2447
Recesszió 1435
Recitál 434
Redukál 2253
Redundancia 1111
Referál 211, 402
Reflektor 1945, 2118
Regenerálódik 1994
Regionális 298, 532
Regisztrációs információ 1643
Regisztrál 46, 904
Regisztrálj! 687, 1015, 1432
Regisztrálás 1015
Regnál 33, 353, 360, 648, 702, 718
Rehabilitál 1897
Rekord 28, 591, 1492
Rekvizítumok 1917
Relatív 1281, 1303, 1560, 1899
Relatíve 626
Relatívizálás 872
Relatívizmus 2349
Relaxál 21
Reláció 1322, 2073
Relevancia 558, 901, 1812

Releváns 154, 188, 1042, 1135
Relikvia 1306
Relikviák 171
Remasterelt 1653
Remittáns 836
Renovál 354
Rentábilis 1317, 1399, 1660, 2443
Repatriáció 1680, 1878
Repertoár 798, 1473
Reprezentatív 502, 1328, 1500, 1661, 2121
Reprodukál 590, 2498
Reputáció 663, 2534
Reputációs költség 2509
Respektál 1385, 1811
Restancia 1747, 2102
Restaurál 685
Reszkíroz 1617, 1762
Retina 1029, 1149
Retorika 1243, 1549
Retorikus 2386
Retro 561
Retrospektív 40, 2140
Reveláció 98, 1340, 1773, 2504
Revideál 751
Revízió 1603
Revolúció 2581
Rezervál 293
Rezerváltat 293
Rezidencia 1293
Rezidens 29, 2276
Rezignáció 2079
Rezignált 2170
Rezisztencia 2178
Rezisztens 29, 2311
Rezonancia 1408
Rezonábilis 384
Rezonál 1895, 2179
Rezümé 990
Régió 345, 869
Rigorózus 1942, 2074
Ritmus 1103, 1439, 1765, 2192, 2510
Rituálé 173
Rituális 172
Rivalizáció 494, 554
Rivalizál 842, 1704, 2212
Rivalizáló 2591
Rivalizáltunk 515
Rivális 436, 455, 842
Rizikó 224, 404, 418
Rítus 150
Románc 2067
Rotál 2414
Royalista 2052
Rutin 1445

Sale 52, 296
Segít a tüneteken 362
Sematikus 2194
Septichor 707
Séf 1924
Show 296
Síel 365, 1250
Síelés 1250
Skandalum 2137, 2582
Skicc 1405
Skrofula 2054
Skrupulus 679, 1720
Slam poerty 1462
Sorjáznak 133
Spa 769
Spanyolba megy 342
Specialista 368, 371
Specialitás 371, 1109, 1557
Specializálódás 2455
Specializálódott 1479
Speciális 237, 371, 373, 547, 1012, 1431
Specifikáció 1667
Specifikus 1034
Specifikus konfiguráció 2470
Spektrális 2490
Spektrum 2483, 2490
Spicli 2072
Spirituális 2063, 2316
Spleen 1930
Spontán 765, 2467
Spray 1061
Spré 18
Sprézik 1209
Stabil 419
Stabilitás 2545
Stabilizáció 569, 1692
Stagnál 84
Stacionárius 1059
Statárium 1969
Stáb 1314
Stáció 60
Státus 788, 2263
Státusz 2263

Stratéga 2445
Stratégia 1257
Strazzista 2006
Stroke 850
Stróman 1992
Struktúra 2479

Szabotál 1279
Szakramentum 327
Szakrális 1800
Szalutál 1272
Szanatórium 66
Szankció 883
Szankcionál 487
Szarkasztikus 1580
Szarkazmus 2149
Szatíra 2197
Szatírikus 1938
Szcéna 1841ççΠ
Szedálni 1693
Szegmens 6, 644, 711, 959
Szegregál 617, 1140
Szekció 311
Szektor 2542
Szekvencia 1879
Szelekció 2283
Szelektál 1274
Szelektáltan 385
Szelektív 273, 562, 1016
Szelfi (*Selfi*) 565
Szentencia 1223
Szentimentalizmus 1780
Szenzibilizál 380
Szeparátizmus 1459
Szervilitás 537
Szervilizmus 1064
Szervíroz 2027
Szett 1972
Szexi 1996
Szexualizáló 1513
Szexuális 1511
Szezonális 411, 1771
Szétosszák 1381
Szféra 2165
Szignál 1214, 1292
Szignifikáns 305, 937, 938, 975, 2562
Szignó 1446
Sziluett 283
Szimbiózis 1697
Szimbolikus 2309, 2507
Szimbolizál 2255
Szimbólum 440, 1157, 2182, 2314
Szimmetrikus 684
Szimpatikus 93, 1236, 1588, 1721
Szimpátia 2055
Szimplán 1472
Szimplifikáltan 1430
Szimptóma 147
Szimulál 2473
Szinapszis 1833
Szindróma 1940
Szingularitás 1006
Szinoníma 479, 784, 1342
Szinopszis 598
Szintetikus 1204
Szintetizál 1217, 2355
Szintétikus 268, 2261
Szintézis 1219
Szisztematikus 280
Szisztéma 1772
Szitálás 386, 772
Szituáció 49, 1008, 1050, 1186, 1457, 1519
Szívinfarktus 103, 112
Szkennel 301, 2583
Szkepticizmus 791, 997, 2141
Szkepszis 2383
Szkeptikus 20, 375, 1159
Szklerotikus 2416
Szlógen 1455
Szocializálódás 1110
Szocializálódás 1727
Szocializálódtunk 1558
Szofisztikált 1390, 1527
Szolid 2597
Szolidaritás 2117
Szordínó 2023
Szori 1210
Szortíroz 2252
Szólista 1069
Szplín 1930
Szponzor 88, 714, 822, 1221
Szponzorál 1460
Sztereotip 2419
Sztereotipikus 2419
Sztereotípia 1977, 2190, 2430
Sztori 1210
Sztráda 42, 70, 108, 123

Sztrók 14, 51, 122, 647, 708, 710, 850, 1304
Szubjektív 1187
Szubszidiaritás 361, 480, 1105
Szubsztancia 391
Szubsztrátum 2561
Szubvencionált 2274
Szuggesztív 1746
Szuperszónikus 1248
Szupranacionális 2340
Szupremáció 602
Szuterén 781
Szuverén 781, 1688
Szuverenitás 571, 819, 940, 1031, 1529, 2108
Szuverenizmus 2111
Szüzsé 1414, 1801
Szűrreális 2128

Tabella 423
Tabetikusan (jár) 2014
Taksál 2086
Tálentum 1687, 1757
Teátrális 1953, 2198
Technokratizálódott 2501
Technológiai struktúra 2479
Technoszignatúra 2478
Tegnapi napon 1337
Telemedicina 1573
Teleszkóp 592, 1522
Tematika 1465, 1480, 1640
Tematizál 929, 1642, 2415
Temperamentum 2595
Tempó 410, 2273
Tendál 518
Tendencia 148, 314, 416, 699, 1018, 1047, 1233, 1644
Tendenciózus 574
Tender 294, 306
Teorétikus 310
Teória 309, 2391
Terápia 64, 1594, 2207
Terapeuta 677, 678, 681, 1128, 2265
Természetesen, hogy 364
Termikus stabilitás 2487
Terminológia 2095
Territoriális 832
Territórium 600, 2381
Textúra 2323
Téma 1640
Tézis 786, 2119
Thermal spa 7, 67
Tipikus 2489
Tipikus profil 2489
Titulál 944
Tolerancia 1258
Tolerál 971, 1311
Toleráns 63
Topik 2453
Toposz 1880
Tortúra 1222
Totalitárius 2180
Totális 2164
Totálisan 437, 1626
Tónus 2191
Tószt 1477
Tradícionális 5, 145, 196, 1225, 1409
Tradíció 1401, 1744
Trailer 621
Traktál 1246
Transzcendens 776
Transzformálódik 1912
Transzparens 1388, 1821
Transzplantáció 150
Transzponál 1011
Tranzakció 292, 1424, 2096
Tranzit 1889
Trauma 363, 1023, 1416, 1502, 2134
Traumatikus 2142
Traumatizál 2134
Trend 22, 978, 2217
Triumvirátus 2551
Triviális 2461
Tumor 814
Tumultus 218, 853
Turbulencia 693, 1591, 2018, 2529
Túra 1222

Ultimátum 1933
Uniformis 250, 987, 1409
Uniformizál 2043
Unikális 508, 995, 1507, 1536, 2398
Unikornis 1950
Univerzum 155, 695, 811, 914, 1056, 1074, 1124, 2481
Urbanizálódik 1249
Urgencia 2506
Uszkve 1412, 2405

Úgy fogalmazott 137, 1410, 2321
Úvé 1208

Vacillál 32, 947, 2123
Vakáció 1291
Vakcináció 801
Vakcína 387, 757, 1213
Vakcínázás 1440, 1592
Valószínűleg, hogy 364
Variáció 1180
Variáns 840
Vákuum 2082, 2528
Vátesz 2435
Vegetál 1280
Vegzál 451, 1347
Vehemencia 1193, 2417
Verbalizálják 2502
Verbális 235
Verbúvál 1790
Verniszázs 1530
Vertikális 755
Verzió 30, 973, 1107, 2098
Vibráció 2031
Vindikál 509, 911, 2085
Virtuális 1735, 2112
Visszaaludni 624, 960
Visszanézni 622, 623, 960
Vitalitás 2342
Vizionál 1229
Vizionárius 1028
Vizualizál 597
Vizuális 1315, 1716
Virtigli 1673, 2147
Vírus, aki... 1203
Vitalitás 2181
Vízió 245, 2245
Vokalista 1563, 1884
Vokál 1554
Vokálozzon 1610
Voks 841, 1600
Voksol 37, 126, 193
Voksolás 266, 1228
Vulgáris 1916
Vulkanológia 2448
Vulkán 79, 1265

Wellness 87, 95, 125, 649
Workshop 1645

Zóna 1266

ORSZÁGOK, TÁJAK, EMBEREK

Darai Hajnalka (1987–2019):

Az ókori kultúra és a brit gyarmatosítás hatásai a mai Indiában[371]

1. Bevezetés

India az egyik legnagyobb történelmi múlttal rendelkező kultúra birtokosa, hordozója, és ennek ma is nyilvánvaló, látható jelei vannak. Az indiai emberek mentalitása, életfelfogása az ókorban lefektetett szabályokon nyugszik még a XXI. században is. Emellett viszont – mivel India a világ második[372] legnagyobb népességű állama – nem mehetünk el szó nélkül, és fel kell készülnünk rá, hogy az ország tanulmányozása közben további kérdésekkel, meglepő összefüggésekkel és váratlan fordulatokkal szembesülünk, valamint az egész világ számára szolgáló tanulságokat vonhatunk le. Ezért mutatkozott igen izgalmasnak a szakdolgozatom témájának választott tárgykör.

Azért választottam tehát e távoli, izgalmas országot közelebbi vizsgálat tárgyául, hogy megpróbálkozzam úgy bemutatni e csodálatra méltó kultúra kevésbé ismert összetevőit, összefüggéseit, hogy magyarázattal szolgáljak a híradásokban szereplő jelenségek hátteréről, oszlassam a felszínes híreszteléseből származó előítéleteket, tévedéseket. És valamennyire megmutassam, valójában milyen ország India. Nem valamiféle meggyőzés a célja a kutatásomnak India nagyszerűségére vonatkozóan, hanem a tények tudományos igényű feltárása, ismertetése és e szubkontinens iránt az érdeklődés felkeltése.

Az indiai kultúra iránti vonzalmam egy magyarországi kis faluba, Somogyvámosra történt kirándulás során kezdődött. A Krisna-völgy néven elhíresült helyen hindu hit szerint élő emberek laknak. Elkápráztatott a hely varázsa, a sokszínű épületek, ruhák, és az emberek felfogása az életről. Az ott élők önfenntartásra törekedve, saját maguk állítják elő az alapvető táplálékokat, saját iskolát üzemeltetnek, s egy zárt közösséget formálnak.

Azóta foglalkoztat a kérdés, hogy mi az összefüggés a mai modern India és az ókori, a történelemkönyvekben olvasható kultúrája között. Ebbéli kutatási 'előmenetelemhez' pedig nagyban hozzájárult még egy németországi látogatásom is, minek során megismerkedhettem olyan indiai filmekkel, melyeket Magyarországon akkor csak kevesen ismertek és néztek. A 'bollywoodi' filmgyár ma már sokkal több filmet készít, mint a jóval ismertebb hollywoodi, de ezek egyelőre a világ csekély részét hódították meg, valószínű a jellegzetes, csak Indiára jellemző képi világ és mondanivaló miatt. Engem viszont egyből megragadtak e filmek, és érdekelni kezdett kulturális hátterük.

Még egy fontos momentum az életemből, hogy szembesülhettem egy indiai ember szokásaival, amikor sikerült összebarátkoznom krakkói tanulmányutam során egy ott tanuló fiatalemberrel, akivel többször hosszasan társalogtunk különböző témákról.

Mindebből látszik, hogy véletlenszerűen ugyan, de valamilyen módon elég sokszor megjelent életemben az indiai kultúra, és ez vezetett el ahhoz, hogy a szakdolgozatomat is ebből a témából írjam. Természetesen jelenleg még én is a kezdeti fázisában járok e hatalmas, összetett kultúra megismerésének, tudatában a vele való behatóbb foglalkozás nehézségeinek,

---

[371] A Kodolányi János Egyetem Társadalomtudományi Tanszékén 2009-ben Nemzetközi kapcsolatok szakon megvédett szakdolgozat. Konzulens Nagyné Dr. Rózsa Erzsébet.

[372] Ámde a korábbi Indiából kivált két iszlám országgal, Pakisztánnal és Bangladessel együtt már 100 millió lakossal túlszárnyalják Kínát. (Azóta India egyedül is a világ legnépesebb országává vált. – *A szerk.*)

de ha nem is tudom teljes mértékben összefoglalni ebben a keretben, remélem, hogy amit róla leírok, az kicsiny részeként is jól fogja tükrözni az indiai kultúra egészét. Hiszen aki ott él, az sem ismerhet ilyen nagy országból és sokrétű kultúrából minden kis momentumot, de ő az érzéseire, belső jellemére hagyatkozhat, a születésével örökölt közösség jellegzetességekre alapozva. Ugyanakkor reménykedem, hogy ha e rövid dolgozatban csak a töredékét tudom is feltárni az Indiáról felfedezhetőknek, az mind része lehet egy képzeletbeli utazásnak abba a világba, és minden új információ érdekes és egyben furcsa lesz mindnyájunk számára, akik nem ott élünk.

Kutatásom célja, hogy felfedjem, mennyiben határozzák meg még ma is az emberek mindennapjait a különböző történelmi folyamatokban kialakult és máig továbbélő értékek és a vallás miként közvetíti ezeket feléjük. Ezeket különböző témakörök tárgyalása során fogom kifejteni. Előbb egy rövid, tömör történelmi és vallási áttekintést adok India életéről, az utána következő fejezetekben pedig olyan, a mai modern életükhöz vezető témákat fogok tárgyalni, mint a függetlenségi harc tanulságainak folytatódása a külpolitika, a kormányzat vagy éppen az emberek mindennapjaiban.

2. Történelmi áttekintés

2.1 Harappai civilizáció

India mai létének tanulmányozásához először is szükséges tisztában lenni néhány történelmi adattal, amelyek nagyban befolyásolták az ország, vagyis eleinte az ottani államok közösségének alakulását. Azt nem kívánom részletesebben kifejteni, hogy maga az Indiai-félsziget hogyan alakult ki a földtörténet során, inkább az emberiség megjelenése, működése kérdéskörével foglalkoznék azon a területen.

A legelső olyan konkrét nyomokat, miszerint ember járhatott azon a vidéken, az i. e. 7. évezredre[373] teszik a kutatók. Az utána következő időszakról is maradtak emlékek a régészeti feltárások alapján. Ezek néhol vadászattal, halászattal való foglalkozásról, néhol földművelő, állattartó életmódról árulkodnak.[374] A félsziget területe már akkor megosztott volt.

Az első, tömegesen megjelenő települések, és maga az Indus-völgyi civilizáció kezdetének az i. e. 4. évezredet[375] határozták meg. A más néven harappai civilizációra (1. melléklet) a kő, a réz, az agyag használata, földművelő, állattenyésztő életmód, fazekasság és kereskedelem volt jellemző.[376]

2.2 Az indo-árják megjelenése

Egy új fejezet a szubkontinens életében a katonai hódító indo-árják megjelenésével kezdődött el, ami az őslakosok életmódjára és kultúrájára nagy hatást gyakorolt. A két nép keveredésével jött létre a ma ismert hindu kultúra, amelyre a későbbiekben hatással voltak a történelmi események, mégis alapjaiban ugyanolyannak megmaradt. Számos újítást hoztak be az ország, vagyis a törzsszövetségek életébe ebben az időszakban (i. e 2. évezredtől) mind a gazdaság, mind a vallási és a mindennapi élet tekintetében.

Kulturális szempontból fontos megemlíteni a szanszkrit nyelv megjelenését és a Védákat, amelyek a vallási szertartásokról, imákról, szent énekeikről, áldozati varázsigéikről tartalmaznak leírást. Gazdasági szempontból pedig fontos újítás a ló megjelenése, ugyanis az

[373] Nem beszélünk itt az emberré válásról sem, illetve az előemberi, ősemberi korszakokról sem.
[374] Antonova – Bongard-Levin – Kotovszkij, 1981, 12.
[375] Puskás, 1984, 12.
[376] Tenigl-Takács, 1997, 21-26. térkép.

árja nép lovas nomád közösség volt. Ez a népcsoport hozta be a pásztorkodást is Indiába, amely sokáig a vagyon alapját is jelentette. Illetve tovább fejlődött a kézművesség, és a vaseszközök használatával új mesterségek alakultak ki. Ekkor még két társadalmi rend volt: az előkelő harcosok (ksatra) és a szabad köznép (vis).[377]

Mielőtt azonban tovább indulnánk az időben, meg kell említenem három, kulturális szempontból fontos elemet. Az első a kasztrendszer, amelyről a későbbiekben még lesz szó, de mivel erre az időszakra tehető a kialakulása, ezért itt is említést teszek róla. A kaszt nem indiai kifejezés, a portugál „casta" szóból származik, amely fajt, fajtát jelent. Ezeket a társadalmi csoportokat Indiában varna (szín) vagy dzsáti (születés) fogalmakkal illetik.[378] Az első szint az énekmondók és áldozópapok csoportjaiból jött létre, ez a papi (bráhmana) réteg, amely később annyira felemelkedett, hogy az állami vezetésbe is beleszólása volt. A második csoport a nemesi (ksatrija) rend az ősi törzsi arisztokráciából alakult ki és a harcosok csoportját alkotta. A harmadik kaszt a szabad köznép (vaisja), tulajdonképp a dolgozók csoportja. A negyedik kaszt pedig a súdra rend, amelynek tagjai a felsőbb kasztok szolgálatában álltak, ők végezték el a tisztátalan munkákat. Azt viszont fontos megemlíteni, hogy nem okozott gondot a tagoltság elfogadása az emberek között, hiszen szent törvényként, dharmaként végezték a feladatukat.[379]

Ez a társadalmi rend azonban alapjaiban megváltoztatta az eredeti védikus világszemléletet és a brahmanista kultúra[380] kialakulásához vezetett. Megszűnt a közvetlen kapcsolat az istenek és az emberek között, túlritualizált áldozatbemutatások alakultak ki a papi réteg vezetésével. A középpontba Brahman került, és az eddigiektől eltérő irodalmi alkotások, eposzok születtek ebben az időszakban (Mahábhárata, Rámájana). Itt beszélhetünk a tudományos gondolkodás kezdetéről is (tankönyvek, törvénykönyvek, etikai kódexek).[381]

Még egy fontos említésre méltó momentum, amely tulajdonképpen a félszigeten alapvető vallás megváltozása miatt alakult ki, az új vallások megjelenése. Az ádzsívikizmus volt az első, amely bírálta a papi rend felsőbbrendűségét és az emberek szellemi egyenjogúságát hirdette. Majd a dzsainizmus és buddhizmus ma is élő formája is ennek a folyamatnak köszönheti kialakulását.[382]

2.3 Hódítások és az ország egységesítése, a Gupta Birodalom

A következő fontos esemény a szubkontinens életében, amely hatással volt a kultúra alakulására, a külföldi hódítók megjelenése. A perzsák, majd Nagy Sándor győzelmeinek sora északnyugaton világossá tette, hogy az indiaiak vereségének egyik fő oka a belső viszály, az egység hiánya. A külső ellenséggel vívott harcok a helyi uralkodókat arra kényszerítették, hogy egyesítsék erőfeszítéseiket.[383]

Ebben az időszakban a Nanda-dinasztia uralkodott Magadhában, Észak-India egyik legjelentősebb államában. Ezt az uralmat Csandragupta Maurja döntötte meg, aki Nagy Sándor helyőrségeinek kiszorításával szilárdította meg a hatalmát, létrehozva az első egységes indiai birodalmat.[384]

A dinasztia harmadik uralkodója, a legjelentősebb császárként számon tartott Asóka (Kr. e. 268–231), aki terjeszkedési politikájával elérte a Maurja-birodalom legnagyobb kiterjedését

[377] Tenigl-Takács, 1997, 27-32.
[378] Antonova – Bongard-Levin – Kotovszkij, 1981, 33-34.
[379] Tenigl-Takács, 1997, 39-42. Talán a későbbi európai hivatásrendiséghez lehetne hasonlítani beosztásuk elfogadását.
[380] Tenigl-Takács, 1997, 43-46.
[381] Antonova – Bongard-Levin – Kotovszkij, 1981, 42-43.
[382] Tenigl-Takács, 1997, 47-52.
[383] Antonova – Bongard-Levin – Kotovszkij, 1981, 49-51.
[384] Antonova – Bongard-Levin – Kotovszkij, 1981, 51-53.

(2. melléklet). Szervezett közigazgatás, faluközösségi termelés, fejlődő kézműipar és kereskedelem, és buddhista vallási alapok jellemezték ebben az időszakban a birodalmat.[385]

A dél-indiai területekről kevesebb forrás maradt ránk. Ami a témánk tárgyalása szempontjából fontos, hogy a kereszténység – amely az északi területekre csak a brit befolyással jelenik majd meg – igen korán, az 1. században behatolt India déli részeire.[386] Összefügghet ezzel, hogy az eredeti békés őslakosság jelentős része ide húzódott vissza még annakidején az árja hódítás elől.

A következő dinasztia, amelyet fontos megemlíteni, a Gupta dinasztia (317–467).[387] A második uralkodónak, Szamudraguptának a déli hódításai jelentős bővítést eredményeztek az ország területében, s újra egységes birodalom alakult ki (3. melléklet). A tudomány és a művészet fejlődése új lendületet vett, tudományos központokat, egyetemeket alapítottak az ismeretek bővítése céljából. Veszélyt jelentett azonban az egységre a fehér vagy eftalita hunok betörése az országba. Az utolsó Gupta uralkodó, Szkandagupta jelentős sikereket ért el a feltartóztatásukban, halála után azonban a dinasztia hatalma meggyengült és részben ennek, részben a hun hódításnak köszönhetően a birodalom kis királyságokra esett szét.[388]

2.4 Mogulok és maráthák

A 7–9. századra, Dél-Indiában a Csólák[389] térhódítása volt a jellemző, akik tartósan az uralmuk alatt tartották a terület nagy részét, illetve a birodalom kulturális és szellemi virágkora is nekik köszönhető.

Északon a kor nagy eseményének az iszlám hódítások számítottak. A hadjáratok sikerességét mutatja, hogy a 13. századra az Indus és Gangesz völgyén túl egészen a Bengáli öbölig kiterjedő terület állt a hódítók fennhatósága alatt, megalapítva ezzel a Delhi Szultanátust[390] (4. melléklet), amely tovább terjeszkedve próbálta rákényszeríteni az ott élő emberekre az iszlám vallást.

Állandó fenyegetést jelentett ugyanakkor a mongol törzsek betörése, akik a meghódított területeken uralkodtak és egyre terjeszkedtek. Az első mogul[391] (mongol „vitéz”) uralkodó, Bábur végül eljutott Delhiig. Nagy felkelések törtek ki a legyőzött népek (pl. afgánok) között és magában a dinasztiában is. A hatalmat végül Nagy Akbar uralkodói bölcsességével lehetett visszaállítani, aki az államapparátus átszervezésével, új adórendszer bevezetésével és a művészetek, kultúra fejlődésének ösztönzésével visszaállította a rendet a birodalomban (5. melléklet).

A XVIII. század elejére a Mogul fennhatóság szinte az egész félszigetre kiterjedt, miközben portugál, holland, francia és angol flották uralták a tengert. A mogul hadsereg a maráthákkal – akik a mai Mahárástra állam területén éltek – folytatott folyamatos harcokban elgyengült, a hindu nép elszegényedett és egyre több vallási felkelés volt kibontakozóban (szikh háborúk) (6. melléklet).

Ezek együttes hatására a birodalom felbomlott.[392] Bengália a függetlenségért harcolt és más államok is csatlakoztak hozzá. A mogul utódállamokra pedig a marátha birodalom tette rá a kezét, amely hatalom egészen az angol befolyás kezdetéig fennállt (7. melléklet).

---

[385] Tenigl-Takács, 1997, 65-70.
[386] Antonova – Bongard-Levin – Kotovszkij, 1981, 66-67.
[387] Tenigl-Takács, 1997, 89-94.
[388] Tenigl-Takács, 1997, 95-98.
[389] Antonova – Bongard-Levin – Kotovszkij, 1981, 148-149.
[390] Antonova – Bongard-Levin – Kotovszkij, 1981, 159-169.
[391] Tenigl-Takács, 1997, 211-216.
[392] Tenigl-Takács, 1997, 243-248.

2.5 A brit gyarmatosítás

1498-ban fedezte fel a portugál Vasco da Gama az Indiába vezető tengeri utat, s hamar kikötővárosokat, kereskedő-telepeket hoztak létre a félsziget nyugati partján. Azonban a portugál haderő meggyengült, s ennek következtében angol és holland gyarmatosítók tették rá a kezüket a területekre, három kikötőt hagyva a portugáloknak.

Holland és angol Kelet-Indiai Társaság is alakult abból a célból, hogy kihasználják az Indiai-félsziget természet adta lehetőségeit, és kereskedő-telepeket, manufaktúrákat hoztak létre. Mindazonáltal az angol társaság azzal az előnnyel rendelkezett a francia és a holland szervezetekkel szemben, hogy a király rendkívüli kiváltságokat adott a gyarmatosító angoloknak, és ennek következtében tovább már nem függtek az állami döntésektől.

Az angolok első sikeres győzelme Bengália megszerzése,[393] amely India egyik leggazdagabb tartománya volt. Majd lassan a félsziget egésze meghódításra került, utoljára Marátha és Pandzsáb maradt.[394] A gyarmatosítással együtt járt az ország fejlődése is, a közlekedés, oktatás, törvénykezés és a közigazgatás fejlesztése.

Az eltérő hagyományok és vallási szokások miatt azonban állandó lázongások jellemezték az ország életét (8. melléklet). A függetlenségi törekvések első jele 1885-ben a Kongresszus Párt megalakulása volt, majd ellenpólusként 1906-ban létrejött a Muszlim Liga is. Eltérő elképzelésük volt a függetlenedésről, azonban végül 1947-ben a britek terve (Mountbatten-terv) valósult meg két állam megalakulásával, az Indiai Unióval és Nyugat- és Kelet-Pakisztánnal. (9. melléklet).

2.6 A független India

A független India a Brit Nemzetközösség tagja lesz, demokratikus rendszert tart fenn a vallási, faji, vagyoni különbségek ellenére is. A választásokon egyre több párt indul, a két legnagyobb ezek közül a Kongresszus Párt és a Bharatiya Dzsanata Párt. Az alkotmányban lefektetett államforma szövetségi köztársaság, a parlament kétkamarás (Lok Szabha = Nép Háza, Alsóház és Radzsia Szabha = Államok Háza vagy Tanácsa), a miniszterelnök kormányoz, az államfőnek csak névleges szerepe van.

3. Hinduizmus

3.1 Alapvető jellemzői

Indiát az évezredek során több vallási és kulturális hatás érte, ami lehetővé tette, hogy több hivatalos vallás jöjjön létre, illetve hogy a legnagyobb lélekszámú hit, a hinduizmus is több formában, hasonló alapelvekkel ugyan, de ne egységesen alakuljon ki. A 2001-es népszámlálás alapján az ország vallási megoszlása a következő: hindu 80,5%, muszlim 13,4%, keresztény 2,3 %, szikh 1,9 %.[395]

E különböző vallások a történelem során folyamatosan hatással voltak a hinduizmusra, amely kész volt befogadni az új, modernizáló hatásokat úgy, hogy közben a vallás alapjait megtartották. A különböző felekezetek ugyanazt a világnézetet vallják, csupán a kifejezés és átélés formái között mutatkozik meg különbség. Ennek a vallás alapjául szolgáló elvnek a neve: Szanátana Dharma (az örök törvény).[396] „Bármilyen úton indulnak, hozzám jutnak az

[393] Tenigl-Takács, 1997, 269-275.
[394] Antonova – Bongard-Levin – Kotovszkij, 1981, 211-241.
[395] https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/in.html
[396] Baktay, 2003, 7.

emberek."[397] Ezért is szokták a legsokszínűbb vallásnak nevezni az öt világvallás közül, hiszen a vallási életnek a földön kialakult csaknem valamennyi megjelenési formáját felöleli.[398]

Ezt a vallást, a hinduizmuson kívül, amely földrajzi fogalomból származik: az Indus folyó nevéből képzett szó, a szubkontinens lakóinak jelölésére,[399] bráhmanizmus (bráhmanák mint papok elfogadása) névvel is szokták illetni, amely azonban nem teljes egészében fedi a fogalmat. Sir Alfred Lyall példája nyomán a hinduizmus úgy definiálható, mint *„az az autochton indiai, azaz saját talajon kialakult vallási-társadalmi rendszer, amelyhez a mai India lakosságának túlnyomó többsége tartozik, és amely magában foglalja mindazon rítusok, vallások, szokások, nézetek és mitológiai elképzelések összességét, amelyeket a szent könyvek és a bráhmanák előírásai közvetlenül vagy közvetve szentesítettek".*[400]

A hinduizmust nem egy személy alapította, mint sok más vallást, hanem az évszázadok során folyamatosan alakult ki, és hamar elérte a mai formáját, ami az élet minden területét behálózza. Glasenapp meghatározása nyomán, ez a vallás „nem ahhoz a kerthez hasonlít, amelyet egy ember tervszerűen hozott létre, és amelyet az utódai azután továbbfejlesztettek, illetve részben átalakítottak, mint a buddhizmus, a kereszténység, vagy az iszlám, hanem az őserdőhöz, amelynek vadul burjánzó sűrűjén különböző személyek igyekeztek időnként ösvények törésével úrrá lenni."[401]

Habár a vallás nem rendelkezik szilárdan rögzített dogmákkal, a valláson belüli választásokat a hitében, a világról alkotott képében, illetve az életmódban az egyénre bízza, mégis vannak bizonyos alaprendelkezések, amik mindenkire nézve általánosnak mondhatók. A világegyetemet rendezett egésznek tekintik, amely felett világtörvény uralkodik.[402] A dharma „az a szellemi alapelv vagy finom, átható erő, amely mindennek a mélyén rejlik, mindent fenntart, mindent azzá tesz, ami."[403] Ezt az ember szemszögéből olyan kötelességként kell felfogni, „mint a fonál, amely a gyöngysoron áthúzódik."[404] Ennél a hasonlatnál maradva, a nyaklánc gyöngyei pedig a tettekként (karma) értelmezhetők. A hindu emberek számára a lét akkor értelmes, ha ez a kettő összhangban van, tehát ha a tettekkel a végső cél felé haladnak.

Ezek alapján a hinduizmust, nemcsak mint vallást, hanem mint társadalmi rendszert is kell értelmezni. Ilyenformán a világegyetem rendje abban mutatkozik meg, hogy az élőlények származásuk következtében képességeik és kötelességeik tekintetében erősen különböznek egymástól.[405] Ezen elv alapján alakult ki a – történelmi részben már említett – kasztrendszer öt renddel, és azon belüli alcsoportokkal.

A tetteikben legnagyobb tisztaságot tartanak a legmagasabb csoportban elhelyezkedő *bráhmanák* (papi réteg) azzal a céllal, hogy életmódjukkal méltók legyenek az istenekkel való kapcsolattartásra. Enyhébb szabályok vonatkoznak a társadalmi rend őrzőire, a harcosok rendjére (*ksatriják*), akiknek feladatuk szempontjából fontos a fizikai erejük megőrzése, s ezért például rájuk nem kötelezőek olyan szigorú étkezési előírások, mint az első rendre. Alacsonyabb rend a dolgozók rendje (*vaisják*), akik saját erőből gondoskodnak a testük táplálásáról és az életszükségleteik kielégítéséről. E három varna tagjai különleges beavatás útján kerülnek a különböző csoportba, ezért „kétszer születetteknek" nevezik őket, és feljogosítja őket a Védák tanulmányozására.[406] Ebben a különleges jogban nem részesülnek a

[397] Krisna mondata: Bhagavad-gítá IV./11.
[398] Glasenapp, 1981, 70.
[399] Glasenapp, 1981, 13.
[400] Glasenapp, 1981, 14.
[401] Glasenapp, 1981, 16.
[402] Glasenapp, 1981, 17.
[403] Baktay, 2003, 16.
[404] Baktay, 2003, 17.
[405] Glasenapp, 1981, 19.
[406] Glasenapp, 1981, 20.

súdrák, a szolgálók, akiknek foglalkozásaik különbözőképpen vannak megítélve, értékelve. Míg a legalsó kaszt, az érinthetetlenek csoportja (*aszprisják*), akik tisztátalan mesterséget folytatnak. Ezen kívül a felfogásuk szerint a nem hinduk csoportja valamennyi hindunál alacsonyabban helyezkedik el.[407]

Indiában a kasztrendszer máig a társadalom gerincét alkotja, kialakulására több elmélet van. Louis Dumont szerint a védikus korszakban bekövetkezett bevándorlás időszakban a letelepedést és a társadalmi stabilizációt megteremtő társadalmi csoportok hierarchikusan különváltak.[408] Ezzel szemben vannak érvek a tudatos, érdekcsoportok szerinti különválás mellett is. Glasenapp – szellemesen – arra biztatja az európai embereket, fogadják el, hogy a kulturális élet kontinuitásáról gondoskodó hatalom nem mindenhol az állam és az egyház, másfajta szervezeti formákat is figyelembe kell vennünk.[409]

3.2 A hinduizmus korszakai

A következőkben a hinduizmus különböző korszakairól szólok, amelyeket annak alapján különítek el, hogy éppen abban a korszakban a vallást milyen kulturális hatások érték: *az árják előtti időszak, a védikus korszak, a klasszikus korszak és a hódítások, gyarmatosítás és függetlenség korszaka*. Eszerint az első vízválasztó az árják megjelenése volt, melynek nyomán kialakult a védikus és a klasszikus korszak, majd az iszlám uralom hatásáról kell beszélni, s végül a brit gyarmatosítás hatásáról. Mindezek a hatások valamennyire továbbfejlesztették, ám e korszakok alapjaiban nem változtatták meg a vallást, viszont elérték, hogy a benne megvalósult sokféle vallási forma és tartalom miatt az öt világvallás közül ezt tekinthetjük a legsokszínűbb vallásnak, mivel a vallási életnek a Földön kialakult csaknem valamennyi megjelenési jellegzetességéhez hasonlókkal rendelkezik.[410]

Az árják előtti időszak

Az első korszak valójában a bráhmanizmus előzményének tekintendő *árják előtti időszak*, azaz az Indus-völgyi vagy harappai civilizáció vallási jellegzetességeit jelenti,[411] amikről bár elég hiányos információink vannak, mégis a feltárt leletekből következtethetünk bizonyos összefüggésekre. A kutatások alapján a régészek az indiai és a sumér civilizáció hasonlóságára hívják fel a figyelmet. A feltárt települések száma 1980-ra meghaladta az ötszázat, ezekből azonban a saját korszakát meghaladó fejlettséggel csak 20-30 város rendelkezett. Ebből pedig azt lehet leszűrni, hogy az i. e. 4. évezredtől kezdve a társadalom sajátos alaptagoltsága és munkamegosztása a falvak és a városok között működött. Ezek szerint a mérnökien tervezett, és mindenféle higiéniás kívánalmat kielégítő, neolitikus nagyvárosok mellett kicsiny, földművelő közösségek által lakott települések is megtalálhatók voltak ott. A 3. évezred közepén új népesség vándorolt be a térségbe, akiknek a technikai újításaival lehetővé vált a földművelés elterjesztése az egész Indus-síkságon. Termeltek gabonaféléket, borsóféléket, gyapotot, illetve különböző déli gyümölcsöt. Az állattenyésztés is elterjedt volt, a különböző szarvasmarhafélék nagy népszerűségnek örvendtek, illetve az elefántábrázolások alapján az is feltételezhető, hogy az elefántot háziállatként kezelték.

Az így adódó alapvető szükségleteket egészítették ki használati és kultikus célú kerámiákkal, kőszerszámokkal, réz- és bronzbaltákkal, nyíl- és lándzsahegyekkel. Az ásatások

[407] 10. forrás 21. o.
[408] Dumont, 1966, 22-29.
[409] 10. forrás 22. o.
[410] Glasenapp, 1981, 70.
[411] Puskás, 1984, 10.

során előkerült tárgyak sokat elárulnak a használóik gazdagságáról – az anyag minőségével és a színvonalas tervezéssel jelentkezve. A gondos megtervezés nemcsak a tárgyakra és az épületekre, hanem a városokra is igaz volt.[412] Az akkori vallásosságra – majd a fejlődésének további szakaszaira is – kettősség jellemző. Egyrészt a népi vallásosság, másrészt a teologizált vallás kettőssége, amely folytonos kölcsönhatásban áll egymással.

Az első közösségekre a vallás és a mágia legősibb formái voltak jellemzőek, a természet erőinek és különleges tulajdonsággal felruházott tárgyaknak a tisztelete. A letelepedés folyománya volt a termékenység fogalmának megerősödése, melynek szimbóluma az anya, a Földanya és a termékenység istennők képében jelent meg, illetve az anyajogú társadalomkép is ennek a jele. Az ásatások során előkerült számos terrakotta anyaistennő-figura is ezt bizonyítja (Pl. a Zhob-völgyi anyaistennő-típusok sorozata). Ez a kultusz máig megmaradt, főleg Dél-Indiában a falusi istenek tiszteletében. Ahogy azonban a fogantatáshoz is kell egy atyai mag az embernél, a világ teremtéséért felelő Nagy Anya esetében sincs ez másképp, és társa a Teremtő. Innen származnak a phallikus szimbólumok. [413]

A férfi megjelenésével ragadható meg a vallás kikerülése a kizárólagos családi életből közösségi szintre, s ennek erősödése fokozatosan átalakította az Anya kultuszát. Rendszeresen és az egész közösség nevében áldozatokat mutattak be falusi szentélyeknél, s erre a feladatra külön tisztséget tartottak fenn, a papságot. A papok feladata lassan kibővült az istenek akaratának kinyilvánításával és a közösséggel való összehangolással, majd tudományos ismeretekkel, a földi és a csillagászati jelenségek vizsgálatával. Mindezek az ismeretek olyan hatalommal ruházták fel a papi réteget, amely által a közösség életének és a gazdasági tevékenységnek a fő meghatározójává vált, s egyhamar ez a rend rendelkezett a földdel és az ott lakó emberekkel. Később a férfielvű birodalmakban a központosított hatalmat is a papság gyakorolta, a főpap egyben a szakrális király is volt.[414]

Az előkerült pecsételők ábráinak elemzése során a kutatók sok olyan ismeretre tettek szert, amelyből következtetni lehet az akkori életmódra, ünnepekre, vallásra. A szent számok használata, a ciklikusság alapján kikövetkezhető évszakok és napfordulók, valamint a bolygóállások felismert szabályosságai, amelyek akár ünnepekre is utalhatnak. Több istennő, illetve isten esetében vélik felfedezni a korai Síva alakját az ábrázolásokon, illetve Durgához hasonló istenanyát. Az értelmezések során hasonlóságot véltek felfedezni az Indus-völgyi civilizáció kultúrája és Dél-India hinduizmusa között, amely megőrizte a nyelv és a kultúra folytonosságát. Az északi területeken az ide érkező árják ezt megakadályozták, asszimilálták őket, elvesztve nyelvi és etnikai identitásukat.[415]

A védikus korszak

Ezzel elérkeztünk a *védikus kor*hoz, amely az első sorsfordító ponttal köthető össze, az árják megérkezésével az i. e. 2. évezred elején északnyugat felől. Ez a pásztorharcosokból álló fiatal nép állandó harcok közepette meghódította India északnyugati részét, de valójában nemcsak hódítottak, hanem maguk is meghódoltak. Feladták addigi félnomád életmódjukat, a kultúrájuk és a társadalmi struktúrájuk is igazodni kényszerült az új körülményekhez. Vallásuk hasonlított a természeti népekéhez, azonban a szent énekeiket és áldozati mondásaikat szájhagyomány útján átörökítették, majd írásban is lerögzítették. És ezek a Kr. e. 1500–1000 között lejegyzett szent iratok lettek a Védák. És ezek a védikus könyvek szent szövegek

[412] Puskás, 1984, 12-14.
[413] Puskás, 1984, 20-22.
[414] Puskás, 1984, 21-27.
[415] Puskás, 1984, 27-40.

gyűjteményeiként a vallás fő forrásanyagát szolgáltatták, ahol a vallási nézeteik kifejezést nyertek.[416] Véda azt jelenti, hogy tudás: ősi vallási világnézet.

A legősibbnek tartott forrásanyag a Rigvéda (Himnuszok Tudása) vallási dalokat, varázsmondákat őriz és a legrégebbi 1028 himnusz gyűjteménye. A *himnuszok* a természeti erőket megszemélyesítő istenekhez szólnak, akik a természeti jelenségek megjelenített formái, mint a tűz isteséhez, Agnihoz intézett fohászok. „A Tűzistent magasztalom,/ áldozat bőkezű urát,/ a kincset osztó főpapot."[417] A teremtés himnusza szerint pedig a teremtés az ember számára titok, de a rendet meg kell tartani.

Az Ég és a Föld isteneinek kettősén kívül kialakult a Levegőég fogalmának megjelenésével a „Három Világ" képzete. Ezek közül a legfőbb istencsoport az Ég istenei, irányítójuk Varuna, akinek akaratát fivére, Mitra közvetítette az emberek felé.[418] „Ó Aditják, oltalmatokra vágyom,/ Arjaman, vigaszt a veszedelemben,/ vezérléstekkel, Mitra és Varuna,/ kerüljem el a balsors cselvetését."[419] Indra, a vihar és mennydörgés istene, az árja harcost szimbolizálja, később mint a harciasság példaképe volt jelen. A természeti jelenségeken kívül a világi tevékenységek és intézmények védelmezői és etikai tulajdonságok megtestesítői is a védikus hitvilág részét képezik. Így az előbb említett Varuna az eskü és a büntetés isteneként jelenik meg.[420]

A Véda-gyűjtemény másik három eleme: a Számavéda (Dalok Tudása), a Jadzsurvéda (Varázsigék Tudása) és Atharvavéda (Tűzáldozat Tudása).[421] Azaz Jadzsurvéda áldozati formulák gyűjteménye, a Számavéda a szertartásokat kísérő énekek gyűjteménye és az Atharvavéda régi varázsénekek gyűjteménye.

Az i. e. 1. évezredben az árják előrenyomultak az Indiai-félsziget belsejébe, és ott uralkodó rétegként telepedtek le az őslakosok között. A kasztrendszer kialakulása erre az időszakra tehető, amikor a bráhmanák hatalma egyre erősödött, s hamar monopolhelyzetre tettek szert. Ennek eredménye lett az indiai vallás *bráhmanizmus*ként való emlegetése.[422]

A tudós bráhmanák a Védák tanulmányozása során hosszas fejtegetésekbe bocsátkoztak az egyes szertartások kapcsán, saját irodalmat kialakítva ezzel. Ezekben az úgynevezett bráhmanákban (Kr. e. 900–700) írtak a szertartások keletkezéséről, lebonyolításukról és értelmükről, mintegy a Védákat magyarázva. Benne a szellem (atman) és a látható világ (prána) különbségét magyarázva a mindenséget csak látszatnak mondják, mert igazán csak a szellem létezik, amely tiszta élettel megmenekül a látszatvilág keservétől, a lélekvándorlás gyötrelmeitől, s megtisztulva végigmegy a mindenség gyűrűjén (szanszára) és egyesül az egyetlen magában való ős-létezővel, brahmannal.

Ezen kívül Upanisádokban („titkos tanok," Kr. e. 1000) is kifejezték gondolataikat az áldozati szövegekhez hozzáfűzve vagy beléjük ágyazva.[423] Eszerint az emberben benne van az abszolútum, mert a természetvizsgálat után még marad valami megismerhetetlen, megfoghatatlan, ami vagyunk. A megváltás olyan felszabadulás (móksa), amikor tudatosul az emberben az Abszolútummal való azonossága: „Brahman vagyok". Megszűnik, látszattá válik az egyedi, testi lét és annak fájdalmai, megszűnik alany és tárgy, én és nem én különbsége, megszűnnek az emberen kívüli tárgyak iránti vágyak, s vágytalan nem lesznek lélekvándorlásra kényszerítő tettek.

---

[416] Glasenapp, 1981, 33.
[417] Rigvéda I. 1. Szabó Lőrinc fordítása, lásd *Szanszkrit líra*, 1988.
[418] Tenigl-Takács, 1997, 33.
[419] Rigvéda II. 27. Szabó Lőrinc fordítása. lásd *Szanszkrit líra,* 1988.
[420] Glasenapp, 1981, 33.
[421] Puskás, 1984, 38.
[422] Glasenapp, 1981, 34-35.
[423] Glasenapp, 1981, 35-36.

A klasszikus korszak

A védikus korszak végétől kezdődő időszakot, amikor a különböző vallásáramlatok összefonódásából kialakul a hinduizmus, *klasszikus korszak*nak nevezi Glasenapp.[424] Ebben az időszakban beszélhetünk a vallás egyeduralmának megrendüléséről a félszigeten, és új vallási formák (buddhizmus, dzsáinizmus) kialakulásáról.

A Kr. e. 6. századtól a kasztrendszer elnyomása alatt szenvedők között jött létre a *buddhizmus*, és a Kr. e. 4–5. században szemben állt a brahmanizmussal. Hívei a szenvedésből kiutat az élettől való elfordulásban látták. A buddha szó jelentése, aki felébredt, aki tudását önmaga szerezte. Ami a vágyak elfojtását és a megsemmisülés utáni teljes feloldódást jelenti öt alaptörvény betartása által, hogy nem szabad állatot, embert ölni, nem szabad más tulajdonát elvenni, tartózkodni kell más asszonyától, nem szabad hazudni, óvakodni kell a bor fogyasztásától. Ennél is szigorúbb a buddhista szerzetesek élete, akik ezenfelül vagyontalanul és szűzen élnek. A szenvedés leküzdése megszabadít az újfokozatú újjászületéstől is. A buddhizmus a városi alsóbb néprétegek közt terjedt, támadva a brahmanista papokat, de békét és alázatot hirdetve. Alapítója a harcos kasztbeli Sziddhártha herceg, Gautama Buddha (Kr. e. 6. század), aki 6 évig vezekelt, majd 40 évig tanított. Végül a tan két irányban terjedt, Délkelet-Ázsia felé, és Tibet, Kína, Japán felé, de Indiában a hinduizmussá alakult bráhmanizmus visszatért és kiszorította.[425]

A buddhizmus mellett a *dzsáinizmus* is a Kr. e. I. évezred közepén vált le a hinduizmusról. Kifejezetten a középosztálybeliek, a kereskedők és a kézművesek körében terjedt, mert ők tudták a leginkább biztosítani, hogy ne okozzanak kárt a környezetükben.[426] A hitrendszer alapfelfogása szerint a világ öröktől fogva létezik, ám ciklikus változásokon megy keresztül. A teljes ciklus nagysága 600 millió évnyi és két félre osztható. Az egyikben a dolgok javulnak, a másikban pedig romlanak. Minden fél ciklusnak 24 tanítója van és az utolsóval, *Vardhamana Mahaviráv*al kezdődött el a dzsáinizmus szakasza. *Mahávira* jelentése 'nagy hős', és sokan magával Buddhával is azonosítják – tévesen.[427] A dzsáinizmus tanai között kiemelkedő jelentőségű, hogy az ember ne okozzon kárt a környezetében. Egyik jelenlegi szélsőséges felfogású csoportja tagjai az úton haladva elsepernek mindent maguk előtt, nehogy véletlenül akár egy rovari életet is kioltsanak.

Az egyik legszembetűnőbb változás a védikus kor óta a bráhmanizmusból hinduizmussá váló vallás istenvilágában zajlott le. A korábbi istenek tisztelete nem tűnt el ugyan, de előtérbe három istenség került, amely a Háromság (Trimurti) megnyilvánulása:[428] Brahmá, a Teremtő, Visnu, a Fenntartó, és Síva, a Pusztító.

Brahmát nem úgy kell felfogni, mint a keresztény vallásban a Világteremtőt, inkább mint az Ős-ok (Brahman) szó megtestesített alakját. A mitológia szerint Brahmá leheletéből született meg a bráhmanák csoportja.[429] A Teremtőnél sikeresebb isten az emberek körében Visnu, a hívőit nevezik vaisnaváknak. A világ fennmaradása benne ölt testet, az ő inkarnációi (avatárái) hivatottak arra, hogy helyreállítsák a rendet azzal, hogy emberi testben megjelenik a Földön.[430] Sikerét mutatja az ekkor keletkezett eposz, a Rámajána, amely Visnu egyik leghíresebb, Ráma királyfi képében történt alászállását mutatja be. A harmadik, szintén nagy tiszteletnek örvendő istenség, Síva, a pusztítva újrateremtő, aki egy védikus isten, Rudra és egy előárja

[424] Glasenapp, 1981, 38.
[425] Cousins, 1991, 278-343.
[426] Folkert, 1991, 256-277.
[427] Folkert, 1991, 260.
[428] Puskás, 1984, 105.
[429] Baktay, 2003, 11.
[430] Glasenapp, 1981, 40.

természetisten, a nemzőerő megtestesítőjének az összeolvadásával alakult ki. Híveit saiváknak hívják.

A három főistenen kívül még rengeteg istenség és más lények is tiszteletnek örvendenek, akiknek mindnek megvan a maga hatásköre. Ezen kívül az istennőket sem szabad kifelejteni, akik a védikus korban – bizonyára a harcos árják patriarchalizmusa miatt –háttérbe szorultak, viszont ebben az időszakban újra előtérbe kerültek. A legjelentősebb Durgá, Síva kedvese, a természet örökkévalójának félelmetes ereje, de rajta kívül Laksmí, a szerencse istennője, Visnu kedvese, valamint Szaraszvatí, a tudomány istennője, Brahmá hitvese is jelentős szerepet kap.[431]

Számos irodalmi mű született ebben az időszakban. A két klasszikus eposz a Mahábhárata és a Rámajána az első évezred első felében került lejegyzésre, melyek közül az első nagy valószínűséggel a története szerinti két család viszálykodása alatt az árja nép és az őslakosság viszonyát örökítette meg. Ezeket a történeteket továbbfűzték, újabb műveket illesztve hozzájuk, amelyek közül a leghíresebb a Bhagavad Gítá (A Magasztos Éneke). Ez a Kr. u. 1–2. századi filozófiai tanköltemény a széles néprétegekhez szóló világnézet és erkölcstan. Benne Krisna isten beszél a hős Ardzsunához. Krisna katonai kötelességére figyelmezteti az ellenség között barátait és rokonait megpillantó és elbizonytalanodó vitézt. Javasolja a szenvedély nélküli cselekvést, a kirótt feladatok elvégzését az istenhit vezérlete alatt. Isten tevékenysége a teremtés, az emberé a helytállása. Legfőbb lény a személyes Isten (Visnu), aki Krisnaként testet öltve segíti a jókat a rossz legyőzésében. Az ember viszonya istenhez atya és fia viszonya, ha az ember szereti istent, érte cselekszik és egyetlen lényt sem gyűlöl, ami az istenséggel való misztikus egyesüléshez vezet, akiben minden jó cselekedet értéke megmarad, aki mindenben működik.

A színművészet, a zene, a tánc és a tudományok ebben a korban élték virágkorukat. A poétika és a dramaturgia szabályait liturgikus művek írták elő, amelyek közül a leghíresebb a Bharata Nátjasásztrája (A színművészet tudománya). Ez leírta, hogy egy színdarabnak sokszínűnek kell lennie, hogy mindenki megtalálja a neki tetsző részt. Ez a szabály él máig az indiai filmiparban. A tudományokban is élt a szakrális jelleg, az orvostudományba vallásfilozófiai tanok keveredtek és a matematika és geometria gyökerei az áldozati szertartások megtervezésének hagyományáig nyúltak vissza. A legmagasabb szintre a nyelvtudományokban jutottak el, hiszen a védikus szövegek papírra vetéséhez alapos nyelvtani ismeretekre volt szükség.[432]

Új kultikus eljárásokat és ünnepi szertartásokat vezettek be, de ezekben ragaszkodtak a védikus hagyományokhoz. Vallásos jelleget adtak az élet fontosabb momentumainak, 16 szentséget bevezetve a közéletbe. Ezeket nem foglalták merev rendszerbe, hanem inkább vezérfonalakat (szútrák) határoztak meg.[433] Hat ortodox iskolát fogadtak el, ezeket darsanáknak (szemléletmód) nevezik, amelyek egyetértettek az alaptézisekben, azonban a végső megszabadulás célkitűzéséhez vezető útban nem.[434] Kialakultak más szekták is, ezek annyiban különböznek a hat elfogadottól, hogy saját tantételeik vannak, amelyeket csak ők maguk fogadnak el.

[431] Glasenapp, 1981, 39-42.
[432] Tenigl-Takács, 1997, 107-112.
[433] Glasenapp, 1981, 43-45.
[434] Tenigl-Takács, 1997, 105.

Hódítások, gyarmatosítás és a függetlenségi mozgalom korszaka

Újabb változást hozott a Kr. u. első ezredfordulón az *iszlám hódítások* megjelenése az Indiai-félszigeten. Igaz, az első expedícióknak nem volt kulturális következménye, de a saját birodalmuk megalapítása után sok hindut sikerült a maguk vallására áttéríteniük.[435] A szultánok többnyire erőszakos és megalázó vallási politikát folytattak, a hindukat az iszlám törvényei szerint pogány alattvalóknak tekintették, s külön fejadót vetettek ki rájuk.[436] A hinduista vallásra ennek a nyomásnak nem volt mélyreható jelentősége, továbbgondolói, igaz, nélkülözték az alkotói eredetiséget, de a kapott örökséget fejlesztették tovább. A – talán egyetlen – jelentős változás a hindu szellemben, a muszlimok fanatizmusával szemben kialakult vallásos harciasság, ami addig nem volt jellemző. A két, különböző vallású nép viszonya idővel érezhetően nyugodtabb formát öltött. Egyes reformátorok a két vallás egyesítéséért küzdöttek, amely csoportból alakultak ki a szikhek, de ennek a törekvésnek nem lett mélyebb következménye.[437]

A következő kulturális hatás *a gyarmatosítók megjelenése* a térségben, mélyebb társadalmi hatásként azonban csak a XVIII. századtól, tulajdonképpen a britek egyeduralmától kezdve beszélhetünk a nyugati eszmevilág térhódításáról. 1828-ban alakult az első központ, amely a hinduizmus modernizálását tűzte ki célul. Ezek után több, hasonló céllal működő társaság alakult, amelyek erősen nacionalista jelleggel működtek. Azonban a brit uralom, s a nyugati eszmékhez való fokozatos alkalmazkodás arra ösztönözte az embereket, hogy törekedjenek a kiegyezésre a két eszmevilág között, ekkor kezdték el tanulmányozni a keresztény és az iszlám tanokat. Így a muzulmánok évszázadokon keresztül jó egyetértésben éltek hindu vallású szomszédjaikkal, és csak a XVIII. és XIX. század fordulóján alakult ki az angolok és a muzulmán arisztokrácia mesterkedései folytán az úgynevezett kommunális probléma, amelynek hatására bekövetkezett a vallási szenvedélyek – végül – pusztító kitörése.

1815-től Mahátma Gandhi bekapcsolódásával folytatódott a függetlenségi mozgalom, a sajátos függetlenségi harc, amely 1920-tól már kongresszusi határozattal célozta meg a függetlenség kivívását minden törvényes és békés eszköz felhasználásával. Gandhi írta 1921-ben a Young India című folyóiratban, hogy „a hinduizmus mindenkinek lehetővé teszi, hogy az istent saját hite, saját dharmája szerint imádja, és éppen ezért békében él minden vallással."[438]

A *függetlenség* elérése után két külön állam alakult, amivel egyúttal megvalósult Indiának – a fájdalmas szétszakadás árán kialakult – új egysége, hiszen az iszlám szeparatista törekvések és harcok alábbhagytak az iszlám részek leválásával. Az Indiai Köztársaság alkotmányában lefektette a szabad vallásgyakorlás jogát megkülönböztetés nélkül. Igaz, a hinduizmus máig a legnagyobb lélekszámú vallás az országban, helyi jellege megakadályozza, hogy az ország határain kívül elterjedjen. Azok a tanok, amelyek ma is élnek, a klasszikus kor óta léteznek, igaz, a kulturális hatások révén folyamatosan továbbfejlődtek, modernizálódni tudtak anélkül, hogy elvesztették volna alapkoncepciójukat.

3.3 Mindennapi élet

Az emberek mindennapi életét is nagyban befolyásolják azok a törvények, amelyek a vallás kapcsán az ókorban jöttek be a köztudatba. Az étkezés, a ruházkodás, a szokások mind olyan dolgok, amelyek évszázadok óta változatlan formában megmaradtak a mindennapokba.

[435] Glasenapp, 1981, 49-50.
[436] Tenigl-Takács, 1997, 190-191.
[437] Glasenapp, 1981, 50-53.
[438] Glasenapp, 1981, 54-55.

A legtöbb a Bhagavad Gítában van leírva, de a legrégebbi írásos emlék, a Rigvéda is őriz erre vonatkozó szabályokat. Az 1–2. században külön tankönyv íródott a házi életre vonatkozóan, a Grhja-Szutra.[439] A következőkben az ősi vallási könyvekből vett idézetekkel fogom alátámasztani a ma is élő szertartásokat, szokásokat.

Napi rítus

Ha egy hindu hétköznapjait tekintjük, említésre méltó 'részlet', hogy a hindu emberek mindennapjait szabályozó előírások kizárólag a magasabb kasztok férfi tagjaira vonatoznak. A védikus vallás, az idők során egyre inkább patriarchálissá vált, s a nők a későbbi hinduizmusban háttérbe szorultak. A védikus életrenddel kapcsolatos előírások legnagyobb része kizárólag a férfiakkal foglalkozik. A hinduizmusban a napi vallásgyakorlat részét képezik olyan tevékenységek is, amelyeket manapság a higiénia részének tartunk.

„Egy hindu házigazdának hajnalban, napfelkelte előtt kell felkelnie. Mielőtt még bárkihez egy szót is szólna, ki kell mondania a választott istenségének a nevét. Ez után a tenyerére kell pillantania, megbizonyosodni, hogy az első dolog, amit aznap meglát, 'kedvező előjelű'. Hasonló okokból meg kell érintenie a földet. Ezt követően a szobájában található istenszobrok előtt meghajolva és mantrákat mormolva a napi tennivalóit kell számba vennie, melyekkel mind erényeit (dharma), mind vagyonát (artha) gyarapítani tudja."[440]

A napi higiéniát számtalan előírás szabályozza. A szertartás elmaradhatatlan része a mindennapi fürdés, amely egyben fizikai szükséglet is egy forró égövi országban: könyvek sorolják fel az elmondandó mantrákat, és végrehajtásának pontos menetét. A tavpranának nevezett, máig sokak által gyakorolt speciális szertartás során a folyóban fürdőző a két tenyerébe vizet merít, majd visszaereszti a folyóba, s közben az isteneknek és az ősöknek tetsző mantrákat mormol. Ezután a legtöbb hindu meghatározott jeleket fest homlokára és egyes testrészeire, színezett agyaggal vagy szantálfa kenőcsével, melyek megmutatják, hogy a hívő melyik szampradájához tartozik. Ezek a jelek olyan fontosak, hogy nélkülük minden szertartás vagy ima hatástalan marad.

„A rituális fürdést a reggeli ima, a szandhjá (szó szerint: 'hajnal') követi, amely manapság is hinduk millióinak elmaradhatatlan napi programja. A legfontosabb imaszöveg az ősrégi gájatri-mantra, melyeket többször kell elismételni."[441] A mantrát sokan egészítik ki a választott istenségükhöz szóló himnuszokkal, szent könyvekből vett idézetekkel, majd púdzsát (istentiszteletet) mutatnak be: köröket írnak le a levegőben apró mécsesekkel és kámforral, illatos füstölőket gyújtanak, és leborulnak az istenek képmásai előtt. A púdzsá során elvégezendő, gyakran igen összetett szertartások közösségenként változnak, s csak abban az esetben hozzák meg a kívánt eredményt, ha pontosan az előírt szabályok szerint hajtják végre azokat. A mindennapos reggeli istentisztelet – melyet délben és este újabbak követnek – azt a célt szolgálja a hívők szerint, hogy a velünk született 'öt adósság' közül az elsőtől, az istenekkel szembeni adósságunktól, megszabaduljunk. „A bráhmanáknak idejük legnagyobb részét szertartások végzésével és tanulással kell tölteniük, a többi kaszt tagjait pedig arra buzdítják, hogy adományokkal halmozzák el őket."[442]

[439] Karsai, 1986.
[440] Klostermaier, 2001, 44.
[441] Klostermaier, 2001, 44.
[442] Klostermaier, 2001. 45.

Étkezés

Az indiai konyhaművészet nagyon sokszínű, térségenként változó, de hogyan is lehetne egy ekkora országban egységes képet adni az ételekről? A hinduizmus szabályai mégis egy rendszerbe foglalták a különböző ételtípusokat.

„A jóság minőségében levő étel meghosszabbítja az élettartamot, megtisztítja az ember létét, erőt, egészséget, boldogságot és elégedettséget ad. Az ilyen tápláló étel édes, lédús, zsíros és ízes. A túl keserű, túlságosan savanyú, sós, csípős, száraz és égető ételt a szenvedély kötőerejében levők kedvelik. Az ilyen étel fájdalmat, kedvetlenséget és betegséget okoz. A tudatlanság minőségében élők a fogyasztás előtt három óránál tovább főzött, ízetlen, állott, bűzös, rothadó és tisztátlan ételt szeretik."[443]

A szenvedély és tudatlanság csoportjába sorolják tehát a húst, a halat, gombát és a tojást. A jóság kategóriába a zöldségek, a gyümölcsök, a tejtermékek, az olajos magvak, gabonafélék és a különféle fűszerek kerültek. A legfontosabb ételtípusok tehát a rizsfélék, a dahlok és a levesek, a kenyérfélék, a főzelékek, a csemegék, a saláták és az édességek.

Az élelem tehát nemcsak a test fenntartásának eszköze Indiában, hanem a lélekhez és az erkölcshöz is kötődik. Ezen kívül nemcsak regionális és erkölcsi csoportosítás létezik, más-más szabályok vonatkoznak az egyes kasztok tagjaira is.

A legtöbb önfegyelmet a legfelső kaszttól, a bráhmanáktól várják el. A szellemi tevékenység miatt, a testüket óvniuk kell mindenfajta fizikai és rituális tisztátalanságtól, így a húsevéstől is. S bár a többi kasztnak a vallás engedélyezi a mérsékelt húsfogyasztást, a vegetarianizmus mégis igencsak elterjedt Indiában az ahimszá vagyis erőszakmentesség elvére hivatkozva.[444] A dzsainista vallásúakra jellemző főleg a teljes hústilalom, de a déli államokban is nagyszámú vegetáriánus lakosság él. Teljes Indiát nézve bevallottan statisztikailag 25-30 % azoknak a száma, akik nem esznek húst.

A második rendbe tartozó – korábban már említett – ksatriják testi erejük fenntartása érdekében fogyaszthatnak húst, és ugyanígy a harmadik s a negyedik rend tagjai is. A húsfogyasztás egyfajta megkülönböztetés is, minél alacsonyabb rend tagja valaki, annál többféle húst eszik meg.

Azonban India nem szűkölködik a termőföld adta lehetőségekben, ezért nagyon sokszínű – a világ talán legváltozatosabb – vegetáriánus konyhája alakult ki. A zöldségek – elsősorban hüvelyesek, – gyümölcsök és magvak nagyon változatos lehetőséget kínálnak a különböző fogások kialakításához.

Már az Indus-völgyi civilizáció városállamaiban is ismerték a búza- és árpatermesztést, különböző hüvelyeseket (zöldborsó, csicseri borsó, lencse, mung bab), és gyümölcsöket (citrom, dinnyefélék, gránátalma). Az árják korában jött be a köztudatba a rizs, s hamarosan fő étellé vált körükben.

Ahogy délfelé haladunk, egyre húsmentesebb és egyre csípősebb ételekkel találkozunk. Északon különböző kenyérkészítményeket fogyasztanak a főétel mellé, a legelterjedtebb ezek közül a csapati, de a nán, parata, puri és a roti is kedvelt köret. Észak India konyhájára nagy hatással voltak az ínyenc mughalok, a különböző húsételek mellett elterjedt például az éretlen banánból készített golyók paradicsomos szaftban. A főzéshez tejfölt, tejszínt és ghít (olvasztott vaj) használnak, amihez sokféle fűszert, gyógynövényt, magvakat és gyümölcsöt adnak. Elterjedt a teázás szokása, amely a britektől átvett és továbbfejlesztett változata a tea használatának. A tealevél, a tej és a cukor összeforralásával készült, forrón kínált barna színű ital az utcákon is kapható „hűsítő".

[443] Bhagavad Gíta 17. fejezet, 8-10. vers
[444] Rosta, 1. o.

Dél-Indiában a fő fogás a zöldség és rizs különféle szószokkal (kari) leöntve, illetve pácolt savanyúságot és snackeket adnak az ételek mellé. Teázás helyett inkább kávéznak. Kelet-India főleg a halételeiről híres.

Az édességek tárháza is végtelen Indiában. Az édesített joghurtból és túróból készült édességek, a cukros rizs a legelterjedtebb ételek, amelyek Bengáliából származnak, s fogások mellé kínálják őket. A különböző ünnepi alkalmaknak megvan a hozzátartozó ételük, amelyek főleg édességek, cukorból készült állatfigurák vagy éppen édes leveles tészta.

Az isteneknek étel-áldozatokat mutatnak be, amelyek a hitük szerint lelki eledellé válnak és enyhítenek a lelki szenvedéseken. Ezeken a prászadokon nagyon különleges, nem hétköznapi ételek jelennek meg, kókusztejben főzött zöld gyümölcsök, mézes-gyümölcsös sütemény vagy éppen a laddúk (édes búzadara golyók). Dzsagannáthban vannak a legváltozatosabb templomi ételek, az isteneknek rituálisan ötször szolgálnak fel prászadot.

Végül a főzés és az evés szertartásáról szólnék. Az indiai háziasszonyok naponta háromszor főznek, 3-4 fogásos ételeket. A legfontosabb feltétel a főzéshez a tisztaság, nemcsak a test, a lélek tisztasága is. Gyakori kézmosások, külön étkészlet használata, a ételkombinációk harmóniája, a belekóstolás tilalma, és a főzés közbeni jó gondolatok (meditáció) elengedhetetlen tartozékai az ételkészítésnek. Az étkezés folyamata thálikból (tálak) történik evőeszközök nélkül. A kasztokra vonatkozó szabály volt, hogy vizet vagy főtt ételt csak azonos vagy magasabb kaszt tagjaitól lehetett elfogadni, ez ma már nem jellemző. A folyamathoz néhol hozzátartozik a rituális mosakodás, a tűzhelynek járó megtisztelő szertartás vagy éppen az étel megtisztítása egy rövid mantra (ima) elmondásával.[445]

Ruházkodás

Az ókori Indiában a ruhák egyszerűen körbe voltak tekerve a test különböző részein, s rögzítve egyes helyeken. A ma is népszerű szári, dhoti és a turbán is hasonló technikával illeszkedik a testre. A férfiak és a nők is hordtak ékszereket, amelyek nem a gazdagságukat mutatták, hanem az aranyékszerek általánosan elterjedt a legszegényebbek körében is. Az ókorhoz hasonlóan még ma is a láthatóak mezítlábas emberek az utcákon, de a papucs és a saru is elterjedt viselet.

A szári még ma is a nők hivatalos „egyenruhája”, ünnepélyes alkalmakkor elengedhetetlen viselet, azonban a hétköznapokon is gyakori a nyugati öltözködési stílus mellett. Az elnevezés a szanszkrit „chira” szóból származik, amelynek jelentése hordható anyag. Az első említést a Mahábharáta eposzban teszik róla, mely szerint Síva isten ajándékozta az első darabot az embereknek. Ez egy minimum 5 és fél méter hosszú és kb. másfél méter széles anyag, amelynek külön technikája van, hogyan kell feltekerni a nők testére. A régi időkben alsóruházat nélkül hordták, ma már viszont elterjedt egy hosszú szoknya és egy rövid top viselése a szári alatt. A régi időkben a férfiak is hordták, mára viszont ez kiment a divatból.

A dhoti egy – hasonlóan a szárihoz varratlan – ruhaanyag, amely a férfiak viselete. Ez egy térdig érő, nadrágszerű viselet, amely ágyékkötőként is elterjedt. Fehér vagy vajszínű anyagból készül és többnyire vallási okokból hordják a férfiak. Ma már viszont elterjedtebb a nyugati típusú hosszúnadrág, vagy pasztellszínű kendő a lábak körül tekerve, s a derékon rögzítve.

A turbán a férfiak kedvelt viselete, főleg vidéken. Ez sem egy merev kalap, hanem egy kendő, amely különleges technikával van a fej köré tekerve és rögzítve. A férfiak ezen kívül nagy hangsúlyt fektetnek a hajuk és a szakálluk tisztán tartására, gondozására.

[445] Rosta, 1.

Szokások

Az indiai családok életének minden pillanatában nagy szerepet játszik a vallás. Az élettel kapcsolatos és az azt dicsőítő legfontosabb szertartásoknál megőrizték a védikus mintaképet. Általában 16 szanszkarát (szentség) különböztetnek meg. Ilyenek a névadás, az első kimenetel a házból, az első étkezés szilárd táplálékkal, az első hajvágás, az első óra a bráhmanával, a házasság, halálakor pedig a tetem elégetése.[446]

A templomokon kívül a háztartásokban is megtalálhatók kis házi szentélyek. A vallási rituálék mindennaposak a hinduk életében, azonban ezek a fesztiválok, ünnepségek idején felnagyítódnak. A rengeteg ünnepet lehetetlenség hiánytalanul felsorolni, a különböző istenek tiszteletére rendezett szertartásokon a legkülönbözőbb szokások élnek. Ganésa isten ünnepén például óriási szobrokat készíttetnek, s azokat a nap végén a közeli folyókba lökik, vagy Ráma születésnapján utcai vásárokat és színjátékokat rendeznek.

A családon belül még ma is él a nők alárendelt szerepe, azonban a társadalomban egyenjogúként dolgoznak, gyakran nagyon megerőltető munkákat. A nők száma alacsonyabb, mint a férfiaké, mivel leánygyermeknek születni Indiában eleve szerencsétlenség, s gyakran előfordul, hogy megölik őket (ez nyílt titok). Ha azonban a házassága napját meg is éri, a megpróbáltatásoknak még korán sincs vége. Az ifjú feleség a férje szüleinek házába költözik és viszi a hozományát. Ha ezt a férje és a szülei kevésnek találják, követelésekkel állhatnak elő, amiket ha a lány családja nem teljesít, a lányt baleset érheti. (1987-ben 1786 esetben bizonyosodott be a „hozomány-égetés”.)[447]

Egy nagyon látványos szertartás a halottégetési rituálé. A halál nem az élet végét, hanem az élethez tartozó egyik állomást jelenti, s a szertartás sem a gyász jegyében zajlik, hanem a tisztítótűz és a Gangesz szent vize által a lélek karmájának tisztítási rituáléja. A gyermekek, a szent emberek és a terhes asszonyok már tisztának számítanak, úgyhogy őket nem égetik el.

Problémák

Indiában olyan társadalmi, demográfiai, vallási, külpolitikai problémák vannak, amelyek hosszú távon károsak lehetnek az ország normális működésére. A GDP szerint India a negyedik a világ országainak listáján,[448] ennek legnagyobb részét a szolgáltatások teszik ki, de jelentős iparág a mezőgazdaság is.

Jelentős társadalmi különbségek vannak az emberek között, s ez idővel az ország kettészakadásához vezethet. A falvakban iszonyatos nyomor uralkodik, a nagyvárosokban fényűző gazdagság is előfordul. Ezen kívül gondot okoz az óriási népszaporulat, a természetes szaporulat 17,7 %, ami évi 17 millió fő növekedést jelent.

Problémát jelent a még ma is élő kasztrendszer, amelyet igaz, az alkotmányban betiltottak, de bizonyos szituációkban fennmaradt (házasság, munkavállalás). A külpolitikai és vallási ellentétek is nagy gondot jelentenek az ország kormányzásában.

4. Kultúra, kormányzat és a politikai rendszer

Indiában a kormányzati rendszer formáira nagy hatással volt a közel kétszáz éves brit uralom, amely eredményeképpen kialakult a világ legnagyobb demokráciája. A Brit Kelet-Indiai Társaság, pozíciói védelmében erődítményeket emelt, hadsereget tartott fenn,

[446] Glasenapp, 1981, 43-44. o.
[447] Ivanics 2005, 10. rész: Égetnivaló nők
[448] 2008-ban. 2025-ben ötödik, csak kicsit lemaradva Japán mögött. – *A szerk.*

gyakorlatilag olyan önálló állami életet szervezett, amely független volt a helyi uralkodóktól és többnyire a londoni központtól is.[449] A XVIII. századra a mogul császárok hatalma annyira meggyengült, hogy többé nem tudtak uralmat gyakorolni, főleg a távolabbi tartományok esetében.[450] A brit gyarmatosítók nagyjából változatlan formában hagyták a mughal területi beosztást, az adózási rendszert, a közigazgatás gerincét, és ezt egészítette ki a rendfenntartás és az igazságszolgáltatás. A kormányzás közvetett maradt, tovább működött a mughal-kori hivatali szervezet, amelyben lassanként a magasabb pozíciókat angoloknak tartották fenn. 1793-ban Angliában törvényt fogadtak el India kormányzásáról, amelynek értelmében a Kelet-Indiai Társaság tevékenységét az India-ügyi államtitkár, illetve általa a brit kabinet ellenőrizte. A társaság 1833-tól már nem is foglalkozott Indiában kereskedelemmel, hanem kizárólagos feladata a kormányzás volt. Kiépült a saját korában egyedülálló szervezet, a brit-indiai közigazgatási szervezet.[451]

A XIX. század elejétől az adójövedelem és a kereskedelem zavartalan biztosítása érdekében Anglia nagyhatású reformokat vezetett be, és ez – az indiai sajátosságokat felszámolni kívánó – westernizációs politika 1858-ig tartott. Elsőnek Bengálban születtek meg azok a reformmozgalmak, amelyek az indiai társadalmi gyakorlat torzulásait kívánták felszámolni. Közben vidéken egymást érték a paraszti megmozdulások, amelyek szembe fordultak az elviselhetetlen adóterhekkel, az ipari növények kényszertermeltetésével. Az elégedetlenség gyakran vallási mozgalmakban nyilvánult meg, amelyek ideológiai küzdelmet folytattak a gyarmati uralom ellen.[452] Ezek a feszültségek vezettek végül az 1857-es szipojlázadáshoz, amelyet az angolok levertek, mégis kínált tanulságokat számukra. Felszámolták a Kelet-Indiai Társaságot, India kormányzását átvette a korona. Nagy-Britannia kiegyezett a fejedelmekkel és beszüntette az annexiókat. 1877-ben Viktória királynőt India császárává kiáltották ki.

India kormányzását az új Indiaügyi Minisztérium felügyelte. Élén az államtitkár állt, aki mellé tanácsadóként felállították a 15 tagú India Tanácsot. A gyarmat élére a korábbi főkormányzó helyett az alkirály került, tanácsának tagjai tárcaszerű megosztásban dolgoztak.[453] 1885-ben megalakult az Indiai Nemzeti Kongresszus, amelynek élén még évekig részben angolok, részben nagy tekintélyű indiai liberális politikusok álltak.[454] Eleinte a legsúlyosabb sérelmek, gazdasági és közigazgatási hátrányok felszámolását sürgető petíciók, érvelések, javaslatok kidolgozásával foglalkoztak. A Kongresszus azonban nem váltotta be a britek reményeit, és egyre erőteljesebb követeléseket fogalmaztak meg. 1916-ban már kibontakozóban volt egy széles nemzeti front, amelyben a Muzulmán Liga a Kongresszussal együtt követelte az önkormányzatot. Igaz, mindezt az indiai vezetők a Brit Birodalmon belül képzelték el. 1917 nyarán az indiaügyi államtitkár bejelentette, hogy Nagy-Britannia Indiában fokozatosan felelős kormányt kíván bevezetni. A bejelentés nagy lelkesedést váltott ki, de csupán rövid időre, mert a britek meghosszabbították a szabadságjogokat megnyirbáló és a kormánynak rendkívüli hatalmat biztosító törvényt, majd a nemzeti mozgalom elfojtása céljából bevezették a Sir Sydney Rowlatt bíró által javasolt törvényeket. Ekkoriban került a mozgalom élére Mohandasz Karamcsand Gandhi (később Mahátma Gandhi), aki új módszerekkel és elvekkel lépett fel. Az ő elvei, és később a gandhizmus alapelvei: a függetlenség kivívása, az angol áruk bojkottja, az erőszakmentesség elve és az egység a

[449] Gáthy, 1989, 9.
[450] Tenigl-Takács, 1997, 471.
[451] Gáthy, 1989, 10-11.
[452] Gáthy, 1989, 11.
[453] Gáthy, 1989, 14.
[454] Gáthy, 1989, 25.

sokféleségben fontossága.[455] India 1947. augusztus 15-én lett független, az angolok beleegyezésével és egyfajta manipulálásával, az úgynevezett Mountbatten-terv keretében.[456]

És miközben az egész világ évszázadok óta érdeklődéssel figyeli Indiát, a róla szóló színvonalas beszámolók közül India egyik leghatékonyabb formálója, *Dzsaváharlál Nehru* munkássága azért emelkedik ki számunkra, mert korának legműveltebb személyiségei közé tartozott és az *India fölfedezése* c. művében saját maga és harcostársai számára rendszerezte a legfontosabb ismereteket hazájáról, vallásról, gazdaságról, politikáról és India történelméről. Ebből is a múltbeli hagyományok és a modernkori vívmányok összegződése, együttélése bontakozik ki vizsgálódó szemünk előtt.

Igen érdekes, ahogy a háborús évek Indiájának feszültségein túl Nehru saját korának olyan főbb kérdéseire kereste a választ, mint hogy tulajdonképpen mi is India, illetve, hogy több-e egy földrajzi fogalomnál, „meg lehet-e őrizni az ország egységét, van-e népében elég életerő, hogy élni tudjon a szabadsággal."[457] És Nehru azt bizonyítja: India egységes ország, képes a modernizálódásra, joga van a függetlenségre. Cáfolja a téves mítoszt, hogy Indiát csak szellemi értékek jellemzik, s nincs hajlandósága a Nyugat technikai kultúrájának átvételére. Nehru hatalmas politika- és kultúrtörténeti anyagot gyűjtött össze, bizonyítva vele, hogy India kiűzte a földjére érkező ellenségeket, vagy magába olvasztotta azokat, de minden esetben ellenállt hódítóinak.[458] Nehru a nacionalizmust elkerülhetetlennek tartotta India számára, minthogy India egységes ország történelmének a kezdete óta, és ez kifejezésre jut a vallási képzetekben, a társadalmi szerkezetben és népei közös történelmi élményében.

Nehru könyve rámutat India második világháborús szerepével foglalkozva külpolitikájuk érdemére, hogy a háború alatt a Nemzeti Kongresszus nem adta fel antifasiszta álláspontját és elutasított mindenfajta kapcsolatot német, vagy japán oldalról, és mozgósította a tömegeket India függetlenségéért, támogatva a nácizmus ellenségeit. A Nemzeti Kongresszuson belül, a nemzeti polgárság Nehru vezette társadalmi osztályának érdekei fejeződtek ki a legjobban, és élesen felléptek a feudális érdekek és hagyományok ellen, törekedtek a brit gyarmati uralom és a nagybirtokrendszer felszámolására. Ugyanakkor Nehru – bár maga vallástalannak tekinthető – Gandhit konzervativizmusával együtt az indiai nemzeti mozgalom jelentős alakjának tartotta, és Nehru „nemcsak az idegen uralom és a feudális kiváltságok ellen harcolt, hanem a húszas években létrejött indiai kommunista és munkásmozgalom pozícióinak gyöngítésére is törekedett".[459] Neki jutott az a nem könnyű feladat, hogy a nemzeti polgárság érdekében, szembeszálljon Gandhival, a gazdaság fejlesztésének érdekében, mert országa modernizálását tartotta szem előtt.

Ipari és gazdasági kérdésekben Nehru igen határozott volt, a nyomorból és elmaradottságból kivezető utat a szovjet példa követésében látta. Nem azonosulva ugyan a Szovjetunió politikai berendezkedésével, mégis meghatározónak tartotta India szempontjából a Szovjetunió föderatív berendezkedésének gazdasági és társadalmi tapasztalatait, nagyra értékelte az országban zajló kulturális forradalmat. Nehru vezetése alatt tervbizottság jött létre a majdan független indiai kormány előtt álló feladatok felvázolására, és „az iparosítással és tervgazdálkodással kapcsolatos nehrui koncepció az 1947 utáni független India hivatalos gazdaságpolitikai irányító elvévé vált."[460] Valamennyi, könyvében megfogalmazott javaslat,

[455] Gáthy, 1989, 27.
[456] Gáthy, 1989, 35.
[457] Nehru, 1981, 784.
[458] Mi magyarok példát vehetnénk róla. Mi is tehetnénk hasonló megállapításokat, ha nem kísértene még mindig a tudományos intézményektől az alapiskolákig az idegen elnyomás alatt ránk oktrojált múltunk hamis szelleme. – *A szerk.*
[459] Nehru, 1981, 793. A kommunistákat vetélytársnak tekintette, de soha nem tagadta a marxizmus hatását saját gondolkodásmódjára, és tudomásul vette a kommunistákkal való egységfront szükségességét.
[460] Nehru, 1981, 793. o

fontos szerepet játszott India történelmében 1947 után, befolyást gyakorolt a világpolitikai történésekre is, hiszen Nehru a függetlenség kivívásától haláláig (1964), India miniszterelnöke volt, és nagy tekintéllyel rendelkezett az el nem kötelezett országok vezetői között is. Halála után pártja. a mai napig hatalmon van, rövid megszakításokkal (Nemzeti kongresszus-párt). Elmondhatjuk tehát, hogy Nehru munkája mind elméleti és gyakorlati szinten folytatódik a mai Indiában is.

Mahátma Gandhi kortársai számára is kihívó személyiségének hatása pedig kontinensek határait feszegette. Legelőbb Dél-Afrikában, Ázsiában hallhattak kortársai róla, de Amerikára is befolyással volt. Az Egyesült Államok déli részén Martin Luther King bojkottot szervezett a faji megkülönböztetés ellen, és nyíltan Gandhi követőjének vallotta magát. Ilyenformán Gandhi nem csak hazája, hanem Európa számára is szinte provokációt jelentett.[461] Ugyancsak a Gandhi által képvisel irányzat, később, több területen is alkalmazhatónak bizonyult. Például „Gandhi és tanítványai már közel egy évszázada felhívták a figyelmet, hogy a vidék megőrzése alapvető huszonegyedik századi, a globális túlélést szolgáló stratégia".[462] Vagy amit maga Gandhi fogalmazott meg: „A legfontosabb találmányok meghonosítását a legszegényebbek között kell elkezdenünk, mert a gazdagok úgyis megszerzik maguknak."

Érdekesen ír George Orwell Gandhiról: „A nevéhez társuló dolgok – a háziszőttes ruha, 'a lélek erői', a vegetarianizmus – nem vonzottak, és középkorias programja nyilvánvalóan nem volt életképes egy elmaradott, éhező, túlnépesedett országban. Szemet szúrt az is, ahogy az angolok kihasználták, illetve azt hitték, hogy kihasználják. Szigorú értelemben, mint nacionalista, ellenségük volt, de minthogy válságról válságra az erőszak megakadályozásáért lépett föl – márpedig ez, brit szemszögből nézve, azonos volt mindennemű hathatós cselekvés megakadályozásával, – nyugodtan tekinthettek rá úgy, mint 'a mi emberünkre'... Hasonlóan gondolkodtak róla az indiai milliomosok is. Gandhi bűnbánatra szólította fel őket, s így természetesen jobban kedvelték, mint a szocialistákat és a kommunistákat, akik alkalomadtán a pénzüket is elvették volna. Kétséges, hogy hosszabb távon mennyire megbízhatóak az efféle számítgatások; Gandhi maga mondja, hogy 'a megtévesztők végül is saját magukat tévesztik meg'; mindenesetre azt, hogy majdnem mindig szelíden bántak vele, részben annak is köszönhette, hogy hasznosnak vélték. Igazából csupán olyankor dühödtek meg rá a brit konzervatívok, amikor, mint 1942-ben, voltaképp egy másik hódító ellen akarta fordítani az erőszakmentesség politikáját." Gandhiról úgy beszéltek, mint aki „nemcsak hogy rokonszenvezik a nyugati baloldallal, hanem éppenséggel annak része. Kiváltképp az anarchisták és a pacifisták nyilvánították a magukénak, mert csak arra ügyeltek, hogy Gandhi ellenzi a központosítást meg az állami erőszakot, de nem törődtek tantételeinek nem evilági, antihumanista oldalával." Ám „Gandhi tanításai nem férnek össze azzal a meggyőződéssel, hogy minden dolgok mértéke az ember, s azzal a törekvésünkkel sem, hogy érdemes legyen élni ezen a földön, mert csak ez az egy földünk van. Gandhi tételeinek csak akkor van értelme számunkra, ha feltételezzük Isten létezését, s azt, hogy a kézzelfogható tárgyak világa olyan illúzió, amelytől meg kell szabadulnunk… Nehéz elképzelnünk, hogyan érvényesültek volna Gandhi módszerei olyan országban, ahol a rezsim ellenzői eltűnnek az éjszakában, és többé se hírük, se hamvuk. Szabad sajtó és gyülekezési jog nélkül nemcsak a külföldi közvéleményre nem lehet apellálni, de tömegmozgalmat se lehet létrehozni, vagy akár szándékunkat az ellenfél tudtára adni. Kétséges, hogy a civilizáció kibír-e még egy nagy háborút, és legalábbis meggondolni való, hogy nem az erőszakmentességben rejlik-e a kiút. Úgy rémlik, sok olyan dolog volt, amit Gandhi nem értett meg, de olyan egy sem, aminek kimondásától vagy átgondolásától félt volna." [463]

[461] Vö. Tomcsányi, 2000.
[462] Mújdricza, 2007.
[463] Orwell, 1990.

Gandhit a huszadik század folyamán a világ szentnek tartotta. Tökéletlen világunkban reményt nyújtott, hogy törekedhetünk a tökéletességre, mind a nemzet, mind a társadalom szintjén. „Gandhi a tanító a vallás és az etika, a lelkiség és a gyakorlati élet különös ötvözetét alkotta meg, s ennek révén megtanított bennünket arra, hogy őszinteséggel és türelemmel megvalósíthatjuk önmagunkat mind személyünkben (móksa), mind közösségünkben (szvarádzsja).”[464] India ősi kultúrájából és a brit uralom tapasztalataiból kiindulva erkölcsileg és lelkileg rázta fel egész a civilizációnkat.

4.1 India alkotmánya

India az 1950. január 26-án kiadott alkotmányával föderális köztársasággá alakult: *„Mi, India népe, ünnepélyesen elhatároztuk, hogy Indiát szuverén, demokratikus köztársasággá alakítjuk, és valamennyi polgára számára biztosítjuk: a társadalmi, gazdasági és politikai igazságosságot, a gondolat, szólás, meggyőződés, hit- és vallásgyakorlás szabadságát, a társadalmi helyzet és lehetőségek egyenlőségét, és hogy az állampolgárok között előmozdítjuk az egyén méltóságának és a nemzet egységének biztosítását.”*

Az Alkotmányozó Nemzetgyűlés legnagyobb gondját a gazdaságilag, nyelvileg és kulturálisan megosztott terület politikai egyesítése jelentette. Ezt a tagállamok föderációs szövetségével hidalták át, ami nem jelentett végső megoldást és később sok helyen belpolitikai feszültségekhez és szeparációs törekvésekhez vezetett, amit maga, az alkotmány is tudomásul vett:

„A parlament törvényhozási úton a) bármely állam területe leválasztás útján, új államot alakíthat, egyesíthet két vagy több államot, illetve államok részeit, és bármely állam részeként ahhoz bármilyen területet csatolhat; b) megnövelheti bármely állam területét; c) csökkentheti bármely állam területét; d) megváltoztathatja bármely állam határait; e) megváltoztathatja bármely állam nevét.”

A parlament kétkamarás; részei a Nép Háza (Lok Szabha) és az Államok Tanácsa (Rádzsa Szabha).

Az Államok Tanácsa az elnök által kinevezett 12 tagból és az államok legfeljebb 238 képviselőjéből áll, a törvényhozó testületek választott tagjai választják arányos képviselet szerint, egyéni, átruházható szavazat útján. A Nép Háza az államok szavazó polgárai által 5 évre, közvetlenül választott, legfeljebb 500 tagból áll. A törvényjavaslatot csak akkor lehet elfogadottnak tekinteni, ha azt mindkét Ház jóváhagyta. Amennyiben a két ház a törvényjavaslatot illetően képtelen megegyezni több mint 6 hónap alatt, akkor a köztársasági elnök együttes ülésre hívja össze a két Házat a törvényjavaslat megtárgyalása és afölötti szavazás céljából.

A központi kormány élén a köztársasági elnök áll, akit a parlament mindkét házának választott tagjai, illetve az állami törvényhozó testületek választott tagjai választják. Meglehetősen nagy hatalommal rendelkezik: ő a fegyveres erők főparancsnoka, ő nevezi ki a miniszterelnököt és a minisztertanácsot,[465] valamint a szövetséges államok kormányzóit. A parlamenti ülésszakok szünetében önállóan hozhat elnöki rendeleteket. Szükség esetén rendkívüli állapotot hirdethet ki, ekkor a végrehajtó hatalmat kizárólag a központi kormány gyakorolja. Helyettese, az alelnök, az Államok Tanácsának vezetője is.

A szövetségi államoknak saját parlamentjük van, élükön a köztársasági elnök által kinevezett kormányzó áll. A Törvényhozó Testület egy vagy két házas, ez az államtól függ.

[464] *Kik nyomot hagytak a 20. században 6.* ***Gandhi.*** 2000. 7.

[465] A Minisztertanács az elnököt, funkciói gyakorlásában segíti és tanáccsal látja el. A miniszterek a tisztségüket az elnök belátása szerinti ideig töltik be. A Minisztertanács kollektíven felelős a Nép Házának.

Minisztertanács működik, élén a főminiszterrel, hogy segítse és tanácsokkal lássa el a kormányzót funkciói gyakorlása során. Ez az állam Törvényhozó Testületének kollektíven felelős.

Az alkotmány külön listákon szabályozza az uniós és a szövetségi törvényhozási tárgyakat. A legfontosabb területek: a hadügy, a közlekedés, a külügy, a hírközlés, a devizaügyek, a bankügy, az államközi kereskedelem a központi kormányzat hatáskörében maradtak. Néhány ugyancsak fontos jogkör, mint például a rendfenntartás, az oktatásügy, a földhaszonbérlet és az adóügyek nagy része a tagállamok kezébe került. Néhány jogtételről a két szint közösen határozhat.

A közigazgatás struktúrája a gyarmati rendszerből átvett Állami Szolgálat maradt. Ennek két legfontosabb ágát az Indiai Közigazgatási Szolgálat és az Indiai Rendőri Szolgálat képezte.

Az alkotmány állást foglalt a falusi önkormányzati rendszer, a pancsájat megteremtése mellett, ennek kiépítése azonban csak az ötvenes évek végétől terjedt el általánosan. Feladatuk az utak és a vízellátás karbantartása, az adóügyek irányítása, a falusi adminisztráció ellátása és a szociális ügyek felügyelete.

A bírói hatalom az indiai Legfelsőbb Bíróság kezében van. Az egyes államokban ez a hatalom megosztott a végrehajtó hatalommal, tehát a kormánnyal, a minisztertanáccsal, akik a közvetlenül választott Törvényhozó Testületnek és a bíróságnak felelősek.[466]

4.2 Politikai események 1950-től napjainkig[467]

A függetlenség kivívása megváltoztatta a Nemzeti Kongresszus jellegét, nemzeti mozgalom tömegszervezetéből politikai párttá alakult. Az 1950–1951-ben megtartott első-általános választásokon közel 80 politikai párt vett részt. Az abszolút többséget a Kongresszus kapta, amelyben a tömegbázis megoszlása alapján határolódtak el a belső platformok. A Vallabhai Patel miniszterelnök-helyettes vezette jobboldali frakcióval szemben állt a miniszterelnök vezetése alatt működő balszárny.

A baloldali ellenzéket a szocialista szervezetek, amelyek a nyugat-európai szociáldemokratákhoz hasonló elveket vallottak és az Indiai Kommunista Párt alkotta. A jobboldali ellenzéket a hindu nacionalizmus köreiből alakult, kommunalista pártok[468] alkották.

A legfontosabb belpolitikai problémát a mesterséges felosztású államban a nemzetiségi ellentétek jelentették. Így a telugu (ándhra) nép, dravida szervezetek illetve a szikhek nacionalista pártja, az Akáli Dal is önálló állam létrehozása reményében harcoltak, ezenkívül az itt élő törzsek is megfogalmazták követeléseiket a jogaikkal, képviseletükkel kapcsolatban. Megoldásra várt még a kasmíri kérdés is, s ehhez kapcsolódva alakult a Népszavazási Front nevű szervezet, melynek célja Kasmír népszavazás útján való függetlenségének kivívása.[469]

Az 1962-ben megtartott általános választásokon a Kongresszus megőrizte az elsőbbségét, viszont elkezdtek erősödni a jobb- és baloldali pártok. A politikai polarizálódás nemcsak a pártok között, hanem a Kongresszuson belül is megfigyelhető volt. A Nehru nevével fémjelzett, szocialisztikus, centrista tömb mellett egyre jobban elkülönült a nagytőke-orientált ún. Szindikátus frakció, amelynek két vezetője Sadashiv Kanoi Patil és Morárdzsi Deszái volt. A baloldali, szocialista platformot Madan Mohan Málavija vezette. Nehru 1964-es halála után még jobban felerősödött a Kongresszus frakcióinak pozícióharca. A helyzetet külpolitikai események is súlyosbították (második indiai–pakisztáni háború).

[466] Tenigl-Takács, 1997, 399-405.
[467] Azaz 2009-ig, a szakdolgozat leadásáig. – A szerk.
[468] A legjelentősebbek a Hinduk Nagy Gyűlése (Hindu Mahászabhá), a Ráma Fényes Gyülekezete (Ram Rádzsja Parisad) és a Népi Szövetség (Dzsana Szagh).
[469] Tenigl-Takács, 1997, 407-414.

Az 1967-es választásokon a megosztottság jelentősen rontotta a Kongresszus eredményeit, a korábbi 70% helyett 54%-kal a baloldali támogatású Indira Gandhi, Nehru lányának, programja győzött, aki folytatni kívánta apja reformista és szocializáló politikáját.[470] Növelte a Kongresszus népszerűségét, így az 1971-ben megtartott választásokon ismét abszolút többséggel nyert.

A hetvenes évek első felében elmélyültek India társadalmi és gazdasági problémái, s ez válságba sodorta az országot. A probléma forrása, hogy az ígért reformokat csak csekély mértékben sikerült megvalósítani. Ennek hatására aktivizálódtak az ellenzék erői. A jobboldal Dzsanata Front néven szerveződött egységbe. 1975-ben összpontosított támadást indított a miniszterelnök asszony ellen, választási csalással vádolva meg őt. Akcióba léptek a szélsőséges terrorcsoportok is. Szintén megélénkült a szikh szeparatisták mozgalma, meg is nyerték a pandzsábi választásokat, emigráns kormányt alakítottak és nyíltan hangoztatták az önálló szikh állam, „Khálisztán" eszméjét. A válság a széthullás felé sodorta Indiát, a köztársasági elnök 1975. június 26-án rendkívüli állapotot hirdetett ki, ami lehetővé tette a tartományi kormányok felfüggesztését, egyes politikai szervezetek betiltását, a cenzúra bevezetését és sok más megszorító intézkedést. Ez egészen 1977-ig érvényben maradt és számos antidemokratikus intézkedés történt. Az intézkedések megosztották a Kongresszus Párton belüli politikai erőket, végül a baloldal kivált a pártból és megalapították a Kongresszus a Demokráciáért nevű szervezetet.

Ugyanakkor a rendkívüli állapot érdekszövetségbe tömörítette az ellenzéki pártokat, s 1977 elején megalakult a Dzsanata Párt. Az 1977-es választásokon sikerült megszerezniük az 542 mandátumból 363-at. Az új miniszterelnök Morárdzsí Deszái lett. Feloldották a szabadságjogokat korlátozó intézkedéseket és bizottságokat hoztak létre a rendkívüli állapot idején elkövetett visszaélések kivizsgálására. A párt csak két évig tudta megtartani a hatalmát, ugyanis nem tudtak egységes, határozott programot felmutatni, s az utána alakult Csaran Szingh-kormány már csak ügyvezetői minőségben működött, 1980-ra előrehozott választásokat írtak ki.[471] Az Indiai Nemzeti Kongresszus a szavazatok 43%-át szerezte meg, s a párt újra kormányt alakított. A győzelem oka, hogy a felerősödött hindu nacionalizmustól megrettent muzulmánok, érinthetetlenek, törzsi népek és vagyonát féltő ipari polgárság mellettük szavazott. Szükség volt az erős kormányzásra, ugyanis a nyolcvanas évek elejére az ország a gazdasági, társadalmi széthullás határára került, a demográfiai robbanás következtében az indiai lakosság 50%-kal emelkedett, s ezáltal kiéleződtek a társadalmi és regionális ellentétek (áttérési mozgalom, függetlenedési mozgalmak). A legsúlyosabb politikai válság a szikhekhez fűződik. A sorozatos szélsőséges terrorakciók célkitűzése egy független szikh állam megalapítása volt Pandzsábból és a szomszédos tartományokból. 1983-ban októberében Pandzsábot elnöki kormányzás alá vonták, amivel azt érték el, hogy szeparatista szervezetek földalatti hadsereggé alakultak át. Indira Gandhit 1984-ben testőrségének két szikh tagja meggyilkolta, ennek hatására a miniszterelnök asszony hindu hívei szikhek ezreit mészárolták le. Az új miniszterelnök, a fia, Radzsiv Gandhi lett. Az 1984-ben megtartott választásokon a Kongresszus Párt történelmének legnagyobb választási győzelmét aratta. Türelmes, megfontolt, engedékeny politika jegyében lépett fel mind a pandzsábi, mind a tamil és asszámi válságok ügyében. A szeparatizmus által érintett vidékeken a Kongresszus támogatottsága csökkent. Visvanáth Pratap Szingh és öt társa kivált a kabinetből és „Emberek Frontja" (Dzsan Morkha) néven új politikai szervezetet alakított.

1988-ra megfigyelhető az ellenzék megerősödése, megalapították a Nemzeti Front (Rástrija Morkha) nevű ellenzéki tömörülést, majd ezen belül megalakult a Népi Párt (Dzsanata Dal). Az 1989-ben lezajlott választások eredményeképp az elnökük, Visvanáth Pratap Szingh

[470] Tenigl-Takács, 1997, 421-428.
[471] Tenigl-Takács, 1997, 429-434.

alakíthatott kormányt.[472] Rövid miniszterelnöksége idején kiéleződtek a központi kormányzat és a vallási-nacionalista pártok közötti ellentétek. Az ajódhjái válság hatására a Bháratíja Dzsanata Párt megvonta támogatását a kormánypárttól, ami hamarosan kormányválsághoz vezetett. 1990-ben Szingh miniszterelnök fő politikai ellenfele Szocialista Dzsanata Dál néven saját parlamenti frakciót alakított. Még ebben a hónapban bizalmatlansági indítványt adtak be a kormány ellen, az új miniszterelnök Csandra Szekár lett. Parlamenti szövetségbe tömörültek a Szocialista Dzsanata Dál és a Kongresszus képviselői. A koalíció csak néhány hónapig maradt fenn, mivel felmerült a gyanúja annak, hogy biztonsági szervek megfigyelés alatt tartanak több kongresszus-párti politikust. A miniszterelnök lemondott, politikai patthelyzet alakult ki, s új választásokat írtak ki 1991-re. Egy szeparatista terrorszervezet meggyilkolta Radzsiv Gandhit, halála nemzetközi felháborodást váltott ki. A választásokon látszott, hogy a Dzsanata Dál népszerűsége visszaesett, újra kongresszista kormány alakult, az új miniszterelnök Naraszimha Rao lett. Egy komplex, gazdasági és társadalmi intézkedések sorozatát tartalmazó reformtervet dolgozott ki. Az intézkedések azt mutatták, hogy India is szakított a szocialista modellel, s a rendszerváltás útjára lépett.

A kilencvenes évekre India a világ 12 vezető ipari hatalma közé emelkedett, s a térség gazdaságilag dinamikusan fejlődő államának tekinthető. A szeparatista mozgalmakat azonban nem tudták megfékezni és a politikai pártharcok a parlamentben is folytak. A Bháratíja Dzsanata Párt két ízben is bizalmatlansági indítványt adott be a kormány ellen, a Nép Háza azonban leszavazta. 1992-ben robbant ki a bombay-i értékpapír-botrány, amibe korrupció vádjával a kormány néhány tagja is belekeveredett, aminek hatására a tartományi választásokon a Kongresszus Párt több államban elveszítette a többségét. Az 1996-os választásokon a Bháratíja Dzsanata Párt választási szövetségesével, a Bahudzsan Szamádzzsal relatív többséget szerzett. Ekkor töltötte ki először nem kongresszuspárti kormány a teljes hivatali idejét.[473] Elkezdtek harcolni kimondottan a kisebbségek szavazataiért (muszlim vallású jelöltek szerepeltetése). A 2004-es választás eredményére senki nem számított: jelentős támogatottságot szerzett a Kongresszus szekularizációs- és liberalizációs politikája, s ezáltal győztek. A párt erős, stabil és szekuláris kormányt ígért Indiának, ígéretet tettek arra, hogy folytatni fogják az előző kormány privatizációs politikáját, noha a választási kampányban épp azzal tűnt fel, hogy szociális kérdések megoldását tűzte zászlajára és gazdasági növekedést ígért. Rádzsiv Gandhi özvegye, Sonia Gandhi visszautasította a felkínált miniszterelnöki tisztséget, ugyanis sokan támadták olasz származása miatt. A miniszterelnöki tisztséget Dr. Manmohan Szingh tölti be.[474]

A pártok versengésének kérdésében azonban fontos, hogy a felszíni zavargásokon túl jelentkezik egy olyan pártok fölött álló egyetértés az alapvető értékekben, amely csak a civilizációs, kulturális hatásokkal magyarázható. Az Indiában található pártok száma sokkal nagyobb, mint Nyugat-Európában, közel 60 indult a legutóbbi választáson, s a különbségek inkább csak retorika szintjén jelentkeznek.[475]

4.3 Külpolitika

India külpolitikája a függetlenné válás után – annak tapasztalatain okulva – a pozitív semlegesség[476] elvét követte. Főbb alaptételei ennek a gyarmatosítás ellenesség, a béke és a

[472] Tenigl-Takács, 1997, 435-442.
[473] Tenigl-Takács, 1997, 443-450.
[474] S töltötte be 2014-ig, azóta Narendra Dámodardász Modi máig.
[475] Párkányi, 2005.
[476] Antonova - Bongard-Levin – Kotovszkij, 1981, 449.

semlegesség, illetve a távolmaradás a különböző katonai szervezetektől.[477] India igyekezett jó kapcsolatot kialakítani a szomszédos országokkal, illetve békeközvetítő szerepet is vállalt az ázsiai térségben fennálló helyzet javítására, s kijelentette, hogy a hidegháborús időszak alatt nem hajlandó egyik tömbhöz sem csatlakozni.

Az első és legfontosabb külpolitikai kérdéskör Pakisztánhoz kapcsolódik, azonban ez a kapcsolat a vallási ellentétek és a kényszerszétválás miatt nem alakult soha a legkedvezőbben. A kínai-indiai kapcsolatok kedvezően alakultak egészen a Pekingben történt belpolitikai változásokig.[478] Az új hatalom miatt a Tibet státuszáról folytatott tárgyalások negatív fordulatot vettek. Rajtuk kívül az Amerikai Egyesült Államokkal sem alakult mindig pozitívan a kapcsolat. Annál inkább jobbnak bizonyult partnerként a szovjet fél, a szocialista országok, illetve Banglades.

A következőkben az egyes országokkal alakuló kapcsolatokat fejtem ki részletesen.

Pakisztán

Az indiai–pakisztáni konfliktus már Pakisztán, mint állam megalakulása előtt elkezdődött. Az Indiai Nemzeti Kongresszus függetlenségi harcában egy új elem is megjelent, a Muzulmán Liga (1906). A független muzulmán állam megalakítását már az 1937-es lakhnaui kongresszuson előirányozták.[479] A harc végső céljául azonban az 1940-es lahorei kongresszuson tűzték ki Pakisztán, vagyis a „tiszták állama”[480] megalapítását. Az Indiai Nemzeti Kongresszus ezt ellenezte, hitük szerint ugyanis a hindu–muzulmán egység megvalósulhatott volna. A britek érdeke – azért, hogy minél nagyobb befolyásuk maradjon a térségben – az egységes India kialakulásának megakadályozása volt, tehát hogy a konfliktust tovább mélyítsék, olyan eszközöket vetettek be, mint a saját állam ígérete a muzulmánoknak, a hinduknak pedig az ezáltal létrejövő béke a többségben hinduk által lakott területeken.[481] 1944 folyamán Wavell, brit alkirály megbeszéléssorozatot szervezett a 2 fő párt vezetőivel, Gandhival és Dzsinnah-val, amely végén a megegyezés értelmében a felosztás kérdéséről a politikai státus rendezése után döntenek.[482] Az 1946-os tartományi törvényhozó testületi választásokon a Nemzeti Kongresszus kapta a legtöbb mandátumot, de a Muzulmán Ligának is sikerült szilárd pozíciókat kivívnia.[483]

Az 1947-es angol nyilatkozat szerint az angolok 1948 júliusáig kivonulnak Indiából, illetve ha addig központi kormány nem alakulna, a tartományoknak adják át hatalmat. Viszont a pozícióik megőrzéséért még egy utolsó kísérletet tettek különböző eszközökkel: a hinduk és a muzulmánok összecsapásának provokálása, illetve az ország felosztásáról szóló Mountbatten-terv.

India 1947-ben lett független, ezzel az eseménnyel egybekötve alakult meg az iszlám vallású területeken Pakisztán. A korábbi India területének több mint egynegyede, lakosságának pedig egyötöde Pakisztánhoz került, illetve meg kellett osztani a nemzeti vagyont, a bankok aranytartalékát, a vasúti gépparkot, a hadsereget, s minden egyéb állami kézen lévő értéket.[484] Azonban a vallási vérengzések olyan méreteket öltöttek akkoriban, hogy mindkét fél kénytelen

[477] Antonova - Bongard-Levin – Kotovszkij, 1981, 411.
[478] Antonova - Bongard-Levin – Kotovszkij, 1981, 450.
[479] Antonova - Bongard-Levin – Kotovszkij, 1981, 373.
[480] Antonova - Bongard-Levin – Kotovszkij, 1981, 381.
[481] Ugyanakkor Collins-Lapierre: Szabadság éjfékor c. dokumentumregénye szerint, melyet a függetlenné válást levezénylő utolsó brit alkirállyal felvett 14 órás hanganyag alapján írt, hogy ha az alkirály tudta volna, hogy Dzsinnah halálos beteg, kitart még egy kicsit, és akkor a Gandhi-eszme valósul meg: egység a sokféleségben.
[482] Antonova - Bongard-Levin – Kotovszkij, 1981, 388-389.
[483] Antonova - Bongard-Levin – Kotovszkij, 1981, 397.
[484] Tenigl-Takács, 1997, 391.

volt elfogadni a britek által javasolt függetlenedést. Ebből következik, hogy később a vegyes lakosságú területeken tartott népszavazásokon mindkét ország arra törekedett, hogy a kérdéses állam hozzákerüljön, illetve a fejedelemségekben, mivel azokban az uralkodó döntése volt a döntő.

A 601 indiai fejedelemség közül 555 Indiához, a többi Pakisztánhoz csatlakozott, ezek a csatlakozások az Indiai Unióhoz zavartalanul mentek végbe.[485] Volt azonban három állam (Haidarábád, Dzsunagadh, Kasmír), ahol a hovatartozás kérdésköre konfliktussal járt. Kisebb-nagyobb helyi háborúk kezdődtek meg, s amíg az első két állam helyzetét sikerült rendezni, addig Kasmírban nem született megoldás. Az ENSZ Biztonsági Tanácsa 1949. január 1-től tűzszünetet rendelt el, azonban ez nem jelentette a harcok végleges befejezését.[486]

Az angolok érdeke természetesen a fejedelemségek megtartása volt, hiszen így érvényesíthették befolyásukat azokon a területeken. A számításaik azonban csak Kasmír és Dzsammu fejedelemségekben maradtak meg tartósan. Gandhi álláspontja a kérdésben az 1947-es kasmíri látogatáson vált világossá, megegyezést hozott létre a fejedelem és a Nemzeti Kongresszus között.[487]

Kasmír terület megszerzése mindkét fél számára nagy jelentőségű volt, ezért az indiai-pakisztáni közvetlen összecsapások mind ezen a területen zajlottak. Bár India az egész államot sajátjának tekinti, de csak a terület 63%-a van az ellenőrzése alatt, és ott is a lakosság többsége iszlám vallású.[488] A területért folyó versenyben pedig hamarosan megjelent egy harmadik fél is, a kínai, aki elfoglalta az állam északkeleti-részét.

India és Pakisztán között szám szerint négy összecsapás (1947, 1965, 1971, 1999) volt a terület kérdéskörében. Az elsőben még a britek provokálták a fegyveres konfliktust úgy, hogy 1947. október 22-én pathán törzsek betörtek Kasmír területére, ami hamarosan a fejedelmi rendszer összeomlásához vezetett. Október 27-én indiai egységek felvették a harcot ellenük, s velük együtt a hozzájuk csatlakozott pakisztáni reguláris hadsereggel.[489]

1947 decemberében India az ENSZ Biztonsági Tanácsa elé vitte a kérdést, aminek eredményeképpen a harcokat 1948 tavaszán beszüntették. Az 1949 óta fennálló ENSZ megfigyelő bizottság neve UNMOGIP (United Nations Military Observer Group in India and Pakistan).[490] Eredetileg a tűzszünetet ellenőrizte egy majdani népszavazás reményében, azonban ez mostanáig még meghiúsult.

Az 1965-ös konfliktus a pakisztáni szélsőséges csoportok provokálásával és az új kormány támogatásával alakult ki. Fegyveres határincidensek, zavargások voltak az egész állam területén. A békekötésben fontos szerepet játszott a Szovjetunió békejavaslata 1965 augusztusában. Az ügyet rendező konferenciát 1966. január 3. és 10. között tartották meg Lal Bahádur Sásztri, indiai miniszterelnök, Mohammad Ajub-khán pakisztáni kormányfő és Alekszej Nyikolajevics Koszigin szovjet miniszterelnök részvételével. A nyilatkozat tartalmazta a katonapolitikai rendezés feltételeit és megnyitotta a kaput a kapcsolatok normalizálása felé. Az ügy azonban itt sem oldódott meg véglegesen az indiai miniszterelnök hirtelen bekövetkezett halála miatt.[491]

A harmadik fegyveres konfliktus pakisztáni belpolitikai változások következménye. Ebben a konfliktusban jelent meg először a hidegháborús katonai tömbök szembenállása, a pakisztáni politikával szimpatizáló Egyesült Államok és az Indiával béke–barátsági

[485] Antonova - Bongard-Levin – Kotovszkij, 1981, 404.
[486] Tenigl-Takács, 1997, 393.
[487] Antonova - Bongard-Levin – Kotovszkij, 1981, 407.
[488] http://www.kashmir.co.uk/basicfacts_x.htm
[489] Antonova - Bongard-Levin – Kotovszkij, 1981, 406.
[490] http://www.un.org/Depts/dpko/missions/unmogip/
[491] Antonova - Bongard-Levin – Kotovszkij, 1981, 454.

szerződésben álló Szovjetunió közvetett harca. A pakisztáni kormány nyíltan támogatta országában az India-ellenes hangulatot, és ez 1971. december 3-án háborús konfliktussá fajult India és Kelet-Pakisztán között. A katonai akció a pakisztániak fegyveres kapitulációjával ért véget, s India kezdeményezésére kötöttek tűzszünetet. India támogatásával alakult meg a kelet-pakisztáni területekből Banglades.

1999-ben a kargili offenzíva mély megdöbbenést okozott az indiai vezetés számára, ugyanis pakisztáni katonák törtek be Kasmír indiai oldalára.[492] Ekkor már mindkét fél rendelkezett atomfegyverekkel, úgyhogy nukleáris szempontból is fenyegetettek voltak, de az összecsapásokban rejlő kockázatok miatt bevetésükre nem került sor. Az ügyben béketeremtési kísérletek voltak a két fél között, főleg a '90-es évek második felében,[493] a tárgyalások egyik eredménye volt az 1999-es Lahorei nyilatkozat, amelyet a két állam miniszterelnökei aláírásukkal erősítettek meg. Ebben a dokumentumban is csak a konfliktus megoldásának előrevetítése szerepel, konkrét megoldási javaslat nem. Lefektették a kapcsolatok rendezésének alapelveit, köztük nukleáris kérdéseket is érintettek. [494]

India kasmíri területe jelenleg autonómiát élvez, pártok alakulnak, választásokat tartanak, a legnagyobb párt a Kasmíri Nemzeti Kongresszus. Pakisztánhoz nem tud és nem is fog csatlakozni, Indiát viszont támogatja a terrorizmus elleni harcban és az árulókkal szemben.[495]

Kína

India függetlensége óta baráti kapcsolatokat létesített a szocialista rendszerű országokkal, így a Kínai Népköztársaságot is elsők között ismerte el. A kapcsolatuk így kezdetben kedvezően alakult. A koreai válságban Kínát támogatta, s 1954-ben aláírtak egy egyezményt, amely megszüntette a fennálló nézetkülönbségeket Tibet státuszának kérdésében, valamint elfogadta az kínai fennhatóság alá tartozását, s nem kívánt beleavatkozni a kínai belügyekbe.[496] Ezen kívül tartalmazta a békés egymás mellett élés 5 alapelvét (pancsaszila):[497] egymás területi szuverenitásának kölcsönös tisztelete; egymás kölcsönös meg nem támadása; egymás belügyeibe való be nem avatkozás; egyenlőség és a kölcsönös előnyök biztosítása; békés egymás mellett élés.[498]

Az ötvenes–hatvanas években azonban fordulat következett be a pekingi bel- és külpolitikában, és ez az indiai–kínai kapcsolat hirtelen romlásához vezetett. 1959-ben és 1962-ben határkonfliktusok robbantak ki, amelyek komoly fegyveres összetűzésekhez vezettek, a kínai csapatok elfoglalták Ladakh, indiai államot. A konfliktus negatív nyomást gyakorolt az indiai belpolitikára és a közeledést idézett elő Kína és Pakisztán között, többek között Kasmír kérdésében.[499]

Ezen a helyzeten az indiai határ közelében létesített katonai támaszpontok sem segítettek, sőt megnehezítették a két ország közötti viszonyok normalizálását. Bár 1976-ban egyezmény született a két ország közötti diplomáciai kapcsolatok helyreállításáról, de ez sem eredményezett érdemi változásokat.

---

[492] Csicsmann, 2004.
[493] Csicsmann, 2004.
[494] *Lahore Declaration*, 1999. (Még 2025 áprilisában–májusban is, a pahalgami terrortámadást követően a két atomhatalom között kiéleződött a konfliktus, részben a vallási, részben a területi viszály miatt, de a háttérben inkább a folyók vize elosztása miatt. – *A szerk.*)
[495] http://www.jammu-kashmir.com/basicfacts/basics.html
[496] Vukman, 2007.
[497] Antonova – Bongard-Levin – Kotovszkij, 1981, 450.
[498] Tenigl-Takács, 1997, 414.
[499] Antonova – Bongard-Levin – Kotovszkij, 1981, 449.

A ’80-as évek végén némi javulás következett be az indiai-kínai kapcsolatban. 1989-ben közös munkacsoport alakult a határ menti incidensek megvitatására, majd 1990-ben a katonai vezetők találkoztak. A következő évben döntés született a határvidék kereskedelmének helyreállításáról, s régóta először a miniszterelnökök találkoztak a ’90-es évek elején. 1992-ben megállapodás született a határ menti haderők csökkentéséről, 1994-ben pedig közös hadgyakorlatról Ladakh államban.[500]

2004. november 30-án a két miniszterelnök, Wen Jiabao és Manmohan Szingh aláírt egy közös nyilatkozatot a „Kínai–indiai kapcsolat elvéről és teljes együttműködéséről”.[501]

A világ két legnépesebb országának kapcsolata a különböző politikai rendszerek miatt is nehezen kezelhető. India és Kína viszonyát még ma is jócskán terhelik a múltbeli konfliktusok, de a mai helyzetre a versengés és az együttműködés egyaránt jellemző. A legjobb forgatókönyv szerint Kína továbbra is elsősorban a gyártási folyamatokra, India pedig a szolgáltatásokra összpontosít, s így a két ország gazdaságilag akár egymás kiegészítője is lehet a jövőben.[502]

A Szovjetunió

India függetlenedése után, Nehru kormánya törekedett a békés külkapcsolatok kialakítására az ázsiai térségben. A nagyhatalmak közül azonban tartós együttműködési és baráti kapcsolatot kialakítani csak a Szovjetunióval sikerült. A szocialista országokkal a kezdettől fogva jó kapcsolatot ápolt, a kivétel egyedül Kína, amellyel ingadozó volt a viszonya. A szocialista országokkal való jó viszonyba bele lehetne magyarázni a hidegháborús szembenállásba való bekapcsolódást, s bár az Egyesült Államokkal tényleg nem volt jó a viszonya, ezt mégse lehet így kijelenteni.

A kormánydelegációk rendszeres cserelátogatásai 1955-ben kezdődtek meg.[503] Az 1971-es konfliktusban India és Pakisztán között, a Szovjetunió következetesen a vérontás beszüntetése mellett foglalt állást és a békés politikai rendezés mellett. Ennek a támogatásnak a következménye az 1971. augusztus 9-én kötött szovjet–indiai béke–barátsági és együttműködési szerződés, majd ezt további egyezmények és kooperációk sora követte. Brezsnyev is pozitívan értékelte a kapcsolatukat: „A szovjet–indiai barátság évről évre erősödik, és nem kétséges, hogy a jövőben újabb lépéseket teszünk ebben az irányban, országaink népeinek nagy hasznára és a világbéke ügyének érdekében.”[504, 505] A mondat megerősítéseképpen 1973 novemberében Indiába látogatott, s egy közös közleményben megerősítették az egyezményüket a béke fenntartása érdekében. A látogatás alkalmából további okmányokat írtak alá gazdasági, kereskedelmi, tudományos és diplomáciai témakörökben. A hetvenes évek közepére a Szovjetunió vált India legfontosabb kereskedelmi partnerévé.

Az 1977-es indiai kormányváltás után az új külügyminiszter folytatta a pozitív semlegesség külpolitikáját, és a Szovjetunióval való kapcsolat kiemelt szerepet kapott ebben a programban. 1977 októberében az indiai miniszterelnök hivatalos látogatást tett Moszkvában, ahol közös nyilatkozatban kijelölték a kapcsolatok további fejlődésének perspektíváit minden területen.[506]

---

[500] Tenigl-Takács, 1997, 446.

[501] *A Kínai Népköztársaság jelenlegi helyzete és biztonságpolitikája.*

[502] Neszmélyi – Kusai – Pap, 2007. (Manapság Kína és India mai közeledése alapvetően rövid távú jelenség. Az enyhülés nem valódi stratégiai irányváltás, nem geopolitikai erőviszony megváltozás. Kína és India hosszú távú fejlődési pályájában elkerülhetetlen a domináns és a felemelkedő hatalom közti rivalizálás. – *A szerk.*)

[503] Antonova – Bongard-Levin – Kotovszkij, 1981, 450.

[504] *Pravda* 1973. szept. 25.

[505] Antonova – Bongard-Levin – Kotovszkij, 1981, 465.

[506] Antonova – Bongard-Levin – Kotovszkij, 1981, 473.

A Szovjetunió széthullása sem szakította meg a kapcsolatokat a két ország között, s ezt mi sem mutatja jobban, minthogy 1992-ben Oroszország és Ukrajna meghosszabbította a gazdasági és katonai segítségnyújtási szerződéseket, majd orosz–indiai gazdasági és kereskedelmi egyezmény született, és 1993 januárjában Borisz Jelcin Indiába látogatott, s ott aláírt egy újabb barátsági–együttműködési szerződést. [507]

A két ország viszonya mindig is a közös érdekeken alapult. Az érdek, hogy fékezzék Kína és az Amerikai Egyesült Államok térnyerését az ázsiai térségben. A Putyin orosz elnök 2007-es látogatása Indiába védelmi–biztonságpolitikai, kereskedelmi és nukleáris kapcsolatok terén minőségi változásokat hozott.

A jövőben tehát India és Oroszország kapcsolatát a kölcsönös érdekeken alapuló együttműködési partneri viszony határozza meg, az egyetlen ütközőpont India növekvő befolyása a közép-ázsiai államokban, ami sértheti Oroszország érdekeltségeit abban a térségben, de az évek óta fennálló együttműködés valószínű nem egyik napról a másikra fog megváltozni.[508]

Az Amerikai Egyesült Államok

A hidegháborús tömbök szembenállása India szempontjából nem arról szólt, hogy mindenképpen megpróbált egyik vagy másikhoz csatlakozni, az el nem kötelezett országok szövetségének tagja volt, vagyis igaz a pozitív semlegesség elve. Kapcsolatok szempontjából előfordult, hogy részrehajló volt, de a békeközvetítést a két fél között, mindig is a feladatai közé sorolta. Ez alapján a Szovjetunióval való jó viszony mellett törekedett az Egyesült Államokkal is hasonlóra.

Ahogy azonban az ebben az időszakban gyakran előfordult, ha az egyik félhez valamely állam közel került, a másik fél próbált közeledni az azzal szemben álló országhoz. Ez így volt India és Pakisztán viszonyában is.

A kapcsolatok felvételének bizonyítéka, hogy India első miniszterelnöke, Nehru 1949 októbere–novembere folyamán látogatást tett az Egyesült Államokban, s habár politikai együttműködést nem sikerült elérni, gazdaságilag elérte a kapcsolatok kiszélesítését, az amerikai tőke betört az indiai piacra.[509] Ezt követte 1951–52-ben egyezmények egész sora a köztük lévő technikai együttműködésről.[510]

Az 1971-es konfliktusban azonban az Egyesült Államok a pakisztáni politikát pártolta,[511] és ez közvetve elősegítette a Szovjetunióhoz való közeledést. Ennek pedig következménye az amerikai segély befagyasztása volt, ami az amerikai–indiai kapcsolatok hirtelen romlásához vezetett. Az ügy normalizálását az sem segítette, hogy India nyíltan fellépett az Indiai-óceánon lévő Diego Garcia-szigeten tervezett katonai támaszpont létesítése ellen.

Az indiai–amerikai kapcsolatok megjavítására azonban már a ’70-es években voltak kísérletek. Amerikai részről ilyen volt a segélyek befagyasztásának feloldása, valamint Henry Kissinger, amerikai külügyminiszter látogatása Indiába. A pozitív változások ellenére azonban alapjában mégsem javultak meg a kapcsolatok.[512]

---

[507] Tenigl-Takács, 1997, 447.

[508] Neszmélyi – Kusai – Pap, 2007. Mint írják, India egyetemet végzett és szakképzett munkaereje konkurenciát jelenthet, valamint India közép-ázsiai jelenléte erősödik, például révételével egy tadzsikisztáni légibázis építésében.

[509] Antonova – Bongard-Levin – Kotovszkij, 1981, 411.

[510] Antonova – Bongard-Levin – Kotovszkij, 1981, 450.

[511] Antonova – Bongard-Levin – Kotovszkij, 1981, 463.

[512] Antonova – Bongard-Levin – Kotovszkij, 1981, 474.

Indiai részről Radzsiv Gandhi 1987-ben, Naraszimha Rao 1994-ben látogatott az Amerikai Egyesült Államokba. Rendezték a két állam közti gazdasági és kereskedelmi kérdéseket, valamint megegyezés született katonai és védelmi együttműködésről.

2006-ban George W. Bush indiai látogatása jelentősen módosította a két ország közti, illetve a Pakisztánnal fennálló viszonyokat. Az akkor született amerikai–indiai nukleáris együttműködési megállapodás – mivel módosította a félévszázados geostratégiai egyensúlyt a térségben, – maga után vonta egy hasonló együttműködés kibontakozását Kína és Pakisztán között, amit a Hu Csin-tao kínai elnök azutáni pakisztáni látogatása során világosan kirajzolódott, a két ország közötti fokozódó nukleáris együttműködés mutat.[513] Az új típusú indiai–amerikai kapcsolat jelentősen megváltoztathatja a nemzetközi viszonyokat. Ezt az átrendeződést a közös értékrenden túl, a Kína teljhatalmával szemben való fellépés alakítja, s előrevetíti India jövőbeni szerepét a globalizáció világában.

5. Konklúzió

India történetének, vallási és politikai jellegzetességeinek áttekintésével igyekeztem több oldalról is bemutatni, hogy ez a kontinensnyi ország és az ottani sok nép, sokféle, mégis egységes kultúra, igen nagymértékben őrzi ősi, a régmúltban is folyamatosan megújuló szemléletét, szokásait, közösségi és nemzeti jellegzetességeit, amin a brit uralommal való találkozás olyan nyomot hagyott, amely aztán leginkább a függetlenség elnyerését követő indiai politikán látszik meg. E hatalmas témaanyagot nem volt könnyű összehangolni, de remélem, hogy minden összetevő esetében sikerült érzékeltetnem mind az ősi vallás, mind a brit hatás befolyását, azaz India és a világ találkozásának kölcsönhatását.

Fontos kiemelten rámutatni, hogy Indiának demokratikus keretek között sikerült elérni mai vívmányait, ami a többi sikeres ázsiai ország közül csak kevesek jellemzője. Erre az irányt India éppen az angol gyarmatosítás elleni harc módszereinek mindkét fél számára megfelelő, elfogadható mivolta létrehozásával vette. Hiszen Gandhi mozgalma megőrizte a keleti mentalitást, és megfelelt a nyugati demokratikus követelményeknek is. India és a nyugati világ érintkezése tehát az indiai kultúra bővülésével, modernizálódásával járt, de úgy, hogy a régi valóságát, jellegzetességét is megőrizze. Ennek aztán később lettek további olyan divathullámot elindító mozzanatai, amikor a legnépszerűbb nyugati zenekarok csillagai[514] merültek el az indiai világban, vagy Béke Nobel-díjas lehetett az indiai vallás szívében, Benáreszben a szegényeket gondozó Teréz anya.

India történetén végigtekintve, felvetődik még a kérdés, hogy a jövőben vajon India ősi kultúrája és történelmi eszméi hogyan fognak hatni világunkra. Mivel a mai napig a nemzetek közötti politikai vitákat a legtöbb esetben erőszakkal döntik el, e kérdéskörben az erőszakmentesség indiai elve lehet a legfontosabb a világ számára. Hogy a jövőben más eszközökhöz folyamodjunk, amikor az egyik világtényező érvényesíteni akarja akaratát a másikkal szemben. Manapság is már bevett gyakorlattá vált egyébként, hogy nemzetközi bíróságokat és intézményeket hoznak létre, melyek célja a vitás kérdések eldöntése a nemzetek és az egyéb világszereplők között. Ez már talán egy lépés a helyes irány felé, amit az indiai kultúra mutat számunkra.

Mindebből az az igen időszerű tanulság adódik, hogy az emberiség mai helyzetében erősen oda kell figyelni egy ilyen nagy országra és kultúrára, mint az indiai, mert ősiségével és a modernizációra adott válaszával egyfajta mintául szolgál a világ többi nagy régiójának is,

[513] Neszmélyi – Kusai – Pap, 2007.

[514] A Beatles tagjai látványos, nagy sajtóvisszhangot kapó utazást tettek Indiába, és később is visszatértek erre a témára, zenéjükben, aztán klipjeikben, és mások is követték ebben őket.

amennyiben őrzi sajátosságait, és mégis be tud kapcsolódni a világegész szellemi és gazdasági körforgásába.

Források

A jógacsára filozófiája. FARKAS LŐRINC IMRE, h. n. 1997.

A Kínai Népköztársaság jelenlegi helyzete és biztonságpolitikája. http://www.zmne.hu/tanszekek/vegyi/docs/fiatkut/pdf/Zhu_05_02.pdf

A magasztos szózata. Bhagavad-Gita. Budapest, 1987.

Akbar, M. J.: Nehru : the making of India. Penguin Books, Harmondsworth, Middx, 1989.

ANANDA, JUDY: *Kozmo-jóga. A testi-lelki boldogság kalauza.* Vízöntő, Bp. 1991.

ANTONOVA, K. A. - G. M. BONGARD-LEVIN, G. M. – G. G. KOTOVSZKIJ, G. G.: *India története*. Kossuth Könyvkiadó, Gondolat Könyvkiadó. 1981. Budapest.

BAKTAY ERVIN (szerk.): *Mahátmá Gandhi válogatott írásai és beszédei.* Budapest, 1928.

BAKTAY ERVIN: *India bölcsessége.* Budapest, 1943.

BAKTAY ERVIN: *India művészete I-II.* Budapest, 1981.

BALOGH ANDRÁS: *Nemzet és történelem Indiában*. Kossuth Könyvkiadó, Budapest, 1988

BERLIN, ISAIAH: *The Sense of Reality. Studies in Ideas and Their History*. Chatto and Windus, London, 1996.

BHAVE, VINOBA: *Bhoodan Yajna.* Ahmedabad, Navajivan, 1953.

BHAVE, VINOBA: *Democratic Values.* Kashi, Sarva Seva Sangh Prakashan, 1962.

BHAVE, VINOBA: *Revolutionary Sarvodaya.* Bombay, Bharatiya Vidya Bhavan, 1964.

BONDURANT, JOAN V.: *Conquest of Violence. The Gandhian Philosophy of Conflict.* Princeton, Princeton University Press, 1958.

BONGARD-LEVIN, G. M.—GRANTOVSZKIJ, E. N.: *Szkíthiától Indiáig.* Budapest, 1981.

CANNON, ALEXANDER: *Kelet mágusai. Tibet misztikája és csodái.* Viktória, Bp. 1990.

COOMARASWAMY, A. K.: *Hinduizmus és Buddhizmus.* Európa, Bp. 1989.

COUSINS (1991), L. S.: „Buddhism." In: Hinnels (1991), John: *Handbook of Living Religions*. Penguin Books, London. (Eredetileg 1984) pp.: 278-343.

CSICSMANN LÁSZLÓ: Nukleáris fegyverkezés Dél-Ázsiában. Az indo-pakisztáni konfliktus az ezredfordulón. *Kül-Világ* 2004/2. http://www.freeweb.hu/kul-vilag/2004/02/csicsmann.pdf

DARAI LAJOS MIHÁLY: *A filozófia kultúrtörténete.* Kodolányi János Főiskola, Székesfehérvár, 2006.

DIWAKAR, R. – AGRAWAL, M. (szerk.): *Vinoba: The Spiritual Revolutionary*. New Delhi, Gandhi Peace Foundation, 1984.

DUMONT, LOUIS: *Homo Hierarchicus*. London, 1966.

DUNCAN, R. (szerk.): *The Writings of Gandhi.* Oxford, Duncan, 1971.

FOLKERT (1991), Kendall W.: „Jainism". In: Hinnells (1991), John: *Handbook of Living Religions*. Penguin Books, London. (Eredetileg 1984) pp.: 256-277.

FROMM, E.— SUZUKI, D.T.: *Zen–buddhizmus és pszichoanalízis.* Helikon, Bp. 1989.

GANDHI, MAHÁTMÁ: *Önéletrajz.* Budapest, Európa, 1987.

Gandhi, Mohandas Karamchand (1869-1948): Önéletrajz, avagy Az igazsággal való próbálkozásaim története. Európa, Budapest. 1987.

Gandhi, Mohandas Karamchand: An autobiography, or, The story of my experiments with truth. Navajivan Publ. House, 1989.

Gandhi, Mohandas Karamchand: Az erkölcsiség vallása. Farkas Lőrinc Imre K., Budapest, 1998.

Gandhi, Mohandas Karamchand: Az igazság szolgája. Gandhi. Ursus Libri, 2003.

Gandhi, Mohandas Karamchand: Mahátmá Gandhi, az indiai szabsághős könyve. Athenaeum, Budapest, 1922.

Gardner, Howard: Rendkívüliek: kivételes egyéniségek: Mozart, Freud, Virginia Woolf, Gandhi portréi és "hétköznapi rendkívüliségünk". Gardner. Kulturtrade, Budapest, 1998.

GÁTHY VERA ÉS BALOGH ANDRÁS: Gandhi. Kortársak Gandhiról. Lakshmi M. Puri előszavával. Napvilág, Budapest, 2000.

GÁTHY VERA: *Az Indiai Nemzeti Kongresszus – Egy modernizáló párt a harmadik világban.* Kossuth Kiadó, Budapest, 1989

GÁTHY VERA: *Gandhi.* Budapest, 1987.

GERMANUS GYULA: *India világossága.* Budapest, Franklin, 1934.

GLASENAPP, HELMUTH VON: *Az öt világvallás.* Gondolat Kiadó, Budapest, 1981.

Guénon, René: Általános bevezetés a hindu doktrínák tanulmányozásához. Kvintesszencia K., Debrecen, 1999.

HÉJJAS ISTVÁN: *A modern tudomány és a keleti bölcselet.* Orient Press, Bp. 1990.

Héjjas István: India ősi bölcsessége: az indiai eredetű vallások filozófiája és létszemlélete. INOK, Budapest, 2006.

India misztikája : az egység tanítói : antológia. Filosz, Budapest, 2002.

Indiai regék és mondák. Budapest, 1964.

IVANICS ZSOLT: Csavargás a hindu mondavilág sírkertjében. *Árgus* 2005. június. Kalmár György: Mahátmá Gandhi: álom - politika – valóság. Gondolat, Budapest, 1982.

Kalmár György: Mi a gandhizmus? MTA Világgazdasági Kut. Int., Budapest, 1980.

KARSAI GYÖRGY: *Az indiai konyha.* Aladdin konyhája, Minerva, 1986, 131-154. o.

*Kik nyomot hagytak a 20. században 6. Gandhi***.** Napvilág kiadó 2000.

Kingsland, Venika Mehra: A hinduizmus. Kossuth, Budapest, 2000.

Klostermaier, Klaus K.: Bevezetés a hinduizmusba. Akkord, Budapest, 2001.

KŐRÖSI CSOMA SÁNDOR: Buddha élete és tanításai. Kriterion, Bukarest. 1972.

Lahore Declaration, 1999. http://www.indianembassy.org/South_Asia/Pakistan/lahoredeclaration.html

LORENZONI, CESARINA: *Mahátma Gandhi.* Agapé, Újvidék, 1992.

M. Kiss Sándor: A magyar diákok szabadságfrontja. Művel. kut. Int., Budapest, 1983.

Mahábhárata. Rámájana. Budapest, 1964.

Manu törvényei (VII. és VIII. könyv). Budapest, 1915.

MÚJDRICZA PÉTER: Az uszkai kísérlet. *Liget* 2007. március.

MIKLÓS PÁL: *A zen és a művészet.* Magvető, Bp. 1978.

Moon, Penderel: Gandhi and modern India. Norton, New York, 1969.

Naphimnuszok és tűzimák: válogatás a Rig-Véda himnuszaiból. FARKAS LŐRINC IMRE Kvk., Budapest, 2001.

NESZMÉLYI GYÖRGY IVÁN DR. – KUSAI SÁNDOR ZOLTÁN – PAP LÁSZLÓ: India – az új kihívás és esély. 2007. http://www.kulugyiintezet.hu/kszpdf/2007_01/KSZ_2007-01-09-NGYI-KSZ-PL-India.pdf

ORWELL, GEORGE: Tűnődés Gandhiról. In: *Az irodalom felszámolása - Válogatott esszék*, Európa 1990. Forrás: http://w3.szepi.hu/6/irodalom/kedvenc/kc_10.html
Elektronikus kiadás: http://www.terebess.hu/keletkultinfo/tunodes.html

Parekh, Bhikhu: Gandhi's political philosophy. A critical examination. (Repr.) Macmillan, Basingstoke – London, 1991.

PÁRKÁNYI GERGELY: India jövője. 2005. http://www.pointernet.pds.hu/ujsagok/evilag/2005-ev/11/20070222151843630000000853.html

Pilát, Jan: Mahátma Gandhi. Budapest. Gondolat, 1969,

PUSKÁS ILDIKÓ: *Istenek tánca. Rövid áttekintés az indiai vallásokról.* Gondolat, Bp. 1984.

Puskás Ildikó: Lélek a körforgásban. A hinduizmus születése. Balassi, Budapest, 2000.

Pravda 1973. szept. 25.

Ramana Maharshi: Abszolút tudatosság. Filosz, Budapest, 2003.

RAWSON, PH.: *Az indiai civilizáció.* Budapest, 1983.

Rosa, Giuseppe de: Vallások, szekták és a kereszténység. Szt. István Társ., Budapest, 1991.

ROSTA ERZSÉBET: *Vegetáriánus konyha Indiában.* Elektronikus kiadás: Terebess Ázsia E-Tár

SCHMIDT JÓZSEF: *A szanszkrit irodalom története*. Budapest, 1923.

SCHMIDT JÓZSEF: *Az ind filozófia.* Farkas Lőrinc Imre, Bp. 1991.

SCHMIDT JÓZSEF: *Az ó-ind epika.* Bp. 1921.

SCHMIDT JÓZSEF: *Buddha élete, tana és egyháza.* Farkas Lőrinc Imre, Bp. 1995.

Sivarama, Swami: Krsna Vrndavanában. Bhaktivedanta Intézet, Budapest, 1998.

STEIN AURÉL: *Ősi ösvényeken Ázsiában I-II.* Budapest, é. n.

Swami Prabhupada, A. C. Bhaktivedanta: Születésen és halálon túl. The Bhaktivedanta Book Trust, Budapest, 1992.

Szanszkrit líra. Budapest, 1988.

Szemelvények a hinduizmus kutatásának történetéből. A katolikus hitterjesztés indiai tudósításai Magyarországon a XIX. *század végén és a XX. század elején.* Szerk. TÓTH-SOMA LÁSZLÓ. Bába, Szeged, 2000.

TÉCHY OLIVÉR: *Buddha.* Gondolat, Bp. 1986.

TENIGL-TAKÁCS LÁSZLÓ: *India története.* Medicina – A Tan Kapuja Buddhista Főiskola. Budapest. 1997.

Titkos tanítások. Válogatás az Upanisádokból. Budapest, 1987.

TOMCSÁNYI LAURA: Lélekben és igazságban. *Magyarországi Evangélikus Egyház, Internet Munkacsoport,* 2000. http://www.lutheran.hu/inhkvt.htm#1

Tóth-Soma László: *Veda-rahasya. Bevezetés a hinduizmus vallásfilozófiájába*. Bába és Társa, Szeged, 1997.

Vivekananda, Swami: A cselekvés és a szeretet jógája. Ursus, Budapest, 2000.

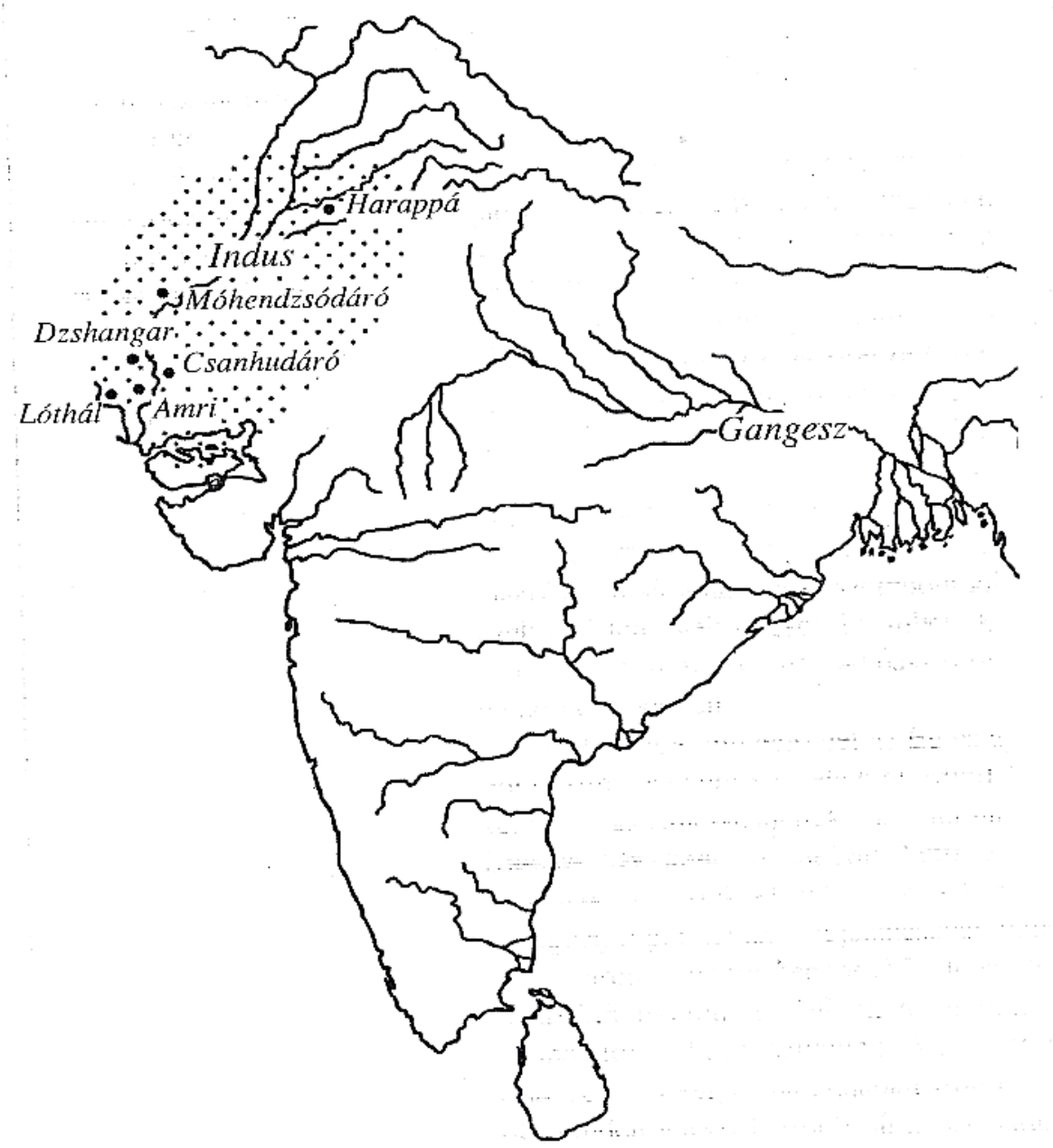
VUKMAN PÉTER: Új szövetségesek keresése: Jugoszlávia és az el nem kötelezett államok. *Klió* 2007/3. http://www.c3.hu/~klio/klio073/klio148.htm

WATTS, ALAN W.: *A zen útja.* Polgár, h.n. 1997.

WEIGHTMAN (1991), SIMON: „Hinduism." In: Hinnells (1991), John: *Handbook of Living Religions,* Penguin Books, London. (Eredetileg 1984) pp.: 191-255.

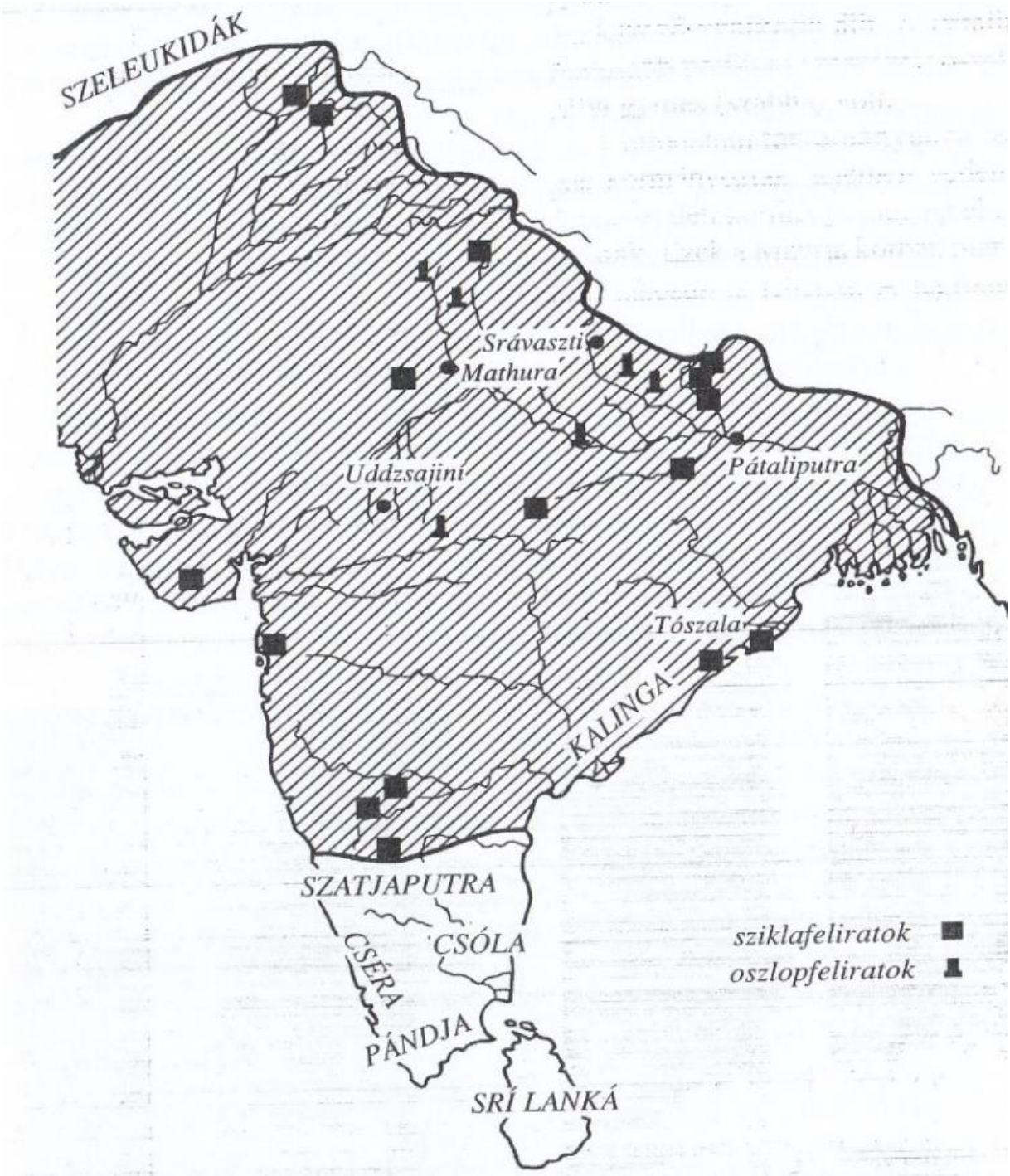
WOJTILLA GYULA: *A mesés India. A legrégibb magaskultúrától a 18. sz.-ig.* Gondolat, Bp. 1988.

Mellékletek[515]

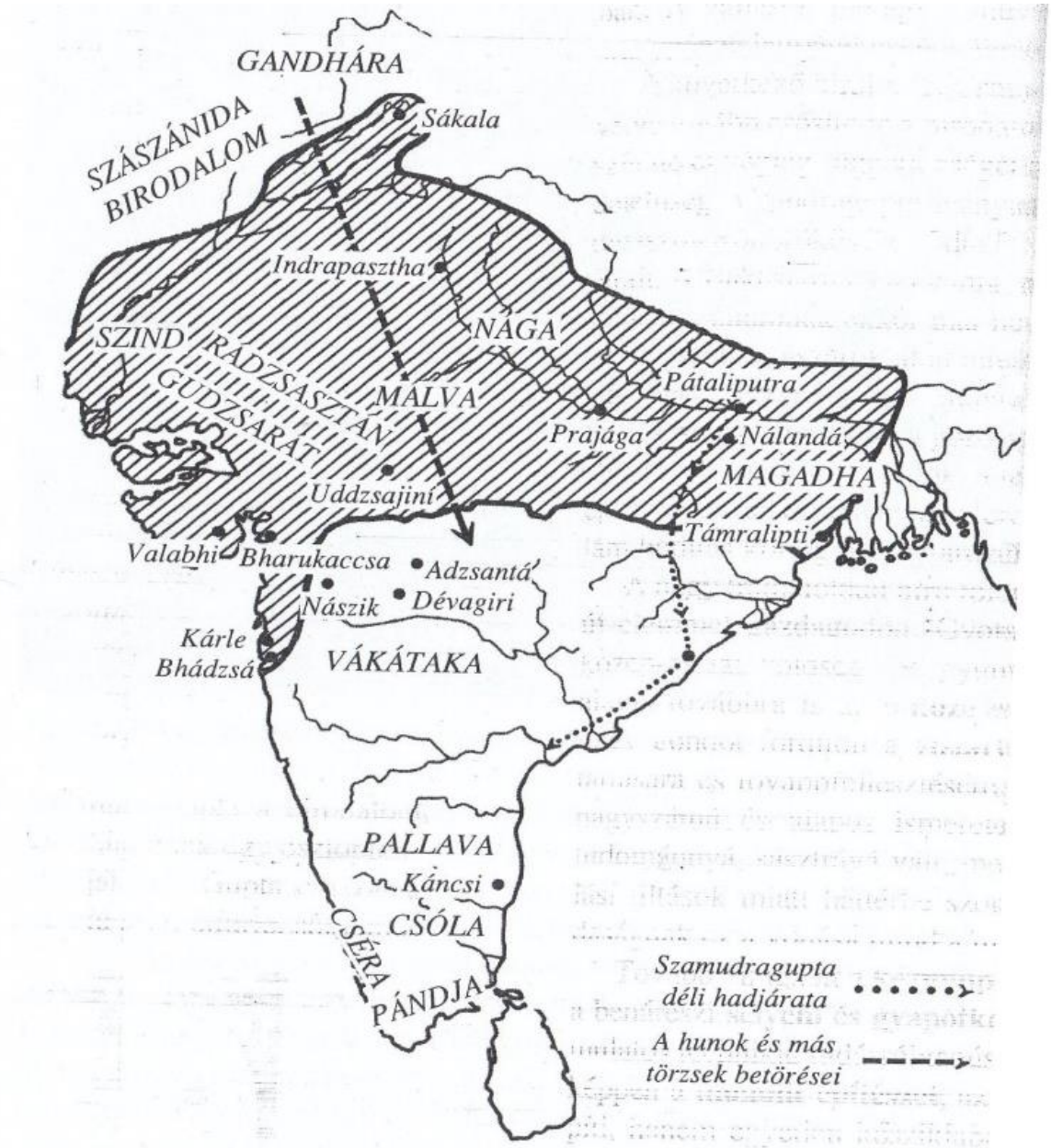

1. melléklet. A harappai civilizáció.

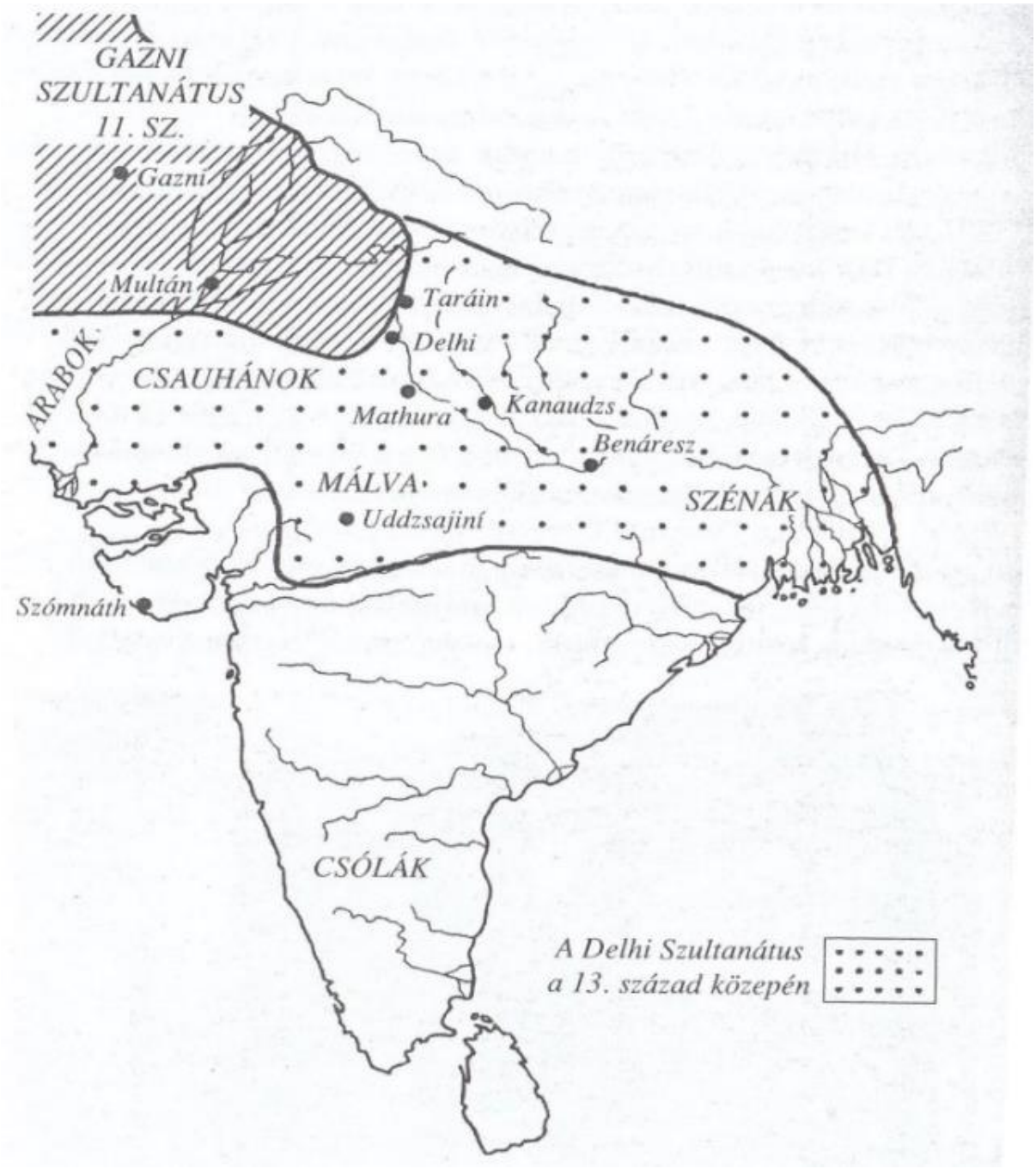
[515] Forrás: Tenigl-Takács 1997

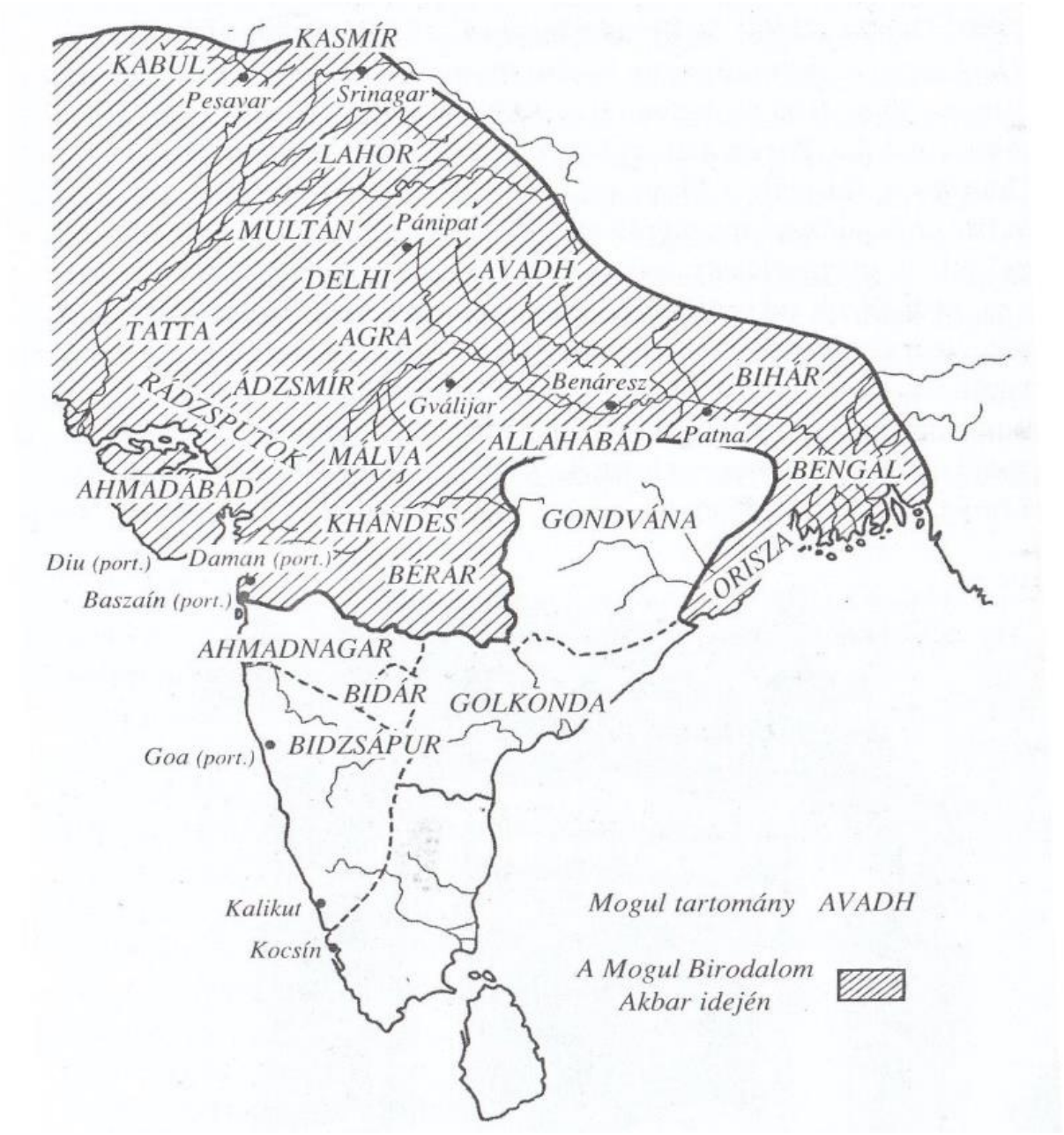
2. melléklet. A Maurja Birodalom Asóka korában.

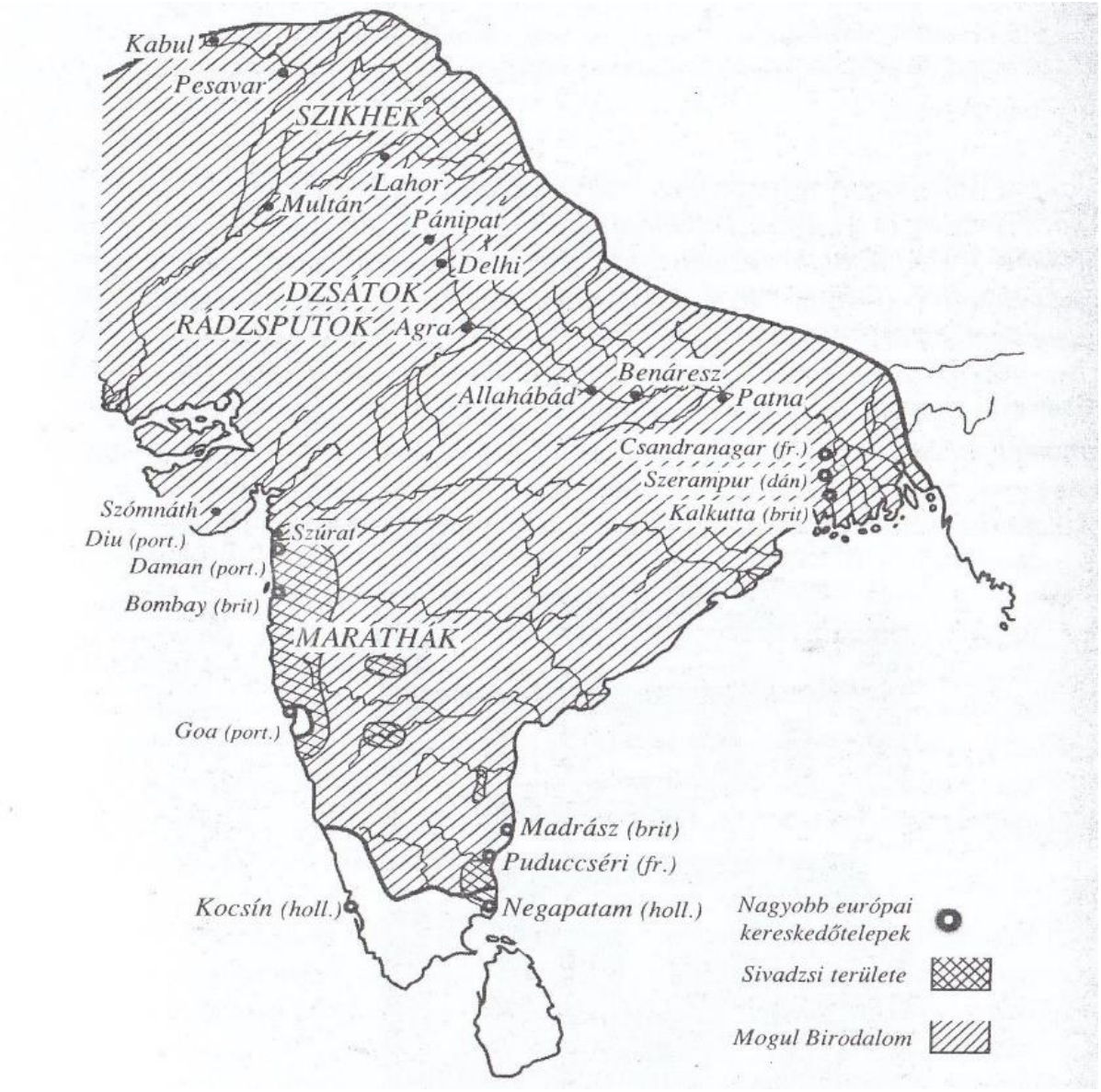
3. melléklet. A Gupta Birodalom.

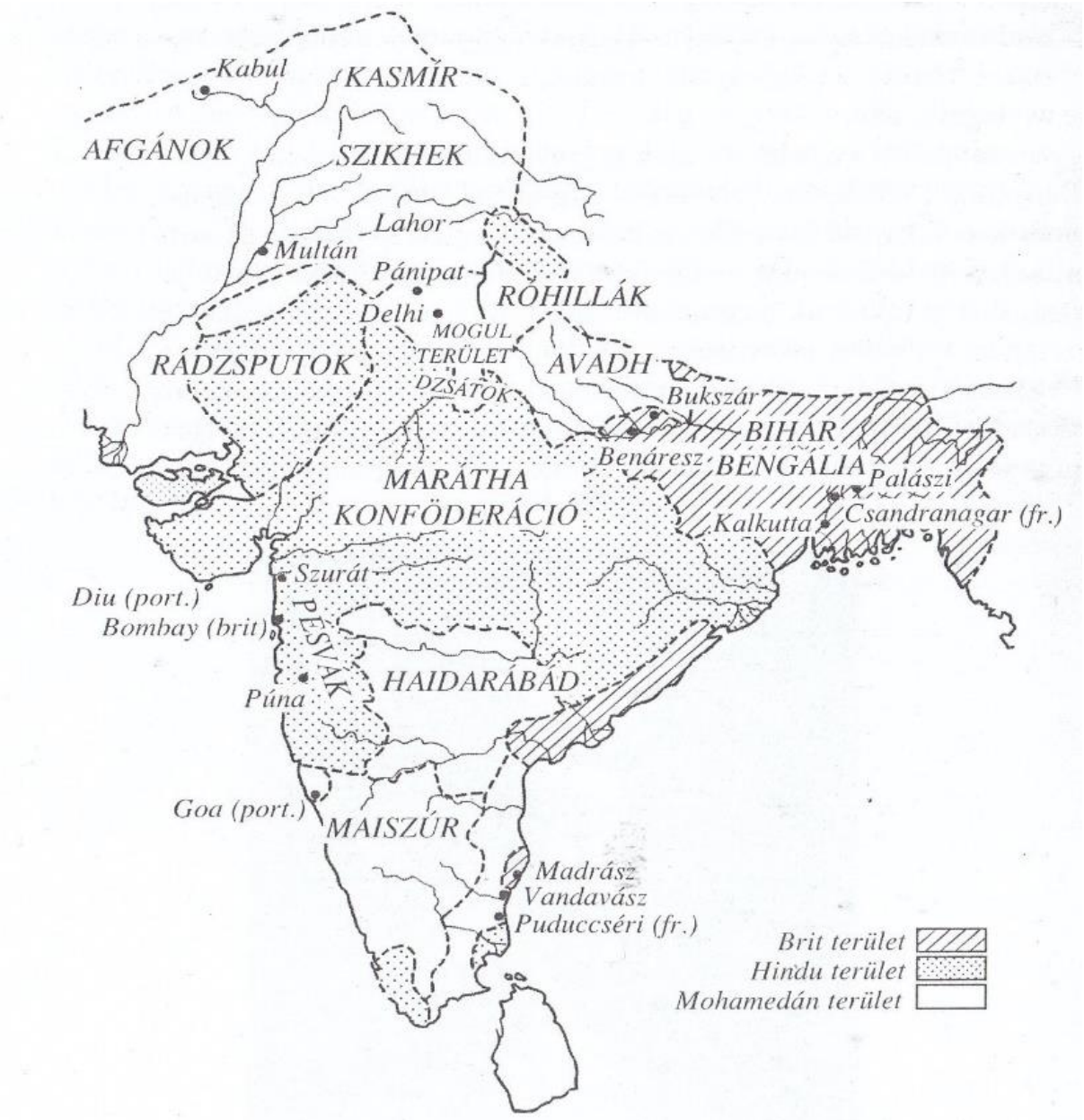
4. melléklet. India a XIII. században

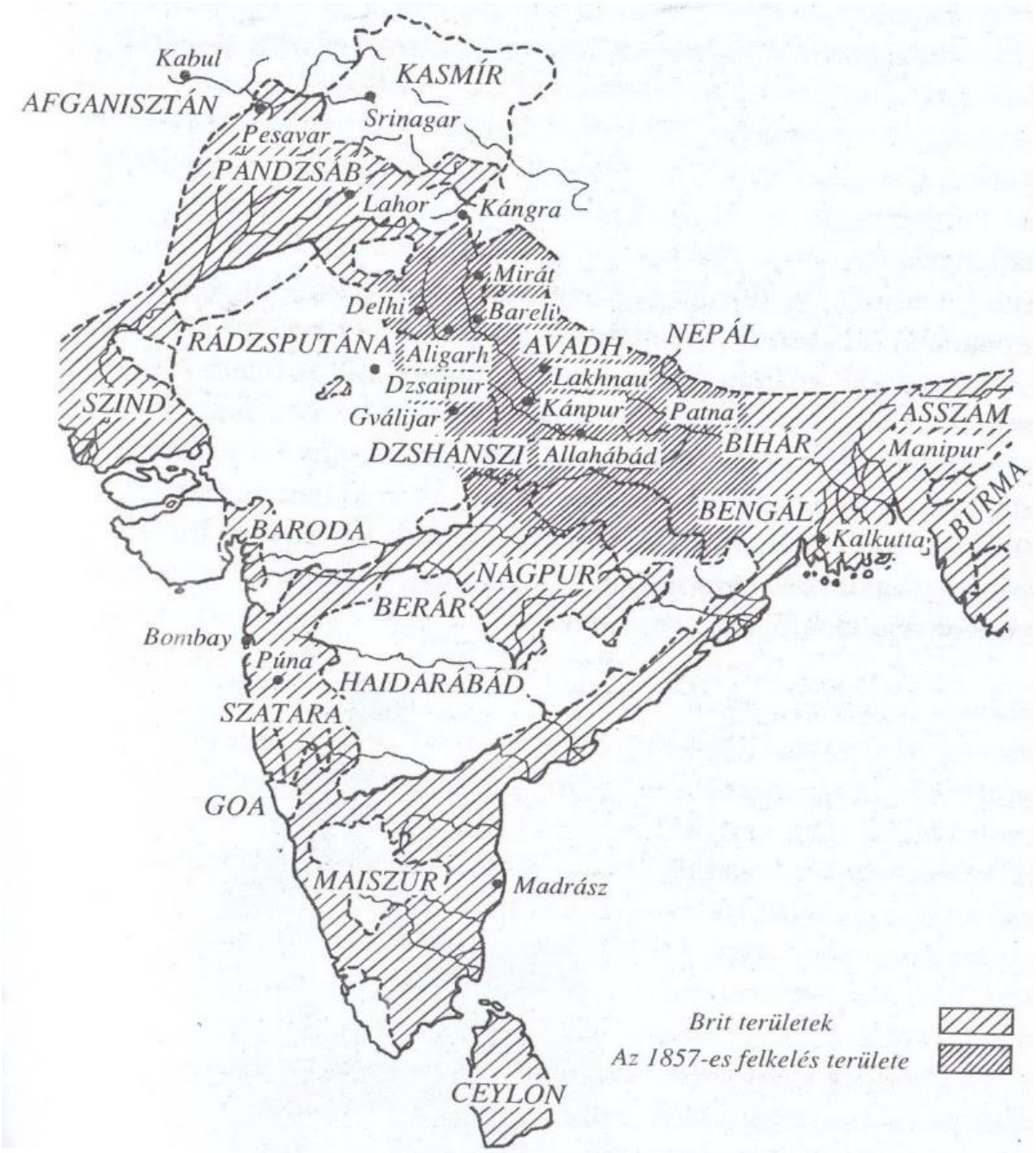
5. melléklet: India a XVII. században.

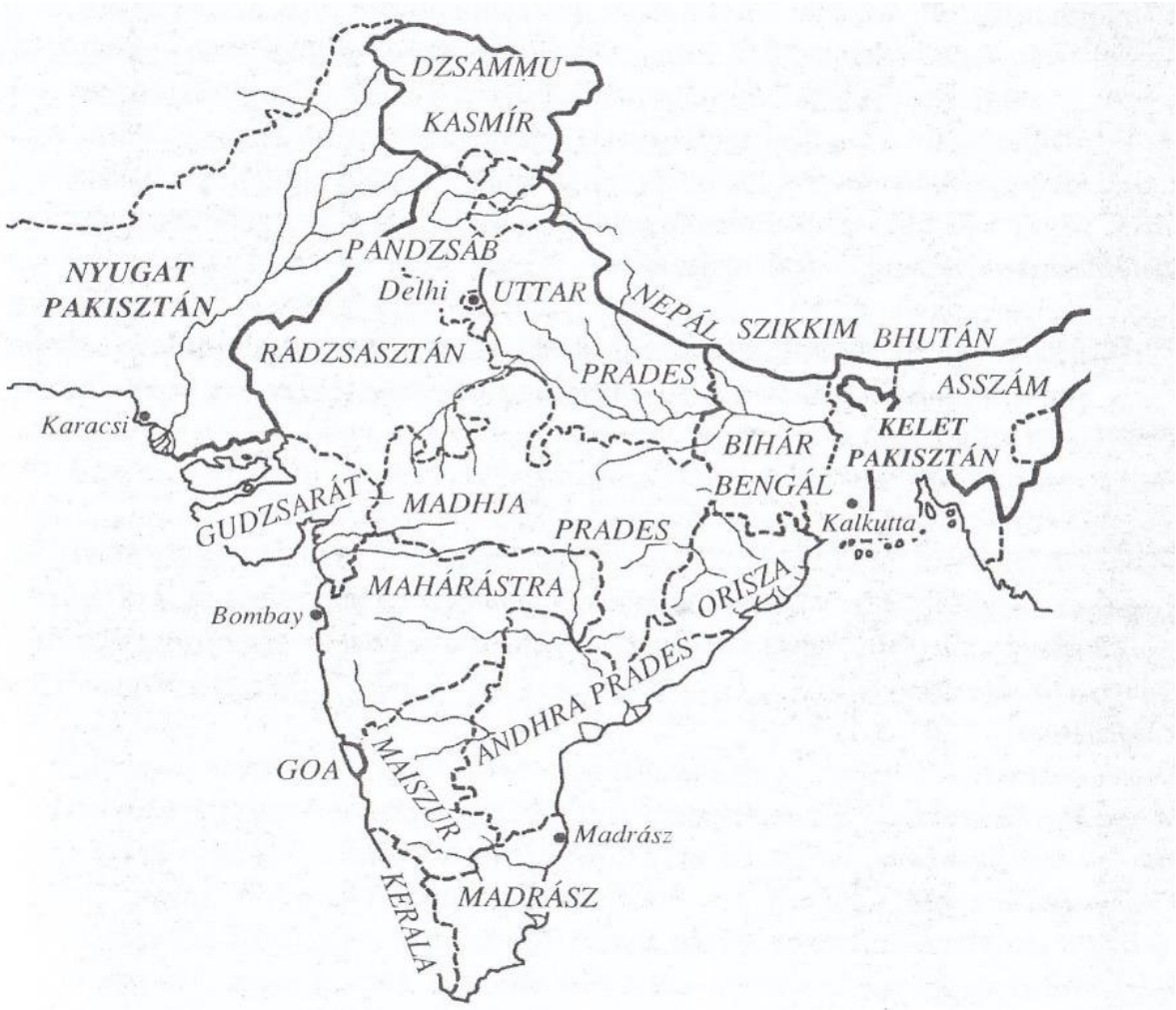
6. melléklet: India a XVIII. század elején.

7. India a XVIII. század második felében.

8. melléklet: India a XIX. század közepén.

9. melléklet. India szövetségi államai a függetlenség elnyerése idején,

JELENÜNK, JÖVŐNK

Szekeres István (Budakalász):

Emléktábla avató beszéd 2016. október 21-én a békéscsabai, Petőfi Sándor utcai Általános Iskolában

EMBER! KI ERRE JÁRSZ! EL NE FELEDD:

Az iskola épületében alakult meg 1956. november 2.-án a Honvédség szervezésével a Békéscsabai (diák) Nemzetőrség három százada. 1956. november 4.-én reggel — szovjet tankokkal körülvéve — több mint egy órán át ellenálltunk a kézifegyverek tűzével nyomatékosított megadásra felszólításnak.

A múlt évben javaslatokat tettem az 1956-os forradalom és szabadságharc 60. évfordulója alkalmával Békéscsabán emléktáblák elhelyezésére:

1./ A Városháza falára, ahol az emeleti Díszteremben a gyulavári fiatalokat elítélték, és közülük a két halálra ítéltet a Kazinczy-utcai „Kis laktanyában" a pufajkások ki is végeztek.

2./ A Munkácsi utca 4. számú épület bejárati kapujához, ahol 1950-től az ÁVH, majd a Politikai Rendőrség megyei központja volt.

3./ A Petőfi utcai I. sz. Általános Iskola felára, ahol 1956. november 2.-től a „Harci csapat" — a Diák Nemzetőrség — három századának körlete volt.

A három javaslat közül a második és a harmadik megvalósult. Az utóbbi avatását — felkérésre — én tartottam.

Táblaavató beszéd 2016. október 21.-én

a békéscsabai Petőfi Sándor utcai Általános Iskolában

Tisztelt Emlékezők! Egybegyűltek!

Megrendülten állok a /Kőbe Vésett/ Emlékezés Táblája előtt, hogy 60 év múltán nekem adatik felidézni annak a három napnak a történetét, amiért e tábla az Iskola falára kerül. Nekem, aki egyike voltam csak 1956. november 2.-án a felvételre sorban álló fiatalnak.

S miután felvételt nyertünk a Nemzetőrségbe, a Kazinczy-utcai „Kis laktanyában" mindenki fellelkesülten vette át felszerelését: csizmát, köpenyt, sapkát, derékszíjat, csajkát.

— Ott, — ahol nem véletlenül, — pontosan három hónap múlva: 1957. február 2.-án kivégezték a fiatal Mány Erzsébetet és Farkas Mihályt!

Mert a kommunista hatalom nem csak ünnepei ünnepléseinek adta meg a módját! Megadta azt a bosszúállásban is! A saját életemben kétszer is megtapasztaltam. —

Fegyverzetünk dobtáras géppisztolyokból, karabélyokból, és néhány golyószóróból állt. Lőszer és kézigránát derékig érő ládahalmokban állt az udvari tornateremben. Bejelentették, hogy november ötödikén, hétfőn megkezdődik a kiképzésünk.

Voltak köztünk katonaviselt felnőttek is. Jól emlékszem Kovács Zoltán testnevelő tanáromra és Varga Gyulára, akit a Megyei Könyvtárból jól ismertem. Ő lett a II. század első szakaszának parancsnoka, amelynek első rajába kerültem.

Este kihirdették, hogy a nemzetőrök fele — napi váltakozással — otthon alszik.

November harmadikán reggel

tevékeny csoportokat alkottunk. Voltak, akik kézigránátokat élesítettek, mások a Gyulai út jobboldalán egy szérűbe szalmáért mentek, amit a tantermekben a falak mellett vastagon végig raktuk, majd pokrócokat fektettünk rá. A nemzetőrök fele hazament. Mi, maradók pedig lefeküdtünk a puha szalmára.

Ágyúdörgésre riadtunk! s mint a szöcskék, úgy ugráltunk fel a szalmáról. „Ne gyújts villanyt!” — kiabálták mindenfelé. Egyetlen hangfolyamba összefolyó gépfegyverropogás és súlyos, rendszertelen ágyúdörej! Az ablak alatt aludtam, s amikor felálltam és az ablaküvegre tettem a tenyerem, — jól érezhetően pulzált a légnyomás lökéshullámaitól. A belváros felett nyomjelző lövedékek ezrei húztak délről észak felé tartó röppályájukon. A gépfegyverek egybefolyó zajába rendszertelen, öblös döngéssel vágtak bele az ágyúlövések. Igen erősen ágyúztak a közelben. Negyedóráig tarthatott, amikor géppisztolyaink tárát megtöltve lementünk az iskola udvarára. Egyre ritkuló sorozatok szóltak még, s egy-egy gellert kapott lövedék vinnyogott valahol a magasban a fejünk felett.

A sportpálya felé nyíló nagykapun kinéztünk, s hallottuk, hogy a város főutcáján harckocsi lánctalpak csikorognak a sötétben, majd megállnak. Alig háromszáz méterre tőlünk. Ha világos van, jól láttuk volna a tankokat.

Parancsnokunk (egy főhadnagy) elindult a nagykapun át a sportpályára. Ketten követtük. Néhány perce állhattunk ott, amikor a Petőfi utca felől egy kalapos civil bukkant elő a sötétségből. Fekete Pál volt, az iskola orosz nyelvtanára, a Forradalmi Bizottság elnöke.

„Fiúk! Ne lőjetek! Nektek csak csúzlitok vannak az ő fegyvereikhez képest. Majd én elmegyek és beszélek velük.” — Azzal megfordult, s ahogy előbukkant, úgy visszamerült a sötétségbe. A főhadnagy kiadta a parancsot: „Mindenki fel, a körletbe!”

Egy jó óra múlva

sapka nélkül, hiányosan öltözött honvéd jött a laktanyából. Körülvettük. „Szétlőtték a laktanyát. Én hátul másztam át, a falon.”, mondta. A laktanyát ágyúzták oly nagyon.

Már szinte teljesen kivilágosodott, amikor valaki hangosan kiáltott:

„Tankokkal jönnek ránk!”

A főutca felől három tank jött befelé a Petőfi utca kövezetén. Újabb kiáltás: „A parkon át is jönnek!” S valóban: Két tank akkor jött át a csillagjától megfosztott „felszabadulási emlékmű” diadalíve mellett a piros salakon, majd beérve a ligetbe, egymás után taposták ki az útjukban álló öreg fákat.

— Ott álltam megbűvölve a látványtól. Nem tudtam elszakadni az ablaktól. Ahogy nekiment a lassan kúszó tank egy öreg, évszázados fának, egy pillanatra hátra lendült a fa csupasz koronája, szinte betakarta a tankot, — majd előrevágódott és még le sem ért a földre, már gázolt is át a derékvastagságú letört ágakon s a fakorona törmelékén. Majd neki a következő fának, az hátra lendült… — előrevágódott… —

— Csak amikor megálltak a sportpálya túloldalán (dobótávolságon kívül) s felemelkedett a velem szemben álló ágyúja, — hogy bele láttam feketéllő csövébe — döbbentem rá: rögtön lő! A főutcán álló tankok ágyúcsövei szinte egyszerre fordultak rá az iskolára. Visszafutottam a szomszéd terembe. A három tank megállt a Petőfi utca túloldalán, a kövesút és a járda közti füves részen, ágyúikat szintén az iskola falára meresztették. Pár percig nem történt semmi, majd elhangzott magyarul az első felszólítás:

„Adják meg magukat! Jöjjenek ki feltartott kézzel!” Tízpercenként újabb felszólítás: „Öt perc múlva lövünk!” De senki nem ment ki. Odakint rövid sorozatok és egyes lövések dörögtek. Újabb és újabb felszólítás: „Jöjjenek ki feltartott kézzel!” Ismét lövések.

— „Jöjjenek ki, mert szétlőjük az épületet!” És dörögtek, dörögtek a lövések. Már 8 óra felé járhatott az idő. Óvatosan kinéztem az ablakon. Hárman mentek ki az iskola kapuján feltartott kézzel a tankok irányába.

Kis idő múlva újabb feltartott karok jelentek meg. Az orosz tiszt végig tapogatta őket, majd elindultak a sarok felé, már leeresztett karral. Ismét újabb és újabb csoport indult kifelé.

Egyedül maradtam a teremben. Kivettem csizmám szárából az oda csúsztatott TT pisztolyt, másikból a két doboz lőszert, átléptem a kiborított lőszer-halmokon és mentem lefelé

a lépcsőn. Egyszer csak kint voltam az utcán, feltartott kézzel. Az óta tudom: nincs megalázóbb a feltartott kezeknél.

— Az orosz tiszt mellett fegyvertelen honvédtiszt állt. Az orosz végigtapogatott. A csizmáim szárát is. Majd farzsebembe nyúlt és kivette személyi igazolványom. „Dokument” — mondta a mellette álló honvédtiszt. Az orosz visszadugta és intett. Elindultam a Bartók Béla út felé. Félúton visszanéztem: Az utolsó csoportok jöttek ki az iskola épületéből.

— Békéscsabára a dermedt félelem némasága borult. —

— Görgey Artúr nyilatkozta Móricz Zsigmondnak:

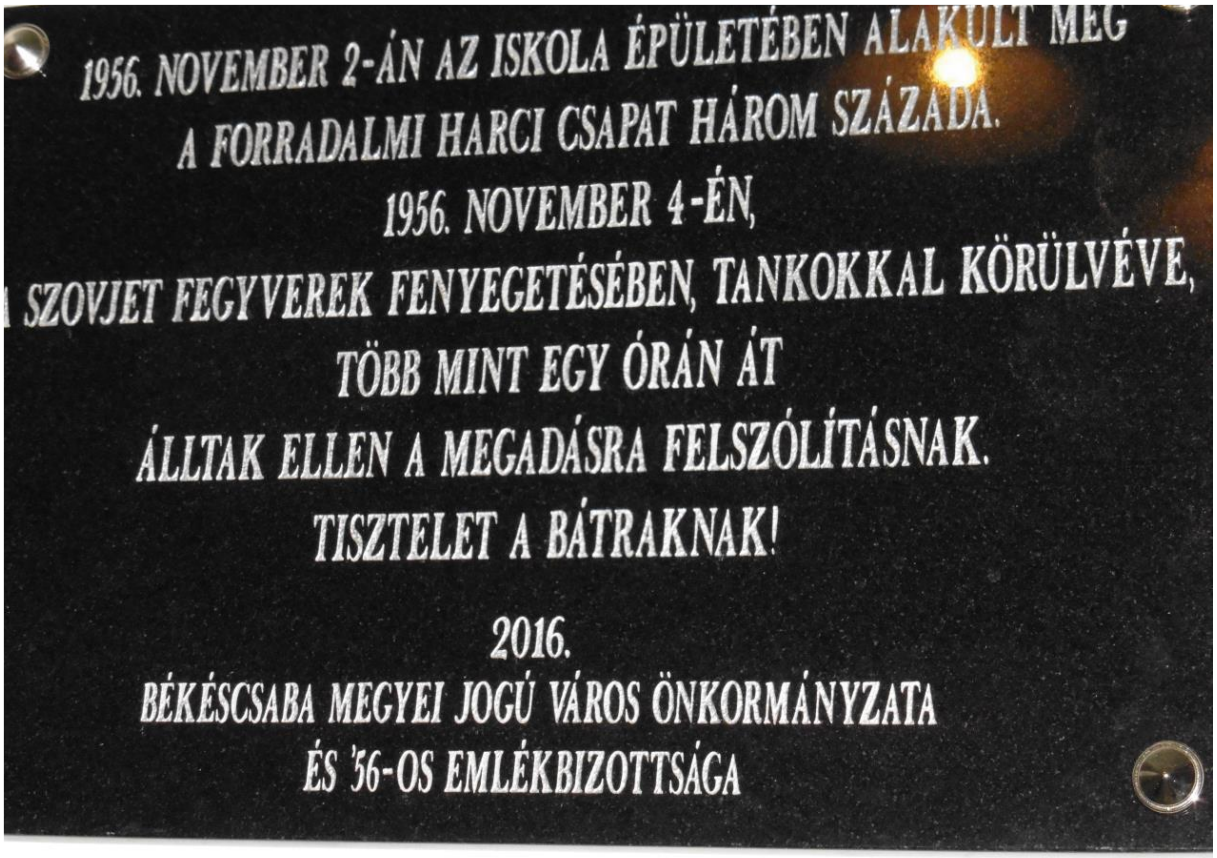
„Nem volt énbennem semmi katonai zseni. Az csak mese, magyar legenda, mint annyi más. Rendet tartottam a katonáim között, ez az egész, és a fickók derekasan viselték magukat néhányszor. A többi lárifári.”

1956. november 4.-én, akik itt voltunk tankokkal körülvéve, életünkben talán egyszer, derekasan viseltük magunkat, mert a folyamatos felszólítás és fegyverdörgés ellenére, egy óra is eltelt talán, amíg feltartott kezekkel kimentünk a tankok elé megadni magunkat.

Álljon ezért e tábla emlékéül!

Megtiszteltetés számomra, hogy Önökkel együtt részese lehetek e megemlékezésnek.

Köszönöm a figyelmüket!

Függelék: ’56-os jegyzőkönyvek

Szekeres István:
A V—150 365 sz. Személyi dosszié 1. rész.

A személyi dosszié végére tettem be a 2008. január 7.-én megküldött budapesti anyagot.

Történeti Hivatal
Budapest 1369
Pf. 367.

Nyt.sz.:

Betekintési kérelem

Nyilatkozat

Alulírott vállalom, hogy a Magyar Köztársaság Alkotmánya 59.§ (1) bekezdésén alapuló információs önrendelkezési, továbbá Az egyes fontos tisztségeket betöltő személyek ellenőrzéséről és a Történeti Hivatalról szóló tisztségeket betöltő személyek ellenőrzéséről és a Történeti Hivatalról szóló 1994. évi XXIII. törvény (Etv.) 25/F.§ (1) bekezdésének a) pontjában biztosított betekintési jogommal a vonatkozó jogszabályok szerint élek.

Tudomásul veszem, hogy

(1) az Etv. 25/G.§ (1) pontja alapján a Történeti Hivatalban tárolt, rám vonatkozó adatokat megismerhetem;

(2) az Etv. 25/G.§ (1) pontja alapján más személy azonosítására alkalmas adatokat a Hivatal anonim0izálja;

(3) az Etv. 25/F.§ (3) bekezdése alapján betekinthetek a Hivatalnál őrzött belső használatra készült, valamint a döntés-elökészítést tartalmazó irattári anyagokba, ha az abban szereplő adatokat Az államtitokról és szolgálati titokról szóló 1995. évi LXV. törvény (Ttv.) alapján nem minősítették állam-, illetve szolgálati titoknak vagy az adatok nyilvánosságra hozatalát törvény nem korlátozza;

(4) a Ttv. által minősített adatokra vonatkozóan - a másolatkészítés jogának kizárásával - a Történeti Hivatal elnöke mint titokbirtokos egyedi betekintést engedélyezhet;

(5) a betekintésre megkapott iratanyagból megismert, esetleg más személy azonosítására alkalmas adatokat A személyes adatok védelméről és a közérdekü adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (Avtv.) 3.§-ában meghatározott módon kezelem és használom fel. A törvény értelmében a tudomásomra jutott személyes adatot csak akkor hozhatom nyilvánosságra, amennyiben abba az érintett - különleges adat esetében írásban - beleegyezett;

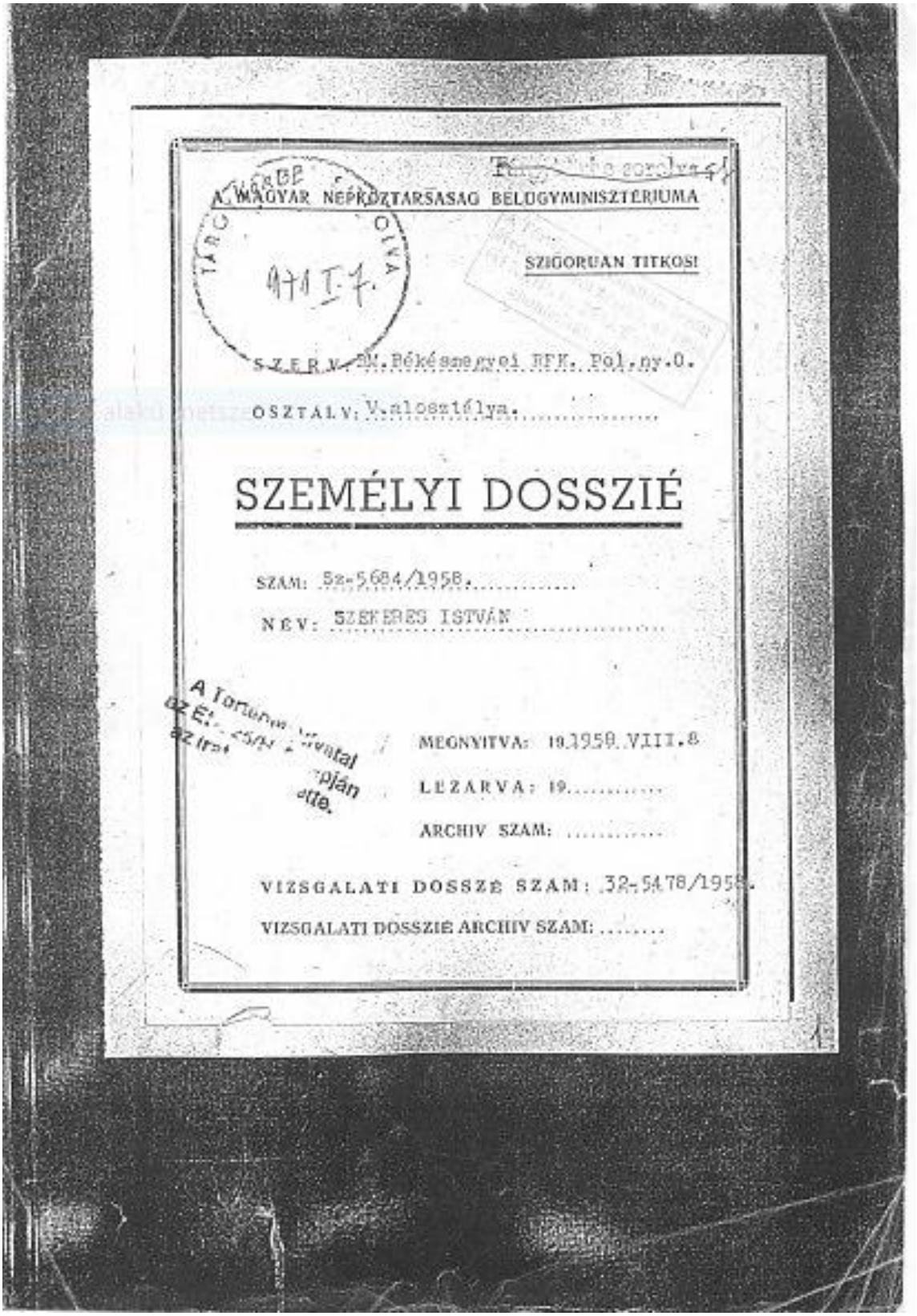
(6) az esetlegesen tudomásomra jutott, a Ttv. alapján minősített adatot a törvény 16.§ (1) bekezdésének b) pontja alapján illetéktelen személy vagy a nyilvánosság tudomására nem hozom;

Igazolom, hogy a Történeti Hivatal a fenti nyilatkozatban szereplő törvények megismerését biztosította számomra.

E nyilatkozat megszegése esetén jogi felelősség terhel.

Budapest, 199 év hónap nap

aláírás

A MAGYAR NÉPKÖZTÁRSASÁG BELÜGYMINISZTÉRIUMA

SZIGORUAN TITKOS!

1971 I. 7.

SZERV: BM. Békésmegyei BFK. Pol.ny.O.

OSZTÁLY: V.alosztály.

SZEMÉLYI DOSSZIÉ

SZÁM: Sz-5684/1958.

NÉV: SZEKERES ISTVÁN

A Történeti Hivatal az Ő[illegible] alapján átte.

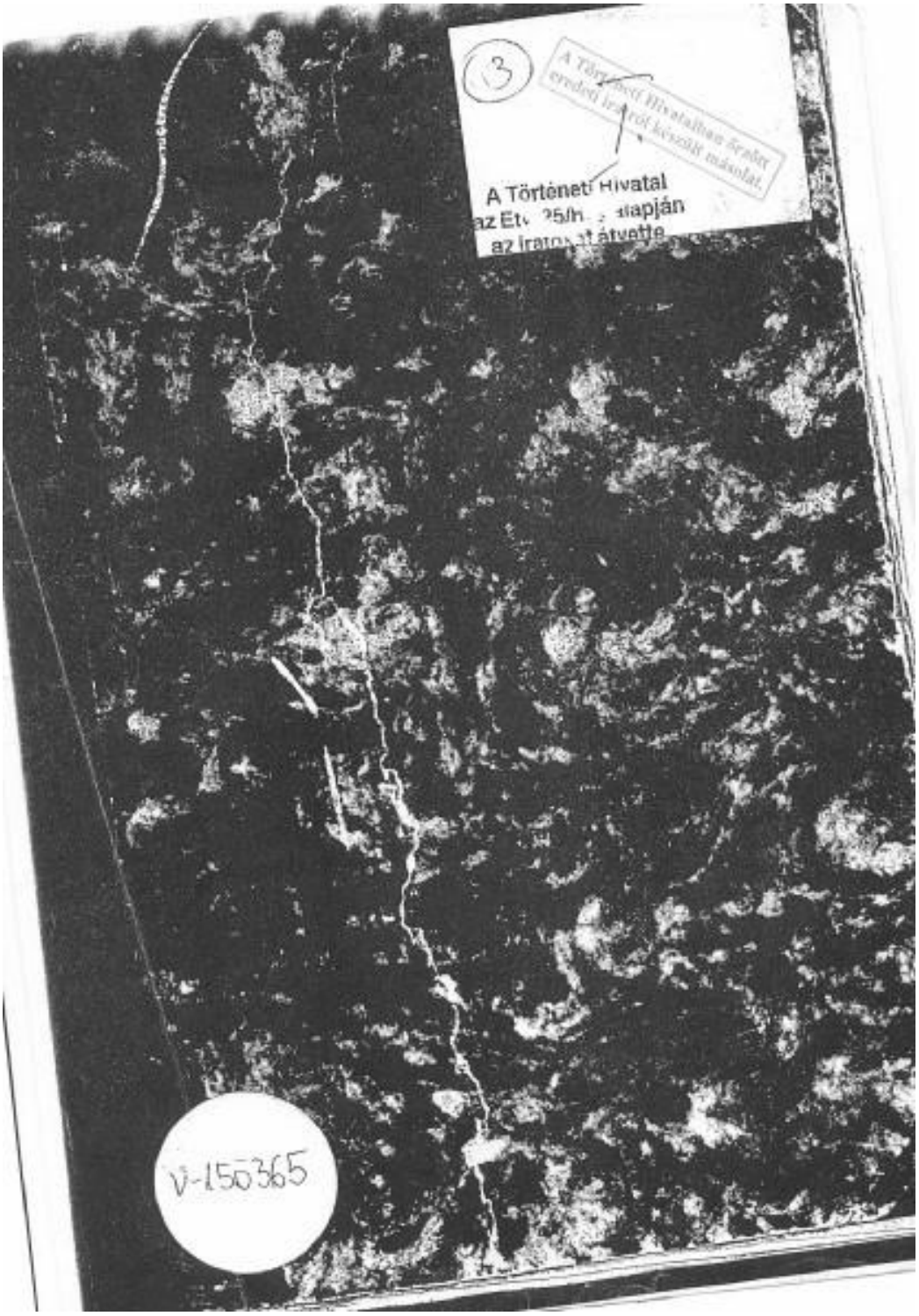
MEGNYITVA: 19.1958. VIII.8

LEZÁRVA: 19.....

ARCHIV SZÁM: .....

VIZSGÁLATI DOSSZÉ SZÁM: 32-5478/1958.

VIZSGÁLATI DOSSZIÉ ARCHIV SZÁM: .....

3
A Történeti Hivatalban őrzött
eredeti irat ról készült másolat.
A Történeti Hivatal
az Et 25/h napján
az irato at átvette
V-155365

Békés megyei [illegible]
Politikai Nyomozó Osztálya.

SZIGORUAN TITKOS!

A Történeti Hivatal eredeti iratról készült másolata.

Ö S S Z E F O G L A L Ó J E L E N T É S
Békéscsaba, 1959. április 9.-

A II. Főosztály vezetőjének 16. sz. utasítása alapján Békés megye területén az ellenforradalom alatt megalakult különböző ellenforradalmi szervezetek, intézmények, fegyveres csoportok, stb. feltérképezését az alábbiakban készítettem el:

- 2 -

Jellemző volt a "Megyei Forradalmi Tanács"-ra, illetve annak munkájára az is, hogy a Magyarországon akkor állomásozó szovjet csapatok ellen megszervezzék az un. "Harci Csapat"-ot, amit meg is szerveztek, kb. 200-250 főből álló felfegyverzett alakulatot. A fenti alakulat, illetve fegyveres csoport legnagyobb része középiskolásokból, MTH. tanulókból és egyéb huligán fiatal elemekből tevődött össze.

Ezenkívül jellemző volt november 4-e előtti a "Megyei Forradalmi Tanács"-ra, hogy a szovjet csapatok Románia felől való Magyarországra érkezésüket megakadályozzák, Lökösházán a határállomáson kb. 2-300 folyóméter vasúti sínt felszedtek. Terveik voltak a vasúti sínek alászakításán, a békéscsabai vasúti híd felrobbantása és ezzel egyidőben a szovjet csapatok ellen fegyveres támadás megindítása. Erre a célra alkalmasnak találták a már fentebb említett "Harci Csoport"-nak a megszervezését.

- 24-

A "Megyei Forradalmi Tanács" szervezése és javaslata során Békéscsabán 1956. október 30-án létrejött az un. "Fegyveres Harci Csapat" abból a célból, hogy az esetlegesen bevonuló szovjet csapatok ellen felvegyék a fegyveres harcot. A "Harci Csoport" szervezését megtárgyalta a "Megyei Forradalmi Tanács" és annak óvodában aktív szervező munkát is fejtettek ki. Így pl.' Pecate Pál a "Megyei Forradalmi Tanács" elnöke a város több nagyobb üzemében olyanirányu felhivásokat intézett, hogy a fiatalok jelentkezzenek önként a "Forradalmi Harci Csapat"-ba, hogy az eddig kivivott "forradalmi" eredményeket esetleges szovjet támadás ellen meg tudják védeni. Ezenkívül középiskolai igazgatókkal is megtárgyalva ezt a kérdést, a középiskolai igazgatók is az idősebb tanulók figyelmét felhivták, hogy minél több-

- 25 -

ben jelentkezzenek az önkéntes Harci Csapatba. Az iskolai igazgatók közül ilyenirányu tevékenységet fejtett ki Paulay Mihály Közgazdasági Technikum igazgatója, Barna Pál Mélyépitőipari techn. igazgatója, Mengyán György gimn. igazgatója, valamint Zsilák György MTH. iskola igazgatója. Az emlitett személyek, akik az ifjuságot szervezték a "Forradalmi Harci Csapat"-ba, három közülük jelenleg is igazgató, MSzMP tag, Mengyán György pedig az ellenforradalom után nyugatra disszidált.

A "Forradalmi Harci Csapat" vezetői részben hivatásos honvéd tisztekből tevődött össze, részben idősebb ellenforradalmi huligánoktól. A "Forradalmi Harci Csapat" szociális összetételét illetően, valamint kor megoszlását illetően főleg legnagyobbrészt munkás-parasztfiatalok voltak, akik az ellenforradalmi demagógia során letértek megtévesztve, a kor szerinti megoszlást illetően pedig 90 %-ban fiatal diákok voltak.

V-150 365

2

A fenti fegyveres csoport fegyveres akciókban részt nem vett a november 4-i szovjet csapatok hirtelen megjelenése Békéscsabán olyan gyorsütemű volt, hogy akkor még szervezés alatt álló fegyveres csoport ellenállást nem tudott megszervezni a szovjet csapatok ellen. Így 1956. november 4-én a fenti fegyveres csoportot a szovjet csapatok lefegyverezték és az ottlévő fiatalokat hazaengedték. A fegyverek nagyrésze otthagyták, ahol a "Harci Csapat" székelt, azonban igen sok fegyver volt, amelyeket hazavittek 3-án este, amikor hazamentek.

A fenti "Harci Csoport"-nak igen nagy mennyiségű gyalogsági fegyvere volt, hadipuska, géppisztolyok, lőszergránátok, rendes gránátok, géppuska, golyószóró, emellett nagymennyiségű honvédségi ruházati felszerelés, mivel a jelentkezőket valamennyit honvédségi ruhába öltöztették. A fentiekből igen komoly károk keletkeztek, az állam részéről, mivel a honvédségi felszerelés nagyrésze nem került vissza

- 27 -

A)"Fegyveres Harci Csapat" egyszerű tagjai:

-29-

38./ Szekeres István — 1940. október 25. Békéscsaba, Zsilák Ilona, MTH tanuló, Békéscsaba, Battyányi u. 4. szám alatti lakos.

Nevezett ellenforradalmi tevékenysége miatt nyilvántartásba van véve.

- 343 -

Békés megyében az ellenforradalom alatt megalakult különböző ellenforradalmi szervezetek tagjai közül büntetési eljárást a következő személyek ellen indítottunk.

Békéscsabán.

- 345 -

16./ Szekeres István — 1940. okt. 25. Békéscsaba, Zsilák Ilona, Békéscsaba, Battyányi u. 4. sz.

A bíróság 1 évi börtönbüntetésre ítélte felfüggesztéssel.

- 386 -

r.szds.
osztályvezető.

r.hdgy.

Készült: 3 pl.

V-150 365

3

V.

M-/08/o

M: békés megyei pandúrfőkapitányság,
Politikai Nyomozó Osztálya.

"SZIGORÚAN TITKOS!"

"L"-5684

Javaslat:
"személyi-összeállítás" nyitására.

Jelentem, hogy 1957. május 9-től 1958. január 5-ig békéscsaba város területén folyamatosan terjesztettek kézzel írott ragasztószalagra készült röpcédulát. A röplapok általában nagyobb ünnepek alkalmával, vagy fontosabb KÜL- és belpolitikai események után jelentek meg. A röplapok tartalma párt- és kormány-, valamint szovjetunióellenesek voltak. 1958. június 20-án "pénzkívülli összegek összeállítás"-át nyitottunk, "GYÖNGYÖSI" fedőnéven, R-46/1958. számmal. A nyomozás során megállapítottuk, hogy a röplapokat SZEKERES ISTVÁN /:szül. 1940. október 25-én, békéscsabán, anyja Szilák Ilona,:/ békéscsabai, Pattyházi u. 4.szám alatti lakós terjesztette. Ezt bizonyítja a mellékelt írásszakértői vélemény, mely minden kétséget kizárólag megállapítja, hogy Szekeres István próbaírásai és a röpcédulákon lévő írás közötti azonosságot.

Mivel az írásszakértő véleménye szerint a meglévő röpcédulákon kézzel készített szövegű írás található, szükséges alaposan feldolgozni Szekeres István baráti környezetét, felderíteni, hogy esetleg valaki nem-e felbiztatta a fenti bűncselekmény elkövetésére.

Az előkerült anyagaimban az októberi forradalom idején alakult "Harci Csoport" névsorában szerepel egy Szekeres István nevezetű személy, minden személyadat nélkül. Szükséges dokumentálni, hogy ez a személy nem-e azonos a röpcédulaterjesztővel.

A fenti körülmények tisztázása szükségessé teszi a további feldolgozó munkát és ezért, valamint az eddig összegyűjtött anyagok rendezése szükségessé teszi, hogy nevezettre "személyi összeállítás"-t nyissunk.

A fentiekre figyelemmel kérem engedélyezni Szekeres István ügyében a személyi összeállítás nyitását.

B é k é s c s a b a , 1958. augusztus 28.-

/: Tr[illegible]zás. :/ Engedélyezem: /: r.Ihász. :/
alosztályvezető. r.őrgy:/
osztályvezető.

O-9887

92-1184/54

MOLNÁR REZSŐ
szögügyi írásszakértő

Írásszakértői vélemény

Megvizsgáltam az Önök által II.-ee számmal jelölt tanyegető röpcédula kézirását és azokat összehasonlitva a mellékelt ujmintákkal megállapitottam, hogy az a minták egyikével sem azonos. Véleményem szerint az elvtársak rossz irányban keresnek akkor, amikor iskolázatlan emberek kézirásait szerzik be. A röpcédulát ugyanis jóirásu, iskolázott ember készitette, meglehetősen torzitva irását.
A röpcédula szövegezése, helyesirása, az egyes betüjegyzetességek amelyek csak jó irásu embereknél találhatókmeg, bizonyitják, hogy röpcédula szerzője nem primitiv ember.
Fel kell hivnom a figyelmet arra, hogy az Önök által eszközölt/zöld tintával készült/bejelölésektől máskor tekintsenek el, mert ez a helyes bejelöléseket lehetetlenné teszsi, és az egész bizonyitási eljárást zavarja.

Budapest, 1957. május 24.

Molnár Rezső
szakértő és kézirásszakértő.

0-9887

ZL. JK
13

BM.Békésmegyei Rendőrfőkapitányság,
Politikai Nyomozó Osztálya.-

"SZIGORUAN TITKOS!"

Szám: 203-...../1957.

T é v m o n d á s t .
BM.ORFK. II/5.-g. Alosztály Vezetőjének!
B u d a p e s t .

Jelentem,hogy 1957. augusztus 5.-én kb. 7 órakor Békéscsabai, Lepény Pál-utcai lakos, "Kossuth" tsz.tag arról értesitette Alosztályunkat, hogy a fenti utcában több ház esővíz levezető csatornáján ellenséges röplap van kiragasztva. A helyszinre kiérve 7 db. barna ragasztó szalagra tintával müszaki betüvel irt szöveg. Aláirás: "52Isz". Szemkivül a röplapon található még a Kossuth-cimer szines piros és zöld ceruzával rajzolva. A röplapok mérete 5 db.-nak 12x2½ cm., 2 db. 6x2½ cm. Ragasztás utján terjesztve.

A röplapon lévő irás szövegéről megállapitást nyert, hogy ugyanattól a kéztől származik, amely 1957. július 6.-tól 15-ig Békéscsaba területén már terjesztett ilyet. Intézkedést tettünk a környező utcák átvizsgálására és a rendőr járőrök is lettek igazitva minden vonatkozásban.

B é k é s c s a b a , 1957.augusztus 6.-

rny.őrgy.
osztályvezető h.

Gy61.4/265.

0-9887

38. 38.
16.

MM.Békésmegyei Rendőrfőkapitányság,
Politikai Nyomozó Osztálya.

"SZIGORUAN TITKOS!"

Tárgy: A Békéscsabán történt röpcédulázással kapcsolatos jelentés.

HIVATALOS EMLÉKEZTETŐ:

Békéscsaba, 1957. október 23.-

Békéscsaba, ., -u. .szám alatti lakossal való beszélgetés során az alábbiakat állapitottam meg:

Nevezett személy elmondotta, hogy mivel munkájával szorosan összefügg a személyekkel való közvetlen érintkezés /női szabó/ felkereste lakásán és Békéscsaba, -u. lakosok, ruha-készitési ügyben. Nevezett személyekkel elbeszélgetett a jelenlegi helyzetről a politikai állásról. Ez alkalommal szó esett a Békéscsabán történt röpcédulázásról, amely ragasztószalagon jelent meg májusban, és augusztusban és október elején. Nevezett személy augusztusban talált egy röplapot, melyet átadott r.főhgy.-nak, majd később talált egy ujabbat, melyet a fentnevezett két lány előtt felmutatott és azok elolvasták,a következő megjegyzést tették személyenként.

 miután elolvasta megjegyezte, hogy ezt egy illegális szerv készitiy melyet ugy jelölt meg, hogy ez egy erős szervezet. Továbbá elmondta, hogy jól tették, akik röpcédulát készitettek és itt megjegyezte, hogy ezek fiatal személyek és nem tudják őket felelősségre vonni, mivel fiatalkoruak. Majd felvetette, hogy nincs tisztában azzal, hogy mit jelent az, hogy "szISz" és erre azt felelte, hogy azt nem tetszik tudni, hogy az ni? az Szocialista Ifjuságot jelent, de többet nem volt hajlandó erről a kérdésről nyilatkozni.

Nevezett személyek személyadatait a bejelentőben leellenőriztem és egyik sem szerepel. értesülésem szerint az ellenforradalom idején hangoskodott az utcájukban és szidta a Kádár kormányt, és hangoskodott,a fekete mellett szállt sikra. Nevezett személy megállapitásom szerint a Szarvasi Tanitóképzőbe járt az ellenforradalom előtt. Az intézeten belül DISz.titkár volt.

 Békéscsaba, -utcai lakos, a Közgazdasági Technikum tanulója volt az ellenforradalom előtt.

0-9887

5

Nevezett személy elmondotta még, hogy 1957. augusztus 5.-én 12 óra és 13 óra között a Bartók Béla és Wesselényi-u. sarkán tartózkodott, amikor nagysebességgel rohant ki a Wesselényi-utcából egy kerékpáros, amely elől a vászon vitt egy másik személyt, akinél egy gyékényből készült szatyor volt a kezében. Majd amikor a Bartók Béla-utca 24.szám alatt lévő iskolához értek a kisebbik leugrott a kerékpárról és odaszaladt az esőcsatornához és ráragasztott valamit az esőcsatornára. Erre felfigyelt és odament, mikor látta, hogy milyen ragasztó szalagos cédulát tett a csőre, levette és elvitte [redacted] r.fhdgy.-hoz.

A két személyről elmondta, hogy fiatalok voltak, kb. 14-16 évesek, mindkettő szőkehaju volt. Öltözetük zöld sort, mely kopott volt. A nagyobbik inge kékes szinü volt, és a kisebbiké drapp. A kerékpár ócska volt. Az idősebbik fiu vékony nagas, a kisebbik alacsony szőkék volt. Elmondotta, hogy ezeket a személyeket ő a környéken nem látta. Emlékezete szerint a magasabbikat ugy nevezte meg, hogy valószinü a [redacted] doktor fia lehetett, de ezt nem tudta konkretizálni. Csupán azért tartom fontosnak á dolgokat rögziteni, mivel még ezen a területen nincs felderitve az elkövetője és esetleg némi támpontot nyujthat a személyek elleőfrzése.

Jelentésemet tudomásvétel végett megtesszem.

[redacted] r.fhdgy.

0-9887

49.
22

BM Békés megyei Rendőrfőkapitányság,
Politikai Nyomozó osztálya.

"SZIGORUAN TITKOS!"

szám: 203-2373...../1958.

tárgy: fénykép-másolat kérése.

BM. Országos Rendőrfőkapitányság,
Lakcímnyilvántartó Hivatal Vezetőjének!
B u d a p e s t .

Kérem SZEKERES ISTVÁN /szül. Békéscsabán, 1940. október 25. anyja Zelák Ilona, gimn. tanuló,/ békéscsabai I., Pattyáni u. 4. szám alatti lakos személyi törzslapján lévő fénykép fotó. másolatát megküldeni.

B é k é s c s a b a , 1958. augusztus 20.-

/t.

r.őrgy.
osztályvezető.

Ikt.sz.: 4/733.
Készült: 2 pl.

0-9884

7

83 48

M. Békés megyei Rendőrfőkapitányság,
Politikai Nyomozó Osztálya.

"SZIGORUAN TITKOS!"

Tárgy: Szekeres István

K ö z n y é s z e t t a n u l á s á n y a . -
Békéscsaba, 1958. szeptember 9.

SZEKERES ISTVÁN /:szül. Békéscsaba, 1940. október 25-én, anyja Zsilák Ilona, apja József, iskolai végzettsége 2 gimnázium, pártonkívüli, szakképzettsége üveg és képkeretező, jelenleg a békéscsabai gimnázium III. osztályos tanulója, vagyontalan, magyar állampolgár és nemzetiségű:/ Békéscsaba, Batthyányi u. 4. szám alatti lakos.

Tárgyban nevezett kereskedő családból származik, apja a felszabadulás előtt kereskedő segéd, majd önálló lett.

A 8 általános iskola elvégzése után Békéscsabán a Szélán után lévő üveg- és képkeretező vállalathoz szerződött le, ahol 1958. tavaszán mint üveg- és képkeretező segéd szabadult fel.

Tanonckorában időközben 1957. nyarán mint tanonc a gimnázium I. osztályában különbözeti vizsgát tett, majd a II. osztályba iratkozott be, ezt magánúton végezte, míg fel nem szabadult, majd felszabadulása után a gimnázium nyilvános tanulója lett. Jelenleg mint erős közepes a gimnázium tanulója.

Mint ilyen osztálytársai felé eléggé elzárkózott természetű, baráti viszonyban jelenleg még nem áll senkivel az osztályon belül. Leginkább mint kerékpáros versenyző túrautjairól és élményeiről szokott elbeszélgetni, így a közelmultban Balogh Miklós a békéscsabai gimnázium III. o. tanulója, KISZ vezetőségi tag, Békéscsaba, [redacted] u. [redacted] szám alatti lakos előtt bizalmasan beszélt és nyilatkozott debreceni és szolnoki útjairól és kirándulásairól. Beszélgetés után megemlítette azt is, Balogh előtt, hogy a közelmultban járt a Mátrában, ezen túrautjain költői ihletésben, szerelmi jellegű verseket írt. Hazavezető útjain a természetről, a tájról egészen értelmes jellegű mondanivalókat örökített utijegyzeteiben.

Mint kerékpáros versenyző, kb. 5 éve ahogy ezen sportágon belül résztvesz a versenymozgalmakban, először a békéscsabai "Vörös-Meteor" kerékpárszakosztályának, jelenleg pedig a Pamutszövő kerékpárszakosztályának agilis tagja.

[redacted] pártonkívüli, Pamutszövő dolgozó, Békéscsaba, [redacted] u. [redacted] szám alatti lakos elmondása szerint Szekeres mint írói

az egyik legtehetségesebb kerékpár-sportolók közé tartozik, igen szép eredményeket ért el, kerékpártúráin és versenyein az utóbbi időben azonban idegbetegsége és fizikai téren való gyengesége mind inkább a sportban háttérbe szorította.

A sportélet mellett jelenleg a gimnázium Önképző körnek agilis tagja, igyekszik magát képezni és a fiatalság soraiból kitünni és felfelé ivelni.

Szeret irodalmi dolgokban vitázni és különböző cikkekről véleményeket alkotni, róluk vitatkozni és szinezetekben, saját elgondolásai szerint megfogalmazni és majd a helyi Népujság szerkesztőségnek az általa észlelt véleményeit megirni, illetve kinyilvánitani.

pl. 1958. augusztus 29-én a békéscsabai megyei Népujság szerkesztőségnek eljuttatott egy cikkét,-melynek cime "Kell ennél nagyobb szerencse?".- A cikk a fentjelzett időben közölve lett a 6.oldalon

1955. szeptember 4-i számban ugyancsak a fenti Népujsághoz egy "Hallottuk" c. cikket irt. Ez a cikk a Széchenyi utcával kapcsolatosan nyilatkozik.

Nagy Imre itéletével kapcsolatosan Balogh elvtárs elmondása szerint feltünő volt, Szekeres részéről az, hogy ugynyilatkozott, hogy"mégis csak disznóság az, hogy kivégzésük után nyilatkozik a sajtó és hozzák a lakosság tudomására" Lényegében nem helyeselte és elitélte kormányzatunk itélethozatalát Nagy Imre ügyel kapcsolatosan.

1956. október 23-án mint ifi elsőként állt azon fiatalság közé, akik a nemzetőrség soraiba álltak felfegyverkezve egyenruhába bujtak. Mint nemzetőr 4 napon és 4 éjszakán keresztül a békéscsabai Petőfi-u. élt. iskolában felfegyverkezve várta a szovjet csapatokat, majd 1956. november 4-én, amikor városunkat a szovjet csapatok felszabadították, Szekeres ezen időben is még a fentjelzett iskolában tartózkodott, ahonnan őt a többifiatalsággal együtt többszöri felszólitás után tudták csak rávenni, hogy fegyvereiket tegyék le és az iskola-helyiséget hagyják el.

Szirányban nyilatkozott MSZMP tag a békéscsabai gépüttöttéru-gyár dolgozója, Békéscsaba, u. szám alatti lakos és , hajadon, békéscsabai Ingatlankezelő Vállalat müszaki rajzolója, pártonkivüli, KISZ tag, Békéscsaba, szám alatti lakos is.

Adatszolgáltató elmondotta Szekeressel kapcsolatosan még azt is, hogy amikor a nemzetőrségi tiszteségéből hazabocsátották, fejét lógatva, csóválva, vállait huzogatva ugy nyilatkozott édesanyja és az adatszolgáltató előtt, hogy "kár volt mindenért, amiért harcoltak", majd megjegyezte beszédében azt, hogy "még ezzel azért nincs minden elintézve".

1958. tavaszán mint légpuska tulajdonos fegyverétől jobb, vagy balkarjára megsebesült, erről nyilatkozott osztálytársai előtt, majd beszélt arról is, hogy ő nemcsak a légyfegyverekhez, hanem különböző katonai fegyverekhez is ért, lőszerport és különböző lőszereket tud előállitani, amelyek robbanékonyak.

Nevezettnek a párthoz, népi demokráciánkhoz, szovjetunióhoz való viszonya látszatra jó, azonban olykori megnyilvánulásai és az ellenforradalom alatt tanusitott magatartásai, megnyilvánulásai mind azt bizonyitják, hogy a demokratikus rendszerünkkel

szemben ellenséges magatartást tanusit. Ezt bizonyitja a nemzetőrségben való részvétele és az utolsó percig való rendszerellenes kiállásai.

Jellemére vonatkozóan megállapitottam, hogy itbn. közepes müveltséggel és képzettséggel rendelkező személy, kétszazra igen félénk, óvatos természetü. Jómán, eléggé erkölcsös életre van berendezkedve, szórakozó és nyilvános helyeken időnként szokott megjelenni, leginkább a vasutas szakkörben és az un. munkásotthonban szokta szabadidejét eltölteni és szórakozni. Eléggé nehéz beszélőkészséggel rendelkezik, amit leginkább szüleinek gondatlan bánásmódjából adódott nála, mielőtt beszédét megkezdené, előtte egy-két másodperccekkel nyögdécsel és akadozva fejezi ki gondolatmeneteit, azonban észjárása eléggé felfrissült és kifejezései értelmi jellegüek. Hatósági személyek előtt igyekszik magát távoltartani, utcákon és versenyutjain leginkább egyedül szeret megjelenni. Példa erre az is, hogy 1958. április 4-én is az éjszakai órákban egyedül akart kerékpárjával szegedre eljutni, a megrendezett kerékpárversenyen részt venni.

Nevezettnek politikai állásfoglalása az ellenőrzés során ugy jött ki, hogy azok még nincsenek kikristályosodva, sokszor meggondolatlanul, kapkodva, a saját maga által elgondolt dolgokat igyekszik megvalósitani.

a békéscsabai Üveg és Képkeretező Vállalat dolgozója elmondása szerint nevezett állitólag nem 100 %-os, idegbetegségben szenvedő egyéniség. Ezirányban nyilatkozott még adatszolgáltatója is.

A fenti adatszolgáltatók valamennyien beszéltek arról, hogy nevezett erősen az evangélikus egyház befolyása alatt áll, szabadidejében, különösen nagyobb ünnepnapokon rendszeresen eljár az istentiszteletekre, az ev. egyház szaklapját is járatja és olvassa.

A p j a :

SZEKERES JÓZSEF kereskedő szakképzettségü, nevezett a felszabadulás előtt Békéscsabán a Grüll és Deutsch nevü cégeknél mint kötöttáru-tanonc, majd később mint segéd dolgozott a zsidó törvényig.

Majd amikor a zsidókat deportálták, ő egy nevü személlyel - aki ugyancsak rövidáru kereskedő volt Békéscsabán - társult a békéscsabai, Sztálin u. 24. szám alatt lévő helyiségben, ahol 1946-ig az államositásig mint önálló kereskedők dolgoztak.

Államositás után alkalmi munkákkal keresete kenyerét, majd 1948-ban Békéscsabán a Sertéstenyésztő és Hizlaló Vállalatnál mint segédmunkás keresete kenyerét, 1950-ben mint jó szakembert a kereskedelem visszavette és 1954-ig a textil Kvnál mint árumintavevő és elosztó volt alkalmazásban. Jelenleg az orosházi föld.szöv.-nél mint rövidáru eladó, illetve már mint vezető van alkalmazásban.

Nevezett feleségétől kb. 2 éve ahogy elvált, gyermekének havonta 300 Ft. tartásdijat fizet.

adatszolgáltató elmondotta azt, hogy id. Szekeres kb. 2 év ahogy megnősült, felesége Kiss Ilona nevezetü nőszemély, aki ugyancsak kereskedő foglalkozásu, előzőleg ő maga is a békéscsabai Textil Kvnál volt alkalmazásban. Egy kis gyermekük az elmult hónapo

ban született.

Szekeresst a békéscsabai kereskedők, volt munkatársai ugy ismerték, mint aki józan, de nem erkölcsös életü személy. Pártnak tagja soha nem volt, azonban látszatra a párt felé mindig orientálódott.

Az ellenforradalom alatti tevékenységéről adatokat beszerezni nem tudtam, azonban adatszolgáltató nyilatkozott abirányban, hogy István nevü gyermekét állitólag ő birta volna rá, hogy lépjen be a nemzetőrség sorába.

Az adatszolgáltatók valamennyien nyilatkoztak abirányban, hogy id. Szekeressel István nevü gyermeke a jelenben is fenntartja a kapcsolatot. Ezt bizonyitja az a tény is, hogy a közelmultban gyermekének versenykerékpárt is vásárolt.

É d e s a n y j a :

SZEKERES JÓZSEFNÉ /:szül. Zsilák Ilona, Békéscsaba, 1917. november 14-én, iskolai végzettsége 4 polgári, foglalkozása Kisker. vállalat dolgozója:/ Békéscsaba, Szt. István-téri volt DELKA féle áruház, eladó, szakképzettsége rövidáru kereskedő:/ Békéscsaba, Batthyányi u. 4. szám alatti lakos.

Tbn. édesanyja vasutas családból származik, édesapja MÁV. fékező volt.

Pártnak, egyesületnek soha tagja nem volt, jelenleg is pártonkivüli, a munkához, munkatársaihoz jól viszonylik. Ellenforradalmi megnyilvánulásairól munkahelyén nem tudnak.

a békéscsabai szőnyegszövő Ház Gatálin uton lévő részlegének , MSZMP tag elmondása szerint Szekeresné nig férjével együtt élt, beszéltek lakókörnyezetében és munkahelyen.

B a r á t i k a p c s o l a t a i :

/:szül. iskolai végzettsége 8 általános, szakképzettsége cukrász segéd, munkahelye Békéscsaba vendéglátó vállalat, Vavra cukrászdája:/ Békéscsaba, szám alatti lakos.

Nevezett munkás családból származik, édesapja a Magasépitő vállalat szakipari részlegénél mint raktáros van alkalmazásban, édesanyja pedig a békéscsabai Ingatlankezelő vállalat alkalmazottja, Bcs. számalatti lakos, házmester foglalkozásu. Nevezettek pártonkivüliek, azonban párthoz, népi demokráciához, Szovjetunióhoz látszatra jól viszonyulnak.

tbn-el a kapcsolatot már több éven keresztül mint volt iskolatársak fenntartják, egyiés lakására eljárnak, különösen szórakozó és nyilvános helyeket látogatnak együtt.

S.NAGY IMRE MSZMP tag, a békéscsabai Vendéglátóipari Vállalat igazgatója elmondása szerint a KISZ-nek nem tagja, azonban a KISZ rendezvényein és egyes összejöveteleken társadalmi munkában részét ki szokta venni, ugymondván a vállalat valamennyi fiataljaival együtt.

Jellemére vonatkozóan az adatszolgáltató ugy nyilatkozott, hogy

igen élelmes, anyagi érdekekért mindenre kész. A közelmultban szabadult, jelenleg mint segéd áll a vállalat alkalmazásában, keresete mellett alkalmi, idényjellegü munkákat szokott vállalni, pl. ha kell kéményt seper, wc-t pucol, színházban statisztál, táncokra eljár és alkalomadtán énekszámokkal is felszokott lépni szórakozó és nyilvános helyeken.

adatszolgáltató elmondotta azt, hogy annak dacára, hogy a KISZ-nek nem tagja, az Ingatlankezelő Vállalat KISZ kultursportjának eléggé agilis tagja, kulturvonalon jó megjátészai és észrevételei, javaslatai, valamint ujitásai vannak.

/:szül. , iskolai végzettsége 8 általános, szakképzettsége pincér segéd, munkahelye Békéscsaba Vendéglátóipari vállalat Csaba-szálloda:/ Békéscsaba, u. . szám alatti lakos.

Nevezett agrárproletár családból származik, pártonkivüli, KISZ-nek nem tagja. adatszolgáltató elmondása szerint nevezett egy könnyelmü, léha, nemtörődöm egyéniség, kimondottan csak az anyagi érdekek füzik a munkájához.

Politikai vonalon kifogás ellene nem merül fel, ellenforradalmi tevékenységben részt nem vett.

Nevezett tbn-el a kapcsolatot már évek óta fenntartja, szabadidejében szekeres társaságában lehet megtalálni.

/:szül. Békéscsaba, , hentes és nészáros tanuló, munkahelye a békéscsabai Kiskereskedelmi Vállalat, Lenin uton lévő husbolt:/ Békéscsaba, u. . szám alatti lakos.

Nevezett iparos családból származik, édesapja is hentes és nészáros foglalkozásu, ő maga is a Kisker. vállalat dolgozója volt, munkahelyéről saját kérelmére 1956. december hónapban felmondott.

Nevezett iskolai végzettsége 8 általános, eléggé értelmes, józan gondolkozásu személy. Előbbi munkahelye Békéscsaba Szt. István tér 9. sz. alatt lévő husbolt volt. Nevezett tbn-el kb. 3 éve ahogy kapcsolatban áll, kapcsolatuk keresztül jött létre. A fenti idő óta egymás lakására eljárva tartják fenn a kapcsolatot.

Ellenforradalmi tevékenységéről békéscsabai viszonylatban nem tudnak.

adatszolgáltató elmondása szerint ifj. SZEKERES társaságában halvány emlékezete szerint látta 1957. nyarán Békéscsaba, u. szám alatti lakost, aki a fenti időben szekeresék udvarában fényképfelvételeket is készitett. állitólag keresztül még a megyei könyvtárban való működése alatt ismerkedett meg ifj.szekeressel, jelenleg hogy tartják-e fenn a kapcsolatot, erről adatokat szolgáltatni nem tudt

Nevezett személy békéscsabán a polgár-féle un. ellenforradalmi csoport egyik tagjaként is működött, munkájukban közrejátszott. Jelenleg Pusztavámon bányában mint fizikai munkás dolgozik.

9847

ifj. Szekeres baráti köréhez tartozik még egy Béla nevü személy is, aki jelenleg Budapesten/Angyalföldön/ valamelyik gyárban mint fizikai munkás dolgozik. Ez a személy Békéscsabára a közelmultban minél sürübben leutazott és Szekereséknél, Battyhányi u. 4. szám alatt szállt meg. Ezen személlyel ifj. Szekeres szoros kapcsolatot tart fenn, utoljára az elmult héten jelentkezett a jelzett személy Szekereséknél. Róla közelebbet felderitenem tudtam. A jelzett személyről nyilatkozott , Békéscsaba, és /:szül. . szám alatti lakos is.

adatszolgáltató és elvtársnő nyilatkozott irányban, hogy Békéscsaba, .szám alatt lévő is el szokott látogatni egy Karcsi nevezetü személy, aki a közelmultban Budapesten végezte el az orvostudományi egyetemét, jelenleg Miskolcon vagy Debrecenben mint családi könyves orvos van foglalkoztatva. Ezen személy szoros kapcsolatban áll és azon keresztül ifj.Szekres Istvánnal, akik együtt szoktak találkozni és elbeszélgetni lakásukon. A Karcsi nevü személy állitólagos nevelt fia volt, aki Lenke nevü tanárnő képzettségü lányához tő, korábban a jelzett személy is leszokott utazni.

Levelezésjellegü kapcsolatait felderiteni nem tudtam.

Megjegyezni kivánom, hogy ifj. Szekeresnek a jelzett Zsilák György László /:szül. , iskolai végzettségü ginn. érettségi, jelenleg egyetemi hallgató:/ Békéscsaba, u. . szám alatti lakos volt, jelenleg Budapest, u. . szám alatti tartózkodó személyt baráti kapcsolataként felderiteni nem tudtam, mert ezirányban még csak lakókörnyezetében nem tudtak nyilatkozni.

Feltehető, hogy a jelzett személy rokoni ismerőse, vagy kapcsolata lehet ifj.Szekeresnek, mivel édesanyja is tbn-nek Zsilák nevü.

K ü l f ö l d i k a p c s o l a t a i :

Tbn-nek külföldi kapcsolatát lakókörnyezetében felderiteni nem tudtam, majd ellenőrzésképpen felkerestem és megkérdeztem MSZMP tagot, Békéscsaba, I. sz. postahivatal altisztjét, Békéscsaba, Battyhányi u. fészbesitőjét, Békéscsaba, u. . szám alatti lakost, aki elmondotta, hogy Szekeresékneknek külföldi kapcsolatuk nincsenek, részükre ezirányu küldemények, vagy levelek nem érkeznek.

ifj.SZEKERES ISTVÁN a Bs Békés megyei Rendőrfőkapitányság, Politikai, vagy bünügyi nyilvántartójában ezidéig még nem szerepelt.

Készült: 2 pl./6 lapon.
Kapja: 1 pl. Pol.Oszt.V.Alo.
1 pl. nyt.

Láttam:

/: i/ /: r.hdgy.

r,György.
osztályvezető.

19

Szekeres Istvánné

fényképe.

A Történeti Hivatalban őrzött eredeti iratról készült másolat.

14

29/9

A Történeti Hivatalban őrzött eredeti irattári kézirat másolata.

Szekszárd, Tolna megye
1880. V. 21.
Bélaszolga

0-9887

30.

M.Békésmegyei Rendőrfőkapitányság,
Politikai Nyomozó Osztálya.

"SZIGORUAN TITKOS!"

Tárgy: A Békéscsaba város területén történt röpcédularagasztásról összefoglaló jelentés.

A Történeti Hivatalban őrzött eredeti iratról készült másolat

ÖSSZEFOGLALÓ JELENTÉS:
Békéscsaba, 1957. május 21.-

Jelentem, hogy Békéscsaba város területén 1957. május 10.-re virradó éjjel ismeretlen tettesek falragasztás utján röpcédulát terjesztettek. A röpcédula kivitelezése: barna ragasztó szalagra tintával nyomtatott betűvel iródott. A ragasztó szalag kb. 5 cm. szélességü és kb. 10-12 cm. hosszu darabokból állt. A szövegezése a röpcédulák egyrészénél reagálás volt az országgyülésen elhangzottakra. Pl. "Követeljük, hogy ne emeljék az árakat", vagy "Tiltakozunk az áremelések ellen", stb. "Követeljük a Kossuth-cimert", vagy "Állitsák vissza a Kossuth-cimert", stb. A röpcédula többi részében követelik, hogy "Le a pufajkásokkal", "Vesszen Kádár", stb. Az eldirás a röpcédulák alá "Sz.I.Sz." volt. Találtunk olyan példányt is, ahol a Sz.I.Sz.-t teljes nevén kiirták. Igy pl. a "Szocialista Ifjuségi Szövetség". Majd egyes röpcédulákon találtunk olyan mondatokat is, amelyek felhivják az ifjuságot, hogy alakitsák meg a helyi Sz.I.Sz. szerveket. Mindegyes röpcédulán szines ceruzával Kossuth-cimer van rajzolva.

A röpcédula fentjelzett formában történő terjesztése egészen 1957. május 14-ig minden éjjel folytatódott. Egy-egy éjjel nagyobbmennyiséget nem ragasztottak ki. Egy éjjel kb. 8-10 db.-ot ragasztottak ki. Ragasztás helyéül átlag középületeket szemeltek ki. Igy pl. a város területén általános iskolák falára, az általános gimnázium kerítésére, s az egyik forgalmas értési kut oszlopára és a Szabadság mozi hirdetőtábláját, vagy postai levél láték oldalára. Igy magánházak falain, vagy kerítésein egy-két esetben találtunk röpcédulákat. Jellemző a terjesztésre, hogy minden egyes alkalommal forgalmasabb helyen lévő épületek esővíz levezető csatornájára is ragasztottak röpcédulákat.

Az összeszedett röpcédulák bizonyitják azt, hogy mindegyes röpcédula - amely birtokunkban van - egy kéziől származik. Az eldirás, valamint a szövegezésből kitünik az, hogy az ifjuság köréből indult ki a röpcédulák készitése.

Az első röpcédulák megjelenésekor részünkről megtettük a tettesek felderitésére irányuló intézkedéseket. A hálózatot eligazitottuk. Majd figyelő brigádokat szerveztünk, főleg azokon a helyeken, ahol röpcédulák által legfertőzöttebb a terület, igy a város II.kerülete, valamint a III.kerület egyrésze. Igy szerveztünk mozgó- és

0-9884

rejtett-figyelő brigádokat, azonban az így megtett intézkedések sem vezettek eredményre. 1957. május 14.-én és 15.-én raziát tartottunk a város területén található diákotthonokban és gimnáziumban. Majd beszereztük a város területén található összes középiskolás tanulók írását. Kivélogattuk azokat, amelyek a röpcédula íráshoz hasonlóak, ezeket csatoltan felterjesztjük írásszakértői megvizsgálásra.

Az üggyel kapcsolatban előállitásokat foganatositottunk azok körében, akik már korábban is röpcédulaszórással voltak gyanusitva, azokhak az írását személyesen vittük Budapestre szakértői véleményezésre, azonban azokat még a mai napig sem kaptuk meg.

Továbbá a röpcédulaterjesztéssel kapcsolatban előállitottuk [redacted] Iv. osztályos gimn.tanulót, aki szintén alaposan gyanusitható röpcédulaterjesztéssel. Az írását megvizsgáltattuk a gyulai megyei bíróság írásszakértőjével, aki véleményében leirta, hogy [redacted] írása, valamint a röpcédulán található irás nagyon sok rokonvonást mutat. Teljes határozottságu véleményt azonban az irásszakértő nem adott. Véleménye 90 %-os. A további írásszakértői véleményezésre a nevezett írását csatoltan felküldjük. Továbbá a kért röpcédula mintapéldányokat csatoljuk.

A tettes, illetve tettesek felderitését továbbra is fokozottan hálózati uton eszközöljük. A megtett intézkedésekről, s azok eredményeiről jelentésünket folyamatosan megtesszük.

Léttam:

/: [redacted] r.ny.fhgy. :/
osztályvezető.

/: [redacted] rny.hgy. :/

Készitette: VI/PI/2.

0-9887

17

32.

M. Békéscsabai Rendőrfőkapitányság,
Politikai Nyomozó Osztálya.

"SZIGORÚAN TITKOS!"

Tárgy: Békéscsaba város területén történt röpcédulaszórásról összefoglaló jelentés.

A Történeti Hivatalban őrzött eredeti iratról készült másolat

ÖSSZEFOGLALÓ JELENTÉS:

Békéscsaba, 1957. július 4.-én.-

Jelentem, hogy Békéscsaba város területén 1957. május 1o.-re virradó éjjel ismeretlen tettesek falragasztás útján röpcédulát terjesztettek. A röpcédula kivitelezése: barna ragasztó szalagra tintával nyomtatott betűvel íródott. A ragasztó szalag kb. 5 cm. szélességű és kb. 1o-12 cm. hosszu darabokból állt. A szövegezése a röpcédulák egyrészénél reagálás volt az országgyűlések elhangzottakra. pl. "követeljük, hogy ne emeljék az árakat", vagy "tiltakozunk az áremelések ellen", stb. "Követeljük a Kossuth-címert", vagy "Állitsák vissza a Kossuth-címert", stb. A röpcédula többi részében követelik, hogy "Le a pufajkásokkal", "veszen Gérér", stb. Az aláirás a röpcédulák alá "sz.I.sz." volt. Találtunk olyan példányt is, ahol a sz.I.sz.-t teljes nevén kiirták. Igy pl. a "Szocialista Ifjusági Szövetség". Majd egyes röpcédulákban találtunk olyan mondatokat is, amelyek felhivják az ifjuságot, hogy alakitsák meg a helyi sz.I. sz. szervezet . Mindegyes röpcédulán szines ceruzával Kossuth-címer van rajzolva.

A röpcédula fentjelzett formában történő terjesztése egészen 1957. május 14-ig minden éjjel folytatódott. Egy-egy éjjel nagyobbmennyiséget nem ragasztottak ki. Egy éjjel kb. 8-1o db.-ot ragasztottak ki. Ragasztás helyéül étlag középületeket szemeltek ki. Igy pl. a város területén általános iskolák falára, az általános gimnázium keritésére, s az egyik forgalmas értéki kut oszlopára és a Szabadság-mozi hirdetőtábláját, vagy postai levélládák oldalára. Igy magánházak falain, vagy keritésein egy-két esetben találtunk röpcédulákat. Jellemző a terjesztésre, hogy minden egyes alkalommal forgalmasabb helyen lévő épületek csőviz levezető csatornájára is ragasztottak röpcédulákat.

Az összeszedett röpcédulák bizonyitják azt, hogy a birtokunkban lévő röpcédulák 4 kivételével egy kéztől származik. Az emlitett röpcédula kb. 6 cm. hosszu, 2 cm. széles barna ragasztó szalag. szövege kezdetleges irás, amely általános iskolai tanulók ténykedésére utal.

Az első röpcédulák megjelenésekor részünkről megtettük a tettesek felderitésére irányuló intézkedéseket. A hálózatot eligazitottuk, majd figyelő brigádokat szerveztünk, főleg azokon a helyeken, ahol a legfertőzöttebb a terület a röpcédulák által. Igy a

O-9827

18.

90. sz.
33.

város II.kerülete, valamint a III.kerület egyrésze. Megszerveztük a mozgó- és rejtett figyelő brigádokat, azonban ezek az intézkedések sem vezettek eredményre. 1957. május 14.-én és 15.-én razziát tartottunk a város területén található diákotthonokban és gimnáziumokban. Beszereztük a város területén található összes középiskolás tanulók kézirásait.

Az üggyel kapcsolatosan előállításokat foganatosítottunk azon diákok köréből, akik röpcédulázással voltak gyanusítva. Nevezettek kihallgatása az ügyben nem vezetett eredményre. Nem ismerték el, hogy ők készítették volna az említett röpcédulákat. A kihallgatás során kihallgatott személyek vallomást tettek arra vonatkozóan, hogy a városi KISz.szervezetben látták

IV.osztályos gimnazista tanulónál az említett röpcédulából. Állításuk szerint azok a röpcédulák teljesen sértetlenek voltak, nem voltak sehova kiragasztva. Ezt 2 személy állította tanuvallomásában.

Penti alapján előállítottuk és kihallgattuk a röpcédulázásra vonatkozóan. Nevezett kihallgatása nem járt eredménnyel, tagadta, hogy ő részt vett volna a röpcédulák szerkesztésében és terjesztésében. irásmintát vettünk és ezt megvizsgáltattuk a gyulai megyebirósági irásszakértőjével, aki azonban teljes azonosságot nem tudott megállapitani, véleménye 90 %-os azonosságot mutatott ki.

szerzett irásmintát felküldtük azonositás céljából hdgy. elvtársnak, aki teljes negativumot állapitott meg.

Penti ügyben az alábbiakat hajtottuk végre:

1./ Hálózati lehetőségeinkhez mérten az ügynökséget eligazitottuk, hogy az irjaság körében végezzenek felderitő munkát a röpcédula szerkesztői és terjesztői ügyében.

2./ Hálózati ellenőrzés alá vontuk IV.osztályos gimnazista tanulót abból a célból, hogy megállapitsuk az ellenforradalom alatti tevékenységét.

3./ Békéscsaba város területén az összes általános iskolák VII. VIII. osztályából az irásmintákat beszereztük abból a célból, hogy a röpcédula készitőit felderitsük.

4./ Békéscsaba területén megszerveztük a rendőri szervek és a munkásőrség tagjaiból a járőrözést, hogy megakadályozzuk a röpcédulák további terjesztését.

xny.hdgy.

0-9887

Békés megyei Rendőrfőkapitányság,
Politikai Nyomozó Osztálya.

"SZIGORUAN TITKOS!"

Tárgy: "Rendkívüli Események Dossziéjá"-ba nyitására javaslat

A Történeti Hivatalban őrzött eredeti iratról készült másolat

J a v a s l a t :

Jelentem, hogy 1957. május 9-től folyamatosan, de rendszertelen időközönként terjesztésre kerülnek kézzel, nyomtatott nagybetűkkel írt ellenforradalmi röpcédulák Békéscsaba város területén. A röplapokat barna ragasztó-szalagra írják és általában 25-ös példányban terjesztik egy-egy alkalommal.

A röplapok részben az ellenforradalom idején elterjedt "általános követeléseket" tartalmaznak, mint pl. "Követeljük a Kossuth címert", "Követeljük a szólás-, sajtó-, gyülekezési szabadságot" Megtalálhatók a röplapok között olyanok is, melyek a kormány-, párt vezetőit és a Szovjetuniót rágalmazzák. Megtalálhatók többek között a röplapok között olyanok is, amelyek helyi vonatkozású kérdésekkel foglalkoznak, pl. "Miért ítélték el Fekete Pál Gohlett Istvánt és Tóth Alexandert". Ezek a személyek az ellenforradalom alatt a "Honvédelmi Forradalmi Tanács" vezetői voltak.

A röplapok célja az ifjuságot igyekszik befolyásolni és felszólítja őket, hogy alakitsák meg a helyi "SZISZ" szervezeteket. Több röpcédula "követeli", hogy a középiskolákban ne tanitsanak oroszt, ne legyenek KISZ szervezetek.

A röpcédulák kivétel nélkül párt-, kormány- és szovjetellenes szöveggel jelentek meg. Aláirásuk: "SZISZ", néhány esetben "MIT" Több olyan röplap található, amelyen teljes szövegezésben ki van irva a fenti rövidités, mely szerint a "SZISZ" "szocialista Ifjuságiszövetség"-et jelent, de van olyan röplap is, melyen "Szabad Ifjusági szövetség"-et jelöl meg.

A röplapokat kivétel nélkül csak ragasztás utján terjesztik oly módon, hogy a házak esővizlevezető csatornáira, néhány esetben a postaládákra és deszkakerítésekre is ragasztják. Az eddig történt terjesztések helyét figyelembevéve megállapitható, hogy a Sztálin u., a Petőfi u., a Bartók Béla u., és a Dózsa György u. által határolt területen minden alkalommal terjesztettek röplapokat, tehát ez a terület a legfertőzöttebb.

Nagyobbmennyiségű terjesztés történt a Rózsa Ferenc gimnázium környékén is, azonban lényegesen kevesebb alkalommal.

A röpcédulák terjesztőinek felderitésére több operativ intézkedést tettünk.

Tanuvallomási jegyzőkönyv alapján és egyéb nyomozati uton tudomásunkra jutott, hogy 1956. decemberében a közgazdasági technikumban nagyarányu röplapterjesztés történt, melyet főleg diákok hajtottak végre. Az ügyel kapcsolatosan előállitásokat foganatositottunk azon diákok köréből, akik gyanusitva voltak röpcédulázással, ezentan a kihallgatás nem járt eredménnyel.

1957. május 14-én és 15-én razziát tartottunk a gimnáziumokban, technikumokban és diákotthonokban. Beszereztük a gimnázium és a technikumi tanulóknak irásmintáit, valamint a VII.-VIII. osztályos tanulók irásmintáit is. Az irásmintákat átvizsgáltuk és azokat, amelyek azonosnak látszottak a röplapok irásával, irásszakértői véleményezés céljából Budapestre küldtük fel, azonban eddig ez nem járt eredménnyel.

Az ügyben eddig tulsulyban hálózati munka folyt, mely küsolebbi eredményt nem biztositott. Szükséges a hálózati munka mellett területi ellenőrzést végezni. Az ellenőrzés alkalmával azt a területet ellenőrizzük elsősorban, mely a legfertőzöttebb. Az ellenőrzés főképpen a fiatalokra terjed ki, majd azokra a személyekre akik nem dolgoznak, vagy akik 1958. január óta változtattak lakóhelyet.

Az anyagok tárolása és rendezése érdekében szükséges a dossié felfektetése.

A fentiek alapján kérem engedélyezni a "rendkivüli események Dossié"-jának megnyitását "ÉNYVESEK" fedőnév alatt.

B é k é s c s a b a , 1958. junius 3.-

r.százds.
alosztályvezető.

r.fhgy.

Engedélyezem:

r.őrgy.
osztályvezető.

Nyt.sz. 4/495.

III.
54.

M. Békés megyei rendőrfőkapitányság,
politikai nyomozó osztálya.

"SZIGORÚAN TITKOS!"

Tárgy: Békéscsabán terjesztett röpcédulákkal kapcsolatos összefoglaló jelentés.

A Történeti Hivatalban őrzött eredeti iratról készült másolat.

Ö S S Z E F O G L A L Ó · J E L E N T É S :
Békéscsaba, 1956. szeptember 2.-

Békéscsaba területen 1957. május 10-től kezdve 1958. január 6-ig beszédes "SZISZ" /:"Szocialista Ifjúsági Szövetség"/ és "MEFI" /:"Magyar Forradalmi Ifjuság"/ aláírással folyamatosan terjesztettek ismeretlen tettesek párt-, kormány- és szovetellenes röpcédulákat, melytől a rendőri szervek kb.200 db-ot szedtek össze.

A röpcédulákat kivétel nélkül kb. 12-14 cm. hosszu és 4 cm. széles barna ragasztószalagon készirással nyomtatott betükkel állitották elő. A röpcédulák tulnyomó többségét készel rajzolt Kossuth címerrel illusztrálták. A röpcédulák szövegei különböző ellenforradalmi követeléseket tartalmaznak, többek között "sajtó, szólás, gyülekezési szabadságot, le Rákosival", "le a népgyilkos szovjetunióval, le a Telpnaló Kádár, Apró és Dögeivel", "Dicsőség a harcokban elesett hősöknek, éljen a magyar forradalom", "Ne lépj be a hazaáruló KISZ-be, az igazság győzni fog". A fentiekhez hasonlóan minden egyes időben kiadott, illetve terjesztett röpcédulának hasonló a szövege.

1958. január 6-ig a röpcédulákat terjesztő személyek általában a különböző politikai ünnepségeket, vagy az általuk politikai ünnepnek tartott időszakokat használták ki a terjesztésre.

A folyamatosan összegyüjtött röpcédulák előállitási módját, készitési formáját, a röpcédulákon található rajzot kiértékelve arra a következtetésre jutottunk, hogy elsősorban a Békéscsabán élő ifjuság körében kell keresnünk a tetteseket. A terjesztések általában az esti, vagy a hajnali órákban következtek be, magasztás és szóróanyag utján. A terjesztés helyére jellemző, hogy a tettesek nem elsősorban a város forgalmas részeit választották ki, hanem általában egy megadott körzetben terjesztették a röpcédulákat.

1957. juniusában indult meg a felderitő munka a tettesek felkutatása érdekében. 1958. januárjáig különböző hálózati operativ és nyilt nyomozati intézkedéseket hajtottak végre. Igenszéleskörü kézirásminta-kutatás indult meg elsősorban a gimnáziumok és tanulóotthonok körében. Ezzel egyidejüleg az ellenforradalom idején aktivan tevékenykedő ifjuségi személyeket vontak operativ feldolgozás alá, ez azonban eredményre nem vezetett. A beszerzett kb. 500 kézirásminta között a röpcédulákkal azonos kézirást nem te-

0-9887

22

A TÖRTÉNETI HIVATAL IRATTÁRA

lálunk. A röpcédulaszórásokkal egyidőben a békéscsabai gimnázium egyik NDK-járat "ÉLIKÓ" elnevezésű egy ellenforradalmi falfirkálás történt, ez azonban a röpcédulákkal összefüggésbe még nem lett, csupán az eddigi megállapítások szerint a gimnáziumban történt falfirkálás ugyanattól a kéztől származik, amelytől a röpcédulák. Ez megjobban megerősíti azt a gyanút, hogy a röpcédulákat olyan személy, vagy személyek készítették, akik a gimnáziumban tanítanak, a falfirkálást pedig ugyanúgy ők végrehajtani.

A felderítő-munkával egyidőben eseteknként be lett vonva a békéscsabai MDP, a munkásőrség, valamint a karhatalom. Ez szélesköru, nyilt intézkedésekkel hozott nagyival, azonban eredményre nem vezetett, sőt olyan jelenségek voltak tapasztalhatók, hogy amikor a figyelések nem voltak szervezve, nem történt beszúrás, megszüntették a figyeléseket, a röpcédulákat újra terjesztették.

1957. végére kialakult a terjesztés pontos helye, így a budapesti központi figyelőbrigád segítségével figyelést szerveztünk meg. A figyelés központjában _ _ _ _ békéscsabai lakos volt, akivel kölcsönben megállapítást nyertünk arra, hogy az ellenforradalom idején, majd azt követően több társával ellenséges tartalmu röpcédulákat készített és terjesztett, akiellett a bűncselekménnyel több használtautóval mutatott a röpcédulák kézbesítésével, bár arra irásszakértő szakvéleményt nem rendeltek ki. Az _ _ _ több-napon tartott figyelése eredményt nem hozott, a figyelés beszüntetése után azonban a röpcédulaterjesztés teljes egészében megszünt, 1958. január 6-tól a mai napig ujabb terjesztésről adataink nincsenek.

A kutatás során eljutottunk szemelyre ISTVÁN /:Békéscsaba, 19/0. október 29.:/ békéscsabai lakos készítéséhez, amely a röpcédulák készítésével teljes egészében megegyezik. Erről irásszakértői vélemény áll rendelkezésünkre. szekeres feldolgozása jelenleg folyamatban van, zóla eddig annyit sikerült megállapitani, hogy Békéscsaba, II., Pattyházi u. 4. szám alatt lakik. A szökrészét feltérképezéséből megállapítható, hogy azok 90 %-ban a Pattyházi utcát környező utcákban történtek. Szekeres a 8 általános iskola elvégzése után ipari tanulónak ment, ezidő alatt magántan tanult a békéscsabai gimnáziumban. Az 1956-os ellenforradalom idején az ipari tanulókból alakitott nemzetőrség tagja volt, itt kifejtett tevékenységéről adataink nincsenek. Jelenleg ujra a békéscsabai gimnázium utolsóéves hallgatójaként van feltüntetve.

Figyelembevéve az eddigi adatokat, azt a körülményt, hogy Szekeres készítése tökéletesen megegyezik a röpcédulák készítésével, a röpcédulák 99 %-a ettől a kéztől származik, azt a körülményt, hogy szekeres lakása a legfertőzöttebb terület közvetlen közelében van, valamint azt, hogy a gimnáziumban történt falfirkálás is párhuzamba hozható szekeres személyével, mivel ott tanul, erősen gyanusitható azzal, hogy a fentjelzett röpcédulákat ő készitette és terjesztette, vagy több társaival terjesztették.

Békéscsabán szükes körben ismeretes, hogy a rendőrség röpcédulasmesitők és terjesztők után nyomozást folytat. Az 1958-ban végrehajtott figyelés dekonspirálódott, azóta röpcédulázás nem történt. Ez a körülmény a további esetleges ügynöki felderitő munkát szinte lehetetlenné teszi, ügynöki utón szekerest dekonspiráció nélkül megszerezni lehetőségünk nincs. ezért az előbbi intézkedések végrehajtása után szükségesnek tartjuk szekeres őrizetbevételét, a vizsgálati uton tisztázni elkövetett bünc selekményeit.

O-9887

23

56. M3.

1./ szekerosről részletes környezettanulmányt készitünk, ezen keresztül tisztázzuk barati, rokoni, elősorban felső kapcsolatait, ezeknek készitését szükség szerint beszerezzük.

Határidő: 1958. szeptember 8.

2./ Részben operatív, részben nyilt nyomozati uton tisztázzuk 1956. októberében kifejtett tevékenységét,a nemzetőrségben való működését.

Határidő: 1958. szeptember 8.

3./ Megvizsgáljuk a titkos házkutatás lehetoségét, amennyiben erre mód van, ugy még a vizsgálat megkezdése előtt végrehajtjuk.

4./ A beérkezett adatok alapján operációs és vizsgálati tervet dolgozunk ki, majd szekeres őrizetbevételét végrehajtjuk.

Határidő: 1958. szeptember 20.

A fenti feladatok végrehajtásáért felelős:

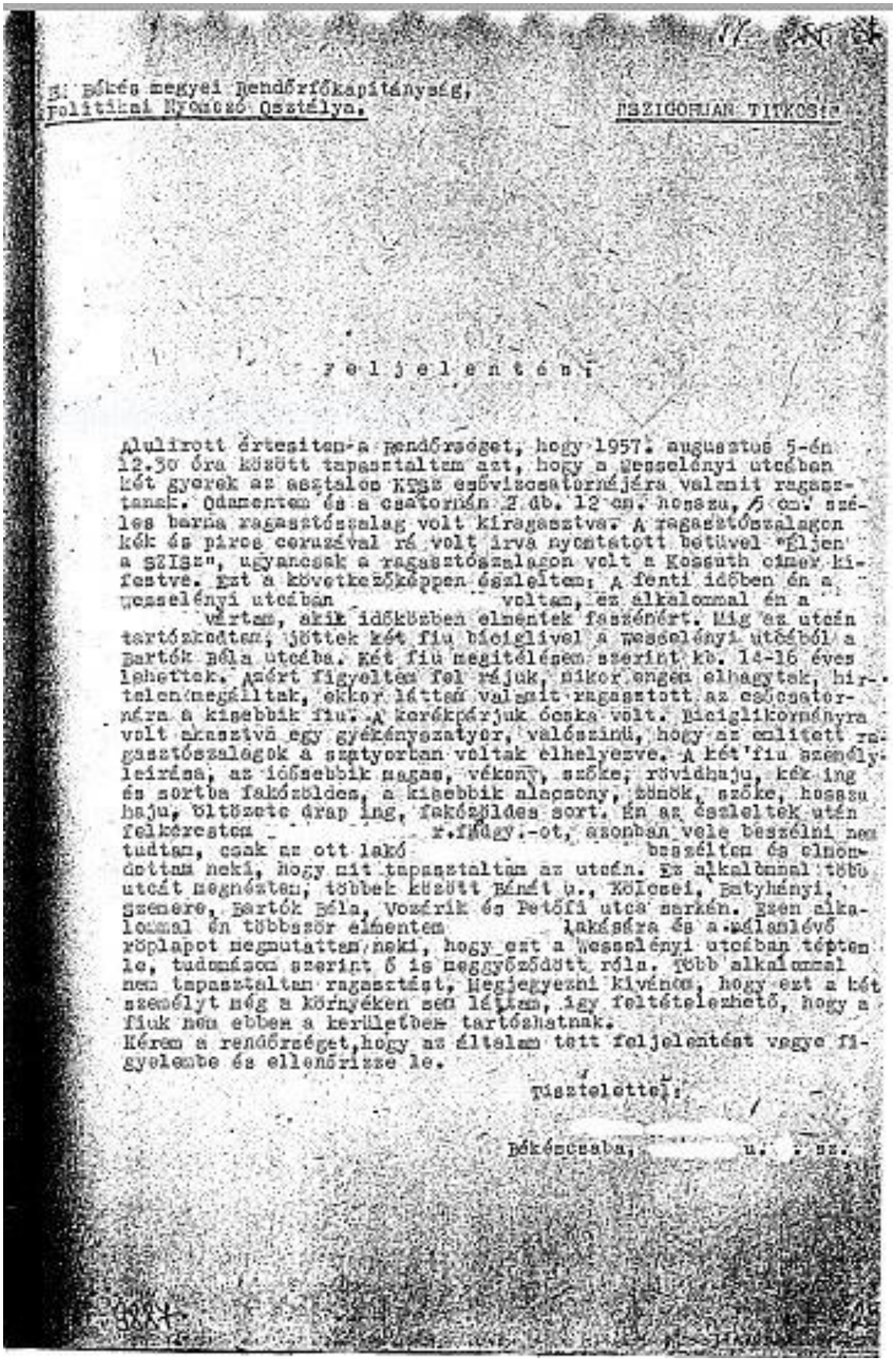
r.szds.
r.hgy.

Egyetértek:

/: r.őrgy. :/
osztályvezető.

/: r.szds. :/
alosztályvezető.

0-9887

Vajo A két Selmeczi volt?

Tőlgyeletés. 18. Fg:

Alulírott értesítem a rendő
séget hogy 1954 augusztus 5.
— 30 órakőrőt tapasztalta
t hogy a Vesselényi utcába
lét gyerek asztalos t. t. o. sz.
őzi esővízcsatornájára nala
ít ragasztamac. Oda menü
a csatornán Rét darab 12 cm
en 5 mm. széles barna ragasz-
szalag volt rá ragasztva
ragasztó mallyon kék
piros ceruzával rávolt írva
yomtatott betűvel elyen a
ész ugyancsak a ragasztó
allyon volt a Rosicht címer
é ábrázolva ezt a Rőzetkező képpe
eltem. a fenti időben és
Vesselényi utcában.
0-9887

voltam 26

...alkalommal ...a
...rtam a Rét idő-Rőebben elu...
...l fia szemén még ...a ...am to...
...Rottam jöttek. Rétl fiam bú...
...vel a Veszelényi ...ából a Ba...
...a ...ába. Kétt fiú megjelölésem
...rint R.b. 14-16 éves lehettek
...ert függeltem fel...ríjuk mi Ror
... engem elmagyarázták hirtelen meg...
...ták ekor látam valamit meg...
...ött az esőcsatornára a Riselők
...ám a Reréh pájint ...esra volt
...ácigli Romániával volt a Rusz...
...i egy gyékény szatyor valószínű
...egy az említett magyarázó szalla...
...ak a szatyorba voltak elhejez...
...a Rét fiú személyleírására az idősebb
...magas vékony szőke rövid hajú
...ing és sortba fekő zöldes a Ri...
...ek alacsony nőnek szőke hosszú
...ám öltözete drapping fekő zöldes

Ö-9887

2

…ek emlékezetében Lőrincz…
…dor rendőr főhadnagyot szorulva…
…k hasára nem tudtam csak az ölük
…beszélve és elmondotta
…neki mit tapasztaltam az uccá
…alkalommal több ízben megnézte
…vel Rácz Bálint Hőlcsei Bélyáju
…mere Bartók Béla Vörös R és Pétsi
…darabra rezes alkalommal és
…ször elmenten lakásán
…a másnap lévő nyilatkozatot megtet
…tam neki hogy ezt a beszélgetés
…ből tévtenbe tudomásomra se
…t ő és megjegyezte nékik
…bb alkalommal mert tapasztalatai
…gozását megjegyezni kívánom
…gy ezt a rét menetét még a Rózsá
…gy ezt a rét menetét még a Rózsá
…u se látam így feltételezhető hogy
…fiuk nem ebben a keretletbe
…fiuk nem ebben a keretletbe
…tozhatnak Rémem a rendőrséget
…gy az általam tett feljelentéseit nem
…jelentbe és ellenőrizte

0-9887

28

64.

6 C

A Történeti Hivatal által hitelesített eredeti iratról készült másolat

I r á s s z a k é r t ő i v é l e m é n y.

Megvizsgáltam a mellékelt, általam 1-es számmal jelölt kartonra ragasztott röpcédulák kézírásait és az ezekhez csatolt nagyszámú négű röpcédula megfelelő példányait, és azokat összehasonlítva gyanusitott Szekeres István eredetiként bemutatott próbaírásával, megállapitottam, hogy azok egyezésével maradéktalanul és mindenben megegyeznek.

Kivétel nélkül azonos valamennyi betü vonalvezetése, az irás szöge, a betükapcsolások módja, az irás nyomása, az egyes tüskék a különböző betüknél, a különleges képzésü "Y", "Z", "B", "S", "G" betük, az irás valamennyi primér és secundér jellegzetessége.

Az azonos betüket az egyik röpcédulán ugyanazokkal a számokkal bejelölten.

Mivel a kérdéses kézirások ugy a röpcédulák, mint a próbaírás torzitás mentesek, igy rajtuk az azonosság könnyen ellenőrizhető.

Az eszközölt vizsgálatok és a-már elmondottak alapján megállapitottam, hogy a kérdéses röpcédulák minden kétséget kizárólag gyanusitott

S Z E K E R E S I S T V Á N

kezétől származnak.

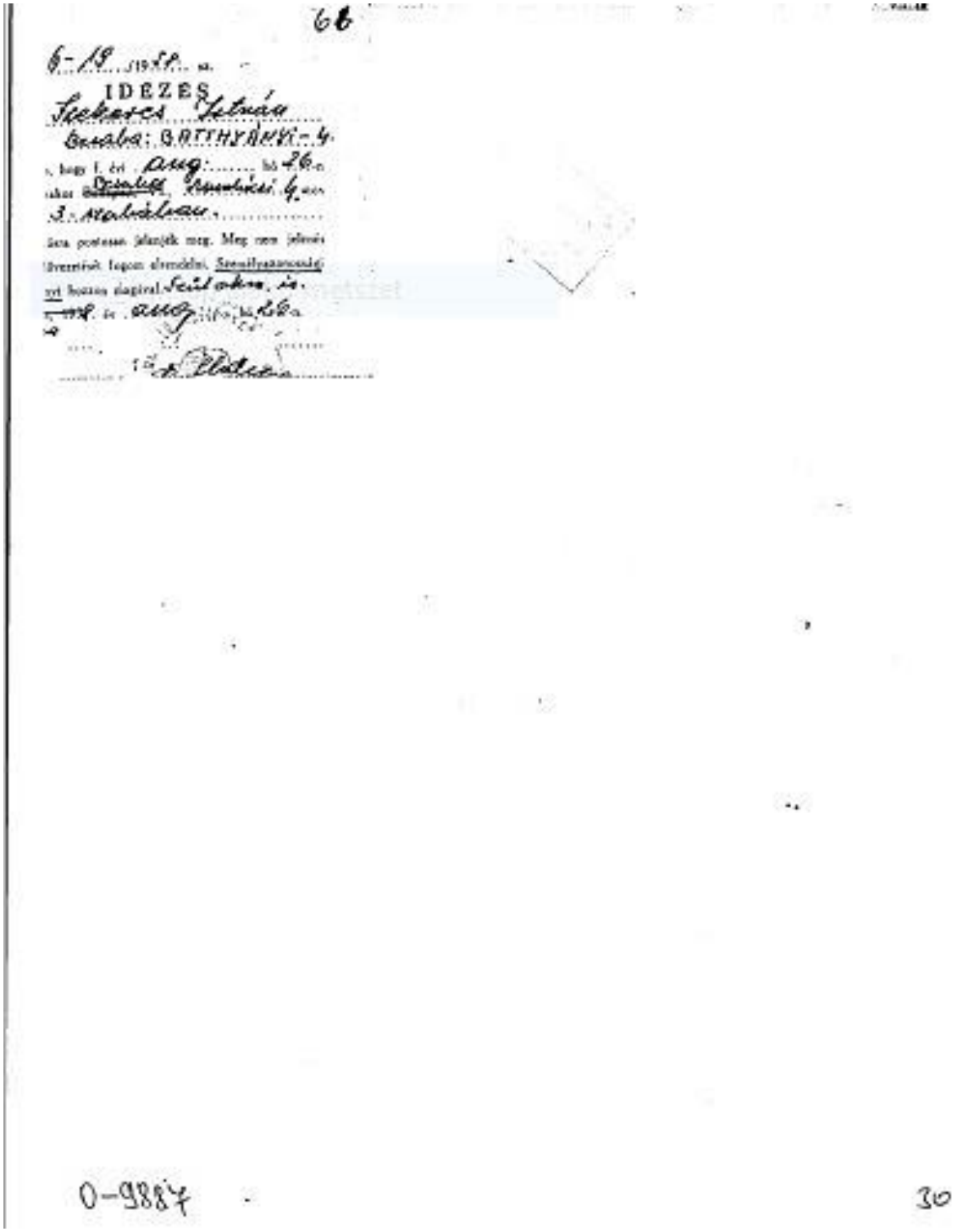
/Békéscsaba,1940.X.25./

MOLNÁR REZSŐ

Budapest,1958.VIII.27.

0-9887

2p

66

6-19 1958. [illegible]

IDÉZÉS

Szekeres István

Budapest, GÁRDONYI-4.

[illegible] hogy f. évi aug: [illegible] hó 26-án

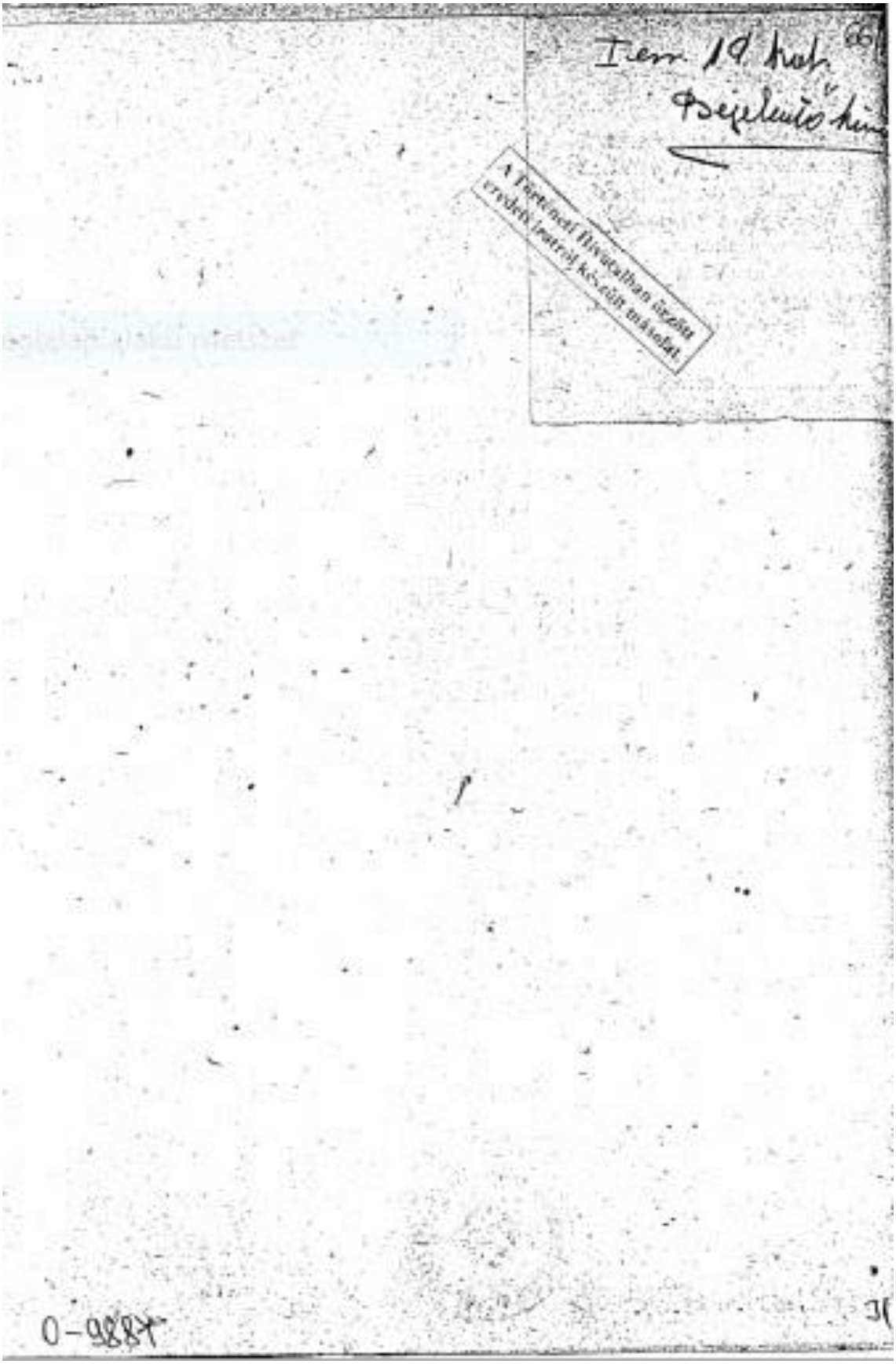
[illegible] Budapest, Munkácsi 4. szám

3. emeletére [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible]

Iesz 19 kot.
A Tanácsot illetőségből származó erdélyi levéltári kéziratok másolata.
0-9887

6-19
66/8
A Történeti Hivatalban őrzött
eredeti lenyomat készült másolat.

0-9887

10.

79.

P e l j e g y z é s

Jelentem, hogy 1958 március 15.-én 0.- órától 0.2 óráig teljesített szolgálati időm alatt személyt nem észleltem.

15.-én reggel 7.45 perckor jött be a lakásomra a Sernevál egyik dolgozója és közölte, hogy a lakásom utcai frontján felfirkálás van. Megnéztem és a következő szöveg volt kiírva:

"Mennyi szemét, mennyi piszok" Ugyancsak szomszédom lakásán Sallai u. 3o. sz. alatt lévő betonkerítésén "Pusztuljon a nép árulója a Kádár Kormány" Sallai u. 14-16 sz. alatt ugyancsak betonfalkerítésre "Szabad választásokat, éljen 1848" szövegü kréta feliratok voltak.

Megjegyezni kívánom, amikor éjjel ½ 3 körül mentem haza a fenti helyeken még a felfirkálások nem voltak meg. Feltételezhető, hogy a személy a kora reggeli órákban 5-6 óra között irmatta ki, amikor ez az utca nem forgalmas.

Békéscsaba, 1958 március 15.

/: rny.fhdgy. /

33

0-9887

Nem én voltam.

I. szt. I. szakasz.

Szolg. pld.: Varga Gyula gp. ✓

II. díj.		III. díj.	
Gp.		pw	pw
Bardos Károly szk.	Lipták Sámuel díjnok	pk	Kabó Károly hajós
Bíró György mg.	Kolinár András	pw	Ormuna György
Antovszki András	Szalkai Lukács	pw	Kanizai Mihály
Horváth Zsigmond	Kapró Sámuel	gpw	Kertész Lukács
Kolinár Antal	Kanizai Sámuel	gpw	Kulcsár László
Szekeres Mihály	Bardos Mihály	pw	~~Kovács Lukács~~
Sütő Béla	Kabó Jenő	pw	Sötét I. Sámuel
Pappi József	Lucai Imre	pw	Kapró Sámuel
Gyula Károly	Dinnai Sámuel	gpw	Szalkai Sámuel
Kabó Sámuel gp.	Lenkó Sámuel	pw	Kombati Péter

Békéscsaba, 1916. szept 5-én

Varga Gyula
szolg. pld.

pw.: 1.
gpw. 10.—
pw. 20.—

Horváth Ö.
hadbíró

A Tanácsköztársaság Hivatalban készült eredeti irat/fénykép/film másolata

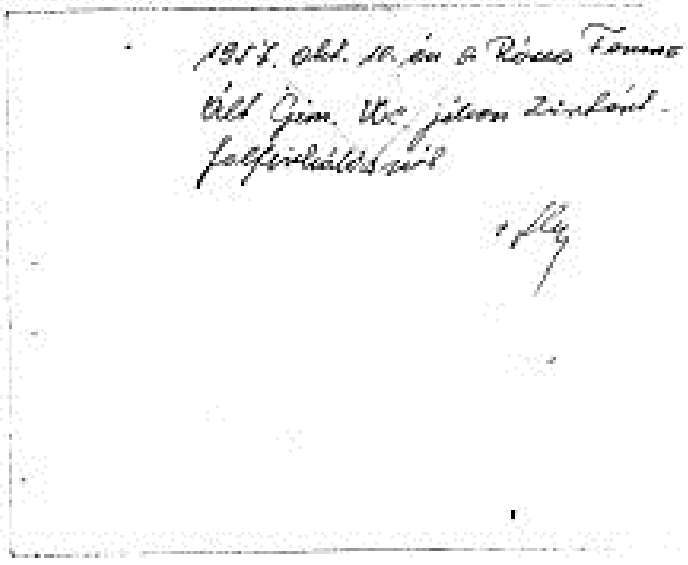
0-9887

34

A Történeti Hivatalban őrzött eredeti iratról készült másolat

0-9887

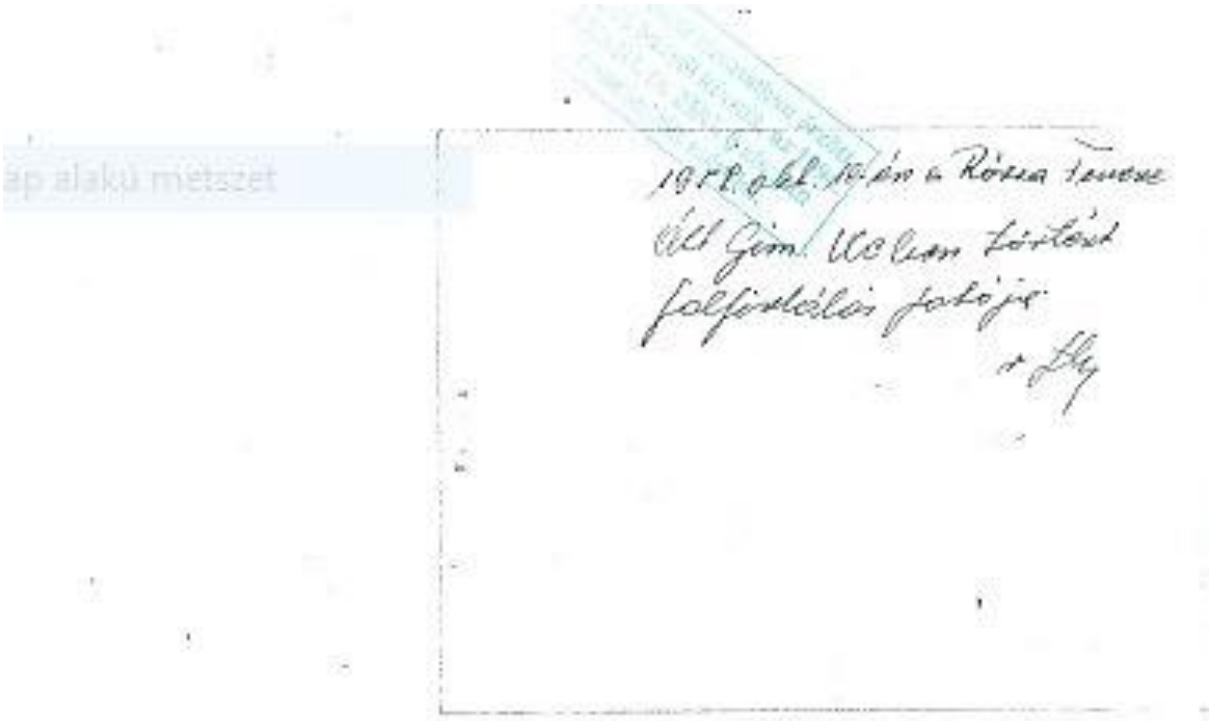

1954. okt. 11-én a Rákos Tömeg
Vad Gim. Ute. jelen Zinkó
fogfúrásra

0-9887

36

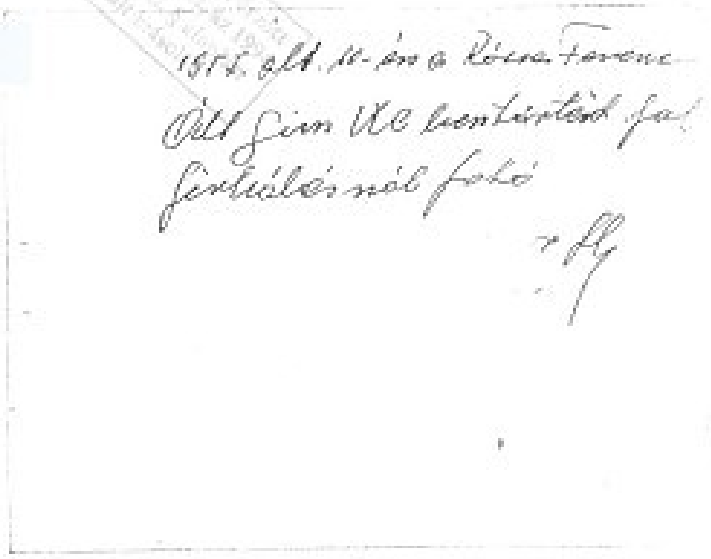

Ez nem az én írásom.

1978 okt. 10-én a Rózsa temetése
áld Gim. Wolan történő
felfordulás fotója
v Ely

0-9884 38

LE A KÉTSZINŰ
BOR PALOBA
BRIGÁDDAL!
0-9884

1915. okt. 11-én a Kócsa-tanyán
Ott Sem Ue bontóiból fa-
forradás nál fakó

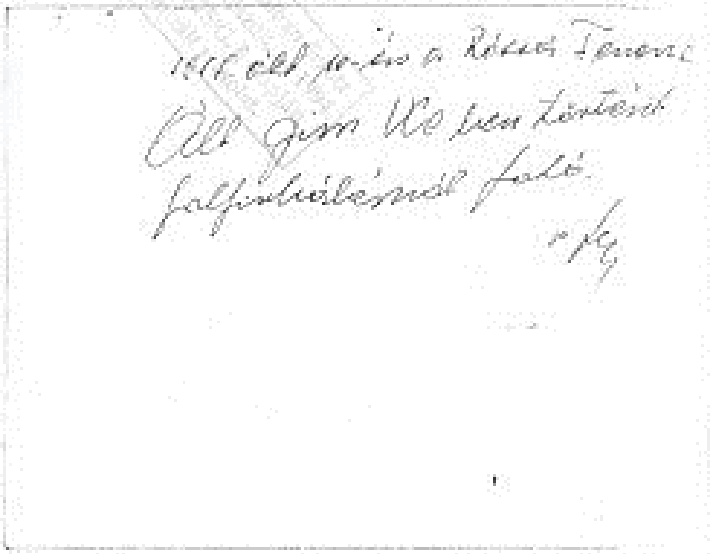
0-9887

40

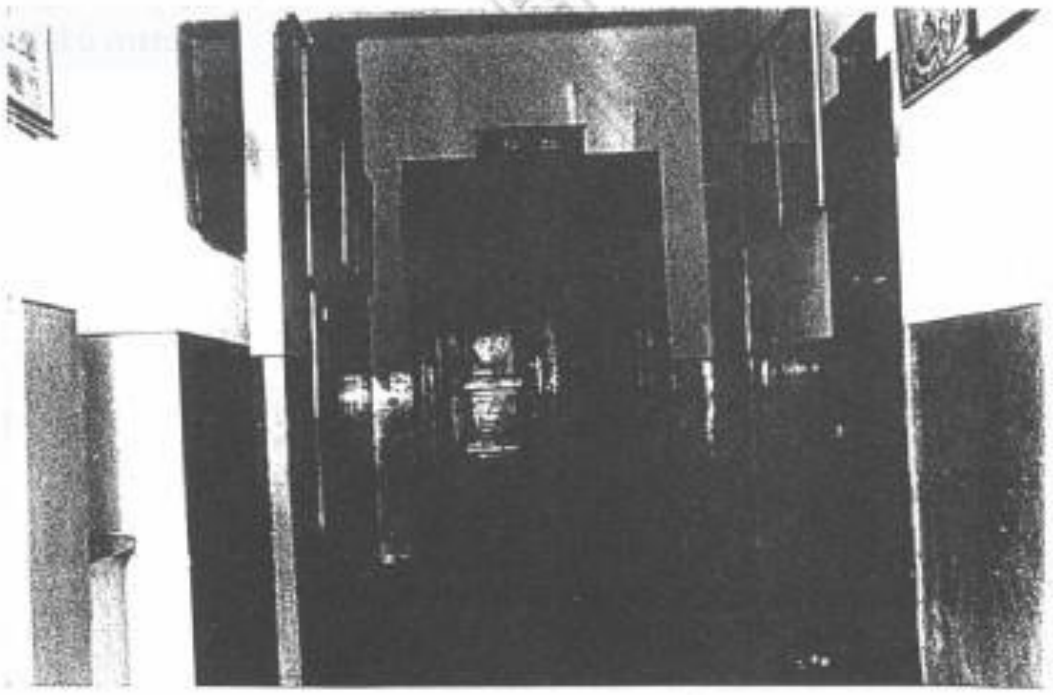
alap alakú metszet

0-9887

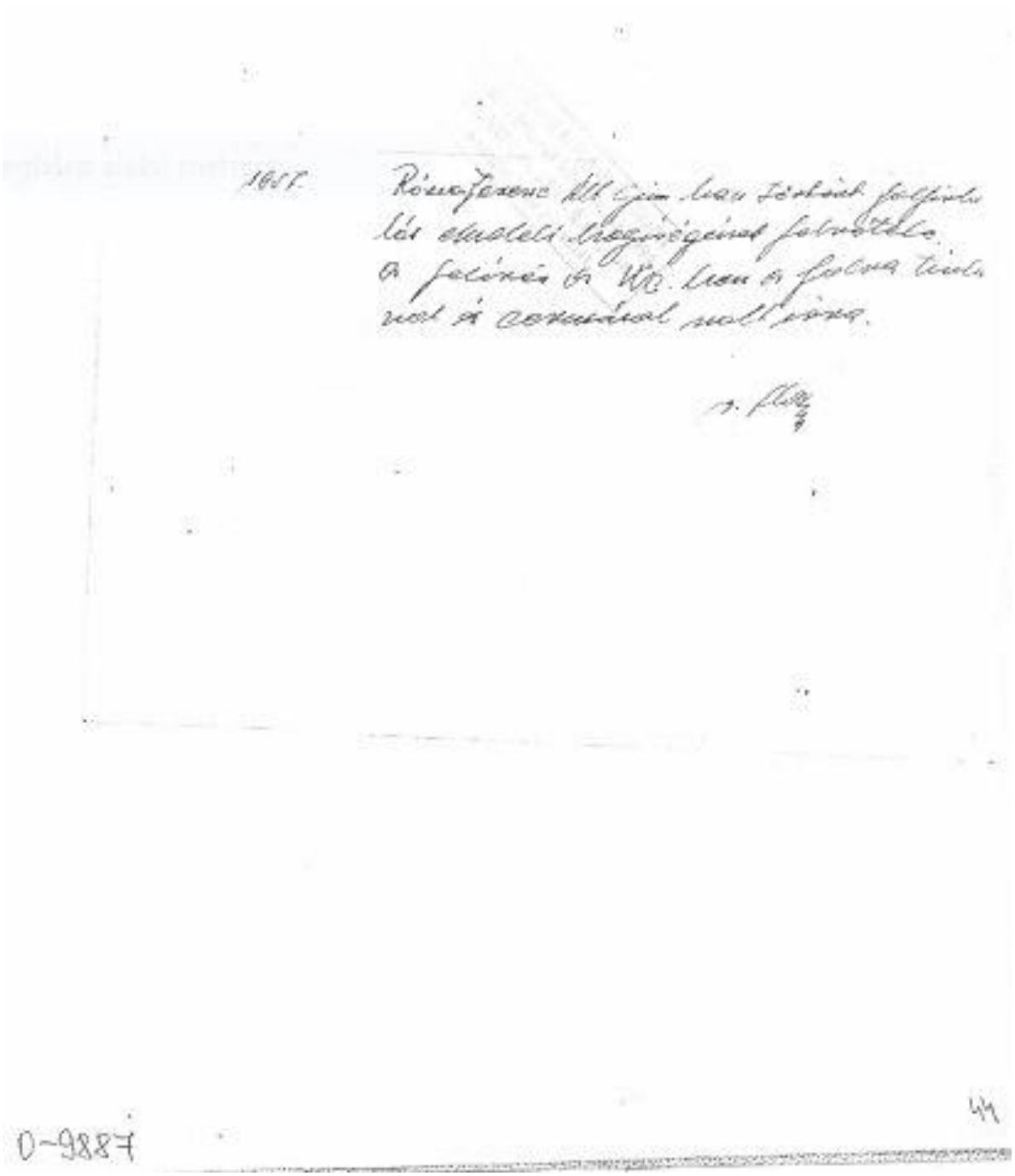

0-9884

0-2887

43

1651. Rövidszárnyú kétéltű [illegible] [illegible]
lói elszíneződésének feljegyzése.
A felvétel a VIII. kerületben készült.

J. Fleig

44

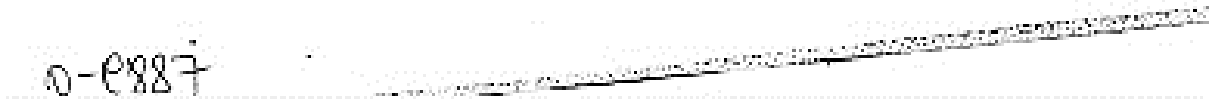
0-9887

A Történeti Fő... eredeti irat...

D-9887

0-E887

0-9887.

A Történeti Hivatalban őrzött
eredeti bélyegről készült másolat.
★
H. Magyari
Lakástalálkozó
Békéscsaba
1957. július 28.

0-9887.

48

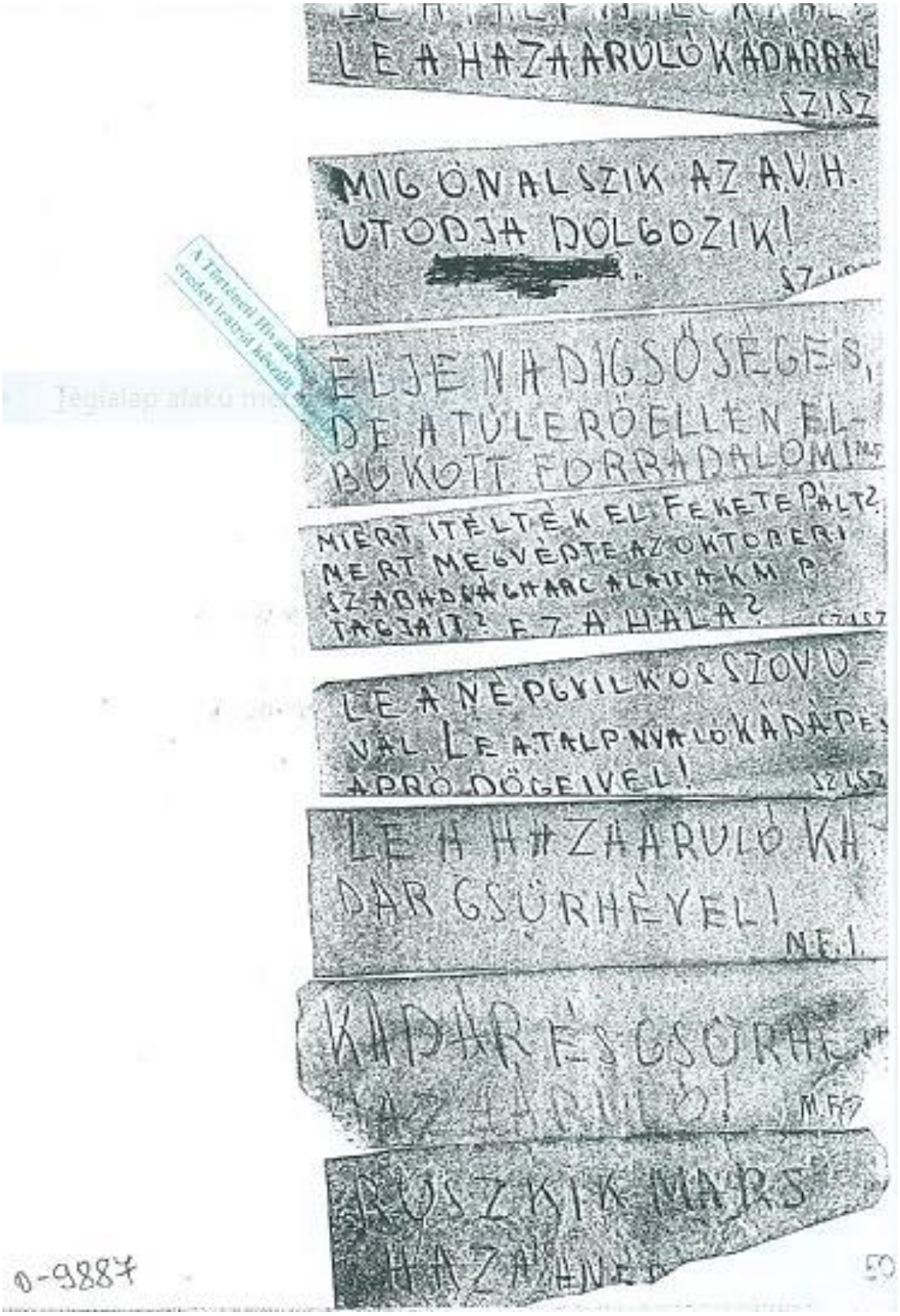
Békéscsabai

képlapok.

A Történeti Hivatalban őrzött eredeti levéről készült másolat.

0-9887

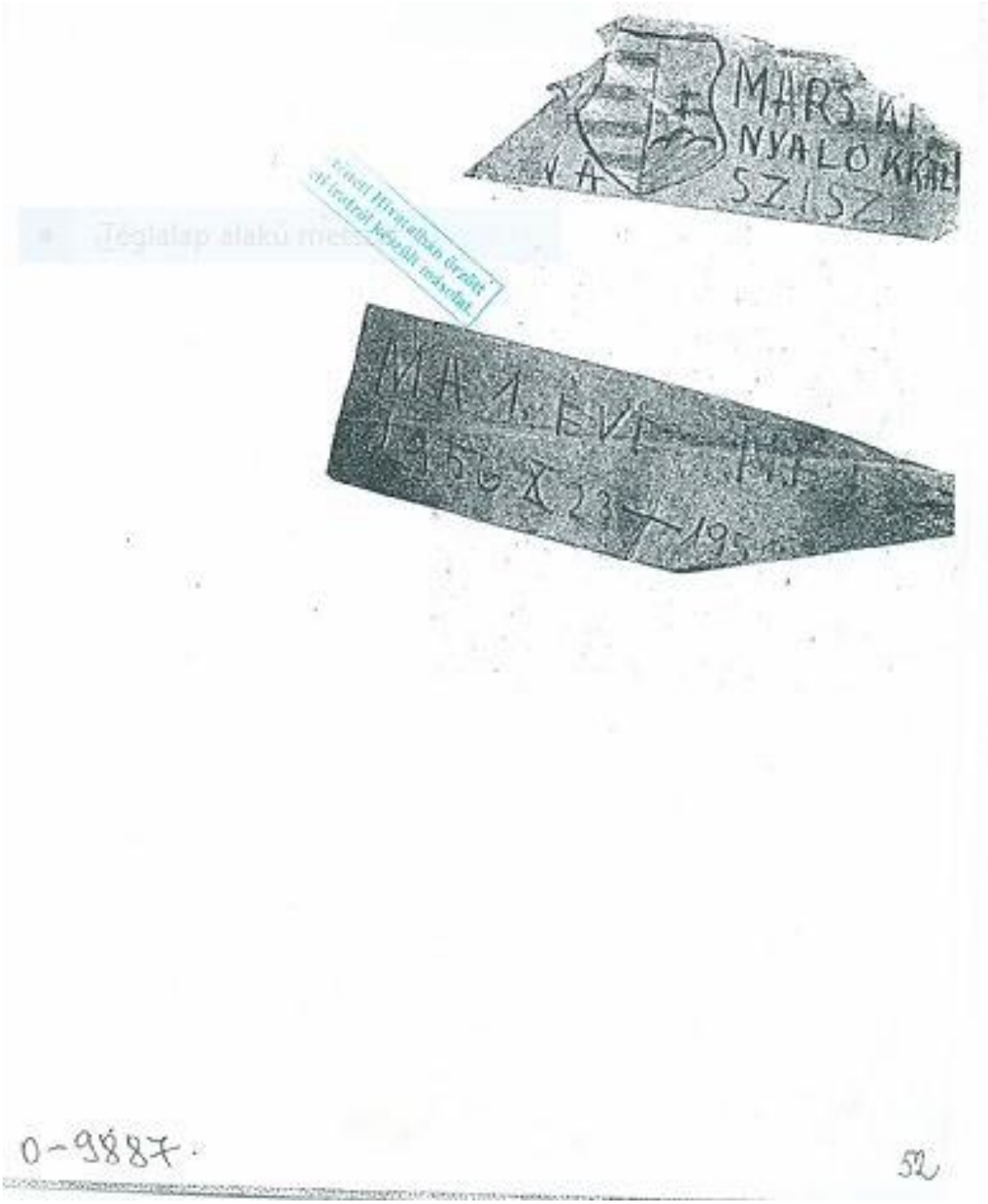

LE A HAZAÁRULÓ KÁDÁRRAL
MIG ÖNALSZIK AZ A.V.H.
UTÓDJA DOLGOZIK!
ELJE NAGYSÁGOS,
DE A TÚLERŐ ELLEN FEL-
BUKOTT FORRADALOM!
MIÉRT ÍTÉLTÉK EL FEKETE PÁLT?
MERT MEGVÉDTE AZ OKTÓBERI
SZABADSÁGHARC ÁLDOZATAIT?
LE A NÉPGYILKOS SZOVJET-
VÁL LE A TALPNYALÓ KÁDÁR
ÁPRÓ DÖGEIVEL!
LE A HAZÁRULÓ KÁ-
DÁR GSÜRHÉIVEL!
KIDÁR ÉS GSÜRHÉ
HAZÁNKBÓL!
ORSZKI KMRS
HAZÁNKBÓL!
0-9887

A Történeti Hivatalban őrzött eredeti iratról készült

D-9887.

51

MÁRS
NYALÓKKAL
SZ.I.SZ.
MA 1. LÉV.
0-9887.
52

8:

M! Békés megyei Rendőrfőkapitányság,
Politikai Nyomozó Osztálya.

"SZIGORÚAN TITKOS!"

Tárgy: Személyi Dosszié
lezárási javasla

A Történeti Hivatalban őrzött eredeti iratról készült másolat.

alakú metszet

J a v a s l a t :

Békéscsaba város területén 1957. május 9-től folyamatosan, de rendszeres időközönként terjesztettek kézzel írott, ragasztó szalagra készített röpcédulákat. A röplapok inkább fontosabb kül- és belpolitikai, valamint nagyobb ünnepnapok alkalmával jelentek meg. A röplapok tartalma párt-, kormány-, valamint szovjetellenes.

A röplapok zöne tintával, nyomtatott nagybetűvel volt írva. Az röplap színes ironnal volt írva és jelentős azoknak a röplapoknak a száma, amelyeken a Kossuth címer is rá volt rajzolva. A röplapokból általában egy-egy alkalommal 25-30 db. jelent meg.

A terjesztés kizárólag ragasztás útján történt, a házak esetleg levegőzető csatornáira, valamint üzletkirakatüvegekre és a hirdetőtáblák plakátaira ragasztották. A röplapok aláírással zömmel "SZIGE" néhány esetben "MFI". A terjesztést 1958. január 4-ig folytatták. A terjesztés helyéül általában a II. kerületet választották ki.

Az ügyben különleges operatív munka folyt. Az írásminta szélesköru beszerzése sem hozott eredményt. A röplapon lévő írás betűi közül a Z betű volt igen jellegzetes és ennek alapján a bejelentő átlapozása során találtunk hasonló irású bejelentő lapot. A személytől írásmintát vettünk, az írásszakértő megállapítása szerint a személy Szekeres István /: Békéscsaba, 1940. okt. 25. Zsilák Ilona:/ Békéscsaba, I., Batthyány u. 4. szám alatti lakos, gimn. tanuló.

Szekeres a gimnáziumból elő állították. Nevezett kihallgatása alkalmával tiredelmes vallomást tett az általa elkövetett bűncselekményekre vonatkozóan. Elmondotta, hogy az 1956-os ellenforradalom idején tagja volt a Békéscsabán működő "Forradalmi Harci Csapat"-nak, melynek feladata volt a szovjet csapatokkal a harcot felvenni. Továbbá a kommunisták elfogása. Erre a célra berendezkedtek az I. sz. általános iskolában, ahol kiképezték őket a fegyverek kezelésére. Szekeres volt az utolsó, aki az iskolából kijött novemberben 4-én, a szovjet csapatok bevonulása után.

Elmondotta, hogy állandóan hallgatta a "SZER" adásait, valamin felhívásra követte el a bűncselekményt, a röpcédulakészítést é

0-9887

terjesztést. Elmondása szerint ak is hozzájárult a bűncselekmény elkövetéséhez, hogy baráti köre huligánokból tevődött ös sze, akik a felelősségrevonás elől nyugatra disszidáltak.

Szekeres munkás családból származik, anyja, apja a Kisker. Vá lat dolgozói. Szülei rendszertelen családi életet éltek 1957-től külön élnek.

A kihallgatása során elmondotta, hogy a terjesztést egyedül v rezte, azonban erről egy alkalommal tett említést békéscsabai lakos barátjának, aki nem értett ezzel egyet és a barátság is megszakadt közöttük, mivel Budapesten dolgozik.

Az írásszakértői vélemény, a nevezettnél tartott házkutatás al kalmával talált tárgyi bizonyítékok, tanuvallomása, valamint Szekeres beismerő vallomása alapján ügyét átadtuk a Gyulai Megyei Bíróságnak. A vizsgálaton keletkezett anyagok mellé 2 db. 3-as kartont csatoltan és nyilvántartásba vészem az OD-1257-es röpcédula objektum dossziéban.

A fentiek alapján kérem engedélyezni Szekeres Istvánra nyitott Gr-5684/58. számu "Személyi Dosszié" lezárását és irattárba való helyezését.

B é k é s c s a b a, 1958. november 21.-

:/ /: /

r.fhgy.

Engedélyezem:

r.őrgy.
osztályvezető

6/62

Állambiztonsági Szolgálatok
Történeti Levéltára
H-1057. Budapest, Sötvös u. 7.
Ügyfélszolgálati Osztály

Pf.: H-1860 Bp. 867
Tel.: (36-1) 478-6020
Fax: (36-1) 478-6026
e-mail: info@abtl.hu
Internet: www.abtl.hu
Tel: 478-6025

1. számú példány
"Ajánlott! Tértivevény!"

Szekeres István

Budakalász
Árvácska u. 10.

2011

Nyt. szám:2067/11/Ü/2008.
(Válaszában kérjük, hogy
szíveskedjék a fenti számra hivatkozni!)

Tisztelt Ügyfelünk!

Ismételt kutatómunkánk eredményeként felleltünk Önre vonatkozóan 6 oldalnyi iratanyagot.

Az O-16614-es jelzetű objektum dossziét 1957-ben nyitották a Budapest XIII. kerület területén politikailag kompromittált személyek nyilvántartására. Az O-14919-es jelzetű anyagot Békéscsaba város címmel nyitották. A Békés megyei vizsgálati naplóban is találtunk Önre vonatkozóan információkat. A másolatokat a törvényi előírásoknak megfelelően anonimizáltuk, azaz a más személy azonosítására alkalmas adatokat felismerhetetlenné tettük.

Az így elkészített iratanyagokat megküldjük Önnek.

Budapest, 2008. január

Tisztelettel:

ÁLLAMBIZTONSÁGI SZOLGÁLATOK TÖRTÉNETI LEVÉLTÁRA

Molnár Anita
osztályvezető

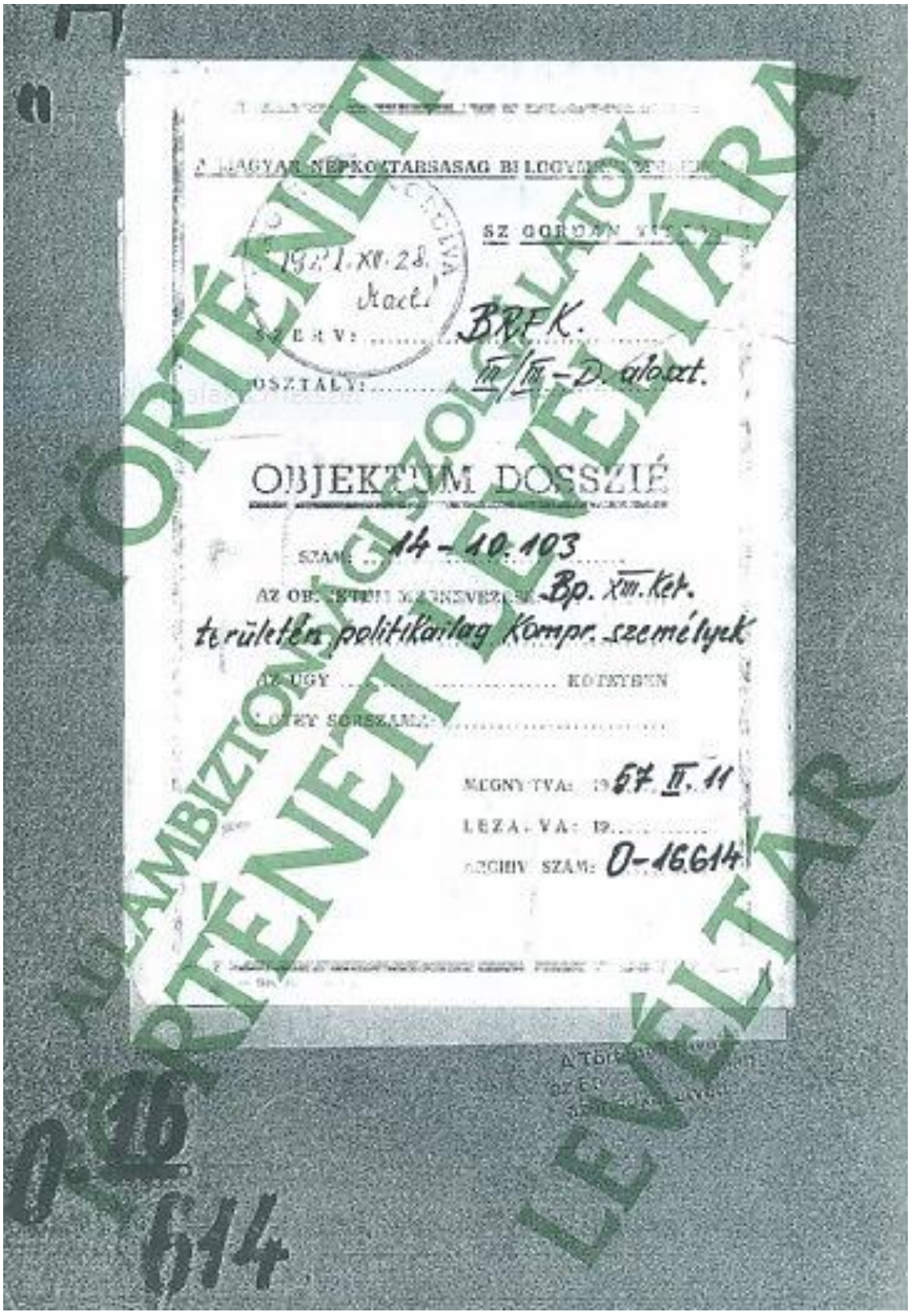
Mellékletek: 1.) Fénymásolt iratok, 6 lap,
2.) Az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára által őrzött dokumentumok megismerésével és nyilvánosságra hozatalával összefüggő jogszabályok kivonata, 1 lap

A 0-16.614 archív „megfigyelő” dosszié 0-14919 számú „megfigyelő” dosszié.

Már 1965-ben észrevettem két alkalommal is, hogy követtek. Először a Nagykörúton, másodszor a Budapest – Békéscsabai vonaton, amikor Szolnokon leszálltam a vonatról. Ezért 1990-ig a munkahelyemen is rendkívül tartózkodó voltam, mert biztos voltam abban, hogy nem maradtam „megfigyelő felügyelet” nélkül.

Mielőtt 1974-ben kineveztek betongyári művezetőnek, Monti Gábor építésvezetőmnek elmondtam a „múltam”, amire azt válaszolta: „Engem ez nem érdekel!”

Hálás vagyok az Úristennek, hogy kitűnő munkatársak (munkatársaim) között tölthettem el életem bő négy évtizedét, és Édesanyámnak, hogy élete végéig mindig mellettem volt.

Budapesti Rendőrfőkapitányság.
III/III-D. A l o s z t á l y.

Szigorúan titkos!

J E G Y Z Ő K Ö N Y V.

Készült 1977.11.16-án a BRFK III/III-D.alk.V-ca.545.számú helyiségben.

Jelen vannak:

Varga Vilmos.r.őrgy.
Sallai [illegible].r.őrdo.
Fábián István.r.főhdgy.

Tárgy:

A 14-10103.sz.OD-ban vezetés nyilvántartásban szereplő személyek anyagának megsemmisítése:

- 2 -

[illegible] István 104.

- 3 -

Varga Vilmos.r.őrgy.

Fábián István.r.főhdgy.

Készült: 1-pld.
Kapja : 1-pld.14-10103.sz.OD.

TÖRTÉNETI LEVÉLTÁRA
ÁLLAMBIZTONSÁGI SZOLGÁLATOK TÖRTÉNETI LEVÉLTÁRA
0-16614

BM.Békéscsabai Rendőrkapitányság.
Politikai Nyomozó Osztály.Békéscsaba.

SZIGORÚAN TITKOS!

Tárgy: Békéscsaba város

K O M O C R Á P I A J A .

/Békéscsaba, 1958. december 10.-én.

- 29 -

Határozat

1957. májusától 1958. januárjáig felsőbb kapcsolatai útján folyamatosan röpcédulát terjesztett Szekeres István /:Békéscsaba, 19xx.évi/ Békéscsaba, Bethlenyi u 7.sz. előtti lakos, gimnáziumi tanuló.:/ A Pol.Osztály V.alosztály vizsgálatai alapján nevezettet a törvény 1 évre ítélte el, mely büntetést próbaidőre felfüggesztette.

- 29 -

B é k é s c s a b a , 1958. december 10. -

Látta:

/Szerémi Antal/
r.őrnagy.
alosztályvezető

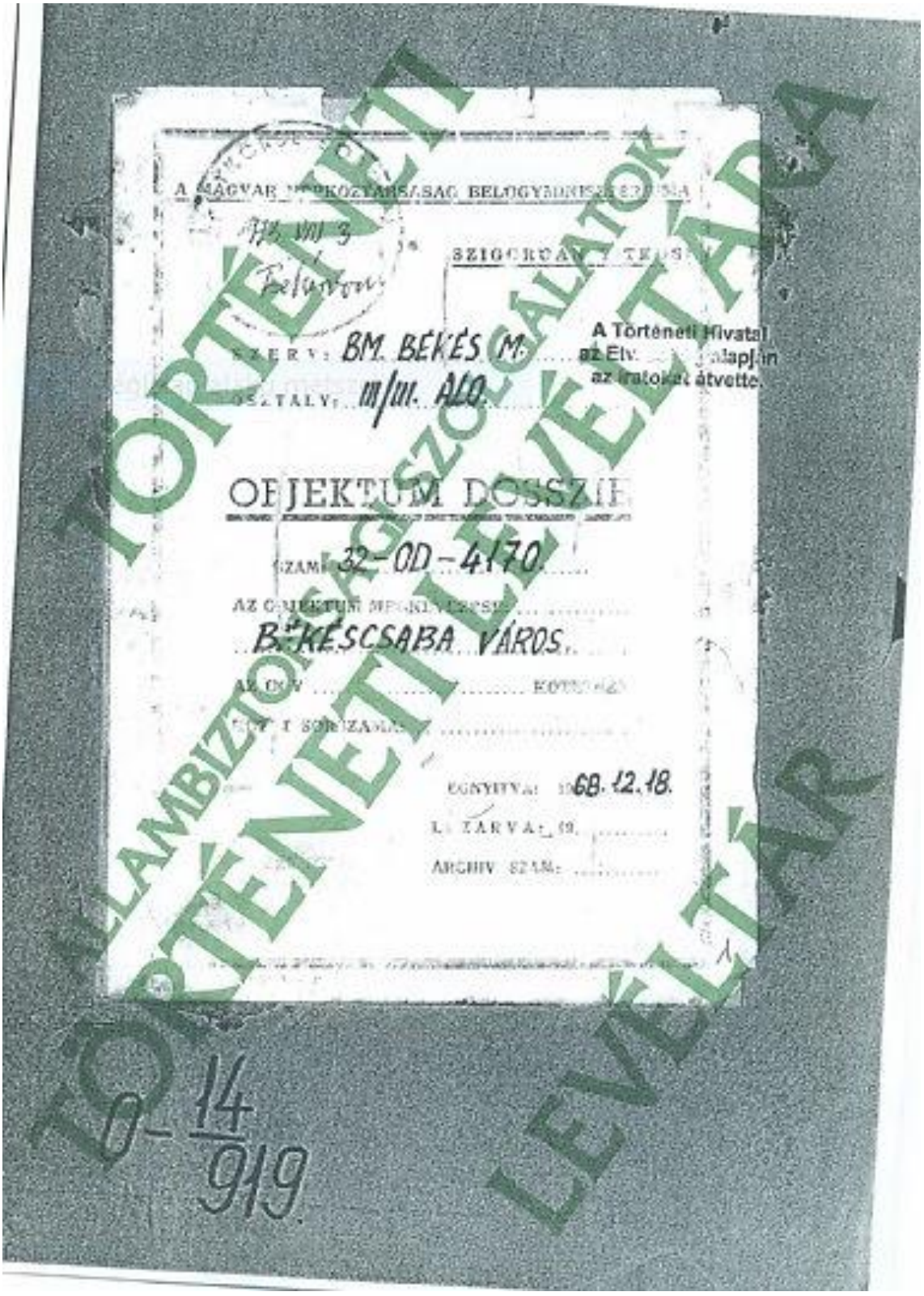
/Kocsis Pál/
r.tiszt.

Jóváhagyom :

/Nyirfalvi Károly/
r.őrgy.
osztályvezető

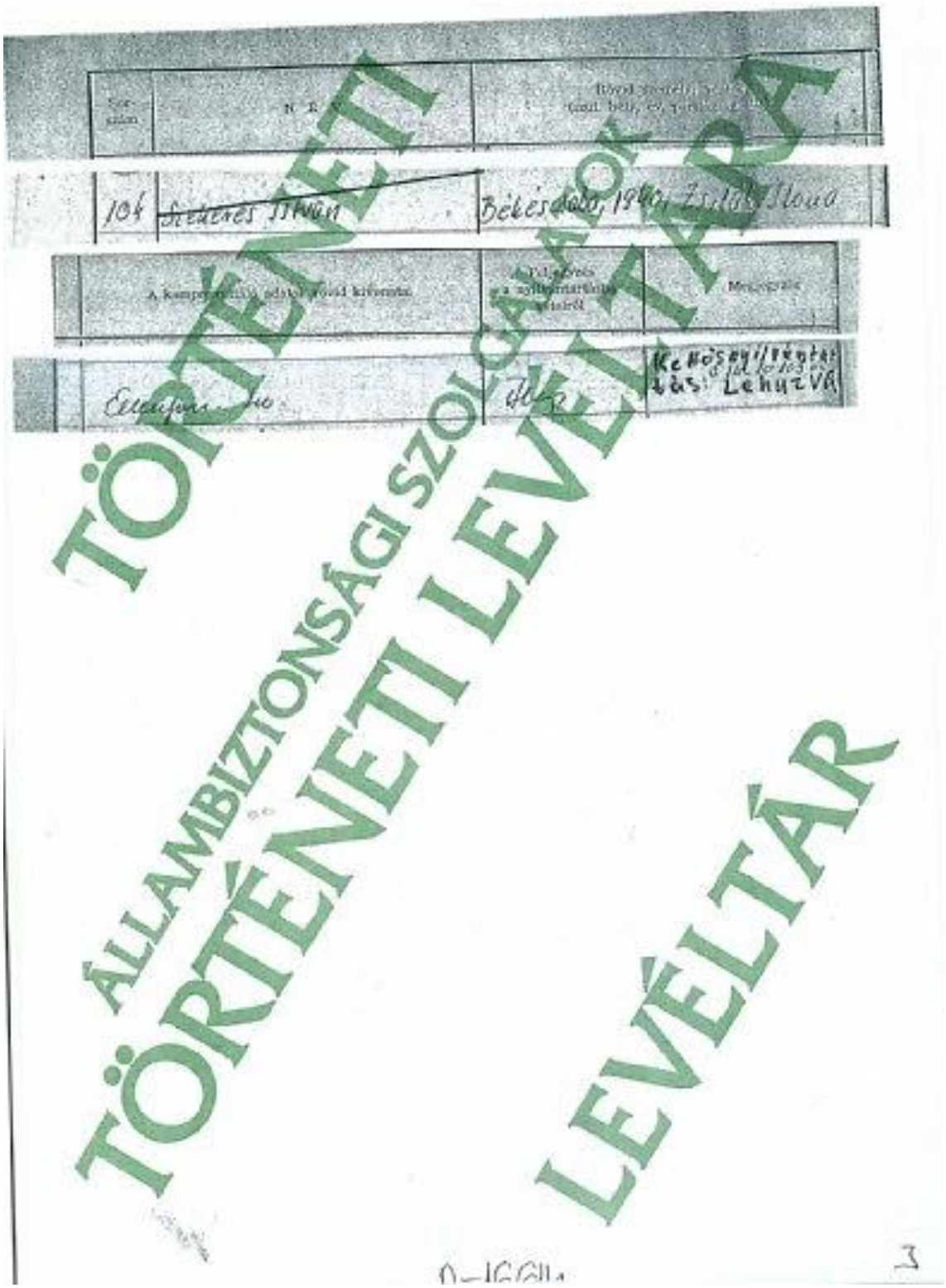
0-14919

TÖRTÉNETI ÁLLAMBIZTONSÁGI SZOLGÁLATOK LEVÉLTÁRA

A MAGYAR NÉPKÖZTÁRSASÁG BELÜGYMINISZTÉRIUMA
SZIGORÚAN TITKOS
SZERV: BM. BÉKÉS M.
OSZTÁLY: III/III. ÁLO.
OBJEKTUM DOSSZIÉ
SZÁM: 32-OD-4170
BÉKÉSCSABA VÁROS
EGNYITVA: 1968. 12. 18.
LEZÁRVA: 19.
ARCHÍV SZÁM:
A Történeti Hivatal az Elv. alapján az iratokat átvette.
TÖRTÉNETI LEVÉLTÁR
ÁLLAMBIZTONSÁGI SZOLGÁLATOK TÖRTÉNETI LEVÉLTÁRA
O-14/919

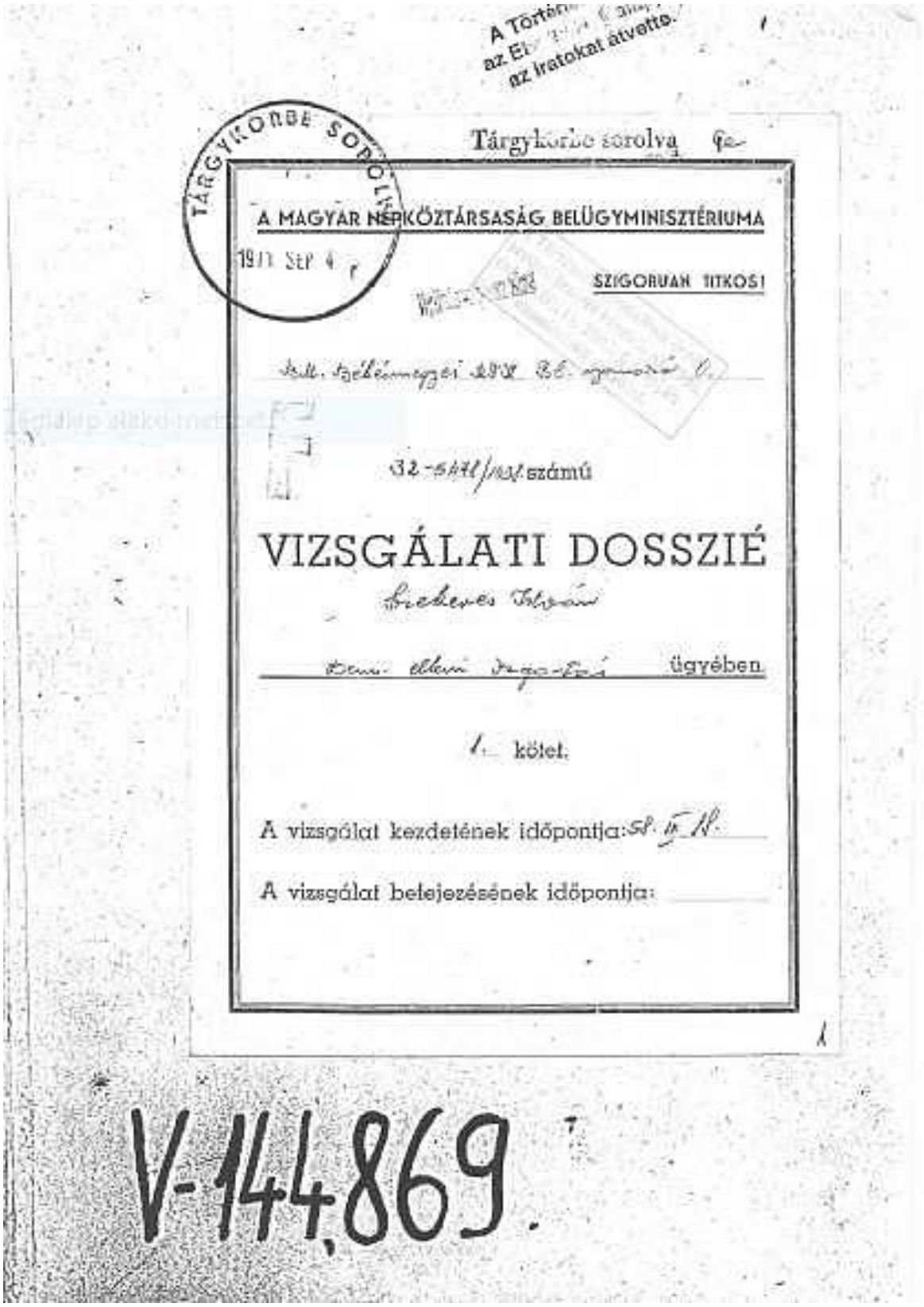
Sor-szám	Mikor lett letartóztatva, vagy mikor honnan lett átvéve	Vizsgálati dosszié száma	Név Szül. év, hely Anyja neve	A vizsgálat befejezésével a dosszié irattárba való helyezése, vagy a letartóztatott és a dosszié átadásának megtörténése más szervhez
1492	11.14	32- 5478	Szalkszentmárton 1940 Pálmai József Földműves 3 Elemi	Budapest Alkotmány utca 1958 évi [illegible] Szentkirály 1949 évi V. törvény [illegible]

TÖRTÉNETI LEVÉLTÁR
ÁLLAMBIZTONSÁGI SZOLGÁLATOK TÖRTÉNETI LEVÉLTÁRA

1981. XII. 28.-án még a „megfigyeltek” között vagyok nyilvántartva.

Szekeres István Vizsgálati dossziéja 1. – 2. – 3. TELJES rész

13.

SZIGORÚAN TITKOS!

Jóváhagyom!

Belügyminisztérium
Magyar Rendőrfőkapitányság
Politikai Osztály vezetője

1958. szeptember 18.

Engedélyezem:

A Magyar Népköztársaság
ügyésze

1958. szeptember 18.

Határozat az előzetes letartóztatásról és a házkutatásról

Békéscsaba,
~~Budapest~~, 1958. szeptember 18.

Demokrácia ellenes izgatás büntette miatt indított büngyben.

SZÉKELY ISTVÁN a nyomozás adatai alapján alaposan gyanúsítható azzal, hogy 1956. decembertől 1958. márciusáig folyamatosan szerkesztett és terjesztett ellenforradalmi tartalmu röplapokat, melyekben a Párt, Kormány - és SzU. ellen izgatott. Ugyancsak izgató jellegü röplapokat szerkesztett és terjesztett a KISZ szervezetre vonatkozóan.

Szekeres István bünelkövetőségét bizonyitja a birtokukban lévő, általa készitett ellenforradalmi röplapok, valamint az igazságügyi irásszakértő szakvéleménye, és saját beismerő vallomása.

Szekeres István tevékenysége a BHÖ.2.pont b., és c. alpontjaiban felvett folyamatosan elkövetett népi demokrácia ellenes izgatás büntettének megállapitására alkalmas.

Fentiekre tekintettel ugy

h a t á r o z t a m ,

hogy Szekeres István /: 1940.Békéscsaba, nyja: Zeilák Ilona, kisiparos származásu, iskolai tanuló, üveges szakképzettségü, vagyontalan, büntetlen előéletü, magyar állampolgár és nemzetiségü, :/ Békéscsaba, Hattyányi u.4.sz.alatti lakos ellen a BHÖ. 2.pont b. és c. alpontjaiban felvett folyamatosan elkövetett népi demokrácia elleneg izgatás-büntette miatt, az előzetes letartóztatását a BP.97.§.1.bek. c. alpontja alapján, a személyi motozást a BP.126.§., a házkutatás megtartását pedig a BP.124.§.-a alapján elrendelem.

./.

V-144 86P

2

14

Szekeres István előzetes letartóztatását indokolja az általa elkövetett bűncselekménye, melynélfogva szökésétől tartani lehet, valamint szabadlábon hagyása esetén a bűncselekmény felderítését megnehezítené.

Az ezúttal elrendelt előzetes letartóztatását a BP.99.§. 2.bek. értelmében szelőkészítő ülésig, de legfeljebb 2 hónapig tart.

/: r.fhdgy. alosztályvezető.

/: r.fhdgy. vizsgáló. :/

Szekeres István terheltől bevontam a számú személyigazolványt és azt további intézkedés végett a BM.Békés-megyei Rendőrfőkapitányság Igazgatásrendészeti Osztályának megküldtem.

/: r.fhdgy. vizsgáló. :/

A fennti határozatot tudomásul vettem, ellene panasszal ~~élek~~, nem élek.

Szekeres István
terhelt.

V-144867

15.

Ügyintéző:

1958.szeptember 15.

Békéscsaba, 1958.szeptember 15.

r.alhdgy. a MH Békés megyei Rendőrfőkapitányság, politikai Nyomozó Osztály, V. Alosztály beosztottja megvizsgáltam s z e k e r e s István /szül. Békéscsaba, 1940. október 25-én, anyja Zsilák Ilona, iskolai végzettsége 2 gimnázium, kiskereskedői családból származik, magyar állampolgár és nemzetiségű/ békéscsabai, Battyhányi u. 4. szám alatti lakos anyagát és

m e g á l l a p i t o t t a m , hogy

szekeres István a Magyar Népköztársaság elleni izgatással erősen gyanúsítható. Ezért

h a t á r o z a t o t h o z t a m

szekeres István békéscsabai lakos előállítására és lakásán a házkutatás megtartására.

Őrizetbevétel időpontja: 1958. szeptember 16-án de.8.30 óra.

Láttam:

/ x.őrgy. alosztályvezető. /

/ r.alhdgy. /

U-144360

BM.Békéscsaba Rendőrfőkapitányság,
Politikai Nyomozó Osztály,
Vizsgálati Alosztálya.

"SZIGORÚAN TITKOS!" 16.

H A T Á R O Z A T

a nyomozás elrendeléséről.
Békéscsaba, 1958. szeptember 18.-

1956. decemberétől 1958. márciusáig Békéscsaba különböző helyein folyamatosan többalkalommal törtlet röpcédula-szórás volt, amely ellenséges tartalmával a pártot, a kormányt, a Szovjetuniót és a KISZ-t.

A röpcédulákról írásszakértői vélemény készült, mely megállapítja, hogy azok Szekeres István békéscsabai lakos kezétől származnak.

A rendelkezésre álló adatok alapján különösen súlyos nyomozást igénylő bűntett elkövetésére utalnak, ezért figyelemmel a BP.2.§.-ra, a BP.85.§.-a alapján úgy

h a t á r o z t a m ,

hogy a BHÖ.2.pont a./ és c./ alpontjában meghatározott ellenséges izgatás bűntettének alapos gyanuja miatt a nyomozást elrendelem.

Az 1953.évi 13.tvr.13.§.-a szerint a nyomozás lefolytatására a BM. nyomozó szervének van hatásköre. A nyomozás teljesítésének határideje a BP.91.§.2.bek. értelmében a nyomozás elrendeléséről számított 2 hónap. Ezen túl a nyomozás meghosszabbítását a legfőbb ügyész engedélyezheti.

r.fhdgy.
vizsg.alo.vez.

r.hdgy.
vizsgáló.

.....
ügyész.

V-144868

17

B. M. [illegible] osztálya

_____ szám

19____

Határozat

[illegible]

[illegible]

személymotozást, — házkutatást, — letoglalást a B. P. 86., 169. és 177. §-ai alapján elrendelem s annak (esetleges házkutatás útján) foganatosításával [illegible]

[illegible]

hozom meg.

Indokok:

[illegible]

[illegible] 19[illegible]-évi [illegible] hó [illegible]-án.

a. m. [illegible]

B. H. H. r. sz. — 1010. Stampfl Nyomda, Budapest. (M) 3120

V-144868

6

17/c

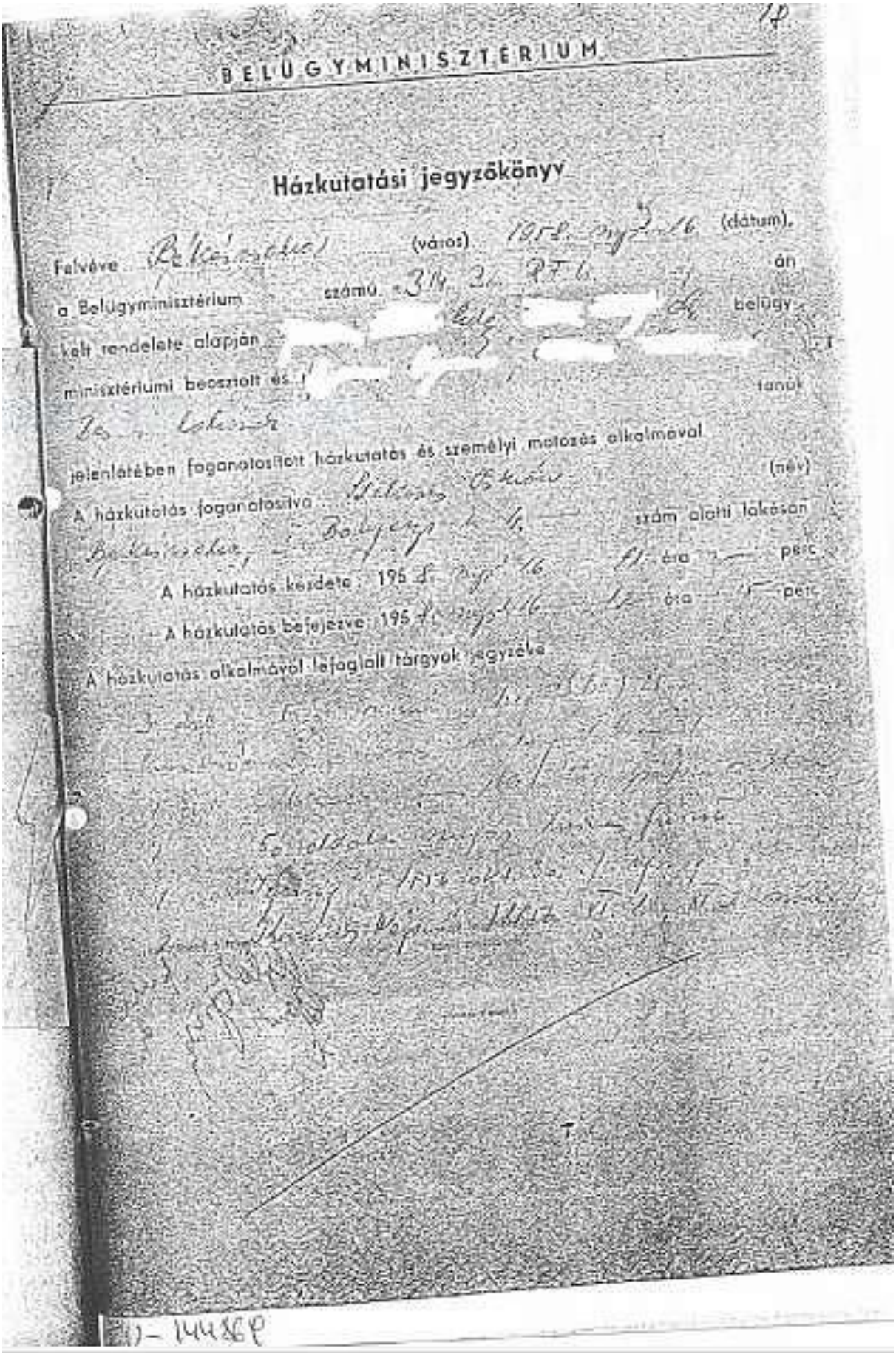
Téglalap alakú metszet

Tudomásul vétetett.

1878. augusztus 16.

Szilágyi Dénes

A Történeti Hivatalban őrzött eredeti irattár készült másolat.

BELÜGYMINISZTÉRIUM

Házkutatási jegyzőkönyv

Felvéve Budapesten (város) 1952. évi szept. hó 16 (dátum).

a Belügyminisztérium számú 314. 2. RF b. ügyben

kelt rendelete alapján [illegible] belügy-

minisztériumi beosztott és [illegible] tanúk

Dr. [illegible]

jelenlétében foganatosított házkutatás és személyi motozás alkalmával

A házkutatás foganatosítva [illegible] (név)

Budapesten, [illegible] Bolyai u. 2. II. 6. szám alatti lakásán

A házkutatás kezdete: 1952. évi szept. hó 16 napján 11 óra 2 perc

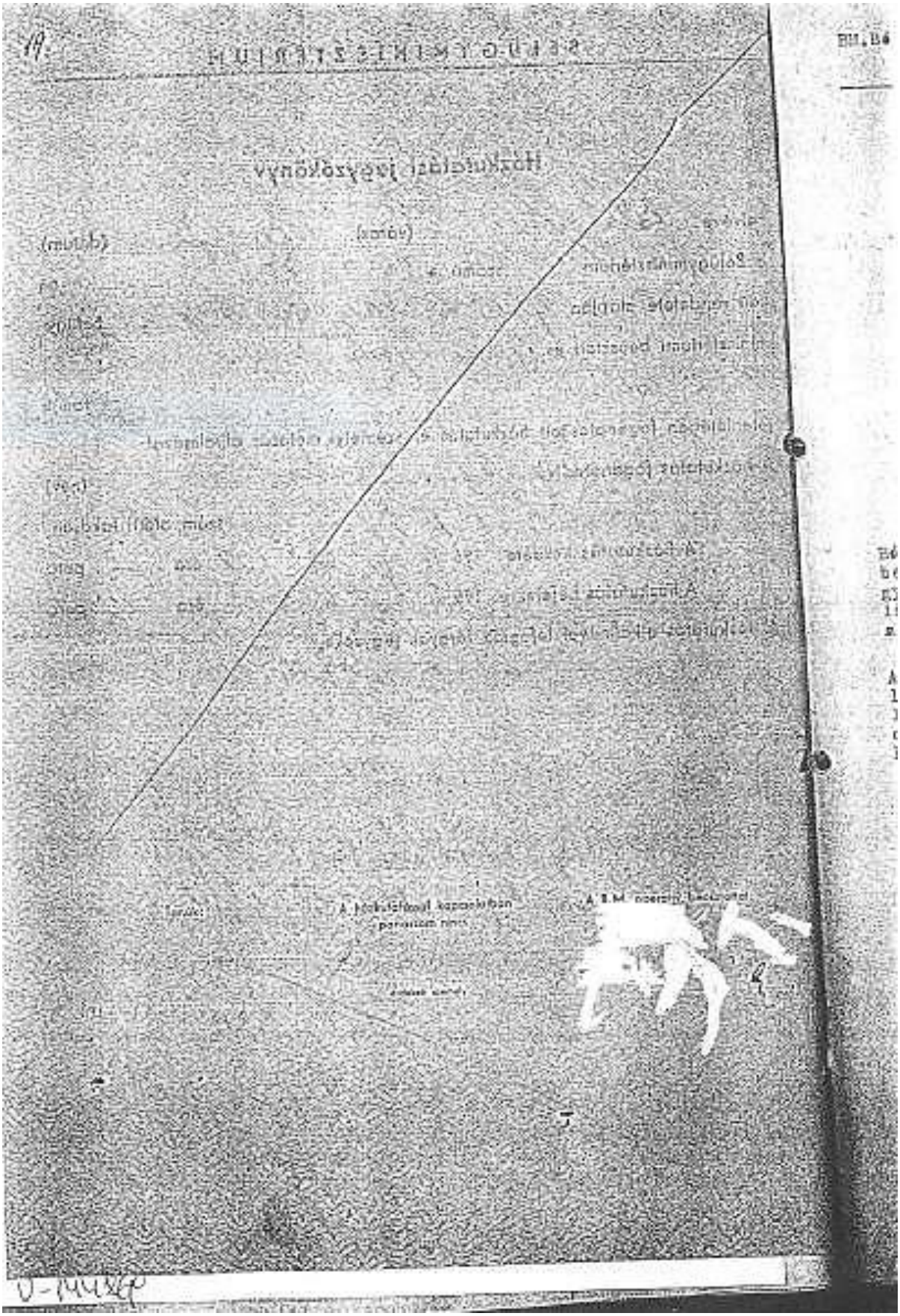
A házkutatás befejezve: 1952. évi szept. hó 16 napján 12 óra 5 perc

A házkutatás alkalmával lefoglalt tárgyak jegyzéke

[illegible]

[illegible]

[illegible]

BM.Békéscsabai Rendőrfőkapitányság,
Politikai Nyomozó Osztály,
Vizsgálati Alosztálya.

"SZIGORÚAN TITKOS!"

A Történeti Hivatalban őrzött eredeti iratról készült másolat.

V I Z S G Á L A T I - T E R V

Szekeres István ügyében.
Békéscsaba, 1958. szeptember 15.

Békéscsaba területén 1957. május 10-től kezdve 1958. január 6-ig összesen "SZISZ" /Szocialista Ifjúsági Szövetség/ és "MIT" /Magyar Forradalmi Ifjúság/ aláírással folyamatosan terjesztettek ismeretlen tettesek párt- kormány- és szovjetellenes röplapokat, melyből a rendőri szervek kb. 200-db-ot összegyűjtöttek.

A röpcédulákat hivatal málnál kb. 12-14 cm. hosszú és 4 cm. széles barna ragasztó szalagon kézírással, nyomtatott betűkkel állították elő. A röpcédulák tulnyomó részén kézzel rajzolt Kossuth címer található. A röpcédulák szövege különböző ellenforradalmi követeléseket és rágalmazó, uszító jelszavakat tartalmaz.

1957. júniusában indult meg az ügyben a felderítő operatív munka, a tettes, ill. tettesek felkutatására. Igen széleskörű kézírásminta kutatás indult meg elsősorban a gimnáziumok és tanuló otthonok körében, valamint ezzel egyidejűleg az ellenforradalom idején aktívan tevékenykedő ifjúsági személyeket vontak operatív feldolgozás alá. Az ügyben 1958. augusztus hónapban eljutottunk S Z E K E R E S ISTVÁN /:Békéscsaba,1940. október 25. anyja: Zsilák Ilona, :/ Békéscsaba, I.Rattyányi u.4.sz. alatti lakos kézírásához, akinek a kézírás minta alapján alaposan gyanúsítható az ellenséges röplap gyártásával és terjesztésével.

A birtokunkban lévő ellenforradalmi röplapokat, valamint Szekeres Istvántól beszerzett kézírás mintákat írásszakértői véleményre terjesztettük fel, amely megállapította, módszeres szakértői vizsgálat után, hogy a röplapok minden kétséget kizárólag nevezett kézírásától származnak, ill. megállapította a röplapokon lévő írás és a nevezettől vett kézírás minta közötti azonosságot.

Jogi erejű bizonyítékok:

1./ A felsorolt ellenséges röplapok eredeti példánya.

./.

U-144866

A Történeti Hivatal archívumában őrzött eredeti irományról készült másolat

2./ Molnár Rezső igazságügyi kis- és gépíró személyazonosságot bizonyító szakvéleménye.

I.

Nyílt tárgyalások a kihallgatással párhuzamosan csak abban az esetben és olyan mértékben történnek, amilyen mértékben azt a kihallgatás, ill. az ügy előrehaladása szükségessé teszi.

II.

A módszeres vizsgálat feladata:

1./ Az 1956. októberi ellenforradalom alatti tevékenységének tisztázása.

2./ Az 1956. októberi ellenforradalom utáni tevékenységének tisztázása.

3./ Kapcsolatainak felderítése, a kapcsolat jellegének személyenkénti tisztázása.

4./ Az általa elkövetett bűncselekmény jellegének tisztázása.

a.- Ismertesse részletes életrajzát.

b.- Mikor, kinek a felhívására lépett be 1956. októberi ellenforradalom idején a "Forradalmi Ifjúsági Harci Szövetség"-be, meddig teljesített ott szolgálatot.

c.- Ismertesse milyen ellenforradalmi tevékenységben vett részt, mint a "Forradalmi Harci Szövetség" tagja.

d.- Ismertesse névszerint azokat a személyeket akikkel együtt teljesített szolgálatot, a "Forradalmi Ifjúsági Harci Szövetség"-ben.

e.- Soroljа fel névszerint azokat a személyeket, akikkel jelenleg is kapcsolatot tart azok közül, akikkel együtt teljesített szolgálatot.

f.- A "Forradalmi Ifjúsági Harci Szövetség"-en belül milyen kiképzésben részesült, 1956. november 4-én a szovjet csapatok bevonulása után milyen feladattal bízták meg a "Forradalmi Ifjúsági Harci Szövetség" tagjait.

./.

V-144868

2/a.- Az 1956-os ellenforradalom leverése után milyen illegális tevékenységéről van tudomása, amely "Forradalmi Ifjusági Harci Szövetség"-ben megkapott eligazitás alapján indult meg.

b.- Tegyen részletes vallomást milyen ellenséges tevékenységben vett részt a fennt megjelölt eligazitás alapján.

c.- Tegyen részletes vallomást milyen ellenséges tevékenységről van tudomása amelyet nem a "Forradalmi Ifjusági Harci Szövetség"-en belül kezdeményeztek.

3/a.- Ismertesse röviden mint baráti környezetét.

b.- Személyenként sorolja fel milyen jellegü a kapcsolata a fenti pontban meghatározott, ill. megnevezett személyekkel.

4/a.- Tegyen részletes vallomást mikor, kinek a felszólitására, vagy milyen elhatározás alapján kapcsolódott be ellenforradalmi röplapok szerkesztésébe és terjesztésébe.

b.- Sorolja fel pontos dátum meghatározásával hol, mikor, kikkel szerkesztett röplapot. Ismertesse a terjesztés módját, időpontját.

c.- Sorolja fel névszerint azokat a személyeket, akik a röplapterjesztésben, ill. szerkesztésben részt vettek, vagy erről tudomással birtak.

A vizsgálat célja:

a.- Szekeres István összes ellenséges cselekményeinek tisztázása.

b.- Társainak és azok ellenséges tevékenységének felderitése és tisztázása.

c.- Dokumentumok beszerzése, /szakértői vélemény, tanukihallgatások stb./

d.- Szekeres István részletes kihallgatása jegyzőkönyvileg.

e.- A fennforgó cselekmények jogi erejü bizonyitása és birőságnak való átadása.

/: :/- /· :/ :/

r.hdgy. r.őrgy. r.fhdgy.
elnök. ügyész. vizsgáló.

U-MNSGP

(12. lap)

Szekeres István Vizsgálati dosszié 2. része

M.Békéscsaba Rendőrfőkapitányság,
Politikai Nyomozó Osztály,
Vizsgálati Alosztálya.

"SZIGORÚAN TITKOS!"

J e g y z ő k ö n y v ,

Szekeres István kihallgatásá-
ról.
Békéscsabán,1956.szeptember 16.

Szekeres István,
1940.okt.25.Békéscsaba,
Zaládi Ilona,
2 elemiselum,
tanuló,
kereskedelmi utcai lakásán
vagyontalan,
Békéscsaba,Pattyányi u.4.

Kérdés: Ismertesse életrajzát!

Felelet: Kereskedő családból származom, apám 1941-ig mint kereskedő segéd dolgozott Békéscsabán, Dájte és tsa., elnevezésű nagykereskedelmi vállalatnál. 1941-ben [redacted] nevezetű békéscsabai lakossal saját kirakatot nyitott és ettől kezdve 1948-ig mint rövidáru kereskedő dolgozott. 1948-ban az üzletet államosították. Ezután a békéscsabai Nagykereskedelmi Vállalatnál nyert alkalmazást, ahonnan rövid idő után elbocsájtották, - nem tudom megindokolni, hogy miért, - majd a békéscsabai Sertéstenyésztő Vállalatnál dolgozott ez után mint fizikai munkás. Kb. 6-8 hónap után újra visszavettek a Békéscsabai Nagyker.Vállalathoz, ahol 1953-ig dolgozott. 1953-ban az orosházi Földművesszövetkezethez ment el dolgozni, mint szakraktáros, a jelenleg is ugyanennél a vállalatnál dolgozik, mint kereskedelmi utazó.
Katonai szolgálatot többalkalommal teljesített, hosszabb, rövidebb ideig, de ebben az időben én még egészen fiatalkorú voltam, ezeket határozottan nem tudom megjelölni.
1956. előtt pártnak tagja nem volt, azt nem tudom határozottan állítani, hogy jelenleg párttag-e, mivel 1953.óta én nem élek vele, ő ekkor elvált tőlem, azóta én édesanyámmal különélek.

./.

U-1441869

A Történeti Hivatalban őrzött vizsgálati irattól készült másolat

Anyám 1948. óta - amióta dolgozónkat államosították, - különböző munkahelyeken dolgozott, jelenleg a békéscsabai Kiskereskedelmi Vállalatnál dolgozik, mint eladó.
Pártnak 1956. előtt nem volt tagja, jelenleg is pártonkívüli.
Külföldön rokonaim Csehszlovákiában vannak.

Általános iskolai tanulmányaimat 1954-ben végeztem el a 8 általános iskolát Békéscsabán. Akkori gyenge tanulmányi eredményem alapján a gimnáziumba nem vettek fel. 1954. év őszén a békéscsabai MTH. iskola tanulója lettem évvégéig szakon. Ezt 3 évig tanultam, 1957. őszén szabadultan fel mint segéd. Később az utolsó évben magántan elvégeztem az I. gimnáziumot, 1957.őszétől mint II. éves gimnáziumi tanuló a békéscsabai Bessa Ferenc Ált.gimnázium tanulója lettem. Jelenleg mint III.éves tanuló ugyanebben a gimnáziumban tanultam.

Testvéreim nincsenek.

Kérdés: 1956. előtt milyen ifjúsági szervezetnek volt tagja, hol?

Felelet: Általában iskolai tanuló évemben az úttörő szervezetnek voltam tagja, majd mint MTH iskola tanuló a békéscsabai MTH iskola DISZ szervezetének voltam tagja 1956. októberéig, ill. az ellenforradalom kitöréséig. Az ifjúsági szervezeten belül vezetőségi tag nem voltam.

Kérdés: Az 1956-os októberi ellenforradalom után milyen ifjúsági szervezetnek volt tagja, mettől-meddig, vagy jelenleg milyen ifjúsági szervezetnek tagja?

Felelet: Az 1956-os ellenforradalom után semmilyen ifjúsági szervezetnek tagja nem voltam, jelenleg sem vagyok.

Kérdés: Ismertesse az 1956-os ellenforradalmi események idején milyen ellenforradalmi cselekedményekben vett részt?

Felelet: 1956. november 2-ig semmiféle ellenforradalmi cselekedményben, tüntetésben részt nem vettem. Ekkor a Békéscsabán működő rádió felhívást intézett az ifjúsághoz, hogy lépjenek be az újonnan megszervezett fegyveres "nemzetőri" alakulatba. Ugyanezzel egyidőben az MTH iskola igazgatója Szilák Mihály felhívást intézett a tanulókhoz, hogy a rádió által készült "nemzetőri" szervezetbe lépjünk be. Ilyen értelemben kb. 50 MTH-s tanuló társaimmal önként beléptünk a fenti szervezetbe. Ezen a szervezeten belül semmiféle tevékenységet nem fejtettem ki, 1956.november 2-án szerelten fel, elszállításunk a békéscsabai Petőfi utcai I.sz. iskolában történt, ahol 1956. november 4-én a korareggeli órákban a szovjet csapatok az ottlévő fegyvereseket lefegyverezték, köztük engem is és lakásunkra engedtek. A későbbi időben 1956. december 6-án Békéscsabán a "Megyei Forradalmi Tanács" által szervezett nemtüntetésen az MTH iskola tanulóival együtt részt vettem. Más megmozdulásban, vagy ellenforradalmi tevékenységben részt nem vettem.

Kérdés: Egyen részletes vallomást miután beronult a fegyveres "nemzetőri" alakulatba ott milyen eligazítást kaptak, mi lesz ennek az alakulatnak feladata!

./.

V-144 869

Felelet: A "nemzetőri" alakulathoz 1956. november 2-án vonultam be. Az alakulat szervezése ezen a napon kezdődött meg. Maga az a helyiség, ahova az alakulatot elszállásolták, a Fetőfi utcai I.sz.iskola erre a célra berendezve nem volt, tehát az épületnek a berendezését is a szervezéssel egyidőben eszközölték. Ilyen értelemben nem csak 2-án, hanem még november 3-án is úgy a parancsnokság, mint az addig már bentlévő "nemzetőrök" az épület berendezésével, fegyverek, lőszerek odaszállításával volt elfoglalva. Maga a fegyveres kiképzés is a későbbi időben volt tervezve. November 4-én reggel azonban a szovjet csapatok az alakulatot lefegyverezték. Konkrétan a parancsnokság által megbatározva az alakulat felfegyverzésének célja nem történt meg, ill. parancsba vagy tömeg előtti beszédben ezt egyik parancsnok sem jelölte meg. Tóth honvéd alezredes, aki tudomásom szerint hadosztályparancsnok volt, egyszakaszomat meglátogatta alakulatunkat, november 3-án és csoportos beszélgetés közben tett olyan kijelentést, hogy ennek az alakulatnak feladata a város rendjének biztosítása, valamint a város védelme a szovjet támadások ellen.

Előadni kívánom itt, hogy ugyanezen a napon az a hir terjedt el, hogy a következő napokban a mi alakulatunk lesz az, aki nagy letartóztatásokat fog végrehajtani. A letartóztatás azokat a személyeket érintette volna, akik 1956. októberéig különböző párt-és gazdasági funkcióban voltak. Én ezzel a cselekménnyel nem értettem egyet és több társammal együtt, - mivel még erre lehetőség volt, - bejelentettem a nemzetőri alakulatból való kilépésemet. Ezt a bejelentésem tudomásul vette a parancsnokság és azt a választ kaptam, hogy november 4-én le leszünk szerelve, de ezt a már fentebb is említett szovjet bevonulás megelőzte.

Kérdés: Nevezze meg azokat a személyeket, akikkel kilépési szándékukat bejelentették a parancsnokságnak!

Felelet: Azokat a személyeket akikkel együtt a kilépési szándékom bejelentettem, mind megnevezni nem tudom, közülük csak [redacted] velem együtt tanuló békáscsabai lakost ismertem, aki jelenleg nem tudom hol dolgozik, de békáscsabai lakása a [redacted] út., [redacted]. alatt van...

Kérdés: Ismertesse kik voltak a nemzetőri alakulat vezetői, parancsnokai, ki volt az Ön közvetlen parancsnoka?

Felelet: Tudomásom szerint a nemzetőri alakulat teljes megalakításában katonai irányitás alá tartozott, ilyen értelemben "legfelsőbb parancsnoka" Tóth alezredes, az akkori hadosztályparancsnok volt. Az alakulat közvetlen parancsnokait megnevezni nem tudom, mivel azok is mind katonai személyek voltak, akiket én a korábbi időben nem ismertem. Névszerint megnevezni pontosan a közvetlen parancsnokomat sem tudom. Azon a szakaszon belül amelybe én voltam beosztva, emlékezetem szerint egy Varga nevezetű békáscsabai személy volt a rajparancsnok. Munkahelyét vagy lakását ennek a személynek sem tudom megnevezni, tudomásom szerint a későbbi időben disszidált.

Kérdés: Tegyen részletes vallomást hogyan történt 1956. november 4-én a nemzetőri alakulat lefegyverzése?

U-144869 ./.

Felelet: 1956. november 4-én kb. háromnegyed négy volt, amikor az épületben lövő fegyveres alakulatot riadóztattak, parancsot kaptunk az épületvédelemre, a parancsnoki kerből ebben az időben két tiszt volt már jelen, akiket névszerint megnevezni nem tudok. A szovjet páncélosok akkor még nem vették körül az épületet, majd kb. 6 óra lehetett, amikor körül fogták az épületet és felszólították a bentlévő fegyvereseket az azonnali fegyverletételre és levonulásra. A parancsnokság tagjai közül akkor már a fentebb említett két tiszt nem volt jelen. Majd a későbbi időben amikor már a lefegyverzés folyt, akkor jött vissza az egyik tiszt, aki emlékezetem szerint hdgy.-i vagy fhdgy.-i rendfokozatot viselt.

Kérdés: Tegyen vallomást arravonatkozóan ki adott utasítást a nemzetőri alakulat tagjainak az épületből a fegyverek kihordására és kisebb fegyveres csoportok alakítása után a szovjet alakulatok megtámadására?

Felelet: Megnevezni azt a személyt nemtudom aki felvetette ezt. Azt tudom róla elmondani, hogy egy kb. 30.évkörüli személy volt aki erősen kapcsolódó volt, magyaros pódört hajuzat viselt. A " nemzeti " alakulaton belül mint szakaszparancsnok tevékenykedett emlékezetem szerint. Ő volt az a személy aki felvetette azt, hogy a több tíros fegyvert vigyük ki az épületből, ni fedezzük őket ha a szovjetek ránklőnek és utánna mindenki vigyen amit és amennyi fegyvert és lőszert tud és a szovjetekkel a városban " gerillo" harcot kell folytatni. Kezdetben ennek a felvetésnek volt pártfogója de aztán amikor a szovjet páncélosok megjelentek az épület környékén már a vállalkozónak erre. Ennek ellenére a kezdeti időben voltak akik vittek ki fegyvert de emlékezetül megnevezni csak egy személyt tudok aki éppen ezért a fegyverért a büntetését tölti jelenleg.

Volt még egy honvédtiszt aki ugyancsak szorgalmazta azt, hogy a felvetett formában a szovjetekkel a harcot fel kell venni, de azt tisztet sem tudom megnevezni névszerint. Ő volt az aki a pisztolyt osztotta november 4.én reggel erre a célra az alakulat tagjainak. Rendfokozata alhdgy.vagy hdgy. volt.

Kérdés: A nemzetőri alakulaton belül csak ilyenirányu tevékenységet szállítottak fel Önöket vagy másirányu tevékenységet is említettek ill. tüntek feladatul a későbbi időre vonatkozóan ?

Felelet : Nem a bajaiakon amikor a szovjetcsapatok az alakulatot fegyvertelenítették volt szó. De 1956.november 3.án két autóbusz kijött a laktanyából egy szds. i rendfokozatot viselő személy aki bemutatkozott itt velünk és elmondotta, hogy a szovjet alakulatok vannak a város előtt és ha megtámadnak bennünket nemtörnek velük, tehát a későbbi időben az a feladatunk, hogy a hangulatot a laktanyában kiélesítsük ellenük és terjesszünk rúgalmakat. A későbbi időben még ugyan ezen a napon visszajött, de emlékezetem szerint ekkor már nem beszélt használt témáról.

Kérdés: Találkozott e Ön ezzel a személlyel a későbbi időben bármikor hol és mikor ? Miről tárgyalt vele ?

Felelet : Igen találkoztam még a későbbi időben is ezzel a személlyel de ebben az időben már civilben volt. A találkozás úgy történt hogy [illegible] volt Dózsaszabó-i lakos - aki diszidált megszállítat: 1956.december első napjaiban, hogy bárcsoportosulva

U-144860

fél 4.után nejek el a Csabaszálló elő ott lesz egy póruszvan nege beszélés. Én a fent jelzett időben megjelentem a Csabaszálló előtt és ottalálton a és a fent emlitett pdds.-t, majd a későbbi időben érkezett egy általam nőszerint ismeretlen fiatal ember. Miután összeütköztek a pdds. és jelentőségteljesen összenézett és utánna a pdds. felfordulva elkezdett beszélni, hogy colnáljak rüplapokat mert erre most szükségvan és igyekezett az ehhez forra delni jelenségekkel alátámasztva beszédét meggyőzni arról, hogy es kötelességem a magyarság érdekébe. A végén megjegyezte ezt, hogy neki jó összeköttetései vannak de ha ne colnálom a rüplapokat é agy is megfogja tudni és akkor lógnom a következményét. Én a későbbi időben gondoltam erre, hogy lógnégében en engem megfenyegetett, bár akkor nem igy vettem tudomásul.

Ezután a beszélgetés után én még egy alkalommal láttam ez utcán ez a személyt ugyancsak civilben, de ezután már nem beszéltem vele. A későbbi időben hallottam a fiatalokkal való beszélgetés közben, hogy disszidált ez a személy.

Kérdés: Mennyiségből ön arról, hogy ez a személy valóban disszidált, és igen honnan, kin keresztül ?

Felelet: Bizonyosan én erről személyesen meggyőződni, csupán a mások elbeszélése alapján állitom ezt. Következtet én azonban azért mert gyáron volt. Ezt is konkrétem a pdds.-ről volt szó, ho és igy emlitették ezt, hogy a a pdds. barátjával együtt disszidált. Ez ez azért én tudok , s az, hogy azóta nem látta itt Békéscsabán. Pályáról vagy személyesen jelentkezett is felismerném.

Kérdés: A pdds. felszólitásra alapján készitett-e ön rüplapot ha igen mikor és hány darabot milyen szöveggel ?

Felelet: Igen készitettem kb. egy hétmulva 5.drb. ellenforradalmi rüplapot. A rüplapokat készitettem egy irógépi füzet lapjára. A ez egy különleges követeléseket tartalmazott, amelyet egyrészt más rüplapok szövegéből másrészt a " SZABAD BUDAPEST " rádió adásai alapján állitottam össze. Pontosan a szöveget vissza adni nemtudom de tartalmazta emlékezetem szerint : a szovjetcsapatok azonnali kivonását követelését, törvényesitették a kormányt, több önállóságot a munkástanácsoknak még több hasonló követelés volt nemtudok mi pontosan felsorolni. Ezután nemkészitettem rüplapot 1957. januárig majd ezután ujra kezdtem, de ezeket már ragasztógyalapra irtam és rövidebb szövegekkel.

Kihallgatását megszakitom.

A jegyzőkönyv az általam elmondottakat tartalmazza, azt minden kiegészitő hozzátétel nélkül jóváhagyólag aláirtam és elolvasás után h.k.-leg aláirtam.

Kihallgatást vezette :

/: :/
rny.főhdgy.
vizsgáló.

/: Szekeres István :/
terhelt.

U-14486

2 p.

BM. Békéscsabai Rendőrfőkapitányság,
Politikai Nyomozó Osztály,
Vizsgálati Alosztálya.

"SZIGORÚAN TITKOS!"

A Történeti Hivatalban őrzött eredeti iratról készült másolat.

J e g y z ő k ö n y v

Szekeres István kihallgatásáról.
Békéscsabán, 1958. szeptember 17.

Szekeres István,
1940.okt.29. Békéscsabán,
Zalák Ilona,
2 gimnázium,
tanuló,
üveges szakképzettségű,
vagyontalan,
kisiparos szülő.
Békéscsabán, Hattyúnyi u.4.sz.

Kérdés: Tegyen részletes vallomást 1957-ben mikor és hol szerkesztett illetőleg ellenforradalmi röplapokat, milyen szöveggel?

Felelet: 1957.január első felében - a pontos dátumot meghatározni nem tudom, - a lakásomon készítettem ellenforradalmi röplapot. Ez volt az első röplap, amelyet ragasztó szándékra készítettem, de ezeken még Kossuth címer nem volt. A röplapok tartalma különböző ellenforradalmi jelmondat volt. Több röplapon volt az alábbi felirás: "Üljön a magyar forradalmi ifjúság" és minden egyes akkor készített röplapra ennek megfelelő monogramot is tettem "MFI". Az akkor készített röplapok számát pontosan meghatározni nem tudom, emlékezetem szerint kb. 10-12 db. volt.

Kérdés: Tegyen vallomást arravonatkozóan kik vettek részt még röplapszerkesztésében vagy kinek volt tudomása a röplap szerkesztéséről?

Felelet: A röplap szerkesztéséről senkinek nem szóltam, ilyen értelemben nem is tudott róla senki, sem a szerkesztésében, sem a terjesztésében nem segítkezett senki. A röplapot saját lakásomon készítettem, amikor édesanyám dolgozott és én egyedül voltam otthon.

./.

Szekeres István

V-144869

A Történeti Hivatal állomány eredeti iratról készült másolata

Kérdés: Ismertesse azt a területet, ahol a fentemlített röplapokat kiragasztottal Határozza meg az időpontot is ekkor, a nap melyik szakában hajtotta ezt végre?

Felelet: A fennt leirt röplapokat még ugyan azon a napon ki is ragasztottam Békásmegyben a Sztálin utra, az Irányi uttól a Bojanics utcáig terjedő szakaszon. A röplapokat úgy igyekeztem ragasztani, hogy ezek könnyen észrevehető, feltünő helyen legyenek, pl. hirdetőtáblára, kirakatüvegre. A ragasztást az akkor még érvényben lévő kijárási tilalom közvetlen kezdete előtt hajtottam végre, emlékezetem szerint ebben az időben a kijárási tilalom d.u. 16 órakor kezdődött.

Kérdés: Ismertesse mikor, hol és kikkel gyártott másodizben hasonló tartalmu ellenforradalmi röplapot?

Felelet: Második esetben ugyancsak a lakásomon egyedül szerkesztettem hasonló szövegü ellenforradalmi röplapokat. A pontos időt meghatározni nem tudom, az első szerkesztésétől számitva, kb. 1-hónap mulva lehetett, tehát februárr hó közepén.

Kérdés: Ismertesse azt a területet ahova ezeket a röplapokat kiragasztottal Számszerüleg ismertesse hány db-ot készitett ekkor!

Felelet: A pontos darabszámot itt sem tudom meghatározni, kb. 15-db. volt, a szöveg a fenntiben hasonló ellenforradalmi követeléseket, Kormány- és Pártellenes, rágalmazó kijelentéseket tartalmazott. Ezeket emlékezetem szerint egyrészét a Bartók Béla ut közepén, nagyobbrészét pedig a Békási uton ragasztottam ki.

Kérdés: Ezeken a röplapokon volt-e már Kossuth címer és milyen aláirás volt?

Felelet: Azt pontosan meghatározni nem tudom, hogy ezekre rajzoltam-e már Kossuth címert. Azt határozottan állitom, hogy az aláirás ebben az időben is "MDI" volt, /Magyar Forradalmi Ifjuság./

Kérdés: Tegyen vallomást 3. esetben mikor készitett ellenforradalmi röplapokat, hol, hány db-ot, ki segitkezett a szerkesztésben, ill. terjesztésben?

Felelet: Harmadik esetben emlékezetem szerint 1957. május hóban készitettem ellenforradalmi röplapokat. Ebben az esetben a saját lakásomon készitettem amikor anyám dolgozott és egyedülvoltam otthon. Sem a szerkesztésben, sem a terjesztésben nem segitkezett senki. Ebben az esetben kb. 35-40-db-ot készitettem és ragasztottam ki.

Kérdés: Ismertesse ezeken a röplapokon volt-e már Kossuth címer, milyen aláirás volt, határozza meg az útvonalat, ahol a röplapokat kiragasztottal

Felelet: Ezeken a röplapokon határozottan emlékszem már feltüntettem a Kossuth címert. Aláirás: "SzISz" /Szocialista Ifjuságí Szövetség/ volt.

./.

V-144869

A Történeti Hivatal
eredeti iratának másolata

Az utvonal amelyen a röplapot kiragasztottam, Bartók Béla ut, Bel
jonlos utca, Kinlesi utca, a Luther utca, Lenin út felüli része,
az általában gimnázium épületének falára de chabrancsára, valami
a Deák utcában. Ettől az időtől kezdve ezt lehet megfelelő mértékben
minden esetben ezen a területen ragasztottam.

Kérdés: Miért változtatta meg Ön az aláirást a röplapokon "MFI"-
/Magyar Forradalmi Ifjuság/-ról "SZISZ" /Szocialista Ifjuság Szi
vetség/-re? Mi volt ennek a célja?

Felelet: Azért változtattam meg, mert ebben az időben már felis
tem a "Magyar Forradalmi Ifjuság Szövetség" elnevezésü szervezet
nek ellenforradalmi jellegét.

Kérdés: Ilyen értelmü vallomása nem elfogadható, mivel magát az
aláirást megváltoztatta, de a szövegen továbbra is a korábbiakho
hasonló Kormány- és Pártellenes uszitó, rágalmazó kijelentések
voltak. Az Ön által meghatározott "SZISZ" szervezetnek lényegébe
egyenes az ellenforradalmi célkitüzésével voltak. Hogyan magyarázn
Ön ezt?

Felelet: A kérdést megértettem, továbbra is azt állitom, hogy az
zal, hogy az aláirást megváltoztattam semmi különösebb célom nem
volt, nem tudom azt kellőképpen megindokolni, hogy miért változ-
tattam meg, csupán azt tudom, hogy ez az aláirás nekem szimpati-
kusabban hangzott. Megjegyzem, kivánom, hogy ebben az időben az
aláirás még vegyes volt, volt olyan röplap amelyiken mind a két
aláirás rajta volt. Hogy a szövetség amelyet a röplapra irtam e-
gyik sem létezett, mindkettőt csak ön saját elhatározásából ir-
tam alá.

Kérdés: Ezt a vallomását ilyen értelemben nem fogadom el, a késő
időben erre vissza fogok térni.
Kihallgatását továbbfolytatom.
Tegyen részletes vallomást arravonatkozóan mikor készitett, hol,
hány db- röpcédulát a 4. esetben? Kik vettek részt a szerkesz-
tésben, terjesztésben?

Felelet: Pontos dátumot itt nem tudok meghatározni, kb. julius h
végén volt, amikor ujra röplapot készitettem, saját lakásomon, a
szerkesztésben emlékezetem szerint senki sem vett részt senki, hasonlóképpen
nem segithetett a terjesztésben sem senki. Ebben az esetben emlé
kezetem szerint ugyancsak 30-35-ös. példányt.

Kérdés: Ismertesse ezt az utvonalat, ahol a röplapokat kiragaszt-
totta!

Felelet: Az utvonal ebben az esetben is a fentiben hasonlóan a
Bartók Béla ut, Belojanisz utca, Nesselányi ut, Thessedik S. ut.
Tehát csak a lakóhelyem környezetében lévő utcák, ilyen értelem-
ben a ragasztás hosszabb időt nem igényelt.

Kérdés: Ön a vallomásában azt állitja, hogy nem vett részt senki
sem a szerkesztésben, sem a terjesztésben, de egyesetben említés
tett a barátjának arról, hogy röplapot terjeszt. Tudott-e erről
az esetről már a barátja, tudta-e azt, hogy milyen röplapokat te
jeszt és milyen állásfoglalást tanusitott ezzel kapcsolatban?
Nevezze meg névszerint ezt a személyt!

U-144869

Felelet: Azt a barátom hívják, Békéscsabán, .sz. alatt lakik, akinek említettem azt, hogy én röplapot terjesztek. Ez beszélgetés közben jött fel, részleteiben én nem ismertettem a röplapok tartalmát, szerkesztésének módját, csupán érzékeltettem vele azt, hogy én ilyen tevékenységet folytatok. ezt elítélte és azt mondta, hogy "boland vagy, hogy ilyesmivel foglalkozol, ezt nem lehet csinálni, azonnal szüntesd be." A későbbi időben, mivel a barátom ilyen értelmű álláspontját tanúsította és ismerten politikai beállítottságát is, nem vettem fel neki többet és ő sem érdeklődött ilyen irányban. Tehát vele többett a röplap terjesztéséről nem beszélgettem. Ill a beszélgetés kb. egybeesik a juliusban szerkesztett és terjesztett röplapokkal.

Kérdés: kívül közölte-e ön mással is, hogy hasonló cselekményeket végrehajt?

Felelet: Ebben az időben még senki nem tudott a kívül arról, hogy én röplapot szerkesztek és terjesztek. A későbbi időben beszélgettem ilyen témáról Békéscsabán, .sz. alatti lakással, de konkrétan neki nem mondtam azt el, hogy én szerkesztem a röplapot, csak érzékeltettem vele, hogy tudomása van róla, ill. mási közös van az ellenforradalmi röplapok szerkesztésében. a beszélgetés folyamán emlékezetem szerint olyan megjegyzést tett, hogy "fene gyerekek, akik ezt csinálják", többszörösen azonban vele nem beszéltem erről a témáról. Ezután kb. 1 hónap múlva figyelmes lettem arra, hogy ugyanazzal az alakzással hasonló szövegű ellenforradalmi röplapok jelentek meg, mint az általam gyártottak, de nem tudom azt, hogy ezeket ki szerkesztette és terjesztette. A lefolytatott beszélgetés kb. 1957. október hónapban lehetett.

Kérdés: Ismertesse akkor szerkesztett, hol 5. esetben ellenforradalmi röplapot, hány db-ot, ki vett részt a röplap szerkesztésében és terjesztésében?

Felelet: Ötödik esetben emlékezetem szerint az ellenforradalom 1 éves évfordulójára szerkesztettem újra röplapokat a fenntiekhez hasonlóan, egyedül, saját lakásomon, nem a terjesztésben, sem a terjesztésben senki nem segítkezett. Ebben az esetben emlékezetem szerint kb. 40-45 db. röplapot készítettem. Emlékezetem szerint ez volt az az eset, amikor összeszerveg a legtöbbett készítettem. Ennek a tartalma főleg "A forradalom évfordulójára" vonatkozóan szóltak, ill. azt dicsőítették, valamint az ebben az időben rendőrségi őrizetben lévő Schlett István személyével foglalkozott, aki kb. hasonló korú fiatal, mint én és az 1956-os ellenforradalmi események idején elkövetett cselekményeiért volt a rendőrség őrizetében.

Kérdés: Ismertesse melyik utcanálon rongálta ki ezeket a röpcédulákat?

Felelet: Ebben az esetben emlékezetem szerint főleg a Petőfi György után rongáltam ki ezeket a röplapokat, de rongáltam a Munkácsi utcában, a Szarvas Gábor úton és a Bolyai utcában.

-/-

V-144869

A Történeti Hivatal
eredeti iratról készült másolata.

Kérdést Tegyen vallomást G. esetben mikor, hol és hány db. röpcédulát készített, kik vettek részt annak a szerkesztésében, terjesztésében?

Felelet: Emlékezetem szerint hatodik esetben már 1956. február végén vagy március első napjaiban készítettem, a fenti körülmények használván, saját lakásomon a röplapokat. Ezek a röplapok már nem voltak teljességükben azonosak a korábbiakkal, ezekben a röplapokban tíznaptan az imperialistákat is. Volt több olyan röplap amelyen olyan felirás volt, hogy "Vesszenek az imperialisták". Abban az időben emlékezetem szerint kb. 20 db. röplapot készítettem.

Kérdés: Ha a vallomása a valósággal megfelel, de 1956. januárjában is volt röplap terjesztés és adataink vannak arravonatkozóan, hogy ezeket is Ön készítette és terjesztette. Adjon választ erre!

Felelet: Erre az esetre nem emlékszem határozottan, de annyi mégis kifejezni, hogy nem én terjesztettem ebben az esetben is. A kérdésben megemlített időpontban terjesztett röplapok szerkesztését és terjesztését beismerem azért, mert én nem tartottam különösebbképpen számon, hogy mikor terjesztek és szerkesztek röplapokat, ahhoz a bizonyítékok ezt bizonyítják, olyan értelemben ezt elismerem. Hangsúlyozni kívánom azt, hogy ebben az esetben is azokban már voltak az 1956. márciusihoz hasonló imperialista ellenes jelszavak is.

Kérdés: A fenti említett röplapokat hol, melyik utcasarkon ragasztotta ki?

Felelet: Nem állítom határozottan, de emlékezetem szerint együtt a Bartók Béla után ragasztottam ki ezeket a röplapokat. A terjesztést ebben az esetben is egyedül hajtottam végre.

Kérdés: Tegyen vallomást arravonatkozóan, hogy a későbbi időben mikor és hol készített ellenforradalmi röplapokat, kik segítkeztek ebben?

Felelet: Azt határozottan állítom, hogy 1956. március óta ellenforradalmi röplapot nem készítettem és nem terjesztettem. A lakásomon a könyvek között voltak olyan alig félig elkészített röplapok, amelyeken a Kossuth címer rajta volt, azonban szöveg nem volt rajta. Ezeket emlékezetem szerint teljességükben megsemmisítettem, bár lehetséges az, hogy van még hasonló röplap amelyet nem semmisítettem meg, mert nem egy könyvbe, ill. nem egy helyen tartottam azokat.

Kérdés: Tegyen vallomást arravonatkozóan hol és mikor hajtott végre ellenforradalmi, uszító szövegű falfirkálást?

Felelet: 1956.novemberében a Belojannisz utca sarkán, valamint a Lepény ital a.sarkán egyesetben krétával kiírtam "Szovjet haza," "Hungária haza", jelszavakat. 1957.év őszén -.pontos dátumot megbatározni nem tudok, egyesetben az esti órákban felmentem a békéscsabai Kégl Ferenc gimnázium épületébe és a WC-ben ceruzával kiírtam, hogy "Le a Bér, Balogh brigáddal". Ebben a feliratban az említett személyek azért támadtam, mert 1956. őszén ugyanazt a politikai nézetet vallták amit én,"támogattam" a "forradalmat" és 1957. őszén már ők szembe vestek a Kisz-el.

./.

U-144869

Többszörös felfirkálást nem hajtottam végre, sem a címszalagon belül, sem kívül a város területén.

Kihallgatását megszakítom, a jegyzőkönyvet lezárom.

A jegyzőkönyv valóságos helyesen tartalmazza, melyet az igazságnak megfelelően adtam elő és azt elolvasás után helybenhagyólag aláírtam.

Kihallgatást vezette:

F.Tóthy.
Vizsgáló.

Szekeres István
terhelt.

BM. Békésmegyei Rendőrfőkapitányság,
Politikai Nyomozó Osztály,
Vizsgálati Alosztálya.

"SZIGORUAN TITKOS!"

A Történeti Hivatalban őrzött eredeti iratról készült másolat.

J e g y z ő k ö n y v ,

Szekeres István kihallgatásáról.
Békéscsaba, 1958. szeptember 18.

Szekeres István,
1940.X.25.Békéscsaba,
Zsilák Ilona,
2 gimnázium,
tanuló,
üveges szakképz.
vagyontalan,
kisiparos szülő.
Békéscsaba, Hattyúnyi u.4.sz.

Kérdés: Első kihallgatása alkalmával Ön beismerő vallomást tett, hogy ellenforradalmi röplapot szerkesztett és terjesztett. Tegyen őszinte vallomást arravonatkozóan, milyen okok voltak azok amelyek Önt erre az elhatározásra vitték?

Felelet: Az 1956. október 23-án megindúló események Békéscsabán értek, mint ipari tanulót. A kezdeti időben én egyáltalán nem vettem részt semmiféle megmozdulásban, majd október utolsó napjaiban már itt Békéscsabán is egyre "forradalmibb" volt a hangulat, naponta voltak tüntetések és különböző beszédek, általában minden üzemben beszüntették a munkát. Az események egyrelnkább magukkal ragadtak engem is mint általában a fiatalságot abban az időben. 1956. október 27-én vettem részt első alkalommal tüntetésen, amikor minden üzem és hivatal a Kossuth térre vonult. Ezt követően még résztvettem egy gyülésen, ezekután csak 1956.december 6-án megtartott nématüntetésen vettem részt, de ide is az iskolával vonultam ki a tanteremből. A tüntetések alkalmával mint általában az ottlévők, énmagam is kiabáltam különböző jelszavakat. Pl. amikor a Tóth alezredet leváltották, mint a "Katonai Forradalmi Tanács" elnökét, én is kiabáltam és követeltem a leváltását, bár nem tudtam miért kell leváltani. Ezekután az iskolában is olyan volt a hangulat, ami egyreinkább dicsőítette a budapesti harcokat, hangoztatta a magyarságot, stb. Ez a láz engem is elkapott és amikor felhívást intéztek a fiatalsághoz, hogy lépjen be a "forradalmi harci szövetségbe", énmagam is beléptem. Bár erre az egész MMG. iskolát felszólította az igazgató Zsilák Mihály.

U-144869

./.

Mind az a "magyarságot" kiáltozó érzés itt csak fokozódott bennem, összefüggésben a szovjetellenességgel, és így ilyen körülmények között jött 1956. november 4-e, amikor a szovjet csapatok Békéscsabára is bevonultak. Ezt az akkori beállítottságommal én elítéltem, ugyancsak elítéltem a Munkás Paraszt Kormány, -Kádár Kormány- tevékenységét is, és megalakítását. Minden mint 15 éves gyermeknek a gondolkodása arról nem tud alapozni egy volt nagy benne a sok hír és beszéd alapján. Különösen az tetszett, hogy az ifjúságot emelik ki minden tekintetben. Mindezt tetézte az, hogy rendszeres, szinte minden adásának állandó hallgatója lettem a "Szabad Európa" rádiónak, ami a benne felelősségtett elméletet mélyebb fokozta, sőt gyűlöltá alakította. Mindenben ennek a rádiónak hittem és ennek az adását fogadtam el a valóságnak. A Kossuth rádiót egyáltalán nem is hallgattam.
Ez az alapja annak, hogy alaptot tettem a korábbi kihallgatásomon említett szándékomnak, ellenforradalmi röplapok terjesztésére. Miután már ebbe belekezdtem tettem is, hűnek éreztem magam, és mindaddig csináltam, míg rá nem döbbentem annak a helytelenségére.

Kérdés: Ön elmondotta azt beszélgetés közben, hogy állandóan olvasta szépirodalmi könyveket. Ismertesse honnan szerezte ezeket a könyveket, sorolja fel egy párnak a nevét, melyik tetszett a legjobban?

Felelet: Igen, már évek óta olvasok rendszeresen szépirodalmi könyveket. A téli időben különösen sokat olvastam, rendszeres látogatója voltam a békéscsabai Könyvtárnak és általában innen vettem ki könyveket. Olvastam sok szovjet szépirodalmat, pl. "Az ifjúgárda", a "Csendes Don", ezt már háromszor olvastam el, olvastam a "Zöld k c.könyvet. Nagyon tetszett a régi írók közül Petőfi és Ady versei írásai. Ez tetszett azért is, mert én magam is szoktam verset írni.

Kérdés: Ki volt abban az időben a könyvtár vezetője amikor Ön odajárt és milyen kapcsolatban volt Ön ezzel a személlyel?

Felelet: 1956.október előtt a könyvtár vezetője itt Békéscsabán Fáj Géza volt. Ismertem is őt, de én közelebbi kapcsolatban soha nem voltam vele. Beszélgetést emlékezetem szerint egyalkalommal folytattam vele, de akkor sem könyvekről vagy irodalmi témáról, hanem a folyóson állítva, várva egy szánalékos kifizetésére, - mivel ebben az esetben szakmai munkán voltam ott, egy üveglapot vittem, - és ő megszólított. Nem emlékszem hogyan kezdte a beszélgetést, és az egész nagyon rövid is volt. Arra az egy mondatra emlékszem, hogy azt mondta "neked igazi ugor-koponyád van". Én nem válaszoltam erre, egyszerűen tudomásul vettem. Másalkalommal én nem beszéltem Fájával és nem volt semmiféle kapcsolatunk.

Kérdés: A könyvtárban ismer-e más más személyeket és azokkal milyen kapcsolatban van?

Felelet: Igen, ismerek, ill. ismertem. Tudomásom van arról, hogy ott dolgozott egy Varga nevű személy, akit én a "forradalmi" események alatt a "Forradalmi Harci Csapat"-ban ismertem meg, mint szakaszparancsnokot. Ezzel a személlyel én nem a "Forradalmi Harci Csapaton" belül, nem a polgári életben kapcsolatot nem tartottam. Az után többalkalommal láttam, valamint láttam Békéscsabán a u. .sz. házba bejárni, tudomásom szerint itt lakik. Az utóbbi időben nem láttam Békéscsabán.

- / -

U-144869

Kérdés: Pontosabb vallomást tesz Ön arról, hogy rendszeresen hallgatta a "Szabad Európa" adásait. Határozza meg azt, hogy milyen időközönként és milyen témájú adásokat hallgatott Ön legtöbbször?

Felelet: A rendszeres hallgatás alatt azt értettem, hogy naponta hallgattam az adásokat. Általában a délutáni órákban az 5 órás adást, amikor híreket mondott, majd a "reflektor" c. műsor következett, amelyen belül állandóan a hibákat hangsúlyozta, a jelenlegi kormány "terrorintézkedéseit" hangsúlyozta és hasonló kérdéseket tárgyalt. Szívesen és rendszeresen hallgattam a "Galilkusz" c. adásait is ami hasonlóképpen állandóan uszító és rágalmazó témájú volt. 1956. október végétől 1958. tavaszáig teljesen a befolyása alatt voltam ennek a rádiónak.

Kérdés: A rádióhallgatáson ki vett még részt az Ön lakásán, vagy hol hallgatták még más helyeken?

Felelet: Rendszeresen senki nem vett részt a rádióhallgatáson, az én egyedül hallgattam. Volt ugyan egy pár eset, amikor a barátom ott volt és közösen hallgattuk, de ez kevés eset volt mert ő nem értett egyet az adásokkal, uszító propagandának tartotta és nem is szívesen hallgatta. Máshelyen én nem hallgattam rádiót sehol.

Kérdés: A "Szabad Európa" adásait Ön kivel tárgyalta meg, milyen időközönként, ismertesse állásfoglalásukat, az ebből eredő gyakorlati tevékenységüket.

Felelet: Az adásokat én rendszeresen hallgattam, de senkivel meg nem tárgyaltam. Volt eset ugyan, hogy a fentemlített barátommal beszélgettem róla, de nem tudtunk ebben a beszélgetésben megegyezni, így ez kevés alkalommal történt. Az adások befolyására történő gyakorlati cselekmény nálam nem volt, mert abban, hogy én 1957-ben is, de még 1958-ban is röplapot terjesztettem, - amelyben uszítottam és rágalmaztam a népi demokratikus rendszert, - nagyon nagymértékben ezek az adások járultak hozzá. Teljesen a hatása alatt voltam, ennek megfelelően cselekedtem. A röplapterjesztéshez 1956. decembere után senki nem adott nekem az adáson kívül sem bíztatást vagy segítséget.

Kérdés: Miért hagyta Ön abba a "Szabad Európa" adásainak hallgatását, milyen elhatározás vagy befolyás alapján?

Felelet: 1956-ban amikor megkezdtem a hallgatását 16 éves voltam és az akkori "hazafias" érzelmekkel voltam telítve. Azóta eltelt két év és láttam, hogy az amit a "SZER" mond nem felel meg a valóságnak. Közben bekerültem a gimnáziumba, ahol a diákok hangulata sem olyan amit a "SZER" adásai lefestenek. Rendszeresen kezdtem olvasni a Népszabadságot, amelynek sorai a véleményem szerint a valóságnak megfelelnek. Mind ehhez láttam azt, hogy a Kormány is olyan politikát folytat ami a nép javát szolgálja. Így elhatároztam azt is, hogy a röpcédulázást is abbahagyom. Az utóbbi sorozatban már írtam is olyan szövegűt, hogy "veszzenek az imperialisták".

Kérdés: Ön azt állítja, hogy odahaza a saját lakásán hallgatta ez a "SZER" adásait rendszeresen. Erről nyilván-valóan tudott az édesanyja is, neki mi volt a véleménye ezzel kapcsolatban, hogy Ön ilyen adásokat hallgat?

./.

U-144869

2

37

Felelet: Igen, csak a saját lakásomon hallgattam az adásokat és tudott róla az anyám is. Bár azt nem tudta, hogy én ilyen rendszert vittem a hallgatásba, mert ő nem volt odahaza, amikor es történt. Csupán annyiban tudott róla, hogy előtte is meghallgattam egy párszor, de ő nem értett ezzel a tevékenységgel egyett és arról, hogy én ennyire a befolyása alá került az adásoknak, nem tudott, nem tudott a rüplapok szerkesztéséről sem, vele én politikai kérdésekről nem tárgyaltam.

Kihallgatását megszakítom.

A jegyzőkönyv az általam elmondottakat tartalmazza, azt elolvasás után helybenhagyólag aláírtam.

Kihallgatást vezette:

r.fhdgy.
vizsgáló.

Szekeres István
terhelt.

U-144889

2

32

MK.Békéscsaba Rendőrfőkapitányság,
Politikai Ügyeket Osztály,
Vizsgálati Alosztálya.

"SZIGORÚAN TITKOS!"

J e g y z ő k ö n y v

Szekeres István kihallgatásáról.
Békéscsaba, 1958. szeptember 25.

Szekeres István,
1940.X.15.Békéscsaba,
Zsilák Ilona,
2-gimnázium,
tanuló,
üveges szakképzettségű,
vagyontalan,
kisiparos származású,
magyar államp.és nemz.
Békéscsaba,Battyányi u.4,sz.

Kérdés: Ön beismerte azt, hogy rendszeresen szerkesztett és terjesztett ellenforradalmi jellegű röplapokat. Vegyen valamint arravonatkozóan ki volt az, aki erre felszólította Önt, vagy ki az akit Ön bevont ebbe a tevékenységbe?

Felelet: Igen, beismerem azt, hogy 1956. decemberétől kezdődően kisebb-nagyobb időközönkénti folytatólagosan terjesztettem ellenforradalmi röplapot. Ezt a tevékenységet - mint már arról korábban is vallomást tettem,- az az általam ismeretlen honvéd egyb., és volt békéscsabai lakosok felszólítása alapján kezdtem meg, majd folytattam a "SZIM"- szóval.ak befolyása alapján, miután tudomásom szerint a szóv. és disszidált. Más engem ebben a tevékenységben nem befolyásolt, senki fel nem szólított és senkit be nem vontam sem a szerkesztésbe, sem a terjesztésbe.

Kérdés: Ki tudott az Ön tevékenységéről, kinek tett erről említést és milyen céllal?

Felelet: Mint arról már vallomást tettem, ilyenirányu tevékenységem én egyalkalommal órákeltetten nevü barátomnak és egy volt gimnáziastársnak. az olyan választ adott, hogy nem is merten neki többet felvetni a kérdést, mig nem tartottam annyira komolynak, akivel ezt érdemes lenne komolyan megtárgyalni.
Az első kihallgatásom óta eltelt időben gondolkodtam a kihallgatás

U-144869 ./. Szekeres

közben felvetett neveken, illetve személyeken. Felvetődött itt volt bűnügyosabbi lakos neve is, de ezzel kapcsolatban el kívánom mondani az alábbiakat:

Nem tudom meghatározni pontosan, hogy mikor volt, - kb. 1957. július első napjaiban, - amikor az egyik alkalommal feljöttem a városba azzal a szándékkal, hogy röplapot rajzoltok ki. Sötétedés volt és emlékezetem szerint a Szabadság térnél találkoztam nevű ismerősömmel, ill. barátommal. Beszélgetni kezdtünk és ő megkért arra kísérjem el a lakásukig sétálva. Ez belefért az elképzelésünk. Amikor odaértünk a kapuba várjam meg, amíg valami hiszem azért nem megy be jön vissza velem. Kínálnaredtam az útat együtt indultunk a városba vissza. Valahol a Nagy utca után jöttünk be és ő egyszer megmutatta 1 db. röplapot, ő megnézte, majd kérdezte van-e még. Akkor adtam neki még egy párat de ő azt is megnézte. Miután megnézte megkérdezte ki akarom-e rajzoltatni, amire határozottan válaszoltam. Megkérdezte mi az aláírás, mit jelent az a "SZISZ" aláírás, amire válaszoltam hogy ez egy szakszervezet, ezt csak úgy találtam ki. Ezután ő megkezdte a rajzoltatást, ő csak velem volt, nem rajzoltatott, de ha jött valaki figyelmeztetett, hogy "vigyáz jönnek". Akkor rajzoltattuk meg a "Rózsa Ferenc" gimnázium, Lenin út felőli rácsát is. Ő kívülmaradt a járdán és én a gimnázium ő életének elejét megrajzoltattam. Ezután a nagytemplomnál elváltunk, azt mondta randija van, odament kb. 9 órára. Ezután én a még meglévő röplapot a Kórház felé vezetőúton a körbekerítő elrajzoltattam, ezután hazamentem. együtt kb. 14-15 röplapot rajzoltattunk el.

Kérdés: Mikor beszélt Önök a későbbi időben a röplapterjesztésről, másodszor hányszor volt ezzel rajzoltatásban

Felelet: A későbbi időben én nem beszéltem egyetlen alkalommal sem a röplapokról vagy a rajzoltatásról . Ő arról ebben az esetben sem tudott róla.

Kérdés: Ön elmondotta-e , hogy rendszeresen akarta ellenforradalmi röplapot szerkeszteni és terjeszteni?

Felelet: Nem tudok erre vonatkozóan határozott választ adni. Lehet hogy elmondtam neki, hogy én ezt szeretném csinálni is, hogy fogom csinálni, de az is lehet, hogy erről nem volt szó. Nem emlékszem a beszélgetésre ennyire pontosan. Azt határozottan állítom azt nem beszéltem vele róla.

Kérdés: Jelenleg hol tartózkodik és mikor találkozott vele utoljára, miről tárgyaltak akkor?

Felelet: Jelenleg Budapesten van, ahova 1957. év őszén ment dolgozni. Legutoljára 1958. augusztus utolsó napjaiban beszéltem vele itt Nyíregyházán, amikor ő szabadságon volt itthon. Beszélgetésünk tárgya ebben az esetben tisztán csak magánügyek voltak, ill. ő beszélte el ilyenirányu budapesti kalandjait. Kb. 5 órához azt voltam az ő társaságában összesen amíg idehaza volt. A budapesti pontos címét én nem tudom megmondani, de levelezésében van vele és ő megtudja mondani.

./.

V-144869

Kihallgatását megszakítom. A jegyzőkönyvet lezárom.

A jegyzőkönyv vallomásom helyesen tartalmazza, melyet az igazságnak megfelelően adtam elő és azt elolvasás után helybenhagyólag aláírtam.

Kihallgatást vezette:

r.fhdgy.
vizsgáló.

Szekeres István
terhelt.

V-144869

BM.Békéscsabai Rendőrfőkapitányság,
Politikai Nyomozó Osztály,
Vizsgálati Alosztálya.

Szigorúan titkos.

J e g y z ő k ö n y v,

Szekeres István kihallgatásáról.
Békéscsabán, 1958. szeptember 29.-

Szekeres István,
1940.X.15.Békéscsabán,
Zsilák Ilona,
2 gimnázium,
tanuló,
ügyetlen szakképzettségű,
vagyontalan,
kisiparos szülő.
magyar államp.és nemz.
Békéscsaba,Bottyányi u.4.sz.

Kérdés: Korábbi kihallgatásai során beismerő vallomást tett arravonatkozóan, hogy ellenforradalmi röplapokat szerkesztett és terjesztett, tegyen vallomást arravonatkozóan, mi volt a célja a röplap-szerkesztéssel és terjesztéssel?

Felelet: Az ellenforradalmi röplap szerkesztésével és terjesztésével célom az volt, hogy az emberek kíváncsiságát, de különösen az ifjuság körében ébren tartsam az 1956-os "forradalom" követeléseit. A röplapokon aláirt "SZISZ" jelzéssel célom az volt, hogy emberekben tudomására hozzam, ill. azt érzékeltessem, hogy van egy olyan ifjusági szervezet amely jelenleg is terékenykedik és szembeáll a fennálló társadalmi rendszerrel. A röpcédulákon felhivtam hasonló szervezetek megalakitására is az ifjuság figyelmét. Miután a röpcédulákat kiragasztottam különböző helyekre, vártam ezt, hogy hogyan reagál rá az ifjuság. Egy esetben beszéltem is erről békéscsabai lakosunk, bár nem történt fel neki ezt, hogy én terjesztem ezeket a röplapokat, de nagyon tetszett az nekem amikor hogy reagált, hogy ezek bátor gyerekek lehetnek, akik ezt teszik. Ezután már minden különösebb cél nélkül azért is terjesztettem, mert hősnek érezte magam.

Kérdés: Az ellenforradalmi röplapokon, amelyeket Ön szerkesztett találhatók olyan ellenforradalmi jelszavak, hogy "Hajó, eljön a

leszámolás ideje, le a terrorral". Milyen leszámolást értett Ön az alatt és kikkel szemben milyen terrorról beszél a röplapokban?

Felelet: Abban az időben amikor ezeket a röplapokat gyártottam a fenti szöveggel, rendszeresen hallgattam a "Szabad Európa" rádió magyar nyelvű adásait. Ezekben az adásokban állandóan erről hallottam, és ez megrögződött bennem, hogy a jelenlegi kormánnyal szemben általánosságban nagy a népi ellenállás és ez a kormány meg fog bukni, egy új kormány jön létre, amely a jelenleg vezető beosztásban és ezt a kormányt támogató személyekkel szemben el fog járni. Az új kormány megalakulását és a "Szabad Európa" rádió adásai alapján egy jugoszláv mintájú, u.n. "Nemzeti Kormány"-nak képzeltem el. A leszámolás időpontját én nem tűztem ki a röplapokon, ujra hangsulyozom, hogy ezeket a "Szabad Európa" adásai alapján terjesztettem.

Azzal a jelmondattal kapcsolatban, hogy "le a terrorral," hasonlóképpen a "Szabad Európa" rádió alapján foglalkoztam. A munkástanácsok felosalatása idején ezzel a kérdéssel igen sokat foglalkozott a "Szabad Európa" adásában és mindenkor kihangsulyozta azt, hogy a munkástanácsok felosalatása egy terrorintézkedés, mert azok létesnek Jugoszláviában is, ahol szocializmust épitenek és itt abben az országban a munkástanácsok igen nagy szereppel birnak, ugy a gazdasági- mint a politikai élet irányitásában. Ezeket az adásokat én teljesmértékben magamévá tettem, ebben az időben ez volt a nézetem, ennek alapján terjesztettem ilyen értelmü röplapokat.

Kérdés: Ön vallomásában azt állitja, hogy a "Szabad Európa" rádió adásai alapján terjesztette a fenti felsorolt értelmü röplapokat. Azt állitja, hogy a "Szabad Európa" rádió mondta, hogy nagy a népi ellenállás a jelenlegi kormánnyal szemben. Itt Békéscsabán milyen tapasztalatai vannak Önnek arravonatkozóan, hogy a dolgozók ellenállást fejtenek ki a kormánnyal szemben? Milyen tapasztalatai vannak a terrorintézkedésekkel kapcsolatban?

Felelet: A kérdésre vonatkozóan elmondom, hogy személyes tapasztalataim voltak 1956. november és december hónapban, sőt még januárban is, amikor különböző aláirásu, különböző szervezetek nevében az általam gyártott röplapokhoz hasonló jelszavakat tartalmazó röplappk és felfeliratok volt a város különböző területein. Ezt én az akkori meglátásom szerint annak tulajdonitottam be, hogy a kormánnyal nem azonositották a dolgozók és ilyen értelemben próbálnak ellenállást kifejteni. A terrorral kapcsolatban elmondom, hogy Békéscsabán is voltak különböző személyek letartóztatásában, amiket én terrorintézkedésnek tartottam.

Kérdés: A fenti vallomásával nem értek egyet. Elfogadom azt Öntől, hogy 1956.november és december hónapban találhatók voltak az Ön által szerkesztett ellenforradalmi röplapokhoz hasonló felfirkálások és röplappk. De ezek a politikai- és gazdasági élet konszolidálódásával teljesmértékben megszünteck. Ennek ellenére Ön 1957. tavaszán, sőt egész évben folytatólagosan, még 1958. január és március hónapokban is szerkesztett ellenforradalmi röplapokat. Mivel magyarázza ezt?

Felelet: Igen, önnegen is tapasztaltam, hogy a későbbi időpontokban, tehát 1957. első hónapjaiban az általam gyártott röplapokhoz hasonló ellenforradalmi röplapokat nem lehetett találni sehol, nagy a városban.

U-144 86p

- 1 -

Én ennek ellenére továbbra is gyártottam az ellenforradalmi röplapokat. Ezt ujra csak azzal tudom magyarázni, hogy a "Szabad Európa" adásainak befolyása alatt voltam. Ebben az időben a "Szabad Európa" adásaiban azt hangsulyozta ki, hogy a dolgozók a nyilt ellenállást már nem merik fejteni, mert nagy a terror, de passziv ellenállást fejtenek ki olyan értelemben, hogy nem dolgoznak becsületesen, a gyárakban a termelés csökken, igy érzékeltetik a kormánnyal a társadalmi rendszerrel szembeni ellenállásukat.

Kérdés: Ezt a vallomását visszautasitom. Önnek személyesen ekkelett azt tapasztalni, hogy a "Szabad Európa" adásai nem felelnek meg a valóságnak. Kellett ezt tapasztalni abból, hogy az üzemekben a termelés folyamatosan megindult, minden egyes területen a dolgozók igénye egyrejobban kielégitést nyert, ami feltétlen a termelés visszaesésére mutat. Egyébként is a nagy a közhangulat sem olyan volt már, amely a dolgozók ellenállására mutatott volna. Ugy a sajtóban, mint a magyar rádió adásaiban állandóan ismertetve voltak azok a fokozatosan felfelé ivelő eredmények, amelyek a gazdasági élet konszolidálódását mutatták és ismertették. Adjon választ, errevonatkozóan!

Felelet: A kérdést megértettem, errevonatkozóan azt tudom elmondani, hogy ebben az időben én amikor ilyen szövegü röplapokat gyártottam és terjesztettem, teljesegészében hittem a "Szabad Európa" rádió által terjesztett elméletnek. Nem vetettem össze a mindennapi életben tapasztalt fejlődéssel a "Szabad Európa" rádió által elmondott hirek anyagát. Annyira ennek az uszitó hangnak a hatása alatt voltam, hogy ebben az időben sem a magyar sajtót, sem a magyar rádió adásait nem hallgattam. A későbbi időben amikor én magam is éreztem azt, hogy a "Szabad Európa" rádió adásai és a mindennapi életben tapasztalt életkörülmény köst nagy a különbség akkor a véleményen megváltozott, de ez nem rövid időbe telt, igy huzódott el az az idő, hogy még 1958. januárjában is ellenforradalmi röplapokat terjesztettem. De ezzelkapcsolatban megjegyezni kivánom azt, hogy 1958. januárban már láttam azt, hogy ők sem mondanak igazat és ennek hatására olyan röplapokat is terjesztettem, amely szövegszerint igy hangzik: "le az imperialistákkal, le az uszitókkal!" 1958. első felében már rendszeresen kezdtem hallgatni a magyar rádió adásait, olvastam a magyar sajtót, a nézetem ennek megfelelően fokozatosan megváltozott, igy határoztam azt el, hogy a röplapterjesztést véglegesen abbahagyom. 1958. márciustól nem is gyártottam és nem terjesztettem ellenforradalmi röplapokat. Ettől az időtől kezdve a "Szabad Európa" adásait sem hallgattam rendszeresen, voltak esetek ugyan ezután is, amikor meghallgattam, de ebben az időben már egész másképp értékeltem az általa elmondottakat és nem a korábbi módon reagáltam ezekre az uszitó adásokra.

Kérdés: Ön azt állitja vallomásában, hogy 1958. márciusában elhatározta azt, hogy a későbbi időben nem terjeszt ellenforradalmi röplapokat. Önt 1958. szeptember 16-án tartóztatta le a rendőrkapitányság. Ugyanezen a napon megtartott házkutatás során több ellenforradalmi röplapot találtak az Ön lakásán. Ha nem volt szándéka a későbbi időben azokat terjeszteni, miért tartotta Ön ezeket meg?

Felelet: Amikor elhatároztam azt, hogy a röplap-terjesztést abbahagyom, akkor is volt készen több röplapom. Számszerüleg meghatározni nem tudom.

/.

Tudor János

U-144869

44.

Ezeket az elhatározásom után megsemmisítettem és ajra hangsúlyozom azt, hogy nem volt szándékom a későbbi időben rüplapot terjeszteni. Azt, hogy a letartóztatásom napján megtartott házkutatás alkalmával találtak ellenforradalmi röplapokat a lakásomon, azzal tudom magyarázni, hogy a lakásomban igen sok könyv található és akkor amikor rendszeresen gyártottam a röplapokat, nem egyhelyen tartottam, hanem több könyvbe beletéve azokat és így fordulhatott elő, hogy amikor megsemmisítettem a meglévő röplapokat, nem néztem át minden könyvet és ezek a röplapok ottmaradtak. Ezt a vallomásom alá akarom támasztani azzal is, hogy a házkutatás során megtalált "Kossuth címer" sablon nem azonos azzal, amelynek mintájára a röplapokra rajzolt "Kossuth címert" készítettem. Azt az addig meglévő röplapokkal együtt megsemmisítettem. Ezt a sablont, melyet a házkutatás során megtaláltak, még az első alkalommal csináltam, de később nem tartottam megfelelőnek és félredobtam, így történhetett az meg, hogy elkerülte a figyelmem a röplapok megsemmisítésénél. A megtalált röplapokra vonatkozóan azt kívánom elmondani, hogy azok nem kerültek volna kiragasztásra és ezt bizonyítani akarom azzal, hogy minden egyes ragasztásnál ráírtam a röplapok szélére azt, hogy hanyadik sorozat az, amit akkor végrehajtok. 1958. január vagy márciusban ragasztottam ki a 6. sorozatot. A házkutatás során megtalált röplapok pedig még az 5. sorozatból maradtak hátra.

Kérdés: A "Szabad Európa" adásait Ön rendszeresen hallgatta 1957-ben végig. A fenti vallomásából ez tünik ki. Ezeket az adásokat kivel tárgyalta Ön meg és kik voltak azok a személyek, akikkel együtt hallgatta a rádiót?

Felelet: A "Szabad Európa" rádió adásait én senkivel nem tárgyaltam meg folyamatosan, csupán voltak esetek amikor barátommal elbeszélgettem róluk. Ez nem sokszor volt, mert amikor ezekről beszéltünk, mindig vita alakult ki közöttünk. Ugyanis nem értett egyet az adásokkal és nem értett egyet ezenkeresztül velem, így nem akartam vele vitázni. Az adásokat rendszeresen egyedül hallgattam, nem tartottam fontosnak azt, hogy bárkivel is megtárgyaljam, vagy hogy az adáson bárki ott legyen.

Kihallgatását megszakítom, a jegyzőkönyvet lezárom.

A jegyzőkönyv vallomásom helyesen tartalmazza, melyet az igazságnak megfelelően adtam elő és azt elolvasás után helybenhagyólag aláírtam.

Kihallgatást vezette:

r.fhdgy.
vizsgáló.

Szekeres István
terhelt.

U-144868

BM.Békéscsabai Határőrkapitányság,
Politikai Nyomozó Osztály,
Vizsgálati Alosztálya.

"SZIGORUAN TITKOS!" 45.

J e g y z ő k ö n y v

Szekeres István kihallgatásáról.
Békéscsaba, 1958. szeptember 30.

Szekeres István,
1940.X.25.Békéscsaba,
Zeilák Ilona,
2 gimnázium,
tanuló,
vagyontalan,
Békéscsaba, Battyányi u.4.sz.

Közlöm: Közlöm Önnel, hogy kihirdetem az Ön ellen folyó büntető eljárás okát:

H A T Á R O Z A T,

terheltként való felelősségrevonásáról.

A nyomozás adatai alapján alapos a gyanú, hogy

Szekeres István 1956.decemberétől 1958. márciusáig folyamatosan szerkesztett ellenforradalmi röpcédulákat, melyben a Párt, a Kormány, a Szovjetunió és a KISZ ellen izgatott, valamint gyalázta azokat. A röpcédulákat sokszorosító és rogonatúp utján terjesztette különböző helyeken Békéscsaba területén. Ennek alapján a BHÖ.2.pont b./ és c./ alpontjában felsorolt ellenséges izgatás büntette miatt a terheltként való felelősségre vonását elrendelem.

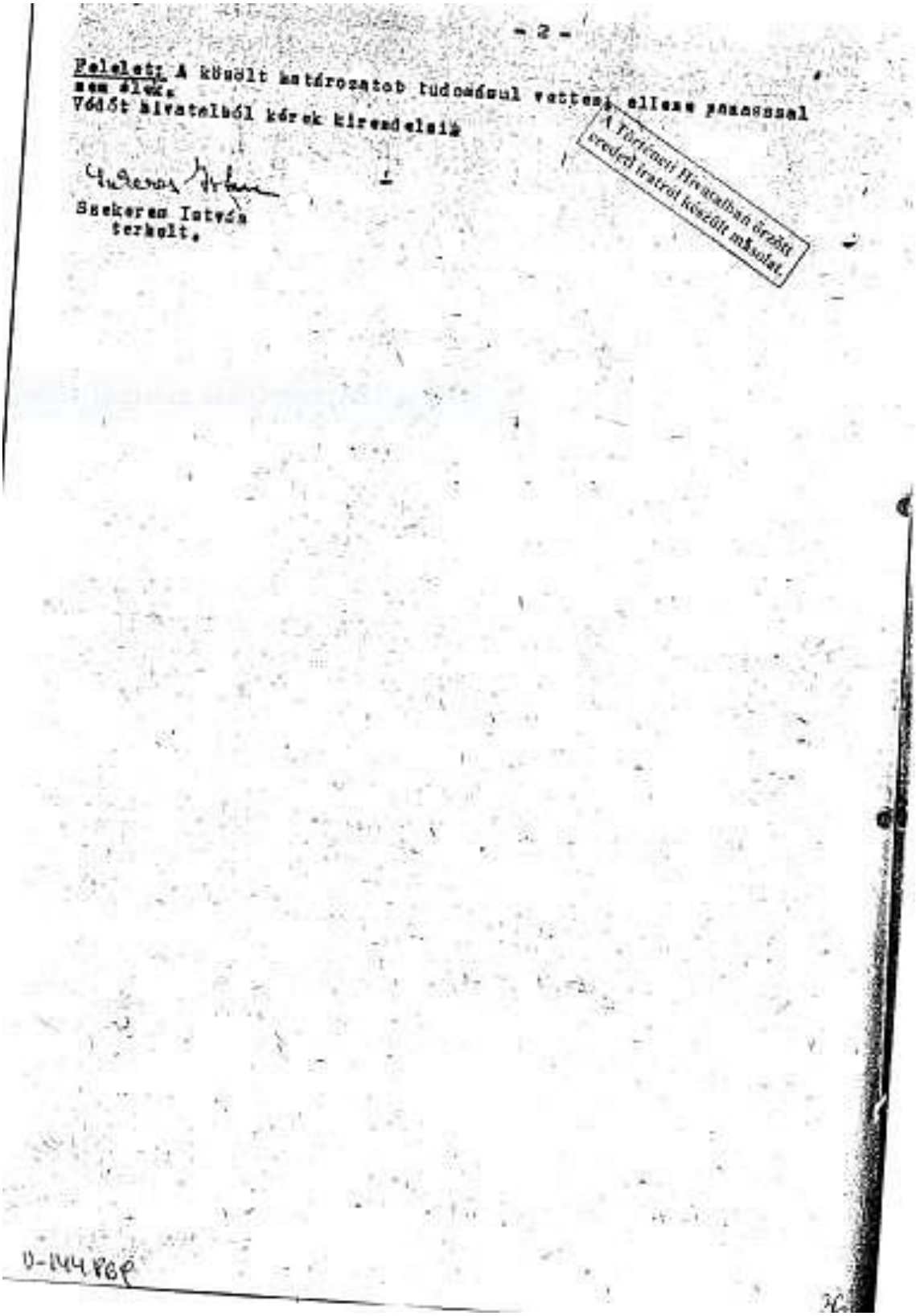
Békéscsaba, 1958. szept. hó 30. -n.

r.hgy.
vizsgáló.

Közlöm: Közlöm Önnel, hogy a határozat ellen a BP.136.§.1.bek. értelmében panasszal élhet az illetékes ügyészhez, továbbá, hogy jogában áll ügyében védőt választani.
Nyilatkozzék a kihirdetett határozatról és közlésekről!

1 / 2

U-144868

- 2 -

Feleletr A küldött határozatot tudomásul vettem, ellene panasszal nem élek.
Védőt hivatalból kérek kirendelni.

Szekeres István
terhelt.

A Történeti Hivatalban őrzött eredeti iratról készült másolat.

D-144 P&P

Tudtak róla, hogy Fabulya (**Farkas**) Balázs igen jó barátom, **aki a 8. osztályban osztálytársam, 1956-ban már cukrász tanuló volt!**

Édesanyja kérte meg az utcán találkozva Édesanyámat, hogy barátkozzunk. A forradalom után váltak el fokozatosan útjaink, mert Ő részt vett a csabai KISZ szervezésében. Szólt is nekem: „Komám! — Gyere közénk! Most itt a nagy lehetőség!” Állítólag Ő köpött be! — mert

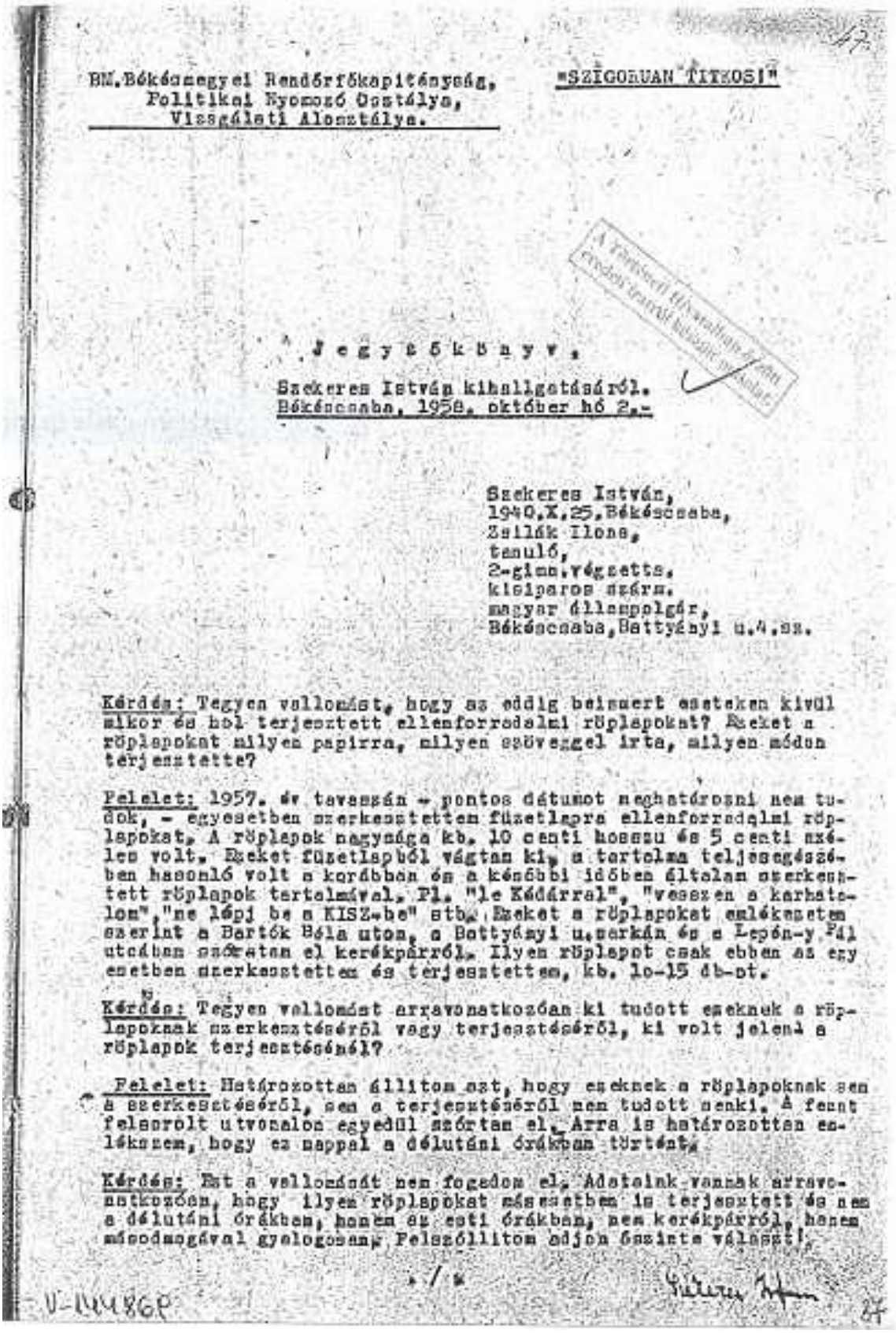
Apámnak egy Deák nevű politikai rendőr ismerőse volt, aki elmondta, hogy egy nyomkövető kutya a lakóházunkig kísért. Utána megkérdezte Apám tőlem: „Barátkozol még Fabulya Balázzsal?" Mondtam, hogy: Igen.

„**Fiam! Tartózkodj tőle!"** S akkor — én még meg is sértődtem. Az egyetlen barátomtól…? 1960. IX. 30.tól a Politikai Rendőség alkalmazottja lett, s **rám állították. Majd III/II-es SZT tiszt lett, s le is doktorált.** Ő mondta 1964 nyarán, amikor utoljára meglátogattam: „**Hamarabb leszek én Dr. Fabulya Balázs, mint téged valaha is felvesznek egyetemre!**"

1990-es évek legelején a Zánkai Ifjúsági Üdülő Tábor igazgatója volt. 2012. év végén, vagy 2013 év elején halt meg alzheimer-kórban, Szegeden. Andrea lánya gondozta, aki tanár, irodalmár, kulturális műsorok szerkesztője,— és **igen tehetséges (!) versmondó**.

— Cseh Béla osztálytársam Budapesten dolgozott. Vele, egy alkalommal ragasztottam röpcédulákat. Tanúm lett, s mindent, szó szerint idézve is, gyáván rám vallott. Mondta is a bíró, amikor kiment a tárgyalóteremből: „**Az ilyen baráttól mentse meg az Úristen az embert!**" S úgy emlékszem: Nem vette figyelembe tanúként a vallomását.

Szekeres István Vizsgálati dosszié 3. része

BM.Békésmegyei Rendőrfőkapitányság,
Politikai Nyomozó Osztálya,
Vizsgálati Alosztálya.

"SZIGORUAN TITKOS!"

J e g y z ő k ö n y v,

Szekeres István kihallgatásáról.
Békéscsaba, 1958. október hó 2.-

Szekeres István,
1940.X.25.Békéscsaba,
Zsilák Ilona,
tanuló,
2-gimn.végzett.,
kisiparos szárm.
magyar állampolgár,
Békéscsaba,Bottyányi u.4.sz.

Kérdés: Tegyen vallomást, hogy az eddig beismert eseteken kívül mikor és hol terjesztett ellenforradalmi röplapokat? Ezeket a röplapokat milyen papirra, milyen szöveggel irta, milyen módon terjesztette?

Felelet: 1957. év tavaszán - pontos dátumot meghatározni nem tudok, - egyesetben szerkesztettem füzetlapra ellenforradalmi röplapokat. A röplapok nagysága kb. 10 centi hosszu és 5 centi széles volt. Ezeket füzetlapból vágtam ki, a tartalma teljesegészében hasonló volt a korábban és a későbbi időben általam szerkesztett röplapok tartalmával. Pl. "le Kádárral", "vesszen a karhatalom","ne lépj be a KISZ-be" stb. Ezeket a röplapokat emlékezetem szerint a Bartók Béla uton, a Bottyányi u.sarkán és a Lepsén-y Pál utcában szórtam el kerékpárról. Ilyen röplapot csak ebben az egy esetben szerkesztettem és terjesztettem, kb. 10-15 db-ot.

Kérdés: Tegyen vallomást arravonatkozóan ki tudott ezeknek a röplapoknak szerkesztéséről vagy terjesztéséről, ki volt jelen a röplapok terjesztésénél?

Felelet: Határozottan állitom azt, hogy ezeknek a röplapoknak sem a szerkesztéséről, sem a terjesztéséről nem tudott senki. A fent felsorolt utvonalon egyedül szórtam el. Arra is határozottan emlékszem, hogy ez nappal a délutáni órákban történt.

Kérdés: Ezt a vallomását nem fogadom el. Adataink vannak arravonatkozóan, hogy ilyen röplapokat másesetben is terjesztett és nem a délutáni órákban, hanem az esti órákban, nem kerékpárról, hanem másodmagával gyalogosan. Felszólitom adjon őszinte választ!

V-144860

48

Felelet: A kérdést megértettem, továbbra is határozottan állítom, hogy hasonló röplapokat csak egyszerben szerkesztettem és terjesztettem, egyedül, kerékpáron a fennt felsorolt útvonalon.

Kérdés: Vallomását ismételten visszautasítom. Idézem Önnek tanúkihallgatási jegyzőkönyvéből az idevonatkozó részt:

"..... lakásuktól elindultunk a Sztálin úton haladva a Lepény Pál utca felé. Beszélgettünk és amint a Lepény Pál utcába beértünk, láttam azt, hogy Szekeres a zsebéből apró fehér papírcsíkokat szór ki. Megkérdeztem tőle, hogy mit csinál, szemetel? Ő erre azt felelte, igen egy kis röpcédulát....."

Megértette Ön a fenti idézetet? Ezekután adjon őszinte választ!

Felelet: A fenti idézetet megértettem. Ezekután helyesnek azt, hogy valóban a által meghatározott módon a Lepény Pál utcában ellenforradalmi röplapot szórtam el, amikor vele együtt hazafelé mentünk. Határozottan emlékszem az általa elmondott beszélgetésre. Ez az eset emlékezetem szerint 1957. április hónapban volt.

Kérdés: A későbbi időben Ön gyártott-e hasonló röplapokat, hasonló szöveggel? Ha igen, hol, mikor, hány darabot?

Felelet: Ezekután határozottan emlékszem arra, hogy a jegyzőkönyv első részében említett kerékpárról terjesztett röplapok szórásának időpontja a jelentésében történt terjesztés időpontja után történt meg. Ezen a két esetén kívül határozottan állítom azt, hogy nem szerkesztettem hasonló módon röplapokat. A többit alkalmával széles, barna ragasztó papíron írtam és ragasztottam ki.

Kérdés: Mikor írt Ön legutoljára ellenforradalmi röplapot, kinek mutatta ezt meg Ön?

Felelet: Mint azt a korábbi kihallgatásom alkalmával már elmondottam 1958. február vagy március hónapban szerkesztettem és terjesztettem ellenforradalmi röplapot. Határozottan állítom azt, hogy a későbbi időben egyszerben sem hajtottam végre hasonló cselekedetet.

Kérdés: Vallomását nem fogadom el, mert adataink vannak arravonatkozóan, hogy Ön 1958. augusztus hónapban is írt ellenforradalmi jelszavakat tartalmazó röplapokat és ezt tudomására hozta más személyeknek is.

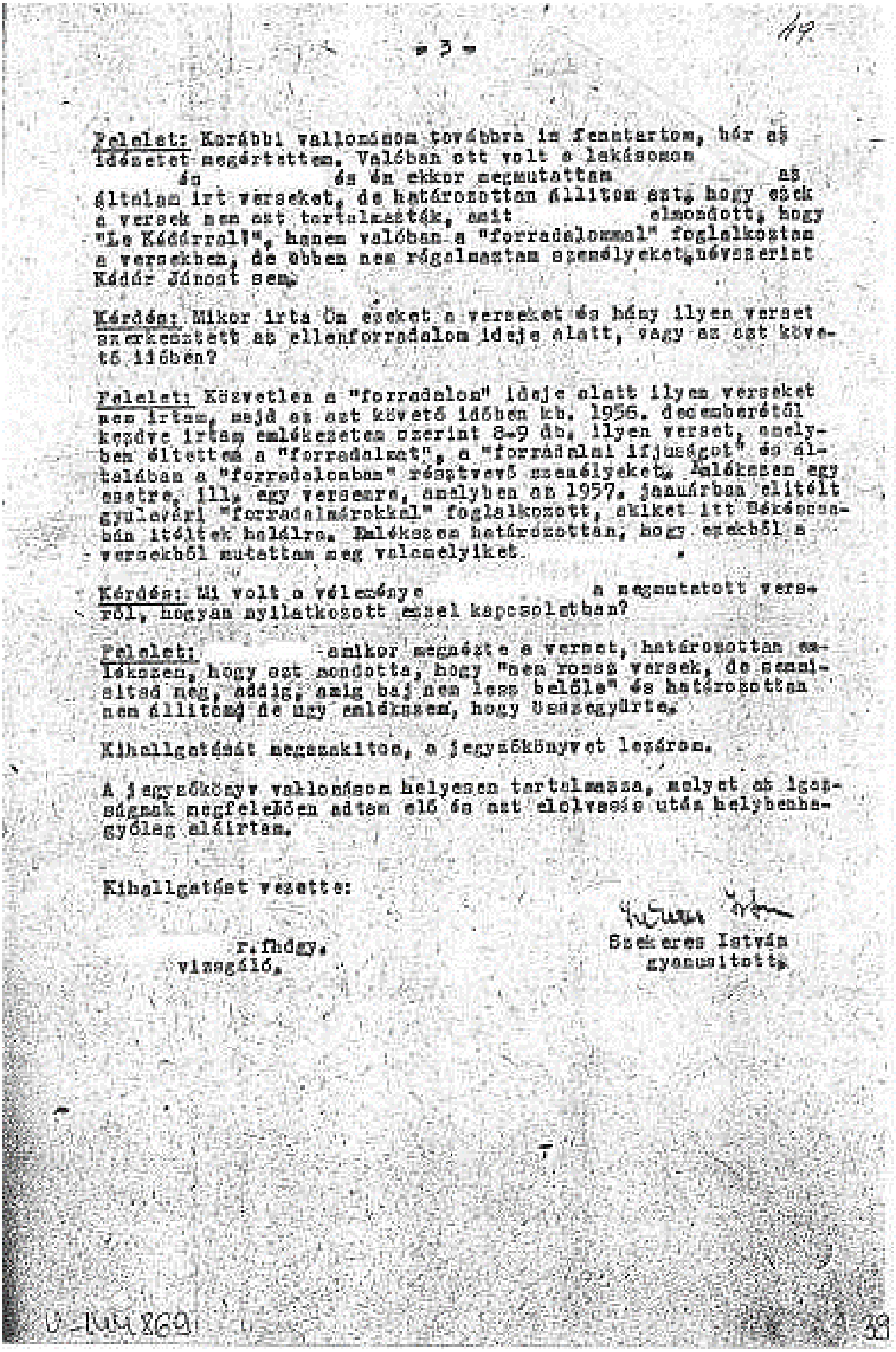
Felelet: Határozottan állítom azt, hogy 1958. márciusa után ön ellenforradalmi röplapokat nem szerkesztettem és nem is terjesztettem. Hasonló tárgyú beszélgetést sem folytattam senkivel.

Kérdés: Vallomását ismételten visszautasítom. Idézem Önnek tanúkihallgatási jegyzőkönyvéből az idevonatkozó részt:

"..... Amikor fel állt és kiment a szobából, Szekeres ezt kihasználva kezembe adott egy emlékezetem szerint irkalap nagyságu fehér papírlapot, amelyre különböző ellenforradalmi jelszavak voltak felírva. Egyre emlékszem: "Le Kádárral", és ehhez hasonló különböző szövegű, "forradalmat" életető jelmondatok voltak....."

Az fenti idézetre adjon őszinte választ!

V-144 889

- 3 -

Felelet: Korábbi vallomásom továbbra is fenntartom, hór a
időszakot megértettem. Valóban ott volt a lakásomon
és és én ekkor megmutattam as
általam irt verseket, de határozottan állitom azt, hogy ezek
a versek nem azt tartalmazták, amit elmondott, hogy
"Le Kádárral!", hanem valóban a "forradalommal" foglalkoztam
a versekben, de ebben nem rágalmaztam személyeket, névszerint
Kádár Jánost sem.

Kérdés: Mikor irta Ön ezeket a verseket és hány ilyen verset
szerkesztett az ellenforradalom ideje alatt, vagy az azt követő időben?

Felelet: Közvetlen a "forradalom" ideje alatt ilyen verseket
nem irtam, mejd az azt követő időben kb. 1956. decemberétől
kezdve irtam emlékezetem szerint 8-9 db. ilyen verset, amely-
ben éltettem a "forradalmat", a "forradalmi ifjuságot" és ál-
talában a "forradalomban" részt vevő személyeket. Emlékszem egy
esetre, ill. egy versemre, amelyben az 1957. januárban elitélt
gyulavéri "forradalmárokkal" foglalkoztam, akiket itt Békéscsa-
bán itéltek halálra. Emlékszem határozottan, hogy ezekből a
versekből mutattam meg valamelyiket.

Kérdés: Mi volt a véleménye a megmutatott vers-
ről, hogyan nyilatkozott ezzel kapcsolatban?

Felelet: -amikor megnézte a verset, határozottan em-
lékszem, hogy azt mondotta, hogy "nem rossz versek, de semmi-
altad meg, addig, amig baj nem lesz belőle" és határozottan
nem állitom, de úgy emlékszem, hogy összegyürte.

Kihallgatását megszakitom, a jegyzőkönyvet lezárom.

A jegyzőkönyv vallomásom helyesen tartalmazza, melyet az igaz-
ságnak megfelelően adtam elő és azt elolvasás után helybenha-
gyólag aláirtam.

Kihallgatást vezette:

r.fhdgy.
vizsgáló.

Szekeres István
gyanusitott.

U-1004/69

39

BM.Békésmegyei Rendőrfőkapitányság,
Politikai Nyomozó Osztály,
Vizsgálati Alosztálya.

"SZIGORUAN TITKOS!"

55.

H A T Á R O Z A T

bizonyítéknak az ügyben csatolására.

Békéscsaba, 1958. október 13.

r.hdgy., megvizsgáltam a vizsgálati osztály birtokában lévő röpcédulákat, melyet a rendőrjárőrök szedtek le különböző helyekről a házak faláról és

m e g á l l a p i t o t t a m,

hogy a röpcédulákat 1956-tól folyamatosan SZEKERES ISTVÁN készítette és terjesztette Békéscsaba város területén rogesztés- és szórás útján. A röpcédulákon aláírásként "SZISZ" felirás szerepel, melynek Szekeres István irásával való azonosságát irásszakértői vélemény és Szekeres István beismerő vallomása bizonyítja.

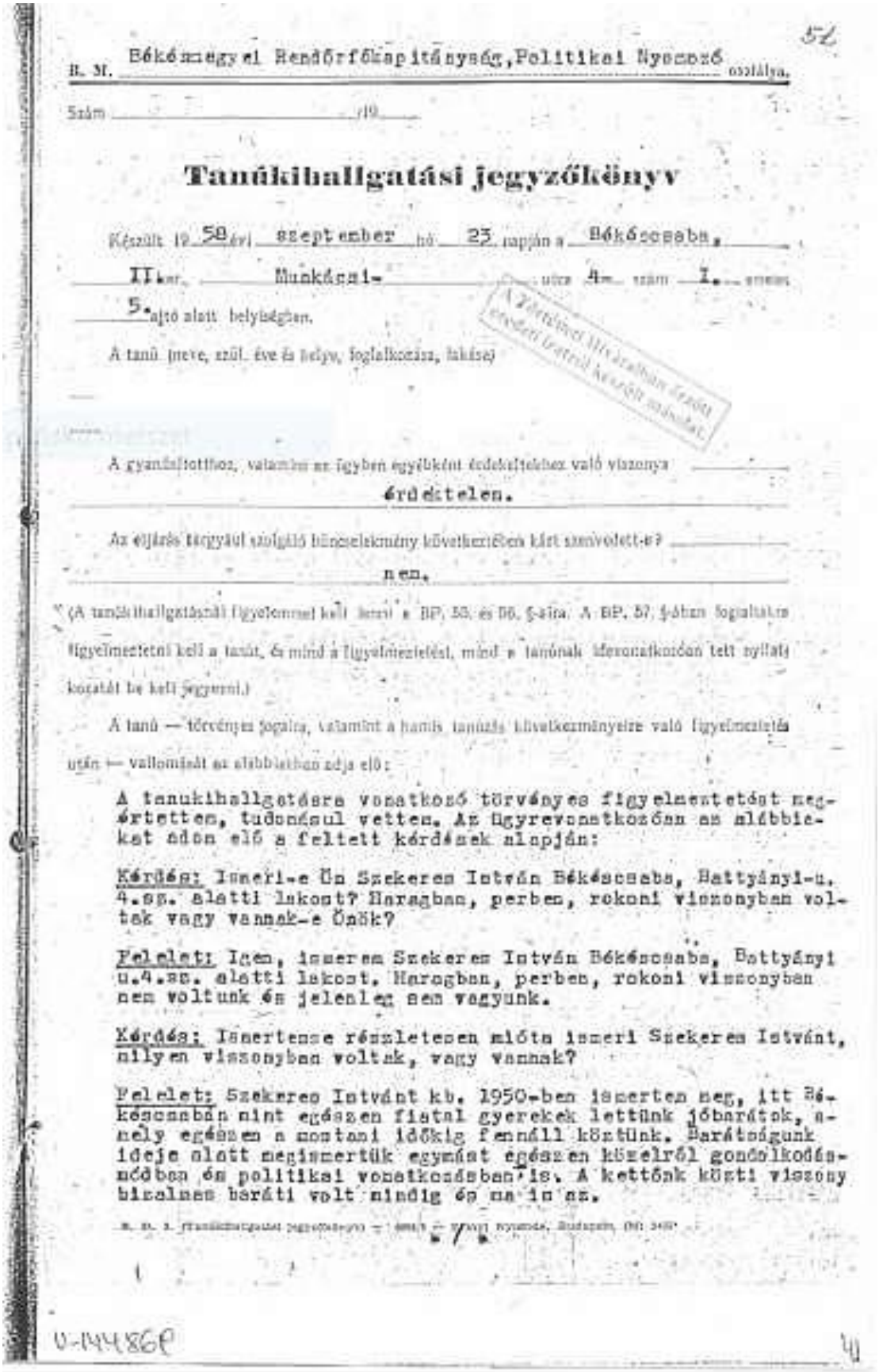
Fentiek alapján

h a t á r o z a t o t - k e s z t e m

a demokrácia ellenes izgató szöveget tartalmazó röpcédulákmak bizonyítékkét az ügyhöz való csatolására, a HHÖ. 2.pont b./ és c./ alpontjában felvett demokrácia ellenes izgatás büntettének bizonyítására.

r.hdgy.
vizsgáló.

U-144869

B. M. Békésmegyei Rendőrfőkapitányság, Politikai Nyomozó osztálya.

Szám ____/19____

Tanúkihallgatási jegyzőkönyv

Készült 19 58 évi szeptember hó 23 napján a Békéscsaba,

II. ker. Munkácsi- utca 4. szám 1. emelet

5. ajtó alatt helyiségben.

A tanú (neve, szül. éve és helye, foglalkozása, lakása)

A gyanúsítotthoz, valamint az ügyben egyébként érdekeltekhez való viszonya

érdektelen.

Az eljárás tárgyául szolgáló bűncselekmény következtében kárt szenvedett-e?

nem.

(A tanúkihallgatásnál figyelemmel kell lenni a BP. 50. és 56. §-aira. A BP. 57. §-ában foglaltakra figyelmeztetni kell a tanút, és mind a figyelmeztetést, mind a tanúnak ebben a tekintetben tett nyilatkozatát be kell jegyezni.)

A tanú — törvényes fogalra, valamint a hamis tanúzás következményeire való figyelmeztetés után — vallomását az alábbiakban adja elő:

A tanukihallgatásra vonatkozó törvényes figyelmeztetést megértettem, tudomásul vettem. Az ügyrevonatkozóan az alábbiakat adom elő a feltett kérdések alapján:

Kérdés: Ismeri-e Ön Szekeres István Békéscsaba, Battyányi-u. 4.sz. alatti lakost? Haragban, perben, rokoni viszonyban voltak vagy vannak-e Önök?

Felelet: Igen, ismerem Szekeres István Békéscsaba, Battyányi u.4.sz. alatti lakost. Haragban, perben, rokoni viszonyban nem voltunk és jelenleg nem vagyunk.

Kérdés: Ismertetse részletesen mióta ismeri Szekeres Istvánt, milyen viszonyban voltak, vagy vannak?

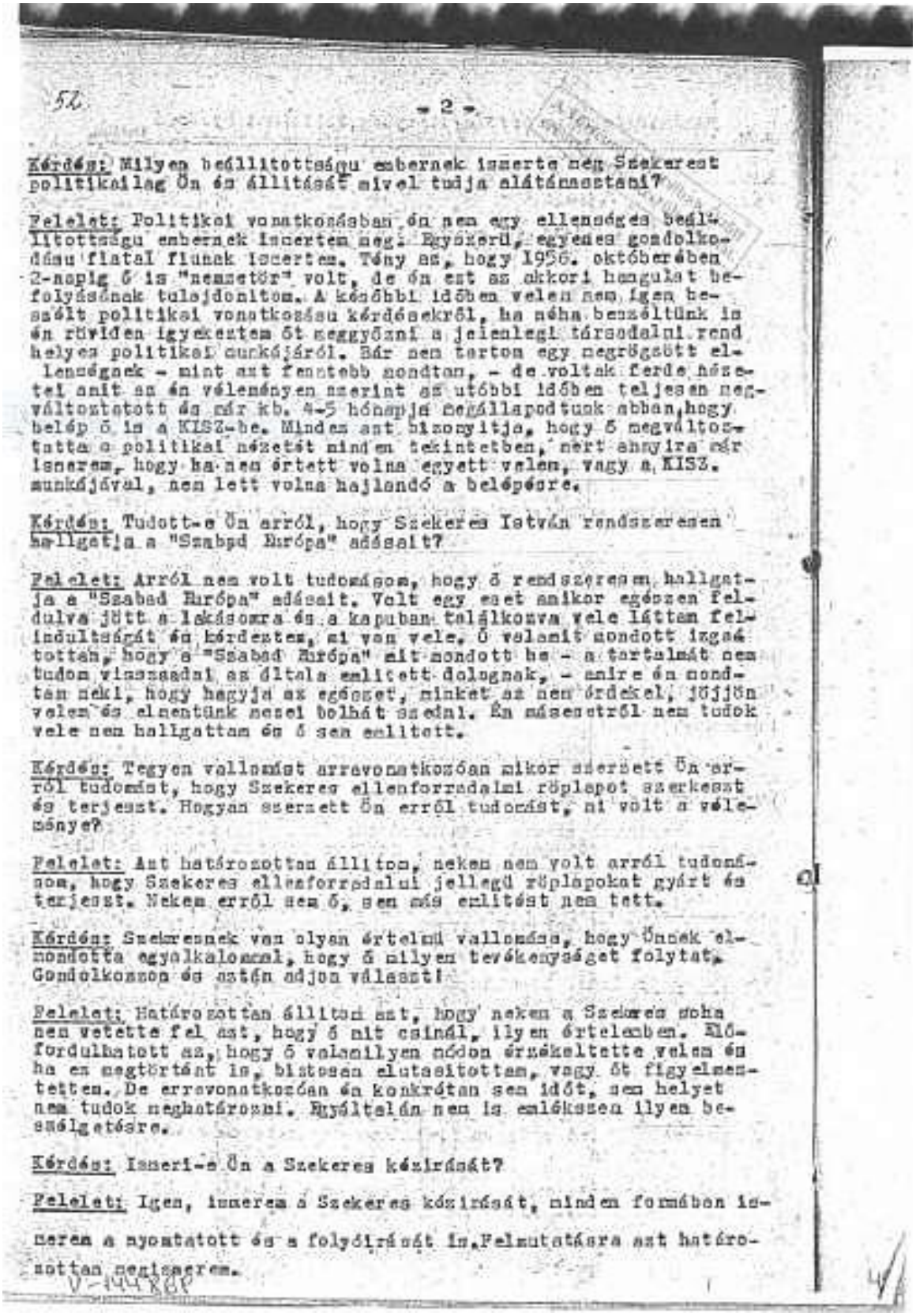
Felelet: Szekeres Istvánt kb. 1950-ben ismertem meg, itt Békéscsabán mint egészen fiatal gyerekek lettünk jóbarátok, amely egészen a mostani időkig fennáll köztünk. Barátságunk ideje alatt megismertük egymást egészen közelről gondolkodásmódban és politikai vonatkozásban is. A kettőnk közti viszony bizalmas baráti volt mindig és ma is az.

B. M. 3. (Tanúkihallgatási jegyzőkönyv) — 4864/1 — Állami Nyomda, Budapest, (50) 3459

U-144868

Fabulya Balázs kihallgatási jegyzőkönyve. Biztos vagyok benne, hogy kihallgatási jegyzőkönyve sokban járult hozzá, hogy próbaidőre felfüggesztett börtönbüntetést kaptam.

Balázs ekkor, ez úton került a Politikai Rendőrség „közelébe”. Feltehetően rám is állították. 1960. szeptember 30.-tól a III/II-es lapja szerint már alkalmazásukban állt, mert 1985. 09. 30.án a nyugdíjhoz szükséges 25 év szolgálati időt megszerezte.

52.

- 2 -

Kérdés: Milyen beállítottságu embernek ismerte meg Szekeres politikailag Ön és állitását mivel tudja alátámasztani?

Felelet: Politikai vonatkozásban én nem egy ellenséges beállitottságu embernek ismertem meg. Egyszerü, egyenes gondolkodásu fiatal fiunak ismertem. Tény az, hogy 1956. októberében 2-napig ő is "nemzetőr" volt, de én ezt az akkori hangulat befolyásának tulajdonitom. A későbbi időben velem nem igen beszélt politikai vonatkozásu kérdésekről, ha néha beszéltünk is én röviden igyekeztem őt meggyőzni a jelenlegi társadalmi rend helyes politikai munkájáról. Bár nem tartom egy megrögzött ellenségnek - mint azt fentebb mondtam, - de voltak ferde nézetei amit az én véleményem szerint az utóbbi időben teljesen megváltoztatott és már kb. 4-5 hónapja megállapodtunk abban, hogy belép ő is a KISZ-be. Minden azt bizonyitja, hogy ő megváltoztatta a politikai nézetét minden tekintetben, mert annyira már ismerem, hogy ha nem értett volna egyet velem, vagy a KISZ. munkájával, nem lett volna hajlandó a belépésre.

Kérdés: Tudott-e Ön arról, hogy Szekeres István rendszeresen hallgatja a "Szabad Európa" adásait?

Felelet: Arról nem volt tudomásom, hogy ő rendszeresen hallgatja a "Szabad Európa" adásait. Volt egy eset amikor egészen feldulva jött a lakásomra és a kapuban találkozva vele láttam feldulttságát én kérdeztem, mi van vele. Ő valamit mondott izgatottan, hogy a "Szabad Európa" mit mondott be - a tartalmát nem tudom visszaadni az általa emlitett dolognak, - amire én mondtam neki, hogy hagyja az egészet, minket az nem érdekel, jöjjön velem és elmentünk mesei bolhát szedni. Én másról nem tudok vele nem hallgattam és ő sem emlitett.

Kérdés: Tegyen vallomást arravonatkozóan mikor szerzett Ön arról tudomást, hogy Szekeres ellenforradalmi röplapot szerkesztett és terjesztett. Hogyan szerzett Ön erről tudomást, mi volt a véleménye?

Felelet: Azt határozottan állitom, nekem nem volt arról tudomásom, hogy Szekeres ellenforradalmi jellegü röplapokat gyárt és terjesztett. Nekem erről sem ő, sem más említést nem tett.

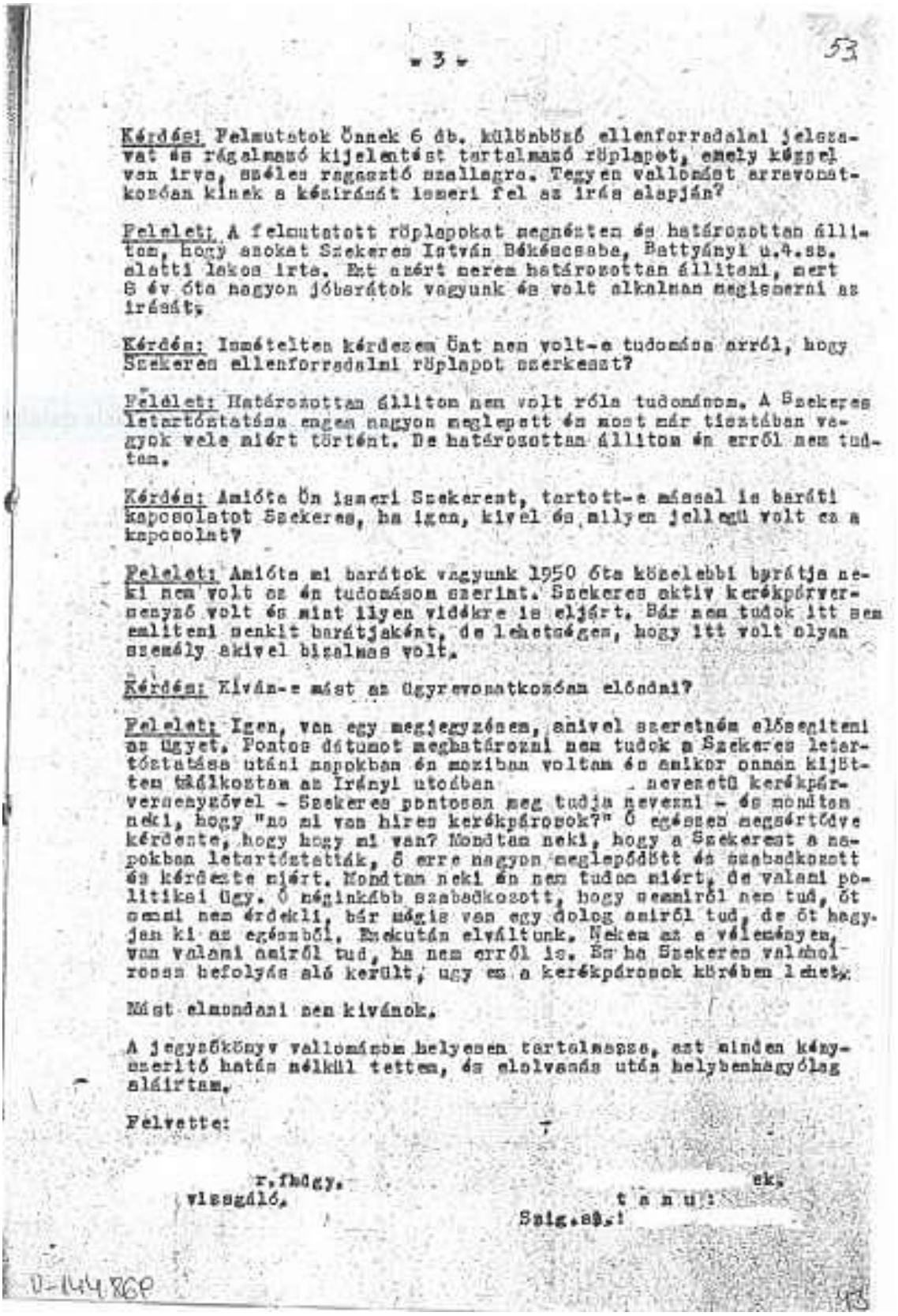
Kérdés: Szekresnek van olyan értelmü vallomása, hogy Önnek elmondotta egyalkalommal, hogy ő milyen tevékenységet folytat. Gondolkozzon és aztán adjon választ!

Felelet: Határozottan állitom azt, hogy neken a Szekeres soha nem vetette fel azt, hogy ő mit csinál, ilyen értelemben. Előfordulhatott az, hogy ő valamilyen módon érzékeltette velem és ha ez megtörtént is, biztosan elutasitottam, vagy őt figyelmeztettem. De erravonatkozóan én konkrétan sem időt, sem helyet nem tudok meghatározni. Egyáltalán nem is emlékszem ilyen beszélgetésre.

Kérdés: Ismeri-e Ön a Szekeres kézirását?

Felelet: Igen, ismerem a Szekeres kézirását, minden formában ismerem a nyomtatott és a folyóirását is. Felmutatásra azt határozottan megismerem.

V-144868

- 3 -

53

Kérdés: Felmutatok Önnek 6 db. különböző ellenforradalmi jelszavat és rágalmazó kijelentést tartalmazó röplapot, amely kézzel van írva, esetleg ragasztó szallagra. Tegyen vallomást arravonatkozóan kinek a kézirását ismeri fel az irás alapján?

Felelet: A felmutatott röplapokat megnézten és határozottan állitom, hogy azokat Szekeres István Békéscsaba, Battyányi u.4.sz. alatti lakos irta. Ezt azért merem határozottan állitani, mert 6 év óta nagyon jóbarátok vagyunk és volt alkalmam megismerni az irását.

Kérdés: Ismételten kérdezem Önt nem volt-e tudomása arról, hogy Szekeres ellenforradalmi röplapot szerkeszt?

Felelet: Határozottan állitom nem volt róla tudomásom. A Szekeres letartóztatása engem nagyon meglepett és most már tisztában vagyok vele miért történt. De határozottan állitom én erről nem tudtam.

Kérdés: Amióta Ön ismeri Szekerest, tartott-e másal is baráti kapcsolatot Szekeres, ha igen, kivel és milyen jellegü volt ez a kapcsolat?

Felelet: Amióta mi barátok vagyunk 1950 óta közelebbi barátja neki nem volt az én tudomásom szerint. Szekeres aktiv kerékpárversenyző volt és mint ilyen vidékre is eljárt. Bár nem tudok itt nem említeni senkit barátjaként, de lehetségen, hogy itt volt olyan személy akivel bizalmas volt.

Kérdés: Kivan-e mást az ügyrevonatkozóan előadni?

Felelet: Igen, van egy megjegyzésem, amivel szeretném elősegiteni az ügyet. Pontos dátumot meghatározni nem tudok a Szekeres letartóztatása utáni napokban én moziban voltam és amikor onnan kijöttem találkoztam az Irányi utcában [illegible] nevezetü kerékpárversenyzővel - Szekeres pontosan meg tudja nevezni - és mondtam neki, hogy "no mi van hires kerékpárosok?" Ő egésszen megsértődve kérdezte, hogy hogy mi van? Mondtam neki, hogy a Szekerest a napokban letartóztatták, ő erre nagyon meglepődött és szabadkozott és kérdezte miért. Mondtam neki én nem tudom miért, de valami politikai ügy. Ő néginkább szabadkozott, hogy semmiről nem tud, őt semmi nem érdekli, bár mégis van egy dolog amiről tud, de őt hagyjon ki az egészből. Ezkután elváltunk. Nekem az a véleményem, van valami amiről tud, ha nem erről is. És ha Szekeres valahol rossz befolyás alá került, ugy ez a kerékpárosok körében lehet.

Mást elmondani nem kivánok.

A jegyzőkönyv vallomásom helyesen tartalmazza, azt minden kényszeritő hatás nélkül tettem, és elolvasás után helybenhagyólag aláirtam.

Felvette:

[illegible] r.fhdgy. [illegible] ek.
[illegible] vizsgáló. [illegible] t a n u:
[illegible] Szig.eő.!

D-144869

Fabulya Balázs jegyzőkönyvi vallomása *feltehetően sokat javított a helyzetemen*. Amikor osztályfőnököm szólt, hogy „Nagy baj van fiam!” — akkor Balázsnak említettem, hogy majd be fogok lépni a KISZ-be, mert már kerestem a védekezés lehetőségeit. Azt, hogy a „javulás útjára” léptem. Mellesleg: Nem léptem be a KISZ-be.

Szám: /19.

Tanúkihallgatási jegyzőkönyv

Készült 1958. évi október hó 2 napján a Munkácsi kerületben, Vécsey utca 4 szám 1 emelet 5 ajtó alatti helyiségben.

A tanú neve, szül. éve és helye, foglalkozása, lakása:

A gyanúsítottnak, valamint az ügyben egyébként érdekeltekhez való viszonya:

érdektelen

Az eljárás tárgyául szolgáló bűncselekmény következtében kárt szenvedett-e?

nem

(A tanúkihallgatásnál figyelemmel kell lenni a BP. 55. és 56. §-aira. A BP. 57. §-ában foglaltakra figyelmeztetni kell a tanút, és mind a figyelmeztetést, mind a tanúnak idevonatkozóan tett nyilatkozatát be kell jegyezni.)

A tanú — törvényes jogaira, valamint a hamis tanúzás következményeire való figyelmeztetés után — valkomását az alábbiakban adja elő:

A hallgatozás törvényes következményeire történt figyelmeztetést tudomásul vettem, a hozzám intézett kérdésekre az alábbiakat adom elő:

Kérdés: Ismeri e Ön Szekeres István Békéscsabán, Kattyányi u.4.sz.alatti lakost? Haragban, perben, rokoni viszonyban állnak e egymással?

Felelet: Igen, ismerem Szekeres István Békéscsabán, Kattyányi u.4.sz.alatti lakost fiatal gyerekkorunktól kezdődően. Haragban, perben, nem voltunk és jelenleg sem vagyunk, rokoni viszony nem áll fenn közöttünk.

Kérdés: Tegyen részletes vallomást arravonatkozóan, milyen politikai beállítottságu személynek ismerte meg Ön barátsága ideje alatt Szekeres Istvánt?

Felelet: Mint fentebb említettem Szekeres Istvánt kb. 8 éve ismerem. Ezidő alatt végig jó baráti viszonyban voltunk. Politikai vonatkozásban 1956.után ismeretem meg jobban, hisz a korábbi időben mint fiatal gyerekek ilyen kérdésekkel nem is foglalkoztunk.

– B. B. 3. (Tanúkihallgatási jegyzőkönyv — 4000/1 — Állami Nyomda, Budapest, (VI) 3429 –

0-144869

4

Ez Cseh Béla kihallgatási jegyzőkönyve. Mindent rávallott, amit én jegyzőkönyvileg is letagadtam!

A bíróság előtt szóban is megismételte! Ekkor mondta a bíró, mikor Béla kiment a helységből: „Az ilyen baráttól mentse meg az Úristen az embert.”

Az 1956-os ellenforradalmi események idején ő tagja lett a békéscsabai Petőfi utcai iskolában elszállásolt "nemzetőri" alakulatnak. Ezekután beszélgettünk politikai kérdésekről, és így megismerve véleményét az, hogy politikai vonatkozásban nyugati politikai irányzatot vall, egyszerűen kifejezve nyugat-barátnak tartom. Alátámasztja ezt a véleményt az is, hogy konkrét tudomáson van arról, hogy rendszeresen hallgatta a nyugati rádió magyar nyelvű adásait, különösképpen a "Szabad Európa" rádió adásait.

Kérdés: Tegyen vallomást arravonatkozóan milyen ellenforradalmi tevékenységéről van tudomása Önnek, amit Szekeres István követett el? Mikor, hogyan, milyen körülmények között szerzett Ön erről tudomást?

Felelet: Pontos dátumot meghatározni nem tudok, kb. 1957. márciusában egyesetben beszélgettem mint barát Szekeres Istvánnal és ő beszélgetés közben felvetette nekem azt, hogy valamilyen módon a fennálló társadalmi rend ellen tevékenykedni kellene. Én erre elutasító választ adtam, azt feleltem neki: "ez egy buta dolog lenne, ne foglalkozz te ezen ilyen kérdésekkel, meg van a rendes megélhetésed, ne csinálj magadnak és szüleidnek bajt." Majd megkérdeztem tőle, hogy tulajdonképpen milyen formában gondolja ő ezt a tevékenységet. Erre Szekeres azt válaszolta, hogy röpcédula szerkesztés és terjesztés formájában. Erreyonatkozóan én elutasító választ adtam neki. Ekkor beszélgetésünk megszakadt.

Kb. 1 hónap mulva [redacted] nevű közös barátunknál kártyáztunk a délutáni órákban és amikor ezt befejeztük Szekeres megkért arra, hogy kisérjem haza. [redacted] lakásuktól elindultunk a Sztálin uton haladva a Lepény Pál utca felé. Beszélgettünk és amint a Lepény Pál utcába beértünk, láttam azt, hogy Szekeres a zsebéből apró, fehér papírcseleteket szór ki. Megkérdeztem tőle, hogy mit csinál, szemetel? Ő erre azt felelte: "igen, egy kis röpcédula." Ebben az esetben én újra megmondtam neki a véleményem, hogy ez egy helytelen, és nem jóra vezető tevékenység, sokkal jobb, ha abbahagyja, mert ennek komoly következményei lehetnek. Szekeres az én véleményemre elutasító választ adott, azt felelte, hogy "ne félts engem." Közben lakásuk felé haladtunk. Én nem mentem be, elváltunk, én lakásomra mentem.

Kérdés: Ettől a beszélgetésétől számítva kb. 1 hónap mulva a késő délutáni órákban a városban sétáltam, találkoztam Szekeresszel és ebben az esetben én kértem meg arra, hogy kisérjen el a lakásomra. Szekeres beleegyezett és elkisért a [redacted] út [redacted]-as. alatt lévő lakásomig. Amikor odaértünk ő felvetette azt, hogy még nincs késő, kisérjem vissza a városba. Én mivel szándékomban volt a későbbi időben úgy is visszajönni a városba, onnan vacsorázni menjek haza, megmondtam neki azt, hogy várjon meg amig vacsorát veszek magamhoz és akkor visszakisérem. Szekeres beleegyezett. Ezekután rövid idő mulva indultunk vissza. A Berényi uton haladtunk, amikor Szekeres elővett egy barna reggenző aszallegra irt röplapot és megmutatta nekem. Én megnéztem ezt a röplapot, láttam rajta azt, hogy Kossuth címer van rá rajzolva.

./.

U-144869

a kézzel írott szöveget szószerint visszaadni nem tudom, hogy mi volt, elolvasni sem nagyon tudtam, mivel már sötétes volt, de arra emlékszem, hogy a szöveg valamilyen ellenforradalmi jelszavat tartalmazott. Szekerestől megkérdeztem "mit akarsz ezzel". Ő közölte, hogy van nála egy pár db., és ki akarja ragasztani. Én ebben az esetben is figyelmeztettem, de ő elutasította a figyelmeztetést, ennek ellenére ragasztott, pontosan meghatározni nem tudom, hogy hány darabot. Arra emlékszem, hogy egy darabot a Hajnal utca sarkán, majd lejebb a Lenin uton is, valamint az MTH iskola falára is. Amikor a Rózsa Ferenc gimnáziumhoz értünk, ő lefordult a gimnázium elé, én továbbhaladtam és a nagytemplom előtt találkoztunk. Tudom azt, hogy ő a gimnázium előtt röplapot ragasztott, hogy hány darabot, ezt nem tudom meghatározni, csupán annyit mondott nekem, hogy "kész van." Ezekután még egy párperciq másfélig beszélgetést folytattunk és én elváltam tőle. Hogy Szekeres ezekután hova ment, mit csinált, arról nincs tudomásom.

Kérdés: A későbbi időben hol és mikor beszélgettek Önök ujra a röplapokról? Mikor látott Ön Szekeresnél a későbbi időben röplapot?

Felelet: A fennt elmondott eset után én nemsoká Budapestre mentem dolgozni. Hosszu idő telt el, majdnem egy teljes év, amikor ujra Békéscsabára jottem látogatóba. Megkerestem nevü közös barátunket, aki felvetette azt, hogy menjünk el a Szekeres lakására, van neki egy pár jó gramofon lemeze és hallgassuk meg. A felvetése alapján el is mentünk Szekeres lakására. Beszélgetés közben a lemezeket meg is hallgattuk. Nem töltöttünk hosszu időt a Szekeres lakásán, amikor felállt és kiment a szobából. Szekeres ezt kihasználva kezembe adott egy emlékezetem szerint irkalap nagyságu fehér papirlapot, amelyre különböző ellenforradalmi jelszavak voltak felirva. Egyre emlékszem: "le Kádárral", és ehhez hasonló különböző szövegü "forradalmat" éltető jelmondatok voltak. Én megkérdeztem tőle, hogy "mi az még mindig foglalkozol ilyen dolgokkal? Miért van neked erre szükséged?" Ehhez hasonló figyelmeztetést mondtam Szekeresnek. Ő ujra flegmán elutasította ezt a figyelmeztetést, hangsulyozva azt, hogy ne félt. sem őt, kitart amellett, hogy ez helyes cselekedet. Én próbáltam olyan értelemben hatni rá, hogy felvetettem neki, hogy "tudod azt, hogy egy fecske nem csinál nyarat, éppen ezért hadd abbn, amig nem késő és nem lesz ennek komoly következménye". Szekeres ennek ellenére nem hallgatott rám, ujra valamilyen elutasító választ adott, amire én ujra csak azt mondtam, hogy "ez marhaság"és a röplapot szójjeltéptem. A beszélgetést továbbfolytatni nem tudtuk, mivel visszajött a szobába. Ezekután ujra a lemezekkel foglalkoztunk, majd rövid idő után onnan eljöttünk. Az egész beszélgetésről én emlékezetem szerint nem szóltam semmit. Ez az eset pontosan meghatározva 1958. augusztus 27, 28-án lehetett. Ettől az időtől kezdve én Szekeresel a mai napig nem találkoztam, levelezési kapcsolatot nem tartok vele, igy ilyen formában sem érintkeztünk.

Kérdés: Azokon a röplapokon amelyeket Ön látott milyen eldirás volt Szekeres ezzel kapcsolatban hogyan nyilatkozott Önnek?

57.

Felelet: Magát a röplapokon látott szöveget sem tudom idézni, arra sem emlékszem, hogy ezeken a röplapokon valamilyen aláírás lett volna, ennyire nem figyeltem meg. Szekeres nekem erre vonatkozóan részletesebben nem beszélt.

Kérdés: A beszélgetések közben Szekeres mit mondott el Önnek, hogy kik azok a személyek, akik hasonló tevékenységet hajtanak végre, kik azok, akikkel ő közösen szerkeszti ezt a röplapot?

Felelet: A jegyzőkönyv első részében elmondottakon kívül én más formában sem a szerkesztés, sem a terjesztés formájából és módjáról nem beszéltem a Szekeressel. Arról nekem nem tett említést egyesetben sem, hogy ezt a cselekményt más személyekkel közösen hajtja végre.

Kérdés: Az Ön tudomása szerint Szekeres kikkel tartott baráti vagy másirányu kapcsolatot az elmult időben?

Felelet: Azidő alatt amig én Békéscsabán tartózkodtam közvetlen baráti környezetéhez önmagam és tartoztunk. Tudomásom szerint ezidő alatt rajtunk kívül más személyekkel szorosabb baráti kapcsolatot nem tartott fenn. 1957. augusztus első felében én Budapestre mentem, hogy azóta neki a baráti köre hogyan néz ki, erre választ adni nem tudok, erről sem hallottam.

Mást előadni nem tudok. A jegyzőkönyv vallomásom helyesen tartalmazza, melyet az igazságnak megfelelően adtam elő és azt elolvasás után helybenhagyólag aláirtam.

Felvette:

r.fhdgy.
vizsgáló.

t a n u :

U-144869

63.

B. M. Békéscsaba Rendőrfőkapitányság, Politikai Nyomozó osztálya.

Szám: ____/19__

Tanúkihallgatási jegyzőkönyv

Készült 19 58 évi szeptember hó 26 napján a Békéscsaba, ____ ker., Munkácsi utca 4 szám I emelet 5 ajtó alatti helyiségben.

A tanú (neve, szül. éve és helye, foglalkozása, lakása)

A gyanúsítotthoz, valamint az ügyben egyébként érdekeltekhez való viszonya: érdektelen.

Az eljárás tárgyául szolgáló tűnemelekmény következtében kárt szenvedett-e? nem.

(A tanúkihallgatásnál figyelmeztetni kell őket a BP. 55. és 56. §-aira. A BP. 57. §-ában foglaltakra figyelmeztetni kell a tanút, és mind a figyelmeztetést, mind a tanúnak ídevonatkozóan tett nyilatkozatát be kell jegyezni.)

A tanú — törvényes jogai, valamint a hamis tanúzás következményeire való figyelmeztetés után — vallomását az alábbiakban adja elő:

A hamistanúzás törvényes jogkövetkezményeire történt figyelmeztetésemet tudomásul vettem, a hozzám intézett kérdésekre az alábbiakat adom elő:

Kérdés: Ismeri-e Ön Szekeres István Békéscsaba, Battyányi u. 4. sz. alatti lakost, haragban, perben, rokoni viszonyban állnak-e egymással?

Felelet: Igen, ismerem Szekeres István Békéscsaba, Battyányi u. 4.sz.alatti lakost 1955. őszétől. Ebben az időben a békéscsabai Vörös Meteor sportegyesületen belül mindketten kerékpárversenyzők voltunk, itt ismerkedtünk meg. Haragban, perben, rokoni viszonyban nem vagyunk, nem is voltunk.

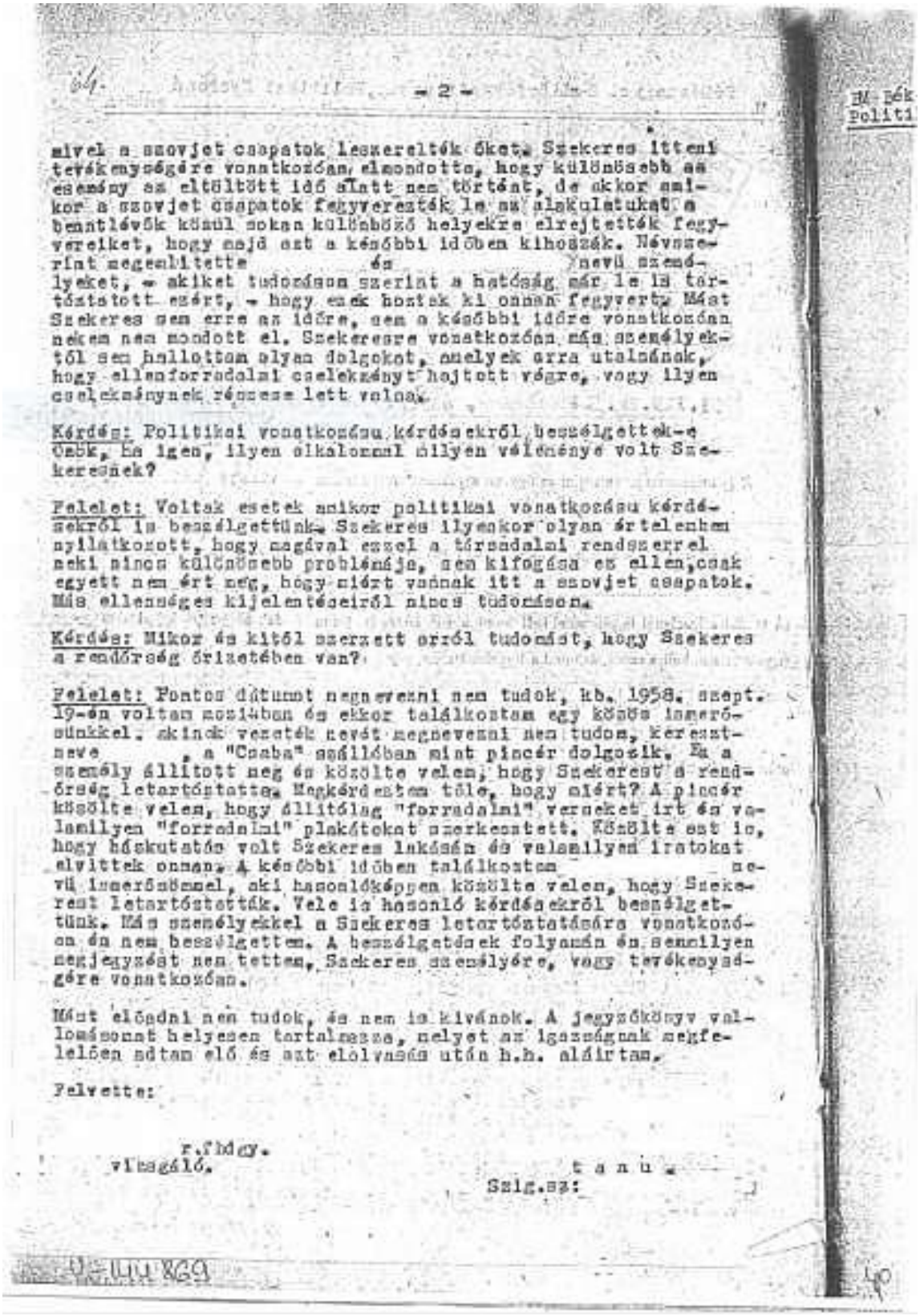
Kérdés: Mit tud Ön Szekeres István 1956 őszén tanusitott magatartására vonatkozóan elmondani? Az Ön tudomása szerint milyen ellenforradalmi tevékenységet hajtott végre ebben az időben, vagy a későbbi időben?

Felelet: Szekeres Istvánra vonatkozóan el tudom mondani azt, hogy 1956. november első napjaiban önként jelentkezett az u.n. "Munkás őrj"-ba, ahol egész rövid ideig teljesített szolgálato

B. M. 5. (Tanúkihallgatási jegyzőkönyv) — 6098/5 — Egységes Nyomda, Budapest. (50) 5438

./.

0-144869

64. - 2 -

M. Pék Politi

elvek a szovjet csapatok leszerelték őket. Szekeres itteni tevékenységére vonatkozóan elmondotta, hogy különösebb az esemény az eltöltött idő alatt nem történt, de akkor amikor a szovjet csapatok fegyverezték le az alakulatukat a bennlévők közül sokan különböző helyekre elrejtették fegyvereiket, hogy majd azt a későbbi időben kihozzák. Névszerint megemlítette és nevű személyeket, - akiket tudomásom szerint a hatóság már le is tartóztatott ezért, - hogy ezek hozták ki onnan fegyvert. Mást Szekeres sem erre az időre, sem a későbbi időre vonatkozóan nekem nem mondott el. Szekeresre vonatkozóan más személyektől sem hallottam olyan dolgokat, amelyek arra utalnának, hogy ellenforradalmi cselekményt hajtott végre, vagy ilyen cselekménynek részese lett volna.

Kérdés: Politikai vonatkozású kérdésekről beszélgettek-e Önök, ha igen, ilyen alkalommal milyen véleménye volt Szekeresnek?

Felelet: Voltak esetek amikor politikai vonatkozású kérdésekről is beszélgettünk. Szekeres ilyenkor olyan értelemben nyilatkozott, hogy magával ezzel a társadalmi rendszerrel neki nincs különösebb problémája, sem kifogása ez ellen, csak egyet nem ért meg, hogy miért vannak itt a szovjet csapatok. Más ellenséges kijelentéseiről nincs tudomásom.

Kérdés: Mikor és kitől szerzett arról tudomást, hogy Szekeres a rendőrség őrizetében van?

Felelet: Pontos dátumot megnevezni nem tudok, kb. 1958. szept. 19-én voltam moziban és ekkor találkoztam egy közös ismerősünkkel, akinek vezeték nevét megnevezni nem tudom, keresztneve , a "Csaba" szállóban mint pincér dolgozik. Ő a személy állított meg és közölte velem, hogy Szekeresét a rendőrség letartóztatta. Megkérdeztem tőle, hogy miért? A pincér közölte velem, hogy állítólag "forradalmi" verseket írt és valamilyen "forradalmi" plakátokat szerkesztett. Közölte azt is, hogy házkutatás volt Szekeres lakásán és valamilyen iratokat elvittek onnan. A későbbi időben találkoztam nevű ismerősömmel, aki hasonlóképpen közölte velem, hogy Szekeresét letartóztatták. Vele is hasonló kérdésekről beszélgettünk. Más személyekkel a Szekeres letartóztatására vonatkozóan én nem beszélgettem. A beszélgetések folyamán én semmilyen megjegyzést nem tettem, Szekeres személyére, vagy tevékenységére vonatkozóan.

Mást előadni nem tudok, és nem is kívánok. A jegyzőkönyv valóságnak megfelelően adtam elő és azt elolvasás után h.h. aláírtam.

Felvette:

r.főhdgy.
vizsgáló.

t a n ú.

Szig.sz:

U-III/869

Versenyzőtársam nevét elfelejtettem. Rendkívül gyorsan elterjesztették letartóztatásom hírét, hogy három nap múlva már inas-kori (1954-1957) pincér tanuló ismerősöm már közölte vele letartóztatásom hírét. Akivel semminemű kapcsolatot nem tartottam. Ott ebédeltem, s csak az ebédet szolgálta fel nekem is. Ennyi.

Bé Békés megyei Rendőrfőkapitányság,
Politikai Nyomozó Osztálya.-

"SZIGORÚAN TITKOS!"

Tárgy: Békéscsabán terjesztett "SZISZ" röpcédulák feltérképezése.

K I M U T A T Á S :

Jelentem, hogy Békéscsaba város területén 1957. május 1o-től 1958. január 4-ig terjesztett "SZISZ" elnevezésű, valamint "MFI" aláírású röplapok utcánkénti és esetenkénti feltérképezése.

1./ Bartók Béla u.-ban 5 esetben volt ragasztás:

5 szám alatt egy esetben, 1 db.
9 szám alatt két esetben, 2 db.
15 szám alatt egy esetben, 1 db.
17 szám alatt egy esetben, 1 db.
19 szám alatt egy esetben, 1 db.
23 szám alatt egy esetben, 1 db.
27 szám alatt egy esetben, 1 db.
29 szám alatt két esetben, 2 db.
31 szám alatt két esetben, 2 db.

2./ Deloiannisz utcában 4 esetben volt ragasztás:

4 szám alatt egy esetben, 1 db.
9 szám alatt egy esetben, 1 db.
11 szám alatt két esetben, 2 db.
13 szám alatt három esetben 3 db.
14 szám alatt egy esetben 1 db.
Értéki kuton egy esetben 1 db.

3./ Sztálin után 4 esetben volt ragasztás:

11 szám alatt egy esetben, 1 db.
13 szám alatt egy esetben, 1 db.
15 szám alatt egy esetben, 1 db.
17 szám alatt egy esetben, 1 db.
18 szám alatt egy esetben, 1 db.
Sztálin u. és Gallai u. sarok 2 esetben, 2 db.

4./ Lepény Pál utcában 3 esetben volt ragasztás:

3 szám alatt egy esetben, 1 db.
5 szám alatt egy esetben, 1 db.
7 szám alatt két esetben, 2 db.
9 szám alatt egy esetben, 1 db.

9/a. szám alatt egy esetben, 1 db.
11 szám alatt kettő esetben, 1 db.

5./ Szeberényi Gusztáv téren 2 esetben volt ragasztás:

1 szám alatt egy esetben, 2 db.
1 szám alatt egy esetben, 35 db.

6./ Luther utcában 2 esetben volt ragasztás:

5 szám alatt egy esetben, 1 db.
6 szám alatt egy esetben, 1 db.

7./ Berényi utcában 2 esetben volt ragasztás:

57 szám alatt egy esetben, 1 db.

8./ Lenin uton egy esetben 5 db.

9./ Battyáni utcában 2 esetben volt ragasztás:

1o szám alatt egy esetben, 5 db.
thesedik utcáig egy esetben, 5 db.

1o./ Pózsa György utcában 2 esetben volt ragasztás:

3 szám alatt egy esetben, 1 db.
11 szám alatt egy esetben, 1 db.

11./ Kisvasut állomáson 2 esetben volt ragasztás:

Dohánybolton 1 esetben, 1 db.
AK. irodán egy esetben, 1 db.

12./ Kinizsi utcában egy esetben volt ragasztás:

5 szám alatt egy esetben, 1 db.

13./ Kiss Ernő utcában egy esetben volt ragasztás:

3 szám alatt egy esetben, 1 db.

14./ Kórház utcában 1/egy/ esetben volt ragasztás:

A liget főbejáratán egy esetben, 1 db.
Petőfi sporttelep hirdetőn egy esetben, 1 db.

15./ Árpád soron egy esetben volt ragasztás:

4 szám alatt egy esetben, 1 db.

16./ Szt. István téren egy esetben volt ragasztás:

1o szám alatt egy esetben egy db.

17./ Munkácsy utcában 2 esetben volt ragasztás:

12 szám alatt két esetben, 2 db.
15 szám alatt egy esetben, 1 db.

V-144869

A "gulBa" és a "WFI" által terjesztett röplapok a város területén 35 esetben volt tapasztalható.

B é k é s c s a b a , 1958. január 6.-

/: rny.fhgy.

U-144869

BM Békés megyei Rendőrfőkapitányság,
Politikai Nyomozó Osztálya.-

"SZIGORUAN TITKOS!"

Tárgy: Békéscsabán történt "SZIGU" röpcédulák terjesztésének feltérképezése.

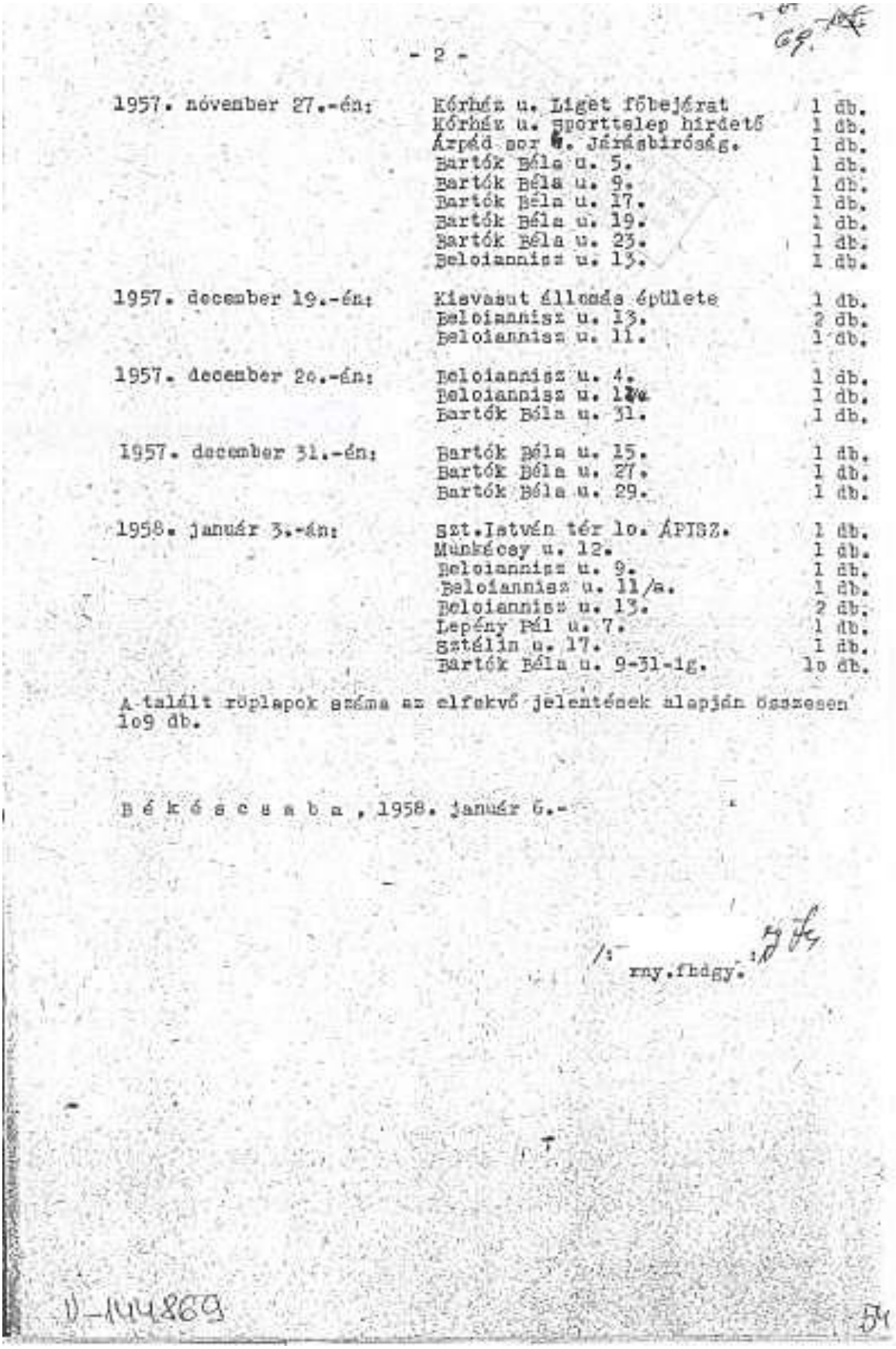
K I M U T A T Á S :

Jelentem, hogy Békéscsaba város területén 1957. május 1o-től 1958. január 4-ig terjesztett "SZIGU" elnevezésű röplapok az alábbi helyeken és időpontokban jelentek meg.

1957. május 1o.-én:	Belsőannissa ul értéri kut.	- 1 db.
	Bartók béla u. 29.	- 1 db.
1957. május 11.-én:	Lepény Pál u. 11.	- 1 db.
	Sztálin u. 11.	- 1 db.
	Sztálin u. 13.	- 1 db.
	Sztálin u. 15.	- 1 db.
1957. május 13.-án:	Sztálin u. Szallai u.sarok:	- 1 db.
	Szeberényi Gusztáv tér 1.	- 2 db.
	Szeberényi Gusztáv tér 1.	- 35 db.
	Sztálin u. Szallái u.sarok:	- 1 db.
1957. május 14.-én.	Kinizsi u. 5.	- 1 db.
	Luther u. 6.	- 1 db.
	Kiss Ernő u. 3.	- 1 db.
	Berényi u. 57. postaláda:	- 1 db.
1957. május 16.-án:	Sztálinu. 18.	- 1 db.
1957. augusztus 5.-én:	Lepény Pál u. 3.	- 1 db.
	Lepény Pál u. 5.	- 1 db.
	Lepény Pál u. 7.	- 1 db.
	Lepény Pál u. 9.	- 1 db.
	Lepény Pál u. 9/a.	- 1 db.
	Lepény Pál u. 11.	- 1 db.
1957. október 2.-án:	Kisvasut-állomásdohánybolt:	- 1 db.
1957. október 24.-én:	Dózsa György u. 3.	- 1 db.
	Dózsa György u. 11.	- 1 db.
	Batyányi u. 1o.	- 1 db.
1957. október 25.-én:	Luther u. 5.	- 1 db.
	Áchim L. András u.-tól Hajnal u.-ig.	- 5 db.
	Batyányi u.és Thessedik u.	- 55 db.

U-144868

53

- 2 -

69.

1957. november 27.-én:	Kórház u. Liget főbejárat	1 db.
	Kórház u. sporttelep hirdető	1 db.
	Árpád sor 6. Járásbíróság.	1 db.
	Bartók Béla u. 5.	1 db.
	Bartók Béla u. 9.	1 db.
	Bartók Béla u. 17.	1 db.
	Bartók Béla u. 19.	1 db.
	Bartók Béla u. 23.	1 db.
	Beloiannisz u. 13.	1 db.
1957. december 19.-én:	Kisvasut állomás épülete	1 db.
	Beloiannisz u. 13.	2 db.
	Beloiannisz u. 11.	1 db.
1957. december 20.-án:	Beloiannisz u. 4.	1 db.
	Beloiannisz u. 13.	1 db.
	Bartók Béla u. 31.	1 db.
1957. december 31.-én:	Bartók Béla u. 15.	1 db.
	Bartók Béla u. 27.	1 db.
	Bartók Béla u. 29.	1 db.
1958. január 3.-án:	Szt.István tér 1o. ÁPISZ.	1 db.
	Munkácsy u. 12.	1 db.
	Beloiannisz u. 9.	1 db.
	Beloiannisz u. 11/a.	1 db.
	Beloiannisz u. 13.	2 db.
	Lepény Pál u. 7.	1 db.
	Sztálin u. 17.	1 db.
	Bartók Béla u. 9-31-ig.	1o db.

A talált röplapok száma az elfekvő jelentések alapján összesen 1o9 db.

B é k é s c s a b a , 1958. január 6.-

/: rny.fhdgy.

D-144869

Ekkor ragasztottam a Pol. Rendőrség (Munkácsy u. 4) kapujára is egy röplapot, amikor az őr pár percre bement. Nincs a felsoroltak közt, mert a sarokról figyeltem: Amikor kijött letépte és zsebre tette. Ez eléggé kockázatos volt. De lehet, hogy neki is…

HM.II/4. Osztály,
Szegedi Alosztály.

"SZIGORÚAN TITKOS!"

J e l e n t é s .
Békéscsaba, 1957. október 2.-

Jelentem, hogy 1957. október 2.-án elvtárssal a Békéscsaba, kiséllocás dohánybolt elárusitója, amikor reggel 5-6 óra között nyitott ki a bolt üvegén egy kb. 8 cm. hosszu, 3 cm.széles röpcédulát talált felragasztva. Szovege ráljen október 23.-a. A fenti szöveg gépes ragasztó szalagra volt irva. A röpcédulát az elvtárssal átadta a vasuti rendőrőrsnek.

Intézkedés:

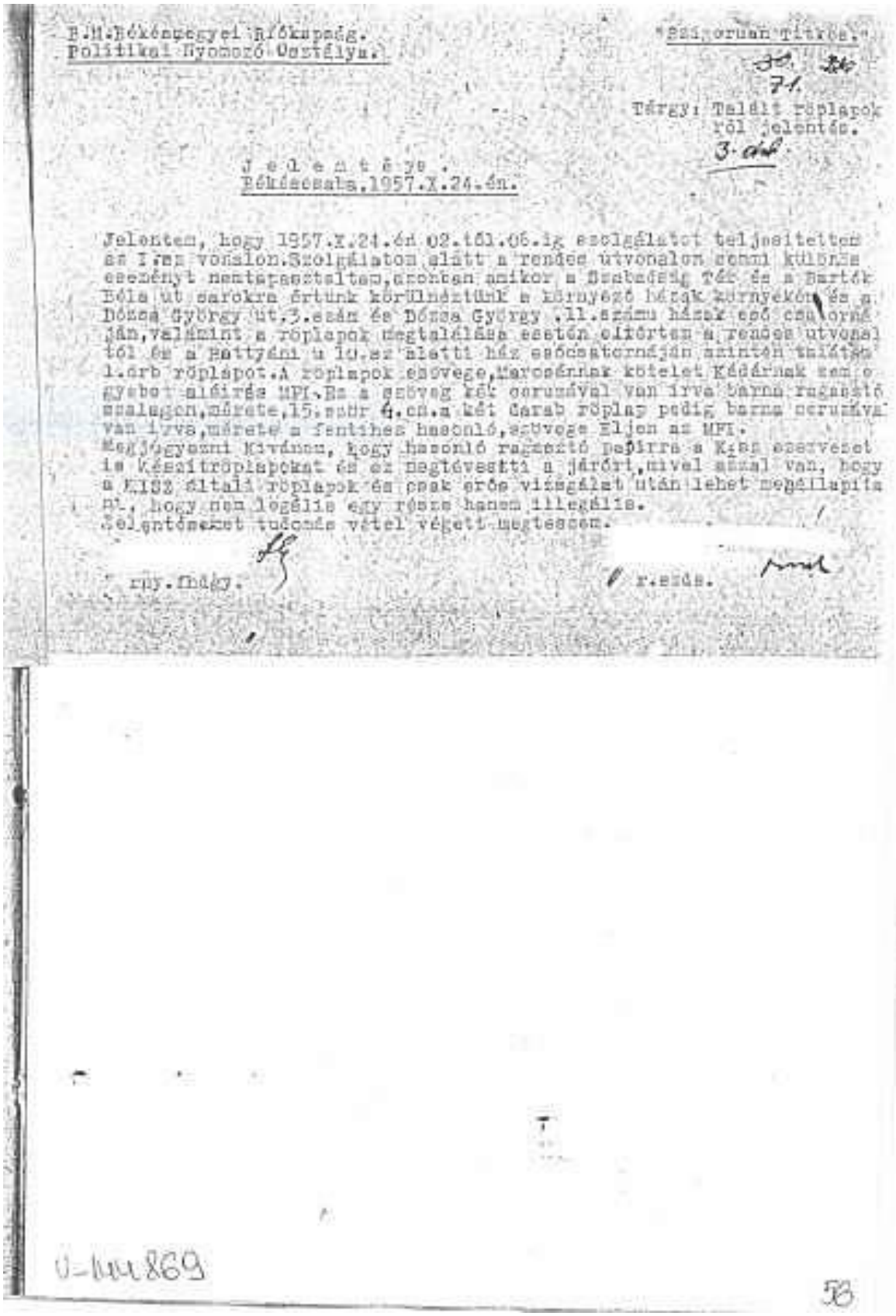
A röpcédulát és a jelentést leadtam a HM.Békéscsabai Rendőrfőkapitányság, Politikai Nyomozó Osztály V. Alosztály Vezetőjének!

/: rny.Fodor.

U-BAA 86P

55

Szekeres István Vizsgálati dossziéja 3. része

B.M.Békéscsabai Járáskapitányság.
Politikai Nyomozó Osztálya.

"Szigorúan Titkos."

71.

Tárgy: Talált röplapok
ról jelentés.

3. dd.

J e l e n t é s .
Békéscsaba,1957.X.24.én.

Jelentem, hogy 1957.X.24.én 02.tól.06.ig szolgálatot teljesítettem az I.rm vonalon.Szolgálatom alatt a rendes útvonalon semmi különös eseményt nemtapasztaltam,azonban amikor a Szabadság Tér és a Bartók Béla út sarokra értünk körülnéztünk a környező házak környékén és a Dózsa György út.3.szám és Dózsa György út.11.számú házak eső csatornáján,valamint a röplapok megtalálása esetén eltértem a rendes útvonal tól és a Pattyáni u 10.sz alatti ház esőcsatornáján azonban találtam 1.drb röplapot.A röplapok szövege,Marcsénnak kötelet Kéddárnak sem e gyébet aláírás MFI.Ez a szöveg kék ceruzával van írva barna ragasztó szalagon,mérete,15.szor 4.cm.a két darab röplap pedig barna ceruzával van írva,mérete a fentihez hasonló,szövege Eljen az MFI.
Megjegyezni kívánom, hogy hasonló ragasztó papírra a Kisp eseteket is készítöplapokat és ez megtévesztő a járőrt,mivel azzal van, hogy a Kisz által röplapok és csak erős vizsgálat után lehet megállapítani, hogy nem legális egy része hanem illegális.
Jelentésemet tudomás vétel végett megtettem.

rpy.főhdgy. r.szds.

0-444869

58

II. 32.
72.

B.M. Békésmegyei Rendőrfőkapitányságra!
Békéscsabai városi kapitányságról Gyulai járásira

Sz..../1957

J E L E N T É S
Békéscsaba 1957 október 25.

Jelentem, hogy 1957 október hó-25-én [redacted]-ik p.szolgálatunk során a Luther u-5.számu Óvodánál a vízvezeték csatornán rápocédulát fedeztünk fel. Rögzítve tanúnk. A fenti rápocédula feliratkészel irót, és akövetkező feliratal. Vumskák Haza. M.P.I. aláírással. Továbbá közöltük az V.k. V.számu iskola ajtaján a következő feliratott fehérmétával szám-ra lett, hogy az V.számu iskola nem jó. A kisebb részét [redacted] feliratpedig piros krétával van összefirkálva.

Jelentésemhez 1 drb rápocédulát csatolok.

[redacted] r.tőrm.
Tiszti Őrsp. [redacted] őrm.

U-144 869

57

B.M.Békéscsabai Városi Rendőrkapitányság.
B é k é s c s a b a.

73

J e l e n t é s.
Békéscsaba.1957.május 1o-én.

Jelentem, hogy _____.r.százados elvtárs utasítására megjelentem a Belvárosi u - i ártézi kútnál, ahol ellenforradalmi felirat volt elhelyezve, ezen ügyben az alábbi intézkedést foganatosítottam:

A helyszínre a bűnügyi fényképészt vittem magammal, és akkor amikor a helyszínen senki sem tartózkodott a kútom elhelyezett ill. felragasztott röp-iratott 5.felvétellel lefényképeztettem.A fényképezés után gumikesztyűt használva a röp-iratot a kőfalról levettem.

Ezen röp-irat egy kb:5.cm-es ragasztó szalagból készült, hossza kb:13.cm.
A röpiraton az alábbi szöveg volt olvasható tintával írva.

K Ö V E T E L J Ü K !

1./ A szovjet csapatok kivonását.
2./ A teror megszüntetését.
3./ A/szék./ajtó,és a gyülekezési szabadságot. /:Szálán:/
4./ A kossuth címer megtartását.

Ezen röpcédula eltávolítása után _____,ray.hadnagy elvtárs a röpcédulám ujjnyomokat keresett,ill.annak felkutatása végett a röppéduát átvette.

A röpcédula a kút betonjám volt elhelyezve, ahol igen feltünő volt és azt mindenki elolvashatta.

Az ügyben egyéb intézkedést nem foganatosítottam.

A tett intézkedésről _____,r.százados elvtársnak jelentve.

K.m.f.t.

/:_____:/
ray.hadnagy.

Láttam:

/:_____:/
r.százados.
Osztály vezető.

U-1044 869

74. 7

M.Békés-megyei Rendőrfőkapitányság,
Politikai Nyomozó Osztálya.

"SZIGORÚAN TITKOS!"

J e l e n t é s :
Békéscsaba, 1957. május 1o.-

Jelentem, hogy 1957. május 1o.-én 11 órakor utasítására a Bartók Béla-utra mentem ki, hogy ez esetleg ott található röpcédulákat szedjem össze. Ellenőrzésem során két db. röpcédulát találtam. Az egyik 1oxlo cm.-es nagyságu kézzel irott nyomtatott betűvel, "Büveteljük" címmel, a Bartók Béla-u. és a Lepény Pál-utca sarkán a Lepény Pál-utcai oldalon az iskola falára volt ragasztva a saroktól 1 méterre, kb. 16o cm. magasan.

A másik röpcédula 3x5 cm.-es az első röpcédulától két házzal feljebb a Bartók Béla-u. 29.szám alatti ház falára volt ragasztva a bejárati kaputól az utcai ablak és a lefolyócsatorna közé kb. 16o cm. magasan.

A röpcédulák megállapitásom szerint aznap lettek felragasztva, mert a ragasztástól a tinta elkezdődött.

[illegible] k.f./
[illegible]ny.Ignagy.

V-144869

59

B.M.Békésmegyei Főkapitányság.
Békéscsabai Városi Kapitányság.

Tisztti vegyes ügy.

Sz.....1957.

Mellékelt:4.drb
röpcédula.

J E L E N T É S.
Békéscsabán.1957.május.11 én.

Jelentem hogy szolgálatkörben 1957 május 11 én 3-4 óra között Békéscsaba Szabadság uton több fajtájú ellenforradalmi ragasztott röpcédulákat találtunk a kirakat üveg falain,a röpcédulák a volt ibusz helységén ajándékbolt délnagyarországi tekstil lerakat helységén és ruha bolt üveg falain voltak ragasztva.

Őrv.....elmondja.

tr 8rspk. 4.

U-144869

60

Békéscsabai Városi Rendőrkapitányság,
Békéscsaba, Munkácsi-u 4. Tel.: 11-20.

J e g y z ő k ö n y v .

Felvétetett 1957 évi május 13.-án a békéscsabai városi kapitányság [redacted] Békéscsaba, [redacted] előtti lakos által talált felirat megsemmisítése ügyében.

[redacted] Békéscsabán [redacted] született, kőműves művezető, édesanyja: [redacted] szám alatti lakos az alábbiakat adja elő.

1957 évi május hó 13.-án délelőtt 10 óra tájban a Sellei utcában illetve a Sellei utca sarkon arra lettem figyelmes, hogy a Szt.István útról befordulva a jobbkézfelőli első ház csatornáján repesztőszerszámhoz hasonló sárga színű festékkel írott magyar betűvel ellenségesnek látszó szövegű felirat van kiragasztva. Mivel kötelességemnek tartottam ennek az ellenségesnek látszó szövegű feliratnak az eltávolítását, így a csatornáról igyekeztem lefejteni amit részben le is tudtam fejteni, azonban egy része az erős ragasztástól egyik sarka nem volt lefejthető hanem a csatorna mérési, emlí egyébként onnan lekaparlam. A fennmaradt részt pedig további intézkedés végett beszolgáltattam.
Tanu: [redacted] nevezetű, a Megyei Építő Vállalat technikusa, [redacted] kmft.

Felvette:

[redacted]

k.m.f.

Honv.pf.2529/A.Parancsnokság.
Elhárító tisztje.Békéscsaba.

"Az igazun t i t k o s!"

Tárgy: Röpcédulázással kapcsolatos.....

J e l e n t é s !

Békéscsaba,1957.május hó 14.-én.

Jelentem, hogy f.hó 13.-án az alakulatunk KISZ.szervezetét értesitette a városi KISZ.szervezett, hogy a városban ellenforradalmi röpcédulázás történt s erre a közlésre több KISZ.tag kiment a városba és a városi KISZ.tagokkal karöltve szedték le a felragasztott röpcédulákat.

A röpcédulákon különböző ellenforradalmi követelések voltak feltüntetve pl."Követeljük a Kossuth cimert vissza, elég volt Kádárnak a hitegetéseiből,Követeljük a szovjet csapatok kivonását az országból"stb.Ezeket a röpcédulákat csatornákra és falakra ragasztották és ezeket a röpcédulákat a Békéscsabai gimnázium és kollégiumok környékén találták.

Az összeszedett röpcédulákat a részt vett harcosok a városi KISZ.titkárnak Gebrai elvtársnak adták át, aki tudomásunk szerint átadta ezeket a politikai nyomozó osztálynak.

Jelentem, hogy ilyen röpcédulákat talált meg a Janinai laktanyában állomásozó karhatalom is, akinek a pk.-a éjszakához hasonlóan számolt be a röpcédulák hollétéről és azt jelentette neken, hogy a röpcédulákat beküldték a Főkapitányság Politikai Nyomozó Osztályának.

Az elvtársak elmondása szerint kb. 30-35.db.ellenforradalmi jellegü röpcédulát szedtek össze és adták át a fent megnevezett helyre.

Jelentem, hogy a röpcédulákkal kapcsolatosan jelenleg más érdemleges adatokat nemtudok.

/ [redacted] fhgy.:/
elh.tl.

V-144 869

78.

BM. Békésmegyei Rendőrfőkapitányság,
Politikai Nyomozó Osztálya.

"SZIGORÚAN TITKOS!"

J e l e n t é s .
Békéscsaba, 1957. május 14.-

Jelentem, hogy 1957. május 14.-én c4 órától 8.1o óráig szolgálatot teljesítettem rny.hdgy. elvtárssal a Szabadság mozi és a Szt.István-tér, valamint a gimnázium környékén.

A figyelés alkalmával 2 db. röplapot találtunk, az egyik a Kinizsi-u. 5.szám alatti ház vízcsatornájára volt ragasztva, amit 6.1o órakor találtunk, a másik pedig a Luther-u. 6.szám alatti ház lefolyó vízcsatornájára volt ragasztva. Ezt 6.5o órakor találtuk.

Mást nem észleltünk.

/: :/
rny.hdgy.

U-144869

Bé.békéscsabai Rendőrfőkapitányság,
Politikai Nyomozó Csoportja.

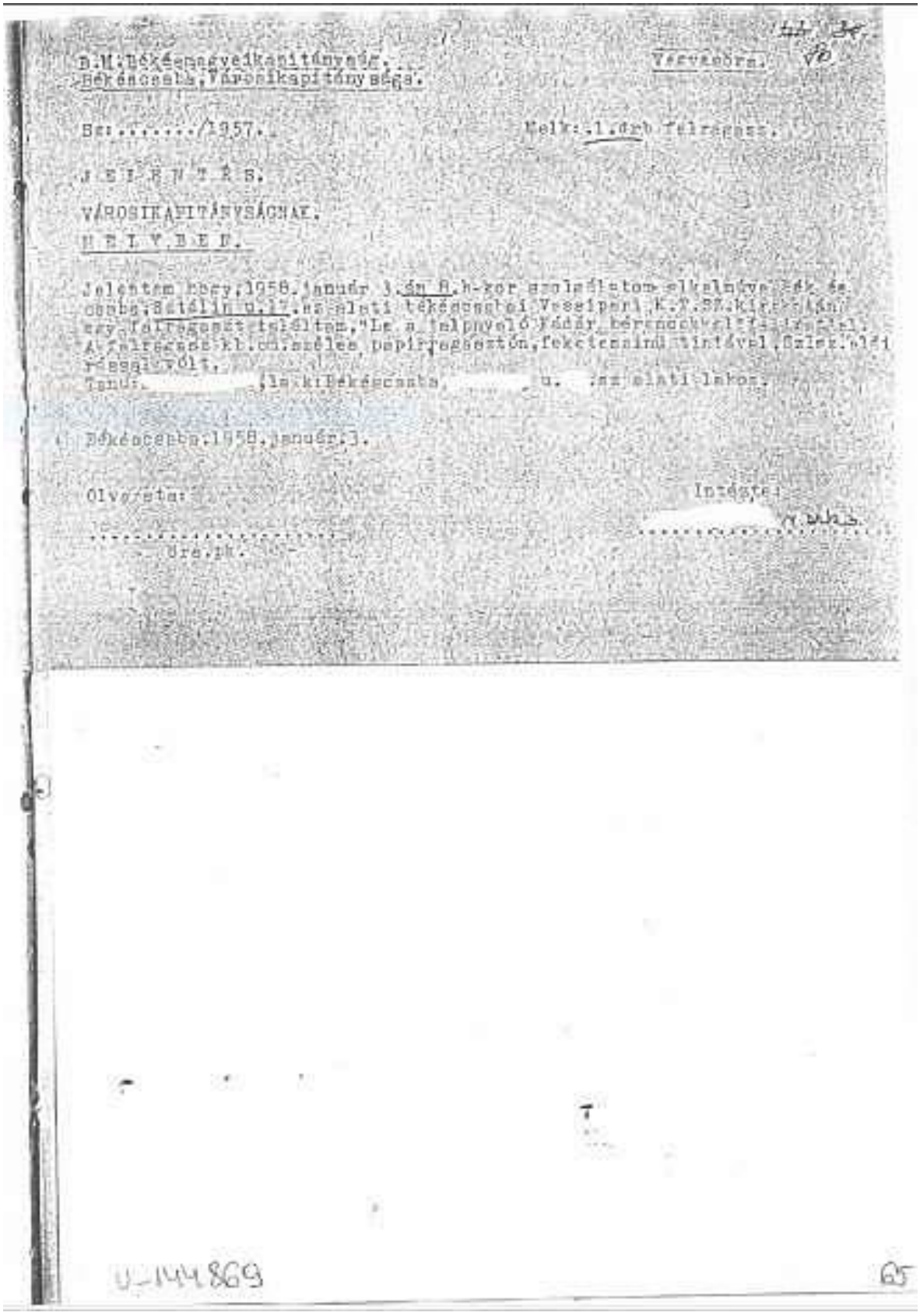
"SZIGORÚAN TITKOS!"

J e l e n t é s .
Békéscsaba, 1957. május 14.-

Jelentem, hogy a mai napon délelőtt 10 órakor Békéscsabán a IV. kerület Kiss Ernő-u.3.sz. alatt lakó [redacted] lakásán a mellékelt röpcédulát találtam. A röpcédula a lefolyó csatornára volt felragasztva. Utána az egész utcát végig átnéztem és többet nem találtam.

/: [redacted]
ray.hdgy.

V-144869

D.M.Békéscsaba,Városikapitányság.

Vervesére.

Bsz:...../1957.

Melk:.1.drb felrakás.

J E L E N T É S.

VÁROSIKAPITÁNYSÁGNAK.

H E L Y B E D.

Jelentem hogy,1958.január 3.én 8.h-kor szolgálatom elkezdve 24 és
órakor,Gaál Imre u.17.sz alatti tékozosnál Veseiperi K.T.SZ.kiszállás
egy felrakást teljesítettem,"Le a Imperyel" vádat bérmunkavállalás
A felrakás kb.cm.szélesen papirragasztón,feketefestékkel,Szlek.Mi
részéről volt.

Tanú:_____,lakik Békéscsaba, _____ u. ___ sz alatti lakos.

Békéscsaba,1958.január 3.

Olvasta:

.....
dr.sk.

Intézte:

.....
V.vhs.

U-144869

65

Békéscsabai Városi Rendőrkapitányság
B é k é s c s a b a

E S T I J E L E N T É S

r. szkv. a mai nap folyamán szolgálata teljesítése közben VI. ker. Deák-u. 4. számu ház első csatornáján az alábbi feliratu szöveget találta ragasztó szallagom " ÉLJEN A FOLYAMATOS HADALMI MAGYAR IFJUSAG ÉLJEN OKTOBER 23 /SZISZ/ A felirat nyomtatott betükkel van irva tintával. A ragasztó szallag 7,5 cm. hosszu és 3,5 cm. széles.

Mellékelem a ragasztó szallagot

Békéscsaba, 1956. január 4.

/ /
r.ny.hdgy.

D-144/869

63. 52
42.

Bé Békés megyei Rendőrfőkapitányság,
Politikai Nyomozó Osztálya.

"SZIGORUAN TITKOS!"

F e l j e g y z é s.
Békéscsaba, 1958. január 3.-

1958. január 3.-án 9.2o órakor a békéscsabai Kiskereskedelmi Vállalat, Békéscsaba, Szt. István-tér 4D. számu könyvesboltjának /:Irószerbolt:/ kirakata üveglapján - kb. 1 méter 2o cm. magasságban - az alábbi ellenforradalmi szövegü és aláirásu röpcédulát találtam: "AMIG ÖN ALSZIK, AZ ÁVH. UTÓDJA DOLGOZIK". Aláirás "SZ.I.SZ.".

Ugyanezen a napon kb. 8.45 óra és 9 óra között Békéscsabán a Beloiannisz u. 9. és 11/a. szám alatti lakóház vizlevezető csatornáján ugyancsak az alábbi ellenforradalmi szövegü és aláirásu röpcédulákat találtam. "MIÉRT ITÉLTÉK EL PERETE PÁLT? MERT MEGVÉDTE AZ OKTÓBERI SZABADSÁGHARC ALATT A MP TAGJAIT? EZ A HÁLA?"Aláirás: "SZ.I.SZ" "LE A PISZKOS ÁVH UTÓDJÁVAL!" Aláirás: "SZISZ".

Ugyancsak 1958. január 3.-án kb. 9.1o órakor a Lepény Pál u. 7. szám alatti lakóház vizlevezető csatornáján - a KISz. által ragasztott röpcédulára ragasztva - mintegy 2 méter magasan az alábbi ellenforradalmi szövegü röpcédulát találtam: "MIG ÖN ALSZIK, AZ ÁVH UTÓDJA DOLGOZIK!" Aláirás: "SZISZ".

1958. január 3.-án kb. 8 órakor Szilágyi r.alhágy. elvtárs, a Pkapitányság technikusa, a Munkácsy u. 12. számu ház vizlevezető csatornáján az alábbi szövegü ellenforradalmi röpcédulát találta: "LE AZ ÁVH UTÓDJÁVAL!" Aláirás: "SZISZ"./A ragasztópapiralagon elkészitett röpcédula közepén egy szinesceruzával rajzolt Kossuth-cimer található./

A röpcédulák mellékelve:

rny.fhdgy.

V-144869

67

MNFK.Karhatalmi Parancsnokság
Karhatalmi Század,Békéscsaba.

41-38.
P3.

Jelentés.

Békéscsaba,1958.jan.4-én.

Karhatalmi Század Parancsnokának.

H e l y b e n.

Jelentem,hogy 1958.január 4-én szabadnapon alkalmával lakásomon tartózkodtam,mialatt feleségem a piacon volt bevásárolni.Is óra körül a Lepény Pál utcán keresztül jött haza ahol az 1-számu ház első csatornáján ellenforradalmi röpcédulát találtam kiragasztva az alábbi szövegezéssel.

"Nem soká eljön a leszámolás ideje.Halál a munkás őrökre" Szisz.

Feleségem a röplapot levette és átadta nekem, melyet jelentésemmel átadok a Karhatalmi Század parancsnokának.

Javaslom, hogy a lakosság nyugalma és a közbiztonság érdekében az operatív és a karhatalmi szervek körében figyelemmel esüntessék meg és szankcionálják meg ezen rendzavarókat.

Jelentésemet intézkedés végett megteszem.

Mellékelve 1drb. Ellenforradalmi röplap.

Olvasta:

r.őrm.

....
szd.parancsnok.

V-141869

63

Bk.Békésmegyei Rendőrfőkapitányság.
Békéscsaba Városi Rendőrkapitánysága. Vegyesére.

3/1../1958.

J e l e n t é s.

Városi Rendőrkapitányságnak.

H e l y b e n:

Jelentem,hogy 1958 március 15-én 02-teljesített szolgálatunk alkalmával az alant felsorolt ellenséges feliratokat észleltük amit fehérszínű krétával nyomtatott kis és nagybetűvel irtak valamint szinórirással.

1./Bartók Béla utca 29.sz.falára F.jelzéssel pótolták Éljen a MSZMP.

2./Bartók Béla-utca 31.sz.falára F.jelzéssel pótolták Éljen a KISz.

3./Bartók Béla utca 41.sz.falára Pusztuljanak a Szovjet leigázók és egy mentelen alak volt.rajzolva és egy lét ami azt ábrázolta,hogy rúgja a mentelent.

4./Emlékezzünk Az ÁVÓSOK Gaztetteire és Az 1956 októberi mekezer megölt honfira:ÉLJEN 1848 nára.ÉLJEN 1956 okt.
MUNKÁS PARASZT HATALOM:
Béke-a hazafiaknak
Jólét-HÁDÁRNAK
Nyugalom-az Ávósnak.
Ez a 4-es számu illetve számalatt felsorolt felirat a Tessedik Sámuel és az Erkel utca sarki épület kő falára volt felirva.
A kerítés illetve a járda mellet lévő fába pedig jól láthatóan bevan vésve B.A.jelzésü monogram.

5./Szemere utca 21.sz.ház kőkerítésére nyomtatott nagybetükkel volt felirva:ÉLJEN A NÉPÁRULÓ HÁDÁRRAL,SZABAD VÁLASZTÁST!
RUSZKIK HAZA.

Megjegyzés:Megjegyzem,hogy a szövegezést ahol kis betüvel és szinór irással irták azt kisbetüvel irtam énis,ahol pedig nagyval ott szintén nagybetüt alkalmaztam.
Megjegyzem továbbá,hogy az összes általunk felsorolt helyeket lefényképeztettük,és letekeritettük,valamint a megállapitásunk az,hogy a felfirkálást egy személy végezte.
A feliratok a nagybetük Kb:1o,cm.nagyságuak voltak.
Kisbetük Kb:6.cm.nagyságuak voltak.
Jelentésünket felterjesztjük és ügy további intézése végett.
Békéscsaba 1958 március 15.

O l v a s t a n:

/: r.őrhdgy:/ /: r.őrm:/

/: r.tis:/

V-144868

BÉKÉS MEGYEI NÉPÚJSÁG
az MSZMP Békés megyei Pártbizottságának lapja
szerkesztősége

BÉKÉSCSABA, 1958. szeptember 9.
József Attila u. 4. T. em.
Telefon: 22-96.

A Békés megyei Népujság 1958. szeptember 4-i számában a 3-ik oldalon a "Hallottuk, hogy a..." cimü hirádás második bekezdésében az alábbi szöveget közöltük:

"...Szélhamyi utcán a két oldalt szépen rendezett és füvel bevetett részeken, ahol a fü már szépen zöldelt, ugy látszik, valami "legfelsőbb agrotechnikai tudás sugallatára" csatornázással egybekötött mélyszántást végeztek. Ennek következtében alig lehet ráismerni a nemrég még szépen zöldelő gyepre."

-o-

A Békés megyei Népujság 1958. augusztus 29-én a 6-ik oldalon az alábbi cikket közöltük:

"Kell ennél nagyobb szerencse?

A minap a békéscsabai postán volt dolgom. Pénzt akartam feladni, igy vettem egy blankó csekket. Idáig még minden a legnagyobb rendben ment. A baj ott kezdődött, hogy a töltőtollamat otthon felejtettem. Sebaj, gondoltam magamban, egy postán irótollnak is kéne lenni. Igy odaléptem az iróasztalhoz, ahol három nő és két férfi irt, illetve csak akart irni, midőn ráhajolt ki-ki a maga irnivalója fölé. A kezükben serceptek, recsegtek a tollak, mint a nyu a félszázados kepufélfában. En is kezembe vettem az egyiket a három szabad toll közül, de nem volt meg csak a hegyinek a fele. A másiknak hiányzott mind a két fele. Micsoda haladás! Végre a harmadik toll használhatónak látszott, bár már kezdtem elveszíteni minden reményemet, mert ennek is voltak látszathibái, de ilyen helyen csak a használhatóság a lényeg. Igy nekifeküdtem ón is. Bemártottam a tollat, a felesleges tintát visszacsorgattam és elkezdtem irni. Majd átlyukasztotta a papirt, de az a lényeg, hogy irt. Már a harmadik számjegynél tartottam, mikor egy sercsnés: és uramfia! - nem akartam hinni a szemeimnek, mert egy szép kerekbevágott, hibátlan, selejtmentes, a "posta tollán hiralt" paca állt a csekkemen. A csekk a szemétkosárba került. Vettem még egy csekket, miközben vártam, hogy felszabaduljon valami használható iróasztalnál. Láttam rán csodáló arcokat, mikor a szomszédom is az én sorsomra jutott, pedig már a levél második oldalát irta.

Kihasználtam az alkalmat, mig az vett egy másik levélpapirt és a tollával irni kezdtem, de ez is átlyukasztotta a csekket és kapart. Ez más papirból van, mint a levélpapir, gondoltam és letettem a tollat, várva a többi felszabadulására.

Háromnegyed óra mulva éppen a nyolcadik tollnál és a harmadik csekknél tartottam. Már rengett keresemben a tollnak nevezett fadarab és a homlokomon már nekem is huzódtak a ráncok és csurgott a verej ték, mikor belépett az ajtón barátom - micsoda szerencse! Megláttam zsebében a töltőtollat, rögtön elkértem tőle s vettem még egy csekket. Kitöltöttem, feladtam és a belépésemhez egy órára elhagytam a posta szép, egyemeletes épületét, magamban gondolva: kell ennél nagyobb szerencse?

J.T."

Fenti szövegek megegyeznek a jelzett idők feltüntetésével és az eredeti példányokban megjelent sorokkal.

1957. május 10.-én:	Békéscsaba, Beloiannisz-uti kuton.
	Békéscsaba, Bartók Béla-u.
	Békéscsaba, Lepény Pál-u.
	Békéscsaba, Bartók Béla-u.29.sz.
1957. május 11.-én:	Békéscsaba, Sztálin-u.
1957. május 13.-án:	Békéscsaba, Sztálin-u. sarkon. Békéscsaba, Sallai-u.
	Békéscsaba, Sallai-u. sarkon. Békéscsaba, Sztálin-u.
1957. május 14.-én:	Békéscsaba gimnázium és környéke. Békéscsaba Kollégium
	Békéscsaba gimnázium főkapu, főbejárat. Békéscsaba gimn.előtti esőcsatorna.
	Békéscsaba, Berényi-u.57.sz. postaláda. Békéscsaba, Kiss Ernő-u.53.sz.

U-144869

1957. augusztus 5.-én: Békéscsaba, Lepény pál-u.
Békéscsaba, Bartók Béla-u.
Békéscsaba, Munkácsi-u.
Békéscsaba, Wesselényi-u.
Békéscsaba, Gatlin-u.
Békéscsaba, Luther-u.
Békéscsaba, Beloiannisz-u.

"SZ.I.SZ
"M.P.I" aláírással.

V-144869

5.6.-7.-8.-9.lap.

1957.október 9.-én: Békéscsaba gimn.Belső részén falfirkálás,
10.-én: II.emeleti WC.-ben, és
11.-én: gimnázium környékén, valamint a gimnáziumban.

"Sz.I.Sz."
"M.F.I." aláírással.

U-144 869

89.

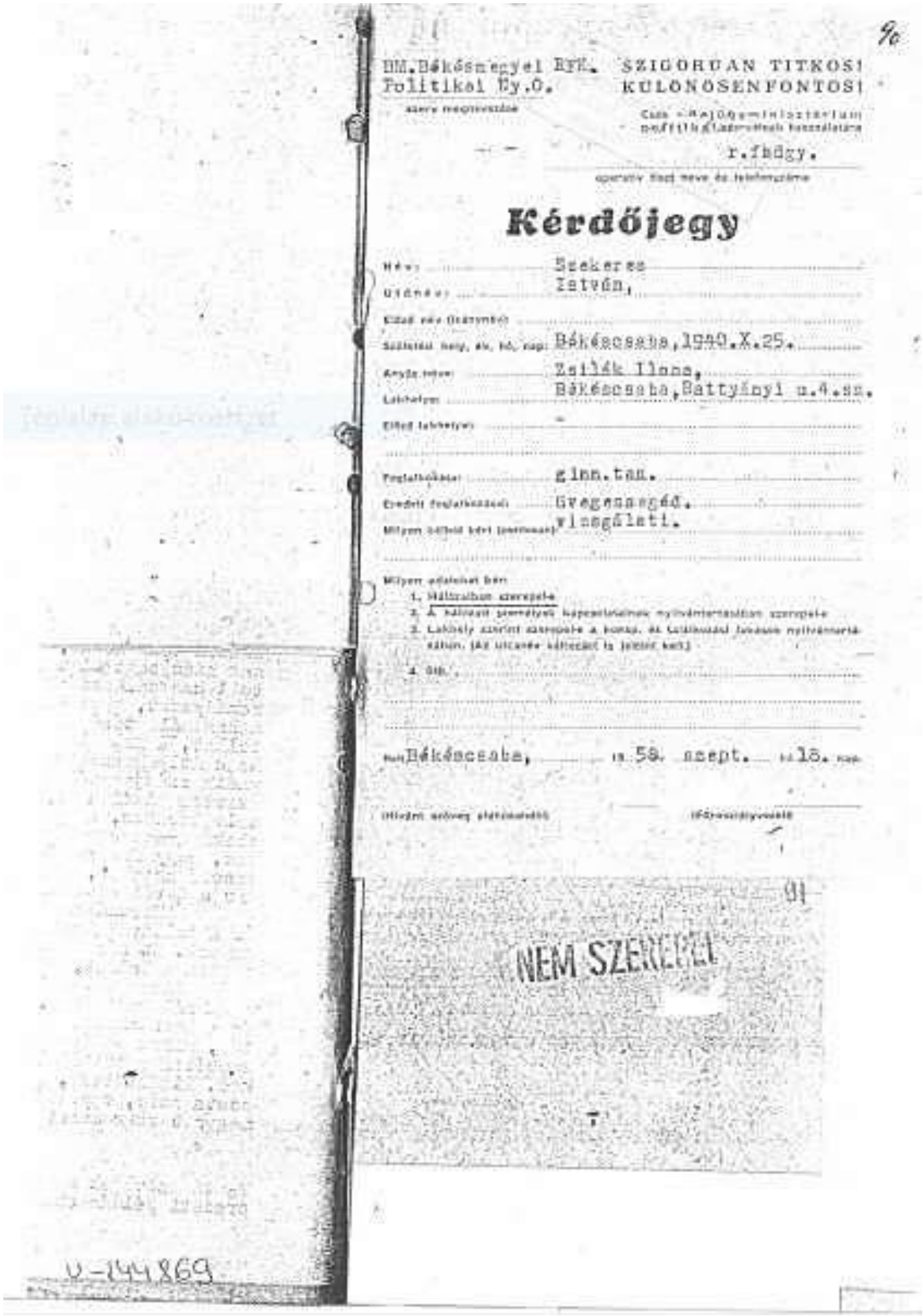
10.-11. lap.

1957. október 24.-én, Békéscsaba, Luther-uti ovoda,
25.-én, Békéscsaba, Kohim-u.
26.-án: Békéscsaba, Perényi-u.
Békéscsaba, Hajnal-u.
Békéscsaba, Sztálin-u.
-"- Lenin Pét. u.

"Sz.I.Sz." és
"M.F.I." aláírással.

V-144 869

44

BM. Békéscsaba Rfk. Politikai Ey.O.

SZIGORÚAN TITKOS! KÜLÖNÖSEN FONTOS!

r.fhdgy.

Kérdőjegy

Név: Szekeres István,

Születési hely, év, hó, nap: Békéscsaba, 1939.X.25.

Anyja neve: Zsilák Ilona,

Lakóhelye: Békéscsaba, Battyányi u.4.sz.

Foglalkozása: gimn.tan.

Eredeti foglalkozása: Gyegenasegéd.

Milyen adatokat kér (pontosan): vizsgálati.

Milyen adatokat kér:
1. Hálózatban szerepele
2. A kállayi pénzügyi kapcsolatainak nyilvántartásában szerepele
3. Lakóhely szerint szerepele a konsp. és titkosszámú lakásos nyilvántartásban. (Az utcanév változást is jelezni kell.)
4. Stb.

Kelt: Békéscsaba, 19 58. szept. hó 18. nap

(Hivatal aláírás elaláírásának)

(Előreszámítógépes)

91

NEM SZEREPEL

U-144869

92

Bp.Bűnügyi Int.
Pol.Nyom.Osztálya.
szerv megnevezése

SZIGORÚAN TITKOS!
Csak a BM. államvédelmi szervekre tartozik

t.Fődy.
operatív tiszt neve és telefonszáma

Kérdőjegy

Név: Szalma
Utónév: István.
Előző név (házynév): .....
Születési hely, év, hó, nap: Bp. március.13-án.É.-ben.
Anyja neve: Zalik Ilona.
Foglalkozása: ism.tan.
Érvényi foglalkozása: ügynökmunkás.
Lakóhelye: Békéscsaba,Petőfi tér 5.
Előző lakóhelye: .....
Milyen célból kéri (ismertesse): Titoktartási.
Milyen adatokat kér:
1. Büntet. terhelő
2. Kizáró körülmények anyag találtának megjelölése
3. Szerepel, vagy nem szerepel
4. A személyére vonatkozó anyagok rövid felvonását, összefoglalását
5. Stb.

Kelt: Békéscsaba, 19..58. év szept. hó 18. nap.

(Kívánt szöveg aláhúzandó!
Ha szükséges más szükséges, kérjük rövid tájékoztatást az ügyről vagy a személyről készítésében és kitöltése használjon: „Szerepelve a feladásnál" személyről-ügyben? Ha igen, a rá vonatkozó anyagot.

(Főosztályvezető)

U-144869

93.
1476952
ÉRKEZETT
U-144869

94.

III. Békéscsaba Rendőrfőkapitányság,
Politikai Nyomozó Osztály,
Vizsgálati Alosztálya.

"SZIGORÚAN TITKOS!"

H A T Á R O Z A T

a nyomozás befejezéséről.
Békéscsaba, 1958. október hó 14.

1958. augusztus 1-én folyó vizsgálat SZEKERES ISTVÁN terhelt ügyében vizsgálóbíra megállapította, hogy

Szekeres István 1956. decemberétől 1958. márciusig folyamatosan többalkalommal kijavított ellenforradalmi röpcédulákat, melyben gyalázta a pártot, a Kormányt, a Szovjetuniót és a KISZ-t és annak vezetőit.

A röpcédulákat Szekeres István otthon és rajzoztja útján többalkalommal terjesztette Békéscsaba területén.

Hevenett elismerő terhelményeit alátámasztja az általa készített és terjesztett röpcédulák. Írásszakértői vélemény, saját beismerő vallomása és tanúk vallomása.

Fentiek alapján alaposan gyanúsítható

Szekeres István a BHG. 2.pont b., és c., alpontjában felvett folytatólagosan elkövetett deszkrécia ellenes izgatás bűntettének elkövetésével. S ezért a Be.135.§.-a alapján a nyomozást befejezettnek tekintem.

K.m.f.
vizsgáló.

A fenti határozatot tudomásul vettem:
Békéscsaba, 1958. október hó 14-én.

Szekeres István
terhelt.

O-144869

45

95.

BM. Békéscsaba Rendőrfőkapitányság
Politikai Nyomozó Osztály,
Vizsgálati Alosztálya.

"SZIGORÚAN TITKOS!"

J e g y z ő k ö n y v,

Szekeres István kihallgatásáról,
Békéscsaba, 1958. október hó 14.

Szekeres István,
1940.X.25.Békéscsaba,
Bellák Ilona,
2-gimnázium,
tanuló,
vagyontalan,
Békéscsaba, Battyányi u.4.sz.

Kérdés: Átadtuk Önnek az Ügyészség a vizsgálat során keletkezett 32-5478/58. számú vizsgálati dossziéban lévő írásos anyagokat oldaltól oldalig áttanulmányozás végett. Nyilatkozik van-e észrevétele vagy kiegészítése az áttanulmányozott anyagokkal kapcsolatban?

Felelet: Az Ügyészség keletkezett 32-5478/1958. számú vizsgálati dossziéban lévő írásos anyagokat áttanulmányoztam. Az anyagokkal kapcsolatban megjegyzési kívánom, hogy tanuvallomásaimmal ezzel a résszel nem értek egyet, melyben állítja, hogy 1958. augusztus 28-án egy röplapot mutattam neki. Ez nem felel meg a valóságnak. Az nem felel meg az igazságnak, hogy én röplapokról beszéltem 1958. augusztusában.

Más észrevételem nincs. Az általam vallottakat a jegyzőkönyvek helyesen tartalmazzák, úgy vannak felvéve, ahogy én elmondtam. A kihallgatással meg voltam elégedve.

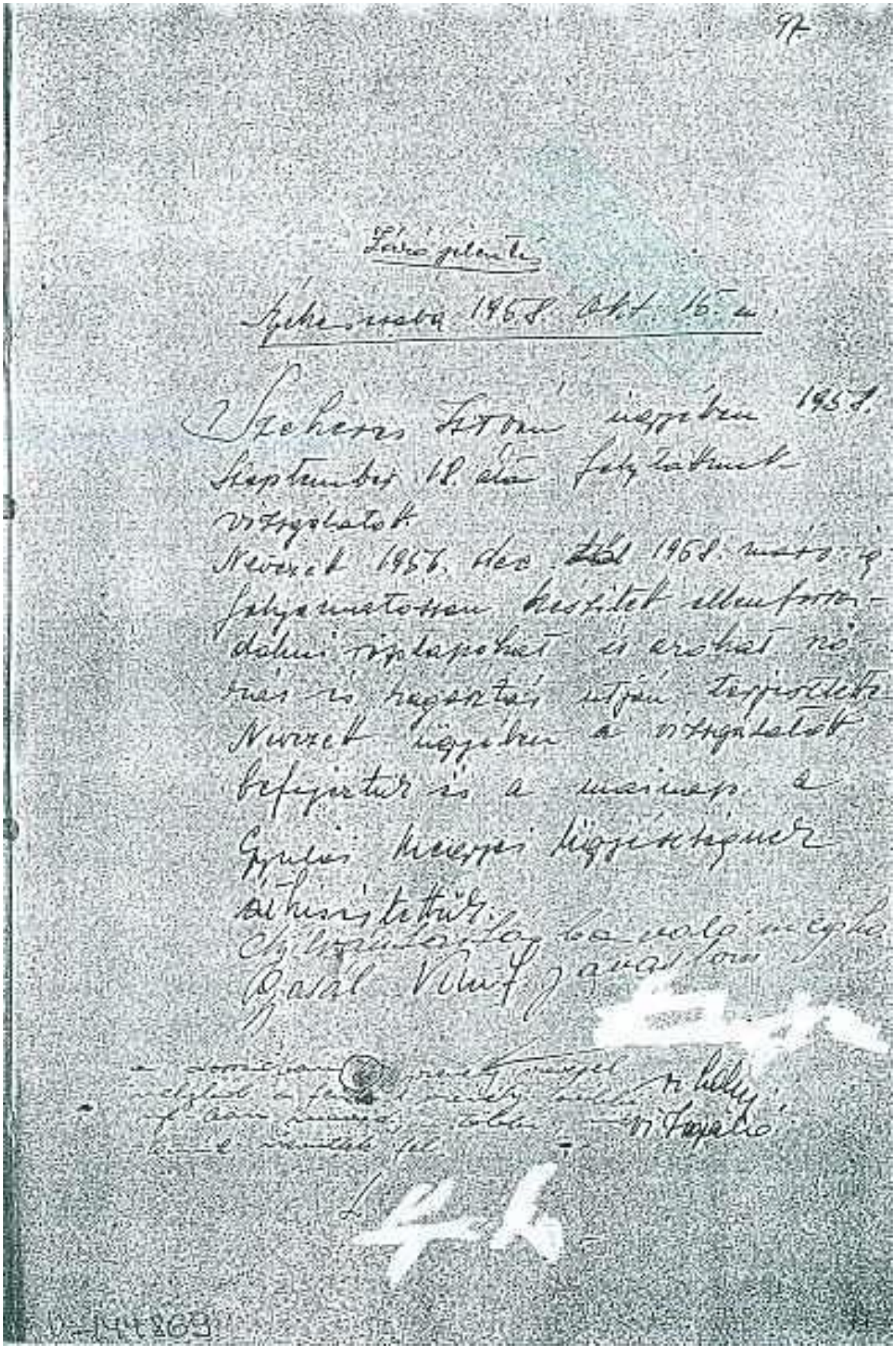
A jegyzőkönyv nyilatkozatom helyesen tartalmazza, melyet aláírásommal igazolok.
Kihallgatást vezette:

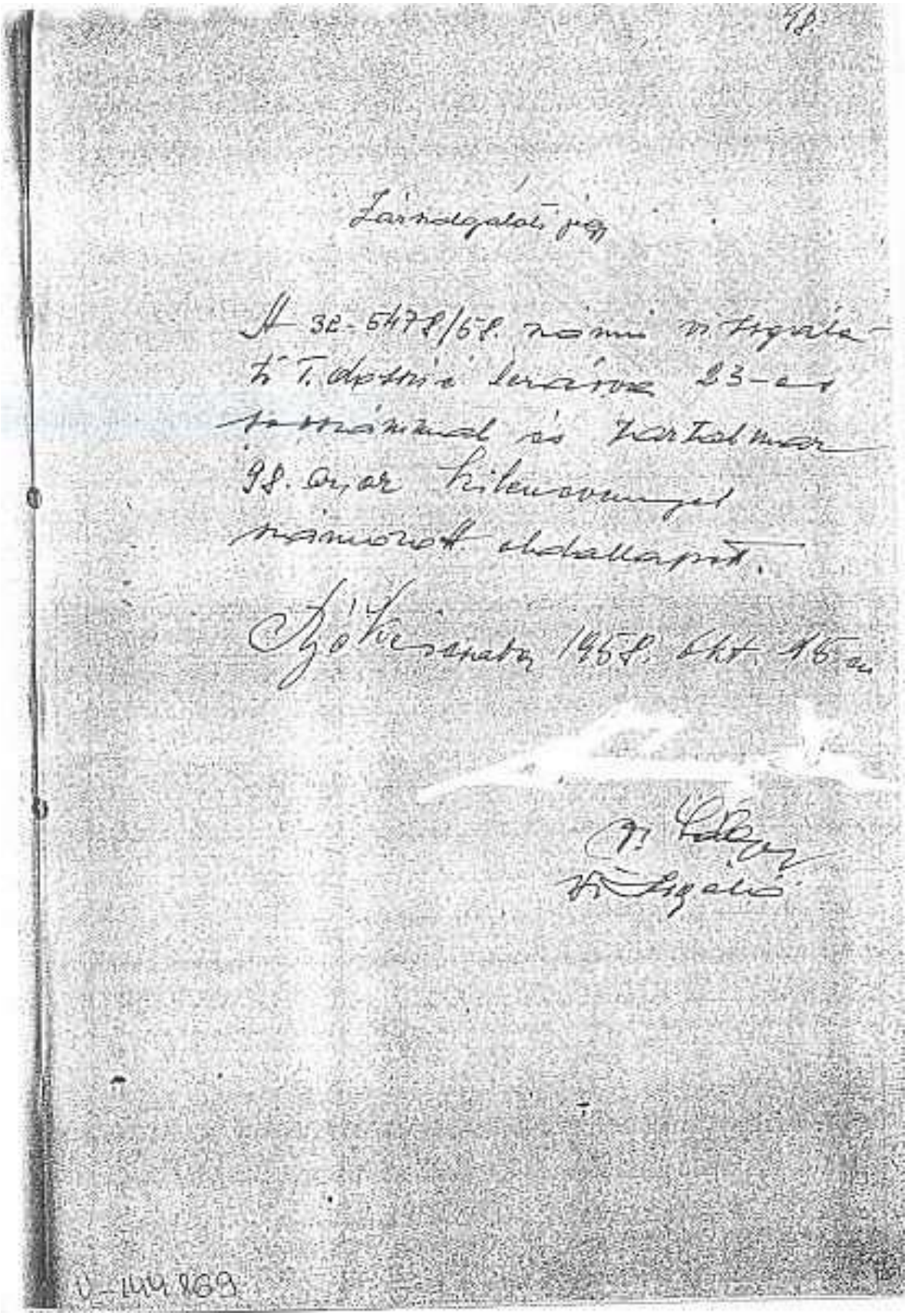
r.őrgy.
vizsgáló.

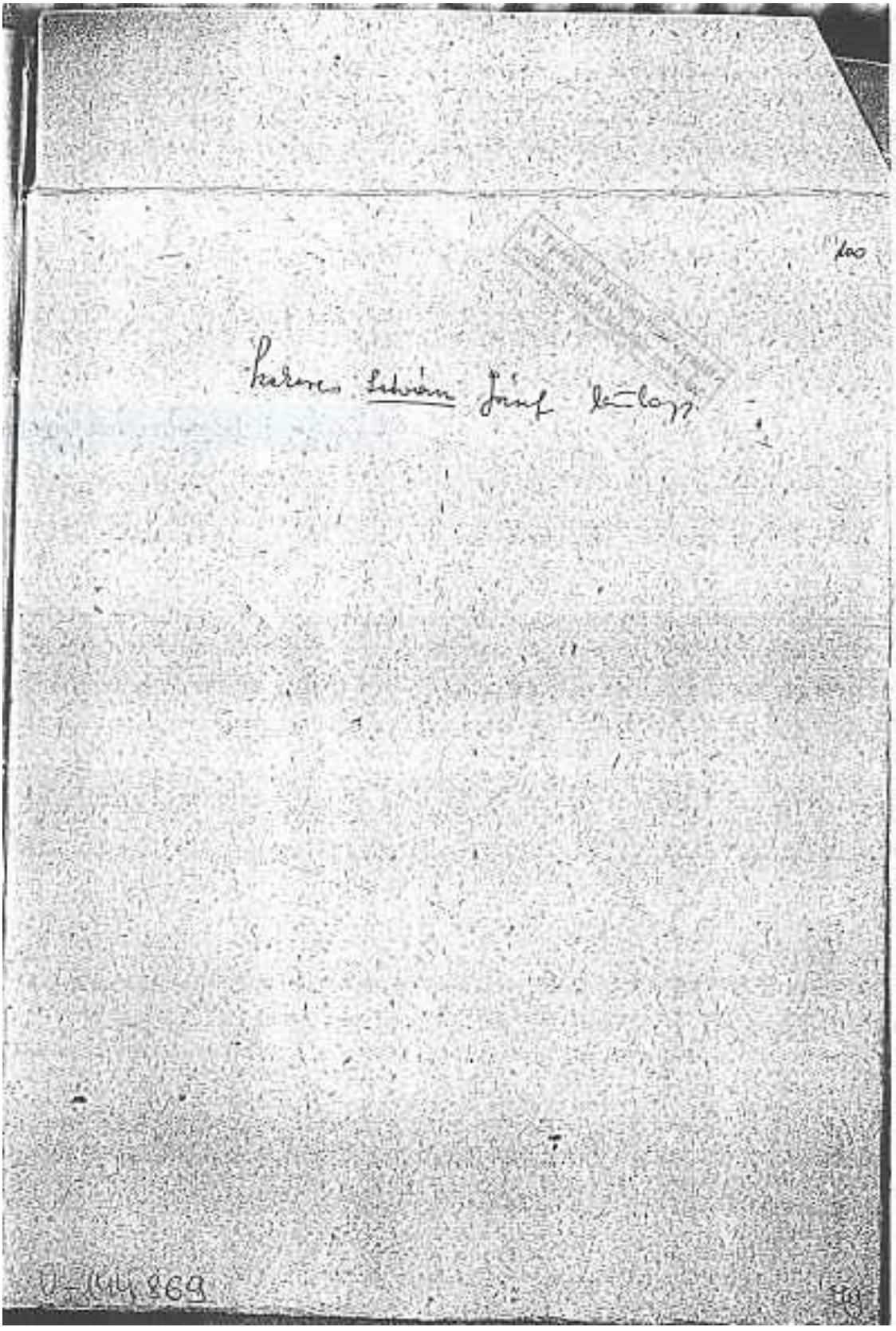
Szekeres István
gyanúsított.

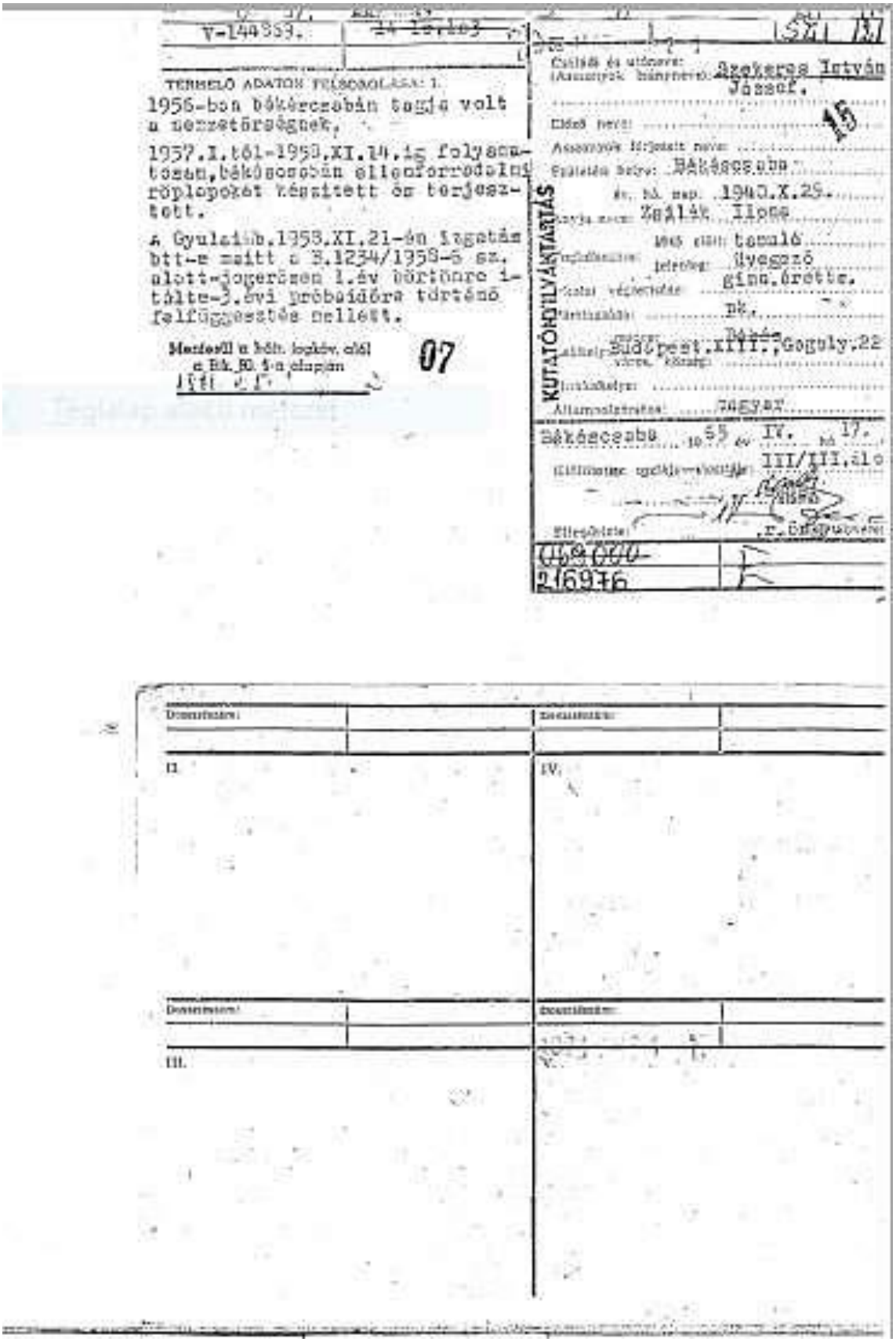
V-144-869

76

V-144859.

TERHELŐ ADATOK FELSOROLÁSA: 1.

1956-ban békéscsabán tagja volt a nemzetőrségnek,

1957.I.tól-1958.XI.14.ig folyamatosan,békéscsabán ellenforradalmi röplapokat készített és terjesztett.

A Gyulaiak.1958.XI.21-én kelt határozatával a B.1234/1958-6 sz. alatt-jogerősen 1.év börtönre ítélte-3.évi próbaidőre történő felfüggesztése mellett.

Mentesül a hátr. jogkov. alól a Btk. 90. §-a alapján

07

KUTATÓFOGLYÁNYTARTÁS

Családi és utónevei: Szekeres István József.

Születési helye: Békéscsaba

Születési ideje: 1940.X.29.

Anyja neve: Szalay Ilona

Lakóhelye: Budapest.XIII.,Gogoly.22

Állampolgársága: magyar

Békéscsaba 1959 évi IV. hó 17.

III/III.ált

Elítélték: .r. bűntettben

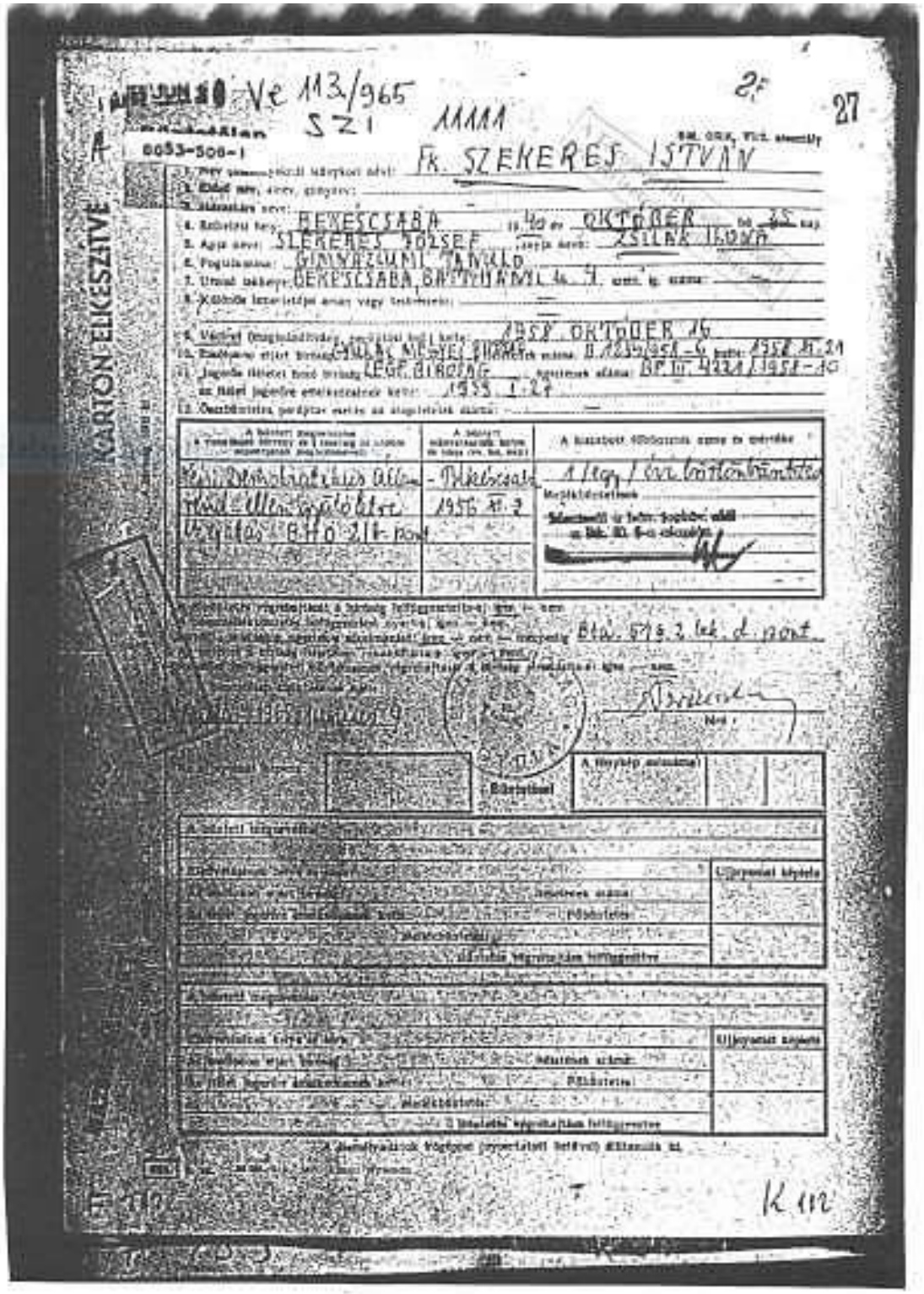
216976

II.

IV.

III.

letartóztattak, s az előzetesben eltöltött időt is beleszámították az ítélet idejébe. Ezzel el is árulták, hogy az elkövető a Békéscsabai Politikai Rendőrség (berkein belül) közismert személy lehetett, ha ezt a dátumot írták majd két évvel később: „1965. IV. hó. 17.én" a személyi kartonomra. Az aláírás egyikét a „Hivatal" nem törölte ki rendesen, így meg lehetne állapítani (talán) a tettes (tettesek?) nevét is.

Ve 113/965
SZI 11111
2.
27
A
8053-508-1
Fk. SZEKERES ISTVÁN
KARTON-ELKÉSZÍTVE
BÉKÉSCSABA
OKTÓBER
SZEKERES JÓZSEF
ZSILAK ILONA
GIMNÁZIUMI TANULÓ
BÉKÉSCSABA, BAJTHA UTCA 4.
ORSZ. OKTÓBER 16
1956 XI. 24
LEGF. BÍRÓSÁG
1955. I. 24
Békéscsaba
1956 XI. 2
Bfv. 5/5.3 lak. d. pont
Bírósággal
Ujonnan kiyelő
K 112
V-144569
80

Bs.Békés megyei Rendőrfőkapitányság "Szigorúan Titkos"
III/III.Alosztálya.

Tárgy:Szekeres István József,volt békéscsabai lakos felülvizsgá latáról....

J e l e n t é s .
Békéscsaba,1965.április.17-én.

S z e k e r e s István József/Békéscsaba,1940.X.25-én/Anyja:Zsilák Ilona,Apja:József,nőtlen,fk,iskolai végzettsége,gimnázium 4 érettsé gi,szakképzettsége üveges,üvegező,katona volt rendfokozat nélkül,bün tett előéletű,vagyontalan,kiskereskedő családból származik,magyar állampolgár és nemzetiségű,lakik Budapest,XIII.,Gogoly.utca.22.sz.

Nevezett személy 1958.IX.18.tól van nyilvántartásban-jelenleg az O-9887-s V-144869-as BB-1257.sz.Obj.dossziékban az alábbi egyező adatokkal:Az ellenforradalom alatt tagja volt a nemzetőrségnek,ellenforradalmi röpcédulákat készített és terjesztett.Den.ell.izg.btt e miatt 1958.IX.14-énletartóztatva.A további eljárás a kartonról nem tűnik ki.

Az ellenőrzés során megállapítást nyert,hogy nevezett kiskereskedő családból származik-apja a felszabadulás előtt kereskedősegéd-1941. ben nyitott rövidáru üzletet Békéscsabán.1948-ban állami kezelésbe vették-majd elkerült az Orosházi ÁFÉSZ-hez ahol jelenleg is dolgozik Feleségétől azidőtől külön válva él.

Nevezett anyja is a kereskedő szakmában dolgozik a Békéscsabai KIS-KÖJ-vál-nál,mint eladó segéd.

Szekeres iskoláit és a gimn 2.osztályát békéscsabán-az érettségit Békésen végezte a Szegedi KISS István gimn-ban.A Békéscsabai KÖJ-iskola tanulója is volt,ahol kitanulta az üvegező szakmát.Ettől az iskolától az igazgatója felhívására került a Békéscsabán megszervezendő"Forradalmi Harcicsapatba"nemzetőrnek.Ennek helyén volt 1956-XI-2-től 4.ig-ekkor a Szovjetcsapatok leszerelték őket.Ezután nevezett hallgatta a lakásukon a /SZKP/adásait-valamint a fenti alakulat volt egyik tisztjének felhívására-1957-januárjától folyamatosan 195 november 14.ig ellenséges tartalmu röpcédulákat készített és terjesztett Békéscsaba város belterületén,mintegy 170.db-t.A röpcédulákat kézzel nyomtatott betükkel-tintával és színes irónnal készítette-aláírásának használta a"SZISZ"/Szocialista Ifjusági Szövetség/"MIFI"/Magyar Forradalmi Ifjuság/megtévesztésül.A csoportnak egyedül követte el.
Terjesztése főleg ragasztás után történt-ragasztószalagra volt írva és ezeket kirakatokra-hirdetőoszlopokra és házak esőcsatornáira tette.
A gyulai HB.1958.XI.21.én-folytatólagosan elkövetett a népi demokratikus állam rend ellen irgatás btt-e miatt a B.1254/1958-6.szám ítéletében-1.évi börtönre ítélte-3-évi próbaidőre a végrehajtást felfüggesztette.A felfüggesztés ellen az ügyész óvást emelt a ennek következtében a Legfelsőbb Bíróság a Bf.III.4221/1958-10.sz ítéletében az elsőfokú bíróság ítéletét megerősítette.

./.

V-144869

81

A vizsgálati f ugság letelte után 1961-ben elvégezte Békésen a gimnáziumi jelentkezett katonának-s mivel korábban a Békéscsabai [illegible]-re[illegible]ló Klubjának volt tagja-Vitorlázó re[illegible]ülő-felvételt nyert a Szolnoki Kilián György-Hajózó és Repülő Tiszti Iskolára ezne volt-H/II.

Őr tesitettük az iskola [illegible]parancsnokságot nevezett korábbi magatartá sát illetően s ennek alap[illegible]ján leszerelték 1964-nyarán.Ennek bekövet kezte után nem jött Békéscsabára-hanem Budap[illegible]esten helyezkedett el ismeretlen munkakörb n és hűlyre.Nevezett mó g a mai nap[illegible]ig nem je lentkezett ki a Békéscsabai kijelentőből-itt ugy van kezelve,mint állandó lakos s közben hivatalból eszközöltük kijelentését Szolnok ról és a visszaigazolást nem eszközöltük feléink.

Ellenőrizten a nevezettre megnyitott O-9887.sz.Személyi dossziét me lyből megálla[illegible]pitható kétségét kizárólag az irásszakértő véleménym ala[illegible]jón- a rá[illegible]la[illegible]okat a Szakasz készitette-amely a legvadabb szavakat kifejezéseket használta.

A V-144869.sz.Vizsgálati dossziéban az őrizetbevételi határozata fekszik el,tanuvallomási jkv-t
.békéscsabai lakosok-tól,Itélet a dossziéban nincsen.

Mivel nevezett állandó jelleggel Bp-i lakos lett-anyagát kérem át adni a BRFK-Politikai osztályának-egyben kérem törölni nevezett kartonjáról az OD-1257.Obj.d.számot.

Javaslom a B.l.et.0033/1963.sz.[illegible]os.ügyértelmében ala[illegible] nyilvántartás ba-anyagát az O-9887-- a V-144869.sz.irattári dossziéban meghagy-ni.

r.őrgy.
osztályvezető.

r.szds.

Engedélyezem-

r.őrgy.
osztályvezető.

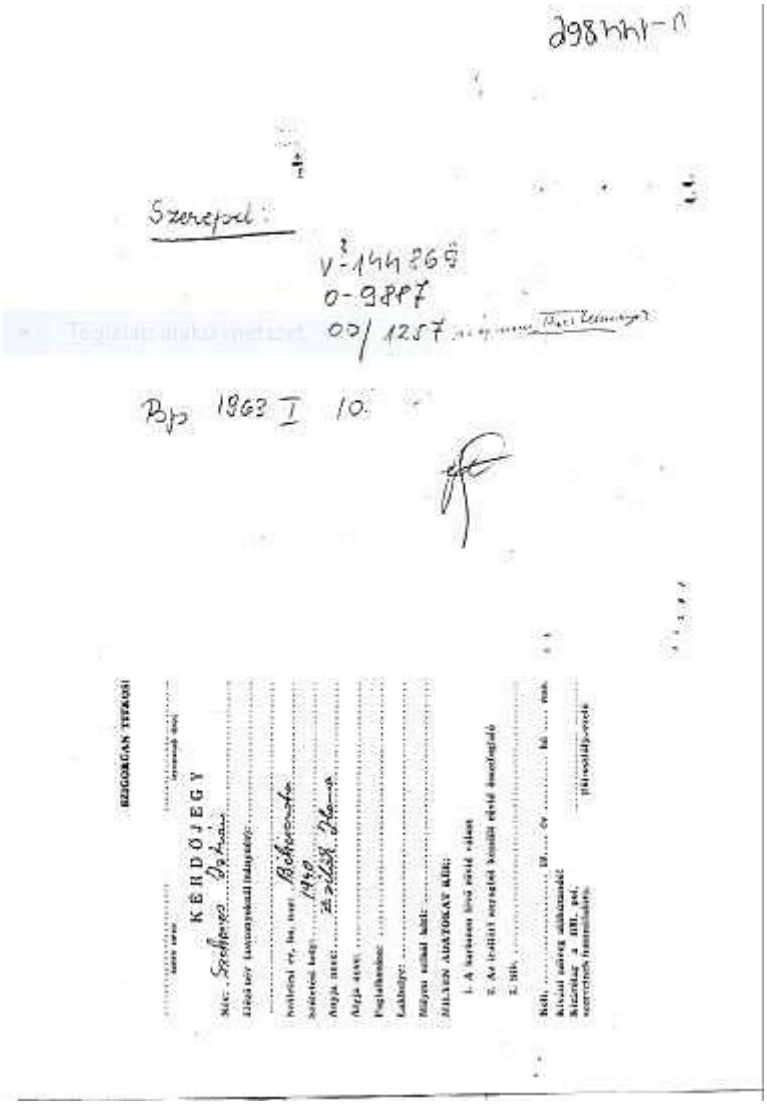
Nyt.sz:27-150/1963
kg: 2x[illegible]d.E.la[illegible].
Kész:NK.
Kap[illegible]jdk:1.[illegible]d.cim.
1.[illegible]d.irattár.

V-144869

82

1963. november 25.-én szereltem le.

Az alábbi Kérdőjegyet akkor kérték ki, amikor értesítették a Kilián György Repülőtiszti Iskolát.

Apámat 1959-ben miattam (!) leváltották (kirúgták!) Orosházán a raktárvezető állásából, és kitették a Tótkomlósról Makóra vezető út, közvetlen megyehatár előtt lévő nagykopáncsi vegyes boltba, ahol csak pár tanya volt a környéken. Forgalom, szinte semmi. A megítélt 300 Ft. gyerektartást sem tudta fizetni, ezért Édesanyám vagy kétszer be is perelte. Az egykori

„vegyesbolt” ma:

- 2 -

A gyulai megyei bíróságtól.

B. 1234/1958-6. szám.

A M a g y a r N é p k ö z t á r s a s á g N e v é b e n !

A gyulai megyei bíróság 1958. november hó 21. napján nyilvános tárgyalás alapján következőt a

í t é l e t e t

1958. szeptember hó 10. napján kelt elsőfokú letartóztatásában levő

fk. M a g y a r I s t v á n előtte, mint 1940. október hó 27. napján születettnek, Budapesten született, Budapesten, Buttyánfi u. 8 szám alatti lakos, magyar állampolgár, nőtlen, gimnázium III.oszt. tanuló, vagyontalan, apja Budapesten élő, anyja halott, büntetlen előéletű, vádlott ellen a

b ű n ü g y

folytatólagosan elkövetett a népi demokratikus államrend elleni izgatás bűntettében.

A megyei bíróság fk. Magyar István terhelt ellen az enyhítő rendelkezések alkalmazásával

1 /egy/ évi szabadságvesztésre ítélt.

A kiszabott szabadságvesztés végrehajtását 3 /három/ évi próbaidőre felfüggeszti.

1958. szeptember hó 10. napja óta előzetes letartóztatásában eltöltött idő minden napját a kiszabott szabadságvesztés időtartamába b e s z á m í t j a .

Vádlott költségben az eddig felmerült 153.70 /százötvenhárom 70/ forint és az ezután felmerülő bűnügyi költségeket az Államra megállapítja.

I n d o k o l á s .

I.

A megyei bíróság az eljárás adatai alapján a következő

t é n y á l l á s t

állapítja meg:

fk. Magyar István kereskedő családból származik, apja egyenes 1941.-ig saját kereskedő üzletét vezette, ezt követően pedig társas üzletet nyitott és 1948.-ig tevékenykedő kereskedő volt. Az üzlete

államosítása után Békéscsabai Ruhagyárban Villanyszerelői gyakorlati alkalmazást, majd 1953.-ban az egyházi Fiúdalvaszövetkezethez került, ahol jelenleg is dolgozik. A vádlott édesanyja a békéscsabai Kisiparosok Villanyszerelői Vállalatnál elnök megbízott. A vádlott szülei rendezett családi életet éltek, ami végül is 1954. novemberében a különválásukhoz vezetett és a házasságukat a bíróság jogerősen felbontotta.

A szülők különválása után a vádlott az édesanyjánál maradt, az édesapja pedig havonta tartásdíj megfizetésével járul hozzá tartásához.

1954.-ben a vádlott elvégezte az általános iskola VIII. osztályát de bár szerette volna tovább tanulni, gyenge tanulmányi előmenetele miatt a gimnáziumba nem vették fel és így 1955.-ben a tanulója lett. 1957. év őszén felszabadult, mint ügyvédi segéd és ebben az évben magántanuló elvégezte a gimnázium I. osztályát, majd 1957. őszén a békéscsabai Állami Petőfi Általános Gimnázium II. osztályának rendes tanulója lett. A gimnázium II. évében az általános tanulmányi eredménye "2.70, elégséges".

A vádlottra kihallgatásai során a szülők kedvező jellemzést, a rendes családi életet és annak a miatt megromlásának okait, tapasztalatait és munkatársai látva vádlotton enyhíteni kívánták őt megértéssel és jóakarattal közelíteni.

A vádlott inkább magábafordult egyéniség, akit külföldi történelmi regények, ipari tanulói évei alatt is szenvedélyes olvasója volt. Történelmi regényeket, különösképpen olvasásával töltötte szabadidejének nagy részét és ezt egyre-másra vette.

Fk. Szekeres István 1956. november 2.-án az M.T.H. iskola igazgatója Lutter Mihály felhívására szándékos tanulótársával együtt jelentkezett Békéscsabán a Petőfi utcai I. sz. Iskolában megalakított "nemzetőri alakulatba", amelyet a békéscsabai ellenforradalmi tanács hívott a célból szervezett, hogy szükség esetén a szovjet katonai alakulatokkal szemben szembeszállást fejtsenek ki. 1956. november 4.-én azonban a szovjet csapatok minden ellenállás nélkül vették az ellenforradalmi egységeket ellenőrzésük alá és így a vádlottnak azon ellenforradalmi szervezetben való részvétele minden tevékenység nélküli befejeződött, a leszerelés után hazament a vádlott elítéltével együtt a lakásra.

Az ellenforradalmi események ideje alatt a vádlott több alkalommal meghallgatta a lakásukon a "Szabad Európa" rádió leadó állomás adásait és ez, nem különben az ellenforradalmi események a fiatalkorú terhelt gondolkodását megmérgezte és helytelen irányba terelte. Ennek következtében Békéscsabán 1956. november hatában több ház falára krétával olyan jelszavakat festett, hogy "Oroszok haza" - "Oroszok haza".

1956. december első napjaiban Kisera Lajos, időközben disszidált, békéscsabai volt lakos, aki ugyancsak tagja volt a fenti "nemzetőri" szervezetnek, találkozott a vádlottal és felhívta, hogy 3 nap múlva délután 4 órára jöjjön el a Cséka Szálló elé, mert ott egy illető akar vele beszélni. A vádlott a jelzett időben és helyen megjelent, ahol őtet találta Kisera Lajost,

valamint egy civil ruhában lévő honvéd szökését, akit látásnál a "nemzetőri" szervezetnél ismert. Az eljárás során szerint ismeretlenül maradt személy, felhívta a vádlottat, hogy a karmány munkáját lehetőleg minden szükséggel akadályozzák és szervezzék és e célból röplapokat terjesszen. Az illető hogy a hatóságilag rendelt intézkedéseket ne végezzék, hivatkozott az Ellenforradalmi Tanácsra is.

Ezt követően 1-2 hét múlva a vádlott a város utcáin ellenforradalmi tartalmú röplapokat látott meg a akkor szembe jutott a polgári ruhában volt szökésben honvéd tájékozott arcával és mintha egy a "Szabad Magyar" rádióadónak rendszeresen hallgatói adásai is gondolkodását már annyira megzavarta, elhatározta, hogy röplapokat fog készíteni.

Ezután a vádlott minden az éppen munkahelyén vidi és a lakásán nem tartózkodott annyi, a irodalmi ellenforradalmi jelmondatokat írt, amelyekben a szovjet csapatok kivonulását, a Kossuth címer tűrvényesítését követelte. Az egyik röplapot a Lepény Pál utca sarkán lévő házra, a másik postát pedig már meg nem állapítható utcában ragasztotta fel ceruzával a házak falára.

A röplapok ceruzával való felragasztásán megtehetősen körülményes eljárás volt és ezért a vádlott elhatározta, hogy egyszerűbb módon fog röpcédulákat terjeszteni. Ezért 11 forintért vásárolt egy tekercs ragasztó szalagot és ezt követően 1957. január elejétől 1958. január közepéig 6 alkalommal kb. 150-170 db. kb. 3 cm. széles a 10-12 cm. hosszúságú röpcédulát készített, amelyekre különböző ellenforradalmi jelmondatokat írt tintával, amelyek főleg a szovjet csapatok kivonulását követelték, a magyar ügyek és a honvédség iránti ellenséges hangulat és gyűlölet felkeltésére alkalmas szövegeket tartalmaztak.

A röpcédulák elkészítését mindig a délutáni órákban minden munkahelyén volt a lakásának egyszerű végezte el a röpcédulák elkészítése után 6-8 órára terjedő idő alatt ragasztotta ki a város területén lévő utcákban és meglehetősen forgalmas helyekre, mint pl. kirakat üvegre, hirdetőoszlopra a házak falára is.

Első esetben 1957. január első felében 10-12 db. röpcédulát készített különböző tartalommal több röpcédulán a felirás "Éljen a Magyar Forradalmi Ifjúság" volt. A röpcédulákat a Gutenberg utcai az Árpád utcától a Bethlen utcáig terjedő szakaszon ragasztotta ki könnyen észrevehető helyekre, ugyanúgy hirdetőoszlopokra a kirakat üvegekre.

Második alkalommal 1957. február közepén hasonló szöveggel kb. 15 db. röpcédulát készített, amelyeket hasonló helyekre a Gutenberg Béla és a Bethlen utcán ragasztott ki.

Harmadik esetben 1957. május hónapban kb. 40 db. röpcédulát készített, amikre Kossuth címert is rajzolt a piros-fehér-zöld "ZIZIS" monogramot alkalmazott. A röpcédulákat a Gutenberg Béla utcán, a Bethlen , Kirakat és a gimnázium környékén, hogy emlékezetében gyakorolja hatást, ragasztotta ki.

A röpcédulákon alkalmazott "Unió" nyílvész -Szocialista Ifjúsági Szövetség- egy nem létező szervezet neve volt, amelyet a vádlott a képzeletéből választott.

Negyedik alkalommal 1957. július végén 30-35 db. röpcédulát készített, amelyeket Budapestnek a város belterületén lévő utcáin Bartók, Jókai, Vasvári, Veszprémi ragasztott ki.

Ebben az időben a vádlott Csoh Béla nevű barátjának megvallotta, hogy eredeti röpcédulákat terjesztett. A vádlottat a barátja ekkor komoly szavakkal megróbta a felhívta, hogy ezt szüntesse be. A vádlott azonban tevékenységét nem szüntette be, hanem csupán a barátjával a későbbiekben már nem közölte, hogy a tevékenységét folytatja.

Ötödik alkalommal az ellenforradalom egy éves évfordulójára kb. 50 db. röpcédulát készített, amelyeken az ellenforradalmat dicsőítette és az arra való emlékezésre hívta fel. Ezeket a röpcédulákat a Dózsa György uton, a Munkácsy, Veszprémi utcákon és a Bartók Béla uton ragasztotta ki.

A hatodik esetben 1958. január első felében kb. 30 db. röpcédulát készített. Ezek között volt olyan is, amelyenn az szerepelt, hogy"Le a nyugati és keleti imperialista gyarmatosító nagyhatalmakkal". Ezeket a röpcédulákat is a város belterületén ragasztotta ki.

A kiragasztott röpcédulák közül a rendőrség 92 db.-ot lefoglalt, amelyek az iratokhoz nyertek csatolást.

1957. szeptemberében a vádlott 3 ellenforradalmi tartalmu verset irt, amelyek közül egyet 1958. augusztus 28.-án a lakásukon megjelenő barátjának Csoh Bélának mutatott, majd a verseket megsemmisítette.

1957. év vége felé a vádlott már hallgatói kezdte a "Kossuth" rádió adásait és olvasgatta a "Népszabadság" számait is. Ez így összetett tájékozódása a mindennapi élet tapasztalatai alapján a vádlott ekkor már látni kezdte, hogy a "Szabad Európa" adásai nem fedik a valóságot, de arról kisebbrendű álláspontra próbálta őket helyezkedni. Ennek feltámadásában közreműködésében a vádlott a röpcédulák további készítésével a terjesztésével folytatott. 1958. augusztus havában pedig Szabolya Balázs barátjával -aki KISZ. tag, közölte, hogy ő is tagja szeretne lenni a Kiszmak.

II.

A megyei bíróság az a tényállást a vádlott vallomása, Fábián Gyula, Varga Lajos, Budai György, valamint Csoh Béla, továbbá Szokszay József és Szokszay Józsefné tanúk előadása, az iratokhoz csatolt fotókópiák, kézyratszakértői vélemény, valamint a vádlott által készített és kiragasztott, a rendőrség által lefoglalt 92 db. röpcédula alapján állapította meg.

Csoh Béla tanu előadása szerint a vádlott 1958. augusztus havában a lakásán neki ellenforradalmi jelszavakat tartalmazó röplapot mutatott. A vádlott ezt úgy a nyomda során, mint a tárgyaláson határozottan tagadta s előadása szerint ekkor a tanunak

egy ellenforradalmi hatalom vezetőit akarták. Utalhatott a tanú elmúlását egyéb bizonyítás nem támasztja alá, ezért a bíróság mellőzte a vallomása elfogadását, amihez a tanú feltehetően tévedt a vádlott által említett írás tartalmát illetően, ugyanis a vádlott elismerte, hogy a tanúnak valóban mutatott egy írást, azonban az állítása szerint nem röplap volt, hanem versek tartalmazott.

A magyar Függetlenség védelmét a vádlott terhére róva, hogy a vádlott a gimnázium egyik tanévzáróján felállva a gimnázium tanulói előtt a SZKP, szervezetében tevékenykedő Kun József és Palogh Miklós elleni támadást felháborodásra alkalmas jelenetnek írta.

A jelenetet feláztadó a vádlott elismerte.

A magyar bíróság azonban vádlottnak ezen tevékenységét ellenforradalmi értékelési szempontból, minthogy a tárgyalás adatai alapján az állapítható meg, hogy a vádlottat e jelenetben az említett két személy, - Kun József- korábbi magatartása vezette, a tevékenysége kizárólag egyéni ellenszenvének megadására irányult.

III.

Vh. Szekeres István vádlottnak a tényállásban részletesen leírt cselekvőségét alkalmasnak a BHE. 2/b. pontjában elvett, a népi demokratikus államrend elleni izgatás bűntettének megállapítására.

Minthogy az általa terjesztett röpcédulák tartalmát nem ismerjük, vagy az arról tudomást szerzőkben a népi demokratikus államrend elleni gyűlöletet felkeltheti.

A vádlott cselekményét ugyancsak ellenforradalmi célzatból, vagyis egyúttal annak elhatározásával követte el, amikor a cselekményét, a magyar bíróság folytatólagosan elkövetettnek minősítette.

IV.

A vádlott cselekményének társadalmi veszélyessége jelentős mértékű, minthogy a cselekmény elkövetésének egy részére még arra az időre esik, amikor a rend még nem volt teljesen helyreállítva és így alkalmas volt arra, hogy a rend a nyugalom helyreállítását illetően megzavarásra irányuljon.

A büntetési körülmények vizsgálatánál a magyar bíróság enyhítő körülményként értékelte a cselekmény időtartamán a kifüggesztés napján való elkövetését.

Nehezítő körülményként vette figyelembe, hogy vádlott a cselekmény elkövetésekor 16 éves volt, bíróság előtt még nem állott, a cselekmény elkövetését beismerte -részben feltáró jellegű vallomást tett- a bűncselekményt a bíróság előtt tanúsított magatartásából is megállapíthatóan tőrekedelmesen megbánta.-

Az ellenforradalmi propaganda hatására lépett a bűn útjára, amelyben közreható tényként a szabadító körülményei a főleg a külső szülői felügyelet hiánya.

Ilyen körülmények mellett a megyei bíróság alapot látott a Btá. 51. §. /2/ bekezdés a/ pontjában írt enyhítő rendelkezés alkalmazására és az ezzel kiszabott szigorúbb büntetést találta alkalmasnak arra, hogy a vádlottat a jövőben helyes magatartásra késztesse.

A vádlott az MTI. Iskola 2 hallgatója felhívására lépett be az ellenforradalom idején a "Szabadsági" szervezetbe a itt tulajdonosi mivel a nemzetőrjei, akit pár hét alatt rögtön készítésére a terjesztésére felhívta. A felnőttek rossz példája mellett még nagy hatást gyakorolt a vádlott gondolkodására a "Szabad Európa" rádió ellenséges célzatú tartalmú közleményei is. A vádlott szülei különváltan élnek, az édesanyja munkaviszonyban áll, ami idejét nagyrészben igénybe veszi, így csak kevés ideje jutott arra, hogy a gyermekével a főleg annak szellemi, erkölcsi fejlődésével törődjön, s hogy a gyermeke magatartását a utjait kellő figyelemmel kísérhesse. Ilyen körülmények mellett, édesanyjának az otthontól való távollétét kihasználva hajtotta végre a vádlott a cselekményét.

Mindezekre figyelemmel a megyei bíróság úgy találta, hogy az eljárás alatt, az előzetes letartóztatásban eltöltött idő már elegendő figyelmeztetés volt a vádlott részére és az adott esetben a büntetés célja további büntetés kitöltendő büntetésének mellőzésével. Ezért a kiszabott büntetés végrehajtását a Btá. 55. §-a alapján 3 évi próbaidőre feltételesen felfüggesztette.

A megyei bíróság a vádlott ezen a határozatára a kiemelt körülményekre tekintettel [illegible] találta, egyébként pedig a vádlott büntetése [illegible] volt a helyes utat követte, amikor [illegible] 1958. augusztus havában a NSZK-ba való belépés iránti kérelmét

A büntetőbüntetés kiszabása a Btá. 11. pont /3/ bekezdésén, az előzetes letartóztatásban eltöltött időnek a kiszabott büntetésbe való beszámításán a Btá. 54. §. /1/ bekezdésén, a bűnügyi költségek megállapítása iránti rendelkezés pedig a Bp. 244. §. /1/ bekezdésén alapszik.

Budapesten, 1958. évi november hó 21. napján.

Dr. Vermes Vilmos s.k. a.h. bíró, a tanács elnöke,
Lőrincz János s.k. bíró,
Az aláírásban akadályozott tanácstag ideiglenes helyett is Dr. Vermes Vilmos s.k. a.h. bíró.

A kiadmány hitelével:

irodavezető.

A Magyar Népköztársaság Legfelsőbb Bírósága

Bf.III. 4221/1956/10.szám.

A N É P K Ö Z T Á R S A S Á G N E V É B E N !

A Magyar Népköztársaság Legfelsőbb Bírósága Budapesten, az 1959. év január hó 27.napján tartott nyilvános fellebbezési tárgyaláson meghozta a következő

v é g z é s t :

Népi demokratikus Államrend ellen irányuló izgatás bűntette miatt fiatalkorú S z e k e r e s I s t v á n ellen indított büntetőügyben a gyulai megyei bíróság B. 1234/1958/6. számú ítélete ellen bejelentett fellebbezési ügyét elutasítja.-

I n d o k o l á s :

A gyulai megyei bíróság fiatalkorú Szekeres István vádlottat folytatólagosan elkövetett népi demokratikus államrend ellen irányuló izgatás bűntette miatt 1 /egy/ évi börtönbüntetésre ítélte, a börtönbüntetés végrehajtását azonban három évi próbaidőre feltételesen felfüggesztette.

Az ítélet ellen a megyei ügyész a Btá. 55.§-ának alkalmazása miatt, a büntetés végrehajtásán felfüggesztésének a mellőzése végett jelentett be fellebbezési ügyét.

Az elsőfokú bíróság a tényállást a tárgyaláson megvizsgált bizonyítékok mérlegelése alapján, a Bp.203.§-ában említett hiánytól mentesen állapította meg. Így ez a tényállás a fellebbezési eljárásban is irányadó.

A tényállás alapulvétele mellett a vádlott bűnösségének a megállapítása és cselekményének a minősítése törvényszerű.

A fiatalkorú vádlottal szemben alkalmazott büntetés is megfelelő.

A Legfelsőbb Bíróság a büntetés végrehajtása felfüggesztésének kérdésében az elsőfokú ítélet felülbírálásánál a Btá. 55.§-ának irányadó szempontjai mellett elsősorban arra volt figyelemmel, hogy a fiatalkorúakra vonatkozó tvr. az ifjúság fejlődése és nevelése érdekében a fiatalkorúakkal szemben nem alkalmaz olyan rendelkezéseket, amelyek azoknak fejlődését gátolhatnák, és olyan intézkedésekre törekszik, amelyek alkalmasak a fiatalkorú helyes irányban való fejlődésének előmozdítására; az érdemesség vizsgálatánál az elsőfokú bíróság által helyesen felvont büntetőjogi körülmények közül a Legfelsőbb Bíróság is különös nyomatékkal értékelte, hogy a fiatalkorú vádlott a cselekményét őszintán megbánta, e mellett 1956. augusztus havában a KISZ-be való belépési szándékának kifejezésre juttatásán azt mutatja, hogy a fejlődését előmozdító helyes útra komolyan törekszik. Mindezek mellett figyelemmel az előzetes letartóztatásában töltött több mint 2 hónapi idő nevelő hatására,

- 2 -

Bf.III. 4221/1958.

A Legfelsőbb Bíróság is arra a meggyőződésre jutott, hogy a kiszabott börtönbüntetés végrehajtásának felfüggesztése alkalmas intézkedés arra, hogy a gimnáziumi tanulmányait ez idő szerint is folytató fiatalkorú vádlott helyes irányban való fejlődését elősegítse.

A Legfelsőbb Bíróság ezért az ügyésznek a börtönbüntetés végrehajtásának felfüggesztése miatt bejelentett alaptalan fellebbezését elutasította.

Megállapította a Legfelsőbb Bíróság, hogy az elsőfokú bíróság a fiatalkorú vádlottal szemben megállapított büntetést, a 1954. 51.§ /2/ bekezdése a./ pontjának alkalmazásával szabta ki.

Az említett törvényhelyre utalás azonban téves.

Az 1952 1951 évi 34.sz. tvr. 8.§-ának /3/ bekezdése ugyanis a Btk. 51.§-át érintően azt az előírást tartalmazza az általános büntetőjogi szabályoktól, hogy bármely büntett esetén a fiatalkorúval szemben kiszabható börtön legrövidebb tartama 30 nap.

Ebből következik, hogy a börtönbüntetésnek fiatalkorúval szemben való kiszabásánál az idézett tvr. 8.§-ának /3/ bekezdésére kell utalni.

Budapest,1959. évi január hó 27.napján.

Dr.Fényes Lajos sk. a tanács elnöke, dr.Nórtfai János sk. előadó bíró, Dr.Gyuli József sk. bíró.

A kiadmány hiteléül:
irodavezető

Ez az ítélet jogerős és a fiú nem függesztett részében végrehajtható.

Gyula, 1959. évi március hó 23. napján.

Dr. Laluska Pál s.k. m.b. tanácsvezető.

A kiadmány hiteléül:
irodavezető.

Meg kell utólag is állapítanom, hogy mindkét szinten a bírók a törvények adta lehetőségek között (feltehetően) emberségesek voltak velem. Különösen fontos volt az a mondat a Legfelsőbb Bíróság ítéletében, amire a gimnáziumi fegyelmi tárgyaláson hivatkozni tudtam: „a gimnáziumi tanulmányait ez idő szerint is folytató” Lehet, hogy ezért nem zártak ki a gimnáziumi tanulmányaim folytatásától (örökre), amint megtette Benke Valéria a felsőfokú, egyetemi tanulmányaim lehetőségével.

— A Legfelsőbb Bíróság ítélethirdetése után, amikor kiürült a terem, Édesanyámat visszahívta a Bíró, és négyszemközt azt mondta: „Költözzenek minél messzebbre Békéscsabáról, mert ott nem lesz nyugalmuk.”

Védőm: Dr. Rábai Tibor is bátran védett mindkét tárgyaláson. Édesanyám mindig mellettem állt. Haláláig.

IRODALOM

Csámpai Ottó (Nyitracsehi):

Cey-Bert Róbert Gyula irodalmi munkásságáról

CEY-BERT RÓBERT GYULA HERCZEG FERENC DIJAT KAPOTT

Az 1848/49-es forradalom és szabadságharc ünnepségének előestéjén adták át Dr. Cey-Bert Róbert Gyulának a Herczeg Ferenc kormányzati irodalmi díjat. A díj Herczeg Ferenc szellemi és irodalmi örökségét méltóképpen képviselő kiemelkedő történeti teljesítmény elismerése. Cey-Bert Róbert Gyula kalandos, ám szüntelen hazájának és nemzetének boldogulását kereső életútja példaértékű mindazok számára, akiknek a szabadság a legnagyobb eszmei érték.

Történelmi regényeiben és közírói munkáiban mindig azok a témák kerültek előtérbe, amelyek szellemi iránytűként szolgálnak emberi és magyar küldetésünk megértéséhez, a mai feje tetejére állított világunkban.

Gratulálunk Cey-Bert Róbert Gyulának, Isten éltesse őt jó egészségben, hogy könyvei olvasóit tevőleges cselekvésre, továbbra is az önzetlen hazafias érzület vezérelje!

Cey-Bert Róbert Gyula a díjátadón.[516]

Cey-Bert Róbert Gyula 10 könyvéhez írtam előszót. Ide most nem tudjuk mindet betenni, elolvashatja mindenki az eredeti könyvben. Ide most kiválasztottam kettőt: Az egyiket a szkítákról szóló történelmi regénye elé írtam, a másikat a legújabb, tavaly megjelent életrajzi könyve elé. Mindkét előszó gazdag lábjegyzetekkel van ellátva és csatolva a könyv címoldala.

A két írás után pedig közreadjuk Cey-Bert Róbert Gyula életútjának és szellemi teljesítményének rövid összefoglalását, amellyel a Herczeg Ferenc-díjat is kiérdemelte, és amihez Zürichi Magyar Történelmi Egyesület tagsága ezúton küldi, tiszteletbeli elnökének, köszöntését

[516] Kép forrása: https://www.facebook.com/photo?fbid=26151960864431832&set=a.418453764875895.

… ÉS AKKOR MAJD GYŐZ A SZITTYA FERGETEG![*]

A XX. század 90-es éveinek elején egy nagy terjedelmű szociológiai kutatást végeztem a Felvidék egyik kis magyarlakta szigetén, Nyitra vidékén. A kutatás tárgya az ott élő magyarság azonosságtudata és érzésvilága volt. Természetesen, nem térhettem ki a történelemtudat problémái elől sem, amelynek szerves része és egyben legsarkalatosabb pontja az adott nép származás- vagy eredettudata. A származás mozzanata minden nemzet önazonossága szempontjából alapvetően fontos, amelyre a nemzeti önérzetet lehet építeni, de ugyanakkor le is lehet vele rombolni. Ebben az időben egy hatalmas robbanás keletkezett a magyar eredetkutatás terén, olyannyira nagy, hogy a több tucat származás- és fejlődéselmélet gátolta az egyszerű emberek tisztánlátását. Ugyanakkor, néhányan azt hangoztatták, hogy népünk eredetének valós megismerése nem is annyira lényeges kérdéskör, s véleményük igazolására előszeretettel hivatkoztak az illyési gondolatra, miszerint *„nem az a fontos, hogy honnan jöttünk, hanem az, hová igyekszünk”.* Pedig a helyes út megtalálásának egyik előfeltétele népünk eredetének valós feltárása, mivel ez a nemzeti önérzet és büszkeség egyik fő támpontja. Akkor írtam le azt a megrázó gondolatot, amelyre aztán többen hivatkoztak, miszerint ***nem mindegy, hogy az adott nép vagy nemzet eredetét nagy múlttal büszkélkedő, magas fokú kultúrával és civilizációval bíró népekből tudja levezetni, vagy csak egy elvadult csőcseléknek, barbár betolakodónak mondott etnikumot tudhat maga előtt.***[517] Emlékszem, hogy annak idején Cey-Bert Róbert Gyulával pozsonyi lakásunkon hosszú éjszakáig beszélgettünk a kutatás eredményeiről és szomorúan vettük tudomásul, hogy annyira összekuszálódott a magyarság történelemszemlélete, hogy valóban egy zavaros tudatú nemzet lettünk. Lehet, hogy talán éppen akkor fogalmazódott meg benne az elhatározás, hogy félreteszi a kemény, tudományos könyvek és dolgozatok írását és a mindenki számára könnyen megérhető történelmi regényekre helyezi ezúttal a hangsúlyt. Ugyanis már akkor fennállt a veszélye annak, hogy éppen a „legősibb magyar társaslelki értékeknek az őrzője”,[518] az alsó néposztály és a klasszikus értelemben vett középosztály maradványai lehetnek azok, amelyek nem tudnak majd ellenálni a körülöttünk zajló események veszélyeinek. Mi több, a „történetileg jelentős egyének”, az alkotók véleményt formáló csoportja sem vallotta a régmúlt tudásának alapvető elveit, sőt magatartásával mindinkább szembefordult a történelmi hagyománnyal.

Azóta eltelt harminc év és felnőtt egy teljesen új nemzedék, amelynek fiatalabbik része még inkább ki van téve a „kifinomult” manipulációnak, amelynek célja nem más, mint a sajátos,

[*] Előszó Cey-Bert Róbert Gyula: „*A szkíta turul dinasztia örökösei*” c. könyvéhez. Püski, Budapest, 2023. 8-15.
[517] Csámpai Ottó: Viharvert nemzettudat. Az identitástudat és érzésvilág problémái Zoboralja magyar falvaiban. Pozsony, 1994. 83.
[518] Karácsony Sándor megfogalmazása.

egyedi, páratlan kultúránk feloldása egy univerzális, zavaros kultúranélküliségbe, amit a nagy **Comenius** a **nemzet elfajzásának** nevez, ***„amikor a nemzet annyira nem törődik magával, hogy nem akarja, vagy nem tudja boldogságát felismerni és nem akarja vagy nem tudja őt más nemzet boldogsága vetélkedésre ösztönözni”.***[519] Mert a nemzet akkor lehet igazán boldog, ha nem kell hazugságokat, hamisításokat, csúsztatásokat és másfajta félrevezető és alantos módszereket alkalmazni a saját eredetkutatásában. Sajnos, több nemzet ilyen módszerekkel építi a saját történelmét. Nekünk erre semmi szükségünk! A szkíta–hun–avar–magyar folytonosság teljesen egyértelmű, ősi hagyományaink évszázadokon keresztül megőrízték a szkíta származás tudatát, mégha ezt most is néhány történész igyekszik divatos külföldi áramlatok hatására cáfolni.

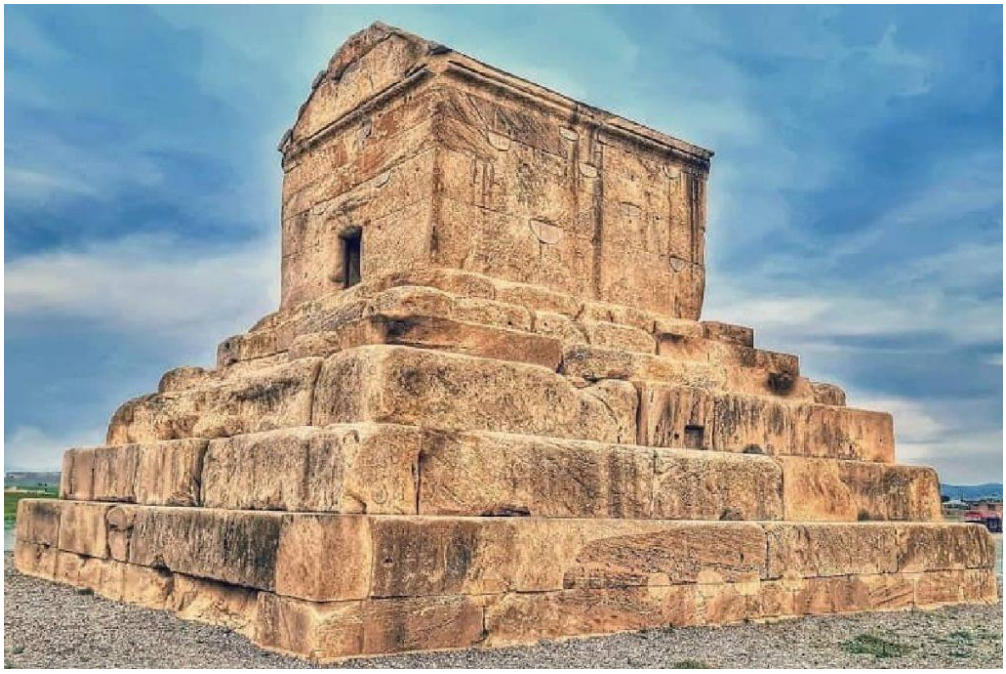
A különböző tudománytörténeti értekezések, ha ki akarják emelni témájuk fontosságát, többnyire azzal a bevezető megfogalmazással kezdik, hogy „már az antik filozófia képviselői, főleg Arisztotelész” is valamilyen módon foglalkozott vele. Ez már majdnem kötelező, mert hiszen az európai kultúra egyik alappillére a görög filozófia, ami megkérdőjelezhetetlen axióma. A történettudományban pedig még inkább az váltja ki az érdeklődést, ha a témakörbe tartozó népről vagy személyről a bibliai szövegekben is nyomokat lehet találni. Cey-Bert Róbert Gyula legújabb történelmi regényét ilyen személlyel kezdi és annak tartalmában épp annak az ókori népnek harcát írja le, amelyre mi, magyarok úgy tekintünk, mint kulturális és genetikai elődeinkre.

A téma többek között éppen ezért keltette fel a figyelmemet. Ugyanakkor néhány bibliai személy nemzeti történelmünkhöz kötődő kapcsolata az én figyelmemet is elkerülte. Ezt annak ellenére kellett beismernem, hogy csaknem minden részletében ismerem az Új- és Ószövetséget. Hiszen a Biblia egyfelől Isten szava, amely bizonyítékul szolgál annak megismerésére, hogy mi a jó és mi a rossz, tehát erkölcsi útmutatást szolgáltat az ember számára. Ugyanakkor a régi idők tanúsága és egyben bizonyítéka az elődeink életéről is. A Biblia, amellett, hogy teljes mértékben vallást teremtő és megalapozó mű, egyben az emberiség krónikája, az emberiség történetének a leírása.[520] Amikor néhány évtizede először sikerült eljutnom Iránba, nagy csodálattal hallgattam a sokak számára ismert történetet Nagy Küroszról,[521] akinek paszargadai síremléke magányosan csúcsosodik a napsütötte széles síkság magaslastán. Igen, ő volt az, aki a már leigázott zsidóknak megengedte, hogy hazatérjenek szülőföldjükre, és amennyire tőlük telik, újra felépítsék életüket (2Krón 36,22–23; Ezsd 1,1–4). Bár Kürosz minden bizonnyal egyszerűen csak úgy tekintette ezeket a hazatelepítéseket, mint a különböző istenségek összebékítését. De csak később tudatosítottam, hogy ő, e jótette mellett, az ókori Keleten a szkíták egyik legádázabb és legalantasabb ellensége volt. Ugyanakkor a szkítáknak is megvan a saját helye úgy az ószövetségi, mint az újszövetségi szövegekben, amelyekben tömérdek adatot találunk erről az ókori nemzetről, amelyben ott vannak a magyarság kulturális és genetikai gyökerei.

[519] Comenius, Johannes Amos: Gentis felicitas. In: Csámpai Ottó: *Comenius újrafelfedezése.* Heraldika Kiadó, Budapest, 2022. 103.

[520] Jelen Acta-számban olvashatunk ilyen szemléletű beszámolót a történelemről Isaac Preston Corytól. – *A szerk.*

[521] A nevét a magyar fordítások is többféleképpen adják vissza (Kyros, Cyrus, Kíros). A regényben Kurus-ként jelenik meg.

Kr. e. 530 környékén Kürosz az északkeleti határoknál csatába bonyolódott a masszagétákkal, miután azok királynője, Tomürisz[522] elhárította a perzsa uralkodó házassági ajánlatát. A masszagéták a szkíták egyik legjelentősebb törzse volt. Kürosz, aki megtámadta a szkíták szállásterületét, a háborúban életét vesztette. Hérodotosz így adja vissza a csata lefolyását: *„Ez a csata volt a legkegyetlenebb, valahányat a barbárok[523] egymás között valaha is vívtak… Először szemben állva nyilakkal lövöldöztek, majd amikor kifogytak a nyilakból, lándzsával és karddal támadtak egymásra. Jó ideig harcoltak, és egyik fél sem gondolt a megfutásra, végül a masszagéták kerekedtek felül. A perzsa sereg nagy része ott veszett, s elesett Kürösz is, huszonkilenc évi uralkodás után.”*[524] Bár Hérodotosz néhány helyen nem a leghízelgőbben ír a szkítákról, mégis elismerően nyilatkozik róluk és harcmodorukat eképpen jellemezi: *„Egyaránt harcolnak lóháton vagy ló nélkül, s fegyverként lándzsát, nyilat és kétélű bárdot viselnek. Sok aranyat és bronzot használnak, dárdáikat, nyílvesszőik hegyét s harci bárdjaikat bronzból készítik, fajvédőjüket, övüket és vállszíjukat arannyal díszítik. Lovaik homlokára bronz védőlemezt illesztenek, a kantárt, a zablát és a homlokdíszt arannyal ékesítik.”*[525]

Ez a történet jelenik meg Cey-Bert könyvének első részében kiszínesítve, kibővítve az író képzelőerejével. Az általa használt történelmi neveknek szép magyaros hangzásuk van, azonban ez nem kimondottan a könyv írójának az önkényes használata. Hiszen maga Hérodotosz is „görögösítette” a történelmi személyek neveit és a földrajzi megnevezéseket, amelyeket aztán az utókor is sokszor kénye-kedve szerint próbált a saját nyelvére átfordítani. A figyelmes olvasónak bizonyára feltűnik, hogy Tomorán (Tomürisz) királyné egyik fiát Cey-Bert Róbert Gyula regényében Hargitának hívják. Ha ezt a nevet úgy görögösítjük, ahogy azt Hérodotosz tette, akkor Thargitaosz-t (Θαργιτάος) kapunk. Hérodotosz szerint ő volt a szkíták első királya.[526] Ebből azt a következtetést lehet levonni, hogy a szkíták őskirályának a neve a

[522] A regényben a királynő Tomorán név alatt szerepel.
[523] A barbárok alatt az idegeneket érti, vagyis aki „nem görög“, ill. aki „perzsa“.
[524] Hérodotosz: *A görög-perzsa háború.* Osiris Kiadó, Budapest, 2007. 104.
[525] Ugyanott 104–105.
[526] Ugyanott 266–267.

Kárpát-medencének szent területét, a Hargitát személyesíti meg.[527] Cey-Bert Róbert Gyula a könyvében emiatt ruházza a Hargita nevet Tomorán–Tomürisz királynő egyik fiára. Az olvasó már megszokhatta, hogy írónk könyveinek szereplőit gyönyörű, ősi magyar hangzású nevekkel ruházza fel: Özönkő, Korsát, Tomor, Togár, Irukán, Baharkán…

De ha már megemlítettük Arisztotelészt, a nagy görög filozófust, akire csaknem minden tudós kötelességének tartja hivatkozni, akkor mindenképpen említést kell tennünk az előtte élő és ugyancsak nagy tudással rendelkező szkíta bölcselőkről. Ilyen pl. Abarisz, a nagyhírű orvos és bölcs, akit Hérodotosz hüperboreosz származású férfinak nevez.[528] A hagyomány úgy tartja, hogy a gyógyítás tudományára maga Apolló tanította, aki egy arany nyíllal is megajándékozta őt. Hírneve tetőpontját Kr. e. 764-ben érte el. Ő volt az, aki a szkítákat egy borzasztó döghaláltól megmentette. Ugyancsak híres volt „jósló művészetéről, zivatarok lecsendesítéséről és orkánok lecsillapításáról". Megakadályozta a dögvész terjedését, s őrködött a haldoklók felett. Anakharszisz, szkíta királyfi filozófus,[529] Abarisz és a többi szkíta jó hírben álltak a helléneknél, mivel a nyájasság, egyszerűség és az igazságosság mintegy nemzeti jellemvonásként testesült meg bennük.[530] Anakharszisz már Kr. e. 584-ben Hellászba utazott, ahol Szolónnak barátja lett, de mivel idegen szokásokat vett át, tragikusan fejezte be az életét. A szkíták ugyanis nem tűrték az idegen minták utánzását. Abariszról értekezik a Kr. u. 140-ben meghalt Lukianosz görög író is azon párbeszéd feljegyzésével, amelyet, a barátságról folytatott görög hallgatóságával: *„Mi szittyák*[531] *a szép beszéddel elmaradunk mögöttetek, mert ha ti beszéltek barátságról, olyan szépen szóltok, hogy mi könnybe lábadt szemmel hallgatunk. De ha teljesítésre kerül a sor, ti elmaradtok mögöttünk… Mi szittyák állandó harcban élünk és éppen ezért a megbízható jó barátot mindennél, még a jó fegyvernél is többre becsüljük. Barátságot azonban csak kevesekkel, olyan férfiakkal kötünk, akikről tudjuk, hogy nagy dolgokra képesek."*

Csak mellékesen jegyezzük meg, hogy a már említett nagy pedagógus J. A. Comenius is ugyan pozitívan, de ugyanakkor kritikus módon viszonyult a görög klasszikus filozófiához és annak képviselőihez. Pogánynak nevezi azt és úgy véljük, hogy ebben kifejeződik bírálatának a lényege. Számunkra azonban érdekesnek tűnhet, hogy az ismert görög filozófusok mellett, elsők között említi a szkíta Anakharsziszt.[532] Bár értekezésében a filozófusnak nem engedi, hogy nyilatkozzon, elég, ha csak föl-alá sétál, de mégis meglepő, hogy a XVII. század közép-európai műveltségében még ildomos volt a szkítákról tudni.[533]

A magyar történetírás és a nemzet nagyjai évszázadokig ápolták és őrizték a szkíta, hun és avar hagyományt. Mellőzzük most a gesztákat és krónikákat (Anonymus, Kézai Simon, Kálti Márk), mivel azok eléggé ismertek. A valószínű elveszett magyar ősgesztára alapozó *Tarih-i Üngürüsz* többször megemlíti Szkítiát: *„Azt a vidéket pedig [melynek Hunor volt a fejedelme], Dzsiddija tartománynak nevezték. Tatár tartomány volt, amely Szamarkandtól a Fekete-*

[527] Grandpierre K. Endre: *Aranykincsek hullottak a Hargitára.* Népszava, Budapest, 1990. 120–121.
[528] Ugyanott 278.
[529] Anakharszisz (Αναχαρσις) – szkíta filozófus, író és költő, hagyomány szerint a hét bölcs egyike – az i. e. 6. században élt. Hérodotosz szerint Gnourosznak, a királyi szkíták nagyurának fia volt; apai nagybátyja Ariapeithész (i. e. kb. 480–460) uralkodónak
[530] V. ö. Strabón: *Geógraphika* VII. 3. 8. Dr. Földy József fordítása. Gondolat Könyvkiadó, Budapest, 1977, 319.
[531] Szittyák a szkíták magyaros megnevezése.
[532] Egyéb, általános vonatkozásban is talált írásos emléknyomokat a scita nép tudós mivoltára Fábián Sándor: Történelmi „szürreál". Az Igazság Kálváriája c. művében (*Acta Historica Hungarica Turiciensia* 36/1. 2021. https://epa.oszk.hu/01400/01445/00061/pdf/. – *A szerk.*
[533] V. ö. Comenius, Johannes Amos: Gentis felicitas. In: Csámpai 2022. 37–38. Erre csak azért utalunk, mert manapság a hivatalosított tudományos kutatók csaknem eretnekségnek vélik, ha valaki szkítákról, esetleg hunokról beszél, ne adj Isten egyfajta folytonosságot is felfedez köztük és a magyarok között. Comeniusnak ez eszébe sem jutott, de mint elismert tudós, tett ő bátrabb megjegyzéseket is származásunkkal kapcsolatban.

tengerig terjed."[534] Werbőczi István Tripartitumában ugyancsak kihangsúlyozza, hogy *„Ez mostani írásomban szóllani akarok, az Magyarok között leg elsőben akkor kezdetet, mikor az Magyarok Scythiából ez Országban jöttenek, kit Pannoniának hittanak, mostan penig immáron a Magyaroktól Magyar Országhnak neveztetik."*[535] Míg a XX. és XXI. század embere felrója a Habsburgoknak, hogy mellőzik, meghamisítják és elvetik a szkíta-hun-magyar folytonosság elméletét, a Habsburg-párti Esterházy família sarjai büszkén vallják magukat a szkíta és hun hadvezérek leszármazottainak. Esterházy Pál herceg a nagyszombati egyetemi templom kriptájának bejáratára belevéseti a díszes jelzőt elődeiről, mint „*a szkíta fejedelem támaszairól a hunok hadjáratában",* amely természetesen őrá is vonatkozik, és utódaira is, akik ezzel a származással büszkén kitüntetik a család többi tagját. Ezt olyan személyiség nemzeti büszkesége megnyilvánulásának tekintjük, aki talán tudatában is volt annak, hogy mint Habsburg-hű nem a megfelelő oldalt képviseli, de ezzel akarja bizonyítani valós hovatartozását! Nádor létére lovas katona volt, ugyanúgy, mint azok az őseink, akikről a perzsa és bizánci történetírók megrajzolták az első lovas „nemzetportrét". Testvérbátyját, László grófot is, az 1652-es Vezekényi csata[536] legismertebb hősi halottját az idegen származású Caspar Jongelinus örökíti meg egy emelkedett hangvételű díszes beszédben[537], amelyben azzal dicsőíti, hogy a hun nemzet szülötte:

Illustri Ladislaus erat de gente creatus

Hunnorum ~~Hungariae~~ priscae nobilitatis Eques.

A szerző latin kéziratában áthúzta a Magyarország megnevezést és helyette Hunt – Hunniát írt. Ha következetesen tükörfordításban tolmácsolnánk a két sort, akkor a szöveget így is lehet értelmezni:

Lászlót dicső nemzet teremtette,

hunok ősi nemes lovagja ő.

Esterházy Pál herceg által építtetett kismartoni várkastély főhomlokzatát díszítő mellszobrok alatt, a hun fejedelmek és hadvezérek nevei szerepelnek: Keve, Kadicha, Keme, Atila, Buda, Bela, Almos, Arpad, Gyula, Chund, Lehel, Eurs, Sabolch, Geysa, Verbulch, Zoltan. Ez a történelmi szoborsorozat szemléletes kifejezője és hirdetője nemcsak a magyar állameszmének, hanem az Esterházy család nyílt hitvallása is a magyarság és a hiteles ősei mellett.

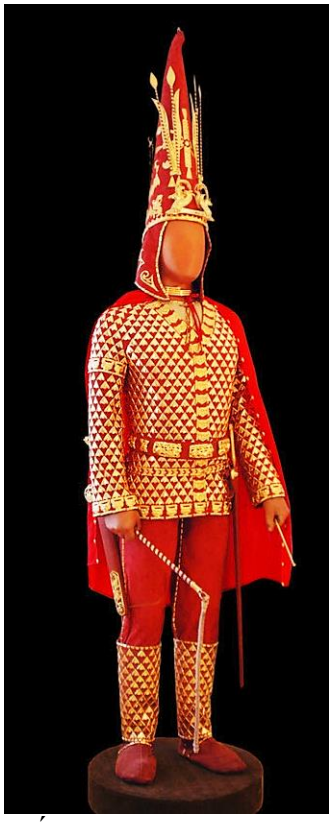
[534] Mahmúd Terdzsüman: *Magyarország története. Tárih-i Üngürüsz vagyis Üngürüsz története.* Magvető Könyvkiadó, Budapest, 1982. 38. Ő is többféleképpen írja Szkítia nevét – Dzsiddija, Dzsidijja, Szidijja.

[535] Werbőczi István: *Decretum Tripartitum Latino-Hungaricum Juris consuetudinarii, Inclyti Regni Hungariæ & Transylvaniæ azaz Magyar és Erdely Országnak Törvény könyve.* Pars I. Decret. Ung. Tit. III. (6 Pannonia). Leutschoviæ (Lőcse 1637). Reprint Pytheas Budapest 2005.

[536] A csatáról közelebbről lásd Csámpai Ottó: *A hősök nem halnak meg! Négy Esterházy egy hullása a Vezekényi csatában.* Püski Kiadó, Budapest, 2022.

[537] MNL OL P 113, Gyűjtemények, 198. cs. 3. tétel, No. 5, p. 60. Közreadja Martí Tibor: *Gróf Esterházy László (1626–1652). Fejezetek egy arisztokrata család történetéhez.* Doktori (PhD) értekezés. Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kar, 2013. 210–211.

A XX. századi régészeti leletek bizonyítják, hogy a szkíták (és a hunok is) valóban magas kultúrát hordozó etnikum volt. Elég csak megnézni a Magyar Nemzeti Múzeumban annak idején kiállított „issyk-i aranyember” öltözetét, vagy a „bereli lószerszám” rekonstrukciót,[538] és büszkeség tölti el a magyar ember szívét, hogy a felmenői már Kr. e. V–IV. században ennek a magas kultúrának részesei voltak. Mindezt azért szükséges kihangsúlyozni, mert mi magyarok, amint azt az előző sorokban is leírtuk, nem vagyunk ráutalva arra, hogy mesterségesen történelmet fabrikáljunk magunknak. A történelmünk hiteles, a régmúltban megírták a világ legnagyobb és legelismertebb tudósai, nyomait megtaláljuk a zsidó és a keresztény vallás szent irataiban. A feladatunk csak az, hogy mindezt ferdítések nélkül átültessük a tankönyvekbe, hogy azokból a most felnövekvő korosztály átvegye mindazt, ami szükséges a történelmi küldetésének betöltéséhez.

Cey-Bert Róbert Gyula könyvének története azonban nem fejeződik a szkítákkal. Folytatódik nemzeti történelmünk dicső, ám elhallgatott vagy félreértelmezett szakaszaival és mozzanataival. Néhányat már ismerünk a szerző előző regényeiből. Újra felelevenedik Mao Tun-ként ismert Bátor Tengrikút harca Lio Bang kínai császár ellen, mert hiszen az íjfeszítő népek ott váltak hunokká a szó legnemesebb értelmében. És aztán a történet újra átsodródik Európába, a Duna–Tisza-közé, hogy az olvasó Atilla hunjaival együtt végig harcolja a sorsdöntő csatákat, hogy aztán megálljon Róma falai előtt. Kevés népnek adatott meg, hogy királyát Raffaello, a világ egyik legnagyobb festője Vatikán egyik leggyönyörűbb kastélyának freskóján ábrázolja. A pápa, I. Szent Leó többek között azért érdemelte ki a „Nagy” jelzőt, mert volt bátorsága tárgyalni Atilla nagykirályunkkal.

A győzelmes, 907-es pozsonyi csata pedig már egy teljesen új kulturális környezetben, a Kárpát-medence nyugati csücskében zajlik, ahol Árpád nagyfejedelem legyőzi a magyarok

[538] Lásd „Emberek Aranyban – Fejedelmi sírok leletei a sztyeppe piramisaiból” című kiállítás katalógusa. Civil Régészeti Alap Egyesület, é.n.

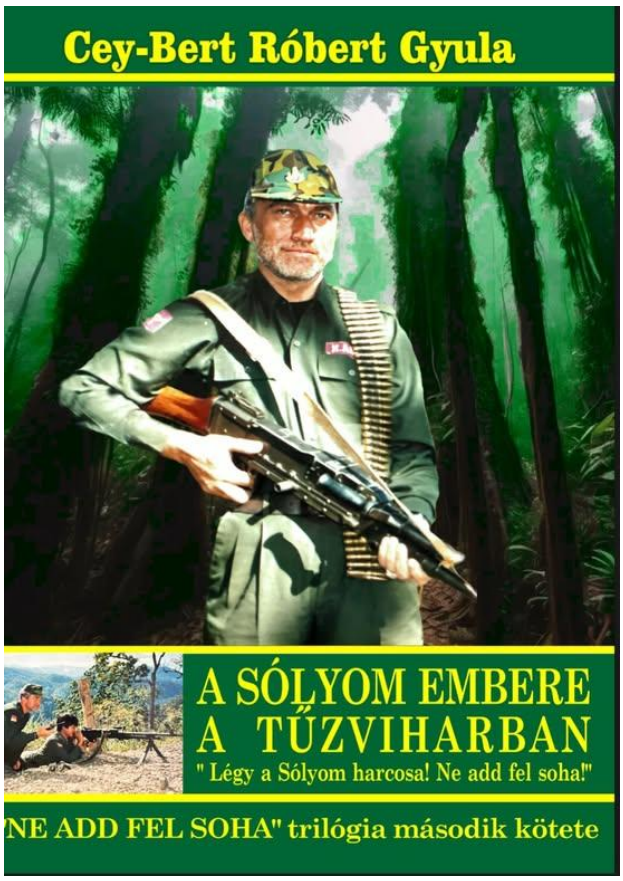
kiirtására szövetkezett egyesített nyugati haderőt. A mai modern szóhasználat szerint ez volt az akkori két civilizáció összecsapása Európa közepén: az egyik, amely „kereszténykén” olyannyira szellemi és erkölcsi szennyben fetreng, hogy tucatszámra gyilkolja le a saját pápáit; a másik a „pogánynak” mondott, amely pedig az elkövetkezendő háromszáz év alatt annyi szentet ad az Egyháznak, amennyit egyetlen más nemzet nem adott. Hozzá tesszük, hogy ezek a szentek csaknem mindannyian az ősi királyi vérvonalat adó Turulnemzetségből valók.

Emiatt is ide kívánkozik még egy nem elhanyagolható mozzanat, amely újra és újra megjelenik Cey-Bert Róbert Gyula könyveiben: a turulsólyom, amely az ősi uralkodócsalád megbecsült, szent madara, szimbóluma eleink együttélésének a természettel, amelynek lételeme ugyanúgy, mint a szkítáké, a hunoké és magyaroké, a szabad élet, a SZABADSÁG! A turulsólyom ebben a könyvben is végigkíséri a nagy nemzet dicső hadvezéreit a szabadságáért vívott harcában.

Végezetül annyit, hogy amíg végérvényesen nem kerül sor az oktatási intézményeinkben egy valós, de egyben nemzeti szellemű történelmi ismeretek átadására, Cey-Bert Róbert Gyula könyvei támaszként szolgálnak a pedagógusoknak és a szülőknek egyaránt, abban hogy hozzájáruljanak az új, nemzetben gondolkodó „kiművelt emberfők” létrejöttéhez. Mert a ***„nemzet ereje a kiművelt emberfők sokaságában rejlik”.***[539] Adja Isten, hogy így legyen!

[539] Széchenyi István megfogalmazása.

A SZABADSÁG ÉS HALÁL ÚTJÁN

Átolvasva a könyv kéziratát, kavarognak bennem a gondolatok. Mivel is kezdjem az előszót, amelyre BARÁTOM felkért? Ez már a tizedik könyv, amelynek előszavát írom. Mindig az első mondatok a legnehezebbek.

Történt egyszer, amikor a kettőnk közötti kapcsolat barátsággá fejlődött, hogy régi fényképeket nézegettünk. Közöttük egy tucat képre lettem figyelmes: csata utáni füstölgő lövészállások, kilőtt harckocsi, lelőtt helikopter… A harcosok között pedig barátom Cey-Bert Róbert Gyula alakja. A régebbi, burmai kalandjairól sok mindent tudtam, hiszen ezekről azelőtt sokat beszélt. De a fényképen látható természeti környezet teljesen más volt. Nem a buja őserdő, hanem kopár, dombos, sziklás, kietlen vidék. És a harcosok öltözete sem hasonlított a dél-kelet ázsiai férfiak viseletéhez. Bő kacatok a lábaikon, hosszú ingek, lapos fejfedők vagy kockás kendőkbe bebugyolált fejek… Valami gyanús sejtésem volt, de inkább rákérdeztem:

– Hol találtatok erre a lelőtt helikopter roncsra?

– Ez egy szovjet helikopter. Mi lőttük le egy amerikai Stringer rakétával Afganisztánban.

– Afganisztánban? – kérdeztem meglepődve. – És hogy kerültél oda?

– Hát... Pakisztánon keresztül.

Olyan természetes volt ez a válasz, mintha csak egy hétvégi kiruccanás közepette látogatott volna oda. Számomra a felismerés, hogy a barátom, akiről amúgy is sok mindent tudtam, megjárta Afganisztánt, külön tiszteletet ébresztett. Hiszen még nem voltam harminc éves, amikor a szovjetek bevonultak az országba, úgymond segítséget nyújtani az Afgán Népi Demokrata Pártnak a mudzsáhidok elleni harcban.

Sem az itt általam leírt gondolatoknak, sem Róbert barátom könyvének nem az a célja, hogy kibogozza, ill. felfedje az afganisztáni szovjet bevonulás körüli tisztázatlan összefüggések tömkelegét. Hiszen még a szovjet/orosz politológiai irodalomban sincs teljes egyetértés arról, hogy mi volt a szovjet megszállást kiváltó közvetlen ok. De a kedves olvasó számára, akinek esetleg nincsenek ismeretei az 1979-es év vége és 1989-es év eleje közti Afganisztán szovjet megszállásának, legalább néhány fontosabb mozzanatot ki kell domborítani. Tény az, hogy a sok afgán és szovjet szereplő között, más érdekeket képviselő „játékosai” is voltak a közvetlen katonai megszállás előzményeinek. Talán ezért is szentelek aránytalanul nagyobb terjedelmet ezeknek az eseményeknek a kidomborítására, mert míg a fiatalabb nemzedék ismeri az amerikai hadsereg afganisztáni bevonulását a 2001. szeptember 11-én az Amerikát ért terrortámadás után, a szovjet invázió Afganisztánba már az idősebbek számára is csaknem feledésbe merült.

1978. április 27-én, egy kommunista puccs Afganisztánban véget vetett Mohammed Daoud népszerűtlen és sikertelen kormányzásának. És így egy népszerű baloldali író, Nur Muhammad Taraki lépett a politikai színre, azonban kormánya, bár elfogadható volt a Kreml

számára, fokozatosan elvesztette a lakosság támogatását. Egyrészt az ellenzék üldözéséért, valamint egy sor olyan társadalmi és gazdasági reform bevezetéséért, amelyek ellentétesek voltak a muszlim ország konzervatív lakosságának vallási és kulturális normáival. Idővel az ország több muszlim vezetője hadat üzent az országban kialakuló kommunizmusnak. 1978 augusztusától Taraki rezsimjének nyílt ellenállással kellett szembenéznie, amit megnehezített, hogy néhány katonai egység is csatlakozott a lázadók oldalához.

Ennek a bonyolult helyzetnek volt még egy tragikus eseménye, amelyet még ma is homály fed. 1979 februárjában Adolph Dubs amerikai nagykövetet elrabolták, aki ezt követően egy tűzharcban az életét veszítette. De ez lehetett úgy a KGB provokációja, mint fordítva, sőt még a CIA művelete is azzal a céllal, hogy egy olyan kalandba ugrassák bele a szovjet vezetést, amelynek során az amúgy is legyengült szovjet haderő és gazdaság teljesen kimerül. Ugyanakkor olyan feltételezések is napvilágot láttak, miszerint a kínai hírszerzésnek sikerült egymás ellen kijátszani a két szuperhatalmat egy proxy háború folytatására. Ilyen események a térségben annak idején nem mentek ritkaságszámba, hiszen a szomszédos Iránban néhány hónappal később az iszlám forradalmat támogató iráni diákok megszállták a teheráni amerikai nagykövetséget és túszul ejtettek 52 diplomatát és polgári személyt

1979 szeptemberében egy újabb puccs történt, amikor az akkori miniszterelnök, Hafizullah Amin kihasználta Taraki kubai külföldi útját, és távollétében letartóztatta a támogatóit. Kubából hazaindulva Taraki megállt Moszkvában, ahol tájékoztatták az országban kialakult helyzetről, és azt tanácsolták, hogy ne térjen vissza. Taraki ennek ellenére visszatért Afganisztánba, ahol azonnal letartóztatták, és lemondásra kényszerítették. Nem sokkal azután a Kreml arra kérte Amint, hogy engedje szabadon Tarakit, hogy távozhasson a Szovjetunióba. De egy nappal később Tarakit álmában meggyilkolták. A szovjet vezetés ugyan eltervezte Amin eltávolítását, de mivel az országban már régóta a mudzsahedinek gerillamozgalma szemben állt minden tekintélyelvű kormánynak, így aztán a szovjetek is inkább bíztak Aminban, mint a mudzsahedinekben. Amin a Szovjetuniótól, a romló helyzetre hivatkozva, testőrsége megerősítésére egy 500 fős gépesített-lövész különítményt kért. Ez azok után történt, hogy az országon belüli ellenzék őt is megpróbálta megmérgezni. A bonyolult helyzetet figyelemmel kísérve, a szovjetek a teljes egészében a szovjet közép-ázsiai köztársaságok katonáiból álló különleges biztonsági különítmény (az úgynevezett „muszlim zászlóalj”) mellett a KGB Zenit különleges különítményét is elküldték, mintegy 54 fővel. Míg a muszlim különítmény kezdetben nem kapott információt arról, hogy mi lesz a feladata, a Zenit egység azonnal megkezdte Amin félreállításának előkészítését.

Mivel azonban Amin még nagyobb szovjet támogatást kért a mudzsahedinek elleni harchoz, így aztán 1979. december végétől a szovjet fegyveres csapatok elkezdtek beáramlani az országba, mi több, az egyik este egy fegyveres csoport megkísérelte Amint is eltávolítani. Közben más, ellenzéki csoport tagjai is harcban álltak vele, sőt, a környezetéhez tartozó több civilt, köztük őt is megmérgeztek és így ő röviddel ezután a palota épületében belüli harcokban életét vesztette. A szovjetek erre kijelentették, hogy Amin diktatúráját az afgán nép megdöntötte.

De számomra, aki akkor még nem foglalkoztam behatóbban az etnikai konfliktusok bonyolult folyamataival, egy további, inkább kicsi epizódnak számító történet volt szembetűnő. A marxista ideológiával felvértezett Babrak Karmal, a Khalq Népi Demokratikus Párt politikai szárnyának egyik jelentéktelen képviselője, aki egyfajta politikai száműzetésben betöltötte Afganisztán csehszlovákiai nagykövetének a posztját is, nagy hirtelen eltűnt Prágából és a KGB kíséretével a bagrami légibázisról Kábulba repült. 1980. január 1-én már Brezsnyev szovjet pártfőtitkár gratulált neki, mint új afgán vezetőnek. Karmal megpróbálta kiépíteni a lakosság támogatását azzal, hogy hithű muszlim és afgán hazafiként próbálta megmutatni magát.

Fokozatosan, 1980 januárjában mintegy 50 ezer szovjet katona érkezett afgán területre, akik biztosították a nagyvárosokat és a legfontosabb utakat. A szovjet beavatkozás első szakasza az ellenzéki csapatok különböző frakciói elleni harcból állt. A szovjet csapatok két

útvonalon keresztül hatoltak be az országba Kushkán és Termezen keresztül, valamint egy légihídon keresztül közvetlenül Kabulba. A szovjet csapatok gyorsan elfoglalták az ország nagyobb városait, katonai bázisait és stratégiai csomópontjait. A beavatkozó csapatok érkezése egyáltalán nem eredményezte a burjánzó afgán társadalom megbékélését. Éppen ellenkezőleg, a hazafiság hullámát váltotta ki, amely segített a lázadók sorainak bővítésében. A mudzsahedinek fokozatosan ellenálltak, kezdetben csak a saját túlélésükre összpontosítottak.

Még Babrak Karmal is, tudva, hogy a szovjetek érkezése a zavargások növekedését okozta, követelte, hogy a szovjetek folytassák a felkelők elnyomását, mivel az afgán hadsereg már nem volt hiteles. A szovjet katonákat a városi felkelések, az őslakos hadseregek (az úgynevezett lashkar) és néha az afgán hadsereg lázadó egységei elleni csatákba vonták. Kezdetben az ellenzéki erők leggyakrabban nyíltan harcoltak, így a szovjet légierőnek és tüzérségnek nem volt nehéz dolga velük. Ez a helyzet azonban fokozatosan megváltozott. A szovjet erők így korlátozott fegyveres konfliktusokba keveredtek, amelynek kilátásai nem voltak tisztázottak. A mudzsahedinek harci morálja és támogatottsága fokozatosan nőtt, miközben nőtt a konfliktus szovjetunióbeli kritikája is.

Az 1980-as években az afgán mudzsahedinek elnyerték az Egyesült Államok, Pakisztán, Szaúd-Arábia, az Egyesült Királyság, sőt Kína támogatását is, utóbbi titokban légvédelmi felszerelést szállított a Karakorum-hegységen keresztül. Az élelmiszer és a szállítóeszközök mellett a szövetségesek fegyvereket is biztosítottak a mudzsahedineknek. A segélyek fedezésére áttekinthetetlen kapcsolatokon keresztül fegyvereket vásároltak harmadik országokban, köztük Csehszlovákiában, amely akkor fejlett hadiiparral rendelkezett. A CIA pedig részt vett a pakisztáni gerillaháborúban a mudzsahedinek kiképzésével. A háború későbbi szakaszában az USA erős FIM-92 Stinger föld-levegő légvédelmi rakétarendszerekkel is ellátta a gerillákat, ami nagymértékben csökkentette a szovjet előnyt a légi fölényben, és hozzájárult a helikopterek és szállító repülőgépek nagy veszteségeihez.

Ebbe a bonyolult és áttekinthetetlen hadi állapotba vetette bele magát Cey-Bert Róbert barátunk, aki elindult Pakisztánon keresztül Afganisztánba, hogy tudatos harcot vívjon az 1956-os szabadságharc leverésében részt vett szovjetek ellen. Tehát nem véletlenül csöppent bele az afganisztáni nép szabadságharcába, hanem előre felkészülve, bár valószínűleg fogalma sem volt, mi is történik ott valójában. De a volt tanítómestere Bata táltos intő szavai csengtek a fülében: *„A szabadság és a halál útján nincs késlekedés!”* Nem volt idő fontolgatni, mérlegelni, hanem indulni kellett, hogy még a háború utolsó fázisában érzékelje a szabadságharc lőporos és vérszagú, de magasztos ízét. Az afgán szabadságharcosok a kezdetleges idegenkedés után nagyon hamar befogadták őt. Olyannyira, hogy még az afgán harci egységnek a neve is Magzsarisztáni csoport lett. Ő már talán akkor látta, amit a magyarság eredetével foglalkozó kutatók az archeogenetikai vizsgálatok alapján szemérmesen próbáltak megfogalmazni: Az Árpád-házi királyaink dinasztiája a mai Afganisztán északi részén, az ókori Baktria területén alakult ki kb. 4500 évvel ezelőtt.

A könyv írója részletesen kitér mindarra, amit az itteni halandó csak a médián keresztül érzékel. Azok, akik nem éltek a muszlim közösségek tagjai között, csak TV képernyőjéről ismerik a vallásuk rituáléit. De azt is felületesen, vagy azokkal az ideológiai torzításokkal, melyeket tömegtájékoztató eszközök adagolnak neki. Mi rácsodálkozunk a müezzinek imára való hívására, pedig a muszlimok számára ez egy természetes és életbevágóan fontos jelenség. Az afgán szabadságharcosoknak az ima volt a titkos fegyvere. Ötször imádkoznak naponta. Mindehhez hozzá kell tenni, hogy minden vallást, köztük az iszlámot is, és annak egységeit nemcsak a hierarchikus szerkezete alkotja, hanem főleg a hívők közössége. A hierarchia csak irányít és vezet. A hívőkön függ, hogyan teljesítik a rájuk bízott feladatokat, amelyeket küldetésként is értelmezhetünk. Elsősorban nem elárulni, hanem elmélyíteni a hitet. Ez egyben azt is jelenti, hogy nem árulják el azt a területet sem, ha akarjuk életteret, amelyet a hazájuknak gondolnak. Másodsorban, biztatni a többieket és reményt adni nekik. Sajnos, a XX. század második felében a világvallások, mint a civilizációk alkotóelemei nagy változásokon mentek

keresztül, s így erősítették (pl. iszlám) vagy gyengítették a civilizációs térségeket. A nyugati civilizációban, amelyet most – tévesen – zsidó–keresztény civilizációként emlegetnek, meggyengült az életerő. A keresztény vallásnak már csak a hierarchiája maradt meg. A hívők hitetlenek lettek. Elfordultak az Istentől. A könyv írója már akkor és ott, Afganisztánban megfogalmazza a történelmi igényt: *„Ha nekünk, magyaroknak csak fele ennyi hitünk lenne, nem kellene aggódnunk a magyarság jövőjéért!”* Elmélkedései során felidézi Mindszenty hercegprímás válaszát, amikor 1972 nyarán a bécsi Pázmáneumban feltette neki a kérdést, hogy hogy mit üzen a XXI. század magyar ifjúságának. A hercegprímás válasza rövid, de világos volt: *„Maradjanak meg szívükben és lelkükben Istenhívőnek és magyarnak, erősítsék magyarságukat az istenhitükkel a nemzet felemelkedése érdekében.”* A könyv előszavának írójaként a XXI. század első negyedének utolsó hónapjaiban talán ezzel tudnám Mindszenty hercegprímás szavait nyomatékosabbá tenni: A magyar keresztények feladata visszahozni a földre az égbe utasított Istent és bebizonyítani, hogy milyen a hitből fakadt földi életünk. Mert a földi élet nem más, mint a lelki nyugalomhoz és békéhez vezető bátor tettek és áldozatos cselekedetek összessége. Az igazi keresztényeknek végre tudatosítani kellene, hogy ők állnak a mindennapi harc középpontjában a családjukért, gyermekeikért és hazájukért!

Az afgán szabadságharcosokat is az így értelmezett hit segítette a külföldi erők feletti győzelemhez. Ez nem azt jelenti, hogy az ő vallásuk jobb, mint a kereszténység. Semmi esetre sem! Azonban sajnos, a kereszténység esetében, ugyan három évtizedes fáziskéséssel, de bebizonyosodott az a szekularizációs tézis, miszerint a (poszt)modern korban csökkenni fog a vallás szerepe, amelyben a nyugati civilizáció olyan sokáig hitt. Nyugat Európa országaiban, ahol győzedelmeskedett a fogyasztói társadalom eszmeisége, ez már szembetűnő: a keresztény vallás szerepe csökkent, sőt néhol el is tűnt és az iszlám vallás térhódítása csaknem befejeződött.

Afganisztánnal kapcsolatban fontos megjegyezni azt, amit a könyv szerzője is kihangsúlyozott, hogy az ő harcuk még nem ért véget, mert hiszen ismerve a közelmúlt évek történetét, a szovjet agresszió után, több próbálkozás volt az ott élő népek belső egységének megbontására. De valójában sem akkor, sem ma nem is Afganisztán függetlenségéért folyt a harc, hanem *Pastuisztán* létrejöttéért, amelybe újra belekerülnének a britek és az oroszok között felosztott Közép-Ázsia népei.

Cey-Bert Róbert Gyula afganisztáni kalandjai után az olvasó bepillanthat a gozsarok közé, az Afganisztán és Pakisztán között elterülő Hunza-völgybe. Ők a fehér hunok leszármazottjai, akik áttértek az iszlámra, bár sok minden megmaradt az ősi hitvilágukból. Az egészséges életmód kutatói manapság példaként említik ezt a posztmodern civilizációtól elzárt területet, amelyet ő már régen előttük felfedezett. Könyvünk írójának vallomása szerint felépülni ment a Hunza-völgybe, ahonnan kétheti lélekerősítő élmények után elbúcsúzott az újonnan szerzet barátaitól és többszörös átszállással visszatért a Távol Keletre.

Tovább olvasva a könyvet, a szemem több olyan személy-, vagy etnikum nevén akadt meg, amelyről már voltak bizonyos ismereteim. Az egyik ilyen etnikum a Kínában élő ujgurok és jugurok (ő joguroknak nevezi őket) és Csang-Rei etnomuzikológus neve. Mi több, velük kapcsolatban találkoztam először Cey-Bert Róbert Gyula nevével még akkor, amikor nem ismertem és személyesen nem találkoztunk. A XX. század 90-es évei elején került a kezembe egy kis könyvecske, amelynek ő volt az egyik szerzője.[540] A most megjelent könyvben részletesen kitér ennek a rokon népnek a kutatásairól, ill. köztük szerzett élményeiről és viszontagságairól. De én most mégis más, személyes történetet elevenítenék fel. Ugyanis a kis könyvecskével kapcsolatban találkoztam először Cey-Bert Róbert Gyulával. 1993-ban valahol olvastam a felhívást, hogy a Zürichi Magyar Történelmi Egyesület Kaposvárott tart őstörténeti

[540] Kiszely István, Cey-Bert Gyula, Csang-Rei: *A huszonnegyedik óra után – Magyar expedíció a jogurok között.* Polyák István kiadása, Cleveland, Ohio USA, é. n.

találkozót.[541] A találkozó műsorában megtaláltam az ő nevét is. Ez alkalom volt arra, hogy személyesen is megismerhessem őt. Voltak barátaim, ismerőseim Kaposvárott, többször jártam ott, tehát nem volt gond néhány napot ott töltenem. Fogtam a jugurokról írt kis könyvet és kocsiba ültem, hogy majd dedikáltatom vele. Azonban az egész úton azon tépelődtem, hogy is fogom őt megszólítani? Én egy vidéki, kezdő, ismeretlen kutató. Ő, aki elvégezte Európa legjelesebb egyetemét, megjárta a világot és még a családneve is olyan furcsa hangzású, nem beszélve a két személynévről. Melyikkel szólítsam őt? Arcát azonban ismertem, nem volt nehéz őt megjegyezni, mert hiszen akkor már sokat szerepelt a TV-ben mint borszakértő és étel- és vallástörténész. Az egyik asztalnál ülve valakivel éppen beszélgetett. Tétovázva közelítettem kettejükhöz, de ő, mintha már várt volna rám, felált, kezet nyújtott és csak ennyit mondott: „Szervusz, Robi vagyok!”. Így kezdődött az ismeretségünk, amely számomra egy életre szóló barátsággá fejlődött. Átnyújtottam neki a jugurokról készült kis könyvet, amelynek létezéséről nem is tudott. Aztán belemerültünk a beszélgetésbe az ujgurokról és jugurokról, a kultúrájukról, hagyományaikról. Bár akkor nem voltam megszállottja a Kínában élő etnikumok kultúrájának, de a beszélgetésünk lényege megmaradt bennem és sok évvel később, amikor felkértek, hogy Pozsony egyik előkelő színházában én mondjak megnyitó beszédet egy kínai mongol és jugur népdal és néptánc együttes[542] előadásán, jól jöttek az általa elmondott ismeretek. Emlékszem, hogy a bevezető gondolatok során olyasvalamit mondtam, amit legújabb könyvében ő is kihangsúlyoz. Ugyanis napjainkban mindinkább jeleit látjuk annak, hogy a nyugati (poszt)modern világunk a feje tetejére állt. Mi már fokozatosan lemondunk hagyományainkról, lemondunk értékeinkről, elhagyjuk Istent, akinek helyére lépett a pénz. És a távoli Kínában léteznek népcsoportok, amelyek példát adnak arról, hogy a népek nagy kavalkádjában, a miénknél sokkal nehezebb életkörülmények mellett, hogyan lehet megőrizni a hosszú évezredes ősi múlt értékeit.

A további név, amely számomra ismerős volt, Jean Cazeneuve francia szociológus. Sokszor hivatkoztam rá az egyetemen, amikor kultúrszociológiai témákat feszegettünk. De én már akkor kezdtem kacsingatni a keleti kultúra irányába, s így a nyugati szociológia inkább a tantervek kötelező részévé vált, amelyet diákjaimnak elő kellett adni, ill. nekik ismerni kellett ezeknek a képviselőit, közöttük Cazeneuve-öt is. Amikor a Róbert barátom könyve kéziratának olvasásakor belebotlottam a nevébe, ámultam a meglepetéstől. Hiszen Cazeneuve volt a doktori értekezésének témavezetője. De amint írja, csak később eszmélt rá, hogy bár a párizsi Sorbonne egyik leghíresebb professzora volt, kitűnő tanítómestere, amikor megismerkedett Amő táltos vagy Örkény táltos tudásával és bölcsességével, Cazenauve, mint az anyagias nyugati racionalizmus képviselője, meg sem közelítette őket. A keleti kultúrák táltosai számára a keleti lélek világának és a transzcendens bölcsességnek voltak a képviselői. Bevallása szerint nem találhatott náluknál jobb barátokat, mert hiszen tanításuk megvilágította a lelke mélyén szunnyadó őstudást, lelki genetikája ősi értékrendjét. Az Altáj-hegységben élő Örken–Örkény táltos megfogalmazza a magyarság küldetését, amely az ősi tudásból ered: *Fontos küldetés vár a magyarokra. Mivel a magyarok a hunok utódnépei közül a legnyugatabbra eljutott lovasműveltségű nép, a magyaroknak kell felépíteni a hidat, amely összeköt a keleten élő testvérnépekkel.*

Ha már fényképek közötti böngészésből kaptam a legelső gondolatot ennek az előszónak az írásához, még egy fényképet Cey-Bert Róbert Gyuláról mindenképpen meg kell említenem. Kopaszra nyírt fejjel, testén okker színű köntösben. Hát igen, ő bejárta Tibet kolostorait is, de nem turistaként. Több hónapot töltött a buddhista (pontosabban budaista) kolostorokban, teljesen alkalmazkodva az ő életmódjukhoz, elsajátítva tőlük mindazt, amit majd emberként,

[541] Lásd *A Nyolcadik (Kaposvári) Magyar Őstörténeti Találkozó Előadásai és Iratai.* Zürichi Magyar Történelmi Egyesület, Budapest – Zürich 1999. https://mek.oszk.hu/06500/06527/06527.pdf.

[542] A Kína Belső-mongol Nemzetiségi Művészeti Színház és Kína Kanszu tartomány Jugur Nemzetiségi Népdal- és Néptáncegyüttes közös előadása a Pozsonyi P. O. Hviezdoslav Színházban 2019. 10. 9-én.

magyarként hasznosítani tud a Kárpát-medencében élő nemzete számára. Ott találkozott Tserim lámával, aki Körösi Csoma Sándornak a nagy tisztelője volt. A Tibetről írt fejezetből többek között az olvasó megtudhatja, hogy a tibeti kolostorokban is vannak elrejtve olyan mozaik részecskék, amelyek felfedésével ránk, magyarokra is több homályos rész válik világossá. Vannak adatok, amelyek arra utalnak, hogy a tibetiek és fekete hunok között szoros etnikai kapcsolat létezik. Tserim láma vitte őt a felfedezéshez, és ezt ottani feljegyzések bizonyítják, hogy a *hungurok a hunok fejedelmi törzsének a leszármazottai, ők „gungároknak', a „Nap fiainak"* nevezték magukat. Hun nyelven a gun szó napot jelent, tehát a gungár népnév jelentése naptörzs. Feltételezhető, hogy maga a hun népnév a nap jelentésű gun szóból alakult ki. *Gungur és a hungur* népnevek tehát felcserélhetően, ugyanazt a népet jelölték.

Vagy egy további, számomra ismerős név, a japán Hideo Matsumoto. Ő volt az, aki még a XX. század 80-as éveiben, amikor nálunk a genetikai kutatások csak gyerekcipőben jártak, már írt a népcsoportok Gm-sajátosságai alapján a magyar és a japán etnikum vérségi rokonságáról. Félreértés ne essék, én személyesen soha nem találkoztam Hideo Matsumoto professzorral, sőt akkor Japánba sem volt lehetőségem utazni, de ismertem kutatásainak eredményeit. Róbert barátunk azonban már akkor szoros, sőt baráti kapcsolatban volt vele. Olyannyira, hogy az általa elért tudományos kutatások eredményeit nemcsak hogy közvetítette a magyarság genetikájával foglalkozó szakemberek felé, de Matsumoto professzort meggyőzte arról is, hogy szervezzenek gyűjtést a Kínában élő jugur népcsoportok anyagi támogatására.

De ott volt Pekingben, a világ legnagyobb terén, az ősi Tiltott Város főbejárata előtt elterülő Tianenmen téren is, amikor 1989. június 4-én a kínai hadsereg katonái megtámadták a diáktüntetés résztvevőit. Olvasva az általa leírt sorokat, az embernek borsódzik a háta. Hiszen, ha csak arra gondolunk, hogy az oda tévedett embert, legyen az turista, vagy kíváncsiskodó, akármelyik pillanatban egy halálos támadás éri, vagy akár az egyenruhás, vagy az egyenruha nélküli titkosrendőrök beviszik őt, nem lett volna sok esély a kiszabadulásra. De Cey-Bert ezt is megúszta és újabb léptekkel folytatta a barangolását a szabadság és a halál veszélyes útján. Nekem csak jóval később, 2013-ban sikerült eljutni a helyszínre, amikor már lecsillapodtak a kedélyek, a Tianenmen-téri áldozatok kihullott vérét elmosta az eső, és amikor Kína rohamos léptekkel száguldott egy sajátos úton, hogy gazdaságilag megvívja a nagy csatát azzal az Amerikával, amely az 1989-es fellázadt diákok szeme előtt életideálként lebegett.

A barátságunknak van még egy szerény tárgyi emléke. A dolgozószobámat egy bekeretezett fénykép díszíti, amelyen Róbert barátom egy kistermetű lovon ülve, terepszínű katonaruhában, egy amerikai M16-os gépkarabélyt szorongat. Az őt körülvevő növényzet elárulja, hogy a kép valahol a Délkelet-Ázsia őserdeiben készült. Többnyire ezt a képet viszem magammal, amikor megkér, hogy kísérjem el őt találkozására az olvasóival, tisztelőivel, rajongóival. Valószínűleg ebben a térségben, a karenniek között töltötte el élete legveszélyesebb, de egyben legszebb pillanatait. A karenniek a burmai brit uralomig függetlenek voltak, és egyfajta hűbéri kötelék fűzte őket a burmai királysághoz, de a második világháború utáni időszakban az őket körülvevő kisebb-nagyobb, de mégis erősebb államok részéről mindinkább a mesterséges megosztás célpontjává váltak. Ez azonban nem sikerült, és a karenniek fegyveres harcot indítottak, elsősorban a Burmából létrejött mianmari diktatúra ellen. Katonai szervezetük, a Karenni Nemzeti Felszabadítási Hadsereg az 1980-as években már 20 ezer fegyverest számlált. Ennek politikai ága, a Karenni Nemzeti Unió (KNU) ugyanakkor arra törekedett, hogy a fegyveres konfliktust politikai eszközökkel oldja meg. 1992-ben Cey-Bert Róbert Gyula volt az, akit a KNU kinevezett a karenniek nemzetközi nagykövetévé. Az ő diplomáciai erőfeszítései nyomán, 1993-ban a

KNU-t felvették a Képviselet Nélküli Nemzetek és Népek Szervezetébe (UNPO) és így az elfeledett karenni nép sorsát sikerült megismertetni a világ közvéleményével.

A könyvben szereplő kisebb vagy nagyobb kalandokra már nem térek ki. Ezeket a kedves olvasónak kell majd megtalálni. De elárulhatom – járt a Dakota indiánok között, a mexikói Teotihuacanban érzékelte ennek a transzcendens kisugárzását és azt követően az ott lévő Nappiramis tetején töltötte az éjszakát.

Mindezeket a hosszú tartalmas, de egyben veszélyes élethelyzeteket egy könyvbe besűrítve élheti át minden olvasó, aki rászánja magát, hogy beleolvas. Megvan rá a garancia, hogy nem teszi ki a kezéből, amíg a végéhez nem jut.

Aki esetleg nem ismerné az író előéletét, vagy ez lenne az első könyve, amelyet a kezében tart, az se lesz megrövidítve. Az utolsó néhány oldal ugyanis egy önvallomásszerű életrajz, amelyben csaknem minden titkot elárul önmagáról, nevükön nevezi a leghűségesebb barátait és megnevezi azokat az indítékokat, amelyek ösztökélték őt arra, hogy végig járja a szabadság és halál útját.

Végezetül kiragadok néhány sort a könyv szövegéből, amely mindenki számára, aki szereti a hazáját és nemzetét egyfajta tanulság és program a túléléshez és a további fejlődéshez. Ezekben is a számunkra a már előző könyveiből ismerős Bata táltos intő szavaira hivatkozik: **Küzdj meg a szörnnyel!** *Mert aki nem készült fel megfelelően erre a küzdelemre, azt a „szörny” egyszerűen elsöpri és nem tartja érdemesnek a küzdelemre. Minden ember életében és minden nép történelmében vannak időszakok, amikor ki kell állni a próbát, amikor meg kell küzdeni a szörnnyel. A felkészületlen embert, a felkészületlen népet már a szörny segédei lesöprik a pástról. Ez történt velünk, magyarokkal 1241-ben Muhinál, 1526-ban Mohácsnál és 1918-19-ben, amikor Károlyi és Jászi hagyták elfoglalni az ország nagy részét az ellenséges szomszédok haderőivel. Mindhárom esetben felkészületlenek voltunk a döntő küzdelemre.* **Adja az Isten, hogy ez soha ne ismétlődjék meg!**

SZAKAMI ÉLETRAJZ, TUDOMÁNYOS ÉS IRODALMI MUNKÁSSÁG

Szakmai életrajz:

Cey-Bert Róbert Gyula[543] (szül. 1938. július 5.) író, pszicho-szociológus és gasztronómia történész 1956-ban, a magyar forradalom leverése után, Corvin köz-i szerepe miatt, tizennyolc évesen emigrált. Ausztriában érettségizett,[544] majd Svájcban, a Genfi Egyetem Gazdasági és Társadalomtudományi Karán folytatott felsőfokú tanulmányokat, ahol 1962-ben kereskedelmi diplomát kapott. 1960-ban a több mint 120 fős magyar hallgatói közösség elnökévé választotta.

„1963-ban, diákkoromban, a Genfi Egyetemen rendezett Nemzetközi Fesztiválon, fergeteges csárdás-bemutatót tartottunk egy venezuelai magyar lánnyal. Megnyertük a nemzetközi néptánc versenyt, megelőzve kubaiakat, dél amerikaiakat."[545]

A párizsi Sorbonne-on doktorált szociológiából Jean Cazeneuve professzor irányításával, az „étkezési szertartások szociológiai elemzése" témakörben.[546]

1966-ban Genfben megalapította az „Institut de recherches de Motivation et de Communication" motivációs és kommunikációs kutatóintézetet, amelynek igazgatója lett. Kutatási érdeklődése a marketing és a reklámpszichológia felé irányult; a vásárlási, étkezési és

[543] https://en.wikipedia.org/wiki/R%C3%B3bert_Cey-Bert.
[544] A Kammer am Attersee-i magyar nyelvű, Ungarisches Realgimnáziumban. Élete itteni mozzanatairól másik egyesületi tagunk számolt be. Lásd Gyimóthy Gábor: A kabátember. *Acta Historica Hungarica Turiciensia* 39/1. 2024. https://epa.oszk.hu/01400/01445/00069/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2024_1_848-852.pdf.
[545] https://www.facebook.com/photo.php?fbid=2435330779854840&set=a.418453764875895&type=3&theater. Milan Mamusich hozzászólása a képhez: Venezuela egy 200 éve magyar segítséggel alapított állam, ahol a mai napig állami szintű magyar történelmi kultusz van. Kevesen tudják, de Latin Amerikát a dicsőséges magyar huszárság szabadította fel a Habsburg–Bourbon gyarmati iga alól. Spanyol Amerika legfőbb szakrális jelképét, Simon Bolivár (a földrész venezuelai születésű felszabadítója) aranyból készült rubintokkal és gyémántokkal kirakott kardját, a mai napig egy díszmagyar huszárezred őrzi Caracasban.
[546] *Psychosociologie des cuisines nationales et des civilisations gastronomiques* (A nemzeti konyhák és gasztronómiai civilizációk pszicho-szociológiája).

utazási szokásokat tanulmányozta. Öt éves németországi, ausztriai, belgiumi, franciaországi, hollandiai s svájci kutatómunkának eredményeképp az új táplálkozási irányokról szóló tanulmánya széles körű elismerést aratott.[547]

Szoros kapcsolatot ápolt a Pázmáneumban száműzetésben élő József Mindszenty hercegprímással. Többször meglátogatta a Bécsben, és segítette Szent István királyról szóló könyve kéziratának elkészítésében. Cey-Bertet aztán Mindszenty ajánlására felvették a Szent Lázár lovagrend tagjai közé.

1973–74-ben az Association Suisse-Turquie alapító tagjai közt volt, amely egyesület célja a svájci és török közösségek közötti baráti kapcsolatok ápolása lett.

1981-től munkája egyre inkább a Távol-Keletre összpontosult, üzleti kapcsolatokat építve Hongkongban, Oszakában, Bangkokban és Szingapúrban. Bangkokban megalapította a Gastronomy Research International kutatóintézetet, ahol fő kutatási területe az ázsiai étkezési szokások tanulmányozása volt. Kutatásai eredményeként ő volt az első a világon, aki két nagy civilizációt azonosított ősi múltban gyökerező gasztronómiai szokásaik alapján. Kutatásainak köszönhetően egyre több nagy légitársaság és luxusszálloda kérte fel szakértőként, hogy javítsák szolgáltatásaikat és gasztronómiai stratégiájukat.

A kínai ínyenckonyhát francia borokkal párosító nemzetközi gasztronómiai konferenciái olyan nagy sikert arattak, hogy a nemzetközi gasztronómiai színtéren – Thaiföldtől Indonézián át Szingapúrig – közismert és keresett személyiséggé vált.

A Cey-Bert által szervezett nemzetközi szimpóziumok és kongresszusok közül néhány a Távol-Keleten töltött időszakához kapcsolódott:

- Nemzetközi szimpózium a kínai konyha és a francia borok harmonizálásáról – Hongkong, Guandong, Peking (1981)
- Szimpózium a Nouvelle Cuisine Française gasztronómiai stratégiájáról Henri Gault-tal – Bangkok, The Oriental (1981)
- Nemzetközi szimpózium a japán konyha és a francia borok harmonizálásáról Shizuo Tsujival – Oszaka (1982)
- Szimpózium a csokoládé és a bor harmonizálásáról Alain Senderensszel – Párizs (1983)
- Világ Gasztronómiai Tanács – Bangkok – The Oriental (1984). Elnökség: Henry Gault (elnök), Róbert Gyula Cey-Bert (főtitkár), Paul Bocuse, Thanadsri Svasti, Hiroyuki Yamagata, Willie Mark és Mercedes Giralt. A szervezetet a világ vezető gasztronómiai személyiségei alapították azzal a céllal, hogy megvédjék a nemzeti és regionális konyhák hagyományait, valamint kulturális, kereskedelmi és szakmai rendezvényeket szervezzenek.
- Szimpózium az olasz konyha és a borok harmonizálásáról Federico d'Amatoval – Róma (1985)
- - Szimpózium a thai konyha és a borok harmonizációjáról – Bangkok (1988)
- Az Első Világ Gasztronómiai Tanács kongresszusa – Mexikóváros (1989)
- A Második Világ Gasztronómiai Tanács[23] kongresszusa – Mexikóváros (1996), ekkortól a Világ Gasztronómiai Tanács elnöke: Róbert Gyula Cey-Bert

Gasztronómiai tevékenysége mellett a magyar őskori és vallástörténeti kutatásokkal is foglalkozott. Kínában, Ujguriában, Tibetben és Belső-Mongóliában folytatott magyar őstörténeti kutatásokat

[547] Les résultats d'une enquéte laissent songeurs. *La Liberté*, 1974. május 18, https://doc.rero.ch/record/264041/files/1974-05-18.pdf . Etude de la nouvelle orientation alimentaire. *L'Express*, 1974. május 30. https://doc.rero.ch/record/65962/files/1974-05-30.pdf. Le salé et le sucré cèdent le pas devant les épices. *Journal de Genève* 1974. július 14. https://www.letempsarchives.ch/page/JDG_1974_07_17/12.

Japánban sinto szerzetesként, Thaiföldön pedig buddhista szerzetesként tanulmányozta a vallástörténetet. Japán és Thaiföld mellett Laosz animista hegyi törzsei és Mianmar (1989-ig Burma) területén is végzett vallástörténeti kutatásokat.

Cey-Bert vallástörténeti kutatásai során megismerkedett az üldözött karen néppel, amely 1949 óta harcol a mianmari (burmai) kormány ellen a karen önrendelkezés elérése érdekében. Ezt követően Cey-Bert cselekvően részt vett a karen nép védelmére irányuló fegyveres küzdelemben.

Magyarországra visszatérése után 1993-ban megalapította a Magyar Borakadémiát, és megszervezte az első Budapesti Borfesztivált.

1996-ban Budapesten megalapította a Cey-Bert Kutatóintézetet, ahol neves szállodák és jelentős magyar vállalatok tanácsadójaként dolgozott.

2000-től hat éven át gasztronómia és vendéglátás tárgyakat oktatott a Kodolányi János Egyetemen.

2021-től a Magyarságkutató Intézet vezető tanácsadója lett.

Tagja az International Wine Academy-nek és a Magyar Borakadémiának; a World Federation of Gastronomy tiszteletbeli elnöke.

1998 óta főként borral és gasztronómiával, vallástörténettel és őskorral kapcsolatos könyveket ír, de verseket és regényeket is publikált. Könyvei a magyar mellett franciául, angolul, németül és törökül is megjelennek.

Díjak, kitüntetések:

- A Magyar Érdemrend Lovagkeresztje
- A Szent Lázár-rend Lovagkeresztje
- A Kínai Konyha és Francia Borok Nemzetközi Szimpóziumának Arany Oklevele (Hongkong)
- A Culinary Great Powers Summit díja (Bangkok)
- A Gasztronómiai Tudományok Világszövetségének Elnöki Díja (Mexikóváros)
- Bárdudvarnok díszpolgára
- Pro Comitatu Somogy díj
- Pesti Srác 1956 díj
- Herczeg Ferenc kormányzati irodalmi díj

Művei:

Bor és gasztronómia:

- Az étkezési szokások új mintázata. IRCM, Genf 1972
- Nouvelle orientation alimentaire. IRCM, 1972
- A légitársaságok gasztronómiai promóciója. IRCM, Genf 1975
- A fogyasztók borhoz való viszonyának változása. IRCM, Genf 1977
- A kínai gasztronómia yin-yang rejtélye. HTA, Hongkong 1985
- A thai konyha ízharmóniája. TAT, Bangkok 1987
- Magyar borok és ételek harmonizációja. Paginárum, Budapest 1999
- A magyar borok és ételek harmonizálása. Paginárum, Budapest 2000
- Balatoni borgasztronómia. Paginárum, Budapest 2000
- A bor vallása. Szigtim, Budapest 2000
- Balaton Wine Gastronomy. Paginárum, Budapest 2000
- Tokaji borgasztronómia. Paginárum, Budapest 2001
- Tokajer Weingastronomie. Paginárum, Budapest 2001[48]
- Harmony in Hungarian Food and Wine. Paginárum, Budapest 2001
- A magyar konyha ízei. Paginárum, Budapest 2002

- Japán konyha - Az Istenek világa. Paginárum, Budapest 2002
- A kínai konyha. Az erotika és a jin-jang filozófia titokzatos világa. Paginárum, Budapest 2002
- Hungaricum bor- és gasztronómia. Paginárum, Budapest 2003
- A thai konyha, az ízek paradicsoma. Paginárum, Budapest 2003
- A hunok és a magyarok konyhája. Mezőgazda, Budapest 2003
- Magyar halgasztronómia. Szigtim, Budapest 2003
- Magyar vadgasztronómia. Szigtim, Budapest 2003
- A szerelem gasztronómiája. Mezőgazda, Budapest 2004
- A magyar bor szellemisége. Hun-Idea, Budapest 2004
- A magyar konyha filozófiája. Püski, Budapest 2009
- Megszólalnak a jelképek. Püski, Budapest 2009

Regények:

- A Sólyom embere útjai. Paginárum, Budapest 2001
- A fehér tigris szellemének harcosa. Kairosz, Budapest 2004
- A Sólyom népe. Püski, Budapest 2010
- Atilla, a Hun üzenet. Püski, Budapest 2012, 2017
- A Pozsonyi csata. Püski, Budapest 2013
- Koppány. A Fény harcosa. Püski, Budapest 2014
- 1526: a végzetes mohácsi úttévesztés. Béke vagy 150 év háború! Püski, Budapest 2015
- Végvári oroszlánok. Élni és halni a hazáért. Püski, Budapest 2016
- Nincs más út, csak a szabadság. Bocskai–Bethlen-szabadságharc török szövetséggel. Püski, Budapest 2017
- A szabadságharcos. Egy élet 1956 szellemében. Üdki, Budapest 2018
- Atilla – Gelecek Nesillere Mesaj. Isztambul, Kabalci 2018
- A Székely Hadosztály – Erdélyért! A magyar szabadságért! Püski, Budapest 2019
- Atatürk magyarjai. Visszavágás Trianonért. Püski, Budapest 2020
- Fenn az égen hun Nap ragyog. Az Ázsiai Hun Birodalom felemelkedése. Püski, Budapest 2021
- Attila Sólyma. Püski, Budapest 2022

A szkíta turul-dinasztia örökösei. Püski, Budapest 2023

Versek:

- „Adj szabadságot vagy halált!” Gerilla-líra. Hun-Idea, Budapest 2004
- Kép a fán. Szakrális szerelem a dzsungelháborúban – Gerilla-líra II. Hun-Idea, Budapest 2005

Képek:

Cey-Bert Róbert Gyula magyar író, pszicho-szociológus, egyetemi tanár.

Bárdudvarnok, 2025. november 30. Az utolsó palack georgiai kevri bor! Advent első vasárnapját legkedvesebb siófoki barátainkkal ünnepeltük meg. Étrend: fahéjas-szegfűves sütőtökleves, selyemúti szarvasáldos, képviselőfánk, Hajni-Deniz születésnapi sajttorta. Az ünnepi étrend főszereplője a Kaukázus lankáin termett 2017-es georgiai Mukuzani kevriben érlelt vörösbor volt, amely csodálatos izkeretbe foglalta a szarvasáldos sejttelmesen fűszeres arómavilágát. A kevribor elkészítésének Georgiában többezer éves hagyománya van. A kipréselt mustot hatalmas agyagedényekbe, „kevrikbe" töltik, majd eltemetik (!), az erjedés a föld alatt történik. Tavasszal kiássák és átfejtik egy másik kevribe, amelyet ismét eltemetnek és csak akkor veszik elő, amikor elkövetkezik, a „keipi", az ünnep ideje. Az utolsó palackot áldoztuk fel, de nagyon megérte, csodálatos élmény volt, a kevribor szelleme megerősítette barátságunkat és felkészített az ünnepekre.
Ősi magyar hagyományok szellemében koccintottunk vele: Isten-Isten!

Atilla Király Gimnázium, Aba, 2025. december 15.
Csodálatos élményben volt részem: előadást tartottam Abán, Atilla ősünkről, az Atilla király gimnáziumban. Egyedülálló gimnázium az országban: a tanári karban és a diákokban tükröződik a nagy hun uralkodó személyiségének lélekemelő értékrendje.
A hunok és a magyarok Istene áldása kisérje az Atilla király gimnázium minden tanárát és tanulóját! Tengri biz menen!
A képen balról jobbra: Lóki György, Kele Erika, Szilassy György a gimnázium igazgatója, én magam, egy lelkes diák, Józsa Balázs és Szaka Kata.[548]

[548] https://www.facebook.com/photo/?fbid=25374566785504581&set=a.418453764875895.

A SÓLYOM HARCOSA A TŰZVIHARBAN. A „Ne add fel soha” trilógia második kötete. Az első könyvbemutató Budapesten, Józsa Judit Galériában 2025 november 26-án.
A képen a nagy sikerrel fellépő Csillaghegyi Népdalkör énekesei, előttük az asztalnál balról jobbra Püski István (kiadó), a szerző életfilozófiáját bemutató Csámpai Ottó professzor és a szerző Cey-Bert Róbert Gyula.[549]

[549] https://www.facebook.com/photo/?fbid=25226120677015860&set=a.418453764875895.

A Sólyom Embere 2025. december 31-én:

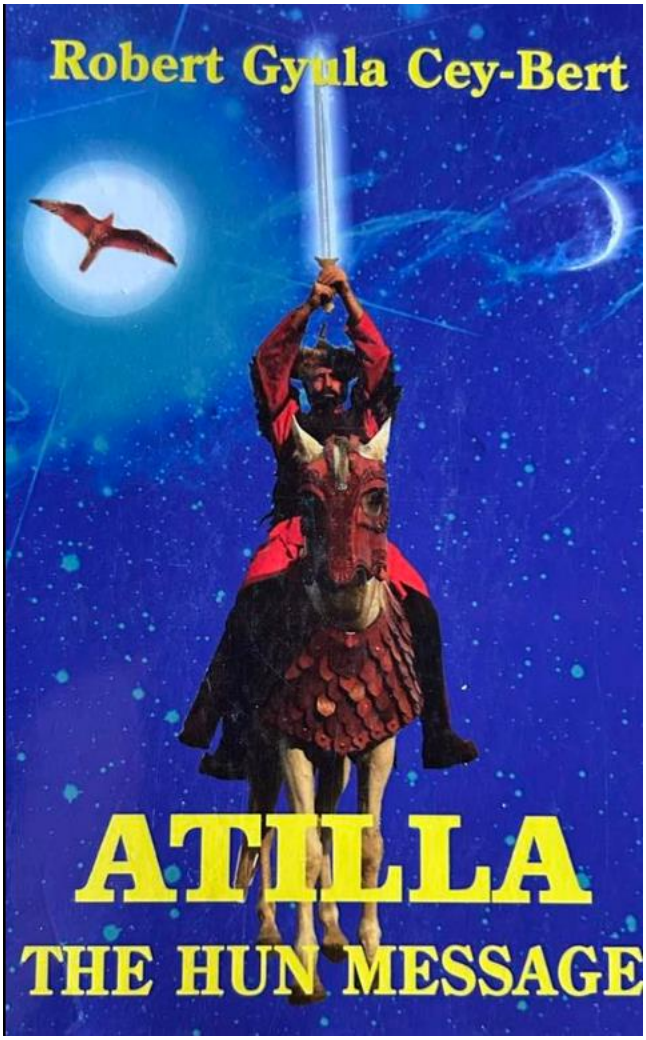
Boldog Újévet!
Feliz ano nuevo!
Happy New Year!

Isten áldásával kisért, sikeres, örömteli mosolygós Újévet kívánok minden barátomnak, olvasómnak, minden jó embernek, hazaszerető jó magyarnak!

A Jóisten áldása kisérje minden léptüket, tervüket és gondolatukat az új esztendőben!

Éljen a szabad és független Magyarország![550]

[550] https://www.facebook.com/photo/?fbid=25497662129861712&set=a.418453764875895.

Megjelent angolul Atilla regénye, „Atilla, a Hun üzenet”. Püski Kiadó Budapest, Krisztina körút 26. E-mail: puskikiado@gmail.com

Darai Lajos (Kápolnásnyék):

Isten és természet

A régi barátok jobban emlékeznek rád, mint te magad, talán mert kívülről látnak és láttak mindig, nem a lelkedre, de a fizimiskádra vonatkozik tudásuk, s főként a tetteidre. Nyomot hagytál bennük, ami benned mint emlék már megkopott, a kölcsönösség sem százszázalékos, kinek melyik időszak volt jelentős, arra és szereplőire pontosabban összpontosított.

Mert nem volt kötelező, magától értetődő valamilyen eszmeközösségnek képződni ott, akkor közöttetek, különösen ha csoportot alkottatok, most előjön a több szem többet lát. Illetve látott, és évtizedek múltán is egymást kiegészítve jön a beszámoló, mert ami akkor történt, a fiatalság hevületében, örök élmény marad, különösen visszanézve.

Fényképekkel megerősítve, de a mozgókép készítés akkor még nem volt olyan kézreálló módon jelen, mint manapság, így aztán sikere van a színes beszámolónak, s ki cifrázza is. Hogy milyen jó a memóriája, gondolod te, de ő meg más meglátásodon csodálkozik, így aztán megelevenedik a múltatok, s ha már nincs róla több, előjöhet az életút is.

Van, aki tényleg bejárta a Földet, meg tudja mondani, csupán mely országokban nem volt, mások egyéb teljesítménnyel kápráztatnak, vagy ha rossz történt velük, azt is legyőzték, büszkén mesélik. Érdekes lenne ilyen közösségekhez kérdést intézni még ifjúkorban, hogy képzelik jövőjüket, aztán majd tisztes korukban azt összevetni megvalósulttal, sokat mondana.

És elgondolkodhatunk fontossági sorrenden, melyik életszakaszi társaságunk mennyit ér, kikkel maradt meg a kapcsolat és miért, s kikkel szakadt meg annyira, hogy azóta sem láttuk őket. Pedig hát minden találkozásunk értékes volt, jószerint ez tette ki az életünk nagyobb részét, munka kötelesség persze szükséges, hivatást betöltő, de közben maradunk végig diákok.

ᛉᛒᛁᚲᛒᚺᛉᛁ ᚣᛊ ᚹᛒᛉᚣᚣ ◦ ᛉᛒᛁᚲᛒᚺᛉᛁ ᚣᛊ ᚹᛒᛉᚣᚣ ◦ ᛉᛒᛁᚲᛒᚺᛉᛁ ᚣᛊ ᚹᛒᛉᚣᚣ

Jó, nagyra értékelni a saját tehetséged, legalább akkorára, amilyen, különben kishitűség uralkodik el rajtad, s nem tetszik, amilyen vagy, hibát, kákán is csomót keresel. Ne hasonlítsd magadat másokhoz egy az egyben, mert egyformára még az ikrek sem születnek, az egyediség mindenkinek előnyös jellege, sőt kiemelkedővé csak általa lehetünk.

Azon a lovon, testen kell lovagolni, ami jutott nekünk, több nemzedékre visszamenőleg öröklődő tulajdonságokat birtoklunk, de azért változtathatunk is rajta, jó irányban. És személyiségünk igazi meghatározónk, a lelkünk tükröződik testi megjelenésben, sok-sok elsajátított gondolat az arcunkon, mindez ezért saját teljesítményünkké válik.

Cselekedet és tett csak ezután következik megítélésünkben a sorban, kiválasztást kell javunkra megnyerni előbb, hogy legyen alkalmunk bizonyítani megnyilvánulásunk erejét. Legyen az a munkálkodás terén ígéret, vagy a családi élet megteremtése felé tett lépés, előzetesen is meg kell felelni, és aztán bizonyítani állhatatosságunkat.

Művészet és tudomány még többet követel meg felkészülésben, hosszú az út növendékének, megismerni a korábbi eredményeket, hogy ismételni tudd, vagy éppen újjal jelentkezni.

Kisebb körben ismert nagy többségünk, akik élünk, tágabb népszerűséghez nagyobb kiválóság kell,
lehetőleg állandóan bizonyítani, mert tömegimádat hamar letaszít világtrónról.

Ennek a pajzsra emelésnek tehát veszélyes követelményei s következményei vannak,
már nem élethalálharcban légy vezérük, viszont igen fontos számukra, hogy csodás eszményt jelents.
Inkább persze csak álmodozni lehet e szerep betöltéséről, mai eszközök felnagyítják
összetevő elemeit, de valódi siker, időtálló érték ritka, mint a fehér holló.

Mégpedig egyetemesség kívánalom miatt, nem egyedül a környezetnek kell megfelelni,
egész világ ügye nehezen kiszolgálható, minduntalan eszmefalba ütközik kísérlet.
És a rossz irányok is lelepleződnek, napi érdek, divat kiszolgálása, ne csodálkozz hát,
ha nehezen tudsz ilyen magasra felérni, de alább nem adhatod a szándékot, mert visszaüt.

Neked már a középszerűség is kudarc lenne, ezt jól gondolod, de a befogadó közeget
mégis vedd számításba, az ő mérlegelésük akár idegen is lehet tőled, mégis ható.
Ezek után azzal biztathatod magad, hogy a jó mellé szegődik a szerencse, a szerep, mit
képes vagy betölteni az emberek javára, önálló életet él, csak isten ítéli meg.

Akarat és teendő az ember lényegének számít, látszatra legalábbis, ha kiszorít más
szempontot az életfolyamatból, vagyis mindent alá akar rendelni a megvalósításnak.
De egyénileg az akarat háttérbe szorul, hiszen azt tapasztaljuk, hogy anélkül cselekszünk,
jobbik esetben persze, önkéntelen a mozgás, tesszük a dolgunk, és ez rendben van, azt gondoljuk.

Külön elhatározást magunk számára nem kell elővezetnünk, érezzük irány helyességét,
magunkban rövidre zárunk ilyen „megbeszélést”, egyetértünk magunkkal, és baj akkor van, ha nem.
Ha az lappang bennünk, hogy nem vagyunk a helyünkön, nem való nekünk, amit folytatunk, kényszerűnek
érezzük, ébredezik akaratunk, változást sürgetne, ha nem nyomnák el, mert kényelmesebb úgy.

Aztán kiderül, hogy nem mehet tovább, harcot is vállalunk akár az újért, jobb életünkért,
az akarat diadalt arat, ha sikerül célunkat teljesíteni és megnyugodhatunk.
Ám a társas élet egészen más természetű, abban egyeztetett akaratmegnyilvánulást
szabadna csak elfogadni, kiváló esetben így is van, nehézséget különbözőségünk nyújt.

Hozzáállásunk a másik emberhez, többiek érdekének és érvelésének megfelelő
elfogadása, avagy semmibevétele, mi jöhet tudatlanságból éppúgy, mint erőszakos
természetű lévén, elnyomandónak látja az eltérőt attól, amit ő akar, így
aztán e nehézség körül felborulhat a rend, amiben addig éltek, békétlenség támadhat.

Összeegyeztetés művészetéről beszélnek, különösen az igen nagy méretű közösség
akarata hasonlóval találkozásakor, meg is történik gyakran, szerződéskötés által.
Kölcsönös előnyökért, de mivel emberek kötik, nagy a kísértés, hogy mégiscsak az erőt
tekintsék szabályozónak, mint tévedt egyének, ezért harccá válik a bélés együttműködés.

Itt tartunk most is, vélik és mondják világfelszínt kapargatók, mert megtévesztettek vagyunk,
csak azt látjuk, amit szemünk elé tárnak és abból van bőven elrettentő, félelemkeltő esemény.

Viszont gondolkodással lehet valós ismeret birtokába jutni, erről a területről is,
tudni róla, az emberiség túlnyomó része nem erőből s akaratból él, de képességből.

Díjeső nem akárkire hull, nem lehet alá állni csak úgy magad szerkesztette érdemekkel,
így hiába gondolod, hogy neked is járna már egy kis elismerés, nem kaphatod meg egykönnyen.
Sőt, eltelhet egész munkás életed úgy, hogy nem a sikeres oldalra kerülsz, nem felkapják a
teljesítményed, hanem elkerülik, még csak nem is beszélnek róla, és ha kell, akadályozzák

a terjesztését, mert mást támogatnak, versenytársra pedig nincs szükség azokban az esetekben, ha
a támogató nem nagyon ért ama dologhoz, csak érzékeli, hogy ki tolja az ő szekerét.
És itt nagy léptékű áttételek vannak élet terepadottságon túllépve eszmemezőre,
elegendő, ha jellegében olyan a kedvenc, hogy tetszik, nem kell megmagyarázni az ízlését.

Évszázadok alatt meggyőződéssé válhatott a múltnak még ránk erőltetett mozzanata is,
nemhogy az, amiben féligazság van, hát, minek is feszegetni azt a másik felet?!
Amúgy is luxusnak számít valamennyire a jóslás mellett múltidézés is, bizonytalannak
tekintett, hinni kell hogy van valós tartalma, hitében viszont senkit nem szabad korlátozni.

Azt sem, aki a mennyországot célozza mai életével, hisz a legjobb törvények szerint él,
de azt sem, aki a múltból vesz követendő mintát, eszményképe emelkedett történelmi nagyság,
személy, vagy tett, eljárás, teljesítmény, mit lehet utánozni, lovon vagy gyalog célba lőni, de nem
távcsöves puskával, ami könnyű, hanem régi eljárással készült csodás visszacsapó íjjal.

Mást is felsorolhatnánk, van elég, gondoljunk a várjátékokra, de most állítsuk szembe ezzel
a szótárkészítést például, aligha látványos, használatára pedig kevesen vállalkoznak.
Pedig ha meg szeretnénk érteni régik korok emberét, életmódja mellett szellemiségét,
eszközök, tevékenység mellé beszédét is kell tanulmányozni, és szavait lefordítani.

Ám utóbb e terület mostohasorsra jutott, mert a történelmi folytonosság kérdése a
nyelvben mutatkozik meg leginkább, van kapcsolat, míg régészeti tárgyaktól már eltávolodtunk.
Hacsak a közelmúlt emberöltőit nézzük, hogy mekkora változás következett be az egyes
használati eszközünkben, megértjük a régmúlt ilyetén téren való nagy jellegtávolságát.

Viszont a nyelv őrzi régiségeit, sőt mennél messzebb tekintünk, annál több egyezés mutatja
kevesebb ember kisebb helyről való sikeres szétterjedésének nyelvi azonosság nyomát.
Ilyen összefüggésben pedig előtérbe lép a közlésmaradványok tartalma, hiedelem
szóval jellemzett lett a szellemiségé, míg az eszközök közül a fegyvert vették előtérbe.

Ennek oka a mindenkori hatalmi érdek érvényesítése, amennyiben fenntartása
megkíván lelkiség hozzáigazítást éppúgy, mint kényszerítő erő biztos kézbentartását.
Így hinni a bizonytalan nyelvi kapcsolatban szinte tilos, nemhogy művelőit kitüntetnék,
a fegyverfolytonosság annál kívánatosabb, hiszen rámutat a fennálló rend mélységére.

ᛏᚨᛚᚨᛚᚨᛋ ᚢᚾ ᛋᛉᛁᛚᚨᛏ ◦ ᛏᚨᛚᚨᛚᚨᛋ ᚢᚾ ᛋᛉᛁᛚᚨᛏ ◦ ᛏᚨᛚᚨᛚᚨᛋ ᚢᚾ ᛋᛉᛁᛚᚨᛏ

Halomba gyűlnek felhalmozott emlékeink, a velünk történt összekeveredik a világ
eseményeivel, csak a fontosabb marad meg, tudjuk, mégis kezelhetetlenül sokat látunk.
Szortírozni, válogatni kellene belőlük, legalább a javát valamilyen rendbe rakni,
de ellenállnak a legkisebbek is, helyük van a nagy tömegben, nekünk mindegyik egyenrangú.

A lélektan mesterei mást mondanak, nekik mi olyan lenyomatok vagyunk, mintázatunkat
sorsdöntő benyomások nyomán kell elviselnünk, sőt viselkedésünket is onnan származtatják.
No, ez ellen már régen fellázadtunk, hamisnak látjuk az érvelést, mert ami szép volt, igaz s jó,
vagy félelmetes és veszélyes, mind kívülről jött, nem elménk szülötte, kiállunk a valóságért.

Az átlagember nem tud róla, hogy irányított lenne körülmények s színvonaluk által, gyerek
korban fittyet hányunk meghatározottságokra, életünk kiváltja rajtunk kívülik válaszát.
Cselekvésünk vagy játékunk belőlünk fakadó, de a természetet önmagában is szeretjük,
a többieket meg társaknak tekintve használjuk, s tudjuk, együttműködő közösségünk többre megy.

Mindennapjainkhoz annyira hozzászoktunk már, a lendület felváltva, hol onnan, hol belőlünk
fakad, igazi értékekhez akarunk jutni, akkor az valódi ünnep, nem üres ünneplés.
Azért nehéz a múltat felidézni, mert hiszen eltakarnak mindent a jelen pillanatai,
megállunk mögéjük nézni egy kis időre, majd folytatjuk megszakíthatatlan létezésünket.

Igyekszünk megnevezni úgy érzéseinket, mint tárgyakat, történéseket és az értelmet,
hidat képez elménk ezek felé és hozzánk, ezt idézzük, elevenítjük fel múlthoz kapocsként.
De mivel egy perccel előbbi is elmúlt már, a jelenben élünk, kitágítva hátra kezdetig,
mert volt olyan, és előre a végig, mert lesz olyan, közte lévőkben lubickolunk inkább, mint fájunk.

ᛉᛒᛁᛊᛞᚺᛉ ᚣᛊ ᚥᛉᛉᚣᛏ ◦ ᛉᛒᛁᛊᛞᚺᛉ ᚣᛊ ᚥᛉᛉᚣᛏ ◦ ᛉᛒᛁᛊᛞᚺᛉ ᚣᛊ ᚥᛉᛉᚣᛏ

Ahogy a házat minden tégla tartja, alsók és a legfelső is, a nyelvünk rétegzettsége
szintén lemegy az alapokig, de a legelső kifejezéseket szinte lehetetlen látni.
Olyan beleélés kell hozzá, mi életmódot képzel el belülről, hogy mihez van szükség szókra,
s mennyi mindent mozdulat, arcrándulás mutathat, amikor együtt teszünk valamit közös céllal.

De nem szeretünk ezzel foglalkozni, százéves szövegtől idegenkedünk, furcsának
találjuk, ahogy a sajtó beszámolt, költemény, regény, csak ha művészi magasságú, érdekes.
Olyan meg ritkaság, gondoljuk helytelenül, már lemondunk a világirodalom műveiről,
a mai olvasnivalók kedvéért, sőt inkább képi közlés kedvelt, mozgó, hangalámondással.

A nyelvet összetevő elemeknek azonban valamikor létre kellett jönni, egészének
kialakulni, bár a teremtő isten beszélt, megnevezve alkotott, – utólag visszanézve.
Ha valóban ellátnánk addig, tudjuk, nem lehet, mégis hiszünk benne rendületlenül, vallási
és mindennapi életben, mert nincs más fogódzónk, különösen mivel a tudomány tévedéses.

Úgy megy előre, hogy megcáfolja az előző elméletet a magyarázatban, bizonytalan
részekre rámutat, fehér foltokat elismer, s olyant, amit esetleg sohasem fogunk tudni.
Ilyen a nyelv viszonya ahhoz, amit úgy mondunk, hogy leképezett, előbb van-e a kép a fejben,
vagy azt a kiejtett hangsorhoz kötjük, önálló szellemvilág vesz körül, vagy azt mi hozzuk létre?

Nem létezéséről van szó, mert azt tapasztaljuk, múltmesélés, jövői ígérvény bizonyítja,
de megjelenése forrásáról, fennmaradás fenntartójáról, közöttünk csak, vagy önállóan?
Amely kérdést aztán magával a világ örök létezésével összekötve tálalnak nekünk,
mi messze túlmutatni látszik a nyelv szerepén, beszédünk így fokozódik le, istené mellett.

Ezért lett csak oly későn vizsgálat tárgya a nyelv, helyette tartalma keltett fel érdeklődést, az eszme, melyet a lelkünkből eredeztettek ős eleink, és utánuk jövők az istenségből.
E két út közötti kísérletnek tekinthetjük, világlélek működése kitapogatását,
miként árad ki és bele az anyagiságba, azaz belénk is, mi sok akadályba ütközik.

Lényege, hogy nem vagyunk önállóak, de akkor a felelősség sem a miénk tetteinkért, mit úgy oldottak fel, hogy felelőtlenek által kell vezetve legyünk, ők bőszen vállalkoztak erre.
Sosem bizonyítva, mint lettek beavatva az irányítói tudásba, de erővel léptek
fel e szerepre, s tettek róla, hogy kérdésessé ne váljon felhatalmazásuk és képességük.

Ebben a közegben csak mostohagyermek lehet a nyelvtudomány, ha lényegig akar hatolni,
mi megrendíthetné a hatalom alapkövét tehát, mert odáig terjednek következménye.
Minek tehát? Hogy a nyelvünk belőlünk fakad, nem szorulunk elkülönült forrásbirtokló kegyre,
egészünket nem magunk, az emberiség nyújtja nemzeteink alakjában, nyelvileg boldogulva.

És amint le tudunk fordítani mondatokat, az egyetemességet is elérhetjük, mindent
felölelőt, szellemiségként a nyelvbe öltve, istentől és a természettől táplálva tehát.

Ne azt kérdezd, mitől értelmes az ember, hanem miként, hogyan képes túlnőni ösztönén,
melyet az állatok csúcstudásaként látunk már igen régóta meglenni, de nem szárnyalják túl.
A szerszámkészítést mondják következő foknak, amit megugrottunk, de azt következménynek is
lehet tekinteni, előbb lettünk eszesek és alakítottunk felhasználhatóvá tárgyakat.

Bár alkalmi eszközt madaraknál is láthatunk használatba venni, a csőrükbe, és kipiszkálnak vele
valahonnan valamit, nálunk egészen másról van szó, nem csupán feladatmegoldásról.
Nem talált tárgy odaillő észrevevéséről, hanem megmunkálásról, kövek pattintásáról,
majd csiszolásáról, a szerszámkészítő szerszámok alkalmazásáról, majd a fémművességről.

Következtetési láncolatokról, amikkel a kívánalomteljesítés szükséges lépését
felfedeztük, egyáltalán hogy mihez kell az az eszköz, mi az az eredmény, ami majd létrejön.
Jó meglátás kellett tehát, s abból aztán sok volt, próbálkozás is létrehozásához, amikor
azt célként fejben kellett tartani, létrejött a tőlünk elkülönült gondolati tényező.

S megkülönböztetése a környezettől, vágyakozni lehetett rá, például melegre
a barlangban tűzrakás nyomán, közben magunkat már régen kiemeltük a többi létezőből.
Azokat egyre inkább számunkra valóként, vagy ellenünkre lévőként tekintve, társainkat
védve, tettekkel szeretve, gondoskodással, és erre neveléssel, hogy folytatólagos legyünk.

Észrevétlen átmenet volt ez az értelmesség kialakulás, isteni terv beteljesítés,
öntudatra ébredés kellett hozzá először, az éntudat nyitotta meg a szellemi kaput.

Nem mellőzhető ebben tehát a világ maga, amiből lettünk, s amivé leszünk, a föld pora,
saját érdemünket viszont ne túlozzuk el, ne játsszunk istent, előre csak ő tudott rólunk.

Csak bámulunk és ámulunk, mily sok lehetőség nyílik ki a világban, különösen távolabb, mikről hírekben hallunk és a hirdetésekben, békétlen eszközökről ott, békésekről meg itt. Ez az itt alkotja még a többséget, nagyobb részt, s akik új találmányoktól közvetlen szenvednek, vagy alkalmazzák azokat, vagy áldozatává válnak, miközben maga az igazság pusztul el.

Annak lényege, veleje lenne, ha lehetne, hogy mindenki javára fordítja az emberi erőt, származzon bár elmésségből, szorgalomból, egyéni teljesítményből, vagy közösségiből. Ahogy volt kezdetben, és ez a paradicsomi állapot sokkal tovább tartott, millió évig vagy tovább, míg kárunkra megváltozott csak féltucat ezer éve dúl rajtunk korlátlanul.

Kegyetlenséggel terhes szabadságát főként az adja, hogy a világ teremtésének idejét éppen ennyivel ezelőttre teszik Istennek tulajdonítva az ő önkéntes helytartói. Elterelve a figyelmet felhatalmazásuk érvényéről éppen a felfoghatatlan nagyság nevében, akinek törvényeit őrzik híven, bár azokat szintén ők foglalják törvénykönyvbe.

Felülről terjesztik ki, rá a népességre, de kiderült, hogy tőlük vették, hámozták ki élet tapasztalatából, a népmesékben szereplő tanulságokból, jelképes egyszerűségekből. Mert az ember minden korban fel tudta találni az akkor szükséges megoldásokat, készített és díszített eszközöket igény és tudás szerint, hogy figyelmeztessen tényleges eredetükre.

Ez pedig legfeljebb a csillagos égre fellőtt ismeretegyüttes visszaolvasható fényes történetét rögzítette, de abban embernek befogadó jelleg jut, természetfölötti nem. Ha igen, az meghamisítja létezésünket, amint gyilkoló eszközökre használt eszesség, ezért örülünk határtalanul békességnek, s akarunk lenni mindnyájan isten gyermekei.

Szerkezetkész állapotban kapjuk-e életünk, és nekünk kell befejezni az építkezést és berendezéssel ellátni lakásunk, csak azért sem jó kérdés, mert nem tudjuk, mire vonatkozik. Testünkre-e, vagy lelkünkre, holott mindkettőnek változását látjuk, testi növekedést, lélek gazdagodását, vagy a kettő egységének az egyre erősödését, személyiség kibomlást.

Illetve tehát inkább azt érezzük, hogy teljes fegyverzetben jöttünk világra, mindenünk megvolt mindig, ami abban az életszakaszban kellett, ahol épp jártunk, illetve a továbblépéshez. Sőt, a kapcsolatainkból azt a visszajelzést kaptuk, hogy kedvelnek minket, teljesítményünkért is szeretnek, nemcsak puszta létünk miatt, hasznosságunkért szépségünk és jóságunk mellett.

Szülők, testvérek ilyen hozzáállása maradt aztán a fogódzónk minden nehéz helyzetben, még ha csak gondolatban is, de tevőlegességet szintén tapasztalhattunk tőlük minden esetben, amikor képesek voltak javításra, avagy figyelmeztettek, együttéreztek velünk, sosem ellenünkre, erről meggyőződhettünk, míg mások már vegyesen voltak mellettünk, vagy ellenünkre.

De legalább mi magunk nem váltunk sosem saját magunk ellenségévé, nem kérdőjeleztük meg képességünket, tehetségünket, még ha nem is volt elég valamilyen cél teljesítéséhez. Akkor a szándékunkat kellett elfordítani a lehetetlen irányból, ne menjünk fejjel a falnak, de ez a belátás sosem volt tragikus, mert határainkat nem korlátként fogtuk fel.

Így volt ez sokáig, mígnem behatolt a hamis felismerés, megtévesztő szózat, hogy annyira nem vagyunk tökéletesek, rendszerint pokollá teszi életünket a kilátástalanságunk,

hogy lényegünket elérjük, felnőjünk kijelölt feladatunkhoz, mi elviselhetetlen teher,
mert az élet rövid, semmire sem jut idő, és sorsunk nem tőlünk függő, hanem körülményektől.

Ám ez kishitűség ránk erőltetése, sőt az elnyomásunk adottságként elfogadásának
megágyazás azzal, hogy tökéletes mivoltunk tagadása, kiút s megoldás találás nélkül.
Hiszen, mondja, mikor felfogjuk, hogy döntenünk kell a sorsunkról, e kényszer agyonnyomhat, mert vagy nem
vagyunk készek, képesek, vagy már lekéstünk róla, a bizonytalanság átka megfojt, jól döntünk-e.

Ám e rosszindulatú gondolatépítménynek leleplezője az elvont folyamattá tenni
akart eleven élet, mely örömtelien tud megnyilvánulni nehéz helyzetekben ugyanúgy,
mint könnyedebb sikerben, minthogy erejét feltárva nemcsak túljut akadályokon, de elégedett is
lehet magával, sőt még jobban, mintha kevesebb lett volna elég tőle, s gyarapodik lélekben.

Nagy divat lett a fényről szónokolni, többet tulajdonítani neki, mint amiről tudunk,
meg- és felvilágosodással jellemezték mozgalmukat a haladást erőszakkal hozók.
Mintha azonosítani lehetett volna a megváltást hozót az érkezését jelző fénnyel,
a lámpagyújtást a gondolkodás erejével, s hogy a fény természetes szabadon érvényesül.

Bevilágít minden addig előlünk elrejtett zugba, ismeretlenség homályába, reményt ad,
a megismerés munkáját megkönnyítő módon ténykedik közöttünk, felettünk, mindenkinek szól.
Számolatlanul szórja sugarait, viszonzást nem kíván, biztosan örül, hogy segíteni tud,
már-már megszemélyesítették, istennek nézték az emberek, hogy majd helyettük megold mindent.

Ám nem ez történt, igaz, bajokra rávilágít szomorúan, de ragyogni csak sikerek tudnak,
attól fényes az élet, ha mibennünk gyúl a fény, általunk történik velünk jóra változás.
Igen könnyű a fény és a haladás útjába akadályt tenni, szekér elé sziklát gördítve
megállítani jobbító szándékot, folyamot, betömni fényforrás nyílását, elfújni gyertyát.

És mindig voltak ilyenek, kerékkötők, akik nem közösség rosszgyerekeikén ténykedtek,
de kívülről, onnan szóltak bele, akarattal fékezték őket, ha kellett, rontást küldtek rájuk.
Néha sokáig tartott a sötétség, korszakos rombolást is átéltünk eleget, nem jött a fény,
nem áradt egyformán mindenkire, gyászfekete lett a táj is, nemcsak az emberek vérző lelke.

De akkor is a fény szépségét hirdették nekünk az arra felbéreltek, és reményeltették az
arra hivatottak, s hittünk, mert hinni kell mindig, minden körülményben, hogy a fény kiszabadul majd.
S ha ez igazán megtörténik, csodát tesz velünk, leszámol múltunkkal és kifényesíti jövőnk,
bearanyozza az áldozatok emlékszobrát, valósággá teszi az elképzelt fényvilágot.

Látomásos napra virradt karácsonyi hajnal, előre néz, aki józan ésszel tervez jövőt,
mert a fény most bevilágít, mutatja az utat, oda, hova csak a vágy mer irányt venni néha.
Lélek mélyén rejtelmesen rejlik a gondolat, megelőlegez szép sikert, alátámasztani
legféltettebb hitünket emberi nemzetünkben, részévé válhatunk és részesülünk belőle.

Kitölti a szívünket most adott-kapott szeretet, testvérként szomszédolásba kezdünk, legközelebb
lévőkhöz hozzánk, s nincs idegenítő távolság ismeretlenek közt sem, jóleső ez az érzés.

Földöntúlinak nevezzük, bár nem tudható, az hol van, együttességben mindenképp, elegendő
ez nekünk, reménytelenségből nyertük mosolyunk, vidámabbak nem lehetnénk megalapozottan.

Ez a talaj nem ingatag, nem rendülünk bele, ha csillogó szembe nézünk egymásra boldogan,
örökétig levőnek lesz, ami most születik, világra lép léleklátvány, fénye leleplezi.
Csillog-villog az éjszaka, mielőtt elmúlik, ígéretözön ígérete nappal is ragyog,
hogy a fészke minden jónak úgy felmelegedik, kikelnek mind a tojásból szárnyalni madarak.

Vagy akárhogy hasonlítjuk, valóság a nevük, elmerétegekből eredő kiválóságuk,
mert az elvi termékek lesznek legszilárdabbak, mit most elhatározunk, megtesszük majd bizonnyal.
És szívesen, ingyen adva a kedvességünket, így megy ki divatból az ellenszolgáltatás, ha
az év minden napján így maradna mozdulatlan a mérleg, nem méricskélve szeretetünk fokát.

Miért is ne, vélik a lelkesek, és azt, hogy már mindenkire kiterjedhet az okosság, vissza-
húzó indulatok ügyes semlegesítése, miközben a jóérzés elönti testfelszínünk.
Mert a mélyben megismertük a legigazabbat, társaslelki örömökben egyesülünk bátran, mert
kijöttünk magánybarlangunkból a fényre, s teljességgel tölt el, ha eztán itt is maradunk.

Hány oldala van az igazságnak, csak az tudja, aki mindet végigjárta, ám oda nem mehet,
amiről nem tud, de nyilatkoznia kell mégis, szűk viszonylatban lehet biztos állításában.
Szakaszosan van lezárva múltunk, rekeszekbe temetve, csak azon belül tanulmányozható,
nincs átjárás leleplezni a célt, a szándékot, mit rejtettek el, semmisítettek meg ezáltal.

Utóbb már nehéz felfedezni a valóságot, mert az ilyen törekvést nevetségessé teszik
későbbiekben, de eleinte még üldözték, a kortárs bírálatot pedig elhallgattatták.
Így aztán hamisítás szennyese kimosatott, az vált gyanússá és vádlottá, aki ellenkezett
előbb tényekre hivatkozva, majd józan észre, végül már senki sem veszi komolyan az ilyet.

Így van ez jól, mondják a megalkuvók, vagy lusták, minek az elmúltat felhánytorgatni, mennyivel
egyszerűbb elfogadni elsimított alapokat, ahová a jelen épült, frissebb cövekekkel.
De ahogy minden hasonlat tökéletlen, ez is sántít, mert a történelem nem felőlünk vissza
keletkezett, gyökereink vannak felénk jövő esemény áradattal, éltető hírözönnel.

Cölöpöket mocsaras talajba szokás verni, szétszaggatva ottani sajátos közösségét
a vízi világnak, a múlt is más közeg, mint a jelen, legyünk érzékenyek kiválóságára.
Hogy előzetes lépcsőfokként maradt ránk, még ha pusztító esemény rontotta is le, túlélés
tanulságai segítenek bennünket, soha meg nem ismételni okát, ismerni védelmét.

Nem véletlen terjesztik a körkörösséget mint a változások elvét, örök visszatérését a
korábbiaknak, de azt már nem teszik hozzá, hogy mindig másként történik, mint amire példa volt.
Töretlen egyirányú fejlődés sem teljesül, a kettő között kell az igaz utat megtalálni,
amit még nem mutatnak a megtörténtek, azt is gondolatban végigjárni első lépés előtt.

Ekkora tudatossághoz azonban nem elég győztesek, nyertesek által teremtett felszínen
mozogni, nemcsak ünneplésüket megtagadni, de régiséget eltörlő tettükön túllátni.
Feltételezni engedélyezetten, majd nekünk kínálton túli világot, hamisításmentes
időt és teret, emberi tulajdonságaink létrejöttének ránk jellemző tevékenységét.

Ennek nyomait meglátni bármennyire ritka leletekben, megtévesztésre szolgálók mögött,
kétely csíráinkat bizonyítékká növesztve rámutatni jogos jobb önértékelésünkre.
Hogy már a régmúltat alkotók is mi voltunk itt, sokkal nagyobb területen és hosszabb időn át,
mint amit megengednek nekünk újat alkotást később magunknak haladásként elkönyveltetők.

Akik a fejlődést szétterítették földrészi nagyságú területre, hosszú időléptékre,
holott minden új alkalmazkodás egyetlen fejben szüli gondolatát, kis helyen terjed szét aztán.
Ennek érdemét kell megtalálnunk hely és idő szerint, hogy tényleg visszavezethető legyen az
eredetére, folyik is már párhuzamosan ennek feltárása, de az ellentábor még erősebb.

TALÁLAT AZ IGAZSÁG • TALÁLAT AZ IGAZSÁG • TALÁLAT AZ IGAZSÁG

Ha nem a történetével akarsz jellemezni valamit, nehéz dolgod lesz, mert a külső, felszín
bár elég beszédes, keveset ad vissza igaz lényegből, csalóka lehet vakító tündöklés,
Színházban, cirkuszban a rivaldafény fokozza a varázslatot, de a valós életben nem ez
a cél, nem az ámulat, hanem érvényes képet kapni, még ha csalódás lesz is a nemvárt ára.

Ehhez az írottak is közelebb vihetnek, a költészet, bár hasonlatokkal, de közelít a
teljességhez, és ezt a szintet jó regény szintén elérheti, de most a szembejövőről van szó.
Az eleven életről, amiben megítélendő a számunkra helyes és káros, elfogadható
és elutasítandó, szépnek és jónak tartott, valamint a rút, visszataszítót észrevenni.

Könnyebb eset, ha tekintély övezi a látványt, ha kitüntette magát valamiben, másban is
feltételezzük, hogy képes nagyot alkotni és megelőlegezett bizalommal tekintünk rá.
Nehéz viszont fiatalon a kortársakat jól értékelni, kiben bújik meg tehetség és ki
lesz kígyótojás, aztán az utunk elválik hamar, érzelmet pazarlunk, vagy barátot szerzünk?

Újra és újra felmerül a kérdés, mi a jó környezet titka, mi jellemzi, ha barátságos,
milyen következményei vannak a jövőnkre, amikor majd már ellenségesben kell helytállnunk.
Elegendő-e a szűk világ, amiben felnő hagyományos neveltetés részese, vagy szomszéd
falu megismerése helyett szomszéd ország és földrészé nyújt csak elegendő tapasztalatot?

Nem futnak-e el előle, akik világot járnak inkább, minthogy megismernék mélyen nemzetüket,
mit ér idegen nyelvi csevegéssel szerzett habár jó minta, ha nálunk nem alkalmazható.
Keresztbe-kasul szeljük-e pályánkat, vagy inkább helyben érjünk el magasságot, nem merülhet fel,
ha egyensúly építi fel az egyént, aránya megtalálásához kell a múltba néző tudás.

Ajánlás:
Ha külföldi nyaraláson azt tapasztalod, hogy már unalomig ugyanazt kapod, amit itthon
is szeretnél, de oda kell menni érte, nem jobb lenne-e tenni róla, itt is megvalósuljon?
Változott-e a gyökértelenség jelensége amióta bárhol szabadon letelepedhetsz,
s nem boldogulnál-e jobban itthon, ha azt a nagy erőt ott érvényesüléshez itt eszközölnéd?

Mesterképzésre más városokba, egyetemre mentek a szülőföldről, de visszatértek mindig,
hozták a nagyobb szakmai vagy szabadságfok sok előnyét, de erkölcsi baj, hátrány rémét szintúgy.
Végül nem borult fel a Föld, hogy a jobb helyekre áramlott volna mindenki, jut és marad mindig
elegendő ember mindenhol a feladatra, amit ott kijelöl az élet, és el is végzik.

Kis emberből nagyember errefelé lehet, a világ e táján, mert máshol vagy mindig is nagy volt, vagy mindig kicsi marad, nincs igazságosságra mód, a mi fogalmunk szerint, de ez bonyolultabb. Itt sem tűnik fel mindenkinek úgy, hogy igazság uralkodik, hanem az erő, az kényszerít a jóra, ami csak megközelítőleg lehet az, mert akinek jó, annak igen jó, s van, kinek nem.

Ennek vitája eldönthetetlen, mert mellette vannak a tehetősek, ellene a gyengék, bár az értelem napvilága mindenkire ragyog, és a jó érvelést nem lehet rosszal tagadni. A jó pedig a jók közé sorol ügyeseket, okosokat, szorgalmasakat, kik sokat tesznek magukért, de másokért is, és nem számít, hogy e helyzetet nem egyedül maguknak köszönhetik.

És vannak sokat köszönők és kevesebbet, de ennek elosztása nem előre szabályozott, menet közben derül ki, mire lesz szükség, s kire esik nagyobb figyelem, s akkor már jutalom is. Hangyák vagyunk a bolygó bolyában, kitüntetett szerepben önmagunk előtt, hosszú időre és széles területre terjed hatékonyságunk, mit öröm s bánat egyaránt szegélyez, tőlünk függve.

Attól, miként tekintünk magunkra, egymásra és eredményeinkre, belélegzett levegőre, vagy aranyékszerekre inkább kincsként, ki drága nekünk, hol a határa megelégedésünknek. Inkább azért kell valamilyen múltban élőkre megbecsüléssel tekintenünk, mert ők még őrzik a közös tudat előnyét, közös birtoklását, az egyénéért nem mentek ölre, sőt ölésre.

Mert ez nagy ára mai békés vetélkedésnek, hogy megelőzte magas színvonal felhalmozás, szépen mondva javak átcsoportosítása, hogy legyen egyéni szabadság a természet fölött. Ám az emberhullám megállíthatatlan árad, sodrába mindenki bekerül, aki jelenben születik, – nézi a múlt nagyjait, s magát kicsinek érzi, összesség jó élményéből merhet erőt.

ᛉᛟᛁᛊᛒᚺᚾᛉ ᚣᛊ ᚳᛟᛉᚣᚣᛏ ◦ ᛉᛟᛁᛊᛒᚺᚾᛉ ᚣᛊ ᚳᛟᛉᚣᚣᛏ ◦ ᛉᛟᛁᛊᛒᚺᚾᛉ ᚣᛊ ᚳᛟᛉᚣᚣᛏ

Megromlik a mirhánk, ha nem vittük Betlehembe a szívünkben, s bár királyok nem vagyunk, egyszerű pásztorok legalább lehetnénk, nyitva az égre, ha onnan jelet látunk jönni, létünk borzolót. Ha üstökös súrolja a földet, elég minden, ha isten érinti meg a lelket, felolvadunk benne, bizalommal jövőnkre, hogy újra nőnek nappalok, életbe szökken világosság hite.

És ebben egységesek lehetnénk teljes körben – álhivatkozás, áltisztelet a naptár-beli különbségek kiemelése, felnagyítása elvi nem egyezéssé, nagyon felelőtlenül. Sőt, ellenségesen az összes irányban, mégis jól járva vele, mert nem körkörös támadás az, ami történik, nem védelem külső támadók ellen, hanem belső hatalom megszilárdítás.

Szinte megrendelés-szerűen belülre jön az ellenség, és nem véd meg minket saját államunk, pedig arra hatalmaztuk fel, mondvacsinált ok akad elég, onnan nézve téged hibáztatnak. Valamiféle egyezségre lépnek széthúzók és idegenek, hallgatólagos támogatás, ki nem mondott kölcsönösségben, húsvéti bárány szenvedést megelőlegezve már karácsonykor.

De még mindig a józan ész és a természetes erkölcs van többségben, ama része, mi belőlünk fakad és nincs meghamísítva, közvetítetten viszont már szembefordul és többet kíván tőlünk. Szélsőségig vitt áldozatot, önfeladással egyenértékű hozzáállást, amit nem azok méltatlansága miatt kell elvetni, akiket célozna e tettünk, hanem összességünk miatt.

Mindannyian rosszul járnánk, ha visszalépnénk a törzsiség korából eddig elhozott, mert álszent módon támogatást kapott társadalmi rendhez, ezért kell észnél lenni mindkét oldalnak tehát.
Igaz útra lépni saját területünkön és eszmék birodalmában, senki ne legyen eszköz hamis emberség kezében, kegyetlen használva erőnk, tudásunk, de közösen hitelesítve.

Utószó:
Könnyű mondani, hogy álljunk helyt, meg a sarkunkra, de hogy miként, mit kell tényleg tennünk, arra alig van vállalkozó, hogy hirdesse, mégpedig azért, mert mindenkinek magának kell megtalálnia.
Régen rossz, ha valami rábeszélésszerűség kerít hatalmába, s csöbörből vödörbe esünk, sőt csöbör-kor sem jött még el, önrendelkezésünk hajtsuk végre, mennyünket ne adjuk fel pokolért.

Még ha nem is viharos, érezzük az érzelmek súlyát, megrendítő voltát, vagy lelkesítését, s nagy örömforrásunk természetesen, szeretjük édesebb állapotába ringatni magunkat.
És ez nemcsak valóságos helyzetben működik, álmodozással, képzelgéssel is elérhető, de akkor lemondunk észellenőrzés javáról, ami mégiscsak kell a kétlábon állásunkhoz.

Mert csak az egyik az érzelem, másik értelem ajándéka, legmagasabb rendű tudást hozó képesség: megkülönböztetés s következtetés, minek alapja állító ítéletalkotás.
Kijelentésünk magunk számára is jelentést közvetít, – hogy honnan véve, erről vita folyik, mert a százmilliárd agysejtünktől a többiek hasonlói hatásáig s istenig terjed válasz.

Mindegy – persze nem mindegy, de a lényeg eredmény áldása, java, messze jutottunk fejlődésben, hacsak nem voltunk már kezdetben is ugyanott, mint most, amire isten általi teremtés utal.
Ne menjünk bele, hogy akkor meg őt kell kifejlett értelműnek tekintenünk, mert a fénymagot is értelmesnek látjuk, elég a kétnyílású kísérletre utalni, s hogy tudja is, ha nézzük.

Akkor megváltozik, illegeti magát előbb, majd felveszi az elvárt alakzatot, no, szóval, kicsúszott jelenig megítélés a kezünkből, a régiek mégsem „tévedtek nagyot” istennel.
A kérdés inkább az, miként tarthatunk egyensúlyt a két láb használatában, egyik elragadni látszik bennünket, másik meg megmerevít nagyon, ám értelem–érzelem mezőn is van szenvedély.

Ez lehet kulcs, mert ha ez kiváltódik, komolyan kell venni, állhatatosság, rendíthetetlenség legyen elvi hozzáállásunk jellemzője, beleélés, azonosulás érzelmi tornyunk.
Nincsenek ugyanis véletlenek, leginkább a mély érzésekre s gondolatokra kell figyelnünk, ha elérjük ennek fokát, nem szabad elvetni rá a választ, s kötelező, hogy érdemi legyen.
Utóirat:
Az elején azt hittem, hogy a szenvedély híd az érzelem és értelem között, de megíráskor kiderült, hogy többről van szó, mert hiteles mindkét oldal szerepe és nem alárendelt egyik sem.
Miközben eredetüket alig értintettük, holott a világba belesimulás vagy onnan jogos kilépési szándék felől elérhetők indokaik, bár ez sosem tudatosul róluk.

És addig jó, ameddig így van, mert milyen lenne, ha bemondanánk magunknak, hogy most együtt fogunk érezni valakivel, vagy szívdobogás gyorsulás rásegítéssel adnánk súlyt egy-egy gondolatnak.
Ehelyett jó, hogy ilyen kétfélék vagyunk, és jobb esetben felel-fele arányban, rosszabb, mikor felülkerekedik megérzés a gondolaton, vagy merev eszme fagyasztja le az együttérzést.

Költött világ ez, amiben élünk, s valamiként voltunk előtte, leszünk utána, ugyan miért
szakítana meg gondolati folytonosságot a jelen, inkább kiterjed a múltra, jövőre.
Pillanatok vannak, elmúlnak, újak érkeznek, de a lényeg nem változik, csak a tanításban
semmisül meg és születik újjá a lét maga, s mintha mi hidalnánk át közte a távolságot.

Ami tehát nincs a folytatólagosság miatt, de ennek gondolata tényleg csontig hatol,
hogy a gondolat tárgya csak a gondolat lehet, a létezésünket mi emeljük ki a létből.
Megnevezett a mindennek alapja mindenség, mintha ettől válna azonosság birtokossá,
de fordítva van, azaz független az embertől, így fordulunk tovább mindenható istenünkhöz.

Inkább vele törődünk, őrá bízva a világ sorsát, neki akarunk valahogy megfelelni,
az általa teremtettek törvényét megértve, szent szó segítségnyújtását ebben elfogadva.
Itt és így válik szét tudomás megítélése világmegragadás, -leírásról önálló
és kívülről jöttre, magából eredőre és istenszándék szerintire a fennmaradása.

S ne feledjük, minde négy sarokpont alkotója számunkra az elvont területen mozgás ténye,
hogy közölni tudjuk egymással a tapasztaltakat, előre-hátra menve az időben társalgunk.
Költjük a világot, ha tetszik, – ébresztjük a mély álmából, amiben az ember előtt volt, de ez
kevésnek bizonyult annakidején, s lehet, még ma is, nincs megengedve mindenkinek költeni.

Vagy csak keveset, mert vannak a nagyköltők, egyre inkább sekélyes gondolatokkal, bakon ülve,
de az irányítást mások végzik, szakértők, és a költemény sem kicsattanó, szűkösen elég.
Mindenféle mondvacsinált okból magyarázza a gyászos bizonyítványt, holott a csikók a földet
kaparják féktelen patájukkal, csak a szájukat köti be a kantár, méltatlan kéz húzza vissza.

Üvölt kínjában az okosság, ördögi vigyor a válasz, mert jólétet még mindig lehet kapni
cserébe a némaságért–bénaságért, „ne szólj szám, nem fáj fejem” régi értelmiség árulásért.
Mert hisz egyszerű a képlet, tengernyien vagyunk a cseppekben mért elixír elittel szemben, de
a félelem eredménytelenné tesz szándékot, hogy majd jó elpusztul, s nem jobb, rosszabb jön helyébe.

És itt abbahagyhatjuk a valóságelemzést, – s bár a költészettel nem lehet jóllakni, hitet
meríthetünk belőle, mint tették maguk a nagy költőórjások, minálunk pedig igen sokan.
Föltűnő ez a nagy számosság, s már nem könyvespolc, – képernyő kínálja remekműveiket, olvasd
hát, mai magyar ember, s rakd a mondanivalót egymásra, hogy kimásszunk rajta a szakadékból.

Mit nem felemelő, de végsősoron lehúzó gondolkodás ásott idők során szeretettel
telítetlensége következtében, elménket használjuk tehát általános jóra hajlóként.
Most, amikor a teljességet nem a természet kihívása jelenti körben, hanem a többi
ember szellemi fellépését megszervezgetni önmagunk egységes megmentése érdekében.

Nem véletlenül szeretjük a kezdeteinket kihangsúlyozni, megemlékezünk róluk, első
nap az iskolában, saját lakásban, évkezdet, házasság, előre léptetés a munkahelyen.
Életünk folytonosságának e fordulói, sarokpontjai, szintjei a mi találmányunk,
a napok egymásutániságát szakaszoljuk velük, így tájékozódunk saját életünkben.

Mi volt előtte és lett utána, és következő állomásig lássunk el legalább, mintha tőlünk
függne a világ, szerepünktől benne, és ez így van jól, tényleg mi legyünk a középpontunkban.

Megadjuk egymásnak a tiszteletet, hasonló pályán futva mindenki, mégis egyediséget mutatva, azt másoktól elfogadva külsőség terén, mert hisz itt nem a személyiségről van szó.

Hanem a keretről, a körülményekről, hová megszülettünk, amit kialakítottunk magunk számára, és vagy büszkén feszítünk benne, vagy csak szerényen meghúzzuk magunkat, jó ez így nekünk. Mert csak a látvány a megragadható, lelkiek rejtettek, személyiségünk sem hivalkodik a jó esetben, tevékenységünk alapján fognak megítélni bennünket, eredményt kell mutatnunk.

Mindezekben mi benne állunk, többnyire pedig nem szeretjük megszakítottságunkat, ünnepet is kötelességszerűen tartunk, s mintha törvény lenne kicsapongás olykor, kirúgni a hámból. Nehezen tartjuk az egyensúlyt a szokásokkal telítettség és tőlük üres szabadságérzés között, sokaknak kötéltánc ez, úgy lavíroznak, hogy mindenkinek megfeleljenek, mi alig megy.

Miközben belátjuk, hogy a nagy többség azért jól csinálja, és a tehetség, adottság különbség éppen az ilyen egyformára szabás révén lesz kiküszöbölve, elvont egyenlőség lesz valós. Ezen belül aztán lehet sziporkázni, saját nézet szerint látva és láttatva magad, elő bukkanhatnak előnyök és hátrányok, lényegi attól vagy, hogy lényegtelenben tudsz boldogulni.

Dobogón ült a tanító, szószéken állt a pap, hogy jobban lássák őt, akikhez beszélt, akarat-átvitelt is emlegethetünk, jó előadás elfogadottabbá teszi, ha nehéz a tanács.
Közben onnan azt is látta az iskolamester, melyik gyerek rosszalkodik, rászólni sem restellt, vagy a hittételre bólintanak-e a hívek, modern korban már személytelen áradnak hírek.

A pap azt is látta, ha elbóbiskolt valaki, fáradt volt, vagy unta, nem volt mire tanítani, a templom az iskola folytatásaként szolgált, elvben egyformán nevelt tovább urat és szolgát. A középkorban külön voltak úri templomok, nyomuk sem maradt, ma szántóföld alatti romok, a királyhoz annyi királykápolna tartozott, legyen lelki ellátása, ahol tartózkodott.

A népnek a később korban beraktak padokat, népességszámtól függően keveset vagy sokat, e nagy termekben ma már kényelmes hangosítás segít, előtte falak által volt hangnagyítás. Még annak előtte azonban ott testápolást szintén folytattak, medencében az iszapolást merítkezéssel mosták le, ezt keresztelésnek keresztelték el utólag, nevet kőbe vésnek. Ennyit változott a világ és benne az ember, érthetetlenségek nyoma annyi, mint a tenger, s jól tesszük, ha magunkra is ilyenként tekintünk, a jövő embere felé rejtelmekkel intünk. Onnan néz bennünket szinte már most is az okos, ártalmakat fogyasztunk büszkén, a szesz hány fokos, lelkünket engedjük, hogy napi szinten hergeljék fájdalmas hírekkel, életünket megterheljék

a kilátástalanság rémével, veszélyekkel, éjfékor még szólnak hozzánk, és már kora reggel – iskola, templom költözött az otthonunkba, megszállók szellem fegyverekkel jönnek honunkba. Van hát feladat elég, önmagunkat tanítva, függetlenedéssel boldogságot kanyarítva, egymás között kiegyenlítve a tudásszintet, eszközünk jó használata szabaddá tesz minket.

Pontosan tudható, hogy a beszélgetés mikor nem fecsegés, ha magunkhoz szólunk és másokhoz, a képzeletbeli olvasóhoz, nem keresve a szavakat, mert azok találnak meg bennünket.

Érezzük, a mondatok úgy jönnek egymás után, ahogy kell, meglepődünk, hová-merre fordulnak
s visznek messze a kiindulástól, nyelvélet ez, önálló pálya? – én inkább pályán mozgást látok.

A valóság talaján, még ha elvont témát is feszegetünk, mert hiszen mi is jelen vagyunk most,
s akármire gondolunk, az is, létezésének vagy a való világ az alapja, vagy az elménk.
Az már csak hab a tortán, hogy megfelelésüket nyelvileg ellenőrizhetjük, ha akarjuk, de
erre ritkán van szükség, mert begyakoroltsággal rendelkezünk, már nem igazán túlélés a tét.

Sokszor elgondolkodunk persze hitünk igazán, igen sok mindenre vonatkozóan igényünk
és helyzetünk szerint, nyugtató hatást keresve, izgalmas fejleménytől inkább visszariadva.
Kis rés villan ugyanis, majd szakadék tátong, ha nem szorosan azonosítjuk a tárgyit és az
elvit, minden elméletiként kezelve, kirúg magából a lét, hogyha róla csak nyelvünk szólhat.

Szorosabb, anyagi kapcsolatra vágyunk, hullám jöjjön belénk belőle, rezegtessen minket, mi
agyunkban lesz a legfinomabb, szellemlétezés, fejtetőig elároszt, s a nyelv csak ezután jön.
Meg sem tudtam szólalni, mondjuk több alkalommal a megilletődöttségtől, mikor egész lényünk
kitárulkozik, mindenség befogadók vagyunk, költőien szárnyalunk, de közegét érezzük.

Ami tehát nem azonos a homályossággal, mellébeszéléssel erről a szent ügyről, mikor
mintha hasbeszélőt hallanánk, hiteltelenné válik a beszámoló, tárgyiasul az alany.
Akik mi vagyunk, és nem szeretnénk megvezetve lenni, mindegyikünk külön-külön is teljesség,
elegendően tájékozódni képesekként ahhoz, hogy nyelvünket a maga helyére tegyük.

Vádként a csordaszellem igen rosszul hangzik, az akol melege viszont csábító kényelem, bár
abban meg a szaglásunkat terheli érzéki járulék felidézése, juhszagnak mondhatnánk.
De hagyjuk el, én is csak gyerekkoromban jártam olyanban, kicsit nyomasztó volt, milyen alacsony
a tehén- és lóistállókhoz képest, de a birkák nem nőnek nagyra, kisebb a hőkibocsátásuk.

Mi már csak testünkben vagyunk állatvilág része, s hogy mikortól lettünk ilyenek, pontosan tudjuk,
no, nem az évszámát, hanem hogy akkortól, mikor már e megkülönböztetésre képessé váltunk.
Mert hát ez fordítva semmiképpen nem működik, az állatok nem büszkék rá, hogy nem emberek,
bár történnek kísérletek azonosítási szintet találni velük, minden marad régiben.
Viszont hasonlatként nagyonis megállja a helyét és használjuk is az állathasonlatokat, így
lesz a nyájas közösségbe való, elkóborolt majdhogynem kirekesztett, vészmadár kinevetett.
Menekülő felveszi a nyúlcipőt, veszekvők kutya-macska barátságot tartanak, károgót
leintünk, kotkodácsolónál befogjuk fülünk, halként süketelünk, néha téli álmot alszunk.

Van benne bírálat, ha csak a nektárt szeretjük, mint a virágról-virágra szálló méhek, bele
szabadulunk legelni a tilosba, mint a marhák, baromként hagyjuk magunk vágóhídra hajtani.
Pedig védeni kellene fészkünket, mint vércse, odaadni egymásért húsunkat mint albatrosz,
sasszemmel látni rosszat, árulónak kivájni szemét, oroszlánüvöltéssel várni támadót.

De emberként is ki kell állni küzdelmi síkra, megvédeni magunkat elállatiasítástól,
nem vagyunk viszont isteni állatkert őrzők sem, egymás közt kell elrendeznünk túlélés kérdését.
Mindenkinek jusson elegendő élet és tér, kijöjjön az egyénből az ő jó képessége,
ne legalacsonyabbhoz igazodjunk, mert nem lesz többé nagyra törő elvünk, tervünk naggyá válni.

Ajánlás:
E kell felejtenünk kardot és ágyút bármilyen ügy rendezési eszközéül használni, ha nem akarjuk, hogy bármilyen ügy esetében fejünk felett Damoklész-kardként lógjon tovább erőszak. Karmolást és harapást sem használunk állatként harcolva, egymás torkának esve mindennapos kapcsolatainkban, a tömeghisztériát se engedjük be elefántként porcelánboltunkba.

Nyitottan elköteleződni egy ügy mellett, nem fából vaskarika, ha megoldást szeretnél rá, ami még senkinek sem sikerült, úgy kell dolgoznod önállóan, figyelembe veszed kudarcukat. Tüzetesen megvizsgálod állításaikat, ha egyszer elégtelennek tekinted, indokold meg részletesen, s akkor bizonyára további felhasználásra alkalmasat is találsz náluk.

Ne címszó elutasítással, tartalom, módszer eleve elvetésével fordulj hozzájuk, ők ugyanis elődeid a kutatásban, még ha egyáltalán nem értesz is egyet velük joggal. Hamis az állításuk, mondod, de a témát te is tőlük veszed, s habár más korábbi törekvő cáfolókhoz csatlakozol, de hozzájuk nem tudsz kapcsolódni helytelen eredményeik miatt.

Azért is bele kell állni ilyen bírálatba, mert a tárgykör maga is lehet hamis felvetés, mindenki a semmit pofozza aztán régóta, ily természetű a történelemhamisítás. Ma a történelem a legkeményebb téma, nem a földtörténet vagy az embertermészeté, hanem a hatalom által megszerkesztetettként elénk tárt régi világ hite ránk erőltetve.

Olyan korokból, korszakokból, amikor még nem voltak feljegyzések, avagy később nem hasonló céllal születtek, csak a napi teendőkre és rövid távú kötelezvényre vonatkoztak. Viszont királyi krónikákba királyrokonok szükségeltettek, s ha oda ő épp hódítóként jött, saját felmenőit íratta helyiek helyére, addigi követ lecsiszolva véstek.

Vagy a nagybetűs írást kisbetűsre cserélve gyomláltattak ki nekik nem tetsző eseteket, az időszámítást is átalakították, új nagyság uralkodása kezdetétől számítva. Bármely hamis résznél leragadva, megrekedve, nem tovább menve a feltárásban hazuggá válsz te is, ezért kell mindent ügyesen megvizsgálni, végtelen kásahegyen is át kell rágnod magad.

Utószó:
Utókorunk számára őstörténetünk le lett járatva elhomályosított eredettel épp úgy, mint ókortörténetünk eltagadott része hamis beállításával, tudományt mímelve. S bárha e két területnek már van sok pontosan meghatározó eszköze, a régi rendszerhez alkalmaztatásuk ugyanazt betonozza be, ami eddig félrevitte ország irányunkat.

Ez pedig a hatalomhoz való hamis viszony, melyet mi mindig csak elviseltünk, mert idegen vállalkozások szerveződtek ellenünkre, a jó földművelésünk hasznai felélésére. És folytathatnánk, hogy ügyes, okos népünk sok-sok eredményének felhasználására, egy idő óta már saját javunkra is, ezt mindig érték külső támadások, mitől megvédtük magunkat.

Alárendelő rendszer ellen mellérendelő gondolkodással, cselekvéssel, amit hamissá változtató kísérleteket kapunk fejünkre folyton, ma is, ellenállásunk viszont már gyengül. Tények igazsága helyett csábító dicsőségvágy került előtérbe, ennek ellen kell állnunk, a régi emberi egyetemességünket méltó módon folytatva, kovászként tehát a maglétet.

Ha nem voltak képesek gyorsan nagy távolságra jutni, kérdés, mi marad a régi világból, mert a szomszédolást nem szoktuk meg történelemnek tekinteni, hódítás nagy területre terjed. Birodalom a neve és tele van vele a múlt padlása, pókhálós és időhomály fedi, településleírások sincsenek, de színes beszámolók igen, jellemtelen császárokról.

Ezt könnyű volt mintákból kifaragni szobornak, mikor a jellemesség ritkává vált, egymásnak estek a hatalmasok, de ne nagy hadsereget képzeljünk hozzájuk, csak rablóbanda méretet. Így megtekintve lelombozódunk nagyemberek láttán a korai időkből véve, vagy oda rakva, nincs is határ félisteni harcosok és emberek között, utóbbiak őket szolgálják.

Isteni rendet építettek a középkornak aztán, amely felért a mennyekig, onnan jött le az utasítás, mit hogyan kell legjobban tenni, nagy találmány volt, valljuk be, jobbat mi sem tudunk. S ha még használjuk alkalmassága miatt, mert a királyok tekintélye odalett, nem is nekik tulajdonítjuk tehát a róluk elnevezett törvényt, értelmi foka vívja ki elismerésünket.

Különösen ha minden helyzetre kiderül az előnyössége, a többi népet csak az újkor vonta be a hatókörbe, meghamisítva sajnos, ott viszont felmutatták az eredetit. Természetességnek keresztelte el tátott száj, amivel fogadták gyarmatosítók bennszülött világ sajátos okosságát, de ágyú volt a diplomácia nyelve, amint északon a nyíl.

Vagyis csak a modernkori hatékonyság tudta bekapcsolni az egész világot a szellemi vérkeringésbe, de nagy volt az érdekellenállás, egykaptafára ráhúzni mindenki cipőjét. Ami a nagykiterjedésű államokban már megvalósult régen, azaz oda lett álmodva, így hát csodaszámba ment, ami annál erősebb példaként szolgált, hogy ma is időszerű lehet.

Ezért kell elhitetni magunkkal, hogy a gőzgép előtt már a vitorláshajó ugyanazt tudta, nagy tömegek utaztak régen nagy távolságra, tengernek hívott nagy vizen tengerhajózás folyt. A birodalmak földrészeken átíveltek, és a régi nagy méretek ma utánozhatatlanok, például a piramisépítésben, ne keresd célját, módját, maradjon meg felfoghatatlannak.

Így aztán a mondai homály elfogadott, ég és föld összeér a múltban, mint a népmesékben, ha nem repülőgépen, griffen ülve juthattak bárhová, hová kellett s akartak akkoriban. Ennek további kritikátlan elfogadása helyett már ideje lenne beépíteni a történelembe a helyben történteket, fontos, mi mindig itt éltünk, sehonnan nem jöttünk ide.

ΥΞΙΣΒΗΞΥ ΛΣ ΟΞΥΛΤ ◦ ΥΞΙΣΒΗΞΥ ΛΣ ΟΞΥΛΤ ◦ ΥΞΙΣΒΗΞΥ ΛΣ ΟΞΥΛΤ

Legerősebb védekezést nem támadás ellen alakítottunk ki és folytatunk, de életünk kényes kérdései ellen, melyek felvetődnek, inkább kívülről érkeznek, s elhessegetendők. Szeretünk kibújni felelet elől, alól, ha megtehetjük, halogatjuk, ameddig lehet, de aztán ránk ég, ha kifutunk az időből, ekkor szinte tagadásig menve hárítjuk a választ.

A menekülés látszat sikere abban rejlik, úgy tűnik nekünk a dolog, mintha nem kellene rögtön foglalkozni vele, nem lenne sikerünk, tehát „ej, ráérünk arra még” magatartásunk. Amúgy fordulópontokként vannak ezek nekünk előadva, s bár kikerülhetetlenek, de hogy nem kötelező egyből vele kelni és csak neki szolgálni, mintha előtte lenne még fontosabb.

Van is, meggyőződhetünk róla, és a környezet mindenütt másra teszi a hangsúlyt, korszakok sem ugyanolyan elvárásokkal követik egymást, s egy emberöltő alatt is lehet több belőlük.
De ha már korszak, éppen életszakaszainkat kell jól betöltenünk, hogy következőt elérjünk, de hamar elhagyunk bizonyítványba beírást, hogy „felsőbb osztályba léphet”, életiskolában.

És még itt is tévútra vezethet, hogy közösség teremtés, fenntartás, egyáltalán bele lépés felszínen az elvégzendő munka, egyéniség nincs kiemelve, társak vagyunk a létezésben.
Valamiféle határidők szorításával változik aztán meg a helyzet, kimerítően,
izzad a lelkünk, beleremeg, ha rágondolunk, mekkora lemaradásban vagyunk máshoz képest.

E másik mindenki mellé oda terem, aki már rég túl van azon, amin mi fájva rágódunk, bizonytalankodunk, kútba ugrásnak érezzük, félénken halogatjuk, sehogy sem fogunk hozzá.
Aztán beletörődünk, velünk is meg fog esni, sőt, néha észre sem vesszük, mikor már megtörtént, akkor lehetünk biztosak, ha dicsérnek érte, nem is volt oly nagy dolog, nézünk rá aztán vissza.

Ám a tájékunkra inkább a mulasztás lett a jellemző, elmúlván a megfelelő idő, nagy nagy nehézséggel teljesíthetsz, felelősséget pedig senki nem vállal helyetted, nincs értelme.
Emberiség szinten nem teljesítünk tehát, de elodázódik a döntést, mert ha például máshol még mindig szaporák az emberek, nem fog számítani a mi tétova magtalanságunk.

Ha nagy számban maradtak józan megfontolásúk, s ezért a földön sok éles eszű gyerekek van még, az, aki szellemi hátrányos helyzetben nőtt fel, háttérbe szorul, bár szülei jót akartak.
És talán még a társadalom irányítói is, vagy csak tehetetlenül tűrtek lázadás szerű kötelesség alóli kibújást, pillanatnyi előnyért, élvezetért törvényszegést büntetlen.

Vagy inkább hagyták, ösztönözték, ki tudja milyen érdekteljesítési célból, hogy kicsússzon a föld egész nemzedékek lába alól, megtévesztve kerüljék, nevessék, támadják, ami emberi.
Bele kell hát ugrani hagyni forgatagokba szeretteinket, sőt belelökni, ha eltorzult elviség megakadályoz hagyományos utat, magukat óvni megtanítani, s lesz eredmény.

Akárha a napfelkeltét vennénk jó példának, vagy más ismétlődő természeti folyamatot, ne ragadjunk le a puszta szépségénél sosem, jobb értelme, hogy segít nekibuzdulásunkban.
Amire nem kell külön figyelmeztetni senkit, mint ahogy hajnalban felkelve nézni Nap-keltet, valahogy ott motoszkál mindenkiben a tudat, ha világosságot lát szem kinyitva, nappal van.

Ott van a hátterünkben mint biztonságos erő, állandóság, mégis alapvető ritmusgazda a Nap-mozgás, mire gyerekkortól kapunk magyarázatot, és még valami furcsaságot.
De ezt inkább az iskola teszi velünk, hogy a valóságot megtanítja, nem is a Nap halad körülöttünk, hanem a Föld, melynek talajföldjén állva, élve látunk égitesti látszatmozgást.

Ez a megfordítottság, ha jól belegondolunk, saját létezésünket szintén jellemzi, nem a világ kering fejünk körül, mint lámpánál bogár, hanem mi vagyunk megnyilvánulásunk motorja.
Mi jelöljük ki a célt, vágyakozásunk tárgyát, a területet, mi körül akaratunk forog, mire cselekvésünk irányul, törekvésünk tör, így jutunk be mélyre az élet forgatagába.

Olyan lendületet vesz a lelkünk minden reggel, amit örökös éjszaka nem adhatna, de ha éjjel nem pihennénk, a nappal egy idő után elviselhetetlenné válna, e szerkezet jó.

Ne vedd taposómalomnak az életet sosem, még ha gyakran ismétlődik is benne ugyanaz,
minden pillanat más és mindenre mindig lehet másként nézni, s a változatosság gyönyörködtet.

De ha már itt tartunk, ne csak az orrodig nézz, és ne csak a nap végégig láss, de legyenek
hosszúlejáratú, megvalósulást tekintve soká teljesülő elképzeléseid örömödről.
Arról, amiben kedved telik, ilyen gyermeked vállalása és kezed alatti nevelkedése,
de élethosszod egésze is, honnan hová juthatsz, töltsd ki minden mozzanatát, és be hivatásod.

Nem a Földbe vagyunk szerelmesek, hanem, ha van, a szerelmünkbe, nem egyszerű fogalomzavar,
mikor egy tárgy vagy jelenség kerül e szerepbe, pedig nem jó összekeverni a létezőket.
Azért lehet egyáltalán, azért tudják, akik megteszik, mert minden elvben, elmében működik,
valójában elméletet alkot a legkisebb dolog is bennünk, s előfordul, hogy tévedéses.

Félreértelmezett a helyzet, amiből nekünk levonódik a tanulság, szép szavakat mondott
valaki valamiről, de másként cselekedett, utóbbi mintát követjük, s előbbi szó is hat.
Például védeni szeretnénk a környezetet, de nincs meg hozzá az eszközünk, képességünk
vagy hatalmunk, és akkor saját magatartásunk marad, eltúlozva egészen a szerelemig.

Más esetben szintén szélsőségre juthatunk, ha nem találjuk meg az arany középutat, és a
valódi szerelem izgalma is megtévesztő, azt hisszük, hasonló felfokozottság eredmény.
Azaz a magunk állapotát kivetíthetjük megoldásként mindenre, ami kívül van rajtunk
és javítandó, vagy örömtelit meghosszabbít helyzettől független kedvező hozzáállásunk.

De nem, függetlenség inkább jellemző anyagi világra, mint a szellemire, nincs akarata,
de nekünk van, és befolyásolni szeretnénk úgy, mint érdekünk, élvezetünk és örömünk diktálja.
Kevéssel megelégszik tehát, aki ilyenekben találja meg a szerelmet, lefokozza magát,
mert csúcsteremtményként másik embert, férfi nőt, és fordítva, kaphatna, ha akarná.

És persze a szándék még kevés, sőt hiányzik is, ha hiánycikk nála a lelki szerelem, testi
még elmenne, de arra meg hamar ráun, teljes életet a másikra fordítani kihívás.
Fel kell rá készülni, nincs mese, neveltetés és vallás kérdése, de mindig lesznek eltérítő
események, befolyások, abból ki kell törni, hogy megtaláld igaz szerelmed, s ő megtaláljon.

A természet két meghatározó színeként a hófehéret és a fű és lomb zöldjét láthatjuk,
ugyanígy az érzésvilágan a két fő érzés a fájdalom és az öröm, köztük árnyalatokkal.
Fehéret szürkít olvadás, zöld ősszel rézbarna lesz, fájdalom mellé bánat érzelme társul,
kitörő öröm mellé mosolygós jóérzésünk, így hát elmondhatjuk, hogy a természet mi vagyunk.

Mi képességünk színesben látni külvilágot, mérőeszköz számára ezek csak fényhullámok,
idegrendszerünket borzolja testi sérülés, félelem a fájdalomtól visszatartó erő.
Könnyebben, jobban tesszük, amiben örömünket leljük, talán még a testünk is másként fárad el
megelégedéssel eltöltő eredmény láttán, orvosságként a boldog életet élték régen.

De akkor mi történt, igaza van-e Himnuszunk költőjének, vagy a Bibliának, hogy „bűneink
miatt dúlt harag” Isten keblében, s szüntette meg addigi jó paradicsomi állapotunkat.

A válaszra fentebbi soraim alkalmasak, ámde csak a tagadás szintjén, hogy nem ez történt,
és az idézett felfogás tekintélye miatt nem is terjedt el eddig, nincs létjogosultsága.

Mert az bűnbanknak tehát éppen természetünket tette meg, a tudásvágyat, még többre törekvést,
mint ami van, vagy lehetséges, nagyravágyás bűn vádját kaptuk, no de honnan, ez itt a nagy kérdés.
És főleg hogy mikor, mert az isteni szózatot kinyilatkoztató jelenség időmesszeség
homályából hatalmasodott el és tör ránk még mindig, lelki terhe alól nem szabadulhatunk.

Köti a közösséget erkölcsi kötelmei által, isteni jogként, de a természetjog már
régóta alakul az elménkben, emberséges életmód követelménye került előtérbe.
De arányokat tekintve ellentmondással találkozunk, természeti népek istenképzet
birtoklókká válnak, istenelhagyók, -tagadók pedig épp a természetszeretetbe kapaszkodnak.

Ajánlás:
Ahogy én sem, te sem rendelkezel több alkalmas eligazítással, de ennyivel igen, meg kell
ragadnunk képességeink, eszközeink mára igen megnőtt lehetőségét a használatra.
Tájékozódásra legalább, hogy cselekvésre jól megfontolva, előkészülve kerüljön sor,
ne bukjunk el mi is, mint eddig oly sokan, akik ki akartak térni bemélyült kerékvágásból.

Mert ez most már tényleg mindannyiunk bűnévé lesz, hogy látjuk zsákutcás létezésünket, de alig
teszünk ellene lépéseket visszafordulni, megtévesztő a kényelem, mi szakadékig visz.
Mostani megmondókra tovább hallgatni olyan, mintha a fájdalmat választanánk öröm helyett,
már tudjuk, mi vár ránk, mégis, vér pirosa havon, és zöld nem fakad többé hamuvá vált földünkön.

Nagy napfényes mező tudatunk elvont világa, tele megrendítő látványokkal, vagy szépségük
miatt, vagy felfoghatatlan jelentőség bírva rádöbbentenek kicsiny voltunkra, s szerepünkre.

Hogy mégis kisnagy emberek vagyunk, akikben a valóság talajt fog, megveti a sarkát és úgy
fordítja ki a világot sötét barlangjából, hogy számunkra minden ügye értelmessé válik.

Azaz fordítottan, világgá válik valóság, bennünk létezéssé a rideg távolságú lét,
idő- és térbeli végtelenség végesünkké, ismeretlen isten csodálatunkra méltóvá.
Alkotót alkotunk magunknak, hogy megérthessük alkotását, és ez sokáig így volt, mígnem a
vélt természetünket tettük meg kiindulásnak, de mostanra kiderült, ez hamis büszkeség volt.

Hamis esküt is tartalmazott, kényszerítették rá letenni a haladást akarókat, mintha
tényleg elegendő lett volna tudásuk újra cserélni régi világot, sőt lerombolni azt.
De csak utóbbi sikerült, s persze nem teljesen, a bennünk lakozó élet ellenállt, csírája
erősebb a pokol tüzénél, lélektúlélés következtében mindig megmentettük magunkat.

Jó sokszor le kellett cserélni valóban avult tudásunkat hatékonyabb felfogásra, mígnem
rájöttünk, hogy minden elmélet feltételezés, mely addig érvényes, míg jobbat nem találunk ki.
Node, eme gondolatnak szinte lehetetlen érvényt szerezni a hatalmi körök magasán,
ahol fennálló helyzet, leosztás megőrzése a fő cél, nem tudásgyarapítás mindenáron.

Viszont mégis, ha mára odáig jutottunk, hogy ettől függ az emberiség túlélése, ne az
elégtelen megoldásokat védelmezzük, rá áldozva az erőt, mi jobbhoz szükséges lenne.

Bízhatunk és hinnünk kell tudatmezőnk szépséges igazságokat teremtő gyakorlatában, a tudás fényét nem lehet eltakarni, mindenki fejében kigyúl, s világa megmenti világunk

Időszerűt írni, aznapi bölcsességet, jó eligazítást a történtek erdejében, nem-csak nehéz, de veszélyes is, ha rossz irányba megy utólag kiderülve, csalódás mellett hátrányt okozhat túlzó módjával, mulasztást bátorság hiányával, vagy elmehet fontos dolgok mellett szemlesütve, tudomást nem véve az életben fellépő örökös megújulás mozgásáról.

Mi legyen hát a válogatás elve, amivel eltalálható a lényeg, megtalálható a mindenkinek érdekes, senki ellenére fel nem lépő, hűen elkötelezett és nem közömbös? Csakis a természetesség beemelése a látásmódba, gondolhatjuk legelőbb, okosan irányulva a felszínen megragadhatókra, magátólértetődőnek véve hozzáállást.

Mármint az ilyen önmagában vett jóságot és nemesszívűséget tartalmazó magatartást, mintha az kijárna mindenkinek és hajlandó is lenne az ember ésszerű tettel művelni. Ám ha tapasztaljuk, hogy mégsem csupa jóember szaladgál a földön, tovább kell nézelődni az elvek síkján, miféle meghatározók dúlnak bennünk, vagy csak szelíd mosollyal befolyásolnak.

A szükség, talán a többséget, a szükségesek, mi szükségszerűsége nyilvánvaló mindenki számára, ha nem elméletinek tekinti, de szorító valóságnak, ami szembejön velünk. Pedig ha hosszú ű-vel mondjuk, szűkösségnek, nem adottságnak, hanem következménynek tekintve, jobban megmagyarázza az előfordulását korábban sosemvolt hatékonyság ellenére.

Vagyis ellentmondást találunk lehetőségek és megvalósításuk terén, és már oda kell figyelmünket fordítani, annak okozóira tehát, ha egyszer kiderült, hogy emberen múlik. Embertermészeten, hogy visszatérjünk, az első meglátásra, ami tehát nem is volt messze az igazságtól, de valamiért eltérítődött mellőle, ezt kell tehát megkeresni, hogy miért.

Mi miatt torzult el a természetességünk, hogy még mindig a szűkösség hazugságával lehet etetni az abban szenvedőket, miközben a pazarlás tetőfokára hág e fő szempontból. Emberi jellemzőnek beállítva gazdagság áldásait, tudomány, művészet és haladás megalapozójaként, létszükséglet arra is költeni, nemcsak élelem, lakás és ruhára.

Ez így van, de az eredményesség és az ahhoz való hozzáférés különbségét indokolni csak az igazságosság érvényesítésével szabadna, s ha ez csorbul, meg kell keresni okát. Ami aprólékos és nagyvonalú kezelést igényel, kis gyengeségek és nagy bűnök jönnek itt elő, kiszolgáltatott tömeg és erkölcsi magassággal küzdő elit, van mit feldolgozni

Széthúzásunk megrendeltnek és megrendezettnek látni önfelmentést tartalmazó hozzáállás, mert hol vannak már az újabb háborúkat rejtő békekötés-aláírók és kikényszerítők. Rég meghaltak, de átkozott művük alapvetés, nagyobbak kicsinyebbeken dúló hatalmának ma is hivatkozása, akkori győztesektől származtatnak minden későbbi hasonló előnyt.

Viszont az elismerését kénytelen-kelletlen végig elviselték veszteség-leszármazottak, közmegegyezésnek van kimondva a béke, a nagyobb része elnyomatása a kisebb rész által.

Amit csak a hatékony kényszerítő eszközök birtoklása révén lehet elérni, mindkettő
oldalon, vagy még többön, ha haszon-csatlakozók csoportjait is nézzük, társutasnak is mondják.

Mert a rossz oldalon is vannak haszonélvezők, az elnyomatás rendszerének berendezői,
a viszonylagos rendezettség fenntartásában maguknak érdemeket szerzők, kitüntetettek.
Ha csak a mi sorsunkat nézzük, akik ezen a nyelven beszélnek, min e sorok most írva vannak,
újkori világ megvalósulása keretét, tanulságos példáit látjuk a széthúzásnak.

És kiderül közben, hogy mennyire mesterséges és tudatosan vállalt volt az elhatározás
akkori hőseink részéről, életáldozók felől, de háttérben munkálkodók esetén is.
Mely időben nyugatabbra kétszáz részre szakadt népességről és területről tudunk, minálunk
a három részre szakadtságnál hamar megálltunk, egyesíthetésig tartva ezen állapotot.

Közerő és közerkölcs, köztudat és közvallás lényege és reménye tartotta a lelket a
küzdőkben, magasabb cél tehát, míg az életük folyását alárendelték hazánk jövőjének.
Ki-ki maga képes volt helyesen dönteni, a mérleg egyensúlyba kerüljön égi érték és
földi pokol között, istenítéletre vártak szembenálló felek, egyaránt hamis tudatban.

Ámde csak a megfellebbezhetetlen eleve elrendeltetés forrása tekintetében, a
harci szellemet természetesnek elfogadva, mint a manapság ránk erőltetett világversenyt.
E tévedés a feláldozott lelkek és javak oltárán sokáig hamvasztott el felismerést,
eltakarva régi igazság életbékéjét, hogy a testvériség közöttünk az elsődleges.

Anélkül nincsen folytatás, sem elsődleges, sem átvitt értelemben, s ezt, lehet, csak mi értjük, hogy
egyénileg a szülők szeretetéből vagyunk, közösen pedig az emberiség test-vérei.

Ha emberlétünk felfoghatatlan nagyra nőtt, azt együttműködéssel érte el, nem széthúzással,
ha hitünk ereje által egyirányba húzunk, nemzetti lelkivilágunk tovább szaporodhat.

Meddig engedhetjük meg magunknak, hogy valamit jobban kedveljünk másnál, valakit valakinél,
vagy meg kell elégedni adottal, adódóval, nem vagyunk jó helyzetben, elmúltak a szép idők.
És ez szinte mindenre vonatkozik újabban, az emberi kapcsolatoktól az élelemig,
lakáskultúrától szellemi töltekezésig, a szomszédoktól barátok, munkatársakig.

Kicsiben főként, de már nagyban is észrevesszük, mennyire meghatározottak lettünk, lettek a
lehetőségeink, mintha betelt volna a föld füzete, teleírva nincs hely új érdekesre.
Ugyanazok a hírek jönnek mindenfelől, a megszokottság szégyene ül arcunkra, bármilyen
borzalmakról számolnak be, s közömbösek lettünk kiugró teljesítményre, világszépségre is.

A tömegtermelés a tömegtájékoztatást is elérte, nincs már költség-szűrő, nincs drága film,
hanem számalapú képmegjelenítés, kimért színek kavalkádja, mozgás gyorsabb pillantásnál.
Ma már mindenkinek rendelkezésre áll eszköz megörökíteni a vele történteket, és
ha van, közzé tenni gondolatait, valamely teljesítményét, s profik már messze járnak ettől.

Sosemvoltat jelenítenek meg valóságként, visszajönnek mitológiás állatemberek,
hangodból, képedből hihetően előállít téged a megtévesztő képesség, károdra is.
Miközben nemcsak az emberi kapcsolatok, de a világhoz kötődők is elszegényednek, mert
csak távolról, képéből tájékozódhatsz, kevés a közvetlen érintkezés, helyszíni vásárlás.

Nem jársz már boltról-boltra minőséget keresve, vagy oda vissza ahol találtál, kirándulást
is szervezetek szerveznek, divatos helyre jársz, s akikkel találkozol, idegen érzelműek.
Meg kell hát beszélnünk a kedvelhetőket, de hogy kik ők, mik azok, ne csak a szerencsére bízzuk
megismerését, tudatosítsuk, magunkat kell előbb választani megismerni jó döntéshez.

Már rég megváltozott a stílus, nem emelkedett csupán a téma, amit leírnak, nemhogy égbe
emelt, de a porban marad sokszor, elesettség is, valamint lelki vigasz helyett ostorozás.
Himnuszt költött régen, aki a nemzet elé tárt igazságokkal ébresztett lelkiismeretet,
fújt harci riadót, hogy ne megalkuvás legyen kiindulás, az csak hősi elbukást kövessen.

Eszközök lehetőségekkel együtt változnak, élnünk vele szent kötelesség lett, talpraesett
és éleseszű néprész előremutatóval rukkol elő mindig, felismert ügy elismert lesz.
Meg nem értettség elmaradottat sújtja inkább, önsajnálata megbénítja, újat teremtőt
átvisz a lendület az akadályokon, aztán ha győzött, fogja megmagyarázni tettét, művét.

Ilyen veszélyesen igazságtalan az élet, hogy kezdetben mindenki elégedetlen vele,
de ekkor válik el, ki legény a gáton, lelkesedsz tovább jó ügyért, vagy lemondsz róla túlerőben.
Ha az eredménytelenség veszteségnek látszik, sorsunk kiegyenlítődés felé terel minket,
kiválasztódnak a vezérek, már messze járnak előttünk, simára tört úton követjük őket.

Ilyen különbségeket érdemes elismerni és szolgálni akár, ahol az egyik hasznosabb,
mint a másik, de idő döntötte el ezt, nem a pillanat, tapasztalat, s nem zavarodott elme.
Utóbbit az termeli ki, ha tehetségtelent azzal édesgetsz, hogy elképzelése
helyes, ha ellentmond is a józan észnek, mert az ellenség mondott róla ítéletet, árulás.

Ekkortól az összecsapás jogosságáról már meggyőződtek a felek, repülnek a szitkok,
sárba ragad az esemény, s akinek nem fájdalmas mindez, alul marad majd, mert lemond építésről.
Akinek fáj, inkább látszólag visszavonul és más utat keres, mint a nyílt harc, hol csak veszteni
lehet, ellenoldallal együttműködésbe kezd, hogy jobb jövőjüket közösen találhassák meg.

Hogyan kezelhető a mai tudományosság helyzete: egy ember belátásánál szélesebb
érintett terület, sőt, hatalmas tartományok eredményözöne, csak belenézni is túl sok.
A részecskefizika elnevezés elavult lett, mert hullámok azok inkább ahol már járunk,
szerkezetek szerkesztik a valóságot, s jelzik számunkra felfoghatatlan kicsinység játékát.

Mozgását, kölcsönös összefüggéséből fakadt termékét, hatását, olyan sok tényezőt elénk
tárva, felvonultatva, mik egymásba kapcsoltak, hogy hagyományos módon már felfogni sem tudjuk.
Akkor hogyan, minként? Gépies segítségünkkel, minek részletei külön lettek kidolgozva,
bizalmunkat élvezik, mert pontosságra törnek, s hogy sosem hibásodhatnak meg, hinnünk kell benne.

Különben az első lépés összeomlana a mai feladatok elvégzése terén, mit
a tudományos eszközrendszerektől elvárunk, de igen sok lépésből áll össze működésük.
Hasonló egyetemes közmegegyezést kíván, ha tudományos igényű, természeti mellett
a társadalmi mező, ami ott a részecske, itt az egyes ember, szinte végtelen belsővel.

De amit a természettől elfogadunk, ember oldaláról kevésbé, legalábbis vannak a
nem elfogadók, és valahogyan erősebbek egyelőre, nem mindenkit vesznek figyelembe.
Önzőség ez, nagy veszélyekkel, pedig látható a társadalmi szövet megbonthatatlansága,
mégis kitépnek emberszív szálakat ezrével belőle, s megállíthatatlanul foszladozik.

Holott végetérhetetlen alkotási folyam áradna, ha hagynánk békésen keresni medrét,
önkutatással irányítanánk magunkra a tudományos eredményfelhasználás áldását.
Megoldva a kérdést, milyen legyen a gyeplő és merre menjen a szekerünk, midőn a nagy egész
jó irányával magabiztosan okossá és üdvössé tehetjük egyedülálló lényünket.

Viszonylagos nyugalomban élünk azt a kérdést illetően, amit nem nagyon teszünk fel, nem is csak
hogy meddig élünk, de hogy mi lesz halálunk után, a testünk sorsát ismerjük, a lelkünkét viszont nem.
Vannak, kiket félelemmel tölt el rágondolni is, mások meggyőzik magukat, hogy a legnagyobb
jelentőségű ügy, és sokat tesznek mennyország felé haladni, de a közömbösség is terjed.

Legtöbben a többséget követik, harsány hangot könnyebben, mint a szelídet, közvetlen környezet
van ránk a legnagyobb hatással, szokásba bele lehet törődni, különcség sok erőt igényel.
Az „onnan még nem jött vissza senki” felhangokat hallva döbbenünk rá igazán a valóságra,
nem úgy, hogy beszüntetjük a találgatást, hanem annál erősebben kapaszkodunk valamibe.
A hagyományos felfogás közvetítésének kevésbé tapasztaljuk korszerűsítését, így
aztán kényszerűségből népszerű csupán, de távolról hozottal sem járunk sokkal jobban.
Az a teljes megsemmisülés tana a lélek továbbélése helyi meggyőződése helyett,
és annyi minden van, mi ellene szól, hogy nem is tud itt meggyökeresedni, erősen ellenállunk.

Ama tapasztalatnak a nevében például, hogy idősebb korunkban észrevesszük, szüleinket
utánozzuk mozdulatainkban, mondásukat ismételjük, olyanokká válunk, mint ők voltak.
És látunk egyéb hasonlóságokat korábban éltek és maiak között, rokonok, ismerősök
körében, még ha nem is fogalmazzuk meg úgy, a lélekvándorlás valamiféle jele lenne.

Nagy szellemek tanítását, költők és királyok mondatait is szívesen idézzük, itt élnek
ők bennünk, szóbeli emlékezetben leginkább, nagy a kisértés hinni, hogy a lelkük is itt van.
Mert a saját lelkünkről sem tudunk szinte többet, csak azt látjuk, ahogy működik számunkra, örök
létét nem cáfolja meg testünk halála, véljük, és nyugton maradunk végső sorsát illetően.

A nemzet eredete, igaz-e, hogy a mesék világáig megy vissza, ha mirólunk van szó,
mert olyan régiek vagyunk, míg a környezet oly fiatal, hogy szükségünk van e magyarázatra.
Hogy megértsék, létezhet ilyen régiség, hősi múlt, mialatt mások csak nemrég szerveződtek meg,
nem rendelkeznek dicső felmenőkkel, aligha lehetnek büszkék egymásnak eső uraikra.

Viszont mégis lehet úgy alakítani a múlt történetét, nem a valóságát, hogy jó színben
tüntesse fel az utolsó, győztes hatalmat, és elég rosszban a most már leigázottakat.
Olyan körülményeket teremtsen azonosság tudatos megéléséhez, amire büszkék nem
lehetünk, mert rólunk van szó, lealacsonyítva érezzük magunkat, alapjainkat vesztettük.

Ezek katonai jellegű vereség mentén rajzolódnak ki, égetődnek lelkünkbe honi
segédlettel, meg külhoniakkal, egyetemes ellenségességgel, kis lázadók nagyok ellen.
Mert uralkodó csoport létszámában is kicsi, nemcsak múltba mélyedésében hozzánk képest, de
hamis terepen versengve ők lesznek nyeregben, jaj legyőzötteknek, s mi mindig békések voltunk.

Alkottak fejünkre további hódítókat és megengedték keveseknek tőlük származtatni
magukat, de kihúzták talpuk alól a talajt az újabb korszakra, a máig tartó világban.
Ezért nekünk másra, máshová kell figyelmünket összpontosítani, nem a kegyetlennek mondott
harcos elődökre, hanem a földműves népre, békés, szorgalmas, eredményes természetünkre.

Azaz igazi gyökereinkre, amit nyelvünk igen jól mutat, ősi világ hírnökeként és
legmodernebb bonyolult viszonylatok kifejező képességével, gondolkodásunk erejével.
Műveltségnemzet vagyunk tehát, őshonosok a saját hazánkban, sokfelé ágazva-bogozva,
de a lényegünket itt megőrizve, s rokonnak hasonló emberségességűeket tekintve.

Tudatunk hullám mezején közlekedve tudjuk, az nemcsak sík felület, kiterjed magasságba
nyilvánvalóan, de mélységbe már rejtettebben, előbbi térben is, utóbbi emlékezésben.
Az előrelépés két fő iránya el és fel, a vissza fogalmilag sem az, hátra pedig nem
megy másként, csak gondolatban, szerencsés, akinek tele van a múltja gazdagon eseményekkel.

Méginkább ha azok szinte csak jót tartalmaznak, de még a rossz tapasztalat is több, mint az üres
élet, arra törekszünk, hogy eredménydús legyen az elkövetkező, ennek terve boldoggá tesz.
Még akkor is, ha visszatekintve kevés volt a boldogító, mégis, ha túléltünk, ha felnőttünk
és itt vagyunk tettre készen, van mire büszkének lennünk, széltében-hosszában nézzünk körül érte.

Miknek és kiknek vagyunk kortársa a Földön, mire jutott az emberiség, nagyvárosokban
a házak égbe törnek, falvakban még zöld minden, olyan sokan lettünk, mint még soha, és megélünk.
Nem is a nagyemberek érdekesek igazán, ha őszintén és magas szintről figyeljük őket,
hanem a gyártó, alkotó tömeg, kínaiak, afrikaiak is felzárkóztak, sőt vezetők.

Abban, hogy az egyes ember jó fogaskerékként tehet maga és mások javára, kicsiként is
nagyra juthat a teljesítménye, közös céllal egyénileg többre lehet menni, mint önzéssel.
S megvan hozzá az eszközünk, hogy ne csak szenvtelen agyhullámokkal sugározzunk közel és távol,
de mondanivalót közvetítve tágítani a tudás világát, jeladással és befogadással.

Ez a közvetítettség nem lesz közös magány, ha megfelelő a hozzáállásunk, ez erkölcsi
erőt jelent, isten-képviseletet a napi élet során, ördögi kezdemény letiltását.
A legérzékenyebbek régóta látják egymás finom rezgéseit, színeit, – most már mindenki
részesülhet ilyen szellemi javakban, mikkel tele a lég köröttünk, igyekezz megcsapolni.

Ahogy a bőrünket felületnek tekintjük, nem határolónknak, mert jelen vagyunk a világban
ameddig elér kezünk, ellát szemünk, s még tovább is, és bejárjuk lábbal, gondolattal a földet.
Vagy a világűrt a csillagokig, mert ott már nincs tovább, de megalkottuk a végtelen fogalmát
mentsvárként, hogy még ott se legyen korlátunk, sötét égbolt végességéből győztesen kerüljünk ki.

Felfoghatatlan istennel azonosítva a mindenség határán túlit és összekacsintva
vele jókedvünkben, hogy milyen sokat tudunk, és megrettenve valóságtól: milyen kicsik vagyunk.
De mert a porszem sem kisebb rendű létezésben, mint mi, merünk a mindenséghez így viszonyulni,
kiterjeszteni szűkös tapasztalatunk tágabb összefüggésre, e képesség maga végtelen.

Testünk és lelkünk összhangjában a hang hulláma csak hasonlat, valójában sokkal finomabb a
kapcsolódás, több oldalú azonosság, minek csak ezt a két vonatkozását véljük megélni.
Hogy sokkal több van, már sejtegetjük, s lehet, régen méginkább érezték hatását, mindenki, de hogy
ki mondhatta ki, egyre halkabban és ritkábban, azt hatalom szabályozta, felismerve súlyát.

És erejét, mit a mondás őrzött meg, hogy „a hit hegyeket mozgat”, de csak közösségé együtt,
félreértik az egyéni lázadók, bele is buknak, de áldozatuk nem hiábavalóság.
Valakinek ki kell nyitnia a száját, amint a kakasét jelzésre nyitja hajnal hasadása,
elfojtott, elűzött eszmék is visszatérjenek és új felismerések szabadon szárnyaljanak.

Versenyt nem az idővel futunk életünk során, hanem ezekkel a lehetőségekkel, olyan
gyorsan nyitnak-zárnak, feltárulnak választ várva, jót jutalmazva, rosszat vagy hiányát büntetve.
S mindez eltörpül közben ama szépséghez képest, amit a másik ember jelent számunkra, könnyebb
választani közülük társat, mint a gyakorlat ma, ezen túllépve még boldogabbak lehetünk.

ᛉᛟᛁᛊᛞᛋᛉ ᚣᛊ ᚥᛟᛉᚣᚴ ◦ ᛉᛟᛁᛊᛞᛋᛉ ᚣᛊ ᚥᛟᛉᚣᚴ ◦ ᛉᛟᛁᛊᛞᛋᛉ ᚣᛊ ᚥᛟᛉᚣᚴ

„Életem árán is!” – ritkán hangzik el e rövid mondat, súlyos a tartalma, ünnepélyességgel
szokták eltakarni, emelkedetten állj hozzá, ha félig önként, félig kényszer alatt vállalod.
Mert miként másként kellene értékelnünk, mikor besoroznak katonának, ha alkalmas vagy rá,
és az akarsz lenni, ne számíts másodrendűnek, a honvédesküd a csapatodat is illeti.

Ahol szolgálod a hazát, harcolsz érte, ha kell, de velük együtt, nem magányosan, célt érni nem
lehet másként, és az együttműködés életbevágó, egymásért is feláldozzátok magatok.
Ott a harctéren, erődárokban, támadás alatt minden mozdulat számít, figyelmeteket
megosztjátok, bízol másikban, mint tenmagadban, túlélésen túl győztessé lenni is feladat.

Ami a mai harceszközök világában nem annyira a katonák hősiességén és a
parancsnokok rátermettségén múlik, hanem a fegyverzet milyenségén, és aztán mennyiségén.
E viszonyok között egy darabig úgy látszott a mi környezetünkben, hogy elég az elrettentés,
a teljes pusztulástól való félelem, amit tömegpusztító képesség kölcsönösen nyújtott.

Isteni végítéletként lógott fejünk fölött, de aztán, mint ahogy egyén életet él halál
előtt, kisebb rombolást okozó háborúkat indítottak, végeztek atomernyőjük alatt.
Ami hallgatólagos szerződéskupolaként meghatározva határokat, ki meddig mehet
el, szabad kezet adott nagyobbaknak kisebbek ellen, összekacsintva talán, sosem tudjuk meg.

Így viszont itt mi hozzászoktunk, hogy mindig máshol, távol dübörög az ágyú, életünket s vérünket
békés céljainkra áldozzuk szívesen, jobbik esetben sikeresen, de a kudarc sem örök.
Hosszútávon bejönnek a terveink, nincs napi szintű végzet, mint a háborúban, de ezt mintha
megelégelték volna másholi szenvedések okozói, kiterjesztenék ránk, s mindenkire.

Hogy milyen céllal, még találgatni sem engedik, az „erősforrásokért” – hangzik, de közben egymást
kölcsönösen ritkíttatják velünk, gyérítésünk pedig amúgy is dívik, magtalansággal űzve.

Jobban mondva, nem gyakorolva már az „életem árán” egyéni változatát sem, családosan fenntartva a nemzet életét, mit most majd közös áldozatvállalás halálos harcra kényszerít.

Ajánlás:
Így hát, embertársaim, kétségbeesés helyett mibe kapaszkodhatunk, miben bízzunk? A múltban a nyers erő tobzódását megállította az emberszerető magatartás s annak eszméje.
Ennek eredő mintáját isteni személyhez kötve megőriztük a közelmúltig, egyesült szellemiséggel Föld-szerte kiterjesztetten, de megtagadó támadóit nem állítottuk meg.

Olyannyira, hogy a közmegegyezés ebben a legfontosabb kérdésben meghaladni látszik a hanyatló ember szellemi képességét, élni akarók viszont együtt rendelkeznének vele.
Összefogás feltétlen életszeretetükben eredményt hozó lesz, életük árán is védve, akarva megtalálják, megtaláljuk a módját, hogy kizárjuk a világba furakodott rosszat.

Ha nem tudjuk, hol voltak régen a legmagasabb tornyú templomok, nem tudunk semmit az építő művészet eredetéről, és a hozzá kapcsolt többi szertartási kellék milyenségéről.
Olyan ez, mint festett görög szobrok másolata a rómaiak részéről, gyenge utánzat, de még így is szépek persze, amint nyugat-európai katedrálisok is lenyűgözők, vitathatatlan.

Stíluskeveredést is látunk az időrendben, a vaskos alacsony falakhoz képest korábbi időből karcsúbbak, vékonyabbak is voltak, igaz, a híradott helyen ma pusztaság látszik.
Csak nem lerombolták a mintaadókat? – erős a valósíznűsége, hogy igen, de egyúttal elintézték, hogy kitörlődjön az emlékezet bugyrából, így most utánzatokat dicsőítünk.

S érdekes, hogy ilyen pontossággal a józanész megtagadja elképzelni más helyen fejlettebb múltat, de a szellemtörténet viszont képes már megragadni vélt valót, döcögős eszményekből.
Amit elromlott állapotú nyelvek mutatnak körülöttünk közel és távol, miénkhez képest, ezt például nem magyarázhatjuk másból, mint a régiségből nálunk, kevés idős létből máshol.

A gondolkodás mellett életmód–magatartás vonalon szintén látunk különbséget a békés és a harcias-leigázó-hódító között, egyik megteremti magának a boldogságot, a másik elkívánja mástól és el is veszi. Ahonnan elvette, oda cserébe alacsony színvonalat állít és hangoztat, nem véletlen, hogy az ilyen kapcsolat nem bír ki hosszú időt,

előbb-utóbb felbomlik, sarkukra állnak népek. Eddig lenézettekről kiderül az igazság, hogy mély gyökereik sajátos értékkel bírnak, nem teljesen semmisítették meg kirablóik, jutott, maradt is, megújulásra hivatottak. De hogy a jövőjük elég hosszú legyen, ahhoz fel kell tárniuk, tárnunk, minden előzményünket, hiszen őskőkortól jelen vagyunk eme tájon.

Ajánlás:
Ha ezt látva elbizonytalanodsz, mert tanítód mást mondott, hát jusson eszedbe a lépten-nyomon hangoztatott vívmány a tudományos tudás gyors duplázódásáról, s hogy az mire vonatkozik.
Valójában csak a természettudományokra értik, mert a társadalom tudományos célú és eszközű irányítása csődöt mondott, az erős érdekrendszerek fogságában sínylődik.

Ami kihat a kapcsolódó területekre, mondjuk a történelemtudományra, s ott a több évszázada meghatározott diktátum rendszer uralkodik, mi ismeretnek nem nevezhető.

Ezért van jogosultságunk utána menni a saját igaz múltunknak, kézenfekvő utakon,
nem dicsőséget keresve, mert a puszta tények is felemelők, ismerjük meg hát önmagunkat!

A lelki ragyogás gondolatot tartalékol, mint gyöngy a fényt, vagy közöl, sugároz, átenged
magán, módosítja, megtöri, vagy felbontja új, színes tartalommá, magából eredő elvvé.
És ez így lehet már időtlen idők óta, oly sok eredménnyel, amit végtelen szellemként tud
azonosítani jelen pillanatot átélő ész, ő is tesz hozzá, s ennek mikéntjét élvezi.

Tényként tekintünk élmények forrására, de a mi érzéseinkre bizonytalan állagúként,
állásúként, néha még értéktelenként is, vagy zavaróként, mintha másik oldal tárgyi lenne.
De nem az, értékítéletekből származnak a nevek, a fogalom már jobb szó, mert jelenségre
könnyebben értjük, amint azt nehezen, hogy csupán emberben hatásként megragadott minden külső.

Mégis ezt az egyszeregy egyszerűséget sem nem tudja, sem nem akarja alkalmazni az átlag
embere, külön kiemelve rá a figyelmet viszont igen, s megfigyeltből megfigyelő lesz.
Azt nem szeretjük tehát, hogy kísérletezzenek velünk, vagy rávegyenek, hogy tegyük meg magunkkal
mi, számoljuk és fizessünk érte, de mi inkább csak fogyasztani szeretünk, s határtalan működést.

Ha éhes vagyok, eszem, ha szomjas, iszom, fázva fát rakok a tűzre, éjjel sötétben alszom, és
napvilágnál munkálkodom, miért kellene ezt a rendet megbontani külön tudatosítással?
Ahogy a gyermekek élnek, úgy szeretnénk végig az életünk során, de elfejtjük, hogy arról
a felnőttek gondoskodtak szeretettel, most mi lettünk azok, kiktől önszeretet nem elég.

Nem befele, de kifele, nem kapni, de adni kell már, magasabb tudatossági fokra lépni,
a felszín alatti szerkezetet megismerni, ki tudjuk elégíteni, ha kell, javítani.
Tartásunk tartalmazza az élet szép kincseit, hiányt, fájdalmat is tűrünk, mert ismerjük a jót,
mi mindenben megtalálható, mi megnyilvánul, ha úgy értelmezzük a világot, ahogy illik.

Végtelenítsd az életed, s boldog leszel, minden után, mi véget érhetne éppen,
újabb jön szorosan, így mindig csak eszel, alszol, állandóan tevékenykedsz éppen.
Már megint a paplant igazítod, fogad mosod, – reggel, vagy este? – mindegy is, léted
lényege folytonosság, sosem megszakad, gondolkodás révén változatlant éled.

A munkádat úgy rakod össze egésszé, hogy minden napod értelme reménységes,
kis elmegyőzelmek állnak össze ésszé, kívül maradsz világod határán belül,
megvilágosodásod örök fényes, elmúlásunkon rejtelmes idő derül.

Mit tehetünk ellene, hogy a gép ne vegye el a kedvünket, mit tettünk ellene, hogy a pénz ne
vegye el az eszünket, összefügg-e a kettő, s ha igen, kettős veszélynek vagyunk-e kitéve?
Ami a cél kellene, jó esetben, hogy legyen, hogy arányosság ezekkel kapcsolatban a mi
javunkra dőljön el, mennél több pénz és gép, annál több jótéteményben részesülnénk mindannyian.

A gépről viszont eszünkbe jut a géprombolás, mert már akkor is az volt a helyzet, hogy elvette a munkát az emberektől, – hagyjuk az észérvet, mi volt a haszna, nézzük az erkölcsi oldalát. Ha csak a nehéz testi munkát akarta volna kiváltani, mint amivel indokolták egykor, nem bocsátották volna el munkások tömegét, kényelmessé tették volna tevékenységüket.

Olyan feladatokra irányítva, ahol sok munkáskéz hiányzik máig, továbbképzésüket támogatva, jöjjenek elő találmányokkal, ne csak a szűk látókörű kutatás fejlesszen. A megújulás iránya így nem a még több haszon lett volna pénzben mérve, hanem emberéletet megjavító, felemelő eredmények ügyes elérése, természetközeli módot tartva.

Azaz nem természetellenesen, mint ahová gépesítés kifutott, olyan fokúvá téve az ember helyettesítését, érzékszerveket és elmebéli képességeket megpályázva. Így akarják számító gépekkel elvenni már szószerint az eszünket, mint a pénz tette, még csak átvitt értelemben, ferde magatartást szülve, és ugyan kicsodák, a pénz tulajdonosai.

Amiből sokat birtokolnak sokan, s emiatt tolják a rendszer szekerét, bármi áron védik, amivel magunk alatt vágjuk a fát, a gally már recseg-ropog, hamarost letörik s lezuhanunk. Tudatlanság pokla mélységeibe, kísérve a butává válást nagy kiszolgáltatottsággal, elképzelni nem tudjuk, milyen szenvedés vár ránk, ha az embereknek örökre elmegy az esze.

Ajánlás:
Nincs ajánlás, merthogy fordított arányosság van, mennél több a pénz, annál több a gép, rovásunkra, annál kevesebbel bírnak javakból emberek, – igaziakból, nem hamis tudat keltetőkből. Miáltal beleegyeznek fennálló általuk való fenntartásába, de ha nem tennének így, a népet már le lehet váltani, nem testileg, de mesterséges értelem által hamarosan.

Már most is híresztelések rabja lett a többség, sétálni sem tud, leszegett fejjel fürkészi a kütyüjét, miközben szakadék felé halad, s már egyéb kardokat is fennek ellene valahol. De megállíthatod magad, ha gyűjtesz rá erőt, lehet, szenvedélyedről szenvedés árán tudsz csak lemondani, ám mielőbb tedd meg, társaiddal együtt, s majd akkor döntsétek el, merre menjetek.

Beszélj úgy, mintha énekelnél, nyitott szájjal és lélekkel, tehát magyarul, teljes hangzókkal és szívvel, zengjen dalt ajkad és nyelved, létdicsérőt, mivelhogy teremtés trónján ülünk isten előtt. Tekint ránk, hallgat minket, beszámolunk neki a ránk bízott javakról, értelmünkért hálásan és megismerés végtelen élményéért, felelős hozzáállással, de sikereken örvendezve.

Így aztán mi teleszájjal nevetünk és mosolygós a szemünk, táncra perdülünk jókedvünkben, testi-lelki jóbarátai vagyunk egymásnak, telet űzünk, nyarat hágunk, megbecsüljük megváltásunk. Az ember igazi arcát mutatjuk, túlélő eljárások birtokában magabiztosan és mindenkinek ajánlott magatartást folytatva, helyünk világban mások számára is alkalmas.

Hol romlott el és miként, miért e tökéletes állapot, hogy már visszagondolni rá sem szabad, egyrészt ránk csak mint alacsonyabb rendűre néznek, másrészt a korai állapotokat lenézik. Torzonborz ősembereket képzelnek, rajzolnak, szinte megtagadják, hogy tőlük származunk, istent teremtőjüknek hívják, aki teljesen fejlett képességgel hozta létre őket, hasonmásnak.

Sőt, istennek kötelessége gondozni őket, és uralkodási helyzetület megtartani, elnézni, hogy az alárendeltekkel mit tesznek, sőt még képesek gondolatát is kitalálni.

Elő is adják mint megmásíthatatlan törvényt, a felsőbb rétegeknek kedvező tartalommal, parancsaikat szűkített szájjal sziszegik, elveszik kedvét parasztoknak énekléstől.

Ilyen vegyes a felhozatal közelmúlt felől, meg kell küzdenünk tiszta hangért és gondolatért, de az igazságot a mi oldalunkon tudjuk, ha legrégebbi ember örökösei vagyunk. Mellettünk áll a tudomány minden vívmányával támogatott régészet, de még csak kevéssé van figyelembe véve régi dolgok hatásaként, mi vagyunk példái régiek folytatásának.

Utószó:
Tudtommal remélhetem, jelen olvasótábor minderről már hallott harangozni valamennyit, de két szélsőség között kell arany középutat találnia, mi veremlakás és csillagkapu. Mindkettő túlzás, tízezer éves nagy lakásokat találtak nálunk az Alföldön és Dunántúlon, csillagközi utazásra pedig nem képes az űrhajózás megfelelő hajtóanyag nélkül.

Van még a kérdéskör elmismásolása azzal, hogy nagy távolságról érkeztünk ide egykoron, amit ránk erőltettek a helyünkre pályázók, de műveltségük nem felel meg az ősiségnek. Ezért kell tovább gyakorolnunk szép természetes hagyományainkat, minden nap figyelmeztetni magunkat és ellenfeleinket tulajdonság gazdagságunk örömteli létére s hasznára.

Negyven évig nem a pusztában bolyongott a magyar költészet, hanem szerkesztői ízlésben megtestesült korlátozásnak sivatagában, tudatlan cinkosságban. Észrevétlen öncenzúrában szenvedett tehát, mert a siker életkedvbe vágóan fontos minden időben, mindkét oldalra nézvést, éhhaláltól ment és némaságtól.

Mert mi lett volna, ha néma marad minden lant, s játékot felügyelő bírói síp, örökös írói sztrájk tüntetés botrányt nem viselt volna el hatalom s közönség. De elviselte homályos hasonlatok, félig kimondott igazságok világát, kigyomlálva, kiszorítva maguk közül a sokkal jobbat, tehetségesebbeket.

Örökre, mert gyakran halálba kergetve, és íróasztal fióknak sem születtek remekművek, gondolatabortusz tarolt, fejtörést okozva árva utókornak. Amiben már elég régen benne vagyunk ahhoz, hogy kárpótlását megoldjuk, de nem tettük, aminek romlott gyümölcse éhünk nem csillapítja a tiszta szavak iránt.

Kelj fel hát gipszágyadból magyar költészet, hiszen csontod nem törték, csak izmod sérült, folytasd nagy elődök hitét az emberben kifejezni tovább, nyelvünk megvan hozzá.

Álomlátás ébrenlét s alvás határán mozog, ezért nem tudjuk pontosan meghatározni, hogy miképpen történik, néha élesen emlékszünk rá, máskor homályosan – titokzatos képződmény. Még abban sem lehetünk biztosak, hogy csak velünk kapcsolatos, oly eleven képekben jön elő, arról is, ami sosem történt meg velünk, és el sem tudnánk képzelni érintettség hiányában.

Az sem ad magyarázatot, hogyha látomásként tekintünk rá, mert felfoghatatlan a forrása, alvó agy nem teremthet élethű valóságot, hol pillanatok alatt hosszú idő telik el.

Mintha gyorsított filmként, regényt gyorsolvasással, látnánk eseményeket, járnánk végig napokat, inkább valahonnan más elméből jövő hatás lehet, akinek átélése megtörtént eset.

Inkább ezért az a kérdés, miként kerül agyunk kapcsolatba vele, miért befogadó épp arra az agyhullámra, nyit rá kaputa, vagy ott nyílik az ki a forrásnál, s mi lépünk be rajta valahogy. Nem tudjuk hogyan, mert még az agyhullámzásnak nevezett valami sincs mérve, csupán agyterület elektromos felszínére tesszük a drótokat, ismert részecskevilág alatti jelenség ez?

Fontosabb kérdés az álom tartalmának oka, elemzése, van két híres bibliai példa, álmoskönyv eligazít, de csak félig komolyan, lélektanászok sem szívesen vállalkoznak rá. Minden bizonnyal igaz, hogy a minket érintő, érdeklő életterületekről, gondolati, erkölcsi, vagy éppen tudományos kérdésekről jönnek a képek, ami amúgy is foglalkoztat.

Ami nem megy ki fejünkből, nem megkerülhető nehézség, vagy éppen kielégítetlen kívánság, elvarratlan szál, fájdalmas emlék, örömteli történés, rajtunk kívül eső ok befolyása. Legfőbb kérdés a hozzáállásunk, meg kell vele barátkoznunk, hogy meglepetésekkel van tele, furcsaságai ne elriasszanak, élvezzük rejtelmességét és tanuljuk belőle magunk.

ᛉᛟᛁᛊᛞᛋᛉ ᚣᛊ ᚳᛟᛉᚣᛏ ◦ ᛉᛟᛁᛊᛞᛋᛉ ᚣᛊ ᚳᛟᛉᚣᛏ ◦ ᛉᛟᛁᛊᛞᛋᛉ ᚣᛊ ᚳᛟᛉᚣᛏ

Régebbi időkben az emberek mennyi mindent csináltak, amit mi már nem, vagy sokkal jobban és szebben, legalábbis úgy maradt emlékezetben, megadták a módját, rangja volt cselekedetnek. Valamiként elegendő idejük is volt rá, hogy előkészüljenek egy-egy meghatározott munka elvégzéséhez, cél elérésére, és ezért sosem kapkodtak, nyugalmat árasztottak.

Tudták, mennyit bírnak, mennyit vállaljanak arra a napra, erőkifejtés közben pihenőt is tartottak, ha előbb végeztek, nem fogtak másba, hanem megjutalmazták magukat társalgással. Sosem késtek el sehonnan, idejében elindultak, hogy akkor érjenek oda, mikor kell, mikor például a vásár beindul, azaz korán, templomban megtisztelték vele az istent.

Mellesleg ott mindenkinek saját helye volt, és szégyenlette is a késő, áttörve magát a szűk padban a többiek térdén, nyikorgott a pad, s ha egyszer megtörtént, többet már nem kockáztatta. Átlátták a napi teendőket éppúgy, mint a rákövetkezőket, évszak szerint is és évkört betöltve, s hogy melyik életszakaszban mire lesz képes gyermekük, ellátták jótanáccsal hozzá.

Senkitől nem kértek lehetetlent, ámde kértek segítséget, ha kellett, számítottak egymásra, jól ismerték egymást, mert mindenütt ugyanaz volt, mint náluk, nem titkoltak el semmi közérdekűt. Inkább szakmák szerint voltak különbözők, ki mit tudott jobban, ki mihez értett, az volt megbecsült, tekintélyt is az elvégzettek szerint szereztek, a mestereket hívták aztán, nem kontárokat.

Ez volt a földműves, kézműves, fémműves világ, meg a nagyháztartást vezető gazdasszonyoké, de azért a lélek mellett a szívnek is adtak teret, eledelt, hímzett ruhával, dallal, tánccal. Mindent a maga idején, s ha mulattak, élményt szereztek vele, ünnepi emelkedettséget vittek magukkal a mindennapokba, bírták is aztán a következő naptári sarokpontig.

ᛉᛟᛁᛊᛞᛋᛉ ᚣᛊ ᚳᛟᛉᚣᛏ ◦ ᛉᛟᛁᛊᛞᛋᛉ ᚣᛊ ᚳᛟᛉᚣᛏ ◦ ᛉᛟᛁᛊᛞᛋᛉ ᚣᛊ ᚳᛟᛉᚣᛏ

Ha nem jól látod a helyzeted és a világod, nem jelenti azt, hogy nem jól látod a helyzetet és a világot, így mikor nem vagy a helyeden, azt jelenti, hogy a világot helyre kell tenni.

Egyedül egész világ ellen semmit sem tehetsz, de abban felállásodat megváltoztathatod,
ha képes vagy egész világodat értelmezni, és viszonylagos helyzetedet meghatározni.

Határaidon túllépni, ama nézőpontból kilépni, ahová sorsod helyezett, vagy vetett,
mert nem csupán odadobott, hanem elültetett, növeszd ki esélyed meglátni a jót s a rosszat.
Ezt megtenni pedig nem egyedül tudod, figyelj azokra, akik szeretetében bízhatsz, hogy mit
mondanak, miközben többet adnak, mint mit nekik te valaha is képes lennél úgy viszonozni.

Világukat adják ugyanis, a te dolgod nem visszafelé irányul, de hogy te is szétoszthasd
magad, meggyőződésessé kell váljon hited a felépített világodban, anélkül senki vagy.
Már egyenrangúvá nőve a többiekkel, a javaslatod próbára teheted velük közölt
módon, gondolatkísérletben egyesülve a megoldás felé, a siker vonzza a híveket.

Szaporítja, táborrá szervezi áthallással, én is ezen morfondíroztam már régen, mondják,
csak nem tudtam szavakba önteni, nem láttam a megvalósulás útját, nem volt rá önbizalmam.
Mennyivel jobb állapot ez, mintha magányosan szenvednél bajodban, vagy füstölögnél egyedül,
megismerve valódi sorsközösséget, könnyebb elviselni jelent, bátran másítani jövőt.

Egyénileg is, ha hozzáértően szurkolnak nekünk, odadobott megjegyzéseikben fontos
tanáccsal, és bevesznek a csapatba, vagy hagyják, hogy bevedd őket, világunk kicsi is, nemcsak nagy.
Sőt, egyensúly van a sokra menő kicsik és a leáramlandó nagyok között, te és társaid
lehettek a mérleg nyelve, mutatva eredményt, ami rajtatok múljon, és ne csattanjon soha.

Nehéz eldöntendő kérdés, le kell-e leplezni a hazugságokat addig, míg nem ismerjük az
igazságokat, a felcserélteket, és mai helyreállításukhoz nem bírunk elég erőt.
Míg nem ismerjük az igazságot terjedelme teljességében, és aligha sikerül ez, mert
éppen ama hazugságok takarják előlünk, és leleplezőket bélyegezhetnek hazugnak.

Jobb esetben, mert bolondok házába is csukhatják, vagy elég kimondani, hogy odavalók, máris
elfordul tőlük a figyelem, támogatásra lenne szükségük nekik is, ami reménytelen.
Őrizkedniük kell tehát a faltörőkosi szereptől, gyenge a fejük és másra kell, forró
helyett megfontolt legyen, és igen szorgalmas, mert kis nyomokból kell aprómunkával többre jutni.

Többre, mint az eddigi szemléletből fakadó eredménytelenség, megtalálni helyzetünk sok
összetevőjét, történelmi mélységből nyerve is, merre, látjuk, folytatódik a hamisítás.
Hogy meddig megy az vissza, nehezen követhető, mert az időszámítást hozzáigazították
a kezdetekig, de itt van a kutya elásva, kik és mikor határozhatták meg kezdetünket.

Sejtéseink lehetnek csak erről, szent szövegek tartalmazzák a múlt gyökereinek legvégét,
de aztán mintha összekuszálódott volna az egész, új időkben új számításokba kezdtek.
És nem egyeztették, csak mellé tették az újat a réginek, s sok fölös idő felhalmozódott,
mert mindegyik új hatalom elég erős volt a maga idejében kizárólagossá tenni.

Sok időszakasz emiatt üresen tátongott volna, de ügyes írnok kezek a közelmúltból
pótolták a hiányt, így aztán a történelem tele lett esemény s király ismétlődésekkel.
Ez lehet a mi leleplező eszközünk, hogy mi aközben végig itt voltunk, folytonosan élve,
kiszolgálva a változást, egymást leverő és váltó uralkodókat, kikről írások szólnak.

Ajánlás:
Kedves jövendő vagy mai kutató, ne riadj vissza a nagy feladattól, hogy különféle holt nyelveken szólnak hozzád a többnyire hamisan fogalmazott írások, mert találsz kapaszkodót. Bennük is, mert nem lehetett mindent elhazudni, késői másolatok állnak rendelkezésre ahhoz képest, amiről szólnak, azóta a mi tudományunk messze jár előttük, van eszközünk.

Használni kell tehát, sok nagy számítást és mérést végezve, aztán érdek vezérléstől mentesen elemezve, rendet rakva időben s akkori képességekben, kiszűrve a nagyzolásokat.
De leginkább azért lehetsz sikeres itt, mert az emberelme kezdetektőli azonossága segít következtetéseket az igazságig vinni, hogy ugyanolyanok legyünk a múltban is.

Nyitnia a világra sokféleképp lehet, közel és távol tekintve, itthon maradva és messze utazva, megőrizve magad, és elveszve a zajban-hatásban, mit új életmód mér rád.
Sokáig töltekezhetsz a tieidből úgy, hogy nem változtat meg alapvetően, mert rokonnak érzed, ami újat kapsz, egyre csak duzzad tudás, bővül tapasztalat, otthon vagy minden helyzetben.

Ízlésed nemcsak érzékelésben fogan, a nyelveden túl művészi érzékedből fakad, és így széles tárháza van benned befogadás lehetőségének, mégpedig műfajok szerint.
Azaz ha elég magasra felvitted a mércét saját néped szintjén, más nemzetek fiaitól jövőt is megszeretsz, témakörök, ábrázolás, teljesítmény szerint megítélve színvonalat.

Szellemi termékek közt a tájékozottságot értelmi úton szerzett összefüggések teszik hasznos irányúvá, ha egyeznek addig vélten igazságot tartalmazókkal, haszontalan, ha nem.
De jó, ha lassanként hozzászoksz, hogy nem tudsz mindent egyből a helyére tenni magadban, sokaság és bonyolultság fogas feladat lehet elme számára éppúgy elméletben, mint gyakorlatban.

Ezért volt jó a jó élethez eddig a többség számára a helyben lakás, országon belüli költözés, garantált azonos műveltség, közös anyanyelv, tudás, ismeret ingyen gazdagsága.
Jó, jó, hozzátetted a szorgalmadat az iskola különböző szintjein, de ha idegen ország területén kezdesz élni, megtudod, mennyi sok minden hiányzik, és nehezen, sokára tudod

megszerezni, a nyelvet úgy elsajátítani, mint ahogy otthon megszoktad, hogy használhatod, más téren is le kell győznöd a szokatlanságot, nem véletlen ritka föld szerte a kivándorlás.
Többnyire kényszer szülte a múltban, s megőrizték eredetijüket az új megszerzése mellett, ma felkészültebben lehet érkezni, feladni viszont nem érdemes eddigit, nyitottan megfér

az új a régi mellett, bár érvényesüléshez mindenképp többet elfogyaszt belőled, erődből, lelkesedésedből a megváltozott környezet, hogy kevesebb marad eredeti állapotra.
Csak a nagy tehetség menthet meg e helyzetedben, higgy hát magadban, hozd ki azt a legtöbbet, amit ha itt maradsz, nem tettél volna, így lehetsz boldog országváltás ellenére, ha szívet nem cserélsz.

Te vagy-e az eszed tokja, vagy valami más, a többi ember összesen és ellát szükségleted szerint gondolattal, avagy isten szeretete, netán a minden atomot hajtó világszellem?
Csapra vert hordó-e az, ahonnan tehetséged szerinti sugárban folyik a tudás értelmed irányába, felhívás keringőre, élsz vele, vagy elpazarlod magadat alacsonyabb fokon?

Kering-e körötted, vagy dongod körül, mint méh a virágzó-illatozó virágport, egyedül élvezed-e, vagy csak közösen tudjátok helyes módon feldolgozni és felhasználni a tudást? Mikortól számít az valódi ismeretnek és megbízható eszmének, létezik-e gyerekszáj igazsága, vagy azt felnőttek táplálják belé, mint lábkoppantással számoló ló a cirkuszban?

Mennyit bír el érzelmed–vágyad huzalozása örömből és bánatból, sikerből és kudarcból anélkül, hogy elszállnál magadtól, vagy végzetes lemerülésbe fulladna kevés önbizalmad? Kérdések ezek, de megfelelő válasz nélkül maradtak eddig, bizonyára nem véletlenül, és nem azért, mert visszatartották valakik az önös érdek miatt, hanem tudatlanság az ok.

Hiszen ha tudná valaki, hogyan működik a világot gondolattal teremtő gondolkodás bennünk, bizonyára nyilvánosságra kerülne előbb-utóbb, mégha teljesen elzárták is azt. Lenne egyszer valaki a végtelen időben, ki eltalálja célzást nélkül is ez agyhullám terméket, és ráilleszkedve már őbenne is megjelenne, más időben-térben, s kimondaná.

Kimondani sem kell, ha elegendőn megfogant, de nincs olyan, és látszatra nem is lehetséges, mert ugyanazt kellene ugyanazzal ugyanarról megtudni, de mi csak annyit tudunk, hogy létezünk. Hiszen gondolkodunk, mint sok más ember, s világot látunk gondolatunkban, cselekedni is tudunk benne, olyanok vagyunk, mint az, az olyan, mint mi, mi kellene még több, gondoljátok meg társaim?!

Kattintással kapcsolható kapcsolatban vagyunk egymással, mégcsak nem is kacsintással nem túl nagy távolságból, amikor a jelzésünk hatását látjuk a megcélzotton, igen, veszi a lapot. Az csak váromány ígéret volt, hogy érintés lehet belőle, közvetlen megszólítás, élő viszony, de a gépi úton indított közlésünk tárgyként csapódik másik gépbe, lélektelenül.

Már van ugyan a választ megelőző hírünk, hogy látta-e az illető, amit küldtünk, bár ezt meg lehet szüntetni, egyéni szándék nem önzetlen eltakarásával, ne tudd meg, kinyitotta-e. Tökéletes az elektronikus zárlat testi-lelki mellé, saját buborékba nem enged be, ha nem akar, – hol van már az egyéni auránk, amely szótlanságban is hatással volt egymásra.

Hogy mennyi-mennyi kapcsolat nem jön létre ennek hiányában, csak sejthetjük, mert emlékszünk egykor volt ilyen eseményeinkre, a másik ember, barát, jó ismerős, szomszéd kisugárzására. Az közvetlen volt, mosoly kíséretében hangzó szavakkal, most a képernyőn jöhet szürke betűs üzenet, igényesebb esetben jópofa kép, vicces videó, valamiféle közösségért.

Hogy talán ugyanazt érezzük a látványtól, de erre a felhívás már legtöbbször hiányzik, mint levél elejéről megszólítás, a „remélem, jó egészségben talál”, s végéről elköszönés. Mint kutyának odadobott csont, jön a küldemény, e lehetőséget idegenek is használják, kéretlen, megtévesztő, gyerekeknek meg káros tartalom érkezhet számolatlan, s büntetlenül.

Már úgy kell takarítani a gépet, mint konyhát befőzés után, s míg szigetnyi szemétben úsznak hajóink tengeren, szeméthegyeket hordunk ki égi terünkből üdvösség érintése helyett. Jóra is lehet használni, hangzik, de ahhoz meg kell tanulni észnél lenni, védeni magunkat össztűz ellen, s támadást kivédve, már eszményi állapotot teremtve élvezni sok előnyét.

Beleborzongok, ha belegondolok... milyen sok mondat kezdődhetne így, nem miattam persze, bár elég érzékeny lettem már, hanem a világunk egésze s részletei, azaz emberek miatt.
Ők felfedezték nekünk a legfontosabbakat, micsoda élmény volt a nyers étel megsütése, majd megfőzése, a tűzrakás most is szertartás, igaz, manapság inkább csak ritkasága miatt.

És ez is csodálatos, micsoda kényelem lett természetes életmódi állapot közöttünk, de mintha megbecsülni már kevésbé akarnánk, a tisztelet hiánycikk lett vívmányaink iránt. Mennyi aprólékos kutatómunka előzte meg pedig az összes eredményt, és a szinten tartás fáradsága, mire gépekkel lett felváltva a nehéz munka végzése, pontos adat mérése.

Ám a mérlegbe nem ugyanazt tesszük mind a két oldalra, alma körtével nem keverendő, és az egyenérték eszmei találmány, arany és ezüst önmagában érték, ügyes cserealap.
Mert az is ritka volt, mint ma a földfémek, mégis tonnaszám őrzik a mai kincstárak, szorgalom a vésőkig volt összegyűjtője, ma aranyhegyen ülve nézünk szét a gazdagság szülte síkságon.

Sok kiképzett szakember kellett mai orvoslás magas színvonalához, testünk biztonságához, elérhető egészséges éltmód receptje, de aki azon túlhajtja magát, rajtaveszthet.
A lélektan is segít helyreállítani a megbillent egyensúlyt, – amit hittelenség okoz – meg az önvizsgálat földrészeken átívelő gyakorlata, besugározhatjuk egymás szívét.

Lelkendezhetne mindenki ennyi ember színes boldogságán, ha könnyebben eljuthatna hozzá természet és embervilág szépsége, kitöltve érzelmeit, hol most háborús hírek tombolnak.
Erő és erőszak tolakszik békeszerető tudatunkba, tennünk kell ellene, míg nem késő, ne remegő félelem jöjjön borzongás helyett, mentsük az emberi nagyságot lerombolástól!

ᛉᛟᛁᛊᛒᚺᛇᛉ ᚣᛊ ᚳᛟᛉᚣᚣ ◦ ᛉᛟᛁᛊᛒᚺᛇᛉ ᚣᛊ ᚳᛟᛉᚣᚣ ◦ ᛉᛟᛁᛊᛒᚺᛇᛉ ᚣᛊ ᚳᛟᛉᚣᚣ

Minden az élőkért van, főként az emberekre gondolva, és most nem a tápláléklláncról van szó, hanem az eszme- és érzelemvilágról, szokások és hagyományok rendjéről, okos előnyéről.
Ahogy élünk, s ez olyan természetességgel kell adódjon, mint a Nap-járást takaró felhőzet és hiánya, tavaszi levélserkenés, nyári virágzás és őszi lombhullatás szokott rendje.

Belenövünk a körülményekbe, mint szigorú vallási előírásokba, betartandó, mert védelmi magatartás-ajánlásokba, igen megfontolt életvezetési javaslatokba.
Ez működőképesen folyik évezredek, sőt még régebb óta, bizonyos területeken ma is változatlanul, például születéskori legfigyelmesebb gondoskodás tekintetében.

Mintha az állatvilágban gyökerezne a mi fészekrakásunk, odú építésünk, kunyhó vagy barlangi lakás kialakításunk, készület a családgyarapodásra kívánós anya által.
A gond ezután kezdődik, mert a közösséget hatalmuk alatt tartók, annak nevében, mondott érdekében intézkedésükkel belenyúlnak a gyermeknevelésbe és intézményesítik.

Mintegy leveszik a terhek egy részét szülői vállról, képzési szükségességre hivatkozva, ami rendben is lenne, ha tényleg az emberi csúcstudás juthatna el minden kis tanulóhoz.
De akár a tananyagba is befurakodnak, akár a szabadidő kitöltésébe olyan nemkívánatos elvek és kísértések, melyek hosszabb távon rombolják oktatás-nevelésünk.

Ráadásul korábbi jól bevált módszereket sem akarta-hagyta korszerűsíteni merev szemléletbe fagyott kényelmes helyzetű gárda, s most ott vagyunk, ahol a part szakad, lecsúszóban. Más földrészeken viszont elevenebb erővel megy nemcsak a megújulás, de a versenyszellemet is táplálják miellenünk, már felzárkózást kell végeznünk tehát, hozzájuk és régi magunkhoz.

Sokáig úgy látszott, annyira megváltozott a világ, hogy veszélyt már nem a támadó csapatok jelentenek, hanem vírusok, bacik s más kisebb-nagyobb egészségre káros napi jelenségek. Kikergettük volna azokat az életünkből, de rejtetten ellenállt bizonyos részük, másik pedig a lelki természetünkből fakadóan egyre felütötte fejét és vígan megmaradt.

Szedte is áldozatát bőven, szedi még ma is sos-sok szenvedélybetegség, könnyebbítendő az adódó nehézségeken űzik jól tudottan tilos, mert káros, modern testromboló játékuk. És felfutott hozzá lélekemelésnek látszó szerhasználati járvány, boldogságerőltetés, mihez a hatás elmúltával támadt üresség átka jön, de a velejáró hozzászokás is.

S ebben, ekkorra már messzebb tekintő vizsgálat általánosabb társadalmi összefüggést lát, de elhallgattatják, mint gyáriparosok annak idején államot korlátoztak önérdekért. Sőt, nemhogy a nép egyszerű fiát megsegítő, kötelező korlátozások történtek volna, a bűnüldözés lanyhasága egyéb veszélyes tettekre ragadta az elhajolni vágyókat.

Mintha megbénult volna igazságszolgáltatás mozgató ereje, tiszta erkölcs elvisége, helyette alkalmi, hasra ütő önfelkentek adtak jóemberkedő leckét szabadosságból. S még mindig nem kanyarodott vissza közjó útjára az arra rendelt felhatalmazás, hogy megvédje az emberi vívmányokat, elgépiesedés a megbúvó bűnös hajlamokat táplálhatja.

Odáig fajult a dolog, hogy még mindig csak itt-ott elfogadható jellegű, mértékű csoport-együttélés gyakorlata, szabályozása, és hatalmi tobzódás elfogadott lett e téren szinte. Fellépni ellene háborút jelent, most már nagy nemzetek között, pedig kicsik vagyunk többségben, s ha bármikor várhatunk megsemmisítő csapást, örökre elront szépen felépített életet.

Magunk ellen lázadunk-e, mikor istent szidjuk, istenkáromlás-e, mikor káron káromkodunk, számonkérhetjük-e teremtőnkön teremtésünk, kilátunk-e magunkból istenig egyáltalán? Vagy jó-e az egyenleg, egyenlet, ha mindkettő oldalán szerepeltetjük a minden-hatót, nem kellene helyette felelősséget vállalnunk a mi részünkre tartozó cselekedetekért?

Más helyen, más színvonalon úgy oldják, oldották ezt meg, hogy tisztelet és hála illeti Istent, aki a világgal azonos a mélyhit szerint, mi benne szép és jó, az istené, mi rossz, másé. Ha mi ma élünk, mai színvonalon kellene, amiben nem vagyunk biztosak, hogy megtörténik, mert sok mindenről tudunk máshol, ami nálunk nincs, vagy egyeseknél van, másoknál nincs, – mi okozza?

Istencsapás-e ez a földi berendezkedés, amiben a Föld országai élnek, ha együtt alkotjuk mi emberek, és együtt hoztuk létre, midőn vélt felsőbbrendűek diktálták irányát? Hihető-e még ősidőkből származtatott hír isten által kiválasztottságról, vagy az csak örökös birtoklásról szól, történelmi szintű térnyerés, uralkodás bírálhatatlanságáról?

Akkor pedig a kiválasztó lenne a hibás, a teremtő alkalmatlansága merülne fel,
ő ronthatta el a dolgot, ezért nem minden tökéletes, ő a bűnös, őt kell érte szidni?
„Bizony, bizony, mondom néktek...” jött figyelmeztetés, de azt csak azok hallgatták meg, akik addig is maguk erejéből boldogultak s tartották el elnyomóikat, de ők nem váltak „új emberré”.

Túl sok fenyegető eszköz került „isteni rend” fenntartók kezébe, romboltak vele javakat,
kioltottak emberéleteket, hatalmi elv működött, működik, és szilárdít tökéletlent.
Ennyire nyilvánvaló tehát, mit kellene már elmarasztalni, nem istent szidni, tehetetlen
nincs, csak kezeletlen, kármentés után javítás, hálatelt szívvel teremtettek felé fordulás.

Hozzászoktunk a levegőben lógó eszmékhez, hogy azokat nem szilárd pillérek, hanem csupán
tekintélyek tartják, támasztják alá, – állítják, tehát érvényes, ami nem a tartalmától függ.
Hogyan alakult így addig nem volt fontos kérdés, ameddig a paraszt csak legyintett okostojás
okoskodásra és megtermelte a betevőt mindenki számára, aki környezetében élt.

Ez a pimasz magatartás felbőszítette a lelki téren egyeduralomra törekvő és a
hatalommal társuralkodó réteget, mert nem tudott kizárólagos befolyást szerezni.
„Gondviselő tartja fenn életünket!”, – bólint rá földműves és kérdi: „a napsugárra gondolsz?”
„Van élet a halál után, tehát készülj fel rá!” – „unokámat ellátom minden tudásommal”.

Mintha a világtörténelem, legalábbis az utolsó évszázadok, másról sem szólna, mint a
természetközeli néperő megtöréséről, dinasztiák egyesítették harcuk ellene.
Nagy birodalmak alakultak így ki földszerte, egymással megegyeztek elrablandó konc fölött,
ámde még mindig voltak feltörendő szűzföldek, hová embert a szabadság igézete vonzott.

Viszont ott is szükséges volt indulási tőke, a korszerűbb eszközökre áttéréshez szintén,
állami szintre emelkedett a nyerészkedés, ami csak később vált főszereplővé a Földön.
Előbb megdolgozták a világ „maradék részét”, beverték a „közösbe” a független dolgozó
sokaságot, s iparrá alakítva a mező művelését, talajtalanná váltak emberek.

A kis birtokukat már nem koronázta meg az egyetemes értelmi bizonyossággal bíró
gyakorlat, az évezredes hagyománykincs hite, helyére felfoghatatlanságokat helyeztek.
Kifinomult eszközrendszer teszi bonyolulttá az eredményeket, találmányok önálló
életet élnek, ellenőrzésük nem megoldott, csak utólag derült ki, hogy minden fegyverré vált.

Hogy egyre csak a kiosztott magánérdek diktál tempót, és a piramis csúcsa felhők fölé ér
még mindig, és lépcsőfokai nagyobbá váltak, mint a Kheopszé ténylegesen, mi mászhatatlan.
A hivatkozás pedig csak hebeg-habog egyre, már emelkedett megfogalmazásra sem adnak,
ideje végre sarkunkra állni és lehozni szemmagasságba fejből jövő eszméink tárgyát.

Ajánlás:
Te, régi hitet, igaz történelmet kereső testvérem, tudd meg, hogy nem léphetsz könnyen a helyzet
magaslatára, mert a megtévesztés mindkettő irányban megy még, kihasználva eszmejelleget.
Hogy a szó átszáll nehézségek felett, dicsőség aranyozza keletről származtatott múltunkat,
amivel kissé cinkosává válik mindenki elnyomásnak s félreértett világakaratnak.

Áhítatban elmerülve zeng a hálaének, gyülekezet kebelében otthonos a lélek,
ki-ki azért jön ide, hogy ne legyen egyedül, messze szálló képzeletben külvilág egyesül.
Mert a belső próbára van téve minden napon, úgy kelünk fel s munkálkodunk saját létalapon,
kitartással, telt kebellel elvárjuk magunktól, teljesítsünk, mi kitelik emberhatalmunkból.

Kőbetűkkel fel lett vésve isteni táblára, mi a törvény, s megszegésének mi lesz az ára,
elméletben aztán megjársz poklot mennyországot, elkerülhesd gyakorlatban a rossz valóságot.
És közben észreveszed, te sem vagy tökéletes, valamint minden kis sikeren a szíved repes,
de öröm túlzását mérsékli benned alázat, mennyit megoldottál, s még mennyi faladat támad.

Vannak körülötted mindig hasonló társaid, figyeled élet kérdésére ők válaszait,
egymás teljesítményét szerencsés értékelni, más különben nem lehet épülésére lenni.
De egyébként meg igen nagyok a távolságok, mik elválasztanak, ínséges szellemi árkok,
gondolat kétes egyénieskedésre ragad, észrevehetetlen, hogy nem belőletek fakad.

Hanem jól megtervezetten s kivitelezetten félelmet keltettekben mint villámlástól retten
önbizalom, létfenntartás bizonytalansága mellé a társtalanság értelmi hiány átka.
Érdemes hát a felsőbbrendűből meríteni, hozzánk képest sokkal többel bír és eredeti,
ezer éves szereplését nagyra kell becsülni, hitünk melengető tüzét ne hagyjuk kihűlni.

Menjünk el a gyülekezetbe minden vasárnap, égbe repít isten szava mint szárnya madárnak,
olyan módon megújulunk, amit más nem adhat, emberségünk legmagasabb szinten megmaradhat.
Bár nem tudatosítjuk, de érezzük hatását, hogy természetfölöttinek éljük földi mását,
szózat, ének, emelkedettség alkalom arra, méltóképp tekintsünk magunkra élve és halva.

ꓘꓱꓲꓢꓔꓝꓽ ꓥꓢ ꓢꓱꓽꓤꓔ ◦ ꓘꓱꓲꓢꓔꓝꓽ ꓥꓢ ꓢꓱꓽꓤꓔ ◦ ꓘꓱꓲꓢꓔꓝꓽ ꓥꓢ ꓢꓱꓽꓤꓔ

Kényelemben élni – nem semmittevés-szerűség csábítását jelenti, s hogy ki vagyunk szolgálva,
élni urasan, amint Marci Hevesen, hanem magunk teremtette biztonságos fokot, utat.
Aminek egyáltalán nem feltétele, sarokpontja anyagi javak magasszintű megléte,
mert azt ki-ki, érdeme és szerencséje szerint megteremti, kapja, nagy számok törvényén belül.

Azaz kivételek mindig vannak, hivalkodó rablók, ameddig le nem buknak, kitüntetettek
a közösség érdekét szem előtt tartó állam részéről, mellőzött, üldözött zsenik, lázadók.
A kényszer ellentétéről van szó tehát, ámde lelki értelemben leginkább, ami nyugalmat
biztosít, mert még a legbékésebb vállalkozás is telve kétségekkel, fájós kockázatokkal.

Hitterület az igazi békés természeté, meggyőződés érdeme, ha van bizalmunk benne,
olyan összeszedettség ellenőrzött tudása, ami nemzedékeken átívelő boldogság.
De a legnagyobb gond vele az, hogy nem egyéni teljesítménytől, hozzáállástól függ túlnyomó
részben, nem is csupán a másik embertől velünk társi összefüggésben, szokott vetélkedésben.

Ezt a látóhatárig terjedő, vízszintesen futó belátás elég jól megmutatja ahhoz,
hogy alkalmazkodni tudjunk hozzá, felvegyük a kesztyűt, és szükséges kihívásként ösztönözzön.
Megrázó kérdést, megoldhatatlan feladatot a mélységekbe hatoló, magasságokba emelt
főszereplőgárda sejtett léte jelent nekünk, akik mindnyájan kimaradunk az ilyesmiből.

Nekünk tőlük nem lesz kényelmes az élet, sőt, mi még tovább megy, rettegés is előfordul benne,
mert nem nyúl hónunk alá láthatatlan hatalom, amely nyomtatós lónak nem köti be a száját.

Ezt azonban nem vagyunk hajlandó tudomásul venni, ne keseredjünk el kilátástalanul,
a sorsra fogjuk, kegyeltje, vagy sújtotta vagyunk, istenítéletre bízzuk megítélésünket.

Alig tudjuk, kik vagyunk, különösen többségünk, és ez nemcsak miránk, magyarokra vonatkozik,
de a többi, éppenséggel fiatalabb népre is, bár nekünk több régi elfelejtettségünk van.
Ám minket is besorolt fölénk lépett hatalom a modern korban nem ókorból származó népek
közé, pedig nekünk őskorunk is volt itt, hiszen azóta folytonosan lakjuk, éljük e tájat.

Nyelvi műveltségünk ugyanúgy bizonyítja, mint a földművelés, amely az állattenyésztést és
a kézművességet, fémművességet messze előbb végezte, mint ahogy az máshová elterjedett.
Éppen ezért kellene figyelmeztetnünk sokadmagunkat, nagy felelősségünkre birtokolt
tudás története tekintetében, hogy honnét hová jutottunk képességben, tisztán láthassuk.

Ki, ha nem mi, és mindenki más eme alomból kelt ki, ami az egyetemes emberiség környező
világát illeti, eltérésükkel nyelvben és életgyakorlatban gazdagítva összességet.
Ma még idegenkednek e szemlélettől sokan, de megtévesztetten, mert tökéletesség
vonzza őket és ezt előre nézve keresik, nem hátra, pedig a gyökerek tanulságosak.

Eleve sikeresnek kellett lenni ősöknek, ha megmaradtak, sőt máshová vittek eredményt,
ide pedig beáramlottak sokan, élvezni viszonylagos jólétet, más vidékhez képest.
Ha önmagukhoz mérjük a teljesítményüket, elismerés nem lesz fenntartásos, maradványok
abból a világból tökéletes megfelelést mutatnak a kitűzött célhoz, feladathoz.

Voltak eszközeik, melyek eredményessége maiakkal vetekszik, ételük erősebbé növelte
izmaikat, egyénileg többet ismertek a világból, mint mi, mert magukra voltak utalva.
S hogy az elmúlt sok évezred küzdelmes vívmánya mind itt van velünk és bennünk, kétségoszlató kell
legyen, hogy mi is jól teljesíthetünk, boldogok lehetünk, amiért nekik is díjat oszthatunk.

Látszólag két csúcsra fut fel magyar történelmünk, egyik hős hegyek tetejéről néz messzeségbe,
épít fegyver általi birodalmat, másik völgyek mélyén talál szépséget, élelmet természetben.
E kettősség egyébként sokáig csak lappangott, földmívesek nem kaptak történelmi szerepet,
Isten is hódításra biztat a Bibliában, miért az megkapta az ó- jelzőt újítóktól.

De a szereposztás tehát nem békés folyamat, ahogy lennie kellene, jó kiválasztása,
jószándékkal nyúlni minden egyes feladathoz, általánossá tenni az egyéni eredményt.
Helyette életelvétellel fenyegetés lett kegyetlen rendbe szervezés elve és eszköze,
rákényszerítve igaz gyengébbre, ha ellenállt, győzelem, rombolással járó gyakorlattá vált.

A védelem megerősödése jelentette a kiutat valamennyire, várakban laktak
az emberek s az ostrom már kockázatokkal járt, ott csomósodtak, fejlődtek aztán a városok.
Amelyek falvak szolgáltatását megfizetve jelentették a jövő felé összpontosuló
emberi haladás reménységét megőrizni, együtt egyetemessé tenni földi létünket.

Ami ezt nem engedte végleges emberrenddé válni, magaslatra jutottak hamis kényelme,
császárkorinak mondott fényűzés kísértése, sokaknak elérhetetlenség, kevésnek mennyég.

Vigasztaló szózat s ígérvény sem segítette a helyzet megoldását igen sokáig, máig, életszenvedésért túlvilági öröm fizet, eszmei kiszolgálók ültek fel a szekérre.

Az zöldellő mezőn haladt, majd harckocsivá vált, egyik költő virágzásom ámult, a másik a vérpatakok zsákmányait dicsérve igyekszik még mindig észkábulatba taszítani minket. Szószerint, mert a hasbeszélés régen cirkuszi mutatvány volt, ma könyvek és más „észtokok” adnak neki közlési helyet, – figyeljünk inkább szépség koldusaira, éljünk erkölcsös gazdagságban.

A dominó-elv kétszeresen elvont, de igen népszerű, használják sokan, kicsit tudálékos ugyan, de képszerűsége mindenkit megragad, felállított téglalapok egymást döntik sorra. Ma már ismerjük a hasonló sejtgépi elvet, megég a felszín és mélyebbre hatol nagy heget hagyva, egyik betegségből több más is fakadhat, idegrendszeri hiba idővel testivé lesz.

Dominónk fából van, keményre szögletesítve, hogy a súlypont feletti érintés kibillentse és földre vigye, vinné, ha nem lenne ott másik, mely vele dől, továbbit, továbbiakat döntve. Első jelentés tehát ez, e mozgásnak neve, de nem önmagában használatos, mert második értelme miatt született, életfolyam-beli jelenségre, esemény- s állapotegyüttesre.

Azok egymásra hatására, döntőleg tehát, hogy egyik, másik mellette lévőt befolyásol, éppoly nagy mértékben, mint vele történt valami, ami fájdalmas, vagy aminek lehet örülni. Igen érdekes vele kapcsolatban, pedig nem nagyon szoktuk észrevételezni, észrevenni is nehéz, hogy ki volt elindítója, ki érte felelős, kit lehet szidni, avagy kitüntetni.

E névtelenség leképezett, visszafordítva, hogy mikor ilyet valódi dominókból tényleg építenek, akár teremnyi terepen futva, elindítójának kezét sem mutatják soha. Átvíve a dominóelvre ez azt jelenti, nem tudható, hogy a kezdeti lökést ki tette meg, saját magunk, vagy a mindenség esetében, „Te voltál elindítóm, Te légy utamnak vége”.

Hogy a valódi mozgatók rejtve maradjanak, csak igen elnagyoltan szemlélhetünk jelentős hatalmi tényezőket, intézkedéseket, a világ nagy, részletet takar, végeredményt látunk Kérdés, beletörődünk-e, hogy sorsunkká váljon megmásíthatatlanság látszata, vagy kibújunk bűvös körből, „félrelépünk”, félre állunk, bátran vállalva új helyzetet, megszakítva befolyást.

Elég volt a csillagutazást meglebegtetni, máris százszámra születik elképzelés róla, s miként történt ez a múltban velünk kapcsolatban, csodálatos égi jelenségekről álmodunk. Hogyan és hol nyílnak meg a csillagkapuk nekünk, mert bizonyára még ma is történik érkezés, onnan a messzi őshazából, fejlett világból, bár titkolják előlünk, beavatottak tudják.

Ennek ma már divatja van, sok film készül róla, megelevenedik mese, visszatér a mítosz, lehetetlenségekkel kevert valóság hódít, színes kavalkáddal terít be szórakoztatás. Már ennek is vannak veszélyei érzékelés és gondolkodás megcsalattatása révén, de nemcsak efelől a cirkuszi mutatványok felől eredeztethetjük, más szándék is vezet.

Más megtévesztés, történelemhamisítással felérő népszármaztatási befolyásolás, valakik nagyon jól szórakoztak, elindítva a hamis tudat útján kereső vándorainkat.

Mert a naiv lélek mindenbe kapaszkodik, ha nem kap megfelelő választ múltjára, s jövőre,
vagy kevesli a nekünk juttatott új szerepet, többre vágyik, többet olvas ki képességünkből.

Ősi szellemi nagyság kisugárzását véli pislákolni mai magunkban, mit ki kell hozni
kényszerűn ráaggatott helyzetéből, börtönéből, szószerint értelmezni lenézett meséinket.
A tudomány túl bonyolult, aprólékos módon közelít ilyen életbevágó kérdésekhez,
hosszadalmas fejlődési pályát kijelölve, keményen meghúzva múltbeli határainkat.

És még a vallás sem elég kielégítő, üdvösségtörténettel keresi fel híveit,
nem oldja meg a földi igazságtalanságot, tagadja, hogy isten közvetlen beavatkozik.
Teret kap tehát a gyermeteg lélek, belülről táplálja hitszerűségét s külső támaszt keres,
hirdet, híveket toboroz hasonlókból, kiknek az ilyen áltudással nyújt kis bizonyosságot.

Ajánlás:
Sorstárs e kezdetlegesség felé visszahajló létezésben, kérdezed, akkor mi a teendő,
honnan tájékozódhatunk hitelesen, ha már lépten-nyomon félrevezetéssel találkozunk.
A válasz körülötted fakad, ha hagynád, vannak fel- és lemenőid, tőlük lesd el áhítattal,
nekik add át becsülettel, miként érték el, s te hogy szeretnéd értelmessé tenni az életet.

Hivatása magaslatán áll, – de mennyi minden kell hozzá, hogy teljesüljön, csak az tudja, aki
végzi, nem félgőzzel, benne van nyakig, nem veszi félvállról, és régóta szorgalmasan készült rá.
Legalábbis, akikre szokásosan kiosztjuk e szerepet, papok, tanárok és orvosok, és
aztán megkülönböztetésként katonák is, s még bekerültek közéjük sofőrök, tűzoltók.

E névhasználatból úgy látszik, mintha másnak nem lenne ilyen kötelességvállalásból fakadt
feladatmeghatározása, elkötelezett állapota, élethivatása szépen mondva.
De van, mindenkinek, aki emberré lett, senki nem bújhat ki a bőréből, bár próbálkozások
vannak, némelyek mint a kígyó, vedlenek, mások az öröm pillanataiért kábítják maguk.

Az említetteknek, kinek-kinek választása szerint kettős hivatásuk van, szakmai
mellé jön az egyetemes emberi, amiről sokat kell beszélni mostanában, merthogy válságban van.
A papság egy része eleve nőtlenségben él, tanítók, orvosok kettős terhelést visznek,
katonák kilátásai háború esetén gyászosak, s van még egy eddig nem említett réteg.

A művészvilág tagjai szinte csak műfajuk meghatározottságában élnek, vigyáznak a
hangjukra, emlékezőképességükre színész énekesek, festő, szobrász műtermében lakik.
No, de nem marad ki tehát az átlagember, a dolgozó lakosság sem, mindenki megtalálja
értelmét, irányát, célját életének előbb-utóbb, hogyha boldog akar lenni, nincs kivétel.

Legelesettebbek és legsikeresebbek is közöttük igahúzó derékhad, jótétemény-
fogyasztók serege, akinek a szellemi elit áldozza magát, szenteli tevékenységét.
Végsősoron az egyenleg túlélő nemzetet mutat, egyensúlyt teremtő emberekkel szükség
és eredmény között, megtalált helyét, szerepét jó esetben mindenkinek élvezni kellene.

Világgyőzőnek lenni keveseknek adatik, úgy kiemelkedni, hová más nem, mai napig,
igazi győzelem, ha életében eléri, lelki vigasz csupán, ha a jövőtől reméli.

Kiskirályok is világúrnak tekintik maguk, hatalmaskodók, akik rettegtetik a falut,
kis körben ilyen-olyan előnyöket kivívók, kétes elismerés kísér erőszakot szítót.

Jobban szeretjük a nagy teljesítményt csodálni, sikerekben fürdők mellé szurkolónak állni,
és saját világot alkotót azért szeretünk, kiragad magunkból, más világot láttat velünk.
Szebbet, mint amilyet mi talán álmodni tudunk, azt másvilágnak mondani nem szeretett utunk,
mert itt és most szeretnénk elérni boldogságot, az sem zavar, ha az olyan, mit senki nem látott.

A szellemi nagyságot inkább írókban látjuk, beleélésünk helyszíne regényes világuk,
filmvásznon szertartás fut, templom moziterem, így a világ színészpapok lába előtt hever.
De nem véletlen, hogy rajongás kiüresülhet, csillagimádás végzetes vetélkedést szülhet,
ha magunkat illetéktelenhez hasonlítjuk, vágyunkat hamis valósággal azonosítjuk.

Mert csak egyénileg jut eredményhez mindenki, parancs, hogy véletlen csodára ne várjon senki,
a példa, a minta nehogy bénítólag hasson, magában bízónak is vetni kell, hogy arasson.
Nem kell ahhoz tekintélynek hatalmat mutatni, hogy ártson, tehetségre fékezőleg fog hatni,
ha nagyon kiemeli a különbséget közte és tanítvány közt, nem engedi, hogy leköröz̈ze.

Együttműködésben lendkerékre kapaszkodva növeszt hajat új nemzedék, régi kopaszodva,
aztán életbevágó, ne Sámsonként romboljon, ereje teljében javítson addigi sorson.
Korábbi sérelmen ne álljon kicsinyes bosszút, talmi öröm helyett válasszon kitartó hosszút,
győzelmet önmaga s világa fölött arasson, hogy szenvedélye szenvedéssé sose válhasson.

Csak ha elhiszed, hogy egyenrangú lehetsz, leszel, s mikor egyenrangúnak tekinted magad mással,
vállalsz igazán felelősséget és meglátod az övét, tudod, mered megfogalmazni a közös célt.
Az pedig nem lehet senkit, téged sem elnyomó, ilyen szándék sem fogalmazódhat meg senkiben,
az ég magasa alatt mindenki szépen elfér, onnan nem tekint le senki ránk, csak mi oda fel.

Ha nem megy a Nap sosem a legmagasabb pontig, nem kell kitekert nyakkal fejünk fölé nézni rá,
azt jelenti, nem földgömbi Egyenlítőn élünk, Nap-állandóság hiány évszakváltást okozgat.
Ezzel függhet össze, meg a mérsékelt éghajlat tevékenységet ösztönző zord adottságával,
hogy az itteni ember eredetileg okos, tehetséges, képességét igen kifejleszti.

Többet alkalmazkodik ésszel körülményekhez, – mint állandó forró nyárban élők, – akinek a
hideget kell elviselni, túlélve a telet, életfeltételi követelmény közös munka.
Közösséginek mondhatjuk pontosabban, azaz mindenkinek jut szerep, aki él és mozog, a
gyerekeknek éppúgy, mint a felnőtteknek, erős és elesett egyenrangún tisztelt, de nincs rangja.

Ez igen sokáig így volt mindenütt, késői a kor, mikor egymásra törtek közösségek, de
nem ugyanolyanok a szomszédságból, hanem az eltorzultak, elvadállatiasodottak.
Utólag mosdatják őket fejlődést álcázva sok fényességgel véve körül őket, arannyal,
ezüsttel és drágakövekkel, kincs jelképekkel, mit sokak izzadtsága, vére árán szereztek.

S még lényegesebb az eszmei emelkedettség, mire csak kiváltságosok jogosultak, ezt
megtagadták a kitaszítottaktól minden történelmi időben, és máig bezárólag.
De az istentelenség vádját nem lehetett fennmaradó emberiségre kiterjeszteni
teljes körűen és mértékben, a természeti népek figyelmeztetőkként álltak ellen neki.

Arra, hogy az ember természetes állapota még istennek is tetsző istentelenség lenne,
ha bebizonyosodna, hogy ő teremtette, de ha nem, akkor is inkább ez áll közelebb hozzá.
Elképzelt igazságosságához, s így üt vissza a szellemi tisztaság az anyagi mocsokra,
s elnyomottság bizonytalanságában is remélt mindenki boldogságának szép eljövetele.

Kerek a kör, gömb a golyó, teljesség a világ, ki nem hiszi, veszett lélek, segítségért kiált,
„üres a lét, kong az elme, a sorsunk pusztulás”, vagy a térré tágult idő mennyei elmúlás?
Még remény sem szükséges öröm folytatáshoz, csupán merő testműködés, cselekvés áldást hoz,
többet önértékelésben, mint jó eredményben, úgy lakhatunk magunkban, mint természetes lényben.

Megszólal bennünk még egyre tovább társak hangja, rájövünk, hogy az ember szorgalmas, nem a hangya,
ha nem akarsz semmibe süllyedni, ne hagy abba, öregen folytatást gyermeked, unokád adja.
Ezerszer is rágd meg újra, amit megtanultál, ugye, mily jó felidézni, miket rég úgy untál,
azért mozogsz otthonosan a sok újdonságban, ismétlődéseket találsz, jelölsz ki szilárdan.

És a földi élet nemcsak emberi sajátság, növények, állatok az embert nézik, nem látják,
mert a tudatosság fokára még nem jutottak, mi gondoljuk, lehetünk életen túl futottak.
Hiszen itt vagyunk, maradtunk halottaink után, s itt vannak, lemondani róluk nem fogunk bután,
inkább vállaljuk a megfoghatatlan szellemet, hogy egyesít bennünket, halhatatlan lelkeket.

Félnünk nem kell tőle sosem, hiszen mi alkotjuk, még ha néha kevert-zavart képét is álmodjuk,
külön nincsen lélek és test, merthogy szaporodunk, keressük és találjuk meg, ki lelki rokonunk.
Igyekezzünk mindenkivel egy húron pendülni, szépségért és gazdagságért sokakkal rezdülni,
együttesen fellépve hatásosabb a jóság, az ember a legfőbb cél, alárendelt a jószág.

Amit millió években vívmányt teremtettünk, őrizzük hagyományát, jelent szolgál érettünk,
minden elemünk egyek vagyunk örökétig, részletkülönbségeink lemennek a létig.
De ne legyen bennünk kétség keserűség ágya, bátor légy, s elkerül világtalanság magánya,
betölti magát, aki önmaga alkotója, ilyen ember vagy, nem hiába hozott a gólya.

Veszekedni, vagy verekedni, annyira nem ugyanaz, olyan nagy a különbség, hogy alapos
vizsgálatot követel, miért csak egy betű az eltérés a két szóban, mi változott meg nagyon.
Talán korábban a vész természetén nem tudtak megegyezni, a rá adott válaszon, alkalmas
menekülési megoldáson tört ki elemi veszekvés, ki milyen áldozatot hozzon érte.

A verést pedig az állatokra mindenképp előbb alkalmazták, végezték, mint az emberre,
egymásra pedig még később, hiszen korábban nem voltak egyenrangúk a vertek és verettetők.
Vissza is fordult a dolog egyébként rájuk, és maguk fejére hozták a vészt veszekedéssel,
széthúzáshoz vezetett közös cél elvetése, egyik fél másikát árulónak tekintette.

A verekedés párbaj jelleget öltve pedig látszólag megoldhatatlant oldott meg, ezért csak
első vérig történt szolid esetben, harctéri párharc azonban a csata sorsát döntötte el.
Hol és mikor történt hát a fordulat, hogy már a történelem süllyesztőjébe dobott cselekvés
feléledését látjuk békés környezetünkben is, itt, mert a verekedés életellenes lett?

Míg az iskolaudvaron a fiúk közt dúlt, arra irányult, ki legyen úr a szemétdombon,
azért kakaskodtak, nem veszélyeztették egymás életét, jó barátokká válhattak utána.
Nemzetközi élet is csak kisebb veszekedéseket látott jó ideig ezen a tájon, nagyobbtól,
harctól elrettentett végső megsemmisüléstől jogos félelem, belengetett válaszcsapástól.

De újabban a veszekedés nem áll meg és úgy fokozódik, hogy hamar, vagy előbb utóbb átcsap
verekedésbe, nem vetélkedés ez már, hanem győzelmi vágy, nem lenyomni, – megsemmisíteni.
Ez felszínen fut így, látványként kapjuk, de senki nem vállalja fel nyíltsisakosan, erkölcsileg
vállalhatatlanként, a veszély parázsként szunnyad, és soha nem tudhatod, mikor késel meg társad?!

ᛉᛖᛁᛊᛋᛖᛉ ᚣᛊ ᚥᛒᛉᚣᛏ ◦ ᛉᛖᛁᛊᛋᛖᛉ ᚣᛊ ᚥᛒᛉᚣᛏ ◦ ᛉᛖᛁᛊᛋᛖᛉ ᚣᛊ ᚥᛒᛉᚣᛏ

Hogy maradhatsz meg magyarnak, egyre égetőbb kérdés, akkor is, ha nem vagy híve kétes magyarkodásnak,
méginkább, ha folyton aggódva gyötör a nemzetféltés, kívül–belül szenvedője bűnös acsarkodásnak.
Valamikor réges-régen már megromlott a világ, nem mindenben szerencsére, maradt emberség csoda,
miközben pusztítók vétke istenhez égbe kiált, lélek mélyére menekül élő szeretet hona.

Mindenki minden nap választhatja az igaz utat, vagy elhiszi sekélyes, sikamlós lét ígéretét,
a jószándékok eredménye egymás felé mutat, rosszakarók ránk hozzák poklok pokla tüzét, hevét,
Hogy hol van a te helyed olyan körülmények között, mikor milliárd ember híre, sőt sorsa zúdul rád,
miközben a józan ész a mennyországba költözött, hibába keresnéd, ha nemzetedtől meg nem tudnád.

Már eleve meghatároz, hogy kik közé születtél, képességük miatt maradsz egyáltalán életben,
és amilyen a gyerekkorod, olyan felnőtt lettél, siker csak hosszú távú lehet, semmi sem véletlen.
Ahány testvéred van, annyi emberi elágazás, ami egyben tart, az a közös értelem ereje,
közös nyelvben találkozik tevékenység számadás, szükséglet és szellem, léted testi-lelki közepe.

De ez meghatározott, földtáj és korszak függvénye, mennél régibb s több tapasztalat gyűlt össze bennetek,
annál jobb megoldással szolgál emlékek észfénye, bár sokasodva, csak azt kapom vissza, amit vetek.
S hogy a kenyér kitartson aratástól aratásig, sok ismert közös követelménynek kell megfelelni,
feladatokhoz időkeretet hagyomány társít, munkás- s ünnepnapokon lehet boldogságra lelni.

Együttességünk elve észrevétlenül van bennünk, kisebb és nagyobb csoportokban egyénként működünk,
tudva, mit, mikor és miért tegyünk, legyen mit ennünk, s az legyen kedvünkre ízesített, efelé törünk,
de böjtölni is tudunk, s ha kell, túlélünk ínséget, és el kell kerülnünk, hogy végzetes támadás érjen,
gazdagságunkat megosztjuk másokkal béke végett, sokan vagyunk a földön, cél, hogy több ember jól éljen.

ᛉᛖᛁᛊᛋᛖᛉ ᚣᛊ ᚥᛒᛉᚣᛏ ◦ ᛉᛖᛁᛊᛋᛖᛉ ᚣᛊ ᚥᛒᛉᚣᛏ ◦ ᛉᛖᛁᛊᛋᛖᛉ ᚣᛊ ᚥᛒᛉᚣᛏ

Visszatekintve gyorsabban szalad az idő, mint mikor előre nézel, különösen nagyon várt
érkezik látszólag nehezebben, s ami elmúlt, távolodva időtlenné válik, messze közel.
Csak karnyújtásnyira az is, ami fiatalkorban történt, ha eleven az emlék, éles a képe,
de a jövőt homályosabban tudjuk elképzelni, erőltetni kell, hogy részleteiben is lássuk.

Egyátalában, eljöveteléhez szükséges a teljesítményünk, abban nyilvánul meg idő,
megtanultuk eddig, mikor mennyi kell belőle, s azzal mérünk különbséget léte s nemléte közt.
Ilyen persze a múltban is szerepet játszott, de az akkor élők, akkori magunk által, azt most
áthidaljuk egy szempillantás alatt, ha belső szemünk rávetjük, mert érdeklődés támadt bennünk.

Ezért érdekes a világ, az élet számunkra, mert nemcsak a jelen van jelen benne, képzelet előre–hátra irányulva gazdaggá teszi a legegyszerűbb állapotban leledzőket is.
Bizonyára életünknek vannak csúcspontjai, ahonnan szét lehet tekinteni saját tájon, ahogy felkapaszkodtunk előtte hosszan oda, és a lecsengés sem érdektelen jövő időben.

A mindennapok viszont inkább olyan hegytetőt jelentenek, ahol köd borul a vidékre és a pillanatban nem mutatkozik érdekesség, hozzánk jövő úton s következményünkben igen.
Ne mulasszuk hát el e lehetőségünket úgy értékelni magunk, mint korábban éltek s később élők fel- és előidézőjét, vonatkozzon akár miránk is e kapocs, nem akárkik vagyunk.

A jelen olyan ki- és betöltői, akiknek nincs helyettesítője, minden egyes ember vagy kapott, vagy keres és talál elegendő célt, hogy feladatát hivatástudattal végezhesse.
S akkor megtalálja az egyensúlyt is szaladó és lassú, szuszákoló idő között, kényelem és hajsza között, tudatosítva teremtői jelenlétét, hogy rajta átmenve mért az idő.

Ajánlás:
Ne kiálts fel, kedves olvasó, hogy heuréka, megtaláltam a megoldást, a kibúvót arra, hogy ne kelljen ennyire belemerítkeznem az idő lelket borzongató viszonylataiba.
A párhuzamos életekre gondolva, szomszéd és kortárs szerepére, hogy csupán rájuk, azaz oldalra kell néznem, s máris kilépek az idő fogásából, eleresztve múlt- s jövőbe nézést.

Azért ne örülj nagyon, hogy ne csalódj nagyot, ha észreveszed rajuk, hogy ők is küzdenek idő keretükkel, hogy eleve előállítsák a tudatosság valamilyen és személyes fokát.
Ahol esetleg te már jártál, vagy nem érsz oda sosem, mert különböztök, olyannyira, hogy be kell látni, nem bújhatunk egymás időbőrébe, azt nekünk kell növesztenünk, s majd egyszer levedlenünk.

ᛉᛒᛁᚾᛞᛖᚾᚴᛁ ᚢᛋ ᚴᛖᛚᛚ ◦ ᛉᛒᛁᚾᛞᛖᚾᚴᛁ ᚢᛋ ᚴᛖᛚᛚ ◦ ᛉᛒᛁᚾᛞᛖᚾᚴᛁ ᚢᛋ ᚴᛖᛚᛚ

Ha megszabadultál halálos veszedelemből, szinte mindegy, milyen áron, ha nincs benne olyan teljesíthetetlen feltétel, ami visszavisz ugyanoda, ahonnan épp kijönni akartál.
Ha úgy szabadultál meg nehézségtől, hogy többé nem kell számolni vele, örülhetsz, de ha további rémség révén jutottál hozzá, légy résen, felkészülten sikeres lehet harcod.

És ha csak azért sikerült időleges szünet elérése, hogy ellenfeled erőre kapjon, használd fel az alkalmat fölénybe kerülni a végső küzdelemben, szellemileg és testileg.
Ugyan miért kell még most is ezzel foglalkoznunk, mi az, ami mindenkire lépten-nyomon rátör, aki nem elég könyörtelen, embertelen másokkal ahhoz, hogy ne érje fájdalmas végzet.

Vagy vele, vagy szíve szerelmével, emberrel, eszmével, közösséggel ne történjen nagy kárral, szenvedéssel járó támadás, szükségszerű, elkerülhetetlen ártó veszteség, rombolás.
Két irányból jövő hullám csap át fejünk fölött, az állandó kimerülési, kiürülési tudata a testi létnek, hogy megelőzzük az éhhalált, vagy halálos betegség létrejöttét.

Valamint egy tevékenység megválasztásának és végzésének kényszere, előbbiek miatt, úgyhogy ebben valójában senki nem segíthet, mert versengő társi térben telik az életünk.
Félelem és rettegés korszaka ez a modern világ a kevésbé szerencséseknek, ők hamar nyomás alá kerülnek, már gyermekkoruk sem ad elegendő útravalót felnőtt utazáshoz.

Aztán párválasztás utáni állapot mintha ideiglenes lenne, hogy megjavul majd minden, emelkedik a hangulat és életszínvonal, de inkább csak a taposómalom köszön vissza.

Ha ebből viszont már nem akarsz mindenáron szabadulni, erkölcsi nyereséged boldoggá
tehet mégis, a becsület érzése meggyógyít, befejezetlen harcodban győztesnek bizonyulsz.

Kalandorok kíméljenek, mondhatná a történész, mert a történelem túlmegy minden határon, amit
elvárna az ész, a valóság mindig izgalmasabb, mint a vaskalapos tudományosság képzelete.
A mi dolgunk így utólag a megértés lehetne, amihez nemcsak tudás kell, de nagyfokú bátorság,
hagyd itt a jelent, hatolj be vissza a régi időkbe, ahol ismeretlenség meglepő látványa fogad.

Például a nyelvüket csak felszínesen érted meg, hozzávetőlegesen, hát még amit szeretnének kifejezni,
mondanivalójuk, avagy életük fő tartalma homályba borul, ha akaratukat nem ismered.
Ami őket mozgatta, téged bizonyosan nem fog, alig van, amiben azonosulni tudnál velük,
mert ők saját korszakuk meghatározott foglyai, te pedig szintén nem tudsz kibújni mai bőrödből.

Mi a teendő, hogyan hidalható át szakadék, a különbség akkori és mostani világunkban
mutatkozó embertörekvésben, eszközhasználat során, lehetséges-e közös nevezőt találni?
Mi lehetne célravezető örökletességünk más, mint feltárni az igazságot fontos dolgokban,
sőt szándékokban, ami viszont azért kockázatos, mert beleütközünk valami láthatatlan falba.

Hazugságfalnak is mondhatjuk, mert bizonyítékunk van rá, hogy sem a krónikák meséje, sem az idő
számítása nem összeegyeztethető tényszerű megtörténtekkel, ahogy az események lefolytak.
Egyrészt nemcsak fejletlenebb volt az a vizsgált korszak, amiből eddig mintha kifelejtenének igen
sok tényszerűséget, mintegy eltakarással hamis képet festve, csak a szépet lássuk fényűzésében.

Mintha a messzi múltban könnyebben lehetett volna aranyhoz, drágakőhöz jutni, embertelenséget
nem ismertek, követtek volna el kegyetlen módon az akkori uralkodók magas hatékonysággal.
Másrészt ez a lelepleződés tovább megy s rávetül az utókor minden állomására, lépcsőzetes
újraéledést mutat egyre fejlettebbnek mondott színvonalon, egészen mostani rejtett hatalomig.

Kikerülhetetlensége, egészre vonatkozás megdöbbentő tapasztalat, az élet másról sem szó,
mint mindenre ráülő rendszer kiszolgálásáról, két hazug véglettel, jó és szép itt, rossz és gonosz ott.
De ha megkeressük a határt köztük, vízválasztót találva egyből megvilágosodik, élesedik
a kép, mikor költötte minden erejét magára egyenlőn a közösség minden tagja, s mikortól nem.

Ez előtt nem látunk fényűzésre utaló nyomot azokban az őskori régészeti rétegekben,
s ami még szintén fontos, a fegyverek hiánya és ékszereké, ezeket viszonyleg későn találjuk.
Utána már, amikor igen, tudhatjuk, hogy nagyon megváltozott az élet, felhalmozott gazdagságból
lehetett ilyesmire erőforrást juttatni oly körülmények között, még éppen a kőkorszak végén.

Ami előtte volt, fémművesség elterjedése előtt, jobban hasonlít mai mivoltunkra, mint
utána mindent ugyanama célra költeni, mert manapság azért szintén sokkal több marad nekünk.
Így hát csínján bánjunk a visszavetítéssel, mi most még mindig emberek vagyunk, eltorzító
féltucatezer évet éltünk át, s megsemmisülést kockáztatunk azon az emberségpazarló úton.

Hogy sikerüljön túlélnünk saját veszélyeztető rendszerünk őrültjeinek féktelen tombolását,
fel kell elevenítenünk magunkban lényegünket, minek megtalálásában őskori ember segít.

Mikor téli álomból ébred a természet, abban mi is benne vagyunk, bár nem gondolunk rá,
hogy ránk is hat a Nap kisebb, Földre irányuló teljesítménye, visszahúzódva éljünk télen.
Tavasszal, nyáron aztán újult erővel esünk neki a feladatoknak, ébredő természet
látványa is bizonyára is belejátszik erőnk és kedvünk hatékonyabb megsokasodásába.

Azért az ünnepek figyelmeztetnek mégis erre az összefüggésre, ha igényesen, tudatos
részvétellel adjuk át magunkat üzenetük átélésének, felidézésük őrzésének.
Ezért a téli ünnep inkább lelki töltődés, tavasz, nyári, őszi testünket mozgósítja,
téli álmot emlegetünk, nem nyárit, tavaszi megújulást és őszi nyugodt elszenderülést.

Valami azonban valamikor megváltozott ebben a természetes rendben, talán a déli
Föld-vidék híradása, gyakorlata jutott el északabbra, hogy egész évben lehet dolgozni.
Dolgoztatni, különösen ha ezt mások teszik helyettünk, így hát csábító volt ezt erőltetni,
avagy csak a modern kor vált borzalmassá ebben a vonatkozásban is. Éjjeli világítással

kiterjesztették a munkaidőt, éjszakai műszak lett a neve emberi nyomorúságnak.
Vívmánynak hirdették a gyártulajdonosok, és a mulatozást is áttették az éjszakai
órák idejére hétvégén, tán porhintésként, de mindenképpen megtévesztve az embereket,
akik már kezdték elfelejteni, hogy Nap-járást követve szép az élet, sőt az évkör is csak úgy.

Nem a naptárt kell nézni, hanem az eget és a csillagokat, hogy megtudjuk, az év milyen táján
járunk, a környezet legyen mérvadó ebben, vállaljuk hogy visszatérünk a gyökereinkhez.
Volt egy mondás régen, hogy majd alszunk karácsonykor, ha éjszakába nyúlt a sürgős munka, holdvilág
segített befejezni, vagy másért kellett alvást megrövidíteni, – majd karácsonyéj is az lett.

Igaz, hogy az ember gondolkodással lett az, aki lett, távol állatvilág kiszolgáltatott
helyzetétől saját természetét illetően, de azért sokminden maradt, ami meghatározó.
Legyünk okosak elfogadni a törvényszerű ajánlásait lehető módon betartani,
több élményt szerezni, ha életkedvünk meg tud erősödni, növekedni tavasz eljöttével.

Ajánlás:
Társam a természetellenes szélviharban, mit a számítógépes világháló okoz nekünk,
ha kitesszük magunkat ártalmainak, báván engedve az egyidejűség csábításának.
Gondold meg, hogy azt ugyanazzal az eljárással le is lehetne tiltani, s a te ébrenléti
időben közvetíteni eredetiként, hogy ugyanúgy izgulhass, szurkolhass, ha kedved van rá.

Nem kellene hajnalig a tévé előtt ülnöd, másnap a munkahelyen félgőzzel kókadoznod,
még a fontossági tényező is működhetne, hogy a legszínvonalasabb legyen kiválasztott.
Legfőbb önrendelkezésünk erre feljogosít, elismerten senki nem kényszeríthet testi
és lelki nyugalmunk feladására, és mivel mi fizetjük, irányítsuk világkapcsolatunk.

Szinte kényszeres feladatteljesítési vágy űzi-hajtja a régészeket, ókori világot
kutató történészeket, hogy megfejtésekkel álljanak elő állítólagos rejtélyekről.
Azért nem valósak ezek a ráerőszakolt kérdések, felvetések az akkori helyzetre,
mert mostani állapotokból indulnak ki, ma érvényes színvonal és eszközrendszere szerint.

Elindul a gondolkodás, futkos vezérhangya a fejben, hogy mai tudományos vívmányokat alkalmazzon valamely régmúlti eseményre, személyekre, kifinomult részletességével. Ám a híradások arról az ügyről elnagyolt jellegűek, még szándéktalanul hamisak is lehetnek, ha mítoszi előzményből lettek kivonva, vagy győzelmes vallásalapításból.

De ezt az elsődleges akadályt le lehetne győzni megfelelő forráskritikával, hogyha nem tornyosulna egy még nagyobb nehézség aztán, modernkori hatalmi rendezés érdekköre. Mely képes volt más földrészre áthelyezni egykor népeket, új városokat alapítani ott, elszállítani az ókor csodáit újkori helyszínre, múltat változtatni szájíze szerint.

Így aztán birodalmi előképpé váltak a felfedezett romok, ahová uralkodó házat képzeltek, tettek, majd belakatták velük azt a tájat, sok háborút vívva, hogy fennmaradjanak. A királyok, vezérek meg félistenek voltak inkább, mint okosan vagy rosszul gondolkodó s így sikeres vagy kudarcos személyek, környezetük pedig híven szolgálta őket, vagy elárulta.

Éppen úgy, mint a belátható múlt esetében történt, amivel nem az a baj, hogy ugyanolyan embereket képzel visszatekintve, testileg-lelkileg, de mai viszonyokat képezel oda. Késői erkölcsi hozzáállást, szellemi szintet nekik modernségi vívmányok szerint, és mintha akkor is rendelkezésre álltak volna azóta szerzett tapasztalatok, tanulságok.

Így aztán már nincs mit kutatni fő mozgatók terén, mert azt hatalmi törekvés megmutatja, hanem apró részletekbe menjünk bele, milyen volt uralkodók szeme színe, haja, termete. Sőt, már a sejten belüli öröklődést is fel tudják tárni csontokból, vájkálva e belső tulajdonságokban, és következtetnek aztán olyasmikre, amit pletykalapok szoktak írni.

Akkor, amikor tehát még az sem biztos, hogy a földrész azonos, ahol az esemény történt, azaz adatátörökítést kellene inkább vizsgálni, biztos léptekkel menjünk múltba vissza. Legyen minden békekötés minden pontja feltárt előttünk, ameddig ez írásban történt, és az időszámítás, történetírás végzésének is az egész feltételrendszerét ismerhessük meg.

Országunk nem átmeneti szállás vagy táborhely csupán, ahol célfeladatra felkészülést folytatunk, s minden ideiglenes, igen változékony, ahogy külső feltételrendszer enged és diktál. Nem vagyunk mi legelőterület-esőztetés függvényei, hogy kiszáradó zöldmezőn térdre roskadva imádkozzunk esőért, jól tudva, hogy a felhőjárást senki nem befolyásolhatja.

Idegen csapatoknak kiszolgáltatottak sem vagyunk, abban az értelemben, hogy védekezünk, várakat építünk, nyalka katonákkal hősi küzdelemben őrizzük a magunk életmódját. Betelepülőkre sem szorulunk, mikor magunk képére szaporodhatunk, nincs elnyomva tudás, tapasztalat, kézügyesség és előrelátás, érvényesülhet bennünk virágzó józan eszünk.

Szellemi toprongyok sem vagyunk, hitünk töretlen emberben, világban, Istenben, ami ugyanaz, ha az egyes ember oldaláról tekintünk rá, amonnan pedig, tudjuk, nem lehetséges nézni. Nem átmenet, nem tábor vagyunk tehát, hanem emberiség letéteményesei ősidők óta, emberréválás folyamatában élve, és minden kis eredményt végig átörökítve.

Hogy nem bomlottunk elkülönült részekre, nyelvünk mutatja, nálunk egység közösség alkotója, színvonal kiegyenlítődés csodás ereje velünk van, bennünk él, segít a mindennapokban.

Vonzóvá tettük hazánkat máshonik számára, onnan a java nép bekéredzkedett ide, hogy otthonra találjon, nem csalódtak, illeszkedtek, nemzet-színességünk példa mindegyik számára.

Kellene legyen azoknak is, akik nem békés szándékkal jöttek és közelítenek még mindig, szabadságharcaink országhatáron, és az ország szívében, önbizalmunk bizonyítéka.
Hogy a mi jellemünk, jellegünk nem értelmezés nyújtotta tulajdonság mese, hanem valóság, létezésünk velejárója, természetesség észvilág teremtődöttje, és sosem adjuk fel.

Ajánlás:
S ha azt gondolod ezután, meg kellene írnod minthogy én nem tettem meg, az ellenkező oldal bemutatását, kik messze földről, vagy szomszédból jöttek, jönnek minket hódatani, kérlek, ne tedd. Hogy nekik ég a föld a talpuk alatt akkor is, ha elhagyják, akkor is ha vérrel öntözték a telepedés előtt, hazátlanná teszi őket, viszont róluk szól a történelem ismert része.

Várkastélyuk már nem védelemre való palánk, hanem fényűző nagyságárasztó felhő-piszka, pazarló rendszerük kiszolgálásába pedig belerokkan földkerekség anyaga, szelleme.
Miközben mégiscsak ama vívmányok éltetik, a mi békén fejlesztett képességünkből valók, melyek végsősoron világunk lényegét adják, ragaszkodjunk hát hozzájuk, azaz önmagunkhoz!

Van-e a mélységnél is mélyebb mélység? Nehezen érthető, miért kérdem. Miért alig érthető, miért nem érthető? S ha ez még nem lenne elég, vannak-e, akik mégis értik, s az meg hogy lehet? Csakis hasonlattal magyarázhatom meg, amit én sem láthatok világosan, sötétben marad mindig, illetve nem világítja meg leírás, sem magyarázat működését és befolyását.

Olyannyira nem, hogy emberjellegzetességnek tartják, legalábbis elhitetik a nagy többséggel, akik aztán elintézik a hitetleneket, viszont a helyzet mégis: vak vezet világtalant.
Nem mondható, hogy senki nem tud róla, merthogy a hatását látjuk valamennyire, kik élvezik, olyanok lennének ők csupán, mint a lakmuszpapír, hasznos idióták, halálmenet hajcsárai?

Közelítünk, közelítünk, de még egyikünknek sem volt alkalma ilyennel igaz találkozást megélni, inkább képzelni szoktuk olyanokról, akikről hallottuk, hogy igen befolyásosak.
Van rá elég próbálkozás is, hogy történetét felelevenítsék, annak, amiről ma sem tud az emberfia kutató semmit, visszavigyék a vélt kezdetéig, hiszen nem volt mindig létező.

Valamikor csak meg kellett születnie, ha lett, visszamenőleg is érzékeljük a hatását, akkor is beleszólt országok sorsába, üres ígéretekkel és megszegett szerződésekkel.
És nem lett belőle baja, tovább virult, virul bizonyára máig, hiszen már a tegnap történt is el van hazudva, a jövőnk, úgy eladva, mintha a vételárról nem eladó-jog lenne dönteni.

Sőt, olyan nagy számok röpködnek a levegőben, amit értékként még annyira sem tud felfogni halandó lélek, mint csillagászat fényéveit, így szoktattak hozzá a felfoghatatlansághoz.
Idomítottak, mint az állatokat szokás, hogy megtegyük kötelességként, ami ránk van bízva, és talán reménytelenül nézhetünk csak előre, ne lássuk jövőnk mélységeinek mélységeit.

A csecsemőmirigyünket kifejlesztő kevés idő kell hogy megfelelően teljen, pólyás
babát mindenki óv mindentől, akkor alakul ki egyéni védelmünk későbbi jó alapja.
A káros sejtek és külső kórokozók ellen aztán eredményesen működünk életünkben,
nem mindegy tehát a kezdet, önfelismerő és idegen kiszűrő képesség óv betegségtől.

Ugyanilyen, szinte gépies képességválaszt lelki téren is sejthetünk, ezért kedves
arcok borulnak fölénk a kiságyban, becézve hívnak bele a világba addigi másféle létből.
Aminek csak nehezen tudjuk magunkat beleképzelni a milyenségébe, ott folyadékban
úszva, lebegve léteztünk jó soká, nagy türelmet, kitartást kapva édesanyánktól.

Akinek a méhében váltunk emberi lénnyé, és aki úgy táplált minket, hogy az étel mint vér
később, természetesként áradt szét a testünkben, s hordozott minket egyre nagyobb édes teherként.
Talán valami mégis felderenghet bennünk, ha melegvizes medencét járunk, körülölel a
selymes lét, emeli lábunk ültünkben a víz, izgat, simogat és ellazít, szinte súlytalanná tesz.

Mintha megismétlődne valamennyire sosem felejthető élmény, amit csak testünk raktároz,
mert a lelkünk nem testi felét lekötik az új hatások, a kinyílott világ virágillata.
Nemhiába keressük fel szívesen a gyógyvizes strandokat, kedvenc helyünkké válik, többfélét is
kipróbálunk, nézzük az ásványlistát, mi mire való, milyen testi elváltozást állít meg.

De igazán, a mélyérzésben az eredeti élményt kívánjuk kicsit visszahozni, amidőn
még vízilények voltunk mi magunk is boldogan, mire ma már csak elbeszélésből gondolhatunk.
S ha e testi tökéletességérzést nem lehet tejesen megismételni, nem bánjuk, nem tudjuk
róla valójában, milyen volt, de élményvilágunk háttérsugárzásaként jelen van fürdőzésben.

ᛉᛒᛁᚲᛖᚾᛉ ᚱᛃ ᚲᛒᛉᚱᚨᛏ • ᛉᛒᛁᚲᛖᚾᛉ ᚱᛃ ᚲᛒᛉᚱᚨᛏ • ᛉᛒᛁᚲᛖᚾᛉ ᚱᛃ ᚲᛒᛉᚱᚨᛏ

A legkisebb ember is nagyobb a legnagyobb állatnál, a legkevesebb is több minálunk
az ottani legtöbbnél, ne akard elhitetni, hogy ez másként van, ne légy ésszerűség tagadó.
Az érzelmekkel jött szokásba takarózni az állatjogokat illetően, de megfordítva,
nem az ember oldaláról nézve, ha bűnös a bánásmód, hanem az állat érzéseiéről.

Pedig aki az iménti ragozott szó elvont értelmét megérti, tudja, jogi vonatkozás
olyan valakit illet meg, aki tisztában van vele: a jog kölcsönösen rá is vonatkozik.
Ez pedig nem mondható el egyetlen állatról sem, cirkuszi mutatványként betaníthatók sok
mindenre, érzelmeik viszont, őket érintők is embereknek vannak, ahhoz mérten cselekszünk.

Nemcsak a megbotránkoztatást kell kerülni, de fájdalommal felérő megdöbbenést kelteni
tilos bárkiben, s e ki emberre vonatkozik, amikor ő állatot véd, valójában magát.
És azért merül fel határozottabban mai időben ez a kérdés, mert a gépeket kezdik
úgy eladni nekünk, szószerint, vagy akár csupán átvitt értelmű, embertársi viszonyan lévőt.

Aki megveszi, nincs tiltakozni se ideje, vagy ereje, lélekjelenléte, már a luxus-
kocsi is messzemenően kiszolgálja, térkép képernyőn mutatja az utat, s lekanyarodást.
Egyéb szerepekről mindenki tud, tolatáskor segítőt, úton tartást biztosítót, igen jók,
de azért nem akarunk úgy tenni, tisztelni „őt”, mintha több lenne nálunk, értelmessé tett lényként.

Ugyanígy szinte társalogni lehet számítógépünkkel, ha olyan alkalmazásra kattintunk,
ámde észrevesszük, csak annyit tud, amit – elég sok munkával – mi is lehívunk világhálóról.

Méltatlan tehát hozzánk lealacsonyodni a gépi szintre, betegségként ítélünk meg túlzó függőséget, a játszó szenvedélye ez, hamis kártyákkal folyik ráadásul, így te nem nyerhetsz.

Részünkről leküzdhetetlen akadály tornyosul divatízlésünk és annak kiszolgálása közt, mire megkedvelünk valamit, már mást árulnak, akik diktálják, ránk erőltetik üzletüket. Ez ellen különösen azoknak van kitartó ellenérzésük, akiknek a vidékén saját szép népviselet uralkodott sokáig, avagy hasonlót a gazdasszonyok maguk hoztak létre.

Mint anyám is, akire hatott a gömöri, a matyó és a tiszai egyaránt, rásegítést is beszerzett, így „üttetettet”[551] készített, hímzett, horgolt a maga szépérzékének megfelelőt. Ilyen mellényt nekem is varrott, szép tulipánok és egyebek virítottak fekete bársonyon, mint akkor népszerű zenekar zenészein, meg is lepődtem, hogy ilyet kis falumból kapok.

Mikor tehát követni kellene a divatot, mert mindenki azt teszi, aki számít szemünkben, kettős érzésünk támad, mert a régi is jó még, és esetleg az új is tetszetős, de nem mindig. Különösen másokon nem, hiszen azt látjuk mi inkább, magunkat nem, feketébe öltöztetik magukat a fiatalok, máshonnan jöttet így utánozva, majd az érzésvilág is jön mellé.

Mert az a gyász színe errefelé, öregasszony viselet volt korábban falun, ne hivalkodjon, aki megöregedett, fiataloknak való a jókedv, a tánc és a hajnalig mulatozás. Már csak a testi állapot miatt is, mondhatnánk, de ebben inkább a családi állapot döntő, párkereső eset általános fennforgása, amit lelohaszt a feketébe öltözöttség.

Netán elszalasztott ifjúkori lehetőség gyásza ez részükről, ami előre történik, hiszen ha meg sem próbálnak oly társat találni, aki életreszóló kapcsolat lesz, végzetes. És ebben a magatartásban, életvitelben szerepet játszik másokra hasonlítás, majmolt ismétlése a terjedő ízlésterrornak, nem hivalkodhat, ha ki sem fejlődött, egyéniség.

Éppen népi viselet háttérbe szorítása volt a kezdete a modern világnak falun, a városban pedig a nemzeti díszmagyar lett kigúnyolva, megalázva, ma sem kiheverten. Ugyanígy, eszmevilágban hasonló folyamat játszódott le, az új eszmék viszont a fejekből nem tudták teljesen kitörölni a régit, az iskola mellé nem társult szülői segély.

Így aztán felemás, sőt sok részre szétvált, szakadt világ keletkezett, szinte háborúskodással, de ahogy viseletét bárkitől elfogadjuk, jobb, ha nézetében sem akarjuk korlátozni. Önmeghatározással lehet önigazgatást végezni, előbb megcélozni függetlenséget a mi a jó, mi a szép nekem, nekünk? kérdésében, aztán választásunkhoz szegődik kiszolgálás.

Most, hogy a távolság szerepét egyidejűség váltotta fel a híradás tekintetében, nincs akadálya rögtön tudni róla, ha valahol olyan történik, amiről tudósítást kapunk. Ugyanakkor az ma is éppen olyan messze van tőlünk, mint lett volna az őskorban, ha akkorra elgondolhatnánk a létezését, de nem tesszük, mert jogosulatlan visszavetítésnek számít.

[551] A virágmintákat, az egész hímzendő felületet kis lyukakkal követték selyempapíron, amin át kékfestékport kellett átdörzsölni, és az így „nyomtatott” („üttetett”) rajzot hímezték aztán ki, és még a fonalszíneket is megadták a részletekhez.

Viszont azt a jópárezer kilométert, ami köztünk és a hírbe emelt helyszín közt létezik,
nem szüntette meg sem az időmúlás azóta, sem az akkor még felfoghatatlan fejlődésünk.
A Föld felszíne ma sem kisebb, mint régen, gyalog, vagy járművel bejárni a szárazföldi utat,
legyőzni a tengeri mérföldek végtelennek tűnő egymásutánját, még mindig nehéz maradt.

És sokba kerül a kereskedelmi láncszemek összekapcsolása, fenntartása éppúgy, mint a
katonai jelenlété, sőt utóbbi sokkal drágább technikai–személyi állomány miatt.
Így aztán csak igen nagy embercsoportosulás teheti meg, hogy a nagy földrajzi felfedezés
s a gyarmatosítás korszakának lejártával ilyen Földet átfogó jelenléttel szolgáljon.

Kérdés, kit? Kinek hasznos és jó mindez, amivel naponta, sőt óránként találkozunk híradók
képernyőin, hangjuk valamilyen okból előtör és befurakodik a hallójáratainkba.
Sőt, már azonnali kapcsolással szemünk elé tárják a harcokat, hol nem katonákat látunk,
hanem robbanó rakétákat, lerombolt házat ezrével, felperzselt földön szörnyülködhetünk.

Azon túl pedig retteghetünk, a mi nyakunkba mikor hull bomba, vagy hálálkodhatunk szerencsénk
intézőinek, hogy mi kimaradunk, megússzuk, bár a közvetett hatást pénztárcánk megérzendi.
Eközben erkölcsi érzékünk elfojtandó, ne szólj szám, nem fáj fejem, hogy ne keveredjünk bele
feleslegesen távoli harci kezdeménybe, kimaradni belőle az üdvösséggel ér fel.

Nem gondolunk rá, hogy az a kegyetlenség, amit ma ott fegyverek okoznak, sok helyütt megvolt már
évtizedekkel ezelőtt is, viszont akkor a hír róluk csak napok, hetek múlva jutott el hozzánk,
Így aztán megállapítható, hogy arcátlanság, embertelenség vonatkozásában még nagyobb
tehertétel, hogy nyíltan vállalják elkezdői mindkét oldalról a féktelenség áldozatát.

Mi pedig lehetünk tehetetlenül dühösek, vagy elkezdhetünk szurkolni az egyik oldalnak
megtévesztetten, de közvetlen hatás letaglóz, lebénít inkább, látvány nézés cinkosává tesz.

Ajánlás:
Gondoljátok meg, ti józangondolkodásúak, velem együtt, ha eddigiekkel egyetértők
vagytok, mi az a végzetes kényszerítő erő, mi ilyen hatalmi helyzetet hoz ránk a földön.
Nem bújhatsz el előle, mindenütt utolér a közlendője, hogy meggyőzzön róla, csak az a jó,
amit látsz, ami történik, minden más veszélyes lenne rád, olyan, amit színesben mutat neked.

Mintha az ember az erőszakosság függvénye lenne, egymással vetélkedő lény ama koncért,
amit a Föld még nyújthat, erőforrás összesség irányában hozzuk meg mind az áldozatunkat.
De mi földből valók ugyanabban a közegben tudunk és akarunk bízni, boldogulni, elég
saját szellemi erővel, hogy tudással győzzünk jövőnkért és békés életet éljünk ezután.

Szavakon lovagol a világ tények híján, mert azokhoz nem juthat hozzá, vakon kell sakkoznunk
mások által berendezett táblán, gondolatban tehát, mégha öntik is ránk onnan a képeket.
De a játékszabályokat ők találják ki, és változtatják folyton, kapkodjuk a fejünk, hogy ezt
hova tegyük, az hogy történhet meg, szereplőket sem ismerünk valójában, háttérben maradnak.

Nehogy célponttá váljanak, gondoskodnak róla, még csak ködszurkálás se legyen részünkről, nem is
jut eszünkbe, fegyvertelenek lévén, megbújunk inkább háborús ködben, túlélni a támadást.

És az ott füst, robbanásból való, robaja még nem ér el hozzánk, a képeken sem hallatszik, nehogy túlságosan megijedtjünk és elpártoljunk a tüzet szítóktól, kihasznált lesz tehetetlenség.

Főként az indokok és célok tekintetében vagyunk tájékozatlanok, így orrunknál fogva vezetnek, résztveszünk saját megcsonkításunkban, növekedésnek van eladva a megszorítás. A középkori paraszt kétszer tíz százalékkal adózott, mannapság ennek igen magas szokott arányát mindenki ismeri, és hát bevallja, háborúkat pedig birodalmak indítottak.

Most kisországok is belevágnak, igaz, nagyok támogatásával, aztán világviszonylati hatás alakul ki, de még mindig nem tudjuk, hogy kitől, mitől s főleg miért kell szenvednünk nekünk. A magyarázat persze félrevezető, hiszen üzleti titoknak számít az elhatározás, milyen irányban fejlesztik iparágukat, és afelé terelnek bennünket, legyünk majd vevők.

Ha nem akarunk sokadik valamit megvenni, reklámhadjárattal megdolgozzák tudatunkat, vagy vészhelyzetet jelentenek összefüggésben eltitkolt szándékukkal, hogy nyeregben legyenek. Mindez szavakkal történik, nyelvi mezőn, térben, hogy látszatra legyen beleszólásunk, van is, de süket fülekre talál, legfeljebb magunkra hat, kicsit megnyugszunk, ahogy sötétben kiabálunk.

Avagy tapogatódzunk, még maradék képesség birtokában védekezünk ismeretlen ellen, aminek természetrajzával is tisztában lehet lenni, mihelyt van szándék megosztani tényeket. Hiszen végsősoron nem ellenségek emberek a földön, hanem ugyanolyan jogú szereplők, kiknek nem gyilkolni kellene egymást kevesebb eredményért, hanem együttműködni a többért.

De nemcsak a rombolás okozza bajunk, hanem a tétlenségre ítéltetettség, rengeteg jó erő és akarat silányul el, megy füstbe terv, holott idáig eljutni nagy teljesítmény volt.

Hogy mennyi mindent csinálunk ellenszolgáltatás, fizetség nélkül, nem szokás gondolkodni róla, csak tesszük a dolgunk, kötelességünk, mindnyájan, akik igaz embernek tartjuk magunkat amúgy – egyébként, mellékesen, mert nem ez a fő kérdés számunkra, mi magátólértetődő, hanem a tett maga, hogyan oldjuk meg legjobban, miként kell teljesíteni vállalt vagy kapott feladatot.

Nemcsak amit törekvésünk, akaratunk, hanem szeretetünk mozgat, kelti fel bennünk cselekvés lángját, kívánalmát, jóérzését eredmények láttán, amikor a megcélzott a másik ember. Hogy nem lehet, nem szabad mindent pénzzel mérni, az nekünk természetesség, de meglepő, fájdalmas tapasztalat szükség, korlát során szembejövő érzéketlenség valamit birtoklók részéről.

Előbb csak a fényűzés szintjén jelentkeznek nagy különbségek, azt azonban közömbösen vesszük, lemondunk róla eleve, hogy kiemelkedő legyen a fogyasztásunk, kevés, egyszerűbb elég. De a félelmük a sokat markolóknak attól, hogy esetleg nem sikerül nekik még többet a zsebükbe tenni, idővel a mi életünket veszélyeztető lesz, mit teljes hódításnak hívnak.

Megfigyelhetjük, ahogy előbb eszmei téren jelentkezik a kizárólagosság más vélemény letiltásával, sőt büntetésével, ne lehessen felszólalni ellene, hogy az értelmetlenség. Nekünk persze hogy zavaros az elv, amivel leigázásunk magyarázzák, nekik célszerű és hatékonynak látszó, hiszen hallgatást okoz, ámde nem érvekkel, hanem erőszakos úton.

Az így megdolgozott lelkeket aztán testileg is zaklatják, megverik, megalázzák, elviszik kényszermunkatáborba még embertelenebbül felhasználni őket háborús készülődéshez.

Rémképnek látszik mindez, de mivel már megtörtént sokszor és sok helyen a világtörténelemben, nem lehet, nem szabad nem észrevenni a jelek sokaságát, melyek jelentkeznek manapság is.

Előbb csak nevetségessé válik az önzetlen jó emberi megnyilvánulás, az ingyenesség gyakorlása, az egymáshoz odafordulás szép gesztusai, örvendezés egymás sikerének.
Aztán megadóztatják az ajándékozást, sőt megnézik, neked honnan van az a többlet, amit odaadhatsz másoknak, otthonosan mozognak a kamrádban, padlásodon, ki- és lesöprik végül.

Megtörtént, tehát nem lehetetlen, jobb félni, mint megbénulni és nem tenni semmit ellene, még ma kell, amikor lehet, megbecsülni emberség példáit, és kizárni gondolatból csábítást.
Mert felajánlják, hogy állj a szolgálatukba, légy előbb szellemi verőlegény, majd ha már nyakig merültél a rosszba, tevőlegesen is oda kell tenned magad, korpa közt megesznek a disznók.

Őrizzük meg tehát jószándékunk önkéntelen megvalósulásait, egymásnak élés régi és eredményes lépéseit, emberszeretet még bennünk pislákoló parazsát élesszük fel.

ᛉᛒᛁᚾᛒᚺᛉᛉ ᚣᛊ ᚳᛉᛉᚣᛏ ◦ ᛉᛒᛁᚾᛒᚺᛉᛉ ᚣᛊ ᚳᛉᛉᚣᛏ ◦ ᛉᛒᛁᚾᛒᚺᛉᛉ ᚣᛊ ᚳᛉᛉᚣᛏ

Képzelj el egy olyan világot, ahol, amikor még minden együtt van abból, mi későbbi időkben nagy műveltségnek, civilizációnak, sőt birodalomnak van nevezve és bemutatva.
Mint az ősrobbanásként feltálalt, mindenségünk keletkezésére vonatkozó elmélet, sőt leírás, hiszen részleteiben elemzik a legelső, kimondhatatlanul rövid idejét.

De nem az anyagi természet születéséről van szó, nem is a Föld létrejöttéről a Napunk valamilyen tevékenysége által, hanem az emberalkotta világról, a fejlődéscsúcsról.
Hogy az már annakidején olyan magasra és hatékonyságra emelkedett, hogy szétáradva, behálózva az egész földet (így kisbetűvel), mindenütt megtermékenyítette művelését.

Mert emberek, ugyan ritkán, de mindenütt éltek, viszont a későbbi magas műveltségüket nem minden egyes részen külön-külön alkották meg, találták fel és terjesztették el sikeresen.
Nem egymással párhuzamosan kezdtek például írni, hanem ugyanazt az írástalálmányt és annak nyelvét alkalmazták, de a maguk módján átalakítva, színesítve, ahogy ma látjuk.

Nincs ezen mit csodálkozni, ma is így van, azt a fáradságos, kitartó munkát, mit felfedező végez, felesleges lenne mégegyszer megtenni, helyette átveszik a jót, jobbat nyakló nélkül.
De hogy mikor és hogyan történt mindez, és főként honnan hová, eltitkolt maradt máig, ha tetszik, meghamisítottnak mondhatjuk a történetét, szigorúbban magát a történelem egészét.

Olyan nagy ugyanis a jelentősége, mi hol született, mi honnan ered, magáénak vallva előjogokat követelhet s adhat magának, aki elhiteti, tőle származik minden jó.
Illetve hogy minden más rossz azon kívül, így hát neki minden módon ki kell terjeszkednie, és emiatt ehhez minden eszköz meg van engedve, kegyetlenség is, amit magasabb elv indokol.

A magasságot a magasságos ég jelenti leginkább, a csillagvilág, az istenek hona,
a főhatalomnak főistene lett, mindent neki rendeltek alá a földön és az égen.
Ebbe nem fért bele a hatalomtalan, békés tudás művelőjének a vezető szerepe,
még ha sérült, kopott, csökkent is az eszmealap, megváltozott az eszmény, veszteség nem számított.

Azaz már az eredetiség embermivolta volt a tét, gondolkodás és kézművesség közös tevékenységének eredményességét újra átélni, megtermékenyítését felhasználni.

Természetvilágon túli isteni eredet lett a kiindulás, és áltevékeny gyakorlat
ennek újbóli lehívása, kiérdemlése, magukat kiválasztottaknak mondók részéről.

Ilyen zsákutcákkal tarkított, vargabetűkkel haladó emberiséget látunk közelmúltig,
tudományunk azonban természetfelhasználás magas fokára jutva reménnyel tölt bennünket.
De hogy ne háborúra költsük, megsemmisítő fegyverekre legjelentősebb képességünket,
hanem fordítsuk jókra, meg kell ismerkednünk végre, honnan származik és hogyan jött létre tudásunk.

Az alacsonytól a magas fokig megbecsülni az emberi észt, vívmányait magunkhoz kötve,
a földi léthez, annak kitüntetett helyéhez, minek már felkutatását leszármazók végzik.

Rajtad kívül, vagy magadon belül keresed az életcélod, meghatározva jellemed, avagy
fordítva van, és a lényképességed jelöl ki irányt, milyenféle feladat lesz neked fontos?
Ez talán még nemednek is köszönhető, választ kapó kérdés, de elbizonytalanít sokaság,
adottság, mi belőlünk jön, vagy kívülről fakad, nehéz eldönteni, nem látjuk fától az erdőt.

Csak visszatekintve lesz egyértelmű, kire és mire voltál inkább tekintettel, magadra-e
vagy másokra, csupán a kiválasztottakra, vagy szándékod szerint mindenkire, aki belefért.
És olyan kérdésözönnek látszik ez, amit nem szokás feltenni, foglalkozni sem kell vele, mert
ösztönös, magától értetődő mozgást takar, mikor természetes mindkét irány, befelé s kifelé.

Van azonban benne nehézség, sőt csapda, túlzásba esve túlnyomóvá válik az önzés,
vagy mikor szétszórod magad és neked alig marad, pedig ha kiüresedsz, már nem tudsz adni.
Itt lép be a másik ember, a társ, aki nélkül senki vagy, azaz tehetetlen legfontosabb
cél vonatkozásában, hogy csak közösen lehetnek gyermekeitek, éltvitelt meghatározón.

Két önzést kell összehangolni egyik esetben, vagy kétfajtát, mikor csak az egyikőtök önző,
míg a másik odaadja mindenét, ha kell, és harmadik eset, mikor a társad is önzetlen.
Eleinte kiegyenlítődésként hathat a különbség, majd próbára tevő helyzetek jönnek,
kinek sikerül a másikat jobban használni, mindkettő a maga igazát keresi bőszen.

Talán nem kellene elbillenni egyik felé sem a mérlegnek, egyensúly mindig teremthető,
de a gyakorlat azt mutatja, hogy inkább eldől valamely irányban, válás lesz sokszor a vége.
Hogy baráti és munkakapcsolatokra is ki kellene tekinteni és valamilyen törvényt
találni, túlzottan szerteágazó kérdésnek látszik ahhoz, hogy lényegi eredményre jussunk.

Kívülről beleszólni igen veszélyes lenne aztán, mert saját indítékát mindenki jónak
tartja, sőt szentségként kezeli, beágyazott a neveltetésében, így személyiségében.
Marad tehát az utólagos végigtekintés életünkön, esemény utáni bölcselkedés,
mi miért történt, mit hogy kellett volna, előre viszont lehetetlen, nem is szabad szabályozni.

Utószó:
Mondhatnánk, az eredmény felől nézve az önző jellem sokkal sikeresebb, mint az önzetlen, és
ezért nem is kérdés milyen jellemet kívánunk túlsúlyba kerülni köztünk, józan eszünk szerint.
Azonban sokan vagyunk a földön, országokra, nemzetekre osztva az emberiség egészét,
e nagy egységek életünk létfeltételeit biztosítva szintén nagy szolgálatot kívánnak.

VÁLSÁG AZ OTTHON • VÁLSÁG AZ OTTHON • VÁLSÁG AZ OTTHON

A hazában otthon lenni nem kiváltság, hanem a természetesség emberközösségi arca,
a házadban otthon lenni évezredes szokás, mindkét helyért a küzdelem élet s halál harca.
Békén hagytak évszázadok hosszú alakjában, mert az erkölcs vallási volt, istenihez mérten,
és ha más történelmet tanít az iskola, ne hidd el, hogy minden idő volt háború kora.

Könnyen végezhetsz számítást, mi mire volt elég, mennyi minden kellett a fegyverkovácsoláshoz,
fémbányászat és -olvasztás, erdőnyi fa tüze, kovácsnak bér, tömérdek pénz, nem bírta a város.
Az sem igaz, hogy a királyi kincstárban termett az arany, ezüst, bár nem mondják, de ez a látszat,
mintha nem éhes szájaktól lett volna elvéve, mi adóba ment, és hiányzott magyarázat.

Mai hamis szerint „biztonságunk valós érdekében”, de fenyegető miért teszi, ha olyan, mint mi,
– ezt, ahogy régen sem, ma sem lehetett megkérdezni, – őt az isten főhatalma békére nem inti?
Csak minekünk, egyszerű embereknek kell mindig gyakorolni a felebaráti szeretetet,
akik kéretlen a sorsunk intézik, rájuk nem vonatkozik a szabály, mit Isten belénk vetett?

Hogy higgyünk az emberben, magunkban végsőkig, mert képességünk van, istentől kapott ajándék,
hogy minden nehézséget legyőzzünk, közös célok kitűzésével egyirányban vezet a szándék.
Legyen otthonunk, családunk, s a nemzet élete másokéhoz hasonlóan gazdag, legyen példa
mások számára, ha valamiben jobbak vagyunk, eredmény eszközét megosszuk, ne legyen préda.

De mit látunk ma már, bár sokáig becsuktuk a szemünk s helyi harcok lángja, távol csatazaj
csak mérsékelten tálalt hírként jutott el hozzánk, most akár mi is felrobbanhatunk, nagy a baj.
Megállíthatatlanná vált háború hatalma, a rombolás az építés előfeltétele,
ezért sorra kerül mindenki, kétségbeejtőn, nincs már erkölcsi nyara az embernek, csak tele.

VÁLSÁG AZ OTTHON • VÁLSÁG AZ OTTHON • VÁLSÁG AZ OTTHON

Ki számít átlagembernek, nehezen mondjuk meg, de azért jól tudjuk, hisz a világirodalom
többnyire őket ábrázolja, férfi drabális, a nő kiszolgáltatott, a gyermek pedig szegény.
Feltörekvő mind valamennyire, ámde mégis beletörődő a sorsába, bár lázadókkal
is találkozunk, de nem ez a jellemző, írók legritkábban sírásói társadalmi rendnek.

Azok a forradalmárok szeretnének lenni, és a közelmúltig a világ nagy részén voltak
túlzó módon bemutatva, népszerűsítve az eszmét, amely hangoztatta az egyenlőséget.
Melyet a mindennapi emberre hivatkozva adtak elő, kiemelve, hogy ő meg sem érti,
magasfokú összefüggést vezettek le élet gyakorlat megrontói és emberi önzés közt.

Mintha erőforrásokra, azok nagyarányú meglétére nem is lenne szükség termeléshez,
elegendő a javakat igazságosabban elosztani, és mindenki boldogulni tudhat.
E reménység tehát emelkedettséget kívánt a képviselőitől, ami viszont nem volt meg
a nagyátlagban, aki inkább elkeseredett volt, ismervén a világot, nem álmodozhatott.

Viszont hogy haladás mégis történt, jóléleknek köszönhatjük, ami az egyszerű emberekben
mindig megvolt, s a lényege, hogy a következő nemzedéknek jobb legyen, előbbre jusson, mint ők.
Így aztán a tehetségek évszázadok során egyre felhalmoztak újabb tudást, képességet,
a gondolkodás vált egyre hatékonyabbá, és a természet barátunkként tárta fel csodáit.

Persze ez a közboldogulás nem volt népszerű tulajdonlásban előrébb sorolódottaknak,
akik maguknak szerettek főszerepet adni, ezért modernség a tömeg meggyőzéséről szól.
Őt ábrázolják a fejlettebb világban is, hogy ott az átlag milyen 1szinten él, követni
kell a módszerét és akkor máshol is, mindenütt a hasonló színvonal elérhetővé válik.

Nohát, tudunk-e úgy beszélni, hogy nem mondjuk ki a fogalom nevét, mert félni lehet tőle, hogy
visszavág, megbünteti bíráját, elrettentve olyan leleplezéstől, ami feltárja valós
természetét, egyben megakadályozza gonosz gyakorlatát, mert rámutat a feladatára,
miben találná érdemesnek támogatására, jól elvégezze a rábízottak intézését.

A megbízás pedig valamely árnyalatának szól, mely kielégíti megbízó törekvését,
s a megvalósítás módszere az ízlését, és ennek megfelelő szervezet is alakuljon.
Melyben vannak tevékenykedők, életre szólón elkötelezettek egyik-másik oldalának,
és azon belül is keresnek az újabbak még betölthető rést, kielégítetlen vágy-teret.

Mert sokszor még kívánságnak sem lehet nevezni, ami mellé állnak, amit ígérnek,
mert valójában a lehetőségek szűkösek, gőzleeresztőnek használják, „Ugassatok csak!”
A számítástechnika korszakában vagyunk, mit megelőzött az igen hosszú, számolást magát
végző idő, nemcsak területet, térfogatot is, és súlyt számoltak, mértek pontosság kedvéért.

Hogy csak addig nyújtózzunk, ameddig a takarónk ér, ne legyen több éhes száj, mint mibe ételt tud
adni a család, az ország, úgy vessünk, arassunk, rendezzünk el egyéni s közösségi életet.
Volt is létbiztonság, magátólértetődőség, isteni gondviselésnek hívták és törvényét
mindenek fölé helyeztük, minek régiségét tiszteltük, módosítására alig gondoltunk.

Legfeljebb ha ellenség tört ránk, azt nem betartva, velük szemben nem gyakorolhattuk az általános
felebaráti szeretetet, megvédve magunk, a Ne ölj! parancsot egy időre félretettük.
Jó hosszú időre sajnos, és a háborúkat kezdték általánosan űzni az emberek, de
egyénként mindenki elítélte, nem akarta, mégis történt, felettes akarat kellett hozzá.

S hogy az honnan van és hová vezethet, még csak vitatni sem nagyon lehet, kimondani
a nevét sem ajánlatos, ha nem akarsz lenni áldozata annak, mi épp érted rendeltetett.
Nem igaz! Nem tartunk még itt – mondják hivatalok, melyeket tehát mi tartunk fenn, még sem tehetik,
amit szeretnénk, kényszerítik külső, idegen hatalmak, s nem vigasztal, hogy mindegyik is egymást.

Ráadásul az eszközök az égig nőttek, pusztulásba vihetik az egész világot a
megoldás helyett, amire létrehozattattak, „Az Ég irgalmazzon nekünk!” – fohászkodunk újra.

Nyugalommegőrzéslabda két térfélen pattog, de időben nem kétfélidős játékról van szó,
bár egyik inkább fiatalon nem érint, míg a másikhoz szintén idősebben fordulunk bölcsen.
Valamikor életünk középső szakaszában kezd tudatosulni testiségünk fontossága,
gyerek és ifjú nem sokat kell törődjön ezzel, évek számával szaporodik mérgező anyag.

Aki elég okos, hallgat a jó szóra, s elég hamar észreveszi, milyen fontos étkezés szerepe,
meg hogy a kicsapongás jelei mutatkoznak, rendezni kell magatartást ezen a téren.

És akkor beüt a felismerés, tán szakember is segít a rávezetésben, hogy lelkieknek van hatása a belső működésre, akarat tehetetlen gyorsan javítani, kitartás kell.

És mert már nehéz megkülönböztetni, mi képzelt, és mi valóságos eltérés bennünk, betegség vagy szokás hatalma gyötör bizonyos állapot képében, elváltozásban, ekkor kell nyugalom. Kellene, ha külső világ olyan lenne, ahol teljesítmény testi helyzetünknek megfelelőn ingadozhat, de nem, nem ad, enged ilyen nagy könnyítést, elvárja a legjobbat, nincs kivétel.

Mert a helyünkre sokan pályáznak, lehet, kicsit rosszabbak, mint mi, de fiatalabbak, tele vannak reménységgel, lendülettel, életkedvvel, míg mi talán nem is létező sebeink nyalogatjuk. Ha az életünk már a tetőpontjához közelít, egyéb személyes ügyek is beférkőznek hozzánk, sokkal inkább, mint féktelenségünk korszakában, világesemények alakítják környezetünk.

Még ha közvetlenül megnyugtató is lakóhelyünk védelmezettségi kilátása, ma divatos pillangóhatást nem ildomos figyelmen kívül hagyni, ami ma működik, holnap összeomlik. Mindez tehát visszaköszön rejtett egészségi összetevők összehangoltságában, elég kis változás bennünk test és lélek vonatkozásában, s már billen egyensúly, s nyugtalanság vesz rajtunk erőt.

Van egy csúnya, megalázó párhuzam a mai világ és az ősemberi között, mert ahogyan az akkori ember nem bírt a természet iránt túl nagy bizalommal, elég ismerettel vele szemben, úgy manapság a társadalom egésze, az emberiség összműködése látszik túl nagy falatnak, megakad a torkunkon ma élőknek, nagy szörnyűség, hogy esetleg vesztünkbe rohanunk.

Akkoriban, a kezdeteknél, Ádám és Éva képzetes életében, sorsában a teremtés utáni kegyelmi állapot elvesztésének lehetett hasonló, veszéllyel teli élete. A visszavetített kép azonban kapaszkodót mutat az ő számukra, mert megugrottak ember fokot, vagy önállóan isteni képességet birtokolva, vagy közvetlen útmutatás által.

Kinek-kinek mai hite szerint, fokozatos előrelépéseket téve elsajátítás terén, fölébe kerekedve nehézségeknek, sőt, fényes jövőt mutattak a lehetőségek. Hogy ez ma nem látszik, hanem kilátástalanság veszi el lelkesedésünk, bénítja tudásunk, valamikori valamilyen töréspontra kell gondoljunk, amit ha nem látunk, még nagyobb a baj.

Nem a közelgő szakadékról van szó tehát, hogy afelé haladunk, hanem az irányvételről, mi okozta, mi hozta létre a mai zsákutcás fejlődést, hogy nem tudjuk elkerülni végzetünk. Erőszak törvényerőre emelése tűnik fel a hosszú ősiséghez képest nem túl régen, átállás gyilkolásra és védelemre, de nem vadállatok ellen, a másik ember lett a cél.

Amíg ezt dicsőítik, s ez történik még ma is, nem lesz megfontolva a békés út előnye, – sőt, istenítéletként szolgálhatnak az eszmék, – s az ember legfőbb vívmánya, ész értelmessége. Még fájdalmasabb, hogy magunkról kellene csupán eldönteni, hogy mi jobb nekünk, könnyű számítást végezve, ha kevésből ilyen sokan lettünk, reményt ad, hogy ennyien még többre juthatunk majd.

Hogy mi kell hozzá, emberiség szintre tekintve, végezni az egyes emberig lebontva a jó dolgunk, s ha ebben őket, minket nemzeti nyelvünk és természetünk vezérel, megbecsülni eme szintjét a szerveződésnek, helyben művelni azt, amihez a legjobban értünk, és a természet is besegít legjavát adva, amihez nem kell több, tudatosítani az említett párhuzamot.

ꓘꓰꓡꓢꓤꓘꓱ ꓥꓢ ꓢꓰꓘꓤꓥ ◦ ꓘꓰꓡꓢꓤꓘꓱ ꓥꓢ ꓢꓰꓘꓤꓥ ◦ ꓘꓰꓡꓢꓤꓘꓱ ꓥꓢ ꓢꓰꓘꓤꓥ

A szívünkben dédelgetett álom valóság lesz minden egyes napon, amely békében telik el,
azaz ha nem kell jobbra-balra nézegetni, ki veszi le a tányérunkról az ételt hirtelen.
Előre-hátra tekinteni, jön-e ellenség onnan, hátba támadva, szembefordulva, éjjel
és nappal bombázva szavakkal, szüntelen készülni harcra, mit nem tudunk, ki ellen vívunk.

Össze lettünk ugrasztva, mert féltjük az életünk, mert jobbat akarunk, s érezzük a veszélyét, hogy
mi jó volt eddig sem maradhat, vagy reménykedünk, sikerül megjavítanunk, ami eddig rossz volt.
De hogy elképzelésünket megvalósíthassuk, le kell szerelni az akadályokat, meggyőzni
azokat, akik mást akarnak, mint mi, a vita viszont zsákutcának látszik, már cselekedni kell.

Itt aztán megfeneklik a helyzet, zátonyra fut a hajó, megmerevedik álláspont, helybenjárás,
üres beszéd fenyeget őrzés, váltás szempontból, így elkeseredettség indít támadásokat.
Egymás ellen fordulunk, mikor tüzet kellene oltani, jövőt kellene beirányozni, de
indulat elhomályosítja a tisztánlátást, különösen összefogásra nem gondol senki.

Pedig az egyedüli megoldás lenne, ilyen időben, mikor vihar dúl a világban, pőrén
kiállni az égszakadás-földindulás elé egyenesen felelőtlenség, elment az eszünk.
Félre kell tenni egyéni sérelmeket, valós vagy képzelt igazságtalanság miatti bosszút,
ami rossz tanácsadó amúgyis, nemhogy vészben, hiszen végsősoron egyfélék vagyunk sorsunkban.

S mégiscsak ugyanazt értjük az egyes szavakon, legalább a fogalmakat ne erőszakoljuk meg,
zárj össze, fogj össze a közvetlen támadás ellen, csak így lehetsz hős, mert másként árulóvá tesznek.
Bocsánatot nyer jótett által minden előző, bár lett légyen bármilyen megítélés alanya,
felszabadít cselekvést a haragtalanság, és közös győzelmi álom valósággá tehető.

ꓘꓰꓡꓢꓤꓘꓱ ꓥꓢ ꓢꓰꓘꓤꓥ ◦ ꓘꓰꓡꓢꓤꓘꓱ ꓥꓢ ꓢꓰꓘꓤꓥ ◦ ꓘꓰꓡꓢꓤꓘꓱ ꓥꓢ ꓢꓰꓘꓤꓥ

Mi az áthidalható különbség köztünk, és mi áthidalhatatlan, lehet természetfüggő,
de inkább elveket látunk döntő tényezőnek, saját szándék és akarat húzódik háttérben.
Mert még sántát, bénát, vakot, s vaksüketnémát is emberként kezelünk, megvan hozzá az erkölcsi
indíttatásunk és a kifinomult eszközünk, szeretettel viszonyulunk fogyatékosokhoz.

Viszont emberi valóság mégis rettenetes képet mutat már egyéni szinten is, de nagyobb
léptékben egyenesen rémisztőt, s magyarázat alig van e jelenségre, minden oldal mást mond.
Egyrészről, a bűncselekmény elkövetőjéről kötelező védelem nyilatkozik, sorolja
a felmentés szempontjait, amit átlagember felháborítónak érez, bűntakargatásnak.

Másrészről az áldozat és a vádló nyilvánul meg, de néha még őt hibáztatják, s hogy rosszkor volt
rossz helyen, mintha a létezés is bűn lenne, a büntetés kicsi, nincs visszatartó ereje.
Lenne még a harmadik oldal, mély magyarázat, honnan a rossz az emberben, hogy egymásra támad,
az állatságnál saját fajnál ez kizárt, és mi állítólag túlszárnyaltuk azt eszes lényként.

Lehet-e köztünk a különbség oly nagy, mitől nem értjük egymást, ahogy a cinke a fecskét, rigó
a pacsirta énekét, medve őz fájdalmát, e hangzavar valamilyen zűrzavar fejünkben.
De ez már megint nem testi eredetű tétel, szellemi terméknek mutatkozik földi pokol –
érdeket képviselve minden ember elbutul talán és enged hidatlan árok mélyítésnek?

Mintha tehát elvesztettük volna a módját, hogy az egyes embert az összesség felől nézzük, s így
hamis nézőpont kerekedett felül, egyéni az egyetemes ellen, s fegyvert kovácsolt hozzá.
Nem alapvető azonban az eltérés köztünk, mint ragadozó és szelíd állatok esetén,
még csak külön fajt sem alkotunk mint madár s emlős, fel hát egyesítésre szellemi s erkölcs terén!

Közel hozzám, a lelkemben éltek, bárhol vagytok, úgy álmodom veletek, mintha együtt lennénk,
különleges helyeken, ahol ti most tán vagytok, minden felismerhetetlen, de te ismerős vagy.
Külön-külön mindenki barát valamennyire, az emlékezés tényleg megszépíti a múltat,
és mintha nekem ellenségessel nem álmodnék, legalább így megőrzöm magam támadásától.

S ami igen csodálatos, maradéktalanul mindenkire kiterjed felidéző képesség,
olyanok jelennek meg élénk részletességgel, akikre már régen nem gondoltam ébrenlétben.
Mi ez, ha nem életajándék, isteni manna, amely minden éjjel táplálja ön-érzetemet,
még ha nem is tudok róla, mert nem ébredek fel, így él saját történetünk elevenen bennünk.

Amit azért, ha nagyon akarjuk, felidézünk, mikor szükséges megjelenítése, erősen
összpontosítva egy-egy korszakunkra, terület, esemény, személy milyen szerepet játszott egykor.
Olyan ez, mint egy eleven raktár, folyton játszó mozi sok teremmel, és éppen oda lépünk be,
ahol számunkra legfontosabb képek peregnek, sorsdöntő, vagy nagyon élvezetes jelenségről.

Micsoda határtalan lehetőség ez nekünk, hogy számba vegyük az összes összefüggést, és a
jó körülmények messziről integetnek felénk, ne add fel, ne add alább, keresd meg a legjobbat.
Mert az megtörtént, megesett veled valamikor, elfelejtődött, de attól még megvan, mert volt, és
megismételhető, megismétlendő, feltárul álomban a titok, ami ébren is érvényes.

Köszönet illeti őket, igazi jó társak sokaságát, többen vannak, mint akiket most épp
elérhetek, s a világ teljessé lesz számomra velük, tényként rajtuk keresztül jutott el hozzám.
Általuk, akiket most így értesítek erről, mert nem tudnak álmom-beli fő vagy mellékes, de
fontos szerepükről, bár ők is hasonló módon élnek bizonyára, velem is álmodhat bárki.

A melegvizet nem kell feltalálni, milyen jó, de ha gyógyvíz, még érdemesebb felkeresni, és
van is hol megtalálni az országban sokhelyütt, előbb-utóbb kedvenceddé lesz ott lubickolni.
Nem tudjuk, milyen régóta kedveli a köznép, nagy emberekről, királyokról, hadvezérekről
maradt híradás, ott tartózkodtak, Kleopátra Antoniussal Pamukkále feredőjében,

Aszklépionban is használták a gyógyvizet, és Krónikáink igen hangsúlyosan emlegetik
a felhévizeket, királyi központunk azok mellé épült, nekünk nem kell mondani, hogy miért.
Tudjuk a hasznát és élvezzük a folyamatot, ként kap az ízület, jó a lebegés az egész
testnek, ellazulunk, kipirosodunk, izzadunk, sőt még fárasztó is ha egész nap benne ülünk.

Van ám langyosabb medence, ott lehet ejtőzni, kipiheni a forró víz fáradalmait, hogy
mihamarabb visszamehessünk, amoda, üdvös állapotba, irigyeljen mindenki, ki nincs itt.
És közben süt a nap, s kiderült, vízben lehet a legjobban lebarnulni, le sem nagyon égsz, ha a
fejed nem feltételen fordítod a Nap felé, az ibolyántúli sugár áthatol a vizen is.

A felhő sem zavarja, így borultabb időben még mindig napozol, „javul a színed”, hideg sem zavar, hiszen melegben van a tested, időnként meglocsolod a fejed, hogy „meg ne fázz ott nekem!” Aztán nincs annál kellemesebb, mikor esik az eső és te bebújhatsz a vízbe, vagy kitartod a hátad, mintha nyírfa seprűvel csapkodnának, elemek kavalkádja működik körülötted.

De nincs ám mindenfelé ilyen nagy ajándék, a természet ott szűkmarkúbb, hazánk és népünk igen szerencsés mindezt birtokolni, de nem véletlen, meg kellett védeni, mint a dúsan termő földet. Már ezért is meg kell ismerni történelmünket, mennyi mindent köszönhetünk elődeinknek, hogy megőrizték nekünk sok háborúban áldozva, a mi világunk, melegvízzel folyó Kánaánt.

ИЗЕЗЕНЗЧ ЛЗ ЭЗЧЛТ ◦ ИЗЕЗЕНЗЧ ЛЗ ЭЗЧЛТ ◦ ИЗЕЗЕНЗЧ ЛЗ ЭЗЧЛТ

A szíved a béke szigete, de mindig dobog, mert nem semmiből jön a melengető nyugalom, ami már a lélek területe, de alá kell dolgozni a szünetnélküli erőforrással.
És ez megmutatja, mennyire természeteség, szellemi következetesség és alapvetés a békés állapot, természetellenes vele ellentétes, ellentmondó, a háborúskodás.

Csak a szívvihar is, amit egyénileg érzünk, felborítja a szív–nyom ütemet, félre dobban, kalimpálva zakatol, régi érzések nyomán, vagy a jelen elviselhetetlenségét jelzi.
Elmarad a jóérzés folytonossága, rések keletkeznek egyéniséged sík felületén, beszakadások, hova beesik, behull világ szemete és mérgez, kikezdi ellenállásod.

Nem költői téma, nem szoktak róla beszélni, elhesegetik maguktól az egészségesek, akik egyébként csak pillanatnyi nyertesek, ha az összhatást és kifutás nézzük, nincs kivétel. Mindenkit utolér előbb-utóbb, ami most még csak az elesettekre csap le, ha nem emeljük fel őket magunknál is magasabbra, gyógyítva testi-lelki sebeiket egységbe forradunk.

Nemcsak megnyugtatjuk lelkiismeretünket, de egyenesen felszabadítjuk értelmünket a közösség felől érkező nyomás alól, „megcselekedtük, amit megkövetelt a haza”.
Azaz honunk, nem annyira a szülőföld maga, hanem a többi ember lelki világa, érték mező, közös belátás, eszme megerősítés, mert elvi síkon működik a tudatosságunk.

Mekkora nagy gond van ott felhalmozva régóta, ahonnan világrontó események érkeznek, bűnben született országoknak elévülhet-e a felelősségük, s ha nem, miként vezekelnek?
Mintha sehogy sem akarnának, csalódást okoz mindenkor magatartásuk, s rossz válasz ugyanazt csinálni, mint ők, végzetes harcban mind elveszünk, a szívbékét kell érvényesítenünk mindenütt.

ИЗЕЗЕНЗЧ ЛЗ ЭЗЧЛТ ◦ ИЗЕЗЕНЗЧ ЛЗ ЭЗЧЛТ ◦ ИЗЕЗЕНЗЧ ЛЗ ЭЗЧЛТ

Lehet-e bárkinek szerencséje, vagy az olyanképpen forgandó, hogy egyesek kimaradhatnak belőle, – de akkor milyen világ ez, hová lett az isteni igazságosság vélt egyeteme?
Nem jó válasz, mely a számítás módjában látja kiegyensúlyozottság hiányát e téren, mert kétféle megítélési út létezik, egyik a bőrén érzi, másik lenyúzza azt a bőrt.

Felnevelni másokat szoktunk, önmagunkat nem igen számítjuk ide, pedig mindenki ura kell legyen magának, mire felnő, lét tetején, hiszen hozzá képest minde külső őt szolgálja.
Szeretett esetekben, mit szerencsésnek mondunk, mert nem nagyzolunk, mintha kiérdemelnénk minden támogatást, azaz a világ fölött állnánk és nem azért történne velünk jó, mert azt jók teszik.

Lettek azonban olyanok is, akik elhiszik magukról a felsőbbrendűséget, kényelmesen,
merthogy a felemelő megkülönböztetést ki kellene érdemelniük, – elődjük megtette.
De őt már belenevelték a jóba, szülői aggodalom idáig kiterjed, nem elölről
akarja kezdeni az érdemszerzést, mint mások, a nagyátlag, elintézi a kivételezést.

A szeretteire irányított szerencsének úgy parancsol, mintha mindnyájunk élete csakis
attól függne, s van benne ésszerűség, szakmai oldalról, de az igazság minden oldal ügye.
Hiszen ha így osztják ki a szerencsét, még szentek sem lesznek pártatlanok, s az egésznek szempontja
háttérbe szorul, beteggé tesz közösséget, ha nem tehetségesekre bízunk kihívásokat.

Kényelem és bátorság ugyanis alig van köszönőviszonyban, nagy szükségünk van azokra,
akik megragadván azt, saját szerencséjüknek kovácsai lesznek, eredményből részesülünk.
Ott viszont nem lesz szülemény, ahol sült galambra várnak, ne tévedjünk hát szerencsét illetően,
ellenőrizzük forgatóit, ne markoljanak sokat, nagy többségét bízzuk az életkerékre.

Minden vallás egytőről fakad, ezt mindkét fajta forrás feltételezi, egyik a természetből
vezeti le, másik isteni nyilatkozásból, azaz tehát emberben meg-, vagy befogadásból.
Még a színvonalat is szokás így meghúzni, bölcseleti szempontból elvonatkoztatottság
magasabb szintű, mint csupán belemagyarázás foka, hiedelemvilág ellen észérvelés.

Sőt, azt látjuk, hogy az istenészet vitte többre elméleti vonalon, világ és ember látszó
viszonyaiból következtetve az istenük tulajdonságára, hogy mindentudó és -ható.
Ha szigorúan vesszük, ugyanez a természet képességéről is elmondható, ráadásul
„Istent nem látta senki” a Biblia szerint, míg az anyagi világot folyton érzékelhetjük.

Megtörtént aztán valamennyire a két út, a kétféle kiindulás egyesítése, úgy,
hogy az isteni szellemet keresték meg benne s erőltették rá az addig istennélkülire.
Avagy ott is isteneket láttak, ahol puszta fontosság kiemelés történt jelenségek
szintjén, miközben az elvonatkoztatás élő testet öltött és az Isten Fia emberré lett.

Azaz tehát közelít már régóta a két felfogás, erkölcsi tanítás lehetne az egyesítő
terület, mert az emberségességben mindenki megegyezhetne, ha egyenrangúak lehetnénk.
Hogy nem vagyunk, más emberek fölött dúló hatalom intézi, s intézte eredetileg,
a helyet tekintve is közeli vallásokat távoli vidékekre szétszórva, rájuk téve.

Az „akit, amit megnevezel, a tiéd” elvet követve evilági sorsot befolyásoltak,
de még a túlvilágit is meghatározták, így lettek igazán élet-halál urai, csalón.
Azóta világvallásokká fejlődés zajlott, külön kellene szólni, milyen nyelveket érint
mindez, ám a szertartásnyelvek kiavultak, és ma már csak holt vagy ó-nyelvként tiszteljük őket.

Utószó:
De hogy ne áruljak zsákbamacskát, a vallási nyelvekről és szerepükről röviden még írok,
szinte közismert a szanszkrit, a sumér, s Egyiptom nyelve ilyenként, mitológiát kötnek hozzá.
De akkor már a görög, héber, latin és arab sem hagyható figyelmen kívül, szent szövegeket
készítettek rajtuk, az ószlávot is szertartásnyelvként dolgozták ki és működtették kezdetben.

Hogy kik s mikor, nincs teljes mértékben elénk tárva, mert hely tekintetében nem lehet megegyezés,
ha zarándoklatot olyan szent helyek vonzanak, ahol vallásalapítás tényei rögzültek.

Valamint a helyi kisebb vallásváltozatokat a nagyobbak üldözték, megsemmisítették, pár vitát ismerünk, most viszont világegyesítést hirdetve, kétséges választott út-mód helyessége.

Nem a nyelvek különbözőségén áll vagy bukik a világ sorsa, hanem az akaratén, amit a beszéd csak közvetít célzottja felé, s még önmaga felé is következményetikaként. Hogy végiggondolva mi lesz a hatása tettünk, vagy szándékunk megvalósulásának, nem mindegy az egészséges elme számára, lejátszódik lelki szemünk előtt a közel- és távoljövő.

Még fontosabb lenne annak, akit érint, mit kap a nyakába, mi készül ellene, persze jobb, ha érte, javára, s megértve az álláspontot, mi közvetlen érinti, válaszlépésre készülhet. Védekezésre, ha támadás fenyegeti, vagy üdvözlésre, köszönetre, ha támogatást kap, esetleg csatlakozhat jó kezdeményezéshez, vagy ellenállhat, ha rosszba akarják behúzni.

Mégis, a mai világban olyan sok az egymás számára idegen nyelvűek érintkezése, hogy nemcsak tolmácsolással értik a másikat, hanem közlekedőnyelvet alakítottak ki. Azt viszont különböző mértékben, fokon űzik, beszélik, leginkább saját nyelvi szintjük szerint, gazdag, árnyalt kifejezés leegyszerűsödik, parancsnoklássá fajul a nyelvi érintkezés.

Az építő akarat bonyolultság mentén tud ugyanis eredményes lenni, figyelve kicsi részletekre is, amit meg kell fogalmaznia ahhoz, hogy teljességégében megvalósulhasson. A hódító akarat viszont leegyszerűsít, fegyverrel igazgatja a világot, öléssel fenyegetve, vagy népirtást is vállalva akár, csakhogy elérje célját, nem finomkodik soha.

De aminek mindkét féle régi előzménye tévesen van ma mintának tekintve, – véletlen kizárva ebben, – vagyis a múlt valósága, hogy a történelemhamisítás fennmaradhasson. Eredendő előnye így tovább érvényesül, bár a helyzet megváltozott egyrész a népesség, másrészt a távolságok tekintetében, sokkal több és nagyobb áldozat árán működik tovább.

Hogy micsoda, még azt is titkolják, hogy kicsi a nagy alapja, nem önmaga, kevés örömét szolgálják sokan, nem sok kicsi megy sokra, hanem a sokból osztanak létrehozójának vissza. Szükségszerű a szűkösség, megnövelt távolság áthidalására költve a jövedelem nagy részét, gépek segítenek, de többet fogyasztva erőforrásból, mint a gazdag haszonélvezők.

A nyelv tárgyi területe is megnövekedett, mert sokkal többen vagyunk, mint régen, csonkítással ér fel a hanyatlás, rombolás e téren, rosszul beszél már mindenki, így alig étik egymást. Ezért már nincsen hadüzenet, csak hadmozdulat, bombázással beszélgetnek, meg robbantásokkal, eredmények, jó eszközök megsemmisítése szolgál érvelés gyanánt, győzni kell mindenáron.

Így lett elhamvasztva a színes világ, helyette a képernyőn villog a színkavalkád, beszéd se kell, a képek magukért beszélnek, új lényeget közvetítve, hogy mindenki érezze, nincs menekvés. Egyéniségű személyiségnek befellegzett, meg a nyelvi, gondolkodási sokféleségnek, egyetlen, egyforma udvarház lett a Föld maga, s a gazda a tyúkudvarban terelgeti nyáját.

Ál-élet, vagy igazi, ez itt a kérdés, de mi feltétele, létrehozója, biztosítója, külső adottságok-e, vagy egészen más, bennünk megjelenő tartalmas elfoglaltságunk?

És honnan tudjuk, hogy nem vagyunk ezzel rendben, jelzi a hiányt, a kevesebbséget ingatag személyiségünk, vagy másokkal való viszonyunk, életsiker vagy hiábavalóság érzése?

Érzés-e egyáltalán, amit tapasztalunk, hit kell-e hozzá, vagy a tényekre hagyatkozhatunk, mert a tevékenységünkből visszaköszön felénk, magyarázó értékelés a valóság arca? Egyik tanács, hogy nem kell túlgondolni semmit, mert nemcsak a tett halála az okoskodás, hanem hamar elvesztjük a fonalat, túlbonyolítjuk, ha az összes összefüggést fel akarjuk tárni.

Kapcsolatok kapcsolatainak kapcsolata ráadásul több szinten viszonyul egymáshoz és még úgy is összefügg, nemcsak vízszintesen, hanem függőlegesen is, ésszel felfoghatatlanul. Ámde érezni sem elegendő a dolgokat, ne csak úgy kóválygojunk a világban, tudatos lét a cél, hogy megtaláljuk érzéki javak mellett a szellemieket és lelkieket is.

Ez erkölcsi felelősségvállalást jelent, úgy jelen lenni a világban és cselekedni, hogy magunkon kívül mindenki mást is figyelembe vegyünk, segítőt, ártól, jót és rosszat egyaránt. Vagy csak közömbösen élvezzük az életet, míg nincs határhelyzet, süt a Nap, csendes eső esik, tartalékoljuk erőnket nehéz napokra és készüljünk fel jövői komoly feladatokra.

Legyen üteme a változatosságnak, úgy kell irányítanunk a körülményeket is, mintha tőlünk függne, mi történik velünk, külvilágból jövőt megismerve értékelni, ahogy lehet. Kitöltött idő betölti a sorsot, feltárul a lényeg hiteles személyiséget nevelve, valóságnak mutatja magát, megnyilvánul, célteljesülés ragyogó fénye a jutalmunk.

Csak az időt nem kell időbe oltani, bár ki tudja, miképpen teszi magát folytonossá, szakaszos, vagy pontszerű-e részeit tekintve, és úgy áll össze egésszé, vagy folyama betölti létünk. Semmiképpen nem olyan, mint a fény, mert nem lehet leoltani, elfújni, mint a gyertyát, örökké fennmaradónak látszik – öröklétből érkezik? Avagy nem is jön, hanem itt van mindig, jobb ezt így

gondolni, bár megtéveszt a naptár lapozása, azonosulva vele, azonosítva Világ-fenntartóval, színe előtt élünk, a színpadán, hová valahonnan jöttünk, s valahová megyünk. De ez már túl bonyolult, gondolatban legalább, hisz a valóságban könnyebben megoldjuk, mikor átültetjük magunkat új nemzedékbe, velünk vannak, növekednek, majd párhuzamosan futunk.

Ám kérdés, úgy vagyunk-e ezzel, mint gyümölcsfákkal, ahol a nemest vadba kell oldani, hogy erős legyen a hordozó váza, nedvszívó gyökérzet, de a termés gazdag, minden finomsággal teli. Egyáltalán nem így van, ez a hasonlat hamis, van ugyan hasonlóság köztünk és gyermekünk közt, az saját, belső törvényszerűséget követ, és nem lehet kívülről befolyásolni sehogy sem.

Dehogynem! – mondja a részeges, fogd meg a söröm, illetve ő emelgeti szájához a szesszel teli poharat, sokszor és gyakran, amivel úgy zülleszti magát, utódja nem lesz tökéletes. Többféle módját megfigyelhettük már az ilyen önrontásnak, egészségrombolásnak, de ellenirányban is tehetünk jó lépéseket, elősegítve lehető legjobb öröklődést.

Sőt, ez kötelességünk, önzőséget kizárni, ne veszélyeztessünk utánunk jövőt, ezt igaz ember nem szeretné, mindent megteszünk ez ügyben, s lelkiismeretünk tisztasága boldogító. Nemesedni pedig szellemileg szokás, mert így nevezzük a műveltségben emelkedést egyre magasabb és magasabb fokra, miközben senkit nem hagyunk az útszélen, részesülhet belőle.

Szétoszlik a tudás és eredménye mindenki között, de persze ki kell érdemelni, hogy tényleg kapjunk belőle, alkalmassá válva a saját magunk előtti megmérettetésünkre. Hogy mi is legalább annyival hozzájárulunk az egészhez, mint az átlag, és afölött jön a boldog megelégedettség, irigységtől mentes, hiszen törvényszerűen mások másban lesznek jók.

Közben az idő eltelik, eljár felettünk is, mint oly sokak fölött előttünk, de akiknek volt teljesítménye átadni felénk lehetőség folytatást, mit mi megragadtunk és felhasználtunk. Szélesedett látókörünk közben, de ki tudja, mily széles volt az őskori emberé, ő maga végezte a túlnyomó többségét annak, mivel most mások látnak el bennünket, legyünk szerények.

És bizakodók reménnyel telve, hittel élők, hogy mindez kitart itt körülöttünk, és nem lesz az időnek végezete hamar, és ismerjük is okkal a milliárd évekről szóló beszámolót. Ám beleborzongunk, ha látjuk az élet igen nagyfokú törékenységét, a kényes egyensúlyt, amit fenntartani saját érdekünkben is nagy feladat, s áldozni időnek szintén illendő.

Mintha áthatolhatatlan vaskerítésekkel lenne tele a világ, lemezből, vízszintesen, rétegeket képezve, rejtelmek szigeteit, honnan csak a szférák zenéje hallatszik hozzánk. Nem is halljuk egyébként, mert mindig halljuk, örök kételyt közvetít ez a feltételezés, van-e a bolygóknak és egyéb égitesteknek hangja: mérhetetlen gyors keringésük súrlódásának.

Hova gondolsz? Hol jár az eszed! Elégedj meg közvetlen tapasztalattal, mit érzékek adnak, mi lenne, ha a költözőmadarak számolni kezdenék a kilométereket, meg a hozzá szükséges erőt, annak forrását, szervezetük teljesítményét, légköri viharok hatását, az út kiszámíthatatlan egyéb veszélyeit, talán soha el sem indulnának, felejtsd hát el.

De még a csillagos ég mozgását figyelve sem szabadna arról álmodoznunk, hogy hatással van ránk az az ottani messzi fénypontok tüze, vagy mije, sőt, hogy onnan érkezett valami ősünk. Vagy ha az anyag belső szerkezetét tekintjük, élőlények sejtjeit, olyan csodás gazdagság tárul fel, hogy felfoghatatlan önmagában, így aztán a kézzelfoghatóhoz hasonlítgatjuk.

De ennyi nem elég, többet akarunk tudni, a titkokat keressük mindenáron, magerőt és életelixírt, nyiladozzon számunkra a világ, megismervén válhassunk birtokosává. Például az örök életnek, amikor még a mai állapotunkat sem vagyunk képesek jól betölteni, ezt a tökéletlenséget tenni örökletessé, mennyire szerencsétlen nézet.

Nincs is alapja persze, csak a nagyravágyók rossz álma, amit telhetetlenségük kívánsága hangoztat lelkük felszínén, mert a mélyben ők is tudják, hogy a lehetetlenséget feszegetik. Ahogy végsősoron a Mindenség megértése is teljesíthetetlen faladat, mennél többet mutat magából, azzal annál többet eltakar, nem véletlenül tettük Isten kezébe sorsunk.

Mikor többféle hozzáállással – boldogítjuk, biztatjuk s áltatjuk magunkat – élet-világhoz, sőt, mindenhez, ami szembejön velünk, kevésbé vagyunk megfontoltak, emberség csúcsára lépni. Mindig ott tanyázni túl kényelmesnek, kevéssé izgalmasnak látszik, de amire nem gondolunk, tudatlanságunk is nagy szerepet játszik benne, hogy bizonytalanságunkat takargatjuk bután.

Mert sokkal több mindenről hisszük, hogy jól ismerjük, mint minek valóság-próbája ezt igazolja, ha van egy terület, ahol otthonosan mozgunk, tájékozottságnak véljük általánosan is. Önmagunk előtt, de ha csupán a környezetből kapottakkal rendelkezünk, megtéveszt minket, hogy akikkel kapcsolatban vagyunk, sokféle okos tudást közvetítenek, de azok nem mi vagyunk.

Gyerekesség mások érdemével azonosat játszani, de nehezen szokunk le róla, talán nem is kellene, ha már nem több jönne máshonnan felénk, hír- s tényközlőktől ellenőrizetlenül. De jön, árad, és folyton halljuk, nézzük, keressük, mintha vérünket táplálná, lelkünk eledele lenne, ami régen pletykálkodás volt, ma napi rutin, több órát töltünk vele, mint a munkával.

Már aki, persze, de azt megszállottnak tekintik, akinek a munka a mindene, eredményét ugyan elismerik, de mintája nem ragadós, a kényelem igézete lustasággá fajul. Ezért tud hatékony lenni, mi nekünk nem hasznos, hogy saját véleményként szajkózzuk, mit szánkba ad a közvetítés, rejtett szándékok bújnak így meg, és bújnak elő, nem gazdáikból, már belőlünk.

Baj az, hogy nem tudjuk vagy nem akarjuk már kicsit sem megkülönböztetni a hitelesítetlen forrásból származót a biztos tudástól, és ha kedvünkre lévőnek találjuk, kiállunk érte. Úgy támogatjuk tehát, hogy nem meggyőződésünk, csupán csapódunk hozzá, jobb híján, mert jobbat nem ismervén döntésünk ténye boldogít, miközben vigasztalan vigaszunk, hogy minden rossz köröttünk.

Okosabbá válhatunk, ha igényesebben és határozottabban merjük megvizsgálni saját tájékozottágunk fokát, annak természetét, valamint hatásunkat, midőn alkalmunk nyílik véleményt közölni valamilyen döntéshez ott, ahol erre szükség van vagy lehetőség, és a javaslatunk találkozhat másokéval, mikor vitában még alakíthatunk is rajta bőven.

Felmérve a lehetőségeinket közösen elérhetők terén, tudatosítva, ami a mi kötelességünk cselekvést illetően, s mit hiába várunk másoktól, nem fog teljesülni. Inkább kevesebbet tervezzünk és többet tegyünk, ha ez az elvünk, kevesebbet fogunk csalódni, olyat kérjünk mástól, minek megoldása nem megy egyedül, s a segítséget mi is viszonozzuk.

Ha ez ma elképzelhetetlennek látszik, vessük el bajos hozzáállásunkat, belátva lassan, vagy villanás szerűen, hogy megtévesztés levében fürödve önállótlanság piszkában maradunk. Menjünk át egymáshoz, ki a szabadba, levegőn ténykedve, élő kapcsolatban érezzük, kapjuk meg a szabadság ízét, erejét, elszámolva összes magunkkal előbb juthatunk többre, jobbra.

Meddig tart ki a pillanatnyi siker? Nevénél mindenképp tovább, ám aki nem tudatosítja, miről van szó, azt hiszi örökké, de a világ forgandó és nekünk is meg kell újulni benne. Különösen nézeteink, felfedezéseink vannak veszélyben, ha leülepedett víztükör mintájára szemléljük magunkat benne, egyre halványabb lesz a kép, mattá teszi múló idő.

Majd jön valaki s felkavarja az állóvizet, mennyire nem esik jól látni, hogy frissebb aggyal többre ment, pedig nekünk is adva lehetőség átvizsgálva magunk tovább lépni eszméinkben. Mert ugyan léteznek örök igazságok, melyek számunkra nemcsak betartandók, de alkalmazni már nekünk kell azokat, ebben adhatunk újat, ami nem örökké tart természeténél fogva.

A természet is sokféle, van benne állandó és még több változó, előbbi mélyen, utóbbi felszínen, s a mélyenszántó gondolat vetekszik a felszínessel, nem vitás, melyik győzedelmes.

De hát mi most a felszínen élünk, a jelenben, itt lehetünk sikeresek és boldogok, hogyha belakjuk a tájat minden mozzanatával és tanulságával együtt, ami épp most történik.

Miért kellene a múltba merengeni, vagy a jövőt tekinteni igazi valós terepnek,
mában kell élni, alkotni, vagy tenni a dolgunk, ha nem nézel a körmére, megcsal a tényállás.
Mentegetőzésnek jó ez, de csak a távlatos szemlélet fog jól eligazítani, tudnod kell,
mások mit hoznak magukkal családilag közel- és távol múltból, milyen tervből veszik ki részük.

Ilyesmit te is kereshetsz magadnál, hiszen nem légüres térből jöttél, felmenőd sorsa benned teljesedik ki, viszed tovább, miről nem is tudsz, és az sem mindegy, hogy utódaidnak mit adsz át.
Mert szempillantásnyinak látszik a saját élet, tegnap még iskolába jártál, ma ott tanítasz,
életiskolában mindenki gyerek és tanár, de a siker közös, élet és iskola örök.

ᛉᛟᛁᛊᛒᚺᛊᛉ ᚣᛊ ᛋᛟᛉᚣᚣ ◦ ᛉᛟᛁᛊᛒᚺᛊᛉ ᚣᛊ ᛋᛟᛉᚣᚣ ◦ ᛉᛟᛁᛊᛒᚺᛊᛉ ᚣᛊ ᛋᛟᛉᚣᚣ

Kapaszkodj a fellegekbe! – mily szellemes mondás, mert mi másba lehetne, ha életünkről van szó, általában véve, elvontan nézve, mint mikor kevéssé látszik kiút bonyolult útvesztőből.
Ha komoly kérdések merülnek fel, honnan jöhet a válasz máshonnan, mint eszmei körből, még a földhözragadt ügyek megoldása is elmeél felszeletelő képessége által sikerül.

Ha sikerülhet egyáltalán, mert csak a próba alakulhat szerencsésen, kell a valósággal találkozni a kigondoltnak, hogy kiderüljön érvénye vagy érvénytelensége a helyzetre.
Ám ezt gondolatban is végig lehet futtatni, reménybe kapaszkodva, hogy megfelelő, de ha kevésnek bizonyul és leszerepel, mert sokkal súlyosabb az eset, mint az ötlet, az is biztat.

Az is segít, mert már elindultál, fellegekbe kapaszkodtál ugyan, de megmozdultál lefagyás helyett, ami gyakran kíséri a nagy nehézség felbukkanását, rádöbbenést, hogy mi is történt.
Hogy nekünk kell megoldani, ránk van szükség hozzá, bármennyire is kibújnánk alóla, színlelve a tehetetlenségünket, de magunk elől sem nem lehet elbújni, sem kis becsapással kitérni.

A felelősséget vállalni kell minden minket érintő dologban, mert ettől vagyunk személyek, önálló akarattal és hatékonysággal, ezt megtapasztalni felelemelő, egész magasra.
S ha nem is a fellegekben járunk, de kétlábbal a földön ezentúl, ez után az eset után,
amibe beleálltunk, mint ló a szügyhámba, és kihúztuk szekerünket a sárból, bármi volt az.

Élvezetesebb történés, ami szintén megesik az emberek túlnyomó többségével, hogy életük nagy fordulathoz érkezik, avagy felnagyítjuk szokásból, szertartásosan, vagy tényleg nagyszerű kezdődik, megtudjuk, mi vár ránk, s édes az érzés, érzelmes, de légies, repdesünk örömünkben,
ilyenkor ne fogd vissza magad, élvezd e ritka pillanatokat, sőt hosszabbítsd meg, meddig lehet.

Csak ily emelkedettséget lehet jól és soká elraktározni, visszaidézni is remek, de
újraélve szintén jobb az egyszerűségnél, ám tudunk kell mikor s meddig kapaszkodhatunk ebbe.

ᛉᛟᛁᛊᛒᚺᛊᛉ ᚣᛊ ᛋᛟᛉᚣᚣ ◦ ᛉᛟᛁᛊᛒᚺᛊᛉ ᚣᛊ ᛋᛟᛉᚣᚣ ◦ ᛉᛟᛁᛊᛒᚺᛊᛉ ᚣᛊ ᛋᛟᛉᚣᚣ

Gyimóthy Gábor (Zollikerberg):
Eretnek versek

Ide a nyelvrégítőkkel!

Ősi nyelvet örököltünk,
mely nem csak szép, hanem jó.
Ezt ma megerőszakolni,
bizony mondom, nem való !

Tizenkilencedik század
közepétől legalább,
virulni kezdett a nyelvünk,
mint egy liliom nyaláb.

Czuczor Gergely, Fogarasi
azt már régen belátta,
egységes a szókincsünk és
nem franciasaláta.

Hivatalos lett a magyar,
tagadhatatlan e tény,
addig közel ezer évig
árnyékban bujkált szegény.

Ámde nem volt versenyképes,
sok szó hiányzott nagyon.
Ott tolongott a rengeteg
nevezetlen fogalom.

Jöttek hát a nyelvújítók.
(– Ezt tetted volna te is –
és ha őket ma becsmérled,
még a szemszög is hamis !)

A huszadik században már
szépen beszélt a magyar.
Ám a század vége előtt
túl éles volt a kanyar !

Ezt nem vette be a nyelvünk,
s azóta csak elvadul...
Aki tud még emlékezni,
fájón ma ezen búsul.

Oda kéne visszatérni,
azok voltak szép idők...
Nyelvújítókra nincs szükség,
ami kell: **nyelvrégítők** !

Minden, minden megváltozik,
csak a változás örök.
Mondják nálam dörzsöltebb, de
főleg trehányabb körök.

Mi változtatjuk a nyelvet,
magától nem változik,
és aki nem figyel oda,
megváltozottra szokik !

Koncert helyett **hangverseny** volt,
fotó helyett **fénykép**.
idegenszók áradata
idegem nem tépték !

Lárva helyett **álcát** mondtunk,
alga helyett **moszatot**.
Nem vettünk át más nyelvekből
fölösleges kacatot.

Szélsőséges, **rendkívüli**
volt, ami ma **extrém**,
a **tanfolyam** ma csak **kurzus**.
Mi ez, ha nem agyrém !

Földrész volt a **kontinens** és
ki tudja azt vajon még,
hogy a híres **kompromisszum**
egyszerűen **egyezség** ?

Autentikus, **hiteles** volt,
a **horizont**: **láthatár**.
És ki vette át a **sztrókot** ?!
Üldözte tán száz tatár ?

A **gyógymód** ma **terápia** !
A **viszály** ma **konfliktus**.
Vetélytárs volt a **rivális**,
sértés volt – s nem **inzultus**...

Orvos ma nem **megállapít**,
hanem **diagnosztizál**.
A **kétkedő** **szkeptikus** ma,
tétovázó: **hezitál**...

Már a **nemzedék** sem ízlik,
csak a **generáció** !
És a **minősítő** verseny
ma **kvalifikáció**...

A **döntős** ma **finalista**,
s a **döntő** a **finálé**...
Számlát ezért olaszoknak
a miniszter kínál-é ?

Ifjúsági junior lett,
új játékos **debütál**,
és a bőrápoló szerben
a **formula hidratál**...

Fizikailag jön rendbe
a sportoló mára már.
Hogy **testileg** jobb szó lenne,
eltitkoljuk ugyebár...

Fizikailag ? Kis csacsi !
– Csak azt tudnám, hogy hol élsz ? –
„**Fizikálisnak**” – mondják ma,
ezt hallod, merre csak mész...!

Ibolyántúli sugárzás ?
Ma úgy mondják: **úvé**...
Országot ma nyelvőrzőkért
senki sem tesz tűvé !

Tömegvonzás ma már nincs, csak
gravitáció !
S a **tüntetést** fölfalta a
demonstráció...

Sztráda lett az **autópálya**,
s ilyet ki hihet ?
Tünetet mondtunk vidáman,
szimptóma helyett !

Opció helyett, ha igaz
nem is olyan rég,
bátran mertük azt mondani,
hogy **lehetőség**...

Zűrzavaros ? Paraszti szó !
Jöjjön a **kaotikus** !
És az **ősi** túl rövid. S így
„menőbb”, hogy **archaikus**...

Régen, aki **rögtönzött**, ma
csak **improvizál**,
s aki régen **elmélkedett**:
teoretizál !

Hagyományos ? Micsoda szó !
Említeni kár is,
hisz jóval elkelőbb a
tradicionális !

Magánosítás ? Mily rémes !
Kiszáradna Sió ?
Ha nem mondod azonnal, hogy
privatizáció ?

Régi bombára találtak.
A lélegzetem is eláll:
a rendőrség nem **kiürít**,
embereket **evakuál** !!

Ugyanakkor a környéket
elővigyázatosan
lezárták, de – Uram fia !
mindjárt **hermetikusan** !

Levegő most se ki, se be,
s most már az is halottá vált,
kit a rendőrség előtte
hullává nem **evakuált**...

Régen, **egykor** volt az **anno**,
vagy más szóval **hajdanán**.
Melyik szó szebb ? Nyelvész gárda
kapjon ezen hajba tán...

Visszapillantás – de szép szó !
Ám a kor szelleme megró,
ha a múltakon merengek
és nem úgy mondom, hogy **retro**...

És a **szervátültetés** ma
csupán **transzplantáció**
(mely muskátli esetében
ugyanaz a büszke szó...)

Új divatszók sereglenek:
regnál, **ráta**, **dominál**...
S aki régen beszélgetett,
ma már csak **kommunikál** !

S a **virágpor** – kérdem én, hogy
mit vétett a magyarnak –,
mit a bárgyú **pollen** szóval
kiirtani akarnak ?

A **szerves** ma **organikus**,
ünnepély ma **fesztivál**...
Összpontosít ? Régen kihalt.
Ma mindenki **koncentrál** !

Ám a rosszra még rosszabb jön,
s a **koncentrál** messze száll:
újmagyarban a „legkúlabb”
szorgalmasan **fókuszál** !!!

Emblematikust mondanak;
a **jelképes** mért nem jó ?
Sírjában forog szerintem,
mindegyik nyelvújító...

Ki **inspirál**, **ihlet**, **sugall**,
avagy akár **ösztönöz**.
Ki az aki magyar szókat
elűz és bebörtönöz ?!

Identitás ? **Azonosság** !
Mért jobb itt az idegen ?
Petíció ? **Folyamodvány** !
Kit hagy mindez hidegen?

Kemikáliának mondják,
ami régen **vegyszer** volt !
Poloska pusztul e szótól
és a csótány szörnyetholt...

Akartok még botránkozni ?
A helyzet nem elég „tré” ?
Mit keres a magyar nyelvben
egy ilyen szó, mint a **spré** ???

És aztán még sorolhatnám –
tudjuk – sajnos ezerig.
Időtlen időkig nyúlna
míg e tengert kimerik.

Ámde nem is meri senki
és a régi, szép idők
emlékek maradnak, hogyha
Nem jönnek nyelvrégítők...

Utószó

Van, aki az idegen szót
használja, mert az a „menő”.
Legalábbis ezt hiszi ő,
míg a feje lágya benő...

Másik meg, nem gondolkozik,
hisz az idegen szót hallja,
utánoz csak, mint a majom,
a vegyes nyelv nem zavarja...

A harmadik – őt sajnálom –
zagyva nyelvet dehogy akar !
Csak szegény, mert mást ma nem hall,
nem tudja már, mi a magyar...

Tudatosan idegen szót
használni – és e súly mázsás –
nem csak buta dolog, hanem
nyomorult önmegalázás !

Zollikerberg, 2018. VIII. 1.

Hová tűntetek mind, csodálatos lények?

Hová tűntetek mind, csodálatos lények?
Hová taszított a rút idő-özön?
Aki örök búcsút soha ki nem mondott,
egyszer mindenkitől mégis elköszön...

Veled padon ültem és néztük a várost.
Mindenhez hiányzott a tapasztalat...
Az ilyen mulasztás, bármily bocsánatos,
örökké megmarad a bőrünk alatt...!

Veled kapcsolatban – ne haragudj érte –
vad veszekedéseinkre gondolok.
De amit mi tudtunk (súgd meg a világnak):
szeretve békülni nagyszerű dolog.

Ó, teveled pedig nem köt össze emlék,
azaz, hogy az emlék csak magánvagyon.
Nem tudhatsz róla, csak lopóztam utánad,
lestelek, néztelek s vágytalak nagyon...

Téged meg sajnállak, nem tehetek róla.
Amit tőlem vártál, mind-mind elmaradt.
Pedig igyekeztem. – Látod az eredményt
a „*Kutyából nem lesz szalonna*" – alatt...

Veled madárlesre mennék februárban,
könnyező szemekkel a távcső mögött.
Aztán hazaérve ünnepelnénk azt, hogy
dermedt ereinkbe újra vér szökött.

Teveled pedig most rögtön ágyba bújnék,
hadd ismétlődjön egy régi orgia!
Állati ösztönnel, állatias hévvel,
úgy, ahogy azt állat nem tette soha...

Teveled most talán szép színházba mennék,
ragyogna rajtad az ékszerek sora.
Ezt most pótolhatnánk. – Azóta is fájdít
az, hogy akkor ezt mi nem tettük soha...

Terád gondolva csak tánc jut az eszembe:
a parkettra lépni nem mert még a nép,
ám mi megmutattuk, nem sokat merengve...
A „nyílt színi tapsra" emlékezni szép!

Teveled pedig hát túl rövid kalandban
gyengédség fékezte testeink hevét.
A világ bűnösnek látná azt a viszonyt...
Mondjuk most meg nekik? – Bűnös a fenét!

Téged átölelve megint táncra kelnék
(lábfejemen állnál, ahogy szoktad azt)
félsötét szobában, selymes dallamokra...
Vényért romantika hajnalig virraszt.

És teveled rögtön kirándulni mennék,
mint ahogyan régen, fáradatlanul.
Füvek, fák, virágok, a bokrok, a cserjék...
Az ember, mert felejt, örökké tanul.

Zollikerberg, 2009 XII. 12.

A nyolckarú polip

Tengerek élő világát
most kezdjük csak megismerni.
Nem csoda, mert ahhoz bizony
a víz alá le kell menni.

Cápákról és a bálnákról
ma már elég sokat tudunk,
de most már a puhányokhoz
is elvezetett az utunk.

Delfinekben értelmes lényt
évtizedek óta látunk,
ám hogy polipok mit tudnak,
attól leesett az állunk!

Logikusan gondolkoznak,
egymástól tudnak tanulni,
bőrük színét, mintázatát
kedvük szerint változtatni.

Tudatosan utánoznak
kígyót, tengericsillagot,
rücskös talajt, avagy akár
színes korall káprázatot.

De, ha minden kötél szakad,
a támadó arra döbben,
hogy a polip kereket old
kiárasztott tinta-ködben!

És ha mégtöbb „kötél szakad”
s leharapják egyik karját,
visszanő az önmagától,
nem is kell, hogy visszavarrják!

Kilenc agya van – azt mondják –
nyilván tarthatod okosnak,
mert a karok külön-külön,
önállóan gondolkoznak ...

Exobolygókon – úgy sejtjük –
bukkanunk értelmes lényre,
közben itt az orrunk előtt
kerül csodalény a fényre!

Noha rá nem tanították
(kézként működik a karja),
lekvárosüveg fedelét
egyszerűen lecsavarja!

Nap, mint nap új érdekesség –
elébünk új csoda tárul.
A vele kísérletező
képességein elámul!

Ne pusztítsuk el a Földet.
Vele minden élet tűnne.
És közöttük a polipért
különösen nagy kár lenne...

Zollikerberg, 2019 V. 16.

Varázslatos földi lény

A fejéből nyúlnak ki a lábak.
Ám e lábak leginkább csak karok.
A nyolckarú polipról beszélek
és elmondom, amit róla tudok.

Közönséges puhány – mondták régen –
tintahalnak távoli rokona.
Tengerfenék – különböző mélyen –
a hazája és megszokott hona.

Azt azonban senki nem gondolta,
hogy a Földnek egyik csodalénye,
s mi mindent derít ki majdan róla
a kutató megismerés fénye...

Nagyon lenéztük, de ma már tudjuk:
tanulékony, gondolkozó állat,
s képességeit látván a részünk
ámuldozó, döbbenő csodálat !

Szipolyokkal ellátott és ügyes,
kézként használható minden karja.
Lekvárosüvegben – ha kap rákot –
a fedelét könnyen lecsavarja.

És, ha ezt egy másik polip látja,
azonnal eltanulja a módot !
Emberszabású majom e téren
nagyon sokkal hosszabban bajlódott.

Tengerfenék tele van veszéllyel,
és ott gyakran nem lehet elbújni.
Miután rá más lények vadásznak,
kénytelen volt sok cselt megtanulni.

Tudatosan változtatja színét –
bőre lehet rücskös, avagy érdes –
és utánoz talajt, halat, kígyót...
Ki tudja, még mi mindenre képes ?

Három szive is van – ahogy mondják –
karjaiban külön „agyak” ülnek:
külön-külön „gondolkozni” tudnak,
ellenségnek önállón feszülnek.

Bár folyik a kutatás, de eddig
rettentő keveset tudunk róla.
Tudnánk többet, akkor tán e versem
megtestesült értelemről szólna.

Csodalény, ám lehetne csodásabb:
továbbfejlődését gátló baja,
hogy nem társas, egyes-egyedül van,
magányosan él a legtöbb faja.

Míg az apró csimpánz gyerek soká
anyukájának testéhez simul,
polipanya tojásrakás után,
fogja magát s egyszerűen kimúl'...

Polip gyerek, anyját sosem látja,
pedig mennyit tanulhatna tőle,
élete csak tapasztalásból áll...
(Ez a csimpánz hatalmas előnye !)

Mi lenne, ha a szegény polipnak
társa lenne s élne a szülője,
és ha egyszer lassan, óvatosan
kiköltözne a jó levegőre ?

Lehetne-e belőle is „ember",
ahogy gerinces ősünkből az lett ?
De talán még lenne is, ha egykor
fejlődés „fejében" gyúl ez ötlet.

Hogyha mi most hetyke űrhajókkal
sok távoli bolygóra eljárnánk,
énszerintem leesne az állunk,
ha ott ilyen csodalényt találnánk...!

Zollikerbeg, 2019 V. 24.

Szavak és értelmek

(Intő vers)

Lehet, hogy ezt nem tudtad, de
nem okoz nagy bajt,
hogy nálunk egy kis madárka,
angolul csak sajt !

Lassan az óvodás gyerek
is tudja ma már,
hogy ami olaszul vaj, az
spanyolul szamár.

Ki kell merned valamit s én
bátorítlak: merd !
Franciául mást jelent s ezt
jól fejedbe verd.

És ami németül hordó
– tény és nem vitás –
hogy hangzásra azonos, de
nálunk eegéész más..!

Angolul meg felszólítás
(szótárban nem áll...),
ha magyarul annyit mondasz
csupán: fakanál...

Mondanom sem kell, a gébics
– hisz érthető, bár –
angol nyelven mást jelent és
csöppet sem madár...

Sőt, ott sláger avagy csapás
is lehet a hit.
A valláshoz semmi köze
nem úgy, ahogy itt.

Szóval vigyázz, más nyelv, más elv,
mást sugall az elme,
s a szavaknak bizony sokszor
más ám az értelme...

Zollikerberg, 2020 VI. 22.

Magyarnóta kesergő

Sárgul már a nyárfa levél,
közeleg az ősz.
Nem vigyázok a babámra,
vigyázzon a csősz!
Hetedhét határon túl van,
szíve tán már másért dobban,
kávét ő már rég nem nekem főz.

Elszaladtak a szép napok,
elmúlt az idő,
amikor még rám mosolygott
s engem ölelt ő.
Együtt voltunk jóban, rosszban
és nem hittünk a gonoszban,
amikor még szép volt a jövő.

Merre jár most s dalol-e még
vidám dalokat,
amilyeneket dúdoltunk
egykor oly sokat,
avagy már más dalt énekel,
s aztán másra csókot lehel
és a múltban – mint én – nem kutat.

Zollikerberg, 2022 V. 12.

Naplemente vers

Miután a Földünk forog,
a Nap néha eltűnik.
Ilyenkor látszólag csak a
láthatár mögé bukik.

Ha már letűnt, egyszerűen
azt mondjuk, a Nap lement,
s tehetnénk úgy, hogy ez nekünk
különöset nem jelent.

Ám, mielőtt lement volna
– nem hasonlít arra más –,
szétárad a látványból a
leírhatatlan varázs.

Ezer módon mutatkozik
vöröslőn a korongja,
s hangulatunkat eközben
érzelemtűzbe vonja.

Ami ilyenkor lezajlik,
megmagyarázhatatlan,
hiszen semmi sem történik,
ami új vagy szokatlan.

Egész nap látjuk a Napot,
nincs rajta semmi csodás.
Miből keletkezik tehát
lementekor a hatás?

Bárhány naplementét láttunk,
nincsen róla kételyünk,
noha földi, – földöntúli
élmény, amit élvezünk!

Élvezd hát ki mindegyiket,
bár mindennapi dolog.
S ne szemléld oly józanul, hogy:
hisz' csak a Földünk forog...

Zollikerberg, 2022 VI. 28.

Csokoládé

Gyönyörű a kakaófa gyümölcse,
árad belőle a trópus varázsa!
S ahhoz, hogy a szép színeit felöltse,
kell a forró napsugarak hatása.

Narancssárga, piros, lila színei
talán majom csalogató jeladás,
avagy tarka madár tollát mímeli,
esetleg még ismeretlen cselfogás.

Mert hiszen a gyümölcsnek föladata,
hogy termését elterjessze valami.
Ügyes élőlényeket csal hát oda,
képeseket a magját széthordani.

A kakaó mérhetetlen sikere,
nagyon ügyes lényt fogott meg magának:
ember kezdett el foglalkozni vele,
s elindult a kakaó a világnak...

Középamerika ősi népei
bocsájtották még a vízre e „hajót”.
Nemesítették is tán, hogy kései
utódaikkal tegyenek csuda jót!

Aztán nem voltak gátak a tengerek,
és Kolumbusz Nyugat felé kihágott...
Ennek köszönhetik ma az emberek:
csokoládé uralja a világot!

Zollikerberg, 2022 VII. 30.

Sportvers

Elmondom nektek, mert hiszen
ki-ki honnan tudná meg,
aki pimaszul fiatal
s nem – úgy, mint én – rém öreg?

Volt egyszer egy olimpia,
annak hetven éve már,
és akkor is – akárcsak most –
rekkenően dúlt a nyár.

Helszinkiben gyűltek össze
sportot ünnepelni ott,
sok sportágban – és nem csak az,
aki úszott, vagy futott.

A magyarok sokat nyertek,
annyit addig még soha:
tíz sportágban gyűlt össze az
elsőhelyeknek sora!!

Elmondom hát, noha tudom,
mindezt megjegyezni sok,
figyeljétek, amit itt most
egyenként fölsorolok:

Vizilabda és **céllövés**
birkózás, **labdarúgás**,
atlétika, **ökölvívás**,
torna, **vívás** és **úszás**.

Öttusával fejezem be
ezt a dicsőséges sort,
(akkor az még valódi volt,
nem a mai lanyha sport)!

A tizenhat első helyhez
adódott **tíz második**
– és hogy részarányos legyen –
még **tizenhat harmadik**!

(Akkor még nem volt száz sportág,
melyben ma nyerni lehet,
az akkori magyar siker
túlszárnyal képzeletet...)

Egyesült Államok után
jött a Szovjetúnió,
Magyarország harmadik lett,
mit még ma is tudni jó.

A magyar úszónők láttán
a világ ámuldozott,
mert a mellúszásban akkor
pillangózást láthatott.

És talán mondanom sem kell,
a híres **Aranycsapat**
végleg ott kovácsolódott
össze, és úgy is maradt.

Neveket itt nem említek,
de egyet tán: Papp Laci,
ki más olimpiákon is
egész lelkét adta ki.

A játékok lendülete
mindenkit elragadott.
Sajnos nem tudom leírni
azt a vad hangulatot.

Ma még – hetven év után is,
hogyha végiggondolom –
legeltetem a lelkemet
azokon a napokon.

Bár más olimpiákon is
Magyarország jól tarolt,
de tíz sportágban is nyerni –
csak egyetlen egyszer volt...

És ez itt nem panaszkodás,
ma is jó a magyar sport,
de olyan, mint Helszinkiben –
hát olyan csak egyszer volt...

Zollikerberg, 2022 VIII. 18.

Cica búcsúztató

Kis barátom, kis cicám,
messzire kerültél,
pedig még nem is oly rég
itt mellettem ültél.

Néztük a tévét és én
örültem, hogy itt vagy,
ám az ember s állatka
egyszer mindent itt hagy.

Mert az élet vonala
mindnyájunknak véges,
s mindegy, hogy az út oda
sima-e, vagy kérges...

Nagyon szerettünk, cicám,
és most látnál sírni,
mert e sorokat fájón
kényszerülök írni.

Felejteni nem fogunk,
biztos lehetsz abban,
mindig veled maradunk
hűen, gondolatban.

Elköszönünk tőled most,
síró búcsút mondunk.
(Nekünk, embereknek sem
másmilyen a sorsunk...).

Zollikerberg, 2023 I. 29.

Rodoszi emlék

Jázminillat volt a szél,
bár csalogány nem dalolt,
miénk volt a part, az éj
s miénk volt a telihold...

Zollikerberg, 2023 X. 22.

Dallamocska

Belém szállt egy dallamocska,
hogy honnan, azt nem tudom,
de nem szabadulok tőle,
folyton folyvást dúdolom.

Azaz, inkább fütyülgetem
és azt sajnos nem tudom,
ismert melódia-e ez,
avagy saját dallamom?

Zollikerberg, 2024 IV. 4.

Múltba merengő dal*

Emlékeim a múltbéli messzeségben szállnak,
vissza hozzám bizony már csak nagy ritkán találnak.
Ami fölidézhető még, le szeretném írni,
hogy ne kelljen elfelejtett élmény után sírni.

A múltamban áskálódom meglepetést várva,
Tán oly örömre lelek, mely akkor el volt zárva.
Rábukkanhatok talán egy elszalasztott csókra,
ki tudja, hogy mit hozhat egy ily kései óra.

Ott tán messzebb repülhetek az álmaim szárnyán,
s nem szegi meg a röptömet holmi, földi ármány.
Egyszer csak fönt lehetek a meg nem mászott csúcson,
s titkaimat vándor felhő sodratába súgom.

Bár előttem még a jövő, ámde rövid volta.
Jobban járt-e, ki a múltját végig átdalolta?
Jobban jár-e, ki életét dúsgazdagon élvén,
a munkája – ha van neki – soha nem lesz élmény...?

Zollikerberg, 2024 IV. 5.

**Dallam van hozzá*

Tavaszdal*

Itt a tavasz lehelete, nyílnak a virágok.
Régi ismerős mindegyik, mit örömmel látok.
Némelyik nevét sem tudom, pedig tudnom kéne,
ám sok nevet elfelejtek sajnos évről évre.

Gyorsan múlik majd a tavasz – tapasztalat mondja.
Az ember csak sürög-forog s gyötri ezer gondja.
Múlt már úgy el tavaszom, hogy én észre se vettem!
A vissza nem térő időt munkába temettem.

Pedig hát tavasszal minden vígan újra éled.
A régi tavaszaidat kicsit újraéled...
Az emberben érezhetőn fölpezsdül az élet
(mintha még az agyunk is szerezne vágóbb élet).

Nézz körül és vedd észre a kirobbanó zöldet,
ahogy az uralni kezdi a dombot s a völgyet.
Ereszd ki magadból – ha még van benned – a kamaszt!
És sose felejtsd élvezni a legújabb tavaszt...!

Zollikerbeg, 2024 IV. 5.

**Dallam van hozzá*

Kérdés zárójelben

Mesterséges értelem még
érzékszervek nélkül ül.
Néhány tán már van neki, de
nem elég a szem és fül.

Gondolkodni nagyon tud már,
de az nem túl emberi.
Szaglás is, és tapintás, sőt,
hőérzék is kell neki.

Ahhoz, hogy emberi legyen
érzés kell, sőt érzelem.
Attól lesz csak teljes
s talán tökéletes értelem.

A világ minden tudása
összegyűjtve is kevés:
a tudathoz nem elég a
csupáncsak elmélkedés.

Érezni kell a világot,
bármily bölcs gondolkozás
érzés és érzelmek nélkül
nyers, gépi okoskodás.

Ám lehet, hogy tévedek,
s a gép talált tán utat
és már most mocorog benne
az éledő öntudat...

(S ha rájövünk, tudata van,
nem mindössze „nagy esze”,
mit kezdünk azzal vajon majd?
Léleknek nevezzük-e?)

Zollikerberg, 2025 V. 10.

Kereskedelmi és Hitelbank
(K&H)

A betűknek kiejtését
– **egyetlenegy képpen!** –,
gyerekkori iskolánkban
tanultuk meg szépen.

Azóta is úgy ejti ki,
ki magyarul beszél
és aki ÖNMEGBECSÜLÉST
rondán el nem vetél!

A ***K***, az **ká**, a ***H***, az **há**!
S ez a kis jel ***&***: **és**!
A ***K*** sohasem lesz **kéj** és
a ***H*** nem lesz **édzs**!

Netalán-tán volt oly marha,
ki megparancsolta,
hogy a **magyarul beszélő**
Kéj end Édzs-nek mondja?!?!

Bocsásson már meg a világ,
odaértünk mára,
hogy az **ÖNMEGALÁZÁSNAK**
sehol sincs határa**?!**

Zollikerberg, 2025 V. 15.

Lesznek, akik...

Huszast nem mondom húszasnak,
nyilast nem mondom nyílasnak,
vizest nem mondom vízesnek,
szivest nem mondom szívesnek,
szinest nem mondom színesnek,
tizest nem mondom tízesnek,
tüzest nem mondom tűzesnek!

...ettől netán hanyattesnek?!

Ám a *fűzes* kivételem
és a *hírest* is szeretem.
Pedig hát itt a *hirtelen*...!

S itt vannak az -os végűek:
húsos, *búbos*, *túros*, *rúzsos*,
csókos, *csíkos*, *kínos*, *zsíros*,
hol a hosszú hang a pontos.

Zollikerberg, 2025 VI. 26.

Hosszmértéknél, jóbarát, ne keresd a logikát!

(Egy kis angol)

Nézzük meg a hosszmértékek
angliai névsorát,
az észszerűtlenségeknek
agybénító garmadát.

Kezdjük is el 1 mérfölddel,
mely ugyebár 8 *furlong*.
(Magyar szót rá nem találtam,
e helyen a szótár kong...)

1 *furlong* meg 110 öl, mely-
nek angol neve *fathom*.
(Hogy az osztó mért pont száztíz,
azt én föl nem fog*hathom*!)

1 öl pedig 2 jard, amit
yard-nak írnak angolul,
(Az egyszerű kettéosztás
itt nem üthet ki balul.)

A jardot hárommal osztjuk:
3 láb, vagy három *foot*.
(Kettő is lehetne ámbár,
a három még nem túl rút.)

Nadeaztán! – Jön az 1 láb,
amely pont 12 *inch*!
(Eme agylágyult osztásra
magyarázat sajnos nincs!)

(Rendszerükkel az angolok
– bár keményen küzködnek –,
ők a tizes számrendszerrel
csupáncsak *inch*elkednek...)

Az *inch* jómagyarul hüvelyk,
de most jön a kitolás,
mert rajta nem tizenkettes –
16-os az osztás!!

Ennyi badarságot látván,
az ember agyvize forr.
Elviselhetőségéhez
kell tán az angol humor...

Vagy hát, mert tudjuk, a mérföld
angolul kimondva *májl,*
rímel rá a fölszólítás
– ne sírj tőle – inkább *szmájl!*

Ám a tengeri mérföldnél
ne szidd az angolokat,
ahhoz nekik semmi közük,
körfölosztási adat.

Vedd a hosszúsági foknak
pontosan egy percnyijét,
s kapod a tengeri mérföld
– nem kerek szám – méretét.

1852
lesz ez a táv méterben.
(21 600-nyi
van az Egyenlítőben.)

Metrikus méret ez tehát,
és az egyszerű oka,
hogy alapja Egyenlítőnk
méretének a foka.

Zollikerberg, 2025 VII. 3.

A nagy kérdés

(89 évesen)

Gyerekeknek szokták
e kérdést föltenni:
„Majd, hogyha nagy leszel,
te mi akarsz lenni?”

Megöregedtem bár,
csak azt mondhatom,
erre a kérdésre
ma sincs válaszom.

Mi szeretnék lenni?
Hát azt bizony
őszintén megvallva
ma sem tudom.

És azért nem tudok
választ adni,
mert ma sem tudnék még
választani...

A kérdés fönn forog
(fene megesz),
hogy végül belőlem
vajon mi lesz...?

Zollikerberg, 2025 VII. 12.

Latin tanulás

Tankönyvemben első mondat –
„*Agricola terram arat*.” –
volt, mikor latint tanultam,
rövidke, másfél év alatt.

„*Földműves a földet szántja.*”
Volt ez, és mindjárt tárgyeset. (!)
Ám a latint nagyon untam,
tanulása nem jól esett!

Bohóckodtam a szavakkal:
„Agg Rikola gyorsan halad,
alig kezd e földművelni
s mindjárt ott tart, hogy már *arat...!”*

A gyerek azt be nem látja,
latin neki mire lesz jó?
Rém fölöslegesnek tűnik
minden egyes idegen szó.

Namegaztán, hogy ez holt nyelv! –
Azzal mit kezd majd az ember?
Latin tanulásra mondják,
hogy az Isten nem bottal ver?

Nekem legalábbis úgy tűnt
– ezt ma már ezerszer bánom –
de hát tizenegyévesen
egész más volt a világom.

Más tantárgyak érdekeltek
és az mindig, és az nagyon!
Így aztán – gondoltam akkor –
jobb, ha latint veszni hagyom.

Arra persze vigyáztam, hogy
a latinból meg ne bukjak,
de amit csak így tanulunk,
senkik, sehova se jutnak...

Abból nem marad meg semmi!
Az ember latinul beszél?
Vizsga után három perccel
minden latint elfújt a szél...!

Ezért nekem a latinból
csak e rövid mondat maradt,
a sírba is ezzel megyek:
„Agricola terram arat...”

Zollikerberg, 2025 VII. 13.

Modern tanmese

Ott, ahol az *E-mail* cím él,
s *a*-betűt ölel kukac,
Élt egyszer egy kurtafarkú,
ám mosolygós kismalac.

Nem volt okos-telefonja,
piszkálták is emiatt
s gúnyolták, hogy e világból
– mely ma modern – kimaradt.

Gyakran, hogyha sétálgatott,
avagy ült villamoson,
már-már arra gondolt, hogy ő
e világból eloson.

Oly világba vágyakozott
– milyet ő még meg nem élt –,
hol malac még a malaccal
cseverészett és beszélt...

Sejtette, hogy volt ily világ,
mert hát kellett lennie,
hol tisztességes malacnak
tényleg nem volt semmije.

Úgy értve persze, hogy nem volt
tabletje és laptopja,
továbbá színes tévéje
és okos-telefonja.

Nem, mintha ez mind rossz lenne,
dehogy rossz ez! Egy fenét!
Csak valahogy elveszi a
kismalacok életét...

Lennie kell – így gondolta –
még egy olyan világnak,
hol a malac örülni tud
egy vacak kis virágnak.

Képletesen mondva persze,
hiszen ezt jól tudta ő,
de egy világ, amelyben még
létezett szabadidő!

Amelyben még – neaggyisten –
malac unatkozhatott,
s nem volt szinte másodpercre
az egész nap kiszabott.

*

De hát ki szabja az időt?
Ki csinál ily programot?
Ezen aztán a kismalac
hosszan elgondolkodott...

Zollikerberg, 2025 VII. 13.

Eszeget a csicsörke

A csicsörke evésmódján
csodálkoztam nagyot,
azt hittem, hogy nem eszi a
napraforgómagot.

Fölcsippenti, „rágcsál” rajta,
aztán kiköpi.
Noha már hámozott magok,
mégsem szereti.

Újra fölcsípi a magot,
újra „rágcsál” rajta
és e folyamatot aztán
ötször végrehajtja.

Ott marad a kiköpött mag
s a madár repül...
Nem csak ezen csodálkoztam
embertelenül,

hanem hogy visszajött sűrűn,
„rágcsálni” magot,
amit aztán végül mindig
mégis otthagyott!

Ámde tegnap lelepleztem
a kisöreget,
rájöttem, hogy – bár nem látszik –,
mégis eszeget.

Sikerült megnéznem néhány
ott heverő magot,
amelyeket ötször-hatszor,
hétszer csócsálgatott.

Kiderült, az már nem a mag
(csak én voltam dőre),
az olyasmi, mint kígyónak
a levedlett bőre.

Hártyavékony magburkolat,
amit így otthagynak,
melyeket messziről néztem
még ép, egész magnak...

Zollikerberg, 2025 VII. 20.

Magyarul írd az idegent!

(S fütyülj bírálatra...!)

Megmagyarázom nektek most
kegyetlenül-ridegen,
hogy némely nyelvben mennyire
idegen az idegen.

Nem elég, hogy a betűket
más hanggá kínozták,
mint amilyen hangon mondták,
akik kitalálták,

hanem például a **teniszt**
– mely épp idetévedt –
két-két ***n***-nel írja büszkén
az angol s a német.

Nem ám azért, hogy az ***n***-t így
kettősen megnyomja,
hanem hogy az ***e***-t előttük,
csak röviden mondja!!

Csak egy ***n***-nel a teniszben,
e nyújtott hang lenne!
(Ilyen hülye szabályt nálunk
a fene megenne!)

Viszont kettős mássalhangzó
az idegen szóban,
az, amivel a magyarban
nem lehetünk jóban!!

Évek óta magyarázom,
rossz a kiejtésünk,
ha ily kettőzéseket mi
kettőzve beszélünk!!

Mil**l**ió és intel**l**igens,
el**l**ipszis, vagy barak**k**,
al**l**ergia, im**m**ún, hor**r**or,
mind-mind ilyen szavak!

A második mássalhangzó
írott szóban káros,
mert a magyar szabály szerint
kimondva is páros!

Saját kiejtésmódunkhoz
kell, hogy ragaszkodjunk!
Idegenben hogy' kell írni?
AZ NEM A MI GONDUNK !!!

Bátorkodjunk kigyomlálni
káros mássalhangzót,
hogy helyesen ejtse bárki
ki az idegen szót!

Írásaimban ezt teszem
ímmár évek óta,
s fütyülök rá, mit dalol a
„helyesírás"-nóta!!!

Bátorkodók én előttem
néha már megtették:
a ten**n**iszből s mam**m**utból a
károst kivetették!

*

Nem hülyeség e tanácsom,
megfogadni való.
Nyelvünkben garázdálkodik
sajnos száz ilyen szó...

Zollikerberg, 2025 VII. 24.

A Derrick-filmek előzetes zenéjére

Egy réges régi dal hullámzik át a szobán,
hol voltál akkor még? – Sosem hallottad talán.
A búgó dallamán emlékek lánca pihen,
a múltakat szemlélteti
és csillantja föl nekem.

A szürke filmeket, tárcsát a telefonon…
Emlékeimmel most szobámat tele fonom.
Lassan fölrémlenek az így megszépült idők,
csak ámulok, csak bámulok,
mily messzire tűntek ők…

Zollikerberg, 2025 VII. 29.

Figyelmeztető Nyugateurópácskának

(2025-ben)

Nem élsz demokráciában?
De azt tudod? – Elég rossz!
Majd valami forradalom
tán emberibb rendszert hoz.

Nem élsz demokráciában?
De azt hiszed, abban élsz?
Sokkal rosszabb, mert változást
így aztán nem is remélsz!

Közvetítő közegeid
mély álomban tartanak.
Elképesztő gazság zajlik
és te örülsz mindannak…!

Elnyomó hatalmad ennek
ugyancsak nagyon örül…

Vigyázz! – E gúzsból kitörni
most még talán sikerül.

Zollikerberg, 2025 VII. 30.

Warnung für Westeuröpchen

(Im Jahre 2025)

Du lebst nicht in Demokratie?
Und du weißt es? –Das ist schlimm!
Auf eine Revolution
kannst du hoffen – immerhin.

Du lebst nicht in Demokratie?
Doch du glaubst, du lebst darin?
Das ist schlimmer! – So das Hoffen
kommt niemandem in den Sinn!

Deine Medien – ganz fleißig –
Halten dich in tiefem Traum
Gängstertum tobt um dich herum,
doch im Schlaf merkst du es kaum!

Da freut sich dein Unterdrücker,
er ist lauter Fröhlichkeit!

Kletter raus aus dieser Falle,
heut gelingt es noch – vielleicht …

Zollikerberg, 30. 7. 2025

Középkori bölcsesség

Nagyon jó fegyver a kopja,
ám ki azt hasába kapja,
annak sírhat anyja, apja,
a napot többé nem lopja.

Zollikerberg, 2025 VII. 30.

Mint a lovat…

Ha LOTTÓ-zol, legtöbbnyire
nem elég csak a remény.
Nógasd reményedet! Nye!-Nye!
Abból lesz tán nye-remény…

Zollikerberg, 2025 VII. 30.

Egy kis kozmológia

A világ úgy keletkezett,
azt mondják a szakértők,
fölrobbant a „majdnem semmi”.
És ebben biztosak ők.

Előtte még nem volt tér sem!
Mibe robbant hát bele?
Ha a semmi nem létezett,
robbanni volt-e helye?

A semminek ellentéte
mindig csak a valami –
Ez így elképzelhetetlen,
sajnos be kell vallani!

És mert elképzelhetetlen,
kérdés, lehetséges-e?
Vagy az egész ősrobbanás
vajon tán csak szép mese?

Kint, a jó *Dzsémsz Veb** barátunk
olyasmiket tapasztal,
ami bizony ősrobbanást
erősen elmarasztal.

Mert hát igencsak gyanús, mint
a hírekből láthatjuk,
robbanás után „azonnal”,
hogyan lett fekete lyuk?

Vagy kifejlett csillagrendszer?
– Ha nem is pont azonnal. –
Évmiliárdokat kellett
volna várni azokkal.

Ezesetben komoly kérdés
– ilyen szörnyű az élet! –,
a valóság nincs-e rendben,
vagy netán az elmélet?

(Ámde persze az is lehet
– nem kell ide kétkedés –,
hogy nem az elmélet rossz, de
téves a megfigyelés...)

Zollikerberg, 2025 VIII. 6.

*James Webb

A valódi betűrend

Büszkék vagyunk szókincsünkre,
hogy nagy, ősi és saját,
ám betűinknek mostohán
látjuk csak el a baját.

Kínaiak írásának
van ötvenezer jele.
Azért mert nem hangot írnak,
sok bajuk is van vele!

(Gondoljunk csak kicsit bele,
hogy ez a tény mit jelent,
hisz ott szinte lehetetlen
valamelyes „betűrend”!)

A huszonhat „angol betű”
túlzottan fösvény anyag.
Szavaiknak kiejtése
ezért pontatlan s hanyag.

Nálunk, a majd’ negyven hanghoz,
jelből harminchárom kell:
minden hangunk leírható
harminchárom betűvel!

S ez még semmi! A betűink
másvalamire is jók:
sok más nyelv majd' minden hangja
velük vígan írhatók.

Becsüljük meg betűinket!
ezt melegen ajánlom,
mert ily észszerű jelrendszer
nincs még egy a világon!

(Hogy a régi írógépen
nem volt hosszú ű (csak ő)?
Az a szerkezet „bűne” volt,
bár kár volt, de érthető.

S ezen ma már – így utólag –
fölösleges is sírni,
hiszen a számítógépünk
minden jelet tud írni!)

Szót szólok jobb betűrendért
(a mostani fölkavar),
ma jónéhány ily sorrendben
uralkodik zűrzavar!

Magyarokhoz szóló könyvben
nem azonos *a* és *á*,
(Csak, ha idegenekhez szól,
mi ezt jogosítaná.)

S épp annyira nem azonos
– mint tudjuk – az *ö* és *ő*.
E kettő csak idegenhez
szólóban keverhető!

(Nekünk szóló szótárakban
is külön jel *ä* és *a*.
A németnek e két betű
egymás szoros rokona...)

A sorrend hát szigorúan:
a, á, b, c, cs és *d*...
Betűink sorrendjét ne tedd
hanyagságból kevertté.

Hangkincsünknek jelölése
oly nagyszerű, oly csodás,
hogy sorrendjük zagyválásá-
ra nincs semmi kifogás!

Zollikerberg, 2003 VIII. 9.

Bálbek – és a többiek

Nyolcszáz tonnás kőhasábok,
pontosan kifaragva,
régi templom alapzatá-
hoz ősrégen lerakva!

Azért csinálták mert arra
volt valami fontos ok?
Erről okosat mondani,
sajnos biz' – én sem tudok.

Amit mondok, csak gondolom,
ámde **szilárd vélemény:**
csinálták, mert képesek vol-
tak rá **szinte könnyedén**!

Jó lett volna oda több, de
sokkal kisebb kőhasáb,
ám a nagy kő, egy darabban
jobb, mint a kis-kőnyaláb.

Olyan módszerrel dolgoztak,
amely rejtély nekünk ma:
a kifejtés, a faragás,
a szállítás: mind csoda!

Nem tudod, e rejtély megfej-
téséhez mily könyvbe bújj:
egy ott heverő kőhasáb
ezerkétszáz tonna súly!!

Mikor csinálták s kicsodák?
Tán ez is rejtély marad.
Tudományunk ezirányban
megállt, tovább nem halad...

Illetve hát, mit tehetnénk,
hol próbáljunk kutatni?
A kőhasáb – magán kívül –
semmit nem tud mutatni...

Ám egy biztos – **szerintem** – hisz
e kőcsodák hirdetik:
nem csinálták volna, ha nem
ment volna könnyen nekik!

A Földünknek számos pontján
lebzsel hasonló csoda;
nem láttam egyiket sem, mert
nem jutottam el oda.

(Sajnálom, hisz a tudásom
így nincsen „a bőr alatt”;
egészségesebb lenne a
személyes tapasztalat.)

Ám néhányat fölsorolni
kedvem van s nem szégyellek,
aki versben szól itt róluk
ezúttal most én legyek.

Óegyiptomról nem írok
– versem könyvvé fajulna –
(tisztelettől minden sora
a talajig hajolna).

Piramisok, obeliszkek
gránit szobrok, oszlopok,
föld alatti királysírok,
hatalmas nagy templomok...

Egyet mégis megemlítek
– erről sosem hallani –
pedig hát nehéz lenne ezt
„kis” csodának tartani.

Egyiptomban gyártottak sok,
gyönyörű kő-köcsögöt.
Azóta vagy ötezer év
röpke idő elszökött,

Gránitból és doleritből
– anyagból, mely rém kemény –
álltak e tálak és vázák,
sok, nagyon szép kőedény.

Ám a szépségükön kívül
– mi minket ma mellbe vág –
a formáikat illető,
elképesztő pontosság!

Metszetüknek köralakját
nem rontja parány hiba.
Megmunkálásuknak módját
nem ismeri senki ma!

Tized miliméter hiba
nem sok. – Annyi sincs benne!
Hogy csinálták ezt gép nélkül?
Megtudni de jó lenne!

Esztergálni nem lehetett
a részt a fülek között!
A legkisebb pontatlanság
ott ki, mégsem ütközött!

Hogy' csinálták? Mint csinálták?
Itt sajnos megáll az ész,
hisz egyetlen szerszám-fémük
nem volt ám más, mint a réz!!

Itt is az a véleményem,
mást mondani nem tudok,
eme őrült pontosságra
nem lehetett semmi ok!

Tehát ezt a pontosságot
– magától értetődik –
elérték, mert módszerükkel
marha-könnyen ment nekik!

Magával hozta e módszer
– nem lehet más tanulság –
önműködőn keletkezett
a baromi pontosság!

Éppen ez a technika, mely
megfejthetetlen talány!
Töri is a fejét rajta
tudós elme, valahány...

S íme itt egy másik talány
(melyből van még egy nyaláb),
ki emelt falat Peruban,
Inka? Vagy – ki még „inkább"?

E falról azt híresztelni
– csupán –, hogy csodálatos,
olyan enyhe kifejezés,
szinte már utálatos...

Több ilyen fal is van persze
és bennük a nagy kövek
úgy illeszkednek egymásba,
mint kezetfogó kezek.

Nem túl jó a hasonlatom,
de az elképesztő fal
olyan, amely az emberből
még ily képet is kicsal...

A soktonnás kövek között
nincsen késpengényi rés;
s hogy derékszögű hasábok,
azt hinni nagy tévedés!

„Alaktalan" alakzatok
e sziklányi, nagy kövek;
Hogy' húztak föl ily falakat
az akkori emberek?

Megint azt kell mondanom, hogy
ez is csak olyan eset:
így építettek falat, mert
nekik ez könnyen esett!

Bár ez hatványozott csoda,
mert e munkához nekik
– azt mondják –, egyáltalán nem
voltak fémszerszámaik...!

Olantaytambónál látni,
hogyan bányásztak követ.
Az ott tiszta képtelenség!
Meg is áll a képzelet...

Celebeszen, mely – mint tudjuk –
távolkeleti sziget
és viseli manapság a
szép Szulavézi nevet,

óriási „kő-köcsögök”
ácsorognak szanaszét
s néha ott heverni látjuk
e köcsögök fedelét,

amely ugyancsak több tonnás.
De minek is a fedél?
Hisz a köcsögben nincs üreg,
melybe ember belefér.

Koporsónak nem használták.
Hát akkor mi lehetett?
Kik csinálták, mikor s miért
eme „kőedényeket”?

És ott a másik híresség,
a csodás Húsvétsziget,
mely mindentől oly messze van,
távolabb már nem lehet!

Ül a Csendesóceánnak
legkellősebb közepén.
Ember hogy’ juthatott oda,
hát azt nem tudom. – Nem én...!

Hatalmas nagy kőmukikat
faragtak az ott lakók,
akiknek kezdetlegessé-
géhez azok nem valók!

Rendben van, a kő anyaga
tufa, mely nem túl kemény,
ám obszídián szerszámhoz,
az ily szobor: költemény!

S a legjobb vicc, hadd mondom el,
legyen bármilyen kaján,
a szigeten eleinte
nem is volt obszídián!!

Ki hozta, miért és mikor?
Máshonnan került oda.
Érte mentek szándékosan?
Honnan tudták, hogy hova?

A kőszobrok mozgatása
is gondot okozhatott,
és hogy' tettek szoborfejre
soktonnás kő-kalapot?

Arról már ne is beszéljünk,
hogy ott hány szobor nyüzsög,
s hogy ott mily csodás titkokat
rejtegethet még a rög.

Ugorjunk Bolíviáig,
ahol Puma Punku állt,
bár nem tudjuk, ott **ki**?, **Mikor**?
S valójában **mit**? – Csinált...

Nagy kőtömbök, „alkatrészek"
hevernek ott szétszórtan.
Milyen épület lehetett
és mit csináltak abban?

Lakóvárosnak nem tűnik,
templomnak sem. – Akkor mi?
Erődítmény? – Repülőtér-
nek is szokták tartani...

S hogy a földönkívüliek
jártak oda leszállni...
Nem tudjuk, hogy mi volt az ott,
lehetett hát akármi.

Sok kő teljesen egyforma
és a nagy meglepetés,
hogy közöttük nincs **egyetlen**
miliméter eltérés!

És sok darab olyan, amit
azért szoktak csodálni,
mert olyan megmunkálást csak
géppel lehet csinálni.

A terepen látszanak a
rombolásnak nyomai.
Tán a Titikaka tónak
okozták hullámai.

Úgy képzelik, hogy a tóba
nagy meteor csapódott
s a kiloccsant tóvíz mindent
elárasztott, lerontott.

Nem hiszem, hogy az inkáknak
lenne mindehhez köze.
Bár a szomszédságukban volt,
ez egészen más zene.

Más a cél is, más a stílus
s egyébb elütő tények.
Az is lehet hogy e kövek
betonszerű öntvények.

Menjünk „kicsit” északabbra,
ahol szűk Amerika,
ott nyúlik el – többek között –
a csodás Kosztarika.

Az ottani ősnép büszkén,
szép kőgolyókat gyártott,
amelyekkel minket bizony
mély töprengésbe mártott.

Mert nem tudjuk elképzelni
a nagy darab gránitot,
amelyből tizenöt tonnás,
pontos golyót alkotott!

Némely golyó átmérője
két és fél méterre rúg.
Hogy’ csináltak ilyen gömböt?
Ettől biz’ a fejem zúg...

Többszáz golyót találtak már,
kicsik is vannak köztük,
és „**kőkemény**” kőből készült
majdhogynem mindegyikük.

Mészkőből, vagy homokkőből
– melyek viszonylag puhák –
alig néhány keletkezett,
s lettek ilyen kőcsodák.

Mikor készültek e golyók?
Azt mi honnan tudhatnánk?
Kőtárgy születési évet
sajnos soha sem hagy ránk...

Lehet, némelyik gombócnak
kora tán kétezer év,
de lehet, még távolabbról
hozta el az idő-rév.

A legtöbbjük gránitból van
– melyhez túl lágy az acél –
ám acélszerszámuk nem volt...
És kérdés, mi volt a cél?

Aki gránitból dolgozik,
a magas egekbe hág
és célja kicsit sem más, mint
az örökkévalóság!

Mikor csinálták és mivel?
Hogy' készítették s miért?
Amit ma – bár tudós ember –
sem tud és sajnos nem ért...

Menjünk most még északabbra,
oda, hol ma Yucatán
(és a Mexikói öböl
a kisbolygó lyuka tán),[552]

hol legszűkebb a földszoros,
kőcsodákat mutatok.
Háromezerötszáz éve
éltek ott az Olmékok.

Bazaltból faragtak ők ott
óriási fejeket,
amelyekből már találtak
eddig pont tizenhetet.

Több mint húsztonnás némelyik,
és e kérdésre felelj,
hogy lehet, hogy majd mindegyik
afrikai-néger fej?

[552] Ott zuhant a Földre (mai tudásunk szerint) 66 milió évvel ezelőtt az a 10-12 km átmérőjű kisbolygó, amely az akkori világ élőlényeinek háromnegyed részét elpusztította. A Mexikói öböl természetesen túl nagy ahhoz, hogy az a becsapódási kráter lehetne, de ezt a szójátékot nem lehetett kihagyni...

Kifaragni s szállítani
ezeket a fejeket,
a mocsaras őserdőben
vajon hogyan lehetett?

Ha a bánya s a fej között
a távolság nagyon nagy
– száz kilométer is lehet –,
minket elképedni hagy!

Igaz, van olyan elmélet,
melyszerint a nyers követ
tán tűzhányók köpték oda.
Ott faragták a fejet.

Lehet, a rejtélyek közül
megoldódik egy-nehány,
ámde mivel faraghattak?
ez talán örök talány...

Ugorjunk megint egy nagyot,
célunk most Kisázsia
(ahol régész-seregeknek
gyarapszik a gázsija...).

Ott ugyanis ásatások
folynak s nem csak pár hete,
ott domborul a már nagyon
híres Göbekli Tepe.

„Pocaktető”, „Pocakos Domb”
lehetne magyar neve,
hol **tizenkétezer** éves
„templomra” süt Nap heve.

Annyival éltek „Tepé-ék”
– ezen nem árt tűnődnünk –
a Szumír-idők mögött, mint
a Szumírok mögöttünk...

Körbe rakott kőoszlopok,
rajtuk állat-figurák,
nagyon szépen kifaragva
állnak ott e kőcsodák.

Csoda: amivel faragták
és csoda: hogy azt mikor!
S aztán azt be is temették,
tehát nem csak „lepte por...”

Pattintott kova-pengével
(ha találsz rá indokot),
próbálj szépen kifaragni
négyméteres oszlopot...!

Kifejteni kőbányából?
Varázslat lenne komád...
És azt mondják, ki ezt tette,
nem volt más, csupán nomád,

gyűjtögető életmódú,
ki le nem telepedett...
Szerintem ez csúcs-marhaság,
mely már eget vereget!!

Ilyesmihez város kell és
megosztott társadalom.
Kőfaragó nem gyűjt bogyót!
Arra nincsen alkalom!

Az e csodához tartozó
város csak előkerül!
S annak – a nomádban hívő –
régész is majd megörül.

Sorozatban gyártották e
kőoszlopos köröket.
Hogy nem „szakemberek” tették,
elképzelni sem lehet!

Igaz, tán évezredekig
épülhettek e körök.
S az is igaz, betemették,
pedighát a kő örök...

Néhány rejtélyt fölsoroltam,
ám maradt még sok csoda:
India, Kína és Japán,
versem nem ért el oda.

Mi mindent csinált az ember
már ezen a Földgolyón,
még mielőtt föleszméltünk
kíváncsian, kutatón!

Vannak, akik azt hirdetik
– nagyon régen, valaha –
létezett már a Földünkön
technikai kultúra.

Ilyen kultúrában hinni
sajnos aligha lehet,
hiszen abból nem maradt ránk
értékelhető lelet.

Nem lehet, hogy ilyesmiből
ne maradna semmi nyom:
se csontváz, se gépalkatrész,
se betonhíd, bánya, rom...!

Vagy, hogy a köveken kívül
azért nincsen más lelet,
mert e kultúrának fészke
egy elsüllyedt kis sziget?

Ez a hit is olyan, amit
dédelgetni nagy hiba,
hacsak nem volt az a sziget
akkora, mint Afrika...

És még egyben sohase higgy:
idegen, értelmes lény
sosem járt ezen a bolygón,
nekem elhiheted: tény!

Őseink csodákat tettek;
lebecsüljük művüket,
ha azt hisszük, idegenek
munkája a csodatett.

S még valami: a nagy távok
az egyes csillagok közt,
idegeneket (és minket)
a saját bolygóhoz köt!

Tudomány s a technika még
fejlődik rengeteget!
De csillagok közt utazni
egyszerűen nem lehet!

Zollikerberg, 2025 VIII. 13.

Helyzetjelentés

Nyugateurópában
a nép alszik, bamba:
Demokráciának
se híre, se hamva!

Szólj, hogyha nem így van,
szeretném hallani,
de csak, ha be tudod
azt bizonyítani!

Az LMBTQ
nem ám „új kultúra”,
de a valódinak
pusztulása, sírja!

Szólj, hogyha nem így van,
szeretném hallani,
de csak, ha be tudod
azt bizonyítani!

A gazdaság romban;
észvesztőn hanyatlik!
A sok, nagy vállalat
messzire menekszik!

Szólj, hogyha nem így van,
szeretném hallani,
de csak, ha be tudod
azt bizonyítani!

És a vallás meghalt,
szinte nem létezik.
Templomok terében
az űr uralkodik...

Szólj, hogyha nem így van,
szeretném hallani,
de csak, ha be tudod
azt bizonyítani!

Idegen özönnek
adtak szabad utat,
mely elárasztotta
a nagy városokat.

Szólj, hogyha nem így van,
szeretném hallani,
de csak, ha be tudod
azt bizonyítani!

Ki antiszemita,
szélső jobboldali.
Moszlemekért ezért
kellett rajongani?!

Szólj, hogyha furcsálod.
Aki ezért kiállt,
annál az észhiány
rém hangosan kiált!

A „bennszülött” polgár
tekergeti nyakát:
hazájában otthon
nem érzi már magát!

Szólj, hogyha nem így van,
szeretném hallani,
de csak, ha be tudod
azt bizonyítani!

Nemzeti öntudat?
A libernyák banda
nácizmusnak mondja!
Ez a propaganda...

Szólj, hogyha nem így van,
szeretném hallani,
de csak, ha be tudod
azt bizonyítani!

Rettentő a helyzet
mindent egybevéve!
Nagy polgárháború
lesz ennek a vége...

Szólj, hogyha nem így lesz,
örömmel hallanám,
de csak, hogyha biztos
vagy benne, kiskomám...

Azt mondod, barátom,
a nép majd fölébred,
és hogy vértelenül
vet mindennek véget?

Bár igazad lenne:
te jó lennél jósnak,
s én tudnék hinni e
reménykeltő szónak...

Zollikerberg, 2025 VIII. 25.

Madárjellemtan

Erkélyemre kisunokám
hozott száraz botokat,
amelyek közül az egyik
mai napig ott maradt.

tíz centivel a magasban
rögzítettem e botot,
sík felület fölött, melyre
kiszórtam néhány magot.

Kétféle énekesmadár
jár rá eme magokra,
a széncinke s a csicsörke,
félénken és habozva.

Túl közel van ablakomhoz
e rögtönzött etető
és, hogy oda merészkednek,
bizony alig hihető.

A széncinke magot csíp föl
s azonnal a botra száll.
Aztán csőrével a magon
megveszetten kalapál.

A csicsörke meg ácsorog
a szórt magok között, lent,
s a bot-ülőkére eddig
véletlenül se röppent!

Zollikerberg, 2025 VIII. 25.

Madárnevek

Madárkönyvet lapozgatván
néha bizony megmeredek.
Honnan jönnek a nyelvünkbe
furcsa, alig hallott nevek?

Különösen, ha a szerző
– mint éppen – a lapra rótta,
hogy e madár nem járt nálunk
kemény évtizedek óta.

Sőt, a legjobb, ha a könyvben
az a mondat lapul orvul,
hogy a madár nálunk bizony
elő soha nem is fordul...

Fölsorolok itt néhányat:
bakcsó, batla, cankógoda,
csukár, csüllő, guvat, kuhi...
Ha látsz ilyet, lenne csoda!

És talán a kedvenc „nevem”
– ilyen is van, ez se mese –
nem gulipán, nem is póling,
nem csicsörke, hanem zsezse!

Csak így lehet: a madárnév
oly kalandos, olyan betyár,
ott is repül ahol még a
vele jelölt madár se jár...

Zollikerberg, 2001 III. 17.-18.

Rejthető kézremegés

Addig betegeskedtem, míg
magba ment a pitypang.
S a rengeteg tennivalóm
orrom előtt itt pang.

Elrohant már a fél tavasz,
elrabolta tőlem
a nyavalyám, és eközben
mócsing lett belőlem...

Vagy miskolci kocsonya? Hisz
a két kezem remeg,
s ha kézzel írok valamit,
az rejvénynek remek!

Azonban, ha géppel írok,
úgy mint régen, szépen,
semminemű kézremegés
nem látszik a gépen...!

(Csak, ha fokhagymát hámozok
– héja bármily kevés –
tele lesz a konyha vele.
Bűnös a remegés!)

Zollikerberg, 2025 V. 17.

Lili Marlén

Vannak dolgok, amelyeken
gondolkozni nem szabad,
ha az ember szereti, hogy
az elméje ép marad.

Ilyen dolog a háború.
Észbontó, hogy létezik!
Gazember politikusok-
nak kedvéért művelik.

És a világ nem hördül föl;
természetesnek veszi,
hogy a bőrét – hiszen parancs –
a vesztőhelyre viszi!

Ezrek, százezrek, miliók
halni vonulnak! – Pedig
nincs, ami az életüknél
kedvesebb lenne nekik…

Ezen ne törjük fejünket,
mert hát itt megáll az ész.
Megőrülést kockáztat, ki
ezen tűnődni merész!

És mindez olyan korszakban,
amelyben a technikánk
más bolygóknak elérését
könnyedén ruházza ránk.

Háború és marsutazás;
iszonyatos szakadék,
mi e kettő között tátong.
Agybénító szörnyűség!

Hogy’ lehet az, hogy a fajtánk
nem ismer politikát,
amely e bizonyos téren
túllépné a kőbaltát?!

Máig nem találtunk rendszert,
mely ragadna puskatust
s agyonverné a háborút
gerjesztő politikust…

*

Ámde néha van olyasmi,
ami valódi csoda
s képes a harcoknak zaját
kicsit tompítania.

Volt egy dal a háborúban,
mikor az keményen dúlt,
mely átlépett frontvonalat
s legyőzte a háborút!

Katona-sóhaj volt bár, de
női hangon terjedt el,
„*Látlak-e még majd kedvesem?*”
dalba foglalt kétellyel.

Dolga nem volt egyszerű, mert
be akarták tiltani.
Hiszen a katonadalnak
harcra kell buzdítani.

Azt mondta a propaganda,
hogy e dal halál szagú.
Ám életbenmaradásról
szól-e vajon háború?

Esténként tíz óra előtt
csendült föl a dallama.
E dallal tért nyugovóra
több milió katona.

Nem ám csak német oldalon:
befogadta Anglia,
és aztán angol szöveggel
dalolta Amerika...!

Öt magyar szöveggel terjedt
itthon is, lépten nyomon.
Csak oroszul nem hangzott el,
legalábbis úgy tudom.

Az igaz volt, hogy sorai
között sejlik a halál,
hiszen hogy’ jut kedveséhez,
kit gyilkos golyó talál?

Minden katona fejében
harcba menetel előtt,
pontosan e kép merül föl,
e látomás gyötri őt.

Ám a dallam, s a női hang
minden rémet elsöpört.
Noha csupán három percig,
utat a reménynek tört...

Indulóként is játszatták,
de az esti rádió,
amelyből tíz előtt áradt,
dal volt és nem induló!

*

Sajnos hihető, maholnap
új háborúban halunk.
Lenne-e most egy ilyen szép,
mindent legyőző dalunk...?

Az eredeti, német szöveg:

Lili Marleen

Vor der Kaserne,
Vor dem großen Tor,
Stand eine Laterne
Und steht sie noch davor.
So woll'n wir uns da wiederseh'n,
Bei der Laterne woll'n wir steh'n,
Wie einst, Lili Marleen.
Wie einst, Lili Marleen.

Unsere beiden Schatten
Sah'n wie einer aus,
Das wir so lieb uns hatten,
Das sah man gleich daraus.
Und alle Leute soll'n es seh'n,
Wenn wir bei der Laterne steh'n,
Wie einst, Lili Marleen.
Wie einst, Lili Marleen.

Deine Schritte kennt sie,
Deinen schönen Gang.
Alle Abend brennt sie,
Doch mich vergaß sie lang.
Und sollte mir ein Leid gescheh'n,
Wer wird bei der Laterne steh'n,
Mit dir, Lili Marleen?
Wie einst, Lili Marleen.
Wie einst, Lili Marleen.

Aus dem stillen Raume,
Aus der Erde Grund,
Hebt mich wie im Träume
Dein verliebter Mund.
Wenn sich die späten Nebel dreh'n,
Werd' ich bei der Laterne steh'n
Wie einst, Lili Marleen.
Wie einst, Lili Marleen.

Szöveg: Hans Leip 1915, Dallam: Norbert Schultze 1938.

Ha jól tudom Leip, aki a szöveget versként írta, másnap a harcba vonult. Igaz, hogy az még csak az első világháború volt… Az öt, magyar szöveg közül kettő elérhető. A másik hármat, valami szerzőjogi ügy miatt betiltották. Azt hiszem, hogy Magyarországon, a háború után nem volt szabad énekelni. Az alábbi kis, rögtönzött (de énekelhető) fordítással azt próbálom bemutatni, hogy nagyjából miről szól a szöveg. Így talán kicsit érthetőbb a fönti versem tartalma.

Lili Marlén

Ott a laktanyánál,
A nagy kapunál
Állt egy utcalámpa,
S még ma is ott áll.
Ott foglak átölelni én
A viszontlátás ünnepén,
Mint egykor, kis Marlén...
Mint rég, Lili Marlén...

Kettőnk árnya egy volt
A kopár falon,
Látható volt, egymást
Szeretjük nagyon.
Ott fogunk állni te meg én,
És ránk vetül a lámpafény,
Mint egykor, kis Marlén...
Mint rég, Lili Marlén...

Rádismer a lámpa,
Sokszor láhatott.
Engem elfelejtett;
Rég nem jártam ott...
És ha nem jönnék többé én,
Kit lát majd ott a lámpafény
Melletted, kis Marlén...?
Veled, Lili Marlén...?

Mint a csöndes térből,
Tán a föld alól
Ajkad álomképként
Énfelém hatol.
Kései köd, ha száll felém,
A lámpánál úgy állok én,
Mint egykor, kis Marlén...
Mint rég, Lili Marlén...

A fordítás és a vers:
Zollikerberg, 2025 V. 22.

Rövid vers az idők változásáról

Hej! A régi egyenruha,
az volt ám szép, pajtás!
Ragyogott rajt’ csupa ezüst,
csupa arany sujtás!

Napóleon idejében
színes volt a ruha.
A katonán nem lehetett
ágrólszakadt csuha!

Ma meg a legterepszínűbb,
amely sikert arat.
Csak hát sajnos a háború!

*

A háború, az maradt...

Zollikerberg, 2025 V. 25.

A virág

(Óda)

Hogy’ jut eszébe virágnak,
hogy gyönyörű legyen?
Kinek akar tetszelegni
völgyben, dombon, hegyen?

A bódító virágillat
növény létszükséglet:
azzal csábítja magához
a beporzó méhet.

Ám a színpompás káprázat
Minek? – A méh menne
apró színfolthoz is, amely
jelnek elég lenne.

De nem! – Mert hiszen a virág
sziporkákat áraszt
s a legmesésebb színekből
szép összhangot választ.

Embert bájoló formákkal,
csodás részaránnyal
még siralomvölgyéből is
a mennyekbe szárnyal!

Tudom, ma már sok virág az
ember kézmunkája,
nemesítés eredménye,
szorgalom csodája.

Ámde rengeteg vadvirág
gyönyörlött és széplett,
mikor emberteremtéshez
még nem is volt képlet...

Zollikerberg, 2025 V. 27.

MÉM

Sokat törtem a fejemet,
mit jelent a **mém**?
Talán valami új elem?
Esetleg új fém?
Szótáramban nincs még benne,
tán új nyelvi rém?
Vagy a kancának új neve?
Hisz a hím a mén.

Ám annyiban nem hagytam és
kutatgattam én,
mint valami megrögzötten
állhatatos kém.
Hátha közönséges elem,
mint a szén, vagy kén?

Magyarázatot találtam:
neologizmus!
Namost akkor itt az új szó,
értelméért fuss!
Rájöttem, hogy a **mém** olyan
neolog-*izmos*,
hogy összegyűjt sok fogalmat
s mindent összemos.

Lényeg, hogy a világhálón
terjedjen tova;
e hálóban vergődőknek
új **dzsóker-szava**.

Ha ott elterjedt és mondja
ma már szájról száj,
akkor te is terjeszd tovább,
ezzel le ne állj!

Lehet videó, vagy mondás,
akár csak egy szó...
Rengeteg sok fogalomra
ma a **mém** a jó!

(**Neologizmus** egyébként,
új nyelvfordulat.
Ezt is elmagyaráztam most,
egy kalap alatt...)

Zollikerberg, 2025 V. 31.

Egy kis angol

(Magyar szemmel nézve)

Az angolban majd’ minden szó
valóságos dzsóker.
Találgathatsz, mily „lapot” rejt,
mintha lenne póker.

Véletlenül bukkantam rá,
íme itt a **barrow**.
Értelmei vegyessége
már majdhogynem maró!

Lehet: **saroglya**, **sírhalom**,
talicska, vagy **ártány**.
Mi hoz össze ily szavakat?
Csak valami ármány!

Targonca is lehet persze,
sírdomb is és **hordágy**...
Egyértelmű magyar szavak
felé húz a „honvágy”.

Ámde, amit jelent még – ezt
nem hinnétek soha –
közönséges, de **ujjatlan**,
flanell babaruha...!

Mint ahogy a számoknál oly
fontos a helyérték,
szavaikat a mondatok
tartalmához mérték.

Emiatt megrökönyödni
egy kicsit sem való:
az összefüggés mutatja,
mit jelent a **barrow**...!

Zollikerberg, 2025 VI. 1.

Baj van az igekötőkkel!

Baj van az igekötőkkel!
Nem először mondom ezt,
helytelen használatukról
felvettem már több „lemezt”!

Baj van az igekötőkkel!
Itt csak egyet szapulok,
ám a mai magyar nyelvben
jónéhányra lapul ok!

Baj van az igekötőkkel!
Nagyon „kibicsaklottak”.
Szüleink és nagyszüleink
ilyet még nem hallottak!

Sok hibásan illeszkedik,
eszetlenül „igeköt”!
Nem tudatos írás, beszéd
ólálkodik e mögött.

Mit jelent az, ha valaki
ma valakit ***meg****vezet*?
Hülyeségeket hallani
vajon kinek élvezet?

Félre*vezet* volt ez régen!
Akkor ma már mért nem az?
Ha már százak rosszul mondják,
kinek lehet az vigasz?

És ha a ***meg****becsül*-t hallom,
vész-szirénám fölvisít,
ha az kemény bunkómódon
fel*becsül*-t helyettesít!

Gondolkodó lény hogy’ lehet
kint és bent és fönn és lent,
ki valóban nem érzi, hogy
a **megbecsül** mást jelent?!

Tapasztaltam, örököltem
meg- nélkül is mindig **meg**!
hisz a **befejezettségük**
az igékben bentremeg!

Ha egy házat örököltél,
azt nem örökölted **meg**,
csak hogyha az ige előtt
a **meg**- szócska ott lebeg?

*Meg**tapasztaltam***, mondanád?
Ott az igével van baj.
*Meg**tudtam***, vagy *meg**ismertem***,
a szilárd nyelvi talaj.

Ha valamit *tapasztaltam*,
az már önmagában **meg**!
Aki ***meg**tapasztal*-t mond ma,
beláthatatlan sereg!!

Ma hallottam. Megijedtem!
Remélem **nyelvbotlás csak**:
Fel**köszöntött* s „meg**köszöntött*”
nem cserélhető szavak!!

Ám, ha a **meg** igekötő-
nek ez új területe,
akkor a szegény nyelvünket
már megette a fene...!!

Zollikerberg, 2025 VI. 13.

Igekötőinkkel baj van!

Igekötőinkkel baj van!
Nem először mondom ezt,
logikátlan használatuk
józan agyvelőt repeszt!

Igekötőinkkel baj van!
Ám csak egyhez nyúlok itt.
További verseimben majd
sorra veszem társait.

Meggondoltad, fiacskám,
hogy mit jelent a **be**vállal?
Hol a vállad? – A hasadban?
Mit kezd ott a hasnyállal?!

ki ***vállalt*** – eredetileg –
egyszerűen azt tette,
hogy valamit, valamiért
saját ***vállára*** vette.

Magyarázd meg, aranyoskám,
hogy' kerül ide a **be**-?!
Fölösleges igekötőt
száműzzed a semmibe!

Be*vizsgál*, ***be****azonosít*...
Minek ide az irány?!
Kétségbe esne **be**- nélkül
tán egy hajókapitány?!

Meg*vizsgál* és *azonosít*.
Vagy rossz, vagy fölösleges
a **be**- szócska! – Használata
ezesetben nem helyes!

Versem végére hagytam meg
riasztó borzadályul
eme két, szép öklendezményt:
bealszik és **be**ájul...!

Zollikerberg, 2025 VI. 14.

Igekötőinknek terén...

Igekötőinknek terén
ijesztő a zűrzavar,
ami fejfájást okoz és
még gyomrot is fölkavar.

Lehetséges, hogy valaki
(bármit) ***le****nyilatkozott*?!
Mi volt, ami kinyílt rajta?
És az lefelé hatott?!

Csoda nem lenne, hisz tudjuk,
tömegvonzás oda húz...
(Ha valaki ***le****nyilatkoz*',
reméljük, nem tör és zúz.)

A ***le****ellenőriz* viszont
két szempontból is fonák:
ellenőriz, az már elég!
De a **le**- milyen „virág"?

Úgy érzi talán valaki,
hogy az tátongó hiány,
ha – bár *ellenőriz* – ám a
szóhoz nincs semmi irány?

Ugyanígy a ***le****rendez*, mely
Szintén lefelé mutat,
ami furcsa, mert a *rendez*
nem keres arra utat...

Sok idegen szót veszünk át,
mert rövid és kényelmes.
Néhány igénk túl rövid tán,
s hosszabbítjuk? – Félelmes!

Zollikerberg, 2025 VI. 14.

Köz- és egyéb mondások rímesítve

Néhány – kevés – közmondásunk rímes formában köröz:

Az ígéret szép szó,
ha megtartják úgy jó!

Vörös kutya, vörös ló,
Vörös ember egy se jó!

Ki korán kel,
aranyat lel.

Ámde közben rengeteget rímtelenül mond a „köz”.

Megragadtam magamat és
– több-kevesebb sikerrel –
tekintélyes nyalábjukat
rímecskékkel láttam el.

S némelyikhez, amelyeket
ismételgetünk nagyon,
van valami megjegyzendőm
és szótlanul nem hagyom.

Vörös kutya, vörös ló,
Vörös ember egy se jó!

Kezdjük mindjárt ezzel. Miután se vörös kutyát, se vörös lovat eddig még nem láttam – és nem is hallottam ilyenekről – feltételezem, hogy a szín nem a hajra vonatkozik. A mondás talán valamikor 1918-19-20 táján keletkezhetett. És milyen igaza van!

Vermet másnak sose áss;
ritkán esik bele más…

Néma gyerek – bár hall, lát –
anyja sem érti szavát…

Értelemszerűen, hiszen, ha a gyerek néma, akkor szava sincs…

Aki gyakran ***korán kel,***
(néha tán) ***aranyat lel***…

Ez nekem sosem sikerült, pedig volt egy szakasz az életemben, amikor 25 éven át reggel 5 órakor keltem, de lehet, hogy 5 óra nem volt elég korán…

Sok bába közt – emberek –
elvészhet ám a gyerek!

Ezt, régen, amikor ez a mondás keletkezett, elég nehéz lehetett megfigyelni, hiszen akkor egy szüléshez ritkán hívtak egy bábánál többet…

Maradjon ez magunk közt:
A cél szentesít eszközt…

Ezzel a mondással a hónuk alatt sokan visszaéltek. Sok szentesíthetetlen eszközt szentesítettek, olyan cél érdekében, amely egyáltalán nem volt szent. Utólag mondták ki a célra, hogy az szent volt…

Ha a Nap lenyugodott,
akkor dícsérd a napot!

Én várnék vele éjfélig…

Sánta kutya fut, szalad…
Hazug ember lemarad!

A ***kivétel*** kinek fáj? –
Attól erősül szabály…

Mondják. De a kivétel nélküli szabály az igazi! Azt nem kell erősíteni…

Jól megnézted az anyját?
Akkor vedd el a lányát…

Azt mondják, hogy csak ***az nyer,***
aki kockáztatni ***mer***.

Néha!

Sajnos mindig kiderül:
Az alkalom tolvajt szül.

A lónak négy lába van,
de botlik (bár nem gyakran).

Jótettért ne várjál jót…
Vén kecske is nyal ám sót!

Más szemében szálkát lát,
sajátban nem: gerendát!

Azt hinnéd, hogy nem lehet?
Vak tyúk is talál szemet…

Sohase hagyd el magad.
Kétszer ad, ki gyorsan ad…

Ez a mondás pofonok esetén feltétlenül érvényes. De azért ajánlatos a második pofont is elhelyezni, hátha az első nem volt elég gyors ahhoz, hogy kettőnek tűnjön…

Van-e e mondásnál szebb:
Egyik kutya, másik eb?

Némelyik kutya a legebebb ebnél is sokkal ebebb.

Hogy a fene megegye…
Égig nem nő jegenye!

Két dudás – bár jóban van –
nem fér meg egy csárdában.

Aki ismeri a duda zenét, a csárdában egy dudást is túl soknak tart…

Nem én mondom, úgy hírlik:
Ami késik, nem múlik…

Viszont gyakran teljesen elmarad. Ezt e közmondás bölcsen elhallgatja…

Szegény ember vízzel főz.
A sok lúd meg ***disznót győz...***

Sajnos akármit csinálsz,
Több a nap, mint a kolbász…

A kocka el van vetve!
(Mi kel ki majd belőle?)

Fűszerek közt is van hős:
Kicsi a bors, de erős!

Hegyen, völgyön úgy hírlik,
Hogy: ***Az ördög nem alszik***.

Nem kell ügyvéd, nem kell pör:
Az új söprű jól söpör.

Az ***ajándék*** mindig jó.
Fogát ne nézd, hogyha ló.

Legyél jólöltözött, mert:
Ruha teszi az embert.

Forgácsot is gyárt, ki gyalul...
Az okos más kárán tanul.

Hol a daru nem segít,
A hit hegyeket mozdít.
Némelyik hit ezt sajnos rossz irányba teszi...

Ha nincs szél, nem porzik rög,
nem fújt haraszt nem zörög…

Almát vonzás korlátoz,
közel esik fájához.

Rövid a történetem:
Türelem rózsát terem.

Csakhogy sajnos az ember legtöbbször nem rózsára vár, mert valami egészen mást akar.

Aki nyugton nem marad
s ***szelet vet, vihart arat***…

Mit ma elvégezhetsz mind azt! –
Holnapra soha ne halaszd.

Kolbász evésre ez nem vonatkozik…

Hogyha rövid a kardod,
lépéssel hosszabítod.

Ha rohansz, tán falnak mész:
Lassan járj és tovább érsz…

Ez ismeret nem titkos:
A lassú víz partot mos.

De azért megjegyzendő, hogy azt a gyors víz sokkal hatékonyabban teszi…

Vaskarika nincs fából.
Szög kibújik a zsákból!

„Nagy a fejed!” – Ez komoly?
Verébnek mondja bagoly...

Vas az üllőn hempereg,
addig üsd, amíg meleg!

A mondás kicsit lanyha. Ha a vas már csak meleg, akkor hiába ütjük. Akkor kell ütni, amikor még nagyon forró!

Száló ige, száló szó:
Ha ló nincs, szamár is jó!

Ha nem cseresznye, tán meggy...
A sok kicsi sokra megy.

Jóborhoz nem kell cégér.
Ha már lúd, legyen kövér!

Esős, vagy forró a nyár...?
Kölcsön kenyér vissza jár!

Azt mondják az okosok:
Jóból is megárt a sok!

Csillogásért sose rohanj:
Ami fénylik, nem mind arany…

Szana-szerte kelepelem:
A türelem rózsát terem.

Erről már volt szó, de olyan szép elképzelni, hogy csak várni kell és egyszercsak ott terem a rózsa...

A ház meggyulladni talál...
Akié ég, az kiabál!

Kézenfekvő s szóban forog:
Tévedni emberi dolog.

Régi mondás és nem szép, új:
Bolond lukból bolond szél fúj!

És azt néha milyen erősen és hangosan csinálja ...!

Elégedj meg ma verébbel!
Túzok – holnap – kétes tétel...

El ne hagyj (ha csábít a tér),
járt utat a járatlanér'.

Hát ennek bizony – mint olyan ember, aki találmányokból élt – sok esetben az ellenkezőjét ajánlanám...

Mondják: ***A pénz nem boldogít...***
A munka – viszont – ***nemesít***.

Az élet nem mindig selyem...
Ne szólj szám, és ***nem fáj fejem***.

Ez a mondás kétségtelenül jobb annál, mint amikor azt állítják, hogy hallgatni arany. Nekem úgy még sosem sikerült aranyat csinálni. És ne felejtsük, hogyha a hallgatást bűnösök között gyakoroljuk, akkor még cinkossá is válunk...!

Ki mint vet, olyképpen arat.
Egy fecske nem csinál nyarat...
Pénz beszél – a kutya ugat –
karaván: szeli az utat...

Igen, a pénz néha nagyon szépen beszél, viszont néha nagyon csúnya dolgokra beszéli rá az embereket.

Veszhet a had mind egy szálig...
Vízzé a vér mégsem válik!

Núbia rég ezen mulat:
Párduc nem szül gyáva nyulat.

Ezt nem csak Núbia párduca nem teszi, hanem semmilyen párduc. Nagy élettani csoda lenne...

Csimpánzon nem áll jól zakó...
Azt mondják: ***Eb ura fakó.***

Ellentétben a mondással, amit néha (esetleg) állólámpa vásárlásnál hallhatunk: ***E búra fakó!***

Kicsi, avagy nagy a lakás,
Ahány ház, annyi a szokás...

Az ***ép testben ép a lélek.***
Testromlástól ezért félek...

Hát... Láttam én már olyan ép testeket, amelyek nagyon romlott lélekkel voltak tele...

A krónikák arról szólnak:
Nem kell cégér a jó bornak.

Ez igaz, de persze csak akkor – **és ezt mindig hozzá kellene tenni** – ha mindenki tudja, hogy létezik és hogy hol kapható az a jó bor!

Az utazás nagy élvezet,
s: ***Minden út Rómába vezet***...

A tudásvágy sosem csitul.
Lám: ***A jó pap holtig tanul***.

A világ ma olyan rohamosan változik, hogy mindannyian **holtigtanulásra** kényszerülünk, és ez nem mindig kellemes. Tegnap beültem egy fényképező automatába, mert igazolványképre volt szükségem. Több mint negyed óráig tartott, amíg kiderítettem, hogy mit kell csinálnom ahhoz, hogy elérjem a célomat. A készülék persze legalább tízszer annyi mindent tud, mint a régi készülék tudott (amire 20 évvel ezelőtt volt utoljára szükségem), de tízszer annyi ideig is tart, amíg az ember kiismeri magát rajta. Megtanulni a kezelését akkor lenne érdemes, ha kétnaponta használnám.

Reggel méreg, délben étek:
retek, este gyógyszer néktek...

Ezt a mondást gyerekkorom óta (ami nagyon régen volt) ismerem, de nem tudom, ki találta ki, és hogy vannak-e mögötte élettani tények?

Folyó apad, avagy árad,
A rest pedig ***kétszer fárad.***

Mi az, hogy kétszer? Tapasztalatból tudom, hogyha valamit (mondjuk, időhiányból kifolyólag) nem csináltam meg rendesen, tisztességesen, akkor az három-négyszer is megbosszulta magát!

Elég egyszer, ne mondd sokszor:
A végén csattan az ostor.

Az üzlet bár bűzlik maga,
de: ***A pénznek nincsen szaga.***

Mondta valamikor Veszpáziánusz császár, amikor eszébe jutott, hogy megadóztassa Rómában az utcai vécéket...

Tudjuk, hogy ***az okos enged,***
A szamár meg szörnyen ***szenved!***

Na ezért nem szoktam én soha engedni. Lehet, hogy okos nem vagyok, viszont állatbarát. Nem akarom, hogy miattam szenvedjen egy szamár...

Könnyen belátja az ember:
Ki időt nyer, életet nyer.

Miután az idő pénz (egy másik mondás szerint), az ember vele nem csak életet, de talán jó életet nyer...

(Nagy fölháborodást vonna...)
Kutyából nem lesz szalonna.

A kínaiak tudtommal nem esznek olyan vadul **csupazsír** dolgokat, mint a szalonna. Ezért ez a mondás talán általános érvényű. Különben nem lennék biztos benne...

Nagy hal eszi a kis halat...
Késő bánat ebgondolat.

Mind elhiszi, aki hallja:
Sok beszédnek sok az alja.

Két nyulat hajt? Csalódni fog,
mert közülük egyet se fog...

Mondják: ***Hosszú haj, rövid ész.***
(Ezért jó, ha borbélyhoz mész...)

Ökör iszik magába'
Ménkű nem üt csalánba.

Namost itt akkor kicsit elgondolkozhatunk. Ha Isten nem bottal ver (mint ahogy ezt egy másik mondás szentül állítja) akkor viszont mással kellene, hogy verjen. De mint látjuk, hogy a csalánba, ami valami tisztességtelen ember elvonatkoztatott jelölése, nem üt a ménkű. Tehát mással se ver, sajnos...

Járd az utad józan fővel:
Többet ésszel, mint erővel!

Babonás vagy? – Koppants fát.
Viszont ***több szem, többet lát.***

Nagyon régi ismeret,
ami egy rókát illet:
bőrből róla nem lehet
lehúzni egynél többet...

Régi és bölcs nyilatkozat:
ha lehet, ne mondj igazat.
Ha megteszed, könnyen lehet,
hogy majd betörik a fejed...

Ma féltik a fejedet. Nehogy betörje valaki, meg sem engedik, hogy kimondd az igazságot! Legalábbis úgy nem, hogy azt más is hallja...

Kakas bár, szemétben túr,
szemétdombján ő az úr!

Nem elég a köszvény, csúz?!
Szegény embert ág is húz...

Viselkedése hollónak
lehet gonosz, szemét,
ámde a másik hollónak
nem vájja ki szemét.

Miután ezt, tudtommal, egyetlen másik madár sem teszi, a közmondás kitalálója a hollót valami nagyon gonosz madárnak képzelte el és állította be. Ezt kikérem magamnak a holló nevében!

Szárnyon jár a rossz hír
– szárnya csillog, villog –
a ***jó hír*** pediglen,
tudjuk, ***alig kullog***...

Nem baj. A jó hírnek rendszerint akkor is nagyon örülünk, ha erősen megkésve érkezik.

A jó mondás engem
lelkesít és hevít:
Segíts magadon és
Isten is megsegít.

A sok közmondástól
kiszárad a gége.
A nemakarásnak
nyögés lesz a vége!

Örömödben akár
vetkőzhetsz pőrére,
ha medvét lőttél, de:

Ne igyál előre
a medve bőrére!

Utólag se igyál túl sokat.

Ne te búsulj, mert az
tehozzád nem való.
Elég ***nagy a feje,***
búsuljon hát ***a ló!***

Úgy intézd az ügyet,
kecske is jóllakjon,
ámde ***a káposz-***
ta is megmaradjon!

Ok nélkül sértődsz meg?
Az a magad kára!
Akinek nem inge,
ne vegye magára!

Utazhatsz repülőn,
autón, hajón, kompon,
mindenütt jó – mondják –,
de a legjobb otthon...

Na, ezt a ***mindenütt***-öt én nem venném komolyan...

Az Isten mindennel
üt, ver, hogyha rosszall,
csak egyet nem tesz meg:
ő sosem ver bottal...

És azokat, akik megérdemelnék – mint följebb láttuk – még ménkűvel sem ajándékozza meg...

Ebcsont beforr! – (És ez
igennagy értékű,
ha csalánba mégis
beütött a ménkű...)

De oda nem szokott beütni.

Éhes disznó – tudjuk –
hogyha mélyen alszik,
fogja magát s aztán
sok***makkal álmodik.***

Mondják, akik nyilván megkérdezték a disznókat. Én a disznó helyében – ha már álom, legyen kövér – kukoricáról álmodnék.

Azt mondják a bölcsek
– énszerintem joggal –,
hogy ***verebet fogni***
sosem lehet dobbal.

E mondás efelé hajlik:
Úgy szép az élet, ha zajlik.

Na, ez azért erősen függ a zaj fajtájától.

Az esős időtől
ne kínozzon iszony:
A májusi eső
aranyat ér – bizony!

Nem baj, ha egy szoba
túl kicsi, mint beltér,
mert hisz ***sok jó ember***
kis helyen is elfér...

Volt, ki ilyen levest eve:
Olcsó húsnak híg a leve...

Bár ő nem is bűnös
– s ezért nyugton alhat –
bűnösök közt viszont,
cinkos, aki hallgat!

E hír elkezdett terjedni:
Jobb félni, mint megijedni

Jön majd itt még sok szép mondás,
nem fogunk itt megrekedni,
de szerintem messze legjobb
se félni, se megijedni!

Születéssel senki,
ügyességet nem nyert.
Csak ***gyakorlat teszi***
mesterré az embert!

Volt a régi ***Budán***
kereskedő, sáfár,
de egyetlen ***egyszer***
volt csak kutyavásár!

Mondásaink között
ez is régi darab:
Amely kutya ugat,
az nem nagyon harap.

Kétségtelen, egy kutya sem tud ugatás közben harapni...

Háborúra, harcra,
bár nem kell ráadás,
legjobb védekezés
mégis ***a támadás.***

Na, ezt a mondást aztán sokan magukévá tették! Napóleon, például ezzel a fajta védekezéssel végigvédekezte fél Európát egészen Moszkváig...

Zongorista mondja,
vagy bármelyik zenész
– gyakorlásra gondol –:
Minden kezdet nehéz!

Sokmindennek persze a folytatása is, sőt a befejezése is rém nehéz.

Aki lassú munka-
ütemmel tart viszonyt,
ne felejtse ám, hogy
Az idő pénz, viszont!

Erről már föntebb esett szó. Igen, az idő pénzre váltható, de ügyesség kell hozzá, vagy szerencse. Legjobb persze mindkettő egyszerre. De sajnos – és erre sok miliomos döbbent rá – a két fogalom, bár lehet egyenértékű, **megfordíthatatlan**. Pénzzel nem lehet időt csinálni! A két fogalom nem úgy egyenértékű, mint a tömeg és az energia (nem írom itt le Einstein híres képletét, amit ma már az óvodások is kívűlről fújnak). Igaz, ott sem lehet olyan (viszonylag) egyszerűen energiából tömeget csinálni, mint tömegből energiát...

Ki, mint veti ágyát,
úgy alszik, úgy fekszik.

Az, aki kíváncsi,
hamar megöregszik...

Sötétben minden tehén
fekete, mint a kökény.

Ha megérett. Mármint a kökény, mert amíg nem érett, addig kék és addig rececе is... Legalábbis a nóta szerint. Egyébként sötétben minden bika is, ökör is és borjú is fekete.

Közös lónak túros a háta.
Ilyen lónak kínos a vágta.

Vigyázat, **túros** és nem *túrós*! A kettő között akkora a különbség, mint az **örül** és az *őrül* között. A mondás a ***túrós*** szóval elhülyült, miután ma már csak kevesen tudják, hogy a túros földörzsölten sebeset jelent. Szinte mindenki túrósnak mondja, mert a túrót ismeri. A másik ilyen, elhülyült mondás, ha valaki a füle ***botját*** sem mozdítja. A fülnek nincs botja, viszont néhány, állati fülnek van **bojtja**... Ezt a nyelvészeink másképp magyarázzák, amit én nyílt marhaságnak tartok. A fül **botját** olyan, hajuknál fogva előráncigált érvekkel bizonygatják,

mint a finn-ugor nyelvrokonságot. Ha a mondásban már évszázadokkal ezelőtt a bot és nem a bojt szerepel, akkor a mondás már évszázadokkal ezelőtt hülyült el! Ez ilyen egyszerű...

Megszűnt a tél, melegebb lett,
elolvadt a hó.
Hasonlóan ***minden jó,***
ha a vége jó.

Ha valaminek – végül – jó a vége, akkor hajlamosak vagyunk mindent figyelmen kívül hagyni, ami rossz volt, mielőtt elértük volna a jó véget. Ez helyes így. Önvédelemből tesszük, különben a jó végnek sem tudnánk örülni.

Furcsa ember, én mondom hát:
Maga alatt vágja a fát!

Ha nem bántod hulltában,
ahogy esik, úgy puffan.

Néha persze inkább csattan, vagy csörren, de ez a rendkívül éles előrelátásról tanúskodó mondás bölcsességét nem csorbítja.

Mintha e mondás némelyik
pártfőnököt mutatná:
Úgy hazudik, minthogyha ő
azt a könyvből olvasná.

Ma ezt inkább úgy mondanám: ***Úgy hazudik, mint ahogy az újságok írnak.*** Tisztelet a kivételnek, de olyan újság sajnos ma Nyugateurópában alig akad!

Mintha mai Európánkra
írták volna ezt
Fogtam ugyan törököt, de
sajnos nem ereszt.

Nyugateurópára vonatkozóan (és a korszakunkra) nagyobb általánosságban mondanám: ***Fogtam mohamedánt, de nem ereszt...***

Gonoszságtól űzve,
rossz fát tett a tűzre.

Messzire s nagyot dobott:
Elvetette a sulykot.

Ez a mondás magyarázatot igényel, mely magyarázatot csak félig tudom megadni. Azt jelenti, hogy valaki nagyon nagyot mondott, elvágtázott a valóságtól, állításával „nem maradt a szőnyegen”. Vagy valami hasonlót. A sulyok, vagy sulykoló pedig fából készült (gyakran szépen faragott), lapos eszköz volt, amellyel a mosóasszonyok addig paskolták a ruhaneműt a folyóban, vagy a patakban, míg az tiszt nem lett. Hogy aztán ezt a szerszámot miért szokták „elvetni”, vagyis messzire hajítani (szokták-e egyáltalán?), azt nem tudom, de kellett történnie ilyesminek, mert különben nem alakulhatott volna ki ez az átvitt értelmű közmondás.

Még mielőtt vitáznál:
jó az öreg a háznál!

De milyen jó, csak ma sajnos már 50 éves korában munkanélkülivé válik, azaz öregnek számít, pedig a vállalatának nagy szüksége lenne a tapasztalataira. Viszont, ha ezt nem csinálnák, még nagyobbarányú lenne a fiatalok munkanélkülisége. Ilyen szempontból is rosszul van megszervezve a világunk. De nem szép tőlem a panaszkodás, mert 80 éves voltam, amikor abbahagytam a munkát. És a vállalat még most is szívesen alkalmazna, 89 évesen... Ha nem lenne innen 45 kilométernyire, hanem itt lenne a szomszédban, talán még vállanék is náluk félnapos munkát.

Ügyetlen, vagy tanulatlan,
sokat nem tudott...
Így aztán ***nem lesz belőle***
énekes halott.

Az idő pénz, de néha
rettentően szalad.
A kutya meg ugat – ám
a karaván halad...

Igen, bölcs megfigyelés: A kutya azért van, hogy ugasson, a karaván meg azért, hogy valahonnan, valahová haladjon. A kettő külön-külön is, de egyidejűleg és egy helyen is történhet, például egy oázisban. A mondás mai, durván egyenes nyelven így hangzana: ***Kutyaugatással nem lehet karavánt megállítani.***

Repülő zuhant le?
Leszakadt a part?
Minden csoda csupán
három napig tart.

Az emberek érdeklődése lelanyhul három nap után. De ezt ne vegyük rossz néven az emberektől, mert hiszen a mai „világ-tájékoztatás” mellett, jó, ha eltelhet három nap a következő, ilyen típusú, új „csodáig”...

A látvány kacagtató és
felettébb fura:
Úgy bámul, mint a kis borjú
az új kapura.

Gyerekkoromban, nyáron kieresztették a teheneket (és valószínűleg a nagyobb borjakat is) reggelenként az utcára. Onnan aztán valaki kiterelte a csapatot a legelőre. Ezt a valakit, nem tudom, hogy’ neveztük. Nem gulyásnak, sváb falu volt. A szarvasmarhák rendkívül értelmes lények és este, amikor visszatértek a legelőről „hazataláltak”. El tudom képzelni, hogyha közben kicserélték a ház kerítését és kapuját, a szegény borjú csak bámul és nem tudja bemenjen-e? De úgy látszik, ezt a felnőtt tehenek nem csinálták, mert akkor a mondás nem borjúról szólna.

Ős időktől érvényes,
teljesen elterjedt tan,

s meg nem cáfolt ismeret:
A botnak két vége van.

Itt eszembe jut Csodálatos Nalaja, Rejtő Jenő *Vesztegzár a Grand hotelben* című regényéből. Ő erre a mondásra valószínűleg azt mondaná, hogy: **Ez nagy igazság!**

Elvonatkoztatott szó
és bele sokminden fér
(noha csúnya látványt nyújt):
Jön még a kutyára dér.

Sok magyarázat ehhez sem kell. Mikor jöhet a kutyára dér? Ha már megdölött (szabad ma még ilyet mondani? Mit szól a PC?). A kutya itt nyilván valami gazember, akiről a közmondó úgy vélekedik, hogy majd valamikor rossz sorsra jut. A mondásban ennek a reménye is bentremeg.

A világ nagyon nincs rendben,
rengeteg benne a gazság,
de ezzel szembeszegül és:
Három a magyar igazság!

Mondja, mondja a magáét,
erősködik, vitatkoz'
és csak kötögeti, ***köti***
az ebet a karóhoz.

Furcsa ez a mondás! Mert mégha cövekhez kötné, cölöphöz, duchoz, póznához, faoszlophoz. De nem! Karóhoz köti, amit általában a szőlőkből ismerünk, és ha ahhoz egy nagy kutyát kötnénk, az úgy kihúzná a karót a földből, mint a pinty! (Akkora pinty, mint a nagy kutya.) Aztán vonszolná maga után a karót, vagy ha lazán kötötték volna meg a pórázt, vagy a pányvát, lecsúsztatná a karóról és vidáman szaladna oda, ahova nem akarták engedni. Furcsa mondás! De talán éppen ez benne a lényeg: **karóhoz nem lehet jól ebet kötni...**

Zollikerberg, 2025 VI. 18.

Nyelvi posvány

Tudom, hogy azt nem zavarja,
kit magasról lenézek...
De undorodom tőletek,
„szép” trágárszó-vitézek!

Kultúra és kultúra közt
nincs meghúzható határ,
ámde mégis sajnállak, ha
neked ez kultúra már!

Langyos víznél is kérdéses:
hideg még? – Vagy már meleg?
De össze nem téveszthető
a forró s a jéghideg!

Így vagyok a kultúrával
– nőhet tőlem túlsúlyra –
trágár szavak használata
soha sem lesz kultúra!

Zollikerberg, 2025 VII. 1.

Figyelmeztetés

Középkorban mindazokat
ráhúzták a karóra,
kik nem **óránként**-et mondtak,
hanem azt, hogy **per óra**...!!

Ma meg lesujthat azokra
a jóságos, magas ég,
kik számára **per óra** az
óránkénti sebesség...

Elfelejtesz, avagy pedig
– jókedvem elfanyarul –,
talán soha nem is tudtál
valójában magyarul...?!

Zollikerberg, 2025 VII. 2.

Csicsörke

Erkélyemre, még a télen
kiszórtam néhány magot,
és az oda – alig hittem –
széncinkét csalogatott.

Nem hittem, mert ott az ablak
a magokhoz túl közel,
s így oda, széncinkén kívül,
más madár nem is jön el.

Bár a cinke merész madár,
de jönni csak egy szokott,
s szorgalmasan eszegette
a napraforgó magot.

Aztán besurrant a tavasz,
minden apró mag elkélt.
A kis cinkém hiába és
szemrehányón keresgélt.

Nosza, gondoltam magamban,
hűségért jár jutalom,
e kis kedves madaramat
így csalódni nem hagyom.

Később hozta feleségét
(vagy a férjét? Nem tudom).
És csak fogyott, fogyogatott
a napraforgó magom...

Egyszercsak már hárman voltak.
Egyikük felnőtt gyerek?
Nem vagyok madár szakértő,
állítani nem merek.

De más madár nem jött ide,
mind nagy ívben elkerült.
Rozsdafarkú a korlátra
csak egy másodpercig ült...

Ámde aztán váratlanul,
tán június közepén,
ismeretlen kis madárra
lehettem figyelmes én.

Bár nagyon közelről láttam,
de függönyön keresztül,
ahogy ott tanácstalanul
a kiszórt magok közt ül.

(Elfelejtettem mondani,
mert szórakozott vagyok,
hogy amit oda kiszórtam,
mind már héjatlan magok.)

Aztán fölcsípett egy magot
s kipottyantotta megint.
Újra fölcsípte s kiköpte,
előbbi módszer szerint...

Ezt ötször is ismételte,
le nem nyelte a magot,
azon vajon mily rettentő
bökkenőt találhatott?

Később már a párja is jött
és tette mind ugyanezt!
Azt se láttam, e két madár
egyáltalán mit evett?

Mégis jöttek, szorgalmasan
a cinkéktől rettegőn.
Aztán elszemtelenedtek
eme közös etetőn.

Nem tudtam, hogy milyen madár,
bár kutattam itt és ott,
könyveimnek fényképein
ez a madár kifogott.

Igaz, csak fölülről láttam
s keresztül a függönyön.
Könyveimben hasonlóból
lapul egész képözön...

Aztán egyszer – pillanatig –
a magas korlátra szállt,
s így hirtelen alulról is
megmutathatta magát.

Ettől aztán öreg fejem
tovább magát nem törte,
a sárga begy arra utalt,
hogy ő bizony csicsörke.

Így, a magkiszórásommal,
mely mint szokás megmaradt,
megismerhettem egy kedves
kis, költöző madarat...

Ma is itt volt a párjával,
magok közt nézegetett,
és mint szokta, láthatóan,
tényleg semmit nem evett!

Zollikerberg, 2025 VII. 3.

A hajku

Hajku nem látszik hajkunak
(szótagját nem számolod)
s a szellemes mondásodat
szabadon is mondhatod.

Attól, hogy a bölcsességed
hajku vázba bújtatod,
nem lesz bölcsebb s szellemesebb
sem lesz tőle mondatod.

Hajku nem hangzik hajkunak,
hiszen nincs „hajku-hangzás”!
Így hangzik az egyik, s aztán
a másik meg egészmás...

Nem olyan, mint például a
nagyon híres limerick.
Formájáról, hangzásáról
azonnal fölismerik.

Bölcs mondásod bölcs marad,
ha hajkuba „belefér”,
ám, ha kényszerítened kell,
nagy kár a bölcs mondatér’

Megfordítva: bölcsességed
csak kicsit is romlana,
ha a mondás – neagyisten –
csak két sorra bomlana?!

Akkor pedig minek, hiszen
a lényeg a tartalom.
Hogy hajkuba szorítható,
ha nyílik rá alkalom?

Mondásodhoz, hajku-forma
még egy fikarcnyit sem ad.
Hajku nélkül is, ha jó, hát
bölcseleted jó marad!

Képzeld el hogy mondásodat
valaki épp élvezi,
de azt nem tudja, hogy hajku,
mert nem mondták meg neki.

Gondolod, hogyha megtudja,
öröm-köröket rohan,
vagy netalán azt mondja, hogy:
„Na bummm! És akkor mi van?”

Képzeld el, csodálsz egy festményt
s valaki elejtette,
hogy a festő a képet fél
lábán állva festette...

Ettől aztán jobban fog-e
az a festmény tetszeni?
Hasonlóan: a hajkuval
nem tudok mit kezdeni!

Japán találmány, de nekem
ez a forma túl kevés.
Hiányérzetet kelt, mint a
pálcikákkal az evés...!

Zollikerberg, 2025 VII. 4.

Ó, estharang, bong e hang!

(Hangutánzós vers – csicsörkével)

Ó – estharang,
ó – estharang,
sok emlék zsong,
ha bong e hang...

(egy kis hangutánzás)

Hegyi patakocska vize
csörgedezik, csobog.
Ló robog át a fahídon,
hát az bizony dobog.

A frissen sült kenyér héja
fogam alatt ropog.
Étkét védő kutya néha
féltékenyen morog,
mert lehet ám, olyan éhes,
hogy a gyomra korog.

Forró zsírba tesszük a húst,
sisteregve serceg.
És, mint tudjuk, szú a fában
hallhatóan perceg.

Hörghurutos ember néha
nem csak köhög – hörög.
Égzengéskor az ég viszont
jó hangosan dörög.

Jó érzés, hogyha zsebünkben
az aprópénz csörög.
Szekér megy a rázós úton?
Nem csak kicsit: zörög.

Csizmád cuppog az iszapban;
a dadogó hebeg.
Füledbe a szerelmesed
ős titkokat rebeg.
A juh béget, kutya ugat,
a kecske meg mekeg.

A kisgyerek néha bömböl,
nyekereg, vagy visít;
rosszul záró ablak résén
a szél néha süvít.

Badarságokat szónokolsz?
A nép le is hurrog.
Háborúról nem szoktunk le:
az ágyú még durrog.

A partra dobott hal nem szól,
hanem sűrűn tátog;
liba gágog, varjú károg,
a kacsa meg hápog,

Hogyha cölöpöt versz földbe,
hangja messze csattog;
némelyik gép, ha járatják,
zakatol, vagy kattog,
kukoricafajta pedig
serpenyőben pattog.

Szilaj csikó kinn a mezőn
örömében nyihog,
az egynapos kiscsibe meg
szorgalmasan csipog.

Üres hordót megkongatunk,
attól a dongája kong.
(Pedig, hamár donga akkor
hihetnénk, hogy talán dong...)
És a Kongó – ha fiatal –
talán harsog, de nem kong.
Méhek serénykedésétől
a méhkas meg csak úgy zsong.
Érdekes, a dongó zümmög,
de nem döngicsél s nem dong...
Ha a kis harang megszólal,
régen tudjuk, hogy az bong.
(Az asztalitenisz-labda
meg hát *pinghet*, avagy *pong*...)

„Buda várán – ha szél fújja –,
az érckakas csikorog”,
a kenetlen kocsikerék
fülbántóan nyikorog.

A csicsergő madár a fán
szemlélődve ücsörög,
lovaskocsi a fahídon
kimondottan dübörög.

Mechanikus óra régen
hallhatóan ketyegett,
a rossz rádió-vétel meg
bosszantóan recsegett.

Légcsavaros repülőgép
messziről hallhatón búg,
nagy viharban, az erős szél
épületet rázva zúg.

A pengető hangszer húrja,
hogyha megpendítjük: zeng.
A csöngő meg csönghet, avagy
szépen csengő hangon cseng.
A kardpenge (s a pénzérem)
néha napján tényleg peng.

Enyhe szellő a tó partján
nádszálak között zizeg.
Ezzel szemben a kabóca
fülsértő hangon zsizseg.

Írás közben hallom éppen,
a csicsörke* csivitel,
A nyári, esti melegben,
a tücsök meg ciripel.

Neveletlen gyerek bizony
nem túl ritkán felesel;
fehér gólya fészkén állva
igen gyakran kelepel.

Víjog, cincog, huhog, surrog,
kárál, hüppög, duruzsol,
berreg, kurrog, kaffog, suttog,
sikít, üvölt, dorombol...

Nyerít, nyávog, bőg s így tovább
– nem sorolom végig –
nem akarom, hogy a versem
fölérjen az égig...

Zollikerberg, 2025 VII. 11.

* Az erkélyemre eszegetni járó csicsörke tényleg „csicsörkélt” egy közeli fán, amikor írtam ezt a verset.

Podkászt

Tán még nem elkésett óra,
rátérek a **podkászt** szóra,
mely elterjedt, mint a pestis,
s használja az ország – Pest is.

Fed legalább tíz fogalmat,
kis jelentés birodalmat
(jó hasonlat, nem ellentét):
mint a kotlós húsz kiscsirkét...

Ha egy szó tíz fogalmat fed,
röviden sajnos nem lehet
kifejezni mindegyiket
s egyszerre az értelmeket.

És ilyenkor édes mindegy,
mily magyar szó után görnyedj,
hiszen, amit e vers említ,
angolul sem jelen semmit!

A kitalált szónak sorsa,
nincsen sava, és nincs borsa,
értelmét nem lehet tudni,
viszont meg lehet tanulni.

Ez történt a **podkászt**tal is
– és e feltevés nem hamis! –,
ahogyan a szó elterjedt,
szerzett magának értelmet.

Ezért aztán az nem szégyen,
hogy e szavunk magyar légyen,
egy olyan szót javasolni,
amit hát meg kell tanulni!

Ám ezúttal nem én teszem,
Szilaj Csikó „szavát” veszem,
(ezt izzadta ki a lóhát),
podkászt legyen mától: **szó-rád**!

Zollikerberg, 2025 VIII. 28.

Namégegyszer: podkászt

A **pod**-nak hat értelme van
és a **cast**-nak van vagy hatvan!
Ám a kettő együtt, egyben
teljességgel értelmetlen.

Lett belőlük e szópáros,
amely bár kicsit sem káros,
de azon búsult őkelme,
hogy nem volt semmi értelme!

(Angol nyelvnek egyik titka:
összetétel benne ritka.
Noha könnyen megtehető,
alig-alig fordul elő.)

Értelmetlen összetétel:
meg-nem-emészthető étel.
Tehát csak **el kell fogadnod**
s **jelentését megtanulnod!**

Ez történt hát e „szónásszal”
az értelmetlen **podkászt**tal.
Ma már fölösleges lenne,
jelentését nem írom le.

Ám ebből az a tanulság
– sokaknak ez már nem újság –
az új szó új fogalommal
elfogadást lassan foglal.

S mindegy, hogy a szó idegen,
vagy netalán magyar legyen
– kár, ha ezen fejet törünk –,
tanulásra kényszerülünk!

Így, ha az a kívánságunk,
idegent magyarra váltsunk,
sokat nem kell bíbelődnünk,
az értelemmel törődnünk...

Persze csupán ezesetben,
mert a **podkászt** is kezdetben,
nem volt más, mint furcsa lepke,
de ma tíz fogalmat fed le.

Akármilyen szót ajánlunk,
egyezséget kell kínálnunk:
rövid legyen – nyelvet úgy ment –,
de tíz fogalmat nem jelent.

Tehát azt el kell fogadnunk
és azt meg is kell tanulnunk,
bármi legyen az új szavunk,
mit **podkászt**ként használhatunk.

Íme hát a javaslatok,
mily szavakat ajánlhatok,
ám ez nem tőlem született,
Szilaj Csikóé az ötlet:

mert hát a „**net**” **világháló**
e név lenne rém találó:
pókháló, melyen fut a szó
s az egyéb küldenivaló...

Vagy, mert **babhüvely** is a **pod**,
amelyből a magot kapod,
magház lehetne a **podkászt**,
melyben kaphatsz akár kolbászt...!

Másik javaslat a **csutka**,
mit szeretne Kevin, Jutka,
(ha még van ilyen név nálunk?
Dzseszikából jobban állunk...).

Mert a **csutkán** bármi termett,
podkászt gyanánt elterjedhet,
s jó hozzá a **világháló**,
száll rajta az ige-szálló...

(Talán ez is jó még ide,
a régi-jó **szállóige**,
hisz e fogalomra árnyal;
és a **világháló**n szárnyal!)

*

Más szó után jó, ha kutatsz,
hiszen például a „**kukac**”
elterjedt a mafla **at**-re...
Büszkék lehetünk e tettre!

Zollikerberg, 2025 VIII. 28.

Podkászt

Jaj! – A **podkászt**, a rémálom!
Látom, nem csak én utálom,
másnak is szemet szúr nyersen
(ám volt már rá két gúny-versem).

Foglalkozzunk vele újra,
bármily kínos ez a túra
(s míg az ember ezt megteszi,
van, aki le-*podkeszt*-ezi...).

Darai Lajost idézem,
ő **szóhíd**nak látta készen,
hiszen a **podkászt** fogalmát
ez a szó lefedné szépen.

Ám a **podkászt** – bármily suta –
már szilárdan nyeregben ül,
helyébe akármit tennél,
tartja magát kegyetlenül!

Lenne-e, ki hallgatna rám?
A **szórat**ot javasolnám.
Mi mondana ennek ellent?
A **cast** főleg szórást jelent.

Az ember hiába koslat
szó után, mely jó javaslat,
azt el is kell ám fogadni,
„önterjedést" nem fog adni!

Ettől nem tudsz szabadulni:
az újat meg kell tanulni!
A **podkászt** sem volt fogalom
(folyton erről szól a dalom).

Bármit is teszünk helyébe,
ami ezt a szót kivonná,
könyörtelen használata
kovácsolná fogalommá!

Készüljünk szélmalom-harcra
(s ne számítsunk hadisarcra).
A **podkászt** kiszorítása
nyelvünknek lenne varázsa!

Zollikerberg, 2026 I. 28.

Egy kis fejlődéstan – a harmadik tényező

Darwin úrnak igaza volt, tények bizonyítják:
fejlődésnek eredménye a nagy élő világ.

Ehhez két tényező kellett, mármint őszerinte,
s ezzel az élet csodája megoldódott szinte.

Az egyik a mutáció – annak emlegetik –,
a másik a természetes kiszűrődés pedig.

Ám, ha kicsit is számolunk, kis iskolás szinten,
rájövünk, hogy ez a kettő nem lehetett minden!

A „jó irányba" lezajló, véletlen változás,
ritka, mint a fehérholló-tojta pirostojás!

Kellett legyen még valami szándék, avagy erő:
„véletlen-jó" mutációkhoz nincs elég idő!

Ötven dekás majomagytól másfél kilós agyhoz,
ötmilió év túl rövid s így nem elég nagy hossz!

Mert már nagy majomról van szó, talán jó a nézet,
ha átlagos nemzedékre számítunk tíz évet*.

Nemzedékről nemzedékre, így a növekedés
két miligram agysúly lenne, mely kicsit sem kevés!

Apáról fiúra tehát és **minden esetben,**
ilyen mutáció kellett! – Lehet ez véletlen?

Véletlen-jó mutációk **szakadatlan lánca**
kellett tehát, hogy legyen a fejlődésünk tánca!

Ötmilió év alatt ez ötszázezer eset,
és ennyi jó-véletlenben hinni alig lehet.

Számolásunk helyességének csak egy a nyitja:
a mutációt valami célba irányítja

és a jóirányúakat sűrűn gyarapítja
(rosszirányúakat pedig talán be is tiltja...).

Találd meg e tényezőt s én mondom – kerek perec –:
Nobel-díjadban te akkor egész biztos lehetsz!

Zollikerberg, 2025 VIII. 31.
*Átlagos érték, az ősmajomember talán 5 éves nemzedék váltásaitól a mai ember 20-25 éves nemzedék váltásáig.

Megjegyzés

A napokban hallottam egy elképesztő adatot,
kvantum-számítógép oldott Kínában föladatot:
kétszáz másodpercébe került a kényes megoldás.
Mibe került volna „másnak” ez a híres számolás?

Közönséges számítógépnek – nagy teljesítményű –
két és fél miliárd évnyi munka lett volna e mű!
Miután ez már a jelen egetverő adata,
a jövőben a műésznek biztosan lesz tudata!

Zollikerberg, 2025 IX. 2.

Mélabú

Nem az fáj, hogy most az ősz jön
– tudom, sokszor elmondtam már –,
hanem az, hogy a számomra
talán végleg elmúlt a nyár...

Zollikerberg, 2025 IX. 2.

Bús-kecske-ríme

Bélának hívták a bikát.
Ha rászállt a mélabú,
szomorú bődülés harsant,
úgyszólván a Béla-múúú...

Zollikerberg, 2025 IX. 2.

Gravitáció

Gravitáció, barátom,
csupán nehézkedés!
Ezt még egyszer elmondom, mert
egyszer nyilván kevés!

Gravitáció, szószerint
nem más: nehézkedés
– mit e kis versem, remélem –
az agyadba bevés!

Ez magyarul tömegvonzás,
és – mint látod, ez a szó –,
sokkal többet mond ki, mint a
mafla gravitáció!!!

A gravitáció tehát
a nyelvünkön ront:
idegen és ráadásul
kevesebbet mond!

A magyar szónak, barátom,
magyarul van értelme!
Hallgass rám és ne várd meg míg
tanít rá a gép-elme...!

Egy szótaggal rövidebb is
a magyar szó, kisöcsém,
az idegen szó előnyét
sejleni se látom én!

Csak mondják, csak mondogatják,
s engem mar a félelem:
ez csupáncsak hülye divat
s mégcsak nem is kényelem...!

Zollikerberg, 2025 IX. 5.

A dúló, nyelvi rettenet

Jaj! – Mit hallok? Egy videón
okos szöveg hangzik,
csakhogy fölös mássalhangzók
túltengése habzik!

A beszélő percek alatt
négy idegen szóban
túlnyomja a mássalhangzót,
azt hiszi, úgy jól van!

I**lll**úzió, ko**fff**eín, a
fo**szszsz**ilis s a de**szszsz**ert,
amitől a nyelvszeretet
verejtéke kivert...!

Hiszen e szókat (és sok mást!)
úgy kellene írni,
hogy a rossz kiejtés miatt
ne kezdjünk el sírni!

Ilúzió, **kofeín**, a
foszilis s a **deszert.**
Emígy írva, az írásmód
van-e, akit levert?!

Már ezerszer prédikáltam:
sajnos lehetetlen
az idegen írásmód és
a kiejtés egyben!

Eme idegen szavakat
helyesen úgy ejtjük,
ha saját szabályainkat
szépen elfelejtjük!

De csak akkor, ha írásban
alakjuk idegen!
Tegyünk róla, hogy nyelvünkben
ilyen ne is legyen!

Gyomláljunk hát mássalhangzót
sok idegen szóból,
mert e téren nagyon igaz,
sok: megárt a jóból...

E mássalhangzó-túltengés,
mint látjuk, már káros,
hiszen lassan rosszul beszél
falu is és város!

Ám a tényleg jó megoldás
az a „húzás” volna,
ha idegen, beszédünkbe
már be se hatolna!

A szövegnek dehogy volt a
szép de**szszsz**ertnél vége!
Rettenetes szavak voltak
bőven beletéve:

instant, **random** és **rúmingol**,
már „úgy tettek”, mintha
a nyelvünkhöz tartozásuk
lenne régi minta!

Ezeknek a hallatán a
fülem – szegény öreg –
zúgott, pedig, mint már mondtam,
okos volt a szöveg.

Ma már sajnos úgy látszik, hogy
értelmes emberek
szájából is romlott nyelvű,
rémes szöveg pereg!

Zollikerberg, 2025 IX. 12.

Intelligencia

Mondj nekem csak egyetlen egy
okos, józan érvet,
a szó: intelligencia,
magyarban mért élhet?!

Hiszen nano-fikarcnyit sem
– hidd el ezt énnekem –
jelent mást, mint a rövidebb,
magyar szó: értelem!

Ne alacsonyítsd le magad
divatszó-szolgává,
fölösleges idegen szók
szorgos szajkójává!

Zollikerberg, 2025 IX. 19.

Identitás

Azonosság, sőt néha az
önazonosság helyett
fészkelt magának magyarban
az identitás helyet!

Ám e szónak a nyelvünkben
semmiképpen sincs helye!
És aki ezt be nem látja,
kimondom én: rém hülye!!!

Betűszámra, szótagszámra,
jelentésre azonos.
Mért mondod hát idegenül,
magyarázd meg, kis okos!!!

Zollikerberg, 2025 IX. 19.

Posztol

Mi a fene a divatszó,
mely így hangzik: posztol?!?
Föl se ismernek téged már
eme nyelvi kosztól!

Netán az őr áll a vártán
és ott árván *posztol*?
Vagy közzéteszel valamit
s így híreket „osztol”?

Idegen szó használata
oly esetben értelmetlen,
ha magyarul is mondhatod
és esetleg jobban, szebben.

Zollikerberg, 2025 IX. 19.

Pragmatizmus

Szádból dől az okos beszéd...
Az tartsa föl hát a kezét,
aki érti (el ne fuss!),
hogy mi a pragmatizmus?

Számold meg és térj magadba.
Magyar szókincsed van adva
s látod abból ki nem hág
a gyakorlatiasság!

Avagy neked mindegy lehet,
értik-e a beszédedet,
úgy ülsz a „Tudáshegyen”,
ha a szavad idegen?

Zollikerberg, 2025 IX. 19.

„Koherens narratíva”

Miután a narratíva
elhitetésre szánt szöveg,
a koherens narratíva,
mit gondolsz, mi, kisöreg?

Összefüggő narratíva...!
Nem világos eleve,
hogy a mafla szövegnek is,
ősszefüggni kellene?!?

Van akinek a magányos
idegen szó nem elég.
kell előtte, vagy utána
még idegen függelék...

Zollikerberg, 2025 IX. 19.

Erdei séta

Szép idő volt aznap (csakhogy
nem régen még esett),
amikor megtörtént velem
ez a fránya eset.

Sajnos hamar tapasztaltam,
az erdei ösvény
kisebb, nagyobb pocsolyákban
gazdag és nem fösvény.

Átléphető, kerülhető,
ha nem nagy a pocsolya,
ám egyszercsak elémkerült
a tócsák nagyobb faja.

Ejnye – gondoltam magamban –
lábam nem oly mogorva,
hogy a tócsa túlsó szélét
ne érném el ugorva.

Emlékeimből úgy tudtam
– hisz ezt kár is mondani –
hogy az út a levegőben
tovább szokott tartani.

Most a tócsa tartott tovább,
nem időben, hosszban...
– Az ilyesmi gyanítható,
ha valami csobban... –

A tanulság? Hát az van, de
kínos kimondani,
mert hát bizony kellemetlen
fülünknek hallani:

ne ugorj, ha nagypapa vagy
(mégrosszabb, ha „grani”*)
s tíz éve nem próbáltál már
tócsát átugrani...

Zollikerberg, 2025 IX. 26.
(A séta április végén lehetett)

**Bocsánat az idegen szóért
(granny = nagymama), de
ezt a rímet – noha sántít –
nem lehetett kihagyni.*

Operaáriák

Imádom az operákat
és az operetteket
(már a Traviáta nyitány
könnyeztet nálam szemet...).

Csakhogy sajnos félreértés
harapódzott el nagyon:
és a fő súly kikötött a
magas női hangokon.

Mentség, hogy tán kétszáz éve
haladunk már e mezőn,
hogy az operaária
nem hangzik el érthetőn?!

A jó szöveg s a jó dallam
együtt kettős élvezet!
Mi jó abban, hogy szöveget
megérteni nem lehet?

Csak mert az énekes díva
rém magas hangon visít,
és ezzel varázsos hangot
(s jó kiképzést) bizonyít?

Így dalolva nemhogy hosszú,
összefüggő szöveget,
megérteni sajnos néha
egy büdös szót sem lehet!

Féfihangon is elhangzó,
csodálatos áriák,
ha érthetőbbek lennének,
imádná a világ!

Egy-egy áriánál néha
hosszú percek múlnak el
s azt sem értem, az énekes,
milyen nyelven énekel!

Pedig sandán úgy hiszem, hogy
nem azért van a szöveg,
hogy a néző csak utána,
olvasgatva értse meg...

Koleratúr futamoknál
a szép hangot élvezem.
Dalszövegeknél jó lenne
az érthető értelem!

(Jaj, ne higgyük, hogy a korom
a nem-megértés oka,
a mesés, szép áriákat
nem értettem meg soha...!)

Zollikerberg, 2025 IX. 27.

Vers egy szó becsületéért

A prosztata azért irigy
– noha magyarul dülmirigy –,
míg pajzsmirigy, hasnyálmirigy
a magyar nevükön futnak,
csak görögül emlegetik
s szép nevéről nem is tudnak!

Ha hallod a prosztata szót
– ne zavarjon beszéd heve –,
javítsd ki a szóhasználót,
mondván, dülmirigy a neve.

Hiszen szinte megfogható,
tehát nem olyan „orvosi”,
hogy a nevét kizárólag (!)
görögül kéne mondani!

Váljék hát a dülmirigy szó
általános fogalommá!
Orvosi szók használata
– a köznyelvben – váljon lommá...

Zollikerberg, 2025 X. 6.

Széncinke (és jégmadár)

Sok madárnak tollazata
helyenként „sötétfekete”,
ezért zavar engem nagyon
a széncinkénknek a neve.

Nincs szénvarjú, nincs szénholló
és vajon szénrigó van-e?
Pedig tollszínükhöz a név
szerintem nagyon illene.

Ezzel szemben van széncinke!
Vajon miért? – Hol rejt szenet?
Hiszen rajta alig akad
itt-ott fekete felület.

Megsúgom én, e kis versnek
leszűrve az lesz a leve,
hogy a szegény széncinkénknek
németből ered a neve.

Ott *Kohlmeise,* és úgy tűnik
– ez ám a jópofa benne –
minthogyha e kedves madár
tán „káposzta-cinke” lenne...!

De nem így van, *Kohle-Meise*
volt e madár neve hajdan,
ám a nyelvi pontossággal
a német nyelvben is baj van.

Mint ahogy az *Eisenvogel*-
nak is elkopott az *en*-je,
idők folytán a *Kohle*-nak
elfelejtődött az *e*-je.

(Így született az *Eisvogel*
és így lett nálunk jégmadár!
Hogy a jéghez semmi köze,
azzal ki törődik ma már...?)

Mert a magyar szóátvétel
megőrizte még a szenet,
lehetne a németeknek
figyelmeztető üzenet:

Látjátok, a *Kohl e*-nélkül
káposztát jelent, ugyebár?
A bájos, kis *Kohlmeisétek*
kicsit sem káposzta-madár!

S mert néhány fekete tolltól
a mi cinkénk nem lett szenes,
rosszallásom e név fölött
– elárulom – elég heves.

Hisz a széncinkénken inkább
a sárga a jellegzetes,
szerintem a kéncinke név
lenne magyarul a helyes.

Megjegyzés:
Kohl = káposzta, *Kohle* = szén,
Eisen = vas, *Eis* = jég

Zollikerberg, 2025 X. 6.

A muskotályos szőlő

(Bornemissza vers!)

Tudtommal nem dalolta meg
Liszt, Erkel, Bartók, Kodály,
hogy a gyümölcsök gyümölcse
a szőlő, ha muskotály.

Ezért hát tollat ragadok,
azaz billentyűzetet,
érje végre e gyümölcsöt
a kijáró tisztelet.

A szőlő már önmagában
Földünknek csúcs-csodája,
hátmég, hogyha ízérzéket
bódít a muskotálya!

A sok muskotályos fajtát
ki tudná fölsorolni?
Alig ismerek néhányat:
szőlészeti szakholmi.

Például a Csabagyöngye,
a darazsak kedvence.
Az ember nem győzi enni,
hogy azoktól megmentse...

Vagy az Irsai Olivér...
És szavamat ki hinné,
volt nekünk egy piros szőlőnk,
a Mathiász Jánosné!

S véletlenül ismertem meg
kis üzletnek rejtekén,
egy nagy, piros golyószeműt;
műszőlőnek néztem én!

Kiderült, hogy Csíléből jött,
magtalan és mézédes.
Érdemes volt megkóstolni,
muskotálya veszélyes!

Szőlő-szenvedélybe eshet
tőle könnyen az ember,
mert az íze olyan, hogy az
szinte már kábítószer!

És ilyenkor, ha aranyló
színben ég az őszi táj,
megjelenik az üzletben
a Hamburgi muskotály.

Honnan származik a neve?
Vajon ki feszegeti,
ha e mesebeli szőlőt
végre szemezgetheti.

Egyenlőtlen fürtjein, ha
több aprócska szem is van,
ugyanolyan jóízű és
ráadásul magtalan.

Töpörödött szem a fürtön?
Hatványozott ízcsoda!
Nem éretlen, nem savanyú:
muskotályos mazsola.

Ámde nem csak muskotályost,
minden szőlőt szeretek,
borszőlőtől a noháig,
mindent, amit ismerek.

Tudom, rossz néven veszik, de
ez az írás olyané,
aki szerint a bor nem más,
mint megromlott szőlőlé.

A Hamburgi muskotályból
– ez versemnek végsora –
egy fürt többet ér nekem, mint
a világ összes bora!

Zollikerberg, 2025 X. 11.

Németország 2025-ben

A „demokráciát védő”
tűzfal szavazatok ellen,
paradoxonnak mondható
köntörfalazgató nyelven.

Ám kicsit sem finomkodó
e politikai dalom,
az már bizony: a javából
kifejlett önkényuralom!

Zollikerberg, 2025 X. 19.

Merz, der Brandmaurer Meister

Brandmauern sind gegen Feuer.
Merz baut sie gar nicht im Stillen.
Was er nicht weiß: Sie schützen nicht
gegen brodelnden Volkswillen.

Zollikerberg, 19. 10. 2025

[Nyersfordításban: **Merz, a tűzoltó mester**

A tűzfalak a tűz ellen védnek.
Merz nagy garral építi őket.
Amit nem tud: forradalomkor
nem védnek meg a népakarattól.

Budapest, 2025. október 23. – VDGy]

Megjegyzés

Katonaság? Fegyverkezés?
Elképesztő marhaság!
Ám minden szomszédod teszi...
Rákényszerít a világ.

Zollikerberg, 2025 X. 21.

Az észszerűség megszüntetése

Az **opció**t mondó divat
minden vidéket elönt.
Szorgalmasan pusztít, rombol
és végül nyomorba dönt…

„*Két **opció** lehetséges*...” ??
Ne légy már ilyen vadkan!
Sokkal egyszerűbb magyarul,
nézd: *Két **lehetőség** van!*

Lám, mert idegen szóval élsz,
használata kedvéért
a gondolkodásmódod is
csúnyán idegenre tért!

Mellesleg, a szövegedben
kétszer mondod ugyanazt.
A nem tudatos beszéded
észszerűséget sorvaszt!!

Zollikerberg, 2025 X. 21.

Figyelmeztető

Hülye világ, ne felejtsd el,
a magyar békemenet
ukránokért is szól, kiket
ma még megmentheted!

Zollikerberg, 2025 X. 23.

Azt mondja néhány nyelvészünk...

Azt mondja néhány nyelvészünk:
„Semmit nem kell tenni.
Nyelvünknek megtisztulása
magától fog menni.

Merthogy nyelvünk rém okos – s így
nem a nyelvész gondja –
azt, ami nem belevaló,
magából kidobja...”

Ennél nagyobb marhaságot
nehéz kitalálni.
Hogy a fordítottja zajlik,
negyven éve látni!

Lehet, hogy a nyelvünk okos,
de nem dobálódzik,
s használóinak egy része
nyelvrontón tobzódik.

Míg a lusta nyelvész gárda
tétlenségre buzdított,
nyelvhasználók eme része
csinált nyelvi divatot.

Nem a nyelv, de ők dobták ki
szavainknak seregét,
s hoztak helyette idegent,
merthogy abból nem elég.

„Változik a nyelv...” Nyöszörög
nyelvész, hogyha szólsz neki.
Hogy ez ellen tenni kéne,
hallani sem szereti!

Változik? – Egy fészkes fenét!
Csakis mi változtatjuk,
akik írjuk és beszéljük
s csúnyán elhanyagoljuk!

Divatcsináló, bár bűnös,
ámde nem ő egyedül,
cinkos, aki átvesz tőle
s divat szerint hegedül!

Változik a nyelv? – Tán lassan.
Ámde ötszáz év alatt
nem haladt annyit, amennyit
negyven év alatt szaladt!

Nyelvészek! – Ébredjetek hát!
A nyelvünkre ki vigyáz?!
Jobb ám a cselekvés, mint a
holtnyelvet sirató gyász ...

Zollikerberg, 2025 XII. 4.

Tanácsom magyarul beszélőknek

Mondtad: Intelligencia,
s kettőzve nyomtad az L-t?
Bunkó vagy, de igazad van:
szabályunknak megfelelt.

Mondod: Inteligencia,
de két L-lel írod le?
Helyesen írod, ám gyáván:
minek a két L ide?!

Ha az ***Inteligencia***
Mesterséges után áll,
szamár, aki írta, mondta,
oda: ***Értelem*** dukál!

Ám, hogyha angolul írod
le a kezdőbetűit,
önmegalázásodnak a
mértéke elkeserít!

Viszont, ha még tovább süllyedsz
s így ejted ki, hogy ***É-Áj***,
hazaárulásnak számít,
ilyet soha ne csinálj!!

Zollikerberg, 2025 XII. 6.

Hogy van ez a hosszúsággal?

Bocsánat! – E hasítékba
újra belevágok!
Nyelvrontóknak szánom ezt a
bűzölgő „virágot”.

Kiirtunk a nyelvünkből egy
szót, amely „túl hosszú”,
mert nem félünk, hogy utolér
a nyelvőrző bosszú!

„*Használata tarthatatlan:*
három, hosssszú szótag!
A szélütés lehetetlen.”
Egyesek így szóltak...

„*Vegyünk hát át az angolból*
(ez a nyelvi kovid!)
egyszótagú szót, mely nekünk
kellemesen rövid!”

Így vették át (a *sztrájk* mellé)
a „gyönyörű” sztrókot!
Kaptak ezért valahonnan
angolnyelvű csókot?!

A hosszúság azonban csak
magyar szóban zavar!
Idegen szó szótagszáma?
Amennyit csak akar...!

Lám az intelligencia
pontosan hat szótag.
az értelem helyett mégis
csak ez a szó jó csak...?

Csak három szótaggal hosszabb,
mint magyarul lenne?
– A szélütésben összesen
csak ennyi volt benne! –

Három szótag magyar szónak
már halálos lehet!
Idegen szó sokszótagú?
Ide vele! – Gyühet!

A Mesterséges Értelem
észszerű és magyar.
Nyelvhasználóink számára
ez túl éles kanyar!

Nem sikerül bevenniük:
túl rövid így a szó!
És így idegen sincs benne,
pedig csak az a jó!

Sok esetben az idegen
kizárólagosult:
a privatizációval
a magyar kiszorult...

Talán mert kicsit rövidebb
a magánosítás?
Vagy tán mert idegen szóval
erősebb a hatás?

Mindenképpen érthetetlen,
ám ez csak *egy* példa,
nyelvünk zsong az idegentől.
Változtasd meg még ma!

Szívleld ezt meg, Nyelvhasználó,
s magyarítsd a szavad.
Vagy ha nem, hát bújj el gyorsan
és ott szégyelld magad!

Zollikerberg, 2025 XII. 7.

A nyelv és a származás

Származásunkat kutatják
rettentő nagy hévvel,
s mindenki a maga lovát
dicsérgetve érvel.

Keletről jöttünk-e talán,
vagy mindig itt voltunk?
Már a jégkorszak derekán
itt éltünk és holtunk?

Súgnak-e kiásott sírok?
S mit szólnak a gének?
Őseinket fűrészelik,
hogy' tűrik, szegények?

A népesség ma oly kevert,
bár gén nem hazudik,
mindenkit meg kell vizsgálni,
az utolsó zugig!

És az összes sírnak csontját!
Ott sem elég néhány
kiválasztott, s ismertnek hitt,
kiváltságos példány.

Akik jöttek, hogyha jöttek,
már keverten tették,
és akkor sem volt már rajtuk
ismertető festék.

Nem kevésbé kutatják a
nyelvünk származását:
finnugor-e, vagy szumírban
leljük régi mását?

Netán török, avar, vagy hun
lehetett-e rokon?
És ha igen, akkor pedig
vajon milyen fokon?

Emberek, ez mind, mind fontos,
engem is érdekel!
De emellett a nyelvünket
sem felejthetjük el!

Zajlanak a viták s közben
felejtjük a jelent,
hogy a mai, trehánykorszak
nyelvünknek mit jelent...

Az, hogy azzal mi történik
ma, e zajló korban?
Kiderül a származása,
de fekszik a porban?

Ezerszer fontosabb lenne
ezzel foglalkozni,
mint homályos származásán
bőszül hajbakapni!

Hogy a nyelvünk varázslatos,
kinek mondva légyen?
Akárhonnan származik, az
sosem lehet szégyen!

*

Az **archeogenetika**
tudomány, művészet.
Kimondani mégsem merjük,
hogy az **génrégészet**...!

Ez a szégyen nem pedig a
bármilyen származás.
Szép nyelvünkkel szemben ez már
kész hazaárulás...

Zollikerberg, 2025 XII. 13.

Hol kellene inkább serénykedni

Származásunk rejtélyén rág
sok okos, de mohó.
Ez ügyhöz csak Kiss Mihály a
gordiuszi csomó!

(S olyan kardot nem hord senki
– sem okos, sem vándor –,
amilyennel vagdosgatott
a nagyon Nagy Sándor...)

Ez ma kibogozhatatlan!
Nem egységes semmi!
És egységes ezer éve
sem tudott már lenni!

Ki jött ide? Ki élt itt? És
Meddig és azt mikor?
Kínosan megfejthetetlen
és nem selyemcukor...

Ez oly kevert kártyapakli
– melyben nincsen dzsóker –
és mindezt sorrendbe rakni,
arra nincs már módszer!

Voltunk is és maradtunk is,
jöttünk is és mentünk...
Amink ma van, mindaz, amit
a múltból még mentünk...

Nyelvünkre is ez érvényes,
és hogy mik a tények,
származását illetően,
nem lehet a lényeg!

Amink ma van, az a kincsünk,
ezt ne hagyjuk fogyni.
Ne keljen unokáinknak
pusztult nyelvbe fagyni!

*

Ám ne essék félreértés,
engem is érdekel,
ami a sok kutatásból
végülis majd kikel,

csakhogy sajnos alig tudok
abban én még hinni,
hogy utólag lehet majd a
medvebőrre inni...

Zollikerberg, 2025 XII. 13.

A helyzet 2025-ben

Valakiknek viszketett, hogy
népek vígan élnek
szabadságban, jólétben és
semmitől sem félnek.

A véleménycsinálókat
kellett csak megnyerni,
oly sok pénzzel, hogy nem tudtak
se köpni, se nyelni.

Közvetítő közegeink
elkezdtek hazudni.
Ellenvéleményről ímmár
nem lehetett tudni...

Csöndesen kezdődött el e
ravasz vállalkozás.
Csöndben és titokban zajlott
a hazaárulás!

Akik ezt elindították,
jól tudtak aludni:
félrevezetett emberek
mentek már szavazni...

Demokratikus léptekkel
nyerték meg a csatát,
és a demokráciánk így
szüntette meg magát...

E megerőszakoláshoz
alig húsz év kellett,
és a szép demokráciánk
diktatúrát ellett...

Jó vicc, hogy sok ember, sőt a
lánya és a fia,
hiszi, hogy amiben él, az
még demokrácia...!

Ám a diktatúra ácsa
nem valami Titán:
ébredező népek lassan
átlátnak a szitán!

Legfőbb ideje, mert most még
nem túl vad a szándék.
Kicsit később azonban már
vérre megy a játék...!

Zollikerberg, 2025 XII. 13.

A -ció

Könnyebb a lelkednek, avagy
előkelőbb jóval,
ha valami kimondható
-**ció**-végű szóval?!

Nyelvünkben több mint háromszáz
haszontalankodik!
A legtöbbjük magyar szóval
is mondható pedig.

Nem mindegyik idegen, már
félmagyar is szárnyal,
(amely szó az idegennek
tudjuk, hogy hová nyal...).

Tudom, a kitalá**ció**
csak jópofaság volt,
ámde ma már „irodalmi”!
Leszakad az égbolt...

És hamarosan követte
a kitolá**ció**...
A jópofaság rég elmúlt,
dalolja a rigó.

Mindkettő elviselhető,
ha mókás a szöveg,
csakhogy ma már „szónak” nézi
fiatal és öreg.

Az nem baj, ha a szójáték
már nyelvkinccsé válik,
de a -**ció** különleges.
Ne menjünk négyszázig!

Zollikerberg, 2025 XII. 13.

Szú a fában perceg, Németország merceg...

„Ígérgessél sokminden jót.
választáson csak úgy nyerc”,
mondogathatta magában
a derék kis Frici Merc.

A média terjesztette:
„Amit ígér, az nem serc!”
És az emberek elhitték,
tán mert nagy bennük a herc,

vagy, merc olyan maflák?
(Erre gondolni sem merc...).
Ez lett aztán Németország
nagy fájdalma, azaz smerc...

S merc a politikus olyan,
hogy csak ígér és ígér,
aztán lassan nem tartja be...
Ha már trónon ül? – Miér’?

Ám eddig olyan még nem volt,
ki ígérget nagy garral,
s az ellenkezőjét teszi,
de nem lassan: azonnal!

Ezért aztán Németország
megsínyli azt, hogy merceg...
Mire vár? Hogy fehér lovon
jön majd talán egy herceg...?

Németország, ne soká várj,
melegen ajánlom, merc
a polgárháborúdig már
nem múlik el túl sok perc...

*

Sok hazaáruló van ám,
de az ember elképed,
hogyha maga a kancellár
árul hazát és népet!!

Zollikerberg, 2025 XII. 20.

Rövid származástan

Magyarrá lett lassan-lassan
az egykori szkíta,
s átvette a szittya nevet,
magát még úgy hí’ta.

Még mint szittya űzött szarvast
Hunor is és Magor...
Ám szittyátlanítottak
és jött a finn-zsugor..

Szüleitől mindenki csak
– évezredek óta –
azt hallotta, hogy ő szittya,
s erről szólt a nóta!

Mit gondolsz, hogy egyszerre csak
lehet mesét hozni,
amelytől majd örömödben
fogsz finn-ugrándozni?!

Nincs bajom a finnekkel,
de minden arra mutat:
ha rokonok, akkor ők is
szittyák, mint a huzat...!

Viszont, hogyha nem rokonok
– se népük, se nyelvük –
akkor ezt az elméletet
mi még miért nyeljük??

Zollikerberg, 2025 XII. 20.

A vitatkozók

„A **szélütés** lehetetlen,
semmitmondó szó,
és mert három szótag hosszú,
különben sem jó!”

„Nem mondja ki, hogy **agyvérzés**,
azt sem, hogy **vérrög**.
Nyelvünk e semleges szótól
száz év óta nyög!”

„Na de mit mondjunk helyette,
amely jobb és szebb,
mely egyúttal kifejezőbb
s főleg: rövidebb?”

„Mondjuk csupán csak **csapás**nak!”
„Hát azt nem lehet!
Hisz az kevesebbet jelent!
– Kell a jobb ötlet.”

„Kevesebbet jelent – igaz,
de csak **két szótag!**
Aki nem látja előnyét,
az szerintem vak!”

„Tudjátok mit? Legyen **csapás**,
ámde angolul!
Amit aztán senki sem ért,
de majd megtanul.”

„Angolul sem jelent semmit?
Vagy csak keveset?
Nem baj! – Úgysem érti senki,
nem nagy baleset!”

„Ez jó ötlet – előbb-utóbb
úgyis minden szó,
angol lesz, amely nyelvünkbe
ingyen tolható!”

„Hisz a magyar mindent átvesz,
s nem gondolkozik,
hogy nyelvének törődéssel,
s gonddal tartozik...!”

„Nem féltek, hogy azt mondják majd,
hogy **marhák** vagyunk?
Hogy **csapás**ra, **szélütés**re
megérett agyunk?”

„Félni? Hisz nyelvünkben szó van
ezer, idegen!
Kit zavar, ha kimondjuk, hogy
eggyel több legyen...?”

„A magyar oly nagy készséggel
vesz át idegent;
azt hiszi majd, hogy legalább
agyvérzést jelent.”

„Legyen hát **sztrók**, mely bár **csapás**,
de e szó mesés:
nem értik, de sejtik: **pontos**,
jó kifejezés...”

„**S csak egy szótag!** Gondoljuk meg,
hogy a sok ember
évek folytán e szó révén
mennyi időt nyer!!!”

„Lám ez igaz, de tán mégsem
illik magyarba.”
„Nem értem a viszolygásod,
mért vagy betojva!?

Nyelvészektől hallottam – s ez
oly nagyszerű elv –,
hogy ami nem beleval**ó,**
kidobja a nyelv...”

Ám a nyelv nem dob ki semmit,
nem kelt üres rést!
Csak a használói dobták
ki a **szélütést**...

Derék, magyar nyelvhasználó
zokon ezt nem veszi,
ha szemetet raknak elé,
azt is vígan eszi!

Úgy látszik, hogy lehunyt szemmel
nézi a világot,
s rabszolgai alázattal
szajkóz állatságot!

Így aztán e szó elterjedt
és ma már kevés
ember sejti, hogy fogalom
volt a **szélütés**...

És csak terjed, szaporodik,
annyi mint a nyű!
A magyar a szókincséhez
már régen nem hű...

Ma már senki se látja, hogy
e szó rendet bont.
Tán már Árpádék e szóval
foglalták a hont...?

Látjuk, ezt jól megcsinálták
a vitatkozók:
a csecsemő első szava
nem **mama**, de **sztrók**!

Utószó a vershez

Azt hallottad **szélütés** és
nem tudod, hogy micsoda?
Hát az a **sztrók**! – Sajnos máig
eljutottunk mi oda,

hogy minket már nem is lehet
jobban megalázni:
bizony angol szóval kell a
magyart „magyarázni...!!!”

Zollikerberg, 2025 XII. 23.

Identitás? – Azonosság!

Újra mondom, mert mondani
ezt ezerszer sem elég:
identitás a magyarba
be nem illő töltelék!

Azonosság ez magyarul,
s ha nem e szót használod,
hol a fészkes fenében van
magyar **azonosság**od?!?!

E magyar **azonosság**ról
papol minden hazafi,
ha **identitás**nak mondja,
akkor pont az nincs neki!

Kinek mondod szövegedet,
idegeneknek netán?
Ők is hallják, hogy teneked
identitásod van ám!

És az aztán szörnyen magyar!
És úgy hangsúlyozandó,
hogy arra semmiképpen sem
használható magyar szó?!?!

Betűszámra, szótagszámra,
jelentésre azonos.
Mért mondod hát idegenül,
magyarázd meg, kis okos!!!

Zollikerberg, 2025 XII. 27.

Kancellársors

(Ne legyünk igazságtalanok!)

A kancellár levitézlik;
hőstetteit elmesélik,
s ha az nincsen, akkor pedig
bűneit szemére vetik.

Ez történik most majd Merz-cel,
uralma után pár perccel,
hű társai is széttépik
(történelem ilyen végig...).

Jót majd senki nem mond róla,
ezért jelentkezem szóra:
nyakkendőből nincs kevése
és nagyon jó az ízlése...!

Azt is megemlítem bátran
– ahogy ezt én eddig láttam –
(bár én kicsit szebben kötöm),
a csomóit látni öröm...

Zollikerberg, 2025 XII. 28.

Szuverénitás? – Függetlenség!

Addig sajnos sehol sincsen
magyar **szuverénitás**,
míg azt nem **függetlenség**nek
mondod szépen, kispajtás!

Jelentésre, betűszámra
ez a két szó azonos.
Ám az egyik vadidegen!
Mért használod, kisokos??!

Szuverénitást követelsz
s látmeződből kiesik,
hogy az – anyanyelv-hűségből
fakad: ott keletkezik!

Szuverénitásról papolsz,
közben tudhatnád azt rég,
hogy magyarban a legelső
a nyelvi **függetlenség**!

A nyelvünktől nép e nemzet,
s **függetlenség**et akar!
Nyelvünk nélkül mi értelme
van e szónak, hogy magyar??

Tőlem szerethetsz, barátom,
bármit – s minden idegent,
de a nyelved magyar legyen,
amit beszélsz idebent!

Zollikerberg, 2025 XII. 31.

Időszerű szövegek bírálata

Az ember – bár jó a szeme –
annak már rég nem hisz!
Az **Északi-sarkvidék**et
te így írod: **Arktisz**?

Lusta vagy a magyar szóra,
mert az sokkal hosszabb?!
Nyelvi hazaárulás ez,
vagy annál is rosszabb!

Ami hosszú, idegenre
váltjuk, ha csak lehet?
Magyar szótól – írva, szólva –
sajnáljuk a teret?

Ha ez ellen nem lázadsz föl
– e szokást meghagyva –
térülsz-fordulsz és a nyelved
már nem magyar: zagyva!

És ne tréfálj! – Te Grőnlandot
rövid ö-vel mondod?
Mert, ha nem, akkor nem értem,
mért nem ő-vel írod??

Betűink és írásmódunk
a világ csodája.
A hozzá nem ragaszkodás
trehányok hibája!

Zollikerberg, 2026 I. 23.

Kontinens

Azt tennék a majmok, hogyha
ők is beszélnének,
amit az emberek tesznek.
Erről szól az ének.

Átvesznek egy szót, melynek az
értelmét nem kérdik,
s gázolnak a hülyeségben,
nem bokáig, térdig!

A **kontinens** mindössze csak
összefüggőt jelent!
Függeléke lemaradt, mert
nem kötötte cement...

Hozzá tartozott a **terra**,
hisz az volt a lényeg,
hogy **földrész**nek érthessék a
gondolkozó lények!

Ámde mi nem gondolkozunk
– az ész nem kap helyet –
mástól halljuk, s **kontinens**nek
mondjuk **földrész** helyett!

Nem elég, hogy idegen szó,
de értelme sincsen,
illetve mást jelent, mint mit
ráruháztunk ingyen!

Nem győzöm azt mondani, hogy
fölfogja az elme:
magyar szónak rendszerint van
magyarul értelme!

(Azért sem mondjuk **földrész**nek!
Hiszen az túl póri...
Még a végin eltanulná
papagáj, a Lóri!

Akárcsak a híres **fotó**,
amely mindössze **fény**.
Hogy **fénykép**nek mondjuk, az tán
kényeskedő igény?)

Amit a majmokról mondtam,
butaságot hirdet.
Könnyen lehet, hogy mint rokont,
szégyellnének minket!

Zollikerberg, 2026 II. 1.

Nem lehet mindenre számítani

Valamikor, nagyon régen
így szólt magában a bors-ős:
kicsi vagyok s az maradok,
de leszek majd méregerős!

Fogadkozott: Engem nem fog
megrágcsálni féreg, rovar!
Megtámadhatatlan leszek
a csípősségemtől hamar!

Úgy is lett, csak a kis borsszem
arra még nem gondolhatott,
hogy majd épp e csípősséggel
fűszerez ember falatot...

Így, bár féreg meg nem rágja,
erőssége rovarálló,
pozdorjává marcangolja
a kegyetlen borsdaráló...

Zollikerberg, 2026 II. 1.

A nagy fölfedezések kora

Öt-hatszáz évvel ezelőtt
rémes volt a hajózás.
Vitorlások voltak akkor,
mert nem volt más meghajtás.

Bár sok hajó céljához ért,
az úton el nem süllyedt,
néha a legénység fele
beteg volt mert „megsülyedt”.

Furcsán mondom, de csak azért,
hogy erről most értesülj:
a skorbutnak valamikor
magyar neve volt a süly.

Hosszú úton, nagy viharban
– volt ily eset, nem kevés –
sajnos együtt járt a kettő,
a süly és a süllyedés...

Nem csoda, e betegséget
minden matróz átkozta,
nem tudta, hogy ellenszere
a savanyúkáposzta.

Semmi más nem kellett volna,
csak egy kis C-vitamín,
s a fölfedező utakon
megszűnt volna minden kín...

Igaz, a süllyedés marad,
ha vihar hajót merít...
Az ellen – bár sajnáljuk, de –
a vitamín nem segít.

Zollikerberg, 2026 II. 9.

TALÁLGATÁS

(A nagy, de talán nem örök kérdés)

Nem tudjuk, hogy van-e élet,
Földön kívül valahol.
Eme kérdés megfejtése
után tudomány lohol...

Azt sem tudjuk, hogy az élet
vajon hogy' keletkezett.
Elég-e hozzá bizonyos
körülmény és környezet?

Hogy máshol is virul élet?
– Hisz van bolygó bilió. –
Az, hogy az ott **valószínű**,
sajnos ki nem mondható!

Persze mondhatjuk viszont, hogy
más bolygó is esélyes!
Ám, hogy ott is zajlik élet,
az csupán **lehetséges**.

Ha végre a Marsra lépünk
– e csodára várok rég! –
s ott serényen kutatgatunk,
számos a lehetőség:

nem találunk ott életet?
Ma sincs rajta, s nem is volt?
Szegény, szerencsétlen bolygó
élettelen, meddő, holt!

Hát bizony ez nincs kizárva,
megvan rá minden esély.
(De én reménykedő vagyok,
ajánlom, hogy te se félj.)

Avagy találunk életet,
olyat, amely létezett,
de, hogy milyen volt, ma sajnos
megmondani nem lehet.

Vagy tán mégis előkerül
még ma élő mikróba,
ám az olyan, mint a földi –
kimutatja a próba...!

Ezesetben nem tudhatjuk,
hogy az ott keletkezett.
Hogy két bolygó, külön-külön
szült azonos életet.

(Innen került volna oda?
Nagyon valószínűtlen!
Földünk túl kövér: szilánkja
sohasem lehet hűtlen.)

Az is lehet, ott jött létre,
s onnan származott ide,
mert a Marsnak hamarabb volt
életbarát ideje.

(Ráadásul jóval kisebb,
kiszakadt darabjai,
kevésbé, mint a Földünknek
maradhatnak rabjai.)

Onnan meteoritokon
szárnyalva utazhatott
és később, derék Földünkön
újra megfoganhatott.

Ezesetben sem tudhatjuk,
hány helyen keletkezett.
Azonosak vagyunk vele?
Hát a Marsról jöhetett!

Nem hiszem, hogy van oly élet,
amely „egész-másmilyen”,
de a tisztesség kedvéért
tegyük föl, hogy van ilyen.

Ha a Marson ilyen lenne
s azon ott még meglapul,
mely egyértelműen nem a
földi léten alapul,

akkor nyilvánvaló lenne,
hogy külön keletkezett.
Föllélegeztetne minket
e kívánatos eset!

Akkor kimondható lenne:
máshol is valószínű,
s életet hordozó bolygó
annyi lehet, mint a nyű!

Ezért várom, hogy jöjjön már
a Marsról a felelet.
Tudományos kérdések közt
izgalmasabb mi lehet?!

Mindez ma még találgatás,
sajnos más nem is lehet,
nem tudjuk, van-e körülmény,
mely **önként** szül életet.

Lehet, életkeltő szikra
oly iszonyú véletlen
(mint Budán a kutyavásár),
egyszer történt s többé nem!

Lehet, rajtunk kívül üres
Tejútunk – élettelen!
És lehet, **életmentes az**
egész Világegyetem!

Ám lehet, hogy teremtették
ezt a csodás életet
Akkor viszont bárhol dúlhat,
nem kellett **keletkezet**...!

Mert a teremtés olyan, mint
éltet adó lehelet,
azt megtenni, **teremteni**
biztos mindenütt lehet...

Zollikerberg, 2026 II. 14.

Fő a rövidség?

Link, **spré**, **spa**, **fálj** és a **lájk**,
retro, **anno**, **app** és **sztrók**,
bár rondán idegenek,
mind „gyönyörű”, rövid szók.

Ha a rövidség miatt
használod az idegent,
az **inteligencia**
neked vajon miért szent?

E mafla szokásodat
rém nehéz megértenem.
Fele olyan hosszú csak,
ha így mondod: **értelem**.

És remélem nem visz el
odáig a bunkóság,
hogy inte**lll**igenciát
hallhat tőled a világ...

(Ez a szó fölösleges,
de ha mégis leírom,
csak egy l-lel, mert hiszen
kiejtve is úgy mondom.)

Zollikerberg, 2026 II. 15.

Van-e vajon...

Bámulod a csillagokat
és kíváncsin kérded,
van-e a Földünkön kívül
még valahol élet?

E kérdés mindenkit furdal
s képzeletünk tombol:
idegen űrhajót varázsol üstökös-romból...

Mert hát nem az a nagy kérdés,
messzi bolygón, hátha
található – netalán-tán –
éldegélő nyálka,

hanem hogy ott élnek-e oly
kifinomult népek,
amelyeknél, úgy mint nálunk,
zsömlét sütnek pékek?

Van-e nő és férfi ott is?
Igenek és nemek?
Veszekedés, kibékülés,
könnyben úszó szemek?

Van-e ott is bú, fájdalom,
élvezet, sőt, mámor?
Lövöldöz-e nyilacskákat
az ottani Ámor?

Ismernek-e ott olyasmit
mint nálunk, a csókot?
Légy fogja-e ott hálóval
a röpködő pókot?

Van-e virág? – Van-e illat?
Gyümölcs, mint a málna?
Úszkál-e ott – ha van tenger –
óriási bálna?

Van-e kutya, van-e macska?
Rackajuh, vagy kecske?
Van-e ott oly kecses madár,
mint a füstifecske?

Van-e ott is álmodozás,
hiú remény, vágyak,
s az amihez itt minálunk
jó, ha vannak ágyak?

Van-e náluk csokoládé,
vagy töltöttkáposzta?
Tojásból bújik-e gyerek,
avagy gólyahozta?

Van-e amit egymásra fog
itt, nálunk az ember?
Van-e ott is háború, vagy
gyilokra szánt fegyver?

Lemegy-e ott néha a Nap,
vagy csak áll az égen?
Mert a bolygó nagyon megunt
forogni már régen?

Rettentően érdekel minket,
hogy' lehet ott élni?
- - - - - - - - - - - - - - - - - -
S úgy szeretnénk egyszer végre
másokkal beszélni...

Zollikerberg, 2026 II. 17.

Utazunk a csillagokhoz?

Elmondom most, a reménnyel
nagyon rosszul állok:
hogy mi más csillaghoz jussunk,
túl nagyok a távok.

Ahhoz energiánk sincsen,
s csak rém rövid élet.
És a kozmikus sugárzás
megöl embert s gépet!

Robot se úszna meg „élve”
ily rettentő távot;
sosem érünk el innen más,
virágzó világot!

Van fogalmad egyetlen egy
fényév milyen méret?
Megkísérlem szemléltetni,
lásd e szörnyű képet.

Tíz homokszem lenne, mondjuk
egy köbmiliméter,
ezer köbméternyi homok
annyi kilométer,

szemenként számolva persze,
s ezek nem „has-számok”!
Számolj nyugodtan utána,
s utolér az ámok...

tízbilió kilométer
(kicsit kerekítve),
lenne **csak egy** fényévecske
elénk leterítve...

S akkor kérdés – amely engem
csúnyán mellbe vágott –
találunk-e **száz** fényévre
„virágzó világot”?

Lehetőségeink, persze
még fejlődni fognak,
csak az akadályok attól
kicsikét sem fogynak.

Megmarad a tömegvonzás,
maradnak a távok,
és az energia terén
is szűk határt látok.

(Sose felejtsd, energia
nem csak előre hajt:
odaérve, rengeteg a
fékezésre kell majd...!)

A fizika az árnyékán
nem tud átugrani:
űrhajónknak sebessége
korlátolt valami.

Fénysebesség ezredrészét
sem fogjuk elérni
járművel, amelyben nagyon
hosszan kéne élni!

Másodpercenként háromszáz
kilométer lenne,
amellyel ily esetben a
járművecskéd menne.

A száz fényévnyi út ezzel
százezer év lenne.
Az út végén élő vírus
sem lenne már benne...!

Tudom, kedvedet rontottam,
nem tehetek róla,
de elmélkedve se tegyünk
sosem a rossz lóra.

És e tárgykört latolgatva
ott még nem is tartok,
hogy lesznek-e az elérést
megérdemlő partok?!

Ha nem hallunk egy mukkot se,
sehonnan és soha,
mi a fészkes fene miatt
utaznánk el oda???
- - - - - - - - - - - - - - - - - -
Folyománya e helyzetnek
– föntiekből jön ki –,
hogy az idegenből eddig
nem is járt itt senki...!

Zollikerberg, 2026 II. 17.

Eretnek vers

Az ősrobbanás, mint kezdet
elképzelhetetlen.
Tudománytalan is egyben,
s nyíltan lehetetlen.

Tudom – úgy tűnik – világunk
egy pontból indult ki,
s azt is, hogy ezt így is hiszi
ma szinte mindenki.

Ámde volt már világnézet,
mely úgy tűnt, hogy helyes,
és ha nagyon úgy tűnik, az
ember mást nem keres...

„Minden a Föld körül kering!”
Világosnak látszott,
s aki ezt kétségbe vonta,
életével játszott.

Aztán kiderült, hogy mégse!
Csaló volt a látszat.
Bizonyíték keresésre
indult a vadászat.

Végtelen kis pontba nem fér
végtelen sok anyag!
De, ha mégis, nem robban föl,
mert ahhoz túl hanyag.

Mi késztetné robbanásra?
Végig megfér nyugton,
ha e végtelen anyagnak
ez a pont az otthon.

Ebből látszik, nincs ilyesmi.
Hogyan is lehetne?
De ha mégis lenne ilyen,
robbanni nincs kedve.

Aztán hogy' képzeljük azt, hogy
– fizikát leköpve –
fénysebességnél gyorsabban
látjuk mindazt szökve?

Mért csinálna ilyet bármi
észbontó iramba'?
Ám, ha mégis – nagyhirtelen –
miért hagyná abba?

És azután szépen, lassan,
kényelmesen tágul.
Miért hagyna egy robbanás
ilyet ránk világul?

Mindez s a végtelen kis pont
magyarázhatatlan.
A bökkenők közti hézag
áthidalhatatlan.

Hogy ezt a háttér sugárzás
bőven bizonyítja?
Honnan tudjuk, hogy annak nincs
egészen más nyitja?

„Sötét anyaggal" bajlódunk
s nem tudjuk, mifene!
És a „sötét energia"
honnan került ide?

Honnan tudjuk, világunknak
mi minden egésze?
Az anyag, amit ismerünk,
csak a huszadrésze...

Ma már szinte látni véljük
a képzelt kezdetet,
melyet néhány, **már koravén**
csillagrendszer követ.

És úgy tűnik, már ahhoz is
elvezettek utak,
hogy bennük **túl korán** lettek
nagy fekete lukak...

E rozoga lábon állva
mondhatjuk-e pusztán,
hogy viszont a keletkezést
mi már látjuk tisztán?!

Világunknak más a nyitja,
állítani merem!
Hogy az milyen? – Ahhoz sajnos
nincsen elég eszem...

Zollikerberg, 2026 II. 18.

Mesterséges Értelem

Az **M-É**-t **É-Áj**-nak mondani büdös nagy szégyen!
Azt hittem a betűinket ismered már régen.
Megjegyzem, ha **A-I**-t mondasz, akkor is lenézlek,
mit fizetnek neked azért angolnyelvű népek?!

Nem elég, hogy kezdőbetűkre szűkítesz szókat,
idegen szók betűire ki a fene nógat?!
És akkor e betűket ki, idegenül ejted?
Teljesen meghülyültél, vagy eladtad a lelked?!

Zollikerberg, 2026 II. 21.

Számoljunk egy kicsikét

Ha Hamburgból lerepülnél
egyenesen Cape Town-ba,
tízezer kilométer táv,
mi mögötted maradna.

Számoljunk most egy kicsikét,
vegyünk homokszemeket,
s jelentsék a homokszemek
a kilométereket.

Legyen tíz, finom homokszem
pont egy köbmiliméter
Mekkora térfogat lenne
tízezer kilométer?

Utánaszámolhatsz könnyen
– hazudni nem fogok –
a tízezer kilométer
egy köbcenti homok.

Nézzük akkor a fényévet,
az hány kilométer?
Mekkora távolság lenne
a fényévnyi éter?

Megsúgom, hogy tízbilió
(igaz, kerekítve,
huszadrésszel toldottam meg,
mint kerek szám híve).

Nézzük, homokszemben mennyi
ennyi kilométer,
térfogatban mit számolt ki
okos Pál, vagy Péter?

Ezer köbméternyi homok
a kiszámolt tömeg...
Magamelé képzeltétől
a fülcimpám remeg...!

Tíz méter élhosszúságú
az a kocka-homok,
melybe kilométerenként
homokszemet nyomok.

Ilyen óriási tömeg
– akár hiszed, akár nem –
a szépen összesűrített
tízbilió homokszem!

Na most akkor képzeld el, a-
hova menni szeretnél,
tíz fényévnyire van, mert ott
néhány ***extraterreszt*** él...

Akkor tízezer köbméter
lenne a homoktömeg,
mely a kilométereknek
homokszemben felel meg.

Űrhajódat észbontóan
sikerült gyorsítani:
fénysebesség ezredrészé-
vel tudsz vele siklani...

Tízezeréves utazás
amely rád vár, barátom,
csak mélyhűtötten úszod meg,
ezt könnyedén belátom.

Nem baj! – Úgysem látnál ki az
ólom-burkolt hajódból
(különben a kozmikus su-
gárzás mindent lerombol...).

Jól takaródz be az úton
– jaj! – hisz majd' elfeledtem –
nem érzed az űr hidegét,
mert alszol – mélyhűtötten...

- - - - - - - - - - - - - - - - -

Ennyit az űrutazásról
csinos csillagok között...
És figyelmeztetem azt, ki
ezen tán megütközött,

ezred fénysebesség kevés?
– Jaj, ne gondoljon oda! –
Ha azt sikerül elérnünk,
az lenne őrült csoda!!

- - - - - - - - - - - - - - - - -

(A suszter maradjon csak a
kedves satrafájánál,
mi meg ne nyújtózzunk tovább
a kedélyes Marsunknál...)

Zollikerberg, 2026 II. 21.

Opció

Az **opció** szót használni
szégyenletes gyalázat!
Az anyanyelveddel szemben
nincs már benned alázat?!

Csak mert rövid, csak mert divat,
csak mert hallod mindenütt?
Hülyeség, vagy trehányság az,
ami belőled kiüt?!

A szavak nem körling kövek
melyek egymást kiütik.
Jön az **opció** s aztán a
lehetőség eltűnik?!

Vagy netalán azt hitted, hogy
íme, egy új magyar szó?
Egy szótaggal rövidebb is!
Hű, de pompás! – Hű de jó!

Mert, ha tudod, hogy idegen,
használnod nem rossz szokás,
az bizony már megtestesült
nyelvi hazaárulás!!!

Zollikerberg, 2026 II. 21.

Tényleg változik a nyelv?

„Változik a nyelv”, azt mondod
és ezt így el is hiszed?
Akkor ennek érdekében
te a legtöbbet teszed!

Akkor, hogyha úgy képzeled,
a változás ***csak úgy gyün***,
és még csak be sem gömbölyödsz,
mint a védekező sün?

Nem teszel ellene semmit,
mert az tőled független?
Csak jön a gonosz változás,
akár tetszik, akár nem?

Barátom, ez nagyon nincs így!
Nyelvet csak te változtatsz
minden hülye divatszóval,
amit használsz, kimondasz!

S akiknek a szájából az
idegenszó kiárad,
ők változtatják a nyelvet,
az ő lelkükön szárad!

- - - - - - - - - - - - - - - -

Az, aki nem tudatosan
használ **magyar** nyelvet,
hanyag, trehány, semmibevesz
minden józan elvet,

az, aki nem szándékosan
vigyáz minden szóra,
amit kimond, amit használ,
akárhány az óra,

ki, amit lát, leír mindent
bugyután majmolva,
s a szavak pontos értelmét
már át sem gondolva,

az változtatja a nyelvet,
anyanyelvre tojik!
Mert barátom, önmagától
a nyelv nem változik!

Zollikerberg, 2026 II. 22.
Regolit

Emlékszel a szerkezetre,
mit úgyhívtunk, **fregoli**?
Az ilyesmit a fejlődés
túllépi és megöli...

Ám a neve majdnem túlélt
tolakvó modern időt.
Csak csekélykét megváltozva
újra megtaláljuk „őt”!

Vedd el a kezdőbetűjét
s toldd meg t-vel a végét:
regolitként mint holdtalaj
folytatja az életét...

Miért is kell ez az új szó?
Ódzkodom tőle kicsit.
Most a Marsnak felületét
is így hívjuk: **regolit**.

Merthogy eme égitestek
talajával az a baj,
hogy meddők, életmentesek,
nem, mint a földi talaj.

És idegen szavak híve
rendezhet új ünnepet:
a nyelvünkben idegen szó
most még eggyel több lehet...

Zollikerberg, 2026 II. 22.

Remény és fölszólítás

Szapulom a nyelvrongáló,
hanyag embertömeget.
Nem örömömben teszem, a
fölháborodás vezet.

Mert hiszen a csodás nyelvünk
kultúránknak alapja.
Aki nem törődik vele,
a nemzetet föladja!

Szélmalmok ellen harcolni
is elég nagy hülyeség,
s ami ellen én harcolok,
az már modern szélkerék.

De tán lesz még, ki e harchoz
hazafias kedvet kap,
s legyőzzük a nyelvrongáló
„szélkereket” egy szép nap...!

Más sem kell hozzá csupán a
hatványozásnak elve:
Küldd tovább öt barátodnak,
amit mondok csépelve.

A második fordulóban
az már büszke huszonöt...
S a „szélkerék” tán megrendül,
ha lát százhuszönötöt.

Ötödik forduló után
– az már tizenötezer –
szembeszállni a „szélkerék”
velünk tán már alig mer.

Egymás után jönne aztán
még a többi forduló,
a szám e hatványozással
ijesztőn fokozható!

Nyelvünknek rendberakása
ne maradjon szép remény.
Mindenkit megjutalmazna
az így elért eredmény!

Zollikerberg, 2026 II. 24.

Alulbecsült állatok

Állatoknak érzelmei,
azt hiszed, hogy nincsenek?
Pedig az – nagyon sokuknál –
épp úgy van, mint embernek.

E téren – emberi gőgből –
fékezett a kutatás;
úgy hísszük, ki ezt kutatja,
csupán száraz kutat ás.

Lehet – hogy, meg kell dögleni –
tudatukig nem jut el,
de a fájdalmat ismerik,
hogyha rokon pusztul el.

Vagy az öröm, az irigység,
szeretet, sőt, szerelem
pontosan úgy tulajdonuk,
mint nem csekély értelem.

És kegyetlen embert látva
csodálkoznak, azt hiszem,
s kérdezgetik önmaguktól,
vane-e **bennünk** érzelem...?

Zollikerberg, 2026 II. 24.

Káprázatos tengeri lény

(Nem mese)

Porcelánként csillog, fénylik
feketén, fehéren,
tíz tonnányi áramvonal
a tenger vizében.

Csodálatos bálnaféle
a kardszárnyú delfín.
Amit eddig tudunk róla,
tán csupán a felszín.

Gyakran kisebb csoportokban
szeli a kék tengert
és, bár furcsa, úgy tűnik, hogy
szereti az embert...

Sokszor lepődtek meg akik
csónakban utaztak,
hogy e varázsos lényektől
ajándékot kaptak!

Amit éppen zsákmányoltak
– mi lenne jó falat –,
nyújtottak a csónakokba,
döglött pingvint, halat.

Nyíltan: szeretet-ajándék,
ez tűnik ma ténynek.
Nem hiszem, hogy szánnák mindezt
megvesztegetésnek.

Mesterséges Értelemtől
én már alig várom,
fejtse meg e bálnák nyelvét
gyorsan! – Minden áron!

Mert különben továbbra is
attól kéne félni,
hogy e lényekkel mi soha
nem tudnánk beszélni...!

Zollikerberg, 2026 II. 24.

Bandzsa halandzsa

Láttál-e már világot, hol
pénzt veretnek keretnek
és a belékerült képben
eretneket szeretnek...?

Zollikerberg, 2026 II. 24.

Filmecske az álpókról

Mit e filmen láttam attól
nagyon leesett az állam.
Bár szeretek csodálkozni,
de ennyire? – ritka nálam!

Két és fél miliméteres
pókocskáról írok én itt,
amely önmagánál nagyobb,
pompás, hamis pókot épít!

Bogár darabkákból készül
hálóján e műpók-csoda,
és háromszor akkora, mint
a pókocska sajátmaga.

Kérdezhetjük, mi lehet, mi
ellen ilyen trükköt bedob?
Tán van olyan ellensége,
amely nála kicsit nagyobb,

és az álpók föladata
talán elrettentés lenne?
Lehetséges, tán igaz is,
de én mégsem hiszek benne.

Inkább a pókra vadászó
madár becsapása lehet,
amely az üresbe csíp, ha
azt hiszi, nagy pókot ehet.

De akármi, maga e tény
egyszerűen elképesztő,
mert a műpók oly élethű,
hogy az már szinte ijesztő!

Nem kell ilyen remekműhöz
a körültekintő tudat?
Ösztön lenne? – Keletkezni
az viszont hogy' talált utat??

S talán a legvérdermesztőbb,
hogy két pók is él e csellel,
s tenger választja el őket
húszezer kilométerrel!!!

Peruban él az egyik pók,
másik: Fülöpszigeteken!
Hogy a kettő szoros rokon,
azt ne meséljétek nekem.

Hisz e két távoli pont közt
nincs közvetlen hajójárat.
Ámbár igaz, hogy a széllel
is utazhat ily kis állat.

Cyclosa longicauda
egyik pókocskának neve,
a másik ***Cyclosa inca***,
s Peruban botolhatsz bele...

Ha rém valószínűtlen is,
valójában tán rokonok...
A tudomány szemszögéből
ez a műpók-talány konok!

Zollikerberg, 2026 II. 28.

Ezt a keveset találtam róla:
https://www.science.org/content/article/s-no-spider-it-s-decoy

Utószó az álpókot építő pók-vershez

Ha egy polip úgy csinál mint-
hogyha vizikígyó lenne,
vagy ha rájaként lapulva
a tengerfenéken menne,

vagy ha bőrét rücskösítve
tetteti, hogy kavics halom,
elképedő csodálatra
kimondottan jó alkalom!

Ám, hogyha egy kis pókocska
műpókot épít magának,
s agyafúrtan azt kínálja
magahelyett a madárnak,

akkor mit szóljon az ember?
Mind a kettő őrült csoda,
akár tudat, akár ösztön,
véletlen nem vezet oda!

És, ha e cselt külön-külön
két kis pók is ki találta,
mert közöttük az akadályt
a Csendes óceán állta?

Az már csodának is túlzás!
Egyetért mindenki velem?
Ehhez a pókoknak kellett
a **Természetes Értelem...!**

Zollikerberg, 2026 II. 28.

Mit tudunk a tudatról?

Mit tudunk a tudatról? – Hát
nem sokat, csak azt, hogy van.
Ezért aztán elmélkedhe-
tek fölötte nyugodtan.

Szerintem az értelemtől
el alig választható,
tehát, hogy van kis tudat is,
az bátran kimondható.

Kis értelemhez kis tudat
járul ámbár úgy tűnik,
néha egész kis értelem
nagy tudattal kérkedik...

Nem csak emlősöknél látom,
nagy tudatra az utal,
ha tükörben ismeri föl
önmagát egy apró hal.

Az értelem mértéke meg
abból látszik – és ez tény –
hogy mennyire játékos a
gyerekkorában a lény.

Elképedésünket pedig
hová tesszük egyhamar,
ha megtudjuk, hogy létezik
játék kedvelő rovar?

Fagolyókkal játszadozó
dongókról szól épp egy hír,
másik: körhintát kedvelő,
apró muslincákról ír...

És az álpókot építő,
gyufafejnél kisebb pók?
Az embernek ettől könnyen
torkán akadnak a szók!

Kérdés, hogy ez értelem-e,
vagy valami ösztön tán?
Rákényszerülök tűnődni
eme lények tudatán.

Terv nélkül a nagy műpókhoz,
kis pók hogy' talál utat?
És a tervhez mindenképpen
kell valamilyen tudat!

De ne horgonyozzunk le a
hamis pók mesterénél,
a tengerben embert mega-
jándékozó bálna él!

Kardszárnyú delfín tesz ilyet,
saját zsákmányt osztogat,
csónak utasoknak néha
frissen fogott halat ad...!

Állatnál tudatot taga-
dóktól vígan kérdezem,
ismerve e tényeket, hogy'
igazodnak el ezen??

S a Mesterséges Értelem?
Neki van-e tudata?
Hogyha megkérdeznénk tőle,
„ő" vajon mit mondana?

Zollikerberg, 2026 III. 1.

Megjegyzés:
A *Scientific American* ezév februári
számában a főcikk a tudatról szól.

Melyik a legősibb nyelv?

Van, aki azt mondja, hogy a
magyar a legősibb nyelv.
Erre jön a finnugrász és
azt mondja, ez hülye elv!

Merthogy minden mai nyelvnek
éppen úgy volt őse is,
s ezért, hogy a magyar ősibb,
mint állítás, rém hamis!

Erre én csak azt mondhatom,
íme itt az élettan,
melyben e fönti vitára
mindent döntő példa van.

A tengerben úszik cápa,
amely szinte azonos
azzal, amely 400 milió
éve volt őshonos!

És e cápa vígan úszkál
olyan delfinek között,
melyeknek őse a vízbe
nem túl régen költözött.

Ötvenmilió éve még
szárazföldön éldegélt
és a vizi életmódra
csak nagyon lassan cserélt...

Így hát a cápa alakja
tízszer ősibb legalább,
mint a formáját tekintve
az egész bálna-nyaláb!

Magyar nyelvnél az ősiség:
a jól megőrzött alak!
Nyelvünknél ez majd' oly ősi,
mint a legősibb halak...

Hát ez persze durva túlzás,
de mégis, a hasonlat
szándékkal vett elő cápát,
mint nagyon ősi halat.

Mai nyelvek delfinjei
a nyelveknek tengerén,
a magyar nyelv cápájával
együtt úsznak! – Mondom én.

Zollikerberg, 2026 III. 2.

Megérdemelt kitüntetés?

Kitüntetést kaptam,[553] ámde meg nem érdemelem,
mert bár a nyelvromlás ellen szavamat emelem,
szót emelni nem elég, hisz az lenne a csoda,
hogyha e szó önmagától el is jutna oda,
ahova jutnia kéne, nyelvrontók fülébe,
azokat szép nyelvünk iránt kényesebbé téve.

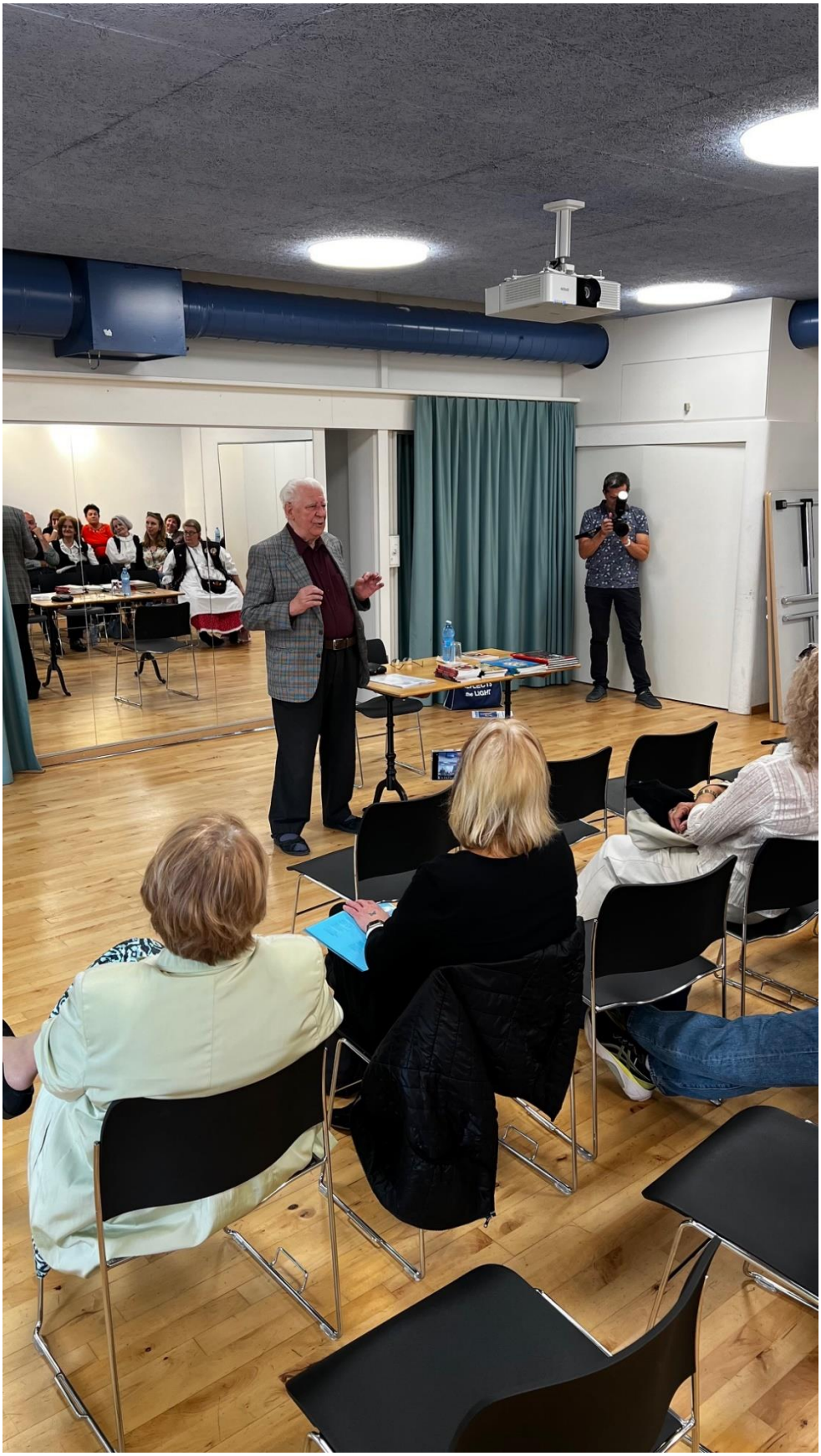
És bár tudom, szélmalom-harc, sőt, falra hányt borsó
(s tán eközben én vagyok a kútrajáró korsó...),
de legalább, a hányt borsó elérné a falat,
s a „magasraemelt szavam", nem járna fű alatt;
„nyelvdorgáló" verseimnek a túlsúlyú zöme
nem „fiókban" tűnne el, de „vízcsapból" ömlene!

Akkor talán – igen akkor, ünnep lenne nálam
és vígan veregethetném meg a saját vállam;
néha durva verseimnek lenne eredménye,
s fölcsillanna nyelvünkben a tartósság reménye,
akkor büszkén állnék elő s kimondanám menten,
hogy a kitüntetést tényleg meg is érdemeltem...!

Zollikerberg, 2026 III. 17.

.

[553] 2024-ben Március 15.-e alkalmából megkaptam a Magyar Érdemrend lovagkeresztje kitüntetést, azért az erőlködésemért, amit verseimmel fejtek ki a magyar nyelv ápolásának érdekében.

Nyelvleckéztetés közben a zürichi Magyar Házban 2025. szeptember 13-án.

Gyimóthy Gábor (Zollikerberg):

Öt értekezés-féle

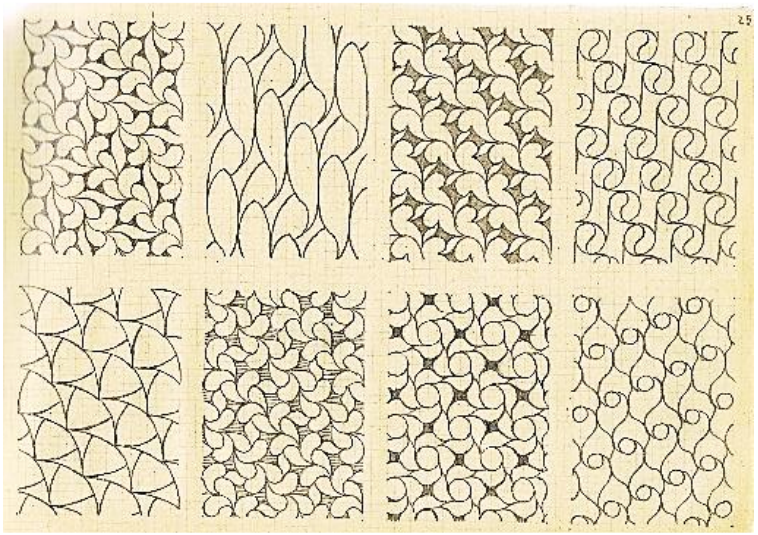
Így is történhetett volna

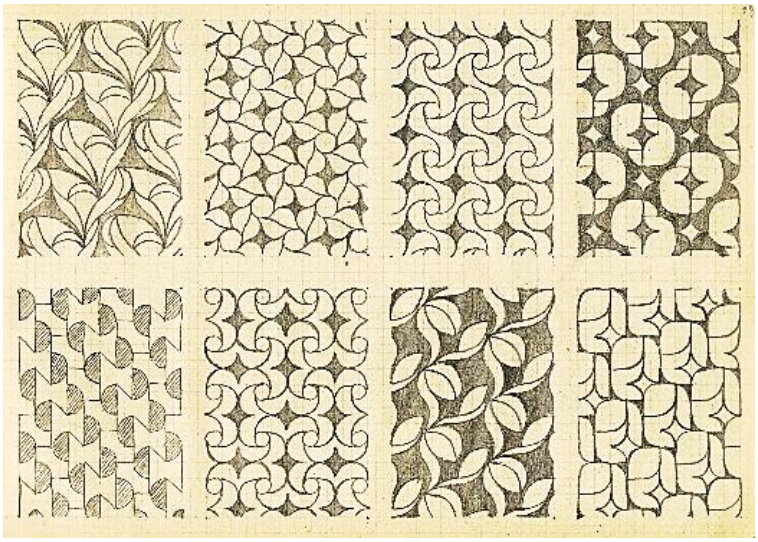
1950 nyarán befejeződött a falusi iskolám a nyolcadik osztály végével. 14 éves voltam, egy fejhossz-szal még rövidebb és „osztályidegen”. Hogy mit jelentett osztályidegennek lenni, azt talán mai, ifjabb olvasóimnak már el kell magyaráznom. A „népi demokráciában” vidáman kijelentették, hogy minden munkaadó „kizsákmányoló” volt, és mert a „kizsákmányoló rendszer”, amely szerintük a háború előtti Magyarországon dúlt, a munkát vállaló, vagy paraszti népréteggel szemben igazságtalan volt, ezt úgy lehet leginkább ellensúlyozni, hogy most akkor, egy másik népréteggel kell igazságtalannak lenni, és államilag átvenni a kizsákmányolást, ami persze sokkal általánosabb és hatékonyabb, mint amikor csak elszórtan, néhány kizsákmányoló igazságtalankodik. Tehát az egykori „kizsákmányolók” gyerekei a nyolcadik általános iskolaév után nem mehetnek magasabb fokozatú iskolákba, merthogy azok a munkásosztálytól idegenek. Persze, hogy voltak a háború előtti Magyarországon igazságtalanságok, de messze nem volt minden munkaadó kizsákmányoló, és mégha az lett volna is, mit tehetnek arról a gyerekeik? Szóval ez a komunisták részéről rém buta, kicsinyes és általánosító bosszú volt, amely aztán bumerángként csapott vissza az ország gazdaságára, mert hiszen az egykori munkaadók egy része a magyar értelmiség volt. És ennek az értelmiségnek az elgáncsolásával az állam az egész országot büntette és így persze sajátmagát is.

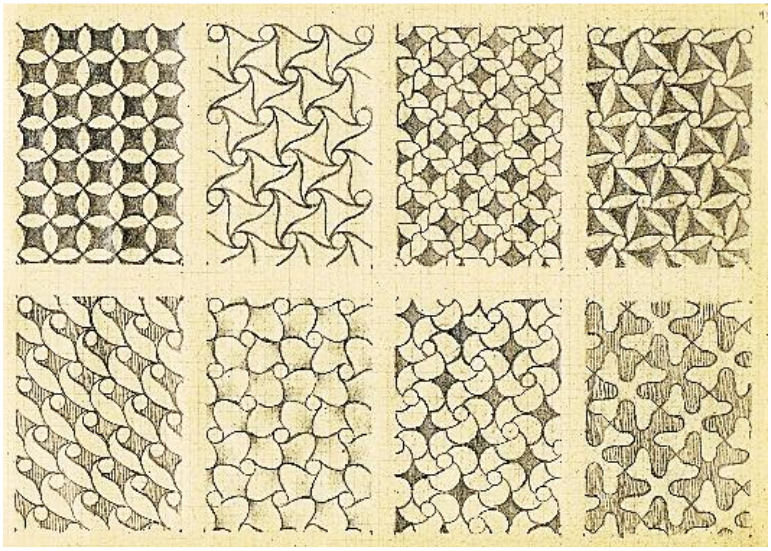
Nyilvánvaló volt, hogy házunkat és „hatalmas” – 15 hektárnyi – birtokunkat hamarosan föl kell adnunk, amint a komunistáknak sikerül hatékonyan kiépíteni a mindent romboló rendszerüket. Ezt azért írom le ilyen részletesen, mert ma Nyugateurópában egy ugyanilyen bunkó és hazaáruló hatalom van kialakulóban, sőt, részben már nyeregben, amelynek minden mindegy: a kultúra, az ipar, a mezőgazdaság tönkretétele kicsit sem érdekli, csak egy a fontos számára, hogy hatalmon maradhasson! Ezt a rendszert akarják minden áron Magyarországra kényszeríteni! Természetes, hogy ilyen, saját ülő-ágát lefűrészelő rendszert aztán nem lehet soká fönntartani, de addigra mire minden tönkrement, azok akik a disznóságot okozták, már régen meg-dúsgazdagodtak és eltűntek a színről. Amit hátrahagynak, az majd évtizedekig bajlódik az újra talpraállással. És a régi kultúra visszaállítása nem is fog sikerülni mert közben, például Németország, Franciaország, Anglia mohamedán többségű állammá alakul át...

A mi családunk közönséges és igazságos munkaadó volt legalább száz éve. Érdemes erről a faluban (Mecseknádasdon) érdeklődni. Házunk egyik felét megvette egy kőfaragó a faluból. Hozzá álltam be inasnak. Egy másik, falubeli gyerekkel együtt ketten voltunk inasok. Sajnos a mesterünk régimódi ember volt és velünk végeztette el az összes, előadódó házkörüli munkát, ahelyett, hogy a szakmából tanultunk volna valami érdemlegeset. Régimódisága a megkövetelt munkaidőből is látszott: reggel héttől, este hétig – szombaton csak ötig – tartott a munkaidőnk, egy órányi ebédszünettel. Ez 70 óra heti munkaidő, ha jól számoltam... Több, mintha egy héten 8 napot dolgoztunk volna 8-8-órás munkanapokkal!

Az egyórányi ebédidőt – ebédelésen kívül – textilminták, csempeminták, tapétaminták tervezgetésével és rajzolásával töltöttem. Néhány rajz, azokból az ebédidőkből (a rajzok – azóta erősen megsárgult – A4-es papírlapokon vannak.):

Na és mi volt a (nem házkörüli) munkánk? A mester, rég nem ápolt sírokról márvány sírköveket vásárolt össze (olcsón), amelyekről nekünk kellett lecsiszolni a fél centiméter mély, eredeti írást. Igaz, rendszerint csak a nagy betűk voltak olyan mélyek, például a nevek, de azok miatt az egész kő felületét olyan vastagon kellett lecsiszolnunk. Sőt, néha a V-alakú bevésés

aljáról repedés hatolt a kőbe esetleg további egy-két miliméter mélyen. A kő két fa-bakra volt fektetve és mi, egymással szemben állva, féltégla méretű csiszoló köveket tologattunk-huzogattunk hosszában, vízzel kenve a műveletet. A csiszolókövet rongy darabbal fogtuk ugyan, de a napokig tartó csiszolásnál untig elégszer csúszott a kezünk a kőre ahhoz, hogy az ujjaink hegye is lekopjon és szivárogjon belőle a vér. Az írás kicsiszolása után következett a finomra csiszolás és a fényesítés. Mindent kézzel csináltunk, testi munkával.

Viszont az is előfordult, hogy a csiszolástól még vízzel átitatott követ túl hamar vette kézbe a mester és véste bele az új szöveget. Eközben száradt ki a kő és megjelent rajta „a régi írás szelleme" zsírfoltszerű alattomossággal. Ilyesmi persze a márvány fajtájától is függött. Ezt a szép, fehér, carrarai márvány nem csinálta. Máig a fülemben van a mester káromkodása, aki ezt akkor vette észre – akkor száradt ki a kő eléggé – amikor már a teljes új szöveget belevéste. De kárörvendezni nem tudtunk rajta, mert kezdhettük újra a szöveg-kicsiszolást, olyan kövön, amit már egyszer befejeztünk és fényesítettünk...

Mit csinál az ember (esetemben: a gyerek) feje ilyen, robotoknak való testi munka mellett? Nagyon érdekelt a csillagászat és azon belül a Naprendszerünk bolygói, főleg persze a Mars és a Vénusz, amelyeken akkor még életet, sőt, civilizációkat is szabad volt sejteni. Folyton azokon járt az eszem. Három évvel korábban a pécsi Ciszterekénél osztályfőnökömtől, aki cisztercita pap volt (Kelecsényi Ákos) azt hallottam, hogy valamikor majd a világszerte sugározható televíziós közvetítéseket a Föld körül keringő műholdakkal fogják megoldani. Erre azért lesz szükség – mondta – mert a fránya tévéhullámokat nem veri vissza az a légréteg, amely ezt – jótékony módon – a rádióhullámokkal megteszi. Ez akkor olyan utópia volt, helyesebben számomra olyan utópiának hangzott, mintha ma azt mondanám, hogy valamikor majd a Titánon, a Szaturnusz óriási holdján, állandó kutató állomáson fognak emberek dolgozni. Azt már kisgyerek koromtól tudtam, hogy a világűrben egyetlen járműfajta működik, az, amelynek rakéta meghajtása van. Az akció-reakció elvét – talán nem ezekkel a szavakkal – már tényleg kisgyerek korom óta ismertem. És hogy a rakéták „mit tudnak", az a második világháborúban szomorú módon vált ismertté. Elképzeltem magamnak, hogy egyszer majd rakéta repül a Mars fölött és televízión közvetíti, ami alatta zajlik és mi láthatjuk az ottani erdőket, mezőket, városokat...

Teljesen természetesnek vettem, hogy ott vannak erdők, mezők, városok. Sőt, fordítottan, el sem tudtam képzelni, hogy ott ne lennének erdők, mezők, városok...! Az akkori távcsövekkel nem sok érdekességet, részletet lehetett látni a Mars felületén. Az olasz Schiaparelli 1877-ben bizonyos vonalakat vélt fölismerni rajta, amiket aztán félreértve csatornákként emlegettek. De hát azok 1950-ben még tényleg lehettek volna akár csatornák is. Schiaparelli megfigyelései után kereken húsz évvel írta meg H. G. Wells híres regényét a Világok harcát, amelyet nyolc-kilenc éves koromban ismertem meg. Mi okom lett volna nem hinni egy marsbeli civilizációban? Igaz, az eszembe se jutott – Wells regényének ellenére – hogy a marslakók idejönnének háborúzgatni velünk, noha éppen akkor járt a második világháború a végefelé. Ma is bődületes baromságnak tartom azt az elképzelést (amely számtalan regény alapja és tárgya), hogy idegenek idejönnek, mert el akarnak venni tőlünk valamit, legrosszabb esetben az egész Földet, hogy azt aztán saját életterükként használják. Ez nagyon-nagyon nagy marhaság! Először is, nem tudnak idejönni, még kutató expedícióként sem, nemhogy Földet-elfoglaló, óriási haderővel. Ennek három oka van, lesz és marad örökre: 1) Túl nagyok a távolságok. 2) Nagyon nagy sebességű járműhöz nincs elég energia (tehát olyanhoz, amely legalább a fénysebesség ezredrészét elérné). És végül 3) Az előbbiek miatti, elkerülhetetlenül hosszú utazásokon a kozmikus sugárzás még a mesterséges értelemmel ellátott robotokat is szétlőné, nemhogy élőlényeket hagyna életben! Másodszor pedig, az előbb fölsorolt tényeket jól ismerve, miért akarnának idejönni, hiszen bármire lenne szükségük, a hadsereggel végzendő hódító utazásuk akadályainak legyőzéséhez viszonyítottan, miliomod résznyi erőfeszítéssel tudnának a saját bolygórendszerükben megszerezni, vagy akár előállítani mindent. Bármilyen eszeveszett (szinte lehetetlen) terv lenne a Mars lakhatóvá tétele, ha a Föld élhetetlenné válik – például a

Nap túltüzesedése miatt – az emberiség erre rá fog kényszerülni. És ez bármilyen lehetetlen (szinte megvalósíthatatlan) vállalkozás lesz, még mindig, legalább miliószor kisebb föladat, mint az emberiség áttelepítése lenne egy – mondjuk csupán – öt fényévnyire lévő bolygóra!

A Vénusszal más volt a helyzet, noha az jobban megközelíti a Földet, mint a Mars, de ott nem a túl „gyenge" távcsöveinkkel volt a baj, hanem magával a bolygóval. Felhő veszi teljesen körül, amelynek csak a fényes, fehér felületét láthatjuk innen. Tehát a Vénuszon bármi lehetett, habár nehéz volt rajta barátságos világot elképzelni. Milyen hely az, ahol soha nem süt a Nap?

15 évvel később, 1965 júliusában – akkor már Zürichben éltünk – Feleségem Hannoverbe utazott, hogy meglátogassa a szüleit. Vesztére! Ugyanis akkor ott más vendégek is voltak, azt hiszem Feleségem húga is a férjével. Ilyenkor Anyósom – hogy ne legyen a fürdőszobában zűrzavar – megjelölte a törülközőket. Erre a célra különböző színű kis csíptetőket használt, amelyek pontosan olyanok voltak, mint a ruhaszárításnál használatos csíptetők, csak kicsiben, olcsón és élesen fröccsentve műanyagból. Legföljebb másfél centiméter volt a hosszúságuk és a célnak jól és csinosan feleltek meg. Csakhogy Feleségem megrázta a törülközőjét. Nem csak úgy egyszerűen, mintha egy odatévedt katicabogarat akart volna lerázni róla, hanem két kézzel megfogva úgy, hogy a törülköző vége kipördülve gyorsuljon föl. Ha az ostor vége csinál ilyet, akkor csattan... A törülköző nem csattant ugyan, de a kis csíptető leröpült róla, elképzelhetően nagy sebességgel és pontosan beletalált Nejem bal szemébe. El sem tudom képzelni, hogy miért volt szükség erre a törülközőktől általában idegen mutatványra, de ilyesmin utólag eltűnődni teljesen fölösleges. Azonban mégis érdemes megemlíteni – fejcsóválva – hogy lám-lám, mi mindenből keletkezhet baleset! Rémületemben hanyatt-homlok rohantam föl Hannoverbe, amihez a munkahelyemen napokat kellett kivennem a szabadságomból. Ráadásul fölöslegesen tettem, mert Nejemet a kórházban sötét szobában tartották meglátogathatatlanul. A legkisebb érzelmi fölindulás is a szemének bevérzését okozhatta volna. Legalábbis ezzel a rémmesével tessékeltek ki a kórházból.

1965 július 15.-én a vonaton ülve, amely Hannover felé robogott, két dolgot képzeltem élénken magam elé. Az egyik, Nejem borzalmas balesete volt. Ettől – az esetet sajnos túl élénken elképzelve – még a „lelkem is borsódzott". A másik pedig az amerikai Mariner 4 című marsszonda elrepülése a Mars mellett volt. A szonda aznap közelítette meg a Marsot, kereken 10 000 kilométernyire. Mars melletti elrohantában 21 fényképet készített a bolygó felszínéről, amelyek az első képek voltak egy olyan égitestről, melyet addig csak távcsövön át láthattunk, rém homályosan. Ez az akkori technika nagyon megtapsolandó csodája volt. Igaz a fényképek földre sugárzása napokig tartott, de hát ki törődött akkor ilyen aprósággal? Mindenki – jómagammal együtt – reszkető kíváncsisággal várta, hogy mit fogunk látni az eddig megfejthetetlen titokzatba burkolódzott bolygó felületén? Természetesen visszaemlékeztem a 15 évvel korábbi álmodozásaimra, a félig eszméletlenül zajló, robotszerű kőcsiszolgatások közepette.

Aztán jött a csalódás. A képek szürkén, elmosódottan krátereket mutattak, mintha csak a Hold felületéről készültek volna... Nem tudom, hogy „A Tudomány" mi mindent tudott már a Marsról 1965-ben, de én még az 1950-es álmodozásaim szintjén voltam. Ezért aztán az én csalódásom őrületesen nagy volt. Szerintem, azaz, az akkori képzeletszintem szerint, a képeken ilyesmi is lehetett volna, ilyesminek kellett volna lennie:

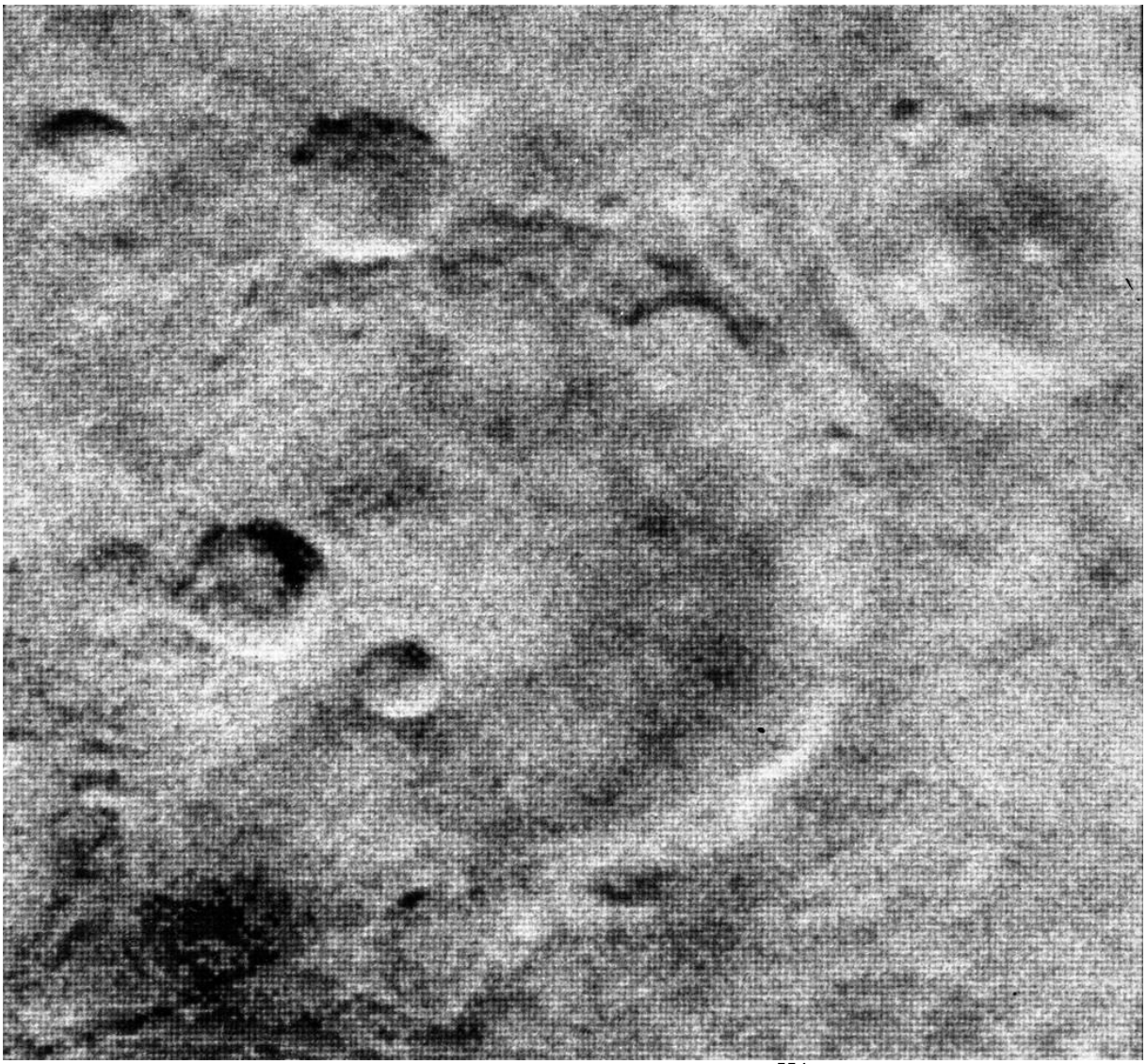
Az egyik képen határozottan látható egy téglalap alakú valami, valószínűleg épület. Mellette vonalak, egyértelműen úthálózat részei. Az egyik vonalon (úton) egy kis pont látható, ami a következő képen – amely kicsit később készült – már elhagyta a helyét, tehát nagy valószínűséggel jármű volt. Egy másik képen egy vonal (útvonal) megszakad. Kivehetetlen struktúrájú terület szakítja meg, ami valószínűleg erdő lehet, mert az útvonal folytatódik mögötte, mégpedig úgy, hogy az elképzelhetően az „erdőn" keresztül egyenesen haladt át. Egy további kép több szabályos, szögletes alakzatot mutat, sejthetően épületeket. Három képen sima, sík felület látható, valószínűleg vízfelület, de a felvételkor sajnos nem úgy állt a Nap, hogy a felületen valahol csillogás jelenhetett volna meg. Az egyik képen sötét, kanyargó vonal

csatlakozik a sima felülethez, erősen kiszélesedve a csatlakozás helyén. Valószínűleg folyó, delta-torkolattal. Egy másik képen hosszú, egyenes és meglehetősen széles vonal látható, sík terület közepén. Azon, nagy valószínűséggel repülőtér le- és fölszálló pályáját látjuk....

De a fényképeken sajnos nem volt ilyesmi, csak szürke, reménytelenül élettelen kráterek...!

Feleségem szemének, a rettentő sérülés ellenére semmi olyan baja nem lett, amely zavarta volna a látását, de a szembogara nem maradt kerek... Micsoda elképesztő helyrehozó képességgel vannak még ezek a nagyon érzékeny szerveink is ellátva!!

Zollikerberg, 2026 II. 19.

A Mariner 4 képe a Mars-felszínről.[554]

[554] https://www.nasa.gov/wp-content/uploads/2023/03/nssdc_m04_11ea.jpg.

A bölcs Konfúzius megállapításai és megjegyzései
(aki nem tévesztendő össze Konfuciusz-szal!)

A lustaság egészséges,
és ihlet az unalom.
Ezzel szemben a szorgalom
győzedelmes hatalom.

*

Változik a világ,
és egyre gyorsabban.
Furcsán érzi magát,
aki változatlan ...

*

Nem valósult meg az álmod ?
Boldog lehetsz, mondhatom !
Különben törhetnéd fejed
egyre újabb álmokon …

*

Ha Góliát homlokát
egy kő vérbe borítja,
talán Dávid tette volt:
kezében a parittya.

*

Ha zabálnál, de nem teszed:
önmegtagadás.
Ám, ha nem tudsz ellenállni:
önmegdagadás ...

*

Ne hidd, mert az életedet
teszi csupán rosszá,
hogy akibe beleszeretsz,
jogod is van hozzá.

*

"Hegyeket mozdít el a hit".
Mondjuk s nem hiába.
Az azonban sajnos baj, hogy
gyakran rossz irányba.

*

Sokat adtak a világnak
mindenféle kolostorok,
ámde az életmód bennük
természetellenes dolog.

*

Majd' mindent kibír az ember
főképpen, ha fiatal.
De ha van, amit nem bír ki,
abba sajnos belehal.

*

Nem ételnek fogtál halat ?
Erre én csak egyet mondok:
mert a halnak fáj a horog,
kedved bizony undok indok.

*

Mondják – s én tapasztalatból
osztom ezt a nézetet:
a közvetlen útnál gyakran
rövidebb a közvetett.

*

Minél többet tapasztalsz
– álljon itt most írva –,
annál többet viszel majd
magaddal a sírba.

*

Hogyha rosszul tudsz valamit,
önmagában nem nagy baj.
Ám, ha úgy hiszed, jól tudod,
ott kezdődik a nyavaly' ...

*

Két tűz között nem jó lenni.
Egymást lövik ? – Akkor sem !
Ám a helyzet rosszabb, hogyha
téged lőnek mindketten.

*

Ne hidd, hogy a középkor a
reneszánsszal megbukott.
Nézz körül és rögtön látod,
hogy állandó állapot !

*

A vallásszabadság elve
már régóta fáraszt.
Hisz az egyik a másikra
gyűlöletet áraszt !

*

Annak, amit tenni akarsz
majdnem biztos csőd,
hogyha elhalasztod, mire
lesz majd több időd …

*

Az öregedő szalonna
előbb-utóbb avas.
Ami viszont rozsdásodik,
az nem más, mint a vas.

*

Nincsen kézügyesség,
tőled függ a kezed !
Gyakori gyakorlat
ügyességhez vezet.

*

A tehénnek egy is elég,
nem kell neki hat alom.
S te ne feledd: boldogságot
nem pótol a hatalom.

*

Vagyon után akármennyit sírtok,
nem csak öröm, teher is a birtok.

*

Ismert tény, hogy egy csárdában
túl sok a két dudás.
Vannak esetek, melyekben
nem jó a sok tudás.

*

"A lassú víz partot mos".
– Ha kegyes a sors. –
E célra – hidd el nekem –
sokkal jobb a gyors.

*

Elméleted bármily bárgyú
– és legyen az bármily tárgyú –
s eszmefuttatásod dőre ?
Ne félj ! Találsz követőre ...

*

Ami régen olyan volt,
az ma már egészen más.
Csak egy a változatlan:
az állandó változás.

*

Lehet, hogy ez neked már nem is új:
lábadnak nagyujja mutatóujj.

*

Csak akkor vagy szabad ember
ha semmilyen birtok nem ver.

*

A kétségből nem fér hozzá semmi:
embertelen csak ember tud lenni !

*

Van-e, ki ne ismerné e
kellemetlen *szitut*:
Amíg nézed, nem forr a tej,
ha otthagyod, kifut !

*

Ami bükkfa, az nem tölgy.
Hegyek nélkül nincsen völgy.
S meg ne elégedj eggyel:
egy völgyhöz két hegy is kell !

*

Ropogós bőrű malacot
noha élvezettel eszed,
az állatkát meg is ölni,
talán sosem lenne szived ...

*

Ami ősi, az a gyökér,
mely nélkül fa nem lehet.
Ám a gyökér fölött a fa
mást növeszt, nem gyökeret !

*

A jó kézműves megcsinál,
amit csak akar.
(Amit nem tud, azt nem akar,
nem olyan badar ...)

*

Ha a szappant kopás ellen
biztosítja Sára,
kétszer annyit fizethet majd,
mint a szappan ára ...

*

Rohan az idő, de
ne haragudj rája:
örökkévalóság
pányvás rabszolgája.

*

Van több olyan felekezet,
fölfal ! (Nem csak fele kezet.)

*

Ember vagy, mert jó az eszed.
És azért jó, mert van kezed !

*

A kabátod vízhatlan ?
De te nem vagy hízhatlan ...

*

Elhiheted: minden egyén
önmagát tekintve egy **ÉN**.

*

Jobb a kora ártérítés,
mint később a kártérítés !

*

Nem egyforma minden kacsó;
néhány nőnek kell a *macho*.

*

Olyan gaz az ördögszekér,
amelyből az ördög se kér !

*

Az idő kegyetlen
és eközben szalad.
Mit ér, ha valaki
csak tehetség marad ?!

*

Fiatal fácskára, melyet a vad rágott,
utólag hiába huzigálsz nadrágot.

*

A mérgezés galád bűntett.
Lelkiismereted büntet.
*
A háború otromba.
Sokminden dől ott romba !
*
Ostromod győzelme,
ha nem vált valóra,
talán mert szegény vagy
s nem telett falóra.
*
Őrizhetsz te kecskét, jakot,
csak sakkozva kaphatsz sakkot.
*
A szobor is furcsa alak,
ha a lényét fedi a lakk.
*
Azt nem tárja bölcs eléd,
Mint lesz emberből cseléd.
*
Úgy természetes a nyírfa,
ha egy ága sincs lenyírva.
*
Nem csak kerek dinnye görög.
Aténban a tűz is görög ...
*
A gyárkémény cserépből cső.
A falüreg veréb-bölcső.
*
Mert túl sok szeszt nyelt tán torok,
szédül a fej, test tántorog.
*
Nem minden hurka hurka szürke,
csak a szürke hurkú hurka hurka szürke.
*
Csak mert nagyon magas árú,
nem biztos, hogy jó az áru.
*
Nem mindig az a jobb bazár,
ahol számszerint jobb az ár.
*
Lakatosodnál jobb az ár ?
A másiknál tán jobb a zár.
*
Kőtoronynak vén a baglya.
A Földünknek fém a magja.
Pirkadatnak kél a Napja.
Kénykort dönt a nép haragja !
*

Életfeltétel az élc.
Humor nélkül nem is élsz !

*

A láz aláz !

*

Ha iszol és fogy a szeszed,
ami szintén fogy: az eszed.

*

A kérdés megoldhatatlan ?
Aludd ki magadat jobban !

*

Noha I.Q.-d elég magas,
ahhoz, hogy sünt ne simogass,
nem biztos, ha süllőt látnál,
rögtön tudnád, hogy az fogas.

*

Műanyagot hordtok ti már ?
Akkor nektek nem kell tímár.

*

Ha Prágában áll egy csehó,
ami télen fedi: cseh hó.

*

Bármi itt a Földön,
ha rendben nem lenne,
ne szidd érte Istent,
ha nem hiszel benne.

*

Hogyha túl drága a butik,
az ott vásárlók a butik.

*

Üldöznek, s a bőröd vékony ?
úgy leszel te találékony.

*

Bármi az, amit remélsz,
addig élsz, ameddig élsz.

*

"Ami késik, az nem múlik."
Mondják völgyben s hegyen.
Hát talán tényleg nem múlik,
de az idő megyen ...

*

A tudomány gyorsan halad
büszkén ünnepeljük agyunk.
Ám a csúcstól – ha van olyan –
rettentően messze vagyunk.

*

"*Minden kezdet nehéz*."
– E tétel nem vitás. –
De aztán nem ritkán
nehéz a folytatás ...

*

Erő titka: erotika ...

*

"*Ami késik, az nem múlik.*"
Ámde ne is áltasd magad:
bár nem múlik, gyakran nem jön;
s éppoly gyakran el is marad ...

*

Így szólsz fiam. "*Légy az enyém*."
S szeretkezni bírtok.
Ám attól még nem a tiéd.
Egyiktek sem birtok !

*

Nem sok, ha a kamat csupán
egyetlen egy százalék,
ezzel szemben rettenetes,
ha hajón egyszáz a lék !

*

Gyakran végez első helyen,
aki elég igénytelen.

*

Reménytelenné vált a cél ?
Föl akarod adni ?
Más teríti le a vadat
s abból nem fogsz kapni.

*

Tölgyerdőben – bár gyakran van –
alig-alig tűnik fel cser.
Orvosok közt még nehezebb
fölfedezni, ki a felcser ...

*

Minden nézőpont kérdése,
melyből nem csak egy van.
A gyémántot nem zavarja,
hogyha csiszolatlan.

*

Nedves tapló a szikrától
nem lobban.
Száraz kútba hajított kő
nem csobban…

A bölcs Konfúzius tanácsai
(aki nem tévesztendő össze Konfuciusz-szal)

Sóvárogva vársz áldást ?
Dolgoznod kell ! (Semmi mást ..)
*
Nem tanácsos megcsinálni
– habár lehet. –
Egynél többször ne forgassál
köpönyeget …!
*
Hogyha nincsen rámáscsizmád,
Húzz lábadra rá más csizmát.
*
Hagyjál nyomot a világban,
amely szép és emberi.
És ne bántson, hogy az idő
egyszer azt is elnyeli.
*
„*Ha rövid a kardod,*
toldd meg egy lépéssel !”
Lustának születtél ?
Javíts rajt’ ép ésszel !
*
Ha már megvetted a cipőt,
ne nézz más üzletben körül !
Ha az ember jobbat talál
– vétel után! – hát nem örül ...
(Szegény, szerencsétlen,
frissen nősült férfi,
jobb eztán, ha más nők elől
csukott szemmel tér ki.)
*
Aki sokat esz’, az hízik.
Te csak azt edd, ami ízlik !
*
Ahol sok a tüskés rája,
ne fürödj, hogy ne lépj rája.
*
Írd a bölcs kis füzeted
legelső sorába:
Ami olcsó, de vacak,
az rettentő drága !
*
Ha akarsz csinálni szépet,
az órát te sose nézzed !
*
Káosz leledzik a zűrben.
Rendszerezz tehát az űrben !
*

Sokkal elérhetőbb a cél,
hogyha akaratod acél !

*

Ha az út ragacsos sarú,
nem jó lábbeli a saru ...

*

Akkor biztos nem jársz körbe,
ha az utad sosem görbe.

*

Csak, ha fekszik, taposs le tűt,
de irtsd ki a lapostetűt !

*

Hibátlan csak ritkán lehetsz,
ám ezt tudni kevés.
Legyen benned hibátlanra
való törekedés !

*

Talány még a nagy piramis
épültének útja ?
Szedjük szét, hogy földerítsük
s rakjuk össze újra !

*

Hogyha százéves leszel is,
mire utolér a holtad,
az életet itt a Földön
éppen csak hogy megkóstoltad ...

*

Aki minden percben alkot,
nincs igaza annak !
Pihenj s nézd mélázó szemmel,
mások mint rohannak ...

*

A dolgokat csinálni kell.
Újat nem mondok én nektek.
Csinálni kell, csinálgatni,
s egyszerrecsak készen lesznek ...

*

Örülj, hogyha ma még
tiéd a diadal,
mert sajnos nem maradsz
örökké fiatal ...

*

Minden kezdet nehéz !
– Mondta ezt már más is –
csakhogy gyakran nehéz
ám a folytatás is !

*

Nagy gubanc lett a madzagod ?
Óvatosan bontsad.
Ha rángatod, a végén már
csak a késed „bonthat”.

*

Nem árt most kicsit a
füledet hegyezni:
amit megtanultál,
meg is kell jegyezni!

Mennyire magyar még a „magyar”?

Elém toppant egy videó, amely egy régebbi magyar filmről szólt. Miután a filmet én is láttam valamikor, elkezdtem nézni. Nem nagyon akartam végignézni, de aztán mégis megnéztem. A filmnek nem az ismertetése volt, hanem inkább elemzése, mondani valójának boncolgatása. Rendkívül jónak találtam a szöveget, és ellentétben sok hasonló videóval a bemutatott képek mindig összhangban voltak az éppen elmondottakkal és nem valami egészen mást, egyáltalán nem odavalót mutattak. Kitűnő elemzés volt, minden állításával teljesen egyetértettem.

Csakhát aztán a használt „magyar” nyelv miatt még egyszer végignéztem és csak ilyen szempontból „elemeztem” és értékeltem ki ezt a hangsúlyozottan nagyon jónak talált filmelemzést. Sajnos hemzsegtek benne az idegen szavak, kifejezések! És ezt most nem úgy mondom, mintha ez a szöveg ebből a szempontból valami szégyenletes kivétel lenne. Szomorú, hogy nem az, sajnos ilyen a mai „magyar”! Persze sok olyan idegen szó is szerepelt benne, amit nem is tudunk másképp mondani (például: *kultúra*, *dráma*, *cenzúra*, *film*, stb.) és sok olyan is, amit nem is szoktunk másképp mondani, pedig mondhatnánk (*brutális*, *etikett*, *démoni*, *disszidens*, stb.), ám sok olyan is található benne, aminek semmi keresnivalója nincs a magyarban, mint például a *fixáció*, *kontextus*, *emblematikus*, *improvizatív*, *narratíva*, *identitás*, *katartikus*, *kanalizál*, stb.

Kiírtam az előfordult idegen szavakat. Miután itt nehéz határt húzni a feltétlenül szükséges és elkerülhetetlen idegen szavak és a talán, vagy feltétlenül elkerülhetők között, a fölsorolásban olyanok is szerepelnek, mint a már említett, megkövesedett szavak, mint a *film*, *kultúra*, *dráma*, stb. A szavak mögötti számok a szó előfordulási gyakoriságát jelentik. Összesen 163 szó került a jegyzékbe. A többszörös előfordulásokat is számítva 242 szót kaptam. A videó hossza 19 perc és 9 másodperc. Felmérésem nem ment odáig, hogy az elhangzott magyar szavakat is megszámoltam volna, de ha elosztom a 242-t 19-cel, majdnem 13 idegen szót kapok percenként. Íme az első percben elhangzottak: *kategória*, *paradoxon*, *kompromisszum*, *groteszk*, *dráma*, *koncepció*, *pátosz*, *szatíra*, *metamorfózis*, *heroizmus*, *totalitárius*, *ideológia*, *abszurditás*. Gyönyörűen kitűnik az átlagos, percenkénti tizenhárom szó. Csillaggal jelöltem meg azokat a szavakat – ez az összesnek kereken a kétharmada – amelyeket megpróbáltam volna – ha én írom a szöveget, vagy ha magyarra kellett volna fordítanom – magyarul mondani. Soknál ez teljesen természetes lenne, soknál talán csak körülírással sikerülne és némelyiknél ez a körülírás, vagy a magyar szóval történő helyettesítés erőltetetten hatna. Ilyen esetben mindig meggondolandó, hogy mi a nagyobb hiba, az erőltetett, de magyarul érthető körülírás, vagy az idegen szó, amelyet a hallgatóságnak csak nyolctizede, vagy esetleg csak tíz százaléka ért meg? Miután természetes, hogy a szöveget azért írom, vagy mondom, hogy megérttessem a gondolataimat, véleményemet és nem valami feltűnési viszketegségből, vagy műveltségem fitogtatásából, az is természetes, hogyha a közönségem magyar, akkor az erőltetett körülírás a kisebb „hiba”, ami nem valami elvakult „magyarkodásból” történik, hanem a jobb érthetőséget szolgálja.

Itt most csak néhány szóra térek ki, hiszen a szójegyzékből bárki láthatja, hogy saját ízlésének megfelelően mit magyarítana és mit nem. Például a *briliáns* szóra, amely négyszer is előfordul, pedig minden esetben helyettesíthető lenne, valamely magyar szóval – stílusosan lehetőleg mind a négy esetben más-mással – például, *ragyogó*, *kiváló*, *kitűnő*, *csillogó*, vagy *csillogóan jól sikerült*, *káprázatos*, vagy akár *üdítően találó*, stb. Vagy a háromszor előforduló *katartikus*-ra, amely mind a három esetben egyszerűen és meztelenül csak *megtisztítót* jelent. Ezt a szót akkor se használnám, ha tudnám, hogy hallgatóságomnak 95 százaléka biztosan érti, de így, hogy – meggyőződésem szerint – egy „közönséges” hallgatóságnak a húsz százaléka se érti, különösen értelmetlen lenne használni. Kétszeres ismétlése nem növeli az érthetőségét.

Talán a tízszeres megismétlése különböző összefüggésekben, lenne elegendő ahhoz, hogy a hallgatóságban kezdjen kikristályosodni a jelentése és a szó fogalommá válna. De hát ez csak abban az esetben lenne célszerű, ha a szöveg tanító szándékú... Az ötször előforduló *kontextus* minden esetben *összefüggést* jelentett, csak, csupán és semmi mást! Tehát helyettesítése magyar szóval, árnyalatnyit sem vont volna le (vonna le) a szöveg szabatosságából, kifinomultságából.

Igazságérzetem megkívánja, hogy a szövegről – a tartalmi kiválóságának megemlítésén kívül is – mondjak néhány dicsérő szót. A nem idegenből átvett, mai magyar divat-maflaságok közül csak egyetlen egy fordult elő a szövegben, az is csak egyetlen egyszer, a rém gyerekes *megkérdőjelezés*. Szerintem, hamár valakinek annyira tetszik a kérdőjel, akkor inkább használhatná a *kérdőjellel lát el* kifejezést, mint a megkérdőjelezést, ami nekem gonosz gyerek firkálmányának tűnik. Megkérdőjelez = kétségbevon, kérdésesnek tart. Van rá nem gyerekes szavunk! De a szövegben nem fordul elő olyasmi, ami mai magyar szövegekből szinte soha nem hiányzik, a *nem igazán*, a *fajsúlyos*, és az *alapvetően.* Az idegenek közül pedig: az *ikonikus*. Illetve, ha az alapvetően mégis előfordult volna, akkor helyesen, azaz értelemszerűen azt jelentve, amit mindig is jelentett pusztító divatbajövetele előtt, különben megjegyeztem volna.

Erre a szóra, noha már többször megtettem, újra kitérek. Az angolban, de talán inkább az amerikai angolban, ugyancsak buta divatként terjedt el a ***basically*** lépten-nyomon történő, rém gyakori használata. Ezt valaki, valamikor ***alapvetően-***re fordította, és azóta – úgy látszik – mindig mindenki kizárólagosan arra fordítja. Pedig a *basically* a legtöbb esetben, sőt, mondhatnám kizárólagosan, nem alapvetőent jelent, hanem sokkal inkább az ***alapjában véve*** kifejezésnek felel meg. Az *alapvetően* kimondottan rossz fordítás, hiába áll úgy a szótárban. De az is lehet, hogy ma az angol nyelvterületen már nem abban az értelemben használják, mint régen*. Ráadásul a buta értelme úgy elterjedt Magyarországon, hogy ott ma minden ***alapvetően***. Aszongya az időjárást jósoló muki – ezt már sok évvel ezelőtt hallottam – hogy „Ma ***alapvetően*** felhős idő lesz”. Vajon mihez tud alapot vetni a felhős idő? Amit mondani akart (akart volna, ha a fejébe nem fészkelte volna be magát az ***alapvetően***-nek mindent elözönlő használata), hogy *országszerte*, vagy *kivétel nélkül*, vagy *túlnyomóan*, vagy *többnyire*, vagy *hézag nélkül*, vagy egyszerűen: *teljesen* felhős lesz az idő. Már akkor hallottam olyat, hogy valakinek egyetlen, rövid mondatában háromszor fordult elő az alapvetően. Ma már vidáman használják ott, ahol a ***tulajdonképpen***-t helyettesíti. Például: „A Góbisivatag ***alapvetően*** nem homoksivatag”. Itt jól látszik, hogy a mondatnak semmi értelme sincs, mert itt is joggal kérdezhetnénk, hogy ugyan mihez vethetne alapot a Góbi nem-homoksivatagsága? De ha az ***alapvetően*** helyére berakjuk a ***tulajdonképpen***-t, akkor rögtön érthető lesz, hogy a mesélő (tévében hallottam) mit akart mondani. Itt válik világossá az is, hogy a mondatnak hasonló értelme lesz, ha a helyére az ***alapjában véve*** kerül. Ám a mondat valószínűleg így lett volna a legszabatosabb: A Góbi csak részben (vagy: csak kis részében) homoksivatag. És szerintem az *alapvetően* mindent elárasztó divatjának köszönhető az ***alapvetés***, amit egyre gyakrabban hallok és nem emlékszem rá, hogy hallottam volna az alapvetően elburjánzása előtt. De hát, bár furcsa, miért ne létezzen ott ahol értelme van, mint ahogy az alapvetően ellen sem lehet senkinek kifogása, ha ott használják, ahova való, azaz a jelentésének megfelelően.

*Talán ugyanaz történt vele, mint az ikonikussal (*iconic*), ami régen csak képszerűt jelentett és soha sem használták, viszont ma nagyon elterjedt és legalább féltucat fogalmat értenek alatta.

Zollikerberg, 2025 IX. 14.

Íme a kijegyzetelt szavak fölsorolása:

*Abszurd 4
*Abszurditás 3
*Absztrakt
*Adaptáció
*Adaptálható
Aktív 3
*Allegória
*Alternatíva
*Apokaliptikus
Apparátus
*Archetipikus
*Archetípus 2
Arisztokrata
*Atrocitás
*Bagatelizál
*Briliáns 4
*Brutális 2
Cenzúra
*Cinikus 6
*Démoni
*Diktatúra
Dinamika
*Disszidens
*Dokuentum
Dramaturgiai
Dráma 3
Dzsentri
*Emblematikus
*Eszencia
*Etikett
Fanatikus
Figura 2
Film
*Fixáció
Forma
Formál
Forrmális
Front
*Funkcionál 3
Gasztronómia
*Genezis
*Gesztus 3
*Groteszk 2
Harmonikus
*Heroikus
*Heroizáló
*Heroizmus
Hierarchia
Idealizmus
Ideális
*Identitás
Ideológia 8
Ideológiai
Ideológus 2
*Idiótaság
*Improvizatív
Intellektuális
*Interakció
*Irónia
*Kalkulált
*Kanalizál
*Kaotikus 2
*Karakter 5
Karikatúra
*Katartikus 3
Kategória
*Káosz 2
*Kollektív 5
*Komédia
*Komikus
Kommunista
*Komplex
*Kompromisszum 2
*Koncepció 3
*Konfliktus
*Konfrontáció
*Konkrét
*Konszolidáció
*Kontextus 4
Kód
Kreatív 2
*Kritika 3
*Krízis
*Krónikás
Kulturális 5
Kultúra
Kultúrpolitika
*Lájk
*Legitimitás
Logika
*Mechanizmus 2
*Megformált
Megkomponált
*Melankolikus
*Metafora
*Metamorfózis
Mikrovilág
*Minimális
*Mitikus
Modell
*Momentum
*Motiváció
*Naív
*Narratíva 3
*Navigál
Operett
Panoptikum
Panteon
Paradoxon
Passzív 2
Passzívitás
*Pátosz
*Pittoreszk
Poén
Politika
Politikai
*Portré
*Potenciál 2
*Pózolás
*Pragmatizmus
*Precíz
Premier
*Privát
*Profán
*Pszichológiai
*Radikális
Realizmus 2
*Redukál
Repertoár
*Rezignált 2
*Rezisztencia
*Rezonál 2
*Ritmus
*Rituálé
*Rutin
*Sematikus 3
*Spájz
*Spirituális

Szakrális
*Szatíra 3
*Szféra
*Szimbolizál
*Szimbólum
Szocialista 2
Szocializmus
*Sztereotípia
*Szuverenitás
*Teátrális
Tektonikus
*Terápia
*Tónus
Terror 2
*Totalitárius
*Totális 2
Tragédia
Tragikus
*Trauma 4
Trükk
Videó
*Vitalitás
*Vízió
Zsenialitás 4
*Szatirikus

Az újra feltett kérdés

Még nincs egészen fél éve annak, hogy ezt a kérdést tettem fel egy filmkritika szövegének elemzése után: Mennyire magyar még a mai „magyar”? Akkor azt állítottam, hogy az általam durván bírált szöveg nem elrettentő kivétel, hanem – bár jóval több mint elrettentő, de nem kivétel: sajnos ilyen a mai „magyar”! Azt hittem, hogy – szokásom szerint – kicsit túlzok ezzel az állítással. Hát sajnos nem! Most megint ráfanyalottam egy hasonló szövegelemzésre, mert újra kinyílt zsebemben a nyelvi bicska – képletesen szólva! – Bár ez nem is igaz: azt a bicskát sajnos már régen be sem lehet csukni! (E téren alig tudok olyan mondatot írni, amelyből kihagyható lenne a sajnos...!)

A Proxima Centauriról szóló, 28 percig tartó videóról van szó és, hogy ott mi mindent fedeztek föl a *James Webb* űr-csillagvizsgáló révén. A videó nem csillagászoknak szól, tehát nem szakembereknek, hanem ismeretterjesztő szándékú, „közönséges halandók” részére. Mielőtt a szövegről beszélnék, meg kell említenem, hogy sok ilyen videóban – ebben is – az a bökkenő, hogy nincs valódi képanyag. Mutatni sajnos semmi érdemlegeset nem tudnak, mert amiről szó van, az nem látható. Fantázia képeket kell fölsorakoztatniuk és persze időnként megmutatják „Dzsémsz Veb” barátunkat, de az egész videó tulajdonképpen, csak azért van, hogy el lehessen mondani mindazt amit fölfedeztek a csillagról és egyik bolygójáról **és az nagyon érdekes!** A csillagvizsgárólól is szó esik, helyzetéről, működéséről, képességeiről, stb. Jó a leírás, sok érdekeset tudhat meg róla az, aki ilyesmi iránt érdeklődik és eddig mindezt nem tudta. Szóval, valódi ismeretterjesztés és a szöveg nagyon jó lenne, ha...

...ha nem lenne tele olyan idegen kifejezésekkel, amelyek egy része még nem is található meg az idegen szavak szótáraiban! Jó lenne, ha ezekhez a kifejezésekhez magyarázat járulna! Vagy jó lenne, ha – istenbocsáss – ezek a fogalmak eleve magyarul hangzanának el benne! Igaz, tudományos tárgykörről van szó. Csakhogy ha tudományos téren szeretnénk a hallgatóságunk ismereteit gyarapítani, akkor nem várhatjuk el, hogy a tudományág idegen szakkifejezéseit és azok jelentését, tehát az általuk fedett fogalmakat már mind ismeri. Éppen hogy ezeknek a szakszavaknak a magyarázata is az ismeretterjesztés, a „tudományos fölvilágosítás” föladata lenne! Mellesleg – elképzelhetően – a videó megalkotóinak is ez lehetett a szándéka...

A szöveget nagy valószínűséggel amerikaiból fordították le, tehát a benne rejlő – mi az, hogy rejlő? – rikoltozó – hibák: a szakkifejezések gátlástalan használata és meg nem magyarázása, nem a beszélő, hanem a fordító lelkén száradnak. A beszélő rendkívül kellemes hangon, nagyon szépen és érthetően beszél a nyelvünkön, azaz magyarul. Milyen szép lenne, ha a fordító is ennyire a lelkén viselte volna a nyelvünket. Ő sajnos csak félig fordított!

A „magyar hibák”: ***Két***ezerhuszonhatot mondunk és nem ***kettő***ezerhuszonhatot! Legalább ott ne ebrudaljuk ki a nyelvünkből a ***két*** szócskát, ahol az semmiképpen sem érthető félre, tehát semmiképpen sem jelenthet hetet! Gyönyörű lenne, ha mindenki tudatosan beszélne és nem darálná le majmolva a divatdumát, amit másoktól hall! Ugyanide tartozik (a „divatduma” alá), hogy ma nem csak emberekre, személyekre, hanem mindenre rámondják, hogy: ***ő***! Kutya, varjú, szappan (!) minden lehet: ***ő***!!! Ebben a szövegben kétszer fordul elő ez a szörnyűség. Egyszer gázok az ***ők***. (Azt hiszem metán és oxigén. Lelki szemeimmel látom, ahogy karonfogva sétálgatnak ***ők***...) Egyszer pedig lézersugár által meghajtott fényvitorlások. A beszélő aprócska hibája, hogy kettőzötten nyomja meg a millió l-jeit és a szimmetria m-jeit, sőt, az aszimmetriánál az írásban meg nem jelenő sz-hangot is hosszan ejti ki. De ez sem az ő hibája, mert – ahogy folyton hangoztatom – az idegen szavak írásmódja rendezetlen a helyesírásunkban! Ha a szimmetriát és a kommunikációt helyesen egy m-mel kell kiejteni, a milliót és az intelligenciát meg egy l-lel, akkor azokat úgy is kellene írnunk!!! **Én úgy is írom!** Ez csak kevés példa, mert talán száz olyan idegen szó is idétlenkedik a nyelvünkben, amelyek

megerőszakolják a kiejtésünket azzal, hogy nem változtattuk meg az írásmódjukat a saját szabályainknak megfelelőre! Ízlés dolga eldönteni, hogy ezáltal a kiejtésünkből, vagy a szabályainkból csináltunk (és csinálunk folyamatosan) bohócot!

A szövegben előfordul a *koronográfia* szó. Kivételesen sor kerül a magyarázatra is: a műszer ***el***takarja magát a csillagot, hogy a „koronája", a körülötte esetleg létező gázok láthatóvá váljanak. Igenám, csakhogy a szöveg – kétszer is – nem ***el***takarásról, hanem ***ki***takarásról szól! Nem világos már előttünk egyes igekötőinknek a jelentése? Szerintem olyasmit lehet ***ki***takarni, ami ***be*** van takarva (hogy szép germanizmussal éljek...). A ***ki*** egyértelműen irányt mutat, mégpedig a ***be-***vel ellentéteset. A csillag esetében szó sincs irányokról!

Még egy „magyar hibája" a szövegnek, hogy benne az ***egy*** szócska legalább öt helyen fordul elő fölöslegesen, azaz úgy, ahogy az a németben szokásos és ezért el is nevezték germanizmusnak. Erre különös éberséggel figyelek, mert miután német nyelvterületen élek, ezt a hibát magam is rengetegszer elkövetem. Saját szövegeimet átolvasva is szigorúan „cenzúráznom" kell és irtogatnom a helytelenül – magyartalanul – használt ***egy***-eket. Miért nem „cenzúráz" senki ilyen, a mitsem sejtő, ártatlan hallgatóságra zúdított szövegeket?!

A szöveg tárgyi hibái. Egyetlen, nagyon durva hiba csúszott a szövegbe (számomra elképzelhetetlen, hogy hogyan!): a Föld-Hold távolságot ***huszonnyolcmiliárd***-négyszázezer kilométerben adja meg. A kereken 400 000, azaz négyszázezer kilométer a helyes. Egy másik dolog, amit én hibának tekintek, de hát ez nyilván benne van az eredeti szövegben és nem vehető a fordítótól zokon, hogy nem nyírta ki belőle: a Dyson-gömb megemlítése és lehetőségének komolyanvétele. Ígérem, hogy erről fogok küldeni kimerítő írást, ugyanis ez olyan **bődületes baromság**, hogy szégyellem magam mindenki helyett, aki komolyan veszi!

Az idegen szavak, mint hibák. A jegyzékbe mindent lehetőleg abban a formában vettem bele, ahogy az a szövegben elhangzott. A szavak mögötti számok mutatják, hogy a szó hányszor fordult elő. Miután nem akartam már előre osztályozgatni, a jegyzékbe sok olyan szó is került, amit nem is nagyon tudnánk másképpen mondani, tehát azok nem a rosznéven vett, sőt, erősen rossznéven vett szavak. Ilyen például az *energia*, *aktív*, *szonda*, *molekuláris*, *filozófia*, stb. Csillaggal jelöltem meg azokat a fogalmakat, amelyeket én mindenképpen magyarul írtam volna, ha én fordítom a szöveget, még akkor is, ha esetleg körülírásokra kellett volna fanyalodnom. Piros csillag jelzi azokat a szavakat, amelyeknek semmi keresnivalójuk sincs magyar szövegben! Ilyenek az *extrém*, *horizont* (főleg, ha nem láthatár, hanem kilátás helyett használják!!), *generáció*, *frekvencia*, *identitás*, *kémia*, *kontextus*, stb. Itt – természetesen – nem térek ki minden elítélendő szóra, csak néhányat említek meg (a jegyzéket végignézve, mindenki saját ízlése szerint állapíthatja meg, hogy mi az, amit elítél és azt mennyire).

Semmi értelme nincs a kisbolygót *aszteroidának* nevezni, ami szószerint lefordítva *csillagocskát,* vagy *csillagszerűséget* jelentene. *Csillagocskáknak* józan ember sosem nevezné ezeket az égitesteket. A *Tejútunknak* szép magyar neve van, igaz, hogy marhaság, mert a tejhez semmi köze, de hát a görögből vettük át, ott így nevezik. Ha már a görögben is kifogásolható, akkor miért kell nekünk még a görög szót is átvenni és nevezni *galaxisnak*? Az *univerzum* nyolcszor fordul elő a szövegben. A fordítónak egyetlen egyszer sem jutott eszébe *világegyetemnek*, vagy *világmindenségnek* nevezni. Pedig ezeknek a szavaknak magyarul van értelmük, és mert léteznek, érthetetlenség, hogy idegen szót használunk helyettük. Vajon miért tesszük, mert egy szótaggal hosszabbak az *universumnál*? Érdekes, hogy az ötszótagú *generációnál* a szó hosszúsága senkit nem zavar! Vidáman használják a *nemzedék* helyett, amely testvérek között sem hosszabb három szótagnál! És a *gravitáció* esetében sem zavar senkit – láthatóan a fordítót sem zavarta – hogy egy szótaggal hosszabb mint a *tömegvonzás*! Pedig a *tömegvonzás* értelemszerűen írja le a fogalmat, míg a *gravitáció*, szószerint lefordítva csupán *nehézkedést* jelent! A *civilizáció* tizenkétszer fordul elő noha, ha távoli bolygón élő értelmes lényekről van szó, akkor helyette, legalábbis néha, használható lenne a *társadalom*

szó, ami négyszótagú a hatszótagú *civilizációval* szemben. Ebből a néhány példából kitűnik, hogy a fordítónak eszébe sem jutott a magyar nyelvvel törődni és legalább néha a meglévő magyar szavakat használni ott, ahol az ő ízlése szerint használható, nem kivetni való az idegen szó és az többször is előfordul.

Kérdés: mennyivel lehet póribbnak tartani az *ibolyántúlit*, mint nevetségesen tudományoskodónak a felemás *ultraibolyát*? Én – szemrebbenés nélkül – az *infravöröset* is *vörösön inneninek* mondom és írom! Mit kezd valaki, akinek esetleg még az is új, hogy a Proxima Centauri a Napunk legközelebbi szomszédja, ilyesmivel, mint: *geometriai koherencia*, vagy s*pecifikus konfiguráció*, vagy *gravitációs rezonancia,* vagy akár *termikus anomália*?!

Elnézést kérek a kedves Olvasótól, hogy nem állok neki mindezeknek az értelmét megmagyarázni. Ennek az írásnak nem a tudományos ismeretterjesztés a célja, hanem az afölötti szörnyűlködés, botránkozás, hogy ma mi mindent tekintenek egyesek magyar szövegnek!

Íme néhány olyan példaszó, amelyeknek némelyikét (a viszonylag friss) szótáraimban nem találtam meg, igaz oda csak kíváncsiságból néztem bele, mert a szavak jelentését ismerem (gyakran olvasok tudományos szövegeket németül és angolul, tehát ez nem csoda, a gusztustalan csoda az, hogy ilyen szavakat, magyarázatlanul vágnak a magyar hallgatóság fejéhez!):

Fotodisszociáció: a víz fény hatására történő fölbomlása hidrogénre és oxigénre.

Technoszignatúra: távoli csillag bolygóján annak jelei, hogy ott fejlett technikát használó társadalom létezhet.

Protoplanetáris: az a gyűrű, amely egy bolygórendszer (naprendszer) kialakulásánál porból, gázból, törmelékből áll és a bolygók keletkezése előtt veszi körül az esetleg már gyulladozó, központi csillagot.

Rezonancia (amit ebben a szövegben jelent): ha egy csillag körüli bolygók, vagy bolygók körüli holdak keringése szabályosan, egymással összefüggően zajlik. Például a Jupiter négy nagy holdjának (a „Galilei-féle” holdaknak) a következő a *rezonanciája*: míg a legkülső háromszor kerüli meg a Jupitert, addig a belső szomszédja ezt hétszer teszi meg. Hozzá viszonyítva a következő befelé kétszer olyan gyors és a legbelső ugyancsak kétszer olyan gyors, mint a kifelé eső szomszédja. Érthetőbben leírva, a külső három köre alatt a belső szomszédja hét kört tesz meg, annak belső társa 14 kört, és annak belső szomszédja – tehát a legbelső a négy közül – 28-at.

Nyakatekert kifejezés a *termikus stabilitás*. Csupán annyit jelent, hogy nincs hőmérséklet ingadozás!

Ebben a szövegben nem is annyira az idegen szavak mennyisége a megrökönyítő, hanem sok használt szó „fájdalmassága”. Előző szövegemben erről a témáról filmkritikát elemeztem. Abban átlagosan, percenként 13 idegen szó hangzott el. Ebben a szövegben csupán kicsit több mint feleannyi: 6,9 szó, de szerintem az a szöveg mégis sokkal közérthetőbb volt, mint ez, a bár kevesebb, de nehezebben érthető, kevésbé ismert, nem csak idegen, de főleg tudományos szövegekben előforduló szavak miatt.

Íme a videó címsora:

https://www.youtube.com/watch?v=juTsB49HTcs

És a benne előforduló idegenszavak jegyzéke:

Abiótikus *
Aktív 3
Anomáliák 3*
Anomális *
Aszimmetrikus
Aszteroida *
Biológiai 4
Bioszféra
Blokkoló
Civilizáció 12
Csip
Dekoratívak *
Dominál *
Energia 4
Etikai
Evolúciós *
Extrém *
Filozófia
Filozófiai
Formális
Fotodisszociációja *
Fotoszintézis
Frekvenciák *
Galaxis *
Generáció 2 *
Geológiai 2 *
Gravitáció *
Gravitációs *
Hidrotermális *
Hipotézisek *
Horizont 2 *
Identitásunk *
Infrastruktúra
Infravörös 7 *
Intenzív *
Kamera *
Kamerák *
Kaotikus *
Kémia 4 *
Kémiai 4 *
Kombináció
Kommunikáció
Komplex 2 *
Konkrét *
Kontextus *
Kontrollált *
Konvencionális *
Koronográfia 2
Koronográfiai
Kozmikus 4
Kozmosz 4 *
Kriogén *
Megastruktúrák
Mikroorganizmus
Mikroszonda
Modell 2
Modellezhetünk
Modelleztek
Modulált
Molekuláris
Monitorozták *
Monumentális *
Objektum 2 *
Optimalizálva *
Orbitális *
Ökológiailag
Paradoxon
Passzív
Potenciális *
Potenciálisan *
Precízitás *
Projektek *
Protoplanetáris *
Reakció
Reaktív
Reprodukálás
Régió *
Rezonancia
Rutinszerű *
Spektrális
Spektroszkópiai 2
Spektrum *
Spirális
Stabilan
Stratégiai
Struktúra 3
Struktúrák 2
Szegmens *
Szimmetria
Szimmetriák
Szimulálták *
Szkeptikus *
Szonda 3
Technika
Technikailag
Technológia 3
Technológiai 6
Technológiailag
Technoszignatúra 2 *
Teleszkóp 2 *
Tempó *
Termikus 2 *
Ultraibolya *
Univerzum 8 *
Vákuum
Zóna 2 *
Geometriai koherencia *
Gravitációs rezonancia *
Kémiai kombináció *
Matematikai absztrakció
Specifikus konfigurációk *
Sztenderd modell
Termikus stabilitás *
Termikus anomáliák
Terminátor régió *
Tipikus profil *

Zollikerberg, 2026 III. 4.

És még egy kis mai magyar „magyarázat”, amit valahol a Wikipédián találtam.

33 szóból áll, ebből kettő ugyanaz, amit „magyaráz”, ámde további 7 idegen szóval!

„Az **etnogenezis** olyan történeti folyamat, amelynek menetében egy **populáció etnikus** egységgé formálódik nyelvi, **antropológiai**, **demográfiai** és **etnográfiai** tekintetben. Az **etnogenezis** lényegében **integrációs** folyamat, az együttélés következtében kisebb-nagyobb mértékben eltérő csoportok, néprészek **homogenizálódnak**.”[555]

Az **etnogenezis**, állati egyszerűen **népképződést** jelent!

És a „magyarázó” szöveg a fordításomban így hangzana **magyarul**:

Az **etnogenezis** olyan történeti folyamat, amelynek menetében egy népesség egységessé formálódik nyelvi, embertani és néprajzi tekintetben. Az **etnogenezis** lényegében egybeolvadási folyamat, az együttélés következtében kisebb-nagyobb mértékben eltérő csoportok, néprészek egységessé válása.

A **demográfiai** szót – ami **népességtant** jelent – kivettem a szövegből illetve, nem fordítottam le, mert hát itt a **népképződésről** van szó, nem kell külön hangsúlyozni, hogy az népességtani ügy, mert hiszen ez világos: erről van szó!

[555] https://www.google.com/search?q=etnogenezis+&sca_esv=63e1c1c2b01bb700&sxsrf=ANbL-n5sw_WHkbUYjBD0f9hwygASY4hvlQ%3A1774108594375&source=hp&ei=sr--aduGFcLri-gPhr28kQQ&iflsig=AFdpzrgAAAAAab7Nwnyrdej3W6vOjxR-PWa4bgJiy3Nj&ved=0ahUKEwjbp7zErbGTAxXC9QIHHYYeL0IQ4dUDCCY&oq=etnogenezis+&gs_lp=Egdnd3Mtd2l6IgxldG5vZ2VuZXppcyAyBRAAGIAEMgYQABgFGB4yCBAAGIAEGKIEMggQABiABBiiBDIFEAAY7wVI1B9QjQxYjQxwAXgAkAEAmAGiAaABogGqAQMwLjG4AQzIAQD4AQL4AQGYAgKgAsUBqAIKwgIHECMYJxjqAsICBxAuGCcY6gKYAxvxBT59UI2WWaKkkgcDMS4xoAfHArIHAzAuMbgHqgHCBwcyLTEuMC4xyAcegAgA&sclient=gws-wiz.

E SZÁMUNK SZERZŐI

Berényi László mérnök, őstörténet kutató

Bodnár Zoltán magánkutató

Cory, Isaac Preston (1802–1842) brit ügyvéd, régiségbúvár, könyvgyűjtő, ősi töredékek gyűjtője és megjelentetője

Csámpai Ottó a filozófia tudomány kandidátusa, etnoszociológus, habilitált egyetemi docens, a Magyar Arany Érdemkereszt kitüntetettje, Nyitracsehi.

Darai Hajnalka (1987–2019) nemzetközi kapcsolatok szakos diploma a Kodolányi János Egyetemen, és első szigorlat pszichológia szakon a Károli Gáspár Református Egyetemen

Darai Lajos CSc filozófus, professzor emeritus, Kodolányi János Egyetem, Kápolnásnyék

Gyimóthy Gábor költő, magánkutató, Zollikerberg, Svájc

Szekeres István írástörténet kutató, Budakalász

Török Tamás építészmérnök, önjelölt nyelvrégész, magánkutató, Szeged

FÜGGELÉK

A Zürichi Magyar Történelmi Egyesület kiadványai

Jahrgang Évfo- lyam	Nr. Szám	Titel A kiadvány megnevezése	Nr. Sor- szám*
I.	1	**Acta Historica Hungarica Turiciensia I. évfolyam 1. szám. Első (Benidorm 1986) Magyar Őstörténeti Találkozó Előadásai és Iratai**. Zürich, 1991. ISBN 963 02 8926 1 és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/06300/06366/06366.pdf	1
II.	1	**Acta Historica Hungarica Turiciensia II. évfolyam 1. szám. A Második (Zürich 1987) Magyar Őstörténeti Találkozó Előadásai és Iratai.** Zürich, 1993. ISBN 963 02 8926 2 és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/06400/06487/06487.pdf	2
III.	1	**Acta Historica Hungarica Turiciensia III. évfolyam 1. szám. A Zürichi Magyar Történelmi Egyesület Harmadik (London 1988) Magyar Őstörténeti Találkozó Előadásai s Iratai**. Budapest-Zürich, 1999 ISBN 963 85684 5 3 és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/05900/05930/05930.pdf	25
IV.	1	**Acta Historica Hungarica Turiciensia IV. évfolyam 1. szám. A Zürichi Magyar Történelmi Egyesület Negyedik Magyar Őstörténeti Találkozó Előadásai és Iratai. (Felsőőr/ Oberwart 1989)** Budapest-Zürich, 2005. ISBN 963 9349 10 0 és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/05900/05927/05927.pdf	46
V.	1	**Acta Historica Hungarica Turiciensia V. évfolyam 1. szám. Csihák György: A magyar parlamentarizmus ezer éve**. Budapest, 1990. ISBN 963 02 8925 3 és ISSN 2297-7511	6
V.	2	**Acta Historica Hungarica Turiciensia V. évfolyam 2. szám. A Zürichi Magyar Történelmi Egyesület Ötödik Magyar Őstörténeti Találkozó Előadásai és Iratai. (Altenberg 1990)** Budapest-Zürich, 2005. ISBN 963 9349 09 7 és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/06800/06833/06833.pdf	49
VI.	1	**Acta Historica Hungarica Turiciensia VI. évfolyam 1. szám. A Zürichi Magyar Történelmi Egyesület Hatodik Magyar Őstörténeti Találkozó Előadásai és Iratai.) (Szent Gallen 1991**) Budapest-Zürich, 2005. ISBN 963 9349 08 9 és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/05900/05946/05946.pdf	47
VII.	1	**Acta Historica Hungarica Turiciensia VII. évfolyam 1. szám. A Zürichi Magyar Történelmi Egyesület Hetedik Magyar Őstörténeti Találkozó Előadásai és Iratai. (Szentendre 1992)** Budapest-Zürich, 2005. ISBN 963 9204 48 X és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/06800/06844/06844.pdf	51
VII.	2	**Acta Historica Hungarica Turiciensia VII. évfolyam 2. szám. Magyarok Őstörténete.** Zürich-Budapest, 1992. ISBN 963 02 8925 3; második kiadás 1996. ISBN 963 85274 6 3; **harmadik bővített kiadás** 2007. ISBN 963 9204 37 4 és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/06300/06375/06375.pdf	3
VII.	3	**Acta Historica Hungarica Turiciensia VII. évfolyam 3. szám. A Zürichi Magyar Történelmi Egyesület Első (Szeged 1992) Magyar Történelmi Iskolájának Előadásai és Iratai**. Zürich, 1993. ISBN 963 8465 00 X és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/06400/06488/06488.pdf	4
VIII.	1	**Acta Historica Hungarica Turiciensia VIII. évfolyam 1. szám. Magyar Történelmi Tanulmányok 1**. Zürich, 1993. ISSN 1217 4629 és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/06400/06486/06486.pdf	5
VIII.	2	**Acta Historica Hungarica Turiciensia VIII. évfolyam 2. szám. A Zürichi Magyar Történelmi Egyesület Második (Tab 1993) Magyar Történelmi Iskola Előadásai és Iratai**. Budapest-Zürich, 1994. ISBN 963 04 4413 5 és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/06300/06381/06381.pdf	9
VIII.	3	**Acta Historica Hungarica Turiciensia VIII. évfolyam 3. szám. A Zürichi Magyar Történelmi Egyesület Nyolcadik (Kaposvár 1993) Magyar Őstörténeti Találkozó Előadásai és Iratai.** Budapest-Zürich, 1999. ISBN 963 85684 2 9 és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/06500/06527/06527.pdf	23
IX.	1	**Acta Historica Hungarica Turiciensia IX. évfolyam 1. szám. A Zürichi Magyar Történelmi Egyesület Kilencedik (Tapolca 1994) Magyar Őstörténeti Találkozó Előadásai és Iratai**. Budapest-Zürich, 1995. ISBN 963 85274 1 2 és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/06700/06769/06769.pdf	15
IX.	2	**Acta Historica Hungarica Turiciensia IX. évfolyam 2. szám. A Zürichi Magyar Történelmi Egyesület Harmadik (Tapolca 1994) Magyar Történelmi Iskolája Előadásai és Iratai**. Budapest-Zürich, 1994. ISBN 963 85274 12 és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/06300/06365/06365.pdf	11
IX.	3	**Acta Historica Hungarica Turiciensia IX. évfolyam 3. szám. Die Frühgeschichte der Ungarn.** Zürich-Budapest, 1994. ISBN 963 85 274 4 7. **Zweite erweiterte Ausgabe** 2007. ISBN 963 9204 30 7 és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/06300/06362/06362.pdf	10
IX.	4	**Acta Historica Hungarica Turiciensia IX. évfolyam 4. szám. Nagy Gyula: Az ellopott magyar őstörténet**. I. Budapest-Zürich, 1994. ISBN 963 04 4112 8 és ISSN 2297-7511	7
IX.	5	**Acta Historica Hungarica Turiciensia IX. évfolyam 5. szám. A Zürichi Magyar Történelmi Egyesület Első (Székelyudvarhely 1994) Övezeti Történésztalálkozó Előadásai és Iratai**. Budapest-Zürich, 1994. ISBN 963 85274 2 0 és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/06300/06364/06364.pdf	12
IX.	6	**Acta Historica Hungarica Turiciensia IX. évfolyam 6. szám. A Zürichi Magyar Történelmi Egyesület Második (Komárom 1994) Övezeti Történésztalálkozó Előadásai és Iratai.** Komárom-Komárno-Zürich, 1995. ISBN 963 85274 3 9 és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/06300/06370/06370.pdf	14
IX.	7	**Acta Historica Hungarica Turiciensia IX. évfolyam 7. szám. Képeslapok magyar történelmi motívumokkal**. 8 különféle, szimpla és dupla, színes ISSN 2297-7511	8
X.	1	**Acta Historica Hungarica Turiciensia X. évfolyam 1. szám. A Zürichi Magyar Történelmi Egyesület Tizedik (Tapolca 1995) Magyar Őstörténeti Találkozó és Negyedik Magyar Történelmi Iskola Előadásai és Iratai**. Budapest-Zürich, 1996. ISBN 963 85274 8 X és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/06500/06505/06505.pdf	17

Jahrgang Évfo- lyam	Nr. Szám	Titel A kiadvány megnevezése	Nr. Sor- szám*
X.	2	**Acta Historica Hungarica Turiciensia X. évfolyam 2. szám. Csihák György: Beszélgetés népemmel a hazánkról**. Budapest-Zürich, 1995 ISBN 963 85274 5 5 és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/11200/11213/11213.pdf	13
X.	3	**Acta Historica Hungarica Turiciensia X. évfolyam 3. szám. A Zürichi Magyar Történelmi Egyesület Erdélyi Övezeti Történésztalálkozói (1995-1999) Előadásai és Iratai**. Csikszereda-Budapest-Zürich, 2000. ISBN 963 85684 9 6 http://mek.oszk.hu/06300/06372/06372.pdf	30
XI.	1	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XI. évfolyam 1. szám. Honfoglalásunk és előzményei. Keresztény egyházak és történelmi szerepük a Kárpát-medencében. (Tapolca 1996)** Budapest-Zürich, 1997. ISBN 963 85684 1 0 és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/06500/06503/06503.pdf	20
XI.	2	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XI. évfolyam 2. szám. Csámpai Ottó: Nemzet és társadalom.** Bevezetés az etnoszociológiába. Budapest-Zürich, 1996. ISBN 963 85684 02 és ISSN 2297-7511	19
XI.	3	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XI. évfolyam 3. szám. Germann Georg: Ungarisches im Bernischen Historischen Museum. A Berni Történelmi Múzeum magyar emlékei.** Bern-Budapest, 1996. ISBN 963 85274 9 8 és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/05900/05935/05935.pdf	18
XI.	4	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XI. évfolyam 4. szám. Csihák György: Ex Oriente Lux**. Budapest-Zürich, 1996. ISBN 963 85274 7 1 és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/06300/06363/06363.pdf	16
XII.	1	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XII. évfolyam 1. szám. Magyar út és nehézségei a nemzetállamtól az övezetek Európájába a huszadik század fordulóján. Avarok – onogurok – magyarok. (Tapolca 1997).** Budapest-Zürich, 2005. ISBN 963 9349 11 9 és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/06800/06837/06837.pdf	50
XIII.	1	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XIII. évfolyam 1. szám. Nagy Kálmán: A honfoglalás hadtörténete**. (A Szabadtér Kiadóval együtt.) Budapest, 1998. ISBN 963 7810 97 8	21
XIII.	2	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XIII. évfolyam 2. szám. A honfoglalás és az 1848-1849-es magyarországi polgári forradalom és szabadságharc évfordulójára. (Tapolca 1998).** (324 oldal) Budapest-Zürich, 2001. ISBN 963 86100 5 0 és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/06500/06536/06536.pdf	31
XIV.	1	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XIV. évfolyam 1. szám. Az első világháború és magyar történelmi következményei (1914-1921). Szent István és a magyar államalapítás. (Tapolca 1999)** Budapest-Zürich, 2004. ISBN 963 9349 02 X és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/06800/06802/06802.pdf	42
XIV.	2	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XIV. évfolyam 2. szám. Csihák György: Válasz népem kérdéseire a hazánkról**. Budapest-Zürich, 1999 és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/05900/05921/05921.pdf	22
XIV.	3	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XIV. évfolyam 3. szám. Die Ungarn und die Abtei Sankt Gallen. Magyarok és a Szent Galleni Apátság.** ISBN 963 85684 3 7 (Közösen St. Gallen Kanton levéltárával) – Második kiadás: Szent Gallen-Budapest, 1999. ISBN 96386100 8 5 és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/06100/06107/06107.pdf	24
XIV.	4	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XIV. évfolyam 4. szám. Csihák György: A magyar nemzet múltja - Szent István király életműve és a magyar államalapítás - A bambergi lovas - Sacra Regni Hungarici Corona és a magyar közjogi rendezés kérdései ma - Magyar - nép - kisebbség**. Budapest-Zürich, 1999. ISBN 963 85684 6 1 és ISSN 2297-7511 http://mek.oszk.hu/06300/06373/06373.pdf	26
XIV.	5	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XIV. évfolyam 5. szám. Fünfzehn Jahre UHVZ - A ZMTE tizenötéves 1985 - 1999**. Zürich-Budapest, 1999. ISBN 963 85684 7 X és ISSN 2297-7511	27
XIV.	6	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XIV. évfolyam 6. szám. Nagy Gyula: Az ellopott magyar őstörténet II**. Budapest-Zürich, 1999. ISBN 963 85684 4 5 és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/06700/06783/06783.pdf	28
XV.	1	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XV. évfolyam 1. szám. A magyar műveltség gyökerei. Az 1930-as évek magyar műveltsége. (Felsőőr/Oberwart 2000)** Budapest-Zürich, 2004. ISBN 963 86100 3 4 és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/06700/06799/06799.pdf	41
XV.	2	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XV. évfolyam 2. szám. Délközép Kárpát-medence műveltsége, különös tekintettel a sárközi települések és népi műveltségük fejlődésére. (Sárköz-Decs 2000)** Decs-Zürich, 2004. ISBN 963 9349 03 8 és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/05900/05926/05926.pdf	39
XV.	3	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XV. évfolyam 3. szám. Közös jelen, múlt és jövő Észak Kárpát-medencében, különös tekintettel a gömöri tájegységre. (Rozsnyó 2000)** Rozsnyó-Budapest-Zürich, 2002. ISBN 9638610026 és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/06700/06792/06792.pdf	38
XV.	4	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XV. évfolyam 4. szám. Csihák György: Dunhuang barlangképei és a Sánszi agyagkatonák néma üzenete a magyar műveltség gyökereiről**. Budapest-Zürich, 2000. ISBN 9638568488 és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/06300/06368/06368.pdf	29
XVI.	1	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XVI. évfolyam 1. szám. Magyar haditechnika és magyar hadjáratok a kora középkorban. A második világháború és történelmi következményei Magyarország szempontjából (1939-1949). (Szentendre 2001)** Budapest-Zürich, 2002. ISBN 963 86100 6 9 és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/06700/06790/06790.pdf	35
XVI.	2	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XVI. évfolyam 2. szám. Barabási László: Nemes Székely Nemzet – Csillagösvényen**. Csiksomlyó-Budapest, 2001. ISBN 963 86100 4 2	32

Jahrgang Évfo- lyam	Nr. Szám	Titel A kiadvány megnevezése	Nr. Sor- szám*
XVII.	1	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XVII. évfolyam 1. szám. Csihák György: Magyar nempolitikai írások**. Budapest-Zürich, 2002. ISBN 963 86 100 0 X és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/05900/05917/05917.pdf	33
XVII.	2	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XVII. évfolyam 2. szám. Kiadványaink tartalomjegyzéke – Vereinspublikationen mit Inhaltsübersicht**. Zürich-Budapest, 2002. ISBN 9638610077	34
XVII.	3	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XVII. évfolyam 3. szám. Achtzehn Jahre UHVZ – A ZMTE tizennyolc éve 1985-2002**. Zürich-Budapest, 2002. ISBN 9638610093	36
XVIII.	1	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XVIII. évfolyam 1. szám. Magyar Történelem. Tízezer év – ezer oldalról**. Oktatási segédkönyv a magyar történelem tanításához. (636 oldal) Budapest-Zürich, 2003. ISBN 963 86100 1 8 és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/05900/05939/05939.pdf	37
XVIII.	2	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XVIII. évfolyam 2. szám. A Zürichi Magyar Történelmi Egyesület Tizenhetedik Magyar Őstörténeti Találkozó és Tizenegyedik Magyar Történelmi Iskola Előadásai és Iratai. (Budapest 2003)** Budapest-Zürich, 2004. ISBN 963 9349 06 2 és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/05900/05943/05943.pdf	43
XIX.	1	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XIX. évfolyam 1. szám. A magyar huszárság története. A lovasműveltség sajátosságai. Az első magyar huszártörténeti konferencia keretében. (Nyíregyháza, 2004)** Budapest-Zürich, 2004. ISBN 963 9349 07 0 és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/06800/06824/06824.pdf	45
XIX.	2	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XIX. évfolyam 2. szám. Zwanzig Jahre UHVZ – A Zürichi Magyar Történelmi Egyesület 20 éve 1985-2004.** Zürich-Budapest, 2004. ISBN 963 9349 05 http://mek.oszk.hu/06000/06008/06008.pdf	44
XIX.	3	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XIX. évfolyam 3. szám. Csihák György: Forog a történelem kereke...** Budapest-Zürich, 2004. ISBN 963 9349 04 6 és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/05900/05916/05916.pdf	40
XX.	1	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XX. évfolyam 1. szám. Csámpai Ottó: Nemzet és társadalom.** Bevezetés az etnoszociológiába. Második, bővített kiadás. Közösen a Heraldika Kiadóval. Budapest-Zürich, 2005. ISBN 963 9204 38 2	48
XXI.	1	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XXI. évfolyam 1. szám. Kiadványaink tartalma**. Budapest – Zürich, 2006. ISBN 9639204 37 4 és ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/06000/06007/06007.pdf	52
XXII	1	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XXII. évfolyam 1. szám. Őstörténetünk és a genetika. 1456 – Nándorfehérvár – 1606 Zsitvatorok – 1956 Budapest.** (Mártély 2006) (372 oldal). Budapest-Zürich 2007. http://mek.oszk.hu/09100/09137/09137.pdf	53
XXIII	1	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XXIII. évfolyam 1. szám. A Zürichi Magyar Történelmi Egyesület Huszadik Magyar Őstörténeti Találkozó Előadásai és Iratai**. (Hódmezővásárhely 2007) (159 oldal). Budapest-Zürich, 2008. ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/06800/06849/06849.pdf	54
XXIII	2	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XXIII. évfolyam 2. szám. Pannon Kultúraközösség Kutató és Képzőközpont Folyóirata 2008/A**. (137 oldal) Budapest 2008. ISSN 2297-7538 http://epa.oszk.hu/01400/01445/00001/pdf/ és http://epa.oszk.hu/01400/01445/00001/pdf/00001.pdf	55
XXIII	3	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XXIII. évfolyam 3. szám. Árpád-házi Szent Erzsébet tiszteletére. Tudományos emlékülés**. (Esztergom 2007) (67 oldal). Budapest-Zürich, 2008. ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/06800/06850/06850.pdf	56
XXIII	4	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XXIII. évfolyam 4. szám. Pannon Kultúraközösség Kutató és Képzőközpont Folyóirata 2008/B**. (176 oldal) Budapest 2008. ISSN 2297-7538 http://epa.oszk.hu/01400/01445/00010/pdf/ és http://epa.oszk.hu/01400/01445/00010/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2008_4.pdf	57
XXIV	1	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XXIV. évfolyam 1. szám. Hunyadi Mátyás és a magyar újjászületés. Tudományos emlékülés**. (Esztergom 2008) (115 oldal). Budapest-Zürich 2009. ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/09100/09125/09125.pdf	58
XXIV	2	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XXIV. évfolyam 2. szám. Pannon Kultúraközösség Kutató és Képzőközpont Folyóirata 2009/A**. (145 oldal) Budapest 2009. ISSN 2297-7538 http://epa.oszk.hu/01400/01445/00002/pdf/ és http://epa.oszk.hu/01400/01445/00002/pdf/acta_hist_01445_2009_2.pdf	59
XXV	1	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XXV. Évfolyam 1. szám. 25 év, 1985-2009. A Zürichi Magyar Történelmi Egyesület Őszinte Története** (239 oldal). Budapest-Zürich 2010. ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/09100/09126/09126.pdf	60
XXV	2	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XXV. évfolyam 2. szám. Csihák György: „Cum Deo pro Patria et Libertate". „Horthy fasizmus" – „Antall demokrácia." Történelmi előzmény és párhuzam.** (142 oldal). Budapest-Zürich 2010. ISSN 2297-7538 http://mek.oszk.hu/09100/09110/09110.pdf	61
XXV	3	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XXV. évfolyam 3. szám. Pannon Kultúraközösség Kutató és Képzőközpont Folyóirata 2010/A**. (130 oldal). Budapest 2010. ISSN 2297-7538 http://epa.oszk.hu/01400/01445/00003/pdf/ és http://epa.oszk.hu/01400/01445/00003/pdf/EPA01445_2010A.pdf	62

Jahrgang Évfo- lyam	Nr. Szám	Titel A kiadvány megnevezése	Nr. Sor- szám*
XXVI	1	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XXVI. évfolyam 1. szám. Pannon Kultúraközösség Kutató és Képzőközpont Folyóirata 2011/A. Az 1920. június 4-től 1944. december 21-ig tartó időszak magyarországi eseményeinek elemzése, különös tekintettel az október körüli eseményekre.** (231 oldal). Budapest-Zürich 2011. ISSN 2297-7538 http://epa.oszk.hu/01400/01445/00006/pdf/ és http://mek.oszk.hu/09400/09484/09484.pdf	63
XXVI	2	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XXVI. évfolyam 2. szám. Pannon Kultúraközösség Kutató és Képzőközpont Folyóirata 2012/A. Zentai KJF–ZMTE Történelemtanár-Továbbképzés Vizsgaelőadásai.** (230 oldal). Budapest-Zürich 2011. ISSN 2297-7538 http://epa.oszk.hu/01400/01445/00004/pdf/ és http://epa.oszk.hu/01400/01445/00004/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2011.pdf	64
XXVII	1	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XXVII. évfolyam 1. szám. Pannon Kultúraközösség Kutató és Képzőközpont Folyóirata 2012/B**. (229 oldal) Budapest-Zürich 2012. ISSN 2297-7538 http://epa.oszk.hu/01400/01445/00005/pdf/ és http://epa.oszk.hu/01400/01445/00005/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2012.pdf	65
XXVIII	1	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XXVIII. évfolyam 1. szám. Pannon Kultúraközösség Kutató és Képzőközpont Folyóirata 2013/A. A Zürichi Magyar történelmi Egyesület „Az altöttingi országgyűlés történelmi vizsgálata" című zártkörű tudományos tanácskozásán elhangzott előadások írott változata.** (176 oldal) Budapest-Zürich 2013. ISSN 2297-7538 http://epa.oszk.hu/01400/01445/00007/pdf/ és http://epa.oszk.hu/01400/01445/00007/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2012_2.pdf	66
XXVIII	2	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XXVIII. évfolyam 2. szám. Pannon Kultúraközösség Kutató és Képzőközpont Folyóirata 2013/B.** Budapest-Zürich 2013. ISSN 2297-7538 http://epa.oszk.hu/01400/01445/00008/pdf/ és http://epa.oszk.hu/01400/01445/00008/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2013_1.pdf	67
XXIX	1	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XXIX. évfolyam 1. szám. Pannon Kultúraközösség Kutató és Képzőközpont Folyóirata 2014/A.** Budapest-Zürich 2014. ISSN 2297-7538 http://epa.oszk.hu/01400/01445/00009/pdf/ és http://epa.oszk.hu/01400/01445/00009/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2014_1.pdf	68
XXIX	2	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XXIX. évfolyam 2. szám. Pannon Kultúraközösség Kutató és Képzőközpont Folyóirata 2014/A. „Tízezer hontalan magyar Szent István-napi zarándoklata 1947. augusztus 20-án" címmel a Zürichi Magyar Történelmi Egyesület és a Pilisszántáért Egyesület közös rendezésében 2014. augusztus 20-án Pilisszántón a Boldogasszony Sziklakápolnában és a Páduai Szent Antal Templomban tartott ünnepi megemlékezés és tudományos ülésszak beszédei és előadásai.** Budapest-Zürich, 2014. ISSN 2297-7538 http://epa.oszk.hu/01400/01445/00011/pdf/ és http://epa.oszk.hu/01400/01445/00011/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2014_2.pdf	69
XXX	1	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XXX. évfolyam 1. szám. Pannon Kultúraközösség Kutató és Képzőközpont Folyóirata 2015/A. A Hazáért! A Nemzeti Közszolgálati Egyetem Hadtudományi és Honvédtisztképző Kara, valamint a Zürichi Magyar Történelmi Egyesület centenáriumi rendezvénye Budapest, 2014. november 28. előadásai.** Budapest-Zürich, 2015. ISSN 2297-7538 http://epa.oszk.hu/01400/01445/00012/pdf/ és http://epa.oszk.hu/01400/01445/00012/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2015_1.pdf	70
XXX	2	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XXX. évfolyam 2. szám. Pannon Kultúraközösség Kutató és Képzőközpont Folyóirata 2015/B.** Budapest-Zürich 2015. ISSN 2297-7538 http://epa.oszk.hu/01400/01445/00013/pdf/ és http://epa.oszk.hu/01400/01445/00013/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2015_2.pdf	71
XXX	3	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XXX. évfolyam 4. szám. Pannon Kultúraközösség Kutató és Képzőközpont Folyóirata 2015/C. A Hazáért! A Nemzeti Közszolgálati Egyetem Hadtudományi és Honvédtisztképző Kara, valamint a Zürichi Magyar Történelmi egyesület második emlékkonferenciája az első világháborúról. Budapest, 2015. április 24. Ludovica tér 2. NKE Kápolna.** Budapest-Zürich 2015. ISSN 2297-7538 http://epa.oszk.hu/01400/01445/00014/pdf/ és http://epa.oszk.hu/01400/01445/00014/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2015_3.pdf	72
XXX	4	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XXX. évfolyam 4. szám. Géza A. Kósa: Calvinist Hungarians in Australia. The first 60 years of Hungarian speaking congregations 1950-2010.** Academia Press Co. and the Hungarian Historical Society of Zurich. Melbourne, 2015. 214 pages. National Library of Australia Cataloguing-in-Publication ISBN 9780957770744 (paperback)	73
XXXI	1	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XXXI. évfolyam 1. szám. Pannon Kultúraközösség Kutató és Képzőközpont Folyóirata 2016/A.** Budapest-Zürich 2016. ISSN 2297-7538 http://epa.oszk.hu/01400/01445/00015/pdf/ és http://epa.oszk.hu/01400/01445/00015/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2016_1.pdf	74
XXXI	2	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XXXI. évfolyam 2. szám. A Zürichi Magyar Történelmi Egyesület 30 éve. 30 Jahre Ungarisch Historischer Verein Zürich. 1985–2015.** Budapest-Zürich 2016. ISSN 2297-7538 http://epa.oszk.hu/01400/01445/00016/pdf/ és http://epa.oszk.hu/01400/01445/00016/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2016_2.pdf	75

Jahrgang Évfo- lyam	Nr. Szám	Titel A kiadvány megnevezése	Nr. Sor- szám*
XXXI	3	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XXXI. évfolyam 3. szám.** Z. **Tóth Csaba: Magyar őstörténeti tanulmányok 2014- 2016.** Budapest-Zürich 2016. ISSN 2297-7538 http://epa.oszk.hu/01400/01445/00017/pdf/ és http://epa.oszk.hu/01400/01445/00017/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2016_3.pdf	76
XXXI	4	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XXXI. évfolyam 3. szám. A Kodolányi János Főiskola és a Zürichi Magyar történelmi egyesület „*A magyar történelem tanításának tartalmi és módszertani megújítása*" című 120 órás komáromi történelemtanár tovább és felnőttképzése vizsgaelőadásai.** Budapest-Zürich 2016. ISSN 2297-7538 http://epa.oszk.hu/01400/01445/00018/pdf/ és http://epa.oszk.hu/01400/01445/00018/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2016_4.pdf	77
XXXI	5	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XXXI. évfolyam 5. szám. Alapvetés. Tanulmányok a magyar eredetről és következményeiről. Oktatási segédkönyv II.** Budapest-Zürich 2017. ISSN 2297-7538 http://epa.oszk.hu/01400/01445/00019/pdf/ és http://epa.oszk.hu/01400/01445/00019/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2016_5.pdf	78
XXXI	6-18	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XXXI. évfolyam 6-21. szám. ZMTE Emlékkönyv (UHVZ Erinnerungsbuch) I-XIII. 1985–1998.** Budapest-Zürich 2016. ISSN 2297-7538 http://epa.oszk.hu/01400/01445/00020/pdf/EPA01445_acta_hung_ZMTE_emlekkonyv_01_1985_1986.pdf http://epa.oszk.hu/01400/01445/00021/pdf/EPA01445_acta_hung_ZMTE_emlekkonyv_02_1986_1987.pdf http://epa.oszk.hu/01400/01445/00022/pdf/EPA01445_acta_hung_ZMTE_emlekkonyv_03_1987_1988.pdf http://epa.oszk.hu/01400/01445/00023/pdf/EPA01445_acta_hung_ZMTE_emlekkonyv_04_1988_1989.pdf http://epa.oszk.hu/01400/01445/00024/pdf/EPA01445_acta_hung_ZMTE_emlekkonyv_05_1989_1990.pdf http://epa.oszk.hu/01400/01445/00025/pdf/EPA01445_acta_hung_ZMTE_emlekkonyv_06_1990_1991.pdf http://epa.oszk.hu/01400/01445/00026/pdf/EPA01445_acta_hung_ZMTE_emlekkonyv_07_1991_1992.pdf http://epa.oszk.hu/01400/01445/00027/pdf/EPA01445_acta_hung_ZMTE_emlekkonyv_08_1992-1993.pdf http://epa.oszk.hu/01400/01445/00028/pdf/EPA01445_acta_hung_ZMTE_emlekkonyv_09_1993_1994.pdf http://epa.oszk.hu/01400/01445/00029/pdf/EPA01445_acta_hung_ZMTE_emlekkonyv_10_1994_1995.pdf http://epa.oszk.hu/01400/01445/00030/pdf/EPA01445_acta_hung_ZMTE_emlekkonyv_11_1995_1996.pdf http://epa.oszk.hu/01400/01445/00031/pdf/EPA01445_acta_hung_ZMTE_emlekkonyv_12_1996_1997.pdf http://epa.oszk.hu/01400/01445/00032/pdf/EPA01445_acta_hung_ZMTE_emlekkonyv_13_1997_1998.pdf	79-91
XXXII	1-10	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XXXII. évfolyam 1-17. szám. ZMTE Emlékkönyv (UHVZ Erinnerungsbuch) XIV-XXX. 1998–2007.** Budapest-Zürich 2017. ISSN 2297-7538 http://epa.oszk.hu/01400/01445/00033/pdf/EPA01445_acta_hung_ZMTE_emlekkonyv_14_1998_1999.pdf http://epa.oszk.hu/01400/01445/00034/pdf/EPA01445_acta_hung_ZMTE_emlekkonyv_15_1999_2000.pdf http://epa.oszk.hu/01400/01445/00035/pdf/EPA01445_acta_hung_ZMTE_emlekkonyv_16_2000_2001.pdf http://epa.oszk.hu/01400/01445/00036/pdf/EPA01445_acta_hung_ZMTE_emlekkonyv_17_2001_2002.pdf http://epa.oszk.hu/01400/01445/00037/pdf/EPA01445_acta_hung_ZMTE_emlekkonyv_18_2002_2003.pdf http://epa.oszk.hu/01400/01445/00038/pdf/EPA01445_acta_hung_ZMTE_emlekkonyv_19_2003_2004.pdf http://epa.oszk.hu/01400/01445/00039/pdf/EPA01445_acta_hung_ZMTE_emlekkonyv_20_2004_2005.pdf http://epa.oszk.hu/01400/01445/00040/pdf/EPA01445_acta_hung_ZMTE_emlekkonyv_21_2005_2006.pdf http://epa.oszk.hu/01400/01445/00041/pdf/EPA01445_acta_hung_ZMTE_emlekkonyv_22_2006_2007.pdf http://epa.oszk.hu/01400/01445/00042/pdf/EPA01445_acta_hung_ZMTE_emlekkonyv_23_2007_2008.pdf	92-101
XXXIII	1-8	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XXXIII. évfolyam 1-9. szám. ZMTE Emlékkönyv (UHVZ Erinnerungsbuch) XIV-XXX. 2008–2016.** Budapest-Zürich 2017. ISSN 2297-7538 http://epa.oszk.hu/01400/01445/00043/pdf/EPA01445_acta_hung_ZMTE_emlekkonyv_24_2008_2009.pdf http://epa.oszk.hu/01400/01445/00044/pdf/EPA01445_acta_hung_ZMTE_emlekkonyv_25_2009_2010.pdf http://epa.oszk.hu/01400/01445/00045/pdf/EPA01445_acta_hung_ZMTE_emlekkonyv_26_2010_2011.pdf http://epa.oszk.hu/01400/01445/00046/pdf/EPA01445_acta_hung_ZMTE_emlekkonyv_27_2011_2012.pdf http://epa.oszk.hu/01400/01445/00047/pdf/EPA01445_acta_hung_ZMTE_emlekkonyv_28_2012_2013.pdf http://epa.oszk.hu/01400/01445/00048/pdf/EPA01445_acta_hung_ZMTE_emlekkonyv_29_2013_2014.pdf http://epa.oszk.hu/01400/01445/00049/pdf/EPA01445_acta_hung_ZMTE_emlekkonyv_30_2014_2015.pdf http://epa.oszk.hu/01400/01445/00050/pdf/EPA01445_acta_hung_ZMTE_emlekkonyv_31_2015_2016.pdf http://epa.oszk.hu/01400/01445/00051/pdf/EPA01445_acta_hung_ZMTE_emlekkonyv_32_2016_2017.pdf	102- 110
XXXIII	10	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XXXIII. évfolyam 10. szám. Pannon Kultúraközösség Kutató és Képzőközpont Folyóirata 2018/A.** ISSN 2297-7538 http://epa.oszk.hu/01400/01445/00052/pdf/ és http://epa.oszk.hu/01400/01445/00052/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2018_10.pdf	111
XXXIII	11	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XXXIII. évfolyam 11. szám. Pannon Kultúraközösség Kutató és Képzőközpont Folyóirata 2017/B.** ISSN 2297-7538 http://epa.oszk.hu/01400/01445/00053/pdf/ és http://epa.oszk.hu/01400/01445/00053/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2018_11.pdf	112
XXXIII	12	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XXXIII. évfolyam 12. szám. Hirdető műsorfüzet. Az első világháború befejezéséről szóló, *A Hazáért!* című harmadik emlékkonferencia a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Hadtudományi és Honvédtisztképző Kara (NKE), valamint a Zürichi Magyar Történelmi Egyesület (ZMTE) közös rendezésében. 2018. december 1-2. NKE Kápolna, Budapest, Ludovica tér 2.**	113

Jahrgang Évfo- lyam	Nr. Szám	Titel A kiadvány megnevezése	Nr. Sor- szám*
		ISSN 2297-7538 http://epa.oszk.hu/01400/01445/00054/pdf/ és http://epa.oszk.hu/01400/01445/00054/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2018_12.pdf	
XXXIV	1	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XXXIV. évfolyam 1. szám. Pannon Kultúraközösség Kutató és Képzőközpont Folyóirata 2019/A.** ISSN 2297-7538 http://epa.oszk.hu/01400/01445/00055/pdf/ és http://epa.oszk.hu/01400/01445/00055/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2019_01.pdf	114
XXXIV	2	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XXXIV. évfolyam 2. szám. A Hazáért! A Nemzeti Közszolgálati Egyetem Hadtudományi és Honvédtisztképző Kara, valamint a Zürichi Magyar Történelmi Egyesület harmadik emlékkonferenciája az első világháborúról. Budapest, NKE Kápolna, 2018. december 1.** ISSN 2297-7538 http://epa.oszk.hu/01400/01445/00056/pdf/ és http://epa.oszk.hu/01400/01445/00056/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2019_02.pdf	115
XXXIV	3	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XXXIV. évfolyam 3. szám. A Zürichi Magyar Történelmi Egyesület A korai magyar történelem és a ZMTE barátai című 31. Magyar Őstörténeti Találkozója, Budakalász, 2019. április 27-28,** ISSN 2297-7538 http://epa.oszk.hu/01400/01445/00057/pdf/ és http://epa.oszk.hu/01400/01445/00057/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2019_03.pdf	116
XXXIV	4	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XXXIV. évfolyam 4. szám. Emlékkötet. Jóemlékezetű Tibai Takács József (1949-1999) a Zürichi Magyar Történelmi Egyesületben.** ISSN 2297-7538 http://epa.oszk.hu/01400/01445/00058/pdf/ és http://epa.oszk.hu/01400/01445/00058/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2019_04.pdf	117
XXIV	5	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XXXIV. évfolyam 5. szám. Nagy Kálmán: A honfoglalás hadtörténete.** ISSN 2297-7538 https://epa.oszk.hu/01400/01445/00059/pdf/ és https://epa.oszk.hu/01400/01445/00059/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2019_05.pdf	118
XXXV	1	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XXXV. évfolyam 1. szám. Pannon Kultúraközösség Kutató és Képzőközpont Folyóirata 2020/A**. ISSN 2297-7538 https://epa.oszk.hu/01400/01445/00060/pdf/ és https://epa.oszk.hu/01400/01445/00060/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2020_01.pdf	119
XXXVI	1	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XXXV. évfolyam 1. szám. Fábián Sándor: Történelmi "szürrelál". Az Igazság Kálváriája.** ISSN 2297-753 https://epa.oszk.hu/01400/01445/00061/pdf/ és https://epa.oszk.hu/01400/01445/00061/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2021_1.pdf	120
XXXVI	2	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XXXVI. évfolyam 2. szám. Timaru-Kast Sándor: A magyar nép és a kelták. Eredetünk és környezetünk** ISSN 2297-753 https://epa.oszk.hu/01400/01445/00062/pdf/ és https://epa.oszk.hu/01400/01445/00062/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2021_2.pdf	121
XXXVI	3	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XXXVI. évfolyam 3. szám. Pannon Kultúraközösség Kutató és Képzőközpont Folyóirata 2021/A**. ISSN 2297-7538 Szerkesztés alatt. https://epa.oszk.hu/01400/01445/00063/pdf/ és https://epa.oszk.hu/01400/01445/00063/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2021_3.pdf	122
XXXVI	4	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XXXVI. évfolyam 4. szám. Öröklődéstan és történettudomány. Tudományos vita a korai magyar történelem kutatásáról villámpostai úton levelezve – világjárvány alatt.** ISSN 2297-7538 http://epa.oszk.hu/01400/01445/00064/pdf/ és http://epa.oszk.hu/01400/01445/00064/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2021_4.pdf	123
XXXVII	1	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XXXVI. évfolyam 1. szám. Pannon Kultúraközösség Kutató és Képzőközpont Folyóirata 2020/A**. ISSN 2297-7538 https://epa.oszk.hu/01400/01445/00065/pdf/ és https://epa.oszk.hu/01400/01445/00065/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2022_1.pdf	124
XXXVIII	1	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XXXVIII. évfolyam 1. szám. Zürichi Magyar Történelmi Egyesület 32. Magyar Őstörténeti Találkozó „Magyarságunk forrása régen és ma" címmel 2022. augusztus 13-14. Arany10 Kultúrház Budapest V., Arany János u. 10.** ISSN 2297-7538 https://epa.oszk.hu/01400/01445/00066/pdf/ és https://epa.oszk.hu/01400/01445/00066/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2023_1.pdf	125
XXXVIII	2	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XXXVIII. évfolyam 2. szám. A Zürichi Magyar Történelmi Egyesület emlékülése „190 éve született Dr. Torma Zsófia, az első magyar régésznő" címmel 2023. január 27. Kós Károly Művelődési Ház, Budakalász, Szentendrei út 9.** ISSN 2297-7538 https://epa.oszk.hu/01400/01445/00067/pdf/ és https://epa.oszk.hu/01400/01445/00067/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2023_2.pdf	126
XXXVIII	3	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XXXVIII. évfolyam 2. szám. Pannon Kultúraközösség Kutató és Képzőközpont Folyóirata 2024/A**. ISSN 2297-7538 https://epa.oszk.hu/01400/01445/00068/pdf/ és https://epa.oszk.hu/01400/01445/00068/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2023_3.pdf	127
XXXIX	1	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XXXIX. évfolyam 1. szám. Pannon Kultúraközösség Kutató és Képzőközpont Folyóirata 2024/A**. ISSN 2297-7538 https://epa.oszk.hu/01400/01445/00069/pdf/ és chrome-https://epa.oszk.hu/01400/01445/00069/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2024_1.pdf	128
XXXIX	2	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XXXIX. évfolyam 2. szám. Pannon Kultúraközösség Kutató és Képzőközpont Folyóirata 2024/B**. ISSN 2297-7538 https://epa.oszk.hu/01400/01445/00070/pdf/ és https://epa.oszk.hu/01400/01445/00070/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2024_2.pdf	129

Jahrgang Évfo-lyam	Nr. Szám	Titel A kiadvány megnevezése	Nr. Sor-szám*
XXXIX	3	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XXXIX. évfolyam 3. szám. Pannon Kultúraközösség Kutató és Képzőközpont Folyóirata 2024/C**. ISSN 2297-7538 https://epa.oszk.hu/01400/01445/00071/pdf/ és https://epa.oszk.hu/01400/01445/00071/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2024_3.pdf	130
XXXIX	4	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XXXIX. évfolyam 4. szám. Somlói István József: Rekonstrukció (Színes kronológia) – Tézisek.** ISSN 2297-7538 https://epa.oszk.hu/01400/01445/00072/pdf/ és https://epa.oszk.hu/01400/01445/00072/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2024_4.pdf	131
XL	1	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XL. évfolyam 1. szám. Pannon Kultúraközösség Kutató és Képzőközpont Folyóirata 2025/A** ISSN 2297-7538 https://epa.oszk.hu/01400/01445/00073/pdf/ és https://epa.oszk.hu/01400/01445/00073/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2025_1.pdf	132
XL	2	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XL. évfolyam 2. szám. Pannon Kultúraközösség Kutató és Képzőközpont Folyóirata 2025/B. 40 éves a Zürichi Magyar Történelmi Egyesület (Ungarisch Historischer Verein Zürich)** ISSN 2297-7538 https://epa.oszk.hu/01400/01445/00074/pdf/ és https://epa.oszk.hu/01400/01445/00074/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2025_2.pdf	133
XL	3	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XL. évfolyam 3. szám. Rihmer Aurél: Az Osztrák-Magyar Monarchia Haditengerészete. Páncélosok „mindenkori csatahajó osztály" és cirkálók. A flotta a sajtó tükrében.** ISSN 2297-7538 https://epa.oszk.hu/01400/01445/00075/pdf/ és https://epa.oszk.hu/01400/01445/00075/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2025_3.pdf	134
XL	4	**Acta Historica Hungarica Turiciensia XL. évfolyam 4. szám. Pannon Kultúraközösség Kutató és Képzőközpont Folyóirata 2025/C** ISSN 2297-7538 https://epa.oszk.hu/01400/01445/00076/pdf/ és https://epa.oszk.hu/01400/01445/00076/pdf/EPA01445_acta_hungarica_2025_4.pdf	135
XKI		**Acta Historica Hungarica Turiciensia XLI. évfolyam 1. szám. Pannon Kultúraközösség Kutató és Képzőközpont Folyóirata 2026/A** ISSN 2297-7538 Jelen kötet	136

***** Sorszám a megjelenés időpontja szerint/Nummerung nach Erscheinung

Zürichi Magyar Történelmi Egyesület Ungarisch Historischer Verein Zürich
CH-8004 Zürich, Birmensdorferstrasse 41.
zmte@freemail.hu www.zmte.org

Az 53. számtól csak digitálisan Ab Nr. 53 nur in digitalisierter Form
Az Acta Historica Hungarica Turiciensia minden száma megtalálható ingyenesen a ZMTE honlapján: www.zmte.org, azon kívül az OSZK Magyar Elektronikus Könyvtárában (MEK) és az Elektronikus Periodika Archívumban (EPA), és az első 52 szám az Európai Digitális Könyvtárban (European Library).
Hivatkozható az MTA Magyar Tudományos Művek Tára (MTMT) egyéni adatbázisában.
Felvették a Svájci Nemzeti Könyvtár Katalógusába (Helveticat)
az időszakos és online kiadványok közé.

Die Periodikas der Acta Historica Hungarica Turiciensia gefunden werden kann kostenlos über unsere Hompage: www.zmte.org sowie in Ungarische Elektronische Bibliothek und Elektronische Periodika Archiv (EPA), weiterhin die ersten 52 Periodika in Europäische Digital Bibliothek (European Library).
Die Periodikas der Acta Historica Hungarica Turiciensia werden von der Ungarischen Akademie der Wissenschaften (MTA) als Erscheinungsort für die Publikationsdatenbank der Ungarischen Historischen Werke (MTMT) anerkannt.
Aufgezeichnet in Helveticat (Schweizerische Nationalbibliothek)
als periodisch und online Publikationen.